

This is a digital copy of a book that was preserved for generations on library shelves before it was carefully scanned by Google as part of a project to make the world's books discoverable online.

It has survived long enough for the copyright to expire and the book to enter the public domain. A public domain book is one that was never subject to copyright or whose legal copyright term has expired. Whether a book is in the public domain may vary country to country. Public domain books are our gateways to the past, representing a wealth of history, culture and knowledge that's often difficult to discover.

Marks, notations and other marginalia present in the original volume will appear in this file - a reminder of this book's long journey from the publisher to a library and finally to you.

Usage guidelines

Google is proud to partner with libraries to digitize public domain materials and make them widely accessible. Public domain books belong to the public and we are merely their custodians. Nevertheless, this work is expensive, so in order to keep providing this resource, we have taken steps to prevent abuse by commercial parties, including placing technical restrictions on automated querying.

We also ask that you:

- + *Make non-commercial use of the files* We designed Google Book Search for use by individuals, and we request that you use these files for personal, non-commercial purposes.
- + *Refrain from automated querying* Do not send automated queries of any sort to Google's system: If you are conducting research on machine translation, optical character recognition or other areas where access to a large amount of text is helpful, please contact us. We encourage the use of public domain materials for these purposes and may be able to help.
- + *Maintain attribution* The Google "watermark" you see on each file is essential for informing people about this project and helping them find additional materials through Google Book Search. Please do not remove it.
- + *Keep it legal* Whatever your use, remember that you are responsible for ensuring that what you are doing is legal. Do not assume that just because we believe a book is in the public domain for users in the United States, that the work is also in the public domain for users in other countries. Whether a book is still in copyright varies from country to country, and we can't offer guidance on whether any specific use of any specific book is allowed. Please do not assume that a book's appearance in Google Book Search means it can be used in any manner anywhere in the world. Copyright infringement liability can be quite severe.

About Google Book Search

Google's mission is to organize the world's information and to make it universally accessible and useful. Google Book Search helps readers discover the world's books while helping authors and publishers reach new audiences. You can search through the full text of this book on the web at <http://books.google.com/>

Det här är en digital kopia av en bok som har bevarats i generationer på bibliotekens hyllor innan Google omsorgsfullt skannade in den. Det är en del av ett projekt för att göra all världens böcker möjliga att upptäcka på nätet.

Den har överlevt så länge att upphovsrätten har utgått och boken har blivit allmän egendom. En bok i allmän egendom är en bok som aldrig har varit belagd med upphovsrätt eller vars skyddstid har löpt ut. Huruvida en bok har blivit allmän egendom eller inte varierar från land till land. Sådana böcker är portar till det förflutna och representerar ett överflöd av historia, kultur och kunskap som många gånger är svårt att upptäcka.

Markeringar, noteringar och andra marginalanteckningar i den ursprungliga boken finns med i filen. Det är en påminnelse om bokens långa färd från förlaget till ett bibliotek och slutligen till dig.

Riktlinjer för användning

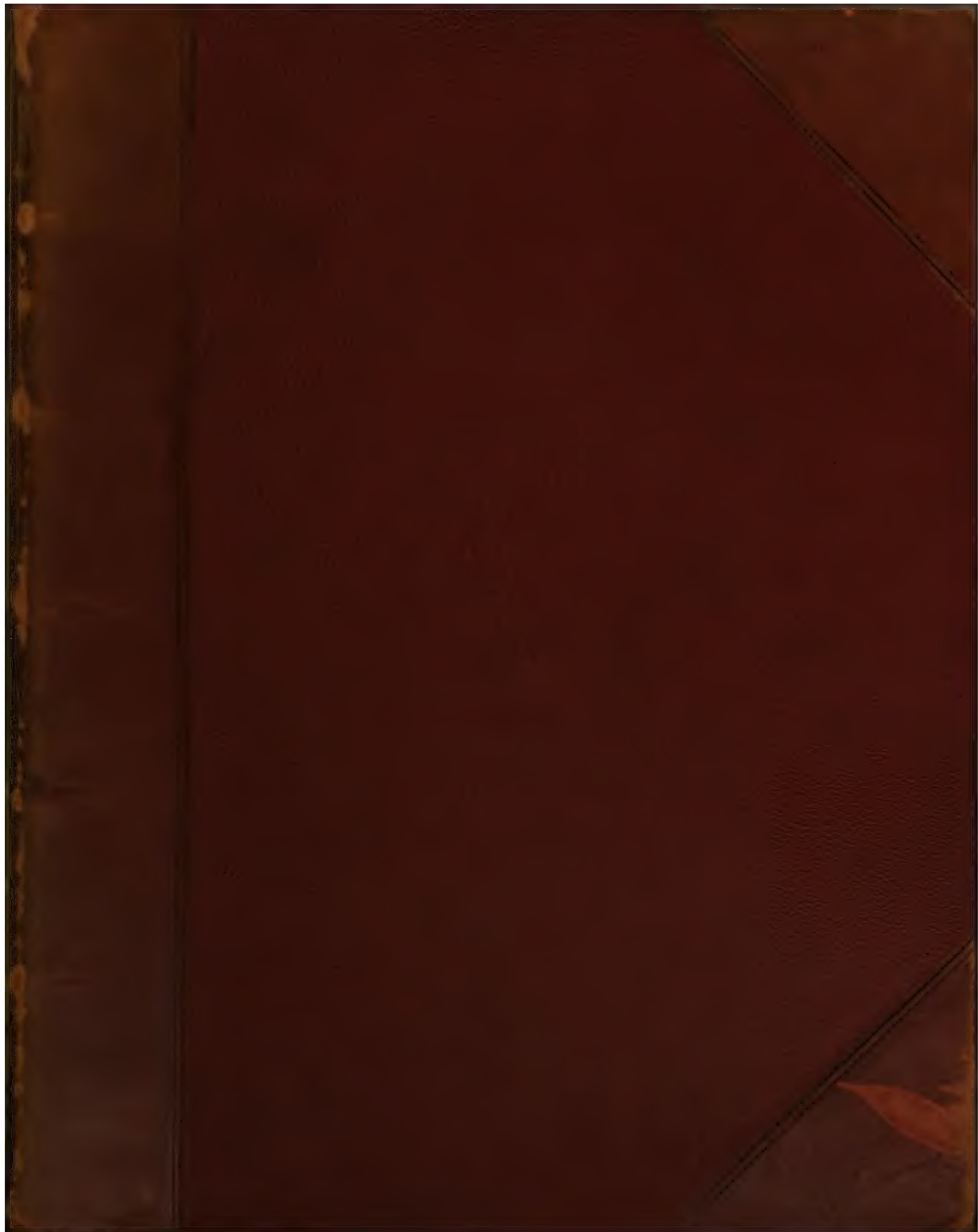
Google är stolt över att digitalisera böcker som har blivit allmän egendom i samarbete med bibliotek och göra dem tillgängliga för alla. Dessa böcker tillhör mänskligheten, och vi förvaltar bara kulturarvet. Men det här arbetet kostar mycket pengar, så för att vi ska kunna fortsätta att tillhandahålla denna resurs, har vi vidtagit åtgärder för att förhindra kommersiella företags missbruk. Vi har bland annat infört tekniska inskränkningar för automatiserade frågor.

Vi ber dig även att:

- Endast använda filerna utan ekonomisk vinning i åtanke
Vi har tagit fram Google boksökning för att det ska användas av enskilda personer, och vi vill att du använder dessa filer för enskilt, ideellt bruk.
- Avstå från automatiska frågor
Skicka inte automatiska frågor av något slag till Googles system. Om du forskar i maskinöversättning, textigenkänning eller andra områden där det är intressant att få tillgång till stora mängder text, ta då kontakt med oss. Vi ser gärna att material som är allmän egendom används för dessa syften och kan kanske hjälpa till om du har ytterligare behov.
- Bibehålla upphovsmärket
Googles "vattenstämpel" som finns i varje fil är nödvändig för att informera allmänheten om det här projektet och att hjälpa dem att hitta ytterligare material på Google boksökning. Ta inte bort den.
- Håll dig på rätt sida om lagen
Oavsett vad du gör ska du komma ihåg att du bär ansvaret för att se till att det du gör är lagligt. Förutsätt inte att en bok har blivit allmän egendom i andra länder bara för att vi tror att den har blivit det för läsare i USA. Huruvida en bok skyddas av upphovsrätt skiljer sig åt från land till land, och vi kan inte ge dig några råd om det är tillåtet att använda en viss bok på ett särskilt sätt. Förutsätt inte att en bok går att använda på vilket sätt som helst var som helst i världen bara för att den dyker upp i Google boksökning. Skadeståndet för upphovsrättsbrott kan vara mycket högt.

Om Google boksökning

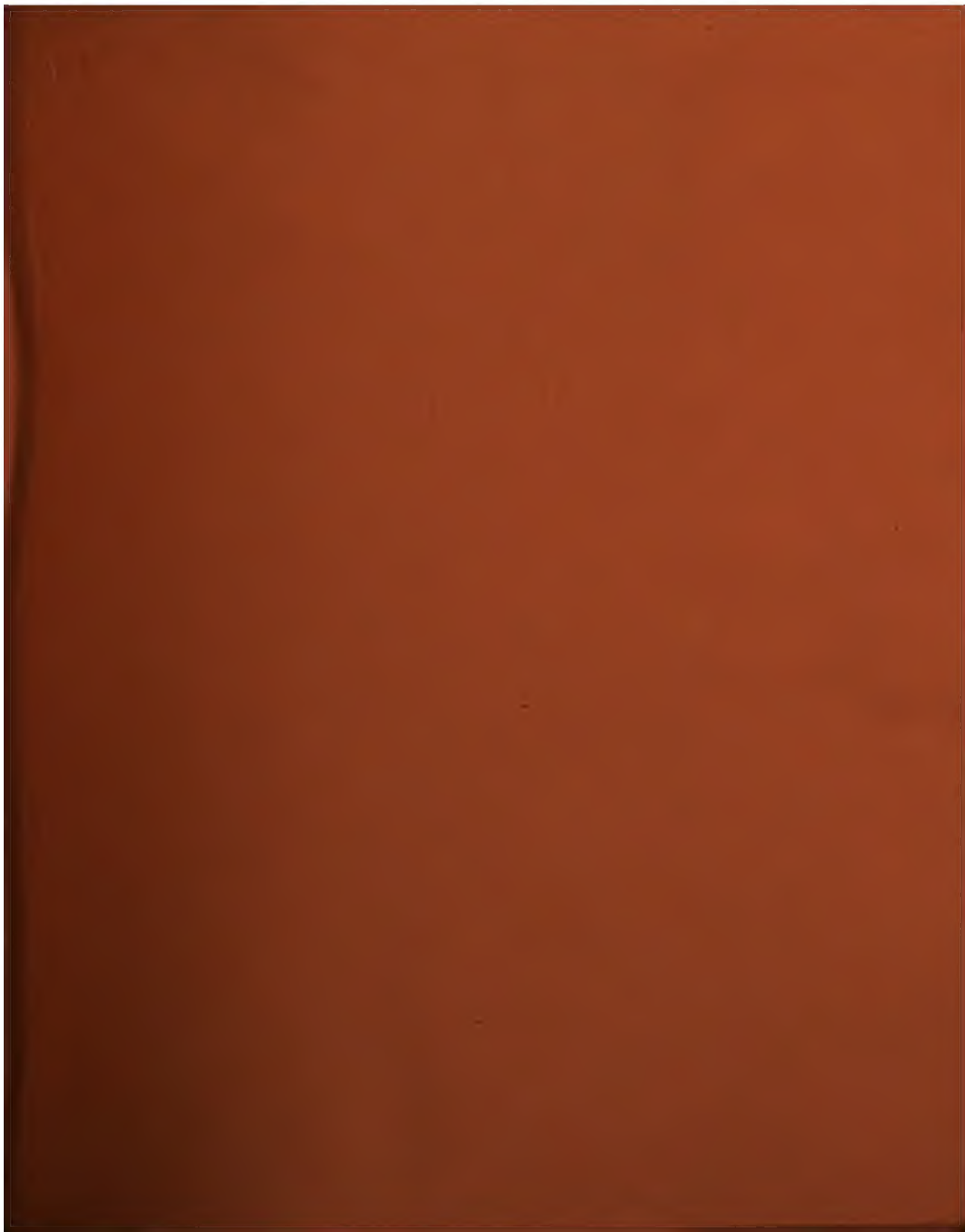
Googles mål är att ordna världens information och göra den användbar och tillgänglig överallt. Google boksökning hjälper läsare att upptäcka världens böcker och författare och förläggare att nå nya målgrupper. Du kan söka igenom all text i den här boken på webben på följande länk <http://books.google.com/>

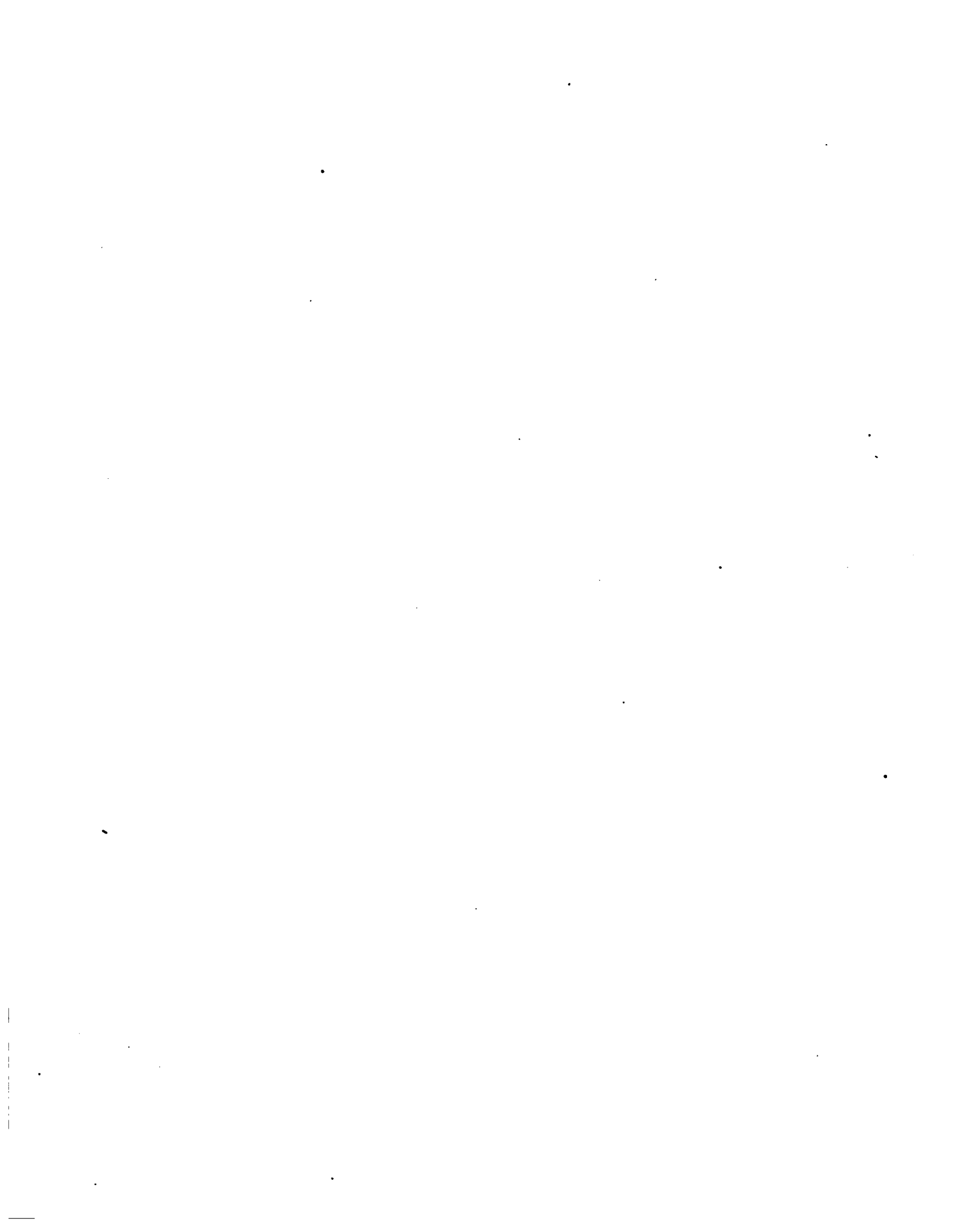

J

108. h. 11.

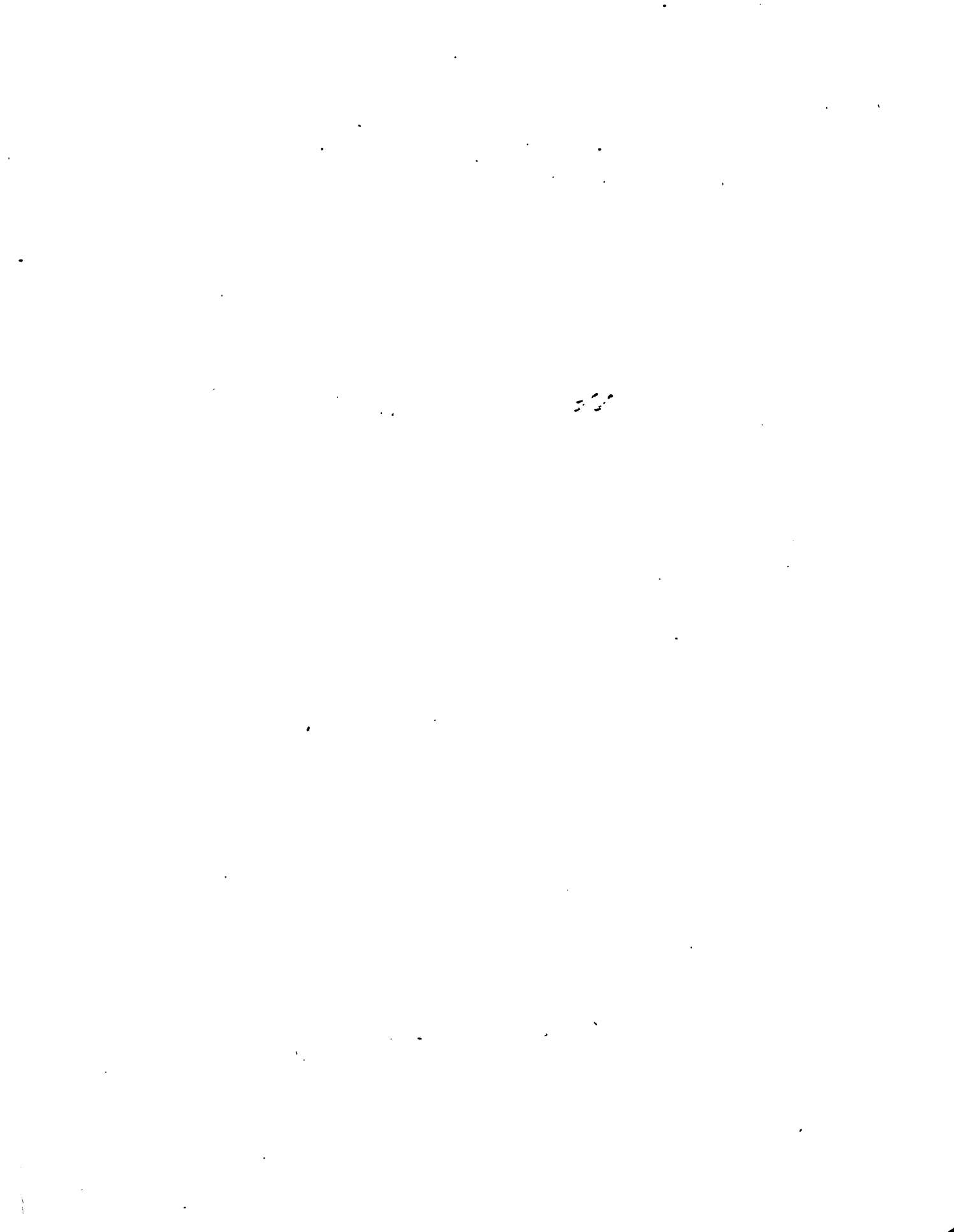

CORPUS IURIS SUEO-GOTORUM
ANTIQUI.

Volumen XI.

Samling
af
Sveriges Gamla Lagar,

PÅ

KONGL. MAJ:TS NÄDIGSTE BEFALLNING

UTGIFVEN AF

D. C. J. Schlyter.

ELFTE BANDET. KONUNG MAGNUS ERIKSSONS STADSLAG.

LUND, 1865, i BERLINGSKA Boktryckeriet.

**CODEX IURIS URBICI
MAGNÆANUS**

**CUM NOTIS CRITICIS, VARIIS LECTIONIBUS, GLOSSARIO
ET INDICE NOMINUM PROPRIORUM.**

**Konung Magnus Erikssons
Stadslag,**

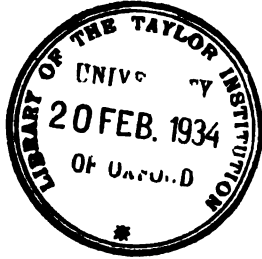
UTGIFVEN

AF

D. C. J. Schlyter.

LUND, 1865, i BERLINGSKA Boktryckeriet.

FÖRETAL.

I. Om handskrifterna af Konung Magnus Erikssons Stadslag.

1. (A) En Stockholms Rådhusarkif¹⁾ tillhörig pergamentscodex, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sidd. XII, XIII, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i senare hälften af 14:de århundradet. Då i slutet af Edsöresbalken är infördt ett ur K. Erik Magnussons der åberopade stadga af år 1357²⁾ hämtadt tillägg, och äfven ett på samma stadga grundadt tillägg finnes i slutet af KgB., och båda dessa flockar (KgB. 26 och EdsB. 27), hvilka uppenbarligen icke höra till Stadslagens ursprungliga text, äro skrifne af samma hand som det öfriga, så visar det både att denne codex ej är skrifven före nämnda år, och att det icke är sjelfva originalhandskriften af Stadslagen, fastän det är den äldsta kända handskrift af denna lag, som nu finnes i behåll. Foll. 2-17 innehålla Uplandslagens Kyrkbalk. Fol. 18 börjas Stadslagen med förteckningen på flockarne i Konungsbalken. Denna och de öfriga förteckningarne äro försedda med rubriker; de särskilda titlarne hafva omväxlande blåa eller röda begynnelsebokstäfver, af hvilka den första merendels är större än de öfriga. Flockarnes ordningsnummer äro skrifna med röda Romerska siffror. ThjB. har vid textens början åter rubrik. Första flocken i hvar balk är prydd med en mycket stor, målad begynnelsebokstaf, som uptager minst halfva sidans eller 12 raders höjd³⁾; de öfrige flockarne hafva omväxlande röda eller blåa begynnelsebokstäfver af 3 raders höjd; på de flesta ställena är rum lemnadt för rubriker, hvilka dock ingensstädes blifvit tillsatta; endast flockens ordningsnummer med röda Romerska siffror läses i slutet af den rad, der rubriken skulle haft sin plats. Hela fl. 1 RB. har blifvit inrymd i begynnelsebokstafven *E*, och likaså fl. 1 DrVd. i bokstafven *N*. Stundom har en begynnelsebokstaf blifvit gemensam för två titlar i förteckningarne; några gånger äfven för två flockar⁴⁾. Prof af stilen visar Tab. I. Bokstafven *þ* förekommer ej i denna eller någon annan af de äldsta nu i behåll varande handskrifterna af Stadslagen⁵⁾. Såsom skiljetecken brukas punkt

1) Stockholms Magistrat har, sedan denna handskrift blifvit af mig återlemnadt, afstått densamma till Kongl. Bibliotheket i Stockholm, der den erhållit signaturen N:r 78. *Ann. tillagd vid tryckningen.*

2) Denna stadga, daterad d. 25 November nämnda år, finnes fullständigt afskrifven bland andra anteckningar i de handskrifter,

som i denna förteckning upptagas under N:r 51 och 88.

3) I ThjB. har begynnelsebokstafven dock endast 8 raders höjd.

4) Se not. 5 sid. 3; not. 42 s. 5; nott. 8, 13 s. 76; not. 4 s. 244; not. 12 s. 343; not. 43 s. 348 &c.

5) I några andra handskrifter förekommer *þ* mer eller mindre ofta, nemligen i dem som

och comma; på några ställen i slutet af flockarne tre punkter (:); comma har på många ställen blifvit tillsatt af senare hand. Öfver bokstafven *u* är stundom af senare hand satt ett märke (" eller ^) till skilnad från *n*. Ehuru skrifvel här ej sällan förekomma, hvilka dock kunnat rättas med tillhjälp af andra handskrifter, är texten här i det hela mindre felaktig än i någon annan af de äldsta handskrifterna; och jag har därför ej tvekat att lägga denna handskrift till grund för den tryckta texten; hvarvid ock den omständighet ej varit utan all vikt, ehuru den icke varit afgörande; att samma handskrift hufvudsakligen blifvit följd i den af K. Gustaf Adolf år 1618 stadfästade texten. Skrifvel hafva stundom blifvit egenhändigt rättade; stundom hafva mis-skrifna ord blifvit utplånade eller öfverstrukna; att detta blifvit egenhändigt gjordt, kan endast i de fall vara tydligt, då det rätta ordet blifvit egenhändigt tillagdt. Ofta äro ändringar, stundom oriktigt, tydligen gjorda af senare hand. En sådan ändring, utan jämförelse den betydligaste af alla, förekommer genast i början af Konungsbalken. Det blad (19) som innehållit KgB. 1-3, utan tvifvel med den ursprungliga lydelsen af fl. 2 och 3, har nemligen blifvit borttaget och i dess ställe ett annat insatt, der de nämnda 3 flockarne äro införda med den nya lydelse af fl. 2, 3, som grundar sig på den år 1471 skedd förändring⁶); detta är således skrifvet omkring 100 år senare än det öfriga, men den gamla stilen är med mycken skicklighet härmad; dock äro begynnelsebokstäfverna i fl. 2, 3 större och prydligare än flockarnes begyn-nelsebokstäfver i den gamla handskriften; öfra hälften af första sidan är prydd med en målning på förgylld botten, hvilken skolat tjena till att fylla rummet, emedan den här insatta fl. 2, enligt den nya lydelsen, ej är fullt hälften så lång som den på det borttagna bladet skrifna ursprungliga texten. De 2 sista raderna af fl. 3 enligt den äldre lydelsen hafva varit skrifna på följande bladet (20), men äro med mycken omsorg utplånade. I anledning af nämnda förändring äro i BB. 22 några ord utplånade och andra af senare hand skrifna i stället; och i RB. 5 äro några ord öfverstrukna⁷). En ännu mycket senare hand af 16:de århundradet har gjort ett litet tillägg i slutet af KgB. 15⁸). Åter en annan hand af 17:de århundradet har vid slutet af KpB. 5 tillagt en anmärkning på Latin⁹). I brädden äro af olika händer i 15:de och merendels i 16:de århundradet tillagda anmärkningar angående textens innehåll, t. ex. vid KgB. 1 *Walborgmessz rådstuga, Borgmestere wal*. Angående orthographien i denna handskrift må anmärkas att *a* ofta förekommer i stället för *æ*, t. ex. *a, ar, aru, batri, frandhom, fulsare, harra, siax, tra* &c., och någon gång för *e*, såsom *balkanom, alla* (dat. f.); likaså *e* för *a*, t. ex. *anners, asyne witne, enne, henne, manne, mællen, senest* &c.; *o* för *ö*, t. ex. *bote, edzorit, foras, myodh, soner, thom* &c.; *y* för *i*, t. ex. *enskyllt, hyt, mykyt, myödth, syin, tyio, tyma, vty* &c.; *o* för *a*, t. ex. *fangoman, hono, nokro,*

uptagas under Nr: 19, 27, 33 och 36 i denna förteckning. Jfr. sid. VIII om fragmentet F. 6) Jfr. not. 43 sid. 5; not. a s. 8. 7) Se not. 88 sid. 162; not. 29 s. 253. 8) Se not. 90 sid. 28. 9) Se not. 78 sid. 177.

manodagha &c.; *o* för *u*, t. ex. *hogga*, *konnokt*, *sionka*; *w* för *u*, t. ex. *wt*, *biwdher*, *bwrskap*, *gatwr*, *kwrs*, *hwstrw*, *kouw* &c.; *k* framför *t* för *g*, t. ex. *rinkt*, *vnkt*; *t* för *th* och tvärtom, t. ex. *ta*, *tigger*, *tiënar*, *toliko*, *treskip-tis*, *tridhi*, *trydzskas*, *blanat*, *blotwite*, *korvt*, *sampnat*, *thiufnat*; *thaker*, *thalgh*, *thiughu*, *tholff*, *thompt*, *thorge*, *thwe*, *ather*, *atthe*, *eth*, *furthan*, *gither*, *komith*, *lather*, *ræth*, *sith*, *weeth*, *wiith*, *wither* (af *wita*) &c.; *e* och *æ* omväxla, t. ex. *embæte*, *æmbeti*, *æmbæti*; *betre*, *fasta*, *flere*, *fellis*, *goster*, *heffd*, *men*, *merkia*, *peninga*, *qwelia*, *siex*, *swensker* &c. och *bætre*, *fæsta* &c., hvarvid må anmärkas att *e* oftare brukas i förra hälften af denna handskrift, och deremot *æ* i den senare¹⁰⁾; *i* och *æ* och äfven *a* omväxla i *thriggia*, *thræggia*, *twiggia*, *tweggia*, *twæggia*, *twaggia*; *y* och *ö* omväxla i *byria*, *böria*, *dylia*, *dölia*, *fyr*, *för*, *gyri*, *göri* &c.; bokstäfver fördubblas, t. ex. *aa*, *aar*, *aat*, *maatto*, *biddhia*, *garddhu*, *gardhdenum*, *thriddkia*, *eet*, *deel*, *heem*, *weet*, *aff*, *ffa*, *giffui*, *haffs*, *kræffs*, *offorwnnen*, *tolff*, *finnger*, *gærninggen*, *ætlingger*, *liiff*, *tiidh*, *wriist*, *nykkla*, *skill*, *wæll*, *öll*, *boot*, *doom*, *drapp*, *hwarrio*, *lössn*, *ranssman*, *rikessens*, *Sstande*, *sittia*, *byyn*, *lyyst*, *æw*, *næær*, *sææt*, *lööen*, *löös*, *ööl* &c.; bokstäfver utelemnas, t. ex. *go(d)zet*, *in-læn(d)sker*, *skyl(d)skaper*, *lan(g)leek*, *swæns(k)t*, *hwi(l)ken*, *th(r)æskiptis*, *edh-(z)örit* &c., i synnerhet *r* i slutet af nomina i pluralis, t. ex. *arffua*, *drængia*, *gardha*, *gatu*, *gifto*, *gæste*, *swena*, *æptergærde* &c. Af senare hand är *a* ofta ändradt till *å*, t. ex. i *a*, *at*, *utir*, *gardh*, *swa*, *tha* &c.¹¹⁾. Stadslagen slutas fol. 115, hvarest, på de 5 sista pergamentsbladen, följer ett i 15:de århundradet i spalt skrifvet alphabetiskt register¹²⁾ till Stadslagen. I bokens slut finnas några rena pappersblad. — Närmast med denna handskrift beslätade äro de, som i denna förteckning upptagas under N:r 8, 9, 15, 41, 48, 50, 108, samt till en del N:r 45, 49, 51, 73, 79, 85, 86. Härtill kan läggas N:r 99, ehuru denne troligen är en afskrift af 1618 års tryckta edition.

Denna och de förnämsta af de öfriga handskrifterna hafva i noterna till texten blifvit betecknade med de bokstäfver, som i denna förteckning äro i parentes anmärkta vid handskrifternas ordningsnummer.

2. (B) En Söderköpings Rådhusarkif tillhörig pergamentscodex har 68 blad af 11 $\frac{1}{10}$ Svenska decimaltums¹²⁾ höjd och 7 $\frac{3}{4}$ tums bredd, i rödt skinnband med mässingsbeslag. I bakre permen är inslagen en krampa, hvarvid utan tvifvel fordom varit fästad en kedja, med hvilken boken varit fastläst vid en vägg eller ett bord¹³⁾. På andra sidan af första bladet har en något yngre hand

10) Så är ordet *medh*, som endast på några få ställen är utskrifvet, på de första ställena skrifvet med *e*, men i senare hälften af boken med *æ*; och derefter har jag rättat mig vid förkortningens uplösning.

11) Så har *Fär* i RB. 34:2. genom misförstånd blifvit ändradt till *Fär*; se not. 59 sid. 289.

12) Då det nya måttet, som delar en fot i 10 tum, numera är i allmänt bruk i Sverige, måste jag här begagna detta mått. Angående förhållandet emellan detta och det äldre måttet, se SkL. föret. sid. I. not. 1.

13) Jfr. min skrift *om Sveriges äldsta indelning i landskap och landskapslagarnes upkomst* sid. 72.

tillagt en antekning ur K. Erik Magnussons stadga af år 1357 angående *flok ok sampnath a foghoten &c.*, hvilken i en del handskrifter, och äfven i cod. A, finnes intagen i slutet af EdsB., samt en förmaning angående edgång. Fol. 2 börjas Stadslagen, som, enligt antekning i slutet, är skriven år 1387. Rubriken: *Her byrias sutherköpungs laghboch* visar att Rådet i Söderköping låtit göra denna afskrift för stadens räkning, och att således Stadslagen före 14:de århundradets slut varit antagen i Söderköping; men denna rubrik har föranledt den slutsats, att detta skulle vara en särskild lagbok för nämnde stad¹⁴). Förteckningen på flockarne i KgB., likasom förteckningarne till de öfriga balkarne, äro här och i andra handskrifter, mycket olika förteckningarne i cod. A, och äfven olika sinsemellan. Början af balkarnes text är prydd med stora målade begynnelsebokstäfver, och flockarne hafva omväxlande röda eller blåa begynnelsebokstäfver. Prof af stilen visar Tab. I. Fl. 2 och 3 KgB. hafva här, likasom i många andra äfven af de yngsta handskrifterna, sin ursprungliga lydelse, vid hvars meddelande jag har lagt denna handskrift till grund för texten¹⁵). KgB. 26 och EdsB. 27, hvilka grunda sig på ofvannämnda 1357 års stadga, finnas icke i denna, likasom icke heller i många andra handskrifter¹⁶). Af EdsB. 19 finnas blott de två första raderna i slutet af fol. 46; för det öfriga är rum lemnadt på en tredjedel af den nästföljande sidan; men då det förbigångna här ej kunnat få rum, har detta blifvit af en något yngre hand skrivet på båda sidorna af ett här insatt pergamentsstycke (fol. 47), svarande ej fullt mot hälften af ett blad af handskriften¹⁷). Emellan foll. 34 och 35 äro två blad bortskurna, hvarigenom en del af KpB. 34 tillika med det följande, till och med en del af SkB. 11 gått förloradt¹⁸). DoblB. är här sista flocken af ThjB. Texten innehåller många, ehuru merendels obetydliga afvikelser från den, som finnes i cod. A. Äfven skriffer förekomma här ofta; de mest betydande bestå deri, att ett eller flera ord, ej sällan hela rader blifvit öfverhoppade; det sålunda förbigångna har på flera ställen blifvit i brädden tillagdt af en senare hand i 15:de århundradet. Äfven hafva ord ofta af mistag blifvit skrifna två gånger. Uteglömda ord äro ofta egenhändigt tillsatta öfver raden, stundom i brädden. Misskrifna ord äro stundom under-

14) Troligen är det icke annat än denna handskrift som Stjernhöök menar, då han säger sig hafva sett Söderköpings lagar (*De iure Sveonum et Gothorum vetusto*, sid. 20). Det samma antages af C. F. Broocman, *Beskrifning öfver Östergötland*, Norrköping 1760, sid. 143, och M. Asp, diss. *de Sudercopia*, resp. M. S. Södersten, Upsala 1786, sid. 27 not. k. På sistanfödda ställe tillägges: *praeter hunc codicem aliae leges breviores, certis quibusdam tabulis comprehensae, comparent* (nämliken i Söderköpings Rådhusarkif), *ad quarum tenorem res minoris momenti*

olim sunt diiudicatae. Någon sådan bok finnes dock numera icke i nämnda arkif, icke heller lemna dervarande handlingar derom någon uplysning, enligt underrättelse som af Herr Borgmästaren P. Blidberg blifvit mig benäget meddelad. Troligen hafva dessa så kallade *leges breviores* icke varit annat än antekningar ur Stadslagen, eller ett slags i tabellform upställt register deröfver.

15) Jfr. not. 16 sid. 7.

16) Se not. 47 sid. 48; not. 47 s. 318.

17) Jfr. not. 7 sid. 307.

18) Se not. 29 sid. 223; not. 61 s. 236.

prickade, men oftare utplånade, då andra ord blifvit i stället skrifna. I afseende på orthographien må anmärkas att *a* ofta förekommer i stället för *æ*, t. ex. *aller*, *aru*, *kladhe*, *madh*, *wari* &c.; likaså *a* för *e*, såsom *klerkar*, *köpta*, *lantar*, *swaran* &c.; *o* för *e*, såsom *godho*, *hwarost*, *malo*, *skipto*; *y* för *i*, såsom *drykande*, *hyon*, *miety*, *yortha balker*; *gh* för *k*, såsom *fatöggher*, *noghot*, och alltid *tagha*, *taghi* &c.; *r* i ändelsen *ur* eller *or* utelemnas ofta, t. ex. *gatu*, *gipto*, *sitho*, *wiku* &c.; *é* förekommer stundom i stället för *æ*¹⁹⁾, t. ex. *éngé*, *éno*, *érende*, *éru*, *féé*, *kére*, *létin*, *néér*, *réét* &c. Efter Stadslagens slut fol. 64 är med större bokstäfver skrifvet: *Explicit iste liber. sit scriptor crimine liber*, och nedanföret, med rödt bläck: *Completus est liber iste sub manu konradi scriptoris Anno ab incarnatione domini. M. CCC. Lxxx septimo*. Andra sidan af samma blad samt de följande bladen, emellan hvilka flera blad blifvit bortskurna, som tilläfventyrs varit obegagnade, innehålla i slutet af 16:de århundradet gjorda antekningar angående råmärkena omkring Söderköping m. m., samt Rikets råds bref gifvet Calixti dag (d. 14 October) 1471 angående utländingars uteslutande ur städernas råd m. m., hvilket bref efter originalet är tryckt i Addit. A. — Jfr. 3, 7, 10, 15, 16, 33, 68, 83, 107.

3. (C) En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. Nr 47, har 74 blad af $8\frac{3}{4}$ tums höjd och $6\frac{7}{10}$ tums bredd, bundna i skinnband, på hvilket är tryckt årtalet 1592. Denne codex, som förut har tillhört Landshöfdingen Friherre F. Ridderstolpes bibliotek på Tidö i Vestmanland, är skrifven i slutet af 14:de århundradet. På första bladet läses en af senare hand i 15:de århundradet skrifven förteckning på balkarne i Stadslagen, jämte flera antekningar, hvaribland en, som visar att boken har tillhört (Biskopen i Åbo) Michaël Agricola, som hade köpt den år 1540 *a quodam mercatore dicto Michil paliaspā*. På andra sidan af samma blad börjas Stadslagen med förteckning på flockarne i KgB., hvilken, likasom en del af de öfriga balkarne, saknar öfverskrift. DoblB. är här sista flocken af ThjB., men har rubrik, hvarmed flockarne annars icke äro försedde. Flockarne hafva omväxlande röda eller blåa begynnelsebokstäfver, till största delen af tre raders höjd. Här förbigås KgB. 26 och EdsB. 27, men den senare flocken har blifvit, med undantag af de första raderna, införd i slutet af HgB.¹⁾ Emellan foll. 34 och 35 är ett blad bortskuret, hvarigenom slutet af KpB. 17, jämte fl. 18-20 och en del af 21 gått förloradt²⁾. De här förekommande afvikelser öfverensstämma ofta med cod. B, men texten är mera felaktig än i nämnde codex. Här äro ofta ett eller flera ord skrifna två gånger; ännu oftare äro ett eller flera ord, stundom hela rader, öfverhoppade. Bland här förekommande förkortningar anmärkes *malseg^w* för *malseghande*, *borghamest^w* för *borghamestare*, *thre^u* för *threskiptis*; *ellr* förekommer ofta utan förkortningstecken. Angående orthographien anmärkes att *a* ofta förekommer i

19) Jfr. VGL. föret. sidd. V, IX, och Tab. I. 2) Se not. 52 sid. 192; not. 36 s. 198.

1) Jfr. not. 47 sid. 318; not. 48 s. 319.

stället för *o* och tvärtom, t. ex. *alla, datter, frillabarn, kista fæ, laghamen; huario, næsor, sinno, sökio, wapno skipte, wilio* &c.; *o* för *e* eller tvärtom, t. ex. *fastor, huthor, laghgipto, lango, syzkeno, tweböto, withergieldo; lytene, samleghe* &c.; *a* för *e*, såsom *batha, forderfuathas, gartha, lana; yi* för *y* eller *i*, såsom *byiaman, flyie, nyio, döyia, sæyia; ghie, ghio* för *ghe, gho*, såsom *hærberghier, leghier, leghio kion; d* eller *dh* i slutet af ord för *t*, såsom *ringd, vp föd, broa karedh, brutidh, kærdh; scl* för *sl*, såsom *scla, sclar, sclaghin, sclagh, sclepper, sclækt* &c. — Jfr. 7, 10, 16, 68.

4. (D) En Linköpings Gymnasii-bibliothek tillhörig pergamentscodex har 170 blad af $8\frac{1}{2}$ tums höjd och 6 tums bredd, i skinnband. Denne codex är skriven i senare hälften af 14:de århundradet af samma hand som codd. 5 och 6 af K. Magnus Erikssons Landslag, af hvilka den senare, under nästföljande nummer, äfven förekommer i denna förteckning. På andra sidan af fol. 1 läses början af Johannis Evangelium på Latin, och de 6 nästföljande bladen innehålla ett calendarium, allt af samma hand som lagboken, hvilken börjas, på andra sidan af fol. 8, med förteckningen på flockarne i Konungsbalken. Äfven de öfrige balkarnes förteckningar, hvilka alla äro försedda med öfverskrifter, börjas på ny sida, sedan en, två eller tre sidor efter föregående balkens slut, blifvit lemnade rena, endast med updragna linier, utan tvifvel för att lemna rum åt senare tillägg, hvilka dock ingenstädes blifvit införda, utan hafva, då hela blad sålunda varit förbigångna, dessa blifvit bortskurna, såsom nedanför skall omtalas. Förteckningen till KpB. uptager blott de 22 första flockarne; det öfriga har blifvit tillagdt af en senare hand i 16:de århundradet. Första flocken af hvar balk börjas på ny sida med stor, målad begynnelsebokstaf; och har, med undantag af de två första balkarne, rubrik (*Arfdhæ balker* &c.), men de öfrige flockarne hafva ej rubriker, utan endast omväxlande röda eller blåa begynnelsebokstäfver af två raders höjd, och bredvid dessa i brädden flockarnes ordningsnummer, hvilka här, likasom i de flesta förteckningarne, äro skrifna med omväxlande röda eller svarta Romerska siffror. Några stycken af denna handskrift, såsom de två första balkarne och början af Ärfdabalken, äro skrifna med blekare, gulbrunt bläck, andra med svartare, men dock allt af samma hand. En senare, dock gammal hand har nummererat bladen från Stadslagens början med *a. 1, a. 2* &c. till *a. 40*, derefter *b. 1* till *b. 40*, *c. 1* till *c. 50* och *d. 1* till *d. 39*. I stället för bladet *a. 4*, som sedan blifvit bortskuret, är insatt bladet *c. 39*, som varit af skrifvaren förbigånget efter RB:s slut; bladen *b. 27, c. 10, 19* och *d. 1*, hvilka, efter Bygninga-, Köpmala-, Skipmala- och Edsöresbalkarnes slut, varit af skrifvaren förbigångna, och utan tvifvel endast innehållit updragna linier, äro äfven bortskurna. Det förstnämnda bladet *a. 4*, som har innehållit en del af KgB. 1 jämte fl. 2, 3 och en del af 4³), har utan tvifvel blifvit bortskuret därför, att fl. 2 och 3 haft den ursprungliga lydelsen, och meningen har varit att på det i dess ställe in-

3) Jfr. not. 93 sid. 7; not. 31 s. 11.

satta bladet c. 39 (nu fol. 11) införa nämnde flockar med den ofvanför (sid. II) omnämnda förändrade lydelsen, hvilket dock icke skett. Emellan foll. 105 och 106 är äfven ett blad bortskuret, hvilket innehållit sista orden af förteckningen till RB., jämte fl. 1 och början af fl. 2⁴). Här förbigås KgB. 26, BB. 23 och EdsB. 27. Af EdsB. 19 finnas här blott de 3 första raderna; för det öfriga är öppet rum lemnadt, svarande mot en hel sida⁵). Efter DrVL 11 tillägges här en flock, hämtad från UplL. ManhB. 11: pr., och efter denna handskrift aftryckt i Addit. B. Texten i denna handskrift är i allmänhet mera afvikande från den här tryckta, än i codd. B. och C. Angående orthographien må anmärkas att *y* ofta brukas i stället för *i*, t. ex. *fynlande*, *fynnas*, *tyma*, *tyo* &c. I stället för *swa at* och *tho at* skrives *swat* och *thot*. Bland här förekommande förkortningar märkes *borgharæm^w* (*borgharæmestare*), *koñ* (*konung*, *konungenum*), *malsegh^m* (*malseghandenum*), *stadh^m* (*stadhenum*). Stadslagen slutas fol. 170. — Jfr. 11, 63, 107.

5. (E) En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B 5 b, innehållande K. Magnus Erikssons Landslag och Stadslagen, förut beskrifven i företalen till Södermannalagen sidd. XIII, XIV, och till Magnus Erikssons Landslag sid. VIII. Stadslagen, som börjas på andra sidan af fol. 139, utan öfverskrift, med förteckningen på flockarne i Konungsbalken, och slutas fol. 208, är skriven af samma hand som nästföregående cod. D. GB. och flere af de öfrige balkarne sakna rubriker; men förste flocken i hvar balk är prydd med en stor målad, röd och blå begynnelsebokstaf; de öfrige flockarne hafva omväxlande röda eller blåa begynnelsebokstäfver af två raders höjd. Fl. 2, 3 KgB. hafva här den ursprungliga lydelsen. I fl. 9, 10 samma balk förekomma hänvisningar till Landslagen⁶). Emellan foll. 170 och 171 hafva flera blad gått förlorade, hvarigenom en del af BB. 22 tillika med det följande till och med början af KpB. 15 saknas⁷). Fol. 200 har blifvit stympadt i nedra hörnet, hvarigenom flera ord blifvit bortskurna i DrVd. 8, 13 och 14; men ett pergamentsstycke har här blifvit fastlimmadt, på hvilket de bortskurna orden till största delen blifvit tillskrifna af en senare hand i 16:de århundradet. KgB. 26 och EdsB. 27 finnas icke här, icke heller DoblB. Från SVl. 6 görs ett språng till slutet af nästföljande flock⁸). Fol. 161, i slutet af ÆB., börjar skriften att blifva tätare än i det föregående, men allt är dock skrivet af samma hand. Texten är här ännu mera afvikande än i nästföregående cod. D. Misskrifna ord äro merendels öfverstrukna med ett rödt streck; uteglömda ord äro ofta tillagda i brädden. I afseende på orthographien må anmärkas att i stället för *t* ofta skrives *th*, såsom *bethala*, *landith*, *latha*, *nestha*, *thoko* &c., stundom *dh*, såsom *fatidh*, *kastidh*, *taladh* &c. Här förekomma förkortningarne *borgham^w* eller *borg^s* (*borghamestare*), *koñ* eller *ko^s* (*konunger*, *-gin* &c.), *malsegh^m* eller *M^w* (*malseghandanum*), *stadh^m* (*stadhenum*), *fog*

4) Se not. 30 sid. 247; not. 77 s. 248.

5) Jfr. not. 7 sid. 307.

6) Se not. 62 sid. 14; not. 2 s. 15.

7) Se not. 17 sid. 160; not. 7 s. 188.

8) Se nott. 53, 54 sid. 362.

(*fogate*), *thræsk*' (*thræskiptis*), *thmesk*' (*thmeskiptis*), *for*^{da} (*fornemda*). — Jfr. 11, 13, 44, 49, 59, 73, 79, 82, 100, 104, 108.

6. (F) Två blad af en för öfrigt förlorad pergamentscodex, tillhöriga Universitetsbibliotheket i Köpenhamn, sign. Add. 17 fol. af Arne-Magneanska samlingen. Dessa blad, af hvilka det ena är skuret midt i tu, hafva $9\frac{3}{10}$ tums höjd och 6 tums bredd. Den codex, till hvilken dessa blad hafva hört, har varit skrifven i senare hälften af 14:de århundradet, och således en af de äldsta handskrifter af denna lag; den har, äfven bland dessa, varit utmärkt derigenom, att bokstafven *p*, och ej i dess ställe *th*, der varit brukad, hvilket ej finnes i någon af de äldsta nu i behåll varande handskrifterna af Stadslagen. Flockarne hafva röda begynnelsebokstäfver af två raders höjd. Huru denna handskrift blifvit förstörd, derom vitna de i behåll varande bladen, hvilka varit limmade vid bokpermar, hvarigenom skriften på några ställen blifvit svårläst. Dessa blad innehålla de 13 första flockarne af DrVd. I afseende på orthographien må anmärkas att *æ* på flera ställen förekommer i stället för *a*, såsom *uær*, *dræp*, *uæpe* &c. — Jfr. 89.

7. (G) En Upsala Universitetsbibliothek tillhörig pergamentscodex, sign. Nr 50, förut beskrifven i företalet till K. Magnus Erikssons Landslag sidd. XXIII, XXIV, der det blifvit anmärkt att denne codex, enligt antekning vid Landslagens slut fol. 74, är skrifven år 1411. Stadslagen, som är skrifven af samma hand som Landslagen, börjas fol. 77. Emellan foll. 95 och 96 fattas ett blad, hvarigenom en del af förteckningen till JB. samt fl. 1 och en del af 2 gått förlorade⁹⁾. I slutet fattas en mängd blad, hvarigenom en del af BB. 20 och allt det följande gått förloradt¹⁰⁾. Här förbigås KgB. 26. Texten öfverensstämmer ofta med codd. B och C, men är mera felaktig än i dessa handskrifter. Uteglömda ord eller bokstäfver äro ofta tillagda öfver raden; om detta blifvit gjordt egenhändigt, kan stundom ej med säkerhet afgöras. I afseende på orthographien anmärkes att *y* mycket ofta förekommer i stället för *i*, t. ex. *hyno*, *hwylnin*, *skryfware*, *skypa*, *tyl*, *bætrys*, *mykyt*, *takyn*, *mærkya*, *rækkya*, *sitya*, *sæly*, *taky*, *thrætighy* &c.; och *dh* stundom i slutet af ord för *t*, såsom *annadh*, *arffwidh*, *gifwidh*, *walidh* &c.; ofta förekommer *hellir*, *hella*, *hellas* för *ellir* &c. — Jfr. 83.

8. (H) En Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn tillhörig pergamentscodex, sign. Nr 2197 i 4:o af Thottska samlingen, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XIX, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i medlet af 15:de århundradet. Stadslagen börjar fol. 25, utan öfverskrift, med förteckningen på flockarne i KgB., och uptager allt det följande af handskriften, hvars två sista blad af bokbindaren blifvit satta i bakvänd ordning. Denne codex öfverensstämmer nära med cod. A, äfven i de vanligen mycket afvikande förteckningarne på flockarne. De fleste balkarne sakna öfverskrifter. Likasom i

9) Se not. 11 sid. 102; not. 88 s. 106.

10) Se not. 20 sid. 151.

cod. A. är hela fl. 1 DrVd. innesluten i begynnelsebokstafven *N*, hvilken äfven hör till fl. 2. Här äro ett eller flera ord ofta af förhastande skrifna två gånger; ofta äro misskrifna ord öfverstrukna eller understrukna, och stundom derjämte underprickade; uteglömda ord äro ofta af skrifvaren egenhändigt tillsatta öfver raden. I afseende på orthographien må anmärkas att *o* ej sällan förekommer i stället för *a*, t. ex. *alloledhis*, *komo*, *kopor*, *manodagher*, *saromall* &c. — Jfr. 9, 50.

9. (I) En Carlstads Gymnasii-bibliothek tillhörig pergamentscodex, förut beskrifven i företalet till K. Magnus Erikssons Landslag sid. XXX, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i medlet af 15:de århundradet. Stadslagen börjas fol. 61, utan öfverskrift, med förteckningen på flockarne i KgB.; äfven de öfrige balkarne sakna öfverskrifter; DoblB. har sålunda blifvit sammanhängande med ThjB. Denne codex är, likasom den nästföregående cod. H, nära öfverensstämmande med cod. A; ännu närmare är den beslägtad med cod. H, hvars obetydliga afvikelser från cod. A, med få undantag, här igenfinnas. De här förekommande fel bestå till en stor del deri, att ett, stundom flera ord blifvit öfverhoppade. Två sammanhängande blad, af hvilka det ena, emellan foll. 61 och 62, innehållit slutet af KgB. 1 jämte fl. 2–8 och en del af 9, och det andra, emellan foll. 65 och 66, en del af fl. 20 samma balk, hafva blifvit borttagna¹⁾; utan tvifvel af den anledning att fl. 2 och 3, hvilka varit skrifna på det första af dessa blad, hafva haft den ursprungliga lydelsen; att förhållandet varit sådant, bekräftas af cod. H, der sistnämnde flockar äro i behåll. RB. 1 har af mistag blifvit fogad till förteckningen på flockarne, hvarigenom texten synes börja med fl. 2. I afseende på orthographien må anmärkas att *a* ofta förekommer i stället för *o*, t. ex. *aff gamal*, *affhardeliga*, *bardhe*, *faster land*, *marghon gaffua*, *saklösa*, *tha* (öfverallt för *tho*), *thaliken* &c., och tvärtom *o* för *a*, t. ex. *okallan*, *alloledhis*, *annor*, *blonad*, *boot*, *halffuo*, *komo*, *kopor*, *longan*, *monadagha*, *æmbor* &c.; stundom förekommer *a* för *e*, t. ex. *doma*, *manna*, *saköran*, *æpla*; ej sällan uteslutes en bokstaf i slutet af ord, t. ex. *konungeno(m)*, *laghlik(a)*, *lysningh(a) witnum*, *marke(r)*, *samkulleno(m)*, *vte(n)*, för *vtan*) &c.; för *skiphærran*, *skiphærranum* skrifves öfverallt *skiprann*, *skiprannum*, hvilket utan tvifvel tillkommit derigenom, att, i det af skrifvaren följda originalet, bokstäfverna *ær* varit, likasom i cod. H, utmärkta med förkortningstecken, hvilka afskrifvaren misförstått. — Jfr. 50.

10. (K) En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. N:r 46, har 108 blad af $6\frac{7}{10}$ tums höjd och $4\frac{1}{2}$ tums bredd, i franskt band med spännen. Denne i medlet af 15:de århundradet skrifne codex har, enligt anteckningar på inre sidan af permen, tillhört Kapitenerna Otto Ankarsvärd och E. H. Pihl, och blifvit inköpt till Kongl. Bibliotheket år 1848²⁾. På ett

1) Se not. 93 sid. 7; not. 73 s. 14; not. 41 s. 37; not. 13 s. 43.

pappersblad i bokens början är af en ny hand den underrättelse meddelad, att detta är en "god och vacker afskrift". Stadslagen börjas fol. 1 med en rubrik som är nästan utnött. Emellan foll. 74 och 75 fattas ett blad, och likaså emellan foll. 104 och 105; sålunda hafva gått förlorade en del af RB. 32, hela fl. 33 och största delen af 34, samt ThjB. 14-18, början af 19, och hela fl. 20, hvilken utan tvifvel haft sin plats före fl. 19³⁾. Här förbigås KgB. 26; EdsB. 27 och DrVl. 8. I EdsB. 13 görs ett språng baklänges till de sista orden af fl. 12, hvarefter fl. 13 å nyo börjas⁴⁾. DoblB. sammanhänger med ThjB. De här förekommande varianter öfverensstämma merendels med cod. B, men ej sällan med cod. C, der nämnda handskrifter avvika från hvarandra. Likasom i sistnämnda handskrift förekommer här ofta *scl* i stället för *sl*, t. ex. *sclar*, *scledha*, *sclepper*, *sclikt*, *sclippa* &c.; stundom *o* för *e*, såsom *bodhor*, *gitor*, *sclokia*; *a* för *e*, t. ex. *badha*, *bötas*, *lana*, och *than* nästan öfverallt för *then*. — Stadslagen slutas fol. 106. Efteråt följa, af en något yngre hand, en förklaring af edens betydelse, samt stycket angående K. Erik Magnussons stadga af år 1357 (här med årtalet 1300)⁵⁾. — Jfr. 16, 20, 22, 34, 42, 51, 70.

11. (L) En Arboga Rådhusarkif tillhörig pergamentscodex har 90 blad af 8 $\frac{3}{10}$ tums höjd och 6 tums bredd, i skinnband med mässingsbeslag och spännen. Innantill på permen är i 16:de århundradet skrifvet *Arboga Stadz Lagbook*; troligen har denne i medlet af 15:de århundradet skrifne codex från början tillhört den nuvarande egaren, och blifvit skrifven för Arboga stads räkning. Herr Bibliothekarien Styffe i Upsala hade förut benäget meddelat mig underrättelse om denna handskrift; men då den sedermera af mig år 1862 efterfrågades, saknades den i Arboga, der dess tillvaro betviflades, till dess det slutligen upäcktes att den fanns i Kongl. Bibliotheket i Stockholm. — De 16 första bladen af denna handskrift innehålla Uplandslagens Kyrkbalk, om hvilken, emedan denna handskrift var mig okänd då Uplandslagen utgafs, jag här får meddela den underrättelse, att denna afskrift nära öfverensstämmer med cod. K. af Upl., eller den Kyrkbalk som är införd i början af cod. A. af Stadslagen; äfven förteckningen på flockarne öfverensstämmer med den, som efter nämnda handskrift är aftryckt i Upl. sidd. 8, 9 not. 53; de obetydliga olikheter i texten som här träffas, bestå för det mesta deri, att ord ej sällan blifvit öfverhoppade; större delen af fl. 18 och en del af fl. 19 äro äfven af mistag förbigångna, men detta är af skrifvaren sjelf tillagdt på ett mindre blad (fol. 15). Stadslagen börjas fol. 17 med förteckningen på flockarne i KgB.; denna förteckning, likasom några flockar i början af KgB., äro nära öfverensstämmande med cod. A, men sedan blir texten i denna handskrift mera avvikande än i någon af de förut beskrifna; många af de här förekommande

2) Det är denna handskrift som omtalas af J. E. Rydqvist, *Svenska språkets lagar*, I. sid. XXII.

3) Se not. 29 sid. 286; not. 81 s. 289; not. 1 s. 391; not. 9 s. 395; not. 72 s. 397.

4) Se not. 29 sid. 301.

5) Jfr. sid. IV ofvanför.

afvikelser öfverensstämma med cod. D. eller E; BB. 10 och några af de nästföljande flockarne äro mindre afvikande än det föregående; det samma gäller i allmänhet om EdsB. och de följande balkarne. Smärre olikheter och skriffer, sådana som vanligen i handskrifter förekomma, oberäknade, äro de här förekommande afvikelser af den beskaffenhet, att man kan finna att den eller de, som gjort eller låtit göra den afskrift af Stadslagen, från hvilken denna och andra dermed mer eller mindre nära beslägtade handskrifter härstamma, haft omsorg att göra allahanda förbättringar i redaktionen; men då största delen af de här gjorda ändringar visst icke äro verkliga förbättringar, utan bestå i alldeles onyttiga ändringar, så synes bemödandet egentligen hafva gått ut derpå, att åstadkomma något, som, utan att innehålla verkliga ändringar af innehållet, dock skulle hafva utseende af att vara något eget. — KgB. saknar öfverskrift; EdsB. har rubrik, men de öfrige balkarne hafva öfverskrifter med svart bläck. I slutet af DrVI. är tillagd samma flock som i cod. D. tillägges efter fl. 11; DrVd. 14 har blifvit flyttad efter fl. 16. I afseende på orthographien anmärkes att *y* ofta förekommer i stället för *i*, äfven i slutet af ord, t. ex. *budhy*, *gulsmidhy*, *skadhy* &c.; likaså *ö* i stället för *i* eller *e* i slutet af ord, då vokalen i nästföregående stafvelsen är *ö*, t. ex. *bötö*, *foronötö*, *gömö*, *lösö* &c.; *n* framför *g* uteslutes ofta, t. ex. *festniga ööl*, *konugenom*, *pæniga*, *widherlegnig* &c. Prof af stilen visar Tab. II. — Efter Stadslagens slut fol. 85 följa, på samma blad och de derefter följande, Gårdsrätten, domarereglorna ur Vestgöotalagen, och några andra antekningar af samma hand som skrifvit lagboken; den sista af dessa angår det fall, att *nokor skyuter sik fran enom domara oc til paman*. Sist äro antekningar tillagda af senare händer. — Jfr. 12, 13, 28, 36, 57, 96, 106.

12. (M) En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. B 47, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XXIV, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i medlet af 15:de århundradet, och att Stadslagen börjas fol. 20. Texten öfverensstämmer här i allmänhet med nästföregående cod. L; men i början af RB., inemot slutet af fl. 12, har skrifvaren följt en annan handskrift, som varit mindre afvikande från cod. A. Här förbigås KgB. 26, RB. 1 och EdsB. 3; äfven större delen af EdsB. 19 är förbigången, men rum är lemnadt öppet för det förbigångna, hvilket blifvit tillagdt af senare hand⁶⁾. I slutet af DrVI. är tillagd samma flock som i cod. L; liksom der har DrVd. 14 fått plats efter fl. 16. DoblB. är sista flokken af ThjB. Foll. 40-42 äro af senare hand i 16:de århundradet vid ÆB. 15 o. följ. i brädden; med rödt bläck skrifna anmärkningar angående textens innehåll. I afseende på orthographien anmärkes att *o* ofta förekommer i stället för *a*, t. ex. *annor*, *bado*, *byoman*, *gammolt*, *husolegho*, *somor*, *ægho* &c.; likaså *o* för *e*, t. ex. *allo*, *komo*, *sino*, *woro*, *æmbor* &c.; *a* för *e*, t. ex. *bonda*, *brefua*, *edha*, *garda*, *hafua*, *hysar*, *latar*, *optara* &c.; *e* för *a*, t. ex. *brone*, *bygge*, *ene*,

6) Jfr. not. 6 sid. 307.

manne, sighie, sine, there, trigge, twegge &c. — Stadslagen slutas fol. 107. Derefter följa, af samma hand tillagda, Gårdsrätten, ÖGL. BB. 36: 2, 3; VGL:s domareregior m. m. — Jfr. 21, 36.

13. (N) En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B 4, förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sid. XXIV och till K. Magnus Erikssons Landslag sid. XXVIII, der det blifvit anmärkt att denne codex är skriven i medlet af 15:de århundradet. Stadslagen, som börjar fol. 104 med förteckningen på flockarne i KgB., har ingen annan rubrik än ordet *Tabula*. Af de öfriga balkarne hafva de fleste rubriker vid förteckningarnes början, och en del äfven vid textens början. På några ställen äro flockarne försedde med rubriker. Kolumutitlarne äro skrifne med rödt och blått bläck, så att t. ex. *Konungs* är rödt, och *balker* blått, eller tvärtom. I brädden finnas af skrifvaren egenhändigt gjorda korta anmärkningar med rödt bläck vid några ställen, som lära hafva synts honom vara synnerligen märklige, t. ex. vid edsformuläret i KgB. 1: *Merkin thetta borgamestara och rådmän*. Texten öfverensstämmer i början, ehuru mera felaktig, ofta med cod. L, efter hvilken den dock ej är afskrifven, men i JB. 6 har skrifvaren börjat följa en annan handskrift; de sedan här förekommande afvikelser öfverensstämma oftast med cod. E, men ej sällan med cod. L, der denne avviker från den sistnämnde. Här förbigås KgB. 26 (hvilken dock är tillagd af senare hand) och EdsB. 27. Likasom i cod. L. har DrVd. 14 fått plats efter fl. 16; och samma flock som i nämnde codex är äfven här tillagd i slutet af DrVI. I afseende på orthographien anmärkes att *o* ofta förekommer i stället för *a*, t. ex. *gonge, gord, holdæ, hondæ, longa, swo, two, worder* &c.; *a* ofta för *e*, t. ex. *boto-man, böta, hema, stingar, taka, thar* &c.; *æ* ofta för *a*, t. ex. *aæ, boæ, faæ, gangæ, maæ, næt, samæ, stæd, swæ, thæ* &c. Stadslagen slutas fol. 177. — Uplandslagens Kyrkbalk, som här läses foll. 178–191, är skriven af samma hand som den under Nr 9 i denna förteckning uptagne codex; men att denne Kyrkbalk ej hört till nämnde codex, som ej har Kyrkbalk, och blifvit derifrån skild, synes af den betydliga olikheten emellan båda handskrifternas format. — Jfr. 14, 28, 30, 43, 44, 87, 104, 108.

14. (O) En Linköpings Gymnasii-bibliothek tillhörig pergamentscodex, förut beskrifven i företalet till K. Magnus Erikssons Landslag sid. XXXVI, der det blifvit anmärkt att denne codex, enligt antekning fol. 78, är skriven i Nyköping år 1469. Stadslagen börjas fol. 7 med förteckningen på flockarne i KgB., men förteckningarne till de öfriga balkarne finnas ej, såsom vanligt, vid balkarnes början, utan i ett sammanhang vid Stadslagens slut foll. 69–78, der äfven en förteckning till KgB. finnes, dock ej lika lydande med den, som läses i bokens början. Stadslagens text är, med obetydliga undantag, noga öfverensstämmande med nästföregående cod. N, efter hvilken denne codex dock ej är afskrifven. Flockarne hafva omväxlande röda, blåa eller gröna begynnelsebokstäfver, och till en del rubriker, af hvilka några äro skämtsamma, såsom vid GB. 3: *kæra dokka latt tik ey locka for sko eller sokka*; vid EdsB.

23: *Röfvar thu tha makta halsen*; vid ThjB. 12: *hit ey swa at thu henger*. Äfven finnas på många ställen rubriker inuti texten, såsom vid KgB. 12: 4. *lymg ei a thera æro*; vid fl. 15: 5. *Om viderlegning*; vid §. 7: *Arf i stadenom*; vid 16: 2. *Engin hafue sielfuer pundara, &c.* Vid KgB. 1 finnes samma anmärkning i brädden som i nyssnämnda handskrift. Uteglömda ord äro stundom egenhändigt tillsatta öfver raden med rött eller blått bläck. Likasom i cod. N. förbigås KgB. 26 och EdsB. 27; DrVd. 14 har fått plats efter fl. 16, och samme flock som i nämnde codex är äfven här tillagd i slutet af DrVl. Vid ThjB:s slut är med rött bläck skrifvet: *Hær lyktas thyufwabalker maare ey lagh tha ware margher skalker*. Fol. 79 börjas Landslagen. — Jfr. 104.

15. (P) En Herr Grefve N. C. Brahes bibliotek på Skokloster tillhörig pergamentscodex har 97 blad af $8\frac{1}{2}$ tums höjd och $5\frac{1}{2}$ tums bredd, i skinnband med mässingsbeslag och spännen. Denne i senare hälften af 15:de århundradet skrifne codex har, enligt anteckning på första bladet, år 1602 tillhört *Carolus Olai Rosingius*. Ett blad i bokens början har gått förloradt; detta har innehållit förteckningen på flockarne i KgB., med undantag af de två sista flockarne⁷⁾. Emellan foll. 6 och 7 är ett blad bortskuret, hvarigenom KgB. 19 utom de två första raderna, samt en del af fl. 20, gått förlorade⁸⁾. Vid början af KgB:s text är rum lemnadt för en begynnelsebokstaf, som hade skolat uptaga större delen af sidan. De följande balkarne, till och med HgB., börjas på ny sida, då balkens rubrik merendels fått sin plats nederst på föregående sida. Emellan förteckningen till EdsB. och textens början är ett blad (67) af skrifvaren förbigånget, och likaså (fol. 75) emellan förteckningen till HgB. och textens början. Vid början af GB:s text är en stor röd och blå begynnelsebokstaf målad; men vid de andra balkarne, till och med HgB., är endast rum lemnadt för sådana. Flockarne hafva i alla balkarne före HgB. omväxlande röda eller blåa begynnelsebokstäfver. En del af HgB. 2, jämte allt det följande, är skrifvet mycket senare och med mindre vacker stil än det föregående, men dock af samma hand; här börjas balkarne ej på ny sida; några af dem sakna rubriker, och flockarne hafva endast röda begynnelsebokstäfver. I den äldre delen af denna handskrift öfverensstämmer texten nära, äfven i förteckningarne på flockarne, med cod. A; i det följande har en annan mera afvikande handskrift blifvit följd; de här förekommande läsarter öfverensstämma ofta med cod. B. Sista raden af JB. 16, tillika med hela fl. 17, har utan tvifvel af mistag blifvit, med förbigående af ett blad, skrifvet fol. 28; men detta har blifvit utplånadt och senare, dock af samma hand som det öfriga, skrifvet på det förut förbigångna bladet. I slutet af DrVl. är tillagd samme flock som i cod. L. DoblB. är gjord till en flock af ThjB., och der- efter är, såsom sista flocken af samma balk, tillagd en utläggning af edens betydelse; detta har utan tvifvel varit en i den handskrift, som här blifvit följd, likasom i cod. K, efter lagbokens slut tillagd anteckning. De här förekommande

7) Jfr. not. 38 sid. 5.

8) Se not. 11 sid. 35; not. 69 s. 40.

fel bestå merendels deri, att ord blifvit öfverhoppade. I ÆB. 4 har det platyska ordet *tyghe* genom förhastande influtit, men blifvit genast rättadt genom tillägget *for mytne*⁹⁾. I afseende på den oordentliga orthographien anmärkes att *y* mycket ofta förekommer i stället för *i*, t. ex. *y*, *eygh*, *gyry*, *mynom*, *sydan*, *thaky*, *vyder*, *mythne*, *ydka*, *yluilia* &c.; likaså *a* för *o*, t. ex. *aff gamall*, *apen*, *apenbar*, *aptha*, *artogher*, *hwaria*, *margonghaffua*, *qwinnar* &c.; *o* för *a*, t. ex. *andro*, *annor*, *engo*, *holdka*, *nögio*, *quinnano*, *wold* &c.; *a* för *e*, t. ex. *barna*, *flya*, *fulsæra*, *giffas*, *hæsta*, *kærar*, *saramalan* &c.; *o* för *e* i slutet af ord, t. ex. *bötho*, *godho*, *komo*, *twebötho*; *e* för *o*, t. ex. *andre*, *hechtilem*, *radzstue*, *stode*; *ch* för *k*, t. ex. *forlycha*, *kyrchione*, *laghelicha*, *march*, *schadi*, *schal*, *schut*, *schriffuat* &c.; *gk* för *gh* i slutet af ord, t. ex. *byghningk*, *gerningk*, *peningk*, *tridiungk* &c.; *ch* för *gh* i slutet af ord, i synnerhet *dach* och *lach*; *z* för *s* i ordet *sak*, såsom *zack*, *zaack*, *zaken*, *zaklöös*, *zachöran* &c.; dubbla bokstäfver för enkla, i synnerhet *ck* för *k*, t. ex. *boock*, *drupparom*, *sack*, *sick*, *snyck*, *tack*, *wack* &c. — Stadslagen slutas fol. 92. Efteråt är af senare hand tillagdt Gårdsrätten, stycket om *högmælis ogiærninga*¹⁰⁾, Chr. LL. HgB. 4, ÖGL. BB. 36: 2, 3, Chr. LL. SVI. 19, ett stycke hämtadt ur VML. II. KpB. 6, 7: pr., och Chr. LL. BB. 47. På några pappersblad i slutet är af en annan hand tillagd Kalmar recess af 1483, hvaraf dock början fattas, derigenom att ett blad är bortrifvet.

16. (Q) En Kongl. Bibliotheket i Berlin tillhörig pergamentscodex, sign. Ms. germ. Quart. 84, har 185 blad af $6\frac{7}{10}$ tums höjd och $4\frac{9}{10}$ tums bredd, i clothband med saffiansrygg. De två första bladen innehålla senare antekningar på Latin. Foll. 3-10 läses Södermannalagens Kyrkbalk, skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Emedan jag ej kände denna handskrift, och således ej kunde jämföra den der förekommande Kyrkbalk då Södermannalagen af mig utgafs, må här anmärkas att texten i denna Kyrkbalk, som ej är försedd med förteckning på flockarne, närmast öfverensstämmer med cod. C. af Södermannalagen (cod. E. i denna förteckning), och stundom med cod. P, då denne afviker från C; för öfrigt förekomma här inga anmärkningsvärda olikheter med den tryckta texten. Fol. 11 innehåller K. Christoffers stadfästelse af Landslagen, på Latin¹¹⁾; på andra sidan af samma blad börjas samme Konungs Landslag, efter hvars slut fol. 91 följer ett alphabetiskt register öfver Landslagen. Foll. 108-119 innehålla ett dylikt register öfver Stadslagen. Efter tre rena blad börjas fol. 123 Stadslagen med förteckningen på flockarne i KgB. Allt detta är skrifvet af samma hand som Kyrkbalken. Stadslagens text öfverensstämmer merendels med cod. K, men ej sällan med cod. C. eller B, då cod. K. skiljer sig från de sistnämnde. Här förbigås KgB. 26, RB. 35 (som dock af en senare hand är tillagd på en emellan foll. 165

9) Se not. 58 sid. 81.

10) Se MELL. föret. sidd. XVI, XVII.

11) Denna handskrift är således en af de utan

tvifvel ganska få, der stadfästelsen blifvit afskrifven i sammanhang med Landslagen. Jfr. MELL. föret. sidd. LXXII, LXXIII.

och 166 inhäftad pergamentslapp), EdsB. 19 och 27. Från BB. 21: 4. görs ett språng till 22: 4, men efter 22: 8. införs det sålunda förbigångna af fl. 21 och 22, och så följer 22: 9. &c.¹²); troligen har denna oreda upkommit derigenom, att i det af skrifvaren följda original två blad varit i orätt ordning inbundna. Här hafva ofta ett eller flera ord, stundom hela rader, blifvit i brädden eller öfver raden tillagda af en något yngre hand, hvilken ock på några ställen gjort andra ändringar i texten. Stadslagen slutas fol. 183, der en Latinsk vers meddelar den underrättelse, att bokens skrifvare *nomen siggonis habebat*. Derefter följa, af samma hand skrifna, förmaningar angående edgång, både på Latin och Svenska, samt några edsformulärer; och slutligen anteckningar af senare händer. Denna handskrift har benäget blifvit mig till låns meddelad. — Jfr. 20, 70.

17. (R) En Kejsrerliga Bibliotheket i Paris tillhörig pergamentscodex, sign. N: 7830, förut beskrifven i *Addenda* vid Gotlandslagen sidd. 380, 381, och i företalet till Skånelagen sid. CLXXI. På förstnämnda ställe är anmärkt att denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. I *Notices et extraits des manuscrits de la Bibliothèque nationale et autres Bibliothèques, Tome 6, Paris An IX*, är sidd. 71, 72 meddelad en underrättelse om denna handskrift, under titel: *Notice d'un Manuscrit coté 7830, dans la Bibliothèque nationale, contenant les lois municipales de Suède, par le feu C.^m de Kéralio*. Här säges bland annat att alla handskrifter af Stadslagen äro yngre än den lagbok som blef stadfäst af K. Christoffer, hvilken lagbok säges vara på samme Konungs befallning tryckt år 1542; af dessa mistag har åter följt den uppenbart oriktiga upgift, att ifrågavarande handskrift är från 16:de århundradet. Stadslagen börjas fol. 6. Här förbigås KgB. 26 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnes här, likasom i codd. B. och D, endast de första raderna; för det öfriga är blott 5 raders rum lemnadt öppet¹³). I slutet af DrVI. tillägges samma flock som i cod. L. m. fl. DoblB. sammanhänger med ThjB. — Jfr. 21, 23, 33, 83, 92, 105, samt 95, hvilken sistnämnde troligen är afskrift af denne codex.

18. (S) En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig pergamentscodex, sign. N: 27, har 65 blad af $6\frac{3}{10}$ tums höjd och $4\frac{1}{2}$ tums bredd, i svart skinband. Denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. De tre första sidorna äro i 17:de århundradet nummererade 46, 47, 48, hvaraf kan slutas att 23 blad i bokens början blifvit borttagna då boken fick sitt nuvarande band; dock fattas här ingen ting af Stadslagen. Fol. 1 läses först en förteckning på balkarne i Stadslagen och på antalet af flockar i hvar balk, hvilken börjas med orden *Bok thässe skiptis i lagha balka*; derefter börjas på samma sida Stadslagen med förteckningen på flockarne i KgB. Emellan foll. 30 och 31 hafva 5 blad blifvit bortskurna; 7 blad, som, jämte de bortskurna, här skulle

12) Se not. 34 sid. 156; not. 60 s. 161; not. 35 13) Jfr. not. 7 sid. 307. s. 165.

hafva haft sin plats, finnas satta efter fol. 48, och äro således foll. 49-55; emellan foll. 53 och 54 hafva åter 3 blad blifvit bortskurna. Sålunda har gått förloradt: efter fol. 30 en del af BB. 22 jämte fl. 23 och förteckningen till KpB. samt fl. 1 och en del af fl. 2; efter fol. 53 en del af KpB. 24 jämte de 9 följande flockarne och en del af fl. 34; och efter fol. 55 SkB. 4-14 och en del af fl. 15¹⁴). Emellan fol. 59 och 60 äro äfven flera blad bortskurna; båda balkarne om sår, jämte förteckningen till ThjB. samt fl. 1 och en del af fl. 2 hafva här gått förlorade¹⁵). Då sålunda en betydlig del af denne codex har gått förlorad, kunna de derigenom upkomna luckorna någorlunda fyllas genom den med denna handskrift merendels öfverensstämmande cod. 46. Här förbigås Kg. 26, men EdsB. 27 har blifvit flyttad till slutet af HgB., nemligen efter fl. 10, som här är den sista, emedan fl. 11 har blifvit införd näst efter fl. 8¹⁶). Efter RB. 34 införes en flock, innehållande en af K. Magnus Eriksson år 1360 åt staden Vesterås gifven stadga angående bysättning (se Addit. C); hvaraf kan slutas att denna handskrift, eller snarare en handskrift från senare hälften af 14:de århundradet, efter hvilken denna är afskrifven, blifvit skrifven för nämnde stads räkning. DrVI. 1:2 förbigås, men tillägges efter fl. 8 samma balk såsom en särskild flock¹⁷). Texten är upfylld af mer eller mindre betydande afvikelser, af hvilka de flesta väl endast äro ämnade att vara redaktionsförbättringar; men många¹⁸) äro sådana, att de omöjligen kunna antagas vara godtyckligt gjorda ändringar af en skrifvare, utan måste hafva tillkommit genom beslut, fattade vid lagbokens granskning i den stad, för hvars räkning afskriften blifvit gjord. I afseende på orthographien må anmärkas att i början af ord icke allenast förekommer *ff*, hvilket är mindre ovanligt, utan äfven *ll* och *kk*. Här förekomma mycket ofta förkortningarne *ko* eller *k* för *konungen*; *borg*, *bor* eller *B* för *borghamæstare*; *rad*, *ra* eller *R* för *radmæn*; *stad* eller *st* för *stadhen*; *ff* för *fogaten*, och *M* för *malsøghanden*. Prof af stilen visar Tab. II. — Stadslagen slutas fol. 63, hvarefter följer Gårdsrätten. Från originalet till denna handskrift härstamma många andra, ännu i behåll varande yngre handskrifter, af hvilka dock ingen är afskrift af denne codex; se 46, 47, 49, 69, 74, 78, 82, 88, 89, 94, 100, 103.

19. En Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn tillhörig pergamentscodex, sign. N:r 2238 i 4:o af nya Kongl. samlingen, har 70 blad af $7\frac{1}{10}$ tums höjd och $5\frac{1}{2}$ tums bredd, i rött pergamentsband. På sista bladet läses en antekning, som börjas: *Anno domini mdxxxvij helge torssdagh fortencckthe the sathmen ij trosaby hvruledes her peder laurensson skulle gefwa two gambla ortugher &c.*; och på inre sidan af främre permen är i slutet af 16:de århundradet skrifvet *Trosse Lagbock*. Här af kan slutas att denne i senare hälften af

14) Se not. 77 sid. 159; not. 70 s. 173; not. 57

s. 203; not. 87 s. 222; not. 1 s. 230; not. 70

s. 241.

15) Se not. 1 sid. 355; not. 47 s. 383.

16) Jfr. nott. 51, 1 sid. 328.

17) Jfr. not. 37 sid. 333.

18) Se t. ex. not. 51 sid. 152; not. 2 s. 197.

15:de århundradet skrifne codex fordom tillhört Trosa rådhus, om den ock ej blifvit skrifven för stadens räkning. En antekning af N. R. Brocman bland hans Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhöriga samlingar, visar att Brocman under sitt vistande i Köpenhamn hade denna handskrift till låns af Langebek, hvilken den, enligt Brocmans upgift, då tillhörde¹⁹⁾. Stads-lagen börjas fol. 1. Emellan foll. 8 och 9 fattas ett blad, emellan foll. 10 och 11 två blad, emellan foll. 34 och 35 är ett blad bortskuret, likaså emellan foll. 35 och 36, emellan foll. 44 och 45 flera blad, emellan foll. 48 och 49 är ett blad bortrifvet, och emellan foll. 57 och 58 fattas ett blad; sålunda har gått förloradt KgB. 23 och det följande till och med början af GB. 2, största delen af GB. 9, jämte de följande. 7 flockarne och en del af fl. 17, slutet af KpB. 14 jämte fl. 15, 16 och största delen af 17, KpB. 21, 22 och största delen af 23, slutet af förteckningen på flockarne i RB. jämte fl. 1-12 och största delen af 13, en del af RB. 26 jämte fl. 27, 28 och en del af 29, slutet af HB. 9 jämte det följande till och med början af DrVI. 1²⁰⁾. Foll. 44-50 äro skrifna af en annan hand än den som skrifvit det föregående, och foll. 51-58 åter af en tredje; foll. 59 o. följ. äro skrifna af den samme som de 43 första bladen; hvaraf, äfvensom af stilarne, finnes att desse skrifvare varit samtida. Den som skrifvit största delen af denne codex har nästan öfverallt brukat bokstafven *þ*, och sällan i dess ställe *th*; de två andre skrifvarne hafva ock brukat *þ*, men också mindre sällan *th*; häraf, äfvensom af likheten i orthographien för öfrigt och af beskaffenheten af de här förekommande fel, kan slutas att desse tre skrifvare följt samma original. Här förbigås KgB. 15: 7-9, 13. och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnes, likasom i några andra handskrifter, endast början, utan att dock här är öppet rum lemnadt för fortsättning²¹⁾. SkB. 19 och 20, som varit förbigångne, hafva blifvit af skrifvaren själf tillagde på en emellan foll. 43 och 44 insatt pergamentslapp. I RB. 26 är infördt ett långt tillägg, hvaraf dock slutet gått förloradt, derigenom att, såsom förut är anmärkt, emellan foll. 48 och 49 ett blad blifvit bortrifvet, hvilket innehållit en del af nämnde flock²²⁾. DoblB. sammanhänges med ThjB. Orthographien är i allmänhet mycket oordentlig, och här finnes en stor mängd

19) Tilläfsventyrs är det denna handskrift som i den tryckta katalogen öfver *Bibliotheca Langebekiana* sid. 554 förekommer under Nr. 42, och kallas *Den svenske Lovbog paa Pergament, en smuk Codex*.

20) Se not. 1 sid. 46; not. 20 s. 51; not. 24 s. 62; not. 82 s. 73; not. 69 s. 187; not. 55 s. 192; not. 1 s. 197; not. 97 s. 202; not. 26 s. 246; not. 70 s. 265; not. 53 s. 280; not. 52 s. 282; not. 28 s. 328; not. 38 s. 333.

21) Se not. 7 sid. 307.

22) Se not. 53 sid. 279. Samma tillägg finnes

bland de vid Stadslagens äldsta edition anförda varianter (Xa), der äfven den fortsättning finnes, som förmodligen stått att läsa i denna handskrift på det bortrifna bladet. Då åtskilliga andra af de nämnda varianterna igenfinnas i denna handskrift (se t. ex. not. 3 sid. 266; not. 44 s. 273) och möjligen äro derifrån hämtade, torde förhållandet vara sådant äfven med det ifrågavarande, enär det numera förlorade bladet kan hafva varit i behåll i början af 17:de århundradet.

skriffel, hvarigenom ord ofta blifvit vanställda, såsom då här läses *barþ* i stället för *bör*, *forfalkiæs* för *forskæl*, *forægumugum* för *forgerningum*, *fyæræ* för *sieæ*, *giom* för *göre*, *gioþer* för *gør þer*, *liif wer* för *silfwer*, *lytæs* för *unyt-iæs*, *neþe* för *manape*, *witare* för *witzorþ*, *þyrfwar* för *þrysmar*, *þæstæ* för *þættæ* o. s. v. Ofta äro ord öfverhoppade, hvilket i synnerhet händt ordet *ey*; många uteglömda ord eller bokstäfver äro dock egenhändigt tillsatta öfver raden; misskrifna ord äro ofta underprickade, stundom derjämte öfverstrukna. Prof af stilen visar Tab. II.

20. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B 46, har 80 blad af 7 tums höjd och $4\frac{2}{3}$ tums bredd, i skinnband. Denne i senare hälften af 15:de århundradet i spalt skrifne codex är i början defekt; hela Konungsbalken saknas, jämte GB. 1-8 och en del af fl. 9, intill orden *barn saman ok hustrun &c.*, §. 5¹). Här förbigås RB. 35 och EdsB. 27. Af EdsB. 19 finnas blott några rader; för det öfriga är öppet rum lemnadt på ej fullt en half spalt²). DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmer nära med cod. K. eller, der denne är defekt, med cod. Q; de olikheter med nämnda handskrifter, som här förekomma, bestå till en stor del deri, att ord blifvit öfverhoppade. Ofta äro ord öfverstrukna eller tillagda eller andra ändringar gjorda af senare hand. Stadslagen slutas fol. 75; de sista 5 bladen uptagas af Gårdsrätten, skrifven af samma hand som Stadslagen. I slutet finnas antekningar på papper från slutet af 16:de århundradet; den sista af dessa är Rikets Råds bref af 1471 om utländingars uteslutande ur städernas Råd, hvilket här, efter originalet, är tryckt i Addit. A. — Jfr. 33, 70.

21. En Universitets-bibliotheket i Köpenhamn tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 45 af Arne-Magneanska samlingen, har 103 blad i pergamentsband. Denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet, af två olika, men samtidiga händer, af hvilka den ena har skrifvit foll. 1-41 och 4 rader af fol. 42, der han slutat med de 2 första raderna af KpB. 2, hvarefter den andra fortsatt med något tätare och vackrare stil. I dessa två afdelningar synas olika originaler hafva blifvit följda; den förra öfverensstämmer ofta med cod. R, den senare deremot har ofta varianter gemensamma med cod. M. Här förbigås KgB. 25, 26 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas här blott de 2 första raderna, hvarefter är lemnadt öppet rum på nära en half sida³). BB. 23 har fått plats näst efter fl. 9. RB. 1 har, likasom i cod. I, blifvit fogad till förteckningen på flockarne. Stadslagen slutas fol. 93, hvarefter på 5 sidor följer en afhandling om de 30 dagarne i månaden, och i hvilka afseenden de äro *nyttelike* eller icke. Foll. 96-98 läses en medicinsk afhandling med öfverskrift: *Her byrias lækedomber aff mæsther henrik harpostræng*, hvilken, utan tvifvel efter denna handskrift, är tryckt i *Nye Danske Magazin*, 1. Bd. Kiöbenhavn 1794, sidd. 57-62⁴).

1) Jfr. not. 36 sid. 64.

2) Se not. 7 sid. 307.

3) Se not. 7 sid. 307.

4) Utgifvarne af *Danske Magazin* tillkännagifva att denna afhandling är tryckt efter en af Langebek på hans utländska resa

Foll. 99-102 innehålla böner på Latin m. m. Fol. 103 äro af en något senare hand skrifna de i lagboken förbigångna fl. 26 KgB. och 27 EdsB. På några blad i slutet äro i 16:de århundradet skrifna lagen om envig (se UplL. PgB. 14. not. 100) och historiska anteckningar som gå till år 1569.

22. En Friherrarne S. A. och E. A. Rålamb's fordom på Strö i Skåne, numera på Sundby i Upland förvarade boksamling tillhörig pergamentscodex, förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sid. XXIII, och till K. Magnus Erikssons Landslag sid. XLI, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Foll. 112-141 innehålla, med rubrik: *Köpstadhs lagh*, Konungs-, Radstufvu-, Edsöres- och Högmælesbalkarne af Stadslagen. Både förteckningarne på flockarne och balkarnes text hafva stora, pryddigt målade begynnelsebokstäfver. Texten öfverensstämmer ofta med cod. K, men är mera felaktig, och lider af en oordentlig orthografi, såsom då *a* ofta är skrifvet i stället för *e*, eller tvärtom, t. ex. *doma*, *ganga*, *gangan*, *gifman*, *hafman*, *heftalsa*, *hwsa*, *lata*, *manna*, *rettan*, *stadhan*; *daghe*, *gifue*, *orcker*, *pæninge*, *skrifuere*, *wardhe*, *winne* &c.; eller *e* för *o* eller tvärtom, såsom *edzörene*, *födhe*, *göme*, *huarie*, *minste*, *redhe*, *ware*; *mango*, *stadhgadho* &c. KgB. 26 och EdsB. 27 förbigås här, men deremot finnes det äfven i andra handskrifter, såsom i cod. K, förekommande särskilda stycket af samma innehåll som EdsB. 27, ehuru med det oriktiga årtalet 1407, skrifvet med rödt bläck på två ställen i denna handskrift⁵). — Jfr. 35.

23. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B 2, förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sid. XXI, till Södermannalagen sidd. XL, XLI, och till K. Magnus Erikssons Landslag sid. XL. Stadslagen, skrifven af samma hand som Landslagen i senare hälften af 15:de århundradet, börjas fol. 79, och slutas fol. 142. Här förbigås KgB. 26, RB. 17 och EdsB. 27; af KgB. 9 finnas blott de två första raderna; likaså af EdsB. 19,

gjord afskrift, och Molbech, *Henrik Harpestrengs Danske Løgebog*, Kiöbenh. 1826, sid. 7, uppgifver att Langebek hade tagit sin afskrift efter en handskrift i Sverige. Då nu ifrågavarande handskrift på Langebeks tid, så väl som nu, fanns i Köpenhamns Universitetsbibliothek, ehuru okänd både för Magazinet's utgifvare och för Molbech, kunna de anförda uppgifterna endast grunda sig på misförstånd; ty då den tryckta texten jämföres med denna handskrift, kan intet tvifvel upstå derom, att ifrågavarande handskrift är originalet till Langebeks afskrift. Förmodligen har Langebek endast anteknat att originalet fanns i en Svensk handskrift, eller i en handskrift af en Svensk lagbok. Magazinet's utgifvare hafva icke

förstått att den af dem utgifna texten var Svensk; de upgifva nemligen att "*Dialecten heri enten er Skaansk eller Vigisk, fra det gamle Alfheim*" (d. ä. Bohuslän). Såsom fel i den af dem meddelade texten må anmärkas sid. 59 rad. 6 *mælfvum* för *inælfvum*, r. 12 *blenior* för *blemor*, s. 60 r. 12 *smae* för *sman*, r. 18 *galica* för *galiga*, r. 30 *hvetemöl* för *hvetemöl*, s. 61 r. 5 *tuuth* för *tunth*.

5) Jfr. MELL. föret. sid. XXXI. — Det behöfver knappt anmärkas att det nämnda, ofta förekommande oriktiga årtalet upkommit derigenom, att bokstafven *l* i *mccclvii* genom mistag eller skriffel blifvit förvandlad till *e*.

der 4 raders rum är lemnadt öppet⁶⁾. EdsB. 11 har fått plats näst efter fl. 4. DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmer ofta, i synnerhet i början, med cod. R, men är mera felaktig. — Jfr. 24, 25, 39, 44, 64, 72, 92, 93, 98, 105, 107, 109.

24. En Köpenhamns Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 46 af Arne-Magneanska samlingen, förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sidd. XIX, XX, och till K. Magnus Erikssons Landslag sidd. XXXVII, XXXVIII. Af Stadslagen finnas här, foll. 148-163, blott Skipmala- och Radstufvubalkarne, skrifne af samma hand som Landslagen i senare hälften af 15:de århundradet. Texten öfverensstämmer ofta med nästföregående cod. 23, men är mera felaktig än den. Här förbigås, likasom i nämnda handskrift, RB. 17.

25. En Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn tillhörig pergamentscodex, sign. N:r 2235 i 4:o af nya Kongl. samlingen, förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sid. XXVIII, och till K. Magnus Erikssons Landslag sidd. XLVI, XLVII, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Af Stadslagen finnes här blott Skipmalabalken, som läses foll. 90-94, och är skrifven af en annan och något senare hand än Landslagen, dock äfven i 15:de århundradet. Texten öfverensstämmer här, likasom i nästföregående cod. 24, ofta med cod. 23, men är mera felaktig än dessa båda handskrifter. — Jfr. 38.

26. En Kejsrerliga Bibliotheket i S:t Petersburg tillhörig papperscodex i 4:o, förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sidd. LVI, LVII, och till K. Magnus Erikssons Landslag sidd. XLV, XLVI, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Stadslagen börjas fol. 116. Här förbigås KgB. 26. Emellan GB. 10 (som här följer efter fl. 11) och 12 är lemnadt öppet rum på en half sida. DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten är styckevis mycket felaktig, men annars i allmänhet icke afvikande. — Jfr. 40.

27. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 35, har 65 blad i välskt band. Stadslagen uptager hela boken, som är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Flera blad hafva vid bokens inbindning blifvit satta i orätt ordning; foll. 17-20 äro nemligen satta efter foll. 21-24, fol. 52 näst efter 46, fol. 53 efter 58, och fol. 60 efter 61. Emellan foll. 12 och 13 fattas ett blad, emellan foll. 30 och 31 flera blad, emellan foll. 36 och 37 ett blad, emellan foll. 41 och 42, foll. 46 och 47, foll. 52 och 53, foll. 58 och 59 samt foll. 64 och 65 flera blad; sålunda har gått förloradt GB. 18 och det följande till och med första raden af ÆB. 2, slutet af BB. 23 tillika med det följande till och med en del af KpB. 5, större delen af KpB. 30 jämte fl. 31, 32 och början af 33, en del af SkB. 13 jämte det följande till och med

6) Se not. 65 sid. 14; not. 7 s. 307.

en del af RB. 2, slutet af RB. 20 jämte fl. 21-30, en del af EdsB. 20 jämte fl. 21-25 och största delen af 26, en del af DrVd. 6 jämte det följande till och med en del af SVL. 1, samt största delen af ThjB. 3 och det följande intill sista raden af fl. 18⁷⁾. Här förbigås KgB. 20, 26, EdsB. 27 och SVd. 8. Af EdsB. 19 hafva först blott de två första raderna blifvit skrifna, hvarvid för det öfriga blifvit lemnadt öppet rum på en tredjedels sida, men sedan har skrifvaren sjelf med hopträngd skrift tillagt så mycket som här fick rum⁸⁾. DoblB. sammanhänger med ThjB. Bokstafven *þ* förekommer här på några få ställen. I afseende på orthographien må anmärkas att *oghan* merendels förekommer i stället för *owan*, likasom *huguth* för *huwuth*. Texten är styckevis mycket felaktig, och har många, ehuru till största delen obetydliga afvikelser. Stadslagen slutas fol. 65; 4 blad i bokens slut hafva blifvit bortskurna. — Jfr. 36, 68.

28. En Linköpings Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o har 59 blad i skinnband, på hvilket äro tryckta bokstäfverna *P. A. S.* På ett rent blad i bokens början har E. Benzelius år 1712 anteknat sig som bokens egare. Denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Här förbigås KgB. 26, BB. 23, SkB. 18 och EdsB. 27. DoblB. sammanhänger med ThjB. Emellan foll. 17 och 18 fattas ett blad, hvarigenom en del af JB. 4 (som här följer efter fl. 5), samt fl. 6-13 och en del af 14 gått förlorade⁹⁾. Texten öfverensstämmer i början ofta med cod. N, men i JB. uphör denna likhet, och texten, som sedan blir mera felaktig och paraphraserande, öfverensstämmer nu oftare med cod. L, till dess i EdsB. äfven denna likhet uphör. — Jfr. 37.

29. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. B 48, har 69 blad i pergamentsomslag. Denne codex är skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Balkarnes öfverskrifter äro skrifna med svart bläck, men öfverstrukna med ett rödt streck, hvilken prydnad dock icke sträckt sig till de fyra sista balkarne, der äfven flockarne sakna de röda begynnelsebokstäfver, hvarmed de i de föregående balkarne blifvit pryddes. Flockarne äro af skrifvaren icke nummererade; men på några ställen har en senare hand i 17:de århundradet tillsatt Romerska siffror. I början är ett blad bortrifvet, som har innehållit förteckningen på flockarne i KgB., med undantag af en titel, som läses på det första nu i behåll varande bladet, men hvilken dock ej hör till sista, utan till 22 fl. af nämnde balk¹⁰⁾. Emellan foll. 3 och 4 hafva flera blad gått förlorade, och emellan foll. 52 och 53 är ett blad bortrifvet; sålunda saknas största delen af KgB. 13 tillika med allt det följande af denna

7) Jfr. not. 1 sid. 74; not. 53 s. 78; not. 39 s. 318; not. 13 s. 348; not. 62 s. 357; not. 6 s. 167; not. 64 s. 176; not. 16 s. 210; not. 23 s. 384; not. 58 s. 395.
214; not. 89 s. 239; not. 79 s. 248; not. 45 s. 8) Se not. 7 sid. 307; not. 44 s. 308.
273; not. 24 s. 283; not. 40 s. 310; not. 42 s. 9) Jfr. not. 24 sid. 110; not. 8 s. 120.
10) Jfr. not. 1 sid. 3.

balk, samt största delen af EdsB. 16, jämte fl. 17-19 och större delen af 20¹¹). Näst efter KgB. har RB. fått plats; att detta ej skett genom fel vid bokens inbindning är klart deraf, att GB. börjas på samma sida som RB. slutas, och EdsB. börjas på samma sida som SkB. slutas. EdsB. 27 förbigås, och DoblB. sammanhänger med ThjB. Efter BB. 6 tillägges en flock: *Framlædhis mærkiande* &c.; i slutet af samma balk likaledes en flock (*Jnghen man ma kôpa* &c.; efter KpB. 30 en flock: *Nv koma skip* &c., och efter KpB. 31 en flock: *Nv komber viin* &c.; dessa flockar äro efter denna handskrift aftryckta i Addit. D. Efter DrVI. 11 är tillagd samma flock som i cod. D. Texten är styckevis mycket felaktig, och har äfven många mer eller mindre betydliga afvikelser, hvilka till en del, såsom de nyssnämnda i Addit. D. tryckta flockarne, igenfinnas, troligen hämtade ur denna handskrift, bland de vid 1618 års edition af Stadslagen fogade varianter (Xa). — Jfr. 31, 58.

30. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 61, har 69 blad i pergamentsband. Denne codex är skriven i senare hälften af 15:de århundradet. Stadslagen börjas fol. 1, hvaraf ett stycke nedan-till blifvit borttrifvet, så att en del af förteckningen till KgB., jämte en del af fl. 1, gått förlorad¹²). Här förbigås KgB. 26, JB. 4 och EdsB. 27; DoblB. är sista flocken af ThjB. Texten öfverensstämmer i början med cod. N, men blir sedan en paraphras, upfylld af fel, som vanställa meningen; i EdsB. och det följande är den i allmänhet mindre afvikande. Stadslagen slutas fol. 68. På sista bladet har en senare hand i början af 16:de århundradet tillagt den förbigångna EdsB. 27. — Jfr. 62.

31. Fragmenter af en i senare hälften af 15:de århundradet skriven pergamentscodex, bestående af 20 oinbundna blad af 6½ tums höjd och 4½ tums bredd. Dessa blad blefvo i Maj månad år 1830 genom en resande mig tillsända från framlidna Lectorskan Haggrens sterbhus i Strängnäs, utan att någon underrättelse meddelades om dåvarande egaren. Bladen utgöra 4 lägg, hvaraf de 2 första nu bestå af 4 blad hvardera, och de 2 sista af 6 blad hvardera. Första lägget (foll. 1-4) innehåller en del af förteckningen på flockarne i RB. jämte fl. 1-6 och största delen af 7. Af 2:dra lägget innehålla de 2 första bladen (foll. 5, 6) en del af RB. 20¹³) samt fl. 21-24 och en del af 25; hvarefter foll. 7, 8 följa fl. 34, 35 samt förteckningen till GB. och en del af fl. 1, hvaraf synes att 2 blad gått förlorade i midten af detta lägg, som således har bestått af 6 blad, och att RB. i denne codex, likasom i cod. 29, har haft sin plats näst efter KgB. Af 3:dje lägget innehålla de 2 första bladen (foll. 9, 10) en del af BB. 22, från orden *thet ær sua vnderstandande* &c., §. 3, till och med de 3 första raderna af fl. 23; foll. 11, 12 större delen af förteckningen till KpB. jämte fl. 1 och de 8 första raderna af fl. 2; samt foll. 13, 14 de 4 sista raderna af fl. 3 samma balk jämte fl. 4-9 och de 2 första raderna af fl.

11) Se not. 28 sid. 20; not. 58 s. 48; not. 62 s. 304; not. 98 s. 312.

12) Jfr. not. 22 sid. 4; not. 78 s. 6.

13) Se not. 44 sid. 273.

10; fl. 7-10 äro stympade derigenom, att en del af fol. 14 blifvit bortskuren. Emellan foll. 10 och 11 har således ett blad gått förloradt, och likaså emellan foll. 12 och 13, hvaraf följer att detta lägg har bestått af 8 blad. Af 4:de lägget innehålla de 3 första bladen (foll. 15-17) en del af KpB. 33, från orden *köp ok openbart medh honom, eller &c.*, §. 7, jämte det följande till och med de 4 första raderna af SkB. 3; samt foll. 18-20 en del af förteckningen till EdsB. jämte fl. 1-13 och första raden af 14; då det som af SkB. och förteckningen till EdsB. gått förloradt i midten af detta lägg måste hafva uplagt 4 blad, har lägget haft 10 blad. Texten i de nu i behåll varande stycken af denna handskrift är nära öfverensstämmande med cod. 29.

32. Fyra Upsala Universitets-bibliothek tillhöriga blad af en för öfrigt förlorad pergamentscodex, skrifven i senare hälften af 15:de århundradet. Af dessa blad, som hafva $6\frac{9}{10}$ tums höjd och $5\frac{1}{2}$ tums bredd, innehåller det första en del af KgB. 20, från orden *thaa skal husfru hans &c.*, §. 4, till orden *egh tha ræth göra*, §. 9; det 2:dra 3 rader i slutet af RB. 2 samt fl. 7, 8 och de 2 första raderna af fl. 14 samma balk; det 3:dje en del af SkB. 6 jämte fl. 7, 13-16; samt det 4:de EdsB. 4, 13-16. Här af synes att denne codex ej innehållit Stadslagen fullständig, så framt ej flockarne här varit satte i annan ordning än den vanliga. Texten har många fel och afvikelser.

33. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B. 44, förut beskrifven i företalet till Södermannalagen sidd. XXII, XXIII, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i slutet af 15:de århundradet. I början har ett blad blifvit bortskuret, hvarigenom förteckningen på flockarne i KgB. gått förlorad, jämte fl. 1 och största delen af fl. 2, hvaraf endast de 7 sista raderna återstå på det nu i behåll varande första bladet; men dessa rader äro utplånade, dock så att det mesta af skriften kan urskiljas. Anledningen dertill, att bladet blifvit bortskuret och att de qvarvarande sista raderna af fl. 2 blifvit utplånade, är tydligen den, att denne flock haft den äldre lydelsen; och af samma orsak hafva i fl. 3 orden: *en skal then svenske &c.* blifvit utplånade, i hvilkas ställe af senare hand blifvit skrifvet: *the borgamästara &c.*, enligt denna flocks förändrade lydelse¹⁾. Emellan foll. 47 och 48 fattas ett blad, hvarigenom större delen af EdsB. 18 samt fl. 19-21 och en del af 22 gått förlorade²⁾. KgB. 26, BB. 23 och EdsB. 27 äro förbigångne. Några rader i slutet af RB. 24, tillika med första raden af fl. 25, äro öfverhoppade, hvarigenom dessa två flockar blifvit förenade; men derefter hafva i 2 särskilda flockar blifvit tillagda det förbigångna stycket af fl. 24, samt fl. 25: pr.³⁾ Vid slutet af DrVl. tillägges samme flock som på detta ställe tillägges i cod. L. m. fl. DobIB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmer i början ofta med cod. R; sedan har en annan handskrift blifvit följd,

1) Jfr. not. 64 sid. 9; not. 15 s. 11.

2) Se not. 60 sid. 306; not. 7 s. 314.

3) Jfr. not. 41 sid. 277; not. 2 s. 278.

som varit beslägtad med cod. B. och ännu närmare med cod. 20; i senare hälften återkommer likheten med cod. R. I afseende på orthographien anmärkes att *uor* ofta förekommer i stället för ändelsen *uer*, t. ex. *hafuor*, *ofuor*, *siølfuor*, *thiufuor* &c. Bokstafven *þ* finnes här på några ställen. Stadslagen slutas fol. 63. — Jfr. 83.

34. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 21, har 105 blad i skinnband. På inre sidan af främre permen läsas namnen *Anundh Jöbransson* och *B. Tegengreen*; och på sista bladet har *Hans(?) Anderson* i Stockholm anteknat sig år 1549, hvarvid han anmärkt: "vartt tå fförbetratt", hvilket utan tvifvel syftar på de i brädden af lagtexten af senare hand gjorda anmärkningar och tillägg. Af samma hand som dessa tillägg äro foll. 1-3 skrifna anmärkningar vid åtskilliga ställen i Stadslagen, med öfverskrift: *vtttydningh på thenna laghen*. Fol. 4 börjas Stadslagen, som är skriven i slutet af 15:de århundradet. Här förbigås KgB. 17 och 26, KpB. 1 och EdsB. 27; de två sistnämnde flockarne äro i brädden tillagde af nämnda senare hand, och EdsB. 27 dessutom å nyo på sista bladet efter Stadslagens slut. Texten är styckevis mycket felaktig, men öfverensstämmar annars ofta med cod. K, hvilken denna handskrift äfven deri liknar, att här ofta skrives *sel* i stället för *sl*. Att denne codex är skriven af samma hand som cod. K, ehuru efter en längre tids förlopp, gifver någon likhet emellan stilarne anledning att tro. Foll. 18, 19 och 87-89 äro senare insatta, och innehålla de sista raderna af GB. 7 jämte fl. 8-12 och en del af 13, samt större delen af HB. 9 jämte det följande till och med en del af DrVl. 10, skrifna i senare hälften af 16:de århundradet efter ett annat original än den äldre handskriften.

35. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B 1, förut beskriven i företalen till Östgöotalagen sidd. XII, XIII, till Uplandslagen sid. XXII och till K. Magnus Erikssons Landslag sid. XLVIII. På förstnämnda ställe är anmärkt att denne codex är skriven i slutet af 15:de århundradet, och prof af stilen meddelar ÖGL. Tab. IV. Stadslagen börjas fol. 72. Emellan foll. 101 och 102 fattas ett blad; likaså emellan foll. 109 och 110, och emellan foll. 117 och 118; emellan foll. 120 och 121 två blad, och emellan foll. 123 och 124 ett blad; sålunda har gått förloradt de sista raderna af KpB. 30 jämte fl. 31, 32 och en del af 33; en del af RB. 22 jämte fl. 23-29 och början af 30; sista orden af DrVl. 3 jämte det följande af samma balk; en del af SVl. 6 jämte det följande till och med SvD. 1, samt en del af ThjB. 19 (som här följer efter fl. 20) tillika med DoblB.⁴⁾ EdsB. 27 förbigås, och af fl. 19 samma balk finnas blott de två första raderna⁵⁾. Texten är styckevis mycket felaktig, men öfverensstämmar för öfrigt ofta med cod. 22, i de balkar som der finnas.

4) Jfr. not. 56 sid. 211; not. 97 s. 218; not. 54 s. 274; not. 5 s. 283; not. 16 s. 335; not. 1 s.

342; not. 32 s. 361; not. 45 s. 375; not. 25 s. 395.

5) Se not. 7 sid. 307.

36. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig pergamentscodex, sign. B 45, har 97 blad af $7\frac{1}{10}$ tums höjd och 5 tums bredd, i skinnband med mässingsbeslag och spännen. Nederst på första bladet har Hadorph anteknat att boken år 1684 af *Wilk. Coyet* blifvit förärad till Antiquitets-Collegium. Hela boken uptages af Stadslagen, skrifven i slutet af 15:de århundradet. Här förbigås KgB. 26, KpB. 17 och 22, RB. 5 och EdsB. 27. Af EdsB. 19 finnas här blott de 2 första raderna, hvarefter blifvit lemnadt öppet rum för 4 rader⁶⁾. DoblB. sammanhänger med ThjB. I afseende på orthographien må anmärkas att *hualiken* stundom förekommer i stället för *huiliken*. Bokstafven *þ* finnes ej sällan i första tredjedelen af boken, men blir i det följande allt mera sällsynt. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 27, dessemellan åter med codd. L. och M. På många ställen äro förkortningar gjorda genom utslutande af sådant, som skrifvaren tyckt vara öfverflödigt; i allmänhet har han roat sig med att göra onödiga paraphraser och förmenta förbättringar, hvilka ej sällan röja misförstånd och vanställa texten.

37. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 36, har 63 blad i skinnband. Denne i slutet af 15:de århundradet skrifne codex är i början defekt; hela KgB. samt fl. 1-12 GB. och början af fl. 13 hafva gått förlorade⁷⁾. Fol. 2 vid slutet af GB. har *Joh. Pallmer* i Strängnäs år 1706 anteknat sig som bokens egare; troligen hafva redan då de bladen i bokens början, som nu saknas, varit förlorade. Äfven emellan foll. 11 och 12 har ett blad gått förloradt; likaså emellan foll. 30 och 31, emellan foll. 33 och 34, emellan foll. 35 och 36, emellan foll. 41 och 42 samt emellan foll. 62 och 63; äfven i slutet hafva flera blad gått förlorade; sålunda saknas en del af JB. 15 jämte fl. 16 och 17, en del af KpB. 34, större delen af SkB. 14 jämte det följande af samma balk, en del af RB. 3 jämte fl. 4-6 och en del af 7, en del af RB. 32 jämte det följande af samma balk, SVd. 7, 8 och en del af förteckningen till ThjB., samt ThjB. 3 och allt det följande⁸⁾. Här förbigås BB. 23. Texten öfverensstämmer närmast med cod. 28.

38. En Herr Grefve N. C. Brahes Bibliothek på Skokloster tillhörig papperscodex i 4:o, förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sidd. XXVI, XXVII, och till K. Magnus Erikssons Landslag sid. XLIX, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i slutet af 15:de århundradet. Af Stadslagen finnes här blott Skipmalabalken, som läses foll. 13-17, och hvars text närmast öfverensstämmer med cod. 25.

39. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r

6) Se not. 7 sid. 307.

7) Jfr. not. 40 sid. 68. Det som i anf. not angår ifrågavarande handskrift har genom ett mistag der fått plats, och hör till orden *aldre kona* &c. i fl. 13.

8) Jfr. not. 73 sid. 121; not. 73 s. 222; not. 1 s. 225; not. 11 s. 239; not. 1 s. 244; not. 34 s. 251; not. 3 s. 256; not. 27 s. 286; not. 1 s. 291; not. 40 s. 379; not. 11 s. 381; not. 1 s. 384.

58, har 76 blad i svart sidenband. Denne codex, som har tillhört det år 1864 till Kongl. Bibliotheket öfverlemnade Engeströmska Bibliotheket, är skrifven i början af 16:de århundradet. Här förbigås KgB. 25 och 26 samt förteckningen på flockarne i GB. och fl. 1 samma balk, men på dertill öppet lemnadt rum har af en senare hand blifvit tillagd en del af nämnda förteckning, och en annan ännu yngre hand har tillagt KgB. 25 och GB. 1. Äfven förbigås RB. 17 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas blott de två första raderna⁹⁾. DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmer närmast med cod. 23.

40. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 59, har 97 blad i skinnband. Denne codex, hvilken, likasom den nästföregående, har tillhört Engeströmska Bibliotheket, är skrifven i början af 16:de århundradet. Här förbigås KgB. 26; af EdsB. 19 finnas blott de 2 första raderna; för det öfriga är rum lemnadt öppet på ej fullt en sida¹⁰⁾. DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmer oftast med cod. 26. — Jfr. 52, 96.

41. En Skara Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., förut beskriiven i företalen till Uplandslagen sid. XXX, och till Södermannalagen sid. XXXIX. På förstnämnda ställe är anmärkt att Stadslagen, som här uptager foll. 2-103, är skrifven i förra hälften af 16:de århundradet. Texten är nära beslägtad med cod. A, efter hvilken denne codex möjligtvis är afskriiven, ehuru här finnas icke få fel, till större delen bestående deri att ord blifvit öfverhoppade, hvaremot åtskilliga fel i cod. A. här äro rättade, såsom *androm*, KgB. 15: 2, här rättadt till *andro*; *fanget*, 16: 2, till *fängen*; *thesso*, 19: pr., till *thesse*, och *konung* till *konungs*; *sino*, GB. 4: 1, till *sina*; *syskinspiel*, ÆB. 15: pr., till *sypskapspiel*; *arffödhuna*, JB. 15: pr., till *årsfödhona*; *hwartet*, RB. 2: 1, till *hmart*, o. s. v. Äfven är språket naturligtvis här, likasom i andra samtidiga handskrifter, förnygradt, såsom då *a* är ändradt till *ågher*, *honu* till *henne*, *maatto* till *mätt*, *minna* till *mindre*, *sighler* till *seglar*, *swa* till *så*, *tho* till *doch*, *wina*, KgB. 16: 3, till *wener* o. s. v. Vid många flockar, i synnerhet i de första balkarne, äro tillagda anmärkningar, hvilka i allmänhet äro de samma som finnas i många af de handskrifter, som i det följande skola omtalas. Efter Stadslagens slut följer foll. 104-119 Uplandslagens Kyrkbalk, foll. 120-130 ett alphabetiskt register öfver Stadslagen, foll. 135-149 Olai Petri domarereglor, samt foll. 187-287 K. Christoffers Landslag, allt af samma hand som Stadslagen. För öfrigt finnas här afskrifter af åtskilliga stadgar m. m., samt andra antekningar, tillagda af senare händer i 16:de och 17:de århundradena.

42. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. B 49, har 100 blad i skinnband. Denne codex är skrifven i förra hälften af 16:de århundradet. Här förbigås KgB. 26, KpB. 12, EdsB. 27 och DrVl. 8.

9) Se not. 7 sid. 307.

10) Se not. 7 sid. 307.

Texten öfverensstämmer närmast med cod. K; äfven i orthographien finnes den likhet med nämnde codex, att här skrives *slagen, sclekt, sklikt, scläkia, selögdom* o. s. v. för *slagen* &c. DoblB. sammanhänger med ThjB. Efter Stadslagens slut fol. 99 följa, af samma hand som lagboken, samma tillägg som finnas i cod. K. I slutet är med rödt bläck skrifvet: *Expliciunt leges Civiles Anno Domini nostri Mcdlx*, hvilket förmodligen är afskrifvet ur en äldre codex, om ej det upgifna årtalet tillkommit genom skriffer.

43. En från Konungens Befallningshafvande i Nyköpings län år 1824 till Kongl. Bibliotheket i Stockholm, utan upgift om bokens egare, insänd, i rödt pergamentsomslag inbunden papperscodex i 4:o, har 184 blad, af hvilka de 125 första, som innehålla Stadslagen, skrifven i medlet af 16:de århundradet, äro af skrifvaren sjelf nummererade med rödt bläck. På permen är anteknadt att *Nicolaus Canuti mexionensis* egt denna bok, som sedermera af hans son *Birgerus* år 1599 blifvit skänkt till *Olavius Strale*. Vid Stadslagens slut finnas uti en liten med rödt bläck ritad grannlåt anbragta fyra siffror, som synas skola utmärka årtalet 1430, hvilket tilläfventyrs funnits i originalet till denna, uppenbarligen mycket yngre handskrift. Här förbigås BB. 23 och EdsB. 27; KgB. 26 har fått plats näst efter fl. 12, och DrVd. 14 efter fl. 16. I slutet af DrVI. är tillagd samme flock som i cod. N. och andra handskrifter på samma ställe finnes tillagd ur Uplandslagen. Texten är styckevis afvikande och felaktig, men öfverensstämmer merendels med nämnde cod. N. De flesta af de efteråt följande bladen innehålla antekningar af senare händer, hvaribland fol. 163 en Latinsk upsats *de inquisitionibus per torturam*.

44. En Friherrarne S. A. och E. A. Rålamb's fordom på Strö i Skåne, numera på Sundby i Upland förvarade boksamling tillhörig papperscodex i 4:o, har 188 blad i skinnband. Innantill på permen läses namnet *Andr. Sigfr. Rålamb*. På första bladet är anteknadt att boken är skrifven i Åbo år (15)52, och samma årtal läses vid Stadslagens slut fol. 159. Vid slutet af KpB. fol. 99 läsas namnen *nicola: olavi. s.* och *iören sylvester*. De 3 första bladen innehålla antekningar af senare händer, och foll. 5-27 ett alphabetiskt register öfver Stadslagen, äfven af en något yngre hand än sjelfva lagboken, som börjas fol. 28. Stadslagens text öfverensstämmer i början närmast med cod. E, men KgB. 2, 3 hafva dock här den nyare lydelsen; i KgB. 9, 10 finnas samma hänvisningar till Landslagen som i nämnde codex. I slutet af GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1. I GB. uphör likheten med cod. E; texten blir sedan mera felaktig och afvikande, men öfverensstämmer för öfrigt ofta med cod. 23, stundom med N. Här förbigås, likasom i cod. 23. m. fl., RB. 17, hvilken af senare hand är tillagd i nedra brädden; af EdsB. 19 finnas här blott de första raderna¹). På många ställen äro i sjelfva texten inskjutna anmärkningar, i allmänhet de samma som finnas i cod. 41; dessa äro dock

1) Se not. 7 sid. 307.

genom finare stil skilda från texten²); på samma sätt är EdsB. 27 här utmärkt såsom ett senare tillägg, med öfverskriften: *En ny statuter*, hvaraf kan slutas att detta i den handskrift, som legat till grund för denne codex, äfvensom för nästföljande cod. 45, blifvit här infördt efter en särskild anteckning i en äldre handskrift; detta röjer sig äfven i det här förekommande oriktiga årtalet 1407³). På några ställen äro i brädden, och äfven i sjelfva texten (i slutet af KgB. 15 och 16) anförda varianter ur någon annan af skrifvaren jämförd handskrift, hvilken är utmärkt med ordet *alias*. Foll. 160-178 innehålla Olai Petri domarereglor m. m., skrifvet, enligt anteckning vid slutet, af *Laurencius Eritci (sic) Holmensis (15)69*. Att sjelfva lagboken är skrifven af samme *Laurencius Eritci*, som, ehuru 17 år senare och med något förändrad stil (då dessa tillägg jämföras med de i texten inblandade anmärkningarne), skrifvit de nu nämnda tilläggen, kan slutas deraf att samma namn, på ett sådant sätt, att det måste antagas hafva tillhört bokens skrifvare, förekommer i nästföljande cod. 45, hvilken otvifvelaktigt är skrifven af samma hand som den nu ifrågavarande; och bokstäfverna *L E* finnas insatta i de stora bokstäfverna i början af GB. och AB., likasom samma bokstäfver finnas på samma sätt anbragta vid början af några balkar i cod. 45. — Foll. 179 o. följ. innehålla anteckningar af andra händer, hvaribland fol. 180 K. Magnus Erikssons stadga för Vesterås af 1360, den samma som i cod. S. är införd i RB.⁴), med det tillägg, som finnes i cod. 46 m. fl.⁵) — Jfr. 49, 59, 84, 98.

45. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr. 63, har 169 blad i Franskt band. Innantill på permen läses namnet *J. Carlstedt*. Denne codex, som har tillhört Engeströmska Bibliotheket, är skrifven af samma hand som nästföregående cod. 44. I de stora begynnelsebokstäfverna vid första flocken af några balkar finnas bokstäfverna *L E*, och vid HgB. 1 derjämte namnet *LAVRE:(ncius) ERICI*, allt skrifvet af samma hand och tydligen på samma gång som de stora bokstäfverna; hvaraf kan slutas att detta namn tillhört den som skrifvit denne codex äfvensom cod. 44. De 16 första bladen innehålla ett alfabetiskt register till Stadslagen, hvilken börjas fol. 17. Texten är här, från början till och med DrVd., nära öfverensstämmande med nämnda handskrift; i KgB. 9, 10 finnas här samma hänvisningar till K. Christoffers Landslag som der; äfven här är i slutet af GB. 3 tillagd Chr. LL. GB. 3: 1; af EdsB. 19 finnas blott de första raderna⁶), hvarmed följande fl. 20 sammanhänga; EdsB. 27 förekommer såsom ett tillägg med samma särskilda öfverskrift som i nämnde codex, dock ej, såsom der, skrifvet med finare stil; och samma anmärkingar som i nämnda handskrift, finnas äfven här med finare stil inskjutna i texten. I SVI. och de följande balkarne har ett annat original blifvit följdt; texten är här noga öfverensstämm-

2) En sådan i texten inskjuten glossa, till 4) Se sid. XVI ofvanför.
förklaring af ordet *stryka*, KpB. 32: pr., 5) Se not. 26 sid. 404.
har jag anført i not. 59 sid. 213. 6) Se not. 7 sid. 307.

3) Se sid. XIX ofvanför.

mande med cod. A; här finnas icke några i texten inskjutna anmärkningar. Stadslagen slutas fol. 106. Foll. 108 o. följ. innehålla tillägg af senare händelser, hvaribland Olai Petri domarareglor, en afhandling om morgongåfva, som uptager foll. 137-156⁷⁾, och Drottning Christinas privilegier för Stockholm af år 1636.

46. En Universitets-bibliotheket i Helsingfors tillhörig papperscodex i 4:o har 160 blad i skinnband. Enligt antekning vid Stadslagens slut fol. 131 är boken skriven år 1555, och på permen är anteknadt att den år 1582 har tillhört *Hans Erichsonn*; senare egare hafva varit *Michill Hising* och *J. H. Amnorin*. De 15 första bladen innehålla ett alphabetiskt register öfver Stadslagen, af hvilket register dock både början och slutet hafva gått förlorade. Emellan foll. 16 och 17 fattas ett blad, som innehållit förteckningen på flockarne i KgB. med undantag af sista titlen, hvilken, jämte början af Stadslagens text, läses fol. 17⁸⁾. Här förbigås KgB. 26. I slutet af KpB. tilläggas två flockar, innehållande samma stadga för Vesterås af år 1360, som tillägges efter RB. 34 i cod. S, der dock det stycke saknas, som läses i den senare af de här tillagda flockarne⁹⁾. EdsB. 27 har här fått plats i slutet af RB. Likasom i nämnde codex har HgB. 11 här blifvit insatt näst efter fl. 8, och DrVl. 1: 2. har, likasom i cod. S, fått plats efter fl. 8 samma balk såsom en särskild flock. Texten öfverensstämmer i allmänhet nära med nämnde codex, och tjenar icke allenast till att rätta många der förekommande fel, ehuru denna handskrift icke i det hela är mindre felaktig än cod. S, utan ock till att hjälpligen fylla de betydliga luckorna, der nämnde codex är defekt. — Om denna handskrift, äfvensom om den, som uptages under N:r 72, har underrättelse benäget blifvit mig meddelad af Herr Professor J. Ph. Palmén i Helsingfors, som äfven haft godheten att föranställa att dessa handskrifter blifvit mig till låns meddelade. — Jfr. 47, 49, 69, 88, 89, 94, 103.

47. En Friherrarne S. A. och E. A. Rålamb's fordom på Strö i Skåne, numera på Sundby i Upland förvarade boksamling tillhörig papperscodex i 4:o har, utom rena blad i början och slutet, 164 blad i skinnband. Innantill på permen läses namnet *Andr. Sigfr. Rålamb*, äfvensom en äldre egares namn *Nicolaus Nicolaj Starenius*. Foll. 1-14 innehålla, af samma hand som cod. 73. m. fl. skrifna, Olai Petri domarareglor, och foll. 15, 16 Rikets Råds bref af 1471 om utländingars uteslutande ur städernas Råd (se Addit. A.). Den äldre handskriften börjar fol. 17 med ett alphabetiskt register öfver Stadslagen; fol. 37 innehåller en förteckning på balkarne i Stadslagen, hvilken börjas fol. 38, och uptager allt det följande af boken. Denne codex är skriven af samma

7) Det är samma afhandling som är tryckt i Stockholm år 1651 med titel: *En kort tractat om morgongåfvor*, och upgifves vara författad af Stjernhöök. Äfven Professorn i Upsala B. Crusius († 1634) har

varit ansedd som författare till denna skrift; se Stjernmans *Biblioth. Sviog.* sid. 325.

8) Jfr. not. 38 sid. 5.

9) Se not. 82 sid. 225; not. 1 s. 403; not. 26 s. 404.

hand som nästföregående cod. 46. KgB. och några af de öfriga balkarne äro försedde med stora, pryddigt målade begynnelsebokstäfver, hvilka blifvit utklippte ur en pergamentscodex. Texten öfverensstämmer med cod. S, och i synnerhet med förutnämnde cod. 46, hvilken senare utan tvifvel är afskrifven efter samma original som denna handskrift. Vid KgB. 2 är denne flocks nyare lydelse skrifven i brädden af en senare hand, som på flera ställen gjort ändringar i texten efter en annan jämförd handskrift, och äfven på ett senare insatt blad (98) emellan KpB. 14 och 15 infört Chr. LL. KpB. 6. Här förbigås KgB. 26. Vid slutet af KpB. finnes här samma tillägg som i cod. 46; likasom der har EdsB. 27 blifvit insatt i slutet af RB., HgB. 11 näst efter fl. 8, och DrVI. 1: 2. såsom en särskild flock efter fl. 8. Sista bladet är bortrifvet, hvarigenom de sista orden af DoblB. gått förlorade¹⁰). — Jfr. 69, 88, 89.

48. En Linköpings Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XXXVII, der det blifvit anmärkt att denne codex, enligt antekning fol. 190, är skrifven år 1559. I början finnes ett alphabetiskt register öfver Stadslagen, och derefter Uplandslagens Kyrkbalk, båda skrifna senare än Stadslagen, som börjas fol. 42, men dock af samma hand. Här förbigås GB. 14 och 16; af EdsB. 19 finnas blott de första raderna¹¹), men det förbigångna är senare, på ett inhäftadt mindre blad, egenhändigt tillagdt af skrifvaren, som äfven på många andra ställen, efter en annan senare jämförd handskrift, gjort ändringar och tillägg dels i brädden och dels i sjelfva texten, t. ex. vid KgB. 2 och 3, som sålunda blifvit ändrade enligt dessa flockars nyare lydelse. HgB. har fått plats framför EdsB. I EdsB. 23 inblandas DrVI. 11 med undantag af de första raderna, hvilka läsas på sitt rätta ställe med förbigående af det öfriga¹²). Emellan foll. 188 och 189 fattas ett blad, som innehållit ThjB. 17, 18 och större delen af 19¹³). Denna handskrift hör till de med cod. A. närmast beslägtade, men har en mängd fel, hvilka till en del upkommit derigenom, att skrifvaren orätt läst många förmodligen otydligt skrifna ord i den af honom följda handskriften.

49. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr. 72, har 129 blad i skinnband. De 2 första bladen innehålla de sista styckena af Olai Petri domarereglor, hvaraf det föregående fattas, derigenom att flera blad i bokens början gått förlorade. Emellan foll. 3 och 4 har äfven ett blad gått förloradt, hvarigenom större delen af förteckningen på flockarne i KgB. fattas¹⁴). Foll. 4-79 innehålla de 7 första balkarne af Stadslagen, skrifne i medlet af 16:de århundradet. Foll. 86 o. följ., hvilka troligen hafva tillhört en annan codex, innehålla RB. 10 och det följande af Stadslagen, skrifvet i senare hälften af 16:de århundradet; början af RB. till och med fl. 9, är af en tredje ännu senare hand tillagd foll. 80-85. Vid slutet af sistnämnda stycke

10) Se not. 85 sid. 400.

11) Se not. 7 sid. 307.

12) Se not. 38 sid. 314; not. 18 s. 339.

13) Se not. 1 sid. 393; not. 54 s. 396.

14) Se not. 34 sid. 5.

har *Bangt Erikson* år 1676 anteknat att han fått boken till skänks af sin fader *Erik bångtson, befalningzman upå Kapsta harregårdh*. I den äldsta delen af denna handskrift finnas anmärkningar vid många flockar, tillagda af samma hand som skrifvit texten¹⁵⁾. I KgB. öfverensstämmer texten ofta med codd. E. och 44; likasom i cod. 44. tillägges här efter GB. 3 Chr. LL. GB. 3: 1. I JB., RB. och SkB. öfverensstämmer texten närmast med codd. S. och 46; i slutet af KpB. är, såsom de två sista flockarne, samma stadga af 1360 tillagd som i cod. 46; fl. 7 SkB. har fått plats efter fl. 11. Den delen af texten, som börjas fol. 86, hör till de med cod. A. närmast beslätade. Här är efter RB:s slut å nyo tillagd nyssnämnda 1360 års stadga, dock endast första stycket deraf. I EdsB. 27 är insatt ett äfven i några yngre handskrifter förekommande tillägg angående landet¹⁶⁾. Stadslagen slutas fol. 126. Efteråt följer en stadga angående handel m. m. i staden. — Jfr. 59, 88, 101.

50. En Lunds Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. J. 4:o Nr 15, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XXXVIII, der det blifvit anmärkt att denne codex är skriven i senare hälften af 16:de århundradet. På permen äro tryckta bokstäfverna *I. T.* och årtalet 1593, då boken troligen blifvit inbunden. Den förste egarens namn *Jacob Tromyll* läses fol. 1, som innehåller titlen: *Tettha ehr Suerigis Lagbook, som wtgången ehr aff gamla Testamenthet, och haffuer ther sitt fundament &c.* Innantill på permen har en senare egare *I. Thegner* år 1690 skrifvit sitt namn. Fol. 28 börjas Stadslagen, hvars text hör till de med cod. A. närmare beslätade; de här förekommande varianter öfverensstämma ej sällan med codd. H. och I. Stadslagen slutas fol. 163, hvarefter följa Gårdsrätten, Olai Petri domare-reglor m. fl. antekningar, skrifna af samma hand som lagboken.

51. En numera afidne Kyrkoherden L. F. Barvander i lifstiden tillhörig papperscodex i fol., förut beskrifven i företalen till Uplandslagen sid. XLIII, och till Södermannalagen sid. XXXIX; på förstnämnda ställe är anmärkt att denne codex troligen är skriven år 1577. Foll. 1-7 innehålla åtskilliga antekningar. Fol. 8 börjas Stadslagen, hvars text i början ofta öfverensstämmer med cod. K. I RB. har skrifvaren börjat följa ett annat original, som varit närmare beslätadt med cod. A, men varit försedt med anmärkningar af samma slag som i cod. 41. m. fl.; dessa hafva här på många ställen i nämnde balk och det följande blifvit införda i slutet af flockarne, utan att genom finare stil eller på annat sätt vara utmärkta såsom icke hörande till texten. Här förbigås KgB. 26. På många ställen äro i brädden tillagda anmärkningar af senare hand, med fin, vacker stil. Stadslagen slutas fol. 82, hvarefter följa antekningar; deribland fol. 89 K. Erik Magnussons stadga af d. 25 November 1357, som ligger till grund för KgB. 26 och EdsB. 27, är fullständigt införd¹⁾. Fol. 98 börjas Uplandslagens KkB., och fol. 113 K. Christoffers

15) Jfr. sid. XXVI ofvanför.
16) Se not. 64 sid. 319.

1) Jfr. not. 2 sid. I ofvanför.

Landslag, efter hvars slut fol. 209 följa Kalmar recess af år 1474, Vesterås recess af 1527 m. fl. stadgar, af hvilka den sista är K. Erik XIV:des gårdsrätt af år 1560.

52. En Herr Hofrättsrådet F. R. Järta tillhörig papperscodex i 4:o, med skinnband, har haft 94 af skrifvaren sjelf nummererade blad, af hvilka dock två hafva gått förlorade; dessutom finnas här 2 onummererade blad i början och 25 i slutet (95-119). Denne codex är, enligt antekning innantill på permen, skrifven i Upsala år 1578, och tillhörde då *Melchier Jönszon*; senare egare hafva varit *Erich Melchersson*, Professorn i Upsala *Daniel Solander* och Rådmanen i Stockholm, Lagmannen *J. Hochschild*. De två första bladen innehålla några historiska antekningar och ett *Förspråk opå Sverigis Lagh*, skrifna af samma hand som lagboken, hvilken börjas fol. 1. Foll. 73 och 90 som fattas, hafva innehållit, det förra HgB. 3-7 och större delen af fl. 8, det senare en del af ThjB. 11, fl. 12-17 och större delen af 18²). Här förbigås KgB. 26. I slutet af HgB. tillägges Chr. LL. HgB. 14. DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 40. Att denna bok blifvit skrifven af en stadsskrifvare — i sådant fall utan tvifvel stadsskrifvaren i Upsala *Anders Mattsson*, som skrifvit nästföljande cod. 53. — skulle man kunna sluta deraf, att här i KgB. 15: 11, i stället för den i andra handskrifter förekommande taxa, säges att man skall betala skrifvaren väl, likasom i JB. 6: 1. är tänkt på stadsskrifvarens fördel, och i EdsB. 27 har stadens skrifvare blifvit insatt till åtnjutande af samma skydd som fogden, borgmästaren och rådet³). — Jfr. 53, 74, 100.

53. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N: 32, har 176 blad i skinnband. Innantill på permen läses namnet *Anders Mattsson*, hvilket, såsom stilen utvisar, tillhört bokens skrifvare, utan tvifvel samme *Anders Mattsson*, stadsskrifvare i Upsala, af hvilken, enligt antekning både på första och sista bladet, *Göstaff Swenszon* år (15)88 köpte boken. En senare egare *Hindrich Jönss*: meddelar på sista bladet den underrättelse, att han år 1633 fått boken till skänks af *Boo Jonsson fordom fougde och Befallningzmann vti Kind och ydre*. Foll. 2-4 innehålla slägtaflor. Fol. 5 läses en vidlöftig titel, som börjas: *Sueriges Rikes Beskrefne Stadzlagh, aff Riksens Konungar och Regenter, Giffuen af Börköö, medan ther war then Konungzlige huffuudstaden i Sverige⁴)*, dogh sedan ofta förbättradt, såsom aff *Konungh Erich Jordwardzson &c.* Efter åtskilliga antekningar foll. 6-10 börjas fol. 11 Stadslagen, som är skrifven i senare hälften af 16:de århundradet. Här förbigås KgB. 26. Stilen liknar så mycket den i nästföregående cod. 52, med hvilken äfven texten ofta öfverensstämmer, att båda handskrif-

2) Se not. 1 sid. 322; not. 50 s. 327; not. 35 s. 389; not. 53 s. 394.

3) Se not. 64 sid. 27; not. 90 s. 114; not. 59 s. 319.

4) Jfr. mitt i 18:de bandet af *Kongl. Viterh. Hist. och Antiqv. Akad:s handlingar* införda inträdestal sid. 206.

terna kunna med sannolikhet antagas vara skrifna af samma hand, ehuru på olika tider. Stadslagen slutas fol. 154, hvarefter följer Kalmar recess m. m. — I denna bok finnas löst inlagda några till en annan handskrift hörande blad, hvilka uptagas under nästföljande nummer.

54. Elfva blad af en för öfrigt förlorad papperscodex i 4:o, finnas löst inlagda i nästföregående cod. 53. Denne codex har varit skrifven af samma hand som cod. 58, med hvilken ock de nu i behåll varande styckena närmast öfverensstämma. Af dessa blad innehålla de 3 första, hvilka hafva hört till ett lägg, en del af KpB. 14, från orden: *Skind som mårdskindh &c.* i §. 4, samt fl. 15-17 och en del af 18 till och med orden *timom någott köper*, samt en del af fl. 33 samma balk, från orden *Och krydde, och alla andra specerii &c.*, i pr., till och med orden *haffui förgiorth thett*, i §. 4. De öfriga 8 bladen utgöra ett lägg, och innehålla de 11 sista titlarne af förteckningen till EdsB., samt af samma balks text fl. 1-22 och största delen af fl. 23, till och med orden *wärie sigh medh sex*, i §. 3; af fl. 19 finnas dock här, likasom i flera andra handskrifter, blott de första raderna, med öppet rum lemnadt för fortsättningen⁵⁾.

55. En Linköpings Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sidd. XL, XLI, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i senare hälften af 16:de århundradet. På permen finnes årtalet (15)79, då boken utan tvifvel blifvit inbunden. Fol. 190 innehåller förteckning på balkarne i Stadslagen, hvarefter följa åtskilliga antekningar. Stadslagen börjas fol. 194. EdsB. 27 har fått plats i slutet af RB. Stadslagen slutas fol. 301.

56. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 51, har 101 blad i Franskt band. Denne codex har tillhört Kammarrådet L. O. Fågersten, efter hvars död den år 1848 inköptes till Kongl. Bibliotheket. Fol. 1 innehåller en så lydande titel: *Sverigis Lagh Säm man plägar kalla Börköö Laaghen aff Rijchesins Konungar Förster och Rügenter Stadgat och giffuinn, Säm ühr annat Sinne Corrigerat, öffuersäedt och Förbättradt*. Foll. 2 o. följ. läsas Olai Petri domarereglor. Fol. 12 börjas Stadslagen, som är skrifven i senare hälften af 16:de århundradet. Foll. 26-38 äro, utan tvifvel i stället för andra blad som gått förlorade, senare insatta, och innehålla ÆB. 2 och det följande till och med en del af BB. 15, skrifvet senare än det öfriga, dock af samma hand. Vid många flockar äro tillagda anmärkningar af samma slag som i cod. 41 m. fl. På de nämnda senare insatta bladen finnas äfven anmärkningar vid en del flockar, men här äro dessa skrifna senare än texten och af annan hand än denna, på rum som blifvit lemnade öppna för dem. I slutet af KgB. tilläggas två flockar hämtade ur

5) Se not. 7 sid. 307.

Chr. LL. KgB. 28 och 16; vid GB. 3 Chr. LL. GB. 3: 1; i slutet af GB. UplL. ÆB. 6; i HgB. såsom de tre sista flockarne, Chr. LL. HgB. 13, 14 och 16; efter DrVI. 1 Chr. LL. DrVI. 1; vid slutet af DrVI. Chr. LL. DrVI. 15. I slutet af RB. tillägges en flock: *Nv treschas bya man*, och i slutet af ThjB. en flock: *Om the Mål &c.*; dessa två tillägg, af hvilka det sistnämnda är senare skrifvet med samma stil som de foll. 26 o. följ. tillagda delar af lagens text, äro efter denna handskrift aftryckta i Addit. E. Stadslagen slutas fol. 98, hvarefter följer, under titlen *Hampne Skråå*, K. Carl Knutssons fiskeristadga, som här fått det oriktiga årtalet 1400⁶). — Jfr. 59, 65, 87, 104.

57. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 34, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XLV, der det blifvit anmärkt att K. Christoffers Landslag och UplL:s KkB. i denne codex äro skrifne år 1583. Stadslagen, som börjas fol. 247, är något äldre, dock från senare hälften af 16:de århundradet. KpB. 30-34 hafva här fått sin plats i början af SkB.; DrVd. 14 är flyttad efter fl. 16. RB. 25 och EdsB. 27 förbigås. I slutet af KgB. tillägges Chr. LL. KgB. 28, och i slutet af DrVI. finnes samma tillägg som i cod. L. DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmer ofta med nämnde codex, men är mycket felaktig. Stadslagen slutas fol. 351, hvarefter följa, af senare hand tillagda, Olai Petri domarereg-lor m. m. — Jfr. 81.

58. En Köpenhamns Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 44 af Arne-Magneanska samlingen, har 100 blad i pergamentsband. På en vid permen fästad papperslapp är anteknad: *Ex auctione Rostgardiana. Num. 457*, hvaraf kan slutas att boken år 1726 kom till Arne-Magneanska samlingen⁷). Stilen vitnar att denne codex är skrifven af Jacob Iller, som var stadsskrifvare i Mariestad, och af hvilken flera handskrifter finnas från senare hälften och slutet af 16:de århundradet⁸), hvaribland de i denna förteckning nästföljande tre handskrifter, samt de under Nr 54 uptagna fragmenter. Här förbigås KgB. 2, 24-26 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas blott de första raderna⁹). Vid KpB. 30 finnes samma tillägg som i cod. 29, med hvilken texten här ofta öfverensstämmer. DoblB. sammanhänger med ThjB. — Jfr. 66.

59. En Strängnäs Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. L. Denne codex, som är skrifven af

6) Denna stadga har fått plats bland *Skråordningar, samlade af G. E. Klemming*, Stockholm 1856, sidd. 289-309, der två olika texter äro tryckta, hvilka båda i inledningen hafva årtalet 1450, men ingendera öfverensstämmer med denna afskrift.

7) Rostgaardiska bibliotheket såldes nämnda år på auktion i Köpenhamn. Jfr. SML. föret. sid. XXXVI.

8) Af samma hand äro de handskrifter, som nämnas i företalet till Uplandslagen under Nr 79, 98-102. Skrifvarens namn *Jacobus Suenonis Iller* läses i Nr 79, 98 och 101, af hvilka den första är skrifven år 1577 och den tredje år 1589.

9) Se not. 7 sid. 307.

samma hand som nästföregående cod. 58, har, enligt anteckning fol. 2, år 1746 tillhört *Antonius Ignelius*. I början finnas Olai Petri domareregior m. m., af samma hand som lagböckerna. Foll. 19-30 innehålla ett alphabetiskt register öfver Landslagen, skrivet af senare hand. Fol. 31 börjas K. Christoffers Landslag och fol. 196 Uplandslagens Kyrkbalk. Foll. 215-230 innehålla Kalmar recess af 1474 m. m., och foll. 232-242 ett alphabetiskt register öfver Stadslagen, hvilken börjas fol. 244. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 56, och i början med codd. E, 44. och 49; likasom i de två sistnämnda är här vid GB. 3 tillagdt Chr. LL. GB. 3: 1. Här förbigås KpB. 13, SVI. 21: pr. och DoblB. I slutet af RB. tilläggas två flockar, som, efter denna handskrift aftryckta, läsas i Addit. F. I slutet af EdsB. tilläggas de samma ur Chr. LL. KgB. 16 och 28 hämtade flockar, som i cod. 56. läsas i slutet af KgB. I slutet af HgB. tilläggas samma tre capitel ur Chr. LL., som på samma ställe finnas i sistnämnde codex. I slutet af DrVI. tillägges, likasom i cod. 56, Chr. LL. DrVI. 15, och i slutet af ThjB. Chr. LL. ThjB. 23, 24. Stadslagen slutas fol. 373, hvarefter följa, af samma hand, K. Gustaf I:s gårdsrätt m. fl. stadgar. Foll. 397 o. följ. innehålla senare tillägg, af hvilka det sista är en Svensk konungalängd, som börjar med *Magogus* och slutar med Sigismund och Hertig Carl.

60. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr 49, har 104 blad i rödt pergamentsband, på hvilket är tryckt *Mariestadtz lagh book ANNO 1597*; det nämnda året har boken antingen blifvit skriven eller inbunden. På inre sidan af permen är anteckadt: *Mariestads Rådstugu tilhörig*, och stilen visar att boken är, likasom de nästföregående codd. 58. och 59, skriven af Jacob Iller, som var stadsskrifvare i nämnde stad. Till Kongl. Bibliotheket har denne codex blifvit år 1852 skänkt af Herr Kammarjunkaren och Riddaren L. F. Rääf. Andra sidan af fol. 1 innehåller en slägttafla, och Stadslagen börjas fol. 2. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 58. Här förbigås KgB. 2, BB. 23 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas blott de första raderna, men här tillägges hänvisning till tre flockar i Högmælis och Drapmalabalkarne¹⁰⁾. Vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1, och vid KpB. 30 finnes samma tillägg som i cod. 58; efter DrVI. 11 tillägges Chr. LL. DrVI. 38. DoblB. sammanhänger med ThjB. — Stadslagen slutas fol. 95, hvarefter följa Hertig Carls privilegier för Mariestad af år 1583, med flera af senare händer tillagda stadgar angående samma stad.

61. En Lunds Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. J. 4:o Nr 25, har 111 blad i välskt band. En äldre egare *Gabriel Mårtensson* har fol. 108 antecknat att han år 1675 bekommit denna bok af Råd- och Handelsmannen i Helsingfors *Nilss Sten*. Denne codex är skriven af samma hand som de nästföregående tre handskrifterna; också är texten här i allmänhet öfverensstämmande med cod. 58. Likasom i sistnämnde codex förbigås här

10) Se not. 7 sid. 307.

KgB. 2, 24-26 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas blott de första raderna¹¹⁾; vid KpB. 30 förekommer samma tillägg som i cod. 58. DoblB. sammanhänger med ThjB. Stadslagen slutas fol. 108, hvarefter följa anteckningar af den förutnämnde Gabriel Mårtensson.

62. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 16, förut beskrifven i företalet till Södermannalagen sid. XXIII, der det blifvit anmärkt att efter K. Christoffers Landslag, som är skrifven i början af 16:de århundradet, och slutas fol. 162, följa senare anteckningar. Foll. 163-166 innehålla en del af Stadslagens Skipmalabalk, skrifven i senare hälften af nämnda århundrade, nemligen förteckningen på flockarne, jämte fl. 1-10 och första raden af fl. 11¹²⁾; men det följande af denne balk, jämte början af den derefter följande 1483 års Kalmar recess, har gått förloradt. Det som här finnes af Stadslagen, öfverensstämmer närmast med cod. 30.

63. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 15, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XXXVII, der det blifvit anmärkt att denne codex, som innehåller K. Christoffers Landslag jämte Uplandslagens Kyrkbalk, är skrifven i senare hälften af 16:de århundradet. Af Stadslagen finnes här blott DoblB., tillagd efter Landslagens slut fol. 208. Detta stycke af Stadslagen är här i så måtto lämpadt till Landslagen, att häradet på några ställen blifvit insatt jämte staden¹³⁾. För öfrigt öfverensstämmer texten närmast med cod. D. — Jfr. 90, 91.

64. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 41, har 231 blad i välskt band. En anteckning på ett rent blad i början visar att boken år 1767 har tillhört C. F. Muhrbeck i Carlskrona¹⁴⁾; och en äldre egares namn *Jon Person* läses fol. 16. Foll. 3 o. följ. innehålla Olai Petri domarareglor, med titel *Domare Artickelen*, skrifna af samma hand som lagboken i slutet af 16:de århundradet. Fol. 16 läses en lång titel till *Sverigis Rikis Beskreffwenn Stadzlagh: Hwilckenn wthij alla Kiöpstäder öfwer allt Swäricke: brökas hållas ock dömas ock Rättas efftter &c.* På andra sidan af samma blad börjas Stadslagen. KgB. kallas här i kolumntitlarne *Rådmanna Balckenn*¹⁵⁾. Af EdsB. 19 finnas blott de första raderna¹⁶⁾; EdsB. 27 förbigås. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 23. Stadslagen slutas fol. 184, hvarefter följa åtskilliga stadgar, tillagda af en något senare hand.

65. En Kongl. Riksarkivet i Stockholm tillhörig papperscodex i fol. har 246 blad i pergamentsband. Efter några anteckningar på de första bladen, af annan hand än Stadslagen, läses fol. 5 titlen: *Stads lagen i Sverie som man kallar Biörkö lagen m. m.*, nästan som Stadslagens titel i cod. 56. Derefter

11) Se not. 7 sid. 307.

12) Jfr. not. 33 sid. 236.

13) Se nott. 38, 71 sid. 399; not. 78 s. 400.

14) Denne Muhrbeck var son af Superin-

tendenten i Carlskrona L. Muhrbeck, och blef Biskop på Gotland.

15) Jfr. not. 13 sid. 199.

16) Se not. 7 sid. 307.

följa Olai Petri domareregler och andra antekningar af samma hand som Stadslagen, hvilken är skriven i slutet af 16:de århundradet, och börjas fol. 15. Stadslagens text öfverensstämmer ofta med cod. 56. Vid en del flockar äro fogade anmärkningar, af samma slag som i några af de förutnämnda handskrifterna. Vid GB. 3 är tillagdt Chr. LL. GB. 3: 1, och i slutet af SVd. Chr. LL. DrVI. 15. Stadslagen slutas fol. 93, hvarefter på samma och nästföljande bladet följer K. Carl Knutssons *hampne skrå*, här, likasom i cod. 56, med årtalet 1400; äfven texten liknar den i nämnde codex, men slutet fattas här. Fol. 99 börjas K. Christoffers Landslag, skriven af annan hand i början af 17:de århundradet.

66. En år 1823 af dåvarande egaren, Dykerikommissarien E. Havton på Vindö i Kalmar län till Kongl. Bibliotheket i Stockholm insänd papperscodex i 4:o, har 159 blad i pappband. En äldre egare *Iohan Andersson i Byvik* har år 1806 på ett i bokens slut insatt blad skrivit sitt namn. På första bladet läses denna antekning: *Per staffansons lagbook Schriffuen aff Göstaff iohanson a° (15)84: Huilcken schriff Iacob Schriffuer honom lärth kaffuer &c.* Stilens likhet gör det otvifvelaktigt att den här nämnde läromästaren var den förut (sid. XXXIV) nämnde stadsskrifvaren i Mariestad Jacob Iller; också är texten i denna handskrift, ehuru mera felaktig, annars nära öfverensstämmande med den i den af Iller skrifne cod. 58. Stadslagen börjas fol. 14. Emellan foll. 15 och 16 hafva flera blad gått förlorade, äfvensom flera blad i slutet; sålunda saknas sista raden af KgB. 1 jämte fl. 2-10 och en del af 11, samt ThjB. 17 tillika med det följande¹⁾. Här förbigås KgB. 24-26 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas blott de första raderna, med öppet rum lemnadt för det öfriga²⁾. Vid KpB. 30 finnes samma tillägg som i codd. 58. och 60. m. fl. — Jfr. 109.

67. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 66, har 85 blad i skinnband. Denne codex har förut tillhört Engeströmska Bibliotheket. Vid slutet af förteckningen till EdsB. fol. 57, äfvensom vid slutet af HgB. fol. 66, läses årtalet 1584, då denne codex utan tvifvel är skriven; på förra stället finnes äfven skrifvarens namn *Bengt Larson*. I början är boken defekt; hela KgB., äfvensom GB. med undantag af en del af sista flokken, hafva gått förlorade³⁾. Emellan foll. 58 och 59 fattas två blad, som hafva innehållit en del af EdsB. 8, jämte fl. 9-15 och en del af 16⁴⁾. Af EdsB. 19 finnas här blott de första raderna⁵⁾. DoblB. sammanhänger med ThjB. Ett blad i slutet har gått förloradt, hvarigenom en del af DoblB. saknas⁶⁾.

68. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 19, har, utom några rena blad i början och slutet, 112 blad i skinnband, på

1) Jfr. not. 15 sid. 7; not. 82 s. 17; not. 1 s. 393. 4) Jfr. not. 38 sid. 298; not. 93 s. 305.

2) Se not. 7 sid. 307.

5) Se not. 7 sid. 307.

3) Jfr. not. 43 sid. 75.

6) Jfr. not. 60 sid. 399.

hvilket äro tryckta bokstäfverna *O. M.*, hvilka utan tvifvel betekna förste egarens namn, och årtalet 1587, då boken blifvit skrifven och inbunden. Innantill på permen har samme egare anteknat att hans dotter *lilla Karin Oluffz dotter* blifvit född den 29 December 1593; och på samma ställe har en senare egare *Anders person* skrifvit sitt namn. Stadslagen uptager hela boken; här förbigås KgB. 26 och DoblB.; EdsB. 27 har fått plats i slutet af RB. Texten öfverensstämmer i början oftast med cod. 27, sedan med codd. B. och C.

69. En Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 2203 af Thottska samlingen, har 152 blad i skinnband. En antekning fol. 139 tillkännagifver att *Andreas Stephani* skrifvit denna bok *In wsum petri Olavi Nybyensis* år 1588. I en begynnelsebokstaf på sista sidan af KgB. är innefattadt namnet *andreas Stephani arosiensis* och årtalet 1587; och på samma sätt läses i begynnelsebokstafven till EdsB. 1 *andreas stepha:* (15)88. I början finnes ett alphabetiskt register till Stadslagen, hvilken börjas fol. 17. Här förbigås KgB. 26. Texten öfverensstämmer ofta med cod. S, och i synnerhet med codd. 46. och 47. I slutet af KpB. finnes här samma tillägg som i sistnämnda handskrifter; och äfven här har EdsB. 27 blifvit insatt i slutet af RB, HgB. 11 näst efter fl. 8, och DrVl. 1: 2. såsom en särskild flock efter fl. 8; SVl. 19 följer efter fl. 21. Stadslagen slutas fol. 138. Foll. 140 o. följ. innehålla under titlen *Domare regler en afhandling, som börjas med den historiska underrättelse, att Suerigis lagh är af Rikesenns Konungar och Regentter gifuen aff biörköö, medan thett war then konungzlige huffuudstaden i Suerige*, och slutas med Olai Petri domareregler, hvaraf dock större delen saknas, derigenom att de sista bladen gått förlorade.

70. En Göteborgs Rådhusarkif tillhörig papperscodex i 4:o har 146 blad i skinnband, på hvilket äro tryckta bokstäfverna *N. A.* och årtalet 1586, då boken utan tvifvel blifvit skrifven och inbunden. I början läsas åtskilliga antekningar dels af samma hand som sjelfva Stadslagen, dels af senare händer. Fol. 9 börjas Stadslagen. Här förbigås EdsB. 27, hvaremot ThjB. 20 läses på två ställen, nemligen före och efter fl. 19. Texten öfverensstämmer ofta med codd. K. och Q, men närmar sig mot slutet mest cod. 20. Angående språket i denna handskrift må anmärkas att nominativus ofta förekommer i stället för dativus, och deremot dativus och accusativus i stället för nominativus. I afseende på orthographien är mest anmärkningsvärdt att *a* mycket ofta förekommer i stället för *e*, såsom *bloduita*, *edha*, *giälla* (för *giälde*), *manna*, *skulla*, *wara*, *nta*, *dyllia* (för *dyle*), *läggia*, *wäria*, *brinnar*, *köpur*, *hollar* (för *hålder*), *byggjar* (för *bygger*) o. s. v. Stadslagen slutas fol. 117, hvarefter följa Gustaf Is gårdsrätt m. fl. tillägg. — Jfr. 71, 82.

71. En Skara Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o har 303 blad i skinnband. Foll. 1-165 innehålla K. Christoffers Landslag, hvarefter följa K. Gustaf Is gårdsrätt af år 1544 med flera stadgar. Fol. 185 innehåller

titel till Stadslagen, jämte förteckning på balkarne, och nederst årtalet 1589, då Stadslagen utan tvifvel är skrifven. Stilen visar att denne codex är skrifven af samma hand som nästföregående cod. 70, med hvilken också texten, ehuru mera felaktig, i allmänhet öfverensstämmer. Här förbigås BB. 23 och EdsB. 27. Emellan foll. 301 och 302 har ett blad gått förlorat, och likaså ett blad i slutet; största delen af ThjB. 4, jämte fl. 5-10 och en del af 11 saknas, äfvensom DoblB.⁷⁾

72. En Universitets-bibliothek i Helsingfors tillhörig papperscodex i 4:o har 179 blad i välskt band. Denne codex är, enligt antekning vid Stadslagens slut, skrifven af *Mathias Erics* från Raumo (i Finnland) år (15)91. Emellan foll. 32 och 33 hafva flera blad gått förlorade, innehållande större delen af förteckningen till JB. tillika med fl. 1-3 samt fl. 4 med undantag af sista raden⁸⁾. Texten öfverensstämmer oftast med cod. 23. Likasom i nämnde codex finnas här af KgB. 9 blott de första raderna. Här förbigås KgB. 26 och EdsB. 27; men sistnämnde flock finnes bland de efteråt tillagda antekningarne fol. 137. Af EdsB. 19 finnas endast de första raderna, men öppet rum är lemnadt för det öfriga, af hvilket ej fullt hälften är tillagd af senare hand⁹⁾. I slutet af RB. tillägges samme flock, som i cod. S. m. fl. följer näst efter fl. 34 samma balk. Stadslagen slutas fol. 135; derefter följa åtskilliga antekningar, hvaribland foll. 140 o. följ. Olai Petri domarereglor, samt foll. 158-179 Michaël Agricolas Svenska öfversättning af Visby sjörätt, med titel: *Sidö Rätt. Thet är then höghsta och äldzsta Skipmåla lagh* o. s. v. nästan lika lydande som i den i företalet till Visby sjörätt sid. XCIV beskrifna Upsala handskriften N:r 38; dock finnes årtalet 1549 här utsatt; äfven textens innehåll är det samma som i nämnde codex, men indelningen i capitel är annorlunda, så att deras antal här är 66. — Om denna handskrift hade jag ingen kännedom förr än den, jämte den ofvanför under N:r 46 uptagne codex, i Januarii år 1863 kom mig tillhanda; den kunde därför icke af mig omnämnas då Visby Sjørätt af mig utgafs.

73. En Skara Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., förut beskriifven i företalen till Uplandslagen sid. XLII, och till Södermannalagen sidd. XXVIII, XXIX. På förstnämnda ställe är anmärkt att denne codex troligen är skrifven år 1591. Att den som skrifvit denne codex äfvensom de fem nästföljande, hetat Berent Harder, synes af en antekning i cod. 78. Boken har, enligt antekning innantill på permen, blifvit skänkt till nämnda bibliothek af Comministren i Mariestad O. Sundholm. De 8 första bladen innehålla en Svensk chrönika, som börjar med K. Olof Skötkonung och går till år 1568; hvarefter följa åtskilliga antekningar, och slutligen Olai Petri domarereglor, allt skrifvet af samma hand som lagböckerna. Stadslagen börjas fol. 143. Texten liknar i början ofta cod. E, men är sedan bland de med cod. A. när-

7) Jfr. not. 5 sid. 385; not. 45 s. 389; not. 1 s. 398.

8) Se not. 7 sid. 101; not. 34 s. 111.

9) Se not. 7 sid. 307.

mast öfverensstämmande. Stadslagen slutas fol. 213, hvarefter följa ett alfabetsiskt register öfver denna lag, samt åtskilliga stadgar, allt af samma hand som det föregående. — Jfr. 79.

74. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr 51, har 100 blad i skinnband med guldsnidd. På rena blad i början har en bokens egare anteknat sina märkligaste lefnadshändelser, af hvilka den sista här omtalade är den, att han år 1694 blifvit adlad med namnet *EhrenPreus*. Foll. 20-24 innehålla antekningar af samma hand som Stadslagen, hvilken börjas fol. 26, och är skriven af den samme som nästföregående cod. 73. Denne codex synes, likasom cod. 52, med hvilken texten ej sällan öfverensstämmer, vara skriven af en stadsskrifvare, som i KgB. 15: 11. funnit för godt att erinra att man bör *till godha nögia betala* skrifvaren¹⁾. KgB. 7 är här införd näst efter fl. 4. Vid GB. 3 är tillagdt Chr. LL. GB. 3: 1. I RB. öfverensstämmer texten närmast med cod. S. Efter RB. 34 tillägges samme flock som i sistnämnde codex. EdsB. 27 är förbigången, men af en något yngre hand tillagd. Stadslagen slutas fol. 100, hvarefter följa rena blad.

75. En Lunds Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., sign. C. II. 6. i de la Gardieska samlingen²⁾, har, utom rena blad i början och slutet, 111 blad i skinnband. Innantill på permen är af en egare, hvars namn är utskrapadt, anteknadt att boken år 1712 blifvit honom skänkt af Öfversten *Heidenfelts* enka *E. Schönleben*. I början läsas Olai Petri domarereglor. Fol. 10 innehåller en vidlöftig titel till Stadslagen, lik den i cod. 53. Stadslagen börjas fol. 13. Denne codex är skriven af samma hand som de två nästföregående; också öfverensstämmer texten i allmänhet med cod. 74; äfven här har KgB. 7 fått plats näst efter fl. 4; i KgB. 15: 11. förekommer samma stadgande till stadsskrifvarens förmån som i sistnämnde codex; vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1, och efter RB. 34 samma flock som i cod. 74; EdsB. 27 förbigås. Stadslagen slutas fol. 91. Efteråt följer, af senare händer tillagdt, fol. 92 *Then Swänske Siöräth och Schipz artiklarne*, hvilket, enligt en vid slutet tillagd anmärkning, skall vara i Stockholm d. 20 Junii 1570 *componeradt och sammansatht, och widhare aff H. F. N. Hertigh Carl förbättradht*; fol. 96 *Hampnskrån*, som här i inledningen säges vara författad år 1450 af *Ærnegisle Nilzson Biddare på Hammerstadh* och sedan af Konung Carl med Rikets Råd gillad; men denna fiskeristadga är alldeles olik den, som i codd. 56. och 65. förekommer och tillskrifves K. Carl Knutsson³⁾; samt fol. 102 Kongl. Maj:ts proposition vid Riksdagen i Upsala år 1675.

1) Se not. 66 sid. 28.

2) Den framlidne H. Exc. Grefve Jacob Pontusson de la Gardie tillhöriga handskriftsamling, som förvarades på Löberöd i Skåne, blef, efter hans död, af hans arf-

vingar år 1848 skänkt till Lunds Universitets-bibliothek.

3) Både inledningen och texten öfverensstämmer deremot med den hos Klemming (se not. 6 sid. XXXIV ofvanf.) sidd. 298 o. följ. aftryckta stadga.

76. En Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 3362 i gamla Kongl. samlingen, har 147 blad i pergamentsband. Denne codex är skriven af samma hand som de tre nästföregående; också öfverensstämmar texten merendels med cod. 74. KgB. 7 har här, likasom i codd. 74 och 75, fått plats näst efter fl. 4; samma stadgande i KgB. 15: 11. till stadsskrifvarens förmån, som i sistnämnda handskrifter, finnes äfven här. Vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1; efter RB. 34 tillägges samme flock som i cod. 74. &c. BB. 3 har fått plats efter fl. 5. EdsB. 27 förbigås men är, likasom i cod. 74, tillagd af senare hand. På många ställen äro, efter en annan jämförd handskrift, i texten ändringar gjorda och förbigångna ord i brädden tillsatta af en senare hand, som äfven i brädden tillagt anmärkningar, lika dem, som finnas i åtskilliga äldre handskrifter; de anmärkningar som varit för vidlöftiga att på detta sätt införas, hafva blifvit skrifna på särskildt insatta blad, såsom fol. 3 vid KgB. 1, fol. 13 vid KgB. 9 &c. Stadslagen slutas fol. 147, hvarefter följa rena blad.

77. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 75, har 157 blad i skinnband. Denne codex, som förut har tillhört H. E. Öfverste Kammarjunkaren Grefve G. L. Cederhjelm, är skriven af samma hand som de fyra nästföregående. Likasom cod. 74, med hvilken texten i denna äfven för öfrigt ofta öfverensstämmar, har KgB. 7 fått sin plats näst efter fl. 4; efter RB. 34 tillägges samme flock som i cod. 74; i KgB. 15: 11. finnes samma stadgande till stadsskrifvarens förmån som i nämnda handskrift. EdsB. 27 förbigås. Emellan foll. 42 och 43 har ett blad gått förloradt, hvilket innehållit en del af KpB. 34 och det följande till och med början af SkB. 7⁴). Stadslagen slutas fol. 76, hvarefter följer, skriven af samma hand som Stadslagen, K. Gustaf Is historia af Ärkebiskopen Laurentius Petri, af hvilken historia dock slutet fattas, derigenom att emellan foll. 143 och 144 flera blad blifvit bortskurna. De följande bladen, af hvilka det sista är stympt, innehålla, af en något yngre hand skriven, samma berättelse om orsakerna till K. Erik XIV:s afsättning, som är tryckt bland Stjernmans *Riksdagars och mötens beslut*, I sidd. 286 o. följ. — Jfr. 78.

78. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 30, har 206 blad i pergamentsband. Denne codex, hvilken år 1830 blifvit på bokauktion inköpt till Kongl. Bibliotheket, är skriven af samma hand som de fem nästföregående. En antekning efter Stadslagens slut fol. 86 visar att boken är skriven år 1598, och att skrifvarens namn varit *Berent Harder*. På samma ställe har *Nilz Anderzonn* år 1625 tillkännagifvit sig vara bokens egare. I början har ett blad gått förloradt, hvilket innehållit största delen af förteckningen till KgB.⁵); likaledes fattas emellan foll. 8 och 9 ett blad, som

4) Se not. 15 sid. 223; not. 28 s. 232.

5) Jfr. not. 36 sid. 5.

innehållit KgB. 22 o. följ. samt större delen af förteckningen till GB.⁶⁾ Texten är styckevis mycket felaktig, och stundom afvikande, men öfverensstämmer annars närmast med nästföregående cod. 77. Närmare slutet förekomma ofta likheter med cod. S. Efter RB. 34 finnes här samme flock tillagd som i sistnämnde codex. Stadslagen slutas fol. 85. Foll. 87-200 innehålla, af samma hand som Stadslagen skrifven, Olai Petri Svenska chrönika, hvaraf dock slutet fattas. Derefter följa Kalmar recess af 1474 och en K. Gustaf I:s stadga, skrifna af annan hand.

79. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 48, har 185 blad i skinnband. Denna bok har, enligt en antekning fol. 113, tillhört *Dominicus Parr Architectus*; år 1847 blef den på en auktion inköpt till Kongl. Bibliotheket. Stilen i denne i slutet af 16:de århundradet skrifne codex liknar något den i nästföregående handskrifter, dock kan det ej med visshet antagas att de äro skrifna af samma hand. I början finnas åtskilliga antekningar, hvaribland Olai Petri domarereglor. Foll. 23-30 innehålla Södermannalagens Kyrkbalk, om hvilken, då denna handskrift vid nämnda lags utgifvande var mig obekant, här må anmärkas att texten närmast öfverensstämmer med cod. 24. af SML., samma handskrift som i förteckningen på Stadslagens handskrifter är uptagen under N:r 73. Foll. 31-112 uptagas af K. Christoffers Landslag. Foll. 114-121 innehålla alphabetiskt register till Stadslagen, och foll. 122-131 Uplandslagens Kyrkbalk, hvars text äfven närmast öfverensstämmer med texten i den Kyrkbalk af Uplandslagen, som finnes i nämnda handskrift (N:r 80. bland Upl:s handskrifter). Fol. 131 börjas Stadslagen, hvars text likaledes öfverensstämmer med cod. 73, och liknar således i början ofta cod. E, men hör i det följande till de med cod. A. närmast öfverensstämmande handskrifter. Vid flockarnes slut äro tillagda anmärkningar, lika dem, som läsas i åtskilliga äldre handskrifter. Stadslagen slutas fol. 184, hvarefter följer K. Eriks af Pomern gårdsrätt.

80. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 38, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XLVI, der det blifvit anmärkt att denne codex, som år 1831 blef till Kongl. Bibliotheket inköpt på auktion efter Magister Docens J. U. Ekmarck i Upsala, är skrifven år 1593. I början finnas här Olai Petri domarereglor, alphabetiskt register till K. Christoffers Landslag, samt Uplandslagens Kyrkbalk, och derefter Landslagen, efter hvars slut följa Kalmar recess af år 1474, m. fl. stadgar och antekningar, till en del af senare hand. Fol. 212 är med rödt bläck skrifven en titel till *Suerigis beschrefne Stadzlagh*, som säges vara *aff Laghfarne Menn Corrigeret, emenderet och öfverseed, epther theres ytterste och bedste förståndh. Anno 1593*. Årtalet igenfinnes vid Stadslagens slut, der en antekning visar att skrifvarens namn var *Johannes Petri Wadtz*. RB. 15, som förmodligen af mistag hade blifvit förbigången, tillägges vid fl. 16. Vid

6) Jfr. not. 37 sid. 46; not. 19 s. 49.

GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1. I slutet af en del flockar läsas samma anmärkningar som i åtskilliga förut omtalade handskrifter; på några ställen (såsom vid KgB. 1) sammanhänga dessa anmärkningar med texten, utan att vara på något sätt utmärkta. Vid slutet af RB. är tillagd en antekning om dem, som *synes vara äkre löse och måge ey witne bära*. Emellan foll. 277 och 278, vid RB. 31, är insatt en papperslapp, hvarpå af något senare hand är skriven en antekning med öfverskrift: *Konungh Magnus Ladhulås Lagh om oquämbliha ordh*. DoblB. sammanhängar med ThjB. Stadslagen slutas fol. 308, hvarefter följa åtskilliga af senare händer tillagda antekningar. — Jfr. 97, som är en afskrift af denne codex.

81. En Herr Grefve N. C. Brahes bibliothek på Skokloster tillhörig papperscodex i fol, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XLV, der det blifvit anmärkt att denne codex är skriven år 1593, och att Stadslagen börjas fol. 163. Stadslagens text öfverensstämmer nära med cod. 57. Samme flockar som i nämnde codex äro här tillagde i slutet af KgB. och DrVl.; äfven här äro de 5 sista flockarne af KpB. satte i början af SkB., och DrVd. 14 efter fl. 16; RB. 25 och EdsB. 27 förbigås. DrVd. 3 är delad i två flockar, af hvilka den senare är flyttad efter fl. 6⁷). Vid Stadslagens slut fol. 247 är med rödt bläck anteknad att boken är skriven af *Aruidus Petri natione lynco-pianus*. Efteråt äro tillagda åtskilliga stadgar och andra antekningar af senare hand.

82. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 4, har 130 blad i skinnband. Innantill på permen läses namnet *Nils Risell*⁸). I början finnes ett måladt titelblad, der man läser titlen: *Sveriges bescrefné Stadz Lagh Hvilken hörer Erligh och Wellförståndig Man Mattz Michelson till. Scriffuenn Anno Domijn 1596*. Foll. 8-13 innehålla Olai Petri domare-reglor, med titel *domare balkenn*. Foll. 14-130 uptagas af Stadslagen, hvars text i början ofta öfverensstämmer med cod. E, stundom med S; mot slutet kommer den närmast cod. 70. Här förbigås EdsB. 27. Vid slutet af en del flockar äro tillagda anmärkningar, af samma innehåll som i flera förutnämnda handskrifter. — Jfr. 85.

83. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 64, har 210 blad i pergamentsband. Innantill på permen har *Claudius Jo-*

7) Se not. 23 sid. 345; not. 42 s. 348.

8) Sannolikt samme Nils Risell som var *Juris publici* Professor i Upsala. Efter 1772 års revolution uphäfde K. Gustaf III professionen i detta ämne. Genom Kongl. Brefvet till Akademi-Cancelleren, Riksrådet Grefve Rudenschöld af d. 7 October nämnda år, förklarades, med bifall till Cancellereus derom gjorda hemställan, att *Juris publici patriae* professionen i Upsala

skulle indragas, och Professorn Risell njuta tjenstledighet för sin öfriga listid. I det för Rectorsombytet d. 12 Dec. samma år utfärdade program, lyckönskade afgående Rector C. v. Linné "*duobus collegis feliciter nobis ademtis*", af hvilka den ene var "*Nicolaus Risell, I. U. D. iuris publici Suecani Professor, quem, emortua ipsa professione, in Tusculum suum Schedigä secedere passus est Rex mitissimus*".

hannis Qwytz (?) Arbogia Svecus anteknat att han fått denna bok till skänks af sin svåger *Dirich Boiesson i Söderköpingh*. Senast har boken tillhört Engeströmska biblioteket. I början finnas åtskilliga antekningar. Fol. 9 börjas Stadslagen, som, enligt antekning på nästföregående sida, är skriven år 1596. Här förbigås KgB. 26 och EdsB. 27. Texten öfverensstämmer oftast med cod. B, stundom med G, der dessa handskrifter hafva olika läsarter; närmare slutet blir likheten med cod. B. mindre, hvaremot texten här icke sällan öfverensstämmer med codd. R. och 33. I slutet af DrVI. finnes samma tillägg som i de två sistnämnda handskrifterna. DobIB. sammanhänger med ThjB. Stadslagen slutas fol. 128. Efteråt följa åtskilliga antekningar af en något senare hand, hvaribland den första är *En lithen vttydningh på någre ordh i Lagboken*. Foll. 140-174 innehålla de anmärkningar vid åtskilliga ställen af Stadslagen, som i några handskrifter äro tillagda vid texten; här läses ock den förbigångna fl. 27 EdsB. Foll. 188-196 innehålla K. Carl Knutssons *Hampna Rätt*, hvilken här har samma inledning som i cod. 56, och äfven årtalet 1400; men texten liknar närmare den i cod. 75.

84. En Upsala Universitets-bibliotek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 52, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XXVII, der det blifvit anmärkt att Stadslagen i denne codex är skriven år 1597. Fol. 193 innehåller titlen till Stadslagen, jämte den underrättelse att boken är skriven nämnda år af *Jören Oluffzon Somalaynen Hvittensi*, d. ä. Finne från Hvittis socken i Björneborgs län. Texten öfverensstämmer noga, med undantag af här förekommande nya fel, med cod. 44, efter hvilken denne codex troligen är afskrifven. Likasom i nämnde codex hänvises här i KgB. 9, 10 till Landslagen; vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1; RB. 17 förbigås, och af EdsB. 19 finnas blott de första raderna, med öppet rum lemnadt för det öfriga⁹⁾. EdsB. 27 har äfven här särskild öfverskrift, dock ej den samma som i codd. 44. och 45¹⁰⁾. Samma anmärkningar som i cod. 44, finnas äfven här inskjutna i texten, men här, med några få undantag, icke skrifna med finare stil, utan i stället understrukna med röda streck; dock saknas äfven dessa på några ställen, der således anmärkningarne äro alldeles sammanblandade med texten. Stadslagen slutas fol. 310, der årtalet (15)97 åter läses. Efteråt följer ett stycke om edgång, samt K. Carl Knutssons *Hampna Skrå*, med inledning, lik den i cod. 56, men här utan årtal; äfven texten öfverensstämmer här till en del med nämnde codex.

85. En Upsala Universitets-bibliotek tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr 60, har 413 blad i skinnband, på hvilket är tryckt årtalet 1599, då denne codex troligen är skriven. I början finnas åtskilliga antekningar af senare hand. Fol. 11 innehåller en titel till K. Christoffers Landslag, och foll. 12-17 åtskilliga antekningar, allt af samma hand som Landslagen, hvilken, i början defekt, uptager foll. 18-201. Foll. 204-208 innehålla uttydning på gamla ord.

9) Se not. 7 sid. 307.

10) Se not. 47 sid. 318.

Foll. 216-218 läses ett företal till Stadslagen, som börjas fol. 220. Texten, som i allmänhet icke är mycket felaktig, öfverensstämmer i början ej sällan med cod. 82; i det följande hör den till de med cod. A. närmast beslätade. Anmärkningar vid texten, af samma slag som i flera förutnämnda handskrifter, äro af senare hand tillagda i brädden, och äfven på några ställen vid balkarnes slut på de rena blad som blifvit lemnade emellan balkarne. Framför ÆB. finnas 5 blad innehållande slägttaflor. Stadslagen slutas fol. 386. Derefter följa åtskilliga stadgar och andra antekningar tillagda af senare händer. — Jfr. 86.

86. En Landshöfdingen Grefve C. F. Horns arfvingar tillhörig papperscodex i 4:o, förut beskrifven i företalet till Uplandslagen sidd. XLII, XLIII, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven i slutet af 16:de århundradet. K. Christoffers Landslag slutas fol. 269, hvarefter, bland en mängd andra antekningar, följa Olai Petri domarereglor. Fol. 331 innehåller en förteckning på balkarne i Stadslagen, hvarefter följer ett företal. Stadslagen börjas fol. 334. Texten öfverensstämmer i förra hälften merendels med nästföregående cod. 85, och är i det följande, likasom nämnde codex, bland de med cod. A. närmast beslätade. Vid flockarnes slut läsas de vanliga anmärkningarne. Stadslagen slutas fol. 517, hvarefter följa ett alphabetiskt register till Stadslagen och åtskilliga andra antekningar.

87. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o med pergamentsband, sign. N:r 31, har haft 333 af skrifvaren sjelf nummererade blad, af hvilka 6 i början af boken hafva gått förlorade. I början finnas åtskilliga antekningar, skrifna af samma hand som lagboken, hvaribland Olai Petri domarereglor, samt uttydning på gamla ord. Fol. 47 innehåller en titel till Stadslagen, lik den i cod. 56. Stadslagen, som är skrifven i slutet af 16:de århundradet, börjas fol. 50. Här tillägges vid GB. 3 Chr. LL. GB. 3: 1. Vid flockarnes slut tilläggas med finare stil de vanliga anmärkningarne. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 56, stundom med cod. N. Stadslagen slutas fol. 262. Derefter följa åtskilliga stadgar, skrifna af samma hand som lagboken.

88. En Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 1210 i gamla Kongl. samlingen, har 101 blad i pergamentsband. Fol. 1 har *Petrus Nicolaj Broensis* anteknat att han fått denna bok till skänks af *Gustaff Leionhuffuet*. Foll. 2-9 innehålla Olai Petri domarereglor, skrifna i slutet af 16:de århundradet af samma hand som Stadslagen, hvilken börjas fol. 10. Texten öfverensstämmer här med cod. 49, så långt som den äldsta delen af nämnda handskrift räcker; men i det följande kommer den närmast cod. S, och i synnerhet codd. 46. och 47. Vid GB. 3 tilläggas Chr. LL. GB. 3: 1; i slutet af KpB. finnes samma tillägg som i cod. 49. SkB. 7 är här, likasom i nämnde codex, flyttad efter fl. 11, men har senare af skrifvaren blifvit med finare stil tillagd i brädden vid fl. 6; likaså har DrVd. 10, som fått plats efter fl. 13, sedermera blifvit tillsatt i nedra brädden vid fl. 9. EdsB. 27 är flyttad till slutet af RB., och HgB. 11 har, likasom i cod. S, blifvit insatt näst efter fl.

8. SVL. 13 har blifvit förbigången, men sedan af skrifvaren tillagd i nedra brädden. I slutet af en del flockar äro med finare stil tillagda samma anmärkingar som i åtskilliga förut beskrifna handskrifter. Stadslagen slutas fol. 77, hvarefter följa åtskilliga stadgar, skrifna af samma hand som lagboken, hvaribland fol. 100 K. Erik Magnussons stadga af 1357, hvars innehåll är intaget i Stadslagen KgB. 26 och EdsB. 27. — Jfr. 101.

89. En Linköpings Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o har 156 blad i skinnband. I början finnas åtskilliga pennritningar, samt Olai Petri domareregior, skrifna af senare hand. Fol. 25 börjas Stadslagen, som är skriven i slutet af 16:de århundradet. Texten öfverensstämmer ungefär i förra hälften af lagboken ofta med cod. S, och ännu mera med codd. 46. och 47, men i senare hälften, med undantag af Eds. och HgB:ne, finnes icke denna likhet; i DrVd. kommer texten närmast fragmentet F, som ej innehåller mer än en del af nämnde balk. Här förbigås KgB. 26 och HgB. 10. Likasom i cod. S. har HgB. 11 här fått sin plats näst efter fl. 8; efter DrVl. 11 tillägges samme flock som i codd. D. och 29. DoblB. sammanhänger med ThjB. Stadslagen slutas fol. 125, hvarefter följa ett alphabetiskt register samt åtskilliga antekningar.

90. En Lunds Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o af K. Christoffers Landslag, sign. J. 4:o Nr 28, förut beskrifven i företalet till Södermannalagen sid. XXIX, der det blifvit anmärkt att denne codex är skriven i Vexjö år 1586. Af Stadslagen finnes här ej mer än DoblB., som läses efter Landslagens slut fol. 194, och öfverensstämmer med cod. 63.

91. En Herr Grefve N. C. Brahes bibliothek på Skokloster tillhörig papperscodex i 4:o af K. Christoffers Landslag, förut beskrifven i företalet till Södermannalagen sid. XXIX, der det blifvit anmärkt att denne codex är skriven i slutet af 16:de århundradet. Af Stadslagen finnes här blott DoblB., som blifvit tillagd efter Landslagens slut fol. 170, men hvaraf slutet fattas, derigenom att ett blad gått förloradt¹). Det som häraf finnes i behåll öfverensstämmer med cod. 63.

92. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. B 43, har 111 blad i skinnband. De 18 första bladen innehålla Hertig Carls Krigsartiklar, samt Grefve Jacob de la Gardies Krigsartiklar på Tyska af år 1614; och samma hand har efter Stadslagens slut foll. 101-111 skrifvit *then Svenska Sjöratten oc Skipsarticlar*, utgifna af Hertig Carl år 1570²). Fol. 19 börjas Stadslagen, skriven af en äldre hand i början af 17:de århundradet. Texten öfverensstämmer ofta med cod. R, ända till början af EdsB., hvarefter skrifvaren har följt en annan handskrift, som närmast liknat cod. 23. DoblB. sammanhänger med ThjB. Stadslagen slutas fol. 100.

93. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr

1) Se not. 45 sid. 399, der i stället för 68 skall 2) Jfr. sid. XL ofvanför.
läsas 91.

73, har, utom många af skrifvaren förbigångna blad, 295 blad i pergamentsband. Fol. 1 innehåller en vidlöftig titel till K. Christoffers Landslag, hvar efter följa, bland annat, Olai Petri domareregior, hvilka, i en antekning vid slutet, upgifvas vara författade år 1544. Foll. 13-131 innehålla Landslagen, skrifven, enligt antekning vid slutet, år 1602; derefter följa åtskilliga antekningar af senare hand. Fol. 143 börjas Stadslagen, skrifven af samma hand som Landslagen. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 23. Här förbigås KgB. 26, RB. 17 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas här blott de första raderna³⁾. Stadslagen slutas fol. 233, hvarefter följa åtskilliga stadgar och andra antekningar, till en del tillagda af senare händer.

94. En papperscodex i 4:o, tillhörig Herr Grefve N. C. Brahes bibliothek på Skokloster, har, utom rena blad i början och slutet, 146 blad i skinnband. Hela boken uptages af Stadslagen, skrifven i början af 17:de århundradet. Texten öfverensstämmer ofta med cod. S, eller med cod. 46, då denne afviker från den förutnämnde, men är mera felaktig än i någon af dessa handskrifter. DrVI. 1: 2. har fått samma plats som i cod. S. m. fl.

95. En Skara Gymnasii-bibliothek tillhörig papperscodex i 16:o har 157 blad i skinnband, hvilka uptagas af Stadslagen. Dessutom finnas i början och slutet af boken många blad, som innehålla senare antekningar af en bokens egare. Boken är, enligt antekning vid Stadslagens slut, skrifven af *Hans Larsson Rizanesandro J Fläreng* år 1604. Denne codex öfverensstämmer, med undantag af vanliga skriffer, med cod. R, efter hvilken den troligen är afskrifven; dock finnes här ej Södermannalagens Kyrkbalk, som är tillagd efter Stadslagens slut i nämnda handskrift. Likasom i nämnde codex förbigås här KgB. 26 och EdsB. 27; äfven här hafva af EdsB. 19 endast de första raderna varit skrifna, men för det förbigångna har rum blifvit lemnadt öppet på en half sida, der sedan så mycket som fått rum, blifvit efter en annan handskrift af skrifvaren sjelf tillagdt⁴⁾. Fl. 7, 8 JB., som utan tvifvel af mistag blifvit förbigångne, äro tillagde vid balkens slut. I slutet af DrVI. finnes samma tillägg som i cod. R. DoblB. sammanhängar med ThjB.

96. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. N:r 15, har 122 blad i skinnband. Innantill på permen har *Sigfridh Lwchoinen* anteknat att boken blifvit honom förärad af *Rasmus Tärkilszonn*. Antekningar vid slutet af Kg., G. och BB:ne visa att denna bok är skrifven åren 1604 och 1605. Här förbigås KgB. 26 och RB. 1; af EdsB. 19 finnas blott de första raderna⁵⁾, deremot är i EdsB. 27 förra hälften förbigången, men öppet rum lemnadt⁶⁾. DoblB. sammanhängar med ThjB. Texten öfverensstämmer ofta med cod. 40; i ThjB. har skrifvaren börjat följa ett annat original, som liknat cod. L. Emellan foll. 121 och 122 är ett blad bortrifvet, hvarigenom sista raderna af DoblB.

3) Se not. 7 sid. 307.

4) Se not. 7 sid. 307.

5) Se not. 7 sid. 307.

6) Se not. 47 sid. 318.

(här ThjB. 21) hafva gått förlorade⁷⁾; dessa hafva blifvit tillagda af senare hand. Efteråt följa många rena blad.

97. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 54, förut, då den tillhörde Engeströmska biblioteket, beskrifven i företalet till Uplandslagen sid. XLVI, der det blifvit anmärkt att denne codex är skrifven år 1606. Boken har tillhört *Dirich Dikman*, som fol. 314 har anteknat att han var Borgmästare i Vestervik, och på permen låtit trycka sitt namn jämte årtalet 1623, då boken utan tvifvel blef inbunden. Fol. 1 innehåller en lång titel till K. Christoffers Landslag; derefter följer ett företal till Landslagen, Olai Petri domareregior, ett alphabetiskt register till Landslagen m. m., och sedan Uplandslagens Kyrkbalk och Landslagen, efter hvars slut följer Kalmar recess af år 1474 m. m. Fol. 210 läses titlen till Stadslagen, afskrifven, likasom sjelfva lagboken, efter cod. 80; till och med årtalet 1593 i slutet af titlen, är ur nämnde codex här afskrifvet. Likasom i cod. 80. har RB. 15 här blifvit tillagd vid fl. 16; vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1; samma antekning som i nämnde codex är här tillagd i slutet af RB. Äfven de i originalet förekommande anmärkningarne vid en del flockar äro här afskrifna, och, likasom der, på några ställen sammanblandade med texten. Vid slutet af Stadslagen fol. 313 har bokens skrifvare, jämte årtalet 1606, anteknat sitt namn *Johannes Erics Rippensis*. Foll. 314-317 innehålla antekningar af förutnämnde *Dirich Dikman*, hvarefter följa många rena blad.

98. En arfvingarne efter Riksdags- och Nämndemannen Per Jönsson i Hornaryd af Kronobergs Län tillhörig papperscodex i fol., förut omnämnd i företalet till Visby Sjörätt sid. XCIV, har 195 blad i pergamentsband. Fol. 131 har *Petrus Gustafvus Cederschiöld*, förmodligen bokens egare, skrifvit sitt namn år 1794 i *Liboholm* (i Sjösås socken af Upvidinge härad). Efter Visby Sjörätt följer här Stadslagen, som börjas fol. 94, och är skrifven af annan hand än det föregående, troligen år 1612, hvilket årtal läses på sista bladet. Texten är mycket felaktig, men öfverensstämmer ofta med cod. 44, till dess skrifvaren i BB. börjat följa en annan handskrift, som närmast liknat cod. 23. I KgB. 9, 10 finnas samma hänvisningar till Chr. LL. som i cod. 44. m. fl. Vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1. och Upl. ÆB. 6. Större delen af ÆB. 6 förbigås, med hänvisning till Landslagen⁸⁾. I stället för ÆB. 14 införes Chr. LL. ÆB. 19. I ÆB. 16 äro orden *stadzens rät* ändrade till *LandsLagom*⁹⁾. I BB. 21 införes Chr. LL. BB. 15: 1.¹⁰⁾ I EdsB. 19 är infördt ett stycke ur Chr. LL. ÆB. 11: pr.¹¹⁾ Efter SvD. 2 införes Chr. LL. SvD. 3, som dock ej innehåller annat än hvad som säges i slutet af den nästföregående flocken af Stadslagen. Jordabalken kallas *Köpmåla Balcken På Jorde Gods*. Här förbigås RB. 17, EdsB. 27 och SvD. 3, men EdsB. 27 är tillagd efter Stadslagens

7) Se not. 78 sid. 400.

8) Se not. 30 sid. 82.

9) Se not. 55 sid. 93.

10) Jfr. not. 51 sid. 154.

11) Se not. 12 sid. 308.

slut, med öfverskrift *NOTIO*. DoblB. sammanhänger med ThjB. Här finnas på många ställen, likasom i cod. 44, anmärkningar inblandade i texten; dessa anmärkningar, hvilka med få undantag äro de samma som finnas i nämnde codex, äro icke här utmärkta med finare stil eller på annat sätt, utom det, att de på några ställen äro satta i *parenthes*. — Stadslagen slutas fol. 182, hvarefter följa i ett sammanhang, likasom i cod. 83, samma anmärkningar vid en del flockar i Stadslagen, som finnas i åtskilliga andra handskrifter, och till en del äfven i denna; här upgifvas dock blott balkarne men ej flockarne, till hvilka dessa anmärkningar höra.

99. En Upsala Universitets-bibliothek tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 26, har 380 blad i välskt band. Enligt antekningar på första bladet har *Jon Jonsson* år 1619 låtit skriva denna bok, hvilken år 1658 tillhörde *Ericus Johannis Prytz*. I början finnas åtskilliga antekningar. Fol. 26 börjas Stadslagen, hvilken troligen är afskrifven efter den då nyligen utkomna tryckta editionen. De här förekommande olikheter med nämnda edition äro sådana, som vanligen finnas i afskrifter; de betydligaste bestå deri, att ett eller flera ord stundom blifvit öfverhoppade. Paragrapherna i tryckta editionen äro här utmärkta med röda siffror, och börjas merendels på ny rad. Kyrkbalken, som tillägges vid slutet af den tryckta Stadslagen, är här förbigången. Stadslagen slutas fol. 182. Derefter följa Gårdsrätten och andra stadgar. Fol. 253 börjas en uttydning af gamla ord i alphabetisk ordning; fol. 264, under titel *Någhre Åhtskilnadher &c.*, de betydligaste af de vid tryckta editionen bifogade varianter; fol. 277 alphabetiskt register öfver Stadslagen; fol. 316 *Glosa öfver Stadzlaghen*, till en del samma anmärkningar vid texten, som läsas i åtskilliga äldre handskrifter; fol. 343 åtskilliga antekningar, hvaribland slutligen Olai Petri domarereglor.

100. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr 50, har 202 blad i skinnband, på hvilket äro tryckta bokstäfverna *G. N. S.* och årtalet *MDCXXII*, då boken utan tvifvel är skrifven. Innantill på permen och på ett rent blad i början äro såsom bokens förre egare anteknade *I. A. Lüdecke, Bernhard Rosenblad, J. G. R. Gordon* och *George Stephens*, hvilken sistnämnde år 1854 sålde boken till Kongl. Bibliotheket. I början finnas Olai Petri domarereglor m. fl. antekningar. Stadslagen börjas fol. 36. Texten öfverensstämmer ofta med cod. S, styckevis med E, stundom med cod. 52. Vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1, och vid ThjB. 18 samma stycke som i cod. 56. är tillagdt i slutet af samma balk. I slutet af en del flockar äro tillagda anmärkningar, af samma slag som i en del äldre handskrifter, hvarvid runor äro begagnade såsom nottecken. Vid KgB. 2, som har den nyare lydelsen, är såsom anmärkning tillagd samme flock enligt den äldre lydelsen^{1 2)},

12) Jfr. not. 16 sid. 7; not. v sid. 9.

L

jämte Rikets Råds bref af 1471 angående utländingars uteslutande ur städernas Råd. Stadslagen slutas fol. 96, hvarefter följa en afhandling om arf, ett alphabetiskt register öfver Stadslagen, samt åtskilliga stadgar m. m.

101. En af Hofjägmästaren G. H. Silfverhjelms på Månseryd i Jönköpings län år 1823 till Kongl. Bibliotheket i Stockholm insänd papperscodex i 4:o har 208 blad i pergamentsomslag. I början finnes en *Synopsis Juris* på Latin, Olai Petri domareregler m. m. Fol. 34 börjas Stadslagen, skriven i förra hälften af 17:de århundradet. Texten öfverensstämmer med cod. 49. i de 7 första balkarne, som i nämnda handskrift äro skrifna af äldre hand än det öfriga; men i det följande med cod. 88. Vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1, och i slutet af KpB. samma stadga som i cod. 49. SkB. 7 har fått plats efter fl. 11, EdsB. 27 i slutet af RB., och HgB. 11 näst efter fl. 8. Vid flockarnes slut finnas anmärkningar, lika dem som läsas i åtskilliga äldre handskrifter. Emellan foll. 138 och 139 hafva två blad gått förlorade, hvarigenom slutet af ThjB. 13 jämte det följande fattas¹³⁾. Foll. 139-147 innehålla åtskilliga antekningar, och foll. 148 o. följ. *Explicatio Juris Ciuilis Suecani* (d. ä. Stadslagen), på Latin; dock finnes här ej mer än det som angår KgB., GB. och en del af ÆB.; hvad som af det öfriga här har funnits, saknas, emedan boken i slutet är defekt.

102. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr. 14, har 220 blad i pergamentsband. Denne codex, som, enligt antekning fol. 45, är skriven år 1623, är förut omnämnd i företalet till Uplandslagen sid. LV, der det blifvit anmärkt att den är en afskrift af den år 1617 tryckta editionen af Stadslagen. På titelbladet, hvilket äfven är afskrifvet efter tryckta editionen, är, bredvid årtalet 1617, af senare hand skrifvet 1718, hvilket tilläfvventyrs är skriffer för 1618, och skall betyda att Stadslagen ej förr än det året utkom af trycket. Boken är skriven af två olika, dock nära samtida händer; den första har skrifvit foll. 1-114, den andra har börjat fol. 115 i RB. 2. Afskriften är i första stycket mera felaktig än i det andra; felen bestå dock merendels deri, att ett eller flera ord hafva blifvit öfverhoppade; ej sällan är en hel rad förbigången, stundom 2 eller 3 rader, och på ett ställe ända till 4 rader; hvilket endast därför förtjenar här anmärkas, emedan, då dessa uteslutningar uppenbarligen skett af vårdslöshet, det visar huru liten upmärksamhet sådana i yngre afskrifter ofta förekommande språng i allmänhet förtjena. På några ställen äro flockarnes öfverskrifter förbigångna; §§:na äro i första stycket, med undantag af några få ställen, icke anmärkta. Några ändringar synas vara med upsåt gjorda, såsom då *Book* i slutet af JB. 6 blifvit ändradt till *tenckebook*, och *Hionum* i KpB. 3: 1, till *Legeionum*. Stadslagen slutas fol. 183, hvarefter följer Kyrkbalken, och foll. 215, 216 Rikets Råds bref af 1471, äfven afskrifvet efter tryckta editionen af Stadslagen, samt foll. 217 o. följ. af senare hand en stadga af år 1627.

13) Jfr. not. 76 sid. 391.

103. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr 51, har 169 blad i skinnband. Vid inre sidan af permen är limmad en etikett, som visar att boken har tillhört *Bibliotheca Reuterholmiana*. I början finnas åtskilliga anteckningar, af hvilka den sista är en förteckning på K. Gustaf I:s barn och deras födelsedagar. Fol. 13 börjas Stadslagen, som är skriven i medlet af 16:de århundradet. Texten öfverensstämmer med cod. S, och i synnerhet med cod. 46. Likasom i sistnämnde codex förbigås här KgB. 26. I slutet af KpB. finnes här samma tillägg som i cod. 46; äfven här har EdsB. 27 fått plats i slutet af RB., HgB. 11 näst efter fl. 8, och DrVI. 1: 2. såsom en särskild flock näst efter fl. 8. Stadslagen slutas fol. 148. Derefter följa Olai Petri domarereglor, och *Ett Extract på några förnemlige puncter i Sverigis lagh och Stokholms Stadz gamla Statuter*; detta, likasom anteckningarne i bokens början, är skrivet af annan och något yngre hand än lagboken. — Om denna handskrift, hvilken år 1864 kom i Kongl. Bibliothekets ego, har jag icke haft kunskap förr än detta verk var nära färdigt att läggas under pressen; den hade därför ej kunnat insättas på sin rätta plats i denna förteckning efter sin ålder, utan att siffrorna i en stor mängd citater hade måst ändras, hvilket hade förorsakat mycken tidsspilla, och lätt kunnat vålla oreda.

104. En Kongl. Vitterhets-, Historie- och Antiquitets-Akademien i Stockholm tillhörig papperscodex i fol. har 158 blad i pergamentsband. Denne i slutet af 16:de århundradet skrifne codex har af Herr Kontraktsprosten Magister J. W. Warholm i Gudhem af Skara stift blifvit skänkt till Akademien¹⁾. Innantill på permen hafva anteknat sig som egare *Ake Hanszon Vifsparre* år 1618 och *Christopher Jahansson Ekeblad* 1619, samt fol. 74 *Sven Warlund* år 1773. I början finnas några stadgar, bland hvilka den yngsta är af år 1569, samt åtskilliga andra anteckningar. Fol. 20 läses K. Erik Magnussons stadga om flock och samnad (&c.²⁾), som här har fått årtalet 1400. Foll. 36 o. följ. innehålla Olai Petri domarereglor, hvaraf dock slutet fattas, derigenom att efter fol. 43 några blad blifvit bortrifna. Fol. 44 läses på första sidan fl. 1 KgB. Chr. LL., och på andra sidan titlen: *Stadz lagen i Sverige aff Rickzens Konungar förstar oc Regenter stadgadt &c.*, samt förteckning på balkarne i Stadslagen, hvilken börjas fol. 45. Titlen är, med någon förkortning, den samme som läses i cod. 56, hvars varianter i texten äfven icke sällan här igenfinnas. I de 3 första balkarne öfverensstämmer texten ofta med cod. E, och i de 4 nästföljande med codd. N. och O. Vid en del flockar äro samma anmärkningar tillagda som i åtskilliga äldre handskrifter. Vid GB. 3 tillägges Chr. LL. GB. 3: 1. EdsB. 27 förbigås, men en hänvisning meddelas till det ställe i bokens början der detta capitel (nemligen K. Erik Magnussons stadga) "står klarliga beschrifuit". DoblB. finnes här icke. Stadslagen slutas fol. 144.

1) Jfr. B. E. Hildebrand, *Antiquarisk tidsskrift*, I. sid. 287. 2) Se sid. IV ofvanför.

Efteråt följer en Svensk chrönika, som slutar med K. Carl Knutsson. — Denna handskrift erhöi jag till låns på samma gång som föregående cod. 103.

105. En Herr Förste Expeditions-Sekreteraren S. E. Hallencreutz tillhörig papperscodex i 4:o har 131 blad i skinnband. Nuvarande egaren köpte denna handskrift i November 1864 på auktion efter aflidne Kammarherren Friherre C. A. E. Reuterholm; den skall fordom hafva tillhört dennes farbroder, den namnkunnige G. A. Reuterholm. De 16 första bladen, hvilka, då boken erhöi sitt nuvarande band, blifvit här insatta, innehålla ett alfabetiskt register öfver Stadslagen. Sjelfva lagboken, som är skrifven i slutet af 15:de århundradet, uptager foll. 17-131. En del af ThjB. 17 tillika med det följande är skrifvet något senare och med mera vårdslös stil än det föregående, men dock möjligen af samma hand; här är vid slutet anmärkt att detta är skrifvet år 1495³). Texten öfverensstämmer i början ofta med cod. R, men liknar sedan styckevis mera cod. 23. Här görs ett språng från KgB. 7 till fl. 14, men efter fl. 16 följa de förbigångna fl. 8-13 jämte fl. 14 fullständig; likaledes görs ett språng från SVd. 5 till fl. 6⁴). KgB. 26, SkB. 12 och EdsB. 27 förbigås; af EdsB. 19 finnas här endast de första raderna⁵). BB. 23 har fått plats i början af KpB. DoblB. sammanhänger med ThjB. I slutet af KgB. är senare tillagd början af Johannis Evangelium på Latin. — Då jag af nuvarande egaren fick låna denna handskrift, om hvilken Herr Kongl. vice Bibliothekarien Klemming någon tid förut hade benäget meddelat mig under rättelse, voro redan 11 ark af Stadslagen tryckta, hvarför denne codex ej kunnat få plats i förteckningen efter sin ålder, och de anmärkningar som ur handskriften hade bort intagas på några ställen i de första 11 arken, hafva måst meddelas i de i slutet af detta band bifogade *Addenda*.

106. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i 4:o, sign. Nr. 67, har 189 blad i skinnband. Denne codex, som förut har tillhört Engeströmska bibliotheket, är skrifven i början af 16:de århundradet. De 37 första bladen innehålla Uplandslagens Kyrkbalk; ett blad i början, som har innehållit en del af förteckningen på flockarne i nämnde balk, har gått förloradt. Fol. 38 börjas Stadslagen. Emellan foll. 137 och 138 fattas ett blad, och likaså emellan foll. 147 och 148; derigenom har gått förloradt en del af förteckningen till EdsB. och af fl. 1 samma balk, samt största delen af EdsB. 27

3) I stället för detta årtal kunde orätt läsas 1497, af den orsak att den Arabiska siffran 5 i 15:de århundradet ofta skrefs nästan så som vi nu skriva 7, hvilken siffra deremot i den dåvarande skriften mera liknade det Grekiska Α. — I den tryckta auktionskatalogen är denna handskrift uptagen under titel: "Et Manuscript af StadsLagen, (af år 1357.)", hvarmed meningen utan tvifvel varit att denne codex är skrif-

ven det upgifna året, i hvilket fall den hade varit mycket märkvärdig. Mistaget har upkommit derigenom, att i slutet af boken är af senare hand skrifven början af EdsB. 27, der det nämnda årtalet förekommer, hvilket blifvit så misförstådt, som skulle dermed tillkännagifvas tiden, då boken blifvit skrifven.

4) Se not. 62 sid. 377.

5) Se not. 7 sid. 307.

tillika med förteckningen till HgB., med undantag af sista titlen⁶); på båda ställena äro 4 rena blad insatta, utan att der dock sedermera något blifvit skrifvet. I slutet af DrVl. tillägges samme flock som i cod. L, och, likasom der, har DrVd. 14 blifvit flyttad efter fl. 16. Texten har många fel, men öfverensstämmen för öfrigt nära med nämnde codex, hvars flesta afvikelser här igenfinnas. I afseende på orthographien må anmärkas att här nästan öfverallt skrifves *hwaffwa*, *hwafwer*, *hwalfi*, *hwalfma* &c. för *haffwa* &c. Stadslagen slutas fol. 179, hvarefter följa samma tillägg som i cod. L. — Då jag år 1823 undersökte handskriftsamlingen i Engeströmska bibliotheket, fanns denne codex icke bland handskrifterna, emedan den hade råkat få plats bland de tryckta böckerna, der den först upptäcktes sedan nämnda bibliothek år 1864 hade blifvit öfverlemnadt till Kongl. Bibliotheket. Då handskriften i Februarii månad detta år blef mig tillsänd, voro redan 23 ark af Stadslagen tryckta, hvarför den ej kunnat citeras förr än sid. 185. På de ställen i det föregående, der det hade varit af någon vigt att särskildt anföra denna nästan öfverallt med cod. L. öfverensstämmande handskrift, äro dess läsarter anförda bland *Addenda* i slutet af detta band. Texten i UplL:s Kyrkbalk, hvilken, såsom förut är anmärkt, finnes i början af denne codex, öfverensstämmen, med undantag af här förekommande fel, med cod. K. af UplL., eller samma afskrift af nämnde Kyrkbalk, som finnes i cod. A. af Stadslagen; här görs ett språng från fl. 18: pr. till 19: 2, men så mycket af det förbigångna som fått rum på ett blad, är tillagdt vid balkens slut.

107. En Söderköpings Rådhusarkif tillhörig papperscodex i 4:o har 163 blad i skinnband. Innantill på främre permen, äfvensom på sista bladet, har *Erich Jonszon Hollbeck*, som år 1661 egt boken, teknat sitt namn. Denne codex är skrifven i senare hälften af 16:de århundradet. På första bladet läses titlen: *Smerigis Rikis Städens lagbook*, jämte förteckning på balkarne i Stadslagen, som börjas fol. 2, och uptager hela boken. Här förbigås KgB. 26, RB. 17 och EdsB. 27; af EdsB. 19 finnas blott några rader, till orden *Taki henna* &c. (vid not. 19). Vid KgB. 6 finnes ett tillägg⁷). ÆB. 16 är skrifven två gånger, nemligen både före och efter fl. 17. Vid slutet af JB. 15, 16 och 17 samt inuti KpB. 19 äro anmärkningar inblandade i texten. DoblB. sammanhänger med ThjB. Texten öfverensstämmen i början och slutet ofta med cod. B; i det öfriga liknar den ömsom cod. D. och cod. 23, men är mycket felaktig. — Denna handskrift har ej kommit till min kunskap förr än 50 ark af detta band, eller hela Stadslagens text, voro tryckta.

108. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr 74, har 172 blad i skinnband, utanpå hvilket är tryckt namnet *Måns Nielson*. På första bladet hafva såsom egare anteknat sig *Olaus Smaræus A° 1703* och *P. A. Bolin År 1822*. Till Kongl. Bibliotheket blef denna bok

6) Jfr. not. 10 sid. 291; not. 41 s. 293; not. 53 7) Se *Addenda* i slutet af detta band. s. 319; not. 8 s. 320.

inköpt på auktion år 1852. Foll. 1-7 innehålla åtskilliga antekningar, foll. 8-89 K. Christoffers Landslag och foll. 90-168 Stadslagen, vid hvars slut läses namnet *Oluff Pedersonn*, hvilket synes hafva tillhört bokens skrifvare. Stadslagen är skriven af samma hand som Landslagen, i senare hälften af 16:de århundradet. Texten öfverensstämmer ej sällan med cod. E, eller med N, men i allmänhet hör denna handskrift, ehuru ofta felaktig, till de med cod. A. närmare beslägtade. Vid en del flockar äro fogade anmärkningar, lika dem som finnas i åtskilliga andra handskrifter. Foll. 169-172 innehålla senare tillagda anmärkningar vid ÆB. i Chr. LL. — Om denna handskrift har jag ej haft kunskap förr än i Julii månad detta år, då några under de senare åren till Kongl. Bibliotheket inkomna handskrifter af K. Christoffers Landslag blefvo mig tillsända, och hela Stadslagens text redan var tryckt.

109. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. N:r 69, har 282 blad i skinnband, utanpå hvilket äro tryckta bokstäfverna *B. N. S.* Innantill på bakre permen har *Arfvid I. Roman* i *Ulfsiöö* år (1)692 skrifvit sitt namn. Denne i slutet af 16:de århundradet skrifne codex har förut tillhört Engeströmska biblioteket, bland hvars samlingar den ej längesedan blifvit funnen, hvarför den ej kommit till min kunskap förr än under mitt vistande i Stockholm i Junii månad detta år, då hela Stadslagens text var tryckt. De första 15 bladen innehålla bland annat Olai Petri domarereglor; foll. 16-31 Kyrkbalken af Uplandslagen; foll. 33-177 K. Christoffers Landslag, hvarefter följa K. Gustaf I:s Gårdsrätt, Kalmar recess af 1474 m. m.; foll. 216-281 innehålla Stadslagen, och fol. 282 början af ett alphabetiskt register öfver denna lag; fortsättning häraf har förmodligen funnits på blad, som gått förlorade i slutet af boken. Stadslagens text öfverensstämmer i början oftast med cod. 66, hvilken äfven stilen något liknar (dock finnes här icke det tillägg vid KpB. 30, som förekommer i nämnda handskrift); sedan synes en annan handskrift hafva blifvit följd, som varit beslägtad med cod. 23; men i de sista balkarne återkommer öfverensstämmelsen med cod. 66. Här förbigås KgB. 2, 24-26, RB. 17, EdsB. 27 och SvD. 8; af EdsB. 19 finnes blott början, med hvilken följande fl. 20 sammanhänga. DoblB. sammanhänga med ThjB. — Kyrkbalkens text öfverensstämmer ofta med den i noterna till UplL:s KkB. med bokstafven R. betecknade handskrift; också finnas i fl. 1 och 22 samma tillägg som der och i några yngre handskrifter⁸⁾.

110. Rikets Råds bref af S. Calixti dag (d. 14 October) 1471 angående utländingars uteslutande ur städernas Råd m. m., i original på pergament, tillhörigt Rådhusarkivet i Stockholm. Pergamentet, hvarpå detta bref är skrifvet, har $12\frac{1}{4}$ tums bredd och $8\frac{7}{10}$ tums höjd; vid nedre kanten, som är upviken, äro medelst pergamentsremmar fästade Rikets stora, i brefvet nämnda klämman, jämte 20 andra sigiller, tillhörande de i beslutet deltagande män. Om detta originalbref har Herr Akademi-Bibliothekarien Styffe i Upsala benä-

8) Se UplL. föret. sid. XVII.

got meddelat mig underrättelse, hvarigenom jag blifvit satt i tillfälle att begagna det, då jag har ansett detta bref böra meddelas i första rummet bland de efter Stadslagens slut tryckta *Additamenta*. Att det varit obekant för Stadslagens förste utgifvare kan med visshet slutas deraf, att han annars säkerligen icke hade aftryckt brefvet efter en felaktig afskrift. Bland de fel, som funnits i den af honom följda afskrift, har äfven varit det, som igenfinnes i andra, mig bekanta afskrifter, med undantag af en, som tillhör Kongl. Riksarkivet i Stockholm⁹⁾, att nemligen årtalet *Tusandefyrahundradesirtigiförste* är förvandladt till *1470*, och ordet *förste* hänfördt till det följande ordet *Synnedaghen*, hvilket gifvit anledning dertill, att detta bref ofta blifvit citeradt under det oriktiga årtal, med hvilket det sålunda blifvit tryckt¹⁰⁾. — Af de 21 sigiller, som äro vidhängda brefvet, äro Rikets klämna och de flesta af de öfriga välbehållna; men af några hafva större eller mindre stycken gått förlorade.

Utom de nu upräknade, af mig begagnade handskrifterna, finnas, eller hafva funnits, några, om hvilka jag väl har erhållit kännedom, men hvilka det dock ej har lyckats mig att få begagna för detta arbete; och äfven om dessa bör jag här lemna någon underrättelse.

a) I *College Library* i Edinburg finnes, enligt underrättelse, som af Herr Professorn och Riddaren S. R. D. K. Olivecrona benäget blifvit mig meddelad, en pergamentscodex af Stadslagen, hvilken anses vara skrifven i 15:de århundradet; enligt anteckning på första bladet har den år 1589 tillhört *Christofer Påfwelsson*; efter Stadslagens slut följer Gårdsrätten m. m. och sist Kyrkbalken (förmodligen af Uplandslagen). Sedan jag i Januarii månad 1863 hade erhållit underrättelse om denna handskrift, blef, på min anhållan, i ministeriel väg framställning gjord derom, att den måtte till låns erhållas för att kunna af mig begagnas; men då något svar på denna framställning icke lär hafva erhållits, har jag ej kunnat göra vidare dervid, enär det skulle hafva medfört vida större både tidsspillan och kostnad, om jag hade skolat resa till Edinburg för att genomgå denna handskrift, än som hade svarat emot den nytta som deraf hade kunnat hämtas.

b) En i senare hälften af 16:de århundradet skrifven papperscodex i 4:o af Stadslagen tillika med K. Christoffers Landslag, tillhörig Kammarrådet L.

9) Se not. 1 sid. 401.

10) Jfr. not. 4 sid. 401. Oriktigheten af ifrågasvarande årtal har blifvit anmärkt af Berg-falk i recensionen af Geijers *Svenska folkets historia*, i tidskriften *Skandia*, IV. sid. 431 not. 3. Då det Calixti dag, (måndagen) d. 14 October, utfärdade brefvet uttryckligen upgifver att slaget vid Brunkeberg stod nästföregående thorsdag (ef-

ter S. Brigittas dag), men nämnde thorsdag år 1471 inföll på d. 10:de October, så är det klart att den vanligen förekommande upgiften, att slaget vid Brunkeberg stod d. 11:te October, är oriktig. Beviset för hvad nu blifvit anfördt, ligger deri, att söndagsbokstafven för år 1471 är *F*. Mistagets förklarar af det oriktiga årtalet 1470, för hvilket år söndagsbokstafven är *G*.

O. Fägersten i Stockholm, är beskrifven i företalet till Södermannalagen sid. XXVIII. Denna handskrift, som hade blifvit insänd till Kongl. Bibliotheket i Stockholm, blef sedermera af egaren återfordrad. Efter nämnde egares död tillföll handskriften hans måg, Herr Protokollssekreteraren J. Flach i Stockholm, hos hvilken jag därför i October 1862 genom bref framställde min önskan att få låna densamma; men fastän denna anhållan sedermera flera gånger muntligen genom andra, och en gång af mig sjelf i Maj 1863 blifvit förnyad, hafva alla försök i denna väg varit fruktlösa.

c) I Vexjö Gymnasii-bibliothek fanns i September 1823, då jag anställde undersökning i detta bibliothek, en papperscodex af Stadslagen i fol., med pappband, sign. Nr 33. Denne i senare hälften af 16:de århundradet skrifne codex hade i början *en lithen ingång til thenna Book* m. m., samt Rikets Råds bref af 1471 (med det vanliga oriktiga årtalet 1470) om utländingars uteslutande ur städernas Råd, och domarreglorna, hvarefter följde Stadslagen, som i slutet var defekt, så att af ThjB. blott fanns förteckningen på flockarne, emedan det öfriga var bortrifvet. Jag underrättade Bibliothekarien att denna handskrift, jämte tre andra af mig upgifna, borde till Kongl. Bibliotheket i Stockholm insändas. I November samma år inkommo också till nämnda bibliothek de tre andra handskrifterna, jämte tre som jag icke hade begärt, men den ifrågavarande följde icke med. Dervid lät jag bero, emedan jag icke komme på lång tid att behöfva denna handskrift; men i Maj 1862 skref jag till Gymnasii d. v. Rector J. Andersson, med anhållan att handskriften måtte ofördröjligen blifva mig tillsänd. Härpå fick jag det oväntade svar, att ifrågavarande handskrift ej kunnat igenfinnas i bibliotheket, och att det därför vore "högst troligt att denna handskrift verkligen medsändes år 1823", hvilket dock är alldeles ogrundadt. Hvar den nu finnes, eller om den blifvit förstörd, är emedlertid obekant.

Utom den år 1709 tryckta Tyska öfversättning af Stadslagen, som skall omtalas i andra afdelningen af detta företal, finnes en äldre Tysk öfversättning i två mig bekanta handskrifter, hvilka böra här omtalas.

1. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr 11, har 307 blad i pergamentsband. Fol. 1 innehåller titlen öfversatt, likasom sjelfva lagboken, efter den tryckta editionen; efter orden: *In druck ausgegangen A.° 1608 Stockholm* tillägges: *Vfs neue gedruckt von Heinrich Keyser auf eigene Vnkosten. Nuhmehr ins Teutsche vbergesetzt durch Philippum Crusium. I. V. L. Anno 1648.* Härpå kan slutas att öfversättaren begagnat den af den nämnde boktryckaren år 1643 utgifna uplaga af Stadslagen. Årtalet 1608 har naturligtvis tillkommit genom skriffel, likasom K. Gustaf Adolphs stadfästelse här genom skriffel fått årtalet 1648, hvilket tillhör öfversättningen. Att boken äfven är skrifven detta år, kunde slutas deraf, att öfversättarens namn här, likasom under en vid början af K. Christoffers Landslag fol. 133 skrifven dedication till Presidenten (Eric Oxenstjerna

Axelsson) och Assessorerna i Borgrätten i Reval, daterad Reval d. 24 Jan. 1648, tyckes vara egenhändigt skrifvet; i hvilket fall han också skulle hafva skrifvit hela boken. Att detta dock ej kan vara förhållandet, är uppenbart af den mängd här förekommande skriffer, af hvilka en stor del vitna både om okunnighet i språket och derom, att skrifvaren ej förstått sammanhanget¹¹⁾. Efter stadfästelsen, som här kallas *Vorrede*, börjar Stadslagen med KgB:s text; förteckningarne på flockarne vid balkarnes början äro förbigångna. Fl. 6 RB. saknas här. För öfrigt har öfversättaren troget följt Svenska texten. Öfversättningen är i allmänhet försvarlig; dock finnas här icke få, till en del betydliga fel, som ej kunna räknas till de förut omnämnda skrifferen, utan måste tillhöra öfversättningen, såsom då orden: *at Booken war lyst*, KgB. 15: 8, öfversättas: "*da es Ruchtbahr wardt*"; *til Förman henne, eller henna Gotz taker, i dödhra daghum sinom*, GB. 1, "*zum Vormunder gesetzt hat, oder der ihr guth bey sich behelt, so lange als er lebet*"; *med Kost nokrom*, G. 7: 1, "*mit des andern vncosten*"; *Få Adulkonu Barn til sex Marka*, ÆB. 14: 1, "*bekompt kein Kind das gezeuget wird in der Verlobnüs vor der Hochzeit ein erbe vff 6 marken*"; *Ock löse åter*, JB. 3: 1, "*vnd sie laszen es*"; *Fridhskilling*, JB. 6: pr., "*eine friedliche Entscheidung*", o. s. v. Likasom i Svenska originalet finnes här Kyrkbalken (ur Uplandslagen) i slutet, foll. 103-122. Efter några rena blad börjas fol. 129 K. Christoffers Landslag på Tyska af samme öfversättare och skrifven af samma hand som Stadslagen.

2. En Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig papperscodex i fol., sign. Nr: 52, har 112 blad i pergamentsband. Boken är skrifven i senare hälften af 17:de århundradet. I början finnas åtskilliga Kongl. bref och stadgar på Svenska från nämnda århundrade. På andra sidan af fol. 36 börjas Stadslagen på Tyska, samma öfversättning som i den förutnämnda handskriften, efter hvilken dock denna icke är afskrifven. Många af de der förekommande skrifferen finnas icke här, hvaremot här träffas ett icke ringa antal andra fel. För RB. 6 är här lemnadt öppet rum, hvaraf är tydligt att denne flock varit förbigången i det original, som legat till grund för båda dessa afskrifter. I slutet foll. 100-112 finnes Kyrkbalken. På sista bladet har *Leonhard Adolph Horneman* i Sala år 1711 anteknat sig som bokens egare.

Då jag nu bör söka att bestämma denna lagboks ålder, kan det, när flera handskrifter deraf ännu finnas i behåll från 14:de århundradet, ej blifva fråga

11) Stjernman, *Matrikel öfver Svea Rikes Ridderskap och Adel*, I. sid. 433, säger om Crusius (adlad Crusenstjerna), som var Assessor i Borgrätten i Reval: "uppå Tyska språket öfversatte han år 1648 Svenska Lands- och Stadslagen, mss. som in

originali uti mitt bokförråd är till finnas". Om nu ifrågavarande handskrift är den samma som tillhörde Stjernman, har han väl kunnat hafva anledning att anse handskriften som original, men denna hans mening kan ej gälla som bevis.

om att till vederläggning uptaga Stjernhööks mening, att Stadslagen blifvit författad senare än K. Christoffers Landslag¹⁾), hvilken mening äfven blifvit antagen af Hadorph²⁾), som till dess bestyrkande upgifvit, hvad som är uppenbart ogrundadt, att "inga manuscripta finnas i riket af Stadslagen så gamla som K. Christoffers Landslag". Den Landslag, som, enligt hvad Hadorph derjämte anmärker, i Stadslagen "i många stycken ord från ord efterföljes", är icke nämnde Landslag, utan K. Magnus Erikssons. Det är denne äldre Landslag, som gifvit anledning till utarbetandet af den särskilda lagboken för städerna, och dervid till en stor del blifvit lagd till grund dertill. Då nu Landslagen var utarbetad år 1347, är det klart att Stadslagen ej kan hafva blifvit författad förr än några år derefter; men att det ej kan hafva skett många år senare, är redan af de äldsta ännu i behåll varande handskrifternas ålder uppenbart. Af skäl, som i det följande skola anföras, kan man med säkerhet antaga att denna lagbok blifvit utarbetad emellan åren 1350 och 1357³⁾). Huruvida före nämnde tid något i denna väg blifvit gjordt, icke för städerna i allmänhet, men dock för en och annan stad, är en fråga, som här icke bör lemnas utan upmärksamhet. De så kallade tänkeböckerna, hvaraf några ännu finnas i behåll, kunna härvid icke komma i betraktande, ty de innehålla icke annat än antekningar om fastighetsköp och dylikt; man skulle väl kunna der vänta någon uplysning om de äldre lagar, som i städerna varit gällande, och äfven om den tid, då den allmänna Stadslagen kommit i bruk i de särskilda städerna; men de tänkeböcker som nu finnas i behåll, äro ej äldre än från 15:de århundradet, och lemna således i nämnda afseende ingen uplysning. Sådant är åtminstone förhållandet med Stockholms stads äldsta nu i behåll varande tänkebok⁴⁾), äfvensom med de andra städer tillhöriga

1) *De Iure Sv. et Got. vet.* sid. 19.

2) I företalet till den så kallade Dalelagen.

3) Detta var skrifvet i October 1864, innan jag hade sett C. T. Odhners i *Kongl. Vetenskaps-societetens i Upsala årsskrift* 2:a årg. införda *Bidrag till Svenska stadsförfattningens historia*, der (sid. 128) alldeles samma tidsbestämmelse förekommer. Samme författares disp. *Bidrag till Svenska städernas och borgareståndets historia före 1633*, Upsala 1860, hade jag väl långt förut erhållit, tillsammans med Upsala Universitets årstryck, under det jag var sysselsatt med Magnus Erikssons Landslag, men jag hade då ej tid att fästa upmärksamhet vid denna afhandling, hvilken dertill för mig alldeles okänd, till dess jag genom ett citat i de förstnämnda Bidragen fick anledning att framsöka disputationen. Den anmärkta öfverensstämmelsen förklaras lätt deraf, att de kända

förhållandena nödvändigt måste föra till samma slutsats. Då diplomerna för den nämnda tiden snart, såsom man bör hoppas, blifva genom *Svenskt Diplomatarium* allmänt kända, torde tiden, då Stadslagen blifvit utarbetad, kunna ännu närmare bestämmas.

4) Denna tillhör nu Kongl. Bibliotheket i Stockholm, sign. B 100. Det är en pergamentscodex i rödt pergamentsband med mässingsbeslag; den har, utom ett rent blad i början, på hvilket en ny hand har skrifvit *Stockholms Stads Tänke-Bok 1420-1470*, 287 af gammal hand nummererade sidor (eller 144 blad) af 10½ tums höjd och 8 tums bredd. Fol. 1 läses en antekning, som tillkännagifver att år 1420 fyra här upräknade borgmästare och 17 rådmän *stadhgadhe ok stadhfaste medh wilia ok beradno modhe thessa her book fore ena stadzbook aff thy at the förræ stadzbo-*

böcker af detta slag, hvarom jag erhållit någon kunskap⁵). Hvad verkliga stadsrätter beträffar, är det säkert att den för Stockholm författade så kallade Bjärköarätten blifvit begagnad i Lödöse, hvilken stad dock ej kan sägas hafva haft en särskild stadsrätt derför, att namnet *lyposæ* eller *löposæ* här blifvit infördt i cap. 13: 2.⁶) Att den Stockholmska Bjärköarätten äfven varit begagnad i någon stad i Södermanland är otvifvelaktigt, då denna lag varit afskrifven i sammanhang med Södermannalagen⁷). Ett K. Magnus Eriks-sons bref af d. 11 September 1349 medgifver borgarne i Jönköping, på deras begäran, att *libere uti statutis ac juribus dictis byærkerætt*, hvarvid bruket af *aliarum legum decretis seu constitutionibus* förbjudes vid 40 markers böter⁸). Att de lagar, som i detta bref nämnas, kallas *byærkerætt*, kan väl

kin forfoors ok vpbran j thöm brandenom som war j andro aareno til föreno vpa sanctorum viti et modesti dagh swa at j hænne skal scrifvas epter fornemda Borghamæstara ok Radhmanna samthykio alla gardha tompter ok hws som hwar aff androm faar antiggia medh köp eller skipte eller androm gælqulne wardha eller giffne eller j arff kunno falla hulkoledhis thet hända kan ther fridskillinger aa giffs epter thy j laghbookinne bescriffuit staar ok al annur ærande ok maal som æwærdhelikin skulu bliwa ok wara &c. Att Stockholm har haft en äldre stadsbok än denna måste, på grund af Stadslagens stadganden i JB. 6 om *stadsens bok*, såsom säkert antagas, äfven om det icke här hade blifvit uttryckligen sagdt. De flesta här förekommande anteckningar äro i protokollsform; men här finnas ock införda många afskrifter af bref, till en del på platyska. Besynnerligt är att allt detta ej finnes öfverallt intaget i ordning efter tiden, då hvar sak förekommit, utan äldre och nyare anteckningar finnas på många ställen om hvarandra. Så finnas här genast på de första bladen anteckningar af 1449, 54, 53, 55, 54, 72, 71, 72, 73, 22, 25, o. s. v. Att boken ej, enligt ofvannämnda upgift, slutar med 1470, synes af hvad nu är anfördt. På de sista bladen finnas anteckningar af 1472. Något senare årtal än 1473 har jag här icke sett; men jag kan ej påstå att det icke möjligen någorstådes finnes. I synnerhet angående erlagd fridskilling heter det ej sällan: *som laghen wisa, som stadzlagh vtuiser*.

5) Kalmar stads tänkebok, en af 54 blad be-

stående pergamentscodex, nu tillhörig Upsala Universitets-bibliothek, der jag haft tillfälle att taga kännedom deraf, innehåller i början två anteckningar af 1381 och 1384, men för öfrigt ej äldre handlingar än från 1402; om denna tänkebok äro utförliga underrättelser meddelade af G. V. Sylvander, i *Kalmar slotts och stads historia*, II. Afd. II. Del. Kalmar 1865, sid. 430 o. följ. Norrköpings tänkebok innehåller äfven handlingar från början af 15:de århundradet; Arbogas och Jönköpings börja vid medlet af samma århundrade. Alla andra tänkeböcker äro, så vidt känt är, yngre. Jfr. Odhner, anf. *Bidrag till Sv. Stadsför:s historia*, sidd. 168, 169. En *tanckebock* för Nylödöse har jag sett i Göteborgs Rådhusarkif; den börjar med 1586 och innehåller protokoller för några år; ingen lag fann jag der citerad.

6) Jfr. BjärkR. föret. sidd. XXXII-XXXV.

7) Jfr. SML. föret. sid. I. Den Södermanländska handskriften synes, att döma efter det nu i behåll varande fragmentet, hafva varit i uttrycken, ehuru icke i sjelfva saken, temligen afvikande från den, som tillhört Lödöse (jfr. BjärkR. föret. sid. XXXVII); men hvilken af handskrifterna i dessa stycken varit mest afvikande från det Stockholmska originalet, är omöjligt att afgöra.

8) "*Ad instancias dilectorum et fidelium nostrorum villanorum Junæcopensium inclinati ipsis auctoritate nostra regia concedimus per presentes quatenus statutis ac juribus dictis byærkerætt pari modo per omnia, prout per villanos nostros stocholmenses obseruari noscuntur, de cetero libere uti debeant, aliarum legum decretis*

icke gälla som bevis att härmed menas den äldre Stockholmska Bjärköarätten, då ordet ej betyder annat än stadsrätt, och äfven blifvit brukadt om den nyare allmänna Stadslagen; men att fråga här icke är om denna nyare lagbok är klart icke blott deraf, att det icke är troligt att, sedan Landslagen år 1347 hade blifvit utarbetad och sedermera efter hand kommit i bruk, den nyare Stadslagen icke allenast hade hunnit utarbetas och komma i bruk i Stockholm, utan ock blifva så känd å aflägsne orter, att Jönköpings borgare kunnat hos Konungen begära och redan i September 1349 erhålla tillåtelse till dess begagnande; men ännu mera är det uppenbart att ifrågavarande bref ej kan angå den nyare Stadslagen, deraf, att denna tydligen är ämnad att vara en allmän stadslag, och således någon särskild tillåtelse till dess begagnande ej kunde komma i fråga. Häraf kan åter slutas 1:o i afseende på den nyare Stadslagen, att vid nämnde tid (i September 1349) det ännu åtminstone icke var allmännare känt att en ny allmän stadslag var under arbete, om ock ett sådant arbete då hade blifvit börjadt, emedan Jönköpings borgare i sådant fall icke hade behöft skynda med att få tillegna sig en lagbok, som snart skulle komma att blifva uphäfven; hvarför det kan med visshet antagas att den nya Stadslagen ej har blifvit utarbetad förr än efter år 1350; och 2:o i afseende på den äldre egentligen Stockholm tillhörande Bjärköarätten, att andra städer ej utan Konungens särskilda tillåtelse kunde tillegna sig denna stadsrätt. Troligen hafva de städer icke varit många, som på detta sätt kommit att antaga den Stockholmska Bjärköarätten, ty i sådant fall hade sannolikt flera handskrifter deraf funnits i behåll än den enda fullständiga handskrift och det fragment som nu äro kända. Utan lagar för handel, handverk och andra städerna egna förhållanden, framför allt för städernas styrelse⁹⁾ — dessa lagar må nu hafva varit grundade på efter hand upkomna sedvänjor eller på privilegier eller andra stadgar — kunna dock köpstäderna icke hafva varit, och derom vitnar äfven det anförda brefvet för Jönköping, der sådana förut varande särskilda stadgar för framtiden uphäfvas. Säkert är ock att

seu constitutionibus quibuscunque omnino per nos prohibitis in hiis scriptis, sub pena amissionis xl marcarum cuiuslibet eorundem in contrarium venientis". Brefvets innehåll för öfrigt är i korthet anfördt i *Nya handlingar rörande Skandnaviens historia*, XXII. sidd. 372, 373. En af N. R. Brocman gjord afskrift af en Svensk öfversättning af detta bref finnes bland de Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhöriga Brocmanska samlingarne, hvilket gaf mig anledning att, under ett besök i Jönköping år 1848, i stadsarkivet efterfråga brefvet; men hvarken det Latinska originalet eller den af Brocman afskrifna öfversättningen kunde då igenfin-

nas. Sedermera har originalet, under forskning i nämnde stads arkif, blifvit igenfunnet af Herr Akademi-Bibliothekarien Styffe, genom hvars mig alltid visade och af mig med tacksamhet erkända beredvillighet jag erhållit en afskrift af detta bref. 9) Så finnes, ehuru endast i en senare, dock trovärdig afskrift af en Svensk öfversättning, ett K. Magni bref af 1288, som tillåter Jönköpings borgare att hvar år välja tolf rådmän till stadens styrelse; dem tillstådes äfven att "nytja och bruka deras gamle statuter och privilegier, att lag gå eller od göra med XII män, item med VI män och, om behof göres, med XXIII män". *Sv. Diplom.* Nr 3019.

de ordentligt inrättade städerna före medlet af 14:de århundradet haft egen jurisdiktion. Derför stadgar VML. II. Pgb. 12: 3. att landsman, som kärer till stadsbo, skall fara till rådstuga och *lita at þylicom laghom som i bynom gangær*, likasom stadsbo, som kärer till landsman, måste *lita at þylicom laghom som a landeno gungær*; och samma lag innehåller i II. MbB. 24: 3, likasom VGL. III. 79, stadganden derom, huruvida landsman, som begått brott i staden, skall dömas och böta der, eller på landet der han bor. Så talas i ett bref af år 1324 angående ett fastighetsköp i Skenninge (*Sv. Dipl. Nr 2489*), derom, att köpet blifvit gjordt *secundum leges civiles* (stadsrätt); ett K. Magnus Erikssons bref af år 1335 angående Upsala (*Dipl. Nr 3126*) stadgar att alla som begå brott inom nämnde stads gränser, skola böta *secundum sepedicte civitatis jus et consuetudinem approbatam*; ett år 1345 utfärdadt köpebref å en gård i Linköping (*Dipl. Nr 4211*) uppgifver att köpet blifvit gjordt *secundum iura et statuta civilia ibidem antiquitus inolita*, hvarvid tillika nämnas en *prefectus* och *quatuor precipui dicte civitatis rectores vulgariter dicti fiærdhungxyfdkingar* (d. ä. *fiærdhungshöfdkingar*). Häraf synes visserligen att dessa städer iakttagit åtskilliga från landsrätten afvikande antagna och godkända rätts-satser; men man får häraf icke sluta till uttrycklig lagstiftning i dessa stycken, och ännu mindre till ordentliga skrifna lagböcker. Det är dock sannolikt att i flera städer funnits efter hand gjorda antekningar angående åtskilligt som i staden iaktogs såsom gällande lag, och sådana antekningar, liknande dem som finnas sammanhäftade med den äldre codex af VGL., kunna hafva haft utseende af verkliga lagböcker. Hvad i senare tider blifvit om åtskilliga städer till deras ära berättadt, att de hafva haft egna lagböcker, har dock i allmänhet ej annan grund, än att dessa städer haft handskrifter af den allmänna Stadslagen, hvilka, i anledning af rubriker eller särskilda antekningar, som visat att handskriften tillhört den eller den staden, blifvit ansedda för att vara en alldeles egen, den staden tillhörande stadsrätt. Så säger Stjernhöök, sedan han talat om de lagar som, enligt hans förmenande, Birger Jarl gifvit Stockholm: *ceteræ civitates et oppida, perinde ut provinciæ suæ, sibi proprias habebant leges, statuta et privilegia, quibus regebantur, ex quibus alii fortasse alias, ipse Sudercopenses vidi*¹⁰). Att privilegier och stadgar angående särskilda mål blifvit gifna åt många städer, och det ännu på en långt senare tid, är säkert; men om, såsom det synes, Stjernhööks mening varit att alla eller de flesta städer haft särskilda lagböcker, så är detta ett lika stort mistag som det, som han i sammanhang härmed berättar, att Upsalas lagar omtalas i privilegier, som af K. Erik den helige (således i 12:te århundradet) blifvit gifna åt staden Viborg i Finnland; hvarvid genast möter den redan af Wilde¹¹) anmärkta betänklighet, att staden Viborg i Erik den heliges tid icke var till; och det är numera känt, att privilegier för Viborg

10) Anf. st. sid. 20.

11) *Sveriges beskrifna lagars grund &c.*
sid. 79, 80.

väl blifvit gifna af K. Erik, men af Erik af Pomern år 1403¹²), hvarför den stadsrätt, som genom dessa privilegier gafs åt Viborg *äpter thy som stadz boghene i Upsalom utwyser*, uppenbarligen icke var någon annan än den i Sverige då gällande allmänna Stadslagen. Hvad Söderköpings lagar beträffar, hvilka Stjernhöök säger sig sjelf hafva sett, så är det väl icke omöjligt, att han härmed syftar på en åtminstone i början af 17:de århundradet i behåll varande handskrift, hvaraf numera endast finnas fragmenter, citerade i ett lexikaliskt arbete af Joh. Bure, som icke längesedan blifvit känt, och hvarom framdeles skall talas; men något giltigt skäl finnes dock ej att antaga att den lagbok som Stjernhöök sett, är någon annan än den Söderköpings Rådhus tillhöriga gamla handskrift af den allmänna Stadslagen, hvilken genom den genast i ögonen fallande öfverskriften gifver sig tillkänna som *sutherköpungs laghboch*¹³). Då Hadorph i den framför Bjärköarätten tryckta dedicationen till K. Carl XI omtalar "Nylösa och Söderköpings gamla Stadsrätt" bland lagar som "ännu förborgade ligga och med tiden torde upfinnas", och i företalet till Visby Stadslag berättar att "våra stora handelsstäder Björkö, Sigtuna, Söderköping, Lödöse och Stockholm" haft sina egna lagar, så är, hvad Söderköping beträffar, ingen anledning att antaga att han om denna stads lag haft annan kunskap än den han erhållit genom Stjernhööks nyss anförda yttrande, och således är derom ingen ting vidare att säga. Vidkommande åter städerna Björkö, Lödöse (eller Nylösa) och Stockholm, så sammanfalla dessa tre städers, enligt Hadorphs förmenande, särskilda lagböcker till en enda, nemligen den Stockholmska Bjärköarätten, hvilken, enligt Hadorphs öfvertygelse, hade blifvit af Konung Björn vid år 832 stiftad för den gamla staden Björkö (Birca), men i sjelfva verket varit brukad i Lödöse. Af de städer Hadorph tilldelar egna lagböcker, återstår således Sigtuna, om hvilken stad han äfven i företalet till BjärkR. berättar att den har haft sin egen lag. Om denna stads lagbok hade Hadorph kunnat lemna närmare underrättelse, om det vore santt att den handskrift, som i hans ifrågavarande uppgift måste åsyftas, fanns i behåll ännu omkring år 1710. Om denna handskrift förekommer nemligen en berättelse af G. Wallin i diss. *Sigtuna stans et cadens*, Upsala 1730, sidd. 338, 339, der han i fråga om Sigtunas privilegier och stadgar om marknader och torgdagar ytrar: *testabatur de his aliisque immunitatibus codex Sigtu-*

12) Se *Handlingar till uplysning af Finlands häfder*, utg. af A. I. Arwidsson, I. sid. 9.

13) Se KgB. rubr. not. 1. Jfr. sid. IV ofvanf. och BjärkR. föret. sid. XXXVIII. Stjernhöök citerar väl på ett annat ställe (sid. 113) *jus municipale Sudercopense* på ett sätt, som kunde gifva anledning till tvifvelsmål; men i anseende till den i hans arbete icke sällan förekommande oreda i citater kan man ej här af draga någon slut-

sats. C. F. Broocman, *Beskrifning öfver Östergötland*, Norrköping 1760, I. sid. 143, åberopar, i afseende på Stjernhööks yttrande om Söderköpingslagen, hvilken äfven Broocman anser vara den ännu i behåll varande handskriften, Palmköldska samlingarne (i handskrift i Upsala Universitetsbibliothek), der dock (Topogr. Tom. XL) härom endast citeras Stjernhööks tryckta bok.

nensium diplomaticus (Sigtuna stads lagbok), *qui in membrana litteris per-
vetustis exaratus, pro omnium facile antiquissimo a Duce Carolo an. 1598
Holmiæ reputatus est*¹⁴). Då denna handskrift kallas en *codex Sigtunensium
diplomaticus*, synes det både här af, och af det sammanhang hvori boken, så-
som förut är anmärkt, omtalas, vara nästan otvifvelaktigt att det varit ett
diplomatarium, eller en samling af afskrifna privilegier och ekonomiska stadgar;
om åter handskriften innehållit en "lagbok" i vanlig mening, så vore, äfven om
ej Aschaneus¹⁵) omtalade denna lagbok såsom ännu på hans tid varande i
bruk, ingen anledning att antaga att det varit annat än en gammal handskrift
af den vanliga Stadslagen, med tillägg efteråt af privilegier m. m. rörande
Sigtuna, såsom man ofta finner dylika antekningar i handskrifter af Stadsla-
gen. Angående denna handskrift tillägges i en not en underrättelse, som skall
hafva blifvit meddelad af Borgmästaren i Sigtuna Bergstedt, att den siste
som hade sett denna handskrift, var Professorn i Upsala C. Lundius, som
för omkring 20 år sedan under ett kort vistande på Signildsberg (ej långt
från Sigtuna på andra sidan af Fyrisån) hade fått låna handskriften; men då
Lundius hade lemnat den åt en karl, som skulle bära den öfver ån på isen
till Sigtuna, så hade isen brustit, och både bäraren och boken gått förlorade.
Då, såsom bekant är, Lundius hade en stor lust att dikta i fråga om hand-
skrifter, så är det icke otroligt att han begagnat den händelse, att en karl
på nämnda sätt omkommit, till att föregifva att han hade med honom sändt
den lånta handskriften; i sådant fall har handskriften troligen funnits i behåll
vid Lundii några år derefter inträffade död, och den torde då ännu ligga nå-
gorstådes förborgad. I Sigtuna stadsarkif finnes den dock ej, icke heller är
af dervarande handlingar någon uplysning att hämta angående denna hand-
skrift¹⁶). Till berättelser om särskilda stadslagar hör ock den, som före-
kommer i P. Ekermans diss. *de Norkopia*, Upsala 1742, der sid. 26-28 läses
ett K. Albrechts bref af år 1384 angående Norrköping, hvilket handlar om
staden tillhörig jord, hvarvid stadgas att, om derå sker någon skada, *thet mo-
gho the* (stadsboarne) *ræta epter thy som thera bok oc stadz ræt til sisher*¹⁷);
och sid. 54 omförmäles att *hodiernus nostratium Secretarius* hade som yng-

14) Wallin citerar angående denna bok A-
schaneus, *narrat. ms.*, hvarmed menas
en af Martin Aschaneus på Svenska
författad beskrifning på staden Sigtuna,
hvilken enligt Scheffers upgift (*Suecia
litter.* sidd. 93, 94) fanns hos *civitatibus eius
consulem*; nu finnas tre afskrifter deraf i
Kongl. Bibliotheket i Stockholm, sign. F. b.
15, och en i Upsala Universitets-bibliothek,
Palmsköldska saml. Topogr. Tom. XXIII.
Aschaneus († 1636) omtalar den ifråga-
varande boken såsom en pergamentscodex,
skrifven med Romersk (?) stil, och uppgifver
att denna "lagbok" (d. ä. handskrift) fanns

vara "then äldste" då ofvannämnda år "al-
le lagläsare i städerna gjorde sin ed och
lagböckerna presenterade"; hvilken upgift
dock, hvad handskriftens ålder beträffar, är
af ingen vikt.

15) I den i nästföregående not omtalade be-
skrifning.

16) Enligt underrättelse, som af Herr Borg-
mästaren C. W. Bahrman benäget blifvit
mig meddelad.

17) Detta bref är äfven tryckt i Fr. Hertz-
mans och L. Ringborgs *Antekningar
om Norrköpings stad*, Norrköping 1851,
I. sid. 29.

ling under en resa på en gästgivaregård (*in diversorio*), förmodligen i Norrköping, sett en prydligt skriven och inbunden pergamentscodex, *cuius rubrum hæc tantum ostentabat verba: Norköpungs Lagen*. De anförda orden i K. Albrechts bref bevisa icke att Norrköping haft en särskild lagbok, eller ens att den omnämnda boken varit en egentlig lagbok, enär det har kunnat vara en samling af staden rörande privilegier m. m., såsom nyss är anmärkt angående Sigtunas så kallade lagbok; och om den åberopade berättelsen om pergamentshandskriften skulle bevisa något, så vore det på sin höjd att i Norrköping funnits en handskrift af Stadslagen af samma beskaffenhet som den ännu i behåll varande handskriften med titel *sutherköpungs laghbock*. Att Kalmar haft en egen lagbok, som "med den största noggrannhet särskiljes från allmänna stadslagen", vill G. V. Sylvander¹⁸⁾ bevisa deraf, att i stadens tänkebok "med stolt sjelfkänsla" nämnes "vår rätt", "stadsens rätt", "stadsens lagbok" &c.; till bestyrkande häraf, äfvensom af Kalmar stadsrätts höga ålder, framdragas för öfrigt af samme författare många förmenta bevis, hvilka dock ej äro af den beskaffenhet, att jag anser nödigt att här uptaga dem till vederläggning. Slutligen må anmärkas att äfven Trosa kunde nämnas bland de städer, som haft särskild lag, och hade utan tvifvel fått denna ära om en stadens historieskrifvare hade känt den handskrift, som härtill kunde hafva gifvit anledning; men då denna handskrift lyckligtvis ännu finnes i behåll (den under N:r 19 i föregående förteckning uptagne codex), så är det omöjligt att påstå att denna *Trosse Lagbock* varit annat än den allmänna Stadslagen. Då det sålunda blifvit visadt att berättelserna om de särskilda stadslagar, som skola hafva tillhört åtskilliga städer i Sverige (hvarvid den mera Tyska än Svenska staden Visby naturligtvis ej kan komma i beräkning), ej förtjena vidare upmärksamhet, återstår att tala om de citerar ur en längesedan förlorad eller åtminstone försvunnen handskrift, som finnas i de förut omnämnda lexicaliska samlingarne af Riksarkivarien Joh. Bure (Johannes Thomæ Agrivillensis Bureus, † 1652). Dessa samlingar, tillhöriga Kongl. Bibliotheket i Stockholm¹⁹⁾, och numera sammanbundna i ett band med ryggtitel: *Joh. Bureus, Göthiskt (?) och Gammal-Svenskt Lexicon*, sign. F. a. 13, innehålla ej blott Svenska ord, anteknade efter handskrifter och runstenar, utan äfven Isländska, Danska m. fl., till och med utdrag ur Lindenbrogs här på första sidan citerade glossarium till den af honom utgifne så kallade *Codex legum antiquarum*, Frankfurt 1613. Här finnas äfven anteknade många ord ur de Svenska lagarne, i synnerhet VGL. (den äldre codex) och Chr. LL.; men hvad som i dessa antekningar egentligen förtjenar upmärksamhet, är en mängd citater ur en handskrift, som Bure kallar *Söderköpingsrätten*. Ur denna handskrift citeras icke allenast enskilda, till en del ganska vanliga ord, t. ex. *ka-uär, fulla, rapstouo, aptne, fynd* &c., utan ock stycken bestående af en eller flera rader, hvilka visa icke blott att innehållet varit juridiskt, utan ock att

18) Anf. st. sid. 57.

19) Om detta Bures arbete har underrät-

telse blifvit meddelad af Rydqvist, *Svenska språkets lagar*, III. sidd. 299, 300.

det hela varit i lagstil författadt. En del af dessa stycken är hämtad ur ÖGL., men åtskilligt angår tydligen en stad, såsom då der nämnes staden, rådstugan, rådmän, *bure* (borgare), *burægiæld* &c.; och hvilken den staden varit, kan icke vara tvifvelaktigt, då namnet Söderköping här på flera ställen förekommer. I hvad ordning eller snarare oordning ämnena i handskriften förekommit, dertill kan man till någon del sluta derigenom, att Bure vid de flesta citater med noggrannhet, såsom det synes, upgifvit ej blott sidan, utan ock raden i handskriften, der de blifvit hämtade. Man ser här af att handskriften innehållit åtminstone 59 sidor eller 30 blad, med omkring 24 rader på hvar sida. Utan tvifvel har det varit en pergamentscodex, hvars format, om stilen varit af medelmåttig storlek, svarat mot liten quart. Att det hela varit indeladt i capitel, kan man ej med säkerhet sluta deraf, att Bure anmärker att der "står *ezwöre* tre stedz uti det Capitlet om konugz Ezwöre", hvarvid citeras sidd. 56, 57, enär han möjligtvis endast menat det stycke, der det handlades om det nämnda ämnet. Ehvad nu handskriften innehållit en verklig lagbok, eller efter hand gjorda antekningar dels ur ÖGL., dels angående de i nämnde stad gällande, på sedvana eller stadgar grundade rättssatser, hvilket nu omöjligen kan med visshet afgöras, kan den af Bure begagnade handskriften eller, om det varit en afskrift, dess original, med säkerhet antagas hafva varit skrifvet i förra hälften af 14:de århundradet, enär visserligen hvarken sådana antekningar, eller en särskild lagbok för Söderköping blifvit författade sedan den allmänna Stadslagen tillkommit. Ehuru troligt det må vara att den af Bure begagnade handskriften varit sjelfva originalet och ej en yngre afskrift, kan dertill ej med säkerhet slutas deraf, att bokstafven *þ* der ofta om ej öfverallt varit begagnad, enär detta är förhållandet med flera temligen unga handskrifter¹⁾. Bures citater synas i allmänhet vara gjorda med en viss noggrannhet, äfven hvad orthographien beträffar²⁾; skriffel eller oriktig läsning i handskriften kan visserligen antagas hafva egt rum på ett och annat ställe, men det hela bär stämplén af full trovärdighet, och på diktade citater eller förfalskning är här alldeles icke att tänka³⁾. — Då det icke vore

1) Se sid. XVII ofvanför, och MELL. föret. sid. XXII not. 13.

2) Bland här förekommande knappt anmärkningsvärda afvikelser är den, att här ofta skrives *ä* i stället för *æ*, som utan tvifvel öfverallt funnits i handskriften, och stundom *å* för *a*. Till skriffel, som dock kunna hafva tillhört originalet, måste räknas *borþe sakta* för *þorþe sakta* (handskr. sid. 57); jfr. ÖGL. Eps. 5: pr.

3) Hvad jag här ytrat om ifrågavarande excerpter, gäller äfven om den af Bure efter en sedermera förlorad handskrift utgifna skrift, som är känd under namn af

Konunga och höfdingastyrelsen. Fel finnas der, som utan tvifvel tillhöra utgifvaren, men att skriften är från 14:de århundradet, och hvarken af Bure eller någon annan författare på en senare tid understucken, derpå är jag så viss, som om jag hade sett originalhandskriften. Grunderna för detta omdöme, hvilket jag ytrat redan under mina för 30 år sedan i Upsala hållna föreläsningar, är här icke stället att anföra; men det må gälla hvad det kan för dem, som anse mig vara behörig att döma i en sådan fråga.

till något gagn att här upräkna alla de af Bure ur ifrågavarande handskrift anteknade, till en del mindre vanliga ord, eller afbrutna meningar ur hvilka intet sammanhang kan utletas, och här icke heller vore passande ställe för en sådan förteckning, men en sammanställning af alla dessa citater dock ej är utan interesse, har jag den lyckan att kunna hänvisa till ett arbete i denna väg af en annan man, hvilket troligen snart blir allmänt bekant. Då jag förlidet år, i anledning af den underrättelse, som af J. E. Rydqvist, på förut (sid. LXIV not. 19) anförda ställe, blifvit meddelad om Bures ifrågavarande ordbok, och de der förekommande excerpter ur en så kallad Söderköpingsrätt, hade begärt att från Kongl. Bibliotheket låna Bures arbete, för att kunna undersöka och i detta företal meddela de uplysningar, som der kunde hämtas om den af Bure oiterade Söderköpingsrätten, blef, efter någon tids förlopp, boken mig tillsänd af Herr Kongl. vice Bibliothekarien och Riddaren G. E. Klemming, tillika med ett tryckt ark, innehållande Bures ifrågavarande excerpter, ordnade, så vidt ske kunnat, efter de af Bure meddelade, icke alltid fullständiga eller alldeles tydliga uppgifter om det ställe i handskriften, der citaterna voro hämtade⁴⁾. Jag kan därför så mycket häldre här inskränka mig till att, med förbigående af några ur ÖGL. hämtade stycken, ur Bures ordbok anför de fragmenter af den så kallade Söderköpingsrätten, som gifva en sammanhängande mening. Dessa äro, i den ordning, hvori de i den gamla handskriften förekommit, följande: *Hvar som köpe jord. eller sæl, þa skal hon wingas: nu æn hon klandas fori hanum, þa tala han til vinsins och vinin til salans. Nu sigær salin negh jak budh tik aldre til vinsorz. þa havi vinin wald at witnæ til salans medh attæ mannum at han war baþe laghavin ok bônævin.⁵⁾ — ma e⁶⁾ sæliæs ma e fori göra e i dobl ok e i dryk e i hog ok ænginne sinne folsko⁷⁾ (handskr. sid. 2). — Nu wil vinen e uþær gangu, vizorþeno,⁸⁾ þa a þæn uizorþ sum köpte (sid. 5). — Tætta ær Stræ-*

- 4) Detta arbete lär komma att tillhöra en, så vidt jag vet, ännu icke utgifven samling af fragmenter från medeltiden. Af det mig tillsända arket innehåller första bladet en inledning, med öfverskrift: *Stycken af Söderköpings-rätten*, och sidd. 3-16 sjelfva excerpterna. Jag har ansett mig böra, med författarens bifall, här meddela underrättelse om ifrågavarande arbete, ehuru jag icke vet om det kommer att oförändradt utgifvas sådant det blifvit mig meddeladt.
- 5) Bure har ej uppgifvit sidan i handskriften, der detta ställe stått att läsa. Att det förekommit i början, synes dock sannolikt vid jämförelsen med några smärre citater, vid hvilka sid. 1 är utsatt. Deribland äro orden *bônævin och lagha vin*, hvilka på ett annat ställe upgifvas vara hämtade från sid. 1 rad. 9, men ej kunna vara de sam-

ma, som läsas i slutet af ofvanstående excerpt.

- 6) Här förekommer öfverallt *e* i stället för *ey* eller *eig*.
- 7) Då här utan tvifvel är fråga om fast egendom, gifver detta stycke, ehuru stympadt, en begriplig mening. De första orden *ma e sæliæs* hafva dock troligen i handskriften ej omedelbart sammanhängt med de följande, i hvilket fall der i stället för *sæliæs ma* borde hafva stått *sæliæ ok*; de hafva dock af Bure blifvit här sammanställda såsom exempel på ordet *e* i bemärkelsen af ej. Samma förhållande är med orden *e i hog &c.*, hvilket ock säkerligen är anledningen dertill, att Bure öfverstrukt de fyra sista orden *ok ænginne &c.*, emedan de icke hörde dit.
- 8) Skall troligen vara *vinsorzþeno*; tilläfv-

tis köp, hudhær, bokskin, wan mal, osta, smör &c⁹) at han köptet a stræte (sid. 7). — kallæ han frælsan man þræl bôte ok þrææ markr som för liughare ok þiuufk (sid. 9). — Nu hvilikin man hæz kumbær ok bure¹⁰) wil warda, han skal giua enæ halmark til burægialz¹⁰) halva foghatanum ok halua bynum, swa sum af aldær havær uarit, ok sipan bynum enæ örtoogh af hwarie mark silfs. Hwlikin man borto ær vm tu aar, ok giör bynum ængin ræt, han hete ængin bure meræ: vtæn han havi san forfal, swa sum ær sykdombær ælla fangilse (sid. 11). — Trættæ twe mæn vm epæ swære,¹¹) stænde a epæ takans epæ at han skal swa swæriæ (sid. 13). — kumbær epætakin a bysins þing, ok¹²) swa thæn epæn vil siæ, kumbær¹²) e thæn epæn skal föræ: uari fallin. kumbær han ok orkar e han sin edk föra, vari ok fallin. kumber e han sum epæn skal siæ vari hin laghwarþær sum epæn skal gangæ Hvar¹³) sum rykker bok u epætakans handum ællær hindræ hans epingz-vætte,¹⁴) bôte þrææ markær (sid. 13). — Hvilikin man sum e wil ward veta sinum gatubrom ok fordervas þær nakat i, atær half gilt ok þrææ öræ firi Brovitet (sid. 15). — Hvilikin man sum e haver gilde vak firi sinum durum bôte þrææ öra Warne hwar sik fangær þær nakræ handæ skapa i wari ogilt (sid. 15). — Göme sik hwar man æt han göri ængum förnæme, vtæn han taki pant firi husalegho ællæ falan dryk, vtæn han se sakær at þrim markum (sid. 18). — hwa sum andrum giuær skuld firi tmasalu bôte firi þrææ markær (sid. 18). — frælse voro Suderköpugz mæn af thöm ledhungenum sum giörs langwægis (sid. 21). — Hvilikin man sum fæste mö ællær ænkio sum garþ ælla iorþ aghær i Supærköpunge, af hanum ma ængin krævie burægiald¹⁵) (sid. 27). — Dessa äro de utförligare excerpter, af hvilka man får någon, ehuru obetydlig underrättelse om de i handskriften förekommande rättssatser. Huru det än må hafva förhållit sig med den ifrågavarande handskriften, kan man ej annat än högligen beklaga att den har gått förlorad. Har det varit en verklig lagbok, så är det klart att denna har måst vika för den allmänna Stadslagen, om icke förr, åtminstone då, när af denna Stadslag det exemplar för staden Söderköpings räkning blef skrifvet, som ännu finnes i behåll¹⁶), och i hvilket icke, såsom man kunde förmoda, finnes något spår af den äldre staden tillhöriga särskilda lagbok, om hvars tillvaro de nu omtalade fragmenterna synas bära vitne.

tyrs har i handskriften det första n varit beteckadt med ett litet streck öfver i.

9) &c tillkännagifver att de derefter följande orden i handskriften ej omedelbart sammanhängde med det föregående.

10) Dessa ord äro af Bure skrifna med stora bokstäfver (BVRE, BVREGIÆLZ), hvarför V blifvit satt i stället för U.

11) D. ä. epsöre (edgång), som här annars skrifves æzwöre.

12) Framför orden ok och kumbær sätter

Bure 2^e och 3^e, hvilket ej kan hafva stått i handskriften, om ej af senare hand tillagdt.

13) Det följande, som hos Bure börjas på ny rad, har troligen i handskriften ej sammanhängt med det föregående.

14) Skall troligen vara epzwætte eller þingz-vætte.

15) Om detta ord gäller det samma som är anmärkt not. 10 ofvanför.

16) Se sidd. III-V ofvanför.

Vi återkomma nu till den lagbok, om hvilken här egentligen bör handlas. Att denna ej kan antagas hafva blifvit utarbetad förr än efter år 1350, är redan visadt; och det har äfven blifvit anmärkt, att den måste hafva varit färdig senast år 1357. Den senare tidsbestämmelsen är en klar följd deraf, att innehållet af K. Erik Magnussons stadga af nämnda år här finnes anfördt i olika handskrifter på fyra särskilda ställen, merendels i slutet af KgB. (fl. 26) eller EdsB. (fl. 27)¹⁾, men i några handskrifter i slutet af RB. eller HgB.²⁾; och i EdsB. 27 har detta skett på sådant sätt, att intet tvifvel kan vara derom, att detta är ett senare tillägg, och att stadgans innehåll ej hade på det sättet influtit i lagboken, om det hade varit gällande lag redan på den tid då lagboken författades; likasom den omständigheten, att detta kommit att införas på olika ställen i olika handskrifter, visar att dessa stycken äro senare tillagda af olika skrifvare, af hvilka den ene tyckt ett ställe, den andre ett annat vara mest passande för detta tillägg; sedermera har en afskrifvare infört det på ett ställe, utan att gifva akt på att det samma, i den codex han afskrifvit, redan fanns på ett annat, och så har i en del handskrifter, såsom i cod. A, samma sak kommit att omtalas på två särskilda ställen, under det att i många handskrifter, hvaribland codd. BDEKNOQR, detta tillägg alldeles iöke finnes, hvilket naturligtvis äfven varit förhållandet med det numera förloerade äldsta originalet. Att den äldsta nu händelsevis i behåll varande handskriften har detta tillägg, likväl så att det uppenbarligen är tillägg, är i afseende på förevarande fråga utan all vigt, och bevisar blott att tillägget blifvit gjordt före den tid, då denne codex — tilläfventyrs omkring 20 år efter 1357 — blef skrifven³⁾. Af det som nu är anfördt, i sammanhang med hvad

1) KgB. 26 är tydligen en på grund af nämnda stadga författad ny flock, som i en afskrift blifvit införd på detta ställe; EdsB. 27 deremot har tillkommit genom en i slutet af denne balk tillagd antekning angående innehållet af denna nya stadga, hvilken antekning sedermera en afskrifvare upptagit såsom sista flocken af EdsB. Likasom denna antekning, såsom ofvanför anmärkes, i handskrifterna finnes införd på olika ställen af lagboken, så finnes den ock i åtskilliga handskrifter, t. ex. codd. B, K. och 22, i sin ursprungliga form, bland andra ej till lagens text hörande antekningar. I några handskrifter (codd. 51. och 88.) har, bland andra antekningar, sjelfva stadgan blifvit fullständigt införd.

2) Hårtill kan läggas att, enligt uppgift i de vid 1618 års edition bifogade varianter, samma tillägg i "sombilige L." finnes i slutet af RB. 14 (jfr. not. 74 sid. 268). Häraf kan dock, till följd af utgifvarens vanliga sätt att citera, ej slutas att detta tillägg

på nämnda ställe funnits i mera än en handskrift.

3) Att StL. EdsB. 27 är ett senare tillägg har äfven en icke jurist insett. Se Odhner anf. *Bidrag till Svenska städernas och borgareståndets historia*, sid. 23 not. 5. Men icke bekräftas detta deraf, att bland de i slutet af den äldsta editionen af Stads-lagen tillagda varianterna anmärkes att KgB. 26 och EdsB. 27 icke finnas i de "gamble Laghböckerne", om ock utgifvarens uppgifter om handskrifternas ålder voro att rätta sig efter, hvilket icke är förhållandet. Dessa flockar finnas dock i flera gamla handskrifter, och deribland den äldsta som nu finnes i behåll; och häraf är klart att, äfven om ej så vore, nämnda omständighet i och för sig sjelf väl kunde gifva anledning till en misstanke emot dessa flockar, men ej utgöra ett bevis. — Då deremot Nordström (*Sv. samhällsförf:s hist. I. sid. 317 not. 15*) åberopar "Magnus Erikssons" (läs Erik Magnussons) stadga af

föret (sid. LVIII) blifvit visadt, kan således med visshet slutas att tiden för Stadslagens utarbetande infaller emellan åren 1350 och 1357. Hvilka författarne hafva varit, derom sakna vi all kännedom. Att man vid denna lagboks författande i främsta rummet tänkt på rikets första stad, det kunde man taga för afgjort äfven om ej flera ställen i lagboken visade det; men man finner ock att författarne äfven från början varit betänkte på hvad som i vissa fall kunde vara att anmärka i afseende på lagbokens tillämpning i andra städer, hvilken således vid dess utarbetande tydligen varit åsyftad. Så angår stadgandet i KgB. 2 a. om antalet af borgmästare och rådmän tydligen i första rummet Stockholm, men dervid tänkes äfven på den stad, som *œi haver swa æmpne a mannum* (§. 1), hvilket naturligtvis var förhållandet med de aldraflestas; och i Rikets Råds bref af 1471 (Addit. A.) omtalas ock detta stadgande såsom gällande för *alle köpstædherne i Sverige*. BB. 23 angår naturligtvis endast Stockholm och de städer, som skulle deltaga i byggandet af Norrbro; att hvad här stadgas för Stockholm, ej kunde utsträckas till andra städer, är klart. I KpB. 17 förekommer äfven en bestämmelse, som endast kunde angå Stockholm. I KpB. 20 och 21 nämnas både Stockholm och andra städer. I RB. 12: 1. förekommer ett stadgande för Stockholm, hvilket genast (§. 2) lämpas till andra städer. Det som i EdsB. 23: pr. säges om Norr- och Södermalm har naturligtvis endast afseende på Stockholm, men allt det öfriga i samme flock angår äfven andra städer. Det samma gäller om det som i SVL. 14 säges om norra och södra bro; dock har, om i någon annan stad en dylik bro funnits, detta stadgande utan tvifvel äfven der blifvit tillämpadt, såsom ock i åtskilliga handskrifter anmärkes⁴). I KgB. 13, 15: 7; 23; BB. 1, 22: 5, 10; KpB. 19: pr. och 32 förekomma stadganden, om hvilka det uttryckligen säges att de gälla för hvar stad, utan att Stockholm särskildt nämnes; och i KpB. 22 finnas äfven stadganden som angå hela riket. I KgB. 25 talas om den köpstads väg är, hvarjämte der förekommer ett stadgande som gäller för *alt riket*. Af det anförda är uppenbart att man vid denna lagboks författande i främsta rummet haft afseende på Stockholm, men också haft för ögonen dess tillämpning i andra städer; ty att antingen de stadganden, som särskildt angå Stockholm, skulle endast hafva funnits i vissa handskrifter, eller de som angå andra städer, skulle vara senare tillägg, kan för ingen del antagas, och motsäges af alla handskrifter⁵). Att Stadslagen, sedan den hade blifvit utarbe-

1357 såsom bevis att "den allmänna nyare stadslagen under Magnus Erikssons regering utkommit", så synes detta, såsom ock Odhner anmärkt, ej kunna förstås annorlunda, än att Stadslagen skulle hafva utkommit efter nämnda år, hvilket är just motsatsen af hvad som med säkerhet kan slutas af det sätt, hvarpå ifrågavarande stadga i EdsB. 27 omtalas. Att en handskrift, der 1357 års stadga omtalas, ej kan vara

äldre än detta år, är visserligen klart; men att frågan om en viss handskrifts ålder ej är den samma som den, om sjelfva lagbokens ålder, är ock temligen tydligt.

4) Se not. 2 sid. 366.

5) Om, såsom det synes, Arnell, då han i anledning af hvad i slutet af KpB. 32 säges om "andra köpstäder", anmärker: "här af är klart att Stadslagen var i början lämpad besynnerligen till Stockholms stad", me-

tað, ofördröjligen kom i bruk i Stockholm, är högst sannolikt. Då nu stilen i den äldste i behåll varande, för Stockholm skrifne codex af denna lag synes visa att denne codex ej kan vara skrifven strax efter det att lagboken hade blifvit utarbetad, eller nära medlet af 14:de århundradet, så måste man antaga att för Stockholms räkning varit skrifven en äldre numera förlorad originalhandskrift, innan denne prydlige codex blifvit skrifven; och att denne icke är sjelfva originalhandskriften, bestyrkes ännu säkrare af der förekommande fel på sådana ställen, der andra handskrifter hafva de rätta läsarterna, af hvilka en del ej kunna antagas vara af afskrifvare gjorda rättelser — såsom förhållandet kan vara på många ställen, der i denna handskrift uppenbara skriffer förekomma — utan måste härstamma från det numera förlorade originalet⁶); men aldramest är detta uppenbart af de der införda, nyss omtalade fl. 26 KgB. och 27 EdsB., hvilka ej kunna hafva funnits i originalhandskriften. Ehuru meningen, såsom redan blifvit visadt, har varit att denna lagbok skulle utan vidare omständigheter blifva gällande i rikets öfriga städer, så har den, så vidt ännu är bekant, hvarken för Stockholm eller för städerna i allmänhet erhållit formlig Kongl. stadfästelse, förr än sådan meddelades af K. Gustaf Adolf åt den på hans befallning tryckta texten; ty att bemälte Konung i sin stadfästelse säger att framfarne Sveriges Konungar och Regenter hade "låtit en särdeles stadga och lagbok sammanskrifva och påbjuda för alle köpstäder uti riket", det bevisar endast att han tog för afgjort att så hade skett, såsom man viste att det hade skett med K. Christoffers Landslag. Också har Stadslagen säkerligen icke på en gång i alla rikets städer kommit i bruk. Några Kongl. Bref finnas, som meddela vissa städer tillåtelse att bruka denna lagbok; men då alla sådana mig bekanta bref angå städer i Finland, så synes det som om man i Finland ansett städerna behöfva en sådan särskild tillåtelse, men att detta ej varit förhållandet i Sverige. Så finnes ett K. Albrechts bref för Ulfshby (eller Björneborg) gifvet i Åbo år 1365, hvarigenom Konungen medgifver innevånarne i denna stad "liberam

nar icke blott att lagbokens författare i det föregående af denne flock egentligen hafva tänkt på Stockholm, hvilket också är onekligt, utan ock att de både här och på andra ställen hafva tänkt endast på Stockholm, och att således allt hvad som i denna lagbok säges om andra städer skulle vara senare tillägg, genom hvilka Stadslagen först blifvit lämpad för andra städer, för hvilka den ursprungligen icke varit ämnad, så är detta en tanke, som hvarken bestyrkes af anförda ställe i lagboken eller af något annat bevis. Hvad åter beträffar Odhners mening (*Bidrag till Sv. stadsförfs hist.* sid. 128 not. 1), att de ställen i 1618 års edition af Stadslagen, som särskildt angå

Stockholm, kommit att der inflyta derigenom, att till grund för nämnda edition blifvit lagda de i Stockholm befintliga handskrifterna, hvarvid naturligtvis förutsattes att sådana på Stockholm syftande stadganden ej funnos i de öfriga handskrifterna, så voro denna mening högst osannolik, äfven om den icke vederlades af handskrifternas öfverensstämmelse, hvarvid icke ringaste vigt ligger derpå, att de alldeles öfverflödiga orden i slutet af KpB. 32, vid hvilka Arnell fäst sig, saknas i en del handskrifter (se not. 4 sid. 214).

6) Se t. ex. not. 54 sid. 14; not. 52 s. 27; nott. 34, 40 s. 51; not. 1 s. 53; not. 1 s. 57; not. 92 s. 71; not. 25 s. 72 &c.

*facultatem ut iure civili dicto Byarko Lagh seu libro legum per . . . Dominum Magnum . . . pro utilitate civitatum et villarum forensium in regno nostro Suecie nuper edito, de cetero in villa vestra cum omnibus et singulis articulis et clausulis in dicto libro contentis, quibus civitates et ville predictae uberius perfuuntur, uti libere valeatis*⁷⁾). Det är klart att denna Bjarkölag, som här säges vara nyligen utgifven, och hvilken städerna i Sverige "perfruuntur", är den nyare allmänna Stadslagen, och icke den äldre Stockholmska Bjarköarätten, hvilken år 1365 hvarken gällde i Stockholm eller i andra städer i Sverige. Att denna lag här kallas *biarkölag* kan icke förvillan, då man vet att detta ord icke betyder annat än stadslag; men det visar att äfven den nyare Stadslagen i början varit så benämnd, ehuru det föräldrade och troligen på de flesta ställena okända namnet snart måst lemna rum åt ett allmänt begripligt⁸⁾). Att Stadslagen säges vara utgifven af K. Magnus, kan ej anses som bevis derpå, att den blifvit formligen stadfästad, om ock K. Albrecht trott att förhållandet varit sådant; men brevet visar emedertid att det stått de Svenska städerna i allmänhet fritt att bruka denna lagbok, ehuru den säkerligen på den tiden hvarken i alla eller de flesta städerna hade kommit i bruk. Af anförda bref kan äfven slutas att denne Stadslag redan före nämnda år hade blifvit gällande i Finnlands förnämsta stad Åbo, som ock hade ordentlig stadsförfattning innan ifrågavarande lagbok hade blifvit författad⁹⁾. Genom K. Eriks af Pomern förut (sid. LXII) omtalade bref af år 1403 medgafs borgarne i Viborg stadsrätt efter thy som stadsboken i Upsala utvisade, hvarför det förböds "alla Konungens fogdar och ämbetsmän och alla andra, eho de hälst voro, att hindra dem i någon måtto häremot". Vidare tillät K. Christoffer, genom bref af år 1441, att vid Nådendals kloster måtte byggas ett "köpthorp", hvars borgare måtte "njuta och bruka köpstads rätt och lagbok, frihet och privilegia, som andre köpstäder och köptorp i riket njuta och bruka i all måtto"¹⁰⁾; och samme Konung kungjorde, genom bref af år 1444, att han af "synnerlig gunst och nåde" hade unnat och gifvit borgarne i Raumo att "hafva, nytja och bruka köpstads lag, frihet och rätt, och att de måtte hafva borgmästare och rådmän, som andre köpstäder i Sverige hafva", hvarjämte en byfogde der borde förordnas, som

7) Detta bref är först tryckt hos E. I. Biörner, *dissert. epistolaris de Stockholmia antiquæ situ &c.*, Stockholm 1731, sid. 11, der ordet *uberius* är förbigånget. Det har sedan blifvit omtryckt i P. Juustens af H. G. Porthan utgifna *Chronicon Episc. Finland.*, sidd. 320, 321, not. 249, och, efter jämförande af gamla afskrifter, hvaribland en i Peringskölds diplomatarium, i Porthans *Sylloge monumentorum, ad illustrandam historiam Fennicam pertinentium*, Åbo 1803, sidd. 188, 189.

8) Man finner väl att Stadslagen i några hand-

skrifter af 16:de århundradet fått titlen *Bjarkölagen* (se N:r 56, 65, 87.), men derpå ligger ingen vikt, då äfven åt K. Christoffers Landslag detta namn blifvit gifvet, hvilket härleddes derifrån att lagen, såsom det troddes, var gifven "först på Bjarkö, medan ther var then konungslige huvudstaden i Sverige." Se mitt sid. XXXII not. 4 anförda inträdental, sid. 206.

9) *Proconsules et consules civitatis aboensis* nämnas i ett bref af år 1324 (*Sv. Diplom.* N:r 2460).

10) Arwidsson, anf. *Handlingar* sid. 17.

skulle upbära Konungens "skatt, saköre och ränta" af staden¹¹). Senare Kongl. Bref af det slaget finnas icke, så vidt jag känner; troligen har man, sedan K. Christoffers Landslag börjat spridas i Finnland, der tagit för afgjort att den der förut i flera städer införda Stadslagen kunde utan vidare förfrågan brukas i alla städer, såsom förhållandet från början varit i städerna i Sverige, ehuru denna lag äfven der, såsom förut är anmärkt, icke öfverallt genast kommit i bruk. Huru snart det skett i särskilda städer, derom har man i allmänhet ingen kännedom; men att lagboken icke allenast under loppet af 14:de århundradet börjat sprida sig, såsom man kan sluta af de ännu i behåll varande handskrifter från denna tid, hvilka naturligtvis blifvit gjorda för olika städer, utan ock att denna spridning börjats strax efter det, att lagboken hade blifvit författad och börjat brukas i Stockholm, det kan man med säkerhet antaga, då man finner att den redan år 1365, och troligen förr, hade kommit till Finnland. Att Söderköping år 1387, om ej förr, börjat bruka denna lagbok, är otvifvelaktigt af den nämnda år gjorda afskrift (cod. B.), som har detta årtal¹²). Af K. Magnus Erikssons stadga för Vesterås om bysättning af 1360 (Addit. C.), hvilken i cod. S. tillägges efter RB. 34, och troligen, jämte sjelfva lagboken, är afskrifven efter en äldre, nämnde stad tillhörig handskrift, kan, ehuru ej med fullkomlig visshet, slutas att Stadslagen der redan före år 1360 var i bruk. Cod. L, som troligen är skriven för staden Arbogas räkning, är väl icke äldre än från medlet af 15:de århundradet, men häraf kan dock ej slutas att Stadslagen ej förr varit i bruk i nämnde stad, enär en annan handskrift kan förut hafva varit der begagnad, till dess en stadens borgmästare hunnit uptänka alla de förmenta förbättringar, som i denna handskrift blifvit införda¹³). De många afvikelser, som finnas i flera andra af de äldre handskrifterna, och som äro af helt annan beskaffenhet än sådana vanliga fel, som tillkomma genom afskrifvares vårdslöshet, visa att man vid lagbokens afskrifvande tagit sig friheten att göra hvilka ändringar och förmenta förbättringar i redaktionen man fann för godt, oftast utan att ändra något i sjelfva saken; dessa förmenta redaktionsförbättringar äro till största delen af så likgiltig beskaffenhet, att, såsom angående den nyssnämnde cod. L. blifvit anmärkt, man synes egentligen hafva åsyftat att visa ett slags sjelfständighet vid lagbokens antagande, och att staden skulle synas hafva en egen lagbok, som ej var alldeles lik den som fanns i andra städer. Den af de äldre handskrifterna, som innehåller både de flesta och de mest betydande avvikelserna, är den förutnämnde cod. S, hvars original troligen varit skrifvet för Vesterås; många af de här förekommande ändringar äro af den vikt, att de ej synas kunna hafva tillkommit utan genom beslut fattade, tilläfvventyrs till en del med afseende på hvad förut i staden varit iakttaget, vid lagbokens granskning då fråga var om dess antagande¹⁴). — Då lagboken hade blifvit i en stad antagen, blef den naturligtvis lyst, d. ä. på rådstugan offentligen

11) Sist anf. st. sidd. 21, 22.

12) Se sid. IV ofvanför.

13) Jfr. sid. XI ofvanför.

14) Jfr. sid. XVI ofvanför.

upläst för folket. Härpå syftar det som KgB. 15: 8. föreskrifver att man borde, till förvarande af sin rätt, iakttaga *innan nat ok ar aff thöm dagh at boken var lyst*; om nemligen någon, på grund af det nya stadgande, som förekommer i det näst föregående, annars skulle hafva förverkat sin fasta egendom i staden innan den nya lagboken var känd och gällande, så medgafs honom ett års tid efter det lagboken hade blifvit lyst, att genom fullgörande af det som den nya lagen för det ifrågavarande fallet föreskref, undgå den nämnda påföljden af egendomens förverkande¹⁵). Äfven allt framgent borde lagboken offentligen upläsas i alla städer en gång om året vid midsommarstiden, emedan "hvar borgare borde veta stadens lag och rätt"¹⁶); men i huru många städer och huru länge denna föreskrift iaktogs, är en annan sak. Äfven kunde en enskild person, som ej var nöjd med den dom han af Rådet erhållit i ett rättegångsmål, innan han beslöt sig till att vädja deremot, begära att stadens lagbok (nemligen hvad som angick den saken) måtte upläsas för honom; hvilket dock kostade honom 5 öre penningar (RB. 6)¹⁷). — En betydande ändring i Stadslagen blef gjord år 1471, i anledning af den klagan, som af "menigheten i Stockholm och af flere andre städer och allmoge af alla landskap" några dagar efter slaget på Brunkeberg fördes hos Rikets Råd deröfver, att "alle köpstäderna i Sverige skulle vara förpligtoge till att hafva halfdelen i stadens råd Tyske borgmästare och rådmän", och de klagandes försäkran, att om Rådet icke "ville strax sätta de Tyske råd af, då ville de våga deröfver lif och gods, att de ville det sjelfve vedergöra"; Rådet förordnade nemligen genom bref S. Calixti dag (d. 14 October) nämnda år, "hårdeligen förbjudande att någre utländske skulle någon tid härefter sitta antingen för borgmästare eller rådmän, eller några märkliga ämbeten hafva i staden, ... men hvar stad skulle härefter styras och regeras med Svenske inländske män, som hafva i staden liggande grund", hvarför "den artikel i Stadslagen", som innehöll det öfverklagade stadgandet, skulle "aldrig någon tid härefter blifva vid magt"¹⁸). Denna lagförändring föranledde en dermed öfverensstämmande ny redaktion af fl. 2, 3 KgB. StL., hvilken blifvit uptagen i många handskrifter; men i det största antalet kvarstår den äldre texten; och äfven bland de handskrifter, som måste antagas vara yngre än den nämnda tidpunkten, hafva nära lika många den äldre lydelsen som den nyare¹⁹), hvilket naturligtvis har sin orsak deri, att de yngre handskrifter, som hafva den äldre lydelsen, händelsevis äro afskrifter af sådana, som i de nämnde flockarne

15) På en senare tid, då man ej förstod meningen af detta stadgande, hvilket angick den tid, då Stadslagen i en stad först kom i bruk, har det, såsom man ser af flera handskrifter, blifvit af en och annan mistydt, såsom om fråga vore om ett särskildt upläsande af detta lagens stadgande för

den, som saken angick. Se anf. st. nott. 24, 31, och Gloss. ordet *lysa*.

16) KgB. 23; jfr. not. 16.

17) Jfr. Visby StL. I. 1:7.

18) Detta Rikets Råds bref har jag meddelat i Addit. A. Jfr. sidd. LIV, LV ofvanför.

19) Se not. 16 sid. 7; not. a sid. 8.

haft den ursprungliga texten, utan att dock deraf rimligen kan dragas den slutsats, att de sålunda der qvarstående stadganden verkligen blifvit tillämpade i de städer, der sådana handskrifter varit brukade; hvilket naturligtvis äfven gäller om de äldre handskrifter, som fortfarit att begagnas sedan ifrågavarande lagförändring skedde, utan att man ansett nödigt att skära bort de blad, som innehöllo de ändrade flockarne, såsom man gjorde med codd. D, I. och 33, eller att i stället för det bladet insätta ett annat, der man införde desse flockar med deras nya lydelse, såsom det skedde med cod. A.²⁰⁾ Det är visserligen möjligt, att föreskriften om utländingars uteslutande ur städernas Råd icke alltid och öfverallt blifvit strängt iakttagen²¹⁾, men detta kan i sådant fall hafva varit föranledt af särskildt förtroende för en eller annan utländsk man, som rätteligen icke hade bort väljas. En följd af nämnda lagförändring blef naturligtvis att stadgandet i BB. 22: 5, att af de två *hovsmæn* som i hvar fjärding i staden borde väljas för att hafva uppsigt öfver brandväsendet, skulle vara *annar swænsker ok annar thyzsker*, måste förfalla, hvarför de anförda orden i cod. A. äro utplånade, och i några äldre och nyare handskrifter uteslutna, hvaremot i en del handskrifter står: *swenske och ey utlenske*²²⁾. Ett dylikt stadgande i RB. 5: pr. har naturligtvis af samma orsak förfallit, men qvarstår dock i de flesta handskrifter²³⁾. — En annan betydande olikhet, som, för den som ej känner förhållandet, ser ut som en lagförändring, finnes i många handskrifter i de två första flockarne af Ärfdabalken; det är tillägg af samma slag som i de motsvarande flockarne af K. Magnus Erikssons Landslag angående arfsrätt för den dödes, hans syskons och hans föräldrars syskons afkomlingar²⁴⁾. Att detta är senare tillägg och icke hör till Stadslagens ursprungliga text, är otvifvelaktigt. Det finnes icke i de äldsta handskrifterna, men dock i två från 14:de århundradet, och i 8 från medlet, senare hälften eller slutet af 15:de århundradet; för öfrigt finnes det i 27 handskrifter från 16:de eller 17:de århundradet, oberäknade några, der det är af senare hand tillagdt. Många af de yngre handskrifterna hafva endast tilläggen vid fl. 2 angående den dödes syskons och föräldrars syskons afkomlingar. Angående dessa tillägg behöfver jag här blott åberopa hvad i företalet till K. Magnus Erikssons Landslag sidd. LXXIV o. följ. blifvit anfördt. — Hvad Kyrkbalken beträffar, hvilken blifvit bifogad den år 1618 tryckta Stadslagen, bör här erinras om hvad i anförda företal sidd. LXIX, LXX blifvit aumärkt, att sedan den för nämnda Landslag utarbetade Kyrkbalk, till följd af den emot åtskilliga der förekommande stadganden rigtade protest, kommit att alldeles försvinna, och Landslagen sålunda blifvit utan annan Kyrkbalk än den, som ur åtskilliga Landskapslagar, merendels Uplandslagen, blifvit med Landslagen förenad, äfven Stadslagen och den yngre

20) Se sidd. II, VI, IX, XXIII ofvanför, och not. 93 sid. 7; not. a sid. 8; not. 64 s. 9.

21) Jfr. Odhner, anf. *Bidrag till Sv. stadsför:s hist.* sid. 147.

22) Se not. 88 sid. 161.

23) Se not. 29 sid. 253.

24) Se nott. 43, 48, 64 sid. 78; nott. 92, 95 s. 79; not. 33 s. 80.

Landslagen hafva blifvit utan egen Kyrkbalk, men att Uplandslagens Kyrkbalk finnes i en del handskrifter af Stadslagen, likasom i många handskrifter af den yngre Landslagen. Af alla mig bekanta handskrifter af Stadslagen är det dock blott elfva, hvaribland den äldsta nu i behåll varande (cod. A.), som äro försedda med Kyrkbalk af Uplandslagen²⁵), och 3 (cod. R, 33. och 73.) hafva Södermannalagens Kyrkbalk. — Sedan K. Carl IX år 1608 hade låtit af trycket utgifva K. Christoffers Landslag, dröjde hans son, efter sitt tillträde till regeringen, icke länge att vidtaga samma åtgärd med Stadslagen. Detta arbete updrogs år 1613 åt Archivarien Jonas Bure, som dervid borde begagna de bästa exemplar han kunde finna²⁶). Huru Bure fullgjorde detta uppdrag, visar den år 1618 tryckta editionen af Stadslagen, om hvilken skall handlas i andra afdelningen af detta företal. I det öppna bref af d. 7 Januarii 1618, som K. Gustaf Adolf låtit införa i början af den då tryckta Stadslagen, och hvilket äfven i början af närvarande edition blifvit meddeladt, omförmäler Konungen huruledes framfarne Sveriges Konungar och Regenter hade "låtit en särdeles stadga och lagbok sammanskrifva och påbjuda för alle köpstäder uti riket"; men på det detta arbete "icke måtte genom oförståndige afskrifvares eller andra vrångvisa människors egen vilja föras utur sin rätta mening", så hade Konungen funnit för godt att låta trycka Stadslagen, och till den ändan "låtit sammanhämta de äldsta, bästa och sannfärdiga-

25) Jag räknar då icke cod. N, som innehåller både K. Magnus Erikssons Landslag och Stadslagen, och efter den senares slut Upl.:s KkB., skrifven af annan hand och ej sammanhängande med det föregående; icke heller cod. 48, der KkB. är skrifven senare än Stadslagen och icke dermed sammanhängande. Några i början defekta handskrifter finnas (se not. 1 sid. 3), om hvilka man ej kan veta om de hafva haft någon Kyrkbalk.

26) K. Gustaf Adolfs bref dat. Väsby d. 3 December 1613 (Riksregistr. i Riksarkivet) innehåller: "wi hafwe uthi Fullmacht och befalning gifvit vår troo tiener Jonæ Bureo, at han uthi Stokholm skall lathe tryckia Stadzlagen, samt och den gamble Wästgöthelagen, efter de gamble wisse oförfalskade Exemplaren, de bädste han kan finne. Befale fördenskull hermedh våre Booktryckiare dersammastädes, ehvilke och när som hälst han derom tillseijandes wardher, de strax samma arbethe antage och dedh medh flijt fullfölie och utan någon oppeholdning till ände före". Samma dag afgick, enligt en af Herr Bibliothekarien Styffe mig benäget meddelad antekning,

bref till Magistraten i Upsala om ett exemplar af Stadslagen, som skulle lemnas J. Bureus till låns när han det fordrade. — I afseende på Vestgöotalagens tillämnade utgifvande af Bure, må här anföras att, enligt en äfven af Herr Styffe mig meddelad underrättelse, i Riksregistraturet finnes ett K. Gustaf Adolfs bref af d. 9 November 1613 till en Jöns Nilsson, som upmanas att till Konungen insända en Vestgöta lagbok, som Jöns Nilsson skulle hafva bekommit efter sin framlidne broder Peder Nilsson, och hvilken han med det första skulle återfå; och under samma dag är anteknadtt att ett bref afgått till "N. N." att han skulle insända till Cancelliet den lagboken som var i "Löösse"; men detta bref är icke infördt i Registraturet. Sistnämnda lagbok är utan tvifvel den ännu i behåll varande handskrift, som innehåller VGL:s yngre codex, jämte den för Lödöse lämpade Bjärköarätten, fastän denna handskrift ej förr än på 1680-talet ur enskild ego inkom till Antiquitets-Collegium (se VGL. föret. sid. XV). För Stjernhjelms, som år 1663 utgaf VGL., var den okänd.

ste lagböcker²⁷⁾; den sålunda tryckta texten blef nu till allmän efterrättelse stadfäst, men efter de vid slutet bifogade varietates skulle icke dömas, emedan de "allenast till en antiqvitets ihugkommelse införde voro". Om Kyrkbalken (af Uplandslagen) hvilken här, likasom i den förut tryckta Landslagen, i slutet bifogades, ansågs icke nödigt att i stadfästelsen säga ett ord²⁷⁾. I den sålunda stadfästade texten af Stadslagen var dock utan tvifvel mycket, som redan på den tiden var föråldradt och ej kunde tillämpas; och ännu mera blef föråldradt under den tid som förflöto innan denna Stadslag måste helt och hållet lemna rum åt den för stad och land gemensamma lagbok, som, efter att hafva blifvit af Rikets Ständer granskad och antagen vid riksdagarna 1731 och 1734, blef af K. Fredrik stadfäst d. 23 Januarii 1736, för att från d. 1 September samma år lända till efterrättelse.

Angående denna lagboks källor må anmärkas att i allt, hvari städernas rätt ej afviker från landets allmänna rätt, K. Magnus Erikssons Landslag blifvit lagd till grund. I de stycken deremot, der de för städerna egna förhållanden föranledt afvikelser, äro de dithörande stadganden utan tvifvel hufvudsakligen grundade på sådana rättssatser, som från äldre tider utan uttrycklig lagstiftning småningom utvecklats; och äfven der *gamal stadhge* åberopas¹⁾, kan man icke antaga att alltid syftas på uttrycklig lagstiftning. Några i en del handskrifter förekommande betydligare afvikelser grunda sig troligen på sådana i särskilda städer förut gällande rättssatser, hvilka man vid lagbokens antagande velat bibehålla. Åtskilliga stadganden, särdeles angående handel, härleda sig utan tvifvel från äldre, af Konungarne åt särskilda städer förunnade, numera okända privilegier, eller till förmån för vissa landsorter meddelade beslut²⁾. Hvad utländska källor till Stadslagen beträffar, så är det naturligt att grunddragen af städernas författning äro af utländskt ursprung; och äfven i andra stycken måste likhet i förhållanden föranleda många likartade lagstadganden i de Svenska städerna och de utländska; men jag tviflar att många stadganden i vår Stadslag skola kunna visas vara hämtade ur Tyska eller andra utländska stadslagar, så att dessa skulle kunna anses vara begagnade såsom källor till Svenska Stadslagen. En undersökning i detta ämne skulle blifva alltför vidlöftig för att här finna passande plats. — Hvad denna lagboks redaktion beträffar, vill jag här icke uppehålla mig vid de icke sällan förekommande orediga constructioner, som vålla otydlighet³⁾, eller hvad

27) Jfr. MELL. föret. sid. LXX not. 7.

1) Se Gloss. ordet *stadhge*.

2) Såsom exempel kunna anföras de i KpB. 33: 3. och 34: 4. förekommande undantagsstadganden till förmån för Gotlänningarne, hvilka stadganden grunda sig på ett af en tvist emellan borgarne i Stockholm och Visby föranledt Magnus Erikssons bref d. 9 Junii 1342 (*Sv. Diplom.* N:r 3647).

3) Se t. ex. JB. 6: 1; KpB. 11: pr. Stundom

har otydlighet upkommit derigenom, att periodernas särskilda delar blifvit satte i oriktig ordning (se not. 27 sid. 8; not. 32 s. 98; not. 49 s. 227; not. 26 s. 365); stundom derigenom, att efter hvarandra följande verber hafva afseende på olika subjekter, som dock ej utmärkas, såsom i JB. 3: pr., der orden *böte thre marker &c.* angå säljaren, men de derefter följande *ok haffui wald &c.* bördemannen.

annars är mindre väl uttryckt, utan att i saken vara oriktigt⁴), eller vid sådant, som kan anses som skriffel, ehuru det finnes i alla gamla handskrifter⁵). Icke heller vill jag anmärka som fel, att här ej sällan förekomma orden: *orkar han eig botum, nu æn hwarte modhur ella fadhur orkar botum &c.*, utan att derpå följer någon eftersats, som skulle innehålla stadgandet för det sålunda uppgifna fallet⁶); ty meningen har tydligen varit att framdeles, då ett sådant fall inträffade, insätta det stadgande, hvilket man ej ansåg nödigt att i förväg bestämma; hvarför både i cod. A. och i andra handskrifter på några ställen finnes lemnadt öppet rum för det, som framdeles kunde komma att der insättas; och utan tvifvel har i originalhandskriften sådant rum varit lemnadt öppet på alla dylika ställen, ehuru detta sällan blifvit af afskrifvarne iakttaget⁷). Men här förekommer sådant, som ej kan anses som tillfälliga skriffel i en eller annan handskrift, utan måste hänföras till verkliga redaktionsfel; och derpå anser jag mig böra här fästa upmärksamheten. Sådana fel hafva tillkommit antingen af förhastande, eller derigenom att stadganden i K. Magnus Erikssons Landslag blifvit misförstådda, eller derigenom att oriktiga läsarter blifvit uptagna ur felaktiga handskrifter af nämnde lag, då författaren ej haft tillgång till någon handskrift, ur hvilken felet kunnat rättas, eller, äfven om han haft det, icke insett felet. Ett uppenbart fel af första slaget innefattas i orden *wari lagh samu*, KpB. 14: 3; ty det som i det näst föregående stadgas angående hudar, kan omöjligen lämpas på talg m. m.⁸) Så har, på ett dessutom olämpligt ställe, i slutet af DrVd. 16 blifvit ur BjR. 14 infördt ett stadgande om det fall, att ett fäkreatur sårar en människa, och detta stadgande strider mot det, som om samma sak är i SVd. 7: pr. uptaget ur MELL. SVp. 8⁹). Hit måste ock hänföras orden: *hogger man hand af manne eller fot*, i början af SVl. 6, hvilka blifvit afskrifna ur BjR. 14: 11, utan att författarne märkt det orimliga i det här antagna fallet, eller i det här förekommande stadgandet, jämfördt med det som finnes strax derefter i §. 1, om det fall, att man blir huggen i hand eller fot; eller betänkt att om den

4) Hit kunna hänföras orden: *epter thy som pæninga giæld æra til medh manna edhe*, i KpB. 8: pr., hvari icke är något fel i det afseendet, att antalet af de män, som skulle deltaga i eden, icke är bestämdt (se not. 14); men att meningen är illa uttryckt, kan icke nekas. Såsom felaktiga böra icke anses de här på flera ställen förekommande constructioner: *wardher han ther til &c.*, *wardher han til wnnin, æru twægga manna witne til, ok æru til siæx manna witne*, *wardher han bar &c.* (KpB. 15: 2; 32: 1; SkB. 15; HgB. 1; ThjB. 3: pr.) i stället för *um han wardher &c.* (såsom detta i en del handskrifter är ändradt). Att vilkorliga satsar på sådant sätt uttryckas i

periodernas början, är ganska vanligt både i Svenskan och i andra språk.

5) Se t. ex. not. 3 sid. 141; not. 64 s. 222; not. 29 s. 242; not. 24 s. 253; not. 24 s. 303.

6) Se GB. 5: 1; SkB. 10; EdsB. 20: 3; 24; DrVl. 2: 1; DrVd. 2: 1; 3: pr; 4, 10, 14: 1; SVl. 16: 1; 21: pr; SVd. 6: 2; ThjB. 1: 2.

7) I 1618 års edition äro sådana halfva satsar, likasom i en del handskrifter, utlemnade, eller ock har det saknade stadgandet, då det funnits i någon af utgifvaren begagnad handskrift, blifvit derur uptaget. Se not. 80 sid. 57; not. 31 s. 235; not. 40 s. 313; not. 35 s. 316 &c.

8) Jfr. not. 95 sid. 186.

9) Jfr. not. 100 sid. 355.

händelse att hand eller fot afhugges, förut var helt annorlunda stadgad i fl. 3¹⁰). Orden: *ok eig epter edzöreno*, EdsB. 6, visa att författarne alldeles misförstått orden *böte æfte landz laghum* i MELL. EpsB. 7, hvarmed meningen är att den i sin hemfred anfallne, om han dräper eller sårar angriparne sedan de kommit ur hans gård, ej kunde blifva fri från straff, men att han skulle dermed hafva brutit edsöre, kunde icke komma i fråga¹¹). I EdsB. 19: pr. äro orden: *thy som lösöra æru*, hvilka hafva afseende på giftorätten efter landsrätt, obetänksamt afskrifna ur MELL. EpsB. 33: pr., och de näst derefter följande orden: *ok allan then halfdeel* &c. härleda sig från det motsvarande meningslösa stället i nämnde lag, hvilket Stadslagens författare gjort ett icke synnerligen lyckadt försök att förbättra¹²). De meningslösa orden *lagh vm*, i KgB. 1: 1, i stället för *laghum*, äro afskrifna ur MELL. JgB. 1, der några handskriffter hafva denna oriktiga läsart¹³). Så har ordet *syskinspiæl* (för *sifskapsspiæl*) i ÆB. 15: pr. blifvit hämtadt ur MELL. ÆB. 18, der detta fel förekommer i några handskriffter¹⁴). Äfven den uppenbart oriktiga läsarten *hand eller* (för *ok*) *howth*, i DrVd. 2: pr., som finnes i alla de äldsta handskrifterna af Stadslagen, har utan tvifvel hit öfvergått från MELL. DrVp. 2: pr., der samma fel finnes i många äfven af de äldsta handskrifterna¹⁵).

II. Om Stadslagens äldre editioner.

Jag nämner här endast de betydligare editionerna af Stadslagen, med förbigående af de många små editioner, hvilka jag ej skulle kunna fullständigt upräkna, och hvilka dessutom, likasom de större editioner af den Svenska texten, som nedanför nämnas, endast äro omedelbara eller medelbara eftertryck af den äldsta editionen, hvarifrån de, hvad sjelfva texten beträffar, endast skilja sig genom mer eller mindre betydliga fel, eller genom rättelse af ett eller annat i denna förekommande uppenbart tryckfel. Jag har därför ock med alla dessa editioners collationerande, för att kunna redogöra för sådana skiljaktigheter, ej ansett mig böra uptaga en tid, som kunnat och bort bättre användas.

1. *Sverikes Rijkets Stadz Lagh, Effter Den Stormechtige, Höghborne Furstes och Herres, Herr Gustaf Adolffs, Sveriges, Göthes och Wendes, &c. Konungz, Storfurstes til Finland, Hertigz til Estland och Carelen, Herres vthöfvær Ingermanland, &c. Befalning, vthgängin aff Trycket vthi Stockholm, Anno 1617.* 95 blad i fol.

Denne titel är omgifven af en graverad ram, innehållande åtskilliga figurer; öfverst läses Konung Gustaf II Adolfs valspråk: *Gloria Altissimo*

10) Jfr. not. 11 sid. 361.

11) Jfr. not. 48 sid. 296.

12) Se not. 13 sid. 308; MELL. EpsB. 33: pr. not. 17. och föret. sid. LXXXIII.

13) Jfr. not. 97 sid. 7; MELL. JgB. 1. not. 35.

14) Se not. 6 sid. 92; MELL. ÆB. 18. not. 9.

15) Se not. 25 sid. 343; MELL. DrVp. 2: pr. not. 4.

Svorum Refugio, och nederst ses Svenska riksvapnet. Derefter följer ett helt och hållet graveradt blad, föreställande K. Gustaf Adolf sittande på thronen omgifven af alla landskapens vapen. Att utgifvaren var Archivarien Jonas Bure är förut (sid. LXXV) omtaladt. På ett onummereradt blad i bokens början läses K. Gustaf Adolfs den 7 Januarii 1618 meddelade stadfästelse å denna lagbok, sådan den på Konungens befallning nu blef af trycket utgifven. Af denna stadfästelse, äfvensom af det i bokens slut tryckta årtal, är det klart att boken, om ock till största delen tryckt det år som titelbladet utvisar, dock ej af trycket utkommit förr än år 1618. Foll. 1-66 samt en del af fol. 67 innehålla Stadslagens text. Fol. 67 börjas Kyrkbalken (af Uplandslagen), hvilken, sedan den hade blifvit införd såsom ett bihang till den 10 år förut tryckta K. Christoffers Landslag, här blifvit aftryckt efter Landslagen¹⁾, och, likasom der, fått sin plats efter lagbokens slut, utan att dock K. Gustaf Adolf ansett nödigt att i sin stadfästelse säga något om detta icke till lagen hörande bihang²⁾. Efter Kyrkbalkens slut fol. 77 börjas, på andra sidan af samma blad, under titel: *Åtshkilnadher, Som finnes vthi Stads Laghen, bådhe vthi the Nye och Gamble Laghböckerne*, varianter antecknade ur några af utgifvaren jämförda handskrifter, och derjämte, vid KgB. 2, Rikets Råds bref af S. Calixti dag (den 14 October) 1471 angående utländske mäns uteslutande ur städernas Råd. Dessa åtskilnader slutas fol. 95, hvarefter följer ett onummereradt blad, innehållande några rättelser af tryckfel, samt den underrättelse, att boken är *Tryckt vthi then Konungslige Hufvudstaden Stockholm, hoos Ignatium Meurer, Åhr MDC XVIII*. — Stadslagen börjar med förteckningen på flockarne i KgB., som har öfverskriften: *Konungz Balker, Hafwer XXVI. Capitel*; vid textens början läses åter öfverskriften *Konungz Balker*, och så för hvar flock *Första Capitel, II Capitel* &c. jämte en öfverskrift, i allmänhet hämtad ur förteckningen på flockarne, stundom något förkortad. Samma förhållande finnes i de öfriga balkarne. Flockarne hafva blifvit indelade i §§:er, der sådant syntes utgifvaren nödigt; till denna indelning, som på några ställen är olämplig, men för öfrigt blifvit af mig bibehållen, återkommer jag i tredje afdelningen af detta företal. Att den handskrift, som i det hela blifvit af utgifvaren följd, är samme Stockholms Rådhusarkif (numera Kongl. Bibliotheket i Stockholm) tillhörige codex, som af mig blifvit lagd till grund för texten, är alldeles säkert. De redan nämnda afvikelserna från handskriften, äfvensom de med eller utan utgifvarens upsåt tillkomna olikheter, som strax skola omtalas, göra detta icke i ringaste måtto tvifvelaktigt. Att KgB. 2, 3 här hafva den nyare lydelse, som annars ej finnes eller kunnat finnas i de äldsta handskrifterna³⁾, är icke en afvikelse från

1) Det må dock anmärkas att två ord i cap. 2 utan tvifvel med upsåt blifvit ändrade, nemligen *Soknamän* i början af §. 1. till *Byamän*, och deremot *Bönder* i §. 3. till *Soknamän*. För öfrigt finnas ej andra o-

likheter än sådana, som kunna anses som tryckfel.

2) Jfr. sid. LXXVI ofvanför.

3) Se not. a sid. 8.

den af utgifvaren följda handskriften, enär dessa flockar der finnas med den nyare lydelsen, skrifna på ett senare insatt blad⁴⁾, och utgifvaren har äfven i dessa flockar följt nämnda handskrift. Men då ThjB. 19 här fått sin plats efter fl. 20, så har utgifvaren häri följt andra handskrifter som han jämfört, och ur hvilka också afvikande läsarter på många ställen blifvit uptagna. Det behöfver knappt anmärkas att orthographien i den handskrift, som i det hela blifvit följd, ej är noggrannt iakttagen, såsom då i KgB. 1 läses *Borgamästara* i stället för *borghamestara*, *Rådhmän* för *radhmen*, *Tå* för *tha*, *ock* för *ok*, *all* för *al*, *Ahr* för *aar*, *Walburga* för *walborghe*, *otta* för *atta*, *daghom* för *daghum*, o. s. v. Att ord ofta hafva fått en nyare form, har utan tvifvel i många fall skett med afsigt, såsom då *a* blifvit ändradt till *agher*, *aldre* till *aldreggh*, *antiggia* eller *æntiggia* till *antingen* eller *antingia*, *dyrffwas* till *diärfwas*, *fiol* till *föll*, *han* (acc.) till *honum*, *kiog* till *högg*, *kiolt* till *hölt*, *hwarte* till *hwarke*, *ivi* till *ofwer*, *mædher* till *medh*, *mæn* till *mädhan*, *v* till *vr* &c. Hit hör ock att *a* blifvit ändradt till *å* så ofta det nyare uttalet dertill gifvit anledning, t. ex. i KgB. 1 *Rådhmän*, *Tå*, *åhr*, *Rådhestufwo*, *åhret*, *två* o. s. v. Der i handskriften tal äro betecknade med Romerska siffror, t. ex. *xl*, *lxxx*, hafva de här blifvit utförda med bokstäfver, såsom *fyratighi*, *åttatighi*. Stora bokstäfver (eller så kallade versaler) i början af ord, i synnerhet substantiver, äro prydnader, som rikligen blifvit använde. Uppenbara tryckfel oberäknade finnas här många smärre afvikelser, som kunna hafva tillkommit genom vårdslöshet vid handskriftens afskrifning eller genom skriffel, t. ex. *göra* för *göra*, KgB. 20: 2; *wolder*, *Wolda* för *walder*, *walda*, GB. 2: 5; *Morghongåwo* för *Morghongawa*, och i utelemnadt efter *vrskils*, GB. 9: 7; *andro* för *andra*, GB. 12; *vp* utelemnadt JB. 2: pr.; *Dräpis* för *Dräpir*, BB. 19: pr. &c. På många ställen äro ändringar uppenbarligen med upsåt gjorda, till förment förbättrande af texten; sådana ändringar, till största delen hämtade ur andra ännu i behåll varande handskrifter, såsom codd. D, E, m. fl., äro ofta riktiga, men stundom oriktiga, och oftast alldeles ligkiltiga och således onödiga. Såsom exempel på dessa afvikelser från den för öfrigt följda handskriften må anföras att *dome* är ändradt till *budhi*, KgB. 8; *sieæ* till *tolff*, fl. 12: 4; *laghen* till *aff them Lagum*, fl. 14; *ma* till *förmå*, fl. 20: 5; *gifter* till *fäster*, GB. 2: 1; *mal* till *Måltidz*, fl. 7: 4; *gyri* till *gifwi*, BB. 18: 2; *Sild* till *Tegel*, KpB. 17; *thunge* till *thinge*, fl. 33: 2; *ther vm* till *thå vth*, RB. 16: 1; i slutet af KgB. 15 tillägges en §: *Fällir nokor Wård* &c., hvilken väl finnes i cod. A, men af senare hand i 16:de århundradet tillagd; i JB. 15: 1. utelemnas *mita*; i BB. 22: 5. är infördt: *Svenske ock eigh Vthländske*, hvilket i cod. A. är skrifvet af senare hand i stället för andra utplånade ord, och äfven finnes i yngre handskrifter; i KpB. 5: 1. är ur andra handskrifter infördt: *Fölgis bäggias thera saman*, *Wari ogilt*, deremot uteslutas i slutet af samma flock orden: *æn swa bræt* &c., hvilka höra till nästföljande flock; i RB. 5: pr. uteslutas orden *annar swønsker ok annar thysker*; i slutet af DrVd. 4 äro orden *Faldz han at edhenum* &c. uteslutna,

4) Se sid. II ofvanför.

och annat satt i stället; i fl. 5: 1. tillägges: *then som bron äger*; i ThjB. 19: pr. (här 20: pr.) tillägges: *ock orkar han eigh ther til binda*; i DoblB. pr. tillägges: *een tjma ock annan tjma*⁵). De på åtskilliga ställen förekommande orden: *orkar han eig botum, nw æn hvarte modhur ella fadhur orkar botum* o. s. v., hvilka sakna eftersats, äro uteslutna, eller ock har ett tillägg blifvit upptaget ur någon annan handskrift⁶). Jag har anfört dessa exempel för att i allmänhet visa beskaffenheten af de här förekommande i allmänhet obetydliga afvikelser från den handskrift som i det hela blifvit af utgifvaren följd, hvilka afvikelser, såsom redan blifvit anmärkt, icke i ringaste måtto göra det tvifvelaktigt att denna handskrift var den samma som nu blifvit lagd till grund för den af mig utgifna texten. Det kan icke med skäl klandras att utgifvaren ej strängt hållit sig vid den handskrift han egentligen följt, utan i texten infört de rättelser och förbättringar han ur andra handskrifter kunde hämta, och äfven rättat hvad han ansett som skriffer, äfven om han ej alltid i andra handskrifter funnit stöd för rättelsen; enär ändamålet med hans arbete ej var att meddela en historiskt märkvärdig gammal text, utan han borde till Konungens stadfästelse och omedelbart praktiskt bruk framlägga en text, så god och felfri som den, efter jämförande af "de bästa exemplar han kunde finna", af honom kunde åstadkommas. Då det härvid ej blifvit upgifvet eller behöft upgivas hvilken handskrift som egentligen blifvit följd, har det ännu mindre kunnat komma i fråga att redogöra för de särskilda afvikelser från denna handskrift, hvilka utgifvaren funnit nödiga, om man ock annars kunde föreställa sig att en utgifvare i början af 17:de århundradet hade ansett en sådan noggrannhet höra till saken. Med hvad kritik utgifvaren härvid gått till väga, och hvad gagn han gjort sig af det troligen icke stora antal af handskrifter han haft att jämföra, är en särskild fråga, i afseende hvarpå man ej kan göra mycket stora fordringar af en utgifvare på den tiden; i synnerhet som man finner att gamla skrifers utgifvare ännu i våra dagar stundom hafva ganska förvända begrepp om sättet att härvid gå till väga, och i synnerhet för ingen del hafva lust att göra sig alltför mycket besvär. — Utom de redan omtalade, till största delen från andra handskrifter hämtade ändringarne i texten, visar sig det bruk, som blifvit gjordt af de jämförda handskrifterna, äfven i de förutnämnda i slutet bifogade "åthskilnadher". Utom det ofvan omtalade, vid KgB. 2 intagna Rikets Råds bref af 1471, och den äldre texten af samma flock, må här anmärkas ett efter BB. 6 infördt capitel, likaledes ett i slutet af samma balk, ett efter KpB. 30, ett efter fl. 31, en stadga af 1360 i slutet af samma balk, ett tillägg vid RB. 14, ett vidlöftigt tillägg vid fl. 26, och ett i slutet af DrVI. tillagdt capitel⁷). De för öfrigt här anmärkta skiljak-

5) Jfr. not. 90 sid. 28; not. 76 s. 121; not. 88 s. 162; not. 69 s. 176; not. 78 s. 177; not. 29 s. 253; not. 14 s. 346; not. 46 s. 347; not. 39 s. 396; not. 14 s. 398.

6) Jfr. not. 7 sid. LXXVII ofvanför.

7) Se not. 28 sid. 130; not. 42 s. 168; not. 67 s. 211; not. 27 s. 212; not. 82 s. 225; not. 74 s. 268; not. 53 s. 279; not. 53 s. 342.

tigheter äro till största delen obetydliga, och äfven, oaktadt sitt visserligen icke ringa antal, få i jämförelse med allt hvad som blifvit lemnadt oanmärkt af de varianter, som funnits i de handskrifter man, af hvad som blifvit anmärkt, kan finna att utgifvaren haft att jämföra. En del af de anmärkta varianterna igenfinnas i några äldre handskrifter; men de handskrifter som blifvit flitigast begagnade äro codd. S. och 29, eller några med dem nära öfverensstämmande handskrifter; i den sistnämnda finnas fem af de förutnämnda tilläggen. De handskrifter, ur hvilka de anmärkta skiljaktigheterna blifvit hämtade, äro icke upgifna eller hvar för sig beskrifna. Vål förekommer här ofta den underrättelse, att de anförda läsarterna finnas i "de äldste" eller "gamble Lagböckerne" (d. ä. handskrifterna) eller tvärtom i "de nye L."; men då man på många ställen finner att utgifvaren återoppar nya handskrifter i afseende på sådant, som finnes i gamla handskrifter, hvaremot sådana varianter tillskrifvas de äldsta handskrifterna, som ej finnas i någon nu känd gammal handskrift, och till en del äro sådana, att man kan med visshet säga att de icke funnits i någon af de äldre handskrifterna⁸⁾, så är det uppenbart att dessa obestämda uppgifter icke förtjena någon upmärksamhet; hvarför jag ock, då jag i noterna anført de här anteknade "åtskilnader", icke meddelat ifrågavarande uppgifter om handskrifternas ålder, enär sådant hade varit icke blott ändamålslost, utan ock misledande. De vid ÆB. 1 och 2 anförda tillägg om arfsrätt till femte man⁹⁾, sägas vara hämtade *aff Middellaghen*. Bland åtskilnaderna anmärkes stundom sådant, som finnes i cod. A, då utgifvaren, afvikande från denna, upptagit läsarter ur andra handskrifter. Stundom äro varianterna på ett otydligt sätt anförda¹⁰⁾, och ej sällan äro de ställen i texten, dit anmärkningarna höra, oriktigt angifna. — I noterna har jag beteknat den nu beskrifna tryckta editionen med X, och de efteråt anmärkta varianterna med Xa, hvilket sistnämnda tecken således icke utmärker någon bestämd handskrift, utan endast tillkännagifver att de anförda varianterna äro i de ifrågavarande anmärkningarna upgifna såsom förekommande i handskrifter som utgifvaren jämfört, men om hvilka han icke lemnat annan underrättelse än de ofvan omtalade obestämda, och ofta uppenbart oriktiga uppgifterna¹¹⁾.

8) Såsom bevis för hvad nu blifvit sagdt, må det vara nog att anmärka, att bland de skiljaktigheter och tillägg som skola finnas i de "äldste lagböckerna" äro de som jag anført i not. 66 sid. 12; not. 65 s. 27; not. 81 s. 40; not. 29 s. 43; not. 40 s. 84; nott. 8, 10 sid. 209; not. 2 s. 211; not. 66 s. 222; not. 99 s. 223; not. 62 s. 236 och not. 60 s. 240; äfvensom de förutnämnda tilläggen efter BB. 6, KpB. 30, 31 föregifvas finnas i de "äldste lagböckerna"; af hvilket allt dock intet finnes i någon äldre handskrift än cod. 29. Deremot sägas de äldsta handskrifterna utsluta sådant, som finnes i alla nu

kända gamla handskrifter, och äfven i den af utgifvaren följde cod. A, t. ex. det som anföres i not. 91 sid. 26; not. 68 s. 28; nott. 17, 34 s. 47; not. 39 s. 62 &c.

9) Se nott. 43, 64 sid. 78; not. 95 s. 79.

10) På några sådana ställen har jag satt frågetecken i parentes, såsom i not. 59 sid. 240; not. 33 s. 267 &c.

11) Herr Kongl. vice Bibliothekarien Klemming har gjort mig upmärksam på några olikheter, som finnas i fyra Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhöriga exemplar af ifrågavarande edition; hvilket gifvit mig anledning till ytterligare undersökningar i dessa och

En afskrift af denna edition är den handskrift, som är omtalad i första afdelningen af detta företal under N:r 102; och samma förhållande är troligen med N:r 99.

2. *Sverikes Rijkets Stadz Lagh . . . aff Trycket* (lika med 1618 års edition) *åhr 1618. Sampt itt nytt Register här til biffoghat. Stockholm. Nu på nytt aff Henrich Käyser medh egthen bekostnadh Tryckt och Vplagd, åhr 1635¹²*. 184 sidor i 4:o.

Sid. 1 innehåller titlen, och sidd. 3-5 K. Gustaf Adolfs stadfästelse, hvarest Stadslagen börjas sid. 6. Efter Stadslagens slut sid. 161 börjas på samma sida Kyrkbalken, som uptager de följande 23 sidorna. Efteråt följa på 20 onummererade blad "*Åthskilmadher*" aftryckta efter den äldre editionen, och alphabetiskt register öfver Stadslagen, samt nederst på sista sidan *Errata Typographica*.

3. *Sverikes Rijkets Stadz Lagh . . . aff Trycket* (lika med 1618 års edition) *åhr 1618. Stockholm, Tryckt på nytt aff Henrich Käyser medh egthen Bekostning. Anno 1638*. 160 sidor i stor 4:o.

Titlen är omgifven af en graverad ram, lik den i 1618 års edition. Der- efter följer ett blad, innehållande K. Gustaf Adolfs stadfästelse. Stadsla-

andra mig bekanta exemplar af samma edition. I åtskilliga exemplar, hvaribland ett Lunds Universitets-bibliothek tillhörigt, läses i EdsB. 5: pr. *the som fore fara nilia* &c.; men bland de i slutet anmärkta *errata typographica* är felet rättadt, såsom jag vid anförda ställe anmärkt (se not. 16 sid. 295). I andra exemplar, hvaribland två på pergament, det ena i Kongl. Bibliotheket i Stockholm, det andra i Upsala Universitets-bibliothek, och ett på papper i Lunds Universitets-bibliothek, har, troligen genom en i texten införd oriktig rättelse, kommit att stå: *the ock fore fara, nilia* &c., då ordet *ock* blifvit insatt efter *the*, i stället för efter *fara*; i två mig bekanta exemplar af detta slag är äfven detta fel rättadt; i de andra finnas icke några rättelser. Såsom fel i bladens nummerering må anmärkas att somliga exemplar hafva nummer 75, 75, 76 och 78; andra åter 75, 75, 77, 78 (ettdera skall naturligtvis vara rättelse), men intet mig bekant exemplar har 76, 77. Ett af de Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhöriga exemplar finnes vid närmare granskning vara olikt de öfriga i så måtto, att ehuru detta exemplar i allmänhet (men icke öfverallt) rad för rad följer de öfriga, dock öfverallt visa sig små

olikheter i ordens ställning inom raderna, så att man måste antaga att antingen före detta exemplars tryckning allt igenom skett flyttningar af orden, eller ock, då någon rimlig orsak till sådana flyttningar ej synes kunna uptänkas, att detta exemplar tillhör en annan edition, ehuru tryckt med samma stilar som de öfriga exemplaren, och för öfrigt på sådant sätt, att det skulle synas vara samma edition. För att kunna utröna huru härmed förhåller sig, vore nödigt att hafva alla hithörande exemplar samlade på ett ställe och noga collationera dem; ett arbete, som dock visserligen icke skulle löna mödan.

12) I några mig bekanta exemplar af denna edition, hvaribland det ena af två Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhöriga exemplar, är titlen i så måtto olik den här anförda, att der i stället för orden *Sampt itt nytt* &c. läses: *Nu på nytt vplagd med egthen bekostning Stockholm, Aff Henrich Käyser, Anno 1635*. Äfven i texten har jag på några ställen funnit olikheter, som troligen hafva upkommit genom ändringar, gjorda under tryckningen. Sidoantalet och de i slutet anmärkta *errata typographica* äro lika.

gen börjas sid. 1; efter dess slut sid. 139 börjas på samma sida Kyrkbalken, som uptager de följande 21 sidorna. Här äro i brädden tillagda korta anmärkningar, som merendels syfta på hvad i texten förekommer (t. ex. vid KgB. 1 *Borgmestares och Rådhamns Eedh*), men ofta innehålla hänvisningar till motsvarande ställen i K. Christoffers Landslag, stundom anföra bibelspråk o. s. v. Efteråt följa 22 onummererade blad, som innehålla *Åtskilnadher*, alphabetiskt register öfver Lands- och Stadslagen samt *Vthtydning på någhra gamla Ord*.

4. *Sveriges Rijkets Landz- och StadzLagh &c. Stockholm, 1643*. I stor 4:o. (Se ÖGL. föret. sid. XIX.)

Stadslagen, som uptager 160 sidor, har lika lydande titel som i 1638 års edition, med undantag af tryckningsåret. Titlen är omgifven af samma graverade ram som i nämnda edition. Äfven här läses K. Gustaf Adolfs stadfästelse på ett onummereradt blad i början; Stadslagen börjas sid. 1, och Kyrkbalken sid. 139. Texten, jämte de i brädden tillagda anmärkningarne, äro sida för sida aftryckta efter 1638 års edition. 20 onummererade blad i slutet innehålla register öfver Lands- och Stadslagen, uttydningen på gamla ord, samt Olai Petri domareregler; men "åtskilnaderna" äro här uteslutna.

5. *Sverikes Rijkets STADZLAGH ... Befalning vthgångin*, (lika med 1618 års edition) *Och nu på nytt vplagdt, medh nyttige Concordantier och Register förbättrat. Såsom ock Kongl. M:^{tes} Placat, angående Revision öfver Justitiæ Sakerne, Rättegångz Ordinantie, Rättegångz Process och Domare Reglor, tilsatt. Cum Gratia & Privilegio S. R. M. Sveciæ. Tryckt i Stockholm, hoos Ignatium Meurer, Kongl. Booktryckiare medh egen bekostnat, ock fins hoos honom til köps. Åhr 1665. 74¹³)* blad i fol.

Titelbladet är prydt med Svenska riksvapnet. Dernäst följer ett onummereradt blad, innehållande K. Gustaf Adolfs stadfästelse å denna lagbok. Foll. 1-58 och första sidan af fol. 59 innehålla Stadslagens text, utan annan anmärkningsvärd olikhet, tryckfelen oberäknade¹⁴), med 1618 års edition, än att här blifvit i brädden anteknade de på titelbladet nämnda "nyttige concordantier", bestående hufvudsakligen i hänvisningar till andra ställen i Stadslagen, samt till motsvarande ställen i K. Christoffers Landslag och Landskapslagarne, äfvensom till särskilda stadgar, i synnerhet från 17:de århundradet; på några ställen finnas här anmärkningar på Latin, af hvilka den betydligaste förekommer vid RB. 15 och handlar om ocker. Vid Stadslagens slut fol. 59 finnes i stället för Kyrkbalken endast en hänvisning till Landslagen fol. 80 (nemligen i den samma år utkomna uplagan af Chr. LL.). På andra sidan af

13) Två blad hafva fått N:r 28, hvarigenom de nästföljande bladens nummerering också blifvit oriktig; men från och med fol. 49 är felet rättadt, så att intet blad här har N:r 48.

14) Såsom sådant må anmärkas att orden *Sallt — til Stadhen* i KpB. 32: 1. här äro förbigångna.

samma blad börjas de efter 1618 års edition aftryckta *Ättskilnadher*, hvilka uptaga de följande 15 bladen. Två fel, som förekomma i de vid lagens text i brädden tillagda anmärkningar, äro rättade i slutet af nyssnämnda edition af Chr. LL. Det på titelbladet nämnda K. placat (af 1662) m. m. är tryckt på 2 onummererade och 16 nummererade blad; vid slutet läses: *Tryckt vthi then Konungslige Hufvudstaden Stockholm, hoos Ignatium Meurer, medk egen bekostnadt, och fins hoos honom til köps, Åhr M. DC. LXV.* Det register, som äfven nämnes på titelbladet, är icke annat än det för Lands- och Stadslagen gemensamma register, som finnes bifogadt den samma år tryckta edition af Landslagen. — Att hela den hos Meurer tryckta, med ett gemensamt titelblad år 1666 försedda samlingen, till hvilken äfven denna edition af Stadslagen hör, är, med undantag af Vestgötalagen, utgifven af J. U. Doctorn och utnämnde Professorn vid Dorpts Universitet, Claudius Åkerman, har blifvit tillkännagifvet i företalet till Östgötalagen sidd. XX, XXI.

6. *Swerikes Stadz-Lagh . . . af Trycket* (lika med 1618 års edition) *åhr 1618. Nu på nytt Med Hans Kongl. May:tz nådige Privilegio uplagd, Och någre Anmärkningar der till bifogade. Stockholm, Tryckt och uplagt uti thet af Kongl. M:tt privil: Goldenaus Tryckerij, Åhr 1702.* 392 sidor i lång 12:o.

I början finnas 3 onummererade blad, innehållande ett förord af utgifvaren, den genom sin stora edition af K. Christoffers Landslag mera bekante Hărădshöfdingen P. Abrahamsson, samt K. Gustaf Adolfs stadfästelse. Stadslagen, som uptager sidd. 1-271, är försedd med anmärkningar af Abrahamsson, innehållande hänvisningar till Chr. LL., anförda stadganden i särskilda förordningar, upgift angående hvad som på utgifvarens tid ej var i bruk af det som texten föreskrifver, och hvad som i stället iakttagas m. m. Deremot äro förteckningarne på flockarne här uteslutna. Efteråt följer Kyrkbalken, Domarereglorna, Rättegångsordinantien (af 1614) m. m., och slutligen, på onummererade blad, ett alphabetiskt register öfver Lands- och Stadslagen. K. Christoffers Landslag är samma år och i lika format, och äfven med dylika anmärkningar, utgifven af Abrahamsson.

7. *Swerikes Stadz-Lagh . . . af Trycket* (lika med 1618 års edition) *Åhr 1618. Nu åter å nyo med Anmärkningar vplagd I Stockholm hos sal. Anders Biörckmans Enkia, åhr 1730.* 828 sidor i 4:o.

Tre onummererade blad i början innehålla K. Fredriks privilegium för Borgmästaren i Söderhamn I. Arnell att utgifva detta verk, Arnells företal, samt K. Gustaf Adolfs stadfästelse. Stadslagen är af nämnde utgifvare försedd med anmärkningar, till största delen innehållande utdrag af senare förordningar angående ämnen, som stå i sammanhang med det, hvarom i texten handlas. Många anmärkningar innehålla dock försök att förklara textens rätta mening, eller att uttyda der förekommande gamla ord. Här äro, likasom i näst förutnämnda edition, förteckningarne på flockarne uteslutna. Efteråt

följer, på onummererade blad, ett alfabetiskt ordaregister på de i anmärkningarne öfver Stadslagen befintliga materier.

8. *Sveciæ Regni Leges Civiles aut Civitatum, Secundum Potentissimi & Serenissimi Principis ac Domini, Domini GVSTAVI ADOLPHI, Sueonum, Gothorum & Vandalorum Regis, Magni Principis Finlandiæ, Ducis Esthoniæ & Careliæ, Domini Ingermanniæ &c. mandatum publicatæ & typis excusæ A. 1618. A Johanne Loccenio JC. in Latinam linguam traductæ, & brevibus Notis illustratæ. Accedunt Regulæ Juris Sveogothici, atque Index. Cum S.^{ma} R.^{ma} Maj.^{est} Privilegio. Holmiæ, Typis Nicolai Wankijf, S. R. Maj.^{est} Typographi. Anno M DC LXXII.* 168 och 66 sidor i fol.

Ett onummererat blad i början innehåller K. Gustaf Adolfs stadfästelse, likasom sjelfva lagboken öfversatt på Latin. Sidd. 1-144 innehålla Stadslagen, och sidd. 145-168 den i Svenska originalet dervid fogade Kyrkbalken. Derefter följa, med ny paginering, sidd. 1-46, äfven på Latin öfversatta, 1614 års Rättegångs-ordinantie, 1615 års Rättegångs-process, 1662 års placat angående revision öfver justitiesakerna, samt Olai Petri domare-reglor. Sidd. 47-58 innehålla de på titelbladet omnämnda *Regulæ Juris Sveo-Gothici, Ex universo Legum Sueo-Gothicarum Codice excerptæ, & brevibus Notis à Joh. Loccenio illustratæ, atque secundum ordinem Titulorum Juris positæ*; samt sidd. 59 o. följ. ett alfabetiskt register. Vid de flesta capitlen af Stadslagen äro fogade till största delen korta anmärkningar, bland annat innehållande hänvisningar till senare stadgar. Hvad hufvudsaken af detta arbete, eller öfversättningen af Stadslagen, beträffar, är denna så god som man kan vänta den af Loccenius¹⁵⁾, men också icke bättre, ty en mängd äfven alldeles tydliga ställen äro här oriktigt öfversatta. Då det skulle leda till en gagnlös vidlöftighet att här upräkna äfven blott de gröfsta felen i denna öfversättning, vill jag endast anföra några få prof. *trättan marker och otta örtoghar* (d. ä. 13 $\frac{1}{4}$ marker), KgB. 5, öfversattes: "*tredecim marcis cum dimidio*"; eller *hans Embetzmanz, och hafver ther Doombref å*, KgB. 10: pr., "*ita ut ea non sit contentus, sed contemnat scriptam sententiam*"; then som å kärns, Kg. 11: 1, "*actor*"; *wider then saka*, KgB. 14, "*in ista causa*"; then som *Målsäganda Rätt tigger*, ibid. "*quicumque talis actoris jus iterum petit*"; *hvarke medh Lagum eller Penningum*, ibid. "*non lege vel pecunia*", o. s. v. Ej sällan äro enskilda ord eller smärre stycken af vårdslöshet förbigångna; sådant är äfven förhållandet med hela §. 2 af BB. 18.

9. *Sveciæ Regni Leges civiles . . . Privilegio.* (lika med den näst föregående) *Londini Scanorum Sumptibus Adami Junghans imprimebat Vitus Haberegger, Acad. Carol. Typogr. Anno M. DC. LXXV.* 438 sidor i 8:o.

Att detta endast är en ny upplaga af den under näst föregående N:r uptagna öfversättning, behöfver knappt anmärkas. Två onummererade blad i

15) Jfr. VGL. föret. sidd. XLVIII, XLIX.

början innehålla K. Gustaf Adolfs stadfästelse, och sidd. 1-259 Stadslagen, hvarefter följa samma tillägg som i den äldre uplagen.

10. *Des Reichs Schweden Stadt-Recht, Welches Auff des Grossmächtigen Hochgebohrnen Fürsten und Herrn, Herrn GUSTAV ADOLPHS, Der Schweden, Gothen und Wenden Königs, Gross-Fürsten in Finnlandt, Hertzogen zu Ehsten und Carelen, Herr über Ingermannland, Ausgegangenen Befehl Anno 1618. gedruckt; Nun aber vor kurtzer Zeit von neuen aufgeleget und mit gar nützlichen Anmerckungen aus den Königl. Schwedischen ergangenen heutiges Tages gebräuchlichen Verordnungen, Resolutionen, Recessen, und Præjudicaten, vermehret und erkläret worden, Nach vieler Verlangen aus der Schwedischen in die Teutsche Sprache mit genauern Fleiss übersetzt, und mit kurtzen notis marginalibus illustreret; Mit Ihro Königl. Maj. allergnädigstem Privilegio. Franckfurth und Leipzig, Bey Georg Mattkias Nöller, Anno 1709. I 4:o.*

Tre onummererade blad i början innehålla K. Gustaf Adolfs stadfästelse, likasom sjelfva lagboken öfversatt på Tyska. Stadslagen, med dervid fogade anmärkningar, uptager 307 sidor; sista sidan (308) innehåller endast den anmärkning, att Kyrkbalken är uphäfven, och därför icke här uptagen, och att i dess ställe har kommit Kyrklagen af år 1686. Denna, tillika med de vanliga domarereglorna och åtskilliga stadgar, allt med särskild paginering, samt alphabetiskt register till Lands- och Stadslagen, är tryckt såsom bihang till Stadslagen och K. Christoffers Landslag, hvilken senare äfven är utgifven i Tysk öfversättning samma år och med alldeles lika tryck som Stadslagen. Vid Landslagens början finnes en af Nöller, som var bokhandlare i Riga, undertecknad dedikation till K. Carl XII, der det upgifves att denna öfversättning af Lands- och Stadslagarne blifvit på General-Guvernören Grefve Dahlbergs föranstaltande utarbetad af två ledamöter i Lifländska Hofrätten (i Dorpt)¹⁶⁾. Den på Stadslagens (likasom på Landslagens) titelblad omnämnda nyligen tryckta Svenska uplaga är den förut (sid. LXXXV) omtalade år 1702 tryckta edition med Abrahamssons anmärkningar, hvilka ock här äro öfversatta. De i titlen äfven nämnda *notæ marginales* äro vid öfversättningen tillagda anmärkningar, hvilka dock icke hafva blifvit satta *in margine*, utan nedanför texten, utmärkta med stjernor, till skilnad från de öfversatta anmärkningarne, hvilka här, likasom i originalet, äro betecknade med bokstäfver *a, b* &c. Förteckningarne på flockarne saknas här, likasom i 1702 års Svenska edition. Öfversättningen är i allmänhet icke utan skicklighet utarbetad, ehuru den ofta kunde hafva varit mera ordagrann; men ej sällan träffas missförstånd äfven af sådana ställen, som äro tydliga, såsom då *wider then saka*, KgB. 14, öfversattes "*an derselbe Sache*", med *Lagum*, ibid. "*Mittelst-Gesetz*"; *näste Fränder*, JB. 2: pr. "*der nechste Anverwandte*"; *aff Arfwe hans*, J. 15:

16) Warmholtz (*Bibl. hist.*, XIV. sidd. 15,

18) nämner en öfversättare, Assessorn, se-

dermera Lagmannen i Nerike Joh. Enander, adlad Enanderhjelm.

pr. "von deren Erbgütern"; rifver ock nider taker, BB. 1, "verändern, oder gantz abbrechen"; än them ther nokot thet händer som skadhliket är, eller eigh mågho renlika &c., BB. 8: pr. "durch Ermangelung der Brücke nicht einiger Schaden geschehen, sondern sie reinlich" &c.; är thet skemmelika haldnat, BB. 18: 1, "ist es aber durch übele Wartung gantz verderben"; öghon, ibid. §. 2, "ein Auge"; hors, BB. 19, "Hengst"; thet är swå forståndande, at &c. B. 22: 3, "dieses hat die Bedeutung, und geschiehet zu dem Ende, damit" &c. o. s. v. Ordet mark öfversättes stundom, såsom DrVd. 3, med *Thaler*, annars med *Marck*. Stundom äro ord förbigångna, såsom *tå thera Bryllop görs*, GB. 9: 1; som *Fader eller Moder med honom eller henne gaff*, GB. 18: pr.; *Sial*, JB. 5: pr.

11. *Sveriges Rikes Stadslag. Öfversättning på Finska språket af Ljungo Thomæ; på Finska Vetenskaps-Societetens bekostnad utgifven af Wilh. Gabr. Lagus. Helsingfors, Gründahlska boktryckeriet, 1852. 173 sidor i 4:o.*

Ett onummererat blad i början innehåller ett företal af utgifvaren. Öfversättaren, som äfven på Finska öfversatt K. Christoffers Landslag, var Kyrkoherde i Kalajoki i Österbotten. Detta arbete är tryckt efter en Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig handskrift, sign. B 98. Som, enligt hvad denna handskrift utvisar, öfversättningen af Stadslagen är gjord år 1609, och den af samme man utarbetade öfversättning af Landslagen, hvilken äfven finnes i en Kongl. Bibliotheket i Stockholm tillhörig handskrift, är 7 år äldre, och båda öfversättningarna således blifvit utarbetade innan de Svenska originalerna voro tryckta, synes utgifvaren, numera afidne Professorn i Helsingfors, Lagus, ej hafva haft skäl att finna det "anmärkningsvärdt", att till grund för dessa öfversättningar "icke ligger något tryckt exemplar, utan handskrifter". Den handskrift öfversättaren följt, har varit en af dem, som i slutet af KpB. tillägga K. Magnus Erikssons stadga af år 1360.

Jag bör icke underlåta att här omnämna en bok med titel: *SveoGothicum Jus Civile quod Stadz-Lagh nominatur . . . oratione solenni . . . recitatum a Jona Nicolai Bringandro, Smalandia-Sveco, LL. Stud.* Dorpat, 1651, 4:o¹⁷). Att detta ej kan vara en öfversättning af Stadslagen, kan redan af bokens titel slutas. Det är ett vid ett högtidligt tillfälle d. 4 Junii nämnda år hållet tal, till hvilket af Professorn och Akademi-Bibliothekarien L. Lundenius utfärdades program, som är tryckt i början af boken. Talet innehåller en framställning i korta satser af alla capitulens innehåll i Stadslagen, äfvensom i den dervid fogade Kyrkbalken.

17) Denna bok, hvars titel finnes hos Warmholtz, anf. st. sid. 18, är mycket sällsynt

i Sverige. Den finnes i Upsala Universitetsbibliothek.

III. Om närvarande edition af Stadslagen.

Då jag kallar denna lagbok K. Magnus Erikssons Stadslag, sker det icke i den mening, att denna lag blifvit af nämnde Konung formligen stadfäst, hvilket icke är mera säkert än att den efter samme Konung benämnda Landslag blifvit det; utan därför, att den allmänna Stadslagen blifvit under K. Magnus Erikssons tid författad, och för att, genom denna fullständiga titel, skilja den yngre Stadslagen från den äldre så kallade Bjärköarätten, hvilken är tryckt i 6:te bandet af denna samling; men i allmänhet, då denna motsats ej behöfver uttryckas, och mistag ej kan ega rum, synes det vanliga namnet Stadslagen vara tillräckligt till utmärkande af ifrågavarande lagbok, likasom benämningen Bjärköarätten, då fråga är om Svenska lagar, tillräckligen tydligt betecknar den äldre, egentligen för Stockholm utarbetade Stadslagen, utan att man kan befara någon förväxling antingen med den yngre allmänna Stadslagen, eller med de Norska eller Danska Bjärköarätterna.

Till grund för texten har jag funnit cod. A. böra läggas, i anseende till dess ålder och inre beskaffenhet, och icke därför att den blifvit skriven för Stockholms stad, eller därför att den hufvudsakligen blifvit följd i den år 1618 tryckta och af K. Gustaf Adolf stadfästade texten, ehuru sistnämnda omständighet måst anses som en tillfällig fördel. Då af fl. 2, 3 KgB. finnas två olika redaktioner, af hvilka den ena är den ursprungliga, och den andra tillkommit mer än 100 år senare, i anledning af det år 1471 fattade beslutet om utländingars uteslutande från städernas styrelse, så har jag tryckt båda dessa redaktioner i spalt, så att den första spalten meddelar den ursprungliga texten, efter en annan handskrift (B.), och den andra den nyare texten efter cod. A, der denna text blifvit skriven på ett senare insatt blad; vid hvardera af dessa texter hafva de dithörande handskrifter blifvit uppräknade, och der förekommande olikheter anmärkta¹⁾. De i cod. A. ej sällan förekommande uppenbara skriffel hafva i allmänhet kunnat rättas i enlighet med andra, om ock någon gång endast yngre²⁾ handskrifter. Några fel finnas i alla kända handskrifter, och hafva därför endast kunnat anmärkas, men ej rättas; sådana kunna ock vara ursprungliga redaktionsfel, hvilket uppenbarligen är förhållandet då felen äro hämtade från felaktiga handskrifter af MELL.³⁾ Vid den otjenliga, ofta förvillande interpunktion, som finnes i cod. A.⁴⁾, likasom i

1) Se not. 16 sid. 7; not. a sid. 8.

2) Se not. 30 sid. 75; not. 59 s. 96. Ordet *gardha*, BB. 4: 1, har jag ej ansett mig kunna ändra, emedan det rätta ordet *gaffla*, som endast finnes i en yngre handskrift (se not. 44), troligen är en af dennas skrivare ur BjR. hämtad rättelse.

3) Jfr. hvad förut blifvit anfördt om Stadslagens redaktion sidd. LXXVII, LXXVIII.

4) Så hafva orden *ok*, *tha*, *hmar* ofta stor begynnelsebokstaf midt i perioden, hvarigenom sammanhanget afbrytes. Så förekommer *Nw* fyra gånger inuti texten i ÆB. 8. Så skrives *Hwar annarledhis &c.*,

de öfriga handskrifterna, har jag ej kunnat binda mig; jag åberopar här hvad i företalet till MELL. sid. LXXXVIII blifvit anfördt. I Addit. A. har dock handskriftens interpunktion blifvit bibehållen, därför att detta stycke är aftryckt efter originalbrevet. Då i cod. A, likasom i de öfriga handskrifterna, ej finnes indelning i §§, har jag, ehuru jag icke alltid funnit den i 1618 års edition gjorda, och i de senare editionerna bibehållna indelning vara den lämpligaste, likväl i allmänhet bibehållit densamma, i anseende till de många citater efter dessa editioner, som förekomma i juridiska skrifter, enär onödiga ändringar i denna del skulle vålla mycken oreda, utan motsvarande gagn. Endast på några ställen, der nämnda indelning kunde gifva anledning till missförstånd, och därför är bestämdt oriktig, har jag ej kunnat annat än ändra densamma; de ändrade ställena, äfvensom skälen till ändringarne, har jag dock trott mig böra här nedanför upgifva⁴). Här, likasom i MELL., äro de i bal-

KpB. 20: 1, likasom om der börjades en ny period; likaså *Jwir all the brut* &c. RB. 33. o. s. v.

- 5) I slutet af KGB. 16 börja de gamla editionerna ny § (6) vid orden *Then som thetta witer* &c., ehuru detta endast sammanhänger med det näst föregående, eller §. 5. I *ÆB.* 6 börjas ny § (3) vid orden *ganger her a land*, hvilket endast kunnat ske derigenom, att de föregående orden *nari lagh samu* (not. 42) onödigtvis blifvit uptagna ur andra handskrifter; men då jag ej funnit skäl att här inflicka dessa ord, har vid nämnda ställe ej kunnat börjas ny §; de följande §§:na hafva sålunda blifvit 3 och 4, och att det ursprungligen varit så äfven i 1618 års edition, synes af sista §:en, der man glömt att ändra siffran 4 till 5. I *BB.* 16 börjas §. 1. vid orden *Dræper siddan flere* &c., fastän detta sammanhänger med det föregående, från hvilket det sålunda orätt blifvit skildt; deremot borde §. 1. insättas nedanför vid orden *Dræper man annars manz fæ* &c. I KpB. 15 är ej ny § börjad vid orden *Ok thetta ær mærkiande* &c., fastän detta ej sammanhänger med det näst föregående (§. 3); jag har därför här insatt §. 4. Samma förhållande är i KpB. 33 vid orden *Ok them manne skuld giffs* &c., hvilket ej sammanhänger med det näst föregående (§. 7), hvarför jag här har insatt §. 8; tilläfventyrs har detta äfven i äldsta editionen varit meningen, och §:s tecknet genom tryckfel blifvit uteslutet, enär den följande §:en äfven der har nummer 9. I *SkB.* 9 är sista stycket: *Nw kan*

nokor man &c. såsom §. 1. skildt från det föregående, hvarigenom sammanhanget med detta afbrytes; ty här är endast fråga om påföljd af sådan skada, som i det föregående omtalas. I *RB.* 7 börjas §. 2. vid orden *Engin skal dyrffnas* &c., ehuru detta sammanhänger med det näst föregående, hvarför §:en måste börjas med orden *Nw kan them pantren synias* &c. (jfr. Gloss. ordet *valds værk*). Deremot är ej ny § börjad nedanför vid orden *Samu lagh wari vm then* &c., hvarigenom det fått det oriktiga utseendet, som om detta skulle syfta på det näst föregående; jag har därför här insatt §. 3. I *EdsB.* 7 är ej § insatt vid det sista stycket: *Kan then man döð* &c., ehuru detta icke står i något sammanhang med det föregående. I *EdsB.* 15 börjas ny § (2) vid orden *Nw sitia the a wægh* &c., ehuru detta sammanhänger med det näst föregående. Samma förhållande är i *EdsB.* 16, der ny § (3) är börjad vid orden *Skær ok han skap* &c. I *EdsB.* 19 är §. 1. börjad vid orden *vtan the haffra barn saman*, och likaså i fl. 20 vid orden *vtan modher ligger i hæl* &c.; på båda ställen midt i perioden; till följd af denna olämpliga afdelnings borttagande hafva de följande §§:nas nummer i båda flockarne blifvit ändrade. I *DrVd.* 14 börjas §. 1. vid orden *Kan then man ella kona dræpa* &c., ehuru detta tydligen sammanhänger med det föregående; hvaremot § lämpligen kunnat börjas vid orden *Swa skutu therra ærffvingia* &c. I *DrVd.* 16 börjas ej § vid orden *Nw vm han dyl* &c., hvar-

karnes början förekommande, af skrifvarne godtyckligt författade förteknin-
garne på flockarne i handskrifterna merendels alldeles afvikande från cod. A,
och äfven olika sins emellan; jag har därför i allmänhet endast ur några få
handskrifter, äfvensom ur 1618 års edition (X.), kunnat anföra varianter vid
dessa förteknings⁶⁾; på några ställen, der det behöfts till rättelse af fel, el-
ler jag annars funnit anledning dertill, hafva dock andra handskrifter blifvit
anförda. Ehuru det är otvifvelaktigt, att utgifvaren af 1618 års tryckta up-
laga af Stadslagen (af mig kallad X.) i det hela följt den ännu i behåll va-
rande och äfven af mig till grund för texten lagde cod. A, har jag så mycket
mindre kunnat underlåta att i noterna anföra de der förekommande afvikelse-
r från nämnda handskrift, med undantag af orthographiska olikheter och
uppenbara tryckfel, som afvikelserna, med nämnda undantag, till största de-
len tydligen äro hämtade ur andra handskrifter, eller i allt fall med upsåt
gjorda, och den sålunda tryckta texten blifvit af K. Gustaf Adolf stadfä-
stad, och således från den tiden varit den gällande lagtexten. Likaledes har
jag i noterna uptagit de i slutet af nämnda edition bifogade "åtskilnader",
ehuru jag ej funnit lämpligt att anföra de der förekommande uppenbarligen
oriktiga och misledande upgifter om de handskrifters ålder, der dessa varian-
ter skola hafva blifvit funna⁷⁾. Att här anföra de i en del handskrifter⁸⁾ fö-
rekommande anmärkningar vid åtskilliga ställen af Stadslagens text, har så
mycket mindre kunnat komma i fråga, som af dessa innehållslösa anmärknin-
gar ingen ting är att lära; endast vid KpB. 32: pr. har jag funnit skäl att an-
föra en der tillagd underrättelse om betydelsen af ordet *stryka*⁹⁾. I särskil-
da, närmast under texten satta noter har jag meddelat hänvisningar till mot-
svarande ställen i MELL. och BJR. vid de flockar, hvilkas innehåll antingen
hufvudsakligen eller till någon del är hämtadt ur dessa lagar. Under titlen
Additamenta har jag meddelat de i åtskilliga handskrifter förekommande til-
lagda capitel, hvilka icke äro endast afskrifna ur K. Christoffers Lands-
lag eller, såsom på ett ställe, ur Uplandslagen; sådana tillägg har jag endast
anmärkt vid de ställen der de förekomma¹⁰⁾. Bland dessa *additamenta* har
dock ett blifvit uptaget, hvilket icke egentligen skulle höra dit, emedan det
icke är ett tillägg till lagtexten, nemligen det i första rummet (Addit. A.) med-
delade Rikets Råds bref den 14 October 1471 angående utländingars uteslu-

igenom detta blifvit orätt sammanbundet med det näst föregående (§. 1.). Samma för-
hållande är i SVL 4, der ny § ej är börjad vid orden i slutet: *Sama lagh wari om thæar* &c. I SVL 14 är § insatt vid orden *Skiuter ok annar* &c., ehuru orden *Ok thæssa XL marker* angå det som är sagdt i flockens början. I SVd. 7 börjas §. 1. vid orden *Kan annat fæ* &c., lika-
som om det följande: *Wardher han lyt-ter* &c. ej skulle angå det som säges i flockens början. — Här bör äfven anmär-

kas att i KgB. 15 en §. 14. finnes i slutet, hvilken endast innehåller de ord, som på detta ställe äro i cod. A. af senare hand tillagda (se not. 90 sid. 28).

6) Se not. 3 sid. 3.

7) Jfr. hvad om dessa åtskilnader ofvanför blifvit anfördt, sidd. LXXXI, LXXXII.

8) Codd. 41, 44, 45, 49, 51, 56. m. fl.

9) Se not. 59 sid. 213.

10) Se not. 58 sid. 48; not. 39 s. 54; not. 76 s. 76; not. 77 s. 319 &c.

tande ur städernas Råd; men då innehållet af detta bref ligger till grund för den ändring, som blifvit gjord i Stadslagen KgB. 2 och 3, och således för den väsendtliga olikhet som handskrifterna förete i dessa flockar, så har jag ansett detta bref böra här meddelas, likasom det blifvit uptaget bland tilläggen i Stadslagens äldsta edition; och det har då ej kunnat erhålla annan plats än den, som det här intager. Då jag här kunnat till grund för texten lägga sjelfva originalbrefvet, har det naturligtvis varit aldeles onödigt att upräkna de många i de mig bekanta afskrifterna förekommande fel; några afvikelser har jag dock funnit skäl att anmärka. I afseende på de öfriga, egentliga additamenterna må här blott anmärkas att de blifvit tryckta i ordning efter åldren af de äldsta handskrifter der de förekomma. — För öfrigt får jag åberopa hvad jag, i afseende på mitt sätt att gå till väga, anfört i företalet till MELL. sidd. LXXXVII-XC.

Beträffande Glossarium gäller äfven hvad i nyssnämnda företal sidd. XCII, XCIII blifvit anfördt; hvarvid endast är att tillägga att de ord, som förekomma på motsvarande ställen i Bjärköarätten eller MELL., i allmänhet icke behöft att här å nyo uptagas; samt att, då skilnaden emellan *t* och *th* (*þ* förekommer aldrig i cod. A. eller någon annan af de äldsta handskrifterna af Stadslagen) icke noggrannt iakttages i Stadslagens handskrifter, hvilket visar att äfven skilnaden i uttalet af *t* och det gamla *þ* i senare hälften af 14:de århundradet börjat att försvinna, så har jag nu icke heller kunnat annat än i Glossarium sammanföra de ord, som i handskrifterna vanligen skrivas med *t* eller *th*, så att de ord, som hafva dessa begynnelsebokstäfver, om hvarandra uptagas under bokstafven *T*.

Bland *Addenda et emendanda* har jag måst intaga anmärkningar rörande några handskrifter (codd. 105-109.), som kommit mig till handa först sedan Stadslagens text eller en del deraf redan var tryckt¹¹⁾.

Det återstår att här tillägga några uplysningar, hörande till de föregående banden af detta verk.

Två blad af en för öfrigt numera förlorad pergamentshandskrift af Vestgöotalagens äldre codex hafva af mig blifvit omnämnda i de vid Gotlandslagen bifogade *Addenda et emendanda* sid. 379. Dessa två blad hafva numera från Norska Riksarkivet blifvit öfverlemnade till Kongl. Bibliotheket i Stockholm, der jag nu haft tillfälle att se äfven det blad, som jag förut endast kände genom Rydqvists beskrifning i *Svenska språkets lagar*, I. sid. XXIX. Detta blad börjar med orden *vitū til þess*, AB. 21: 2, och innehåller det följande, till och med orden *adalcono barn. vider(gangit)*, fl. 23. De här före-

---

11) Se sidd. LII-LIV ofvanför.

kommande olikheter med den tryckta texten äro följande: i fl. 21: 2, *þæt* (efter not. 60) utelemnas; efter *æller* tillägges *til*; för *num* läses här *nvma*¹⁾; § 3, efter *skal* till. *sva*; efter *bo* till. *ffadir skal*²⁾ *sialfr a þingi barn sit ællede. en skal arff taca*; för *Æ* läses *a*, och *selia* för *søkæ*; fl. 22, *mapær* utelemnas; för *annörghom* läses *andð*; *þa* för *han*; *haua* för *han havir*; *hanum* för *þem*; *han* för *an*; *lagmale þa far han* (?) *eki vart* &c. för *laghmæli* &c.; *sinum* utelemnas; i slutet till. *sacsökia sva hærað sva kunungi*; fl. 23, för *mapær* läses *man*; *allær* utelemnas.

Af Östgötalagen hafva åter blifvit funna fragmenter af en för öfrigt förlorad pergamentscodex. Dessa fragmenter, som tillhöra Kongl. Bibliotheket i Stockholm, hafva, likasom många andra dylika, hvaribland de nyss omtalade fragmenterna af Vestgötalagen, varit begagnade till permar eller omslag vid inbindning af böcker. De utgöras af 10 blad, eller 5 pergamentsstycken, af hvilka det sista (9:de och 10:de bladen) blifvit skuret midt i tu på tvären (eller längs åt raderna). I kanten af detta stycke är skrifvet *Tionde Register Aff Albo Kinneuals och Norrvidinge Häreder Anno 1601*, hvilken anteckning vitnar om det bruk, som blifvit gjordt af detta blad. Bladen hafva 5 tums höjd och $3\frac{1}{10}$ tums bredd; skriften är vacker, från medlet af 14:de århundradet. Sidorna äro af skrifvaren sjelf nummererade med Romerska siffror i öfra brädden. De 8 första bladen hafva hört till ett lägg; här hafva de 8 första sidorna N:r *cxxxj-cxxvij*, och de öfriga *cxlvii-cliiij*, således fattas 8 sidor i midten af lägget, hvilket alltså haft 24 sidor eller 12 blad; de 2 sönderskurna bladen hafva suttit i midten af det nästföljande lägget; sidorna hafva här N:r *clxi-clxiiij*, således hafva 3 blad i början af detta lägg och 3 blad i slutet gått förlorade, och hela detta lägg har blott innehållit 8 blad. Om denna handskrift har innehållit hela ÖGL., synes den hafva bestått af omkring 120 blad. De 8 första sidorna börja med orden: *kuar hemula sær sialuer. oc þriþi maper eg sæ hemula ma* (jfr. ES. 11. not. 35), hvarefter följa ES. 12-20 samt fl. 21: pr. till och med orden *oc þær vi(tra)*. Det andra stycket börjar med orden *Nu clandas firi hanom* &c., VinsB. 13, förbigår rubriken och förteckningen till RB., och slutar med orden *oc hin ganger*, fl. 8: 2. (före not. 69). De 2 sista bladen börja med orden *i eþenom. böten* &c., RB. 17, förbigå fl. 18, och sluta med orden *ælla mæþ botom*, RB. 26: pr. (vid

1) Jag har i den i tidskriften *Frey* för 1847 införda underrättelse om det då kända bladet af den handskrift, till hvilken äfven det nu ifrågavarande bladet hört, anmärkt de der förekommande Norska ordformer. Hit hör äfven att *num* blifvit ändradt till *nvma* (efter det Norska *nema*). Om ock på det andra bladet (RetlB. 13) ej stått *nema* utan *nvma*, såsom här (*e* eller *v* är der, såsom jag på anf. st. anmärkt, otydligt), så kommer det på ett ut, men

nv ma, såsom Munch trott vara det rätta, får der för ingen del läsas. Nedanförl på det nu ifrågavarande bladet (i AB. 22) är det Vestgötska *num* oförändradt.

2) I denna handskrift förekommer den egenhet, som jag icke funnit i någon annan Svensk handskrift, att bokstäfverna *sk* äro sammandragna på det sätt, att första strecket af *k* är ofvantill något framböjdt, till likhet af ett *f*.

not. 69). Början af nya flockar är här endast vid RB. 1 och 2 utmärkt; men på några ställen på hvar sida finnas i brädden bokstäfver *a, b, c* &c., som synas skola betekna afdelningar i texten. De här förekommande i allmänhet obetydliga afvikelser från den tryckta texten öfverensstämma merendels med codd. B. och F. I ES. 14: pr. läses här: *siter tua fæmter. þa scal þy eg væria æt kan cumber eg þripio fæmt at sitia. Nu stæmnis þing* &c. för: *gör at mæle* &c.; i 15: 5. läses *løpes ep* för *lufs ep* (vid not. 10), och *lag skilda* för *laghskipta* (efter not. 38); i RB. 3: 2. läses: *taker kununger* &c. med förbigående af *egh* (efter not. 7). De betydligaste olikheterna bestå deri, att många större eller smärre stycken äro förbigångna. Sålunda, utom den förutnämnde fl. 18 RB., förbigås här ES. 12: 1. och 13: 1; orden *Nu all iorþa dela — fæmt gangas*, 15: 1; orden *Nu will hærazs höþpinge — sum lagh sigþia*, RB. 4: pr.; orden *Nu falzs tolf manna epær — epumin stopu*, 5: 1; fl. 6: 1; orden *þa sæghi — hionum hans*, 7; orden *sæmbær þöm — at epinum*, 8: pr.; orden *þæt æru þreia markær*, §. 2; orden *ok stæmni — kon sætts*, 21: pr.; orden *Stæmne kan — stæmde flerum*, §. 1; fl. 22: 1; orden *andru — sua a*, 26: pr. För öfrigt må anmärkas att här alltid skrives *æt* för *at* (conj.), och att *kan, kana* på några ställen sammandrages med det näst föregående ordet, såsom *vtana (vt kana)*, ES. 15: 5; *atran (atær kan)*, RB. 4: 1; *firin (firi kan)*, RB. 20.

I företalet till Visby Sjørätt sid. LXXXV har jag omtalat ett Klosterbibliotheket i Odense tillhörigt exemplar af Visby Sjørätt på Danska, tryckt i Köpenhamn 1545, hvilket år 1794 varit begagnadt af utgifvarne af *Nye Danske Magazin*, men sedan saknats i nämnda bibliothek; och jag har ytrat den mening, att denna bok ännu en gång torde komma i dagen. Detta har ock sedermera inträffat, då boken för två år sedan blef funnen i ett till Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn hörande skræprum, i en hög af smärre tryckta skrifter, som från längre tid tillbaka der varit inlagda. Boken blef genast igenkänd såsom tillhörande nämnda Bibliothek i Odense, dit den därför blef åter-sänd. — Två andra tryckta exemplar af Visby Sjørätt, tillhörande Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn, båda innehållande den från Holländska öfversättningen åter på Plattyska öfversatta texten, och tryckta i Lübeck hos Balhorn, böra äfven här omnämnas. Det ena af dessa exemplar har sedan början af detta århundrade tillhört nämnda Bibliothek, men länge saknats. Det är samma exemplar som fordom tillhört Mich. Richey, hvars namn är skrivvet nederst på titelbladet, och hvilket omtalas i företalet till Visby Sjørätt sidd. LXXIX, LXXX. Boken hade kommit i H. Hjelmstjernes († 1780) bibliothek³⁾, och egdes efter hans död, och ännu år 1794, då första bandet af *Nye Danske Magazin* trycktes, af hans dotter, till dess samlingen i början af detta århundrade kom till Kongl. Bibliotheket. Magazinet utgifvare viste icke att

3) Den är uptagen i den fem år efter hans

död tryckta katalogen öfver denna boksamling, II. sid. 709.

boken fanns i Hjelmstjernska biblioteket; och i Kongl. Bibliotheket hade den i många år saknats, då den innevarande år igenfanns i en affiden mans efterlemnade boksamling, och det icke allenast upäcktes att den tillhörde Kongl. Bibliotheket, utan äfven att det var samma bok som i *Danske Magazin* omtalades såsom fordom tillhörande Richey. Boken har innehållit 24 onummererade blad, af hvilka två hafva gått förlorade. Titlen är den i detta slags editioner vanliga: *Dit ys dat — rychten mach*⁴⁾; under titlen finnes ett träsnidt, föreställande ett seglande fartyg. På andra sidan af titelbladet börjas texten med orden *Hyr begynnet* &c. Capitlen hafva de vanliga öfverskrifterna; de sex förstas ordningsnummer äro tryckta med bokstäfver. I cap. 27 äro orden *Dyt ys* &c. tryckta som en öfverskrift på 4 rader, de 2 första med större stil. Fol. 21 fattas, hvarigenom en del af cap. 55, efter orden *dar vth to*, samt 56-60 gått förlorade⁵⁾; foll. 22, 23 innehålla cap. 61 o. följ. till och med orden *vnd smøren, so*, cap. 71; men fol. 24, innehållande sista orden i cap. 71 jämte hela cap. 72, och orden *Hyr endet* &c. samt tryckningsåret, hvilket utan tvifvel här, likasom i de andra editionerna af detta slag⁶⁾, stått att läsa i slutet, har gått förloradt. Boken var defekt då Hjelmstjernska katalogen trycktes, och troligen äfven då boken kom i Hjelmstjernes ego; men att den just var det år 1769, då Dreyers af mig citerade *Einleitung* trycktes, kan ej anses som afgjort, ty Dreyer hade icke sett boken, och viste derom ej mera än hvad Richeys katalog innehöll. Emedlertid känner man bokens tryckningsort och årtalet, såsom jag i anf. företal anmärkt, endast af upgiften i sistnämnda katalog. Att boken är tryckt i Lübeck hos Balhorn, kan, då den jämföres med 1564 och 1575 års editioner, ej dragas i tvifvelsmål; men årtalet 1596 är högst sannolikt oriktigt. Redan stilen visar sig vid första ögonkastet vara betydligt äldre; och då det vid textens granskning befinnes att denna vida mindre än Balhorns öfriga editioner avviker från 1537 års edition, hvilket säkerligen icke hade varit förhållandet om ifrågavarande edition hade varit yngre än dessa, så kan nästan med säkerhet antagas att ifrågavarande edition är tryckt före år 1564; tilläfventyrs 1556, hvaraf genom tryckfel årtalet 1596 i Richeys katalog lätt kan hafva upkommit. — Det andra af de nämnda exemplaren har nyligen genom köp kommit till Kongl. Bibliotheket i Köpenhamn. Detta exemplar tillhör en edition i liten octaf, tryckt i Lübeck hos Balhorn 1589. Det innehåller, likasom 1575 års edition, 23 onummererade blad; och äfven i öfrigt passar min beskrifning på nämnda edition⁷⁾ alldeles på denna, med undantag af tryckningsåret, samt att här de fyra första capitlens ordningsnummer äro tryckta med bokstäfver.

4) Här må, såsom ett genast i ögonen fallande kännetecken på denna edition, anmärkas ett tryckfel i sjelfva titlen, nemligen *gamaket* för *gemaket*.

5) Då i mitt anf. företal säges att, enligt det Danska Magazinet utgifvares anmärkning

s. 282, en del af cap. 55 och allt det följande i detta exemplar saknades, så grundar detta sig på ett misförstånd af anf. not; jfr. nott. 195, 204 sid. 284, 285.

6) Se VSJR. föret. sid. LXXVIII, LXXIX.

7) VSJR. föret. sid. LXXIX.

Äfven texten öfverensstämmer nära med 1575 års edition; de små olikheter som här förekomma, kunna ej anses annorlunda än som tryckfel.

Af Skånska Stadsrätten finnes en i medlet af 15:de århundradet gjord afskrift i en Lunds Universitets-bibliothek tillhörig pergamentscodex, sign. H. L. a) fol. 11, hvilken har tillhört Malmö stad, och öfverst på första bladet har titlen *Registrum ville malmöyghe* skriven med rödt bläck. En antekning fol. 2, äfven med rödt bläck, meddelar den underrättelse, att *Istud Registrum fuit intitulum* (d. ä. förse dt med titel) *Anno domini m^ocd^ovicesimo &c.* Boken, som har haft 51 blad (af hvilka det 45:te är bortskuret) af $11\frac{3}{10}$ tums höjd och $8\frac{3}{10}$ tums bredd, och är bunden i skinnband med mässingsbeslag, innehåller afskrifter och antekningar rörande Malmö stad, gjorda i 15:de, 16:de och 17:de århundradena. Excerpter ur denna handskrift, hvilken hade blifvit Langebek meddelad af Lagerbring, äro tryckta i *Scriptores rerum Danicarum*, VII. sid. 243 o. följ. Lagerbring har således egt eller åtminstone innehaft boken. Huru och när den sedan kommit till Universitets-biblioteket, är obekant; då jag genomgick bibliotekets handskriftkataloger, var den åtminstone icke uptagen i någon katalog, om den ock, hvilket icke är troligt, fanns någonstädes i biblioteket, och den var mig därför obekant då Skånelagen utgafs⁸⁾. Skånska Stadsrätten uptager här foll. 22, 23 och första sidan af fol. 24. I början finnes en rubrik, lik den i cod. E. af Stadsrätten, eller N:r 13 af Skånelagens handskrifter⁹⁾, med hvilken äfven texten, med några få obetydliga undantag¹⁰⁾, nära öfverensstämmer, naturligtvis äfven deri, att den stad, som här på flera ställen (t. ex. not. 14 sid. 400) nämnes, är Malmö; dock förbigås här icke cap. 17, såsom i nämnde codex. Texten är indelad i 56 capitel, som ej äro numererade, men till största delen hafva rubriker; hvartannat capitel är prydt med röd begynnelsebokstaf, men de öfriga hafva blott öppet rum för en sådan. Likasom i nämnde codex, och många andra handskrifter, har cap. 53 fått sin plats i slutet. Efteråt är tillagdt samma stycke: *En manz boih &c.*, som på samma ställe finnes, alldeles lika lydande, i oftanämnde codex, efter hvilken det är aftryckt i SkL. I. Add. F. 1.

Hvad jag i företalet till Skånelagen anfört angående den Köpenhamnska runhandskriften (cod. 2), har, såsom lätt kunde förutses, ej undgått motsägelser af Herr Thorsen, hvars åsigtens oriktighet blifvit, som jag tror, af mig temligen tydligt ådagalagd. I sin skrift om *de Danske Runemindesmærker*, I. Afd. Köpenhamn 1864, sid. 299 o. följ., har Herr Thorsen sökt uprätthålla den så högt vördade handskriftens skakade majestät. Att försöket ej

8) J. O. Friberg, *Malmö stads historia och beskrifning*, Malmö 1842, sid. 42, omtalar denna bok med åberopande af *Script. rer. Danic.*, och berättar att "sjelfva manuscriptet finnes i Köpenhamn, dit det blifvit skänkt af Lagerbring". Denna orik-

tiga upgift har tillkommit genom misförstånd af ordet *communicato* i Langebeks antekning.

9) Se SkL. föret. sid. XXXIV.

10) Här må anmärkas att i cap. 42 läses *fyr-gwr* (se not. 11).

kunnat synnerligen väl lyckas, måste ursäktas. Hufvudsumman af den i många stora ord insvepta lilla bevisningen är den, att som man finner att ännu på en senare tid minnet af runorna icke alldeles försvunnit¹¹⁾, (hvilket icke heller blifvit påstådt,) t. ex. att *"der ej sjølden findes enkelte Runer i de ældre nordiske Lovhaandskrifter med almindelig Skrift"*¹²⁾, så är det icke underligt, utan tvärtom alldeles i sin ordning, att man företog sig att skriva en hel bok med runor; det var en *"Selvfølge"*, att man *"isteden for en Træbog fik en Bog af Pergamentsblade med Runer"*. Att i ett sådant företag endast finna "ett besynnerligt antiqvariskt infall"¹³⁾, det är en sådan dom, som *"saa ofte i Verlden overgaar hvad der skjönt og vigtigt — ej at tale om hvad der er højtideligt"*; sådant kan väntas af dem, som icke *"ere i Stand til at hæve sig over den kolde og overfladiske Betragtning, som det skjønne og ærværdige altid maa falde for"*. Hvad angår min förmenta oförmåga att fatta ett så sublimt föremål, som en med runor skriven bok, så kan jag försäkra att jag sätter tillbörligt värde ej mindre på runor än på andra föremål för historisk forskning. Men att jag anser runor och andra antiqviteter böra betraktas med historiskt förstånd och lugn pröfning, hvarförutan allt sundt omdöme förqväfvades och den blinda beundran öfvergår till en fanatisk fetischdyrkan — och att jag är fri för den ännu på vår tid, likasom på 1600-talet, gängbara antiqvariska ögonsjukdom, som genom ett eget slags hallucination visar föremålen mycket äldre än de verkligen äro, och som har med sig ett pockande att andra skola se sakerna lika förvändt — det medgifver jag gärna. — För att nu komma till hufvudsaken, eller den omtvistade handskriften, så är det icke nog att den text af Skånelagen som der finnes, naturligtvis måste hållas för den äldsta och hästa af denna lag; äfven de der tillagda fabelaktiga konungalängderna och rågångsdokumentet äro värdiga beståndsdelar af en så *"højtidelig"* handskrift. Om *Grænseskjelet* särskildt anmärkes att *"i Grønseprovindsen Skaane kunde der vel være Grund til ej at lade haant om dette Skjel"*; hvilket visar att Herr Thorsen ännu icke har någon aning om beskaffenheten af detta ömkliga dokument, om hvilket det är svårt

11) Till de af Herr Thorsen anförda bevis i denna väg kan läggas ett förmodligen honom obekant, att på den för 12 år sedan i Lund upresta minnesstod öfver Tegnér, finnes afbildad en runsten, hvaraf ju är uppenbart att runor ännu i våra dagar äro i bruk. Hvad under då om någon äfven nu företog sig att skriva en hel bok med runor? Borde väl det få namn af ett "besynnerligt infall"? Skulle ej tvärtom en sådan bok derigenom blifva mycket *"højtidelig"* och trovärdig, och i framtiden till och med kunna påstås vara ett eller an-

nat hundra år äldre än den verkligen är?

12) Bokstafven *þ* har länge blifvit brukad därför, att den betecknade ett ljud, för hvilket ingen bokstaf fanns i det Latinska alfabetet; och runan *maper* (*m*) har i några handskrifter varit begagnad som ett förkortningstecken för ordet *maper* (se t. ex. VGL. Tab. I, II, IV, V). Det är dock mycket osäkert om de skrifvare, som begagnade dessa runbokstäfver, kände någon enda af de öfriga runorna.

13) SkL. föret. sid. XI.

att säga om det är ett foster af en ovanlig grad af oförstånd, eller om det är en *humbug* af gröfsta slaget¹⁴). Det som nu blifvit anfördt angående hufvud-innehållet af Herr Thorsens skrift, må vara tillräckligt. Jag bör dock ej förtiga hvad som der närmast angår mig. Att jag kallat företaget, att i 14:de århundradet, eller om det ock hade varit i det 13:de, skriva en hel bok med runor, ett "infall"¹⁵), har gått Herr Thorsen djupt till sinnes; också kräde ett sådant öfverdåd en exemplarisk näpst. Det är dock att beklaga att alla, som förstå att härom döma, och hvilkas omdöme ej är alldeles förvilladt, lära vara af samma tanke; att Langebek dömde likaså, är för Herr Thorsen mycket besvärligt¹⁶), men han tager sin skada igen på det sätt, att just detta visar att jag "i dette Stykke er uselstændig og selv ikke hører til de virkelige "kunniga domare". Meningen härmed är tydligen att jag i denna sak

14) Detta dokument finnes tryckt efter en annan handskrift i Liljegrens *Diplomatarium*, I. sidd. 28-31, der varianter ur ifrågavarande handskrift äro i noterna anförda under tecknet *Cb*. Att den bekante Nils Rabenius begagnade en varietet af samma snillefoster till att drifva gäck med en med honom samtidig antiqvarius, Professorn C. Lundius i Upsala, är icke att undra på. Om denne verkligen kan hafva hållit det dyrbara dokumentet för godt, eller han endast låtsade göra det, är dock osäkert.

15) Herr Thorsen anmärker, med anledning af den vackra runskriften, "at et saadant Herredømme over Skrifteegn, der ikke engang længer vare de eneste som brugtes i Landet, ikke vindes i et Øjeblik ved Hælp af et "Indfald". Jag skall således hafva sagt att skrifvaren en gång har fått det "infallet" att skriva runor, och så har han med ens skrivit hela denna boken! Det är det som Herr Thorsen vill att människor skola tro, som ej hafva läst hvad jag härom har skrivit. Men jag har tvärtom sagt att "om öfning i detta slags skrift vitnar tydligt den ifrågavarande handskriften" (anf. st. sid. X). Hvad skall man kalla ett sådant sätt att argumentera? Lindrigast sagdt måtte det vara "sære Svingninger".

16) Till ursäkt för Langebek anføres att, då han säger att ifrågavarande codex är skriven med runor *solius curiositatis gratia*, så "er dette sagt af ham i Forbigaaende og med uforbeholden Anerkjendelse af sammes Alder og Verdi". Som

detta yttrande tydligen är beräknadt på läsare, som hvarken veta hvad Langebek eller jag skrivit om denna sak, så erinras 1:o hvad handskriftens ålder beträffar, att jag derom har ytrat alldeles samma omdöme som Langebek, nemligen att denne codex ej är äldre än från 14:de århundradet, hvarjämte jag har tagit handskriftens verkliga ålder i försvar emot en af Dudik framkastad misstanke (anf. st. sid. VII not. 11); och 2:o hvad dess värde angår, att detta af mig blifvit uttryckligen erkänt, hvilket redan bevises deraf, att jag har satt denne codex i andra rummet bland handskrifterna af Skånelagen; jag har dessutom uttryckligen förklarat att det "utan allt afseende på den omständigheten, att den är skriven med runor, är visst att denna handskrift är af stort värde, och försvarar den plats den har fått i den stora samlingen af Skånelagens handskrifter" (anf. st. sid. XII); och jag har till och med erkänt att handskriften äfven såsom en curiositet har sin stora märkvärdighet (sid. XI not. 28). Langebek har deremot icke med ett enda ord tillerkänt denna handskrift något stort värde; han säger väl att denne codex, såsom skriven med runor, *merito rarissimus dici potest*, hvilket aldrig någon har kunnat neka, enär denna bok är alldeles ensam i sitt slag; men han säger ock att den *solius curiositatis gratia litteris runicis exaratus est, nec propterea maiorem auctoritatem ac fidem habere meretur*, hvilket också är och blir en förnuftig kritiks dom öfver denna handskrift.

blindt trott på Langebeks auktoritet. Sanningen är dock att jag hade ytrat min mening om runhandskriften långt förr än jag hade någon kännedom om Langebeks yttrande¹⁷⁾, hvilket icke det ringaste hade verkat på mitt omdöme i denna sak, om ock det högst otroliga hade inträffat, att han varit af motsatt tanke. För öfrigt berättas att jag i företalet till SkL. framkommit med *"besynderlige Ytringer"* angående ifrågavarande handskrift, och *"giennem søre Svingninger"* kommit till förut anförda dom; men hvori dessa *Ytringer* och *Svingninger* bestå, får man icke veta. Det värsta är dock att i min edition af SkL. *"Codex runicus er benyttet saaledes, at det ofte ikke kan ses, hvad den har, navnlig hvad det sproglige angaar"*, hvilket *"i det hele ikke er den stærke Side"* i mina editioner af lagarne, såsom bevis hvarpå åberopas C. Säves *Gutniska urkunder* (!). Den första af dessa anmärkningar grundar sig derpå, att jag icke till grund för texten lagt runhandskriften, hvilket hade varit det enda sättet att göra en sådan reda för denna handskrift, som Herr Thorsen fordrat; men då jag, tilläfventyrs i anledning af en något större insigt i saken än den Herr Thorsen besitter, fann den Stockholmska handskriften böra läggas till grund, var detta ett *crimen læsæ maiestatis runicæ*, hvilket ej borde aflöpa utan näpst. En sådan har ock blifvit mig tilldelad i det sistnämnda yttrandet, hvilket dock icke det ringaste bekymrar mig. Skulle det, som jag sökt uträtta till uplysande af mitt fäderneslands gamla lagspråk, verkligen röja en lika svag sida, som den Herr Thorsen blottat genom hela sin befatning med Danmarks gamla lagar, hvilka han menar sig hafva utgifvit, ehuru de, sanningen att säga, ännu äro outgifna och troligen länge blifva det, så vore det visserligen beklagligt; men till lycka är Herr Thorsen icke rätte mannen att härom döma. Huruvida Herr Thorsens egen *"sproglige"* sida är så stark som han sjelf föreställer sig, derom vore åtskilligt att säga, som jag dock nu icke finner nödigt att framdraga; emedertid torde vigtiga uplysningar härom kunna hämtas i E. Jessens *Noter* till Herr Thorsens ofvan anförda bok, hvilka stå att läsa i *Tidskrift for Philologi og Pædagogik*, V. sid. 287 o. följ.

Såsom bevis att K. Magnus Erikssons Landslag blifvit tillämpad ännu sedan den yngre Landslagen hade blifvit författad och stadfästad, hafva blifvit anförda några dombref, i anledning af hvilka jag anser mig böra här i korthet yttra mig. Den ena domen, som skall vara fälld år 1486 af Lagmannen Arvid Trolle, citerar ur cap. 21 KgB. orden: *får qvinna friboren frälst man, så frälsar han hennes gods med sine*; i anledning hvaraf anmärkes: "dessa ord förekomma verkligen i KgB. 21 cap., men af Magnus Erikssons Landslag; i Christoffers hafva de plats i det 22:a, ett nytt bevis att den äldre lagen också i en senare tid tillämpades". Samma slutsats drages af ett år 1489 af Lagmannen i Södermanland Svarte Åke Jönsson utfärdadt dombref, der ord i 19 cap. GB. och 11 cap. JB. citeras; det förra citatet lyder

17) Se SkL. föret. sid. XI not. 29.

så: *alt thet som bonden och kustrun afla samman, medan the i hionalag ære i lösöre eller i goz, hafve swa makt at sælia som köpa; det senare: afstinge-jord ægher ej byrdaman biudas. Then som jord hafver aflad, hafvi vall göra kvad han vil af henne, gifva eller sælia.* I anledning af dessa citater anmärkes: "Huru förhållandet är med det första citatet kan ej sägas förr än en god uplaga af MELL. erhålles; orden förekomma hvarken i 19 cap. af GB. eller annorstädes af denna, och ej heller i K. Christoffers Landslag. Saken måste tills vidare lemnas derhän. Det andra citatet tillhör MELL. i 11 cap., men Christoffers i 9 cap. af JB.⁷¹⁸⁾ Hvad nu först angår det som med dessa anförda dombref skulle bevisas, så kan det, efter hvad jag i företalet till MELL. sid. LXXII o. följ. anført, icke vara tvifvelsmål underkastadt att de båda Landslagarne i längre tid blifvit om hvarandra utan urskilning tillämpade af många domare; men icke är detta klart af de nu anförda dombrefven. Ingen ting kan i denna del vara mindre bevisande än det, att cap. 22 KgB. Chr. LL. citeras som cap. 21; ty då det händer, som är ganska vanligt, att i en handskrift ett eller annat capitel förbigås, eller tillägges, eller delas i två, eller förekommer i annan ordning än den vanliga, eller att två capitel sammanslås, eller vid capitlens nummerering något fel blifvit begånget, så måste naturligtvis här af upkomma en ändring i capitlens nummerering, så att t. ex. 22:a cap. kan blifva det 21:a, eller tvärtom. Så finnas ock af MELL. 2 mig bekanta handskrifter, der 21 cap. KgB., likasom i Chr. LL., är det 22:a, ett der det är det 23:e, 8 der det är det 20:de o. s. v.; och så kan Arvid Trolle hafva haft en handskrift af Chr. LL., der det ifrågavarande capitlet haft Nr 21, hvarför man härvid aldeles icke behöfver tänka på MELL. Det samma gäller om citatet ur 11 cap. JB. Hvad slutligen vidkommer citatet ur cap. 19 GB., kunde detta visserligen vara hämtadt från MELL., ehuru icke med diplomatisk noggrannhet afskrifvet; men huruvida de anförda orden finnas eller hafva funnits införda i någon handskrift af Chr. LL. — och det är derom, som här måste vara fråga — det är en sak, hvarom man ej kan vänta underrättelse i en "uplaga af MELL.", huru god den än måtte vara.

I anledning deraf, att i MELL. pJB. 26 läses *örtagarþ* och *örtir* med *ö*, hvaremot i pJB. ind. 26 skrives *yrter*, som anses vara rättare, och i not. 49 vid först anförda ställe anmärkes att i stället för orden *löka örtir* något annat förut varit skrifvet, har en fråga enskildt blifvit till mig framställd, på hvilken jag anser mig böra äfven här meddela svar, till underrättelse för flera

18) H. Reuter dahl, *Svenska kyrkans historia*, III. B. 1 häftet, sid. 434. Då detta häfte är tryckt år 1863, eller året efter det, då min edition af MELL. utkom, skulle det synas som författaren ej ville erkänna denna edition såsom "god", hvilket för mig borde vara mycket nedslående; och denna slutsats tyckes vara så mycket svårare att

undgå, som författaren redan några sidor förut (sid. 429 not. 7) hade tillkännagifvit att mitt arbete hade kommit honom till handa. Jag vågar dock med säkerhet antaga att ofvanförda anmärkning, för längre tid tillbaka skriven, endast genom ett tillfälligt förbiseende råkat att få kvarstå då noten sid. 429 tillades.

läsare, hvilka i nämnda omständigheter kunde finna anledning till tvifvelsmål. Orden *löka örtir* äro utan allt tvifvel egenhändigt skrifna af den samme som skrifvit hela boken, och det samma gäller om ordet *örtagarþ*, der icke något annat ord varit förut skrifvet. Visserligen finnes det äldre sättet att skriva dessa ord med *y* i många, äfven yngre handskrifter af MELL., men jag har så mycket mindre funnit anledning att i särskilda noter tillkännagifva detta, som ingen ting märkvärdigt synt mig ligga deri, att det nyare skrifsättet med *ö*, hvilket redan förekommer i Vestgöotalagen III. 123.¹⁹⁾, hunnit inkomma i den handskrift af MELL. som jag lagt till grund för texten. Också har det lika litet fallit mig in att vid ordet *yrter*, StL. ThjB. 6, tillkännagifva hvilka handskrifter som hafva *örter*, som i allmänhet att anmärka de ingalunda sällsynta omväxlingarne af *y* och *ö*. Det är icke ovanligt att en äldre och bättre handskrift i orthographien närmare följer sin tids uttal, utan afseende på ett föräldradt uttal af vissa ord eller bokstäfver, då deremot en äldre orthographi på motsvarande ställen stundom finnes bibehållen i somliga yngre och sämre handskrifter. Ville man nu i ett arbete, hvars egentliga ändamål ej är att meddela språkforskare underrättelse om alla i äldre och yngre handskrifter förekommande orthographiska olikheter, t. ex. i en lagedition, anmärka allt dylikt, så skulle man göra ett försök i det omöjliga; kunde man dermed icke åstadkomma något annat, så skulle man åtminstone frambringa en sådan *rudis indigestaque moles* af anmärkningar, som gjorde hela verket obrukbart för dess egentliga ändamål, och visade att utgifvaren icke hade reda på hvad han egentligen borde göra, eller huru det skulle gå till. Så skulle t. ex., på de ställen i Stadslagens text der *dh* eller *th* förekommer, anmärkas de yngre handskrifter, der orden skrivas med *þ*; likaså skulle vidlöftiga noter göras der *th* skrives för *t* eller *gh* för *k*, der i slutet af ord skrives *i* eller *e*, *er*, *ir* eller *ær*, *s* eller *z*; der *hanum*, *hanom*, *honum* och *honom* omväxla; der det skrives *firi*, *fyri*, *fore*, *for* eller *för*; *ei*, *æi*, *eig*, *æig* eller *egh*, o. s. v. o. s. v. Och vid hvart sådant ord, d. v. s. nästan vid hvart enda ord måste, om redogörelsen skulle vara fullständig, upräknas alla äldre och nyare handskrifter, med upgift huru ordet skrives i hvardera. Hvem kan neka att allt sådant kan synas vara af en viss vigt för en eller annan språkforskare? Jag nekar det åtminstone icke; jag påstår blott att det är omöjligt för utgifvaren af en lagtext med en stor mängd handskrifter, att tillfredsställa alla tänkbara anspråk i den vägen. Han kan därför ej undgå det misöde, att somliga språkforskare kunna komma att i hans arbete sakna mycket, som de skulle önska att der finna, och deraf taga sig en tilläfventyrs kärkommen anledning till ett klander, som, åtminstone i detta stycke, utgifvaren icke hade att befara af läsare, för hvilka hans arbete i främsta rummet är ämnadt. Jag slutar dessa anmärkningar med att uttrycka min tacksamhet för den man, som

19) Jag har väl i Gloss. till VGL. anmärkt att *örter* på anf. st. är skrifvet för *yrter*, emedan den gamla sing. är *urt*; men an-

märkningen att der troligen bör läsas *ærter*, har icke det ringaste att göra dermed, att ordet är skrifvet med *ö*.

genom sin ofvannämnda vänliga förfrågan gifvit mig anledning till att offentligen redogöra för mitt förfarande i det stycke, hvarom nu blifvit handladt; och jag hoppas att genom denna redogörelse hafva förekommit ett eller annat tvifvelsmål eller misförstånd, som annars lätt hade kunnat upstå på en tid, då åtminstone jag sjelf ej mera kunde meddela några uplysningar.

Slutligen får jag tillkännagifva att sista delen af detta verk, innehållande K. Christoffers Landslag, är under arbete, hvilket skall fortsättas med all den drift helsa och krafter medgifva.

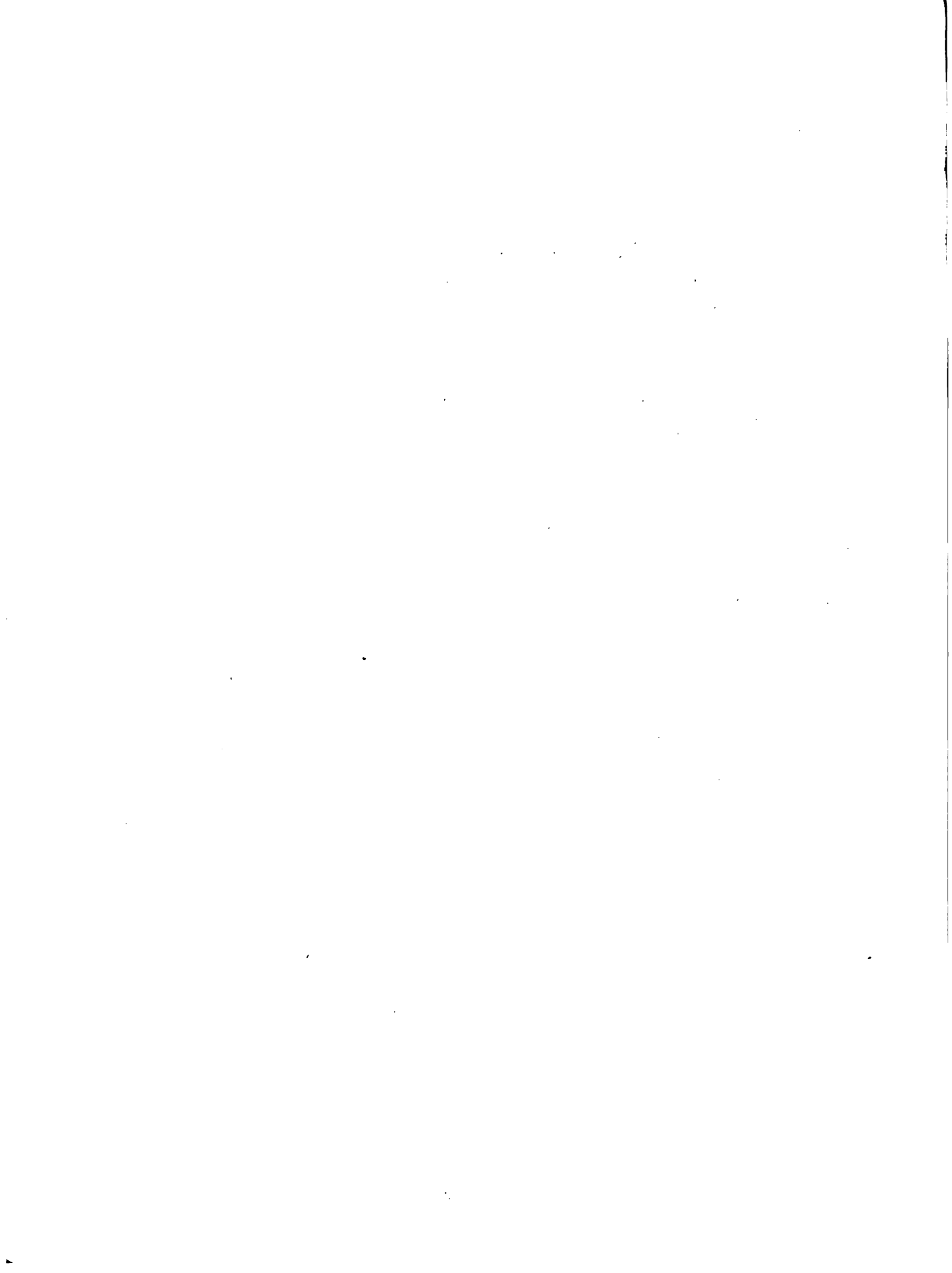
Lund d. 15 Augusti 1865.

CIII

EXPLICATIO LITTERARUM, QUIBUS CODICES MANUSCRIPTI &c. SIGNIFICANTUR.

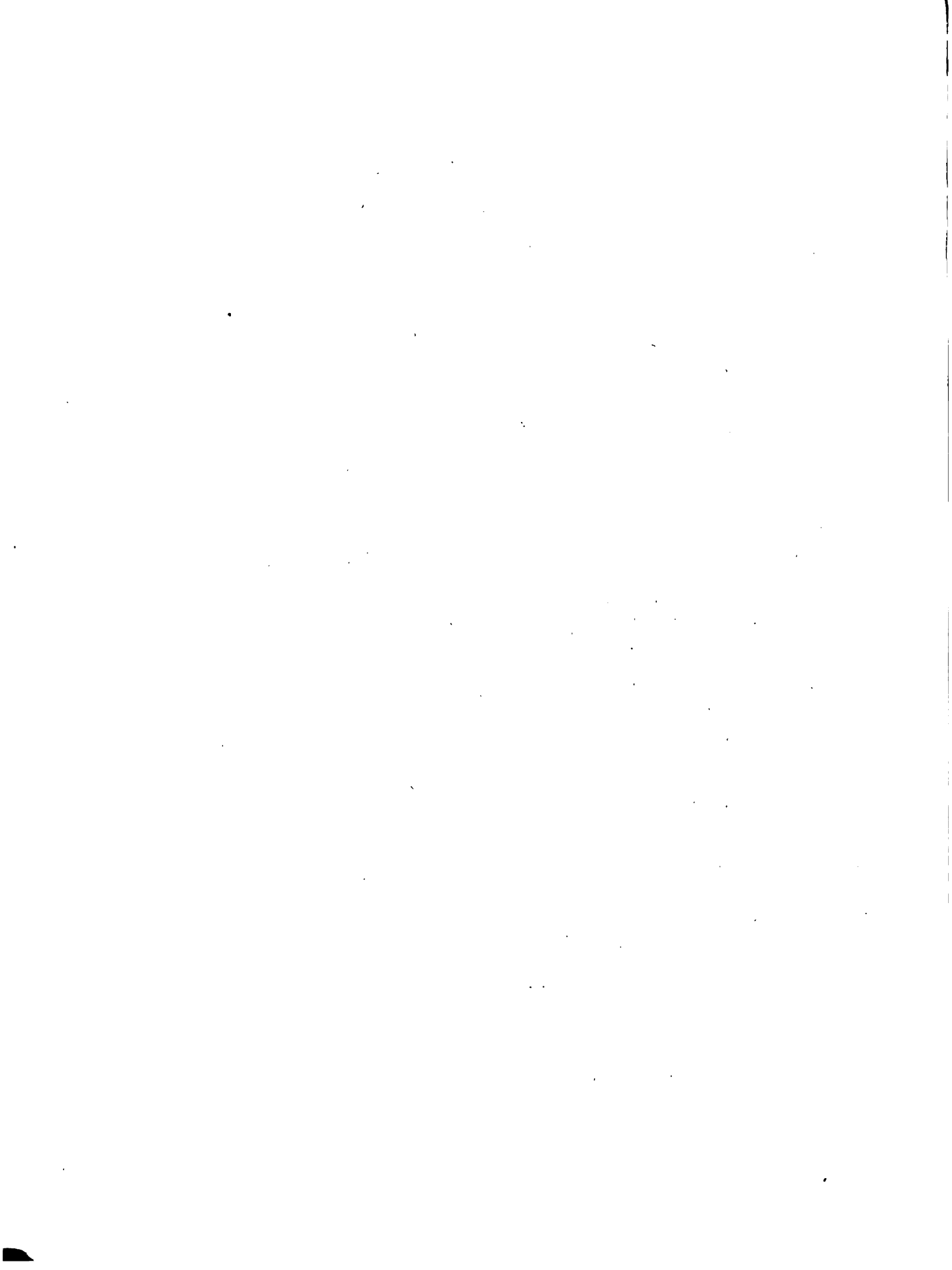
- A. Codex Archivi Curiae Stockholmiensis (iam Bibliothecae Regiae Stockholm. N:o 78) (vide pag. I).
- B. Cod. Archivi Curiae Sudercop. (vide pag. III).
- C. Cod. Bibl. Regiae Stockholm. N:o 47 (vide pag. V).
- D. Cod. Bibl. Gymnasii Lincop. (vide pag. VI).
- E. Cod. Bibl. Regiae Stockholm. B 5 b (vide pag. VII).
- F. Fragmentum codicis Bibl. Acad. Hafn. A. M. Add. 17 fol. (vide pag. VIII).
- G. Cod. Bibl. Acad. Upsal. N:o 50 (vide pag. VIII).
- H. Cod. Bibl. Regiae Hafn. N:o 2197 in 4:o ex collect. Thott. (vide pag. VIII).
- I. Cod. Bibl. Gymnasii Carlstad. (vide pag. IX).
- K. Cod. Bibl. Regiae Stockholm. N:o 46 (vide pag. IX).
- L. Cod. Archivi Curiae Arbog. (vide pag. X).
- M. Cod. Bibl. Regiae Stockholm. B 47 (vide pag. XI).
- N. Cod. Bibl. Regiae Stockholm. B 4 (vide pag. XII).
- O. Cod. Bibl. Gymnasii Lincop. (vide pag. XII).
- P. Cod. Generos. Comitum N. C. Brahe in Skokloster (vide pag. XIII).
- Q. Cod. Bibl. Regiae Berolin. Ms. germ. 4:o 84 (vide pag. XIV).
- R. Cod. Bibl. Imper. Paris. N:o 7830 (vide pag. XV).
- S. Cod. Bibl. Acad. Upsal. N:o 27 (vide pag. XV).
- X. Editio codicis iuris urbici a. MDCXVIII typis vulgata (vide pag. LXXVIII).
- Xa. Varietates calce editionis a. MDCXVIII typis vulgatae additae (vide pagg. LXXXI, LXXXII).
- Arn. Arnell, notae ad codicem iuris urbici, in editione a. MDCCXXX typis vulgata (vide pag. LXXXV).
- Germ. 1709. Codicis iuris urbici versio Germanica a. 1709 typis vulgata (vide pag. LXXXVII).
- Locc. Loccenius, Codicis iuris urbici versio Latina (vide pag. LXXXVI).
-

CONSPECTUS OPERIS.

Codex iuris urbici.

Edictum Regis GUSTAVI II ADOLPHI	pag. 1.
<i>Konungx balker</i> (KgB.)	3.
<i>Gifftomala balker</i> (GB.)	48.
<i>Ærffda balker</i> (ÆB.)	76.
<i>Jordha balker</i> (JB.)	101.
<i>Byghninga balker</i> (BB.)	125.
<i>Köpmala balker</i> (KpB.)	168.
<i>Skipmala balker</i> (SkB.)	225.
<i>Rædzstuffw balker</i> (RB.)	244.
<i>Edzöris balker</i> (EdsB.)	291.
<i>Höghmæles balker</i> (HB.)	320.
<i>Drapamall mædh vilia</i> (DrVl.)	331.
<i>Drapamall mædh wadha</i> (DrVd.)	342.
<i>Saramall mædh vilia</i> (SVl.)	355.
<i>Saramall mædh wadha</i> (SVd.)	373.
<i>Thiuffwa balker</i> (ThjB.)	380.
Additamenta (Add.)	401.
Glossarium et index nominum propriorum	409.
Glossarium	411.
Index nominum propriorum	485.
Addenda et emendanda	489.

(Edictum Regis GUSTAVI ADOLPHI, quo textus codicis iuris urbici eius iussu
recognitus confirmatur.)

Wij Gustaf Adolph, medh Gudz Nåde, Sveriges, Göthes och Wendes Konung, Storfurste til Finland, Hertigh vthi Estland och Carelen, Herre vthöfver Ingermanneland, &c. Tilbiude alle Sveriges Rikes Inbyggjare, Förstar, Grefwar, Friherrar, Biskopar, Adel, Frijborne, Frälsismän, Klerkerij, Krijgsmän, Borgerskap och menige Almoge, Andelige och Werldzlige, hwar effter sitt Stånd och Wilkär, wår kärilige helsan, nådige benägenheet och alt gott medh Gudh alzmächtigh tilförenne, &c. Man seer och befinner görligen icke vthan förvndrande, huruledes alt thet, som anthen aff Naturen eller genom Menniskiors vpdichtan och wårkan kästeligit är eller synes, all sin Wyrde, Wårdigheet och Styrkie hafwer aff en artigh Skapnat, Skick och Ordning, så midt at hwar thenne affdrages, blifwer ther intet annat än Krop vthan Siäl och Lijs öfwer: Hwilket, ändogh thet klaart och skjynbarlighit synes vthi all ting, doghlikmål ingastüdes synligare än vthi the Menniskiors samfund, som effter thens alzwetandes Gudz milde förordning, til thet Mennisklige Slächtzens stadige vppehälle och wålmägho öfwer hela Werlden stichtade äre genom skickelige Hwsshäld, så och redlige Regementen: Ty ändogh the på äthskillige sätt och wijss blifwa förde och regerade, Så äre the dogh derhen alle wände, at förmedelst them Rättwijsan må blifwa handhaffd, the Fromme förswarade, the Wrängwijse och Onde styrde och straffade, och i en Summa, thet gemene Bäste sökt och effterfolgd. Hwarföre och loflige och försichtige Regenter sigh til thet högste hafwa winlagdt, sine Vndersäter icke allenast för sigh sielfwe mål at regera, vthan til Regementzens styrkie och bättre Stadga, så och til at förekomma medh försichtigheet all willo och oredha, Tå hafwa the medh gott förbetänkiande stadgat och ordinerat om alt thet, effter Tjydernas lägenheet, hafwer synts nödhörfftigt och gagneligit wara, och sådant alt, på thet, thet icke i glömsko komma skulle, skriffteligen låtit författa, och offentligen allom föreställa och påbiuda. Hwilket såsom thet är en rätt Grundmaal til ett gott Regemente, altså hwilket Land eller Stadh, som medh Lagh och målbetänckte Stadgar, och theras stränge och faste Execution är mål förseedd och försorgd, then kan icke annars vthan moste medh Inbyggjarnes märkelige gagn grönska, wålståu och förkåfras. Sådant hafwe och wåre Förfäder framfarne loflige Sveriges Konungar och Regenter fljtetligen haft i acht, så at man theras åhoga om Fäderneslandzens wålfärd och förnufftigheet billigt må berömma, I thet the icke allenast Landzlagen, först vti hwar Landzände särdeles ordnat effter thes Landskaps sedhwane och lägenheet, sedan sammandragin, och til mera enigheet

och samdrächtigheet alle Provincier på enahanda sätt tillämpat, författat hafwa, Vthan och låtet en särdeles Stadga och Laghbook sammanskrifwa och påbiudha för alle Köpstäder vthi Rijket: På thet the en miss form och sätt både vthi StadzRegering, Justitie wäsendet, Köphandelen och annan Borgerligh Nähring hafwa måtte, Och förthy ifrån Landzlagh någorlunda affträdt, effter thet bägges thera Nähring och Lefwerne märkeligen äre i många måtte åthskilde. På thet nu sådant wåre Förfädhers wålgrundade och nyttige Arbete, ther medh Rijket och Regeringen til oss kommen är, ickē måtte, såsom här til någorlunda är skeedt, genom oförståndige Affskrifwares, eller andre wrångwijse Menniskiors eghen milie föras vthur sin rätte mening, Tå hafwa wij för gott och nödigt funnet, at såsom wår S. högtährade käre Herfader, Christeligh och höghlofligh i åminnelse, hafwer låtet aff Trycket vthgå Sveriges Landzlagh, Wij i lijka motto Stadzlagen trycke, och aff Konungligh Myndigheet then samme publicere låta skulle. Hafwa förthenskull låtet sammanhämpta, och medh flijt collationera the äldste, bäste och sanfärdigaste Laghböcker, och så thenne såsom hon här effter följer tryckia låtet: Befalandes ther hoos at wedhsättia medh ändan the Varietates som märkelige äre och i somblige Laghböcker finnes: Dogh så, at alle Domar effter sjelfwe Texten¹⁾, och ickē the Varietates (hwilke allenast til en Antiquitetz ihughkommelse införde äre) fällas och dömas skole. Wij biudhe förthenskuld och befale här medh edher alle samtelligen, Särdeles wåre Stathållare, Fougder, Borgamästare, Rådch och menige Borgerskapet i Städerna, så och alle andre som ther sin Näring söke och bruke, at j rätte edher i alla motto effter thenna wår Tryckte StadzLagh, enkannerlighen vthi alla Domar och Rättegångar, så lünge och til thes, at wij medh theras som wederbör, samtycke then hafwa låtet öfwersee och förbättra. Ther hwar och een weet sigh effterrätta, &c. Gifwit på wårt Konungzlige Slott Stockholm, then 7. Januarij, Åhr 1618.

GUSTAVUS ADOLPHVS.

---

1) *Textus a Rege Gustavo Adolpho confirmatus in notis ad textum a me editum litt. X, varietates vero isti textui adnexae litt. Xa designantur.*

primum.

Hwru³⁾ borgamestara ok radhmen (⁴skulu wælias, ok i hwat tima, ok vm
thera eedh.

II. Hwru⁵⁾ mange borghamestara ok radhmen skulu alz wara,⁶⁾ swenske
(⁷eller thydzske, ok at eig ma then radhman wardha som eig ægher
gardh.⁸⁾

III. Hwar som göma skal the twa nykla, som stadzsens incigle eller⁹⁾ book
eller preuilegia i¹⁰⁾ liggia.

IIII. Hwru mange borghamestara ok radhmæn aff enne slekt skulu wara.

V. Um borghamestara eller radhmen taka mutor for doom sin.

VI. Um hwat (¹¹lendzska manne skal wara stadzens skriffuare.

1) B. habet rubr. *Her byrias sutherkö-
pungs laghboch. Först kunungx
balcker með sinum flukkum. Tabu-
la. D. &c. Hær byrias konungs bal-
cker. G. HÆR Byryas kööpstadz lagh
ffüst tabula och konungx balkir.
K. In principio (h. v. fere deleta est)
kunungs balcker. M. Hær börias ko-
nungx balcker oc tælias j honum
flokka XXIII etcetera. Q. Stadz
lagh. NO. Tabula. R. KONUNGX BAL-
CKER BÖRIAS HÆR. CEHILS. &c. carent
rubrica. P. 46. Folio deperdito 24 tituli
priosores huius indicis perierunt. 20. in prin-
cipio mutilus, incipit verbis *barn saman ok
kustrun* &c., GB. 9: 5. 29. Primo folio de-
perdito hic index, uno titulo excepto, periit.
33. Primo folio abscisso hic index periit una
cum cap. 1 et parte cap. 2 usque ad verba
hafuer empne a mannom &c. 37. in prin-
cipio mutilus incipit verbis *aldre kona i
barna mödherne* &c., GB. 13. 49. Folio de-
perdito tituli 18 priores buius indicis peri-
erunt. 67. in principio mutilus incipit ver-*

bis *Thet ähr så mnderstånda* &c., GB. 18:
pr. 78. Folio deperdito tituli 22 priores
huius indicis perierunt.

2) X. XXVI. *Capitel.*

3) HIX. 41. 99. ac, in libris decem prioribus,
quoque P, habent indices capitum cum cod.
A. fere convenientes, ut varietates ex his
adferri potuerint. Plurimi vero codd. habent
indices, pro libitu scribarum compositos, a
nostro prorsus abhorrentes.

4) HI. *oc j hwat tima the sculu wælias oc
vm* &c.

5) A. Litt. init. *H* cum præcedente titulo est
communis.

6) 41. om. *wara.*

7) HI. sic. A. quoque sine dubio habuit *eller
thydzske*, at, his verbis deletis, eorum loco
rec. man. scripsit *eig vtlenske*. 59. 99. X.
&c. *ock ey nttlännska*. 41. *ey vthlenske.*

8) 99. X. add. *i Stadhenom.*

9) 99. X. om. *eller.*

10) X. *inman*. 99. *inne.*

11) BG. *læntzskum*. CKQ. *lendzkom man-
nom.*

- VII. Um borghamestara ok¹²⁾ radhmen wardha kiffuande siin i mellen vm thet¹³⁾ walet,¹⁴⁾ hwru thet skal sendas.
- VIII. Um nokor talar oloffligha a¹⁵⁾ konungx raadh, hwat ræt han skal haffua, eller (¹⁶⁾hwar vm han skal döma.
- IX. Hwar som gör gerning a then man, som konunger tagher i sin fridh medk sino opno¹⁷⁾ breffue.
- X. Um nokor bryter¹⁸⁾ konungx doom eller hans embetzmanz, hwat plagho han ær wærdher, eller¹⁹⁾ hwru thet skal bötas, eller hwar som kærer a annan i androm landom epter dömdan doom.
- XI. Nw ær nokor wegh farande, som haffuer breff a annan,²⁰⁾ ok komber²¹⁾ fore foghotan, borghamestara ok radhmen.
- XII. Um nokor talar olofflica a foghotan (²²⁾ok alt radhet, ella til en borghamestare eller²³⁾ en radhman.
- XIII. Hwru²⁴⁾ mykit borghamestara eller radhmen skulu böta æn eig æro twe herbergherare i (²⁵⁾köpstadhenom vm hwart aar.
- XIII. Nw²⁶⁾ hwar som giffuer malsæghande ræt fra sik, hwat plagho han skal haffua, eller then som han til siin²⁷⁾ tagher.
- XV. Hwru mang aar at minsto then skal byaman²⁸⁾ wara som burskap winder,²⁹⁾ hwat ræt han skal göra, hwat edh han skal swæria, ok hwru han skal burskap vpsæghia, ok vm waardh.
- XVI. Nw²⁶⁾ hwat tima aarsens æmbetzmen skulu wælias,³⁰⁾ hwilke æmbetzmen thet skulu helzt wara, ok vm thera edh.

12) EMNOX. &c. sic. ABCDGHILQS. &c. *el-*
ler.

13) 41. om. *thet.*

14) HI. *malet.*

15) BCDEGKMNOQX. &c. add. *kunung eller.*

16) HI. om. *hwar vm.*

17) 21. X. &c. *öpno.* I. *öpne.*

18) HI. om. *bryter.*

19) CRX. &c. *ok.*

20) 99. X. add. *för giældh.*

21) CBDGIKQRSX. 41. 99. &c. sic. AHL. *kom.*

22) 30. Folio lacerato hic titulus et quinque

proxime sequentes sive mutilati sunt sive perierunt.

23) 41. add. *til.*

24) 80. 86. sic. AHIL. 41. om. *Huru.* 21. 99. X. *Huru tæuærnerara* (99. X. *Tafwærnara*) *æller hærbærgherara skulu vara j hvariom stadh væghfarandom mannom nödhforfth skipa oc thera plagho som æy swa göra.*

25) HI. *stadenom hwart aar.*

26) 99. X. om. *Nw.*

27) 99. *sigh.*

28) 68. *bwre.*

29) HI. add. *oc.*

30) HI. add. *æ.*

XVII. Um thes manz brut som falscar bisman, seel aam, pundara eller nokra³¹⁾ wikt eller maato, eller thet witer androm (³²som han orkar eig fulkompna.

XVIII. Um then ræt³³⁾ konunger agher haffua aff allom stadz ingeldom.

XIX. (³⁴Um skot ella alægninga a stadhinn leggiast, hwru the skulu wtgöras.

XX. Um brut therra som eig swa göra skut som segx.

XXI. Hwru mang embete en man skal haffua ok vppe halda.

XXII. Aff saköre, waghene, klædhis huse³⁵⁾ ok androm stadz ingeldom, hwat borghamestara ok radhmen skulu haffua vm aaret for sina mödho.

XXIII. (³⁶Hwru opta stadzens book skal læsas vm aret i hwariom stadh, ok i³⁷⁾ hwat tima.

XXIII. Um legdho breff hwru the skulu wara.

XXV. (³⁸Um span, pyndara³⁹⁾ ok⁴⁰⁾ waghena ok bisman, huru the skulu wara.⁴¹⁾

XXVI. Um⁴²⁾ nokor biudher foghatenom ok radheno siwördoing, ella gör sampnat a thöm.

(I.)⁴³⁾

Nw (⁴⁴skal man borghamestara⁴⁵⁾ ok⁴⁶⁾ radhmen wælia, tha skulu alle⁴⁷⁾ 19

31) DHX. &c. sic. A. *nokro*.

32) RX. &c. *ok orkar* &c.

33) HI. om. *ræt*.

34) 49. in principio mutilus hic incipit.

35) HI. *klædhahuse*.

36) 78. in principio mutilus hic incipit.

37) 19. X. &c. om. *i*.

38) P. 46. in principio mutili hic incipiunt.

39) BCEGHIKLS. &c. *pundara*.

40) 23. 99. X. om. *ok*.

41) P. add. *ock thöm forlycha*.

42) A. Litt. init. *U* cum titulo proxime praecedente est communis.

43) A. Folio abscisso alioque eius loco adglutinato rec. man. saeculo XV ad finem vergente, antiquiorem scripturam imitans, scripsit hoc caput una cum duobus capitibus proxime sequentibus. Folium abscissum sine dubio continuit capp. 2 et 3 qualia pri-

mitus composita fuerunt, eaque codd. B. &c. ac textus noster sub litt. *a* exhibent; rec. vero man. ista duo capita inseruit recentiori iuris sanctioni convenientia, qualia in textu sub litt. *b* leguntur. Cum vero haec rec. man. in cap. 1 nihil, ut videtur, mutavit, in hoc capite cod. A. sequi potui. Hoc loco et in ceteris libris A. primo capiti non adpositam habet litteram numeralem. EG. habent rubr. *Hær byrias konunx balkker*. NO. *Her börias Sweriges stadz lagh Först Konungs Balkker*. X. habet tit. *Konungz Balkker*, infra *Första Capitel*, ac denique titulum capituli, hic, sicut in sequentibus plerumque, ex indice capitulum transcriptum. 29. in principio mutilus hic incipit.

44) Q. &c. *wil*. E. &c. *tha borghamestara oc radhmen sculu wælias* &c.

borghamestara (⁴⁸ok radhmen al⁴⁹) aar (⁵⁰fore sancte walborghe dagh⁴¹)
 atta daghum⁵²) til radzstufw koma, (⁵³engom therra⁵⁴) (⁵⁵vndantaghnom el-
 ler borto warande, (⁵⁶widher hans⁵⁷) tre marker,⁶⁰) (⁵⁹foghatanom ok bor-
 ghamestaram⁶⁰) ena mark⁶¹) (⁶²til tweskiptis,⁶³) som⁶⁴) vm thet aaret⁶⁵)
 (⁶⁶æru,⁶⁷) konungenom ok stadhenom twa marker (⁶⁸til tweskiptis.⁶⁹) A⁷⁰)
 sancte⁷¹) walborgha⁷²) dagh (⁷³skal man thöm lysa som⁷⁴) walde æru,⁷⁵)
 (⁷⁶j radzstuffw,⁷⁷) ephir gambloom (⁷⁸stadga. §. 1. Then som borghamestare
 eller radhman skal wara, han egher⁷⁹) (⁸⁰thenna edh swæria: swa bidhir
 iak⁸¹) mik gudh til⁸²) hielpa (⁸³ok (⁸⁴the helghodoma⁸⁵) som⁸⁶) iak a hal-
 der,⁸⁷) iak skal minom konunge troen⁸⁸) wara, ok⁸⁹) widher fatigha ok rika

- 45) D. *borgharæmestara*. L. 30. *borghome-
stara*. Et sic in sequentibus.
- 46) HILR. &c. *eller*.
- 47) S. &c. om. *alle*.
- 48) R. 95. *alla*. S. om. *ok radhmen*.
- 49) EMNO. &c. *huart*.
- 50) 36. Xa. *a. sancta niclansa dagh*. BCD
EGKMNO. &c. *atta daghum firi sancta val-
burghadugh*. Q. *atta dagha fore walbor-
gamosso dagh*.
- 51) R. &c. add. *timelica*.
- 52) MENO. &c. add. *timelica*.
- 53) BQ. &c. *ængin*. MNO. &c. om. *engom —
warande*.
- 54) S. *ther*.
- 55) KQ. &c. *vndan*. BG. 83. om. *vndantagh-
nom eller*.
- 56) 36. Xa. *vtan the seen vtefrusne. æller æp-
ter thera gotze farne Hwa sum borto ær
annarlethis æn nu ær sact. böte thre mar-
ker &c*.
- 57) MNOS. &c. *hwars thera*.
- 58) S. &c. add. *til treskiptis*.
- 59) E. &c. *ther af taki konung oc staden
twa marker til thweskiptis Oc foghatten
medh them borghamestarum. som vm thet
aret sithia ena mark A sancta &c*. G.
*til thræskiptis. foghathenom ok borghamæ-
starommen som vm thet arit ærw. ena
mark, konungenom. ok stadhenom twa
mark A sancta &c*.
- 60) Q. *borgamestara*.
- 61) R. &c. add. *pæninga*.
- 62) MNO. &c. om. *til tweskiptis*.
- 63) BDKQ. &c. *threskiptis*, at in B. *tuæskip-
tis*, ut videtur, antea scriptum fuit.
- 64) S. &c. om. *som*.
- 65) Xa. add. *sitiande*.
- 66) DMNOXa. &c. *sitiæ*. S. *aghe konunger.
oc stadhen II &c*.
- 67) P. add. *sittiandhe*.
- 68) MNO. &c. om. *til tweskiptis*.
- 69) KQ. &c. *threskiptis*.
- 70) R. &c. om. *A. S. &c. Om*.
- 71) Q. om. *sancte*.
- 72) 36. Xa. *niclauusa*. Q. *walborgamosso*.
- 73) E. &c. *sculu the lysas*.
- 74) CHIKLQ. &c. om. *som*.
- 75) 35. add. *.N.*, quo indicatur nomina ele-
ctorum esse pronuntianda; cfr. MELL. GB.
5: pr. nott. 7, 10.
- 76) EMNOR. &c. *a*. C. om. *j radzstuffw*.
- 77) EMPSX. &c. *radhstuvonne*.
- 78) 57. 81. *stadz Lagh*. 30. Folio lacerato
sequentia mutilata sunt usque ad verba
(*swen)ske ok III tydzske &c.*, cap. 2: pr.
- 79) EMNOR. &c. *scal*.
- 80) BCDEGKMNOQRS. &c. *thetta swæria*.
- 81) D. *iek*, et sic in sequentibus passim.
- 82) BCDEGKMNOQS. &c. om. *til*.
- 83) 36. 58. &c. om. *ok — halder*.
- 84) HI. &c. om. *the*. 76. 77. *Hans Helga Eu-
angelium (pro the helghodoma)*.
- 85) CDEKMNOPS. &c. *helghadoma*. G. *hel-
gho book*.
- 86) BCDEGKLMQRS. &c. om. *som*.
- 87) 55. &c. add. *och alla hælgon, Athh*. E
MNOQ. &c. add. *At*.
- 88) DEMORS. &c. *tro*. N. *trw*.

(⁹⁰i allom domum⁹¹) rætto fölgia,⁹²) (⁹³ok aldre (⁹⁴wrango (⁹⁵mote (⁹⁶mino samwiti ok (⁹⁷lagh (⁹⁸vm, lagh⁹⁹) (¹⁰⁰aldre wrængia eller oræt styrkia,¹) eig²) fore rædde³) skuld, wild eller peninga gyri,⁴) (⁵eig fore awund⁶) eller⁷) iluilia,⁸) eig fore frændzæmio⁹) eller winskap;¹⁰) swa se mik gudh hul- dher som iak sant sigher. §. 2. (¹¹Ok æ tha radmen skulu¹²) wælias, tha skal¹³) foghaten¹⁴) nær wara.¹⁵)

3

IIa.¹⁶)

Borghamestara¹⁷) sculu vara alz¹⁸)

89) BCKQ. &c. om. *ok*.90) E. *allom ræt fölgia* &c.91) G. add. *til*.92) R. *fulfölgia*.93) D. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba (*scyld*)*scaper aldre sculu* &c., cap. 4. I. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba *liiff oc löösöra* &c., cap. 9.94) HLQRX. &c. sic. A. *wrango*. BCK. &c. *wrangum*. P. &c. *wrænge*. EMNOS. &c. *wrengia*. 58. &c. *rættæn wrengia*. G. *wranth eller oræth styrkya fore ræddis* &c. Xa. *mote samwiti mino Lagh vm Lagh wrængia, eller* &c.95) BKQ. &c. om. *mote* — *wrængia*.96) N. *samwito mino. oc laghom styrkia oc alrigh wrengie* &c.97) *Lege laghum, lagh aldre* &c. Auctores huius codicis transcripserunt formulam iurisiurandi ex MELL. DgB. 1, ubi codd. quidam manuscripti habent depravatam istam lectionem, quæ in hunc codicem transiit. Manifestum vero est v. *laghum*, cuius quatuor litteræ priores in antiquiore quodam codice forte in fine superioris lineæ, ultimæ vero *um* in initio sequentis scriptæ fuerunt, ab inscio scriba, qui talem codicem transcripsit, divisam esse in duas voces. *lagh um*, quæ hoc loco sanum sensum non præbent.98) 47. &c. om. *vm lagh*. R. 95. *ok ræt ok aldre oræt* &c.99) EO. &c. add. *styrkia. oc*.100) CS. &c. om. *aldre wrængia*. 22. &c. *ok aldre oreth* &c.1) BC. &c. sic. AHOP. *störkia*.2) BCEKMNORS. &c. om. *eig*.IIb.²)

Borghamestara skulu wara fyre

3) KX. &c. *reddo*. S. *wredhe*. 52. 50. &c. *redhoga*.4) BCEGHKLMNOQR. &c. *giri*. MNO. &c. add. *oc*.5) E. &c. om. *eig fore*.6) 42. *olympne*.7) L. add. *iller*.8) BCGKQ. &c. *illan vilia*. E. &c. add. *oc*.9) HBKQ. 23. *frændzsæmi*. E. *frendhsemie*. K. &c. add. *skuld*.10) 36. *minsæmio*. HS. &c. add. *sculd*.11) E. &c. om. *Ok æ*.12) E. &c. om. *skulu*.13) R. &c. add. *æ*.14) CHKLNOQ. &c. *foghoten*. S. *faghuthen*. Et sic fere in sequentibus.15) 58. &c. add. *Aldrigh må then rådman wara, som ey haffuer egit arff i Stadenom; cfr. cap. 2a in fine. 66. quoque hæc habuit, at, foliis deperditis, verba haffuer egit* &c. perierunt, una cum capp. 2 et seqq., usque ad verba *Effter fvolom witnom* &c., cap. 11: pr.

16) B. (quem heic in textu secutus sum) C EGHKLMNOQRS. 19. 21. 22. 23. 26. 27. 28. 29. 30. 33. (in quo cap. 2 mutilatum est; vide not. 64 pag. 9) 34. 35. 36. 39. 40. 42. 43. 46. 47. 48. 50. 51. 52. 53. 57. 68. 69. 72. 81. 83. 89. 92. 93. 95. 96. 98. 103. habent capp. 2 et 3 qualia primitus conscripta fuerunt et hic sub litt. a leguntur. Xa. habet antiquum textum cap. 2. Cfr. not. 43 pag. 5. 58. 61. om. cap. 2, sed habent cap. 3 quale in codd. supra dictis legitur. 100. add. hunc textum cap. 2 calci recentioris textus huius capituli.

17) E. *Siæx borghærmestara sculu wara. j*

siæx,¹⁹) (²⁰thre swenske oc thre thyz- swenske^b) men, ok radhmen (^cfyre ok ske, oc twe skulu²¹) vara²²) hvarv tiwghu, swenske^d) ok eig wtlændzske. arith. Radhmen (²³sculu wara thre- Eig maa eller skal noghan tidh nokar 3 tighi²⁴) altz,²⁵) halft²⁶) aff hvario. wtlændzsker borghamestare (^eeller rad- (²⁷Then scal wara swensker²⁸) bor- man^f) wara, ok eig hellir hafwa^g) em- beth i stadhenom, som æro tolskrifware, ghamestare ellær²⁹) radhman, sum stadschrifware,^h) wordskrifwareⁱ) dö- war³⁰) födder aff swenskum fadher, me, eller noghat annath^k) embete^l) ther ææ hwat³¹) modher³²) var³³) swensk eller thyzsk.³⁴) (³⁵Thydzsker borgha- machth wppa liggher. §. 1. Ok skulu

stadhenom. thri &c. 27. 36. 68. Xa. add. i *stokholme.*

18) HLNORXa. &c. add. *saman. M. alsaman.*

19) S. &c. add. *saman.*

20) 36. Xa. om. *thre — thyzske.*

21) 36. Xa. om. *skulu.*

22) MNOXa. &c. *sithia.* SXa. &c. *sithia for ræth* (Xa. *Rätta*).

23) MNORXa. &c. om. *sculu wara.*

24) 51. 69. *tijo.*

25) S. &c. om. *altz.* EMNOR. &c. add. *saman.*

26) ECGHKL MNORSXa. &c. sic. B. &c. *halff.*

27) Verba *Then — adhraledhis skiptas* hoc loco inepte sunt intrusa; post verba *sum för ær sakt* addi potuissent. 27. 36. 68. Xa. loco eorum quae in hoc capite sequuntur habent: *Æn i thom köpstadh* (36. Xa. *köpstadhum*) som minne *fformagho* (36. Xa. *mugho*) och mynne *mantal ær* (36. Xa.

hauæ) *haffwen swa mangha radmen som radhet proffwar ath* (68. och) *stadhenom ær ræth ok almoghanum* (36. 68. add. *ær*) *ganlicheth*, (36. Xa. *gangliket*) *Brysther i mantaleth* *ffor* (36. 68. Xa. *aff*) *thom tydzka tha ganghe svenker* (36. Xa. *swensker*; 68. *swänkö*) *in ffor tydzkan och allregh tidzker ffor swenskan.*

28) CE. &c. sic. B. *svenker*, at rec., ut videtur, man. supra lineam adposuit s.

29) 89. Xa. och.

30) HLMS. &c. *ær.*

31) M. add. *hellir.*

32) EGHLMNORSXa. &c. *modheren.*

33) M. &c. *ær.*

34) M. 21. *tydisk.* MNO. 43. add. *Oc.*

35) G. 21. *Thydhisker.* M. *tydisk.* Xa. om. *Thydzsker — fadher* &c. 29. &c. om. *Thydzsker — swensk.*

a) A. (quem heic in textu secutus sum) PX. 41. 44. 45. 49. 55. 56. 59. 64. 65. 70. 71. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 80. 82. 84. 85. 86. 87. 88. 94. 97. 99. 100. 101. 102. 104. habent capp. 2 et 3 recentiori iuris sanctioni convenientia. Cfr. not. 43 pag. 5, et litteras Senatorum Regni a. 1471 datas, quae in Addit. A. leguntur. A. Litterae numerales his capitibus non sunt adpositae. 60. om. cap. 2, sed habet cap. 3 ad recentiorem textum referendum.

b) 74. 75. 76. 77. om. *swenske.*

c) 44. 84. XII *suenske men, och* &c. 64. *tolff swänska Män: ey må* &c.

d) 49. &c. add. *män.*

e) 64. om. *eller radman.*

f) A. *radmam* scriptum est at scalpro omen- datum.

g) 55. 56. &c. add. *någon* vel *något.*

h) 80. 100. om. *stadschrifware.* 55. &c. add. *eller.*

i) P. om. *wordskrifware.* 59. *waruschriff- uarre.*

k) 59. 86. om. *annath.*

l) 55. &c. add. *haffwe.*

mestare³⁶) scal vara thæn,³⁷) sum tve borghamestara ok (=³⁸tolff radhvar³⁸) födder aff thyzskum³⁹) fadher, men sittia hwart aar (=⁴⁰fore rættø.) (=⁴¹ee hwat modherin war⁴¹) thyzsk⁴²) Ok hwilkin stadh⁴²) eig hafuer swa eller swensk; (=⁴³oc aldre skal thet⁴⁴) empne a mannom han hafwi⁴⁴) mynadhraledhis⁴⁵) skiptas.⁴⁶) Tyo⁴⁷) skune⁴⁷) tal ephther thy han formagh. §. 2. In⁴⁸) vara⁴⁹) vm⁵⁰) eth⁵¹) aar, Aldre ma ok nogher man j radhit fæm⁵²) swenske oc fæm⁵²) thyzske,⁵³) wara, then⁵³) som icke⁵³) hafwir⁵³) lig- (=⁵⁴swa⁵⁵) annath arith,⁵⁶) oc samugiande grwndh i stadhenom.⁵⁷) ledhis⁵⁷) thridhia,⁵⁸) oc⁵⁹) tve borghamestara⁶⁰) (=⁶¹hwart arith medh them tyo,⁶²) sum för ær sakt. §. 1. Thæn stadher⁶³) æi (=⁶⁴hawer swa empne aa⁶⁵) mannum, han hafvi minna

36) EHLMRXa. &c. add. *ella radhman*. NO. 43. add. *oc raadman*.

37) H. &c. om. *thæn*.

38) EHLMNOS. &c. *ær*.

39) M. 21. *tydiskom*.

40) 23. &c. *æn tha at modheren ware svensk*.

41) MLNO. &c. *ær*.

42) GM. 21. *thydhisk*.

43) MNO. &c. om. *oc*. E. 103. om. *oc* — *skiptas*.

44) MNORS. &c. *thetta*.

45) GNOXa. &c. *annarledhis*. HMR. &c. *annorledhis*.

46) SXa. &c. *skipas*. S. &c. add. *Oc*.

47) CE. &c. *tio*. EMNOXa. &c. add. *radhmen*.

48) G. &c. add. *radhmæn*.

49) M. add. *oc sitia*.

50) MNORSXa. &c. om. *vm*.

51) EMNOS. &c. *huart*.

52) 19. *tve*.

53) M. *tydiske*.

54) MNO. &c. om. *swa*. HLRXa. &c. *tiyo vel Tio*. E. 103. om. *swa* — *ær sakt*.

55) GNO. 35. add. *ok*.

56) HLMNORXa. &c. add. *fæm swenske ok fæm thydzske* (M. *tydiske*).

57) CGKL. &c. *samuleth*.

58) HLMNORXa. &c. add. *arit*.

59) HL. &c. om. *oc*. MNO. &c. add. *ær*.

60) HLXa. &c. add. *sculu wara*.

61) MNO. &c. om. *hwart arith*. HL. 48. *sama aren*.

62) CK. &c. *tio*. NO. &c. add. *radmannom*. M. add. *borgamestarom radmannom*.

63) M. *thid j sverike*. NO. 43. add. *j sverike som*. CQXa. &c. add. *som*.

64) 33. in principio mutilus incipit verbis *hafuer empne* &c., at quæ de hoc capite ita restant, ea deleta sunt; cfr. Praefationem.

65) EQ. &c. *af*.

m) A. *radhmen tolff* scriptum est, at iustum verborum ordinem adpositis signis indicavit scriba. 44. 84. VI.

n) 59. om. *fore rættø*.

o) PX. &c. *retta*.

p) P. &c. add. *som*.

q) 59. *må haffua*.

r) 44. 49. X. *minne*.

s) 49. &c. om. *then*.

t) 49. add. *äyer sielfwer och*.

u) 86. add. *eigit arf och*.

v) 100. add. antiquum textum huius capituli cum rubr. *Gambla Laghen i Andra Cap: lydher*, ac deinde litteras Senatorum regni de anno 1471 sub rubr. *Effterskreffne Bref vthesluter nästförmälte Capitel*.

tal⁶⁶) epthe thy han⁶⁷) forma. (⁶⁸Kan oc thet⁶⁹) tima, adh⁷⁰) minna mantal ær aa⁷¹) thyzskum⁷²) en⁷³) svenskum, (⁷⁴eller flere,⁷⁵) tha (⁷⁶fylles mantalith⁷⁷) (⁷⁸medh svenskum,⁷⁹) æn⁸⁰) the æro till, (⁸¹oc vari⁸²) fri thyzskan,⁸³) oc fylles aldre⁸⁴) thydzske⁸⁵) fore svenskans,⁸⁶) æn aa⁸⁷) them⁸⁸) brister, (⁸⁹vtan iæmpt vari. §. 2. (⁹⁰Aldre ma ok then⁹¹) radhman vara,⁹²) sum æi hawer⁹³) (⁹⁴æghit arff i stadhenum.⁹⁵)

IIIa.

Aath¹) thy²) huse³) eller kisto, sum statzcins⁴) incigle,⁵) booc eller⁶) stadzins⁷) (⁸preuilegia (⁹skulu gömas i,¹⁰)

IIIb.

AAat thy hwse¹) eller kysto, som stadzsins (²incigle,³) (⁴book ellir⁴) stadzsins⁵) preuilegia skulu gömas⁶)

66) ELMNORS. &c. om. tal.

67) N. som.

68) E. 103. Nu kan tyma &c. G. ær ok mindra mantal a &c.

69) HLRXa. &c. om. thet.

70) CE. &c. at.

71) S. om. aa. QXa. &c. aff.

72) MXa. 21. tydiskom.

73) CE. &c. æn. CEGHKLMNOR. &c. add. a. QS. &c. add. aff.

74) EMNOS. &c. om. eller flere. Haec verba delenda esse videntur.

75) GRXa. &c. fære. 52. ther till beqvemlige. LR. &c. add. Qvæmelikare. CH. &c. add. quemelikane. G. add. qvemlikaren. 21. Xa. &c. add. quæmelikare. Xa. add. qvemlike.

76) S. &c. scal talith fyllas med &c.

77) EGHLMNORXa. &c. talit.

78) Q. om. medh svenskum.

79) EHLMNORSXa. &c. add. mannom.

80) R. &c. vm.

81) MNO. &c. om. oc — thyzskan.

82) G. the warin.

83) G. thydhska. CEHKLQR. &c. svenskan; male. S. &c. svenskum.

84) E. 103. add. talit.

85) EHLMNORSXa. &c. medh thyzskom.

86) MNOXa. &c. svenskum. G. 83. svenska.

87) HL. &c. om. aa.

88) E. 103. svenskum.

89) EMNO. &c. om. vtan iæmpt vari.

90) 34. om. Aldre — stadhenum.

91) H. 50. en. L. add. man.

92) HMNO. &c. wardha.

93) E. 26. ager. Xa. add. Liggjande Grund, eller.

94) CE. &c. eghit. S. arff eller eghith i stadhenom.

95) 29. add. eller frælsburin man ær.

1) E. Til thet hvs &c.

2) CGHKLNOQRSX. &c. sic. BM. &c. the.

3) S. &c. add. skaap.

4) CE. &c. stadzsens.

5) CHQ. &c. add. eller. ER. &c. add. stadzsens. L. &c. add. eller stadzsins.

6) EMNO. &c. oc.

7) ELMNO. &c. om. stadzins. G. add. pæninga eller.

8) 39. fordela. 27. &c. breff i liggia skulu thua nykla ath vara Annan skal &c.

9) S. &c. ær i.

10) H. &c. om. i. EMNO. &c. innan.

a) 55. &c. add. skåp.

b) Xa. Book ock Breef skulu &c.

c) 60. &c. add. Stadzsens.

d) Xa. ock Fördela (pro book — preuilegia).

e) 55. &c. och.

f) 49. &c. om. stadzsins.

g) 49. &c. add. eller ager vara.

ther¹¹⁾ agha¹²⁾ vara tve¹³⁾ nykla wthy,^{h)} therⁱ⁾ egga^{k)} tve^{l)} nykkla^{m)} aat;¹⁴⁾ (¹⁵en scal then swenske bor- (ⁿaat wara. (^oThe^p) borghamestara ghamestaren hava, oc annan then thydz- som vm thet aarith fore rætt^o) sit- ske, sum¹⁶⁾ (¹⁷sitia vm sama arith.¹⁸⁾ tia,^{r)} hafwi hwar^{s)} sin nykel.

III.¹⁹⁾

20

Eig²⁰⁾ skulu (²¹eller ægha borghamestara²²⁾ eller²³⁾ radhmen (²⁴i radheno aff enne slekt wara (²⁵alz saman mera²⁶⁾ æn fyra,²⁷⁾ hwat thet ær²⁸⁾ magh- sæmia²⁹⁾ eller³⁰⁾ skylskaper.³¹⁾ §. 1. Aldrigh skulu ok³²⁾ tve brödher bor-

11) ER. &c. om. *ther*.12) G. *æghær*. EMNORS. &c. *sculu*.13) 29. 58. 61. *thri*.14) E. &c. om. *aat*. S. &c. *til*.15) MNO. &c. *Annan*. 33. Quae in hoc capite sequuntur, deleta sunt, eorumque loco rec. man. scriptum est *the borgamæstara* &c., ut habet recentior textus.16) R. om. *sum*.17) E. *vm thet aret fore rettenom sithia*. HL. &c. *thet arit sithia ok döma*. MNOR. &c. *vm thet* (N. *the*) *arit sitia oc döma*. S. (46. &c.) *thet arith sithia oc döma sculu ræth mællom saka oc oosaka fatigha oc rika*.18) CGKQ. &c. add. *ok döma*. 29. (58. 61.) add. *thæn tridhi stadsins scriffuare*.

19) Q. invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis.

20) CKQ. &c. *Nw sculu ælle* (KQ. 42. *alle*) *ægha* (KQ. &c. om. *ægha*) *vara borghamestara eller rathmen j ratheno* (42. *stadhenom*) *alzsaman ey mera æn fire aff**enne slekt. huat thet* &c. G. 33. 83. *Nw sculu* (33. 83. add. *alle*) *borghamestara ok radhmæn j radheno alz saman ey meer vara æn* &c. ut C.21) EMS. &c. om. *eller ægha*. B. *alle vara borghamestara och radhmen alzsaman i radheno. ey meer en fyre aff eenne slækt. hvath* &c.22) R. 95. add. *vara*.23) R. &c. *ok*.24) M. &c. om. *i radheno*.25) M. 29. *alt*. EHS. &c. om. *alz saman*. 27. &c. *i sændher*.26) EMNORS. &c. *fere*.

27) 26. III.

28) ES. &c. add. *helder*.29) BEKQ. *maaghsæmi*.30) E. &c. add. *annar*.31) EQ. &c. *skyldskaper*. D. post lacunam (vide not. 93 pag. 7) hic iterum incipit a litt. *scaper*.32) ER. &c. om. *ok*.h) 55. &c. om. *wthy*.i) 60. 84. om. *ther*.k) A. Litt. a posterius at ab ipso scriba est addita. 45. &c. *skole*.l) Xa. *thre*.m) P. add. *til*.n) Xa. *En skal then Swenske Borghamæstaren hafna, och annan then Thydska, etc. och tridhie Stadhsens Skrifware; hæc vero pertinent ad antiquiorem textum*.o) 55. &c. *haffui en hwar borgamestaren som om thet äritt sitia och dömma*. 60. 64. *Then ena* (64. add. *Nyckelen*) *skal Borgamestare haffua, och annan stadhsens Schriffuare*.p) 74. 75. 76. add. *två*.q) P. &c. *rettha*. 104. Xa. *rettenom*.r) 73. 85. Xa. add. *och döma*.s) 49. &c. add. *thera*.

ghamestera³³) wara (³⁴eller radhmen³⁵) i³⁶) sændir,³⁷) (³⁸vtan³⁹) eig ær⁴⁰) annat wal til.⁴¹)

V.⁴²)

Tagher borghamestare (⁴³eller radhman muto⁴⁴) for doom sin, giffui konunge muto,⁴⁵) ok böte XL marker⁴⁶) til treskiptis, (⁴⁷konuhgenom XIII marker ok atta örtogher,⁴⁸) stadhenom ok (⁴⁹swa mykit,⁵⁰) malsæghandenum samuledhis,⁵¹) ok gange⁵²) aff⁵³) radheno,⁵⁴) (⁵⁵sæn han wardher⁵⁶) til wnnen medh siex⁵⁷) godhom⁵⁸) mannom.⁵⁹)

VI.

Stadzens⁶⁰) skriffuare hwilken⁶¹) som⁶²) (⁶³skal wara (⁶⁴eller wælias,⁶⁵) han skal wara swensker ok aldre⁶⁶) wtlændzsker.⁶⁷)

33) C. add. *at*.34) NO. 43. om. *eller radhmen*.35) B. *radhman*.36) R. 19. om. *i*.37) 27. Xa. &c. add. *swa ath the sytia badhe om (Xa. om. om) eth ar*.38) 36. om. *vtn* — *til*.39) MPX. &c. add. *at*.40) BCGKQ. &c. *see*. EMNO. &c. *wari*.41) 74. 75. 76. 77. *hoc loco inserunt cap. in textu 7*.42) 76. *invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis*.43) CQ. om. *eller radhman*.44) S. &c. *mwtor*.45) S. *mtonar*.46) R. &c. add. *pøninga*.47) D. *malseghandenum konungenom oc stadhenom. huarium theræ. attæ yrtugher oc threttan marker. oc gange &c.* EMNO. &c. *malseghandenum konungenom oc stadhenom oc gange &c.*48) BCGKQ. &c. add. *swa mykit*.49) C. om. *swa mykit*.50) KQ. &c. om. *mykit*. S. &c. add. *oc*.51) BCGKQ. &c. om. *samu ledhis*. R. &c. *samuledh*.52) DEMNORS. &c. add. *bort*.53) BCGKMNOQRS. &c. *w*.54) 51. 68. *Nempnden*.55) GR. &c. *wm*. BCKQ. &c. *oc vardher han till wnnen &c.*56) EMNO. &c. add. *ther*.57) 26. 71. *II*.58) EMNO. &c. om. *godhom*. BCGKQXa. &c. *vissum*.59) S. add. *oc fulskælikom*. 46. &c. add. *ock fullom skælom*.60) E. &c. *Holkin stadzens skriffuare skal wara. oc ther till kan wælias &c.* D. *Huilikin som skal wara eller wælias till stadzens scrifuare. han &c.* MNO. &c. *Hwilkin man (NO. add. som) til stadz scrifuare skal wælias oc thet skal wardha han &c.*61) GHR. &c. om. *hwilken*.62) R. 95. add. *thet*.63) S. &c. *wælias skal æller vardhir han &c.*64) R. 95. *ægher vara &c.*65) L. add. *skal*.66) BCDEGKQ. &c. *ey*. 29. Xa. add. *tysker aller (Xa. eller)*. 58. 61. add. *Tysker*.67) 19. 43. *þyzkir*. S. &c. *aff vtlanske slætkh*.

VII.

Kan¹⁾ thet²⁾ wara³⁾ at borghamestera ok⁴⁾ radhmen kiffuande wardha sin⁵⁾ (6i mellen vm walet, tha⁷⁾ the skulu (8borghamestara eller⁹⁾ radhmen wælia, tha skulu the radha¹⁰⁾ flere saman halda ok betre skæl¹¹⁾ haffua ok (12fo-ghaten medh halder; (13tho skulu the¹⁴⁾ pröffua (15ok radha al maal, för æn (16the (17nokon stadga ther¹⁸⁾ a¹⁹⁾ göra.²⁰⁾

VIII.

Um²¹⁾ nokor talar²²⁾ a konungen eller a²³⁾ konungx²⁴⁾ radh²⁵⁾ thet (26a thera hedher²⁷⁾ ganger,²⁸⁾ (29ok æro³⁰⁾ siex (31godhe men til witne, tha skal han i stadz³²⁾ gömo sætias ok (33hals huggen wardha.³⁴⁾ Finnas ordhin annor ledhis,³⁵⁾ tha skal foghaten,³⁶⁾ (37borghamestara ok³⁸⁾ radhmen³⁹⁾ offuer

- 1) ENO. &c. *Nu kan.*
 2) R. &c. om. *thet.* BCDEGKNOQRSX. &c. add. *swa.* M. 21. add. *oc swa.*
 3) MNOS. &c. *wardha.*
 4) RS. &c. *æller.*
 5) CH. &c. sic. A. *syin.* BDEGMNORS. &c. *sina.*
 6) DEMNOR. &c. om. *i.* 56. 49. 50. X. &c. *emellan, emellom vel emillan.*
 7) R. &c. *thæntidh.*
 8) BCGKQ. &c. *vælias. tha &c.*
 9) MNO. &c. *oc.*
 10) BCDEGKMNOQRSX. &c. add. *sum.*
 11) EMNOR. &c. add. *ther til.*
 12) 36. om. *foghaten medh halder.* Xa. *å Foghatanum närvarande (pro foghaten medh halder).*
 13) CP. &c. *tha.* Q. 55. &c. *thog vel toch.* Et sic hi aliique passim. MNO. &c. *ok sculu ther görlica pröffua.*
 14) 27. 36. add. *görla.*
 15) BCDEGKMNOQRSXa. &c. om. *ok radha.*
 16) C. *ther nakar stadge a görs.*
 17) BGKQ. &c. om. *nokon.* NO. *thar aa nogan stadgæ aa göræ eller leggiæ.*
 18) S. &c. om. *ther.*
 19) R. &c. *vm.*
 20) DES. &c. *leggiæ.* M. add. *eller læggia.* 36. add. *oc. æ foghotanum närvarande.*
 21) D. *Talar nokor a &c.* E. &c. *Nu talar nokor oloflika a &c.* MNO. &c. *Nw kan nakar olofflica tala &c.* 27. Xa. &c. *Hwa som talar olufflicha a &c.*
 22) R. 33. *tala.* BCGKRS. &c. add. *olofflika.* Q. add. *oskæliga.*
 23) BCDEKMNORSX. &c. om. *a.*
 24) E. &c. *hans.*
 25) D. &c. add. *olofflicæ.*
 26) S. *æro rörir oc hedher, oc &c.*
 27) Xa. add. *ock ähro.*
 28) BGK. add. *oc ææro.*
 29) MNO. &c. *Tha scal — wardha vm ther æru siex godhe men til witna (NO. &c. mitne) Finnas oc ordhin &c.*
 30) Q. add. *thes.*
 31) BCGKQ. &c. *manna witne till. tha &c.* S. &c. *godha manna vitne til, Tha &c.*
 32) BCDEGKMNOQRX. &c. *stadzcins.*
 33) BCGKQ. &c. *hundh mista (pro hals huggen wardha).*
 34) S. add. *Oc.*
 35) DENO. &c. *annarledhis.* BCKS. &c. *adhra ledhis.* G. *andhro ledhis.* Q. *andra ledins.* 23. &c. *annarled.*
 36) BGKQ. &c. add. *oc.*
 37) NO. &c. om. *borgamestara.* M. om. *borgamestara ok radhmen.*
 38) E. om. *ok.* C. *eller.*
 39) 27. 36. *radhet.*

han döma⁴⁰) epter thy⁴¹) thöm ær widherkænnelighet⁴²) for konunge⁴³) el-
ler⁴⁴) hans radhe, ella⁴⁵) i stadzens iærn⁴⁶) sætias (⁴⁷ther til⁴⁸) konun-
ger (⁴⁹ther sielfuer offuer (⁵⁰komber ok dömer,⁵¹) eller foghate⁵²) ok
radhmen epter konungx⁵³) budhi⁵⁴) (⁵⁵æn han giter eig borghan fore sik
sat.⁵⁶)

IX.

Hwar som gör gærning a then,⁵⁷) som⁵⁸) konunger (⁵⁹taker i sin⁶⁰) fridh
medh sino opno⁶¹) breffue, (⁶²fore thet⁶³) at⁶⁴) han kærde (⁶⁵sik for⁶⁶)
konunge; wardher han fangen ok⁶⁷) medh (⁶⁸siex (⁶⁹manna (⁷⁰fullom wit-
nom⁷¹) til wunnen,⁷²) han haffuer forgiort (⁷³liiff ok lösöra, (⁷⁴ok⁷⁵) arff-

IX = MELL. KGB. 27.

40) EXa. &c. *retta*.

41) BCKQS. &c. *add. sum.*

42) ES. &c. *kennelikit. G. kænnerlicet. C. witerlikit. R. &c. bekænnelikit.*

43) S. &c. *add. sinom.*

44) BCGKMNOQ. &c. *oc.*

45) S. &c. *add. oc., 44. X. &c. add. skall han. DEMNO. &c. add. oc. scal han.*

46) MNO. &c. *gömo.*

47) S. &c. *til ath konungen &c.*

48) K. *add. ther.*

49) DEMNOSXa. &c. *sialfuer ifuer han (E. &c. add. retter oc) dömir (80. 104. Xa. add. eller rätter) &c. R. 95. siælwer ther vm dömir. ælla &c.*

50) BCGKQ. &c. *om. komber ok.*

51) BG. &c. *döme.*

52) C. *om. foghate.*

53) MNO. 43. *hans.*

54) DEMNORSX. &c. *sic. ABCGHLPOXa. &c. dome. K. dome lineola inductum et budhi rec. ut videtur man. supra lineam scriptum.*

55) RS. &c. *vm. 21. 71. om. æn — sat.*

56) Q. &c. *fangit.*

57) DEMNOR. &c. *add. man.*

58) BRS. &c. *om. som.*

59) DEGMNOS. &c. *hafuer takit. R. &c. hafuir i sin fridh takit medh &c.*

60) E. &c. *om. sin.*

61) BDK. *ypno. 21. X. &c. öpno. S. 27. vpno. E. 36. om. h. v.*

62) E. *loco eorum, quae in hoc capite sequuntur, habet: ¶ Allaledhis som scrifuat star j landslagham. (sic) j XXIX capitulo. (i konungs balkenom supra lineam add. man. forte rec.) Vthan lösöra hans skiptis j thry malseghandenum konungenom oc stadhenum. 44. 45. 84. 98. fere eadem hic inserunt, at postea habent ea, quae in textu hoc loco sequuntur. Cfr. MELL. KGB. 27.*

63) S. &c. *thy.*

64) G. &c. *om. at.*

65) G. *om. sik. DMNORS. &c. a han. 23. 72. om. quae in hoc capite sequuntur.*

66) BCGKQ. &c. *add. rättom.*

67) L. &c. *om. ok. G. eller.*

68) R. &c. *godhom siæx mannom til vnnin &c.*

69) BCGKQS. &c. *mannum till vnnen &c. MNO. &c. godha manna witne (NO. &c. witonom) ther laglica til wunnen.*

70) 19. Xa. *witnum füllelikæ (Xa. vel lagligha) till vnnin.*

71) D. &c. *add. ther.*

72) S. &c. *add. füllelica.*

73) I. *post lacunam (vide not. 93 pag. 7) hic iterum incipit.*

74) M. &c. *om. ok — lösöromen. 27. &c. til thræskipthes konunghenum malsægandanum och stadhenum och arffwar hans thagher jordh och gardhær hans.*

ua⁷⁶) taki⁷⁷) iordh hans⁷⁸) eller⁷⁹) gardh⁸⁰) (⁸¹hans, ok⁸²) aff thom⁸³) lösöromen⁸⁴) taki en⁸⁵) tridhiung⁸⁶) malsægghanden,⁸⁷) en⁸⁸) konungen ok⁸⁹) en⁹⁰) stadhen.

X.

Hwilkin¹) som bryter konungx doom eller hans embetzmanz, (²ok haffuer ther³) dombreff a,⁴) böte XL marker, (⁵ok thet wari konungx ensak. (⁶Thesse XL marker (⁷æggha ok skulu wtmætas medh tolf mannom (⁸aff thöm⁹) (¹⁰brutliken ær, först aff hans lösörom; rækkia (¹¹the eig aat,¹²) tha (¹³miætin (¹⁴hws hans;¹⁵) rækkia eig (¹⁶hws hans,¹⁷) tha¹⁸) wördhis¹⁹) (²⁰iordh el- 21 ler tomt²¹) hans,²²) æ²³) swa at²⁴) frændher²⁵) hans²⁶) haffuen wald²⁷)

X: pr. = MELL. KgB. 28.

75) NO. &c. add. hans.	6) MNO. &c. thessin bot scal vt miætas &c.
76) D. &c. add. hans.	7) DS. &c. om. ægha ok.
77) BCDGKRX. &c. takin.	8) M. &c. om. aff — ær.
78) CDKQRS. &c. om. hans.	9) BCDGKNOQRS. &c. add. sum.
79) GRS. &c. ok.	10) NO. &c. brutett. hauer fförst &c. BCG KQ. &c. ii handum hafuer. först &c.
80) DR. &c. gardhæ.	11) S. &c. lösöra. DR. &c. ey lösöræ. tha &c.
81) BG. &c. om. hans. NO. &c. om. hans ok. 44. 45. om. hans — stadhen.	12) MS. &c. til.
82) 99. X. om. ok.	13) HILX. &c. mæten. S. &c. mæthis. G. mæstens. B. virdhin. CQ. &c. om. miætin — tha.
83) HI. &c. thöm. BC. &c. them.	14) N. 43. om. hws — wördhis.
84) BCDGKLNQORS. &c. lösörum.	15) D. &c. om. hans.
85) S. &c. om. en.	16) BGK. &c. the aat tha &c.
86) CBGKQ. &c. lut.	17) OS. &c. om. hans. O. &c. add. aat.
87) BG. &c. add. oc.	18) R. &c. om. tha.
88) BCGKMNOQR. &c. annan.	19) CGK. &c. wirthæ. Q. wörden. DRS. &c. mætis. B. &c. mætin. MNO. &c. miæti vel metti. 52. skatte.
89) RS. &c. om. ok.	20) R. &c. om. iordh eller.
90) L. then ena. BCGKMNOQR. &c. thridhi. HI. &c. add. thridhiung.	21) I. tomta.
1) BC. &c. sic. A. Uwilkin, miniatoris errore. MNO. &c. Bryter nakar konungx &c.	22) P. &c. om. hans.
2) BCGKQ. &c. hafver han ther &c. MNO. &c. ther han hafuer dombreff a gifuit böte &c. E. 44. 45. 84. (98.) Allaledhis som scrifuat staar i landslaghom j XXX capitulo j konungs balkenom. Oc thenna articulus fölgir eptir ¶ Nögir ey &c. Cfr. MELL. KgB. 28.	23) NMOR. &c. tho vel togh.
3) S. &c. add. nokor.	24) P. 94. om. at.
4) G. 26. nppa.	25) DXa. &c. add. oc skyldmen. S. &c. add. æller skylmen. Xa. add. ock Byrdamän. R. &c. add. ælla skyld mænne.
5) MNO. &c. til konungx ensak.	26) 29. 53. Xa. om. hans.
	27) DMNORS. &c. makt.

(²⁸the²⁹) iordh (³⁰eller tomtpt ater lösa³¹) (³²innan nat ok aar, som segx³³) i arfda balkenom.³⁴) §. 1. (³⁵Nöggher ok³⁶) eig thöm³⁷) (³⁸manne, som a³⁹) kærer⁴⁰) a annan, at (⁴¹foghatens, (⁴²borghamestara ok radhmanna dome, vtan kærer⁴³) a han⁴⁴) i androm landom eller⁴⁵) köpstadhum,⁴⁶) böte XL marker (⁴⁷til treskiptis,⁴⁸) ok⁴⁹) böte honom sin skadha (⁵⁰i geen.⁵¹) (⁵²Nw orkar han eig botum, gange tha⁵³) til ærffuodhis for konungenom, malsæghandenom ok stadhenom.

XI.

Nw komber nokor⁵⁴) (⁵⁵for foghaten,⁵⁶) borghamestara (⁵⁷ok radhmen som weggharande ær, ok haffuer breff a annan⁵⁸) for⁵⁹) giöld; ær (⁶⁰swaranden til,⁶¹) (⁶²tha skulu the⁶³) (⁶⁴honom genstan⁶⁵) ræt skipa, epter thy⁶⁶) fram-

X: 1, cfr. BjR. 4.

XI, cfr. MELL. Kg B. 29.

28) BCGKQ. &c. tomtpt hanz. eller iord aterlösa.	46) E. 36. stadhum.
29) NO. add. hms.	47) R. &c. om. til treskiptis.
30) M. &c. om. eller tomtpt.	48) DEMNORS. &c. add. malseghandenom konungenom oc stadhenom.
31) S. &c. add. om the vilia.	49) E. &c. add. thor til.
32) BCDGKMNOQRS. &c. om. innan — aar.	50) CBDEGKMNOQR. &c. ater (pro i geen).
33) D. &c. skils. M. sigher.	51) 27. &c. add. en han noghen ffik.
34) CD. &c. erfda balkenom. N. &c. arffuæ balkenom. R. 95. ærfda mala balkenom. O. rubris litteris add. capitulo XVII.	52) C. om. Nm. BDEGKMNOQRSXa. &c. om. Nw — stadhenom.
35) N. Bogorær. N. &c. hic incipiunt novum caput.	53) C. &c. om. tha.
36) DEMNOR. &c. om. ok.	54) S. &c. add. then.
37) N. then.	55) EMNO. &c. weggharande man for foghaten. borghamestare oc radhmen oc haffuer &c.
38) MNO. aat som &c. BCGKQ. &c. mannum sum kera &c.	56) 59. konungenns embitzmanne. BCGK. &c. add. ok.
39) DEMNOQRSX. &c. om. a.	57) S. &c. æller. 22. &c. om. ok radhmen.
40) RS. 42. kære.	58) MNO. &c. nakan. M. add. man.
41) E. &c. borghamestara oc foghattens dome &c.	59) BCDEGKMNOQRS. &c. vm.
42) S. &c. om. borghamestara. CDMNOR. &c. ok (M. &c. eller) borghamestara dom &c. BGKQ. 34. doom ok borghamestara. (Q. borga manuanna) vtan &c.	60) E. &c. then till som honom svara scal. tha &c.
43) BCK. kera. GRS. &c. kære. MNOSXa. &c. add. thet sama.	61) 51. &c. tilstädis.
44) DE. &c. add. thet sama. R. &c. add. vm thet sama.	62) S. om. tha skulu.
45) P. ok.	63) S. &c. ffogate Borghamæstare oc Radmæn.
	64) B. 83. om. honom. S. &c. akærande. G. som genasth honom ræth &c.
	65) BR. &c. ginstæn. D. genstæ. M. &c. genast.

ledhis⁶⁷) skils,⁶⁸) æn⁶⁹) (⁷⁰radzstuffw dagher er,⁷¹) ella⁷²) förra⁷³) æn⁷⁴) the⁷⁵) magho.⁷⁶) Kænnis han eig⁷⁷) widher (⁷⁸gieldet som akæris, wærie sik⁷⁹) medh quitto breffue⁸⁰) (⁸¹sino, (⁸²ella⁸³) fullom witnom,⁸⁴) at han⁸⁵) guldet haffuer, epter thy⁸⁶) thet⁸⁷) wrskils⁸⁸) i radzstuffw⁸⁹) balkanom.⁹⁰) §. 1. Ær⁹¹) (⁹²eig (⁹³then nærwarande⁹⁴) som⁹⁵) akæris,⁹⁶) tha (⁹⁷skipi (⁹⁸foghaten, (⁹⁹borghamestara ok¹⁰⁰) radhmen en aff sik then¹) hans kæromaal (²fordhar ok hans breff takir,³) som han⁴) skal medh tala⁵) til swarandens,⁶) (⁷ok haffui swa⁸) fult wald til hans⁹) tala, som han sielffuer akæranden¹⁰) ware. Forsiter han (¹¹ok (¹²thet som¹³) kæra¹⁴) skal,¹⁵) böte

66) MNO. &c. add. som.

67) CEGHIMNOQS. &c. *framedelis*. 23. 93. *framed.* 19. *frammaleþis*. Et sic, ac contra *framedhis* pro *framedelis*, in sequentibus passim. S. add. *ath*.68) DER. &c. *wrskils*. S. &c. add. i radzstughu *balkenom*.69) R. &c. *vm*.70) S. &c. *rættha daghir*.71) BC. &c. *ær*.72) DEMNORS. &c. add. *oc*.73) DEHILNOR. &c. *för*. MS. *for*. Et sic passim.74) BDRS. &c. *vm*.75) NO. &c. om. *the*.76) DE. &c. *kunno*. NO. 43. add. *eller kunno*.77) S. &c. add. *tha*.78) 23. &c. *gielden*. CQ. *gield sin* (Q. *sidan*) *akeres*.79) HI. 50. *thet*.80) DENOR. &c. *quitobrefuom*.81) DNOR. &c. *sinom*. BCEGK. &c. om. h. v. 30. om. *sino* — *radzstuffw balkanom*.82) 66. post lacunam (vide not. 15 pag. 7) hic iterum incipit verbis *Effter fvolom* &c.83) MNO. &c. add. *medh*.84) BCGKQ. &c. add. *sinom*.85) DEMNOR. &c. add. *thet*.86) HL. *thet*. I. &c. om. h. v.87) BCGKQRS. &c. *som*. E. *framedhis*. NO. &c. add. *framedelis*.88) MS. &c. *vtskils*. C. &c. *skils*. E. &c. *sigx*, in E. rubris litteris supra lineam scriptum.89) DGKQS. &c. *thingmala*. BR. &c. *thingsmala*.90) BC. &c. *balkenum*.91) DM. &c. add. *oc*.92) NO. 43. *han ey till swars eller nær stadder som* &c.93) E. &c. *han til swars som* &c.94) R. &c. *nær*. M. *til*.95) BCGKQ. &c. om. *som*.96) BCDGKQR. &c. *till kæris*.97) E. &c. *sculu fogatten* (44. &c. add. *och*) *borghamestaren skipa æn af* &c.98) 36. *Rathet en* &c.99) DMNO. &c. *oc borgharæmestara* (D. supra lineam add. e) *een* &c.100) S. om. *ok*.1) BCDKQ. &c. *ther*. EMNORS. &c. *som*.2) BCGK. &c. *fordha*. Q. *wil forda*. S. 46. &c. *forstar vel förestår*. E. &c. *scal for-dha. oc hans bref scal till siin* (44. &c. *sigh*) *taka. oc medh them tala* &c. MNO. &c. *rykta scal oc han tagi kærændens breff til sik medh thy* (NO. &c. *them*) *scal han tala til swaranden swa som* &c.3) I. &c. *taki*.4) BCK. &c. om. *han*.5) R. &c. *titala*.6) BCGKQ. &c. *swaranden*.7) DE. &c. om. *ok* — *tala*.8) G. &c. om. *swa*.9) SX. &c. add. *ath*.10) BGKNOPQ. &c. *a kærände*. R. &c. *kærandin*.11) MNORS. &c. om. *ok*. Xa. *sidhan the Kæromål som* &c. E. &c. *sidhan the samu kærromaal. böte* &c.12) BGQ. *then*. CK. &c. *them*.

III *marker* (¹⁶til treskiptis, (¹⁷ena (¹⁸thöm som¹⁹) han malsman fore ær,²⁰) andra konungenom,²¹) thridhia stadhenom, ok²²) swa opta (²³sidhan som²⁴) han²⁵) *thet* forsumar.²⁶)

XII.

Hwilken²⁷) som talar²⁸) olofflica²⁹) a³⁰) foghaten (³¹ok alla³²) radhmen,³³) *thet* a therra hedher³⁴) ganger,³⁵) han³⁶) böte XL *marker* peninga,³⁷) taki foghatin (³⁸ther först aff thre *marker*, ok³⁹) hwar borghamestaren samuledhis,⁴⁰) (⁴¹sidhan taki halfft konungen ok halfft stadhin,⁴²) (⁴³æn til æru tweggia manna witne; eller wærie⁴⁴) sik *medh* siex (⁴⁵manna edhe.⁴⁶)

§. 1. (⁴⁷Talar man⁴⁸) olofflica⁴⁹) (⁵⁰ella gör last enom⁵¹) borghamestara,⁵²) böte tiughu⁵³) *marker* (⁵⁴til threskiptis (⁵⁵malsægghandenom, konungenom ok

XII, cfr. BjR. 21: pr, 2.

13) R. &c. om. som. S. add. <i>thet</i> . MNO. &c. add. <i>swa</i> .	37) BCDEGIKMNOQS. &c. om. <i>peninga</i> . G. add. <i>ok</i> .
14) M. <i>akæra</i> .	38) BCGKQ. &c. <i>först .III. &c.</i>
15) S. &c. add. <i>tha</i> .	39) MNOR. &c. om. <i>ok</i> .
16) MNO. &c. om. <i>til treskiptis</i> .	40) BCDEGKMQR. &c. <i>samuledh</i> . S. &c. <i>thet sama</i> . 27. &c. <i>thre marker</i> . HIL. &c. add. <i>ok</i> .
17) DE. &c. <i>malsægghandenom konungenom oc stadhenom</i> .	41) D. <i>thet meræ ær. taki &c.</i> EMNO. &c. <i>Thet andra taki konungin oc stadhin</i> .
18) S. <i>Malsægghande ær &c.</i>	42) BGK. <i>stadhren</i> .
19) BCGKMNOQR. &c. om. <i>som</i> .	43) R. &c. <i>vm</i> . BCGKQ. &c. om. <i>æn — witne</i> . E. &c. <i>Æro ey witne till. wæri &c.</i>
20) BCGKQ. &c. <i>var</i> . R. 95. <i>skulde swara</i> .	44) N. om. <i>wærie</i> .
21) BCGKNOQ. &c. add. <i>oc</i> .	45) BCGK. &c. <i>mannum. Talar &c.</i>
22) E. &c. om. <i>ok</i> .	46) P. 51. om. <i>edhe</i> .
23) E. &c. om. <i>sidhan som</i> .	47) NOQ. 28. 43. <i>habent ea quae haec §. continet post §. 2. 21. 92. om. hanc §.</i>
24) BCDGKMNOQRS. &c. om. <i>som</i> .	48) DEMNORS. &c. <i>noker</i> .
25) L. om. <i>han</i> .	49) Q. om. <i>olofflica</i> .
26) BCK. &c. <i>forsmaar</i> . RS. &c. <i>forsitir</i> .	50) R. &c. <i>til en borghamestara &c.</i>
27) E. &c. <i>Nu talar nokor lastlica. oc olofflica &c.</i>	51) S. &c. <i>til en</i> .
28) BG. <i>tala</i> . 98. Xa. add. <i>Lasteliga oc</i> .	52) G. add. <i>eller sterom</i> .
29) DMNOR. &c. add. <i>eller lastlikæ</i> .	53) 35. &c. <i>XL</i> .
30) E. &c. <i>vppa</i> .	54) D. &c. om. <i>til threskiptis</i> .
31) MNOS. &c. <i>borgamestara eller radmen</i> .	55) MO. &c. om. <i>malsægghandenom — stadhenom</i> . N. 43. <i>eller (43. add. och emott) stadzins skriffmare aa sittande. raade &c. (§. 3.)</i>
32) 23. &c. om. <i>alla</i> .	
33) BCDEGKLQR. &c. <i>radhmennena</i> .	
34) SXa. &c. add. <i>oc æra</i> .	
35) R. &c. <i>gaar</i> . C. add. <i>æn tweggia manna witne eru til</i> . E. &c. add. <i>oc æro ther tweggia manna witne till</i> .	
36) DEMNORSX. &c. om. <i>han</i> .	

stadhenom, æn⁵⁶) til æru tveggia manna witne, ella wærie sik medh siex manna edhe. §. 2. (⁵⁷Gör ok⁵⁸) thet nokor til en radhman ella⁵⁹) stadzens skriffuara, böte tolff marker (⁶⁰til treskiptis⁶¹) (⁶²som för ær sagt, æn⁶³) han wardher⁶⁴) til⁶⁵) wunnen medh (⁶⁶twem mannom, ella wærie sik medh siex (⁶⁷manna edhe. §. 3. (⁶⁸Talar⁶⁹) nokor (⁷⁰til foghatens⁷¹) lastelica, (⁷²eller til⁷³) en radhman eller⁷⁴) stadzens skriffuara, a⁷⁵) sitiande radhe,⁷⁶) böte XL marker til treskiptis (⁷⁷som för ær sagt, æn⁷⁸) til æru⁷⁹) twæggia manna witne, ella wærie sik medh siex (⁸⁰manna edhe. Orkar han eig botum,⁸¹) wardhe⁸²) slaghin (⁸³widher stupona, (⁸⁴swa fore ena sak som fore⁸⁵) andra i (⁸⁶thessom malom, ok flye⁸⁷) sidhan⁸⁸) stadhin;⁸⁹) komber han sidhan⁹⁰) i stadhin,⁹¹) miste tungo sina. §. 4. Liugher⁹²) nokor æro aff⁹³) (⁹⁴thessom fornempdom⁹⁵) mannom,⁹⁶) (⁹⁷at roop komber a han⁹⁸) antiggia inlændis ella wtlændis, böte LXXX marker (⁹⁹til treskiptis (¹⁰⁰malsæghan-

56) R. &c. *vm.*57) CQ. *talar nakar thet til &c. L. Talar nokor oloflika eller gör last enom radhmanne &c. M. om. Gör — witne ella wærie sik medh siex manna edhe (§. 3).*58) NOS. &c. om. *ok.*59) DP. &c. add. *till.*60) R. &c. om. *til treskiptis. Q. &c. om. til — sagt.*61) E. &c. add. *Malseghandenum konungenom oc stadhenom.*62) ELNO. &c. *Æn til æro tveggia manna witne. ella &c.*63) QR. &c. *vm.*64) I. *ær.*65) BC. 83. om. *til.*66) S. om. *twem mannom. 22. 35. tvegge manna vitnom eller &c.*67) E. &c. *mannom Talar &c.*68) G. *Tala. L. om. Talar — manna edhe.*69) BDEGX. &c. add. *oc.*70) O. 28. *lasteliqha til fogutan Borgamestara, raadmen &c.*71) BCDEGKQ. &c. *foghotan vel foghaten. P. add. olofflica ok.*72) BCGK. &c. om. *eller. E. &c. En borghmestare En radhman &c.*73) DQS. &c. om. *til.*74) E. &c. add. *til.*75) 27. &c. *ffor.*76) 21. *tinghe.*77) ENOS. &c. om. *som — sagt.*78) R. 95. *om ther.*79) BGK. 21. *ær.*80) BCGK. &c. *mannum. orkar &c.*81) LMNO. add. *j nokro thy nu ær sakt.*82) LM. &c. *wari.*83) BG. &c. *till stuponna.*84) LMNO. &c. om. *swa — malom.*85) B. 83. om. *fore.*86) DERS. &c. *thesso maleno.*87) ENOXa. &c. *forsveri.*88) ELMNOR. &c. om. *sidhan.*89) G. *thædhan. LM. add. oc forsveri.*90) DELMNOR. &c. *ater. PX. &c. add. ather.*91) S. &c. add. *i gen.*92) D. &c. add. *oc.*93) DBKQ. &c. add. *nokrum. G. 19. add. androm. C. add. athrom som nakrom. R. &c. add. nakrom af.*94) BDEGK. &c. *thænna. 30. androm inlendis ælter wtlændis swa at aarop komber, böte &c.*95) DER. &c. *fornemdo. BGKLMS. &c. fornempda.*96) DELM. &c. add. *swa.*97) HI. 50. *a roop komber &c. RS. &c. ok.*98) N. &c. om. *han. LM. 59. them.*99) LM. 71. om. *til treskiptis.*

denom, konungenom ok stadhenom, ella¹) miste (²hoffwd sit æn³) til æru⁴) siex manna⁶) witne, ella wærie sik medh (⁶siex (⁷manna edhe.⁸)

22

XIII.

Tæffuærnara⁹) (¹⁰æggha ok skulu wara (¹¹aat minsto¹²) tve¹³) i hwaríom köpstadh,¹⁴) som væghfarande¹⁵) mannom skulu sælia¹⁶) mat ok ööl (¹⁷ok hesta fodher,¹⁸) badhe¹⁹) hö ok korn,²⁰) epter thy²¹) thet (²²wært ær ok²³) gælder a (²⁴rættom torghs dagh,²⁵) (²⁶ok (²⁷alla therra (²⁸tarffuer. § 1. (²⁹J hwilkom stadh thetta eig³⁰) (³¹haldz (³²eller görs,³³) böte³⁴) borgha- mestara som³⁵) vm³⁶) thet aret sitia (³⁷ok döma, hwar therra³⁸) vm sik XL

100) Q. &c. om. *malsæghandenom* — *stadhenom*. BCGK. &c. *som för ær sakt eller &c.*

1) 27. &c. *Orkar han ey botum.*

2) E. &c. *liff. 29. hwd sina æn &c.*

3) R. &c. *vm.*

4) B. &c. *ær.*

5) H. 50. om. *manna.*

6) BCDEGLMNORSX. &c. *XII vel tolf, at in B. antea vi scriptum fuisse videtur. P. om. siex manna edhe.*

7) LMNO. &c. *mannom* (pro *manna edhe*).

8) CDELMNORSXa. &c. *add. ok wari then* (ELMNORXa. &c. *add. som*) a er (DELMNORXa. &c. *war*) *lughit sua gother man* (LNO. &c. om. *man*) *sithan som för; quibus LMNO. porro add. oc ey man thes verre. 43. hoc loco inserit cap. 26 huius libri.*

9) GQX. &c. *Tawærnera*. BCK. &c. *Tæuerne*. 80. 100. *Gästgiffware*. Xa. *Gästgiffware ock Tafvernare*. 43. *add. eller gestgiffware*. DELMNOR. &c. *Tve herbergheræ* (ER. &c. *herberghera*; L. *herbærghererara*) *eller tæfuærnera* (N. &c. *tauernara*; M. *tawerner*; LR. &c. *tæuernerara*; O. &c. *tawernerara*) *æggha oc* (ELMNO. &c. om. *æggha oc*) *sculu wara* (N. 79. om. *wara*) *at minsto j &c.* S. &c. *Trv hærberghæ eller tæffuærne sculu wara aath minsto i &c.*

10) BCGKQXa. &c. om. *æggha ok.*

11) 55. &c. om. *aat minsto tve.*

12) CKPQ. &c. *minsta.*

13) K. &c. *Et. B. tve supra lineam rec. man. scriptum est; cfr. not. 14 sequentem.*

14) DEGLMNORS. &c. *stadh. G. 83. add. ok hærberghara. BC. add. eet.*

15) CMNO. &c. *weghfarandom.*

16) 30. *faa thera berghningh. G. add. badhe.*

17) BCGKQ. &c. *hö oc hesta korn. (G. add. hwarth) eptir &c.*

18) S. 103. *thera hæstom fodher.*

19) LRS. &c. om. *badhe.*

20) 44. *haffra. 45. &c. add. och haffra. LM NO. &c. add. oc alla thera thorfft.*

21) K. &c. om. *thy.*

22) C. om. *wært ær ok.*

23) EGLMNO. &c. *add. thet.*

24) 29. *torghe i rættom köpom ok &c.*

25) BCGKL. &c. *torgh dagh.*

26) DLMNO. &c. om. *ok — tarffuer.*

27) E. &c. *annat huat the widhertofua (59. &c. wedertorffua) J &c.*

28) 21. &c. *tyrftther. S. 19. &c. törffthir vel þorfter. 29. Folliis deperditis perierunt ea quæ in hoc libro sequuntur.*

29) M. *Hwilkin stadh som thetta ey halder böte &c.*

30) E. &c. *ekke.*

31) EI. &c. om. *haldz eller.*

32) LNO. &c. om. *eller görs.*

33) R. &c. *add. ey. D. &c. add. tha.*

34) CGQR. &c. *böten. RS. &c. add. tha. LM NO. &c. add. hwar.*

35) S. &c. om. *som. BCGKQ. &c. the.*

36) D. &c. om. *vm.*

37) ES. &c. om. *ok döma. LMNO. &c. om. ok — sik.*

38) BCDEGKQR. &c. om. *therra.*

marker, ok hwar³⁹⁾ radhman XX marker som⁴⁰⁾ medh thöm sitia,⁴¹⁾ ok⁴²⁾ taki (⁴³⁾ther aff malsæghanden III marker aff hwariom borghamestara, ok aff⁴⁴⁾ hwariom radhman⁴⁵⁾ (⁴⁶⁾ena mark,⁴⁷⁾ (⁴⁸⁾ok thet andra wari konungx ensak. §. 2. Selia eig the ok⁴⁹⁾ herbergia,⁵⁰⁾ (⁵¹⁾som nu ær sagt,⁵²⁾ som⁵³⁾ til wardha⁵⁴⁾ nempde,⁵⁵⁾ tha⁵⁶⁾ böte⁵⁷⁾ III marker⁵⁸⁾ malsæghandenom, konungenom ok stadhenom swa opta⁵⁹⁾ ther⁶⁰⁾ a kæris, (⁶¹⁾vtan störrer⁶²⁾ brut⁶³⁾ falle.⁶⁴⁾ §. 3. Kan⁶⁵⁾ nokot⁶⁶⁾ brytas i⁶⁷⁾ hærberghiomen,⁶⁸⁾ thet⁶⁹⁾ bötis⁷⁰⁾ epte stadz⁷¹⁾ ræt, ok haffui engin wald, then⁷²⁾ som til (⁷³⁾komber, nokrom sit aff taka vtan (⁷⁴⁾redho⁷⁵⁾ ella⁷⁶⁾ (⁷⁷⁾ræt widher gæld, (⁷⁸⁾vm han wil nokot aff tæffwerne⁷⁹⁾ haffua, (⁸⁰⁾ella bliffue i hans⁸¹⁾ minne, vtan (⁸²⁾han gör⁸³⁾ fult (⁸⁴⁾wald a han⁸⁵⁾ (⁸⁶⁾ella rooff.

- 39) R. &c. add. *thæn*.
 40) RS. &c. om. *som*.
 41) E. &c. add. *för rettenom*. S. &c. add. *oc döma*.
 42) DELMNO. &c. om. *ok*.
 43) LMNOS. &c. om. *ther aff*.
 44) G. &c. om. *aff*.
 45) BCDGKMNO. &c. *radhmanne*.
 46) BGKQ. &c. om. *ena mark*.
 47) D. &c. om. *mark*.
 48) LMR. &c. om. *ok*. BCGKQ. &c. *Sidhan thet meer ær*. (Q. add. *thet*) *vare &c*.
 49) DELMNO. &c. *eller*.
 50) Q. &c. *herberge læna*.
 51) ELMNO. &c. om. *som — sagt*.
 52) G. 36. add. *the*.
 53) DELMNO. &c. add. *ther*.
 54) S. &c. *æra*.
 55) BCGKQ. &c. *valde*. DELMNORS. &c. *skipadhe*.
 56) DELMNOSX. &c. om. *tha*.
 57) ELMNO. &c. add. *kuar thera*.
 58) BCDEGKLMNOQR. &c. add. *til threskiptis*.
 59) DELMNO. &c. add. *som*.
 60) LMNO. &c. om. *ther*.
 61) 30. &c. om. *vtan — falle*.
 62) DELMNORXa. &c. *höghræ*. S. &c. *stor*.
 63) DENORXa. &c. *budh*.
 64) BCGKPQ. &c. *falla*. E. om. h. v., at *fölghe supra lineam rec. man. scriptum est*. DLMR. &c. *fylghir*. NOXa. &c. *fölgi*. S. &c. *fylgia*. E. &c. add. *Nu*.
 65) S. &c. add. *oc*.

- 66) P. &c. *nokor*.
 67) BCGKQ. &c. *moot*. EXa. &c. add. *thesom*. LMORSXa. &c. add. *them*. D. add. *them samu*.
 68) B. *herbærgharamen*. GK. &c. *hærbergharenom*. CQ. 34. *herbergeranom*.
 69) DELMNO. &c. om. *thet*.
 70) P. &c. *böte*. DELMNO. &c. add. *alt*.
 71) BCDEGKLMNOPQRX. &c. *stadzins*.
 72) S. &c. om. *then*. ELMNO. &c. *af them*.
 73) S. *hanom komber sith &c*.
 74) Q. om. *redho ella*. R. &c. *for sina redho pæninga*. ælla &c. BCGK. &c. *ræt reedho midher giæld*.
 75) LMNOXa. &c. add. *pæninga*.
 76) DELMNOXa. &c. *oc*.
 77) Xa. *fulla widhergiældning*.
 78) BDEGKQRS. &c. *æn*. LMNO. &c. om. *vm — minne*.
 79) 41. X. &c. *Tafwerne*. B. 92. *tæuernærum*. G. &c. *tæuernarum*. KCR. &c. *tæuernarenom*. D. *tæfuernerarenom*. Q. &c. *tæuernarenom*. S. *tæffuernenom*. E. &c. *husbondanom*.
 80) E. &c. *vtan han göri fult raan a han ella bliffue j hans minne*.
 81) G. *theras*, at litt. *s deleta est*.
 82) G. *the göra*.
 83) LMNO. &c. *göri*.
 84) DR. &c. *roff a han*. S. &c. *rooff a hanom medh wælldhe*. LMNO. &c. *roff a honom* (N. *then*) *som akærir æpter sino*.
 85) G. *them*.

XIII.

Hwar som giffuer malsæghande ræt fra sik, (¹haffui forgiort sin²) eghin³) ræt widh then saka, ok then som malsæghanda ræt⁴) tigger,⁵) honom⁶) swaris⁷) hwarte medh laghum ella⁸) peningum. (⁹Ok taki engin¹⁰) annars manz¹¹) talan¹²) til siin,¹³) vtan som lagh til¹⁴) seghia. Hwar som¹⁵) (¹⁶thet gör, böte XL marker til treskiptis malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, ella (¹⁷wærie sik medh siex manna edhe at han eig laghen¹⁸) wiste; (¹⁹fælz han at edhenom, tha²⁰) fellis²¹) (²²han ok²³) til²⁴) sakenne.²⁵) Orkar han eig botum, tha²⁶) gange til ærwodhis²⁷) for konunge ok²⁸) stadhenom, ok (²⁹the lösen (³⁰malsæghanda rættin³¹) til siin.³²)

XV.

Uil³³) nokor byaman³⁴) wardha (³⁵i stadhenom, gæster ella byamanz swen, lægge fram fore foghaten (³⁶ok borghamestarana³⁷) fæm öra peninga, ok³⁸) (³⁹medh thöm⁴⁰) göris⁴¹) epter gamblum stadga.⁴²) Han skal haffua bor-

XIII = MELL. KgB. 25.

86) BCGKQ. &c. om. *ella rooff.*

1) S. &c. *han forgör sin &c.*

2) LM. *sinom.*

3) LMNOR. &c. om. *eghin.*

4) D. 50. om. *ræt.*

5) SXa. &c. *tagher.* EXa. &c. *add. af adhrum.*

6) D. &c. om. *honom.*

7) S. &c. *skal swaras.*

8) K. &c. *add. medh.*

9) LM. &c. *Engin taki annars &c.*

10) CK. &c. *add. man.*

11) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. *manz.*

12) BCDEGKLMNOQR. &c. *tal.*

13) BCGKLMQR. &c. *sik.*

14) BCGKMNOQ. &c. om. *til.*

15) ELMNO. &c. om. *som.*

16) G. *annadh gör en swa böte &c.*

17) BCGKQ. &c. *dyli medh &c.*

18) I. *laghum.* BCGK. &c. *aff laghum.* D

ELMNOQRSX. &c. *aff them laghum.*

19) LM. om. *fælz — sakenne.*

20) DENOR. &c. om. *tha.*

21) BQS. *falz.*

22) DENOR. &c. om. *han ok.*

23) BCGKQ. &c. om. *ok.*

24) BCGKQS. &c. *aat.*

25) DOR. &c. *sakinnæ.* HINX. &c. *sakena.*

26) DELMNORS. &c. om. *tha.*

27) R. &c. *add. först.* 58. &c. *arbetis, et sic recc. passim.*

28) R. &c. *sidhan fore.* 30. *add. swa fore.*

29) S. &c. *konungen eller stadhen löse &c.*

30) DNO. &c. *malseghandins ræt &c.*

31) BCEGKLMQR. &c. *ræet.*

32) DNO. &c. *sik.*

33) E. &c. *Nw wil.*

34) G. &c. *Byman.* S. &c. *borghara.*

35) S. &c. om. *i stadhenom.*

36) LMNO. &c. *borghomestara (N. borgara) och radhmennena V &c.*

37) S. &c. *add. oc radmen.*

38) BCGKQ. &c. om. *ok.*

39) LMNO. &c. *the skiptis epter &c.* E. &c. *ther af taki fogatten. tva öra. kuar borghærmestare som tha fore rettenom sitia*

ghan⁴³) fore sik, at han skal⁴⁴) at minzsto⁴⁵) i⁴⁶) siex aar byaman⁴⁷) wara, ok allan stadz ræt (⁴⁸vppe halda iæmpnt⁴⁹) widher (⁵⁰sin⁵¹) byaman,⁵²) epter sinne mogho,⁵³) (⁵⁴i allo thy stadhenom⁵⁵) kan hænda.⁵⁶) §. 1. (⁵⁷Thetta skal edher hans wara (⁵⁸som (⁵⁹byaman (⁶⁰skal wara:⁶¹) (⁶²iak bidher mik swa gudh hielpa⁶³) (⁶⁴ok (⁶⁵al helghon, at⁶⁶) iak wil ok skal minom konunge⁶⁷) troen⁶⁸) wara,⁶⁹) ok allan⁷⁰) stadz ræt⁷¹) vppe halda epter minne mogho⁷²) (⁷³som för ær saght, ok (⁷⁴min byaman⁷⁵) fordha⁷⁶) inlændis (⁷⁷ok wtlændis, ok⁷⁸) hwarghen⁷⁹) (⁸⁰nidher trykkia⁸¹) eller forderwa (⁸²v-tan⁸³) brut.⁸⁴) Sidhan (⁸⁵köpe han⁸⁶) ok sæli som annar⁸⁷) byaman, epter

en öre oc stadzens scrifuare en öre Then som byaman wardher han scal hafua æn borghans man for &c. Xa. Ther aff — som (ut E.) fore Rättenum sitter en öra, ock Stadhsens Skrifware en öra (pro medh — stadga).

40) 23. &c. add. V öräm.

41) C. &c. görs. S. &c. scal göras.

42) LMNO. &c. add. Oc then som swa skal wardha byaman. S. add. oc then som borghara vardher.

43) BG. &c. borghamæn. CKQ. &c. borghaman. D. &c. borghanæman. M. &c. borganz men. LRS. &c. borghanz man. NO. &c. borgatzman.

44) S. om. skal. E. add. wara.

45) CKPQ. minsta.

46) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. i.

47) S. &c. borghara.

48) R. &c. fölgia iæmpnt &c.

49) BCGKQ. &c. om. iæmpnt.

50) S. &c. sina borghara æpter &c.

51) 49. &c. add. medborgare och.

52) E. &c. borghara. 59. Xa. &c. medborgare.

53) ILNOP. &c. magho. EGS. &c. makt. 52. &c. förmågo.

54) R. &c. om. i — hænda.

55) DENOS. &c. stadhin.

56) ELMNO. &c. add. oc.

57) E. &c. han scal sweria. som hær sikx Swa bidher iac mik gudh hielpa &c. LM NO. &c. thenna edh skal han swæria Swa bidher iak mik gudh til hielp (NO. &c. gudh hielpæ) oc &c.

58) BCGHIKQR. &c. om. som — wara.

59) S. &c. vil borghara vara.

60) D. &c. wardher (pro skal wara).

61) 27. X. &c. wardha.

62) D. &c. Swa bidher iek mik gudh &c.

63) S. &c. add. oc the hælghadoma iac aa hallir.

64) 30. &c. om. ok al helghon.

65) 57. 81. thet helga euangelio, att &c.

66) DE. &c. som.

67) M. herra konungen.

68) DELMNORS. &c. tro. 30. &c. throghen. S. &c. add. oc hullir.

69) 52. 53. add. Borgamestare och minom förmannom lydogh och hörigh wara.

70) BK. &c. allum.

71) E. &c. add. j siex aar. at minsto. Xa. add. i sex åhr.

72) IPRS. &c. magho. X. mågho. ELMNO. &c. makt. 46. &c. förmågo.

73) ELMNO. &c. om. som — saght. Haec verba non pertinent ad formulam iurisiurandi, sed respiciunt verba i allo — hænda supra expressa, et indicant ista verba a iurante esse recitanda.

74) 30. &c. mina bymen.

75) LS. &c. byman, et sic infra.

76) E. &c. fordhra. 30. add. ok hielppa. LMNO. &c. add. badhe.

77) R. 95. om. ok wtlændis.

78) LMNO. &c. add. han.

79) S. &c. add. hindra æller.

80) E. &c. nidhra ella &c.

81) D. om. trykkia.

82) K. Litt. wtan brut lineola inductis mote samvite mino Ræt in marg. adposuit man. paullo rec.

83) S. &c. add. ræth.

thy⁸⁸) (⁸⁹i (⁹⁰laghbokenne (⁹¹skriffuat staar i köpmala balkanom,⁹²) ok eig för widher sina⁹³) XL⁹⁴) marker⁹⁵) (⁹⁶til treskiptis.⁹⁷) §. 2. Ok wari then gerningis man, som (⁹⁸ther fore winder⁹⁹) bwrskap,¹⁰⁰) vtan honom kunno peninga wæxa, at¹) han wil²) köpman wardha;³) gange tha fram for foghaten⁴) ok radhmen,⁵) ok (⁶taki ther widher, ok (⁷thy andro⁸) widhersæghi,⁹) ok winne tha¹⁰) bwrskap¹¹) a¹²) nyo. §. 3. (¹³Alle the¹⁴) bwrskap¹⁵) winna,¹⁶) the¹⁷) skulu (¹⁸enkanneliça i¹⁹) stadzens book skriffuas (²⁰epther thy²¹) tilbör.²²) (²³Alle skulu²⁴) the²⁵) bwrskap²⁶) winna som eig æru

- 84) Xa. add. *så vare migh Gudh hulder, som iagh thetta troligen hålder.*
- 85) S. &c. *ma han köpa oc sælia &c.*
- 86) DELMNOR. &c. *om. han.*
- 87) LM. add. *köpman eller.*
- 88) GNO. &c. add. *som. D. add. thet.*
- 89) S. &c. *at stadzens ræth skriffuath &c.*
- 90) LMNO. &c. *köpmala balkenom staar Oc &c.*
- 91) E. *standher. oc &c.*
- 92) BC. &c. *balkenum.*
- 93) EN. &c. *om. sina. DLMORS. &c. hans.*
- 94) G. *throtighy.*
- 95) NO. &c. add. *malsæghendenom VI marker thar aff oc thet meræ ær taki konungen oc staden. S. 78. add. konungenom oc. Stadhenom.*
- 96) LM. *malsæghandenom VI mark ther aff oc thet andra konungenom oc stadhenom til twæskiptis Oc &c. D. ther taki malsæghandin aff sæx marker. sidhan taki konungen oc stadhen thet meræ ær till twæskiptis. Oc &c.*
- 97) EO. &c. *thwæskiptis. E. &c. add. konungenom oc stadhenom tho. taki malsæghanden thær af sæx marker. BKRxa. &c. add. malsæghanda .VI. marker ther aff. konungenom oc stadenom thet mera ær (27. Xa. &c. thet andhra) til twæskiptis. G. &c. add. malsæghandenom siæx marker (35. add. pæningha ther af) konungenom ok stadhenom til twæskiptis thet ather ær. S. &c. add. Malsæghanden taghi ther aff sex mark. konungen oc stadhen thet ater ær.*
- 98) S. &c. *thet kan vtan &c.*
- 99) E. &c. add. *sit.*
- 100) 58. *burgeskup, et sic, vel borgeskup, in sequentibus.*
- 1) BC. &c. *vtan. KLQS. &c. Oc.*
- 2) BCGKQ. 34. *vili.*
- 3) R. &c. *vara.*
- 4) S. &c. add. *Borghamæstare.*
- 5) CGKLMNOQR. &c. *rathmennene. B. radzmennena. D. &c. radhit. E. &c. borghamæstara.*
- 6) S. &c. *vidherseggi sinne gerningh oc winne &c.*
- 7) DE. &c. *thet adhræ. 23. &c. andre sine gerning widher sæghie &c.*
- 8) GBCKLNOQX. &c. *sic, vel adthro. AHIP. androm. MR. &c. andre vel andra.*
- 9) L. &c. *widhersighia. 30. forsveriaæ.*
- 10) BCDEGKLMNOQRS. &c. *om. tha.*
- 11) 61. *Borgeskup, et sic infra. 98. Burgerskup.*
- 12) CDEGHKLMNOQRSX. &c. *aff.*
- 13) 40. &c. *om. Alle — tilbör.*
- 14) ELMNO. &c. add. *som.*
- 15) 64. *Borgarskup.*
- 16) 26. 64. add. *som æro barn födde i staden.*
- 17) DLMNO. &c. *om. the.*
- 18) BCEGKQ. &c. *sik enkannelika i stadzens booc (E. &c. add. latha) skriua (GK. &c. add. lata).*
- 19) M. *a.*
- 20) S. *om. epter. LMNO. &c. om. epter thy tilbör.*
- 21) BCQ. 34. add. *ther. G. &c. add. thet.*
- 22) LMNO. &c. add. *Oc.*
- 23) G. *om. Alle — winna.*
- 24) R. &c. add. *oc.*
- 25) EX. &c. add. *oc.*
- 26) 60. *borgeskup, et sic in sequentibus.*

barnfödde²⁷) i stadhenom, hwat²⁸) han ær²⁹) inlændzsker ella wtlændzsker. §. 4. Giptis man aff androm köpstadhum³⁰) eller lande³¹) (³²medh the (³³konu som ær barnfödh i stadhenom (³⁴ok haffuer gardh³⁵) i stadhenom³⁶) eller³⁷) fadher³⁸) for henne, giffui enkte bwrskap;³⁹) (⁴⁰ær thet⁴¹) eig⁴²) swa⁴³) ella haffuer⁴⁴) warit, (⁴⁵giffui tha⁴⁶) bwrskap⁴⁷) wt.⁴⁸) §. 5. Alle the ther⁴⁹) sætia sik nidher i stadhen,⁵⁰) som⁵¹) eig æru nokors⁵²) manz swena⁵³) ok haffua⁵⁴) til (⁵⁵triggia marka, the⁵⁶) skulu⁵⁷) (⁵⁸giffua bwrskap.⁵⁹) Taker ok⁶⁰) nokor⁶¹) byamanz⁶²) son eller byamanz⁶³) swen widherlægning⁶⁴) (⁶⁵wt lændis, (⁶⁶ok wil sidhan wardha byaman (⁶⁷ella byamanz swen, giffui burskap⁶⁸) wt⁶⁹) aff nyo. §. 6. Engin ma haffua twa widherlægninga, andra⁷⁰) i stadhenom ok andra (⁷¹vtan stadhen,⁷²) (⁷³vtan han böte XL. marker ok the⁷⁴) widherlægning⁷⁵) han haffuer vtan til⁷⁶) taket⁷⁷) (⁷⁸ok

27) LMRS. &c. födde.

28) LM. &c. add. heller.

29) BDGNO. &c. add. helder.

30) GLMR. &c. köpstadh.

31) S. &c. landhom.

32) BCDEGKMOQRS. &c. om. medh. LN. &c. oc faar the &c.

33) R. &c. quinno.

34) C. &c. om. ok — stadhenom. R. &c. ella.

35) P. om. gardh.

36) LM. add. eller lande.

37) BCDGKLMNOQRS. &c. add. henna.

38) 64. add. och föräldra sina.

39) S. burgieldh. 27. &c. burageldh. GHI. &c. add. wth.

40) CS. &c. om. ær — wt.

41) BGKQ. &c. add. oc.

42) KQ. &c. om. eig.

43) E. 44. om. swa.

44) BDEGKLMQR. &c. add. æi.

45) E. &c. tha ær han plichtogher at winna burscap Alle &c.

46) BGQ. &c. om. tha.

47) N. &c. burscapit. 27. &c. burgelledh.

48) S. 46. 47. 69. 89. 103. hoc loco inserunt ea, quae textus habet in §§. 7-9.

49) M. &c. om. ther. BEGRS. &c. som.

50) CEGHIKLMQOS. &c. stathenom.

51) BELMNOS. &c. oc.

52) S. &c. annars.

53) 56. &c. add. i stadenom.

54) S. &c. agha. LMS. &c. add. the.

55) LM. &c. III mark. 30. &c. XXX mark.

56) BCDGKQR. &c. om. the.

57) PS. &c. add. alla.

58) ELMNOXa. &c. winna. 27. Xa. &c. göra. S. &c. burskap a gangha oc burgield vt-giffua, Tagher &c.

59) 27. 68. burgeldh. 36. burageld.

60) DEKLMNOR. &c. om. ok.

61) L. &c. nokors.

62) GS. &c. bymanz, et sic passim. LMNO. &c. manz.

63) DELMNORS. &c. om. byamanz.

64) G. add. j stadhenom.

65) BCKQ. &c. om. wt lændis — widherlægninga.

66) S. &c. giffui burgæl vth aff nyona om han vil længher sama stadz borghara wara, Oc engen &c.

67) D. 50. om. ella byamanz swen.

68) 27. 68. burgeldh. 36. burageld.

69) DG. &c. om. wt.

70) LM. &c. ena.

71) S. &c. vtlændes vtan han &c.

72) KE. &c. stadhenom.

73) CKQ. &c. om. vtan. B. &c. om. vtan han.

74) S. &c. add. sama.

75) DELNOR. &c. widherlægningena. 23. X.

(⁷⁹sina siælffs (⁸⁰ther (⁸¹til (⁸²widher laghdha, ⁸³) ok ⁸⁴) the widherlægninga ⁸⁵) ok ⁸⁶) XL marker (⁸⁷taki (⁸⁸konunger ok stadhen (⁸⁹til tweskiptis ⁹⁰) §. 7. (⁹¹Haffuer ok ⁹²) nokor byamanz son eller swen arff ⁹³) i nokrom ⁹⁴) stadh i swerike ærfft eller köpt, ella huru thet ær til komit, (⁹⁵som æru gardha eller ⁹⁶) annor ingeld, ok wil byggia (⁹⁷vtan rikis, ⁹⁸) sæli thet bort ⁹⁹) innan nat ¹⁰⁰) ok aar (¹aff thom ²) daghenom ³) han ⁴) bwrskap ⁵) vp sægher, (⁶ella (⁷man thet skælica vita faar at han wil wtlændis byggia, ella æghe ⁸) thet ⁹) konungen ok stadhen, ¹⁰) halfft hwar ¹¹) thera. §. 8. Agher ok ¹²) nokor byamanz ¹³) son arff i stadhenom, ok (¹⁴bygger wtlændis, (¹⁵eller haffuer nokors ¹⁶) manz widherlegning wtlændis, sæli ok ¹⁷) thet ¹⁸) bort som ¹⁹) sakt ær, (²⁰ella haffuen ²¹) (²²ok thet ²³) konungen ok stadhen, vtan han

- &c. add. medh. E. &c. add. medh. som. MS. &c. add. som.
- 76) BCKQ. &c. vidher. G. 30. stadhen.
- 77) G. add. ella vtan wider.
- 78) D. medh sinne siælfs ther widher laghdhe.
- 79) C. sins. S. &c. siælfs sins ther til &c.
- 80) BCKQ. &c. om. ther — ok. 23. &c. widherlægningh ther till Thessa widherlægningar ok XL. &c.
- 81) E. &c. medh The widherlegningana &c. LMNO. &c. widherlaghdha medh, Oc &c.
- 82) S. &c. om. widher laghdha — tweskiptis.
- 83) R. 95. læggia.
- 84) G. &c. om. ok.
- 85) CLMNOQ. &c. witherlegning. BKRX. &c. vidherlegningena. NO. add. medh. LM. 28. add. medh them.
- 86) LMNO. 64. om. ok. ENO. &c. add. the.
- 87) BCKQ. &c. takx til &c.
- 88) 23. &c. halft konungen ok halft stadhen hawer &c.
- 89) N. 26. om. til tweskiptis.
- 90) BCKQ. &c. threskiptis, at in B. mutatum in tweskiptis.
- 91) 19. 66. Xa. om. §§. 7-9. S. 46. 47. 69. 89. 103. supra inserunt ea quae hae §§. continent; vide not. 48 pag. 25. 58. 61. 64. habent verba Haffuer — saght ähr (§. 8) post §. 12.
- 92) DELMNORS. &c. om. ok.
- 93) LMNO. 43. add. j stadhenom eller ok.
- 94) G. andhrom.
- 95) DELMNOR. &c. om. som — ingeld.
- 96) P. &c. ok.
- 97) G. &c. wthrikis. S. &c. vtlændes.
- 98) E. &c. stadhin.
- 99) N. &c. om. bort.
- 100) DRXa. &c. dagh.
- 1) R. &c. fran. BCGKQ. &c. eptir then daghin.
- 2) HP. &c. thöm. DE. &c. them.
- 3) DELMNOR. &c. dagh. M. add. at.
- 4) E. &c. add. sit.
- 5) D. &c. burskapit.
- 6) 23. &c. om. ella — byggia.
- 7) CBGKQ. &c. scal man thet skeliga (B. starkligha) wita fa at &c.
- 8) BCGKQ. &c. agher. R. 33. æghin. E. &c. taki.
- 9) BGQ. &c. ther.
- 10) BQ. stadhren, et sic infra.
- 11) M. hwart.
- 12) LM. 36. om. ok.
- 13) S. &c. byaman eller hans.
- 14) LMNO. &c. wil byggia. P. lygger. S. &c. om. bygger wtlændis eller.
- 15) B. &c. om. eller — wtlændis.
- 16) DELMNO. &c. annars.
- 17) DELMNOS. &c. om. ok.
- 18) S. &c. arff sith.
- 19) LMNOS. &c. add. för.
- 20) 58. &c. om. ella — köpmanna soner (§. 9).
- 21) BCDGKLMNOQRS. &c. hafue. E. &c. æghe.

(²⁴fare hyt²⁵) i landet²⁶) byggia eller widherlegning taka²⁷) innan nat²⁸) ok aar aff thöm dagh²⁹) at³⁰) (³¹boken³²) war³³) lyst.³⁴) §. 9. Ok³⁵) hwar som³⁶) nokor³⁷) bygger wtlændis, ok hafuer (³⁸arff hær³⁹) i lande-
no⁴⁰) ærfft⁴¹) ella köpt, ella kan⁴²) æn ærffua, sæli thet bort som⁴³) saght
ær, ella bygge her⁴⁴) i landeno,⁴⁵) ella (⁴⁶wari⁴⁷) ther lagh vm som (⁴⁸för
ær saght vm köpmanna⁴⁹) soner.⁵⁰) §. 10. Alle the som⁵¹) thiena i stadhe-
nom, ok haffua sit ok⁵²) sina widherlegning⁵³) til tiughu marka, (⁵⁴the skulu
winna⁵⁵) bwrskap.⁵⁶) §. 11. Alle the (⁵⁷mæn som widher⁵⁸) thorffua siin
ærende⁵⁹) fara (⁶⁰ella sigla,⁶¹) skulu⁶²) bwra breff⁶³) haffua, ok thöm læta
vp nya hwart aar, ok (⁶⁴skriffuarenom⁶⁵) (⁶⁶giffua (⁶⁷en halfuan⁶⁸) öre⁶⁹)

- 22) BCDEKLMNOQS. &c. om. ok. R. 95. om. ok thet.
23) B. ther.
24) S. &c. the vidherlægning vidhersigher jn-
nan nat oc aar æpter then daghen hanom
vardher lagboken læsin, (46. &c. add. före)
eller han budh oc stadzens breff far, Æ
kvar &c.
25) BC. &c. hiit. LM. j gen.
26) CKLMNOQX. &c. add. at.
27) CBGKQ. &c. taki.
28) R. 33. dagh.
29) BCGKQR. &c. daghenum.
30) BDEGLNOXa. &c. om. at. CKQ. &c. ther.
M. 52. som.
31) 49. 88. Xa. honom warder booken före-
läsenn. 100. honom warder Laagboken
läsin före, eller han budh och Stadzens
bref får. Och ä huar &c.
32) G. add. ær ok.
33) R. &c. vardh.
34) 26. &c. læsen.
35) BCGKQ. &c. om. Ok. DELMNOR. &c.
add. æ.
36) D. &c. om. som.
37) LMNOS. &c. om. nokor. BCDEGKQR. &c.
add. man.
38) S. &c. erffue nokor stadz i sverighe sæli
borth thet æller haffui forgiort sin egha-
del i thy, Alle &c. (§. 5; cfr. not. 48 pag.
25).
39) DE. &c. om. hær.
40) R. &c. rikeno.
41) N. effter.
42) BCGKQ. &c. add. han.
43) BCGKQR. &c. add. för. LMNO. &c. add.
nu.
44) BC. &c. hær.
45) R. &c. add. som saght ær.
46) 27. &c. ayhe thet konunghen ok stadhen
Alle &c.
47) R. &c. add. oc.
48) LMNO. &c. nu. BCGQ. &c. sakt ær vm
&c.
49) EDLMNOR. &c. byamans vel bymans.
50) EH. &c. sönir. CM. &c. syner. BDGK.
&c. symi.
51) BCDEGKLMNOQ. &c. ther.
52) BCDEGKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c.
eller. Cfr. cap. 20: 13; Kp. 14: 2-4.
53) 34. add. j stadhenum.
54) C. tha skulu the winne &c.
55) CKQ. &c. add. til.
56) HI. bwr. S. &c. add. oc.
57) 27. 68. som wtlændes ffara eller sigla
sin ærendhe the skulu &c.
58) LMNORSXa. &c. om. widher.
59) CQ. &c. add. at. 36. Xa. add. vtlændes.
60) M. &c. oc. R. 33. om. ella sigla.
61) RSX. &c. add. the.
62) S. &c. add. sin. 74. 77. add. Borgare
eller.
63) P. &c. burbreff. Q. breff. 44. &c. burga
breff. 53. borgare breff. 78. Bure eller
Borgare Bref.
64) NO. &c. giffue scriiffarenom een &c. 27.
&c. giffui bysens scriiffuara fför breuith
halfuan &c. 52. betale scriiffwarenom nel
Alle &c.
65) Xa. add. i Stadhenom.

peninga.⁷⁰⁾ §. 12. Alle skulu⁷¹⁾ the⁷²⁾ wardh ok waku (⁷³⁾i stadhenom göra,⁷⁴⁾ som byamen⁷⁵⁾ æru ok bwrskap wt giffuet⁷⁶⁾ haffua, hwat han ær heller⁷⁷⁾ hwsbonde eller swen,⁷⁸⁾ ok hwat the æru⁷⁹⁾ flere eller færre⁸⁰⁾ ens manz⁸¹⁾ swena.⁸²⁾ §. 13. (⁸³⁾Hwilkom (⁸⁴⁾manne nokot wardher wiith (⁸⁵⁾aff thy forskriffuit staar i thessom articulom, ok æru⁸⁶⁾ eig witne⁸⁷⁾ til (⁸⁸⁾tweggia manna,⁸⁹⁾ wærie sik medh siex manna edhe.⁹⁰⁾

XVI.

Then¹⁾ tydh²⁾ aarsens³⁾ borghamestara⁴⁾ ok radhmen skulu wælias, tha skulu ok⁵⁾ (⁶⁾alle embetzmen wælias ok lysas vm⁷⁾ sama dagh⁸⁾ (⁹⁾som borghamestara ok radhmen. §. 1. (¹⁰⁾Twa godha mæn skulu the wælia, som al¹¹⁾ stad-
24 zens merke¹²⁾ skulu haffua,¹³⁾ (¹⁴⁾ok medh thöm skulu¹⁵⁾ mærkia (¹⁶⁾swa

66) E. om. *giffua*, at h. v. in marg. add. man. paulo rec. 74. 75. 76. 77. *till godha nögia betala*, Alle &c.

67) 78. 2 öra &c. 57. 81. *enna halff mark*.

68) MP. &c. *halff*. 35. Xa. &c. om. h. v.

69) 53. *daler*.

70) BCGKPQ. &c. om. *peninga*. PXa. add. *fore möde sino*.

71) P. om. *skulu*. DEMNO. &c. add. *oc*.

72) L. &c. add. *oc*.

73) S. &c. om. *i stadhenom*. 74. &c. *hålla som i Stadenom byggia och Boo, ehvad the Burskap giffuit hafua eller ey, huat &c*.

74) DELMNO. &c. *haldæ*.

75) 64. *buramän*.

76) 27. &c. *nneth*.

77) BCGKQ. &c. om. *heller*. P. *helsth*.

78) S. &c. *gestman*.

79) BC. &c. sic. A. *aru*. DENOR. &c. add. *helder*.

80) CBDEGHJKLMNOQRSX. &c. sic, vel *fære*. AP. &c. *ferre*.

81) 26. &c. *byamans*.

82) 40. &c. add. *hvar som vardh feller böte tre öra*.

83) BDEGKQXa. &c. om. *Hwilkom — edhe; at in D. rec. man. saeculi XVI add. och then som siin wacth forsumer böthe tre mark staden enskylth*.

84) S. &c. *aff thæssom nokoth &c*. CR. &c. *nakat thotta warther wit j thenne arti-*

culus star ok &c. LMNO. &c. *thotta wardher with oc &c*.

85) S. &c. *i thæssom articulis star, oc &c*.

86) S. &c. *ær*.

87) C. &c. *witnen*.

88) CLMNORS. &c. om. *tweggia manna*.

89) HI. &c. sic. A. *nanna*.

90) EX. &c. *Fellir nokor wardh i stadhenom böte thræ öra vthan högre budh fölghe*. A, eadem habet rec. man. saeculi XVI addita.

1) BC. &c. sic. A. *Tæn*. E. &c. *Nu then*.

2) BC. &c. *tidh*. DLMNO. &c. *tymæ vel thima*.

3) ES. &c. add. *som*.

4) Q. add. *eller*.

5) BCDEKLQR. &c. om. *ok*.

6) S. &c. *the godhe mæn til næmpnas som stadzens merke sculu handa mællom haffua, oc ther medh mærkia &c*.

7) DELMNO. &c. *a*.

8) MLNO. &c. add. *oc tima*.

9) LMNOR. &c. om. *som — radhmen*.

10) ELMNO. &c. *Twe godhe men sculu wælias &c*. 58. Xa. &c. *En goodt (Xa. godhan) man — merke skal haffua &c*.

11) BCGKQ. &c. om. *al*.

12) D. *mark*.

13) 30. &c. *göma*.

14) LMNO. &c. *The skulu medh them mærkia &c*.

15) BCGKQ. &c. add. *the*.

som span,¹⁷) pundara¹⁸) (¹⁹ok siel aam²⁰) ok²¹) (²²bisman, ok (²³til hwar-
io²⁴) (²⁵the thörffto²⁶) æru helzt i maatto ella²⁷) wikt; (²⁸ok (²⁹the
samu men³⁰) skulu medh thöm merkia, ok (³¹engin annar,³²) ok ther taki³³)
the³⁴) löön fore (³⁵epter thy³⁶) borghamestara ok radhmen³⁷) thet³⁸) stad-
gha,³⁹) ok⁴⁰) (⁴¹haffuen æ⁴²) sit⁴³) märke (⁴⁴a hwario medh stadzens⁴⁵)
märke,⁴⁶) ok hwar stadher⁴⁷) haffui⁴⁸) sith⁴⁹) märke. §. 2. (⁵⁰Engin man,⁵¹)
(⁵²byaman (⁵³eller gester, ma⁵⁴) nokro handa⁵⁵) maatto eller wikt,⁵⁶) (⁵⁷som
pundara,⁵⁸) vndir sik haffua⁵⁹) ther medh⁶⁰) wæghande,⁶¹) vtan stadhin sielff-
uer, widher (⁶²boot XL marka (⁶³konungenom ok stadhenom (⁶⁴til twæskip-

- 16) BCEGKMNOQRS. &c. om. *swa som*. L. om. *swa som span*.
17) E. *spen*. 58. &c. add. *skeppo*.
18) MS. &c. *pyndara*. 36. *bikaræ*.
19) DELMRX. &c. om. *ok*. BCGKQ. &c. om. *ok siel aam*. S. &c. om. *ok siel aam ok*.
20) D. *aam rec. man. mut. in alin*.
21) DENO. &c. om. *ok*.
22) N. &c. *Bismar*. R. &c. om. *bisman* — *merkia ok*.
23) BG. &c. om. *til*. E. &c. *huat stadhen widher torf j matho* &c. LMNO. &c. *hvat helst stadhin thorftogher ær j matto* &c. S. &c. *hwaria handa man vidhrtorff i* (46. &c. *ath*) *mæta the samu* &c. 27. &c. *hwath mattho eller wikth stadhen torffthogher ær ok inghen* &c.
24) D. &c. *huat*. KQ. &c. om. h. v. BCG. &c. *thet*.
25) Xa. *Stadhen widher torff* (pro the thörff-
to^{gh} æru).
26) BCDGQX. &c. *thorftoghe*.
27) BGKQ. &c. *oc*. D. add. *j*.
28) LMNO. &c. *thet skulu the merkia* &c.
29) E. *annar scal medh them merkia Ther sculu. the taka lön* &c. 44. &c. *inghen annar* &c. ut E.
30) D. 86. om. *men*.
31) BCGKQ. &c. *ænge adhre. oc takin the* (G. *ther*) &c.
32) R. &c. add. *man*.
33) LR. &c. *takin*. S. &c. *tagha*.
34) S. *sin*.
35) S. &c. *som tilbör Oc borgamæstare* &c.
36) NO. 22. add. *thet*.
37) BCKQ. add. *the*.
38) CKQ. &c. om. *thet*.
39) CKQ. &c. *stadgath*.
40) BCGKQ. &c. om. *ok*.
41) 27. &c. *sæthin*. BCGKQ. *hawi* (Q. *haffua*) *æe hwar sit* &c. S. &c. om. *haffuen — märke ok*. E. &c. *the sculu æ sit eghit merke haffua medh* &c.
42) HI. 50. *jo*.
43) DLMNO. &c. *sijn*.
44) DMNOR. &c. *at*. 82. X. *ä*. BCGKQ. &c. om. *a hwario*.
45) R. &c. *sino*.
46) BG. om. *märke*. E. &c. add. *til alt thet the merkia*.
47) G. add. *ok hwar thera*.
48) S. &c. *scal haffua*.
49) ENO. &c. add. *eghit*.
50) 58. Xa. &c. om. *hanc* §.
51) PS. &c. om. *man*. I. *maa*. G. add. *ey*.
52) LMNO. &c. om. *byaman eller gester*.
53) S. &c. *ma haffua pyndara vikt vndher sik æller stadzens märke at han mærker ther medh siæhuer vtan the Borghamæstare Radhmæn oc sfoghaten haffua han ther til taghit vidh both* &c.
54) E. &c. *scal*.
55) CD. &c. *nakra handa vel nokræ handæ*. LBMNO. 43. *nokra vel nakra*.
56) LNOX. &c. add. *swa*.
57) E. &c. *vnder sik haffua at han ma medh them wægha. swa som pundara vtan* &c. R. &c. *haua. vtan* &c.
58) BCKLMQ. &c. *ær pundare* (vel *pyndare*). G. *pundare ær at*.
59) DGLMN. &c. add. *oc*. O. 28. add. *ath*.
60) LMNO. &c. add. *nokoth*.
61) DLMNO. &c. *wægha*.
62) BGKQ. &c. *sina XL marker* &c. LM

tis, æn⁶⁵) thet⁶⁶) wardher (⁶⁷medh honom⁶⁸) fanget.⁶⁹) §. 3. Twe godhe mæn skulu skipas (⁷⁰ok sætias til hwart⁷¹) ombæte, (⁷²hwariahanda som⁷³) (⁷⁴stadhin thörffugher⁷⁵) ær,⁷⁶) som⁷⁷) til bygning,⁷⁸) wardh sæthning,⁷⁹) bröödh wikt, ok (⁸⁰hwat the (⁸¹widher thörffughe æru, som skulu see⁸²) ok skipa⁸³) at hwarior manne⁸⁴) ræt tymar.⁸⁵) (⁸⁶Thenna edh skulu the swæria: swa (⁸⁷hielpa mik gudh⁸⁸) (⁸⁹ok (⁹⁰al helghon,⁹¹) som⁹²) iak⁹³) skal⁹⁴) (⁹⁵wara rætter⁹⁶) i mino æmbæti, (⁹⁷ok allom ræt fölghia, ok eig wranger wara, eig⁹⁸) fore wina⁹⁹) skuld, (¹⁰⁰eig fore mutor skuld, ok eig fore böön¹) skuld. §. 4. Hwilken aff thessom forskriffnom eig ær rætfærdhoger i æmbeti sino, böte XL marker til treskiptis malsæghandenom, konunge-

- NO. &c. hans XL mark. C. samu XL marker. E. &c. XL marker til &c.
- 63) R. &c. swa som ær pundare. ok the XL mark taki konunger oc stadhin &c.
- 64) BCGKQ. &c. om. til — fanget.
- 65) RS. &c. vm.
- 66) DELMNORX. &c. sic. AHIPS. &c. han.
- 67) S. &c. the medh laglica funnen Twe &c.
- 68) R. &c. thöm.
- 69) HI. &c. fangen. LMNO. &c. funnit.
- 70) DELMNO. &c. om. ok sætias.
- 71) R. &c. hwarior.
- 72) ELMNO. &c. om. hvariahanda. S. &c. som stadhin vidher torff hvaria handa thet hælzt ær som ær bygning wardsætning oc annat thet stadken torffuidher oc bröduikth, The sculu se &c.
- 73) BDG. &c. om. som.
- 74) D. han midher thorff. swa som &c.
- 75) BC. &c. thorftogher.
- 76) ELMNO. &c. add. swa.
- 77) G. &c. add. ær.
- 78) 30. add. broningh.
- 79) NO. &c. add. oc.
- 80) R. &c. hwar. E. &c. alt annat huat staden widhertorff. som sculu &c. LMNO. 43. til all (M. om. all) annor tholik ærande, at the skulu thet wakta at hwarior &c.
- 81) D. midher thorfuæ. som &c.
- 82) Q. sigia.
- 83) DES. &c. skudha. S. &c. add. oc mæta.
- 84) R. &c. om. manne. EXa. &c. add. likt oc.
- 85) BC. &c. timar. LR. 33. tima. MNO. &c.
- time. S. &c. sker. SXa. &c. add. i thy æmbethe the æra sætte til.
- 86) BCDEGKNOQRS. &c. Thetta (G. &c. Thet) skal edher (NO. &c. add. huars) thera vara Swa &c. LM. Thetta ær hwaris thera edher Swa &c.
- 87) BCDEGKLMNOQ. &c. bidher iak mik gudh (L. add. til) hielpa oc &c.
- 88) S. &c. add. oc the hægadoma jac a hallir.
- 89) 51. &c. om. ok al helghon.
- 90) 27. 68. alle helghe döma. 57. 81. thet helga effuangelio, som &c.
- 91) 74. 76. add. till liff och Siæl.
- 92) S. &c. om. som.
- 93) BCGKQ. &c. add. sant sigher at iak. EL MNO. &c. add. wil oc.
- 94) S. &c. add. oc vil.
- 95) BCGKQ. &c. i æmbite mino allum &c. R. &c. minom konung tro vara. ok rætter &c.
- 96) NO. &c. Retferdoger.
- 97) LMNO. &c. om. ok — fölghia.
- 98) BCDEGKLMNOQ. &c. om. eig.
- 99) CM. 34. mini. 41. &c. wener. ESXa. &c. winscap. 30. wild.
- 100) 19. Xa. muto æller lon (pro eig — böön skuld). BCDEGKLMNOQRS. &c. muto (S. &c. muthor; NO. 43. om. h. v.) eller (E. oc) böön. (S. &c. add. sculdh) hwilkin (L MNO. &c. Then; GLMNO. &c. add. som) ey ær &c.
- 1) HIP. &c. llön.

nom ok stadhenom, (²æn han wardher³) til wunnen medh siex godhum⁴) man-
nom.⁵) Swa böte⁶) ok then⁷) androm (⁸thet wither, ok (⁹eig orkar¹⁰) til-
binda.¹¹) Nw orkar¹²) engin¹³) therra botum, gange tha¹⁴) til ærwodhis
fore konungenom ok¹⁵) stadhenom, ok the¹⁶) lösen¹⁷) (¹⁸malsæghanda ræt-
ten¹⁹) til siin.²⁰) §. 5. Falskar (²¹ok (²²nokor then²³) bisman,²⁴) span,²⁵)
siel aam,²⁶) ella hwat thet hælzt²⁷) ær, i²⁸) wikt (²⁹ella maatto, (³⁰som
(³¹thöm mærker, ok wardher (³²bar³³) a takin³⁴) medh siex (³⁵manna wit-
nom, wardhe hængder vtan alla³⁶) lösning;³⁷) wardher (³⁸honom thet³⁹) wiit,
ok ær⁴⁰) eig bar⁴¹) a takin,⁴²) ok wardher⁴³) fælder, (⁴⁴gange eig liiff hans
fore, vtan böte⁴⁵) XL marker, (⁴⁶ella wærie sik medh tolf⁴⁷) (⁴⁸manna

2) R. &c. *vm.* P. om. *æn* — *mannom.*3) DELMNOS. &c. add. *ther.*4) BCGKLMNOQ. &c. om. *godhum.*5) N. 73. *mannæ eedhe.*6) K. &c. om. *böte.*7) MPSX. &c. add. *som.* Q. &c. add. *ther.*8) MQ. &c. om. *thet.* S. 19. &c. *tolkit vel
þolikt.* B. *ther viter adhrum ok &c.*9) G. *orkar han honom ey ther til binda.*
E. &c. *orkar han ey ther til vinna Nu*
&c. S. &c. *orkar han ey medh vitnom til
bindka.*10) BCKQ. &c. add. *han.* D. 80. add. *han
ther.*11) NO. 43. add. *medh witnom.* R. &c. *vi-
dher binda.*12) S. &c. *forma.* Q. add. *han.*13) BCDGKLMNOQR. &c. *hwarghin.* E. &c.
*han eller huarghen.*14) BCDGKNOQR. &c. om. *tha.* S. &c. add.
*badhe.*15) S. om. *ok.*16) S. *tha.*17) N. &c. *lösa.*18) DL. &c. *malseghandens ræt.*19) BCEGKMORS. &c. *ræwt.*20) NO. &c. *sik.*21) ELMNO. &c. om. *ok.* BCGKQRS. &c. om.
*ok nokor.*22) D. *then sami byaman span. bisman. siel
aam &c.*23) BCEGKQS. &c. *man.* M. &c. add. *man.*24) N. &c. *bismara.* 43. 104. *Bismar.* 49.
*belzmar.*25) EG. &c. add. *pundara.* S. &c. add. *æller.*26) S. &c. *selam.*27) ENO. &c. om. *hælzt.*28) GS. &c. om. *i.*29) P. &c. *ok.* S. *maath then thöm &c.*30) E. &c. *then som thet merkia scal. oc &c.*31) DLMNO. &c. *thet.* BCGKQ. &c. *the merk-
to. wardher han bar &c.*32) R. &c. *han a &c.* LMNOS. &c. *ther iil
wnnin medh &c.*33) BCEKQ. &c. add. *oc.*34) 36. Xa. add. *æller til wnnen.*35) S. *mæn oc baar oc a taghin wardhe &c.*36) B. 44. *all.*37) BCEGKLMNOQRS. &c. *lösen.*38) LMNO. &c. *han ey bar oc (NO. om. oc)
a takin eller til wnnin., oc wardher thogh
fælder, gange &c.* S. *han ey baar oc a
taghin oc vitis hanom tolken sak væri &c.*39) K. &c. *thetta.*40) ER. &c. om. *ær.*41) BCEKQ. &c. add. *oc.*42) R. &c. add. *ælla til wnnin.*43) DER. &c. add. *tho.*44) E. &c. *böte tha XL. marker. til thræ-
skiptis oc ey liif miste ella &c.*45) LMNO. &c. add. *tha.*46) N. 43. om. *ella* — *tvenne XL marker.*47) GKQ. &c. *siæx.* B. *vi, ni fallor, scri-
ptum, at mutatum in xii.*48) E. *mannom Orkar han ey botum &c.* S.
&c. *mæn, fjælla the han böthe XL marker
oc ey gange liiff hans före, væria the han
wari wardher, Oc then androm tolkit
vither oc wardher ey ther til laghwnnen
böte XL marker til treskiptis. Malsæ-*

edhe, (⁴⁹æn eig æru⁵⁰) witne⁵¹) til. (⁵²Then som⁵³) thetta witer⁵⁴) androm ok orkar eig (⁵⁵widher binda, böte XL marker peninga.⁵⁶) (⁵⁷Thesse twenne⁵⁸) XL marker (⁵⁹gange til treskiptis; (⁶⁰en tridhiung taki⁶¹) malsæghanden,⁶²) annan⁶³) konungen,⁶⁴) tridhia⁶⁵) stadhen. Orkar hwarghin therra botum i (⁶⁶thesso maleno, wardhe slaghin (⁶⁷widher stupona⁶⁸) ok flye stadhen.⁶⁹)

XVII.¹)

Hwilken (²annar man som span, pyndara,³) siel aam,⁴) bisman⁵) (⁶ella nokra⁷) maato⁸) ella wikt falskar,⁹) (¹⁰ella hwat thet hælzt ær, ok¹¹) gör ther medh enne¹²) marka peninga¹³) skadha, (¹⁴ok wardher¹⁵) taken (¹⁶widher færska gerning, (¹⁷han skal hængia¹⁸) v(tan alla¹⁹) löösoing.²⁰) (²¹Gör

XVII, cfr. BjR. 38: 4.

- ghandenom Konungenom oc Stadhenom Oc forma engen thera bothom wardhe than slaghin til stupona (46. &c. add. som) saker bliffuer oc fly stadhen.
- 49) R. &c. vm. LMO. 28. om. æn — peninga.
50) BC. &c. sic. A. aru.
51) C. &c. witnen.
52) D. om. Then — peninga.
53) R. &c. om. som.
54) BGK. vite.
55) R. &c. tilbinda. böte oc XL &c.
56) BCGKQR. &c. om. peninga.
57) G. til thræskiptis, som för ær sakt, Orkar &c.
58) LMO. &c. om. twenne.
59) BCKQ. &c. sculu til thræskiptis ganga. malsæghanda kununge oc stadhenom.
60) ML. &c. malsæghanden konungen oc staden.
61) NO. &c. om. taki.
62) DNORXa. &c. add. som tha winder.
63) DNOR. &c. een.
64) DNOPX. &c. add. oc.
65) DNOR. &c. een.
66) Q. 22. tessa maalom.
67) G. til stupunna.
68) 70. &c. stokin.
69) LMNO. &c. add. oc stadzsins märke (NO. &c. mark).
- 1) 34. om. hoc caput.
2) ELMNO. &c. om. annar. BCDGKQRSXa. &c. om. annar man. Male; cfr. cap. 16: 5.
3) BCDEGIKLNOQR. &c. pundara. S. 36. om. h. v.
4) S. &c. selam. 27. &c. om. h. v. D. aam rec. man. mut. in aaln. BLM. add. oc.
5) 43. &c. Bismar.
6) D. om. ella nokra.
7) EBCGHILMNOQR. &c. sic, vel nakra. AX. nokro. KP. nakro. S. &c. nokra handa.
8) S. &c. maath.
9) R. falsar.
10) EXa. &c. om. ella — ær.
11) BCGKQ. &c. om. ok.
12) ER. &c. eenma. KLPSX. &c. ena. BG. &c. en.
13) BCDEGKLMQ. &c. om. peninga.
14) BCDGKQ. &c. om. ok. E. &c. warde henger utan alla lösn. Æn han wardhir takin widh færska gerning oc witnader til medh sæx mannom. Uitis-thet honom oc wardher ey takin widh: næri sik &c.
15) D. &c. add. han.
16) BCGKQ. &c. a færske &c. S. &c. medh færske &c.
17) DRS. &c. tha scal han (pro han skal).
18) DR. &c. hengias.
19) D. &c. all.

han ther minne²²) skadha medh, tha gange ther vm som vm annan thiuffnad. § 1. Wardher thet honom wiith, ok ær²³) eig (²⁴bar²⁵) a taken,²⁶) wærie sik medh tolf²⁷) manna edhe; fældz han aat edhenom,²⁸) böte²⁹) XL. marker (³⁰til treskiptis (³¹malsæghandenom, konungenom ok stadhenom. (³²Hwar som thet³³) androm wither,³⁴) ok orkar³⁵) eig (³⁶til binda, (³⁷böte³⁸) XL marker³⁹) (⁴⁰som för ær sagt. Nw⁴¹) (⁴²æn engin therra orkar botum, wardhe⁴³) slaghen⁴⁴) widher stupona (⁴⁵ok flye⁴⁶) stadhen.⁴⁷)

XVIII.⁴⁸)

Aaff allom⁴⁹) stadz⁵⁰) ingeldom, hwilken⁵¹) the⁵²) hælzt æru,⁵³) (⁵⁴som⁵⁵)

- 20) BCDGKLMNOQS. &c. lösn.
 21) BCDGKLMNOQRSXa. &c. om. Gör — thiuffnad, at in B. hæc in marg. add. rec. man. sæculi XV. Cfr. nott. 32, 47 infra.
 22) HIPX. &c. sic, vel minna. A. min, quibus litteris rec. man. add. dre, ut legere- tur mindre.
 23) LMNORS. &c. om. ær. BCGKQ. &c. wardher.
 24) DLMNOR. &c. takin widher. (NO. 43. add. tha) wæri &c.
 25) BCKQS. &c. add. oc.
 26) G. add. a færskæ gærningh.
 27) GL. 39. siæx.
 28) BCEGKMNQS. &c. edhe. R. 95. add. tha.
 29) BC. &c. sic. A. bote.
 30) S. &c. om. til treskiptis.
 31) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.
 32) S. &c. Sami rætter warj thöm androm tolkið vither oc gyter ey til bundheth, Orkar engen thera bothom vardhe then stupo slaghin som lagh wnnen wardhir oc fly stadhen Gör han ther minne skadha medh æn ena mark gange som annar tiuffnadhir.
 33) MNO. &c. om. thet.
 34) BG. wijte.
 35) E. add. han.
 36) R. &c. vidher. D. han ther till winnæ. böte &c.
 37) BCGKQ. &c. vare boot same. (CKQ. samu) nu &c.
 38) DELMNOR. &c. add. oc.
 39) DNOX. &c. add. till thræskiptis. ELM. add. til thræskiptis. malsæghandenom konungenom oc stadhenom.
 40) ELMNO. &c. om. som — sagt.
 41) D. &c. om. Nw.
 42) DELMNORX. &c. Orkar huarghin (RX. &c. ængin) theræ botum &c.
 43) B. wardhin.
 44) BLMNO. &c. slaghe.
 45) BGKQ. &c. om. ok flye stadhen.
 46) 30. forsmæria.
 47) LM. add. oc stadzsins mærke, Gör han minne skadha ther medh gange som annar thyufnadher. C. add. gör han ther minne skatha medh tha gange ther vm som vm annan thiufnath. NOR. &c. add. Gor (O. &c. Gör) han minnæ skadæ thar medh gonge som annat tiuffnadh (OR. &c. annar tiuffnader).
 48) 94. invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.
 49) G. 26. om. allom.
 50) DELMNO. &c. stadzens. BCGKQR. &c. stadha.
 51) SX. &c. huilka.
 52) BQ. thön. CGK. &c. then.
 53) DELMNO. &c. add. sma.
 54) 40. &c. om. som — waghene.
 55) LMNO. &c. add. ær.

25 aff saköra,⁵⁶) klædhis hwse,⁵⁷) waghene,⁵⁸) (⁵⁹ægher konungen halfft ok halfft stadhin vp taka,⁶⁰) ok the ingelden taki⁶¹) vp stadzens kæmenære⁶²) (⁶³medh stadzens skriffuara (⁶⁴ella⁶⁵) andre⁶⁶) tve radhmen (⁶⁷aff radheno, ok⁶⁸) göre⁶⁹) (⁷⁰foghatanom ok borghamestaromen⁷¹) rækenskap⁷²) atta daghum⁷³) fore sancta walborgha dagh al⁷⁴) aar, ok⁷⁵) stadzens skriffuare (⁷⁶skriffue thet ok haffui ther rækenskap offwer.⁷⁷) §. 1. (⁷⁸Ok skulu stadzens ingeld twiswær⁷⁹) vm aret wt gifuas, halfft⁸⁰) vm pascha ok halfft⁸⁰) vm michielsmæssø.⁸¹)

XIX.

Nw kan skut¹) (²ella³) alægninga⁴) a stadhin læggias, tha skal hwar man⁵) i stadhenom bygger,⁶) ok⁷) (⁸gæste (⁹æn the¹⁰) iwl (¹¹ok pascha i stadhe-

- 56) R. &c. sakörom. LM. &c. add. oc.
 57) CDEKNO. &c. kletthes huseno. GLM. &c. klædhahuseno. BQ. kledhahusens. R. &c. klædha huse. GLM. &c. add. ok.
 58) BC. veghna. G. add. vægna. S. &c. add. pyndara. Xa. add. ock Pyndare. LMNO. &c. add. skal oc.
 59) BCGHIK. &c. aghe. S. &c. ther aff taghi halfth konungen oc halfth stadhen oc thet jngæl scal stadzens scriffuara bæra vp, oc kæmmenæranne æller andre tve radmæn oc the agha göra ffoghaten borghamæstare oc Radmæn ther aff rækenskap, om walborghamæssona oc ther göme (lege göre) stadz scriffuara rækenskap öffuor.
 60) BCGKQ. &c. om. vp taka. E. &c. vpbæra.
 61) BCKLQR. &c. takin.
 62) EHI. &c. kemmeneer. R. kæmmenærare. 98. Kammerere.
 63) LMNO. &c. oc stadzsins scrifware.
 64) 40. &c. om. ella — radheno.
 65) R. &c. add. ok.
 66) R. &c. om. andre.
 67) BCDEGKLMNOQR. &c. om. aff radheno.
 68) DE. &c. add. ther aff.
 69) BCEG. &c. görin. D. sculu the göra. R. &c. ther göri aff. E. &c. add. the. NO. 43. add. thar.
 70) BCGKQ. &c. om. foghatanom ok.
 71) B. &c. borghamestaran.
 72) LMNO. &c. add. aff. 40. &c. add. aff kwat vptagx eller vtgifz.
 73) ELMNOQR. &c. dagha. I. daghen.
 74) ELMNO. &c. huart.
 75) CKQ. &c. om. ok.
 76) L. hafwi ther rækenskap ofwer medh sinne script, Oc stadzsins ingeld skulu tyswar &c. MNO. &c. hafua — skrift ut L.
 77) 80. 100. Xa. add. hvru thär om kanndlath är. 49. &c. add. hvad som vptagx, och hvad som vtgifz.
 78) BCDEGKMNQORSXa. &c. om. Ok — michielsmæssø.
 79) L. &c. tyswar. HI. tyswor. P. &c. tyswer. Xa. tvem sinnom.
 80) L. om. halfft.
 81) L. michelmesso.
 1) BCGKQ. &c. skatter.
 2) D. 59. om. ella alægninga.
 3) 23. &c. add. andra.
 4) MNOS. &c. a lægning.
 5) ENO. &c. add. som.
 6) G. om. bygger. S. &c. add. som burscap wnneth hauer.
 7) LNO. &c. add. samuledhis. M. 28. add. samuledh.
 8) BGKQ. &c. gester. Xa. Burscap wunnit hafwer, gifwa slikt &c.
 9) CR. &c. vm. S. &c. om. æn the. L. som iwl &c. MNO. &c. the som jwl &c.
 10) Q. &c. add. til.

nom¹²) ella (¹³in rikis¹⁴) liggia,¹⁵) ella¹⁶) (¹⁷the¹⁸) thera¹⁹) godz²⁰) (²¹vn-
der handom hafua æn (²²tho at gestena eig sielfue²³) i landeno æru, giff-
ua²⁴) slikt²⁵) aff²⁶) mark (²⁷som aff mark, vtan these²⁸) vndan takas:
(²⁹swa som³⁰) konungx myntare,³¹) konungx stekare³²) ok³³) (³⁴konungx
lækiare,³⁵) ok enge andre vtan konunger wil³⁶) (³⁷thöm³⁸) (³⁹aff slaa (⁴⁰ok
i sin rækinskap taka. §. 1. Forskut skal wara halff mark peninga,⁴¹) ok al-
drigh⁴²) mera æ hwru⁴³) stort skut kan wardha.⁴⁴) (⁴⁵Kan⁴⁶) ok⁴⁷) pröff-
uas medh⁴⁸) thöm⁴⁹) mannom⁵⁰) aff almoghanom⁵¹) til takas⁵²) (⁵³skut at⁵⁴)
læggia, at forskut⁵⁵) ma minna wara, tha⁵⁶) (⁵⁷skulu the, epter thy a læg-

11) ES. &c. *ella*. P. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba *ella Annat vmgan-ger* &c., cap. 20: 5.

12) ELMS. &c. add. *æro*. Q. add. *liggia*.

13) S. &c. *i rykit bliffua, æra the ey nær staddhe tha skoth scal vlgöras tha scal then i stadhen ær oc hauer thera gotz handa mællom skyuta swa aff mark som aff mark, Thæssom vndan tagnom som ær konungx &c.*

14) NO. &c. add. *eru oc*.

15) CQ. &c. *byggia*.

16) LMNO. &c. *oc swa*. DR. &c. add. *oc*.

17) G. *thera godz the thet j handom &c.*

18) DELM. &c. add. *som*.

19) DR. &c. add. *pæningæ eller*. 55. &c. *giästa*.

20) LMNO. 43. add. *oc pæninga*. 22. Xa. &c. add. *eller pæningha*.

21) BCKQ. &c. i. E. &c. *hafua handha mellan. æn &c.*

22) K. &c. *thy*. L. *thot*. D. *thot giestine &c.*

23) BCGKQ. &c. om. *sielfue*. 27. &c. add. *i sthadhenum eller*.

24) BCGKQ. &c. *gifvi*. DELN. &c. *göra*. M OR. &c. *göre*.

25) BCKQ. &c. om. *slikt*. DEGLMNOR. &c. *swa*.

26) G. &c. om. *aff*.

27) E. om. *som aff mark*.

28) BC. &c. sic. A. *thesso*.

29) BCDGKQ. &c. om. *swa som*.

30) LMN. &c. add. *ær*.

31) S. &c. add. *konungx källara sven*.

32) 19. *fiskaræ*. 61. *Kokker*. 74. &c. add. *eller kock*.

33) BCDKQR. &c. om. *ok*.

34) DE. &c. sic. A. *konung*. BCKQ. &c. *hans*. S. &c. *engom androm vtan &c.*

35) EGXa. &c. *lekare*. BCK. &c. *lækere*. Xa. add. *ock Fiskarä vel Konungs Källare sven*. 39. add. *oc stafkarla*.

36) BCGKQ. 34. *vili*.

37) 27. 36. Xa. *swa mikith affhsla som the atthen skiutha ffor skuth &c.*

38) BG. 83. add. *thet*.

39) CKQ. &c. *afsa* (pro *aff slaa*). SXa. &c. *siæluir i sin rækinskap tagha oc afsa, fforskoth &c.*

40) BCGKLMNOQ. &c. *ii sinum* (G. *thera*) *rekinskap. Forskot &c.*

41) BCGKQ. &c. om. *peninga*.

42) D. 51. *ey*.

43) M. add. *mykit eller*.

44) S. &c. *alæggias*. Q. Voce quadam hoc loco deleta, *alæggis* rec. man. scriptum est.

45) S. &c. *oc skal thet pröffuas medh godhom mannom som i alægningene æra om minne maa vara tha swa &c.*

46) BCGKLMQ. &c. add. *thet*.

47) L. &c. om. *ok*. NO. &c. add. *thet*.

48) L. &c. *aff*.

49) Q. Voce quadam deleta *skeligom* rec. man. scriptum est.

50) E. &c. add. *som*.

51) DELNO. &c. add. *ther*. M. add. *som ther*.

52) C. *taks*. 59. add. *aff Stadenn*.

53) GN. &c. *skath*. LM. *oc* (M. *at*) *skoth skal læggia &c.* 43. *att skattleggia*.

54) G. 83. a. Q. *aff* rec. man. mut. in *aa*.

55) E. add. *leggia*, at h. v. lineola inducta est.

56) E. *the*.

ningha⁵⁸) æru, forskut lika,⁵⁹) tho swa, at aff fatikom mannom ok⁶⁰) qvinnom skal forskut takas epte mogho⁶¹) therra, ok eig⁶²) epter thy⁶³) forskut⁶⁴) ær⁶⁵) laght.⁶⁶) §. 2. Hwar then⁶⁷) som⁶⁸) androm⁶⁹) tiænar⁷⁰) i stadhenom,⁷¹) ok haffuer⁷²) (7³til (7⁴triggia marka rörlikit godz,⁷⁵) sins hwsbonda ok sit, han skal swa göra⁷⁶) aff sinne mark som⁷⁷) annar⁷⁸) aff sinne,⁷⁹) ok enkte forskut.

XX.1)

Nw²) then tiidh³) skut⁴) a stadhin legx, tha skal hwar byaman⁵) sik ok sina geste (⁶ok⁷) swena skriffua lata, hwat the helder⁸) i stadhenom æru (⁹eller eig, (¹⁰ella ok¹¹) wtlændis; (¹²ok hwar¹³) skal¹⁴) ræt aff sino godze göra för æn han (¹⁵bort far eller nokon wart¹⁶) sighler;¹⁷) (¹⁸hwilken eig swa

57) BCGKQ. &c. skal eptir &c.

58) DEGMNO. &c. alegninganæ.

59) Q. tiikas. CK. &c. luka. 28. læggia. EXa. &c. add. oc leggia.

60) S. &c. add. væralösom. 34. &c. add. fatikom.

61) IRS. &c. magho. X. mågo. ELMNO. &c. makt. 46. &c. förmågo.

62) GMNO. &c. om. eig.

63) G. &c. om. thy. NOS. &c. add. som.

64) S. &c. skot.

65) E. &c. wardher.

66) R. &c. likat.

67) S. &c. om. then. LMNO. &c. add. man eller quinna.

68) DL. om. som.

69) S. &c. om. androm.

70) G. thiæna. N. om. h. v.

71) S. &c. add. aff svenom.

72) LM. &c. hafva.

73) 27. sik (lege sit) ok sina wedherlægingh gören halth (pro halfth) fforscutth the som mynna haffua gören inthe fforscutth.

74) 22. thriggia lineola inductum et XXX ab ipso scriba additum. 46. &c. 30. L. &c. III marker. 30. XXX marker j rörandhom peninghom sik (lege sit) eghit oc sins husbondha han &c.

75) 49. 88. add. i staden.

76) E. &c. gifua. S. &c. skiutha.

77) LMNO. 43. add. een.

78) BCGKQ. &c. adhre.

79) LM. add. mark.

1) 27. om. hoc caput.

2) S. &c. om. Nw.

3) NO. &c. tima. E. &c. add. som.

4) N. &c. skatt.

5) GS. &c. man.

6) E. &c. om. ok swena.

7) Q. supra lineam add. sina.

8) LMS. &c. om. helder.

9) LM. &c. om. eller eig.

10) LMNO. &c. och hwat the æro heller inlændis eller vthlændis.

11) DES. &c. om. ok. D. add. æra.

12) S. &c. farne, oc haffua the ey ræth aff sino goze giorth for æn the aff stadh foro, huilken &c.

13) LMNO. &c. add. man.

14) R. &c. om. skal.

15) DLMNO. &c. om. bort far eller. E. &c. nokor stad siglir ella far widh hans XL mark.

16) M. nakan stadh. DE. 28. nokorstadh. LO. &c. nokorstadz. N. nogot stædz. CG KR. &c. nakart. B. 33. noghort. Q. 51. nokot.

17) G. 33. siggle.

18) D. 49. widher sinæ (49. hans) .XL. marker.

gör, böte XL marker.¹⁹⁾ §. 1. (²⁰Löner²¹⁾ nokor sin swen ella²²⁾ gæst vndan tha (²³the skulu skriffuas, böte²⁴⁾ XL marker,²⁵⁾ (²⁶ok wari eig man thes bætre. Löner ok²⁷⁾ nokor²⁸⁾ gæsta godz vndan²⁹⁾ (³⁰tha han skal skiuta, ok haffuer³¹⁾ thet³²⁾ (³³hafft (³⁴ther til, ella haffuer thet³⁵⁾ vndi handom sinom,³⁶⁾ wardher³⁷⁾ ther³⁸⁾ (³⁹fangen medh, haffui forgiort gozet⁴⁰⁾ (⁴¹ok böte⁴²⁾ XL marker,⁴³⁾ ok⁴⁴⁾ (⁴⁵gielde⁴⁶⁾ ater⁴⁷⁾ gestenom godzet.⁴⁸⁾ Bidher ok gesten⁴⁹⁾ (⁵⁰göra thet, ok wardher⁵¹⁾ til wnnen⁵²⁾ medh twem mannom,⁵³⁾ haffui tha⁵⁴⁾ forgiort godzet ok böte⁵⁵⁾ XL marker; ok tho böte then⁵⁶⁾ XL marker (⁵⁷som godzet⁵⁸⁾ vnder (⁵⁹handom haffdhe ok thet⁶⁰⁾ lönte (⁶¹som för ær saght. §. 2. Nw kan thet talas at skut skal

19) NLMOR. &c. add. til tveskriptis konun-
genom oc staðenom. S. &c. add. oc wari
ey man thæs bætre.

20) 80. Xa. &c. Dylir. BCGKQ. &c. om. Lön-
ner — thes bætre.

21) S. &c. add. oc.

22) LM. &c. add. sin.

23) DE. &c. han scal &c.

24) DEMNO. &c. add. oc.

25) NLMO. 43. add. konunngenom oc staðe-
nom.

26) DE. &c. om. ok — bætre.

27) E. &c. om. ok.

28) BCGKQ. &c. han.

29) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. vndan.

30) S. &c. oc haffuer thet inne nær sik tha
skot skal vtga oc wardher fangen vidher,
böte &c.

31) LMN. 43. add. han.

32) N. 39. om. thet.

33) K. &c. halpt. Q. halft mutatum in hafft.

34) E. oc hafuer &c. LMNO. (28. 43.) vn-
der handum sik eller ok (NO. æn; M. add.
æn) hafver handa mellan hafwi forgiorth
&c.

35) BCDEGKQ. &c. om. thet. DE. &c. add.
æn.

36) E. &c. add. oc.

37) DX. &c. add. han.

38) BCGKQ. &c. om. ther.

39) D. till wnnen. hafui &c.

40) E. &c. gotze.

41) I. Folio deperdito sequentia desunt us-
que ad verba tveggia manna vitne &c.,
§. 10 h. cap.

42) BCGKQ. &c. a. ELMNO. &c. medh. D.
add. ther till. R. &c. add. aa.

43) LMNO. &c. add. æn han wardher ther
til wnnin, quibus NO. 43. porro add. medh
twem mannom.

44) D. tho.

45) S. haffui forgiorth gozene, oc gælle a-
ther gæste gozeth, bidher &c. 30. haffue
forgiorth thet han vndhan wille löna ok
giældæ ather jgen gozet them som atthe
kan oc han beuisa siælf æller annar at
thet war hins radh som gozet atte tha
haffue han forbrutith thet som han ey
wille skiwta fore ok böte XL mark hwar
thera Nw kan talas &c.

46) M. 43. add. tha. NO. 28. add. tho. CQ.
add. genstan.

47) L. ther til. BK. 34. add. genstan.

48) BCKQ. &c. om. godzet. E. &c. sit gots.

49) BKQ. gestren.

50) LMNO. &c. nokon thet at göra, oc &c.
S. gozena löna oc &c.

51) ELMNOS. &c. add. ther.

52) KQ. &c. bunden.

53) O. witnom.

54) CEG. &c. om. tha. DNORS. &c. add. han.
23. &c. add. gesten.

55) CGQS. &c. a. DE. &c. medh. LMNO.
43. ther medh. R. &c. add. aa.

56) BLMNOS. &c. han.

57) D. 33. om. som. BGLMS. &c. om. som
godzet.

58) CKNOQR. &c. om. godzet. DE. &c. thet.

59) 80. Xa. gömmom hade (Xa. hafver).

60) LMNO. &c. om. thet.

a stadhin læggias, ok ær eig æn tha⁶²) a laght, ok⁶³) (⁶⁴geste ella⁶⁵) (⁶⁶byamanz swena wilia nokort⁶⁷) fara ella sigla, tha skulu the rækingskap fore sinom⁶⁸) hwsbonda göra aff sino⁶⁹) godze, at⁷⁰) then tiidh⁷¹) (⁷²hwsbondanum budh sændis vm (⁷³hans skut, tha skal han (⁷⁴skut göra (⁷⁵fore (⁷⁶sin gæst ella⁷⁷) swen, ok (⁷⁸swa göra⁷⁹) sin edh epter⁸⁰) at han haffuer (⁸¹fult giort (⁸²badhe (⁸³fore sik (⁸⁴ok (⁸⁵gæsten eller swennen, ok⁸⁶) swa at hwars therra skut wari⁸⁷) vm sik; (⁸⁸wardher⁸⁹) eig swa giort, ok⁹⁰) gæster ella⁹¹) swen far⁹²) bort,⁹³) böte gester ella⁹⁴) swen XL marker,⁹⁵) ok hwsbonden⁹⁶) (⁹⁷XL marker⁹⁸) at han loot⁹⁹) han¹⁰⁰) bort fara, ella¹) wærie sik medh siex manna edhe at han (²wiste (³ther eig aff at han⁴) bort for. §. 3. Nw (⁵æn (⁶byaman wil nokort⁷) sigla ella fara,⁸) rækne fore

61) LMNOS. &c. om. *som — saght.*62) DELMNO. &c. om. *tha.*63) LM. &c. om. *ok.*64) E. &c. *byamæn ella gheste wilia &c.* L NO. 43. *bymen eller gester eller thera swena, wilia &c.* M. *bymen eller thera gester eller swena wilia &c.*65) G. &c. *ok.*66) B. &c. *byamænz.* S. &c. *borghara.* D. *byamen wilia &c.*67) D. &c. *nokorstadh.* ELMNOS. &c. *nokor stads.* Q. 55. *nokot.*68) SXa. &c. add. *værdh æller.*69) LM. 28. *thera.*70) BCDEGKLMNOQRS. &c. *oc.*71) BKR. &c. *tima.*72) S. &c. *ffoghoten oc borghamæstare hanom budh sænda &c.*73) LM. *thera skat, tha &c.*74) N. 69. *skat.* E. om. *skut — ok swa.*75) S. &c. *fförst for sik thernæst for sina gæsthe oc sina swena om han them haffuir Oc swa gyri sin eedh æpther &c.*76) R. &c. *gæstin ælla svenin &c.*77) BCGKQ. &c. *oc.*78) BCKQ. &c. om. *swa göra.* G. om. *swa göra sin.*79) NO. &c. *göri.* D. om. *h. v.*80) M. *ther.*81) S. &c. *ræt.* E. &c. *badhe giort ræt fore sik oc swa fore gæsten oc suenen tho swa &c.*82) R. &c. *först.* LM. *fore sin gest oc sween oc tho swa &c.*83) G. *aff syno ok gestens ok svensens &c.* BCKQ. &c. *aff sino oc* (CK. &c. add. *aff*) *gestens. oc swa* (C. om. *sma*; Q. &c. add. *aff*) *sweensins oc hwars &c.*84) NO. &c. *sin gest oc swen &c.*85) R. &c. *swa* (33. add. *for*) *gæstin oc svenin &c.* S. &c. *thöm, tho oc swa &c.*86) D. &c. om. *ok.* DGNOR. &c. add. *tho.*87) DLMNOS. &c. sic. ABCHKQR. &c. om. *wari.* GX. 99. *görs.* E. &c. *scal göras.*88) S. &c. *Er.* 30. *Nw faar gester æller swen borth oc enkte wardhær skvtil böte hwar thera XL marker swen oc gester oc husbonde æller husbondhin wære &c.*89) LMNO. &c. add. *thetta.*90) LMNO. 43. om. *ok.*91) LNO. &c. *och.*92) LNO. &c. *fara.*93) 21. X. &c. add. *tha.*94) S. &c. *oc.* M. &c. add. *oc.*95) S. &c. add. *hwar thera.*96) S. *bonden.*97) LMNO. &c. *samuledhis at &c.*98) S. &c. add. *for thet.*99) BDEGR. &c. *leet.*100) LMNO. &c. *nokon thera.* S. &c. *thöm.* 1) E. &c. *oc.*2) ED. &c. *ey wiste at &c.* LMNO. 43. *thet ey wiste at &c.*3) CGKQ. &c. *ey at &c.* B. *ey thet han &c.*4) LMNOS. &c. *nokor thera.*5) E. &c. *tha.* LMNO. &c. *wilia bymen nokor stadz sighla &c.*

(⁹hwsfrw sinne,¹⁰) æn¹¹) (¹²han hona¹³) haffuer, ella¹⁴) fore¹⁵) androm,¹⁶) ok¹⁷) sæghi sidhan¹⁸) borghamestarom¹⁹) til medh²⁰) thöm²¹) (²²han ræk-nade²³) fore, ok fari sidhan hwart²⁴) (²⁵han wil; (²⁶gör han eig swa, (²⁷ok far bort,²⁸) böte²⁹) XL marker. §. 4. Nw kan³⁰) skut (³¹vm³²) ganga, ok³³) (³⁴byamen ella³⁵) byamanna³⁶) swena³⁷) (³⁸wtlændis æru,³⁹) tha skal (⁴⁰hwsfrw hans, ella then hans godze fore staar,⁴¹) peninga⁴²) (⁴³borghamestarom ella⁴⁴) radhmannom⁴⁵) a⁴⁶) rækenskap fa,⁴⁷) æn (⁴⁸the (⁴⁹eig alla ledis⁵⁰) hans godz⁵¹) wita, ok⁵²) göre edh sin sielfwer⁵³) tha⁵⁴) (⁵⁵han hem komber; ok⁵⁶) samu ledhis⁵⁷) göre (⁵⁸hwsbonden widher⁵⁹) swennen,⁶⁰)

6) S. &c. *byamæn vilia* &c.

7) EDS. &c. *nokor stadh. Q. &c. nogot. 52. nähæn näyz.*

8) GLMNO. &c. add. *tha. BCKQ. &c. add. oc.*

9) BCDEGQS. &c. *hustru, et sic hi allique in sequentibus passim. NO. hustrwn. K. hustro. R. &c. konu. L. husfrum. M. thöm husfrun æn &c.*

10) H. 50. om. *sinne. LNO. 43. thera.*

11) L. &c. *om.*

12) LMNO. 43. *the nokra (N. 43. nokar) haf-na.*

13) 30. &c. *nokra.*

14) ELMNOR. &c. add. *oc.*

15) B. &c. om. *fore. LMNO. &c. add. nokrom.*

16) D. add. *them han will.*

17) E. *eller.*

18) BCDGKQRS. &c. om. *sidhan. ELMNO. &c. æ.*

19) BCGKNQ. &c. *borghamestara.*

20) S. om. *medh. LMNO. &c. fore.*

21) NOS. &c. *hvem.*

22) MLNO. *the (L. thet) ræknado oc &c.*

23) EDR. &c. *reknar. CGKQ. &c. add. thet.*

24) D. *huar.*

25) LMNO. 43. *the wilia, Hwilkin ey swa gör bötö (M. &c. böte) &c.*

26) D. *Then ey swa gör. böte &c.*

27) S. &c. *for æn han borth far böthe &c.*

28) 86. add. *vthan Rækenskap.*

29) E. add. *oc.*

30) LMNO. &c. add. *nokot.*

31) LM. &c. *vmga.*

32) 49. &c. add. *kring.*

33) LMNO. 43. *mædhan.*

34) ECGKQRSXa. &c. *byaman. M. om. byamen ella.*

35) NO. &c. *oc.*

36) B. *byamenz. DCGKQR. &c. byamanz. LMNO. &c. thera. ESXa. &c. hans. 100.*

Xa. add. *Gäste eller. S. &c. add. gæste æller hans.*

37) GQ. 26. *sven.*

38) BCGKQ. &c. *kunno vtlendis (G. add. fara eller) vara. tha &c.*

39) R. &c. *vara.*

40) LMNO. *hustran eller oc then (M. add. som) thera goodz &c.*

41) EMNO. &c. *forestander. LMNO. &c. add. nokra.*

42) 43. add. *på hans wegna.*

43) BGK. *borghamestara eller radhmanne. 36. skutmannum vp a &c.*

44) SX. &c. *oc.*

45) DELMNORSXa. &c. *skutmannelom. 92. Xa. skattmannom.*

46) DELMNOS. &c. *vp a vel vppa.*

47) 28. 30. *antwardha.*

48) D. *hon eller han ey veet hans godz ælleddhis. oc &c.*

49) LMNO. &c. *wita ey alstingz huru mykylt thera (NO. &c. hans) godz ær, oc &c.*

50) E. &c. *alzthingis. B. ælleghings. CQ. &c. ællighens. K. ellegghes. G. hellas. Q.*

57. add. *off.*

51) BCGKQRS. &c. sic. AHX. &c. add. *at.*

52) BCGKQ. &c. *tha.*

53) LM. &c. *sielfve. E. &c. add. ther epter.*

54) G. 44. &c. *nar vel när.*

55) LM. *the hem koma.*

56) DLMNO. &c. om. *ok.*

57) DER. &c. *Samuledh. S. &c. samaledes.*

58) S. &c. *svenen for husbondanom æller gæsthen vidhir boot &c.*

widher boot som för ær saght. §. 5. Nw⁶¹) kan ok⁶²) (⁶³nokor (⁶⁴byaman (⁶⁵ella (⁶⁶byamanz swen swa længe wara wtlændis,⁶⁷) at (⁶⁸eet skut (⁶⁹ella⁷⁰) annat vmganger⁷¹) (⁷²ella⁷³) længer, ok haffuer han⁷⁴) engin⁷⁵) (⁷⁶i stadhenom⁷⁷) som⁷⁸) skut⁷⁹) fore han gör, tha⁸⁰) göre (⁸¹hans borghana man⁸²) peninga⁸³) fore han (⁸⁴a rækinskap, æn⁸⁵) han ma,⁸⁶) ella böte (⁸⁷XL. marker, (⁸⁸swa fore et⁸⁹) skut⁹⁰) som fore annat; (⁹¹ær⁹²) han eig⁹³) moghande,⁹⁴) (⁹⁵tha göri sielfuer tha han hem komber, (⁹⁶swa fore eet skut⁹⁷) som fore annat, widher boot som för ær saght. §. 6. Nw (⁹⁸then tiidh⁹⁹) skut vm gaar,¹⁰⁰) tha sighia byamen (¹ella byamenz²) swena sit godz wtlændis wara, ok eig wita huru (³gut thet ær, tha skulu the (⁴ther swa mykit⁵) fore⁶) skiuta som godzet⁷) war⁸) tha⁹) thet (¹⁰bort förðhis.¹¹)

59) BCDEGKLMNOQR. &c. fore.

60) N. &c. svenom. 55. &c. add. *thå han budh får.*

61) BCEGKLMNOQRS. &c. om. *Nw.*

62) BDGQRS. &c. om. *ok.*

63) DLM. 28. *nokors byamandz swen &c.*

64) ENOXa. &c. om. *byaman ella.*

65) 46. Xa. &c. *gästher, eller swen.*

66) S. *gæster swa &c.*

67) NO. &c. *vte.* LM. &c. *borto.*

68) S. &c. *skot vmgar een tiidh (46. &c. gäng) æller thöswær, oc hauer &c.*

69) M. &c. *oc.* E. &c. om. *ella annat.* P. post lacunam (vide not. 11 pag. 35) *hic iterum incipit.*

70) N. add. *skott.*

71) G. &c. *ofvir gangher.* BCKQ. &c. *gaar ower.* H. 50. *kän vmganga.*

72) LMNO. &c. om. *ella længer.*

73) E. &c. add. *oc.*

74) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. *han.*

75) R. 95. add. *thæn.*

76) BCGKQ. &c. om. *i stadhenom.*

77) E. &c. add. *then.*

78) BCDGKQ. &c. *then.*

79) BCDEGKLMNOQRS. &c. *ræet.*

80) DQR. &c. om. *tha.*

81) CQ. 80. om. *hans.* Xa. *sielfwer thå han heem komber (pro hans borghana man).*

82) L. *borghanz man.* NO. 43. *borgaz man.* BCMQR. &c. *borghaman.* G. *borghamæn.* S. &c. *borghandhe man.* C. add. *ræt fore hans.*

83) DLMNO. &c. *ræt.* E. &c. add. *wt.*

84) BCDEGKLMNOQ. &c. om. *a rækinskap.*

85) M. &c. *vm.*

86) DELMNORSX. &c. *formaa.*

87) S. &c. *then XL mark som medh skothet j gen star, swa &c.*

88) LMNO. &c. *fore hwart skoth, Forma han ey ræth göra fore han, tha göri sielfwer ræth fore hwart skoth tha han hem kombir midher samu both Nu &c.*

89) B. *annat.*

90) BCKQ. &c. om. *skut.*

91) CH. &c. om. *ær — annat.*

92) RS. &c. add. *ok.*

93) D. add. *thes.*

94) A. Litt. *o rec. man. mutata est in å.*

95) ERS. &c. om. *tha.* BKQ. 34. *siælwer. göre tha han &c.*

96) PS. &c. om. *swa — saght.*

97) BGKQ. &c. om. *skut.*

98) BQ. &c. *tha scut &c.* EXa. &c. *tha eet skut &c.* CK. &c. *thet skut &c.*

99) LMNO. &c. add. *nokot.*

100) DELMNOR. &c. *ganger.*

1) CGKQR. &c. *ok.* S. &c. om. *ella byamenz swena.*

2) BG. &c. *byamanna.* HCDKPQRX. &c. *byamanz.* ELMNO. &c. *thera.*

3) BC. &c. *got.* S. &c. om. *gotzeth ær.*

4) BG. om. *ther.* S. &c. *skiutha (46. &c. schatta) aff sino goze swa myklo som &c.*

5) R. &c. om. *mykit.* 30. *dyærff.*

6) LMNO. &c. *aff.*

Nw kan *thet*¹²) i skip bruti wara, (¹³skiute *tha*¹⁴) (¹⁵ther swa mykit aff¹⁶) som han wilde¹⁷) peninga ther fore taka,¹⁸) ok göre sin edh ther epter; kan¹⁹) *thet*²⁰) tima at²¹) *thet*²²) godzet ater²³) komber oskadhat,²⁴) skinte²⁵) *tha*²⁶) ther aff²⁷) (²⁸epter thy²⁹) til bör³⁰) ok godzet mykit ær.³¹)

§. 7. Ok skal skiwtas³²) aff³³) (³⁴thy gardher manz³⁵) skulder³⁶) vm (³⁷aret (³⁸æn han³⁹) wardher⁴⁰) legho salder,⁴¹) som *thet* redho⁴²) (⁴³peninga⁴⁴) (⁴⁵eller godz ware.⁴⁶) Hwar⁴⁷) som skip ægher⁴⁸) (⁴⁹större ella smærre,⁵⁰) han⁵¹) skal ther swa⁵²) aff⁵³) göra⁵⁴) som (⁵⁵ther redho^{55a}) godz ware,⁵⁶) (⁵⁷swa opta⁵⁸) skut a stadhin lægs.⁵⁹) §. 8. (⁶⁰Ok (⁶¹skal man skiwta

7) BCEGKQS. &c. *thet*. G. &c. add. *wært*. R. &c. add. *tha*.

8) BCKLMNOQ. &c. add. *wært*.

9) NO. 96. om. *tha*.

10) S. &c. *vfördhis*.

11) E. &c. *sendhis*.

12) S. &c. *gotzeth*.

13) 46. &c. *schatta*, et sic in sequentibus. G. ok ey *nitha hvrur goth thet ær, tha skulu the swa mykyth skvyrtha som the milden* &c.

14) BCKQ. &c. om. *tha*.

15) S. &c. *swa mykit han* &c.

16) E. &c. *fore*.

17) M. 30. *wil*. LM. add. *redha*.

18) BCKQ. &c. *gifwa*.

19) BCDGKQRS. &c. add. *oc*.

20) S. &c. om. *thet*. ENO. &c. add. *oc*. LM. add. *oc swa*.

21) L. om. *at*.

22) BCGKMNOQ. &c. om. *thet*.

23) LM. *hem*. G. add. *hem*.

24) BCDEGKLMNOQRS. &c. *oskat*.

25) G. *skypthe*.

26) BCGKQ. &c. om. *tha*.

27) G. 80. om. *aff*. DLMNO. &c. *fore*.

28) LMNO. &c. som *honom bör æpter thy godzsil ær*. S. &c. *swa mykit ther tilbör aff skiuta oc* &c.

29) G. &c. add. *thet*. R. &c. add. *som*.

30) DK. 19. *bær*.

31) S. &c. add. *til*.

32) BCEGKLMNOQ. &c. *man skyuta*.

33) GK. &c. *æpther*.

34) S. &c. *thöm gardhe man aa leghe sæ-*

ther (46. &c. *sitther*) som aff redha goze, Oc hwar &c.

35) BCEGKLMNOQ. &c. *hans*.

36) DEHX. &c. *skuldar*. NO. &c. *skyldar*. BCGKLMQR. &c. *skyllær*. 30. &c. *rænther*.

37) M. om. *aret* — legho salder.

38) NOR. &c. om. L. om. *æn* — legho salder.

39) P. om. *han*.

40) NO. &c. add. *aa*.

41) G. &c. *sather*. BCDEGKMNOQR. &c. add. *swa*.

42) CKLP. &c. *redha*.

43) E. &c. om. *peninga eller*.

44) BCK. &c. add. *vare*. G. add. *waren*.

45) LMNOQ. &c. om. *eller godz*.

46) BCDEGKLMNOQR. &c. add. *Ok*.

47) E. &c. add. *man*.

48) G. &c. *hafvir*.

49) BCGKMQ. &c. om. *större ella smærre*.

50) S. &c. *minne*.

51) C. *then*.

52) EMS. &c. om. *swa*.

53) LMNO. 28. *fore*.

54) BCEGKLMNOQS. &c. *skyuta*.

55) BCGKQ. &c. *aff* (CKQ. &c. om. *aff*) *andro godze hwath thet* (Q. add. *æn*) *ær minna skip eller mera*. Swa opta &c. S. &c. *aff andro redha goze æ hvrur opta* &c.

55a) 49. 104. *rörligit*.

56) M. add. *hwat heller the æru större eller smære*.

57) R. &c. om. *swa* — *skiwta*.

58) DELMNO. &c. add. *som*.

59) G. add. *ræth aff göra*.

aff allo insatto godze, som ær silffuer ella⁶²) köpenskatte⁶³) som (⁶⁴plæghas aff skiwtas, (⁶⁵tha skal (⁶⁶han ther⁶⁷) ræt aff⁶⁸) göra, som⁶⁹) (⁷⁰vndi handom haffuer. Ok skal⁷¹) hwar man⁷²) tryswær⁷³) skiuta aff thy godze⁷⁴) honom vte stander,⁷⁵) ok hwarrio⁷⁶) sinne⁷⁷) han ther aff skiuter⁷⁸) skal (⁷⁹thet skutmannomen konnokt⁸⁰) göras. §. 9. Nw tha nokrom sændis budh⁸¹) en tima (⁸²ok annan tima⁸³) vm skut, (⁸⁴ella byamoot kunnoghas ther vm, ok komber eig tridhia sinne⁸⁵) göra then ræt han skal,⁸⁶) (⁸⁷ella trydzskas⁸⁸) widher,⁸⁹) böte III marker.⁹⁰) (⁹¹Gör han⁹²) eig ræt innan⁹³) atta dagha (⁹⁴ther næst⁹⁵) (⁹⁶aff thöm⁹⁷) tridhia budz daghenom,⁹⁸) böte⁹⁹) XL marker; wil¹⁰⁰) han eig æn¹) tha ræt göra, miætes²) tha wt aff godze hans,

- 60) DELMNO. &c. om. *Ok — skiwta.* 58. *therlikit* (LRS. &c. *kunnokt*; G. *konnock*)
Xa. &c. om. *hanc* §. *göra.*
- 61) BCGKQ. &c. om. *skal man skiwta.* S. 80) D. *viterlikt.*
&c. *aff allo jn satto goze then skal ther* 81) S. 103. *add. om skoth.*
aff skiuta som thet handa mællom haff- 82) LM. om. *ok.* S. &c. *æller.* BCGKQ. &c.
uer swa som ær siluer oc annor köpen- om. *ok annan tima.*
skatter som plæghas aff skiuta, Oc hwar 83) DX. &c. om. *tima.*
man skal tryswær &c. 84) LMNOXa. &c. om. *ella — vm.* Cfr. not.
62) C. &c. *ok.* CE. &c. *add. ammar.* 90 *infra.*
- 63) BCKQ. &c. *köpscatter.* DELMNOR. &c. 85) BCDEGKNOQS. &c. *sin.* DELMNOSX. &c.
köpinskaper. *add. at.* Q. &c. *add. oc.*
- 64) B. *plæghs.* LMNO. &c. *man plæggar aff* 86) R. &c. *ægher.* S. &c. *add. göra.*
at (NO. &c. om. *at*) *skyuta.* 87) E. &c. om. *ella trydzskas widher.*
- 65) BCDEKQR. &c. om. *tha.* G. om. *tha skal.* 88) BCGKQ. &c. *add. ther.*
- 66) DEMNOR. &c. *then.* L. *then man.* BK. 89) P. *add. both.*
&c. *oc then* (K. &c. *add. ther*) *om &c.* 90) LMNO. &c. *add. Oc* (NO. 28. *böte oc*)
C. &c. *ok then thet vndi &c.* Q. *oc thet* *samuledhis* (M. 28. *samuledh*) *tha byamot*
then ther vndi &c. *kunnoghas ther vm.*
- 67) G. &c. om. *ther.* 91) 58. Xa. &c. *Och hwar tidh sedan som*
68) LMNO. &c. *fore.* (*Xa. ther*) *effter honom budh komber el-*
69) BDEGKLMNOR. &c. *add. thet.* *ler budit warder, Och han thett ey gör*
70) ELMNO. &c. *handhamellan hafuer.* (*pro Gör — hans pröffua*).
- 71) Q. *add. oc.* 92) R. &c. *add. oc.*
- 72) BCGK. *add. oc.* 93) BGK. &c. *i.*
- 73) BCGKQ. &c. om. *tryswær.* DEXa. &c. 94) ELMNO. &c. om. *ther næst.* C. om. *ther*
threm sinnom. H. 41. *thryswæn.* 32. *trö-* *— thöm.*
sa. 26. *II resor.* 74. &c. *tvenne sinne.*
- 74) BG. &c. om. *godze.* EM. &c. *add. som.* 95) Q. &c. *add. epter.* S. *add. komande.*
- 75) BCDGKQS. &c. *staar.* 96) M. *aal.*
- 76) DELMNOS. &c. *huart.* 97) BGKQ. &c. om. *thöm.*
- 77) DENORS. &c. *sin.* 98) 36. *stemninges daghen.*
- 78) ERS. &c. *add. tha.* 99) S. &c. *add. tha.*
- 79) EGLMNORS. &c. *han thet* (G. om. *thet*) 100) BCDGKLMNOPQRSX. &c. *sic.* AH. *add.*
skutmannom (N. &c. *skotmannenom*) *wi-* *æn.* E. &c. *add. oc.*
- 1) K. &c. om. *æn.*
- 2) DEGHNQRSX. &c. *mætis.* LM. &c. *mæti.*

hwat han wil ella eig, (³medh saköranom,⁴) epter thy man⁵) (⁶kan godz hans
 pröffua.⁷) §. 10. Then tiidh⁸) (⁹stadzens swen biwdher nokrom til radzstuffw
 koma¹⁰) vm skut,¹¹) tha skal¹²) (¹³tweggia manna witne widher¹⁴) wa-
 ra.¹⁵) Hwilken¹⁶) som¹⁷) eig gaar¹⁸) medh swenenom¹⁹) vm witne²⁰) tha
 (²¹han²²) honom²³) til sigher, böte III marker.²⁴) §. 11. Hwilken (²⁵man,
 (²⁶tha han skiuter,²⁷) som²⁸) eig ræt gör²⁹) aff sino godze,³⁰) (³¹ok löner³²) 27
 nokot vndan, haffui forgiort³³) thet³⁴) han vndan löner³⁵) ok (³⁶böte (³⁷ther
 til XL marker, (³⁸ok wari orthiwffua. Löner ok³⁹) nokor⁴⁰) sik⁴¹) vndan,
 (⁴²ok gör eig som saght ær, (⁴³antiggie at⁴⁴) han (⁴⁵eig⁴⁶) skiuter, el-
 ler⁴⁷) sik⁴⁸) eig⁴⁹) skriffua later, böte⁵⁰) XL marker; ok⁵¹) tho⁵²) göre⁵³)

3) S. &c. sama skotit oc ther medh sakö-
 ren &c. LMNO. &c. swa mykyt man hans
 godz pröfvar (N. 43. man pröffuar hans
 gooz ær) oc sakörin medh Oc then tidh &c.

4) R. 33. sakörom hans.

5) G. han.

6) R. 95. om. kan. BGK. &c. gotzet pröva.
 CQ. &c. godzset pröfuar.

7) BDEGQRS. &c. add. Ok. 30. add. at
 thet nærth ær oc.

8) DE. &c. tymæ.

9) S. &c. bysens swena biwdha nokon fore
 om skot &c.

10) M. &c. om. koma.

11) 36. add. æller annat.

12) D. &c. sculu. BCDGKQRS. &c. add. ther.

13) LMNO. &c. han thet göra medh twæggia
 manna witne, (NO. 28. witnom) Hwilkin &c.
 E. &c. han twæggia manna. witne ther til
 hafua Oc holkin man ey wil fölgia sve-
 nenom. til witne &c. I. post lacunam (vide
 not. 41 pag. 37) hic iterum incipit.

14) BCGK. &c. til. HIQS. &c. nær.

15) S. &c. add. oc.

16) L. &c. add. man.

17) BCDGKLMNOQS. &c. om. som.

18) DLMNO. &c. ganger.

19) GQS. &c. svennenomen. LMNO. &c. honom.

20) BCDGKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c.
 witna.

21) S. &c. the hanom til sighia.

22) D. 36. add. widher thorff. oc han.

23) NO. 28. them.

24) S. &c. add. Oc.

25) DS. &c. om. man — som.

26) BCGKLMNOQ. &c. ey (NO. &c. som ey)
 skyuter ræet aff &c.

27) E. &c. skiuta scal. 49. skat vtgiödra
 skall.

28) E. &c. ther.

29) 36. Xa. &c. add. æpter thy til bær oc
 stadgat ær (58. 61. Xa. til bær och stad-
 gas).

30) D. add. epter thy till bær. tha han skyu-
 ter. S. &c. add. tha han scal skiutha.

31) LMNO. &c. æpter thy honom til (NO. &c.
 om. til) bær, hafwi &c.

32) R. 33. löne.

33) LMNO. &c. add. godzset.

34) S. &c. thy.

35) BCK. &c. löne. HGI. &c. lönte.

36) BCGKQS. &c. aa .XL. &c. E. &c. medh
 XL &c. LMNO. 43. ther medh XL &c.

37) R. &c. om. ther. D. &c. om. ther til.

38) S. &c. om. ok wari orthiwffua.

39) DELMNORS. &c. om. ok.

40) P. nagat. CKQ. &c. om. h. v. BEG. &c.
 han.

41) ELMNO. &c. add. sielfuan. 40. add. oc
 sith godz.

42) LMNO. &c. om. ok — ær.

43) BGK. &c. om. antiggie. CQ. om. antig-
 gie — skiuter.

44) S. thet.

45) BG. &c. om. eig. E. &c. later sik ey
 scriffua eller skyuter ey ræth. böte oc
 XL &c.

46) LMNO. &c. add. ræt.

47) LMNO. &c. add. han.

48) NO. add. sieluan.

fult⁵⁴) aff allo⁵⁵) sino godze (⁵⁶som han aa⁵⁷) skiuta aff,⁵⁸) ok wari (⁵⁹man thes werra. §. 12. Aff alla⁶⁰) XL (⁶¹marka sak i (⁶²thesso maleno⁶³) taki⁶⁴) skutmen⁶⁵) tio marker, ok⁶⁶) thet andra⁶⁷) taki⁶⁸) konungen ok stadhin⁶⁹) til tweskiptis;⁷⁰) (⁷¹ok samuledhis⁷²) thet⁷³) som⁷⁴) vndan⁷⁵) war⁷⁶) löönt (⁷⁷til tweskiptis,⁷⁸) ok (⁷⁹ther taki⁸⁰) engte skutmen⁸¹) aff.⁸²) (⁸³Ok hwar⁸⁴) triggia marka sak (⁸⁵ær i thesso maleno, gange til træskiptis, (⁸⁶en tridhiung (⁸⁷konungenom, en stadhenom ok en skutmannomen. §. 13. (⁸⁸Framledhis⁸⁹) mærkiande, at alle the⁹⁰) swena som⁹¹) til XL marka (⁹²peninga rörliket godz haffwa,⁹³) sit⁹⁴) ok sina⁹⁵) widher lægning, the skulu

- 49) BCDGKQRS. &c. om. *eig.* LM. add. *sielf-van.*
 50) D. &c. add. *oc.*
 51) LMNO. &c. om. *ok.*
 52) S. &c. om. *tho.*
 53) B. *gifvi.* LMNOS. &c. *skyute.*
 54) E. &c. *ræt.* S. &c. *sydan.*
 55) DLMNO. &c. om. *allo.*
 56) S. &c. om. *som — aff.*
 57) LM. *atte.* BDGKQR. &c. *scal.* CENO. &c. *skulde.*
 58) ELMNO. &c. *fore.*
 59) CS. &c. *ey man thes betre aff &c.*
 60) BDGLMNOR. &c. *alle.* E. &c. *huarre.*
 61) CS. &c. *marker j &c.*
 62) S. &c. *thessom botum taghi &c.*
 63) B. add. *tha.*
 64) CKM. &c. *taka.* G. *takyn.* 33. *takin.*
 65) DELNOR. &c. *skutmennene.*
 66) LMNOQ. &c. om. *ok.*
 67) BCGKQ. &c. *meer ær.*
 68) ERS. &c. om. *taki.*
 69) Q. add. *enskylt.*
 70) BKQS. &c. *threskiptis*, at in B. *rec. man.* mut. in *tweskiptis.*
 71) LM. om. *ok.* G. &c. om. *ok — tweskiptis.*
 72) CDNOR. &c. *samuleth.* S. *samaledhins.*
 73) Q. om. *thet.*
 74) BCEKLMNO. &c. om. *som.*
 75) R. &c. om. *vndan.*
 76) S. &c. *ær.*
 77) DNORS. &c. om. *til tweskiptis.* ELM. &c. om. *til — ok.*
 78) BKQ. &c. *threskiptis*, at in B. mut. in *tweskiptis.*
 79) P. &c. om. *ther.* NO. 43. *taki skotmennene engte aff ty.* Oc &c.
 80) BCGKQR. &c. *takin.* E. &c. *fae.*
 81) ER. &c. *skutmennene.* P. &c. add. *vt.*
 82) G. add. *thy som vndhan war löönth tho gange thet til thræskyptis.*
 83) LM. 39. om. *Ok hwar.* BGKQ. &c. om. *Ok — skutmannomen; at B. habet hæec rec. man. in marg. addita.* S. &c. *Aff hwar-ia triggia marka sak i thæssom malom taghi en tridhiungh konungen, en stadhen, (46. &c. add. och) en skotmæn. C. aff alla thrigia: marka sak j thesso maleno takin til threskiptis kunungen stathen ok skutmennene alle the XX marker agha göri halpt forskut the som minne agha sculu enkte forskut göra.*
 84) E. &c. *af huarre.*
 85) DLMR. &c. om. *ær.* E. &c. *taki en tut. konungen. annan stadhin. oc thridia skutmennene.*
 86) DLMNO. &c. *konungenom oc (LMNO. &c. om. oc) stadhenom. oc skutmannomen.*
 87) R. &c. *taki konunger. en stadhin. thridhia skotmænnene.*
 88) Q. *Jtem.* LMNO. &c. om. *Framledhis mærkiande at.*
 89) BGQS. &c. add. *ær.*
 90) BGKQ. &c. om. *the.*
 91) R. &c. om. *som.*
 92) BDEGKQRS. &c. om. *peninga.* LMNO. &c. om. *peninga rörliket godz.*
 93) BKQ. &c. *agha.* SXa. &c. *hantera.* S. &c. add. *badhe.*
 94) E. &c. add. *eghit.* G. add. *ok æghith.*
 95) D. *annars.*

göra⁹⁶) forskut;⁹⁷) (°ok alle⁹⁹) the¹⁰⁰) (¹til tiughu²) marka haffua,³) (⁴sit ok sina⁵) widherlægning,⁶) (⁷göre halft⁸) forskut;⁹) alle¹⁰) the¹¹) minna haffwa,¹²) (¹³skulu engte forskut göra.

XXI.

Engin gerningis man¹⁴) ma (¹⁵ella skal flere æmbete vppe halda (¹⁶ella idhkna¹⁷) æn (¹⁸enne handa gerning, ok enga andra¹⁹) köpslaghan, (²⁰vtan han böte III marker swa opta han thet gör, (²¹halft konungenom ok halft stadhenom; vtan hwar læti sik nöghia at (²²sino æmbete, vtan han²³) wil²⁴) (²⁵eno widher sæghia ok annat²⁶) (²⁷vp taka, (²⁸eptet thy²⁹) för saght ær; ok³⁰) (³¹i samu³²) laghum waren embetzmanna³³) konur.³⁴) (³⁵Nw orkar han eig botum, gange tha³⁶) til æruodhis fore konungenom ok stadhenom.

96) LMNOP. &c. add. *full*.97) P. 68. *schut*.98) BKQ. &c. om. *ok*. G. om. *ok* — *forskut alle*.99) DELMNO. &c. om. *alle*.100) BLMNOS. &c. add. *som*. E. &c. add. *suena som*.1) KQ. &c. X *marc* &c.2) 40. &c. X. 42. *sex*.3) BKQ. &c. *agha*.4) QOS. &c. om. *sit* — *widherlægning*.5) D. *annars*.6) LMNO. &c. add. *the*.7) B. 23. &c. *gyrin* vel *görin*. ELMNO. &c. *sculu göra*. R. &c. *skulu halft forskut göra*. *Alle* &c.8) HI. 58. *halft*.9) S. &c. add. *oc*.10) BKQ. &c. om. *alle*.11) E. add. *suena*. GKQ. &c. add. *som*. PX.99. add. *ther*. LMNO. &c. add. *suena som*.12) KQ. &c. *agha*.13) BS. &c. *goren* (vel *göre*) *enkte forskut*.14) BI. &c. *gernings man*.15) BCGKQ. &c. *flere handa gerninga vppe halda* &c.16) BCGKLMNOQXa. &c. om. *ella idhkna*.17) DEP. &c. *idhkæ*. R. 33. *idhna*. CKQ. &c. add. *mer*.18) EDLMNPR. &c. *ena*. SXa. &c. *eth* (pro*enne handa gerning*). BCGKQ. &c. *eena. oc* &c.19) E. &c. om. *andra*.20) LMNO. &c. *widher hans III mark til twæskiptis konungenom oc stadhenom swa opta han thet gör, Oc hwar man lati* &c.21) HI. *halft*. S. &c. *oc thet haffui halft konunger oc halft stadhen*.22) BCGKQ. &c. *sinne handa gerning. vtan* &c.23) B. 22. om. *han*.24) BCEGLNO. &c. *vili*.25) 30. *thet ena nidher læggia oc thet andra op taka nw withis thet honom wære sik siælf trydiæ orkar* &c.26) CKQ. &c. *annan*.27) BCKQR. &c. om. *vp*. LM. &c. *widher*. SXa. &c. *vppehalla* (pro *vp taka*).28) EM. &c. *som för* &c. S. &c. om. *eptet* — *ær*.29) NO. &c. add. *som*.30) BEGLMNO. &c. om. *ok*.31) DE. &c. *sami* (E. *Samu*) *lagh wari vm æmbetzmanna* &c. LMNO. &c. *Om æmbetzmanna gwinnor wari lagh samu Nu* &c.32) BCPQSX. &c. *sama*.33) BCGKQ. &c. *gerningis manna*. 23. &c. add. *eller gerninges manna*.34) Q. *quinnor*.35) 58. &c. om. *Nw* — *stadhenom*.36) BCEGKLMNOQRS. &c. om. *tha*.

XXII.³⁷⁾

Aff³⁸⁾ (3⁹waghenne, saköra⁴⁰⁾ (4¹ok klædhis hwse,⁴²⁾ ok⁴³⁾ androm⁴⁴⁾ stadz⁴⁵⁾ ingeldom (4⁶som (4⁷konungenom ok stadhenom (4⁸til hōra, (4⁹ægher halfft hwar⁵⁰⁾ thera vp bæra. §. 1. Ok skal i hwarriom stadh hwar⁵¹⁾ borghamestare (5²vm sik⁵³⁾ (5⁴haffua hwart aar siex marker peninga,⁵⁵⁾ ok hwar radhman fyra⁵⁶⁾ marker,⁵⁷⁾ (5⁸til radhmanna⁵⁹⁾ klædhe;⁶⁰⁾ ok (6¹thet skal wt giffuas (6²halfft a⁶³⁾ (6⁴konungxens (6⁵wæghna ok halfft⁶⁶⁾ a⁶⁷⁾ stadhzens.⁶⁸⁾

XXIII.¹⁾

Stadzens lagh book²⁾ skal³⁾ læsas⁴⁾ (5en tima hwart aar, (6daghen næst⁷⁾)

- 37) 78. Folio deperdito desunt ea quæ in hoc libro sequuntur, una cum XV titulis prioribus in indice capitum libri GB.
- 38) K. 42. Al.
- 39) R. &c. *allom stadha ingællom som ær saköre. vaghin. ok annor som för ær saght som konungenom &c.*
- 40) 72. Xa. &c. *saachörom.*
- 41) DELMNOXa. &c. om. ok. 36. om. *ok klædhis hwse.*
- 42) CDEGKNOQXa. &c. *klethes huseno. LM. klædhakuse. B. kladhahuseno. S. &c. klædhis hwsom.*
- 43) LM. &c. *add. aff.*
- 44) CQ. *athra.*
- 45) DEGLMNO. &c. *stadzens. BCKQ. &c. stadha.*
- 46) KBCGQ. &c. *skal (G. thet skal) kunungenom (B. radmænnum, at loco litt. radmæn rec. ut videtur man. scriptarum, alia quaedam litterae antea scriptae fuerunt) oc stadhenom til hōra. halpt (C. halp) huarriom oc skal &c.*
- 47) EXa. &c. *halft horir (44. Xa. &c. hörer) til konungenom oc halft stadhenom oc (56. Xa. &c. om. oc) scal &c.*
- 48) S. &c. *tilbör, hōre æ halft. konungenom oc halft staden til Oc skal &c.*
- 49) DR. &c. *halft huarom theræ (R. &c. om. theræ) scal &c. LMNO. &c. huarriom theræ halft j huarriom köpstadh (NO. &c. stad) hvar borghomestare skal hafva VI mark &c.*
- 50) P. *kwart.*
- 51) BCK. &c. *om. hwar.*
- 52) 27. 36. *som sitia ok döme (36. siter oc dömer) haffua sex marker fföre ærwodhe sith ok hwar radman &c.*
- 53) S. &c. *add. til klædhe.*
- 54) G. *om. haffua kwart aar.*
- 55) BCGKQ. &c. *om. peninga.*
- 56) EXa. &c. *thre.*
- 57) S. &c. *add. pænninga.*
- 58) 30. &c. *om. til — klædhe.*
- 59) S. &c. *om. radhmanna.*
- 60) 44. &c. *klædher.*
- 61) B. *om. thet. S. &c. the sculu vtgiffuas &c.*
- 62) HI. *halft. 56. &c. å Stadsens uegna (pro halft — stadhzens).*
- 63) BGKS. &c. *aff.*
- 64) CEGKMQR. &c. *kunungs. S. &c. vaghena oc halft aff saköromen.*
- 65) B. *Loco verborum wæghna ok, si ita scriptum fuit, extritorum, rec. man. scripsit wegghenum.*
- 66) HI. *halft.*
- 67) BCG. &c. *aff.*
- 68) DLMP. &c. *add. wegnæ.*
- 1) 19. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba *till præskiftis &c.*, GB. 2: pr.
- 2) BCDEGKLMNOQRSXa. &c. *booc, om. lagh.*
- 3) 23. &c. *add. oppenbarlika.*
- 4) 27. 36. *fföre allmoganum vplæsas.*
- 5) DELMNOS. &c. *om. en tima.*
- 6) CQ. 27. *om. daghen. DELMNO. &c. nestæ daghin epte &c.*

epter sancti Johannes⁸⁾ (⁹baptista dagh,¹⁰⁾ (¹¹i hwaríom¹²⁾ stadh¹³⁾ (¹⁴vm
(¹⁵medhian somar.¹⁶⁾)

XXIII.¹⁷⁾

J allom leydha breffwum¹⁸⁾ skal¹⁹⁾ skriffuat²⁰⁾ sta²¹⁾ fore hwat han ley-
dadher²²⁾ wardher,²³⁾ swa at wil han ræt aff nokrom haffua (²⁴vm gield
eller²⁵⁾ annat,²⁶⁾ tha skal han ræt göra (²⁷thöm²⁸⁾ til hans²⁹⁾ kærer,³⁰⁾ ella
(³¹godz³²⁾ hans besætis.³³⁾

XXV.³⁴⁾

J³⁵⁾ thöm köpstadh³⁶⁾ wagh ær, (³⁷tha skal hon kluffwæghin³⁸⁾ wara, ok
(³⁹pundaren forlikadher⁴⁰⁾ widher waghena.⁴¹⁾ (⁴²En pundare, eth bisman
ok⁴³⁾ en span skal ganga⁴⁴⁾ vm⁴⁵⁾ alt riket.⁴⁶⁾

7) P. &c. om. næst. K. &c. nesta.

8) CDEMNQRS. &c. Johannes. 36. Jönisæ.

9) BDEGKMNOQ. &c. om. baptista. L. om.
baptista dagh.

10) G. add. hwarth ar.

11) 56. &c. om. i hwaríom stadh.

12) KQ. huarn.

13) LM. &c. köpstadh.

14) BCGKQ. &c. om. vm medhian somar.

15) DELMNORSXa. &c. midhsomar.

16) 69. add. i alles å höra. 73. &c. add.
Ty huar Borgare bör weta stadsens lagh
och rätth.17) Xa. om. hoc caput. 58. 61. 66. om. hoc
caput una cum duobus sequentibus.18) DEN. &c. ledhe breffuom. BCKQR. &c.
ledhis breffuom. G. leyydhys breffuom. S.
&c. leydis breffuom.19) LM. add. scriffwas oc. NO. 43. add. scriff-
ua oc.

20) G. add. wara ok.

21) DE. &c. standæ.

22) G. &c. leydher. BCDEKQR. &c. ledher.
LNO. &c. leyghdhadher.

23) BCGKQ. &c. ær.

24) M. om. vm gield.

25) ENOQ. &c. add. nokot. LM. add. om no-
kot.

26) K. 42. annan.

27) S. &c. om nokor kærer til hanom æller
&c.

28) EOX. &c. add. som.

29) KQ. &c. han. D. add. talar oc.

30) LNO. &c. talar. M. &c. tala.

31) ELMNO. &c. scal hans gots besæthias.

32) Xa. add. eller ting.

33) PX. &c. besæthias. G. 83. besætia. C.
bisetties. Q. 42. biisæthis. BK. bisætia.
R. 95. bisætias. 73. Xa. &c. Bysettias. DS.
&c. scal besætias.34) Xa. om. hoc caput. 21. om. hoc caput
una cum proxime sequente. 39. om. hæc
duo capita una cum indice capitum libri
GB. ac cap. 1 dicti libri; at hæc, excepto
cap. 26, add. recc. mann.35) S. 103. Then stad waagh ær i, tha &c.
BCGKQ. &c. Thæn (Q. 22. Thöm; K. I
them) stad som (G. 83. ther) waagh ær
ij. hoon (CK. &c. han) scal vara kluffwæ-
ghin. oc &c.36) DELMNOR. &c. stadh. DENO. &c. add.
ther. R. &c. add. som.

37) LMNO. &c. hon skal twæklufrin wara &c.

38) DE. &c. twæklufrin.

39) DER. &c. forlikat widher pundaren .J.
them stadenom hon (R. &c. han) ær. Een
&c. MLNO. 43. forlikat (43. licka) wider
pyndaren, j stadenom scal wara en pyn-
dara (L. om. pyndara) et bisman &c.

XXVI.⁴⁷⁾

Um⁴⁸⁾ nokor gör samning a foghaten, borghamestara ella radhmen, swa at 28 han⁴⁹⁾ wil thöm skadha göra, (⁵⁰eller ok swa at radheno biwdz siwyrdhning,⁵¹⁾ alle the ther medh æru⁵²⁾ epter siex godhra manna witnom, the haffua forbrutit⁵³⁾ therra liiff; therra godz taken therra⁵⁴⁾ barn ella therra arffua. §. 1. Kan ok swa wara, at ther kan skadhi aff koma, alle the ther medh æru, haffua forbrutit⁵⁵⁾ liiff ok godz. Kan thet ok swa wara at the kunna⁵⁶⁾ til nadha koma, ligge thet til foghaten ok radhet hwru the wilia medh thy⁵⁷⁾ göra.⁵⁸⁾

(¹Gifftomala balker (²haffuer (³flocka XVIII.

primum.⁴⁾)

(⁵Hwilkom lundum man skal⁶⁾ konu bidhia ella fæsta.

40) 23. &c. *jæmpkadher.*

41) 27. 36. *skalena.* Q. add. *jtem.*

42) S. &c. om. *En pundare.*

43) BCDEGKR. &c. om. *ok.*

44) G. &c. *ga.* LMNO. &c. *wara.*

45) BCEGKQ. &c. *ofwer.*

46) C. &c. *sverikes rike.* SXa. &c. add. *vidher hvars manz XL mark.*

47) BCDEGKMNOQRSXa. 22. 23. 26. 27. 28. 30. 33. 34. 36. 40. 42. 46. 47. 51. 52. 53. 68. 69. 72. 83. 89. 93. 96. 103. om. hoc caput, quod tamen in N. add. rec. man. Cfr. nott. 17, 34 pag. 47. 43. habet hoc caput post cap. in textu 12.

48) P. *Jtem vm.* L. &c. *Gör nokor samning &c.*

49) P. 94. om. *han.*

50) 60. om. *eller — siwyrdhning.*

51) L. 35. *sæwördhning.* 44. 45. *sæwirningh.* 43. *miswyrdningh.*

52) HI. &c. sic. A. *aru.*

53) 81. *bruttidt eedzöritt.*

54) HI. 74. om. *therra.*

55) 81. add. *eedzörijtt.*

56) LX. *kunno.*

57) L. &c. *them.*

58) 29. Post lacunam (vide not. 28 pag. 20) hic sequitur liber RB., deinde vero GB. 57. 81. novo capite add. Chr. LL. KGB. 28. 56. duobus capitibus add. Chr. LL. KGB. 28 et 16.

1) P. *Gifftamala balker &c.* BDG. &c. habent rubr. *Her byrias giftinga balker (G. &c. gypto balker). K. Gipta balker hwilkom lundom man skal sik kuno bidhia.* LM. *Hær byrias gyptomala balker oc tælias j honom flocka XVIII.* O. *Hær börias gifftamaala balker fförst huro man skal konu bidia.* R. *GIFTAMALA BALKIR BÖRIAS HÆR.* S. *Hær byrias gyptabalkir oc thælias j honom flocka XVI.* CEHIN. &c. carent rubrica.

2) Q. &c. om. *haffuer flocka XVIII.*

3) X. XVIII. *Capitel.*

4) P. add. *Capitulum.*

5) O. Indices capitum huius libri ac sequentium ad calcem codicis reiecti sunt.

6) RX. add. *sik.*

- II. Hwilkom lundum kona skal fæstas.
- III. Um mö taker man mote fadhers wilia ella⁷⁾ modher,⁸⁾ ok vm sak hans thet gör ella hæenna.
- III. Um man fæster⁹⁾ sik konu ok wil hionalagh medh henne byggia, ok nekas honum.
- V. Medh hwat ræt eller ordhum giftoman ægher konu wt giffua.
- VI. Nw haffuer brudhgumme fæste kono sina fangit, ok döör för æn hon¹⁰⁾ til hans komber.
- VII. Hwru fæstninga ööl, bryllöps ööl, barns ööl, kirkio gangx¹¹⁾ ööl, wt-færdhis ööl epter then dödha ella ærffuis ööl skulu göras.
- VIII. Nw sidhan bonde ok¹²⁾ hwsfru gift æro, hwar sidhan henna malsman skal wara.
- IX. Um morghongaffuor ok andra gieff hwru the skulu giffuas ok wt takas, ok hwat fordeel bonden skal haffua aff oskipto godze epter hwsfru sinna döödh, ok hwat hwsfru skal haffua epter bondans döödh medh morghon gaffuo.
- X. Hwru kona ma morghongaffuo sina forgöra, ok vm hoor.
- XI. Nw döör bonde fra konu sinne, hwar¹³⁾ barna godze skal radha.
- XII. Nw vm kona¹⁴⁾ (¹⁵annan tiidh giffis, huru barna goz skal¹⁶⁾ skiptas.
- XIII. Hwru bondans barna godz skal vndan skiptas tha han a andra gipto gaar.¹⁷⁾
- XIII. Nw æn flere kulla jnne æru medh bondanom æn en, huru therra mödherne skal skiptas.
- XV. Nw ær fadher ok¹⁸⁾ modher döödh, hwar tha skal barna malsman wara.
- XVI. (¹⁹Nw æn thæn barnanne malsman ær (²⁰ær ther eig til fallen. 29

7) P. ock.

8) PX. moders.

9) HL. fæste.

10) 23. X. add. hem.

11) HIPX. sic. A. kirkio gans.

12) CDX. &c. sic. AHIP. &c. ella.

13) 99. X. add. före.

14) BCX. &c. sic. AHIP. kono.

15) 99. X. gånger å andra Giffte, huru &c.

16) 99. X. add. vndan.

17) HIPX. ganger.

18) P. ella.

19) 78. post lacunam (vide not. 37 pag. 46) hic iterum incipit.

XVII. Nw döör bonden vtan barn, ok qvinnan kende sik haffuande vara.

XVIII. Nw²¹⁾ vm²²⁾ fadher ella modher gör barne sino bryllöps kost, ella giffuer²³⁾ bryllöps klædhe ella annat tholikt, hwru thet skal ræknas barna mællan, ella ther syzskene giffter annat aff oskipto boo.²⁴⁾

(I.)²⁵⁾

Uil²⁶⁾ man sik²⁷⁾ konu bidia ella²⁸⁾ fæsta, tha skal han²⁹⁾ henne³⁰⁾ skyldasta³¹⁾ frænder³²⁾ (³³⁾aat hitta³⁴⁾ ok böön sina böria.³⁵⁾ Fadher (³⁶⁾ok modher seen³⁷⁾ giftoman³⁸⁾ (³⁹⁾aat sinne dotter. (⁴⁰⁾Æru eig the til tha æru⁴¹⁾ (⁴²⁾næste frænder henne,⁴³⁾ som wrskils⁴⁴⁾ i arffda⁴⁵⁾ balkanum,⁴⁶⁾ ella⁴⁷⁾ then som fadher eller⁴⁸⁾ modher (⁴⁹⁾medh fullom (⁵⁰⁾witnom til⁵¹⁾ forman henne⁵²⁾ ella⁵³⁾ henna⁵⁴⁾ godz⁵⁵⁾ taker⁵⁶⁾ i dödhra daghum⁵⁷⁾ sinom.⁵⁸⁾

I, cfr. MELL. GB. 1.

- 20) I. om. ær. P. kan ey vara ther til fallen. 43) BD. &c. henna vel hennæ. R. &c. om. h.
 21) 99. X. om. Nw. v. DLMNOR. &c. add. swa.
 22) HIX. 99. sic. AP. om. vm. 41. än. 44) BS. &c. wtskils. ELMNO. &c. sigs.
 23) P. om. giffuer. 45) CD. &c. erfdha.
 24) HI. godze. 46) BC. &c. balkenum.
 25) G. habet rubr. Hær Byrias gypto 47) DLM. 52. add. oc.
 balker. X. tit. Gifftomala Balker. 48) DENOP. &c. oc.
 26) ELMNO. &c. Nw will. 49) E. &c. taker henne til formen medh ful-
 27) M. om. sik. lom witnom. eller then som henna gotz
 28) ELMNO. &c. oc. &c. LMNO. 43. ther til skipa oc taka
 29) K. &c. om. han. LMNOR. &c. man. medh fullom witnom eller then hænna godz
 30) BDEGHLNOQS. &c. hænna vel hennæ. &c. S. &c. tagher til hænna formyndara
 31) DCG. &c. skyldasto. fore hænne oc hænna gotze i sinom yter-
 32) MR. 33. frende. sta thima medh fullom vitnom.
 33) LM. &c. til sighia, oc &c. Xa. leta (pro 50) 27. 36. breffuum. Xa. Breffwom til for-
 aat hitta). SXa. &c. finna oc &c. myndare taker fore henne (pro witnom
 34) P. lethæ. — taker).
 35) R. &c. bidhia. 51) R. &c. tilskipar.
 36) S. æller. LM. ær giptoman &c. NO. &c. 52) BGR. 21. henna. CD. add. taker.
 see giptoman. 53) R. &c. ok. D. 26. add. then.
 37) BCRGKQR. &c. see. S. &c. vari. 54) K. 42. hans.
 38) CK. 27. giptaman. E. 36. giptamen. B. 55) BCGKQ. &c. goze. R. &c. add. til.
 giptman. 56) C. 26. om. taker. E. 44. &c. add. til siin
 39) S. &c. fore. DENOR. &c. dottær sinnæ. (vel sick).
 40) LMNO. &c. Ær ey han til &c. 57) BEGKR. &c. dödhadaghum. D. dödhæ
 41) BCDEGKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c. daghæ. 23. &c. dödz daghi. 27. Xa. &c.
 add. til. ythersta tima.
 42) E. henna frendher the neesto. swa som 58) LMNO. 43. thera. 60. add. han bidier
 &c. som törf han giffuer som haffuer, ku-

II.

Nw (¹æn man wil sik konu festa, tha skal giftoman²) henne³) nær wara oc⁴) (⁵tolf witne, (⁶siex aff⁷) manz⁸) oc siex aff⁷) quinnona wæghna,⁹) (¹⁰oc tha ær (¹¹laghlika fæst. (¹²Fæster nokor¹³) man¹⁴) ella gifter¹⁵) vtan¹⁶) rætter malsman, (¹⁷som nw¹⁸) ær saght, tha¹⁹) böte XL marker (²⁰til træskiptis (²¹malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, ella witi loff²²) (²³aff rættom giftomanne²⁴) henna²⁵) medh²⁶) siex²⁷) witnom, ella dyli (²⁸medh siex manna edhe at (²⁹thet war eig³⁰) hans gærdh.³¹) §. 1. Hwilken man³²) som³³) fæster³⁴) twem³⁵) ena konw,³⁶) böte XL marker, (³⁷halfft konungenom ok halfft stadhenom; ok then³⁸) som³⁹) hona sidhermer thigger⁴⁰) böte biscope⁴¹) thre marker, ella dyli medh twægga manna edhe,⁴²) sielf-

II = MELL. GB. 2.

- strvn skal medh lagom bidias, och ei wäldtagas; cfr. ÖGL. GB. 1.*
- 1) DELMNO. &c. *will man sik &c.*
  - 2) BCDKQ. &c. *giptaman.*
  - 3) BD. &c. *henna vel hennæ.*
  - 4) S. &c. *add. VIII æller.*
  - 5) BCDEGKLMNOQXa. &c. *atta witne. (LM. add. medh honom fughur (CEGKLOQ. &c. fyra) a manna (DLMNO. &c. manzins; EK Xa. &c. mans) veghna. oc fyughur (CEGK Q. &c. fyra) a quinna (CEGKQXa. &c. quinnno; DLMNO. &c. quinnonnæ) &c.*
  - 6) S. &c. *halfth a hans vægna oc halfth aa hænna oc tha &c.*
  - 7) R. &c. *a.*
  - 8) 23. X. &c. *manzins. R. &c. add. væghna.*
  - 9) BGK. &c. *om. wæghna.*
  - 10) C. &c. *om. oc. R. &c. at ther ær &c.*
  - 11) L. *laghfest ffæster &c.*
  - 12) S. &c. *Giffuir nokor man æller fæster wth mö æller kono vtan &c.*
  - 13) DELMNO. &c. *add. annar.*
  - 14) BCGKQ. &c. *om. man.*
  - 15) 23. &c. *add. quinna.*
  - 16) LM. *æn.*
  - 17) BLMNOS. &c. *om. som — tha.*
  - 18) CDGKQR. &c. *för.*
  - 19) CDEGK. &c. *om. tha.*
  - 20) R. &c. *om. til træskiptis. 19. post lacunam (vide not. 1 pag. 46) hic iterum incipit.*
  - 21) BCGKQ. &c. *om. malsæghandenom — stadhenom.*
  - 22) R. &c. *orloff.*
  - 23) S. &c. *for sik medh VI mannom, ællir &c.*
  - 24) CD. *giptamane. E. giptermanne. BG. &c. malsmanne.*
  - 25) G. &c. *om. henna.*
  - 26) B. *om. medh.*
  - 27) DEGLMNOR. &c. *add. manna.*
  - 28) D. *om. medh siex.*
  - 29) ELMNO. &c. *han thet ey (LMNO. &c. alregh) giordhe Holkin &c.*
  - 30) BCDGKQ. &c. *aldre.*
  - 31) D. &c. *gerning.*
  - 32) BCGKQS. &c. *om. man.*
  - 33) LMNO. &c. *om. som.*
  - 34) CDELMNOQXSX. &c. *sic. BGKR. &c. feste. AHIPXa. 41. gifter. Cfr. MELL. GB. 2: 2.*
  - 35) BCGKQS. &c. *add. mannun.*
  - 36) S. &c. *add. æller mö.*
  - 37) LMNO. &c. *til twæskiptis, konungenom oc stadhenom.*
  - 38) HI. 50. *han.*
  - 39) DNO. &c. *om. som.*
  - 40) DELMNORXa. &c. *sic. ABCGHIKQX. &c. fæster. PS. &c. feste. Cfr. MELL. GB. 2: 2.*
  - 41) DENORS. &c. *biscopenum.*
  - 42) BCEKQ. &c. *add. oc.*

ner thridhi, at han wiste eig at hon⁴³) fæst war.⁴⁴) §. 2. Nw sidhan hon laghlika fæst ær, tha skal sokna prester (⁴⁵ther hon boor⁴⁶) lysa thre hælgha dagha⁴⁷) fore giftomalom⁴⁸) henna, (⁴⁹ok sidhan ma (⁵⁰han hona⁵¹) saklööst⁵²) wighia. §. 3. (⁵³Afla the⁵⁴) barn i fæstning⁵⁵) saman, (⁵⁶tha æru the barn adhulkonu barn. §. 4. (⁵⁷Afflar man barn⁵⁸) i lönskalægghi,⁵⁹) ok taker man⁶⁰) sidhan⁶¹) the samo⁶²) konu⁶³) til (⁶⁴adhulkonu, (⁶⁵tha taker⁶⁶) thet barn arff som adhulkonu barn, (⁶⁷thy at⁶⁸) tha han bætradhe quinnona⁶⁹) tha (⁷⁰bætradhe han ok⁷¹) barnet.⁷²) §. 5. Nw skil biscooper fæstning aat,⁷³) thet therra tha⁷⁴) skilnadhe walder, böte biscope (⁷⁵thre marker pæninga;⁷⁶) walda the⁷⁷) badhen, böte⁷⁸) hwart⁷⁹) therra⁸⁰) III marker pæninga.⁸¹) §. 6. Nw (⁸²æn then⁸³) XL marker böta skal orkar⁸⁴) eig 30 botum, gange tha⁸⁵) til ærwudis.⁸⁶)

43) EMNO. &c. add. för.

44) B. vare.

45) S. &c. hænnu lysa &c.

46) E. &c. byggker.

47) BGHILQR. &c. helghodagha. SXa. &c. synnedagha.

48) BCDEHIKLNOPQ. &c. giptamalum. S. &c. giptamal.

49) DLMNOS. &c. om. ok. 30. finzs ther ey skylskaper j mellom oppenbar tha ma &c.

50) S. &c. hon saklösth vighias.

51) D. om. hona.

52) EGLMNOR. &c. saklös.

53) 43. &c. om. Affla — adhulkonu barn.

54) B. thön.

55) BCGKQ. &c. festum.

56) LMNO. &c. the barn æro adhalkono barn. BCGKQ. &c. thet ær (G. ærw) adhalkunu barn.

57) S. &c. Afta the barn &c.

58) NO. 43. om. barn.

59) BCDEKLNO. &c. löskalæghe. GS. &c. lönskolæghe. R. löskio læghe.

60) BCDEGKLMNOQS. &c. om. man.

61) R. &c. om. sidhan.

62) BCDGKLMNOQRS. &c. om. samo.

63) ER. &c. add. sik.

64) Xa. lagha Hnsfru. LMNO. 43. laghgipta kono, the barn æro adhalkono barn.

65) S. &c. thet barn taghir arff &c.

66) C. 71. taki.

67) D. thyt tha &c.

68) GN. &c. om. at.

69) BCDEGHILMNORS. &c. kumuna. 27. &c. modherna.

70) E. betradhen oc &c.

71) BCKR. &c. om. ok.

72) M. 27. barnen.

73) NO. &c. om. aat. BCKQ. &c. add. tha.

74) CDEGKLMNOQS. &c. om. tha. B. thy.

75) G. mark, waldha &c.

76) BCDEKLMNOQRS. &c. om. pæninga.

77) B. thön. G. 83. then. R. &c. add. thet.

78) LM. &c. add. tha.

79) M. &c. kvar.

80) NOR. &c. add. biscope.

81) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. pæninga. D ELS. &c. add. biscopenum vel biscope.

82) BCGKQS. &c. om. æn. R. &c. vm. DE. &c. orkar then (E. &c. han) ey botum. som fyriritighi marker böta scal. tha gange till ærfuodhis.

83) BCGKMQS. &c. add. som.

84) GKLMNO. &c. add. han.

85) CGLMNORS. &c. om. tha.

86) LM. add. som för ær sakt.

III.

Hwilken mö man taker mote fadhers eller¹⁾ modhers²⁾ wilia, hwat³⁾ (⁴hon taker han⁵⁾ til laghgifto⁶⁾ ella lönska læghe,⁷⁾ haffui forgiort fædherne ok mödherne,⁸⁾ ok engo⁹⁾ andro ærfue.¹⁰⁾ Wil¹¹⁾ fadher ok¹²⁾ modher¹³⁾ forlata henne¹⁴⁾ sak sina, (¹⁵tha taki¹⁶⁾ hon (¹⁷fullan arffda lut.¹⁸⁾ Nw (¹⁹delas the widher hwat thet war²⁰⁾ henne forlatet ella eig, tha skal hon²¹⁾ (²²thet (²³medh siæx (²⁴manna witnom wita ok swæria²⁵⁾ at thet henne forlatet war.²⁶⁾ §. 1. Hwar som ok²⁷⁾ lokkar manz dotter²⁸⁾ som ær mö, ella hans frændkonw, swa at (²⁹hon skæmd³⁰⁾ wardher³¹⁾ (³²qwinsko sinne,³³⁾ löse næsa³⁴⁾ sina medh XL markum til træskiptis malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, ok³⁵⁾ flye (³⁶æn ther medh stadhin, vtan malsæghanden (³⁷wil bidhia fore honum; ella wæri sik medh tolf (³⁸manna edhe.³⁹⁾

III: pr. = MELL. GB. 3.

§. 1, cfr. BjR. 15: 1.

1) BCDEGKNOQRS. &c. sic. AHILMPX. &c. ok. Cfr. MELL. GB. 3.	20) S. &c. ær.
2) DCEKQ. &c. modhor.	21) C. han.
3) M. &c. add. heller.	22) S. &c. haffua siæx manna vitne oc swærj &c.
4) 19. &c. han takir hænnæ till &c.	23) DLM. wita medh sæx mannum. oc &c. NO. wela medh VI manna swornom ede. at &c.
5) S. add. antikie.	24) BCGKPQ. &c. mannum wita &c.
6) S. layhagypto. 43. äckta. 46. &c. lag- giptan man.	25) LM. swornom edhe.
7) DELNOQ. &c. löskælæghe. CK. löskeleghe. G. lönskolæghe. B. &c. löscoleghe. R. lö- skiolæghe.	26) P. &c. wart. S. &c. ær.
8) NO. &c. add. sino.	27) BDELMNOR. &c. om. ok.
9) BQ. om. engo, at in B. rec. man. supra lineam add. enga. K. ey supra lineam minio scriptum.	28) N. 43. add. som nw er sagt.
10) BD. &c. arffue. C. arfua.	29) 30. han skændher qwindom henna böte XL marker konungenom oc stadenom oc malsæghandenom, ok fly &c.
11) NO. &c. add. thet.	30) DEP. skiend.
12) CELMNOR. &c. eller.	31) C. add. ok warther. G. &c. add. til. LM. &c. add. j. K. supra lineam add. rubrum a. RS. &c. add. a.
13) L. add. hænnæ.	32) DG. quindom sinom (G. sym).
14) E. v. henne omisam supra lineam minio add. rec. man.	33) BCQ. &c. om. sinne. K. sina supra li- neam minio scriptum.
15) E. &c. taki fullan &c. Xa. rådhe hon fullo Arffue sino (pro tha — arffda lut).	34) BD. nasa. CKQ. &c. næsu.
16) S. &c. radhe hon fulle ærffdh sinne Nu dela sydzkan, kwath &c.	35) K. oc lineola inductum et æller minio in marginæ scriptum.
17) NO. 26. allan.	36) S. &c. om. æn. BCDEGKLMNOQ. &c. om. æn ther medh.
18) CD. &c. erfðahut. B. &c. arffua luth. M. erfua lut. P. &c. arfflut. G. arfdo deel.	37) BEGK. &c. bidhi fore &c. CDLMNOQRS. &c. bither fore &c.
19) DELMNOR. &c. delis ther vm. huat &c.	

III.

Nw haffuer man⁴⁰⁾ konw fæst ok wil⁴¹⁾ hionalagh⁴²⁾ byggia, tha skal han giftomanne⁴³⁾ henna til⁴⁴⁾ sighia siex wikor⁴⁵⁾ för (⁴⁶æn han (⁴⁷wil bröl-löp göra. Syns hon⁴⁸⁾ honom⁴⁹⁾ forfalla löös,⁵⁰⁾ böte then XL marker⁵¹⁾ (⁵²malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, som⁵³⁾ thet gör,⁵⁴⁾ ok fylle⁵⁵⁾ honom ater kosten epter (⁵⁶thy⁵⁷⁾ godhe mæn han⁵⁸⁾ mæta, twe aff⁵⁹⁾ hwars therra wæghna.⁶⁰⁾ Thet⁶¹⁾ ær⁶²⁾ lagha forfal æn⁶³⁾ hon siwk ær, ella nokor⁶⁴⁾ the⁶⁵⁾ qwal⁶⁶⁾ i komen at the⁶⁷⁾ magho eig hionalagh byggia medh gudz⁶⁸⁾ orloffue⁶⁹⁾ ok kirkionna⁷⁰⁾ ræt. §. 1. Kan hon honom⁷¹⁾ æn⁷²⁾ synias, tha⁷³⁾ gange fore foghatan,⁷⁴⁾ borghamestara⁷⁵⁾ (⁷⁶ok radhmen, ok taki dom aff⁷⁷⁾ thöm (⁷⁸frændom sinom sampna ok winom,⁷⁹⁾ (⁸⁰ok ta-

III = MELL. GB. 4.

- 38) LM. 77. *mannom* (pro *manna edhe*).
 39) 44. 45. 49. 56. 59. 60. 65. 74. 76. 80. 84. 87. 88. 97. 98. 100. 101. 104. Xa. ex Chr. LL. GB. 3: 1. add. *Hvilken som locker &c., v. hæradhe* (excepto 87.) mutata in *Stadhen*; 98. porro add. Upll. ÆB. 6, v. *pinx* mutata in *Rådstuffu*.
 40) E. &c. add. *sik*.
 41) S. &c. add. *brödlöp oc*.
 42) LM. 27. add. medh *hænne*.
 43) BCD. &c. *giptamanne*. E. 27. *giftermanne*.
 44) R. 95. om. *til*.
 45) CDEGNOQR. &c. *wikum*. BK. &c. *daghum*.
 46) DLM. &c. *then dagh* (LM. add. *at*) *han &c*.
 47) BCGK. &c. *bryllöp gör*. Q. *henne bryllöp gör*.
 48) ES. &c. om. *hon*.
 49) HI. add. *tha*.
 50) B. *fore fallalöst*. CK. *forfalla löst*. BC DEGQRS. &c. add. *tha*.
 51) DELMNO. &c. add. *till thræskiptis*.
 52) E. &c. om. *malsæghandenom — stadhenom*.
 53) DLMNO. &c. om. *som*.
 54) S. &c. *valder*.
 55) E. *fulle*. PXa. *flye*.
 56) D. &c. *godha mannæ metzordhom. twe &c*.
 57) S. &c. add. *som*. EXa. &c. add. *fyre*.
 58) P. om. *han*. S. &c. *kosten*.
 59) BCDEGKLNOQR. &c. *a*.
 60) S. &c. add. *oc*.
 61) LMNO. &c. *Thetta*.
 62) CLMNO. &c. *eru*.
 63) DR. &c. *at*.
 64) S. 27. *ammor*.
 65) BCGKQ. &c. add. *forffal eller*.
 66) DEXa. &c. *fall*. M. *qvæln*.
 67) LM. 28. *thön*.
 68) ES. om. *gudz*.
 69) LM. &c. *lofwe*.
 70) CLM. 42. *the helgha kirkio*.
 71) B. 26. om. *honom*.
 72) DLMNO. &c. add. *tha*. 23. &c. add. *eet sinne*.
 73) S. &c. om. *tha*.
 74) DELMNO. &c. add. *oc*.
 75) D. *borgharæmestaranæ*. N. 30. *borgamestarænnæ*.
 76) DELMNO. &c. om. *ok radhmen*.
 77) G. *a*.
 78) R. 95. *Sampne sinom frændom ok &c*. BCGKQ. &c. *oc sampne frændum oc vinum sinum oc tagki &c*. DLMNO. &c. *at sampnæ* (N. &c. *stempnæ*) &c. ut B. E. &c. *ther til. at sampna &c*. ut B. S. *Sampna tha saman vinom oc frændom oc taghi &c*.

ki⁸¹) wt fæste konu sina.⁸²) (⁸³J hwilkom⁸⁴) stadh hon skal wt takas, (⁸⁵i sama stadh skal han twa⁸⁶) radhmen⁸⁷) medh sik bedhas,⁸⁸) (⁸⁹som skulu see ok wita⁹⁰) hwat ther giors,⁹¹) (⁹²ella⁹³) andra twa godha mæn;⁹⁴) (⁹⁵göra⁹⁶) eig the thet⁹⁷) til⁹⁸) næmpde wardha,⁹⁹) böte hwar therra thre marker peninga¹⁰⁰) til thræskeptis (¹malsægghandenom, konungenom ok stadhenom.²) §. 2. Kan han hona eig (³æn tha ffa vtan dör brytes,⁴) wari saklöst.⁵) Komber ther⁶) ok⁷) nokor skilnadher⁸) aff thy at han wil hona⁹) wt taka, (¹⁰ok komber ther¹¹) drap ella saar¹²) i, (¹³wari thet¹⁴) ogilt¹⁵) the ffa¹⁶) hona wæria¹⁷) wilia; (¹⁸wardha the dræpne (¹⁹ella sare²⁰) hona taka²¹)

79) BCDEGKLMNOQRS. &c. sic (cfr. not. 78 præcedentem). AHIPX. *witnom*.

80) R. &c. *at taka*.

81) D. 36. *add. swa*.

82) BC. &c. sic. AP. 66. *sino*. DE. &c. *add. oc*.

83) S. &c. om. J — *wt takas*. E. &c. *tha han hona. wt taker ther sculu tve men* (44. &c. *Rådmen*) *neer wara. eller oc tve adhre godhe men som sculu see oc skudha kuat ther görs, Hwar som ther til wardher nempdir, oc wil ey medh honom gangha. böte &c.*

84) BCGKQ. &c. *kwat*. DLMNO. &c. *them*.

85) D. &c. om. *i sama stadh*. LMNO. &c. *Thith* (M. om. *Thith*) *skulu koma tve radhmen medh honom, oc* (NO. &c. *the skulo wita &c.*

86) BCGKQ. &c. *add. godha*.

87) BCKQ. &c. *men*.

88) SXa. &c. *haffua*.

89) G. *ok*. S. &c. *the*. R. &c. om. *som skulu*.

90) G. &c. *skodha*.

91) BC. &c. *görs*.

92) BCKQ. &c. om. *ella — mæn*.

93) LMNO. &c. *add. take medh sik*.

94) R. &c. *byamæn*. NO. 28. *add. oc*. BCGKQ. &c. *add. oc adhra tva ther quarra lata*.

95) LMNO. &c. *Hwilkin ther til nempder wardher oc fölgher ey konom böte III &c.*

96) R. &c. *add. ok*.

97) DR. &c. *add. som*. BCGKQ. &c. *add. som ther*. S. &c. *add. tha the*.

98) DRS. &c. om. *til*.

99) S. &c. *add. tha*.

100) BCDEGIKLMNOQRS. &c. om. *peninga*.

1) BCGKLMNOQ. &c. om. *malsægghandenom — stadhenom*.

2) LMNO. &c. *add. Nu*.

3) Q. 89. om. *æn*. LMNO. &c. om. *æn tha*. E. &c. *annars faa &c.*

4) BELMNOQRS. &c. *brytas*. ELMNOXa. &c. *add. epter henne*.

5) GMNOR. &c. *saklös*.

6) S. &c. om. *ther*.

7) DLMNO. &c. om. *ok*.

8) E. &c. *add. therra mellan*.

9) E. *honom*.

10) DELMNO. &c. *antygge draap eller saar. wari &c.*

11) BGS. &c. om. *ther*.

12) 36. *add. æller blanather*.

13) G. om. *wari — wæria wilia*.

14) BCKQS. &c. *add. alt*.

15) DR. &c. *add. thet*. NO. &c. *add. som*.

16) EMNO. &c. *add. som*.

17) 23. &c. *neka*.

18) LMNO. &c. *oc thet wari j twæbötö* (N. *twebote*; O. 43. *tweböte*; M. 26. *twæbotum*) *som them görs som hona hafwa wilia kwat thet ær Saar eller draap, Oc hete &c.*

19) BG. 83. om. *ella sare*.

20) ERSXa. &c. *add. som*.

21) DERXa. &c. *kafua*. SXa. &c. *medh rættk uttagka*.

wilia, wari²²⁾ alt²³⁾ (²⁴⁾i twæbote²⁵⁾ thet thöm görs; ok hete sidhan²⁶⁾ the²⁷⁾ kona laghtaken ok eig walddaken²⁸⁾ ella rænt.²⁹⁾

V.

Nw bedhis brudgumme giftomal,³⁰⁾ tha skal giftoman³¹⁾ honom (³²⁾fæste kono hans giffua ok i hænder sætia³³⁾ medh thessom ordhum: iak giffuer³⁴⁾ tik³⁵⁾ mina dotter³⁶⁾ til hedher³⁷⁾ ok³⁸⁾ husfrw ok³⁹⁾ halfua siæng,⁴⁰⁾ laas ok⁴¹⁾ nykla, ok⁴²⁾ (⁴³⁾alz halffs⁴⁴⁾ wnet ok ownnet⁴⁵⁾ i⁴⁶⁾ pæningom ok⁴⁷⁾ lösörom, (⁴⁸⁾ok hwat thet⁴⁹⁾ ær⁵⁰⁾ (⁵¹⁾iordh ok⁵²⁾ lösöra (⁵³⁾a lande (⁵⁴⁾the som⁵⁵⁾ i boskapenom æru, skiptas⁵⁶⁾ epter (⁵⁷⁾landz laghum, (⁵⁸⁾i nampn fadhers ok⁵⁹⁾ sons ok thæs⁶⁰⁾ hælgha anda.⁶¹⁾ §. 1. (⁶²⁾Ræner man⁶³⁾ fæste

V = MELL. GB. 5. Cfr. BjR. 24.

- 22) DER. &c. add. thet. S. &c. tha ligge thet. 47) NO. &c. om. ok. D. eller. BCKQXa. &c. add. ij.
- 23) D. om. alt.
- 24) B. twebota thet &c. G. twægylth thet &c. 48) LMSXa. &c. om. ok. D. husom eller gardhum. j fadhers nafn sons. oc thes helghæ anda. amen. Jordh &c.
- 25) CD. &c. tweböte. Q. &c. twebotom.
- 26) R. &c. om. sidhan.
- 27) S. 21. om. the.
- 28) S. &c. medh valle taghin.
- 29) DELMNORS. &c. raantakin.
- 30) BCKQ. &c. giptamaal.
- 31) BCDK. &c. giptaman. E. giptherman. ELMOS. &c. add. henna.
- 32) BCKQ. &c. giptakunu. G. gypto kunnv. S. &c. brudh sina i hænder sæthia oc giffua medh &c.
- 33) E. &c. fa.
- 34) Q. 58. giptir.
- 35) EXa. &c. add. thessa.
- 36) ELMNORXa. &c. add. eller frendkonu.
- 37) BCGKQ. &c. hedhers.
- 38) DELNO. &c. add. till.
- 39) E. &c. om. ok. DELMNO. &c. add. till.
- 40) R. &c. add. oc. DEGLMNOS. &c. add. till.
- 41) M. &c. add. til.
- 42) S. &c. om. ok. BCDEGKLMNOQRSXa. &c. add. til.
- 43) DELMNOSXa. &c. alt halft.
- 44) C. &c. halpt vel halffth.
- 45) D. add. huat thet ær.
- 46) RSXa. &c. om. i.
- 49) ELMNOXa. &c. add. helst.
- 50) BCGKQXa. &c. add. i.
- 51) ELMNOXa. &c. om. iordh — landz laghum; cfr. not. 61 infra.
- 52) C. &c. om. ok. BGPRSXa. &c. eller. K QXa. &c. add. j.
- 53) S. &c. oc thet a lande ær skiptes &c.
- 54) 82. Xa. om. the — æru. 29. Xa. ella j kopstadh skiptis hwart eptker sinum laghum j &c.
- 55) R. &c. om. som.
- 56) BDGKPRSXa. &c. skiptis. CQ. skipta.
- 57) 81. 57. gamble Lagum.
- 58) D. om. i — anda; cfr. not. 48 supra. E. &c. In nomine patris. et filii et spiritus sancti.
- 59) B. &c. om. ok.
- 60) NO. om. thæs.
- 61) P. &c. add. Amen. CG. 83. add. amen nv. BKQ. &c. add. Nu. E. &c. add. Amen Tho skiptis iordh oc lösöra a landhe epter landslaghum. Xa. add. tho skiptis &c. ut E. LMNO. &c. add. amen Tho (N. 43. The) skiptis ordhin., gifrwis iordh a lande oc the lösöra ther æro j boskapenom epter landzlaghum.

konu annars (⁶⁴manz laghlika fæsta, (⁶⁵han haffuer forbrutet⁶⁶) LXXX. marker⁶⁷) (⁶⁸til træskiptis (⁶⁹malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, ok flye⁷⁰) stadhen ok kome aldrih ater⁷¹) i han⁷²) (⁷³för æn rætter⁷⁴) mals- 31 æghande⁷⁵) bidher⁷⁶) fore honom ella (⁷⁷arffua henna æn⁷⁸) (⁷⁹fæsteman henna dödher ær. (⁸⁰Nw orkar⁸¹) han eig botum.⁸²)

VI.

Nw haffuer brwdgumme brwdh sina¹) fanget, ok wil hona heem föra, (²kan hon dö för æn hon heem (³til hans komber ella⁴) i siæng medh honom,⁵) tha skal liik henna ater⁶) til fadhers⁷) henna⁸) föras ella⁹) ærwingia¹⁰) henna,¹¹) ok alt¹²) thet medh¹³) henne war¹⁴) giffuit aff fadhers gaardhe ella¹⁵) frænda, (¹⁶ok brwdgumme taker¹⁷) ater förninga¹⁸) sina the¹⁹) som²⁰) han²¹) henne föördhe. §. 1. (²²Engin²³) ma²⁴) höghre²⁵) förninga²⁶) föra brwdh

VI, cfr. MELL. GB. 6, 7: pr.

62) BCGK. &c. ræne. S. &c. Huilken som röffuar fæstakona &c.	1) BCDEGKLMNOPQRSX. &c. sic. AHI. om. sina. Cfr. MELL. GB. 6: pr.
63) LMNOR. &c. nokor.	2) S. &c. dör hon för &c.
64) DNOR. &c. om. manz. E. &c. af honom. laghlica &c.	3) BCGKQ. &c. om. til hans.
65) ELMNO. &c. böte. LXXX &c.	4) D. &c. add. oc. E. &c. add. oc för en hon komber.
66) BCDGKQRS. &c. forgiort.	5) LMNO. &c. add. gaar.
67) R. &c. add. pæninga.	6) R. &c. add. heem.
68) S. &c. om. til træskiptis.	7) DEGLMNO. &c. fadher.
69) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.	8) BCGKQR. &c. om. henna. 40. Xa. &c. add. gardh.
70) M. add. sua.	9) LMNOS. &c. add. til.
71) LM. &c. optare. NO. optarmer.	10) CB. &c. arfuinga.
72) KS. &c. stadhen.	11) E. &c. om. henna.
73) DELMNO. &c. vtan retter &c.	12) LMNO. &c. om. alt. E. &c. swa.
74) R. &c. om. rætter.	13) Q. &c. om. medh. LM. &c. add. som.
75) 58. &c. mälzman.	14) C. 34. om. war.
76) DE. &c. bidhi.	15) E. &c. add. neesta.
77) Xa. Arfve hans.	16) 23. &c. om. ok — föördhe.
78) DS. &c. om.	17) CBDEGKLMNOQRS. &c. taki.
79) HI. om. fæsteman henna.	18) EMNO. &c. förning.
80) BCDEGKLMNOQRX. &c. om. Nw — botum.	19) M. &c. om. the.
81) S. 46. &c. formagh vel förmdå.	20) DELNO. &c. om. som. K. &c. sama.
82) SXa. &c. add. miste liiff sith.	21) LM. &c. add. til.
	22) 58. 61. 64. 66. Xa. om. hanc §. 29. om. §§. 1, 2.

sinne æn til siex marka, widher (²⁷boot XL marka (²⁸til træskiptis (²⁹malsæghandenom, konungenom ok stadhenom. §. 2. Döör ok³⁰) brwdgumme wari lagh samu, (³¹vtan brwdh haffui förninga³²) sina³³) the³⁴) som³⁵) han henne föördhe. §. 3. Nw ær brwdh heem komen (³⁶heel ok helbrygdo,³⁷) tha (³⁸skal bryllöp göras ok (³⁹morghon gaffuo giffwas, ok⁴⁰) sidhan skal hon i sæng ganga⁴¹) medh (⁴²brwdgumma sinom.

VII.

Nw⁴³) (⁴⁴æn man (⁴⁵eller kona skal fæstninga öll,⁴⁶) (⁴⁷bryllöps öll, barns öll, kirkiogangs öll,⁴⁸) wtfærdhis öll⁴⁹) epter then⁵⁰) dödha, ella ærffdha öll⁵¹) göra,⁵²) han skal thenna stadghan halda⁵³) som⁵⁴) nw⁵⁵) sægx: twe (⁵⁶skulu⁵⁷) mæn wara ok twa konur,⁵⁸) som⁵⁹) folke skulu biudha til thæs-

VII, cfr. MELL. GB. 8.

- 23) B. add. man.
 24) E. &c. add. oc.
 25) EXa. &c. större.
 26) M. &c. förning. G. pæninga.
 27) E. &c. sina XL marker. LMNO. &c. XL. marka sak.
 28) ELMNOS. &c. om. til træskiptis malsæghandenom. DR. &c. konungenom oc stadhenom till twæskiptis.
 29) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.
 30) LMNO. &c. om. ok.
 31) B. om. vtan — föördhe.
 32) M. &c. förning. N. 43. penninga.
 33) R. &c. om. sina.
 34) CEGKQS. &c. om. the.
 35) LMNO. &c. om. som.
 36) S. &c. om. heel ok.
 37) MQR. &c. helbrygda. NO. &c. heellbrigdæ. 41. &c. helbregda. P. kubröghda.
 38) LM. göris bryllöp oc morghongafwor gifwis Sidhan &c.
 39) DEHOQ. &c. morghongafua. IP. 30. marghongaffua. S. &c. morghongaffuor. R. &c. sidhan skal hon medh brudh gomma sinom i sæng ganga. oc morghin gaffwor gifwas.
 40) S. &c. om. ok.
 41) LMNO. &c. gaa.
 42) BCGKQ. &c. konum (pro brwdgumma sinom).
 43) S. &c. Ten man eller kona som scal &c. D. &c. Then man eller kona festninga öl — erfdha öl. will göra &c. ELMNO. &c. Hulkin man eller kona (M. &c. add. som) festninga öl brullöp barns öll kirkiogang (LM. &c. kyrkiogangx öd; NO. &c. add. eller) wtfærdha öl. epter then döda eller (LM. &c. add. oc) erfue wil göra &c.
 44) R. &c. thæn man &c. ut D. (vide not. 43 precedentem).
 45) BCGKQ. &c. om. eller kona.
 46) HI. add. göra.
 47) S. &c. om. bryllöps öll barns öll.
 48) D. kirkiogang, om. öll.
 49) BCDGKS. &c. wtfærdha öl.
 50) G. om. then.
 51) S. &c. ærfue öl. P. om. öll.
 52) B. gör.
 53) E. göra.
 54) BCGK. &c. om. som.
 55) DE. &c. hær.
 56) D. &c. men skulu wara &c. ELMNO. &c. men eller twa konu (LM. &c. konor; NO. &c. qwinnor) sculu folke biudha &c.
 57) R. &c. add. the.
 58) DQ. &c. quinnor.
 59) BCGKQ. &c. om. som.

sa⁶⁰) fornempda öll gærdher;⁶¹) mæn (⁶²biudhen mannom ok quinnor quinnom.⁶³) §. 1. Fæstninga öll ma engin⁶⁴) göra medh kost nakrom. §. 2. (⁶⁵Bryllöps öll skal⁶⁶) haldas⁶⁷) twa dagha,⁶⁸) hwar⁶⁸) daghen til⁶⁹) (⁷⁰en dagward,⁷¹) mera eig, ok⁷²) (⁷³ther (⁷⁴til biudhis⁷⁵) trætighi diska mat⁷⁶) badhe⁷⁷) mæn ok konur.⁷⁸) Wil han⁷⁹) mera folke⁸⁰) biudha, tha maa⁸¹) foghatin, (⁸²borghamestara ok radhmen⁸³) loffua honom (⁸⁴ther til⁸⁵) tiughu diska mat;⁸⁶) mera ma han⁸⁷) eig haffua⁸⁸) vndan taknom æmbizmannom,⁸⁹) (⁹⁰swa som kökomæstarom⁹¹) ok androm thöm (⁹²ther fore standa (⁹³ok (⁹⁴ærwodhe ther til göra. §. 3. Bryllöps klædhe maa engin man⁹⁵) (⁹⁶til (⁹⁷sins liiffs⁹⁸) flære⁹⁹) (¹⁰⁰skæra¹) vm eth aar æn thu par,²) widdher³) thre marker (⁴til tweskriptis⁵) (⁶konungenom ok stadhenom. §. 4. Barns

60) ELMNO. &c. *thenna*.61) BDGKR. &c. *ölgærdha*. S. &c. *ölgærdh*. LMNO. &c. *budhöl*. 94. *gestebud*.62) DELMNOS. &c. *sculu mannom byudha*. oc &c. R. &c. om. *biudhen*.63) S. &c. add. *oc*.64) LMNO. add. *man*.65) BCEGKLMNOQ. &c. *bryllöp scal* &c.66) B. add. *göras oc*.67) E. 50. *göras*.68) BCK. &c. *hvarn*. Q. &c. *hwan*.69) P. *medh*.70) SXa. &c. *ene maltidh*.71) 49. &c. add. *eller måltijd och*. BCDEG KLMNOQ. &c. add. *oc*.72) BLMNO. &c. om. *ok*.73) S. &c. *biudis til XXX* &c.74) P. &c. om. *til*. R. &c. *skulu til biudhas* &c.75) B. *biudhz*. DELMNO. &c. *sculu byudhas*.76) S. &c. add. *oc mer ey*.77) E. &c. om. *badhe*.78) BCDEGKLMNOQRS. &c. *quinnor*.79) DE. &c. *nokor*. S. &c. add. *oc*.80) B. &c. om. *folke*.81) R. &c. *skal*. S. &c. *magho*.82) DLMNOR. &c. om. *borghamestara*. E. &c. *oc borghamestare lofua* &c.83) D. &c. *radhit*.84) BCEGKQ. &c. om. *ther til*. 89. *till*. 40. *diska maatt* &c.85) 27. add. *æn*.86) HI. 50. *diska*, om. *mat*.87) DE. &c. add. *oc*.88) R. &c. *halda*. MNO. &c. add. *Tho*.89) BCDEGHIKLMNOQRSX. &c. sic. AP. *æmbuzmannom*.90) R. &c. om. *sma*. S. *som æru hofnæstara oc* &c. LMNO. &c. *stekarom och androm* (NO. &c. add. *them*) *ther* &c. D. *som thær ærfuodhæ oc fore standæ*. 27. 36. *som fföre kostenum standha* &c. BCG KQXa. &c. *allum them ther til* (CKQXa. &c. *withher*) *bör*. *Bryllöps klædhe* &c.91) 46. &c. *hooffmestare*.92) E. &c. *som ther till thiena oc ærfuodha*.93) DLMNO. &c. om. *ok* — *göra*.94) S. *æruadha ther til Bryllöps klædhe* &c.95) BCDEGLQRS. &c. om. *man*.96) I. om. *til*. S. *latha skæra sik til sith liiff om eth aar, mer æn* &c.97) ELMNO. &c. *sit liif*. D. *sit eghit liif*.98) P. add. *mera ok*.99) BC. &c. *flere*. DLMNOQ. &c. add. *latæ*.100) Xa. *ett sin skæra, æn* &c.1) E. &c. add. *lata*.2) S. &c. add. *klædhe*.3) DELMNORS. &c. add. *hans*. G. &c. add. *sina*.4) LM. &c. om. *til tweskriptis*.5) GQS. &c. *threskriptis*. B. 87. *threskriptis mutatum in tweskriptis*.6) D. &c. sic. A. *ko* in fine lineæ scriptum, ceteris litteris omissis. BCGKQ. &c. om. *konungenom ok stadhenom*.

öll maa⁷⁾ haldas⁸⁾ til (⁹⁾eens (¹⁰mal eller dagwardh; ther moghu tolf diskamat til biwdhas, (¹¹badhe mæn ok quinnor, ok¹²⁾ eig mera.¹³⁾ (¹⁴Kirkio-gangs öll haffue¹⁵⁾ sama¹⁶⁾ lagh.¹⁷⁾ §. 5. Wtfærdhis öll¹⁸⁾ tha liik¹⁹⁾ iordhas, (²⁰ok (²¹ærfhuis öll som kallas²²⁾ aars moot,²³⁾ tinghu²⁴⁾ diska mat medh klærkom ok allo²⁵⁾ andro folke. §. 6. Tha (²⁶thessa öölgærdhe²⁷⁾ æru giordha,²⁸⁾ tha skal han²⁹⁾ (³⁰thöm (³¹vppe hiolt ganga (³²a radzstuwu fore foghatan ok³³⁾ borghamestara,³⁴⁾ swæria (³⁵a gudh (³⁶ok (³⁷alla (³⁸helgha mæn, (³⁹bidhia (⁴⁰sik swa hielpa som han thænna⁴¹⁾ stadghan⁴²⁾ haldit haffuer (⁴³ok eig fræmmer⁴⁴⁾ giorth.⁴⁵⁾ (⁴⁶Gör⁴⁷⁾ nokor annarledhis⁴⁸⁾ æn⁴⁹⁾

- 7) DLMNO. &c. *scal.*
 8) R. &c. *man haldä.*
 9) BCDEGKLMNOQS. &c. *eet maal ther &c.*
 23. &c. *en dagward &c.*
 10) 49. 101. X. *mältijd.* R. &c. *maals älla daghuardz.*
 11) ES. &c. om. *badhe.* LMNO. 28. om. *badhe — quinnor.*
 12) R. &c. om. *ok.*
 13) LMNO. &c. add. *Om.*
 14) N. *bryllöpgangsöll.* D. om. *Kirkiogangs öll — lagh.*
 15) CLMNO. &c. *mari.*
 16) BCEGKLMNQR. &c. *samu.*
 17) LMNO. &c. add. *Til.*
 18) DEGKLMNO. &c. *Wtferdha öl.*
 19) DLMNOP. &c. add. *scal.*
 20) E. *ther man kallar ars mot. thet ma haldas medh thiugu &c.*
 21) K. &c. *arfua öll.* DR. &c. *erfdhaöl.* Q. *ærfhue.* LMNO. &c. *til aars moth magho byudhas til (M. 43. om. til) XX &c.*
 22) D. *æra manadhamoot oc.*
 23) S. &c. add. *magho til biudhis.*
 24) 23. 93. XXX.
 25) CELMNOQRS. &c. om. *allo.*
 26) LMNO. &c. *thenna budhöll (N. 43. bud) æro haldin., Tha &c.*
 27) CEKQX. &c. *ölgierther.* P. *ölgardar.* 94. *gestebudh.*
 28) E. *giorra.*
 29) BCDEGKLMNOQS. &c. *then.* ELMNOS. &c. add. *som.*
 30) ELM. &c. om. *thöm.* R. &c. om. *thöm vppe hiolt.* S. &c. *kosten haffuer hallith*
a radzstughuna, ga til ffoghaten Borghamestaren oc Radhmæn, swæria oc bidhia sik swa gud hielpa or al helghon, ath han thenna &c.
 31) CQ. *vp hiolt.* LMNO. &c. *haldit kafver gaa oppa radzstonona &c.*
 32) R. &c. *oppa.* E. om. *a radzstuwu.*
 33) CPQ. 92. om. *ok.*
 34) DOR. &c. *borghamestaræne vel borgamestarana.* DENOR. &c. add. *oc.*
 35) DR. &c. *at.* LMNO. &c. *vm.* 51. *ock bidia sikh Gud hielpa &c.* 74. 94. *at hann &c.*
 36) 60. &c. *ath han &c.*
 37) G. *helghon hans bidhia &c.* ELMNO. &c. *all helghon. hielpa (NO. 43. at the hielpæ) honom swa som &c.* 85. 86. *allt heligt som &c.*
 38) P. &c. *helghon bydia &c.*
 39) DR. &c. *hielpa honum swa. som &c.*
 40) BCKQ. &c. *honum hielpa &c.*
 41) ER. &c. *then.* DERS. &c. add. *fornemda.*
 42) BCDEGKQS. &c. *stadhga.*
 43) LMNO. &c. om. *ok — giorth.*
 44) D. *fram meer.* HIS. &c. add. *meer.*
 45) E. om. *giorth.* G. add. *en honom rättren wiiste.*
 46) LMNO. &c. *Hwa som annarledhis gör æn &c.*
 47) D. &c. add. *ok.*
 48) CHIMPQRX. &c. *annorlethis.* KS. &c. *andralethes.* Et sic hi aliique passim. G. *androledhis.*
 49) S. 52. add. *som.*

nw ær sakt, ok wardher ther⁵⁰) medh twem mannom til⁵¹) wunnen, böte tolf marker (⁵²peninga til tweskiptis⁵³) konungenom ok stadhenom. Witis honom thet, ok æru⁵⁴) eig witne⁵⁵) til,⁵⁶) wæri sik⁵⁷) medh siex manna edhe; fældz (⁵⁸han at edhe,⁵⁹) (⁶⁰fellis⁶¹) (⁶²til sakinna⁶³) (⁶⁴the som honom skuld fore giffs.

VIII.

32

Nw¹) sidhan bonde ok²) husfrw (³gift æru, ok haffua nat saman (⁴i siængh lighat,⁵) tha ær han⁶) henna malsman, ok ægher⁷) sökia ok swara fore henne⁸) (⁹ok eig fyr.

IX.

Morghongaffwo¹⁰) (¹¹hwar som¹²) giffuer brwdh¹³) sinne,¹⁴) skal wara fyra marker ok tiughu (¹⁵swæniska pæniga,¹⁶) mera¹⁷) eig;¹⁸) minne, (¹⁹æn

VIII = MELL. GB. 9.

50) DERS. &c. om. *ther*.51) B. *medh*.52) BCDEGIKNOQRS. &c. om. *peninga*. LM. 30. om. *peninga til tweskiptis*.53) BS. &c. *threskiptis*, at in BS. mutatum in *tweskiptis*.54) BKS. &c. *ær*. E. om. h. v.55) CR. &c. *witnen*.56) NO. 43. add. *tha*.57) G. om. *sik*.58) B. *edher fellis* &c.59) DENORSX. &c. *edhenum*.60) GLM. &c. *böthe som for ær sakth* (pro *fellis — giffs*).61) BCKQS. &c. add. *oc*.62) BS. &c. *ath sakenne*.63) CEKPO. &c. *sakenne*. 29. X. *sakena*.64) DNOR. &c. om. *the*. BCEKQS. &c. om. *the — giffs*.1) E. om. *Nw*.2) BCDEGKLMNOQRSX. &c. sic. AHIP. &c. *eller*.3) E. 30. om. *gift æru ok*.4) DE. &c. om. *i siængh*.5) EBCGKQ. &c. *warit*.6) D. 19. om. *han*.7) BG. &c. *scal*. C. add. *styra*.8) BCDEGKLMOQR. &c. *hona*. SXa. &c. add. *badhe aa thing oc stæmpno*.9) RS. &c. om. *ok eig fyr*.10) EGRS. &c. *Morghongafua*. Q. &c. *Morgonguffuor*. LMNO. &c. *Ezngin man ma gifwa sinne brudh til morghingawor* (M NO. *morgongafuo*) *meer æn XXIII mark swenska pæniga, Minne ma hoon wara æn* (NO. &c. om) *brudhgomme forma ey swa stora morghingawo gifwa*.11) E. &c. *som man gifuer* &c.12) BG. 83. om. *som*.13) BCGQS. &c. *hustru*. K. *husfro*.14) D. &c. add. *hon*.15) S. om. *swæniska*. G. &c. om. *swæniska pæniga*.16) BCKQ. &c. om. *pæniga*. DEGR. &c. add. *oc*.17) 23. &c. add. *ok; male*.18) RS. &c. add. *ok*.19) R. &c. *vm*. DE. &c. *ma hon wara vm* (E. &c. *en*) *brudhgume will. eller* &c.

brudhgome wil, ma hon wara, (²⁰eller sigher²¹) sik eig swa stora morghougaffwo²²) orka²³) giffua. Aff hwariorom disk mat (²⁴skal giffuas²⁵) twa²⁶) öra²⁷) peninga; (²⁸wil²⁹) nokor³⁰) mera,³¹) thet³²) ma han eig, widher³³) (³⁴sak trægga³⁵) marka (³⁶til twæskiptis³⁷) (³⁸konungenom ok stadhenom. §. 1. (³⁹Engin brudhgome æller brwdh ma⁴⁰) nokra handa⁴¹) gaffuo⁴²) giffua nokrom tha therra bryllöp görs,⁴³) (⁴⁴ok eig fore ella⁴⁵) epter, widher boot⁴⁶) triggia marka ok gaffwona⁴⁷) konungenom ok⁴⁸) stadhenom (⁴⁹til twæskiptis, æn (⁵⁰han wardher⁵¹) laghlika⁵²) til wnnen. §. 2. Thenna⁵³) morghongawor⁵⁴) ok⁵⁵) andra gaffwor skulu wtgiffuas⁵⁶) första⁵⁷) bryllöps dagh, ok⁵⁸) (⁵⁹morghongaffua, (⁶⁰swa myken⁶¹) (⁶²nw sagd⁶³) ær, ma giffuas i redhom⁶⁴) peningom,⁶⁵) iordh,⁶⁶) gaardhom ella⁶⁷) hwario⁶⁸) man⁶⁹) wil.

- 20) 44. Xa. &c. oc förmå ey så stora morgongöffuo giffua. 43) BG. ær.
 21) D. om. sigher. 44) BCGKNOQS. &c. om. ok. D. antyge för eller &c.
 22) R. &c. morghon gaffwor. 45) CQ. &c. ey. BGKNOS. &c. oc ey. E. ey oc.
 23) E. &c. formagha. 46) CQ. brut. DENO. &c. sak.
 24) DELMNO. &c. sculu. 19. Duobus foliis deperditis sequentia perierunt usque ad verba *takæ giældæ siþæn* &c., cap. 17: pr. 47) DENOR. &c. add. meðh.
 25) BKQ. giffua. S. add. aff. 48) E. om. ok.
 26) DR. &c. tve. 58. &c. 3. 49) BCGKQ. &c. om. til twæskiptis.
 27) 59. add. suemnska. 50) 27. 36. Xa. tuægga (Xa. treggia) manna vitne eru til thonna &c.
 28) LMNO. &c. oc ey meer widh &c. 51) D. &c. add. ther. R. &c. ælla hon vardha.
 29) C. add. ok. 52) NO. &c. om. laghlika. EMNO. &c. add. ther.
 30) R. &c. add. man. 53) LMNO. &c. Thessa. 30. Xa. &c. om. h. v.
 31) DER. &c. add. giffua. 54) B. morghongauona. MNOQ. &c. morgongafuo. R. &c. morghon gafwa. D. gafua.
 32) BCGKQS. &c. tha. 55) E. &c. eller. 49. Xa. &c. add. alla.
 33) S. om. widher. 56) DLMNOQX. &c. add. a.
 34) RP. &c. boot. ELM. &c. hans træ marker &c. 57) LMNO. &c. androm. 49. &c. rettan.
 35) BCGKQS. &c. tneggia vel II. 58) BCEGKLMNOQ. &c. om. ok.
 36) LM. &c. om. til twæskiptis. 59) M. &c. Morgongafuor magho giffuas &c.
 37) BGS. &c. threskiptis, at in B. &c. mutatum in tweskiptis. 60) LNO. &c. om. swa — ær.
 38) BCGKQ. &c. om. konungenom ok stadhenom. 61) R. &c. mykyl. C. &c. add. som.
 39) L. oc gavona meðh om han wardher til wnnin, Thessa morghongawor &c. M. oc gavona meðh æn han warder ther til nunnan Tæsse morgongafuo &c. 29. 58. 62) E. &c. hon ær &c.
 60. 61. 64. 66. Xa. om. hanc §. 63) DGHIS. &c. sic. BCKPQRX. &c. sakt vel sagt. A. 40. sagh.
 40) D. add. eller scal. 64) BDER. &c. redho. S. &c. om. h. v.
 41) HI. &c. nokra, om. handa. 65) ELM. &c. add. j.
 42) DEHINORS. &c. gafuor. 66) ELM. &c. add. j. S. &c. iordhom.
 67) ELMR. &c. oc. CDEGLMNOQRS. &c. add. j.

§ 3. Döör brudhgame, ok brudh lifuer epter barnlöös,⁷⁰) taki⁷¹) morghongafuo⁷²) sina⁷³) (⁷⁴som saght⁷⁵) ær, ok (⁷⁶ther medh⁷⁷) (⁷⁸kirkio klædhe sin the⁷⁹) bæzto,⁸⁰) som⁸¹) mantol,⁸²) strik,⁸³) kiwrtil⁸⁴) (⁸⁵ok (⁸⁶hwat kirkio bonadh⁸⁷) (⁸⁸til höre; smidhe takis⁸⁹) vndan,⁹⁰) (⁹¹som⁹²) bælte ok (⁹³annor tholiken,⁹⁴) vian spænger⁹⁵) som kirkio klædhe⁹⁶) henna⁹⁷) til höra; ok⁹⁸) (⁹⁹siaeng sina the¹⁰⁰) bæzto¹) taki husfrw²) (³aff⁴) oskipto⁵) (⁶widher skiptis lagha sina. § 4. Döör husfrw barnlöös⁷) (⁸för æn bonden, taki⁹) ærwingia¹⁰) henna alt¹¹) halft widher¹²) han,¹³) ok enga morghongawo¹⁴) ella¹⁵) annur¹⁶) thing nokor¹⁷) som¹⁸) för (¹⁹waro sagdh, ok²⁰)

IX. 3-5, cfr. BjR. 27.

68) E. &c. *huaria handha.*

69) D. add. *helzt.*

70) E. &c. *barnalös.* 42. &c. om. h. v. EP. &c. add. *tha.*

71) DE. add. *hon.* LMNORS. &c. add. *brudh.* 49. 88. add. *tå brud först aff oskipto.*

72) ELM. &c. *morghongafuor.*

73) Q. 42. om. *sina.*

74) LMNO. &c. om. *som saght ær.*

75) HI. *sagdh.*

76) BCGKLMNOQR. &c. om. *ther medh.* E. *medh siin bestho kirkio kledhe.*

77) S. add. *oc.*

78) 27. *kirkio bonadh sin then bædsta* &c.

79) R. &c. om. *the.*

80) CNOQPS. &c. *besta.* D. &c. add. *swa.*

81) CEHILMNOQ. &c. om. *som.* GS. &c. add. *ær.*

82) LM. add. *oc.*

83) BE. &c. add. *oc.*

84) DLMNO. &c. om. *kiwrtil.*

85) 30. *homosilff ok allom bonadh ok smidhe om thet ær til som hon plæggha medh til kyrkio athganga ok sængh* &c.

86) S. *kyrkiobonade thet helzt ær Smidhe* &c.

87) BCDEGKLMOQRS. &c. *kirkio bonadhe.*

88) ENORX. &c. *til hörir.* S. &c. *thet helzt ær Smidhe* &c.

89) DENO. &c. *takas.* CDBGKQ. &c. *taki.*

90) NO. &c. add. *swa.*

91) D. &c. om. *som.* LM. *oc.* E. om. *som bælte.*

92) GS. &c. add. *ær.*

93) LM. &c. *annat tholkit.*

94) C. 42. *thölik.* GKNOS. &c. *tholik.* BCGKQS. &c. add. *thing.*

95) 49. &c. *spenner.*

96) BDEGKLNOQRS. &c. *kirkio kledhum.* C. *kirkio klethomen.* 23. &c. *kirkibonadh.*

97) CQ. &c. om. *henna.*

98) ELMNO. &c. om. *ok.* D. &c. add. *ther till.* LMNO. &c. add. *ther medh.*

99) E. 34. *henna bestha seng take af* &c.

100) LMR. &c. om. *the.*

1) CMQXS. &c. *besta.* R. &c. add. *thet.*

2) DLMNO. &c. *hon.* BCGKQ. &c. add. *mt.*

3) CBKQ. &c. *at.* LMNO. &c. *thet* (NO. &c. *Thetta*) *skal hon aff oskipto taka widher* &c.

4) D. &c. add. *allo.*

5) E. &c. add. *gotze.*

6) BCGKQS. &c. *medh skiptis laghum* (S. &c. *skiptelaghom*) *sinum.*

7) ON. &c. *barnalös.*

8) E. &c. *oc lifuer bonden epter taki* &c.

9) CDLR. &c. *takin.*

10) CB. &c. *arfuinga.* D. &c. *arfua.*

11) D. &c. om. *alt.*

12) BS. &c. *medh.*

13) DELMNORS. &c. *bondan.* B. &c. *konum.*

14) E. &c. *morghongafuor.*

15) LNO. &c. *oc engin* (N. *engo*).

16) S. &c. om. *annur.*

17) BCEGKLMQRS. &c. om. *nokor.* NO. &c. *the.*

18) O. om. *som.*

tho²¹) take²²) bonden²³) (2⁴aff oskipto²⁶) (2⁶siæng sina the²⁷) bæzto,²⁸) klædhe bonadh sin²⁹) then³⁰) bæzta, sadul,³¹) wapn³²) (3³siin ok³⁴) kisto sina. §. 5. Fa the fornempda³⁵) (3⁶barn saman ok husfrwn lifuer epter bondan, take³⁷) enga morghongaffwo,³⁸) (3⁹vtan döödh⁴⁰) wari.⁴¹) Tho⁴²) taki⁴³) (4⁴siæng sina the⁴⁵) bæzto,⁴⁶) kirkio bonadh⁴⁷) sin then⁴⁸) bæzta,⁴⁹) vtan⁵⁰) smidhe⁵¹) som för ær saght, (5²aff oskipto godze, ok sidhan skipte hon⁵³) til halffs (5⁴widh barn siin. §. 6. Framledhis⁵⁵) taki ok⁵⁶) bonden allan fordeel,⁵⁷) (5⁸som klædha bonadh sin then⁵⁹) bæzta,⁶⁰) ok aunur⁶¹) thing⁶²) som⁶³) (6⁴saght war,⁶⁵) epter (6⁶husfrw sinna dödh,⁶⁷) æn (6⁸tho at barn (6⁹lifua epter. Ok skipte sidhan i tw widher barn siin, ok taki⁷⁰)

- 19) LNO. &c. æro. CBKQS. &c. war sakt. GMR. &c. ær sakth.
 20) C. &c. om. ok.
 21) LMNOP. &c. om. tho.
 22) E. 34. add. först.
 23) C. add. först.
 24) Q. om. aff oskipto.
 25) G. 26. om. oskipto.
 26) E. 34. gotze sina bestho seng sin bestha kledebonad. sadul &c.
 27) NOR. &c. om. the.
 28) CS. &c. besta. DNOR. &c. add. oc.
 29) 21. add. hæst sin.
 30) CGKNOQR. &c. om. then.
 31) B. add. sin. CDQ. &c. add. ok. 80. add. och hæst. 92. add. och hæst sin bästa.
 32) BR. 95. waken.
 33) ER. &c. om. siin. S. om. siin ok.
 34) BCGKQ. &c. om. ok.
 35) CBGK. &c. fornempdo. DLM. &c. om. h. v.
 36) 20. in principio mutilus hic incipit.
 37) D. tha taki hon.
 38) E. &c. morghongafuor.
 39) D. &c. om. vtan döödh mari.
 40) LMNO. &c. qvit.
 41) E. 34. add. barnen. PXa. add. alstinghes.
 42) CDELMOR. &c. sic. ABGHIKNPQ SX. &c. Tha; cfr. §. 4.
 43) DELMNO. &c. add. hon. 29. add. hustru.
 44) E. 34. sina bestho seng oc sin bestho kirkibonadh vthan &c. 44. &c. aff oskipto then fordel som för ær sagdher. Sidan &c.
 45) DNOR. &c. om. the.
 46) CKPQS. &c. besta. BCGKQSX. &c. add. oc.
 47) LMNO. &c. kyrkioklædhe.
 48) LM. &c. the. NOR. &c. om. h. v.
 49) LM. &c. betzsto.
 50) Q. oc.
 51) BCGKQS. &c. skipte; male.
 52) BCKQS. &c. om. aff oskipto godze. GL MNO. &c. om. aff — ok.
 53) Q. &c. han.
 54) BCGKQS. &c. medh barnum sinum.
 55) DELMNO. &c. Samuledh. RS. &c. Samuledhis. Q. Jtem.
 56) ELMR. &c. om. ok.
 57) BCGKQ. &c. add. sin. D. add. epter hustru sinnæ dödh. swa.
 58) BCEGKQS. &c. om. som. LMNO. &c. om. som — saght war.
 59) EGR. &c. om. then.
 60) BD. &c. sic. A. bazta. C. beste. P. &c. betzto.
 61) E. all. D. add. the. S. add. tolik.
 62) R. &c. om. thing.
 63) CEQR. &c. add. för.
 64) HI. &c. sagdh. E. waro sagdh epter &c. D. sagd æra. æn &c.
 65) R. &c. ær.
 66) BCGKQ. &c. hustruna (vel husfrunne) dödh.
 67) LMNO. &c. add. æpter thy som (M. 28. om. som) för ær sakt. 27. &c. dödha.
 68) R. thot barn &c.
 69) LMNO. &c. lifver, oc &c.

(⁷¹manz arffwa manz deel (⁷²i thæssso maleno (⁷³ok quinno⁷⁴) (⁷⁵arffua henna⁷⁶) deel. §. 7. Morghongawa skal wtgiffuas⁷⁷) först⁷⁸) aff allo oskipto,⁷⁹) tho at⁸⁰) hwarest⁸¹) husbonden⁸²) henna⁸³) haffdhe (⁸⁴nokrom (⁸⁵eller ok⁸⁶) henne hwarn tridbia pening⁸⁷) giffuit, (⁸⁸ella ok⁸⁹) mera, (⁹⁰som vrskils⁹¹) i⁹²) testamento,⁹³) æn han haffde ther⁹⁴) ræt til.⁹⁵)

X.¹)

Nw²) kan kona hoor göra, ok (³madher⁴) taker hona⁵) inne medh⁶) hor-
karlenom⁷) (⁸medh siex manna witnom, (⁹haffui (¹⁰tha hon forgiort morghon-
gaffuo sinne, ok bonden haffui tha¹¹) wald vm¹²) liiff therra bæggia.¹³) War-
dber hon¹⁴) aff daghum taken,¹⁵) (¹⁶taken¹⁷) arffua godhz henna; wardher

X, cfr. BjR. 15: pr.

- 70) CBGKQ. &c. *takin*. P. om. h. v. D. add. *swa*.
71) MNO. &c. *manzins del hans arfue* (NO. *deel*) i &c.
72) BCGKQS. &c. om. *i thæssso maleno*.
73) R. &c. om. *ok — deel*.
74) A. *quinna* primum scriptum est. PQS. &c. *quinna*. DLMNO. &c. *quinnonna*.
75) LM. 26. *deel hænnna arfwa*.
76) BCEGKQS. &c. *quinno*.
77) P. &c. *giffuas*.
78) LMNO. &c. om. *först*.
79) ER. &c. add. *gotze*. LMNO. &c. add. *æn*.
80) Q. om. *at*.
81) BDGR. 33. *hmarost*. ELMNO. &c. om. h. v. BCGKQRS. &c. add. *at*.
82) DE. &c. *husbonde*. LMNO. &c. *bondin*.
83) BGLMNO. &c. om. *henna*.
84) LMNO. &c. om. *nokrom eller ok*. E. &c. *henne eller nokrum andrum huan* &c.
85) G. om. *eller ok henne*.
86) S. &c. om. *ok*.
87) I. *pæninga*. G. add. *henne heller androm*.
88) E. 34. *som framdelis sigx* (pro ella — *til*).
89) LMNO. &c. om. *ok*.
90) LMNO. &c. *eller* (NO. &c. add. *oc*) *nokrom androm æn* &c.
91) GS. &c. *wth skyls vel vtskils*.
92) X. om. *i*.
93) DSX. &c. *testamenteno*.
94) BCGKQ. &c. om. *ther*.
95) LMNO. &c. add. *som framledhis* (MNO. 43. *framdelis*) *vrskils*.
1) 26. *invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis*.
2) E. 34. *Gör gipt quinna hoor oc* &c.
3) RS. &c. *man*. C. *bonden*. DELMNOXA. &c. *hennæ man*. Q. *med henne taks hor-
karlen jnne med VI* &c.
4) BCGKRS. &c. add. *henna*.
5) BCDEGKLMNOR. &c. sic. AHIPSX. &c. *henne*.
6) G. add. *androm manne*.
7) E. 34. add. *oc*.
8) S. &c. *vidher færskæ gerningh, oc haff-
uer medh sik siæx manna vitne, haffvj* &c.
9) D. *tha hafuer hon* &c.
10) E. om. *tha hon*.
11) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. *tha*.
12) DLM. *ifuer vel ofiver*. S. *oc*.
13) S. &c. *hænna oc hans*.
14) R. 95. add. *oc*.
15) QS. &c. add. *tha*.
16) S. &c. *hafwe*. G. *warin lagh samv vm
henna godz ok hans goz ok hans arfua
takin hans ok henna arfua henna Wil* &c.

33 ok¹⁸) mannen aff daghum taken, wari samu¹⁹) lagh (²⁰vm hans godz ok (²¹hans arffua. Wil²²) bonden böter taka, böte²³) tha badhe²⁴) horkarlen ok horkonan, (²⁵halft hwart²⁶) therra, (²⁷fyrighi marker (²⁸peninga (²⁹til træskiptis,³⁰) (³¹ok XIII³²) marker ok atta örtugher biscopenom. §. 1. Ea- gin man³³) ma (³⁴husfrwne ella bondanom hoor vita, vtan hwart therra andro, widher³⁵) boot som vrskils³⁶) i (³⁷radhstuffuo mala balkenom.³⁸) §. 2. Gör ok³⁹) (⁴⁰ogift kona⁴¹) hoor medh gifftom manne, haffui⁴²) han⁴³) forgiort⁴⁴) then fordeel⁴⁵) han skulde haffua aff oskipto godze epter konu⁴⁶)

17) DLMNO. &c. add. *hennæ.*

18) ELM. 28. om. *ok.*

19) CNOQS. &c. *sama.*

20) BDLMNO. &c. om. *vm — arffua. E. at hans arfua taken gots hans Vil &c.*

21) S. &c. *arff, Vil &c.*

22) DLM. &c. add. *oc.*

23) EGM. &c. *böten.*

24) S. &c. om. *badhe. GLMNO. &c. badhin.*

25) BCEGHKLMNOPQRSX. &c. sic. A. 57. *halff. D. thre marker oc femtighi. oc attæ yrtugher. halft huart thera. till fygherskiptis konungenom. attæ yrtugher oc threttan marker. malseghandenom. biscopenom. oc stadhenom huarion thera. oc swa mykit. Engin &c.*

26) IM. &c. *huar.*

27) A. *femptighi, ut videtur, antea scriptum fait. BCGKLMNOQRS. &c. L vel femtighi. E. &c. thre marker oc femtighi oc attæ örtogher (35. add. pænyngha) til fygherskiptis konungenom VIII örtogher oc trettan marker biscopenom malseghandanom oc stadhenom huarion thera swa mykit. Engin &c.*

28) GS. &c. om. *peninga. BKQ. &c. thre mark och attæ örtogher biscopenom (K. &c. add. til sinne X marc) oc XL. marker til threskiptis. ængen &c. C. III marker ok attæ örtugher biscopenom til firascriptis. kunungenom attæ örtugher ok XIII marker biscopenom malseghandenom ok stathenom huarion thera ok swa mykith tha hauer huar thera attæ örtugher ok XIII marker thet er aldz thre marker ok femtighi ok attæ örtugher Engen &c. LMNO. &c. XIII (M. ok XIII) mark oc attæ örtogher til fyra skiptis (N. fiærskiptis) konungenom XIII mark oc attæ örtogher bi-*

scopenom malsæghandenom oc stadhenom swa mykith (NO. add. oc) huarion thera Engin &c.

29) R. &c. *oc III markir oc VIII örtogher til fygher skiptis. XIII mark oc VIII örtogher konunge. XIII mark oc VIII örtogher biscopenom. malsighiande oc stadhenom. oc huarion swa mykith. Engin &c.*

30) G. *thræskiptis rec. man. mut. in fygherskiptis. S. &c. add. Malsæghande konunge oc stadhenom.*

31) G. *konungenom threttan mark ok attæ örtogher, Biskoppenom malsæghiandenom ok stadhenom huarion thera swa mykith Engin &c.*

32) A. *thre, ut videtur, antea scriptum fait. S. &c. III.*

33) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. *man.*

34) LM. 27. *wita bondanom sak for hoor eler husfrane, vtan &c.*

35) DLMNO. &c. add. *the.*

36) BS. &c. *wtskils. G. ath skyls. LMNO. &c. sigx.*

37) BCEGKLMNOQS. &c. *radzstuw balkenom.*

38) NO. minio add. *Capitulo XXX et XXXI.*

39) DELMNOR. &c. om. *ok.*

40) G. &c. *gipt. LMNO. 43. giptir man hoor medh ogipte kono (MNO. 43. add. haffui) forgiort &c.*

41) E. 89. *quinna.*

42) C. &c. add. *tha. Q. add. oc.*

43) EGR. &c. om. *han.*

44) D. &c. add. *allan.*

45) DLMNO. &c. add. *som.*

46) DB. &c. sic, vel *kunu. AHIOSX. &c. kona. ELM. &c. hustru vel husfru.*

sinna⁴⁷) döödh, ok böten⁴⁸) (⁴⁹badhen (⁵⁰konungenom, (⁵¹biscopenom, malsæghandenom ok⁵²) stadhenom (⁵³brut siin⁵⁴) som⁵⁵) (⁵⁶för ær⁵⁷) sagt, ok⁵⁸) (⁵⁹husfrw hans taki malsæghanda ræt.⁶⁰) (⁶¹Orkar han eig botum, tha skal snæra⁶²) læggias⁶³) vm⁶⁴) skap⁶⁵) hans,⁶⁶) ok a⁶⁷) hona stadzens stena, ok swa⁶⁸) (⁶⁹skal (⁷⁰hon han vm stadhen ledha, ok sidhan⁷¹) stadhen⁷²) forswæria. (⁷³Böter ok annat therra⁷⁴) siin brut som (⁷⁵för war⁷⁶) saght, wari saklööst,⁷⁷) ok stadzens swen⁷⁸) ledhe (⁷⁹hana ella han (⁸⁰vm stadhen⁸¹) som eig (⁸²böta maa,⁸³) ok foghaten ella⁸⁴) radhmen⁸⁵) giffui honom⁸⁶) ena halfua⁸⁷) mark peninga⁸⁸) for ærwdhe sit.⁸⁹)

XI.

Nw boor bonde medh husfrw¹) sinne, ok (²afla barn saman; döör bonden,³)

XI = MELL. GB. 15.

- 47) L. sama.
 48) BDGLMNOS. &c. böte. BG. 83. add. æn. D. add. tho.
 49) B. 30. bonden. G. bondanom ok konungenom ok malsæghandenom &c. LMNO. &c. om. badhen — brut siin.
 50) D. om. konungenom — stadhenom.
 51) C. stathenom biscopenom brut sin ok sua malseghandanom som sakt er. hustru &c.
 52) K. 20. om. ok.
 53) E. &c. om. brut siin.
 54) K. om. siin. DS. &c. add. epter thy.
 55) S. &c. om. som.
 56) GLMNOQ. &c. sakth ær.
 57) BC. &c. sic. A. ar. S. &c. var.
 58) BEGKQ. &c. om. ok.
 59) R. &c. hustrun taki &c.
 60) LMNO. &c. add. aff botum.
 61) E. 34. Forma huarke thera botum &c.
 62) BCDGHIKLMQS. &c. snara.
 63) LM. kastar. 23. &c. bindas.
 64) DELMNO. &c. a.
 65) N. skoge. 73. Redskapi.
 66) G. A. honom.
 67) BCDEGKLMNOQRSX. &c. sic. AHIP. &c. om. a.
 68) EG. &c. om. swa.
 69) LMNO. &c. skulu the (NO. 43. add. badhen) vm stadhin ledhas.
 70) D. &c. han oc hon. vm stadhen ledhas.
 71) LMNO. &c. skulu sidhan badhin. Xa. add. skulu the badhen.
 72) DER. &c. byen.
 73) BG. 33. böte. E. Forma annat thera böta. som &c.
 74) G. om. therra.
 75) LMNOQ. &c. sakt ær, wari &c.
 76) BCDEGKRS. &c. ær.
 77) EGNO. &c. saklös.
 78) BCEQ. &c. swena.
 79) BC. &c. hona. DLNO. 43. thet thera. vm &c. M. thet andre vm &c.
 80) R. &c. om. vm stadhen.
 81) E. 61. stadhenom.
 82) D. botum orkar. epter thy som för ær sakt. oc &c. LMNO. 43. forma at böta, oc &c. S. böth gyter, Oc &c.
 83) E. &c. förma. R. &c. add. som saght ær.
 84) DELMNOQRX. &c. oc.
 85) D. radhit. 30. &c. borghomestara.
 86) E. honum mutatum in thöm. DR. &c. svenenum.
 87) BDGK. &c. half. E. &c. om. h. v.
 88) BCGKQS. &c. om. peninga.
 89) D. &c. hans. E. thera.
 1) DLMNOR. &c. konu.
 2) LMNO. &c. afflar barn medh henne döör &c.
 3) S. &c. add. tha.

haffui husfrwn⁴⁾ witz ordh⁵⁾ see⁶⁾ fore⁷⁾ barna godze medh næsta frænda radhe æ mædhan hon ogifft ær. Ær⁸⁾ hon⁹⁾ sidhan¹⁰⁾ fallen ther til, radhe swa sidhan som för¹¹⁾ medh næsta frænda¹²⁾ (¹³wilia (¹⁴ok ia,¹⁵⁾ el-las¹⁶⁾ eig.

XII.

Gaar¹⁷⁾ kona a¹⁸⁾ andra giffto,¹⁹⁾ ok²⁰⁾ barna²¹⁾ fædherne ær inne medh henne, tha skal (²²thet vndan skiptas; (²³tha skal hon taka först (²⁴aff o-skipto²⁵⁾ (²⁶sizeng sina the²⁷⁾ bæzta²⁸⁾ medh allo thy ther²⁹⁾ til³⁰⁾ hörer,³¹⁾ (³²som för³³⁾ ær saght;³⁴⁾ sidhan skipte³⁵⁾ i tw, (³⁶taki halfft hon ok halfft barn henna, hwat thet³⁷⁾ ær hælzt³⁸⁾ gardha eller andra æghor;³⁹⁾ ok (⁴⁰haffui engin wald⁴¹⁾ giffas⁴²⁾ i barna fædherne, för æn thet ær⁴³⁾ vndan skipt.⁴⁴⁾

XII, cfr. MELL. GB. 16.

4) C. &c. add. wald ok.	25) S. &c. add. goze.
5) DLMNOQ. &c. add. at. E. 34. add. ok wald at.	26) LNO. &c. then fordel (NO. &c. add. som) för &c.
6) CEGQ. 20. sea.	27) DERS. &c. om. the.
7) DE. add. sinnæ.	28) BDEGKR. &c. bezsto.
8) DOS. &c. add. oc.	29) ES. henne.
9) LMN. &c. add. oc. E. &c. add. een.	30) C. om. til.
10) LM. &c. om. sidhan.	31) DGR. 23. höre.
11) S. add. æn tha.	32) S. &c. om. som — saght.
12) EGHI. add. radhe.	33) CQ. &c. om. för.
13) ELMNO. &c. ia oc godhwilia oc ey el-lars (LMNO. 43. annars). G. tho hellir wilia eller ey.	34) NO. &c. sagðer. DRS. &c. add. oc.
14) BCKQ. &c. om. ok ia.	35) BEGK. &c. skiptis.
15) SX. &c. om. ia. D. &c. add. oc.	36) E. 34. halft henne oc halft barnonen. (34. barnomen) huat &c. S. &c. medh barnom sinom, oc taghi halft hwarth thera hwat &c.
16) BCIKQR. &c. eller. 23. ellighis. 41. &c. ellies. S. &c. annars. K. 51. add. oc.	37) PR. &c. ther.
17) Q. &c. Ganger. P. Naar, miniatoris er-rore. ES. &c. Nu gaar. C. Far konna athra &c. G. add. nakor.	38) BCGKQ. &c. om. hælzt. R. &c. hælir.
18) L. 57. om. a.	39) BK. &c. ægho. 26. eyadela. M. wærdh-öra.
19) G. add. eller.	40) HI. om. haffui. 37. in principio mutilus incipit verbis aldre kona i barna mödherne för en thet vndan skipth Ganger bonden eller husfrw a flera gifthor warj &c., cap. 13.
20) DLMNO. &c. add. hennæ.	41) BCEGKMNOQS. &c. add. at.
21) ER. &c. add. henna.	42) S. &c. gipta sik.
22) D. om. thet — skal.	43) P. om. ær.
23) ELMNO. &c. oc taki hon först &c.	
24) CGKQ. &c. at. M. then fordel aff o skip-to som för &c.	

XIII.

Gifftes kona i manz bo, ok⁴⁵) æru⁴⁶) ther⁴⁷) barn fore, tha skal⁴⁸) vndan skiptas therra⁴⁹) mödherne, (⁵⁰ok gifftes⁵¹) aldre⁵²) kona i barna mödherne.⁵³) Tha⁵⁴) taker⁵⁵) (⁵⁶först bonden (⁵⁷kirchio klædhe siin the⁵⁸) bæz-to,⁵⁹) (⁶⁰ok all⁶¹) annur the⁶²) (⁶³i morghongaffwne stodho;⁶⁴) sidhan taki (⁶⁵halfft fadher⁶⁶) ok halfft barn hans, (⁶⁷som för war⁶⁸) saght. (⁶⁹Kan⁷⁰) bonden eller husfrwn a flere⁷¹) gifto⁷²) ganga,⁷³) tha⁷⁴) wari lagh samu.

XIII. 1)

Kan²) eig barna godz (³för wara vndan skipt som för ær⁴) saght,⁵) æru flere gifftor⁶) inne medh⁷) bondanom (⁸æn een, (⁹hwat the æru een¹⁰) ella

XIII, cfr. MELL. GB. 17.

XIII, cfr. MELL. GB. 18.

- 44) S. *skilth.* 56. &c. add. *vid sina trij march thill treeschiptes.*
 45) BCEGKLNOQR. &c. om. *ok.*
 46) BCGKQR. &c. *ær.*
 47) N. 43. *thera.*
 48) S. &c. add. *först.*
 49) RS. &c. *barna.*
 50) EKLMOQ. &c. om. *ok — mödherne.* S. &c. om. *ok — Tha.*
 51) G. *skiptes; male.*
 52) P. *andra.*
 53) DXa. &c. add. *för æn thet ær vndan skipt.*
 54) D. *ther.*
 55) CBDEGKLMNOPQS. &c. *taki.*
 56) E. *bondhen aff först siin beestho kirchio kledhe oc &c.* LMNO. &c. *bondin then fordel aff oskipto som för ær sakt, Oc sidhan skipten j tw taki &c.*
 57) S. &c. *klædhen, om. kirchio.*
 58) G. *then.* R. &c. om. *h. v.*
 59) CQS. &c. *besta.*
 60) G. om. *ok — stodho.*
 61) D. om. *all.*
 62) ER. &c. om. *the.* R. &c. add. *som.*
 63) DE. &c. *thing. som för æra (E. ær) sagd.* sidhan &c.
 64) HI. &c. add. *ok.*
 65) S. &c. *barn alt halft vidh fadher sin, kkan &c.*
 66) LMNO. &c. *bondin.*
 67) ELMNO. &c. om. *som — saght.*
 68) DGQR. &c. *ær.*
 69) E. &c. *Gaar bonde eller hustru a flere giptur wari &c.* LMNO. &c. *Oc giptis aldre kona j barna mödherne för æn thet ær vndan skipt Gaar bondin eller hustrun a flere gipto (NO. &c. gifftor) wari &c.*
 70) D. add. *oc.*
 71) R. &c. *andra.*
 72) CDQS. &c. *giptor.*
 73) R. &c. *ga.*
 74) BCDGKQRS. &c. om. *tha.*
 1) 48. om. *hoc caput.*
 2) DLMNO. &c. *Nu kan.*
 3) G. &c. om. *för. D. wara swa vndan skipt. som nu ær &c.*
 4) E. *war.*
 5) E. 33. add. *oc.*
 6) IX. &c. *gifter. N. gifftar. 58. &c. kulla.*
 7) M. 29. *ner.*
 8) E. 30. om. *æn een.*
 9) C. om. *hwat — een. S. &c. om. hwat — flere.*
 10) DEORXa. &c. *twa. N. tw. LM. 30. fare.*

flere, aghin alle halfft (¹¹widher bondan, ok taki¹²) slikt¹³) (¹⁴barn som barn; (¹⁵æru ok¹⁶) flere giffto¹⁷) inne medh husfrwne, wari lagh samu.

XV.

N^{w18}) ær¹⁹) fadher ok modher döödh, radhe tha²⁰) then som²¹) skyldaster ær, (²²som för ær²³) saght, (²⁴vm gifftomaal²⁵) fore barnom²⁶) ok²⁷) barna²⁸) godze; ok²⁹) æ³⁰) hwar³¹) barna godz haffuer³²) handa mellan,³³) (³⁴fadher ella modher,³⁵) (³⁶han skal thet wissa medh fullo widhergielde
34 ok³⁷) borghan fore sætia,³⁸) at thet godz³⁹) skal swa (⁴⁰got (⁴¹ok swa mykit ater⁴²) antwardas barnomen⁴³) (⁴⁴ella barnsins arffwm, (⁴⁵som thet war tha han thet til sik⁴⁶) tok.⁴⁷) (⁴⁸Ok thet (⁴⁹godz (⁵⁰barnanna. (⁵¹i therra fornempda⁵²) walde ok gömo, som swa (⁵³taket wardher, thet ma eig⁵⁴)

XV: pr., cfr. MELL. GB. 21.

11) LMS. &c. medh bondanom.	skylogher ær aff næsta (Xa. om. næsta)
12) CBGK. &c. takin.	frændom. R. &c. add. som för ær saght.
13) ELM. tholkit vel tholikt.	36) S. &c. tha skal thet vissas medh fullom
14) 72. giffta som giffta. äru &c.	vidher gellom &c.
15) LM. vm hustru (M. husfruna) wari &c.	37) DLMNO. &c. add. ther.
16) E. &c. om. ok.	38) S. &c. sætias.
17) CDEQRSX. &c. giptor. N. gifter.	39) LMNO. &c. om. godz.
18) E. Ttha fadher oc modher dödh æru.	40) R. &c. om. got ok swa.
Radhe then fore barnomen. oc barna got-	41) BCGKQ. &c. om. ok swa mykit.
ze som skyldaster ær Oc see huar &c.	42) R. &c. om. ater.
19) LM. &c. æro.	43) BCGQS. &c. barnum. D. &c. om. h. v.
20) S. &c. om. tha.	44) 30. första the ærw til sin aar komæn
21) DS. &c. om. som.	och &c. G. om. ella — antwardas.
22) S. &c. for gyptamala barna, oc &c.	45) LMNO. &c. j swa matto som han &c.
23) L. om. ær.	46) CKQRS. &c. sin.
24) LMNO. &c. om. vm gifftomaal.	47) NO. &c. tager.
25) BCKQ. &c. giptamal.	48) S. &c. om. Ok — antwardas; cfr. not.
26) CDELMNO. &c. sic, vel barnomen. ABG	18 pag. 72.
HIPQRX. &c. barneno vel barne. K. barna.	49) DERXa. &c. barnæ goz.
27) NO. &c. add. fore.	50) LMNO. &c. om. barnanna — gömo. C.
28) DS. &c. thera.	sua barnomen takit &c.
29) CR. &c. om. ok.	51) DXa. &c. om. i — gömo. BKQ. &c. om.
30) G. &c. om. æ.	i — som. E. &c. som swa wardher ta-
31) CLMNOS. &c. add. som.	kit j thera formanna waldd oc gömo thet
32) D. om. haffuer.	ma &c.
33) G. 71. 73. 75. 78. 83. add. vtan. S. 70.	52) 29. Xa. &c. formanna.
supra lineam add. vtan.	53) NO. &c. taks maa &c. LM. tax, thet skal
34) 30. 43. sidhan fadher æller modher ærw	ey &c.
dööd tha (43. han) scal &c.	54) 44. Xa. &c. add. i watne.
35) SXa. &c. add. æller annar som wærd-	

sionka ella⁵⁵) brinna⁵⁶) (⁵⁷fore barnomen,⁵⁸) vtan⁵⁹) alt⁶⁰) fult⁶¹) ather antwardas.⁶²) Hwilken⁶³) som⁶⁴) (⁶⁵barna godz eig⁶⁶) (⁶⁷wil swa⁶⁸) til sik⁶⁹) taka, tha⁷⁰) göri næstom⁷¹) (⁷²frændom⁷³) hwart aar rækenskap aff⁷⁴) hwat barnsins⁷⁵) godz skyldar,⁷⁶) ella⁷⁷) hwat ther⁷⁸) wt⁷⁹) aff giffs.⁸⁰) §. 1. Æru eig⁸¹) frænder til, tha skulu (⁸²borgamestara ok radhmen (⁸³til skipa twa godha (⁸⁴men (⁸⁵aff stadhenom,⁸⁶) (⁸⁷ella swa manga⁸⁸) widherthorff,⁸⁹) (⁹⁰som barnomen⁹¹) ok⁹²) barna⁹³) godze⁹⁴) skulu fore⁹⁵) see,⁹⁶) ok⁹⁷) göra⁹⁸) borghamestarom⁹⁹) (¹⁰⁰ok radhmannom¹) rækenskap hwart aar hwat the aff barna²) godze vpbæra³) ella wtgiffwa. (⁴J hwilkom stadh

- 55) MR. &c. *ey.* LNO. 33. *oc ey.* DXa. &c. add. *j. eelde.*
 56) CEKLMNQ. &c. *brenna.*
 57) DELMNOXa. &c. om. *fore barnomen.*
 58) BCEQ. &c. *barnum.* D. add. *mædhan thet ær j. theræ formannæ walde. oc gömo.*
 44. Xa. &c. add. *j thera wolde som thet haffua handa mellom.*
 59) DLMNO. &c. add. *thet scal.* 74. &c. add. *nær Barnene moqande warda.*
 60) BCDEKLMNOQRXa. &c. *ee.* 30. *jv barnom æller thera arffvom.* 44. Xa. &c. add. *skall thet.* LMNO. &c. add. *barnomen.*
 61) DE. &c. add. *barnomen.*
 62) 57. 81. add. *Medh mindhre wtt lensker heer kommer å landhe. Och thet barna godz bortt tagher, medh sitt egitt godz.*
 63) E. *Then.*
 64) BDEKLMNOQS. &c. om. *som.*
 65) Xa. *swå Barnagotz til sik taker, Thå &c.*
 66) D. *ey* deletum est. S. &c. om. h. v. *Male.*
 67) S. &c. *swa til sin* (46. &c. *sich*) *tagher han scal barnsens næsta frændkom ther aff rækenskap göra hwart aar, hwat &c.*
 68) E. 30. om. *swa.*
 69) BCEGKQ. &c. *siin.* G. add. *swa.*
 70) LMNO. 28. om. *tha.*
 71) BG. &c. *næsto.* DEKLMNOQS. &c. *næstæ.* C. &c. om. h. v.
 72) E. *barnanna frendom rekenskap &c.*
 73) BCDGKQR. &c. add. *barnsins.*
 74) DELMNOR. &c. om. *aff.* LMNO. 43. add. *Oc.*
 75) ELMNOS. &c. *thera.*
 76) BD. &c. *scullær vel sculdar.* 50. *förökas.*
 77) LMNO. &c. *oc.*
 78) NO. om. *ther.*
 79) S. &c. om. *wt.*
 80) S. &c. *gaar, æller görs.*
 81) LMNO. 28. add. *barna.*
 82) D. *borghamestaræne oc radhit skipa &c.*
 83) NO. &c. om. *til.* LM. *skipa ther twa mæn til, eller &c.*
 84) 26. &c. *byamen* (pro men aff stadhenom).
 85) BCGKQ. &c. *i.* DNO. &c. om. *aff stadhenom.*
 86) E. *bynom.*
 87) ES. &c. om. *ella — widherthorff.*
 88) KLM. &c. *margha.* R. &c. add. *som.*
 89) LMNO. &c. *the widher thorfwa.* N. 43. add. *swa.*
 90) S. &c. *the sculu barna gotze forre see &c.*
 91) R. &c. *barne.*
 92) DELMNORX. &c. *sic.* ABCGHIKQP. &c. *ella.*
 93) LMNO. &c. *thera.*
 94) D. *gozom.* C. add. *sua.*
 95) LMNO. &c. add. *standa oc fore.*
 96) CGKQ. &c. *sea.*
 97) DLMNO. &c. add. *the.*
 98) BDEGKLOQRS. &c. *görin vel göri.* 21. &c. add. *ther visso fore som sakt ær æller oc göri.*
 99) NX. &c. *borgamestaræ.*
 100) EL. &c. om. *ok radhmannom.*
 1) LM. add. *ther.*
 2) S. &c. *barnsens.* E. *thy.*
 3) R. &c. *intaka.*
 4) LMNO. &c. *Nu wardher thet nokrom manne budhit aff borghamestaromen oc radheno at han skal* (NO. &c. add. *barnomen oc*) *barna godze fore staa som för* (NO. 28. om. *för*) *ær sakt oc gör &c.* E.

thetta nokrom budhet wardher aff⁵) radhmanna⁶) wæghna,⁷) barnomen⁸) ok⁹) (1⁰barna godze¹¹) fore sea som nw saght ær, ok (1²gör thet eig, böte III marker¹³) til twæskiptis,¹⁴) (1⁵swa opta han¹⁶) thet¹⁷) gör, konungenom ok stadhenom.¹⁸)

XVI.¹⁹)

Nw ær then²⁰) litet²¹) witande ella²²) offgamal²³) ella²⁴) (2⁵wanföör ella²⁶) barna widher deloman, som thöm²⁷) skal²⁸) fore sea,²⁹) (3⁰tha skulu³¹) frændher therra (3²til fara ok dom taka; (3³hittes ther sant vm, tha ægher then³⁴) fore radha, som (3⁶giter,³⁶) kan ok wæl³⁷) wil, aff frændom (3⁸ther næst skyldastom.

XVI = MELL. GB. 22.

Huem borghamestara thetta biudha swa fore see barnom oc barna gotze oc gör han thet &c.

5) BCGKQR. &c. a.

6) S. &c. radzens.

7) DR. &c. add. at.

8) BCDGKQRS. &c. barnum. I. add. eller.

9) DG. &c. eller.

10) D. &c. thera goze fore sta. som &c.

11) CQ. &c. add. sua.

12) S. &c. vil thet ey göra, böthe &c.

13) DNO. &c. add. huart sin. LM. add. fore hwart sin.

14) BGKQS. &c. threskiptis, at in BS. &c. mutatum in tweskiptis. E. add. æ.

15) DLMNO. &c. om. swa — gör. RS. &c. hwaro sin (S. &c. hwarth sinne) han &c. 27. malsægandanum konungenom ok stadenom swa thet honum wardher budhit ok gör thet ekki.

16) E. &c. add. ey.

17) CR. &c. add. ey.

18) G. add. ok barnommen. S. &c. add. Oc barna gotz ma engom lundhom forgaas hwarthe brinna eller sinvka vtan medh fullom vidhergellom ater antvardhas, oc swornom eedh; cfr. not. 48 pag. 70.

19) 48. om. hoc caput.

20) P. &c. thet.

21) BCGK. &c. litins.

22) ELMNOQ. &c. om. ella.

23) 30. 43. forghamal. 52. 100. öffver gammal. 21. 36. ofvermaghi.

24) BCDEKLMNOR. &c. om. ella.

25) BCDEGKLMNOQRS. &c. sic (cfr. not. 26 sequentem). AHIPX. &c. barna widher deloman ella wanföör som &c. Cfr. MELL. GB. 22.

26) G. som ær.

27) SXa. &c. barnom æller (100. Xa. och) thera gotze.

28) DELMNORSX. &c. sic. ABCGHIKPQ. &c. skulu. S. &c. add. forsta, oc.

29) MXa. &c. sta. 44. Xa. &c. add. och thera godze.

30) E. hittis ther sant vm tha sculu frender thera ther til dom taka, at han ægher fore &c.

31) LS. &c. add. neste.

32) GS. &c. om. til fara ok. D. ther doom till taka. j swa mato. at hittis &c. LM NO. &c. ther dom til taka at then radhe for them oc thera godze, som &c.

33) S. &c. aa, (46. &c. ther å) Ath kittis ther (46. &c. then) aff næsta frændhom som giter, formagh, kan, oc wæl vil, han skal for barnom oc thera gotze radha.

34) R. &c. han.

35) LM. wil oc kan, oc wæl giter aff frændomen (M. add. then) nest skylaster ær.

36) ENOQR. &c. add. oc.

37) BKQ. &c. om. wæl. N. 43. wara.

XVII.

N^{w39}) döör bonden⁴⁰) ok (⁴¹æru⁴²) eig barn epter,⁴³) komber then (⁴⁴til gardz⁴⁵) (⁴⁶arffue wil skipta ok radha; (⁴⁷swarar tha husfrwn (⁴⁸fore sik:⁴⁹) iak ær medh (⁵⁰barne ok byrdh⁵¹) bonda miins, tha ægher⁵²) godz⁵³) synas⁵⁴) ok i iæmpnadh⁵⁵) hænder sætias, ok⁵⁶) tho⁵⁷) radhe husfrw⁵⁸) fore⁵⁹) födho sinne. Tha⁶⁰) skal hon⁶¹) siex manadha dagh haffua; synes⁶²) thet⁶³) (⁶⁴a henne at hon haffuande ær, tha skal⁶⁵) henne⁶⁶) fore læggias æn⁶⁷) fyre⁶⁸) manadhe.⁶⁹) Födhis⁷⁰) barn⁷¹) innan⁷²) tio⁷³) manadha⁷⁴) ok faar kristendom, tha taki⁷⁵) thet⁷⁶) arff.⁷⁷) Födhis thet⁷⁸) sidhermeer,⁷⁹) tha ægher thet⁸⁰) eig⁸¹) arff (⁸²taka, ok⁸³) giælde sidhan⁸⁴) husfrw ater⁸⁵)

XVII = MELL. GB. 23.

- 38) E. then neest ær skyldasther.
 39) S. &c. om. *Niv.*
 40) BCDGKLMNOPQS. &c. *bonde.*
 41) LMNO. &c. *hafwer ey barn æpter sik, Tha komber &c.*
 42) D. add. *ther.*
 43) E. add. *tha.* S. &c. add. *oc.*
 44) E. om. *til gardz.*
 45) BCDEGKLMNOQR. &c. add. *som.*
 46) CDLMNOQRX. &c. sic. E. &c. *arf. A. ærfvæ. HI. ærfvæ. BGKP. &c. ærfvæ. S. &c. ther bondan vil ærfvæ, Tha swarj (46. &c. swarar) hustrun &c.*
 47) CDGKR. &c. *swara. B. sware. E. hustrun swarar iak &c.*
 48) DLMNOXa. &c. *som fore siter. Jek &c.*
 49) S. &c. add. *oc sigher.*
 50) E. *míns husbonda barne. tha &c.*
 51) DBCGKNOQ. &c. *byrdhe.*
 52) S. &c. add. *thet.*
 53) DLMNOX. &c. *gozet.*
 54) BCDEGKLMNOQRSX. &c. sic. N. *synis. AHIP. &c. synias, at in A. litt. i fere deleta est.*
 55) 51. *andra manne.*
 56) LMNO. &c. om. *ok.*
 57) KPS. &c. om. *tho. ILNR. &c. tha.*
 58) S. &c. *siælf.*
 59) ELMNOS. &c. om. *fore.*
 60) D. *sidhan.*
 61) Q. om. *hon.*
 62) G. add. *tha.*
 63) DELNORS. &c. om. *thet. BDELNORS. &c. add. tha.*
 64) S. &c. *akoma ath &c.*
 65) DLMNO. &c. *skulu.*
 66) E. 36. om. *henne.*
 67) R. &c. om. *æn. S. &c. add. tha.*
 68) BKQ. &c. *fem, at in B. rec. man. mut. in fyra.*
 69) BDEGMPQRS. &c. *manadha. BCEGKQ. &c. add. dagher.*
 70) DEQR. &c. add. *thet. LMNO. &c. add. tha thet.*
 71) E. om. *barn.*
 72) E. 21. *j.*
 73) S. &c. *the IIII.*
 74) E. &c. add. *dagk.*
 75) R. &c. *takir.*
 76) S. &c. om. *thet. P. 81. add. barn.*
 77) 49. &c. add. *effter fader sin.*
 78) S. &c. add. *barn.*
 79) E. *senarmeer. S. &c. senare.*
 80) S. &c. *hon.*
 81) D. *enkte.*
 82) 19. post lacunam (vide not. 24 pag. 62) *hic iterum incipit.*
 83) LMNORS. &c. om. *ok. E. Tha.*
 84) BCGKQ. &c. om. *sidhan.*
 85) E. add. *kostin oc.*

thet⁸⁶) hon haffuer forgiort⁸⁷) aff thy⁸⁸) godzeno.⁸⁹) §. 1. Nw sigher hon sik⁹⁰) haffua waret medh barne, ok thet forfoors, (°¹tha søgher hon thet wita medh twem quinnom ok siex manna edhe; fælz hon at edhenom, giælde ater kosten; giter hon⁹²) edhen ganget, wari saklööös fore kosten,⁹³) ok⁹⁴) (°⁵tho æ⁹⁶) skild⁹⁷) widhr⁹⁸) arffuit.⁹⁹)

XVIII.¹)

Nw (²kan fadher ella³) modher bröllöp göra at sinom⁴) son ella dotter,⁴) then koster ægher⁶) eig til rækenskap⁷) ganga⁸) syskena mællen, tha the⁹) framledhis (¹⁰epther fadher ok¹¹) modher skulu ærffua,¹²) vtan (¹³all annur (¹⁴thing som¹⁵) kostadhe¹⁶) a han (¹⁷ella hona, som¹⁸) klædhe, smidhe,¹⁹) gaardha,²⁰) ok²¹) annur medhgift²²) som fadher ella²³) modher medh²⁴) honom ella²⁵) henne (²⁶gaff; (²⁷ok thy allo som fadher ella modher²⁸) medh

XVIII, cfr. MELL. GB. 24.

86) 49. &c. kosten. Xa. then Kosten.

87) SXa. &c. fortærth.

88) DLMS. &c. om. thy.

89) E. &c. gotze.

90) E. om. sik.

91) ELMNO. &c. thet agher hon witha.

92) BCGKNOQ. &c. add. then.

93) BCDEGKNOQR. &c. kostenum.

94) LMNO. &c. om. ok.

95) S. &c. om. tho. E. &c. om. tho æ.

96) BCGKQ. &c. om. æ. LM. 39. ær hon.

97) G. add. hon.

98) S. fran.

99) G. add. som sakth ær. SXa. add. oc alle arfsens rättogheth.

1) 27. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba arffwe halffth ffadher &c., AB. 2: pr.

2) E. &c. gör fader eller modher brullöp at &c.

3) S. &c. oc.

4) BCGKQ. &c. om. sinom.

5) BCGKQS. &c. add. sinne.

6) M. &c. scal.

7) CKL. &c. rekenscaps.

8) MRS. &c. ga.

9) DG. om. the.

10) BCGKQ. &c. om. epter. E. erfua fædherne eller mödherne skipta. vtan &c.

11) BCDLMNOR. &c. eller.

12) DLMNORS. &c. arfue skiptæ.

13) Q. til. LMNO. &c. alt annat thet medh henne eller honom gifwit war oc ær Nu witis thet honom eller hænne at the kafwa mera vpburit æn han eller hon widher kænns, wæri sik medh siex manna edhe, vm sydskke (MNO. &c. sidskene) &c.

14) D. om. thing — annur.

15) 59. add. fader och moder.

16) BG. &c. kostadho. 42. X. &c. kostadhes. R. kastadhe. S. &c. kostat æru.

17) BGKQ. &c. om. ella hona.

18) ER. &c. om. som. QS. &c. add. ær.

19) KQ. &c. add. oc.

20) S. &c. gardh.

21) ES. &c. eller.

22) G. medhskypth.

23) KQS. &c. oc.

24) B. modher mutatum in mædher.

25) CQ. &c. add. medh.

26) G. &c. gafwo. S. &c. vtgaff Tha skulu sex mæn mællom sydskkanom jamka En (46. &c. om) ey vilia sydskkan hans ælter hænne latha sik ther aatk nøghia,

honom ella henne gaff, (²⁰skal han³⁰) ella³¹) (³²henna man medh siex manna edhe widberganga, æn³³) syskene hans ella henna wilia (³⁴sik eig annarle-
dhis³⁵) lata (³⁶at (³⁷ordhum therra nōghia, ok³⁸) sidhan³⁹) iæmka⁴⁰) thet⁴¹)
therra mællen; ⁴²) (⁴³thet ær swa vnderstandande at fædherne⁴⁴) ok⁴⁵) mö- 35
dherne skal iæmkas therra mællen, (⁴⁶at haffuer han ella hon mera opburit
æn⁴⁷) hwart⁴⁸) syskene⁴⁹) (⁵⁰hans ella henna faar⁵¹) aff⁵²) fædherne ella
mōdherne, ⁵³) giffuis⁵⁴) wt; ⁵⁵) (⁵⁶ok ær⁵⁷) mera godz til æn (⁵⁸hou ella han
fik, ⁵⁹) (⁶⁰taki thet thera⁶¹) lut⁶²) (⁶³iæmpnan widher annat som minna
(⁶⁴haffuer fanget, ok bætris swa, ⁶⁵) ok gange eig skipte (⁶⁶therra mæl-

- thet ær swa vnderstandande om (46. &c. ath) fadher oc modher om the æra til skulu jamka thera i mællom ath haffuer &c.
- 27) CQ. &c. om. ok — gaff. 23. Xa. &c. om. ok — widberganga. E. &c. Tha scal &c. 44. &c. Nw wites thet kanom eller henne att the haffua mera vpburit, æn han eller hon vidherkennis, wæri sigh medh sex manna edhe. vedhergongh. giōra, om syshane &c.
- 28) G. om. modher.
- 29) R. 95. om. skal — man.
- 30) 21. X. &c. sic. ABCDEGHIKPO. &c. hon, at in A. h. v. rec. man. mutata est in han. Cfr. nott. 13, 26, 29, 32.
- 31) A. Rec. man. add. r, ut legeretur ellar.
- 32) B. kennar. D. han (pro henna man).
- 33) B. at. R. &c. vm.
- 34) N. 43. hera thera mellan. Thet er &c.
- 35) G. annarsledhis. LMOQ. &c. annars.
- 36) B. &c. om. at ordhum therra. C. sik at orthom at nōghia.
- 37) GKQ. &c. om. ordhum therra.
- 38) LM. &c. om. ok.
- 39) D. add. scal.
- 40) E. iamke. LMO. &c. iæmkis.
- 41) DLMO. &c. om. thet.
- 42) GM. j mællom.
- 43) Q. 51. om. thet — mællen. R. &c. om. thet — mællen at. E. fæderne oc modherne at thera syzkane meer vpburit. thet gifue nth them som minna fingho. oc swa taki siin lut iæmpnan. oc ganghe &c. 67. in principio mutilus hic incipit.
- 44) HIP. 41. add. ella.
- 45) A. ella primum scriptum est, at hac v. lineola inducta ok ipse in marg. adposuit scriba. DX. &c. eller.
- 46) G. &c. oc. D. vm han eller hon. haffuer meer &c. LMNO. &c. haffuer nokot syzkene meer vpborit aff fædherne eller mōdherne æn annor thes (N. thet) syzskene gifwi thet ater (NO. &c. add. vt) til skipitis (pro at — giffuis wt).
- 47) S. &c. add. annat.
- 48) D. om. hwart.
- 49) 87. Xa. annat af Sytzskomen (Xa. Syshenom).
- 50) S. &c. om. hans — faar.
- 51) Q. fik.
- 52) G. a.
- 53) BCDGKQ. &c. add. tha.
- 54) DKRS. &c. gifui. BCDGKQS. &c. add. thet.
- 55) D. ater.
- 56) N. &c. om. ok. M. om. ok — fik.
- 57) NS. &c. add. ey.
- 58) LNO. &c. kwart syzskene fangit haffuer (pro hon — fik).
- 59) DS. &c. haffuer fangit. DLMNO. &c. add. tha.
- 60) LMNO. &c. jæmkis thera mellan swa at the all lika haffwin j thera skipte, Oc ey skulu the mera mellan siin (MNO. &c. sik) skipta aff nyio &c. S. &c. jamke thet thera vidher annat (46. &c. add. som) mere hauer fangit oc gange &c.
- 61) BCGHIKQ. &c. mera.
- 62) D. add. sin.
- 63) BCGKQ. &c. iæmnadh som minna fik medh hino oc bætres &c.
- 64) R. &c. fik. ok &c.
- 65) D. add. thera mellom.
- 66) S. &c. om. therra mællen.

len⁶⁷) aff nyo.⁶⁸) §. 1. Boa⁶⁹) syskene saman i bo oskipto, giftes eet (⁷⁰therra aff them (⁷¹ella flere,⁷²) then koster⁷³) ægher⁷⁴) til rækenskap⁷⁵) ganga.⁷⁶)

(¹Ærffda balker²) (³haffwer (⁴flokka XXI.

- I. Um byaman döör ella husfrw hans, hwilkaledhis brystarff skal ærffuas.¹)
- II. Huru bakarff ægher⁶) ærffuas ok skiptas.
- III. Nw⁷) deles widh brystarff ok bakarff, huru thet skal ærffuas ok skiptas.
- IIII. Um⁸) dödhburins barns arff.
- V. Um laghgiffit kona wardher bort taken fra bonda sinom medh waldh.
- VI. Um man ella kona kunno aff misfallom dö, huru thet arff⁹) skiptas.¹⁰)
- VII. Um⁸) sunderkulla ok samkulla arff.
- VIII. Um bonde dör fran husfrw sinne för æn hon wiste sik haffwande wara.
- IX. Um syskene bo saman i bo oskipto, huru therra mællen¹¹) skal skiptas.
- X. Huru syskene skulu ærffue¹²) skipta.
- XI. Nw¹³) delis vm¹⁴) arff ok kalla badhe¹⁵) sik medh rættø ægha.¹⁶)

67) G. 30. j mællom.

68) BCGKQ. &c. add. Nu.

69) E. Bygghia.

70) LMNO. &c. om. therra. S. om. therra aff.

71) S. &c. then kost scal til skiptes ganga eller sydskan flere gyptis.

72) E. 29. fleren.

73) 36. Xa. add. oc alt annat.

74) E. &c. add. ey; male.

75) CLM. &c. rekenscaps. 30. skipthæ. Xa. skiptes.

76) LM. gaa. E. add. thera mellan. 56. novo capite add. Upl. ÆB. 6.

1) DGR. &c. habent rubr. Hær byrias ærffdhæ balker. B. Her byrias arffwa balker medh sinum flukkum. Tabula. K. Hær byrias arffda balker vm byiaman dör ok om bryst arff. LMS. Hær byrias ærffdhæ balker oc tælias j honom flokka XXIII (M. XXI; S. XX).

N. Her börias tabula aff Erffða balk. EHIOP. &c. carent rubrica.

2) C. Ærffua balker.

3) CQ. &c. om. haffwer flokka XXI.

4) X. XXI. Capitel.

5) DX. 99. add. eller skiptas.

6) P. schal.

7) 99. X. om. Nw.

8) A. Litt. U huic titulo ac proxime sequenti est communis.

9) HI. add. scal.

10) P. 41. add. schal.

11) HIPX. &c. sic, vel mellan. A. mællen.

12) PX. &c. arffue.

13) A. Litt. N huic titulo ac proxime sequenti est communis. 99. X. om. Nw.

14) P. vidher.

15) HI. om. badhe.

16) 41. ærffua. P. add. ærffuit.

XII. Nw ær nokor skyllore æn then arff haffuer, ok qwel¹⁷⁾ innan nat ok aar.

XIII. Hwru frillobarn ægha¹⁸⁾ vpsödhas.

XIIII. Um¹⁹⁾ frillobarns arff, huru thet ægher ærffua ok¹⁹⁾ ærffwas.²⁰⁾

XV. Um horbarn²¹⁾ ok annur tholik,²²⁾ huru the ægha ærffwa ok ærffuas.

XVI. Nw klandas (²³⁾thet i skipte ær komet.

XVII. Hwru dödz manz giæld ægha giældas.

XVIII. Um dana arff.²⁴⁾

XIX. Hwru man ella kona skal testament göra ella thet wtgiffua, ok an- 36
nat thet liiksins wtfærdh ær, (²⁵⁾som koster ella ærffdha ööl ok annur
tholiken.

XX. Um nokor giffter skyldmanne²⁶⁾ sit medh sino godze ella oskylt, ok
döör eig barna bundet, huru thet skal ærffwas.

XXI. Nw²⁷⁾ vm the peninga som gudfadher ella gudhmodher giffuer gudh-
barne sino, ella annar²⁸⁾ nokor, huru thet skal skiptas ok ærffuas.

(I.)²⁹⁾

Döör (³⁰⁾byaman ella husfrw (³¹⁾hans ok liffua³²⁾ barn epter,³³⁾ son ok³⁴⁾
dotter, ærffwe (³⁵⁾swa son som dotter³⁶⁾ ok³⁷⁾ swa³⁸⁾ dotter som son, ok
(³⁹⁾taki slikt⁴⁰⁾ sona barn (⁴¹⁾aff arffue som son, ok slikt⁴²⁾ dotter barn som
dotter,⁴³⁾ æn tho⁴⁴⁾ at nokor⁴⁵⁾ liffui⁴⁶⁾ aff them⁴⁷⁾ syskanom.⁴⁸⁾

1, cfr. MELL. ÆB. 1; BjR. 25.

17) PX. 99. add. thet.

18) 99. X. äger.

19) 99. X. eller.

20) P. add. epter thes Dödh.

21) HI. horobarn.

22) 41. 99. X. tolken vel tholiken.

23) P. skypthe (pro thet — komet).

24) P. add. huru tet skal ærffuas.

25) Verba som koster delenda esse videntur.

26) HI. skyldmænne. P. skyldamænne.

27) 99. X. om. Nw.

28) P. om. annar.

29) DNK. hic habent titulum Ærffdæ bal-
ker.

30) Q. man. EMNORS. &c. bondke. L. bon-
din eller kustrun.

31) ENORS. &c. om. hans. LM. 26. om. hans
ok.

32) BG. &c. hafua. DE. &c. add. ther.

33) G. 81. add. sik.

34) BEGLMPR. &c. eller.

35) DELMNORXa. &c. halft son. oc halft
dotter. oc taki &c. S. &c. om. swa —
dotter ok.

36) 36. Xa. add. bathe Jampt aff arwe.

37) G. om. ok.

38) BCKQ. &c. om. swa. S. &c. slikt.

39) S. &c. om. taki. G. om. taki — ok slikt.

40) BCKQ. &c. swa.

II.

N_{w⁴⁹}) (⁵⁰æru eig the fornempdo⁵¹) til, tha ær fadher ok modher, (⁵²tha (⁵³taki fadher halfft⁵⁴) ok halfft modher.⁵⁵) Æru eig the til, tha ær⁵⁶) bro-dher ok syster;⁵⁷) taki⁵⁸) tha⁵⁹) (⁶⁰brodher halfft ok halfft syster, ok⁶¹) slikt (⁶²brodher barn⁶³) som brodher, ok slikt systerbarn som syster.⁶⁴) (⁶⁵Æn eig æru the til, tha ær⁶⁶) (⁶⁷fadherfadher (⁶⁸ok fadhermodher; (⁶⁹taki (⁷⁰fadher fadher halfft (⁷¹aff ærffui⁷²) ok halfft fadher modher.⁷³) Æru

II, cfr. MELL. ÆB. 2.

- 41) LS. &c. om. *aff arffue*.
 42) BCKQ. &c. om. *slikt*.
 43) G. *dotther dotther*. DELMNORXa. 28. 33. 37. 43. 44. 45. 57. 81. 84. 95. 98. add. *alt innan (LM. til) femptæ man*. 41. habet haec rec. man. in marg. addita. Xa. add. *ey må fämpte man ärfva*.
 44) S. &c. om. *tho*.
 45) DBCEGKLMNOQS. &c. *nokot*.
 46) CLMQXa. &c. *lifuer*. G. *hafwi*. S. &c. add. *athir*.
 47) DELMNORSXa. &c. om. *them*.
 48) DELMNOR. 28. 33. 37. 43. 44. 45. 49. 56. 57. 59. 65. 80. 81. 84. 87. 88. 95. 97. 98. 100. 101. 104. add. *Ey ma fempte man arff taka*. 41. habet haec rec. man. addita. 82. 85. 86. add. *Innan fempte man, Ey må fempte man Arf taga*; 76. vero haec habet rec. man. addita.
 49) D. *En*.
 50) BC. &c. sic. A. *aru*. HI. *ær*. B. 83. *æn ey æru the &c.* G. *æn ey æru aff them fornæmpdho &c.*
 51) IHP. &c. *fornempde*. S. &c. *fornæmda*. DELMNOR. &c. om. h. v. P. add. *æru*.
 52) DELMNORX. &c. om. *tha*. HI. 50. om. *tha — modher*.
 53) 27. post lacunam (vide not. 1 pag. 74) hic iterum incipit verbis *arffve halffth ffadher ok &c.*
 54) DXa. &c. add. *aff arffue*.
 55) E. &c. add. *af arffue*. K. &c. add. *nv*.
 56) R. &c. *æru*. L. add. *til*.
 57) G. add. *til, ok*.
 58) E. &c. *erffue*.
 59) DEGLMNOR. &c. om. *tha*.
 60) DE. &c. *halft huart theræ. oc taki slikt &c.*
 61) LMNORSX. &c. add. *taki*.
 62) BCGKMN. &c. *brodher barn*. L. *brodher som &c.*
 63) DEX. &c. add. *aff arffue*.
 64) Xa. add. *allt innan fämpte man*. DELMNOR. &c. 28. 33. 37. 43. (49.) 56. 57. 59. 65. 73. 79. 80. 81. 82. 85. 86. 87. (88.) 94. 95. 97. 100. (101.) 104. add. *alt innan (LM. til; 49. &c. in thill) femptæ man. æn tho. at antygge lifuer (ER. &c. lifue) brodher eller systir*. 41. 76. habent haec rec. man. in marg. addita.
 65) DELMNORSX. &c. *Æra ey the &c.* BC GKQ. &c. *Nu æru ey the &c.*
 66) BCDEGKLNQORS. &c. sic. M. &c. *æru*. AHIPX. &c. add. *til*.
 67) IS. &c. *fadhers fadher oc fadhers modher*.
 68) LM. *ellir modher fadher, taki &c.*
 69) 58. &c. *moder fadren och modr modaren, take halfft fader fader och fader moder aff ärfue, och halfft moder faderenn, och moder moder, Åre ey the till, tå är fader broder &c.* 76. *Moderfader och modermodher the ære Samarffua, Tagi halfft huar theræ aff arffue, Æro ey de till, Tå ær Faderbroder och Fadersyster, moderbroder och modersyster, the æro Samarffua, Skipte och arffue som för ær Saglt, Æro ey de till, tå ære Bryllunga &c.*
 70) SX. &c. *fader fadher*. BCDEGKLMNOQR. &c. *halft hwar (CDEKLMNOQ. &c. huart) theræ. æru ey &c.*
 71) S. &c. om. *aff ærffui*.
 72) HIX. &c. *arffui*.
 73) 23. X. &c. *fadher modher*.

eig the til, tha ær⁷⁴) (⁷⁵modher fadher ok⁷⁶) modher modher;⁷⁷) (⁷⁸taki⁷⁹)
 halft (⁸⁰modher fadher (⁸¹aff ærffue⁸²) ok halft modher modher. Æru æig
 the til, tha ær⁸³) (⁸⁴fadhers brodher ok⁸⁵) (⁸⁶fadhers syster.⁸⁷) (⁸⁸Æru
 eig the til, tha ær⁸⁹) (⁹⁰modher brodher ok modher syster;⁹¹) (⁹²take⁹³)
 halft hwart⁹⁴) therra.⁹⁵) Æru⁹⁶) eig the⁹⁷) til, tha⁹⁸) æru⁹⁹) (¹⁰⁰bröl-
 lunga¹) ok systlunga;²) (³taki ok⁴) halft (⁵hwart therra (⁶aff arffwe.⁷) §. 1. Æ

- 74) BCDEGKMNOQRS. &c. sic. L. &c. æro. AHIPX. &c. add. til.
 75) HI. 50. modhers fadher ok modhers brodher. Q. &c. om. modher fadher — tha ær.
 76) LM. 53. eller.
 77) BCDEGKLMNORS. &c. sic. A. add. thr. PX. add. ther.
 78) HI. 50. om. taki — modher modher.
 79) BK. &c. add. oc.
 80) BCDEGKLMNORS. &c. hwart (CGN. &c. huar) thera. æru &c.
 81) P. &c. om. aff ærffue.
 82) 41. X. &c. arffue.
 83) BCDEGHIKLMNORSX. &c. sic. AP. &c. add. til.
 84) BCDEGKLMNORS. &c. fadherbrodher.
 85) LM. eller.
 86) BCDEKLMNOQRS. &c. fadher syster. G. om. fadhers syster — modher brodher ok.
 87) BCDEKLMNOQR. &c. add. tayhi oc (DE LMNOQR. &c. om. oc) halft arf (DELMN OR. &c. om. arf) hwart (C. &c. huar) thera.
 88) S. &c. om. Æru — modher syster.
 89) BCDEKMNORX. &c. sic. HIL. &c. æru. AHIP. &c. add. til.
 90) I. 41. modhers brodher oc modhers syster.
 91) L. add. oc.
 92) DE. skipten oc the samuledh. Æ. huar (R. add. som) fadherbrodher oc fadher-syster thes dödhæ. modhorbrodher eller (E. oc) modhorsystir thes dödhæ. (E. om. thes dödhæ) kunno till arfs koma. epter sit brodhersbarn. eller epter sit systerbarn. tha skulu (E. add. ee) the sinom brodhers barnom oc sinom systerbarnom arff medh sik gifua. them brodhers lut. (E. brodherlut) aff brodhrenum komo (R. koma) oc them systerlut. aff systrinne komo. (R. koma) alt innan femptæ man. Æra ey &c.
 93) BCKQ. &c. add. oc.
 94) CG. &c. huar.
 95) LMNORXa. 28. 33. 37. 43. (49. 56. 57. 59. 65. 80. 81. 87.) 88. 95. (97. 100. 101. 104.) add. Oc (RXa. &c. om. Oc) ææ hvar (M. hwat; 49. Xa. &c. add. som) fadher (MNORXa. &c. faderbroder) oc (MXa. &c. eller) fadher syster (NO. 43. add. moðer broðer oc moðersystir) thes dödha (Xa. add. Modherbrodher eller Modhersyster; R. &c. add. modher brodher oc modher systor thes dödha) kunno til arff koma æpter sit brodher barn eller (NOR. &c. add. sit) syster barn, tha skulu the æ sinom brodherbarnom oc (R. &c. add. sinom) syster barnom arff (M. aff; NO. 43. aff arffue) medh sik gifua, them brodher lut (NOXa. &c. add. som) aff brodhernom komin (M. om. komin) ær, oc (NORXa. &c. komo. oc) them syster lut (NOXa. &c. add. som) aff systemne ær (NORXa. &c. komo) alt innan fempta man (80. Xa. &c. Ledh). 41. eadem fere habet rec. man. in marg. addita.
 96) B. add. oc.
 97) H. 36. om. the.
 98) M. 48. om. tha.
 99) BKL. &c. ær. P. add. til.
 100) CGIKL. &c. bryllunga. BMNOPQ. &c. bryllunga. ED. &c. brullingha. R. 28. brullunga. S. 55. brödlungia. 20. brödlunga. 19. broperlungæ.
 1) BCDEGKNOQRS. &c. sic. AHIX. &c. add. til. Cfr. nott. 99, 2.
 2) GKLNOQR. &c. sydzlunga. P. systlinga. BEMS. &c. syzlinga. 33. systronga. 19. systerlungæ. LM. add. til.
 3) K. takin halft a huaria sidho Æ &c.
 4) CDGKLMNOQRS. &c. om. ok. I. aff.
 5) CGOR. &c. huar. D. brullungæ. oc halft systlungæ. Æ &c.
 6) LMNOR. &c. om. aff arffwe.
 7) LMNO. add. Oc.

(⁶hwat (⁰stadh som¹⁰) (¹¹delis widher¹²) aff¹³) fædherne ok¹⁴) mödherne, (¹⁵æ hwat thet ær man¹⁶) eller kona,¹⁷) ok¹⁸) æra¹⁹) (²⁰badhen iæmskyld (²¹thöm dödha,²²) taki æ²³) halft (²⁴hwart therra (²⁵aff arffue.²⁶) Ær annar²⁷) næmer,²⁸) taki alt saman, ok giffui²⁹) ænkte³⁰) wt (³¹aff arffue i andra³²) slæktena.³³)

III.

N_w³⁴) delis³⁵) widh brystarff ok bakarff (³⁶badhen iæmskyld,³⁷) gange tha³⁸) brystarff til ok bakarff³⁹) fra. Thet ær⁴⁰) brystarff⁴¹) aff mannenom (⁴²komet ær,⁴³) ok bakarff ater⁴⁴) i slæktena.

IIII.

N_w sighia barnsins⁴⁵) (⁴⁶fædhernis frænder (⁴⁷barn wara⁴⁸) döt fõt, tha si-

III = MELL. ÆB. 3.

IIII = MELL. ÆB. 4.

8) DEHILMNOQRS. &c. huar. BCG. &c. hvar staz. K. &c. huars staz. 9) LMNOQR. &c. om. stadh. S. om. stadh som. 10) C. &c. om. som. 11) S. &c. thwe dela om arff aff &c. 12) LM. om. widher. 13) G. &c. om. aff. BCDEKLMNOQR. &c. a. 14) M. &c. eller. 15) DELNOR. &c. om. æ. S. &c. om. æ — kona. M. om. æ — aff arffue. 16) GKQ. &c. madher. 17) NR. &c. quinnæ. 18) L. 19. om. ok. 19) BC. &c. æru, et sic passim. DER. add. thön. LNOS. &c. add. the. 20) DENOR. &c. om. badhen. C. 49. bathe Jemskyld. 21) S. &c. om. thöm dödha. 22) LNOR. &c. add. tha. 23) BCGKQS. &c. om. æ. 24) CGS. &c. huar. DELNOR. &c. a fædherne. oc halft a mödkerne (pro hwart therra). 25) BCDEGKLNORS. &c. om. aff arffue. 26) S. &c. add. Oc. 58. &c. add. och skipte fædernis frænder sin dell effter ty som för är saydth, och mödernis samaledis.	27) BCDEGKLMNOQRS. &c. annat. DELM NOPRS. &c. add. thera. 28) DEKLMNOR. &c. nærmeer. C. nerman (sic). LMNO. &c. add. skylt. 29) P. add. altz. 30) M. om. ænkte. 31) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. aff arffue. 32) S. om. andra. 33) 82. 85. 86. 94. add. Ekuar som faderbroder &c. fere ut L. &c. (vide not. 95 pag. 79); in 85. vero hæc minoribus litteris scripta sunt. 34) DERS. &c. om. Nw. 35) BQ. delas. N. &c. add. the. 36) C. bathe Jemskyld. 37) CLMNOR. &c. add. them dödha. 38) S. &c. om. tha. 39) BC. &c. sic. A. bakarff. 40) G. om. ær. 41) ENOS. &c. add. som. 42) ENO. &c. wtkomit. D. &c. wt kom. oc &c. 43) 87. Xa. add. huar fram af androm (Xa. om. af androm) i Slechtenne. 59. add. Huar fränn anndrom i slächtenne. 44) 49. &c. add. till rygga. 45) S. &c. om. barnsins. 46) 36. Xa. arua (pro fædhernis frænder). 47) LM. &c. at barn war &c.

gher hon⁴⁹) som⁵⁰) (5¹widher swar staar,⁵²) at⁵³) barn⁵⁴) war qwikt fõt ok fik cristendoom; tha⁵⁵) (5⁶bær quinna⁵⁷) twægga manna⁵⁸) witne,⁵⁹) ok 37 tha⁶⁰) komber modher⁶¹) (6²at arffue barnsins.⁶³)

V.

Nw kan kona¹) medh walde wardha bort²) taken fran³) bonda sinom; kan hon faa barn⁴) innan⁵) XL wikur (6¹fran thy⁷) at⁸) hon war i sæng⁹) medh (1⁰bonda sinom, thet barn (1¹skal arff taka.¹²)

VI.

Sætias¹³) all¹⁴) saman i¹⁵) skip, man,¹⁶) kona ok¹⁷) barn therra medh;¹⁸) drunkna all¹⁹) saman,²⁰) weet engin hwar först (2¹dödher bleff eller senest,²²) tha²³) ærffue²⁴) manz²⁵) arffua mannen ok quinna arffua²⁶) ko-

V = MELL. ÆB. 5.

VI = MELL. ÆB. 6.

48) BCDEGKNOPQRSX. &c. sic. AHI. &c. war. Cfr. not. 47 præcedentem.

49) BK. &c. kan, at in B. rec. man. mut. in kon. LM. &c. modher.

50) GLM. &c. om. som.

51) SXa. &c. sidharst widher war ath &c.

52) BCDEKLMNOQRXa. &c. sither. G. siith.

53) LM. &c. add. thet.

54) DENO. &c. thet.

55) BCDEGKLMNOQRS. &c. ther.

56) S. &c. ma quinna bara (46. &c. bära) twægga &c.

57) CDGKLMNOQ. &c. kona. B. quona. Xa. add. som widher war.

58) P. add. tyghe for.

59) S. &c. add. medh rætto.

60) BCKLMQ. &c. om. tha.

61) N. 26. om. modher.

62) 30. ok ærffue barnsens fædherne.

63) DQ. &c. barns sins. R. 95. sins barns.

1) R. &c. quinna.

2) ELMNOS. &c. om. bort. S. &c. add. fördh oc.

3) N. for.

4) S. &c. add. ther æpther.

5) BCGQ. &c. i.

6) LMNOS. &c. æpter thet.

7) E. &c. them dagh.

8) GLMS. &c. om. at.

9) E. add. komin.

10) C. honom bonda sins kan hon faa barn thet &c.

11) ELMNO. &c. agher. S. &c. tagher arff.

12) C. add. som sakt ær. 27. add. ok ey elles.

13) K. 42. Sætis. C. Satis.

14) M. &c. alt.

15) R. 95. a.

16) CGS. &c. add. ok.

17) BCDEGKLMNOQSX. &c. sic. AHIPR. &c. om. ok.

18) EHILMNO. &c. om. medh. G. &c. add. thöm. S. &c. add. thöm, oc. LMNO. &c. add. oc.

19) BCGM. &c. alt.

20) S. &c. i sændher. Xa. add. i sänder. LMNOS. &c. add. oc.

21) DELMNORS. &c. dör eller &c.

22) BCDGHIKQR. &c. senast. S. seensth. E. senarst. LMNO. 36. sidharst.

23) S. &c. ther.

24) BDGLNORS. &c. ærfua.

nuna.²⁷) §. 1. Sætias²⁸) the²⁹) i slædha all saman, (³⁰ok (³¹aaka (³²i wak ena, ok³³) weeth engin hwar³⁴) först³⁵) (³⁶dödher bleff (³⁷eller senast, wari lagh samu. §. 2. (³⁸Brinder alt³⁹) inne, bonde,⁴⁰) husfrw ok⁴¹) barn ther-ra;⁴²) (⁴³ganger hær a⁴⁴) land, dræpir eller⁴⁵) brænner,⁴⁶) weeth engin hwar længst lifdhe;⁴⁷) wari lagh samu.⁴⁸) §. 3. (⁴⁹Skilias mæn⁵⁰) liffuande⁵¹) ok spöras dödhe,⁵²) (⁵³weet engin hwar⁵⁴) længer⁵⁵) lifdhe,⁵⁶) wari lagh samu. §. 4. (⁵⁷Liggia twe⁵⁸) siuke innan⁵⁹) eno hwse, ok sær hwar⁶⁰) ther-ra⁶¹) annars arffue, ok⁶²) dö⁶³) the⁶⁴) badhe i⁶⁵) sænder, wari lagh samu. Liffuer annar⁶⁶) therra epter annan⁶⁷) swa længe at⁶⁸) han (⁶⁹ma widher⁷⁰) gudzlikama taka, tha wari han⁷¹) arffue hans, sæn tho at⁷²) han githi⁷³)

25) BCEGKLMNOQS. &c. manzins.

26) BCDEGHJKLMNOQRSX. &c. sic. AP. &c. ærffua.

27) CDEGHILMNOQRS. &c. qvinnona. BK. &c. quimno.

28) K. sætis.

29) LMNOR. &c. om. the.

30) 98. loco eorum quae in hoc capite sequuntur habet: *Consule plura ex Legisterio Rurali in tractatu de hereditate capitt. 6. (lege 7) nam ibi habes verbum ex verbo usque ad finem (sic).*

31) S. &c. forgangas the swa i wak, wari &c.

32) E. swa j wak oc &c.

33) D. &c. om. ok.

34) P. &c. add. som.

35) M. för.

36) BCDEGKLMNOQS. &c. dör (pro dödher bleff). R. &c. doo. N. dödher eller &c.

37) BCGKQ. &c. om. eller senast.

38) LM. Brænnir. S. Brænna the oc inne al bonde &c. 23. &c. om. Brinder — therra.

39) BCGKQ. &c. om. alt. EH. &c. add. saman.

40) CEL. &c. add. ok.

41) PR. &c. om. ok. BG. 33. eller.

42) P. add. meðh. DELMNORSX. &c. add. wari lagh samu. Q. add. oc.

43) 59. om. ganger — samu.

44) G. &c. j.

45) BCGKQ. &c. om. eller. S. &c. oc.

46) LM. &c. add. oc.

47) GLMNOS. &c. lifvir.

48) 74. Xa. &c. add. Döo menn i Stridh,

weeth ingen husm lengst leffde, (Xa. hwar först döör) wari och (77. Xa. om. och) lagh samma. Cfr. MELL. ÆB. 6: 4.

49) 23. &c. om. Skilias — samu.

50) G. om. mæn. LMNO. &c. add. ath.

51) S. &c. add. aath.

52) MS. &c. add. oc. L. add. oc engin.

53) BCGKQ. &c. om. weet — lifdhe.

54) DLMNO. &c. huilikin therra.

55) ES. &c. lenkx vel länkxt.

56) LS. &c. lifwær.

57) G. om. Liggia — samu.

58) E. 30. om. tve. ELMS. &c. add. mæn.

59) BCDEKLMNOQRS. &c. i.

60) N. hwart.

61) BCKQ. &c. om. therra.

62) DENORS. &c. om. ok.

63) BCEKQ. &c. döia vel döa.

64) R. &c. om. the.

65) BC DK. &c. om. i.

66) K. &c. annat.

67) K. &c. annat. S. &c. om. h. v.

68) BCDEGKLMNOQR. &c. sic. AHIPSX. &c. om. at.

69) P. 72. om. ma. ENO. &c. matte. LM. faar. Xa. taker Gudz likama, ock giter tho eigh talat: Arfve han &c. S. &c. tagher gudz likama oc giter tha ey talath, han ærffuir om thet kan præffuas meðh thom ther nær æra æn tha ath the badhe döo.

70) BCGKQ. &c. om. widher.

71) NO. &c. om. han.

72) P. &c. om. at.

73) BCDEGKLMNOQR. &c. giter.

eig⁷⁴) talat eller gudzlikama takit;⁷⁵) ligge thet til twægga manna⁷⁶) tha⁷⁷) nær waro.

VII.

Nw ær fadher ok modher dödh, ok¹) liffuir epter badhe²) swnderkulle³) ok samkulle;⁴) (⁵döör et aff samkullenom,⁶) taki tha⁷) samkulle⁸) (⁹thre lyti ok sunderkulle¹⁰) fiærdhungh (¹¹aff arffue,¹²) hwat thet ær syster eller brodher, ok æ¹³) hwat the¹⁴) æra hælder¹⁵) i kullenum flere eller færre, (¹⁶the ffa eig meer æn fiærdhungh. Æra kulla¹⁷) twe, ok ær alt döt epter annan,¹⁸) tha ærffue¹⁹) kuller kull, ok engin annar man eller kona.²⁰) §. 1. Döör barnit,²¹) ok²²) liffuier²³) epter fadher eller²⁴) modher (²⁵ok annat²⁶) thera²⁷) ær döt, ærffue²⁸) halft fadher eller²⁹) modher ok halft samsyskine.³⁰) §. 2. Döör enda³¹) barn, ok³²) liffuier³³) epter fadher eller³⁴) modher, taki alt saman, æn tho³⁵) at (³⁶sunderkulle ær³⁷) til.³⁸) Ær³⁹) eig samsyskine⁴⁰)

VII = MELL. ÆB. S.

74) P. om. eig.

75) E. &c. taka.

76) BCDEGKQ. &c. add. som. LMNO. &c. add. witne som.

77) L. &c. om. tha.

1) BCDEGKQR. &c. om. ok.

2) BCGKMORS. &c. om. badhe.

3) BCKQ. &c. sunderkullir.

4) BCGKQ. &c. samkullir.

5) S. &c. om. döör — samkullenom.

6) B. &c. samkulle. CGKQ. &c. samkulla. P. samkullomen.

7) MS. &c. om. tha.

8) BCKNO. &c. samkuller.

9) D. thridhiung. oc &c.

10) C. 20. sunderkuller. S. &c. add. een.

11) BCGKQS. &c. om. aff arffue.

12) S. &c. add. Æn eth döör aff samkulla.

13) EGMS. &c. om. æ.

14) HI. 50. thet.

15) BCGKNOQRS. &c. om. hælder.

16) BCDEGKLMNOQRX. &c. sic. AHIP. &c. tha. S. &c. om. the — fiærdhungh.

17) Q. kullar. G. &c. kullane.

18) EQR. &c. annat.

19) DELMRS. &c. ærfuir.

20) E. 68. quinna.

21) BCDEGKLMNOQRS. &c. barn. BCGKQ. &c. add. eet.

22) CGQ. &c. om. ok.

23) E. &c. lifua. S. &c. ær.

24) ELM. &c. oc.

25) LM. om. ok — döt.

26) N. annar.

27) S. &c. om. thera.

28) S. &c. taghi. BCGKQ. &c. add. tha.

29) S. &c. oc. GQ. 21. ok halft; at in 21. haec lineolis sunt inducta, et æller ab ipso scriba in margine adpositum.

30) GLMNOS. &c. sydzkene. S. &c. add. Oc.

31) BCGKQR. &c. enga, at in R. mutatum in enda. C. 34. endga. E. engda.

32) BCKQ. &c. om. ok.

33) S. ær.

34) RS. &c. oc.

35) G. om. tho. K. thy.

36) C. 76. sunderkuller. M. sunder kulla æru til.

37) ENO. &c. wari.

38) S. &c. add. lifuande.

39) GLMNOS. &c. ærn.

til,⁴¹) tha ærffue⁴²) fadher eller⁴³) modher, ok giffui⁴⁴) ænkte wt aff,⁴⁵) vtan brystarff⁴⁶) ær⁴⁷) til. Ok⁴⁸) thetta⁴⁹) wari lagh⁵⁰) æ hwat (⁵¹hælder fadhurin æller modherin ær⁵²) gipt eller ogipt⁵³) (⁵⁴epter annat.

VIII.

Nw (¹giptis bonde ok boor medh konu²) sinne ok afflar³) barn (⁴medh hæne, döör bonden för æn hon⁴) wiste sik⁶) haffuande wara;⁷) (⁸nw (⁹fara til arffua bondans¹⁰) ok taka¹¹) (¹²arff (¹³hænna, oc sigia¹⁴) at the eig barn saman haffua, ok¹⁵) (¹⁶thy ma¹⁷) thu eig ærffwa han,¹⁸) nw wet¹⁹) hon eig²⁰) at hon²¹) haffuande²²) ær, (²³ok giffuer wt arffuit, nw²⁴) taker thet talas at hon haffuande ær, ok (²⁵faar han²⁶) thet höra²⁷) som arffuit haffuer,²⁸) ok²⁹) (³⁰far³¹) til ok dræpir hona,³²) ok³³) wil nödhugher³⁴) arff-

VIII = MELL. ÆB. 9.

- 40) D. &c. samkulle. LMNO. &c. samkulla. Xa. add. eller Sunderkulla.
 41) 29. &c. add. æller sundherkolle.
 42) D. &c. ærfuir.
 43) EPS. &c. oc.
 44) E. &c. add. ther.
 45) BCGKQ. &c. om. aff.
 46) N. &c. brystarffue.
 47) ELMNO. &c. wari.
 48) LMNO. &c. om. Ok.
 49) D. &c. thet.
 50) G. om. lagh.
 51) CS. &c. om. hælder. DELMNOR. &c. om. hælder fadhurin æller.
 52) G. &c. ærw.
 53) LM. add. eller annat.
 54) D. om. epter annat.
 1) S. aflar bonde barn medh hustru sinne, döör &c.
 2) ELMNO. &c. hustru.
 3) R. &c. afla.
 4) E. &c. saman. döör &c.
 5) S. &c. hustrun.
 6) CK. &c. add. medh barne.
 7) B. add. medh barne.
 8) DLMNOS. &c. om. nw. E. &c. oc far til &c.
 9) R. &c. far til arfve &c. D. far sidhan till arfue &c. LMNO. &c. komber til bondans arfve oc taker &c. S. &c. komber til arffue bondans oc sigher &c.
 10) HI. 50. om. bondans.
 11) DER. &c. taker. QXa. add. wt.
 12) R. &c. af. QXa. arffuet, oc &c.
 13) BCGK. &c. om. hænna. DELMNOXa. &c. hans. A. hænna at &c. primum scriptum fuit, sc. litt. hæn in fine prioris ac na in sequenti linea scriptis; at litt. na deletis, ea quae omissa erant in marg. add. scriba.
 14) DLMNOR. &c. sigher. NO. &c. add. han.
 15) LMNO. &c. om. ok.
 16) S. &c. tagher arffuith til sin, Nw nekar hon &c.
 17) K. &c. mat.
 18) Q. 21. om. han.
 19) DLMNO. &c. sic. E. &c. sigher. ABCGHIKQRSX. &c. nekar. Cfr. MELL. ÆB. 9.
 20) P. ecke.
 21) G. &c. add. ey.
 22) S. &c. medh barne.
 23) BCGKQ. &c. om. ok — haffuande ær. C. om. ok — ær ok.
 24) LMNOS. &c. Sidhan.
 25) S. bonden fanger thet spöria som &c.
 26) HI. 50. om. han. D. 98. then.
 27) LMNO. &c. mita.
 28) ELMNO. &c. add. takit. S. &c. add. vpburith.

uit mista, eller³⁵) forgör (³⁶liiffue hænnu medh forgerninghom, nw³⁷) iordhas hon, ok wardher sidhan openbart³⁸) (³⁹hon iordhat⁴⁰) ær, at⁴¹) han forkom⁴²) liiffue hænnu;⁴³) hittas⁴⁴) ther (⁴⁵til siex manna witne, tha skal hon (⁴⁶vp v iordh takas⁴⁷) ok hænnu liiff⁴⁸) vpskæras; hittis⁴⁹) ther barn eller liiknilse⁵⁰) nokor til barns,⁵¹) tha ærffuer⁵²) barn (⁵³fadher sin, ok modher **38** ærfue⁵⁴) barn sit, ok hænnu⁵⁵) arffua hona; ther (⁵⁶ærffuer dödher ok hedhin, ok⁵⁷) quikkir ok cristen gaar⁵⁸) fran, (⁵⁹thy at ængin ma (⁶⁰annan dræpa sik⁶¹) til arffs.⁶²)

IX.

Nw boa syskini saman⁶³) i boo oskipto, hwat the⁶⁴) affla medh thiænist⁶⁵) eller⁶⁶) androm⁶⁷) slöghdom, taki slikt⁶⁸) brodher som brodher ok slikt⁶⁸) syster som syster. Nw⁶⁹) sidhan⁷⁰) skipt ær,⁷¹) taki⁷²) hwar the⁷³) som⁷⁴) (⁷⁵han (⁷⁶winder medh thiænist⁷⁷) eller⁷⁸) nokrom⁷⁹) slöghdom.

IX = MELL. ÆB. 10.

29) S. &c. om. ok.	50) BC. &c. sic. A. 19. liiknisse.
30) LMNO. &c. om. far til ok.	51) E. &c. barn. LM. om. h. v.
31) D. add. sidhan. P. add. tha.	52) BEG. &c. ærfue. S. &c. add. thet.
32) LMNOR. &c. add. sidhan.	53) E. fadherin. oc &c.
33) LMNOS. &c. thy at han.	54) DR. &c. erfuir. BCGKLMNOQS. &c. om. h. v.
34) G. nödher.	55) P. om. hænnu.
35) M. add. oc han. LNO. &c. add. oc at han.	56) G. hafwir dödher ok hedhin ærft, ok qwikir &c.
36) S. &c. om. liiffue hænnu.	57) EM. &c. om. ok.
37) S. tha.	58) CDMNOQ. &c. ganger. LR. &c. add. bort.
38) G. &c. wppenbarath. DELMNO. &c. add. tha.	59) E. 51. om. thy — arffs.
39) S. &c. om. hon iordhat ær.	60) DLMNORXa. &c. sic. BCGKPQS. &c. om. annan. AHX. &c. sik annan til arffs dræpa. Cfr. nott. 59, 61, 62.
40) HIMNR. &c. Jordhadh vel iordath.	61) I. &c. om. sik.
41) EN. oc.	62) GLNOS. &c. arff.
42) LMNOS. &c. forgiordhe.	63) BCGKQ. &c. om. saman.
43) NLO. add. medh ogerninghom. M. add. medh forgerningom.	64) LMNO. 43. add. thiæna eller.
44) BCDEKQRS. &c. kittes. LMNO. &c. Æ-ro.	65) S. &c. add. sinne.
45) E. san witne til. siex men tha &c.	66) LMNOP. &c. add. medh.
46) S. &c. vp græffuas, oc &c. BCGKQ. &c. om. vp — liiff.	67) S. &c. om. androm.
47) LMNO. &c. grafwas.	68) S. &c. tolkit.
48) LR. &c. lik.	69) LMNO. &c. Æn.
49) N. Hitter.	70) NO. 43. add. thet.

X.

Hwilken¹⁾ stadh²⁾ syskine ella andre ærwingia³⁾ wilia arffue sino skipta, tha skulu⁴⁾ therra næste⁵⁾ frænder siex⁶⁾ nær⁷⁾ wara, ella⁸⁾ ok⁹⁾ andre siex godhe byamen¹⁰⁾ the¹¹⁾ borghamestara¹²⁾ ok radhmen¹³⁾ ther til¹⁴⁾ skipa¹⁵⁾ (¹⁶a radzstuffwu; ok¹⁷⁾ then tima¹⁸⁾ thet skipt ær therra¹⁹⁾ mællen, ok hwar (²⁰sigher sik (²¹at skipte²²⁾ nøghia lata, tha skulu (²³the samu ærwinghiane²⁴⁾ (²⁵a radzstuffwu ganga²⁶⁾ (²⁷fore (²⁸borghamestara ok radhmen, ok²⁹⁾ (³⁰kunnoght göra at swa skipt ær,³¹⁾ ok³²⁾ sidhan taka³³⁾ ther full³⁴⁾ stadzens³⁵⁾ breff a³⁶⁾ ok incigle,³⁷⁾ (³⁸fore thy at (³⁹ther epter ma engin

- 71) EXa. &c. add. *thera mellan.* LMNOS. &c. add. *tha.*
 72) LMNO. &c. *hafvi.* E. &c. add. *tha.*
 73) EMS. &c. om. *thet.*
 74) GLNO. &c. om. *som.*
 75) N. *hon.* D. *honum aa fædherne eller mōdherne bōr. oc ey thet the medh slōgdhom wno.*
 76) S. &c. *hauer medh slōgdom* (46. &c. add. *eller tiænisth) wnneth.*
 77) L. add. *sinne.*
 78) LM. *oc.*
 79) ENOR. &c. om. *nokrom.* BCGKLMQ. &c. *adhrum.*
 1) BCGKQ. &c. *Hwar.* ELMNO. &c. *Nu wilia syskane. eller adre ærwingia. arffue &c.*
 2) Q. om. *stadh.* BCGKQR. &c. add. *som.*
 3) CKPR. &c. *arfuinga vel arfvingia.*
 4) ELMNOS. &c. add. *ther.*
 5) BG. &c. *nezsto.* R. 30. om. *h. v.*
 6) E. add. *men.* 30. add. *at mynzstho.* DG. &c. add. *ther.*
 7) DELMNOR. &c. *widher.*
 8) E. om. *ella.*
 9) BDG. &c. om. *ok.*
 10) BCGKQS. &c. *mæn.*
 11) LMNO. &c. *som.* S. &c. add. *som.*
 12) BKQ. &c. add. *æru; male.*
 13) C. add. *eru.*
 14) S. &c. add. *næmpna oc.*
 15) BCKQ. &c. *skipadhe.*
 16) LMNO. &c. *oc tha som skipt &c.*
 17) S. &c. om. *ok.*
 18) S. &c. *tidh.*
 19) S. &c. add. *i.*
 20) CBGKQS. &c. *sik at sino skipte* (S. &c. *sinom deel) nøghia læter. tha &c.*
 21) LMNO. &c. om. *at skipte.*
 22) D. om. *skipte.* E. &c. *sinom lut.*
 23) LMNO. &c. om. *the samu.*
 24) CP. &c. *arfuinga vel arffwinghiane.* 49. Xa. &c. add. *på både sidor.*
 25) 23. Xa. &c. *til.* LM. *oppa radzstowona.* Xa. *ock Rådhmän til Rådhtughu gānga, ock kunnugha.*
 26) DELMRXa. &c. *gaa.* E. 53. add. *oc. D.* add. *oc ther.*
 27) S. &c. *oc kunnokt göra Borghamestare oc Radmannom ath &c.*
 28) EDR. &c. *borghamestarom oc radhmannum.*
 29) DEPR. &c. om. *ok.* LNO. &c. add. *ther.*
 30) EN. &c. *kungöra. at &c.* LMO. &c. *kunnogha at &c.*
 31) 30. add. *ok hwar lather sik at sino skipthe wæl nöya.*
 32) LMNO. &c. om. *ok.*
 33) CDELMNOQSX. &c. *taki.*
 34) DELMNORS. &c. om. *full.*
 35) DES. &c. *stadhz.*
 36) R. &c. *oppa.* S. &c. *fore.*
 37) E. add. *at swa ær skipt.*
 38) S. &c. om. *fore.* 30. *swa lydhandhe ath enghin aff them skiptis brōddkrom scal aldregh mera thet skipte qwæliæ.*
 39) S. &c. *engen ma annan thera ther æpther hindra æller qwælia ophormera, kan &c.* LMNO. &c. *engin thera skal annan ther om qwælia optare om thet sama skip-*

therra⁴⁰) annan⁴¹) ella⁴²) skal optare⁴³) (⁴⁴vm thet⁴⁵) skipte⁴⁶) qwelja.⁴⁷)
 §. 1. Kan ok⁴⁸) thet⁴⁹) swa wara,⁵⁰) at the dela⁵¹) siin⁵²) (⁵³i mællen (⁵⁴vm
 luttin⁵⁵) (⁵⁶ella skiptet, ok sighia⁵⁷) (⁵⁸thet eig iæmpt⁵⁹) skipt wara, tha
 skulu ther til tve radhmen (⁶⁰koma (⁶¹ok skodha⁶²) (⁶³lvti therra, ok iæmka
 medh thöm siex⁶⁴) för waro til⁶⁵) nempde.⁶⁶) Wilia the eig æn tha⁶⁷)
 sik⁶⁸) nõghia lata aat⁶⁹) (⁷⁰thy the atta⁷¹) haffua (⁷²thet likat⁷³) therra
 mellen, tha skulu the atta (⁷⁴swæria thet⁷⁵) a radzstufwu, at the kunno⁷⁶)
 eig iæmpnare (⁷⁷skipta therra⁷⁸) mellen, (⁷⁹ok haffwi sidhan (⁸⁰hwar (⁸¹thet
 han haffuer fanget, ok giffues⁸²) sidhan⁸³) stadz⁸⁴) breff⁸⁵) a at⁸⁶) swa ær

te Nu kan thet (NO. 43. add. *swa*) *tima*
at the dela &c.

40) E. &c. om. *therra*.

41) KQ. &c. om. *annan*.

42) CKQ. &c. *ok*.

43) G. *optaren*. Q. *optarmera*. R. &c. *optarmer*.

44) E. *thor vm quelia*.

45) DR. &c. add. *sama*.

46) Q. add. *nogon*.

47) 49. &c. add. *eller Clandra*.

48) RS. &c. om. *ok*.

49) BCG. &c. om. *thet*.

50) DE. &c. *tyma*. S. &c. *vardha*.

51) 27. &c. *kiffua*.

52) DEGKMNOR. &c. *sina*.

53) DENOR. &c. om. *i*. X. *emillan*.

54) S. &c. *oc lata sik* (46. &c. add. *ey*) *ath nõghia om loth æller skipte, tha scal thor* &c.

55) M. *bytet*.

56) LMNO. &c. om. *ella skiptet*.

57) CQ. om. *sighia*. G. add. *sik*.

58) LM. *ther*. BCKQ. &c. *ey thet skiptet iempt wara*.

59) NO. &c. *iamligæ*.

60) E. &c. *skipas. som sculu skudha oc see lut thera* &c. LMNO. &c. *nempnas medh them siex som för waro ther til takne*, (NO. &c. add. *oc*) *The skulu* (NO. &c. add. *thet*) *iæmka thera* (M. add. *j*) *mellan, Wilia* &c.

61) R. &c. om. *ok*. D. *som*. S. &c. *medh thöm sex, ther för öffuer waro, Oc jamka thera* (46. &c. add. *j*) *mællom, Wilia* &c.

62) G. *skodhi*.

63) A. *lyti forte primum scriptum est*. BC GK. &c. *lyti*. R. &c. *lut*. D. *oc iamka sculu thera lut oc skipte. medh* &c.

64) BCGKQR. &c. add. *som*. E. &c. add. *som ther*. D. add. *godho mannom. som ther*.

65) CGQ. om. *til*.

66) DER. &c. *takne*.

67) E. &c. om. *tha*.

68) G. om. *sik*. K. &c. add. *at*.

69) ELMNO. &c. om. *aat*.

70) DELMNOR. &c. *som*. S. &c. om. *thy* — *mellen*.

71) LMNO. &c. om. *atta*.

72) Q. *giort thera* &c.

73) MLNO. &c. add. *oc giort*.

74) S. &c. *aff* (46. &c. *å*) *radzstughu ganga oc bidhia sik swa gud til hiælp at the ey rættara kundo jamka thöm* (46. &c. add. *j*) *mællom, Oc* &c.

75) E. &c. om. *thet*.

76) CELQ. &c. add. *thet*.

77) N. &c. *mellan them skipta. oc* &c.

78) R. &c. add. *i*.

79) LM. 30. om. *ok*. G. om. *ok* — *mellen*.

80) R. &c. *thet hwar som han* &c.

81) S. &c. *som fangit hauer, Taghi sidan ther aa stadz breff, at* &c.

82) DELMNOR. &c. *sic*. AHIPX. &c. *giffuen*. BCKQ. &c. *gifui*. D. &c. add. *ther*.

83) LMNO. &c. om. *sidhan*. ELMNOR. &c. add. *ther*.

84) LMNO. &c. *stadzsins*.

85) 37. add. *oc jnzigle*.

86) 21. 99. X. add. *thet*.

(⁸⁷skipt⁸⁸) therra mellen, (⁸⁹ok (⁹⁰gange sidhan aldre⁹¹) iæmkan mera⁹²) therra⁹³) mellen⁹⁴) eller therra barna vm⁹⁵) thet sama⁹⁶) godzet.⁹⁷)

XI.¹)

Dela²) nokre vm arff, ok kalla³) (⁴sik medh rætto⁴) badhe⁶) ægha ærffua, tha ær thet badhe ræt ok lagh, at then⁷) openbarane⁸) skylskap⁹) (¹⁰ep-ter¹¹) (¹²kirkiønna ræt¹³) (¹⁴til hafuer, han¹⁵) skal (¹⁶arff hafua.¹⁷) Ær¹⁸) (¹⁹nokot iæff²⁰) (²¹i ok eig openbar skylskaper,²²) tha skal²³) foghaten (²⁴ok borghamestarane a radhstwiifuw lata redha²⁵) skylskap therra fore sik, ok

XI = MELL. ÆB. 13.

- 87) S. *giort, gange aldre jamkan thöm æl-ler thera barnom i mællom om thet goz oc skipte.*
 88) E. &c. add. *oc likat.*
 89) Q. &c. om. *ok — mellen.*
 90) LMNO. &c. *qvælis Sidhan aldregh til iæmkan &c.*
 91) E. add. *til.*
 92) EP. &c. om. *mera.*
 93) N. 79. om. *therra.*
 94) G. *j mællom.*
 95) LM. *vtan.*
 96) BCGKLMNOQXa. &c. om. *sama.* CGKQ Xa. &c. add. *skipteth eller.*
 97) E. &c. *gots.* G. add. *merh.*
 1) 74. *invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.*
 2) LMNO. &c. *Nv dela nokre mæn vm &c.*
 3) E. &c. *sighia.*
 4) S. &c. *badhe sik jammær (46. &c. jämpne) kompa vara, tha &c.*
 5) C. &c. *rætta.* E. &c. *ræt.*
 6) LMNO. 43. add. *thet.*
 7) E. add. *thera.* NO. &c. add. *theræ som.* DR. &c. add. *som.* LM. &c. add. *ther.*
 8) DELMNOR. &c. *vppenbarare.* G. &c. *vppenbara.* 29. Xa. *vpenbaren.* S. &c. *ræth.* Xa. *rættan.*
 9) G. *rækinskap.*
 10) Xa. om. *ep-ter — til.* E. *hafuer.* *ep-ter bierko ræt oc kirkiønna laghum.* han &c. LM. *hafver ther til, æp-ter gudz laghum,* han &c. S. &c. *hauer æp-ther thy kyrkiønna lagh oc ræt til sigher han &c.*
 11) NO. &c. add. *gudz lagom oc.* Xa. add. *Biörköö Rätt och.*
 12) N. *kierköö rett.* O. 29. *bierköö ræt.*
 13) HIXa. *lagh.* NO. &c. add. *thar.* D. add. *oc biärkö lugh ther.*
 14) G. *hva hafua skal arff Ær &c.*
 15) BCKQ. &c. om. *han.*
 16) DELMNO. &c. *arfuet.* BCKQ. &c. *arfua.* ær &c.
 17) LMNO. &c. *taka.*
 18) D. 77. add. *ther.*
 19) DBCKLMNOQRS. &c. sic. AGHIPX. &c. *nokor.* E. &c. om. *nokot — ok.*
 20) 77. *twifuelssmåll.* 92. *tuifuell.*
 21) LMNO. &c. *ther innan.* S. &c. *ther i.* *at ey ær rættir skylskapir.*
 22) ELMNOR. &c. add. *til.*
 23) S. &c. *sculu.*
 24) LMNO. &c. *medh borghomestaron oc radhmannon thera skylskap lata for sik rækna oc vthleta, (NO. &c. vtredha. Oc) Sidhan skal thet (NO. om. thet) them till dömas &c. E. &c. borghamestara oc radmen. latha redha oc rekna skyldschap thera. fore sik a radhstufuonne. oc them sidan arfuet döma som beestha skell. ther til hafuer oc brstha &c. S. &c. Borghamæstare oc Radmæn a radz stugu rækna skylskap thera Oc thöm til döma. bætre skæl oc beuisingh hauer, Oc sidhan sculu the fulla &c.*
 25) BCGKQ. &c. *rekna.*

them²⁶) tildöma som mera²⁷) skæl (²⁸ok bæsta²⁹) manna³⁰) nærwarande³¹) (³²wisar,³³) (³⁴ok sidhan³⁵) fulla borghan fore³⁶) sætia at (³⁷engen komber rættane³⁸) arffue³⁹) æn then⁴⁰) ær. (⁴¹Tho swa fore iæfsins⁴²) skuld, (⁴³at (⁴⁴then som⁴⁵) arffuet taker epter radhmanna dome,⁴⁶) witi⁴⁷) skylskap sin sannan⁴⁸) (⁴⁹ok eig⁵⁰) osannan⁵¹) medh siex manna⁵²) edhe,⁵³) twe⁵⁴) aff them⁵⁵) (⁵⁶innan fædhernet ok twe (⁵⁷aff them innan mödhernet innan (⁵⁸siætta man. (⁵⁹Haffuer han eig the⁶⁰) frænder, taki tha andra godha men⁶¹) som ther aff (⁶²wita, ok⁶³) (⁶⁴wtlete⁶⁵) hwar⁶⁶) skylskap sin⁶⁷) för æn ens aars⁶⁸) heffid⁶⁹) a komber, ella⁷⁰) haffui then arff⁷¹) i handom haffuer.

- 26) BCDGKQR. &c. sic. AHIPX. &c. then. Cfr. not. 24 pag. 88. D. &c. add. arffuet sidhan.
 27) G. &c. bætræ.
 28) LMNO. &c. ther til hafver Oc then som arffuit taker sæte ffullan (NO. &c. fulla; M. füllelica) borghan at engin &c.
 29) R. &c. bætre.
 30) BCGKQ. &c. men. 27. 36. Xa. add. witne ok.
 31) BCGKQ. &c. sic. AHRX. &c. nærwaran. DE. &c. nærwara. P. &c. nerwaru. I. nerwarin. Cfr. nott. 24, 28 supra, et MELL. ÆB. 13.
 32) BCGKQ. &c. wisa. D. them wisar. tho scal han som arffuet taker. fullæ &c. R. &c. beuisar.
 33) Q. add. sannare wara.
 34) E. &c. them. oc then som arffuit taker. sæti fulla borghan: at engin &c.
 35) 49. 88. Xa. add. then arffuit taker.
 36) BCDGKRXa. &c. om. fore. QS. &c. add. sik.
 37) S. &c. ey komber nokor arffue rættara æn the æra.
 38) DELMNOR. &c. rættare.
 39) C. add. at erfua.
 40) DELMNO. &c. han.
 41) D. oc fore &c.
 42) LMNO. &c. iæff. 27. thuækith. 92. twifuelszmål.
 43) D. scal han wita skyldskap &c.
 44) LMNO. &c. han æpter &c.
 45) E. &c. om. som.
 46) I. &c. doma.
 47) S. &c. scal vitha.
 48) S. &c. rættan.
 49) B. 30. om. ok eig osannan.
 50) P. om. eig.
 51) S. &c. oo rættan, oc sannan medh alle visso.
 52) S. &c. add. vitne oc.
 53) ER. &c. add. oc. D. add. för æn han arffuet taker. oc.
 54) LMNO. &c. Twem.
 55) D. add. sculu wara.
 56) LM. a (M. som a) fædhernit skulu witnæ, oc twem aff them aff (M. som a) mödhernit skulu witna til siætta &c. NO. &c. a fæðerne skulo witnæ beræ. oc twe aff them aa möðerne skulo witnæ innan siætta &c.
 57) R. &c. om. aff them.
 58) R. &c. VI mæn.
 59) E. læthe huar sin skyldscap sannan epter thy som godhe men ther af witha.
 60) D. add. samu.
 61) S. &c. add. twa.
 62) M. om. wita ok.
 63) DELNO. &c. om. ok.
 64) S. &c. vtleta kunno hvars thera skylscap for &c.
 65) G. &c. add. tha.
 66) B. hwat.
 67) HI. 50. om. sin. LM. add. sannan.
 68) A. arfs primum scriptum, forte rec. man. emendatum est.
 69) S. &c. add. ther.
 70) BCK. 20. ellas vel elles. G. Hellas.
 71) ER. &c. add. som. P. add. tha.

XII.

Nw ær (¹nokor skyldare æn then²) arff³) haffuer,⁴) (⁵ok talar⁶) ther⁷) a⁸) för æn ens⁹) ars heff¹⁰) a komber epter then dagh thet¹¹) fallet ær,¹²) taki 30 arff sit epter lagha witnom ok (¹³dome, æn tho at (¹⁴thet see¹⁵) framdelis i arff fallet;¹⁶) for¹⁷) thy¹⁸) thet ær atergangz arff som¹⁹) oskylder²⁰) taker,²¹) æn²²) (²³laghlika a talas som för²⁴) ær saght.

XIII.

Modher skal födha frillobarn sit (²⁵ther til²⁶) thet ær thriggia ara gamalt;²⁷) (²⁸sidhan födhe thet²⁹) fadher (³⁰ther til³¹) thet ær siw ara gamalt;³²) (³³ligge tho bæggia therra warnadher³⁴) a,³⁵) (³⁶ther til³⁷) thet ær siw ara gamalt.³⁸) §. 1. Nw leghis³⁹) barne⁴⁰) fostermodher,⁴¹) ok⁴²) (⁴³fordærffuas thet barn⁴⁴) i⁴⁵) wanrökt; (⁴⁶thet (⁴⁷agher biscooper skodha hwar⁴⁸) thet barn skal ater fasta.

XII = MELL. ÆB. 14.

XIII = MELL. ÆB. 16.

1) G. om. nokor. M. then til som skyldare ær æn &c.	25) BCK. &c. om. ther. GQ. &c. til thes (Q. &c. add. at) thet &c.
2) DLNORS. &c. add. som.	26) LMNOS. &c. add. at.
3) BCDEGKLMNQOR. &c. arffuit.	27) BCGKQ. &c. om. gamalt.
4) E. taker. S. &c. add. vpburit.	28) E. &c. om. sidhan — gamalt.
5) L. om. ok talar ther.	29) LMNO. &c. add. thes.
6) G. 30. taker.	30) BCK. &c. om. ther. GQS. &c. til thes (QS. &c. add. at) thet &c.
7) D. 73. add. laghlicæ.	31) LMNO. &c. add. at.
8) EXa. &c. add. laghlica.	32) BCGKLMQS. &c. om. gamalt.
9) BGKQS. &c. om. ens.	33) Q. &c. om. ligge — gamalt.
10) DES. &c. add. ther.	34) BCDGHILMNOSX. &c. wardnadher.
11) BCGKQS. &c. arffuit.	35) R. 95. ther oppa. G. widher ok ther vppa. DELMNOS. &c. add. barneno.
12) S. &c. war.	36) S. &c. til thes thet &c.
13) S. &c. domom, Thet ær &c.	37) LMNO. &c. add. at.
14) E. the framdelis aru j &c.	38) BCDGKS. &c. om. gamalt. 30. add. ther til scal fadherren thet födha.
15) LMNO. &c. ær.	39) R. 95. leghia the. E. add. thy.
16) Q. &c. komet.	40) DL. &c. barneno. 35. 86. add. kosther oc.
17) BCDEGKQR. &c. om. for.	41) 74. &c. add. Eller Amma.
18) CBDEKNOQR. &c. add. at.	42) C. om. ok.
19) S. ther.	43) S. &c. barnit fordærffuas j &c.
20) 36. Xa. oskyldaren.	44) ELMNO. &c. om. barn. D. sama barnet.
21) N. 43. hauer.	56. Xa. &c. add. sidan.
22) ES. &c. add. ther.	
23) S. &c. vardhir laglica a talath &c.	
24) E. &c. nu.	

XIII.⁴⁹)

Nw kan⁵⁰) frillobarne pæningha wæxa; (⁵¹faller thet barn⁵²) fra,⁵³) ok æ-ro⁵⁴) pæninga epter,⁵⁵) taki halft fadher ok halft modher (⁵⁶aff arffue.⁵⁷) Ær⁵⁸) annat therra epter,⁵⁹) taki alt saman. Æru eig the⁶⁰) til,⁶¹) gange swa⁶²) thet arff som all annur arff.⁶³) §. 1. Æn eig ma (⁶⁴thet barn⁶⁵) meer ærffua epter fadher (⁶⁶æn thre marker, ok thre marker⁶⁷) epter modher. Faa⁶⁸) adhulkono barn⁶⁹) (⁷⁰til siex marka,⁷¹) tha⁷²) taki frillo barn⁷³) (⁷⁴thre marker; (⁷⁵hwat the⁷⁶) æru flere ella færre, (⁷⁷the fa⁷⁸) eig meer æn (⁷⁹thre marker. Ær arffuit minna,⁸⁰) taki⁸¹) alzenkte.⁸²) (⁸³Ær⁸⁴) arff-wit mera, taki tho⁸⁵) eig meer æn (⁸⁶thre marker.

XV.

Afflar¹) man barn i hordom,²) frænsimio spiæl,³) gudzsiuolagh⁴) eller⁵)

XIII = MELL. ÆB. 17.

§. 1, cfr. BjR. 28.

XV, cfr. MELL. ÆB. 18.

45) DELMNOR. &c. aff.

46) DER. &c. tha. S. &c. tha scal biscofer thet skodha hwar barnit scal fasta j gen.

47) BCGKQ. &c. scal. E. scudi biscofer hwar &c.

48) C. huo.

49) 98. loco huius capitis inserit cap. 19 ÆB. Chr. LL.

50) ELMNO. &c. kunno.

51) C. falla the barn &c. LM. döör thet barn, oc &c.

52) S. &c. om. barn.

53) R. 95. om. fra.

54) DELMNO. &c. add. ther.

55) D. &c. add. oc fadher oc modher. LM NORXa. &c. add. oc fadher oc modher liwa.

56) M. &c. at. BCGKQ. &c. om. aff arffue.

57) R. 95. add. ok.

58) 30. add. ey vthan.

59) S. aff fallit thet thera.

60) G. om. the.

61) LMNO. &c. add. tha.

62) LS. om. swa. Q. &c. tha.

63) DE. &c. om. arff.

64) S. 23. &c. fryllabarn vel frillobarn.

65) BCDEGKLMNOQR. &c. om. barn.

66) S. &c. æller modher æn tre mark epter hwarth thera, ffa (46. &c. fûâr) &c.

67) BNOR. &c. om. marker.

68) BCDEGKLMNOQ. &c. Faar.

69) DM. &c. add. arff.

70) G. &c. siæx mark &c.

71) NO. &c. add. arff.

72) DNORS. &c. om. tha.

73) S. fryllakonabarn. LMNO. &c. add. til.

74) G. om. thre. NO. triggiæ markæ.

75) P. om. hwat — marker.

76) I. thet.

77) QS. &c. tha faa the ey &c. DER. &c. om. the — marker.

78) BCK. &c. add. tho.

79) MLNO. &c. sagt ær Ær (L. om. Ær) arffuit &c.

80) K. &c. add. tha.

81) D. 49. add. frillobarn.

82) S. add. Oc.

83) E. &c. Far adelkonu barn meer en siex marker. taki tho frillobarn ey &c. R. &c. om. Ær — marker.

84) DLM. &c. add. oc.

85) LM. &c. om. tho.

86) LNO. &c. nu ær sakt. M. sagt ær.

syskinspiæl,⁶⁾ (⁷the barn see⁸⁾ skild widher⁹⁾ (¹⁰all arff;¹¹⁾ kan¹²⁾ them¹³⁾ peninga wæxa, tha (¹⁴giffuis en luter¹⁵⁾ fore hans¹⁶⁾ sieel, (¹⁷ok taki æn¹⁸⁾ lot¹⁹⁾ (²⁰biscoppen, ok²¹⁾ annan konungen, ok en²²⁾ stadhen epter hans²³⁾ döödh. (²⁴Vm presta barn wari lagh samu.²⁵⁾ §. 1. (²⁶Kan nokot²⁷⁾ giftas (²⁸aff thessom²⁹⁾ fornempdom³⁰⁾ (³¹ok³²⁾ barn affla,³³⁾ gange tha³⁴⁾ swa³⁵⁾ thet arff³⁶⁾ som al annur arff.³⁷⁾

XVI.³⁸⁾

Nw kan nokot³⁹⁾ thet klandas⁴⁰⁾ til⁴¹⁾ arff ær komet; klandas⁴²⁾ thet fore

XVI = MELL. ÆB. 19.

1) S. &c. Nw kan man afla barn &c.	16) DGLNOQ. &c. thera. M. thes. P. add. eller hennes.
2) LMNO. &c. add. j.	17) BCGKLMNOQ. &c. om. ok. D. 51. sidhan. E. en konunger en biscopper. en stadhin. Kan &c.
3) CBKLMNOPRS. &c. frændsemio spiæl. D. &c. frendsæmis spiæld. Q. &c. frænzæmi spiæld. E. frenzæmi. S. &c. add. æller. LMNO. &c. add. j.	18) CB. &c. en.
4) DP. gudzifuio laghi. E. gudssiui laghi. M. gudzefualagh. Q. gudzöffw lag. ONS. gudzöffuio laghi. L. &c. gudzsofwo lagh. R. gudzöfwiæ laghi. G. gudzöfua spiledh (lege spiældh).	19) R. &c. om. lot.
5) S. &c. om. eller. LMNO. &c. add. j.	20) DLMNOR. &c. konungen. een biscoppin oc (R. 95. om. oc) een &c.
6) BCDEGKLMNOQRS. &c. syzskene spiel. 41. sypskapsspiæld. 50. 68. skyldschap spiæld. Lege sifskapsspiæl. Cfr. MELL. ÆB. 18.	21) BCGKQ. &c. om. ok.
7) Q. thet barn se skilt &c.	22) C. 51. trithie. BGKQ. &c. add. lut.
8) EGR. &c. seen. LM. &c. warin. S. &c. æru.	23) LGMNOQ. &c. thera. P. add. eller henna.
9) NO. 43. fra.	24) NO. &c. om. Vm — samu. M. habet hæc in summo margine ab ipso scriba addita.
10) BCDEGKLMQRS. &c. alt. O. allo arfwe.	25) C. &c. sama.
11) E. &c. add. Vm prestabarn wari samu lagh Nu.	26) BCGKQ. &c. Æn (C. 34. nw æn) noghot giptes &c.
12) DLMO. &c. Kunno. N. kunne.	27) N. &c. nokor. ELMNO. &c. add. thera.
13) LM. thy. E. &c. nokro thera. S. &c. nokrom aff thæssom fornæmda.	28) LMNO. &c. om. aff thessom fornempdom.
14) S. &c. thet affaller, giffui en del for thæs siæl, een konungenom en biscoppenom oc en stadhenom Vardha the gipt oc afla the barn varj swa om thera arff som om al annor arff Om prestabarn varj lag sama, æn (46. &c. om) nokot giptis aff thæssom fornæmdom oc barn affla.	29) DER. &c. thennæ.
15) BCDEGKLMNOQR. &c. sic. AHIPX. &c. lut.	30) DR. &c. fornemdo. E. &c. barnum.
	31) EXa. &c. om. ok barn affla.
	32) 36. Xa. add. laghtike.
	33) G. &c. add. saman.
	34) DELMNO. &c. om. tha.
	35) BGR. &c. om. swa.
	36) DE. &c. add. till skiptis.
	37) DE. 29. om. arff.
	38) Q. invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis.
	39) LM. &c. om. nokot.
	40) BEGKLMNOPQS. &c. add. som.
	41) CDELMNORS. &c. j.
	42) S. add. nokot.

enom, tha⁴³) klandas⁴⁴) thet⁴⁵) fore⁴⁶) allom,⁴⁷) hwat hælder⁴⁸) the⁴⁹) skulu thet⁵⁰) wtgiffua ella (⁵¹quart halda, ok wæren thet⁵²) arffuana⁵³) medh⁵⁴) (⁵⁵stadzens ræt⁵⁶) ella wtgiffuen.

XVII.

Dör¹) man²) ok æru giæld epter,³) tha⁴) (⁵giældes giæld⁶) aff (⁷beggias therra oskipto,⁸) ok⁹) sidhan (¹⁰giffues wt morgongawo,¹¹) testament, ok (¹²thet ther¹³) tilhöre,¹⁴) (¹⁵ok¹⁶) aff oskipto godze; sidhan skipten¹⁷) arffua¹⁸) thet¹⁹) ater ær²⁰) (²¹epter thy som²²) tilbör.²³) Ær eig godzet mera æn giældet²⁴) (²⁵ær, tha giældes²⁶) giældet,²⁷) ok²⁸) testament ok morghongaffwo²⁹) (³⁰kome ther til, ok (³¹giffwis enkte wt them thær aff som thet

XVII: pr., cfr. MELL. ÆB. 20.

43) B. 36. om. *tha*.

44) BCKQ. &c. *klandes*. G. &c. add. *ok*.

45) DLM. &c. add. *oc*.

46) G. 39. add. *androm*.

47) S. &c. add. *androm*.

48) A. *hæller* primum scriptum est. NO. &c. om. h. v.

49) E. &c. *erfuingiane*.

50) E. &c. om. *thet*.

51) DER. &c. om. *quart*. LMNO. &c. *behalda*.

52) S. &c. add. *arff*.

53) P. om. *arffuana*.

54) LMNO. &c. add. *enom*.

55) ELMNOS. &c. *stads*. 98. *LandsLagom eller wtgiffuen*.

56) R. &c. *brefve*.

1) E. &c. *Nu dör bondhe oc* &c.

2) SXa. &c. add. *æller kona*.

3) DELMNO. &c. add. *han*.

4) BEGR. &c. om. *tha*.

5) LMNO. &c. *skulu the gældin gældas aff* &c.

6) D. 27. *gieldin*. GP. om. h. v.

7) D. &c. *beggie*. BCGKQ. &c. *allo oskipto*. S. &c. *oskipto oc* (46. &c. *aff*) *bæggias deel, Oc* &c.

8) G. 52. add. *goze*.

9) LM. om. *ok*.

10) DE. &c. om. *giffues wt*. LMNO. &c. *skiptis aff morghingaffwor*. S. &c. *taghis morghongaffwor*.

11) 27. &c. *morghongaffwor*. BDGR. &c. *morghongafua*. BDELMNO. &c. add. *oc*.

12) LMNO. &c. *annor thing som ther til höra, Sidhan* &c.

13) I. &c. om. *ther*.

14) EPQXS. &c. *til hörir*. BCGK. &c. *til bör*.

15) BCKRS. &c. om. *ok*. G. *alt*. D. *giffuis wt aff oskipto*. Sidhan &c. E. *scal af oskipto wtgiffuas*. sidhan &c.

16) Q. add. *bör*.

17) B. &c. *skipta*.

18) DELMNO. &c. *arfuane*.

19) BCKQ. &c. add. *som*. S. add. *sua som*.

20) NO. om. *ær*.

21) S. &c. om. *epter* — *tilbör*.

22) DELMNOR. &c. om. *som*. GLM. &c. add. *thet*.

23) LM. *bör*.

24) GLMNOS. &c. *gielden*.

25) LMNO. &c. *æro*. BCGKQ. &c. om. h. v. S. om. *ær* — *ok*.

26) LMNO. &c. add. *æ*.

27) DEGLMNO. &c. *gieldin*. LMNOR. &c. add. *först*.

28) BCEGKQ. &c. om. *ok*.

29) LMNOP. &c. *morghingawor*. BDG. &c. *morghongafua*. R. &c. *morghin gafwan*. S. *Morghongaffuanar*.

30) BCGKLMNOQ. &c. om. *kome ther til*. R. &c. *oc andra gafwor the han förre gaffhafwin ænga makt oc wtgiffwis ænkte thöm*

war³²) giffuit. (³³Wintz eig godzet³⁴) til,³⁵) tha er ther³⁶) want³⁷) pe-ninga taka som³⁸) enge³⁹) til⁴⁰) æro, (⁴¹ok arffua⁴²) æren⁴³) saklöse,⁴⁴) (⁴⁵ok engin haffui wald nokro⁴⁶) arffui⁴⁷) skipta för æn⁴⁸) giæld guldin æru (⁴⁹the han giælda attæ. (⁵⁰Rækker eig godzet⁵¹) (⁵²til fulla giælda,⁵³) tha fælles (⁵⁴aff (⁵⁵allom giældom swa⁵⁶) (⁵⁷aff mark som aff andre.⁵⁸) §. 1. (⁵⁹Ær⁶⁰) nokor panter forstanden epter⁶¹) (⁶²manz dödh,⁶³) (⁶⁴tha (⁶⁵skal then⁶⁶) som panten⁶⁷) ær satter, haffua wald han ægha eller sælia epter laghum, ok (⁶⁸enkte (⁶⁹wtgiffuas (⁷⁰eller fællas aff honom, vtan han bætre

- &c. S. &c. om the koma ther til, ffindz oc ey &c.
- 31) LMNO. &c. andra gawor the han gaff j sin ytersta tyma eller oc (NO. &c. om. oc) för, (28. 37. add. hafui ænga makt) Rekker ey &c.
- 32) G. ær.
- 33) D. Winder. IP. &c. ffinz. EXa. &c. Rekker. 30. för æn giæld ærw guldhen kan tha ey thet finnas tha ær &c.
- 34) DES. &c. goz.
- 35) LM. &c. om. til. BCGKQ. &c. aat. M. add. epter giældin. LNO. &c. add. æpter geldomen. DE. &c. add. fullæ giældæ. S. &c. add. fulla giældha, oc annat som för ær sakth.
- 36) EXa. &c. om. ther. P. add. ont.
- 37) ELMNORXa. &c. ont. 30. 36. ilt. R. &c. add. at.
- 38) R. &c. om. som. HI. &c. ther.
- 39) M. &c. ingen. N. &c. engte.
- 40) BCGKQ. &c. om. til.
- 41) MLNO. &c. warin tha (N. the) arfuane saklöse.
- 42) DE. &c. arfuane.
- 43) DR. &c. æra vel æru. BCEGKQS. &c. warin.
- 44) LMNO. &c. add. oc fellis slikt aff mark som aff mark j allom giældum.
- 45) C. &c. om. ok. LMNO. 43. Tho hafwe engin wald (NO. 43. add. eller walð) nokro &c.
- 46) DBCEGHILMNORS. &c. sic, vel nakro. AKPOX. &c. nokra vel nakra.
- 47) A. for additum est at lineolis inductum. HIP. 41. add. för.
- 48) DEO. &c. add. all.
- 49) LMNOS. &c. som then dödhe atte gæl-
- da. Xa. efter then dödhe, the som han &c. E. &c. epter then dödha. Rekker &c.
- 50) LMNO. &c. om. Rækker — andre.
- 51) CDEKQS. &c. godz.
- 52) S. &c. aath fullom giældom, fællis &c.
- 53) 52. 100. Betalning.
- 54) R. 95. om. aff allom giældom.
- 55) E. om. allom — aff.
- 56) DRS. &c. slikt.
- 57) G. mark som mark aff slaas, Ær &c.
- 58) BCDEKQRS. &c. mark.
- 59) 29. 58. 61. 64. 66. Xa. om. hanc §. 27. 36. habent hanc §. post §. 2.
- 60) DELMNOS. &c. add. oc.
- 61) S. &c. add. nokors.
- 62) BCGKQ. &c. then dödha. tha &c.
- 63) A. dödha scriptum est, at litt. a deleta. HI. &c. dödha.
- 64) S. &c. haffwj vald, then panthen sætter ær, at sælia, (46. &c. add. eller) ægha æller borth giffua æpter laghum, hwem, (46. &c. add. han vil) vtan panthen ær bætre æn giældit, tha scal then som panthen hauor handa mællom fulla thæs dödha mansens arffvom all thet panthin ær bætre æn giældit æpter godha manna mætzordhom, æller androm thom han skyllogher ær som dödher bleff, Ær oc &c.
- 65) DE. &c. agher. LMNO. &c. ægher then wald som pantin ær satter han ægha &c.
- 66) R. &c. han.
- 67) BEK. 20. pantren.
- 68) BQ. &c. om. enkte. G. ey. LMNO. &c. fællis enkte aff &c.
- 69) ER. &c. wtgifuis eller fellis. D. gifuis wt aff honum. eller aff fellis. vtan &c.
- 70) BCKQ. &c. om. eller fællas.

ær⁷¹) epter godra manna mætzordhom,⁷²) tha skal (⁷³thet⁷⁴) han bætre ær
 (⁷⁵arffwm hans antwardas,⁷⁶) ella⁷⁷) them han⁷⁸) skyldogher⁷⁹) ær. Ær ok
 (⁸⁰then sami⁸¹) panter⁸²) eig forstanden, (⁸³ægghen tha alle the⁸⁴) (⁸⁵han 40
 (⁸⁶giældskyldogher ær⁸⁷) wald⁸⁸) ægha (⁸⁹ella sælia⁹⁰) swa fast⁹¹) som
 then⁹²) (⁹³han vndir⁹⁴) handom haffuer,⁹⁵) (⁹⁶ok fællis slikt (⁹⁷aff mark som
 aff mark.⁹⁸) §. 2. (⁹⁹Kunno ok nokot arffua thæs dödha¹⁰⁰) (¹aff arffue²)
 haffua³) taket⁴) för æn thet⁵) skiptis, (⁶ella ok⁷) sidhan, ok (⁸lönir thet⁹)
 tha giæld¹⁰) kræffuias,¹¹) ok¹²) wardher¹³) til wnnen,¹⁴) giffui vt (¹⁵alt giæl-
 det æ mæn¹⁶) bæggia therra rækker, ok wari¹⁷) eig man¹⁸) thæs bætri.¹⁹)

71) D. wari. LMNO. &c. kunne vara.

72) LMNO. &c. add. Ær han bætre æn geldin æro (M. gellit ær; NO. &c. thet gieldet ær) som han stander fore.

73) LMNO. &c. swa mykyt som han &c. B. &c. han thet bætra ær arffwm hans andwardha &c.

74) C. add. som.

75) MLNO. &c. thæs dödha arffuom (N. om. arffuom) ater antwardas.

76) GK. &c. andhwarda.

77) NO. &c. add. oc.

78) CK. &c. om. han. B. ther.

79) DENOR. &c. giældskyldogher.

80) LMNO. &c. om. then sami. E. pantrin then ey &c.

81) DRS. &c. om. sami.

82) DLMNOS. &c. pantin.

83) LMNO. &c. Tha hafve alle (MNO. &c. add. the) wald (NO. &c. add. som) han gælskylogher ær han ægha &c.

84) G. han. GS. &c. add. som.

85) E. wald som han skyldogher ær wald &c.

86) E. &c. skyldogher. K. 51. giellogher. CQ. gielda agher. wald &c.

87) S. &c. war, oc haffui. D. add. han.

88) ES. &c. add. han.

89) Xa. sælia eller bortgifva (pro ella sælia).

90) 27. 36. add. then sama panth.

91) ELMNO. &c. wel.

92) QS. &c. han. GS. &c. add. som.

93) S. &c. om. han. LM. ther dom pa (M. oppa) han hafver.

94) BG. &c. i.

95) R. 95. hafdhe.

96) LMS. &c. om. ok — som aff mark.

97) 80. Xa. för enom aff march, som för androm aff march.

98) 49. 88. add. så för enom som (88. så) för androm.

99) EDLMNORS. &c. Nu (DRS. &c. om. Nu) kan (RS. &c. add. ok) nokor arffue &c.

100) DER. &c. add. nokot.

1) LMNO. &c. om. aff arffue.

2) S. thy arffda gotzena. R. 95. add. taka ælla.

3) S. &c. add. nokot. L. add. vndan. MNO. 43. add. nakat vndan.

4) LM. add. oc lönt.

5) E. 30. om. thet. LMNO. &c. arffwit. R. 95. thy.

6) S. &c. om. ella ok sidhan.

7) DE. &c. om. ok.

8) S. &c. vil thet vndan skiptena löna, tha &c.

9) LM. &c. om. thet.

10) CDS. &c. gieldet. ELMNO. &c. geldin.

11) BCDKQR. &c. krefs. S. &c. vtkrefs.

12) LMNO. &c. om. ok.

13) DE. &c. add. ther. LMNO. &c. add. han ther. S. &c. add. ther medh laghum (46. &c. laglige).

14) DELMNO. &c. add. tha.

15) R. &c. om. all. G. thet. L. &c. all gældin.

16) BCDEGKLMNOQRX. &c. mædhan.

17) S. &c. add. sidhan.

18) HI. 50. om. man.

19) CB. &c. sic. A. batri.

XVIII.

N^{w20}) dör²¹) then man som²²) (²³eig haßuer²⁴) arffua²⁵) inrikis, komber rættar arffue²⁶) innan nat ok aar²⁷) medh fullom²⁸) skælum ok²⁹) breffwum³⁰) at han ær hans rættar³¹) arffue, taki tha³²) arff hans. Komber han³³) eig innan nat³⁴) ok aar,³⁵) taki tha³⁶) konunger arff hans, (³⁷hwat thet ær³⁸) iordh eller lösöra; thet (³⁹kalladhes fordhom⁴⁰) dana arff.⁴¹) §. 1. Nw (⁴²æn gardha,⁴³) iordh⁴⁴) ella andra æghur⁴⁵) æru giffna⁴⁶) honom, tha⁴⁷) taki then (⁴⁸them ater⁴⁹) som (⁵⁰thöm vtgaff, (⁵¹tho swa at thet witerliket ær⁵²) medh⁵³) stadzens⁵⁴) (⁵⁵breffwe (⁵⁶ok incigle at han (⁵⁷thet vtgaff. §. 2. (⁵⁸Nw æn man inlænsker ær ok (⁵⁹weet man hans⁶⁰) arffua,⁶¹) tha skal arffuit standa (⁶²swa længe at⁶³) han komber som⁶⁴) ærffua skal. Nw æn (⁶⁵man weet eig hans arffua, ok komber eig⁶⁶) budh aff (⁶⁷honum ella san

XVIII = MELL. ÆB. 21. Cfr. BjR. 26.

20) S. &c. om. *Nw*.

21) K. 33. *dö*.

22) L. &c. om. *som*.

23) S. &c. *arffua haßuer vtrikis, komber then man hans arffue ær jnnan &c.*

24) E. add. *sina*.

25) LMNO. &c. add. *æpter sik*.

26) L. om. *arffue*.

27) SXa. &c. add. *æpther thet han (80. Xa. hin) dödher ær*.

28) LMNO. &c. *swa*.

29) MNO. &c. *eller*.

30) S. &c. *godhe visso*.

31) S. &c. *visse oc rætte*.

32) BES. &c. om. *tha*. BNO. &c. add. *han*.

33) CKQ. &c. om. *han*.

34) N. om. *nat*.

35) E. &c. add. *æpter thet, hin ær dödher*. S. &c. add. *som sakt ær*.

36) DER. &c. om. *tha*.

37) LMNO. &c. om. *hwat — lösöra*.

38) S. 27. &c. add. *æller vel heller*.

39) G. &c. *kallas dana arff*.

40) K. 51. add. *daghom*.

41) DE. &c. *danar arff*.

42) S. &c. *kan jordh, gardha, æller andra æghor vara giffuith hanom &c.*

43) 23. X. &c. *gardhar*.

44) LMNO. &c. om. *iordh*.

45) M. 27. *gafuor*.

46) D. *gifuin*.

47) DELMNORS. &c. om. *tha*.

48) S. *i gen vtgaff &c.*

49) E. om. *ater*.

50) NO. &c. *honom them gaff*.

51) LMNO. &c. om. *thet &c. G. om. tho — vtgaff*.

52) DE. *wari*.

53) LMNO. &c. add. *witnom eller*.

54) BCKQS. &c. *stadz*.

55) S. *jnciglom oc breffuom ath &c.*

56) D. om. *ok incigle*. LMNO. &c. om. *ok — vtgaff*.

57) BCKQRSX. &c. sic. AHIP. 41. *thy*. DE. &c. *honom thet gaff*. Cfr. nott. 51, 56 supra.

58) Q. 72. om. *Nw — ærffua skal*.

59) 59. 65. Xa. sic. ABCDEGHKLMNOPRSX. &c. om. *weet man*. Cfr. MELL. ÆB. 21: 1.

60) BCGK. &c. *manz*.

61) S. add. *oc vet man ey hans arffua*.

62) BCDEGKRS. &c. *ther til at* (CDEGRS. &c. om. *at*) &c. LMNO. 43. *til thes at &c.*

63) P. &c. om. *at*.

64) BCGKR. &c. om. *som*. DLMNOR. &c. add. *thet*.

65) G. om. *man*. DELMNO. &c. *engin weet hans &c. S. &c. mannin ær ey inrikis* (46. &c. add. *som*) *arffuith skal vpbæra æller*

wissa hwar han ær, ella komber eig siælfuer innan nat ok aar⁶⁸) epter thet⁶⁹) arffuit⁷⁰) fiol,⁷¹) tha⁷²) taki konunger⁷³) halft ok (⁷⁴halfft giffuis fore hans siæl.

XIX.

Uill (¹nokor man ella kona göra²) testament heel³) ella siwker, (⁴haffuer han⁵) barn epter sik, haffui tha⁶) wald⁷) giffua hwarn tiunda pæning⁸) aff allo⁹) sino godze,¹⁰) rörliko ok orörliko. Haffwer han¹¹) eig barn,^{11a}) vtan¹²) haffuer¹³) tho andra¹⁴) arffua inlændis, haffui tha wald¹⁵) giffua hwarn thridhia pæning aff allo thy som¹⁶) (¹⁷han ægher, som (¹⁸för ær saght. §. 1. Haffuer han (¹⁹ella hon hwazke²⁰) barn ella inlænzka arffua,²¹) vtan²²) haffwir tho arffua vtlændis byggiande,²³) (²⁴haffui tha²⁵) wald²⁶) giffua alt halft²⁷) thet (²⁸han agher, som (²⁹för ær³⁰) saght. Haffwi tho engin wald³¹) giffua

XIX, cfr. BjR. 29.

man spör ey for visso hwar honom ærffua scal jnnan nath &c.

66) LMNO. &c. enkte wist.

67) G. &c. thöm. LMNO. &c. hans arfwom eller erwinge (MNO. &c. arfuin) sielfwer &c.

68) P. om. aar.

69) S. &c. thy. MNO. &c. add. at.

70) G. om. arffuit.

71) 41. X. &c. föll. ELMNOS. &c. fallit ær.

72) LMNOS. &c. om. tha.

73) DELMNOS. konungen.

74) S. &c. giffui halft for thæs dödha siæl aff hans goze.

1) S. &c. man göra sith testamenth &c.

2) G. om. göra.

3) D. &c. heelbrygde. G. hælbrogdho mæniskya.

4) LMNO. &c. hafwi wald at gifwa hwarn tyonda (37. &c. tiughunda) pænig om han hafwer barn æpter sik, rörlikit (N. retteligit) oc orörlikit. S. som barn haffuer æpther sik oc hauer tho ærffingia j rikena, giffui tha hwan tridhia &c.

5) PR. &c. om. han.

6) E. &c. om. tha.

7) G. &c. add. at.

8) I. pæninga. 49. &c. add. efter sigh.

9) R. &c. om. allo.

10) G. &c. om. godze.

11) R. 95. add. ælla hon.

11a) 27. &c. add. epther sik.

12) BCGKLMNOQ. &c. oc.

13) M. om. haffuer.

14) LMNO. &c. om. andra.

15) GMNO. &c. add. ath.

16) BCDEGKQRS. &c. om. som.

17) LMNO. &c. nu ær sakt.

18) E. &c. sakt ær.

19) S. &c. ey ærffua jnririkis, Oc hauer tho &c.

20) BCDEGKLO. &c. hwarte. NOX. &c. huar-ken.

21) LMNO. 43. add. eller frænder.

22) LMNO. &c. oc. E. add. han.

23) LMNOS. &c. om. byggiande.

24) S. &c. giffui tha alt halft, Haffwe tha engen &c.

25) BCGKQ. &c. om. tha.

26) EGLMNOR. &c. add. at.

27) 87. Xa. om. halft.

28) LMNO. 43. the agha, badhe (NO. 43. om. badhe) rörlikit oc orörlikit hafwi &c.

(³²vndan sinom (³³arffwm ella sinom barnom ella (³⁴vtlænskom arffwm hws,³⁵) (³⁶gardh ella iordh, en³⁷) the wilia³⁸) i (³⁹landit fara,⁴⁰) ther⁴¹) bo⁴²) ok⁴³) byggia,⁴⁴) vtan swa at⁴⁵) arffuane⁴⁶) mogho⁴⁷) thet ater lösa (⁴⁸vndi sik, (⁴⁹æn the wilia, innan nat ok aar. §. 2. All⁵⁰) testament,⁵¹) all⁵²) giæld,⁵³) (⁵⁴alt thet liiksins vtfærdh ær, ok⁵⁵) graffua ööll,⁵⁶) offer ok (⁵⁷tholikt alt⁵⁸) skal aff oskipto godze⁵⁹) vtgiffwas (⁶⁰ok giældas; æn⁶¹) all⁶²) epter gærdh⁶³) sidhan⁶⁴) epter then dödha giffs,⁶⁵) (⁶⁶giffui then⁶⁷) vt som⁶⁸) arffuit op-

29) E. &c. sakt ær.

30) K. &c. var.

31) EGNOR. &c. add. at.

32) LMNO. &c. hans (NO. &c. hws) iordh eller gardha vndan sinom barnom arfvom inlændzkom eller vthlændzkom them hær wilia &c. S. &c. gardha. gotz æller tompther vtan arffuom til ater löse (46. &c. ætter lösn) jnnan &c. — Verba en the wilia — byggia extraneos tantum heredes respicere manifestum est; melius itaque res exprimitur si verba hoc ordine ponuntur: hws, gardh ella iordh vndan sinom barnom ella andrum inlændzkom arffuom, ella vndan vtlændzkom arffwm en the wilia i landit fara, ther bo ok byggia, vtan swa &c.

33) R. 95. om. arffwm ella sinom. DEXa. &c. barnom eller inlændzkom arfvom. eller vndan (23. Xa. &c. om. vndan) vtlændzkom. (19. &c. add. arfvom) hws &c.

34) R. &c. inlændzskom arfvom. ælla vtlændzskom. (40. &c. vtlændzskom) hws &c.

35) BG. &c. add. eller.

36) BCDEGKQR. &c. gardha. P. om. h. v. Xa. om. gardh ella.

37) BC. &c. æn. R. &c. vm.

38) DE. &c. add. in.

39) BCGKQ. &c. landeno wara ther &c. LM NO. &c. landeno boo &c.

40) ER. &c. add. oc.

41) E. hær. D. 60. add. at.

42) BGKQR. &c. boa.

43) B. eller.

44) C. add. vtan han wili j landeno wara ther bo ok byggia.

45) CBDEGKLMNOQR. &c. sic. AHIPX. thet.

46) E. &c. erfuingiane. LMNO. &c. the.

47) BGKQ. &c. maghen vel moghen.

48) LMNO. &c. om. vndi sik.

49) LMNOR. &c. om. BCGKQ. &c. om. æn the wilia.

50) GL. &c. Alt.

51) R. &c. add. oc.

52) LMNOR. &c. om. all.

53) BEGR. &c. add. oc.

54) ER. &c. om. alt. LMNO. &c. graföll (O. Grafua öll) tha (N. Graffuæ. all the) liik iordhas offer oc annat tholkit skal &c. S. &c. grafföl ærffue öl, (46. &c. om. ærffue öl) the sculu al thaghas aff ooskipto gotze, Al annor æpter gærdh svm görs sidhan arffue ær skipt göre thæn som arff hauer vpburit oc handa mællom kaffuer, som ær Manadhamotz öl &c.

55) BCDEGKQR. &c. om. ok.

56) E. &c. grafföll. D. grafuara öl.

57) E. all tholikt ær scal. &c. D. alt annat. scal &c.

58) G. &c. add. thet.

59) LMNO. &c. om. godze.

60) BCGKLMNOQ. &c. om. ok giældas.

61) R. &c. ok.

62) DLMNO. &c. add. annur.

63) BCGQ. &c. eptirferd.

64) DELMNOR. &c. om. sidhan.

65) DELMNOR. &c. om. giffs. BCGKQ. &c. vtgifs. LMNO. &c. add. hona. D. add. gifui then. (haec verba linea inducta sunt) swa som manadha öl. aarsmot. oc adhræ thölica eptir gierdhir.

66) 30. gensthæn vt swa som &c. 49. &c. skall then bekosta som &c.

67) D. add. them. E. &c. add. hona.

68) L. &c. om. som.

tok,⁶⁹) (⁷⁰swa som⁷¹) (⁷²manadha motz ööll ok⁷³) aarsmotz ööll⁷⁴) ok andra tholika eptergærde.⁷⁵)

XX.

Gipter¹) man (²skylmænne (³sith eller oskylt aff godze sino, ok⁴) (⁵dör sidhan barnalös,⁶) (⁷gange ater gozit til⁸) then thet⁹) vtgaff (¹⁰swa mykit¹¹) (¹²vtgiffuit war medh honom ella henne. (¹³Thet (¹⁴ower afflat godz ær thet¹⁵) ærfue¹⁶) sidhan¹⁷) næste frænder.¹⁸) Ok¹⁹) (²⁰thenna gawor²¹) 41 fæstes²²) medh stadzens breffue (²³ok incigle.

XXI.

Nw kan gudhfadher ella gudhmodher gudhbarne sino²⁴) pæninga giwa ella (²⁵annat (²⁶nokot, ok fadher ok²⁷) modher sænda²⁸) (²⁹the pæninga til sios;³⁰)

- 69) BCGKQ. &c. tok. DLMNO. taker. E. &c. add. oc nþbar.
 70) DM. &c. om. swa — eptergærde.
 71) LNO. &c. add. ær.
 72) E. 59. manadha öll. LNO. &c. manadha moth, (N. moott, om. manadka) aars moth, oc annat tholkit.
 73) BCEKQRS. &c. om. ok.
 74) EG. arsmot, om. ööll.
 75) EGPX. &c. epter gerdher. BCKQS. &c. epte gerdh. R. &c. atirgærdher. 40. add. epter dödan.
 1) A. Rec. man. mutatum in Gifter. SXa. &c. Giffuer.
 2) DEHINOQ. skylmænne. BCGK. &c. skylmende. P. 39. skylmanne. 26. X. &c. skylmanne. 58. &c. stiffbarn. S. &c. skylman nom eller oskylloff aff &c.
 3) Xa. om. sith eller oskylt.
 4) LMNO. &c. add. then som swa ær gipter.
 5) E. thet dör barnlöst.
 6) CGLMNOPS. &c. barnlös. BDR. &c. barnlöst.
 7) S. &c. then som giffuit var, tagki then ater som vtgaff Oc hval sidhan öffuer aflat ær thet magho ærffingia skipta, the gaffua scal stadfæsth vara medh stadz bræffuom oc inciglom.
 9) R. 95. vndi.
 9) N. thes. M. &c. som.
 10) LMNO. &c. alt saman, oc thet ther ofwer ær tha ærfwe &c.
 11) DE. &c. add. som.
 12) C. thet var gifuith medh &c. BKQ. &c. thet var. thet ofwer &c. G. ther war ofwir afladh gozeth &c.
 13) D. Oc all ofuer aflat goz. erfue &c.
 14) 26. öffuerlöps godz ær ærffua &c.
 15) BCGKQR. &c. om. thet.
 16) CGR. &c. ærfuen.
 17) ELMNO. &c. om. sidhan.
 18) LMNO. 43. add. hans.
 19) D. om. Ok.
 20) ODLMN. &c. tholika, Thölica vel tholika. R. 95. thæssin gafwan &c.
 21) E. &c. gafua.
 22) B. 26. festas. CG. festins. DLMNO. &c. sculu stadfestas. E. &c. scal stadfestas.
 23) LMNO. &c. om. ok incigle.
 24) CQ. om. sino.
 25) DR. &c. nokor annar. oc &c. LMNO. &c. nokor (MNO. add. annor) godh thing, Oc &c.
 26) S. &c. om. nokot ok.
 27) LNOPRX. &c. eller.
 28) BCKQS. &c. sender.
 29) G. thöm. S. &c. thom til &c.
 30) EDNOR. &c. sio vel sið.

öfras³¹) the pæninga³²) ella nidhras,³³) thet³⁴) wari barnsins gaghn,³⁵) ok (³⁶take (³⁷the³⁸) pæninga barnet³⁹) först⁴⁰) aff⁴¹) oskipto;⁴²) sidhan⁴³) skipte⁴⁴) syskene fædherne sino⁴⁵) ok mödherne.⁴⁶) §. 1. (⁴⁷Kan (⁴⁸nokor thrætta mællen therra koma (⁴⁹om⁵⁰) godzet, at⁵¹) annat⁵²) therra⁵³) (⁵⁴sigher thet⁵⁵) swa wara ok annat⁵⁶) eig, ligge thet til therra manna⁵⁷) nær waro,⁵⁸) eller ok⁵⁹) til (⁶⁰fædhernis eller⁶¹) mödhernis breffue æn⁶²) the⁶³) dödh æru, (⁶⁴at swa war giort. Nw sigher (⁶⁵annat therra thet⁶⁶) mera wara ok annat⁶⁷) minna,⁶⁸) swæri (⁶⁹thet til siin⁷⁰) (⁷¹then thet⁷²) handa mællen haffuer, medh siæx (⁷³manna edhe⁷⁴) at (⁷⁵thet godz⁷⁶) war⁷⁷) swa

- 31) EHINRSX. &c. sic. BCDKLMQ. &c. *yfras. A. offuras. P. offueras. G. &c. ympnas. 23. Xa. &c. vexa. 50. &c. ökas. 105. koffras.*
- 32) MS. &c. om. *pæninga.*
- 33) SXa. &c. *minskas.*
- 34) D. om. *thet. E. tha.*
- 35) ELMNO. &c. om. *gaghn. 49. Xa. &c. add. eller skada.*
- 36) S. &c. *barnith (46. &c. thet barn) scal the pæninga hafwa ath ooskipto.*
- 37) E. &c. *them barnit &c.*
- 38) DNO. &c. add. *samu.*
- 39) Q. 64. om. *barnet.*
- 40) NO. &c. add. *vt.*
- 41) BCGKQ. &c. at. DLMNORXa. &c. add. *allo.*
- 42) DELMNORS. &c. add. *oc.*
- 43) S. *sen.*
- 44) BCDEGKLMO. &c. *skipten.*
- 45) LMNO. &c. *sit. S. &c. om. h. v.*
- 46) ES. &c. add. *Nu.*
- 47) LMNO. &c. *Komber nokor thrætta therra mellan (M. j mellom) j oc (NO. &c. om. j oc) sighir annar wara swa oc &c. S. &c. kunno the kiiffua om gotz, Standke thet til thöm mannom nær &c.*
- 48) R. 95. *nakat thera mællan koma vm gozit at thrætta. Annat &c.*
- 49) BGKQ. &c. om. *om godzet at.*
- 50) D. 64. add. *thettæ. E. &c. add. thet.*
- 51) CDE. &c. om. *at.*
- 52) DEGKQ. &c. *annar.*
- 53) ER. &c. om. *therra.*
- 54) G. om. *sigher thet.*
- 55) BCKQ. &c. om. *thet.*
- 56) CDEGKLMNOQ. &c. *annar. P. 52. add. therra.*
- 57) BCGKQ. &c. add. *ther. DENO. &c. add. som. LM. &c. add. som tha.*
- 58) LMNO. &c. add. *tha thet gafs oc ther aff wita.*
- 59) RS. &c. om. *ok.*
- 60) E. &c. *fadhers brefua oc moders en &c. D. fadhursens brefuæ. eller modhorinnæ. at thet swa giort war. vm the dödh æra. Nu &c. S. &c. fadhers oc modhers breffue hwat ther om santh, (46. &c. add. ær, om the äre döda,) Nw sigher annar mere oc annor minne, tha swærij han til sin (46. &c. add. som) handha &c.*
- 61) GLMR. &c. *ok.*
- 62) R. &c. *vm.*
- 63) G. *then.*
- 64) LMNO. &c. *Æro ey the witne til eller breff, tha swæri &c.*
- 65) E. &c. *thet een wara mera oc annar minna &c.*
- 66) BGR. &c. om. *thet.*
- 67) CD. &c. *annar.*
- 68) Q. &c. add. *wara.*
- 69) BCGKQ. &c. *tha then &c. D. &c. then till sijn som handæ &c. E. &c. tha han som thet handa mellan hafuer til siin medh &c.*
- 70) LM. *sik.*
- 71) LMOR. &c. *som. N. &c. om. then thet.*
- 72) BGKLMOQR. &c. om. *thet.*
- 73) S. &c. *godhom mannom. ath &c.*
- 74) N. om. *edke.*
- 75) LMNO. &c. *swa mykyt war honom eller hæne gifwit Oc skal man pröfwa kuru*

myket; ok⁷⁶) tho (⁷⁹skal thet pröffuas för⁸⁰) huru (⁸¹ther medh ær köpen-
skaper⁸²) driffwin. Ok thet⁸³) giffuit godz ok swa afflat⁸⁴) gange swa⁸⁵)
til arffs⁸⁶) som all annur⁸⁷) (⁸⁸arff æn⁸⁹) thet⁹⁰) barnit döör.⁹¹)

(¹Jordha balker (²haffuer³) (⁴flocka XVII.⁵)

primum.

Hwru ærffda godz skal vpbiudhas,⁶) sælias ella pantsætias.

II. Hwru byrdhamæn magho thompt ella gardh aterlösa.

III. Nw deler then som salde ok byrdhamæn som ater wilia (⁷lösa, ok si-
gher the tomtpt eller gardh eig wara laghlika vpbudhna ella sik hem
budhna.

III. Hwru afflinga tomtpt ella gardha ægha sælias.

V. (⁸Nw medh hwilkom wærdhörung⁹) man ma tomtpt ella gardh aterlösa.

*köpinskerper ær ther medh drifwin thet
godz swa wardher gifwit oc aflat skal til
arff ganga som &c.*

76) ES. &c. om. godz.

77) DRS. &c. ær.

78) DE. &c. om. ok.

79) S. &c. *pröffue huru thet medh köpen-
skat driffwit ær, ath thet ær giffuit gotz
som for sagdes oc swa aflath, oc (46. &c.
om. oc) gange thet gotzeth til arff som
all annat.*

80) DE. &c. om. för.

81) BCGKQR. &c. *thet ær i (C. 34. om. i;
QR. 95. medh) köpinskerper drifuiith.*

82) E. *köpslaghan.*

83) DE. &c. *thetta. G. 33. ath thet ær.*

84) E. add. *ær.*

85) E. &c. om. *swa.*

86) G. &c. *arff.*

87) B. *annat.*

88) S. om. *arff — döör.*

89) R. &c. *vm. DLMNO. &c. tha.*

90) B. &c. om. *thet.*

91) LMNO. &c. add. *som thet godzsit gif-
wit war. G. add. som för ær sakth.*

1) EBDGK. &c. habent rubr. *Her byrias
Jordha balker (B. add. Tabula). LS.
Hær byrias iordha balker oc tælias j ho-
nom flocka XVII. M. Her börias ior-
da balkir medh flocka XVII. N.
Her börias tabulæ aff Jordæ bakll
(sic) Aktæ honom granlegæ. huru
han aatskils etcetera. O. Hær böri-
as Jorda balker fforst huro man
skal gord sælia oc vpbwyda oc næ-
sta frændom hembyuda. HIQ. &c. ca-
rent rubrica.*

2) C. &c. om. *haffuer flocka XVII. R.
БѢРИАС НЕР.*

3) P. add. *j sich.*

4) X. XVII. *Capitel.*

5) P. XVIII.

6) 99. X. add. *och.*

7) 72. *Foliis deperditis sequentia desunt us-
que ad verba eller tomtpter som &c. in fine
cap. 4.*

8) 99. X. om. *Nw. P. Hwru man ma thompt
eller gardh aterlösa medh hwat verdo-
rom.*

9) HIX. &c. sic. *A. wærdordhom.*

- VI. Nw¹⁰) huru man ma sik aff hænda (¹¹tompt ella gardh medh köp ella¹²) skipte.
- VII. Nw¹⁰) æn köpt tompt ella gardher klandas.
- VIII. Nw¹⁰) æn then som sæl giter eig hemolt giort köp ella skipte.
- IX. Nw¹⁰) huru man ma sælia anners¹³) manz tompt ella gardh.
- X. Hwru¹⁴) owermagha ella iumfru tompt ma sælias ella aterlösas.
- XI. Um tompt ella gardh skiptes a landet i iordh.
- XII. Nw gör man badhe köp ok skipte aff stadhenom ok a landet.
- XIII. Nw¹⁵) vm lagha iordh,¹⁶) tompt ella gardha.¹⁷)
- XIII. Nw vm man far iordh fore affradz dagha,¹⁸) ok gardh ella tompt fore fardhagha.
- XV. Hwru barn ægha födha fadher sin¹⁹) ok modher sina.²⁰)
- 42 XVI. Hurw bondin ma husfrw sinna iordh, tompt eller gardha forgöra (²¹eller sælia, eller husfrw bondans.
- XVII. Hurw the forskæl man ella kona gör i sinum ytarsta tima²²) skulu stadhgas.

(I.)²³)

Nw wil nokor²⁴) sælia tompt (²⁵sina eller gardh sin²⁶) then han hafuir medh arffue fangit, tha skal han (²⁷then sama gardh²⁸) (²⁹a threm (³⁰mal, cfr. BjR. 1.

10) 99. X. om. *Nw.*11) G. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba *thet ey jnnan sama dagh &c.*, cap. 2: pr.12) P. *ock.*13) HIX. &c. *annars.*14) P. *Nw hurw.*15) 99. X. om. *Nw.*16) DES. *iordha hefd.* BCKQR. &c. *iordh hefdh.* Legendum videtur *hæfdh a iordh.* Cfr. MELL. EgnB. ind. 25.17) P. *gard.*18) HIPX. &c. sic. A. *affuradz dagha.*19) P. om. *sin.*20) P. add. *pa theris aller eller mothegang.*21) HI. om. *eller sælia.*22) P. add. *vpva sotta sængh.*23) DHX. hic habent titulum *Jordha bal-ker.*24) S. &c. *man.*25) S. &c. *æller gardh the han &c.*26) EKLMO. &c. om. *sin.*27) E. &c. *them a radhstufv laghlica vpbiudha thræ manadagha Oc &c.*28) LMNO. &c. add. *ællir tompt.*29) LMNO. &c. *thre manodagha. R. &c. thre manadha a &c.*30) 27. 36. Xa. *radstughu daghum laghlica vpbiudha (Xa. lysa).*

nadaghum a radzstufw laghlika³¹) vpbiudha, ok³²) sidhan (³³biudha³⁴) (³⁵then sama gardh³⁶) næstom³⁷) frændom,³⁸) fædhernis frændom fædhernis³⁹) gardha,⁴⁰) ok⁴¹) mödhernis frændhom⁴²) (⁴³mödhernis⁴⁴) gardha,⁴⁵) eller (⁴⁶hwat tomt⁴⁷) thet⁴⁸) hælst ær; wilia the fore (⁴⁹then⁵⁰) gardh (⁵¹eller tomt swa⁵²) giffua (⁵³som⁵⁴) annar⁵⁵) biudher, (⁵⁶köpin the; wilia the eig, tha⁵⁷) sæli⁵⁸) (⁵⁹æ (⁶⁰hwar han bæst maa;⁶¹) ok æ skal (⁶²then same⁶³) gardher ella tomt osalder⁶⁴) (⁶⁵wara fiortan⁶⁶) dagha epter thet⁶⁷) the æra laghlika opbudhne (⁶⁸oskyldom mannom, at⁶⁹) skylde⁷⁰) magho sik vm prüfua⁷¹) hwat the wilia (⁷²then gardh eller tomt köpa⁷³) eller eig.⁷⁴) §. 1. Wil⁷⁵) nokor ærfdha godz til pant⁷⁶) vt⁷⁷) sætia, biudhe⁷⁸) först⁷⁹) næ-

- 31) S. &c. om. *laghlika*.
 32) BCKLMNOQ. &c. om. *ok*.
 33) BCDKQRS. &c. *biudhe*. LMNO. &c. *skal han then* (NO. &c. add. *samæ*) *gardh eller tomt byudha nesta* &c.
 34) A. Litteræ quaedam hic additæ at deletæ sunt.
 35) BCKQ. &c. om. *then sama gardh*. E. &c. *them neestom* &c.
 36) D. &c. add. *eller tomt*.
 37) BCKQS. &c. *nezsta*.
 38) M. om. *frændom*. S. &c. add. *swa som ær*.
 39) BC. &c. sic. A. *fadhernis*.
 40) BCKMNOP. &c. *gardh*. Q. *iord*. S. &c. *arff*. M. 60. add. *eller tomt*.
 41) CKR. &c. om. *ok*.
 42) BC. &c. sic. A. *frandhom*.
 43) LM. *mödherne*, *Vilia* &c.
 44) Q. add. *jord eller*.
 45) BCKNOQ. &c. *gardh*. S. &c. *arff*.
 46) E. *tompt*. *kuat thet* &c. 49. Xa. &c. *tompt eller hvad thett* &c. NO. 43. *tompt Wilia* &c.
 47) R. &c. om. *tompt*. S. 89. add. *æller gardh*.
 48) Q. om. *thet*.
 49) S. &c. *the tomt æller gard giffua swa mykit som* &c.
 50) D. add. *sama*.
 51) LM. &c. om. *eller tomt*.
 52) LMNO. &c. add. *mykyt*.
 53) B. *tha köpen the som annar biudher fore. vilia* &c.
 54) LM. &c. add. *een*.
 55) M. 57. add. *fore*. ELNO. &c. add. *ther fore*.
 56) ELMNO. &c. *tha æru the neeste*. (LMNO. &c. *nest*) *Wilia* &c.
 57) BCKQ. &c. om. *tha*.
 58) S. 27. add. *han*. D. add. *then sama gardh. eller tomt*.
 59) DH. &c. sic. AP. a. BCKLNOQR. &c. om. h. v. E. &c. *han bort. æ kuar the best kunno Oc* &c.
 60) BCK. &c. *ther*. S. &c. *kwru*. 30. *them som honom næst biudher ther opa*. LM NO. &c. *hwem han wil, oc* &c.
 61) D. *giler*. 23. &c. *kan*. S. &c. add. *oc aath kombir*.
 62) LM. *the sama tomt eller gardher osalder* (M. *osald*) &c.
 63) S. &c. om. *same*.
 64) EDS. &c. *osald vel osald*.
 65) S. &c. *bliffua æpter aal vpbudh aat minsta XIII daga aat skylmæn magha* &c.
 66) B. *fiorghtan*. D. &c. *fyughertan*.
 67) LMNO. &c. *at*.
 68) DE. &c. om. *oskyldom mannom*.
 69) A. Loco v. *at alia quaedam litteræ antea scriptæ fuerunt*.
 70) DLMNO. &c. add. *men*. E. &c. add. *men oc neesthe frender*.
 71) LMNO. 27. *thænka*.
 72) E. &c. *them köpa* &c. LMNO. &c. *han lösa eller ey*.
 73) BCK. &c. *lösa*. Q. *haffua*. S. &c. *til sin* (48. &c. *sich*) *lösa*.
 74) Q. add. *lösa*.
 75) S. &c. add. *oc*.
 76) S. &c. *panta*.
 77) BCEKQ. &c. om. *vt*.

stom⁸⁰) frændom⁸¹) vm⁸²) the inrikis æra, fædhernis frændom (⁸³fædhernes gardh,⁸⁴) mödhernis frændom (⁸⁵mödhernes gardh,⁸⁶) (⁸⁷som för⁸⁸) war⁸⁹) sakt. Wilia the eig lana⁹⁰) honom⁹¹) pæninga a⁹²) (⁹³thet godzit, tha sæti thet⁹⁴) vt⁹⁵) hwar⁹⁶) han⁹⁷) ma;⁹⁸) (⁹⁹gitther han¹⁰⁰) eig löst¹) (²thet godzit³) a⁴) then dagh the⁵) fore læggia, tha skal then⁶) (⁷laant haffuir thet⁸) vpbiudha thre manadhaga;⁹) sidhan biudhe¹⁰) næstom¹¹) frændom hans (¹²thet aterlösa, æn the (¹³inrikis æra, ok halde thet¹⁴) epte¹⁵) them¹⁶) fiughurtan dagha. Wilia the¹⁷) eig thet aterlösa,¹⁸) tha haffui¹⁹) (²⁰framledhis²¹) (²²til thet arff²³) enga²⁴) tiltalan,²⁵) ok then²⁶) pæningha²⁷) a²⁸) lænte, löse²⁹)

78) DELMNOS. &c. add. thet.

79) BC. &c. sic. A. fðst. E. om. h. v.

80) BCKMNOQS. &c. nezsta.

81) S. &c. arffuom oc byrdhamannom.

82) E. &c. en.

83) BCKLMNOQ. &c. fædherne. oc (C. 34. om. oc) mödherne &c.

84) DEHIR. &c. gardha. S. &c. arff. DERS. &c. add. oc.

85) BCKQ. &c. mödherne som &c.

86) DEHIR. &c. gardhæ. S. &c. arff. LM NO. 43. add. eller tomt.

87) ELMNOS. &c. om. som — sakt.

88) P. om. för.

89) BCDKQ. &c. ær.

90) BCDEKLMNO. &c. læna.

91) BCDEKLMNOQS. &c. om. honom.

92) NO. &c. vppa.

93) LMNO. 43. then gardh eller tomt., Tha &c.

94) BCKLMNOQ. &c. om. thet.

95) R. &c. add. æ.

96) BCKQ. &c. hvem.

97) ELMNORSXa. &c. add. beest.

98) DLMNO. &c. giter. 23. &c. kan. EXa. &c. giter oc kan. SXa. &c. redho faar.

99) S. &c. kkan han thet gotz ey aterlösa a &c.

100) P. add. thet.

1) R. &c. atirlöst. BCKQ. &c. add. ater.

2) L. &c. om. thet godzit.

3) EMNO. &c. om. godzit. DE. &c. add. ater.

4) NO. at.

5) M. 52. som the honom. S. &c. add. badhe.

6) DEIMNOXa. &c. add. som.

7) DLMO. &c. lænt. N. læst. EXa. &c. ther

peningha uppa lenthe (75. Xa. laant haffuer) thet &c. B. thet laant haver tha vpbiudha &c.

8) S. &c. then panthen.

9) R. &c. razstofvo dagha.

10) DS. &c. add. thet.

11) B. &c. nezsto. CKNOQS. &c. næsta. LM. om. h. v.

12) D. æn the milia thet ater lösæ. vm the &c. S. &c. til ather lösæ æn &c.

13) DEXa. &c. instædhis. LMNO. &c. j stædhenom. 80. Xa. innan Stadz. 23. &c. Jnlendes. S. &c. i stadhen æra æller jnriskis oc &c.

14) D. add. sidhan.

15) P. om. epte.

16) LM. honom. LMS. &c. add. j.

17) EXa. &c. add. eller han (59. Xa. &c. add. som) thet vthsatte. 27. add. innan then dagh.

18) SXa. &c. add. æn (Xa. om) thæ i stadhen æra.

19) BCKQ. &c. havin.

20) S. &c. sidhan. Xa. intet völd at tala å sama Arfvegots ock Pant (pro framledhis — tiltalan).

21) CQ. add. arfuinga.

22) Q. om. til thet arff.

23) C. &c. om. arff. SXa. &c. gotzeth.

24) HI. ella.

25) BCDEKQ. &c. tiltalu.

26) P. om. then. LMNO. &c. add. som. E. 59. add. som ther. D. add. ther.

27) LMNO. &c. add. ther.

28) E. &c. uppa.

29) DELMNO. &c. add. thet.

til sin, æn³⁰) han thet³¹) ægha wil, (³²epte fira³³) godha manna mætzordhum, thwe (³⁴a hvars thera wægna,³⁵) eller bort sæli (³⁶som thet ær wært; ær godzit bætre, giffui til (³⁷epter (³⁸thera mætzordhum;³⁹) ær⁴⁰) godzit wærra,⁴¹) giffui then⁴²) til som⁴³) wtsatte⁴⁴) (⁴⁵epter (⁴⁶mætzordhum sama manna.⁴⁷)

II.

Nw (⁴⁸kan (⁴⁹thet swa wara,⁵⁰) at nokor bort sæl fraan byrdhamannom⁵¹) 43 tomt eller gardh⁵²) obudhnan⁵³) vp⁵⁴) a radzstuw, eller⁵⁵) (⁵⁶frændom eig heembudhnan,⁵⁷) tha⁵⁸) böte (⁵⁹then thet⁶⁰) gör thre marker (⁶¹pæningha til træskiptis malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, ok næste⁶²) frænder lösin (⁶³atir (⁶⁴til siin (⁶⁵the samu⁶⁶) tomt eller gardh, swa⁶⁷) som

30) R. &c. *vm.*

31) C. add. *lösa wil elles.*

32) DE. &c. *eller sæli thet bort. epter thy thet wært ær. eptir fyra godha manna metzordhum. tve a huara sidho. (E. &c. a huars thera wegna) Ær gozet &c. LM NO. &c. Eller — wert ær (ut D.) oc fyre godhe men thet mæta (MNO. &c. add. tve) a huars thera wegna, Ær godzsit &c.*

33) BC. &c. *fyra.*

34) S. &c. *aff hvario sidho, æller &c.*

35) R. 95. om. *wægna.*

36) S. &c. *æpther mætzordhom godkra manna Ær tomtten æller gardhen bætre &c.*

37) Q. *then som wtsætte epter fyra metzmannanna ordkom (pro epter — manna).*

38) S. &c. *mætzmannanna ordkom.*

39) C. add. *tve a huars thera wegna som sakt ær.*

40) LMNOS. &c. add. *oc.*

41) S. &c. add. *tha.*

42) C. om. *then. S. han.*

43) B. &c. om. *som. DE. &c. add. thet. R. &c. add. gozit.*

44) S. &c. *vth haffuer sath.*

45) E. 104. *oc epter thera metzordkom.*

46) BCLM. &c. *sama miezmannanna ordkom.*

47) 49. 65. add. *så mychit (65. add. til) som thett nar wårre.*

48) BCKQ. &c. *wil noghor bort lata fraan*

&c. E. *sæl nokor bort tomt eller gard fraan byrdhamannom obudhnan &c.*

49) LMNO. &c. *nokor (NO. 43. add. man) bort sælia fraan &c.*

50) S. 21. *wardha.*

51) BCDHIKLMNOPQR. &c. sic. AX. &c. *byrdhismannom. S. &c. næsta frændkom, add. gotz. R. &c. add. sinom.*

52) S. &c. add. *oc.*

53) D. &c. *obudhin. S. &c. oobudhena. P. &c. o vpbudhnan.*

54) PX. &c. om. *vp.*

55) LMNO. 43. add. *nesta.*

56) S. &c. *for gard hembudhena.*

57) ENOR. &c. sic. AHILPX. &c. *heembudhnom. D. &c. heem budhin. M. kema buden. CBKQ. 42. them butknan, at in B. v. them scalpro mutata est in hem.*

58) DELMNO. &c. om. *tha.*

59) DE. &c. om. *then thet gör.*

60) BCHIKLMNOPQRX. &c. sic. AS. om. *thet.*

61) BCDIKLMNOQR. &c. om. *pæningha. E. om. pæningha til træskiptis.*

62) E. 33. *neestho.*

63) DE. &c. *thet ater till sijn. swa &c.*

64) LMNO. &c. *gardhin eller (NO. 43. add. samø) tomt innan XIII dagha aff them dagh the fingo thet mita at thet saalt nar, oc tho &c.*

65) S. &c. *then gard &c.*

(⁶⁸han salder war, innan fiortan⁶⁹) dagha aff thöm sama⁷⁰) dagh han thet wita fik, ok tho⁷¹) innan sama⁷²) arith⁷³) (⁷⁴arffuit (⁷⁵salt war; ok⁷⁶) tha skal han genstan⁷⁷) til radzstuw koma⁷⁸) ok⁷⁹) (⁸⁰pæningha sina⁸¹) til biwdha, epter thy (⁸²thet salt war,⁸³) ok⁸⁴) skal⁸⁵) han⁸⁶) swæria siæluir tri-dhi at han eig för thet wita fik; lösir⁸⁷) han⁸⁸) eig⁸⁹) (⁹⁰innan⁹¹) sama dagh⁹²) atir,⁹³) som nw sakt ær,⁹⁴) tha⁹⁵) haffui⁹⁶) engha til talan⁹⁷) til thet⁹⁸) sama⁹⁹) godzit.¹⁰⁰) §. 1. (¹Kan²) thet³) tima, at (⁴nokor (⁵ærffwinge hafuer vtlændhis warit, ok kombir⁶) innan⁷) nat ok aar (⁸eppter (⁹at (¹⁰then gardher eller tomt salder¹¹) war,¹²) haffui¹³) tha¹⁴) siæx wikna dagh epter thet¹⁵) han¹⁶) heem kom,¹⁷) (¹⁸then gardhen¹⁹) atir lösa, (²⁰som han sal-

66) CP. &c. sama.

67) BCKQ. &c. om. swa.

68) ED. &c. thet salt &c.

69) BD. &c. foyhortan vel fyughertan.

70) DEP. &c. om. sama.

71) R. &c. om. tho.

72) A. Rec. man. add. notam abbreviationis, ut legeretur samma.

73) EXa. &c. add. som.

74) E. &c. thet. LMNO. &c. Oc then som sik ther til byudher kome genast (NO. &c. genstan) til radzstowo ok byudhe sina pæniga ther fram swa mykyt som thet (NO. add. sama) godzsit saldis fore, oc swæri thet sielfwer &c.

75) EDRSXa. &c. sic, vel sælt war. ACHI KPOX. &c. fol ok &c. B. Litteræ quaedam deletæ sunt, quarum loco rec. man. scripsit sald, supra lineam addens war.

76) DS. &c. om. ok.

77) D. genstæ. S. &c. om. h. v.

78) S. &c. ganga.

79) RS. &c. om. ok.

80) E. &c. biudha ther sina peningha fram. epter &c.

81) D. add. ther.

82) R. 95. saght var. ok &c.

83) S. &c. æær.

84) DERS. &c. add. thet.

85) B. add. thet.

86) CKQ. &c. add. theth.

87) R. löse.

88) ENO. &c. add. thet. G. post lacunam (vide not. 11 pag. 102) ab h. v. iterum incipit.

89) DR. add. thet.

90) S. &c. i. LMNO. &c. j swa tyma som &c.

91) K. &c. add. than.

92) P. om. dagh.

93) G. &c. om. atir.

94) S. &c. add. jnnan sama arit.

95) DELMNORS. &c. om. tha.

96) 44. X. &c. add. sidan.

97) DEMNO. &c. till talu. E. add. meer.

98) BGKQ. &c. om. thet.

99) A. Rec. man. add. notam abbreviationis, ut legeretur samma.

100) BCDGKLMNOQ. &c. add. Nu.

1) BCGKQ. &c. hæwer noghor ærfinge wt lendis &c.

2) E. &c. add. oc.

3) LM. 49. om. thet.

4) LMNO. &c. han hafwer &c.

5) P. &c. arffwinge. D. &c. om. h. v. S. &c. aff ærfwingia kan vtlændis wara.

6) LM. kom heem. S. &c. add. ater.

7) G. om. innan.

8) S. &c. sidhan then &c.

9) CDEGR. &c. thet. LMNO. &c. then dagh oc tyma at thet godzsit saalt war &c.

10) EQ. the iordh (Q. tomt) eller gardher saldher &c.

11) GDS. &c. saldh vel sæld.

12) GS. &c. ær.

13) LM. add. han.

14) BCGKQ. &c. om. tha. NO. &c. add. han.

15) S. &c. then dag.

16) B. add. salder war, at hæc linea inducta sunt.

17) BCGKQRS. &c. komber. E. komin war.

der war. Er²¹) (²²thet godzit²³) nokot²⁴) bætrat, giffwi²⁵) ater²⁶) eptir²⁷)
 fyra godhra manna mædzordhum.²⁸) Lösir²⁹) han eig³⁰) (³¹then fornemp-
 da³²) gardh eller tomt i³³) sama³⁴) siæx wikum,³⁵) (³⁶wari lagh samu³⁷)
 som för ær sakt. Ok haffui æ³⁸) then³⁹) vtlændis ær⁴⁰) siæx vikna⁴¹) dagh
 epter thet⁴²) arit ær vmghangit,⁴³) aff thöm dagh⁴⁴) godzit (⁴⁵saalt war, sina
 byrdh atir⁴⁶) lösa, æn han eig⁴⁷) för⁴⁸) i landit kom.⁴⁹) Sama⁵⁰) lagh wari
 vm iomffru⁵¹) ok offuermagha.⁵²) §. 2. Boor⁵³) nokor man⁵⁴) vtan stadhin,⁵⁵)
 tho inlændis, ok wil⁵⁶) (⁵⁷thet godzit atir lösa, tha skal han⁵⁸) thet wita⁵⁹)
 medh triggia⁶⁰) manna⁶¹) edhe,⁶²) at han thet aldrih wita fik (⁶³fore siæx
 wikum aff⁶⁴) then⁶⁵) dagh han fore⁶⁶) kombir,⁶⁷) at⁶⁸) (⁶⁹thet godzit salt

- 18) 59. Xa. &c. thet godzitt återlösa &c. L MNO. &c. thet sama goodz aterlösa, swa som thet saaldis Er godzitt &c.
 19) 27. Xa. &c. add. eller tompth.
 20) S. &c. æller tomt hwat hæller ær som salth (46. &c. hon sãlder) war.
 21) BC. &c. Ær.
 22) S. &c. then gard medh nokro bætradher.
 23) E. om. godzit.
 24) DELMNOQR. &c. sic. ABCGHIKPX. &c. nokor medh.
 25) BCDEGKLNOQ. &c. add. thet.
 26) DLMNO. &c. till.
 27) BGKS. &c. medh.
 28) BCD. &c. miezordhum vel mezordhum. L. ordhum. M. ordha. S. &c. add. thet aa koostat ær. 21. add. löser han oc then gardhen ather löse som han saldher var.
 29) R. 95. löse. E. &c. add. oc.
 30) CGKQ. &c. add. æn.
 31) S. &c. sama gardh &c. G. &c. om. then — tomt. LMNO. &c. ater thet sama godzitt innan the sama &c. BCKQ. &c. them i (K. &c. Innan) siæx &c.
 32) DER. &c. sama.
 33) S. &c. jnnan. E. add. geen i the.
 34) R. 23. samo. G. 33. om. h. v. D. 36. them. S. &c. the.
 35) BCEGKLMNOQS. &c. wikur. DR. 28. wikumen.
 36) LMNO. &c. Hafvi ther til (M. om. til) enga til talu meer, Ok &c. S. &c. som for ær sakth, haffui ther til engen tiltalan ytermer (46. &c. optermeer) Sama lagh vari oc (46. &c. om. oc) om offuermagha gotz Oc jomfru gotz, Oc gardha, boor &c.
 37) ER. &c. om. samu.
 38) L. æn.
 39) DNOR. &c. add. som.
 40) LMNO. &c. hafwer warit.
 41) B. &c. wiku.
 42) ER. 42. at. MNO. &c. add. at.
 43) ER. &c. wthyangith. BCGKLMQ. &c. wte.
 44) E. add. at. LNO. &c. add. som.
 45) LMNO. 43. saldis j sina &c.
 46) BCGKQ. &c. om. atir.
 47) BCDEGLMNORXa. &c. sic. AHIKPQX. &c. om. eig. G. add. ær.
 48) 23. &c. add. aater.
 49) E. &c. add. oc.
 50) BCDGKLQR. &c. Samu. E. 28. sami.
 51) ELMOR. &c. iomfrur. D. 95. iungfrwr. BCKQ. &c. add. gooz.
 52) G. 51. add. goz.
 53) 23. &c. Dör; cfr. not. 56 infra.
 54) C. &c. om. man. LMNOR. &c. byrdha man.
 55) BCGKLMNOQRS. &c. add. oc.
 56) 23. &c. add. nokor hans arffue.
 57) S. &c. han gard æller tomt aterlösa.
 58) G. om. han.
 59) LMNO. &c. swæria.
 60) LMNO. &c. twæggyia.
 61) Q. 96. add. withne oc.
 62) LMNO. &c. witnom.
 63) LM. för siæx wikor lidhna naro, aff &c.
 64) S. &c. æpter.
 65) CDEGKLOQR. &c. them.
 66) LMNOR. &c. add. rättin.

war⁷⁰) eller⁷¹) vtsæt,⁷²) (7³ok (7⁴tho innan⁷⁵) sama⁷⁶) arit⁷⁷) thet (7⁸war vtsæt⁷⁹) eller salt. §. 3. Takir nokor⁸⁰) flere pæninga (8¹ther fore,⁸²) æn ther war⁸³) fore giffuit, ok wardher ther⁸⁴) til wunnin medh twem⁸⁵) mannom, böte XL. marker pæningha⁸⁶) til træskiptis (8⁷malsæghandenom, konun-genom ok stadhenom, for thy⁸⁸) han lögh sik⁸⁹) ther⁹⁰) til,⁹¹) vtan⁹²) han kan⁹³) wisa⁹⁴) at⁹⁵) godzit⁹⁶) (9⁷bætrat ær.

III.

N_v (1dela the,²) sighir annar the tomtt eller gardh³) laghlika wara⁴) opbudhna⁵) ok annar eig, tha skal⁶) foghatin,⁷) borghamestara ok radhmen, som tha a⁸) radzstuw waro ok (9a hördho, (10then sama gardh wita¹¹) op-

67) LM. gaar.

68) BCGKNQR. &c. oc.

69) B. om. thet. S. &c. then garder salder war æller vtsatter.

70) G. &c. ær.

71) LM. oc.

72) CBEGKOQRX. &c. vtsat. LM. vthsattis. E. add. war.

73) CQ. &c. om. ok — salt.

74) B. &c. om. tho. G. om. tho innan.

75) BK. &c. i.

76) B. samu.

77) DLMNO. &c. add. som.

78) LMNO. &c. saldis eller vthsattes, Taker &c.

79) BEGKRSX. &c. vtsat.

80) S. &c. add. oc nokra.

81) S. om. ther fore.

82) E. vppa.

83) N. wore.

84) BER. &c. om. ther. S. &c. add. medh laghum.

85) LM. siex.

86) BCDEGIKLMNOQRS. &c. om. pæningha.

87) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.

88) BCDGKLMNOQRSXa. &c. thet. E. om. h. v. DEMNOR. &c. add. at.

89) BCGKQ. &c. om. sik.

90) LMNOS. &c. om. ther. 49. Xa. &c. pæningar.

91) DLMNOR. &c. add. pæningæ.

92) BGKQ. 20. add. thet. NO. &c. add. ath.

93) R. &c. kunne. LM. &c. add. thet.

94) ELMNOS. &c. bewisa.

95) CL. &c. thet.

96) D. thet godzet nokot. CK. &c. add. thet. E. 51. add. swa mykit.

97) 30. ær nu swa mykith bætra æn tha han thet annamade.

1) LMNO. &c. sigher nokor (N. 43. kan nokor sigiæ) tomtt eller gardh ey laghlika wara vpbudhna, (NO. vpbudnan) witi thet foghotin oc radhmen &c.

2) BG. &c. twe.

3) C. om. gardh. D. ey additum at deletum est.

4) G. 69. om. wara.

5) D. 34. vpbudhin. ER. &c. vpbudhnan.

6) S. &c. sculu.

7) S. &c. om. foghatin. HI. 50. add. ok.

8) P. 82. om. a.

9) LMNO. &c. thet hördho, oc (NO. 37. om. hördho oc) hört hafwa hwat hæller ær, Ær hon eller han laghlika vpbudhin, Tha wari ther om (NO. &c. wari then) saklös som skuldin gifs, Er ey the sama tomtt eller gardher laghlika vpbudhin, tha böte then thet giordhe thre &c.

10) S. &c. at then sami gard æller tomtt vpbudhin war, oc &c.

11) CE. &c. om. wita. CDEG. &c. add. wara. R. &c. add. laghlika wara.

budhnan,¹²) ok thet¹³) (1⁴mellen thera vrskilia; sighia the han¹⁵) wara op-
budhnan,¹⁶) wari saklös;¹⁷) neka the thet,¹⁸) böte¹⁹) (2⁰thre marker (2¹mals-
æghandenom, konungenom ok stadhenom (2²til thræskiptis, ok²³) haffui (2⁴wald
atirlösa (2⁵the samu²⁶) tomt eller gardh, (2⁷epter thy²⁸) förra war²⁹) sakt.
§. 1. (3⁰Dela the (3¹vm,³²) (3³sighia byrdhamen (3⁴then sama³⁶) gardh eller
tompt³⁶) eig wara³⁷) laghlika heembudnan,³⁸) ligge thet til twægga man-
na³⁹) som⁴⁰) næær⁴¹) waro, (4²at (4³then sami gardhir eller tomt (4⁴thöm
nærwarandom⁴⁵) war honom laghlika heem budhin; (4⁶sighia the thet⁴⁷) sant
wara,⁴⁸) ware wardher;⁴⁹) neka the thet,⁵⁰) böte⁵¹) (5²thre marker (5³til
træskiptis⁵⁴) (5⁵malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, ok löse⁵⁶) atir

12) BCK. &c. inbudhnan. Q. inbröndnan.

13) E. ther.

14) S. medh thera edk vrskilia &c.

15) S. then gardh laglica.

16) D. &c. vpbudhin.

17) D. then saklös. som salde.

18) S. &c. om. thet. DS. &c. add. tha.

19) E. add. tha. D. 80. add. han.

20) 59. Xa. &c. thenn 3: marck som sollde
(pro thre marker).

21) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — sta-
dhenom.

22) S. &c. om. til thræskiptis.

23) BCGKQS. &c. add. han. D. &c. add. byrd-
dhaman. LMNO. 43. add. byrdha mæn.

24) G. ok löse ather som för ær sakt.

25) NOS. &c. then garð eller tomt.

26) CEPQ. &c. sama. BLM. &c. om. h. v.

27) LMNO. &c. om. epter thy. S. &c. om.
epter — sakt.

28) DLMNO. &c. add. som.

29) LMNOR. &c. ær.

30) Q. Delas the wid, sigia &c. DLMNO.
&c. Nu sigher byrdhamannen (L. byrdha-
men) &c. G. om. Dela — för war sakt,
at haec in summo margine add. man. paullo
rec.

31) E. ther vm. oc sigher byrdhaman en
(lege ey) wara &c.

32) S. &c. add. oc.

33) RS. &c. sigher byrdhaman &c.

34) LMNO. &c. at the sama tomt ellir gardh
war honom ey laghlika heem budhin &c.

35) S. &c. om. sama.

36) D. &c. add. sik.

37) R. &c. add. sik.

38) D. &c. heem budhin. S. &c. budna hem
til hans.

39) DELMNORXa. &c. byamanna. LMNO. &c.
add. mitne.

40) BCDEKQR. &c. add. tha. LMNO. 43. add.
ther tha.

41) LM. ofver. NO. &c. wiðer.

42) LMS. &c. om. at — heem budhin.

43) ENO. &c. the sami tomt eller gardher.

44) NO. &c. om. thöm nærwarandom. E. &c.
j thera nærwaru.

45) BKQ. &c. nærwarande. C. nærwarandes.

46) LMNO. &c. Ær thet byrdhamannom (M
NO. byrdamanne) laghlika hembudhit, wa-
ri han saklös som salde, Er thet ey (NO.
&c. add. tha) böte &c.

47) BCDEKQRSX. &c. sic. AHIP. 41. om.
thet.

48) S. &c. add. ath laglica heembudhit ær.

49) BCKQS. &c. saklös.

50) S. &c. om. thet. D. &c. add. tha.

51) DNO. &c. add. han.

52) 67. Xa. then III mark till Treskijptes,
szom han skulde honom (Xa. them) haff-
ua heembuden (Xa. hembudhit) Ock Nä-
sta fränder löszæ thet (Xa. lösen) godz-
szet åter till szijn szom för war (Xa. är)
szagt.

53) S. &c. om. til træskiptis.

54) DNO. &c. add. som för ær sakt.

55) HI. &c. sic. A. malsæghande in fine lineae
scriptum est, at litt. nom in sequenti linea
addendae, omissae sunt. BCDKQ. &c. om.
malsæghandenom — stadhenom.

(⁵⁷som för war⁵⁸) sakt.⁵⁹) §. 2. (⁶⁰Æ hwar⁶¹) tompter⁶²) eller gardhar skulu æghandhom⁶³) (⁶⁴eller byrdhemannum⁶⁵) (⁶⁶atir biudhas, (⁶⁷eller andra⁶⁸) panta, thet skal⁶⁹) medh twem byamannum⁷⁰) göras (⁷¹ok fæstas.⁷²)

44

III.¹)

Hwilkin²) aflinga tomt³) sælia wil eller gardh, han torff⁴) eig them⁵) længir epter⁶) ærfwingium⁷) halda tha⁸) the⁹) vpbudhne¹⁰) æra, æn atta dagha; wilia the¹¹) eig¹²) (¹³then gardh eller tomt atir¹⁴) lösa (¹⁵som¹⁶) sakt ær, (¹⁷tha sæli¹⁸) æ¹⁹) hwar²⁰) han²¹) bæst²²) ma,²³) (²⁴vtan han hona²⁵) köpt hafuer aff ærfwingium²⁶) sinum; hafuer han²⁷) (²⁸the tomt eller gardh²⁹)

III, cfr. MELL. EgnB. 11.

- 56) HI. löser. D. lösis. LM. byrdha men lösin thet. NO. &c. byrdaman löse thet.
 57) LM. om. som — sakt.
 58) DENOS. &c. ær.
 59) E. &c. add. Oc.
 60) S. &c. the gardha æller tomt (46. &c. tomta) æller andra pantha sculu hembiudhas thet sculu göra tve byamen oc festas.
 61) B. hwat. ENO. &c. add. som. LM. add. panta.
 62) DGQR. &c. tomt.
 63) ENOQ. &c. ægandanom.
 64) EQ. 82. om. eller byrdhemannum.
 65) NO. &c. byrdamane. G. &c. byamannom; male.
 66) ELMNO. &c. heembiudas.
 67) NO. &c. om. eller andra. LM. om. eller andra panta.
 68) D. nokre.
 69) P. add. alt.
 70) LMNO. &c. mannom.
 71) LMNO. &c. om. ok fæstas.
 72) P. &c. stadhfestas.
 1) 30. om. hoc caput. DLMNO. &c. invertunt ordinem huius capituli ac proxime sequentis.
 2) BCGKQ. &c. Hwar. LMNO. &c. Uill nokor sælia aflinga tomt eller &c.
 3) S. &c. aflingis tomt.
 4) S. om. torff.
 5) S. &c. then gard æller tomt.
 6) 59. Xa. &c. add. sinom.
 7) CB. &c. arfuingom.
 8) S. &c. sidhan.
 9) ELMNOSXa. &c. add. laghlica.
 10) MNO. 43. op oc hem budne.
 11) E. ærfuingia. M. &c. add. tha.
 12) GK. &c. add. tha. B. add. tha æn. CQ. add. æn tha.
 13) BLS. &c. om. then. EM. 34. the tomt eller gardh ather lösa.
 14) BGKNORS. &c. om. atir.
 15) LM. om. som sakt ær.
 16) DS. &c. add. nu.
 17) S. &c. Sæli sidhan æ &c.
 18) D. add. han eller hona. LMNO. &c. add. them.
 19) ELMNO. &c. om. æ.
 20) BGLMNOS. &c. hwem.
 21) S. &c. add. vil oc.
 22) G. hælst. D. add. kan oc.
 23) EG. &c. kan. LMNO. &c. giter.
 24) LMNO. &c. Hafwer han thet köpt aff ærfwingiom eller frændom sinom, wari thet om lagh som för ær sakt. 28. Folio deperdito sequentia, excepto cap. 5, quod in illo codice ante cap. 4 insertum est, desunt usque ad verba tha hafui then af-radh &c., cap. 14.
 25) S. &c. thöm.
 26) CK. &c. arfuingom.
 27) HI. om. han. E. &c. add. oc.
 28) D. then sama gardh eller tomt aff sinom erfuingiom köpt. tha wari thet om samu lagh. som &c. S. &c. then gardh

(³⁰swa köpt, wari sami³¹) lagh (³²vm (³³then gardh (³⁴eller tomt som vm³⁵) andra tomt³⁶) eller gardha³⁷) som för ær³⁸) sakt.³⁹)

V.

Thetta æra the wærdhøra⁴⁰) man⁴¹) (⁴²skal (⁴³atirløsa (⁴⁴tompt sina⁴⁵) eller gardh sin medh:⁴⁶) gull, silfnir, redhopæninga,⁴⁷) korn,⁴⁸) nõt, flæsk,⁴⁹) smør, siæl,⁵⁰) wadhmal,⁵¹) lærupt,⁵²) klædhe oskurit,⁵³) .ok aldra handa⁵⁴) wærdhøra, epter thy som⁵⁵) (⁵⁶thet wært ær ok⁵⁷) gangir ær a, ok⁵⁸) fyre ghode⁵⁹) mæn⁶⁰) mæta, twe a⁶¹) hwars thera wæghna;⁶²) ok⁶³) swa (⁶⁴dyrt skal (⁶⁵tompt eller gardher atirløsas⁶⁶) som (⁶⁷han saldis;⁶⁸) (⁶⁹ok swa⁷⁰)

V: pr., cfr. MELL. EgnB. 9.

- eller tomt köpt aff ærffuingiom sinom, vari lagh swa ther om som om aldra (46. &c. andra) gardha eller tompther, the man medh rætte ærffd (46. &c. arff) fan- git hauer.
- 29) P. om. gardh.
30) E. &c. köpt af them. wari &c.
31) BCGHIKQX. &c. samu. R. 95. swa.
32) BCGKQ. &c. om. vm — tomt.
33) R. &c. the tomt ælla gardha. (23. &c. gard) som &c.
34) 72. post lacunam (vide not. 7 pag. 101) hic iterum incipit.
35) E. add. alla.
36) BDE. &c. tomtir.
37) D. add. epter thy.
38) E. &c. war.
39) DR. &c. wærskilt. 71. in parenthesi add. Ingen må någre handa &c., quæ ad cap. 5 pertinent, ac in illo codice suo loco iterum leguntur.
40) C. &c. add. som. DLMNO. &c. add. ther.
41) LMNO. 43. add. maa oc.
42) S. &c. ma gard æller tomt sina aterløsa medh, gul &c.
43) LMNO. tompther oc gardha (NO. tomt eller garð) aterløsa, medh. gul &c.
44) BCGKQ. &c. medh tomt eller gardh sin. gull &c.
45) E. &c. om. sina.
46) DEX. &c. sic. AHIP. om. medh. Cfr. nott. 42-44 supra.
47) CLS. &c. retha penninga.
- 48) R. &c. iordh.
49) E. om. flæsk.
50) 30. Xa. &c. sild. 49. &c. Sielspek.
51) EK. &c. wanmaal. 26. &c. walmaal. 41. &c. walman. 52. &c. walmar.
52) R. &c. om. lærupt.
53) E. add. ogior kopar.
54) BCGKQ. &c. adkrahanda vel andhra handa.
55) BCDEGKLMNOQR. &c. om. som.
56) DLMNO. &c. the wærdhe æra.
57) DELMNORS. &c. add. ther.
58) DLMNO. &c. add. epter thy.
59) LMNO. &c. om. ghode.
60) DLMNORS. &c. add. thet. E. 29. add. sculu thet.
61) BDS. &c. aff.
62) S. &c. sidho.
63) LMNO. 43. om. ok.
64) G. dyr skal tomt wæra eller gardhar &c.
65) BCDEQR. &c. sic. LMNO. &c. om. tomt eller. AHIPX. &c. tomtir ok gardhar. K. tompther eller gardher. S. &c. thet aterløsas.
66) E. add. swa.
67) BCGKQ. &c. the saldos.
68) S. salde. D. add. eller wtsættis. LMNO. 43. add. oc (NO. 43. eller) vthsættis oc ey dyrare. R. &c. add. oc ey dyrare.
69) LMNO. &c. om. ok — lita.
70) ERS. &c. om. swa.

som the fyre (⁷¹thet mellom thera göra, swa skulu the at lita. §. 1. Engin ma⁷²) nokra handa⁷³) (⁷⁴tompt eller gardh aterlösa,⁷⁵) vtan han will⁷⁶) hona⁷⁷) siælfuer (⁷⁸hafua (⁷⁹ok (⁸⁰vty boa at minsto⁸¹) thry aar, vtan⁸²) han⁸³) wardher⁸⁴) (⁸⁵thrængdher (⁸⁶then sama gardh eller tompt⁸⁷) sælia;⁸⁸) thet sama⁸⁹) (⁹⁰rönis⁹¹) för,⁹²) (⁹³for hwi han (⁹⁴thet aterlöser.⁹⁴)

VI.

Alla stadha¹) ther man gör medh gardhe²) sinom³) eller tompt sinne⁴) köp eller skipte, (⁵thet ær⁶) fast, (⁷ok⁸) (⁹the tompt (¹⁰eller gardh (¹¹mogho eig byrdhamen aterlösa; ok (¹²thet skal göras openbarlika inne¹³) a radhstuw fore foghatenom,¹⁴) borghamæstarom¹⁵) ok radhmannom,¹⁶) ok (¹⁷ther (¹⁸sku-

- 71) E. ther mellan them göra &c. S. &c. godhe män thet mællom thöm mætit haffua swa &c.
 72) DE. &c. add. oc.
 73) LMNO. &c. nokra, om. handa. S. &c. om. nokra handa.
 74) E. 37. tompter eller gardha.
 75) LMNO. 43. til sik lösa.
 76) BCGHIQ. &c. wili. DR. &c. add. han eller.
 77) HI. hanom. ELMNO. &c. them. S. &c. thet. 74. Xa. &c. thenn.
 78) BCGKLMNOQ. &c. at minzsto agha thry &c. SXa. &c. agha oc behalla aat minzsta &c.
 79) HIPR. &c. eller. E. &c. om. ok vty boa.
 80) DHIPR. &c. aghæ. at &c. Xa. ägha i thry åhr.
 81) E. &c. add. j.
 82) NO. &c. add. at.
 83) HI. om. han.
 84) BCGK. &c. wardhe. ER. &c. kan wardha. DMNO. &c. kunne wardha. L. kunne.
 85) LMNO. &c. ther thrængdher til at han skulde (NO. 43. skall) them sælia &c.
 86) HI. om. then sama gardh. Q. the sama tompt eller gardh at sælia &c.
 87) BCDK. &c. add. at. S. &c. add. borth.
 88) D. &c. add. Oc.
 89) D. &c. om. sanna.
 90) LMNO. skulde vthrönas (N. vtgiffwas) för æn han thet aterlöste.
 91) S. &c. add. oc pröffuas.
 92) E. &c. om. för.
 93) DG. &c. om. for. RS. &c. æn han &c.
 94) G. ther aterlöse.
 95) E. &c. add. eller medh hwat skeel. 49. &c. add. med hmad skäll thett görs.
 1) DE. &c. Allæ stadhi. NO. Allæ stædhi. L. Alla stadher. M. Alla stæder. 41. &c. Allastædz. 46. Xa. &c. Allan then stadga man gör med gårde (Xa. add. sinom) eller tompt j köp &c. S. Nu lather man llan (lege allan) then stadga man gör medh gardh æller tompt i köp &c.
 2) E. &c. gardhom. CQ. gartha.
 3) BCGKLMQ. &c. om. sinom.
 4) ENO. &c. om. sinne.
 5) Xa. stände fullt och fast.
 6) LMNO. &c. stande.
 7) SXa. &c. som man gör vppenbara (46. &c. yppenbarliga) pa (46. Xa. ä) radzstughu &c.
 8) LM. add. giült. NO. &c. add. gilt. Oc.
 9) BCGKQ. &c. them mayho &c. LM. &c. Then gardher (M. &c. gardh) eller tompt ma &c.
 10) E. om. eller gardh.
 11) DNOR. &c. ma ey byrdhaman &c.
 12) LM. om. thet. G. skal göra &c.
 13) BCGKLMNOQ. &c. om. inne.
 14) BCMP. &c. foykotan. ESXa. &c. om. h. v. G. add. ok.
 15) CKPQ. &c. borghamestara. LM. &c. om. h. v.

lu the fridhsكيلingh¹⁹) göra²⁰) epter gamblum stadhga, ok (²¹medh fullom²²) stadzbrefwum (²³ok incigle²⁴) stadzins²⁵) a swensko skrifwat (²⁶ther stadhghas ok fæstas,²⁷) eller scrifwas²⁸) i stadzsins book,²⁹) ok³⁰) vrskilias³¹) huru manga³²) alna (³³the³⁴) tomt eller gardher³⁵) (³⁶ær (³⁷breth ella langh, ella³⁸) hwar the (³⁹tompt⁴⁰) ligger,⁴¹) (⁴²swa een tomt som annur, ok⁴³) hwat⁴⁴) tima arsens⁴⁵) thet⁴⁶) skipte⁴⁷) giordhes, (⁴⁸ok huru⁴⁹) manga pæninga (⁵⁰hwar andrum tilgaff. §. 1. Ok⁵¹) the garddha (⁵²ella tomtir⁵³) man köpir, (⁵⁴ther eig komber skipte⁵⁵) i⁵⁶) eller (⁵⁷giældgulne æru,⁵⁸)

- 16) CP. &c. rathmen. E. radhe. LMNO. &c. radheno.
 17) SXa. &c. tha thet ær a radzstughu lagh giorth (82. Xa. &c. Lagliga giordt) som tilbör, tha ma thet engen byrdha man vpbyta, (46. &c. bryta) Oc ther fore scal fridskylningh (46. Xa. &c. fridskillingh) gifvas æpter &c.
 18) Xa. skal Fridhsكيلing gifvas.
 19) CGK. &c. frithskilning. LM. &c. add. a.
 20) E. add. a.
 21) BCGKQ. &c. om. medh. LM. (37.) ther skal stadzsins breff a gifvas medh stadzsins insighle, Thet breff skal a svenska skrifwas, eller thet skal scrifwas j &c. NO. &c. thet skall staðfestas medh staðzens breff oc Incigle. och toligh breff skulo aa svenskom (O. &c. swensko) skrifwas. eller oc thet skal J staðzens book (49. &c. tenkebook) scrifwas. oc skall vrskilias &c.
 22) D. &c. om. fullom. E. add. skelom. oc.
 23) D. a swensko vnder stadzens incighle skrifnom. stadhgas &c.
 24) E. &c. insiglom.
 25) ES. &c. om. stadzins. BCGKQ. &c. add. oc.
 26) ER. &c. om. ther. BP. thet. S. &c. stadgis oc fæstis ther, æller scriffuis i stadzens bok, Oc vrskilias &c.
 27) HG. festis.
 28) BCGKQ. &c. scrifua.
 29) 52. 100. Tenchiebook.
 30) 99. X. add. skall.
 31) K. &c. vrskilia. LM. (37.) æ skal thet yterlika vrskilias (M. wel skilias) hwat thet ær j brefve eller (M. add. j) book.
 32) LM. &c. margha.
 33) NO. &c. then garð (O. gardher) eller tomt.
 34) D. add. samu.
 35) BCDEGKLOQRS. &c. sic. AHIMNPX. &c. gardh.
 36) O. æra. R. bredher ær ælla langer.
 37) DELM. &c. bredher eller (E. &c. oc) langer. BK. breth eller langt. S. lankt oc breeth.
 38) LM. &c. oc.
 39) NO. &c. liggia. swa &c.
 40) LM. add. eller gardher.
 41) DES. &c. add. oc.
 42) LM. &c. om. swa — annur.
 43) G. add. a. LM. add. j.
 44) NO. &c. hulken.
 45) LM. &c. om. arsens. S. &c. add. oc hwat day.
 46) HI. the. DMNOS. &c. add. köp eller.
 47) LR. &c. add. eller köp. 36. 27. tomta skipte.
 48) R. &c. om. ok. LM. eller huru marghe pæninga ther fore gaffvos Samuledhis wari vm the tomt eller gardh man &c.
 49) S. &c. om. kuru.
 50) S. ther fore gaffs, om thet skipte oc om the gardha oc tomtir &c.
 51) DNO. &c. om. Ok. E. Sidhan.
 52) E. om. ella tomtir.
 53) KR. &c. tomt.
 54) DENORS. &c. oc. LM. om. ther — annars eig.
 55) S. &c. add. æller gaffua.
 56) DNO. &c. inman.

(⁵⁹eller thet⁶⁰) annar⁶¹) andrum giffuer, skulu (⁶²samuledhis stadhgas⁶³) (⁶⁴som nu ær⁶⁵) sakt (⁶⁶medh stadzens brefuum,⁶⁷) ok annars⁶⁸) eig,⁶⁹) for⁷⁰) (⁷¹thy⁷²) (⁷³kombir nokor (⁷⁴dela therra⁷⁵) mællen⁷⁶) (⁷⁷som the⁷⁸) (⁷⁹tomptena ella gardhana (⁸⁰hafua köpt (⁸¹ok them⁸²) nær bygger, ella (⁸³the tomt kländas⁸⁴) fore honom; tha (⁸⁵ma han eig dylia⁸⁶) som salde (⁸⁷eller huru (⁸⁸manga alna⁸⁹) han salde honom; ok gifui stadzins skrifuara (⁹⁰two öra pæningha⁹¹) (⁹²at (⁹³han skreff thet i stadzens book.

VII.¹)

Köpir²) man gardh ella tomt aff androm, (³wardhe then tomt⁴) som sal-

VII = MELL. EgnB. 14.

- 57) Q. *gielddundne*. ES. &c. *geldh guldkin wardher*.
 58) BCDGKNOQR. &c. *wardha*.
 59) S. &c. om. *eller — giffuer*.
 60) DENOR. &c. om. *thet*.
 61) DNO. &c. *nokor*.
 62) BCDGKNO. &c. *samuledh*. Q. 42. *samaledh*. S. &c. *all medh sama stadga göras som &c.*
 63) ENO. &c. *stadhfestas*.
 64) E. &c. om. *som — sakt*.
 65) R. &c. *var*.
 66) D. om. *medh stadzens brefuum*. S. &c. om. *medh — eig*.
 67) ENO. &c. *brefue oc insigle*.
 68) DNO. &c. *amarledhis*.
 69) C. om. *eig*.
 70) E. om. *for*.
 71) D. *then sculd. vm nokor thrættæ kan koma thera &c.*
 72) BCKLMNOQR. &c. *add. at*.
 73) LM. *nokor thrættæ kan koma thera mællan som swa hafva fangit tomt eller gardh oc mællom them (M. then) som nær honom byggia, (M. bygger) Eller oc thet godzsit kan kländas &c.*
 74) NO. &c. *trættæ eller küiff mellan them som &c.*
 75) S. 105. *thöm*. GRS. &c. *add. j*.
 76) DGKMS. &c. *mellom*.
 77) R. *vm then tomtena ulla gardh &c.*
 78) S. &c. om. *the*.
 79) DENOS. &c. *tompt eller gardh*.
 80) DER. &c. *hafuer*. NO. &c. *köpte oc &c.*
 81) S. &c. *æller then som sald (46. &c. then sälth) hafuer, oc kländas then gard æller tomt tha &c.*
 82) BCEGHIKNOQR. &c. *then*. D. *thes*. D NO. &c. *add. som*.
 83) D. *tomptin kländas &c.* NO. &c. *kländas thet fore &c.*
 84) G. *klända*.
 85) LM. *magho the ey dylia som nu saldo huru lankt oc breth the saldo, oc &c.*
 86) NO. &c. *add. eller ney sigæ*.
 87) S. &c. om. *eller*. DNO. &c. *oc*. BCEG KQ. &c. om. *eller — honom*.
 88) 36. Xa. *myket æller huru lethis han &c.*
 89) S. &c. *add. then gardh æller tomt er som*.
 90) 69. 4. 52. 100. *Een daler för breffwet, och (52. spatium heic relictum est; halfvel orts forte additum at deletum est) mark (100. och en ortz daler) för thet kan screff thet j Stadsens Tenckebook, Och thet kallas Frijdzskillink.*
 91) NO. &c. om. *pæningha*. CEGQ. &c. *add. fore*. BDKS. &c. *add. fri thet*.
 92) BE. &c. om. *at*. LMNO. *fore sit ærnodhe*.
 93) E. *thet screfs j &c.*
 1) 95. *in fine huius libri habet capp. 7 et 8 hoc loco omissa.*
 2) G. *Köpe*.
 3) DENOR. &c. *varne*. 27. 36. *wærne*. SXa. &c. *Then som salde scal hemola thöm*

de, ok hemole then⁵) wærd som köpte; klandas nokot⁶) i (⁷thæssom köpum, tha skal fangoman⁸) fram koma; giter han⁹) hemolat¹⁰) som salde, stande köp (¹¹thæs som (¹²köpt hafde; komber eig fangoman¹³) hans¹⁴) fram, eila¹⁵) komber fram ok giter¹⁶) eig hemolat,¹⁷) (¹⁸tha gange hwar til sins,¹⁹) ok böte thre marker then²⁰) ohemolt salde²¹) (²²til træskiptis (²³malsæ- 45 ghandenom, konungenom ok stadhenom; ok swa²⁴) wari i allom²⁵) köpum.²⁶)

VIII.

Nw later man bort (²⁷tompt (²⁸sina ella gardh, (²⁹hwat³⁰) hælder medh³¹) köp ella³²) skipte,³³) faar sidhan hwar³⁴) aff androm (³⁵til thridia manz³⁶) (³⁷the samu tompt ella gardh ella længer;³⁸) klandhas (³⁹then sami⁴⁰) gar-

VIII = MELL. Egn B. 16.

som köpt hauer, klandas &c. LM. hemole then wærdh som köpte, oc then tompt eller gardh som salde (M. add. Kan thet) Klandas &c.

4) NO. &c. add. eller garð.

5) E. 61. om. then. C. add. thet.

6) LMNO. 43. add. thera.

7) LM. &c. thesso köpe.

8) BCDEGIKMOX. &c. fangaman. SXa. &c. hemolsman.

9) S. &c. then.

10) BCDGKLMNOQR. &c. sic. E. hemlat. AH IPX. &c. hemolt. S. hemloth.

11) E. &c. hans. S. &c. som köpt ær, giter fangaman ey köp thet hemolt giorth thom som köpt hauer, tha gange &c.

12) ELNOPR. &c. köpte, komber &c. M. skipte. Komber &c.

13) BCDEGIKMNOR. &c. fangaman.

14) ELMNO. &c. om. hans.

15) CQ. ok. LM. &c. add. oc.

16) HI. 50. om. giter.

17) DLMNOR. &c. sic. E. hemlat. CG. add. giort. AHIPX. hemolt. BKQ. &c. hemolt giort. Cfr. not. 11 supra.

18) LM. böte III mark til thræskiptis then ohemolt saalde Sidhan gange hwar til sit, oc wari samu lagh j allom köpum.

19) NO. &c. sitt.

20) DENORS. &c. add. som.

21) S. &c. sald (46. &c. sålth) haffuer.

22) RS. &c. om. til træskiptis.

23) BCDGKNOQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.

24) NOS. &c. same lagh.

25) E. &c. adhrum. DNORS. &c. add. adhrum.

26) E. &c. add. ther ohemult sæls. R. &c. add. Sidhan gange hwar til sit.

27) D. 36. gardh sin. eller tompt sina.

28) S. &c. om. sina. BCEGKQR. &c. eller gardh sin.

29) C. 42. om. hwat. QRS. &c. om. hwat hælder.

30) 99. X. add. thett är.

31) S. &c. i.

32) G. add. meth.

33) E. &c. add. oc. S. &c. add. eller beredheningh oc.

34) G. hwart.

35) E. the sama tompt eller gard til trigia. manna hefð komber a. eller lengher.

36) DLMNO. &c. man.

37) BCGKLMQS. &c. om. the — gardh. NO. &c. then samu garð eller tompt.

38) B. lengra. CKQ. lengre.

39) E. &c. the sama tompt eller gardher fore &c. S. &c. the tompt eller gard oc giter &c.

40) DLM. &c. om. sami.

dher ella tomt fore them⁴¹) han⁴²) först (⁴³hort fik,⁴⁴) ok giter⁴⁵) (⁴⁶eig wart,⁴⁷) böte thre marker (⁴⁸til træskiptis (⁴⁹malsæghandenom, konungenom ok stadhenom fore ohemolt,⁵⁰) ok the (⁵¹andre ware⁵²) saklöse, ok (⁵³then gange ater⁵⁴) til pæninga (⁵⁵sinna som⁵⁶) pæninga⁵⁷) vtgaff,⁵⁸) ok then taki⁵⁹) tomtt ella gardh⁶⁰) som⁶¹) (⁶²vtgaff (⁶³ok atthe.⁶⁴)

IX.

Enghin¹) (²haffui wald³) sælia (⁴ella pantsætia annars manz⁵) tomtt ella gardh (⁶mædhan han⁷) siælfuir eig⁸) nærwarande⁹) ær, vtan han¹⁰) hafui fulla makt (¹¹ok open¹²) breff aff honom¹³) (¹⁴the tomtt ella gardh¹⁵) hemola¹⁶) them som köpir.¹⁷) §. 1. (¹⁸Alla gardha ok tomtta¹⁹) (²⁰skal man pantsætia a radzstufwone ok eig annarstadz.²¹)

IX: pr., cfr. MELL. EgnB. 17.

41) DENOR. &c. add. som.

42) ER. &c. tomttena eller gardhen. D. add. eller hona.

43) LM. &c. salde oc &c.

44) DEGRXa. &c. læt. NO. &c. later.

45) D. han giter thet.

46) S. &c. then ey til hemols standit som först vtsaldhe böte &c. Xa. han eigh hemult för them han sålde, Böte &c.

47) LM. &c. hemolat. NO. 43. add. eller hemolat. BCEGKQR. &c. add. tha.

48) RS. &c. om. til træskiptis.

49) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom. LM. &c. om. malsæghandenom — ohemolt.

50) DNO. 36. ohemulldenæ.

51) S. &c. sidan aff hanom köpto, oc hvar aff androm varj &c.

52) BCDEGKLMNOQRX. &c. varin.

53) LM. &c. gange sidhan hvar til sit atir (pro then — atthe).

54) C. 34. om. ater.

55) ENOPRX. &c. sina. GQ. &c. om. h. v. BCK. &c. om. sinna som.

56) S. &c. om. som.

57) DER. &c. them.

58) S. &c. hauer vtgiffuith.

59) NO. 43. till. E. &c. add. ater.

60) RS. &c. add. ater.

61) BCDEGKNOQR. &c. add. thet.

62) E. bort leet. G. &c. om. vtgaff ok. S. &c. rætter ær (pro vtgaff ok atthe).

63) B. &c. eller. DENOR. &c. om. ok atthe.

64) 34. add. ok alla tomtter ok gardha &c., quæ ad cap. 9 pertinent; cfr. not. 18 pag. 117. 100. add. vtan thett oklandratt stått hafuer i try åhr.

1) EKNOQ. &c. add. man.

2) BG. &c. ma hama wald tomtt eller gardh annars manz sælia honom ey nærwarande. vtan &c.

3) S. &c. add. at.

4) CDEKLMNOQR. &c. om. ella pantsætia.

5) C. &c. om. manz.

6) LM. &c. tha. ON. 43. ther. S. 29. medh. CEQ. &c. honom ey nærwarande vtan &c.

7) LMNOR. &c. æghandin.

8) E. 19. om. eig.

9) LM. &c. nær.

10) G. 95. om. han.

11) LM. aff honom medh hans opno brefwe at han giter thet hemolat &c.

12) E. &c. oppet.

13) D. them. DNO. &c. add. som.

14) C. om. the. NO. &c. thet aager at han mæ thet hemulæ &c.

15) G. add. atthe. D. add. agher. at han ma thet.

16) E. hemla.

17) GM. &c. köpte.

X.

Hafui²²) engin wald (²³ofvermagha ella²⁴) iomfrw²⁵) ella²⁶) vitwillingia²⁷) tomtt ella²⁸) gardha²⁹) ella (³⁰hwat them tilhörir³¹) bort sælia (³²ella skip- ta, vtan (³³the wardha³⁴) bæter skipt; vtan³⁵) then tima³⁶) owermaghe wardhir³⁷) moghande man³⁸) (³⁹ella mö giftt ær,⁴⁰) hafui⁴¹) wald hwat the wilia thet⁴²) skipte⁴³) halda ella eig,⁴⁴) tho annars⁴⁵) eig vtan⁴⁶) (⁴⁷the wardha⁴⁸) (⁴⁹wær skipt; ok⁵⁰) (⁵¹borghamæstara ok radhmæn⁵²) (⁵³lete thet⁵⁴) görlika⁵⁵) tha tholikt hænder,⁵⁶) at thet eig timar⁵⁷) vtan (⁵⁸medh fullum skælum, ok⁵⁹) (⁶⁰lægge ther för ængin stadhga aa.

X = MELL. Egn B. 18.

- 19) BDEGKLMNOQRXa. &c. om. *Alla — annarstadsz*, at in BR. hæc in marg. add. rec. mann. Cfr. not. 64 pag. 116.
- 19) C. *tompter*.
- 20) C. *hwilken them wil pant sætia: tha scal han them pantsetia* &c.
- 21) P. *annorstades*. 46. X. &c. *annor statz*.
- 22) LMNO. &c. add. *oc*.
- 23) LM. *at bort sælia ofvermagha, iomfrur witwillingar tomtt eller gardh oc enkte thet them til höre, vtan the* &c. NO. *at borth sellæ gardæ eller tompter thet owermagæ* (O. *overmagom*) *till hörir iomfromm ellir vtwillingom* (O. *mitwillingiom*) *eller nokat thet them tilhörer. vtan han sælli eller skipte them till betro. Vtan swa at then timæ* &c.
- 24) BCDEKQS. &c. om. *ella*.
- 25) D. &c. *iungfru*.
- 26) QS. om. *ella*.
- 27) CKRX. &c. *witwillinga*. B. 34. *vilinga*. G. *wanwithlinga*.
- 28) S. &c. om. *ella*.
- 29) BGKQS. &c. *gardh*.
- 30) S. &c. *gotz bort sælia* &c.
- 31) DGR. &c. *tillhöre*. G. add. *ey*.
- 32) R. &c. om. *ella skipta*.
- 33) BCGKQ. &c. *thet wardhe* (C. &c. *warther*) *til bætra skipt*. 80. Xa. &c. *han sælier heller schipter thäm* (Xa. om. *thäm*) *till bättringh, Vthann* &c. S. &c. *til bättring, for ty ath* (46. &c. om. *ath*) *then tiidh öffuermaghi* &c.
- 34) DLM. &c. *wardhin*.
- 35) E. 44. *Oc*. DLM. &c. add. *swa. at*.
- 36) M. 75. add. *at*.
- 37) NO. *worde*.
- 38) E. &c. om. *man*.
- 39) LMS. &c. *oc iomfrun gipt* &c.
- 40) ES. &c. om. *ær*. DNO. &c. *wardher*.
- 41) BCDEKQ. &c. *hawin*. S. &c. *tha haffua the*. ELM. &c. add. *tha*.
- 42) 27. &c. add. *köph eller*.
- 43) NO. &c. om. *skipte*. LM. *sielff*.
- 44) E. &c. add. *oc*.
- 45) BCGKQ. &c. om. *annars*. R. &c. *æller*.
- 46) S. &c. add. *thet kan pröffuas ath*.
- 47) BCGKQ. &c. *thet wardhe*.
- 48) DLM. &c. *marin*. NO. &c. *æræ*.
- 49) G. *heller ær skipth, en thet skulle, Borghamæstara* &c. LM. *nær skipte*, (M. rec. man. mut. in *wer skipt*) *thet letin oc pröfwin. borghomestara oc radhmen tha tholkit tymar at* &c.
- 50) BCDEKNOQS. &c. om. *ok*.
- 51) BC. &c. sic. A. *borghamastara*. NO. *Toligt skulo borghæmestare oc radmen görliga letha tha thet timar. at* &c.
- 52) E. 52. *raad*.
- 53) BCEGKQ. &c. *leeten*. S. &c. *sculu thet-ta görla* (46. &c. *görliga*) *vt letha tha* &c.
- 54) HI. 50. om. *thet*. DER. &c. *thetta*. Q. add. *wt*.
- 55) G. &c. *görla*. 58. &c. *graneliga*. 30. *medh fullom skælom*. P. add. *Rantzake*.
- 56) BGK. &c. *hende*.
- 57) LMNO. &c. *wardhe*.
- 58) G. *thet fullom skælom ær, ok* &c.

XI.

Nw skipter man (¹til æghn²) a landit,³) (⁴takir iordh a lande fore⁵) tomt⁶) i köpstadhenom,⁷) takir⁸) fult a lande⁹) epter marka tali som iordhen gæl-dir;¹⁰) tha dömis thet¹¹) fast ok fult.¹²) §. 1. Görs¹³) badhe köp ok skipte (¹⁴a lande,¹⁵) gange¹⁶) thet¹⁷) köp¹⁸) som all annur köp ok skipte,¹⁹) (²⁰ok gifuis ther breff a badhe a landeno²¹) ok i²²) stadhenom,²³) (²⁴som a²⁵) all annur köp ok skipte.²⁶)

XII.

Nw gör man badhe²⁷) köp ok skipte aff stadhenom²⁸) ok a²⁹) landit, (³⁰el-ler aff landeno ok³¹) i stadhen;³²) ær skipte meer ok köp minna, tha³³) gifis skiptes fastum³⁴) wald ok wizordh;³⁵) ær³⁶) köp mera ok skipte minna,

XI = MELL. EgnB. 24.

XII = MELL. EgnB. 23.

59) E. om. ok.

60) BCKQX. &c. *leggin*. DGLMNO. &c. *ther leggin* (N. &c. *leggia*) *the* (GLM. &c. om. *the*) *engin stadhga* (G. add. *före*) *för vp a.*

1) 43. *ägo sina aff stadenom oc vppå landz-bygden, tager* &c.

2) BCEGKQXS. &c. *ægho*. R. *eghit*. NO. add. *vp*.

3) BGKLMQ. &c. *land*. CS. &c. *lande*. GL MS. &c. add. *ok*.

4) S. &c. *giffuer gard eller tomt fore j köpstadhenom*.

5) E. &c. add. *gardh eller*. DNOR. &c. add. *gardh* (N. *godz*) *sin. eller*.

6) LM. 37. *gardh*. BCGKQ. &c. add. *eller gardh*. DR. &c. add. *sinæ*.

7) BCDGKLMNOQ. &c. *köpstadh*. ER. &c. *stadhenom*.

8) S. &c. add. *han*.

9) DERS. &c. *landeno*.

10) E. add. *til*.

11) ER. &c. *ther*.

12) LM. &c. *giilt*. S. &c. add. *som*.

13) BCDEGKLMNOQR. &c. add. *ther*.

14) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. *a lande*.

15) S. &c. add. *oc*.

16) GLMNO. &c. add. *sva*.

17) DLMNO. *the*.

18) BCGKQXS. &c. om. *köp*. DELMOR. &c. add. *oc skipte*.

19) BCEGKQRS. &c. add. *a lande*. DNO. &c. add. *a lande vppe*.

20) E. *oppen breff gifues ther a badhe* &c.

21) BCDGKLMNOQS. &c. *lande*.

22) BCKQS. &c. om. *i*.

23) BCDGKLMQRS. &c. *köpstadh*.

24) LMS. &c. om. *som — skipte*.

25) CEKQXa. &c. om. *a*. N. 43. *J*.

26) Xa. add. *å Lande*.

27) ELM. &c. om. *badhe*.

28) M. *köpstadenom*.

29) LMNOS. &c. *oppa*.

30) S. &c. om. *eller — stadhen*.

31) LM. &c. add. *in*.

32) E. *stadhenom*. M. &c. *köpstadin*.

33) DER. &c. *ther*. NO. &c. *thes*.

34) BCEGHKLMPRS. &c. *skipte fastum*. Q. 82. *skiptom fast*.

35) G. add. *j byrdh*.

36) LM. &c. add. *oc*.

tha dōmis iordh³⁷⁾ i byrdh, ok³⁸⁾ giffs³⁹⁾ köpfastum⁴⁰⁾ wald ok wizordh. Ær⁴¹⁾ badhe iæmpt,⁴²⁾ gange⁴³⁾ ater⁴⁴⁾ (⁴⁵⁾i byrdhena.

XIII.

Alla the iordh⁴⁶⁾ man skipter⁴⁷⁾ i stadhin⁴⁸⁾ eller sæl,⁴⁹⁾ gange⁵⁰⁾ epter lanz laghum;⁵¹⁾ ok⁵²⁾ alla the⁵³⁾ (⁵⁴⁾tompter eller gardha man skipter a landit, gange⁵⁵⁾ epter stadzins⁵⁶⁾ laghum.⁵⁷⁾ §. 1. Ok æ⁵⁸⁾ hwar⁵⁹⁾ twe⁶⁰⁾ dela vm iordh,⁶¹⁾ tha (⁶²⁾æggher then⁶³⁾ afradh⁶⁴⁾ som iordhena (⁶⁵⁾ægghir eller winder, æn⁶⁶⁾ hon saen⁶⁷⁾ ær, vtan han ræne⁶⁸⁾ sik til witzordh.⁶⁹⁾ Ok⁷⁰⁾ hwar⁷¹⁾ som⁷²⁾ byaman winder aff⁷³⁾ landz manne⁷⁴⁾ gardh eller tomt til siin, ok hafuer (⁷⁵⁾i honum byght eller⁷⁶⁾ legho salt,⁷⁷⁾ gifui honum 46 hwsalegho⁷⁸⁾ ater.⁷⁹⁾

XIII: 1, cfr. MELL. EgnB. 25: 1.

37) M. om. iordh.

38) G. om. ok. D. &c. add. tha. LM. &c. add. ther.

39) NO. 43. add. tha.

40) DENOR. &c. sic. 99. X. Köps Fastum. LM. &c. köpe fastom. ABGHKPOS. &c. köpeno fastum. C. köpom fastum. 37. köp. oc fastom. 43. köpeno, om. fastum.

41) S. &c. add. oc.

42) 99. X. add. tå.

43) L. 23. add. badhe.

44) M. add. bade.

45) E. till byrdhenne.

46) ELMNOS. &c. iordher.

47) SXa. &c. add. aff landena oc.

48) BCGKQ. &c. stadhenum.

49) S. &c. add. thet.

50) SXa. &c. add. alt.

51) NO. &c. add. oc rätt.

52) BCGKQ. &c. om. ok.

53) E. &c. om. the.

54) Q. tomt. SXa. &c. gardha man köper eller skipter i stadhenom gange &c.

55) D. gangin.

56) EGSXa. &c. stadz.

57) DELMNORSXa. &c. ræt.

58) BCGKS. &c. om. æ.

59) ELM. &c. add. som.

60) N. tve mutatum in dhe.

61) NO. &c. add. enæ. SXa. &c. add. gardh eller tompth.

62) Xa. hafvi then Affgiæld. S. &c. skal æ then haffua affgiældit som gardh eller tomt vindher æn thet besætith ær, vtan &c.

63) NOR. &c. han.

64) NO. affraðet vpbæra.

65) BCDEGKLMNOQR. &c. om. æghir eller.

66) R. &c. vm.

67) NO. &c. saad. BCGKQ. &c. farin.

68) RS. &c. rænir.

69) BCDEGKLMNOQRS. &c. witzordha.

70) DNOQ. &c. add. æ.

71) S. &c. huilken.

72) LMS. &c. om. som.

73) BCDEGKLMNOQRSX. &c. sic. AHIP. &c. a.

74) BCGKQ. &c. landeno. S. &c. landzmannom.

75) DELMNO. &c. ther j. bygt. S. &c. hona bykth.

76) CGKQR. &c. add. han. LMS. &c. add. a.

77) A. Litt. l deleta est ut legeretur saf. GPX. &c. saath. DLMNOSXa. &c. latit. I. faalt; male. NO. &c. add. tha.

78) DLNOR. &c. husaleghona. M. &c. huslegho.

79) NO. &c. om. ater, add. som gaarðen minner. E. eadem habet rec. man. addita.

XIII.¹⁾

Hwar²⁾ som (³köpir iordh⁴⁾ eller medh skipte faar aff androm fore affradz dagha, eller⁵⁾ medh⁶⁾ wædhsætning,⁷⁾ (⁸tha (⁹haffui han¹⁰⁾ affradh som iordh tha¹¹⁾ ægher.¹²⁾ (¹³Samu lagh wari vm tomp^{ter}¹⁴⁾ ok¹⁵⁾ gardha, som¹⁶⁾ man¹⁷⁾ (¹⁸köper eller medh skipte faar¹⁹⁾ fore fardhagha.²⁰⁾

XV.

Barn²¹⁾ skulu fadher sin²²⁾ ok²³⁾ modher sina²⁴⁾ vppe halda (²⁵ok fõdha²⁶⁾ vm²⁷⁾ (²⁸the (²⁹siwk wardha eller wanföör, vm³⁰⁾ barn³¹⁾ (³²moghande æra;³³⁾ fõdhe tha³⁴⁾ först thet ælsta barnet³⁵⁾ fadher sin³⁶⁾ ok³⁷⁾ modher sina,³⁸⁾ (³⁹ok (⁴⁰æ sidhan hwar⁴¹⁾ epter thy⁴²⁾ (⁴³thet gamalt

XIII = MELL. EgnB. 26.

XV, cfr. MELL. EgnB. 34.

SXa. &c. add. som tomp^t eller gard i gen vindh.

- 1) 89. invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis.
- 2) DNO. *Æ huar.*
- 3) R. köpe. CQ. 34. meth köpe eller skipte &c. LM. vinder iordh aff androm eller ffaar hona medh skipte fore &c. S. &c. köp eller (46. &c. köper eller med) skipte far, eller medh vitsætning (46. &c. vadsättning) aff androm gardh, eller tomp^t fore affradz dagha tha ægher then affrad vpbæra som gard eller tomp^t tha ægher, utan thet ær medh vilkor for vndan skilth.
- 4) BGK. &c. om. iordh.
- 5) DNOR. &c. add. faar. E. add. oc faar iordh.
- 6) G. om. medh.
- 7) BCGKQR. &c. waldfestning. E. wthfestning.
- 8) 28. post lacunam (vide not. 24 pag. 110) hic iterum incipit.
- 9) NOQ. &c. gifue them (Q. &c. then; male) affrad &c.
- 10) BCDEGLM. &c. then.
- 11) ELM. &c. om. tha.
- 12) BCGKQ. &c. hamer. NOXa. &c. vinder. E. &c. add. oc. 76. Xa. &c. add. vthann thet ær medh vilkor for undann skilt.

13) CO. &c. sama. E. sami. L. Samuledh mari &c.

14) BCGKQR. &c. tomp^t.

15) E. &c. eller.

16) LM. &c. the. R. &c. vm.

17) R. &c. han. E. them. G. add. tha.

18) LM. &c. faar aff androm fore fardogha.

19) BG. faa. N. som. C. 71. add. aff athrum.

20) 48. &c. add. utan thet ær medh vilkor for vndan skilt.

21) BCGKQ. &c. Nu huru barn.

22) LS. &c. om. sin. L. add. eller.

23) BGK. &c. eller.

24) MQS. &c. om. sina.

25) LMS. &c. om. ok fõdha.

26) E. fordha.

27) NO. &c. æn. S. &c. tha.

28) 30. them kan aldher hendha ok fatigh dom ok sooth, ok om &c.

29) S. &c. gamol. Xa. gamble varda, sixt eller &c.

30) S. &c. add. æn. D. add. the samu.

31) LM. &c. barnin. BCGKQ. &c. the.

32) LMSXa. &c. thet formagha (pro moghade æra).

33) NO. &c. ær. DENORS. &c. add. oc.

34) DELMNORS. &c. om. tha.

35) BCGKQS. &c. om. barnet.

36) ENO. &c. om. sin.

37) DELMNO. &c. eller.

38) LM. &c. om. sina.

ær,⁴⁴) ok taki fore⁴⁵) hwaria arsfödhuna⁴⁶) thre markir pæninga⁴⁷) aff lös-
örom hans;⁴⁸) rækkia eig the til,⁴⁹) taki aff⁵⁰) arffwe hans.⁵¹) (⁵²Wræ-
ka⁵³) the fadher eller⁵⁴) modher,⁵⁵) (⁵⁶ok (⁵⁷æra the⁵⁸) moghande,⁵⁹) böte
hwart⁶⁰) (⁶¹thera (⁶²fore hwart aar⁶³) (⁶⁴mæn the⁶⁵) willeradha⁶⁶) fara,
thre marker, ok wari thet⁶⁷) (⁶⁸fædhernis ok mödhernis ensak. §. 1. (⁶⁹Nw
wilia eig the widh⁷⁰) fadher (⁷¹sinom eller⁷²) modher sinne taka, tha (⁷³skulu
næste⁷⁴) ærffwingia⁷⁵) (⁷⁶them taka, hwat barn (⁷⁷ær döt eller liffwande,⁷⁸)
(⁷⁹æpter thy the⁸⁰) offwer eno koma;⁸¹) liffuir⁸²) han⁸³) længer⁸⁴) æn (⁸⁵arff

39) S. &c. om. *ok æ.*

40) DEGLMQR. &c. om. *æ.* 30. *halle them
thera födha först eth aar ok kassue ther
fore III marker oc sidhan take hwart sy-
skene them at haldha hwart &c.*

41) S. *hvan.* 87. *Xa. add. thera efter annat.*

42) G. &c. om. *thy.* DNOXa. &c. add. *som.*

43) S. *han gamal ær.*

44) ELMNO. &c. add. *till.*

45) LM. *aff.*

46) DHKNORX. &c. sic. GLMQS. &c. *ars fö-
dho. C. ares fötho. B. aar födho. E.
arfödho. AIP. arffödho.*

47) BCDGKLMNOQ. &c. om. *pæninga. S.
denariorum.*

48) LMS. &c. *thera.* 23. &c. add. *eller henna.*

49) DNOR. &c. om. *til.* CKLMQR. &c. add.
tha.

50) S. &c. add. *fasto.*

51) LMS. &c. *thera.*

52) G. *Wrsaka.* LM. &c. *hwilkith barn som
nræker vth fadher &c.*

53) E. &c. add. *oc.*

54) S. &c. *oc.*

55) E. add. *sina.*

56) ES. &c. *tha the æru* (S. &c. add. *thæs*)
moghande (49. *förmögne*; 88. *förmägne*)
&c.

57) LM. &c. *ær thes moghande them at hal-
da oc födha böte &c.*

58) DNOR. &c. om. *the.*

59) NO. &c. add. *them ath föðæ.* R. 95. add.
thöm födha. BCGKQ. &c. add. *tha.*

60) G. &c. *hvar.*

61) NO. om. *thera fore.*

62) BCEGKQR. &c. om. *fore.* S. om. *fore
— fara.*

63) EG. &c. add. *æ.*

64) BCEGKQRX. &c. *methan.* D. *ther.* NO
Xa. &c. swa lenge. LM. &c. om. *mæn —
fara.*

65) G. *then.*

66) D. *willeradh.* E. 58. &c. *wil vel wild.*
47. *Xa. &c. wills.*

67) NO. &c. om. *thet.* E. *thre marker.*

68) DR. &c. *fadhersins oc modherinna.* EG
LMNOS. &c. *fadhers oc modhers.*

69) LM. *wilia barnin ey widher fadher oc
modher taka &c.*

70) N. *medh.*

71) NOS. &c. om. *sinom.* CBDEKQ. &c. *eller
(Q. &c. och) mother taka. G. ok modher
tha &c.*

72) RS. &c. *ok.*

73) 37. *Folio deperdito sequentia desunt us-
que ad finem huius libri.*

74) M. add. *frende eller.* 30. &c. add. *fren-
dher ok.*

75) CK. &c. *arfuinga.* DS. &c. *frender.* D.
56. add. *thera.*

76) LM. sic. DENORSX. &c. om. *them taka.*
ABCGHIKQPQ. &c. *wita* (pro *them taka*).
Cfr. not. 79 infra.

77) CDEGNOQRS. &c. *æru döth &c.* LM. &c.
æro lifwandis eller dödh æpter &c.

78) ES. &c. *ey.*

79) S. &c. *the gambla til sik tagha, oc fö-
dha som for ær sakt æ medh thet* (46.
&c. *mädan them) rækker thöm gambla
oc wanföra tilhörer, Vilia the ey som
näst ærw skylle göra som sakth ær, tha
böte III marker thöm wanföra til en sak,
Sidhan se sik &c.*

80) P. 68. om. *the.* LM. add. *tha.*

hans⁸⁶) rækker,⁸⁷) fødhe⁸⁸) (⁸⁹han eller hona⁹⁰) swa⁹¹) sidhan som för,
 (⁹²eller (⁹³wari boot som (⁹⁴för war⁹⁵) sakt. Wilia eig the⁹⁶) widher⁹⁷)
 taka,⁹⁸) tha see⁹⁹) (¹⁰⁰sik fore¹) (²hwar the (³bæst magho⁴) (⁵medk sino⁶)
 godze, ok haffuin⁷) (⁸ærffwingia⁹) sidhan¹⁰) ænga til talan¹¹) epter¹²) thet¹³)
 godz,¹⁴) at the¹⁵) mogho eig (¹⁶ther medk göra hwat the¹⁷) wilia.¹⁸)

XVI.

Eig¹⁹) ma bondin²⁰) husfrw sinna tomt,²¹) iordh eller gardh²²) (²³forgöra
 eller²⁴) sælia, vtan (²⁵thessen maal²⁶) thrængia²⁷) som (²⁸nw vptælias. Kan

XVI, cfr. MELL. EgnB. 32.

- 81) G. komo. DELR. &c. wardha. M. wordin.
 82) DNO. &c. add. oc.
 83) LMNOXa. &c. add. eller hon. E. add. oc.
 84) BD. &c. sic. A. langer. CQ. længre.
 85) 23. Xa. &c. thera godz eller ærfue (Xa. Arff) rækker. G. hon, heller længher en thera rækker, hwat thet ær, Sva fødhe them sidhan &c.
 86) LMNO. &c. thera.
 87) D. &c. add. tha.
 88) CKQ. &c. add. tha.
 89) NO. &c. them swa &c.
 90) BC. &c. sic. A. 41. hono.
 91) E. om. swa. LM. add. længe. 30. add. wæl. 27. add. ffasth.
 92) NO. 43. við samæ boot &c. E. 73. om. eller — för.
 93) DLM. &c. böte som &c. BCGKQ. &c. böte thre marker. wilia &c.
 94) M. om. för war. LNO. &c. sakt ær, Wilia &c.
 95) D. &c. ær.
 96) G. then. NOXa. &c. barn eller ærwingia thera (Xa. om. thera).
 97) NO. &c. add. them.
 98) E. add. eller erfuinghia.
 99) BCEGKLMQ. &c. seen.
 100) R. 95. om. sik. NO. 43. fore sik sielf medh sino godze hwar the best kunna. Oc thar haffue ærwingia sidan ænga makt moot sigia oc ænga till talu (43. inga tali) till thet godzit eller arffiweth. At the mago ey medh thy göra hwat the wilia oc swa then thet fongit haffiver.
- 1) E. add. sielf.
 2) G. hwarth then bædzst, konno ok hafwin &c.
 3) LM. wilia eller kunno medh &c.
 4) E. 65. githa.
 5) BCEKQ. &c. om. medh sino godze.
 6) M. &c. therre.
 7) LM. &c. add. thera.
 8) CK. &c. arfuinga. P. &c. arffuingana. E. engha til talan til thet arff erfuinghia thera. At (the infra lineam add. rec. man.) magho æ ther &c.
 9) DR. &c. add. thera.
 10) BCDGKLMQRS. &c. om. sidhan.
 11) DMR. &c. till talu.
 12) DGLMRS. &c. till.
 13) G. &c. thera. X. ther. B. add. til.
 14) BCLM. gozet. DRS. &c. arff. LM. add. eller arff, swa.
 15) G. then.
 16) S. aff thy gotze (pro ther medh).
 17) G. then.
 18) D. add. som thet fangit hafua. E. &c. add. oc swa then thet fangith hafuer. S. &c. add. æpter then dag.
 19) S. &c. Nv ma ey bonde &c.
 20) G. &c. bonde.
 21) NO. 43. om. tomt.
 22) B. &c. gardha.
 23) E. wthsethi (sic). LM. &c. om. forgöra eller.
 24) S. &c. add. bort.
 25) LM. &c. them thrænger til, fførst ær vthlænzker hær læggir til landz hedkin &c.

vtlænsker hær til landz²⁰) læggias,³⁰) hedhin eller cristin,³¹) fanga³²) bondan eller hustrvna³³) ok bort föra;³⁴) koma³⁵) epter³⁶) budh ok³⁷) bidhia bondan (³⁸eller husfrvna aterlösa; nw³⁹) ær eig⁴⁰) annat til æn⁴¹) iordh,⁴²) tomtpt eller gardha⁴³) (⁴⁴hænna, tha (⁴⁵ma bondin⁴⁶) (⁴⁷the (⁴⁸tompt (⁴⁹eller iordh sælia, (⁵⁰eller hwat thet ær, ok sina husfrw⁵¹) aterlösa; (⁵²ok swa ma⁵³) husfrw bondans⁵⁴) iordh,⁵⁵) (⁵⁶tompt ella gardh⁵⁷) sælia⁵⁸) ok bondans⁵⁹) aterlösa.⁶⁰) §. 1. Nw (⁶¹kunno the⁶²) wara⁶³) barna bunden⁶⁴) æl-ler⁶⁵) eig,⁶⁶) ok⁶⁷) them⁶⁸) trænger⁶⁹) hunger⁷⁰) (⁷¹eller fatikdømber, (⁷²ok (⁷³kombir eig (⁷⁴til aff (⁷⁵forgöbrilsom,⁷⁶) som (⁷⁷aff dobel⁷⁸) ok⁷⁹) andro

26) DNOS. &c. add. till.

27) BCGK. &c. threngen. BG. &c. add. han til.

28) NO. 43. hær sigias. Kan &c. S. &c. hær æpter sighias, kkomber vtlænsker hær til landz hedhin &c.

29) E. landha.

30) E. &c. legghia.

31) DNO. &c. add. oc.

32) DLMNO. &c. fangar. S. &c. add. the.

33) DHIKPOX. &c. husfruna. S. &c. hustru hans.

34) E. förer.

35) CS. &c. komber.

36) DELMNOR. &c. ater.

37) R. &c. om. ok.

38) E. oc. S. 61. om. eller husfrwna.

39) E. om. nw.

40) S. 93. om. eig.

41) NO. &c. vtan.

42) N. iordher.

43) LNO. 43. gardher. MS. &c. gardh.

44) CEGKLMNOQS. &c. om. hænna. B. 33. om. hænna — iordh.

45) C. mayho the jordh tomtpt eller gardh selia &c.

46) GKQ. &c. om. bondin.

47) ENO. &c. thet sælia oc sina &c. LM. hænna iordh sælia oc sina &c.

48) D. &c. om. tomtpt eller. KQ. &c. Jordh tomtpt eller gardha sælia &c. S. &c. jordh. gardh eller tomtpt borth sælia, oc hwart annat aterlösa som fangit ær (46. &c. wardher).

49) G. iordh ok gardha sælia &c.

50) Q. om. eller — gardh sælia.

51) E. add. ther medh.

52) S. &c. om. ok — aterlösa; cfr. not. 87 pag. 124.

53) G. &c. om. ma.

54) LM. &c. bonda sins.

55) 36. Xa. æghor. G. add. eller.

56) LM. &c. om. tomtpt ella gardh.

57) DGR. &c. gardha.

58) E. add. eller vthsethia.

59) BDGK. &c. bonda. NOQ. &c. sin bonda. LM. &c. han. BCGK. &c. add. sin. E. add. medh.

60) LMR. &c. add. æn (R. &c. vm) han fangin ær.

61) LMNO. &c. thrænger them hunger ath halse oc (NO. &c. eller) fatighdom &c.

62) B. 23. thön. G. then.

63) BCGKQ. &c. wardha.

64) CDKQS. &c. barnom bunden. G. 83. medh barnum bunden.

65) D. add. oc.

66) BGKQ. &c. om. eig.

67) CGKQ. &c. add. at.

68) S. &c. om. them.

69) B. 20. threngge.

70) Q. om. hunger. 30. soot. DS. &c. add. at halse. Xa. add. å halse.

71) BCDGKQR. &c. oc. SXa. &c. om. eller fatikdømber.

72) BCGQ. &c. om. ok. E. til oc ey af &c.

73) BCGKQ. &c. ey tho aff &c.

74) NX. &c. om. til. O. om. til aff.

75) LMNO. &c. dobil eller (NO. 43. add. aff) androm forgöbrilsom, tha &c. 30. dryk æller dobbeel æller andhrom fullom forgöbrilsom ther maa hwart medh andhro nöthia ok haffua til sinna nödhforff ther bliffue jordh &c.

toliko, tha ma⁸⁰) hwart⁸¹) (⁸²thera annars forgöra;⁸³) (⁸⁴tho wari iordh (⁸⁵a lande epter⁸⁶) landz laghum⁸⁷) (⁸⁸i thesso maleno. (⁸⁹Annarledhis ma⁹⁰) hwarte⁹¹) thera annars⁹²) forgöra,⁹³) vtan thet se⁹⁴) wili bæggia therra ok ia næsta⁹⁵) frænda thera.

XVII.

Alt thet man eller kona i¹) ytarsta tima²) (³kænnis (⁴ok talar,⁵) ok gör⁶) sin edh (⁷ep⁸) som til bör,⁹) hwat han sægher nokot¹⁰) giælda andrum eller (¹¹annar honom, eller ok¹²) vm (¹³annur¹⁴) maal, thet¹⁵) skal wara fult¹⁶) ok stadhukt,¹⁷) tho¹⁸) swa at thri¹⁹) mæn at minsto²⁰) (²¹warin

76) DXa. 53. add. swa.

77) SXa. &c. ær (Xa. om. ær; 46. &c. add. aff) oofmykin dryk, oc dobel æller annat tolikt.

78) E. dombel.

79) BCDGKQ. &c. eller. C. &c. add. aff.

80) E. &c. add. oc.

81) M. &c. hvar.

82) 43. medt adro nyttia oc kaffua till sina nötdorfft ther må kwart thera annars förgöra hwad the äro barnbundna elle ey; tää wari &c.

83) LMNO. &c. add. hwat the æro barna bundin eller ey.

84) E. 27. Oc. S. &c. saklösth, Oc tha warde jordh &c. M. om. tho — maleno, at hæc in marg. add. rec. man.

85) L. 72. om. a lande.

86) G. &c. j.

87) SXa. &c. add. Oc gardher o (46. &c. och; Xa. eller) tompter æpter stadz ræth, oc tho næsta frændhom til aterlösn; ac S. porro: oc swa ma kustru bondans jordh, tompt æller gardh sælia oc bondhom aterlösa (cfr. not. 52 pag. 123).

88) S. &c. om. i — frænda thera.

89) DE. sic. A. Ænnarledhis. BCQ. annars. LM. Tho maa ey kwart (M. hvar) thera &c.

90) B. &c. add. ey.

91) BCGKNOQR. &c. hvarghit. E. 44. huarke.

92) B. &c. om. annars. CQ. add. ey. R. 95. add. sælia. oc ey.

93) NO. &c. add. æn nw er sagt.

94) BCDGIKLMNOQRX. &c. sic. AH. si, in

A. rec. man. mutatum in se. P. sy. E. &c. ær.

95) CNO. 43. om. næsta.

1) CDENORX. &c. add. sinom. BGKLOS. &c. add. sin. M. add. sit.

2) PXa. add. a sin soitha sengh. Xa. add. thet som ährligt Folck är; cfr. not. 5 infra.

3) NO. 43. om. kænnis ok.

4) CGS. &c. om. ok talar.

5) BK. &c. tala. ELMNO. &c. sigher. 87. add. thet som ährligt folk ähr.

6) G. göra. LM. &c. add. swa.

7) L. oppa hwat &c. MNO. 28. ther vppa. (NO. 28. effter) hwat &c.

8) S. &c. add. æpter thy.

9) Xa. add. medh sküäl och beskedh.

10) NOS. &c. om. nokot.

11) L. om. annar — ok. S. &c. vpbæra, æller om &c.

12) DMNO. &c. om. ok.

13) LM. &c. nokot annat, thet &c.

14) P. add. tyng eller.

15) R. &c. om. thet.

16) LM. &c. giilt.

17) S. &c. fasth.

18) DELMNORSX. &c. sic. ABCGHIKPO. &c. ok.

19) CD. &c. thre. E. 82. twe.

20) CPQS. &c. minsta.

21) R. &c. om. warin ther widker. S. &c. sculu ther vidker uara, en som scal giæld hans giælda æller vpbæra om (46. &c. add. så) tarffuas widker oc twe som hans ed betygha scula oc til, thet (46. &c. och

ther²²) widher,²³) (2⁴en then som (2⁵giældit skal giælde²⁶) a²⁷) hans wægna eller nokot²⁸) vptaka,²⁹) tve the³⁰) som (3¹edhin skulu göra æn³²) thet³³) widher torff,³⁴) sighia ok swæria hwat the hördho.³⁵)

(¹Bygninga balker (²kaffver (³flokker XXIII.

47

primum.

Twe (*skulu the wara i hwariom stadh som bygning skulu sea ok⁵) skudha ok skilia manna mellom, huru the skulu byggia eller sin huus nidher taka, eller⁶) ok⁷) om thera brut⁸) brutlike wardha.

II. Huru (⁹hemelika hws skal byggias.

III. (¹⁰Nw hwar annars tomt bygger¹¹) oloffwandis.

III. Um nokor¹²) bygger offwer annars tak.

V. (¹³Um nokor gör wægh¹⁴) (¹⁵aff annars mans husum.

tilståå, hwadh; 47. &c. och thet tilstå, hwadh the aff thöm dödhä hört haua.

22) P. add. neer ock.

23) BCGLM. &c. næær. M. add. oc.

24) NO. &c. for hans skuld som thet skal giældæ eller vpberæ. tve &c. 87. Xa. för — vpbara, (ut N.) Een å hans wegna (pro en — vptaka).

25) LM. &c. nokot skal a hans wegna vpberæ, (M. &c. add. eller gielda) oc tve som witna skolu oc swæria &c.

26) E. &c. bethala.

27) D. aff.

28) BD. &c. om. nokot.

29) E. &c. vpberæ. DE. &c. add. oc.

30) I. &c. om. the.

31) NO. &c. siin eed skulo thar till göræ oc witne beræ æn swa vidertorff oc sighæ huat the hördo. 82. Xa. &c. hans eed betyga skola, æn &c.

32) R. &c. vm.

33) D. 36. om. thet. E. &c. swa.

34) B. kan thorfua.

35) G. höra heller hördho ok wisto. P. aff hanom eller henna hört hadho. L. &c.

add. æn swa widher thorff. M. add. æn swa kan wider törfue. 95. hoc loco add. capp. 7 et 8 supra omissa; cfr. not. 1 pag. 114.

1) BDGKRS. &c. Her byrias bygninga balker. Tabula (DGKS. &c. om. Tabula). LM. Hær byrias bygninga balker oc telias j honom flocka XXIII. N. Her börias tabula aff bygninga Balk. O. Hær börias Bygninga balker fförst huro hwar skal nær androm oc vm Drupa rvm. EI. &c. carent rubrica.

2) CHQ. &c. om. kaffver — XXIII.

3) X. XXIII. Capitel.

4) 99. X. män skola wara &c.

5) HI. om. ok.

6) 99. X. om. eller.

7) P. om. ok.

8) 41. add. som.

9) P. hemelhus. DE. &c. hemelik hws skulu byggias.

10) P. Hwar som annars &c.

11) I. ligger.

12) P. then som.

13) AHIP. &c. habent hunc titulum post ti-

VI. Huru bredha almanna gatu¹⁶⁾ skulu wara.

VII. Huru swalar skulu byggias.

VIII. Um broa bygning.

IX. Huru the mæn skulu byggia¹⁷⁾ badhe ægha ena tomt saman, eller annar bygger vnder ok annar ofwan.¹⁸⁾

X. Um nokor legher gardh aff androm, ok wil sidhan eig halda.

XI. (¹⁹Um æghanden sæl²⁰⁾ gardh a legho,²¹⁾ ok wil sidhan eig halda.

XII. Um nokor man²²⁾ far i annars mans²³⁾ gardh ok wil sidhan bort v honom fara, eller hwsbonden wrækir gæstin.

XIII. Huru man skal widher sighia gardhum tha man wil bort²⁴⁾ v thöm fara, eller æn²⁵⁾ bonden wil i thöm fara.

XIII. Um bonden lofuar gæstenom hws thækkia²⁶⁾ ok vmboa, ok gör thet eig.

XV. Um nokor nytiar nokors²⁷⁾ mansfæ, eller²⁸⁾ lægger²⁹⁾ mærke a annars mans fæ,³⁰⁾ eller tve dela vm eth mærke.

XVI. Um nokor dræpir annars mans fæ medh wilia.³¹⁾

XVII. Um nokor dræpir fæ³²⁾ mans³³⁾ medh wadha.³⁴⁾

XVIII.³⁵⁾ Um nokor sarghar fæ annars mans eller lyt gör.

XIX. Um fæ dræpir annars mans fæ.³⁶⁾

XX. Um nokor legher hæst aff andrum eller takir til lans, eller nokot annat fæ.

tulum proxime sequentem, at in A. iustus ordo rubris litteris *a*, *b* in margine positus indicatur; litteras numerales *V*, *VI* in *VI*, *V* mutavit man. ut videtur rec. X, hac emendatione non observata, retinet perversum ordinem horum titulorum.

14) 99. X. *wägg*.

15) P. *offuer annars husum*.

16) 41. 99. X. *gatur*.

17) 41. add. *som*.

18) PX. 99. add. *A*.

19) DEX. &c. sic (cfr. nott. 20, 21 sequentes). ABCGHIPQRS. &c. om. hunc titulum, quo factum est ut in sequentibus titulis pro *XII* scriptum sit *XI*, et sic porro usque ad titulum *XVIII*; cfr. not. 34 infra.

20) E. *lather*.

21) 39. 99. X. sic. DE. &c. *leegh*.

22) P. om. *man*.

23) HI. om. *mans*.

24) HI. &c. sic. A. *bört*.

25) P. om. *æn*.

26) P. &c. *tæckia*.

27) HI. om. *nokors*.

28) P. *ock*.

29) HI. &c. sic. A. *lagger*.

30) NOX. 99. &c. *merke*.

31) P. add. *synom*.

32) I. add. *annars*.

33) 23. 99. X. *annars*.

34) BC. &c. sic. AHIP. 41. add. titulum: *Um nokor sarghar fæ* (H. om. *fæ*) *annars mans medh wadha*.

35) A. *xij* scriptum est.

36) NOX. 99. add. *eller sargar*.

XXI. Huru man skal legho hion leghia.

XXII. Um eid, huru han skal gömas, ok brut thæs som thet eig gör.

XXIII. Huru norrabro næst stadhenom skal byggias, ok the andra twa³⁷) ther æra.

(1.)³⁸)

48

Twe³⁹) skulu (⁴⁰i hvariom stad⁴¹) the⁴²) wara som⁴³) (⁴⁴bygningh manna mellom skulu⁴⁵) see,⁴⁶) skudha (⁴⁷ok vrskilia, swa⁴⁸) at hwilkin man⁴⁹) hws (⁵⁰riffuer (⁵¹ok nidher taker ok wil⁵²) sidhan⁵³) ater⁵⁴) vpbyggia,⁵⁵) tha skal han⁵⁶) (⁵⁷the⁵⁸) fornæmpdo⁵⁹) mæn⁶⁰) til kalla⁶¹) ok⁶²) (⁶³nagranna sina som ther⁶⁴) aff wita, ok⁶⁵) (⁶⁶opbyggia⁶⁷) epter thy⁶⁸)

1, cfr. BjR. 2: pr; 33: 1.

37) P. add. *broar.*

38) GN. hic habent rubr. *Hær byrias bygninga balker. DX. Bygningæ balker.*

39) DLMNO. &c. add. *mæn.*

40) LM. &c. *skipas j hvariom stad som see skulu och skodka bygning mellan manna, oc the skulu wita at hwilkin &c. S. &c. vara i hvariom stad tilskipadhe aff Borghamæstare oc Radmannom, the sculu hwarth aar j stadhenom see oc skodha bygning manna mellom, ath huilken &c.*

41) B. 34. *küpstath.*

42) BDEGNO. &c. om. *the.*

43) R. &c. om. *som.*

44) B. &c. *bygninga. 30. fore thimbermæn sculu fore standka ok wndher skilia at &c.*

45) BC. &c. sic. AP. *skula.*

46) G. &c. om. *see. DENO. &c. add. oc.*

47) DNO. &c. om. *ok vrskilia.*

48) E. &c. om. *swa. NO. 43. Oc the skulo wita.*

49) NO. &c. add. *som.*

50) S. &c. *vil riffua oc nidhertaghu oc ater &c.*

51) BCGKQ. &c. *eller. L. 60. nidher, oc wil &c.*

52) LMNO. &c. add. *thet.*

53) DER. &c. add. *thet.*

54) LMNOP. &c. om. *ater.*

55) E. &c. *byggia. LMNO. &c. vpsæthia. D. add. oc vpsætia. G. add. æptær thy som ræt ær ok gammvl lagh sighia. 47. &c. add. eller aff nyo opbyggia.*

56) G. om. *han.*

57) LM. &c. *them til sighia oc sinom nagrannom som &c. S. &c. thæssa twa mæn til sik kalla oc andra godha minningis (46. 47. mynningis; 49. 89. minningz; 103. mynningia) mæn som aff gambblom hæfdhom væl wita som ræt hæfdh sigher til Oc lata (46. &c. om. lata) mellom &c.*

58) D. add. *twa.*

59) CKPX. &c. *fornempda. NO. 43. samæ twæ.*

60) D. om. *mæn. D. &c. add. ther.*

61) G. 72. *taka.*

62) P. *medh.*

63) B. *nergranna. Xa. andra godha minningis mæn, som aff gambblom Häffdom wita, som rätt Häffd til sigher; cfr. not. 57 supra.*

64) B. *thet.*

65) D. add. *sidhan.*

66) LM. &c. *bygge thet ater vp æpter gamble hæffdh &c. NO. 43. efftir ty som (43. om. som) rätt ær, och gammallt (O. 43. gamul) hæffð skall han thet atter vppbyggia. Oc latæ Æ atter &c.*

67) G. add. *ok.*

68) B. &c. om. *thy.*

som⁶⁹) ræt⁷⁰) ær⁷¹) ok gamul hæfð,⁷²) ok lata⁷³) ater⁷⁴) mellom sin⁷⁵) ok sins⁷⁶) nagranna⁷⁷) huse⁷⁸) ena⁷⁹) alin Bret⁸⁰) druprum.⁸¹) (⁸²Hwa annarledhis⁸³) bygger,⁸⁴) bryte vp⁸⁵) ok böte⁸⁶) sæx marker (⁸⁷til træskeptis (⁸⁸malsæghandenom, konungenom ok stadhenom.

II.

Engin bygge¹) (²hemelikt hws næsta³) (⁴sinom granna⁵) eller widher⁶) (⁷al-dra manna gatu,⁸) vtan⁹) han¹⁰) later¹¹) ater¹²) mellan (¹³hans hws ok (¹⁴sins eghins¹⁵) (¹⁶gardh eller hws thriggia fota druprum;¹⁷) hwar¹⁸) annarledhis bygger,¹⁹) (²⁰bryte vp ok böte sæx marker (²¹til træskeptis (²²som för war²³) sakt.

II = BjR. 2: 1.

- 69) R. &c. om. som.
 70) EQ. &c. retter.
 71) G. om. ær.
 72) D. 21. add. ær.
 73) L. &c. lati.
 74) C. &c. om. ater. LM. altidh. BCGKQ. &c. wara.
 75) MNOS. &c. sik.
 76) G. 69. sinna. M. &c. sin. S. &c. sinom.
 77) BCGKMQS. &c. granna.
 78) BCEGKS. &c. husa. LM. &c. om. h. v.
 79) S. om. ena.
 80) BCEGKLMQXa. &c. om. Bret.
 81) CMPQ. &c. druppa rwm. DEXa. &c. knutæ rwm. NO. 43. add. eller knvta rwm. LM. &c. add. wara. SXa. &c. add. aff bægyas thera tomt Oc (Xa. om. Oc).
 82) BCDEGHKQRSX. &c. hwar. NO. 43. Bygger han annarledhis bryte &c.
 83) S. 37. andraledis. Q. add. gör ok.
 84) BL. bygge. S. &c. add. æn nu ær sakh andrum til skadha. Xa. add. andrum til skadha.
 85) S. &c. add. oc bygge i gen (46. &c. om. i gen) annan tiidh.
 86) S. &c. add. ther til.
 87) S. &c. om. til træskeptis.
 88) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.
 1) LMNOS. &c. maa byggia.
 2) DEGLNOQS. &c. hemelik. CM. 42. heme-
 likes hus. 30. hemelsshus. 27. almenningz huus.
 3) BCGKQ. &c. nærst. DELMNO. &c. nær.
 4) LM. sidn, eller &c.
 5) E. &c. grannom. D. &c. nagrannæ.
 6) C. om. widher.
 7) BG. &c. all manna gatu. E. &c. almenningz gathu. MLNO. &c. almenningz gatur.
 8) R. &c. gatur.
 9) L. add. at.
 10) GQ. &c. om. han.
 11) BNOQ. &c. late.
 12) DGM. &c. om. ater.
 13) LMNO. &c. sith hws oc sins granna (N O. 43. nagrannæ) hws eller gardh thriggia &c. S. &c. sina hwsa oc sins granna treggia &c.
 14) D. &c. sit eghit hws eller gardh. thriggia &c.
 15) C. 93. eghin. KQ. &c. eghno.
 16) BCGKQ. &c. om. gardh eller hws. Verba gardh eller delenda sunt.
 17) BCGKQSXa. &c. rwm. DELMNO. &c. knutæ rwm. Xa. Knutkrum. S. &c. add. oc.
 18) ELMS. &c. add. som.
 19) B. bygge.
 20) BCGKQ. &c. om. bryte vp ok.
 21) HI. 50. om. til træskeptis. S. &c. Malsæghandenom konungenom oc stadhenom.
 22) BCGKLMQS. &c. om. som — sakt.

III.²⁴⁾

Hwar som annars mans²⁵⁾ tomt bygger oloffwandis,²⁶⁾ bryte vp ok böte sæx marker (²⁷⁾til træskeptis (²⁸⁾som för war²⁹⁾ sakt.

III.

Hwilkin³⁰⁾ som bygger vppa³¹⁾ annan,³²⁾ swa at³³⁾ drypir a³⁴⁾ annars³⁵⁾ thak³⁶⁾ ok röter³⁷⁾ (³⁸⁾thet, skæri aff³⁹⁾ ok böte sæx marker til træskeptis⁴⁰⁾ (⁴¹⁾som för war⁴²⁾ sakt. §. 1. Hwar⁴³⁾ gardha⁴⁴⁾ ganga⁴⁵⁾ badhe⁴⁶⁾ saman, bygge hwar⁴⁷⁾ sith,⁴⁸⁾ ok⁴⁹⁾ sæti⁵⁰⁾ knwt widher knut⁵¹⁾ (⁵²⁾at saklöso.⁵³⁾

V.

Hwar¹⁾ som²⁾ gör³⁾ (⁴⁾wægg aff⁵⁾ annars mans⁶⁾ husum⁷⁾ vtan æghandins

III, cfr. BjR. 33: pr.

IIII = BjR. 33: 1, 2.

V = BjR. 33: 3.

23) DNOR. &c. ær.

24) 76. habet hoc caput post cap. in textu 5.

25) DELMNORS. &c. om. mans.

26) G. om. oloffwandis. E. oloftica.

27) ER. &c. om. til træskeptis. S. &c. Malsæghandenom konungenom oc stadhenom.

28) CS. &c. om. som — sakt.

29) BDEGKLMNOQR. &c. ær.

30) D. &c. Huar. R. &c. add. man. NO. &c. Nv æn nokar bygger &c. LM. &c. Nv bygger nokor a annan &c.

31) BCDEGKNQRS. &c. a.

32) N. annars manz thak.

33) LMNOS. &c. add. thet.

34) S. &c. aff.

35) BCDEGKLMNOQS. &c. hans.

36) EM. &c. tak. S. &c. tækkio.

37) G. 33. røthe. M. rörir.

38) EL. &c. om. thet. S. &c. annars manz hvs, bryte vp oc bygge annat sin eller late aff kugga oc böthe sex marker Malsæghandenom konungenom oc Stadhenom (48. &c. add. til treskeptis) Nu om gardha byggias kvar om sik, tha magho the

sæthia knwth vidher knwt aat saklöso, oc engen androm til skadha.

39) E. vp.

40) E. add. malseghandenom konung oc stadhenom.

41) LM. &c. om. som — sakt.

42) BCDGKLMNOQR. &c. ær.

43) EQ. &c. add. som. LMNOR. &c. add. twe.

44) 30. gaffla. Recte; cfr. BjR. 33: 2.

45) G. gangen. LM. æro.

46) BCKGKLMQ. &c. om. badhe.

47) D. kuart.

48) R. &c. vm sik.

49) HI. &c. om. ok.

50) B. &c. late.

51) P. om. knut. Xa. add. ock engen androm til skadha.

52) BLM. saklöst.

53) P. add. hwar thet saa hender.

1) S. &c. Nv knar.

2) DRS. &c. add. sik.

3) LMNOXa. &c. add. sik.

4) SXa. &c. vægh ðffuer annars (46. Xa. &c. add. mans) hvs; male.

orloff,⁸⁾ (⁹bryte vp ok böte sæx marker (¹⁰til træskiptis (¹¹som för war¹²) sakt, eller bliffwe¹³) i æghandins¹⁴) minne.

VI.

Alla¹⁵) almænnings¹⁶) gatur¹⁷) skulu wara atta alna bredha,¹⁸) at man ma (¹⁹at thöm badhe aka ok ridha; hwar²⁰) som²¹) (²²annurledhis bygger,²³) bryte vp ok böte sæx marker²⁴) (²⁵til træskiptis (²⁶som för war²⁷) sakt.²⁸)

VII.

Hwar som bygger²⁹) swalar³⁰) offwer (³¹twærra gatur,³²) bryte³³) vp ok böte sæx marker (³⁴til træskiptis (³⁵som för ær sakt.³⁶) §. 1. Engin man³⁷) ma³⁸) swalar³⁹) længer⁴⁰) byggia⁴¹) (⁴²a almænnings⁴³) gatur⁴⁴) (⁴⁵el-

VI = BjR. 33: 4.

VII: pr. = BjR. 33: 5.

5) EN. &c. a. LM. at.

6) BG. &c. om. mans.

7) N. om. husum.

8) LM. &c. loff.

9) S. &c. tha scal han vp bryta oc &c.

10) S. &c. Malsæghandenom konungenom oc Stadhenom æller &c.

11) BCGKLMQ. &c. om. som — sakt.

12) DENOR. &c. ær.

13) E. wari.

14) E. malseghandans.

15) LM. &c. om. Alla.

16) BCDGLNOS. &c. almennings. P. almen-nyggx. K. &c. almenniga.

17) DNOXa. &c. add. innan mvr oc vtan.

18) E. breedk. LMNOS. &c. add. swa.

19) B. &c. aa. S. &c. offuer. 56. &c. åkan-
de och Rijdande mötas å them then som
&c.

20) BCGKNOQ. &c. then.

21) NO. &c. om. som.

22) BEGKLNO. &c. annar ledhis. D. 39. an-
narledh. S. &c. them gör trængre bryte
&c.

23) BG. 33. bygge.

24) S. &c. add. Malsæghandenom konunge-
nom oc Stadhenom.

25) DENOR. &c. om. til træskiptis. LM. 72.
om. til — sakt.

26) BS. &c. om. som — sakt.

27) CDGHKNOQR. &c. ær.

28) 29. Xa. add. novum caput: Framlærdhis
mærkiande &c., quod in Add. D. 1. legitur.

29) G. 33. bygge.

30) BCDEGKLMNOQR. &c. swala.

31) LMOR. &c. twærgatwr. GN. &c. thwar-
gatw. S. &c. almænningsx gathor.

32) BCDKQ. &c. gatu.

33) D. &c. ryme.

34) BCDEGHKNOQR. &c. om. til træskiptis.
S. &c. konungenom Malsæghandenom oc
stadhenom Engen &c.

35) LM. &c. om. som — sakt.

36) E. om. sakt.

37) BCDEGKLMNOQRS. &c. om. man.

38) D. &c. add. oc.

39) BCDEGKLMNOQR. &c. swala. S. swa.

40) BCDKMNOQR. &c. lengra vel lengre. E.
add. wth.

41) G. add. æn.

42) LM. &c. ofwer. S. æn. R. &c. om. a —
almænniga.

43) C. &c. almanna.

44) BDGKQ. &c. gatu.

45) B. &c. om. eller almænniga.

ler⁴⁶) almænningia,⁴⁷) æn halffua⁴⁸) andra alin, vtan han skæri⁴⁹) aff ok⁵⁰) böte⁵¹) (⁵²sex marker (⁵³som för⁵⁴) ær sakt, vtan⁵⁵) ther⁵⁶) (⁵⁷rumi almænningia æra;⁵⁸) (⁵⁹skudhin thet foghotin (⁶⁰ok borghamæstaræne⁶¹) huru thet⁶²) ma wara.

VIII.

Thæn¹) man²) a watne bygger,³) (⁴ægher⁵) broa byggia först aff alle⁶) 49 sinne⁷) bygning, æn han eig ma⁸) andra sina⁹) bygningh swa brat¹⁰) vpbyggia,¹¹) fore thy¹²) at¹³) (¹⁴the (¹⁵offwan han¹⁶) byggia¹⁷) (¹⁸aff watns wæghna,¹⁹) (²⁰æn them (²¹ther nokot (²²thet hændher²³) som skadhlikit ær eller²⁴) eig, mogho²⁵) renlika eller²⁶) oskadhlika²⁷) til watns²⁸) koma.

VIII, cfr. BjR. 41: pr.

- 46) E. &c. add. a.
 47) ES. 47. *almæning*.
 48) BDELMQ. &c. *half*.
 49) S. &c. *hugger*.
 50) M. om. *ok*.
 51) S. &c. *böter*.
 52) LM. &c. om. *sex marker*.
 53) E. &c. om. *som — sakt*. S. &c. konungenom *Malsæghandenom oc Stadhenom v-tan* &c.
 54) CGQ. 57. om. *für*.
 55) LM. &c. *thoo ma thet wara*.
 56) GM. &c. add. *som*.
 57) G. *rum almænningh*. 52. &c. *ruma almæningz gatuur ära*.
 58) M. om. *æra*. BCGKQ. &c. add. *oc*.
 59) S. &c. *Ther* (46. &c. *thet*) *scal faghuthen Borghamæstare oc radmæn skodha kuru* &c. LM. &c. *medh foghotans och borghomestaraanna lofwe*.
 60) E. *borghamæstara oc raadk kuru* &c.
 61) R. 95. *radkmæn*.
 62) D. &c. *ther vm*.
 1) 27. primo loco habet ea, quae in §. 1. leguntur; deinde in novo capite sequuntur ea, quae textus in principio capitis continent.
 2) BCGKQ. &c. om. *man*.
 3) G. 33. *byggje*. D. &c. add. *han*.
 4) E. *ella bygghia wil bygghe broa först* &c. S. *byggje först bro aff* &c.
 5) LM. &c. add. *sina*.
 6) BCGKQ. &c. om. *alle*.
 7) E. &c. om. *sinne*.
 8) LMRS. &c. *forma*. DNO. &c. *giter*.
 9) G. om. *sina*.
 10) 27. 77. *snarth*.
 11) DNO. &c. *vpbygt*. E. *vp legghia*.
 12) LM. &c. *then skuld*.
 13) GQ. &c. om. *at*.
 14) LM. &c. *kan them nokor wadhe hænda som ofwan fore honom byggia. at the magho koma til watnit, kombir nokor kæra a han at han hafwer ey swa bygt, bötd* (M. &c. *böte*) VI &c.
 15) S. &c. *mæn han bygger nær a* (46. &c. *aff*) *vatnzens* &c.
 16) BCGKQR. &c. om. *han*.
 17) E. 27. om. *byggia*.
 18) BCGKNOQR. &c. a. D. 36. om. *aff watns wæghna*. 56. Xa. &c. *å watnet, än* &c.
 19) G. *wææg*. R. 95. *wægha*.
 20) E. *ey nödh hafuin oc en ther nokot hændhir ther skadhelikit* &c.
 21) R. &c. om. *ther*. DNO. &c. *kan nokot hændæ thet* (NO. 43. add. *thar*) *skadhelikit* &c.
 22) S. &c. *hinder thimar som* &c.
 23) BG. &c. *hende*.
 24) D. add. *oc*.
 25) D. *moghin*.
 26) DENO. &c. *oc*.

(²⁰Hwilkin (³⁰eig swa bygger som³¹) nu sakt ær, ok komber³²) kæra a han,³³) böte sæx marker (³⁴til træskiptis (³⁵som för sakt ær;³⁶) (³⁷ok tho³⁸) (³⁹skal han för⁴⁰) a⁴¹) radhstuw kallas, (⁴²ok⁴³) foghotin, (⁴⁴borghamestare ok radhmæn⁴⁵) dagh⁴⁶) fore læggia⁴⁷) (⁴⁸the sama⁴⁹) brona⁵⁰) byggia. Ok⁵¹) kwunnugha⁵²) (⁵³foghotin,⁵⁴) (⁵⁵borghamestarene (⁵⁶ok radhmæn thet⁵⁷) almenlika⁵⁸) tha the lata almoghan saman (⁵⁹koma,⁶⁰) (⁶¹ok görs⁶²) eig innan then manadh, tha⁶³) böte som för⁶⁴) ær sakt. §. 1. Hwar⁶⁵) som eig rensar⁶⁶) sina⁶⁷) gatwr⁶⁸) (⁶⁹then dagh foghotin⁷⁰) ok radhmæn⁷¹) fore læggia, böte thre⁷²) öra pæninga⁷³) til twæskiptis⁷⁴) (⁷⁵konungenom ok

- 27) NO. 43. skæliga. R. &c. oskadde. 49. &c. ohindrade. 94. obekimdrat.
 28) BC. &c. sic. R. watz. Q. &c. watn. DE NOS. &c. watnet. A. 19. wans.
 29) NO. 43. om. Hwilkin — ær ok.
 30) P. ecke. E. som ey bygger &c.
 31) R. &c. om. som.
 32) DNO. 43. add. nokor.
 33) NO. 43. add. tha.
 34) G. &c. om. til træskiptis. B. &c. om. til — sakt ær.
 35) LM. om. som — ok. S. &c. Malsæghandenom konungenom oc Stadhenom oc &c.
 36) NO. 43. add. om han hauer ey swa bygt som nw er sagth.
 37) DNO. &c. om. ok. E. om. ok — för ær sakt.
 38) G. om. tho.
 39) LM. skulu foghotin oc borghomestarene fore honom a radzstowo dagh læggia, Hwar &c.
 40) R. &c. först.
 41) 19. &c. til.
 42) D. at. S. &c. om. ok foghotin.
 43) R. &c. add. honom.
 44) CDNO. &c. ok borghamestara (DNO. &c. add. sculu honum) dagh &c.
 45) S. &c. add. sculu honom.
 46) R. 95. lagh.
 47) BCGHKQ. &c. leggen.
 48) C. tha. D. 85. om. the — byggia. G. them samw broa byggia. NO. &c. om. the — Ok. 37. &c. om. the — sakt.
 49) BCKQRX. &c. samu.
 50) S. &c. add. ath.
 51) RX. &c. om. Ok. S. &c. Tha.
 52) BCHKS. &c. kunnughe. G. konno. R. &c. kunnoghar. HI. &c. add. thet.
 53) D. the thet &c. NO. 43. thet honom fogaten oc borgamestaræ allmenneligæ. oc görs ey innan then dagen som the foreleggia. böte &c.
 54) CGQ. &c. add. ok.
 55) 27. och radhet thet &c.
 56) BCGKQ. &c. om. ok radhmæn thet.
 57) S. &c. om. thet.
 58) C. 34. almanneliga.
 59) BCKQ. &c. kalla. oc gör han ey &c.
 60) 35. &c. add. nm brobygnyngk.
 61) 30. tha seal hwar sina broo færdugha göra innan en manadh ther næst epter æller böte &c. S. &c. ath hwar &c.
 62) G. &c. gör han thet.
 63) DR. &c. om. tha.
 64) BCGK. &c. om. för.
 65) BCGKQ. &c. Then.
 66) G. rensa.
 67) E. om. sina. S. &c. add. almængia æler sina.
 68) BGQ. &c. gatu.
 69) LM. som foghotin oc borghomestarene honom fore læggia &c.
 70) S. &c. add. Borghamestare.
 71) ENO. &c. borghamestara.
 72) E. &c. twa.
 73) BCDEGKLMNOQ. &c. om. pæninga.
 74) BGKNQRS. &c. threskiptis, at in B. mutatum in tweskiptis.
 75) EQ. om. konungenom ok stadhenom.

stadhenom.⁷⁶⁾ (⁷⁷Broar⁷⁸⁾ han⁷⁹⁾ sina⁸⁰⁾ gatwr⁸¹⁾ eig⁸²⁾ then dagh (⁸³honom fore lægs, böte thre⁸⁴⁾ öra (⁸⁵pæninga til twæskiptis som för⁸⁶⁾ ær⁸⁷⁾ sakt.

IX.

Ther¹⁾ tve byggia¹²⁾ badhe²⁾ saman,³⁾ annar bygger⁴⁾ vndi ok⁵⁾ annar offwan a,⁶⁾ tha skal then⁷⁾ vndi⁸⁾ bygger⁹⁾ byggia vndi gærsl¹⁰⁾ ok alt thet¹¹⁾ ther¹²⁾ tilhöre,¹³⁾ (¹⁴ok then¹⁵⁾ offwan¹⁶⁾ ær¹⁷⁾ thak¹⁸⁾ ok (¹⁹alt thet ther²⁰⁾ tilhörir.²¹⁾ Faar annar²²⁾ thera²³⁾ skadha fore annars thera²⁴⁾ forsumilse²⁵⁾ skuld,²⁶⁾ antiggia a²⁷⁾ sinne²⁸⁾ bygningh eller²⁹⁾ (³⁰sinom ingiæl-

- 76) CR. &c. add. *enskytt*. S. &c. add. *Oc*.
35. add. *Huar som kastar eller skottar aff syna gatw oppa annars manz gatu eller tomt. böte VI. öra til træskiptes malsægiandenom konungenom oc stadhenom.*
- 77) B. Pro Broar antea scriptum fuit *Rensar. C. Broa*. LMNO. &c. *Bötö* (M. &c. *Böte*) then samuledhis (M. &c. add. *som*) ey broar sina (NO. 43. add. *gator oc*) broo innan then dagh (M. 37. add. *som*) konom fore legx; quibus NO. add. *III öra som för ör sagt*. S. &c. *broa the ey sina gathur then dagh them lækx före, böte æn tha III öra til treskiptis* (46. &c. *tweskiptis*) kkonungenom oc Stadhenom.
- 78) DQR. &c. add. *oc*.
79) CKQ. &c. om. *han*.
80) R. 92. om. *sina*.
81) BG. &c. *gatu*.
82) 56. Xa. &c. add. *Jnan*.
83) BCGK. &c. *fore han legx*. 27. *ffogthen ok borgamestara honum ffore læggia, böthe ok III &c.*
- 84) E. &c. *twa*.
95) DE. &c. om. *pæninga*. BCGKQ. &c. om. *pæninga til twæskiptis*.
86) C. om. *för*.
87) E. 42. *war*.
- 1) LM. *Nw kunna tve mæn byggia &c. S. &c. Hvar tve saman byggia annar &c.*
1a) 35. add. *ena tomt*.
2) Q. om. *badhe*.
3) R. 95. add. *oc*.
4) BCEGLMNOQS. &c. om. *bygger*.
5) B. &c. om. *ok*.
6) ELMNO. &c. om. *a*.
7) DLMNO. &c. add. *som*.
8) 29. *vndibygningiana*.
9) BGK. 20. *bygge*. LM. &c. add. *först*. S. &c. add. *at*.
10) BCGKQR. &c. *vndegerdh*. D. *vndegierdhæ balka*. ELMSXa. &c. *vndhigerdhis* (v. *vndigerdhz*) *balka*. NO. 43. *vnder garðz bielkæ*. 28. Xa. *vndergerdz bielka*. Xa. *vndigiärd*, *Bielka*, *ock alt annat*. CR. &c. add. *balka*.
11) S. &c. *annat*.
12) LM. &c. *them*.
13) BCEGLMNOQSX. &c. *til hörir*.
14) S. &c. om. *ok*. Q. &c. om. *ok* — *tilhörir*.
15) DLM. &c. add. *som*.
16) S. &c. *öffuer*. C. add. *a*. DLM. &c. add. *till*.
17) DLMNOS. &c. *byggir*. BCDKS. &c. add. *bygge*. LMNO. &c. add. *skal byggia*.
18) EI. &c. *tak*.
19) GRS. &c. om. *alt*. ENO. &c. *kuat ther &c.*
20) LM. &c. *thy*.
21) GR. &c. *til höre*. DE. &c. *till bör*. 19. &c. *til bær*.
22) 23. &c. *nokor*.
23) S. &c. om. *thera*.
24) NOQ. &c. om. *thera*.
25) S. *forskyllilse*.
26) BK. &c. *skyld*. E. &c. om. *h. v.*
27) BCDEGKNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c. *aff*. LM. &c. *j*.
28) LM. *sama*.
29) BEGLNO. &c. add. *a*. M. 82. add. *j*.
30) NO. &c. *sino ingielde*.

dum,³¹) (³²fiurtan næter³³) epter³⁴) at³⁵) (³⁶han haffuer³⁷) honom laghlika tilsakt (³⁸medh (³⁹twem⁴⁰) mannom, böte⁴¹) honom⁴²) allan skadhan ater, (⁴³then han haffvir fangit (⁴⁴a bygningh sinne⁴⁵) eller⁴⁶) (⁴⁷ingjældum sinum, epter fira⁴⁸) godhra⁴⁹) manna mætzordhum, tve⁵⁰) a⁵¹) hwars therawæghna. (⁵²Ok (⁵³vm the⁵⁴) ther⁵⁵) ægha⁵⁶) badhe ena bygningh⁵⁷) saman,⁵⁸) antingia⁵⁹) tomt,⁶⁰) kællara⁶¹) eller⁶²) stenhws,⁶³) (⁶⁴warin samu lagh (⁶⁵som för war⁶⁶) sagdh.⁶⁷) §. 1. Nw kan annar ther⁶⁸) fatigher wara, ok orkar eig (⁶⁹vmboa (⁷⁰eller byggia, eller thryskas widher ok wil eig vmboa,⁷¹) ok⁷²) then som⁷³) offwan⁷⁴) bygger⁷⁵) wil aff steen byggia ok

31) S. &c. add. *oc bætrar ey jnnan.*

32) BD. &c. *fioghortan vel fyughertan.* 69. *Xa. innan 14 dagar, efter &c. LM. böte honom allan skadhan j gen æpter fyra metzmannas ordhum tve &c. NO. (28. &c.) böthe honom allan skaðan atter epter IIII manna metzordom. tve a hwars therawegnæ. Tha (O. &c. Tho) skall han honom lagliga tillsigjæ. medh twem mannom. Thar efter haffue han XIII dagha (28. &c. nattia) dagh at radha böter a the samæ bygningh. Aayha tve saman enæ tomt. kiellara &c.*

33) BCGKQ. &c. *natum.* DR. &c. *daghum.* ES. &c. *dagha.*

34) S. &c. add. *thet.*

35) DGKQ. &c. *thet.*

36) E. &c. *honom war laghlika &c.*

37) BCGKQ. &c. *kafde.*

38) R. &c. om. *medh twem mannom.*

39) 23. &c. *tweggia manna vitnom, böte &c.*

40) S. &c. add. *godhom.*

41) R. &c. *gælde.*

42) R. &c. om. *honom.*

43) BCGKQ. &c. *som.* R. &c. om. *then — sinum.*

44) CEGKQS. &c. sic. AHIPX. *aff.* BD. 36. om. *a — sinum.* Cfr. nott. 32, 43 supra.

45) GK. &c. *sina.*

46) E. add. *a.*

47) CGKQ. &c. *Ingjield sit.*

48) BC. &c. *fyra.*

49) BCGKQS. &c. om. *godhra.*

50) R. &c. *twem.*

51) DS. &c. *aff.*

52) DELMR. &c. om. *Ok.* S. &c. om. *Ok vm.*

53) BCGKQ. &c. om. *vm.* D. *Samu lagh wari vm them ther &c. LM. tho skal han honom laghlika til sighia medh twem mannom, oc ther æpter &c. ut N. (vide not. 32 supra).*

54) ER. 95. *them.*

55) E. *som.*

56) S. &c. *haffua.*

57) R. &c. *tompt.*

58) E. &c. om. *saman.*

59) BCGKQ. &c. om. *antingia.*

60) R. &c. *bygning.* BEGRS. &c. add. *eller.*

61) E. *kælgardha* (sic). R. &c. *gardha.* 36. *kalgardh.*

62) M. 64. *oc.*

63) DM. *stekerhws.* D. add. *eller kuat thet helzt ær.*

64) BCEGIKLMNOQR. &c. *ware.* D. om. *warin — sagdh.* S. &c. om. *warin — stenhws saman.*

65) BLMNO. &c. om. *som — sagdh.*

66) ECGKQR. &c. *ær.*

67) CEGIKPQR. &c. *sakt.*

68) R. &c. om. *thera.*

69) ELMNO. &c. om. *vmboa eller.* DR. &c. *vmbyggia.* (R. &c. *opbyggia*) *eller thryskas &c.*

70) BGKQ. &c. om. *eller byggia.* C. om. *eller — vmboa.*

71) LMNO. &c. *byggia.* 23. &c. *vmbyggia.* DLM. &c. add. *eller.*

72) ENO. &c. *eller.*

73) CLNOQ. &c. om. *som.*

74) NO. 43. add. *till.*

75) B. *bygge.*

then⁷⁶) eig (⁷⁷som vndir⁷⁸) bygger⁷⁹) eller⁸⁰) orkar eig;⁸¹) (⁸²æller⁸³) ther
twe ægha⁸⁴) ena tomt, kællara eller stenhws saman, annar⁸⁵) wil byggia
aff steen ok annar⁸⁶) eig (⁸⁷eller orkar⁸⁸) eig; tha skal foghotin,⁸⁹) borgha-
mæstarene (⁹⁰ok radhmæn⁹¹) næmpna ther⁹²) til fira⁹³) godha mæn, (⁹⁴som
radhmæn ella⁹⁵) (⁹⁶byamæn, som thet skulu⁹⁷) (⁹⁸therra mællen skipta⁹⁹)
æa¹⁰⁰) swa (¹rum ær til, (²tho swa at hwar³) ma⁴) (⁵vm sik byggia an-
drom⁶) oskaddom, ella ok⁷) læggia⁸) pæningha⁹) therra mællen¹⁰) (¹¹som
(¹²fullt ær¹³) ok liikt¹⁴) ær¹⁵) (¹⁶gen fullo,¹⁷) som the wilia thet¹⁸) taka a
(¹⁹sannindh sina²⁰) ok edh sin epter²¹) göra,²²) at the kunno (²³eig bæ-
ter²⁴) skipta thet²⁵) ella wyrdha;²⁶) (²⁷wæli sidhan then²⁸) til liikningh²⁹)

76) EGP. &c. annar. LMNO. &c. add. wil.

77) D. &c. om. som. G. om. som vndir byg-
ger.

78) NO. &c. niðan.

79) B. ær.

80) R. &c. oc.

81) LM. add. byggia. 37. add. aff steen byg-
gia.

82) GLMQR. &c. om. æller — orkar eig.

83) E. &c. add. oc.

84) E. add. badke.

85) S. &c. add. thera.

86) NO. 43. add. will.

87) NO. oc. E. &c. om. eller orkar eig.

88) S. &c. forma thet.

89) LMQ. &c. add. oc.

90) LM. &c. om. ok radhmæn.

91) E. raadh.

92) E. om. ther.

93) BG. &c. fyra. D. om. h. v.

94) DS. &c. om. som. LMNO. &c. om. som
— byamæn. E. af radhit eller andra go-
dha men. som skulu &c.95) HL. add. ok. GX. &c. add. andra. BCD
KQRS. &c. add. adhra gotha.96) S. &c. mæn. G. fyra godha mæn j sta-
dhenom thet skulw mællan thera skipta
&c.

97) N. &c. skal.

98) S. &c. mællom thöm skipta.

99) LMNO. &c. add. oc lika.

100) DLMNOS. &c. vm.

1) S. &c. ær væl rnm til.

2) NOR. &c. ok. DELM. &c. om. tho swa.

3) DLMNO. &c. add. theræ.

4) S. &c. add. væl.

5) LM. &c. byggia sit androm &c.

6) LMNO. &c. add. thera. G. add. rotan ska-
dha ok.

7) DGLMNORS. &c. om. ok.

8) BGKQRS. &c. legge. DLMNO. &c. leggis.

9) ML. penningom. E. om. h. v.

10) G. &c. j mællom.

11) LM. swa at fullt ær geen fullo, oc likt
ær geen liko swa som the &c.12) NO. 43. liikt ær oc fullt moth fullom (O.
fullo) som &c. 59. Xa. &c. lichtt är och
fulltt genn fullo.13) A. v. ær deleta est. DERSX. &c. om.
h. v.

14) S. gill.

15) G. &c. om. ær.

16) S. &c. om. gen fullo.

17) C. fulla.

18) E. &c. om. thet.

19) 50. &c. samuet sino.

20) LM. &c. thera.

21) DLM. &c. ther a. NO. &c. thar till.

22) DNOS. &c. gifua.

23) DLM. thet ey bæter thera mellom skip-
tæ eller &c.

24) BCMP. betra vel bætre.

25) P. om. thet.

26) BCDGK. &c. mirdha. PS. &c. wërda. E.
&c. wærdha. LM. forlika. NO. &c. like
thera mællan. R. &c. add. tha.27) E. Wil sidhan then sik til bygningh biu-
dher byggia. bygghe thet &c.

28) NO. &c. add. som. G. 83. add. som sik.

29) GS. &c. bygningh. LM. add. budhit.

biuder, ok bygge sidhan³⁰) thet bæzta han ma,³¹) ok (³²takes thet stadz³³) breff³⁴) a,³⁵) ok (³⁶gange³⁷) (³⁸aldre³⁹) liikningh⁴⁰) therra mællen⁴¹) (⁴²ella therra barna⁴³) vm (⁴⁴the (⁴⁵samu tomt eller hwat thet ær. §. 2. Engin⁴⁶) ma⁴⁷) (⁴⁸thet⁴⁹) som⁵⁰) vndir andrum ligger, (⁵¹widher sina⁵²) thre marker (⁵³malsæghandenom, konungenom ok stadhenom til træskiptis, (⁵⁴ella iæmpt widher annars,⁵⁵) (⁵⁶æn thet rumet⁵⁷) swa (⁵⁸ær laght⁵⁹) ok go-
50 dhe mæn kunno thet⁶⁰) skudha,⁶¹) ella (⁶²thet⁶³) offwan⁶⁴) androm ær,

30) BCDGKLMNOQRS. &c. om. sidhan. LMR. &c. add. vm sik.

31) E. &c. forma. LMNO. &c. giter.

32) EGKNOS. &c. taki. LM. &c. thet gif-
wis a stadzsins &c.

33) BGNO. &c. stazins.

34) G. &c. add. vp.

35) MLNO. 43. add. at (L. a; NO. &c. add. thet) thera mellom sua skipt ær oc for-
likat.

36) LM. (28. &c.) thet skal aldreggh optaren (M. optara) qvælias mællan thera, (M. &c. them) eller thera barn (M. barna) Engin man ma nokrom selia nokra æghor, tomt eller gardh källara rnm eller steenhws vtan widherboandenom æn han thet köpa wil. thet honom vnder ligger eller ofwan, eller oc swa widher han göra (28. &c. om. göra) at godhe men kunno thet skodha oc pröfwa at thet sama (M. om. sama) rumit kan ey honom byggias vtan skadha, vtan swa at then same (M. om. same) widher boandin ma &c.

37) D. &c. add. sidhan.

38) NO. 43. thet sidan aldrih till likningh &c.

39) S. &c. add. sidhan. K. in marg. add. mera.

40) S. byningh. 29. bygning.

41) G. &c. j mællom. BG. &c. add. mera.

42) E. om. ella therra barna.

43) GNO. &c. barn.

44) G. om. the. B. thera tomt &c. NO. &c. thet samæ godzit. Engen &c.

45) CGI. &c. sama. S. &c. vilia thet optara qvælia antikie bygning æller (46. &c.

add. annath) kwath thet hælzt ær, Engen &c.

46) BC. &c. sic. A. Egin. NO. 43. add. man.

47) 29. X. &c. add. ok. S. &c. add. oc byggia.

48) NO. 43. nokrom selia nokra æghor thet wiðer (O. vnder) adrom ligger eller iæmpt wiðer. (43. om. wiðer) som ær tomt eller gardher. kiellara rnm eller stenhws. vtan wiðer boandenom æn han thet köpa wil. huat thet ligger wiðer (O. vnder; 43. nider) eller ouan eller oc swa wiðer han at goðe &c. ut L. (vide not. 36 supra).

49) E. add. rnm.

50) DRS. &c. om. som.

51) DER. &c. om. widher — træskiptis.

52) BCGKQS. &c. sic. AHIPX. &c. sama. Cfr. nott. 36, 48 supra.

53) CGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom. B. om. malsæghandenom — træskiptis.

54) S. &c. Oc ey thet jampt vidher andrum ligger æn &c.

55) DER. &c. annan.

56) E. selia oc godhe men kunno thet pröfua ath thet rumith swa liggir til vtan widherbyggianum vm han wil &c.

57) R. &c. thera mællan.

58) 44. 45. Xa. ligger till. D. skipat ær oc ligger swa till. at (oc primum scriptum est) godhe &c.

59) BCGKQ. &c. langt. H. læggt. R. 95. likt. 23. &c. læghet. SXa. &c. læghelikit.

60) S. &c. om. thet.

61) D. add. oc pröfua.

62) R. &c. owan adhrom som &c. S. &c. om. thet — sakt.

63) 23. &c. add. rnm.

64) BCGKQ. &c. add. aa.

(⁶⁶som för sår sakt, nokrom sælia, vtan (⁶⁷widherboande mannenum,⁶⁸) sår han⁶⁹) wil thet köpa;⁷⁰) vtan⁷¹) han⁷²) som⁷³) widherboanden⁷⁴) sår,⁷⁵) ma⁷⁶) thet⁷⁷) ater kalla⁷⁸) innan dagh⁷⁹) ok aar,⁸⁰) (⁸¹som byrdh wari,⁸²) aff thy som⁸³) thet⁸⁴) war salt,⁸⁵) vtan (⁸⁶the seen honom laghlika vpbudhen ok heem budhen medh twem mannom,⁸⁷) vtan hans⁸⁸) frænder wilia⁸⁹) thet⁹⁰) (⁹¹til sin⁹²) lösa ok byggia som⁹³) tilbör; wilia the eig ella (⁹⁴widherboanden thet⁹⁵) köpa,⁹⁶) tha (⁹⁷loffwas (⁹⁸honom thet sælia hwem⁹⁹) han¹⁰⁰) wil.¹)

X.

Legher²) man (³ella kona gardh aff andrum, heelt aar ella halft,⁴) wil (⁵han

X, cfr. BjR. 30: pr.

66) B. &c. om. som — sakt.

67) CQ. 27. witherboandom. D. widherbyggjandenum. æn &c. R. &c. vidherboandenum, vidher III mark, til thræskiptis malsighiande. konunge ok stadhenom. æn &c. S. &c. aaboanom om han forma (46. &c. mā) thet köpa æller (46. &c. och) ater kalla &c.

68) BG. &c. manne. CK. &c. mannom.

69) 23. &c. widherboanden.

70) 30. add. ok ey dyrrane æn the fornæmdo haffua thet j mellom them laght ok scodhat.

71) DR. &c. add. at.

72) DEGQ. &c. then.

73) EG. &c. om. som.

74) BCGKQ. &c. widher boande. D. widherbyggjanden. BCGK. &c. add. man. 35. byrdaman.

75) G. add. wili thet ather lösa ok.

76) BCGKQ. &c. maghe.

77) B. &c. add. ater lösa eller.

78) E. &c. atherlösa. LMNO. &c. add. oc ater lösa (MNO. &c. add. sua) som thet saalt war.

79) LMR. &c. nat.

80) G. &c. add. swa.

81) DELMNO. &c. aff them dagh (M. add. at) thet &c.

82) BCGKQ. &c. om. wari.

83) R. &c. om. som.

84) CQ. &c. om. thet.

85) A. sakt primum scriptum est. B. saalt mutatum in saakt. KQ. &c. sakt.

86) DELNORS. &c. thet see honum laghlika vpbudhit oc (EL. &c. om. vpbudhit oc) hembudhit medh &c. M. thet se honom laglika hembudhit oc vp budit vtan &c.

87) BGKQ. &c. add. oc. L. add. tha thet war laghlika heembudhit oc vpbudhit.

88) ENO. 43. mans neestha.

89) DGQ. 36. wilin.

90) BK. &c. om. thet.

91) LM. &c. om. til sin.

92) EGNOS. &c. sik.

93) E. epter thy. NO. 43. efter thet.

94) E. widherbyggjanden seli kuar kan wil.

95) G. &c. add. lösa eller.

96) LMNO. &c. godzsit til sik lösa.

97) S. &c. dðmis. LMR. &c. sæli thet (R. &c. om. thet) hwem han wil.

98) G. thet sælias &c.

99) DNO. &c. huar.

100) NO. &c. add. gitter oc.

1) P. add. ok kan. 21. hic inserit cap. in textu 23.

2) DNO. &c. Nu leghtir.

3) S. &c. om. ella kona.

eig halda (⁶som legde, ok (⁷fæste pæningher ær a giffwin⁸) medh tweggia⁹) manna witnom,¹⁰) tha giffwi vt halfua¹¹) husalegho¹²) ok fari¹³) hwart han wil.

XI.

Nw (¹⁴wil eig æghanden halda leghona,¹⁵) (¹⁶tha dömes honom som legde, i (¹⁷gardhdenom wara,¹⁸) ella giffui¹⁹) honom²⁰) halfua²¹) husalegho²²) ok gudz pæningh²³) ater, ok haffui sidhan²⁴) siælfwer,²⁵) vtan²⁶) (²⁷brander (²⁸offwer ganger,²⁹) wari³⁰) tha badhe³¹) bondin ok gæsten³²) i gardhenom saman, ok³³) taki³⁴) halfua husalegho³⁵) aff gæstenom.³⁶)

XII.

Nw far man³⁷) i annars³⁸) gardh ok wil sidhan bort v honom fara, giffui æghandenom³⁹) fulla⁴⁰) husalegho,⁴¹) ok⁴²) fari sidhan⁴³) hwart han wil;

XI, cfr. BjR. 30: pr.

XII, cfr. BjR. 30: 1.

4) DNO. &c. add. oc.

5) DENO. &c. thet sidhan ey haldæ.

6) D. om. som legde. NO. 43. han eller hon leakt hauer oc feste penningh thar aa giffuit &c.

7) D. &c. hafuer ther festepæning a gifuit &c. S. &c. tho ær fæstapæningher vta (46. &c. å) giffuen &c.

8) G. 30. gifwidh.

9) 30. add. bolfasta.

10) S. &c. vitne.

11) Q. om. halfua.

12) DLQ. &c. husaleghona. M. &c. huslego.

E. husleghono (sic). 23. &c. leghona. S. &c. legho aff gardhe.

13) DMP. &c. add. sidhan. S. &c. add. sidhan æ.

14) NO. &c. kan ey eganden vilia holdæ &c.

15) DNO. &c. thet han legho salde.

16) NO. 43. om. tha — ella.

17) G. gardh fara ok j honom wara.

18) S. &c. bliffua.

19) D. add. æghanden. NO. 43. add. tha. GK. &c. add. vth.

20) NO. &c. add. som legðe. BCQ. &c. add. vt.

21) 30. fulla.

22) BCEGKQ. &c. husaleghona. S. &c. leghona.

23) BD. 58. gudz pæningin. NO. &c. feste penningen.

24) NO. &c. om. sidhan.

25) DNO. &c. add. sin gardh.

26) S. &c. Om. LM. 21. add. at.

27) NO. &c. honom trenger for brand skuld j gardenom waræ. warin &c.

28) D. kume ifuer gangæ.

29) BCEKLMQRS. &c. gaar. G. gardkin. R. 95. add. ok.

30) B. &c. warin.

31) Q. &c. om. badhe.

32) BCEGK. &c. gestren.

33) NO. &c. add. bonden.

34) D. add. æghanden. 56. Xa. &c. add. bonden. S. &c. add. tha.

35) EKQ. &c. husaleghona.

36) SXa. &c. add. thet ær stadzens ræth.

37) E. nokor.

38) ENOR. &c. add. mans.

39) BCGKQS. &c. bondanum.

40) DELMNO. &c. allæ. R. &c. heela, at in R. litt. eela rec. man. sunt scriptae. 92. halfua.

gör ok bonden thet⁴⁴) gæstenum, wari samu lagh.⁴⁵) (⁴⁶Sama lagh wari⁴⁷)
vm all⁴⁸) hws som⁴⁹) man⁵⁰) legher.⁵¹)

XIII.

Nw wil bondin¹) siælfuir radha fore²) gardhe sinom,³) tha (⁴wari⁵) at ma-
nadh fore fardagh,⁶) ok sighi gæstenom til medh twæggi⁷) manna witnom;
ok⁸) swa⁹) sighi¹⁰) gæsten bondanum til.¹¹) (¹²Sigher eig swa¹³) bonden
gæstenom til, tha dömes gæstenom i gardhenum¹⁴) wara¹⁵) til (¹⁶annars
stæmpnodagx. (¹⁷Sigher ok¹⁸) eig¹⁹) swa²⁰) gæsten²¹) bondanum til, (²²tha
bliffui gæster²³) qwar²⁴) til (²⁵annars stæmpnodagx, ok giffui bondanum swa
manga²⁶) pæninga som²⁷) (²⁸han (²⁹stadgadhe medh honom förra³⁰) aret.³¹)

XIII = BjR. 30: 2.

41) ELNO. &c. *husaleyhona.*

42) G. om. *ok.*

43) DELMNO. &c. om. *sidhan.* Q. 93. add. *o.*

44) P. &c. add. *samma.*

45) GR. &c. add. *Ok.*

46) BCEGKLMNQ. &c. *Samu.* D. 28. *Sami.*

R. &c. om. *Sama lagh wari.*

47) G. &c. *warin.* NOX. &c. add. *oc.*

48) C. om. *all.*

49) BDEGKLMNOQRS. &c. *ther.* C. &c. *them.*

50) E. add. *j ligghe eller.*

51) B. *plæghar leghia.* P. add. *i staden.*

1) BCEGKMQRS. &c. *bonde.*

2) BG. *iwir.*

3) S. &c. add. *oc vil gæsten aff driffua.*

4) E. *warne.* DNO. &c. *sighi till giestenum manath fore fardagh* (NO. *fardagæ*) medh &c. S. &c. *scal han manadh för fardagha gæstenom til sighia medh twem manom Oc samaledis sighie gæsten &c.*

5) ZB. &c. add. *gæsten.*

6) EP. &c. *fardagha.*

7) E. om. *twæggi.*

8) NO. &c. om. *ok.*

9) DENO. &c. *samuledk.*

10) G. &c. add. *ok.*

11) R. &c. om. *til.* SXa. &c. add. *om han vil ey til fardagha bliffua.*

12) C. 68. *hoc loco om. Sigher — stæmpnodagx;* cfr. not. 31 infra.

13) D. &c. om. *swa.*

14) CB. &c. sic. *A. gardhenun.*

15) NOS. &c. *bliffua.* S. add. *qwarrom.*

16) DGNOS. &c. *aman stempno dagh.*

17) ER. &c. om. *Sigher — stæmpnodagx.*

18) BCGKQS. &c. om. *ok.*

19) I. 84. om. *eig.*

20) DLMNO. &c. om. *swa.*

21) BKQ. &c. *gestren.*

22) S. &c. *som nu ær sacth, tha giffui gæsten bondanom &c.*

23) BCKQ. &c. *gestren.* DLMNO. &c. om. *h. v. O. add. tho.*

24) G. &c. om. *qwar.* BCDGKLMNOQ. &c. add. *i gardhenum.*

25) DLM. &c. *annan stempno dagh.*

26) E. &c. *margha.*

27) BS. 46. om. *som.*

28) E. *hans stadghe war medh &c.* R. &c. *the förra arit stadhgadho.*

29) G. &c. *stadde.* B. *honum förra lofuade.* D. *honum förræ* (sic) *aret eller förre stemponæ lofuat hafde.* M. &c. *stadga förre arit medh honom giorde.* NO. &c. *haffde honom förræ loffuad fore* (O. *then förre*) *stæmpnodagen.* S. &c. *haffde hanom loffuath, æller medh hanom stadgat* (46. 47. *stadtt*) *förra arith.*

30) G. 50. *första.*

31) P. add. *offuer.* C. 68. *hic add. verba supra omissa: sigher — stæmpnodags;* cfr. not. 12 supra.

XIII.

Nw loffwar³²) bonden gæstenum³³) hws tækkia, ok wel³⁴) vmbøa panno ella³⁵) kölno ella hwat thet³⁶) ær;³⁷) fyller³⁸) han thet,³⁹) bæri vp alla⁴⁰) husalegho⁴¹) sina;⁴²) fyller⁴³) han⁴⁴) eig,⁴⁵) (⁴⁶tha fælle⁴⁷) swa myket af husalegho⁴⁸) hans⁴⁹) som (⁵⁰radhmæn thet mæta; æn gæsten⁵¹) bygger⁵²) thet siælfwer (⁵³ella vmbor medh twæggia manna witnom,⁵⁴) stande (⁵⁵i hans husalegho.⁵⁶) Fordarffwar⁵⁷) gæsten hws⁵⁸) bondans,⁵⁹) (⁶⁰mæltø gulf,⁶¹) panno⁶²) ella⁶³) hwat thet hælzt⁶⁴) ær, (⁶⁵giælde ater⁶⁶) skadhan epter fyra (⁶⁷godhra (⁶⁸manna mætzordhum,⁶⁹) (⁷⁰twe aff⁷¹) hwars therra wæghna.

XIII = BjR. 30: 3.

32) 23. &c. *iætther*.

33) E. add. *lata*. S. &c. add. *sin*.

34) E. &c. om. *wel*. NO. &c. *will*.

35) DNO. &c. om. *ella*. S. &c. *oc*.

36) G. *ther*.

37) S. &c. add. *hælzth*. NO. 43. add. *som byggjæ torff*.

38) D. Fullar. NO. &c. *byggir*. R. &c. *haldir*.

39) DS. &c. add. *tha*.

40) Q. *fulla*.

41) ENO. &c. *husaleghona*. M. *huslegho*.

42) LMNOS. &c. om. *sina*.

43) L. 36. *Fylle*. D. Fullar. NO. &c. *Bygger*. R. &c. *haldir*.

44) CDEGKNOQS. &c. add. *thet*.

45) B. &c. add. *thet*.

46) E. &c. om. *tha*. 27. *ok biggher gesther medh thuæggia godha manna witnum ffelle sua mikith aff i husalegho hans; sum han a bigningh kostadhe eptther godha manna mæthy Fordarffwar &c*.

47) K. &c. add. *han*.

48) E. &c. *husaleghonne*. B. *legho*.

49) S. &c. om. *hans*.

50) BGK. *radsmen*. 44. &c. *twe men*. 56. Xa. &c. *två godemän*. NO. 43. *gode men kunno pröffuæ at mögheliget ær. twe a hwars thera wegnæ om gester bygger thet sielffuir. Forderffuar &c*. 28. &c. *godhe — wegna* (ut N.) *bygger oc gestin sielf-*

*uer nokat j bondans gardhe medh twæg-
gia manna witnum tha felle swa mykit
af hans husalegho som han ther a kostar,
fordarffwar &c*.

51) BCKQ. &c. *gestren*.

52) BCGK. &c. *bygge*.

53) M. &c. *oc*. S. &c. om. *ella vmbor*.

54) S. &c. *vitne*. DSX. &c. add. *oc*. R. &c. add. *tha*.

55) S. &c. *thet i bondans hwsalegho*.

56) E. add. *En*.

57) LM. &c. add. *oc*.

58) E. om. *hms*.

59) S. &c. add. *kölno*. 39. add. *mæltelawa æller*.

60) E. &c. *melthe golf*. N. *maltogolff*. G. &c. *mætholagha*. C. om. *mæltø gulf panno*.

61) BG. &c. add. *kölno*.

62) S. &c. om. *panno*. NO. &c. add. *kölno*. S. &c. add. *röthis*.

63) NO. &c. add. *nogot annat*.

64) DELMRS. &c. om. *hælzt*.

65) NO. 43. *som garðenom tilhörer. gielde thet aatter bondanom, effter &c*.

66) Q. add. *allan*.

67) BCGK. &c. om. *godhra*. Q. *metzmen* (pro *godhra — mætzordhum*).

68) BK. &c. *mietzmannas ordhum*.

69) P. *metzordhan*.

70) BGKQ. &c. om. *twe — wæghna*.

71) CDELMNORS. &c. *a*.

XV.

Molkar¹) kona annars mans²) fæ,³) faar ella⁴) geet,⁵) wardher⁶) takin wi-
dher, böte ena⁷) mark (⁸til træskiptis (⁹malsæghandenom, konungenom ok
stadhenom; (¹⁰wardher¹¹) eig¹²) takin widher,¹³) vtan¹⁴) witis¹⁵) tho¹⁶)
hænne, (¹⁷wæri sik medh (¹⁸siælfr sinne¹⁹) edhe.²⁰) Molkær kona²¹) ko²²) 51
mans (²³ok wardher widh takin, böte thre marker (²⁴til træskiptis som för
war²⁵) sakt; orkar hon²⁶) eig botum, wardhe slaghin widher²⁷) stukiu,²⁸)
swa fore eth som fore annat;²⁹) (³⁰wardher³¹) with hænne, ok³²) eig³³)
widher³⁴) takin medh twiggia³⁵) manna witnum, wæri sik³⁶) (³⁷siælf tridhi
medh sinom³⁸) edhe;³⁹) fældz hon⁴⁰) at edhenom (⁴¹ok orkar eig botum,
gange tha⁴²) til ærfwdhis först⁴³) fore malsæghandenom,⁴⁴) (⁴⁵swa fore ko-

XV: pr, I, cfr. MELL. BB. 32.

1) E. add. nokor.	42) hon vardher ey til wnen medh twem mannom, Nu lægger man mærke &c.
2) R. &c. om. mans.	24) BCK. &c. om. til træskiptis. Q. 71. om. til — sakt.
3) Vox fæ delenda est; cfr. MELL. BB. 32: pr.	25) BCDEGKLMNOR. &c. ær.
4) S. &c. om. ella.	26) B. &c. om. hon. HP. &c. han. E. add. eller han.
5) EGLM. &c. gether. ELMS. &c. add. oc.	27) BD. til. G. hudh additum est at rubra lineola inductum.
6) S. &c. add. ther.	28) 28. &c. stwpona. 74. add. och fly Staden.
7) Q. 98. III.	29) D. add. j. thesso maleno.
8) S. &c. om. til træskiptis.	30) NO. &c. Vites thet hænne oc ær ey &c.
9) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhanom.	31) BDEGLMPRX. &c. add. thet.
10) NO. &c. Vites thet hænne oc warder ey taken wið. wæri &c.	32) BCG. &c. add. wardher.
11) BDGRS. &c. add. hon.	33) K. 42. om. eig.
12) S. &c. add. ther.	34) BG. 83. om. widher.
13) BG. 34. om. widker.	35) BC. &c. twegia, et sic in sequentibus.
14) BCDGKQS. &c. oc.	36) E. 28. om. sik.
15) ELMS. &c. add. thet.	37) 27. medh thuem mannum syal thriþe ffaltz &c.
16) LM. &c. om. tho.	38) E. 105. sielfzsins. G. 36. twægghia manna.
17) S. &c. tha ma hon sik saklöst wæria medh &c.	39) LMR. &c. edhum.
18) ES. &c. sielfs sins. DLMNOR. &c. sielfsins.	40) E. honum.
19) BGK. &c. sinna.	41) LM. &c. om. ok — botum.
20) S. &c. add. vardher hon oc ther til wnen, oc orkar ey bothom, (46. &c. add. warde stupa slagin) swa for eth som for annath.	42) CDEGKLMNOR. &c. om. tha.
21) DENO. &c. hon. S. &c. nokor.	43) BNO. &c. om. först.
22) BCGNOQR. &c. add. annars.	44) EG. &c. add. oc.
23) BCDGKLQR. &c. om. ok. S. &c. böte III marker eller wæri sik siælf tridhi om fore.	45) DGLMR. &c. sidhan. BNO. &c. om. swa fore.

nungenom ok⁴⁶) stadhenom. §. 1. Lægger man⁴⁷) mærke a⁴⁸) annars mans⁴⁹) mærke,⁵⁰) hwaria handa⁵¹) thinge⁵²) thet hælst ær, döt eller quikt,⁵³) ær thet bætra søn halfuer⁵⁴) öre ok⁵⁵) (⁵⁶minna søn⁵⁷) mark, (⁵⁸ok wardher⁵⁹) (⁶⁰bar⁶¹) a takin,⁶²) böte thiughu⁶³) marker (⁶⁴til træskiptis (⁶⁵malsæghandenom, konungenom ok stadhenom. Orkar han⁶⁶) eig⁶⁷) botum, wardhe slaghin widher⁶⁸) stupuna, ok ryme stadhin; (⁶⁹wardher⁷⁰) eig bar⁷¹) a takin, vtan⁷²) (⁷³wardher⁷⁴) with honom (⁷⁵eller hænne,⁷⁶) wæri sik medh sex manna⁷⁷) edhe;⁷⁸) fællis⁷⁹) (⁸⁰han (⁸¹eller hon at edhenom, fællis⁸²) til⁸³) sakinna;⁸⁴) orkar (⁸⁵han (⁸⁶eller hon eig botum, gange tha⁸⁷) til ærfwdhis (⁸⁸först fore malsæghandenom,⁸⁹) (⁹⁰swa fore konungenom ok⁹¹) stadhenom; ær thet marka wærdh,⁹²) ok⁹³) wardher (⁹⁴bar⁹⁵) a takin medh twiggia manna witnum, böte XL. marker⁹⁶) (⁹⁷som för war⁹⁸) sakt, (⁹⁹ok hete man

46) P. add. swa fore.

47) D. nokor. NO. &c. add. sitt.

48) P. om. a.

49) ER. &c. om. mans.

50) E. thing. 87. Xa. booting. 65. 104. add. eller boting. G. add. a.

51) M. 98. hwaria, om. handa. NO. &c. hwat.

52) BCGKQS. &c. om. thinge.

53) R. &c. add. oc.

54) EP. &c. halfuan.

55) G. om. ok.

56) DEM. &c. innan enø mark &c.

57) NOR. &c. add. een. G. &c. add. half.

58) DNOQ. &c. om. ok. ES. &c. om. ok — takin.

59) NO. &c. add. han.

60) CBGKNOQ. &c. takin wither böte &c.

61) DLM. &c. add. oc.

62) S. &c. add. tha.

63) CD. &c. tinghu. E. 104. XL.

64) RS. &c. om. til træskiptis.

65) BCGKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.

66) S. &c. hon.

67) G. om. eig.

68) BEG. 20. til.

69) NO. &c. wites thet nokrom oc ær ey bar a taken. wæri &c.

70) BDEGR. &c. add. han. S. &c. add. hon.

71) LM. &c. om. bar. CDEKQS. &c. add. ok. B. add. eller.

72) D. om. vtan. LMS. &c. oc.

73) BCGKQ. &c. wites honum &c. R. &c. witis tho hænne ælla honom. wæri &c.

74) DELM. &c. add. tho.

75) E. &c. om. eller hænne.

76) D. om. hænne.

77) G. mannom oc thera.

78) 30. add. wær han sik wære osaker.

79) BCDEKLMOQS. &c. falz.

80) R. &c. om. han eller. S. &c. om. han eller hon. B. edher fællis &c.

81) ENO. &c. om. eller hon.

82) E. mari fetthor. G. &c. wardhen feldh.

QS. &c. add. oc.

83) L. om. til. S. &c. ath.

84) CDEKQ. &c. sakenne. BNSX. &c. sakena.

85) R. &c. om. han eller. B. &c. om. han eller hon.

86) ENOS. &c. om. eller hon.

87) DEGLMNOQRS. &c. om. tha.

88) BS. &c. om. först. ER. &c. som för ær sakt Ær &c.

89) M. 21. add. oc.

90) DLO. &c. sidhan. BNPS. &c. om. swa fore.

91) B. om. ok.

92) BCDEGKNOR. &c. wærdke.

93) B. 57. om. ok.

94) NO. &c. taken wiðer medh &c.

95) BCEKLMQS. &c. add. oc.

96) BCDGKLMNOQRS. &c. add. til threskiptis. E. &c. add. til threskiptis malsæghandenom konungenom oc stadhenom.

(¹⁰⁰eig thæs¹) bætre, (²ella³) ryme stadhin ok miste (⁴öron sin badhin. (⁵Wardher honom (⁶ella hæne thetta⁷) with,⁸) wæri sik medk sæx manna edhe; (⁹falz (¹⁰han (¹¹ella hon at edhenum,¹²) (¹³ok orkar eig botum, (¹⁴wari ther vm lach som förra¹⁵) war¹⁶) sakt, (¹⁷at (¹⁸han (¹⁹eller hon til ærfw-dhis gange. §. 2. Skær man²⁰) ella hugger annars mans²¹) merke aff, ok sæter²²) sith merke²³) aa,²⁴) ok²⁵) kan eig redha²⁶) fran²⁷) sik aff hwem han thet²⁸) (²⁹fik, ok³⁰) wardher³¹) takin³²) medk sæx³³) manna witnom, wardhe hængdher æn³⁴) thet (³⁵ær (³⁶half (³⁷marka wærdhe;³⁸) ær thet³⁹) minna,⁴⁰) gange⁴¹) som (⁴²annar tiufnadher. Wardher⁴³) eig (⁴⁴bar⁴⁵) a

- 97) BCEGKQ. &c. om. som — sakt. S. &c. om. som — bætre.
 98) DLMNOR. &c. ær.
 99) LM. 21. om. ok — bætre.
 100) NOXa. &c. thes werre (pro eig thæs bætre).
 1) BGK. &c. thy.
 2) ENOP. &c. oc. 56. &c. Orchar kan ey botum, Vards slagen midk Stupona och Ryme &c.
 3) R. &c. add. ok.
 4) G. &c. badhen öronnen.
 5) NO. 43. Vites thet nokrom oc æra ey witne till wæri &c. S. &c. vilhis thet hanom, wæri &c.
 6) E. om. ella hæne.
 7) DELMR. &c. thet.
 8) E. add. oc ey bar a takin. 44. &c. add. oc æro ey witkne till.
 9) S. &c. om. folz — gange.
 10) R. &c. om. han ella. B. &c. om. han ella hon.
 11) DELMNO. &c. om. ella hon.
 12) CQ. 28. edhum.
 13) B. 35. om. ok. LM. gange ther om som för ær sakt, eller gange til ærwodhis æn han ey botum giter., Skær &c.
 14) GBCKQ. &c. ganghe tha (B. om. tha) til ærfwodhis som för ær (CKQ. &c. war) sakt Skær (C. sclar; Q. Slar) &c. 30. miste öron sin ok ryme stadhin, Skær &c.
 15) P. om. förra.
 16) DENOR. &c. ær.
 17) NO. &c. om. at — gange.
 18) R. &c. om. han eller.
 19) DE. &c. om. eller hon.
 20) E. han.
 21) CDEKLMNOQR. &c. om. mans.
 22) S. &c. add. ather.
 23) BCDEGKLMQRS. &c. om. merke. ER. &c. add. ather. LMX. &c. add. ther. B. &c. add. vp. GNO. &c. add. ther ather op. D. &c. add. ther vp.
 24) CKQRS. &c. vppa. S. &c. add. oc wardher taghin ther vidher.
 25) P. om. ok.
 26) K. afredha. R. radka. S. &c. rætta.
 27) BCKQ. &c. aff.
 28) BCGKQ. &c. add. merke.
 29) S. &c. fangit hauer, vardhe hængdher &c.
 30) DNO. &c. om. ok.
 31) D. 37. add. han ther. EMR. &c. add. widher. L. add. ther widher.
 32) NO. &c. add. wið oc till wnen.
 33) 28. 37. tveggia.
 34) R. &c. vm.
 35) L. halff mark ær wært.
 36) CQ. 34. halua. NO. 43. wert halff mark eller meer. Ær &c. S. &c. wærl halff mark, ær &c.
 37) E. &c. mark wert.
 38) M. wærdh. R. &c. add. ælla meer.
 39) S. add. oc æn tha.
 40) NOQ. &c. add. wert. D. 71. add. tha.
 41) ES. &c. add. tha. NOP. &c. add. thar om.
 42) NO. &c. om annan tiuffnat.
 43) BDEGNOX. &c. add. han. S. &c. add. han oc.
 44) NO. 43. taken wið medh &c.
 45) BCDEKLMQS. &c. add. oc.

takin (⁴⁶medk witnom, (⁴⁷vta withis tho⁴⁸) honom, wæri sik medk tholf⁴⁹) mannom⁵⁰) eller⁵¹) köpwitnum sinum⁵²) at⁵³) han thet (⁵⁴medk⁵⁵) köpe⁵⁶) fik (⁵⁷ok annars eig; (⁵⁸fældz⁵⁹) han at edhenom,⁶⁰) fællis⁶¹) til⁶²) sakinna.⁶³)

XVI.

Hwilkin¹) man²) som dræper annars manz³) fæ (⁴medk wilia, (⁵ko ella⁶) hæst ella hwat thet (⁷hælt ær, (⁸ær thet bætra æn twe⁹) öra, gælde thet¹⁰) ater¹¹) (¹²medk swa godho fæ ella¹³) swa manga¹⁴) pæningha som¹⁵) thet war¹⁶) wært epter twægga (¹⁷manna mætzordhum, æn¹⁸) til æru¹⁹) twægga manna witne,²⁰) ok medk²¹) thre marker²²) (²³malsæghandanom, konungenom ok stadhenom,²⁴) ok²⁵) swa²⁶) fore annat²⁷) ella²⁸) tridhia, ella

XVI = MELL. BB. 33: pr.

46) ERS. &c. om. medh witnom.

47) NO. &c. oc. BCGKQ. &c. om. vta — honom.

48) E. &c. om. tho. LMP. &c. thet. R. 95. add. hæne ælla.

49) BC. &c. tolf.

50) BELMPRS. &c. manna edhe.

51) ENO. &c. add. medh.

52) G. 69. om. sinum.

53) R. &c. add. hon ælla.

54) M. köpa fik. G. köpthe sik ok &c. S. &c. köpte, fælz &c.

55) NOXa. &c. add. retto.

56) Q. &c. köpom.

57) R. &c. om. ok annars eig.

58) E. 29. om. fældz — sakinna.

59) LMR. &c. add. hon eller.

60) Q. 37. edom.

61) I. &c. add. tha. BCGKPO. &c. add. oc.

62) S. &c. at.

63) CDKQ. &c. sakenne. BMSX. &c. sakena. Xa. add. Deela tve vm ett Märki, Wäri then handamellum hafver.

1) NO. 43. Nv kan man eller konæ dræpa &c.

2) BELM. &c. om. man.

3) DELM. &c. om. manz.

4) S. &c. koo. æller hæsth, æller hwath thet ær medh wilia, thæt bætre ær æn &c.

5) D. om. ko ella. NO. hest vxa. koo eller hmaria handa fæw thet &c.

6) BCGK. &c. om. ella.

7) DR. &c. om. hælt. ELM. ær betkre en tva &c.

8) D. huat thet ær bætra &c.

9) 30. XX. 50. J.

10) LM. skadhan.

11) CDEGKNOQR. &c. add. sua got.

12) E. om. medh — fæ. LM. om. medh — wært.

13) NO. &c. add. medh.

14) E. &c. margha.

15) ERS. &c. om. som.

16) B. &c. ær.

17) M. mietz manna orda. æn &c.

18) R. &c. vm.

19) BN. &c. ær.

20) S. &c. add. ath swa giorth ær.

21) LM. a. R. &c. ther til. ENOS. &c. böthe. 22) BCDEGKLMNOQRS. &c. add. til thre-skiptis.

23) BCGKQ. &c. om. malsæghandanom — stadhenom.

24) NO. 43. add. Böte.

25) DS. &c. om. ok.

26) B. &c. om. swa.

27) S. &c. add. fæw.

28) BCDEGKLMNOQRS. &c. oc.

wæri sik medh siæx²⁹) (³⁰manna edhe; ok³¹) then³²) (³³ater giælder taki thet dödha. Dræper³⁴) sidhan³⁵) flere (³⁶medh wilia,³⁷) thet heter³⁸) hior-dha hog;³⁹) gialde⁴⁰) ater skadhan ok a⁴¹) XL. marker til træskiptis (⁴²malsæghandanom, konungenom⁴³) ok stadhenom æn til æru twægga manna witne,⁴⁴) ella⁴⁵) wæri sik medh siæx manna edhe. § 1. (⁴⁶Dræper man annars⁴⁷) manz⁴⁸) fæ medh wilia wærra⁴⁹) æn twa⁵⁰) öra, giælde⁵¹) æghandenom⁵²) twægilt,⁵³) ok wari⁵⁴) saklös. § 2. Slaar nokor⁵⁵) annars manz⁵⁶) hundh i hæl, böte⁵⁷) siæx öra malsæghandenom, konungenom ok stadhenom (⁵⁸til træskiptis.

XVII.

Hwilkin¹) (²man som³) manz⁴) fæ dræper (⁵eig medh wilia, giælde (⁶swa 52 got ater epter⁷) twægga⁸) (⁹manna mætz ordhum, ok wæri sik medh twæg-

XVII = MELL. BB. 33: 1, 2.

29) LM. twægga. 21. &c. thriggia.

30) R. 95. mannom. ok &c.

31) M. om. ok.

32) DELMNORS. &c. add. som.

33) NO. &c. skadan giorðe taki &c.

34) BDGLMNO. &c. add. han. ES. &c. add. man.

35) BCEGKQ. &c. om. sidhan.

36) C. om. medh wilia.

37) E. &c. add. sinom.

38) G. 29. hete.

39) OQS. &c. hiorðhug. N. 43. hiorðhugger.

40) LM. &c. böte. S. &c. add. tha.

41) D. &c. medh. NO. 43. ther medh. S. &c. böthe.

42) BCGKQ. &c. om. malsæghandanom — stadhenom.

43) A. Loco litt. k alia quaedam littera antea fuit scripta.

44) A. add. ella til æru twægga manna witne, at hæc rubra lineola sunt inducta.

45) LMR. &c. Æru eigh witne til.

46) E. om. Dræper — saklös.

47) CKQ. &c. om. annars.

48) LMNO. &c. om. manz.

49) S. &c. thet værre ær.

50) 49. III.

51) LM. &c. böte. NORS. &c. add. atter.

52) S. &c. om. æghandenom. C. &c. add. ater.

53) DNOR. &c. add. fore. LM. &c. add. ater.

54) S. &c. add. sidhan.

55) DGS. &c. man. HIL. &c. add. man.

56) BCDGKQS. &c. om. manz.

57) NO. &c. add. fore.

58) S. &c. om. til træskiptis.

1) DNO. &c. Nu dræper (NO. 43. add. nokor) man fæ annars medh wadha. gielde thet (NO. &c. annat) ater swa got eptir &c.

2) BES. &c. om. man. LM. &c. om. man som.

3) CGKQR. &c. om. som. S. &c. add. annars.

4) EX. &c. annars.

5) BCEGKLMQRS. &c. medh watha. gielde &c.

6) S. &c. om. swa got.

7) BG. &c. medh.

8) R. &c. add. godhra.

9) Q. &c. metzmanna ordom, oc &c.

gia¹⁰) manna edhe,¹¹) at¹²) (1³thet war wadhi¹⁴) ok eig wili,¹⁵) (1⁶ok¹¹) wari saklös fore allom¹⁸) saköra. §. 1. Bidher¹⁹) man annan hielpa fæ sino, (2⁰hæste blodh lata ella andro fæ sino,²¹) kan wær²²) at²³) koma²⁴) æa han²⁵) wilde som²⁶) (2⁷hand (2⁸a bar,²⁹) wæri sik medk thriggia³⁰) manna edhe at thet war³¹) eig wili³²) hans (3³at thet³⁴) skadha fik,³⁵) ella böte³⁶) swa got³⁷) ater.

XVIII.

Nw sarghar man fæ annars³⁸) ella slaar,³⁹) ok⁴⁰) liuter⁴¹) eig⁴²) dödh aff; ær thet hæster,⁴³) hors ella⁴⁴) oxe,⁴⁵) ær eigh (4⁶wærknadha fört, taki then som⁴⁷) (4⁸hiog thet sara⁴⁹) ok læki, ok fa⁵⁰) honom⁵¹) fört⁵²) fore⁵³) til

XVIII, cfr. MELL. BB. 33: 4, 6.

10) DORXa. &c. thriggia. E. &c. siex.	— ater. G. nakrom skadha (pro at — ater).
11) L. witne.	34) S. &c. add. fæ. NO. &c. add. nohan.
12) G. om. at.	35) S. &c. add. hnat thet ær, hors, eller hæster eller annat.
13) B. medh wadha war giort oc ey medh wilia.	36) D. add. thet.
14) CKQ. &c. medh wadha.	37) NO. &c. add. fæw ægendenom.
15) CGKQ. &c. medh wilia.	38) MQR. &c. add. mans.
16) BGKQ. &c. om. ok — saköra.	39) E. faar.
17) P. add. sydhan.	40) CQ. 65. om. ok.
18) EM. &c. allan.	41) R. &c. faar.
19) NO. 43. add. nokor.	42) CDENORSX. &c. sic. ABGHIKLMPO. &c. om. eig. Cfr. MELL. BB. 33: 4.
20) S. &c. antike laata blodh eller annat oc komber thy fæw værre aath æn &c.	43) KS. &c. add. eller.
21) B. ðm. sino.	44) S. &c. om. ella.
22) CHILX. &c. werre.	45) DNOX. &c. add. oc. S. &c. add. eller koo oc.
23) G. &c. a. DE. &c. till.	46) 23. &c. yrknadha fört. 30. ærffuades fört. N. verknade, om. fört.
24) NOR. &c. beras.	47) BL. om. som. B. 65. add. thet.
25) NO. om. han.	48) S. &c. sargadhe ooförth fæw, oc gifw hanom förth fæ ather i gen til sila sin, eller sadhwil, oc böte bondanom som a gher sex &c.
26) BCDEGKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. then.	49) NO. 43. om. sara.
27) G. gür nærj &c.	50) BDEGINOQR. &c. fae.
28) A. Verba a bar omissa in marg. add. scriba.	51) NO. &c. hinom.
29) BLMNO. &c. bær. NO. &c. add. at thet liuter dödh aff. S. &c. add. thæ (46. &c. tha).	52) NO. &c. add. fæw.
30) EGLM. &c. tueggia. DNOXa. &c. sæx.	53) CP. &c. om. fore.
31) R. &c. add. vadhe ok.	
32) ELM. &c. medh wilia.	
33) C. &c. om. at — fik. BKQ. &c. om. at	

(⁵⁴syslo sinna,⁵⁵) ok böte⁵⁶) bondanum⁵⁷) siæx öra⁵⁸) enskylt. Wardher thet⁵⁹) (⁶⁰hugget (⁶¹ok ær⁶²) olyt,⁶³) taki bonden⁶⁴) sit⁶⁵) ater.⁶⁶) (⁶⁷Wardher (⁶⁸thet⁶⁹) lyt aff,⁷⁰) taki then⁷¹) som hiog,⁷²) ok fae bondanum⁷³) o-lyt⁷⁴) fore epter twæggia (⁷⁵manna⁷⁶) mætzordhum æn til æru twæggia⁷⁷) manna witne,⁷⁸) ælla wæri sik siælfuer tridhi (⁷⁹at han thet aldri giordhe. §. 1. (⁸⁰Slar (⁸¹nokor annat⁸²) fæ fore andrum ella kastar,⁸³) swa⁸⁴) at thet skadha aff faar ok eig dödh,⁸⁵) böte (⁸⁶bondanum thre öra fore⁸⁷) enskylt (⁸⁸æn⁸⁹) (⁹⁰witne æru til, (⁹¹ella wæri sik (⁹²medh twæggia⁹³) manna edhe. (⁹⁴Ær thet⁹⁵) aff wadha tilkomit, (⁹⁶böte (⁹⁷swa fore eth fæ⁹⁸) som fore annat, twa öra bondanum,⁹⁹) ok edh sin,¹⁰⁰) (1 som för war²) sakt, at thet

- 54) Xa. Sila sin eller Sadhel (pro syslo sinna).
 55) CEKMQ. &c. sinne.
 56) NO. &c. add. ther till.
 57) D. 36. æghandenum.
 58) B. add. til.
 59) L. om. thet.
 60) S. &c. om. hugget ok ær. E. oc olyt taki &c. D. &c. olyt. som huggit war. taki &c. NO. 43. fæw olytt som hugget war. eller slagit. taki &c.
 61) R. &c. om. ok ær.
 62) LM. blifuer.
 63) BG. &c. add. aff.
 64) DS. &c. æghanden.
 65) ELM. &c. add. eghit.
 66) S. &c. add. utan thom kan om sæmia at kwar hauer som fangit hauer om thet ær i vadha til komith æller wæri sik medh sex mannom ath han aldre thet giordhe medh sinom vilia.
 67) S. &c. om. Wardher — giordhe.
 68) KQ. &c. om. thet. HI. ther. C. lyte aff &c.
 69) E. &c. add. oc.
 70) ELMNO. &c. om. aff.
 71) D. thet han.
 72) 49. add. thett sådre. 56. add. thätt sam lyttk æhr.
 73) D. æghandenum. G. add. ather.
 74) B. &c. add. ater.
 75) DLMNO. &c. byamannæ. Q. &c. metz-manna ordom, æn &c.
 76) G. add. mitnom ok.
 77) BC. &c. sic. A. twaggia.
 78) D. om. witne.
 79) DELMNOR. &c. om. at — giordhe.
 80) S. &c. Kastar man fæ annars æller slar swa &c.
 81) BK. noghot. D. &c. man nokot fæ &c.
 82) ENO. &c. om. annat. GLM. &c. annars.
 83) C. sclar.
 84) ELMR. &c. om. swa.
 85) NO. &c. add. aff.
 86) S. &c. eghandenom II öra æn &c.
 87) BCDEGKLMNOQR. &c. om. fore.
 88) 29. ok wæri sik medh tryggia manna edhe ath thet wadhe war ok egk wili falz han ath edhenum æller thet ær skamlika &c.
 89) RS. &c. add. twaggia manna.
 90) C. 52. witnen. NO. &c. thar æru twaggia manna witne till &c.
 91) S. &c. om. ella — edhe.
 92) NOR. &c. sieluir tridiæ (pro medh — edhe).
 93) DLM. &c. thriggia.
 94) BCGKQ. &c. at thet aff wadha til kom. R. &c. kombir thet af vadha böte tha bondanom twa öre. oc edhin medh. at &c.
 95) NO. 43. add. swa.
 96) G. om. böte — bondanum.
 97) S. &c. tha for eth fæ annat oc tridhia II öra bondanom som agher oc edh &c.
 98) DELMNOP. &c. om. fæ.
 99) 27. ensak bondhans.
 100) DELMNO. &c. om. sin. C. add. epter. S. add. gange.
 1) BCGKQ. &c. om. som — sakt.

war wadhe ok eig wili. (³Ær thet⁴) skemmelika⁵) haldnat,⁶) at⁷) (⁸godhe mæn kunno thet⁹) vrskilia,¹⁰) böte¹¹) (¹²swa got¹³) ater, (¹⁴ok taki thet ater¹⁵) (¹⁶som hugget war til sin. §. 2. Hugger man rumpo aff hæste,¹⁷) el-ler¹⁸) stinger vt öghon¹⁹) medk wilia, tha ær han²⁰) lytter ok ogæffuer²¹) giordher;²²) taki²³) (²⁴then hæsten²⁵) (²⁶til sin som thet²⁷) giordhe, ok (²⁸gyri (²⁹honom fult ater³⁰) epter³¹) godhra³²) manna mætzordhum, twe aff³³) hwars therra wæghna, æn twæggia manna witne (³⁴æru til, ok³⁵) ena mark³⁶) bondanum enskylt. Æru eig witne³⁷) til,³⁸) wæri sik (³⁹epther thy⁴⁰) hæsten⁴¹) (⁴²ær godher til⁴³) eller war för æn⁴⁴) han⁴⁵) lytter wardh.⁴⁶)

2) DELMNOS. &c. ær.

3) S. &c. om. Ær — til sin.

4) NO. &c. add. oc.

5) DMNORXa. &c. skamlica.

6) BCDGKLMNOQRXa. &c. hannat. 23. Xa. &c. handlath.

7) ER. &c. oc.

8) 30. han kan ey gittha thet nöthiath til sina thorfft gelle ather bondanom swa goth epter tvegia godha manna myæzordhom ok take ather thet fordaruada (pro godhe — til sin).

9) B. ther.

10) LM. &c. vthskilia.

11) BCDGKQ. &c. add. thet. NO. &c. add. ægendum.

12) BCGKQ. &c. om. swa got.

13) NO. &c. add. sæ.

14) P. 94. om. ok — ater. LM. then sum hug oc take til sik thet huggit ær, Hugger &c.

15) BCDGKNOQ. &c. om. ater.

16) BCDEGKQR. &c. til siin som hugget war. Hugger &c. NO. 43. til sik som huggit wart then som hug. eller illa hannade. Hugger &c.

17) 30. koo hest æller oxsa. S. &c. add. æl-ler hors annars mans.

18) G. add. hugher eller.

19) BCDGKNOQS. &c. ögha. SXa. &c. add. eeth æller badhen.

20) S. &c. hæster.

21) K. ogæfua. E. ogengher. S. &c. ogil-dher.

22) BCGKQ. &c. gör. NO. &c. om. h. v.

23) LM. &c. add. han.

24) R. han. D. thet till sijn. then thet &c.

25) LMNO. &c. sama hest.

26) ES. &c. om. til sin.

27) E. gerninghena. S. &c. skadhan.

28) BCEHILMNOPQRS. &c. göre. 27. X. &c. giffue. D. fae bondanum fult &c.

29) S. &c. eghandenom full fyri sith æpter &c.

30) DELMNOR. &c. om. ater. E. &c. add. som atte. NO. 43. add. som hesten aatte.

31) D. add. fyra.

32) BG. &c. tvegia.

33) BCRGKLMNOQR. &c. a.

34) E. til. eller veri &c.

35) NO. &c. add. böte. S. &c. add. giffui.

36) NO. &c. add. penningæ. D. add. pænin-ga ther medh.

37) D. 29. the.

38) S. &c. add. tha.

39) S. &c. som för ær sakth (pro epter — wardh).

40) DEMNO. &c. add. som.

41) BCGKQ. 34. hestren.

42) CEKQ. &c. war godher til. för &c. BD. &c. war godher för &c. NO. wærd war för &c.

43) LR. &c. om. til.

44) C. om. æn.

45) P. 105. om. han.

46) B. &c. war.

Ær ok⁴⁷) thet wadhe,⁴⁸) böte⁴⁹) half mark, ok (⁵⁰)wæggia manna edh (⁵¹)at thet war wadhe ok eig wili.

XIX.

Dræpir fæ annars mans¹) fæ, (²thet³) eig ma æta,⁴) som⁵) (⁶ær hæster el-la⁷) hors,⁸) wardher⁹) (¹⁰medh (¹¹twem mannom laghlika¹²) til wnnin,¹³) (¹⁴giælde ater¹⁵) halfgiælde¹⁶) epter fira¹⁷) godhra¹⁸) (¹⁹manna mætzor-dhum.²⁰) Dræpir²¹) (²²vxe eller ko eller annat²³) thet²⁴) æta²⁵) ma, giæl-de²⁶) fiærdhung aff fullo gialde,²⁷) ok han²⁸) haffui²⁹) thet dödha som³⁰) förra atte. Nw kærisk thetta³¹) til hans,³²) ok æra³³) eig³⁴) asyne witne³⁵)

XIX = MELL. BB. 34.

47) DELMNOR. &c. om. ok.

48) DNOS. &c. till komit aff wadha.

49) NO. &c. add. tha bondanom. D. &c. add. enæ.

50) DLMNORXa. &c. thriggia. E. wæri sik medh trigghia manna edhe &c.

51) BCGKQ. &c. om. at — wili.

1) BCDEGKQ. &c. om. mans.

2) E. hest eller hors. thet fæ som ey ma æthas, wårder &c.

3) S. 37. add. som. NOX. &c. add. man.

4) S. &c. æthas. NO. &c. add. swa.

5) DLM. 36. om. som.

6) DLMNOR. &c. hest eller &c.

7) G. 83. om. ella.

8) DNO. &c. add. oc.

9) N. &c. add. han.

10) K. &c. om. medh twem mannom.

11) DLMNO. &c. tweggia manna witnum (pro twem mannom). E. withnom til wunnen laghlica, geldhe &c.

12) NO. &c. om. laghlika. O. &c. add. ther.

13) S. &c. wnneth.

14) D. then som thet fa (sic) agher som skadha giordhe. böte halfgilde &c.

15) CK. 20. epter. S. &c. add. fæ eghandenum.

16) CKQR. &c. half gilde. B. halft gelde. E. halft gildhe. GLM. &c. halft gældh. 23. 59. halfuo gielde. 21. half gældh. 29. fore halfuo gielde. 27. &c. halftik. S. hal-

vo wærdhe. 46. &c. med halffwo wårde. 74. &c. halft aff fulla gælde. DENO. &c. add. fore.

17) BD. &c. fyra. S. &c. om. h. v.

18) BE. &c. om. godhra.

19) E. metzmanna ordhom.

20) CRS. &c. add. twe a (S. &c. aff) hvars thera wæghna.

21) 60. 99. X. Dræpes. NOR. &c. add. thet fæ. D. add. thet sama fæ.

22) BCDEGKMNOQRS. &c. vxa. 23. &c. fæ annat fæ thet æthande ær som vxe eller ko. gielde &c.

23) NO. &c. nokat. DE. &c. add. fæ.

24) G. ther. E. &c. som. NO. &c. add. fee man. 44. 99. X. add. man.

25) S. &c. æthas.

26) ELMNO. &c. böte. LM. 21. add. ful-lan.

27) SXa. &c. wærdhe. S. &c. add. ater.

28) BCDEGKLMNOQS. &c. then.

29) C. &c. taki.

30) GQ. &c. om. som. D. &c. add. thet.

31) D. 57. om. thetta. BCEGKLMNOQRS. &c. thet.

32) S. &c. hanom. G. 33. annars.

33) BCGKS. &c. ær.

34) G. add. ympna heller.

35) BC. &c. asyna witne. DNO. &c. witnen vel witne, om. asyne.

til, wæri³⁶) (³⁷tha³⁸) (³⁹medh⁴⁰) edhe⁴¹) (⁴²epter thy⁴³) fæ⁴⁴) wördhis⁴⁵) til. §. 1. Nw æn⁴⁶) fæ⁴⁷) sarghar fæ, (⁴⁸thet ær⁴⁹) ogilt. Wardher wærknadha fæ⁵⁰) sarghat,⁵¹) swa⁵²) at (⁵³bondin gither thet eig nytiat⁵⁴) vndir ook eller⁵⁵) sila, tha skal then⁵⁶) (⁵⁷som (⁵⁸thet fæ atte⁵⁹) som skadhan giordhe, (⁶⁰honum⁶¹) sila fylningh⁶²) faa,⁶³) (⁶⁴ok⁶⁵) (⁶⁶tre öra bondanum enskylt, æn⁶⁷) til æru⁶⁸) twæggia manna witne, ella (⁶⁹wæri sik medh siælf-sins edhe.⁷⁰)

XX.

Hwar¹) som legher hæst aff andrum, ok²) (³kan han fordarfwas i (⁴handum

36) DELMS. &c. add. *sik*.

37) EM. &c. om. *tha*. D. om. *tha medh edhe*.

38) BCGKQ. &c. add. *sik*. NO. &c. add. *thet*.

39) R. &c. om. medh *edhe*.

40) Q. add. *triggia manna*. S. &c. add. *vitne eller*.

41) NO. *eeðom sinom*.

42) S. &c. som *för ær sakt* (49. 88. add. *Nu ähn fää sargyar fäd, thett ähr ogilt*) *Nu sarghar fæ annars mans fæe thet dragha ma swa ath eghanden kan thet ey nytia, antikie vnder &c.*

43) EM. &c. add. *som*.

44) NO. &c. *thet*.

45) CDEK. &c. *wirdhes*. MNOQR. &c. *wyrdis*. G. *wirdhadhis*.

46) D. &c. *vm*.

47) G. add. *thet*.

48) NO. &c. *wari ogilt*.

49) G. 30. add. *alth*.

50) 23. &c. *yrknadha fæ*.

51) DELMNOR. &c. add. *aff annars* (L. *annar*; E. &c. *adhro*; R. &c. add. *manz*) *fæ*.

52) BCGKQ. &c. om. *swa*.

53) BCKQ. &c. *thet nyter* (C. *nywter*) *ey vnder &c.* G. *thet nytiar ey wk &c.*

54) N. *nytiæ*.

55) R. &c. *ok*.

56) ER. &c. *han*.

57) D. om. *som thet*.

58) LMS. om. *thet*. E. om. *thet fæ*. BCGKQ. &c. om. *thet — som*.

59) ENORSX. &c. sic. ADHILMP. &c. add. *thet*, at in A. h. v. *lineolis induxit rec. man.* Cfr. nott. 57, 58 *praecedentes*.

60) DEGNO. &c. *hinom*. S. &c. *at göra thön ater ook fyllo eller sila fyllo som skadhan löth, oc III öra eghandenom enskylt om thet kan tyghias medh tmem mannom eller wærij sik medh siælfis sins edhe ath thet aldre giordis medh hans vitu.*

61) Xa. add. *ookfylning eller*.

62) DGHINO. &c. *silafylling*.

63) Xa. add. *epter — kvar thera ut 29.* (vide not. 64 *sequentem*).

64) LMR. 21. om. *ok*. 29. *æpther twæggia byamanna mæthordhum næmpne sin kvar thera til. eller böthe halff mark bondanum eenskyllth æra twæggia manna witne til eller &c.*

65) DE. &c. add. *böte*. NO. &c. add. *böte* (O. *böta*) *thar till*.

66) BCKQ. &c. *öre bondanum &c.* Xa. *en halff Marck* (pro tre öra).

67) E. add. *ther*.

68) E. 21. *ær*.

69) B. om. *wæri sik medh*.

70) 86. Xa. add. *at thet aldre giordes med hans wihu*. 49. &c. *att thett icke giordes aff hans wilie eller wetu*.

1) NO. &c. *Nv leghir man hest &c.*

2) BCGKQ. &c. om. *ok*.

3) LM. &c. om. *kan han*. R. &c. *ær thet swa at han &c.* S. &c. *fordærffuas han i &c.* E. *ær thet han forderffuas, aff mannykt eller forsumilom hans, oc wardher til wunnen &c.* D. *forderffuar han medh wanrykt oc forsumilom. eller medh witia si-*

hans, ok giffs honom skuld⁵) at han⁶) fordarfwadh⁷) aff⁸) wanrökt⁹) ella 53
forsymilsum¹⁰) hans¹¹) eller¹²) medh¹³) wilia hans,¹⁴) ok wardher ther¹⁵)
til woinn medh (¹⁶twæggi manna witnum,¹⁷) böte¹⁸) hæstin¹⁹) ater (²⁰ep-
ter²¹) godhra manna mætzordhum,²²) twe aff²³) hwars therra wæghna²⁴)
som (²⁵ther aff wita, ok (²⁶i hæstins wærdhe læggis leghan²⁷) som fore hæ-
stin skulde giffwas. (²⁸Nöggher eig them tha²⁹) aat som³⁰) the³¹) mellan
thera læggia, gange³²) fore foghatin ok³³) borghamestara,³⁴) ok³⁵) then³⁶)
som sakin giffs fore hæsten,³⁷) lægge fram a disken fore³⁸) (³⁹foghatan ok
borghamestara⁴⁰) redho⁴¹) pæningga ella pant,⁴²) swa myket⁴³) (⁴⁴han kæn-

*nom. oc æra twæggi manna mitne till.
gieldte hestin &c.*

- 4) SXa. &c. hans varv swa ath han dör ther
aff, oc &c.
5) S. &c. ther sculd fore.
6) Z. &c. hesten.
7) BG. &c. add. i hans handum.
8) CGKQS. &c. j.
9) BCGKLMNOQRSX. &c. sic. AHIP. add.
hans, at in A. h. v. lineola inducta est.
10) BCHIKQRX. &c. forsumilsum. G. for sö-
mylsom. S. 39. forsymilse. LM. 21. fore
forsumilse.
11) BCGKMQS. &c. om. hans.
12) Q. 93. oc. NO. &c. add. oc.
13) Q. &c. om. medh.
14) BCGKQ. &c. om. hans.
15) 40. X. &c. om. ther.
16) BR. &c. twem mannum. böte &c.
17) CS. &c. witne.
18) E. add. then.
19) G. add. hettir hors.
20) G. Follis deperditis sequentia desunt.
21) DES. &c. add. fyra.
22) P. metzordan.
23) BCDEKLMNOQR. &c. a.
24) D. add. the.
25) S. &c. aff hæstens værdh vitha lægge
först leghona &c.
26) D. the leghan — gifwas. leggis j. hestins
werdh. Nögghir &c. NO. &c. the leghan
— giffwas. komæ j sama werdit for he-
stin. Nögghir &c. Xa. lægge först Legho-
na som fore Hästin skulle gifwas, Ock
ther medh — bådhin nögghir. (ut S., not.
28 infra) Nögghir &c.

27) R. &c. add. fram.

28) S. &c. oc ther medh hæstens værdhe,
vil eyhanden tha tagka vidher, tha ær
thom goth saata göra, ther badhom nö-
gher vil eyhanden ey lata sik ther aath
nögghia som gode mæn haffua thet mæl-
lom them lakth, tha ganghe then fram
som kæriss til for ffoghatan Borghamæsta-
ren oc radmæn oc lægge fram a disken
redka &c.

29) C. &c. om. tha. DEHILMNOR. &c. ther.
P. tho.

30) D. add. hestin agher. oc hestin leegde.
swa som.

31) NO. &c. add. IIII vel fra. D. add. fyre
thet. ER. &c. add. thet.

32) BCKQ. &c. gangen. BCKQ. &c. add. tha.
NO. 43. add. tha fram. E. 96. add. fram.

33) EN. &c. om. ok.

34) DMR. &c. borghamestaranæ. 34. &c. add.
ok radhmæn.

35) NOR. &c. om. ok. E. add. raadh.

36) BCDEKLMNOQRX. &c. sic. M. then. AHIP.
&c. them.

37) ENO. &c. add. oc.

38) LMR. &c. add. the fornemda.

39) DNO. &c. them. redho &c.

40) E. raadh. L. &c. radhmennena.

41) CKL. &c. redka.

42) S. &c. add. for hæsten.

43) R. &c. godhan.

44) Xa. godhe Mæn thera mellan lagt haf-
wa, at Hästins rätta værd mar. S. &c.
som the godhe mæn mællom them lakt
haffua, at hæstens rätta værdhe vare
Oc værie &c.

nes widher⁴⁵) wærdh hæstins wara, (⁴⁶ok wæri thriggia marka sak⁴⁷) medh thræggia⁴⁸) manna edhe;⁴⁹) (⁵⁰ær (⁵¹thet mera æn thre mark ok minna æn siæx, wæri⁵²) (⁵³medh thriggia manna edhe; æru⁵⁴) siæx marker fula⁵⁵) ella⁵⁶) mera, wæri⁵⁷) (⁵⁸sialfwer siætte. (⁵⁹Witis thet honom, ok æra eig witne til,⁶⁰) böte tolff öra⁶¹) (⁶²til leghunna,⁶³) ok eig⁶⁴) (⁶⁵thæs mera at hæsten bætre⁶⁶) ware,⁶⁷) (⁶⁸ok⁶⁹) thriggia manna edh⁷⁰) at (⁷¹han fordarwadhes medh wadha ok eig medh⁷²) (⁷³forsymilsom ella medh⁷⁴) hans wilia. §. 1. Aker han⁷⁵) i wak medh honom,⁷⁶) ok⁷⁷) fordarwas⁷⁸) nokot

45) DENOR. &c. om. *widher.*

46) E. eller *ther til thre marker tha weri sik medh &c.*

47) NO. &c. *werð.*

48) BC. &c. *thrigia. E. &c. twegghia.*

49) ELM. &c. add. *Ær thet mindra en thre mark. (LM. &c. om. en thre mark) weri sik (L. 29. om. sik) medh sielfsins edhe.*

50) BCKPQ. &c. om. *ær — edhe.*

51) S. &c. *hæstens wærdke sex mark æller mer, oc wites thet hanom wæri sik sielf sætte, kan han edhen ey gānga, gælde ater hæsten æpter ffoghatans borghamæstara oc radmanna dom Ær thet medh wada komit til, oc forma han wadha eedh framkoma, tha gifui ey eghandenom mer i gen æn thet han sculde hafua i leghona for hæstin gifuit (49. add. åker han i wak &c., vide §. 1.) Ær thet oc swa ath hæsten var honom lenter, oc ey fore legho lathen, fordæruas han i hans handom, æ hwru thet kan hælzt vara Tha gælle eghandenom hæsten fullom gældom i gen (49. ägenden ätter kesten, med fullom gieldom) som thöm badhom a sæmber æpter godha manna mætzordhom,, Sæmber thöm ey æn tha, (46. &c. add. tha) gange then fram a radzstugku for disken ther borghamæstare oc radmæn sithia medh pænningom som för sagdes oc godhe mæn mætil hafua hæstens wærdke æller fullom pant Tha scal then som skadhan hauer fangith ath lata sik nöghia aat borghamæstara oc radmanna dome Om vxa &c. (§. 2).*

52) E. &c. add. *sik. LM. &c. add. thet. D. &c. add. thet oc. X. add. ock. NO. &c. add. thet samuleðis.*

53) LM. 21. *sielfwer thridhi Æro (M. Ær) &c.*

54) E. &c. *Er. DELMNO. &c. add. thet.*

55) BCKQ. &c. add. *werd.*

56) ELMNOR. &c. add. *huat thet ær.*

57) DNO. &c. add. *thet. EM. &c. add. sik.*

58) E. medh *siez manna edhe. Withis &c.*

59) 49. 101. *Kann han edenn ey gānga, gelda hestenn ätter effter fougte borgmestare och Rådmanne doma. Åkr thet med wāda tilkommett, och han förmä wāda eedh framkoma, Tā gifue ey ägenden meer igen, än thet han skulle hafua i Legonæ för hæsten gifuit. åker &c.*

60) BCKQ. &c. add. *tha.*

61) DELMNOR. &c. add. *pæninga.*

62) 30. medh *leghone.*

63) CQ. &c. *leghonne. MN. &c. leghona.*

64) M. 98. om. *eig.*

65) C. 34. *mera tho at &c. BKQ. &c. meer. thyt (KQ. &c. thet) kestrin &c.*

66) BE. *bætren.*

67) NOR. &c. *war. LM. &c. see. DE. &c. ær.*

68) B. 34. *vare och thrigia manna edker &c.*

69) D. add. *gifui ther till.*

70) CKQ. 20. add. *medh.*

71) NO. &c. *theth war medh &c.*

72) NO. &c. *aff. KQ. &c. add. hans.*

73) BCDHIKLMOPQRX. &c. *forsumilsum. N. &c. forsumelse. E. wilia eller medh forsumilsum hans. Eller reedh han &c.*

74) A. v. medh *lineolis inducta est. CDKL MQRX. &c. om. h. v.*

75) LMNO. &c. *man.*

76) NO. &c. *hestenom.*

77) BCKQ. &c. om. *ok.*

78) E. 29. *forderfuadhis.*

aff godze hans⁷⁹⁾ medh hæstenum⁸⁰⁾ (⁸¹ella⁸²⁾ eig,⁸³⁾ æru twæggia manna witne til, giffui eig meer wt⁸⁴⁾ æn (⁸⁵hæstens (⁸⁶legha ær.⁸⁷⁾ §. 2. Kan ok⁸⁸⁾ swa tima, at (⁸⁹han hæsten til laans⁹⁰⁾ taker, ok fordarfwas i⁹¹⁾ handum hans, hurw thet hælzt (⁹²hænda kan, giælde ater hæsten epter thy them badhum⁹³⁾ (⁹⁴a sæmber ella⁹⁵⁾ godhe mæn thet⁹⁶⁾ (⁹⁷therra mællen læggia;⁹⁸⁾ (⁹⁹asæmber them eig, lægge fram a disken fore foghatan (¹⁰⁰ok borghamæstara¹⁾ (²pæninga (³som för ær sakt, swa myket⁴⁾ han (⁵wil hæsten godhan wita (⁶ok göra, ok⁷⁾ gyri⁸⁾ sidhan⁹⁾ edh sin,¹⁰⁾ epter thy som¹¹⁾ (¹²honum skuld fore (¹³hæstens wærdhe¹⁴⁾ giffs som (¹⁵för ær¹⁶⁾ sakt,¹⁷⁾ (¹⁸fore thet ther i brister. Um vxa¹⁹⁾ wari lagh samu.²⁰⁾ Nw sigher annar

79) NO. &c. manzens.

80) NO. &c. honom.

81) ER. &c. om. ella eig.

82) NO. &c. add. oc.

83) DELMNOR. &c. add. oc.

84) B. til.

85) LMR. &c. leghona hestins, Kan thet oc (R. &c. om. oc) &c. DNO. 43. leghona. Nu taker man hest till laans. oc forderfuas &c.

86) E. leggho: kan thet ey swa wara. eller thima &c.

87) Xa. add. Komber han ock til Landz, Ock forderfuas sidhan i handum hans, huru thet hælzt kan hænda: Giælde ater Hæstin, epter godha manna Mälzordum; hæc vero pertinent ad §. 2; cfr. not. 89 infra.

88) BCKQ. &c. thet.

89) LM. hestin til landz taker &c.; male.

90) CE. lens.

91) D. tha vndir.

92) NO. &c. till komæ. D. till komber. gielde &c.

93) E. &c. om. badhum.

94) DR. &c. vmsæmber.

95) Q. &c. oc. D. &c. add. oc epter thy.

96) LM. &c. om. thet.

97) B. mellam them leggia.

98) R. &c. mæta.

99) BCKQ. &c. sic. E. Æn them ey vm sember a legghe &c. DNO. &c. Osember them æn (NO. &c. om. æn) ther vm. legge &c. LM. &c. Osæmbir them (21. &c. add. om)

legge &c. 56. X. &c. Sæmber them ey thet om, Lægge &c. AHIPR. 41. sæmber them eig (P. &c. om. eig) vm leyho, (R. om. leggho; in A. h. v. lineolis induxit rec. man.) lægge &c.

100) E. borghamæstara oc raadh peningha &c.

1) BCKQ. &c. add. redho vel redha.

2) LM. 21. swa mykyt som &c. NO. &c. om. peningha — sakt.

3) BCKQ. &c. eller pant. swa &c.

4) HI. &c. add. som.

5) BCKQ. &c. kænns widher verdh hestins. (CKQ. &c. add. wara) oc göre &c. 28. sigher hestin wærdhan wara Oc fore thet andra. gange lagh som för ær sakt vm vxa &c.

6) DENOR. &c. om. ok göra.

7) LM. 21. om. ok.

8) BC. &c. göre. E. 27. fulle. LM. &c. fylle. NO. 43. giffwe.

9) NO. 43. swa.

10) D. add. ther.

11) BDELMNOR. &c. om. som.

12) BCKQ. &c. han sculde fri hestins werth giva.

13) LM. &c. hestin gifs &c.

14) DENOR. &c. werdh.

15) NO. 43. sayth ær for thet &c.

16) K. &c. var.

17) DR. &c. sic. ABCHIKMPQX. &c. add. som. L. add. som ær. Cfr. nott. 15, 18.

18) 23. &c. vm. E. j thet som æn brister.

laan²¹⁾ wara ok annar eig,²²⁾ aghe then witzordh som lante,²³⁾ medh twæm mannom²⁴⁾ thridhi siælfwir, (²⁵at²⁶⁾ lant²⁷⁾ war.²⁸⁾

XXI.²⁹⁾

Legher³⁰⁾ byaman³¹⁾ (³²man ella konu,³³⁾ ok³⁴⁾ giffuer them³⁵⁾ fæstepæning³⁶⁾ a,³⁷⁾ ella³⁸⁾ ganga³⁹⁾ a mall⁴⁰⁾ ok⁴¹⁾ mat⁴²⁾ medh byamannenom;⁴³⁾ (⁴⁴skilias the sidhan (⁴⁵widher han fore stæmpnudagh, (⁴⁶giffui ater byamannenom⁴⁷⁾ fæstepæning ok legho swa mykla⁴⁸⁾ han (⁴⁹haffde honom⁵⁰⁾ fæst.⁵¹⁾ §. 1. Wræker byaman⁵²⁾ legho hion⁵³⁾ (⁵⁴vtan sak,⁵⁵⁾ (⁵⁶biudhas

XXI = MELL. BB. 14.

19) 27. add. ok hors.

20) D. &c. sami.

21) SXa. &c. lant.

22) Xa. legho lätin, Häst, Hors, eller Vxa. S. &c. legho taghin, hæst, hors, eller vxa tha.

23) CDEKLMNOQR. &c. lænte. E. add. oc wihne. NO. &c. add. oc witi. LM. add. witne thet.

24) BCEKQRS. &c. add. oc.

25) BR. &c. om. at lant war. NO. &c. lent waræ.

26) D. &c. add. thet.

27) CDELMQ. &c. lænt.

28) S. &c. add. oc ey legth.

29) 68. 70. 71. invertunt ordinem huius capit-
tis ac proxime sequentis.

30) LMNOS. &c. Nw leghir.

31) L. &c. man. M. 28. nakar. D. add. le-
ghohion.

32) E. legho folk oc &c. 52. &c. dreng eller
pigha eller hwadh legehion thet helst wa-
ra kan, Och &c.

33) R. quinno.

34) D. &c. om. ok.

35) S. &c. om. them. P. thera.

36) DMNO. &c. add. ther.

37) ENR. &c. om. a. L. thera.

38) S. 52. add. oc.

39) BDKLNQRS. &c. sic. AHIMPX. &c. gan-
ge. CE. &c. ganger. D. add. thön. LMNO.
&c. add. the.

40) ES. &c. mala.

41) CS. &c. eller.

42) BCK. &c. mato.

43) BCDEKLMNOQS. &c. honum.

44) K. skilia. LM. wilia the sidhan skilias
fran honom fore &c. S. &c. Skils dræn-
ger æller kona fra bondanom for æn the-
ra stæmpnadagher, (46. &c. add. är) giff-
ui &c.

45) B. aat fri &c.

46) D. tha gifui honum ater hans festepæ-
ning &c.

47) BCKQ. &c. om. byamannenom. NO. &c.
honum. S. &c. bondanom. 56. Xa. &c. kus-
bondanom.

48) BCDKNOQ. &c. add. som. E. 35. add.
medh som.

49) LM. them feste, wræker &c.

50) DENOR. &c. them.

51) S. &c. add. oc loffuat Nu. 98. add. Huor
som lackhar — Sacklöss Jgen, ex Chr.
LL. BB. 15:1; cfr. §. 5. huius capit-
tis.

52) S. &c. bonde.

53) DMNO. &c. add. bort. E. 50. add. nth.
S. &c. add. sith borth. L. add. bort fran
sik. R. &c. add. fran sik. 56. &c. add.
bårtth fron sigh för stæmpno dagh.

54) L. 48. om. vtan sak.

55) B. &c. brut. Xa. add. förre än Stæmp-
nodagh är vthe. LMNO. &c. add. oc.

56) LM. &c. the byudha sik ater &c. S. &c.
biwdtz leghahion bondanom j gen, medh
twæm mannom, oc bondhe vil ey ater ta-
gha, giffui bonde leghohione swa mykitk
han haffde (46. &c. haffwer) vtloffuat oc
vari sidhan legho hion hwar thet vil, Nu
kunno &c.

the⁵⁷) (⁵⁸sidhan ater til hans⁵⁹) medh (⁶⁰twæggi manna witnom, ok han⁶¹) wil them eig⁶²) intaka,⁶³) tha⁶⁴) giffwi byaman⁶⁵) them⁶⁶) swa myket⁶⁷) han haffde mælt⁶⁸) them, ok⁶⁹) waren sidhan hwar the⁷⁰) wilia.⁷¹) §. 2. Kunno legho hion (⁷²siuk wardha (⁷³fore byamannenom⁷⁴) ok gerning⁷⁵) hans⁷⁶) nidher⁷⁷) læggias,⁷⁸) briste swa myket i⁷⁹) legho therra som i⁸⁰) dagxwærkum⁸¹) (⁸²fore bondanum.⁸³) §. 3. (⁸⁴Legho stæmpnur skulu wara twa vm aret, annur⁸⁵) aff⁸⁶) paskum ok til michielsmæssu, ok⁸⁷) annur aff⁸⁸) michielsmæssu ok⁸⁹) til paska; ok⁹⁰) (⁹¹swa skal byaman⁹²) (⁹³legkokonu ella⁹⁴) legho manne tilsighia manadh fore stæmpnodaghen⁹⁵) vm han wil them⁹⁶) haffua ella eig;⁹⁷) samuledhis⁹⁸) (⁹⁹legho kona ella leghoman byamannenom¹⁰⁰) æn¹) the wilia honum (²eig længer thiæna, (³swasom⁴) ware⁵)

57) E. om. *the*.

58) B. *honum ater medh &c.*

59) N. &c. *honum*.

60) LMR. &c. *twem mannom, oc &c.*

61) P. &c. om. *han*.

62) LMNO. &c. add. *ater*.

63) NOQ. *takæ*. D. &c. *atertaka*. LM. add. *til sik*.

64) D. &c. om. *tha*.

65) BCDKLMNOQ. &c. om. *byaman*.

66) E. om. *them*.

67) BCEKLMNOQR. &c. add. *som*.

68) CBDEKLMNOQ. &c. *fæst*. R. &c. *iæt*. 23. &c. *loffuat*.

69) E. 29. om. *ok*.

70) B. 23. *thön*.

71) DLMNO. &c. add. *Nu*.

72) E. *swa siuk liggia fore &c.*

73) BCDKQ. &c. om. *fore byamannenom*.

74) LEMNO. &c. *byamanne vel bymanne*. S. &c. *bondanum*.

75) DLMNO. &c. *ærfuodhe*.

76) BCKQS. &c. *bondans*.

77) EMS. &c. *nidhre*.

78) PQ. &c. *leggis*. DNOR. &c. *leggia*. EL MS. &c. *ligger*.

79) P. *aff*.

80) LM. &c. add. *hans*.

81) S. &c. *dazuerke*. 27. *ærvodhe*. D. 68. add. *brister*.

82) LM. &c. om. *fore bondanum*.

83) R. &c. *byamannenom*.

84) LM. *Twa legho stempnor æro om &c.*

85) DENO. &c. om. *annur*. BCKLQRS. &c. *een*. M. *Ena*.

86) CLQS. &c. *fran*.

87) BCKLQS. &c. om. *ok*.

88) BCKNOQ. &c. *fraan*.

89) S. &c. *ater*. Q. add. *in*.

90) BCKLMQ. &c. om. *ok*.

91) DS. &c. om. *swa*. E. &c. *tha*. LMNO. &c. *Manadh fore stempnodagh* (NO. &c. *far-dagh*) skal byman legho folke (NO. &c. *honum eller henuæ*) til sighia om han &c.

92) BCKQS. &c. *bonden*.

93) CBDKQS. &c. *leghehionum* (BS. &c. *legho hyon*; S. &c. add. *sino*) til sighia &c. E. &c. *legho manne eller konu til sighia &c.*

94) R. 95. *ok*.

95) BCDEKQRS. &c. *stempnodagh*. Xa. *Far-dagh*.

96) S. &c. *thet hion*. LMNO. &c. add. *længer*.

97) DENORS. &c. add. *oc*.

98) QS. &c. *Samaledis*. DNO. &c. *samuledh*.

99) BCKQ. &c. *legho hyon* (pro *legho kona ella leghoman*). DNO. &c. *sculu leghohion byamannenom till sighia*. vm *the &c.* E. *gören leghohion byamanne*. vm *the &c.* I.M. *sighi legho folk byamanne til om the &c.* S. &c. *legha hion sikhie bondanum til manadhe fore, om the wilia ey medh bondanum længer bliffua*, Alle &c.

100) BCKQ. &c. *bondanum*.

1) R. &c. *vm*.

2) DELMNORXa. &c. *lenger* (EXa. om. *len-*

vm (⁶gardha legho. §. 4. (⁷Alle mæn ok⁸) qwinnor⁹) ægha¹⁰) legho ganga, som (¹¹minna¹²) haffua¹³) æn (¹⁴til thriggia marka (¹⁵rörliket godz.¹⁶) Hwar 54 som¹⁷) them hyser¹⁸) ella hærbærghar¹⁹) sidhan them ær (²⁰leghopæningher budhen ok wilia the²¹) eig widher taka,²²) böte thre marker (²³til træskiptis (²⁴malsæghandenom, konungenom ok stadhenom, ok²⁵) (²⁶the rymen stadhen²⁷) eig wilia²⁸) thiæna. Komber (²⁹han (³⁰sidhan (³¹eller hon³²) i stadhen,³³) (³⁴ok wilia³⁵) eig hælder³⁶) thiæna³⁷) tha æn för, wardhi³⁸) slaghin widher³⁹) stokken⁴⁰) (⁴¹ok ryme⁴²) (⁴³sidhan stadhen; ok⁴⁴) sidhan⁴⁵) swa opta⁴⁶) (⁴⁷hon ella han komber⁴⁸) ater⁴⁹) i stadhen ok wil⁵⁰) eig thiæna,⁵¹) vtan honom⁵²) kunno pæninga wæxa. (⁵³Agher (⁵⁴han⁵⁵) til thriggia

- ger) thiænæ. eller ey (pro eig længer thiænæ).*
- 3) LMNO. &c. om. swasom — gardha legho.
 4) D. &c. add. thet.
 5) E. &c. war.
 6) D. husalegho.
 7) LM. Alt folk ægher legho ganga minna (M. add. gootz) ægher til æn thre mark &c.
 8) B. &c. eller.
 9) BCKQRS. &c. kunur.
 10) D. 89. sculu. S. &c. add. a.
 11) S. &c. ey agha til &c.
 12) N. add. æn.
 13) BCKQ. &c. agha.
 14) R. 95. thre mark &c.
 15) D. om. rörliket godz.
 16) DS. &c. add. oc.
 17) DLMNOR. &c. om. som.
 18) B. 30. hyse. P. huser.
 19) 27. 36. Xa. haldher. S. &c. dyl.
 20) NLMOR. &c. festepenninger. S. &c. legha oc fæstapæningher. E. legho pæningha budhne.
 21) BCDEKNOQR. &c. om. the.
 22) Q. &c. add. tha.
 23) S. &c. om. til træskiptis.
 24) BCKQ. &c. om. malsæghandenom — stadhenom.
 25) D. add. alle.
 26) C. the mutatum in tho. NO. &c. then rymæ staden som ey will tiena. LM. &c. thet folk ey wil thiænæ ryme vth aff stadhenom Komber thet sidhan ater j stadhin oc wil &c.
- 27) BCDEKPQRS. &c. add. som.
 28) D. add. nokrum j. stadhenom. S. &c. add. legho ganga æller.
 29) S. &c. om. han — hon. D. nokor thera sidhan ater j. &c.
 30) BCKQ. &c. om. sidhan. NO. &c. om. sidhan eller hon.
 31) ER. &c. om. eller hon.
 32) BCEKNOQRS. &c. add. ater.
 33) S. &c. byn.
 34) Q. saltum facit ad verba görs thet medh wilia &c., cap. 22: 4; post verba æy thet haldher, §. 8. ibid., inseruntur ea, quae ita prætermissa sunt.
 35) DENOR. &c. will.
 36) S. om. hælder.
 37) S. &c. legho ganga.
 38) P. vari. BCKQ. &c. wardhen tha.
 39) B. til.
 40) S. &c. stupona.
 41) 27. 36. om. ok — stadhen.
 42) CQ. &c. rymen.
 43) ELMNOR. &c. om. sidhan. D. swa. S. &c. stadhin (46. &c. add. så) sidhan som för, vtan &c.
 44) N. &c. om. ok.
 45) BCKQ. &c. om. sidhan. LMNO. &c. add. æ.
 46) HINO. &c. add. som.
 47) DENOR. &c. om. hon ella. LM. &c. thet i stadhin komber oc &c.
 48) B. &c. koma.
 49) NO. &c. om. ater.
 50) BCKQX. &c. wilia.
 51) 30. add. swa opta wardha slaghin widher stupona.

marka⁵⁶) ok wil eig legho ganga, wari tha⁵⁷) medh byaman⁵⁸) i fullom vt-skildom.⁵⁹) §. 5. Hwar som lokkar (⁶⁰annars mans⁶¹) (⁶²legho hion (⁶³vndan andrum, böte thre marker⁶⁴) (⁶⁵malsæghandenum, konungenum ok stadhenum æn⁶⁶) (⁶⁷han wardher⁶⁸) til wnnin medh (⁶⁹twem mannom, ella⁷⁰) wæri sik siælfwer thridhi. Sama⁷¹) lagh wari vm⁷²) (⁷³then⁷⁴) sik lokka later.⁷⁵)

XXII.

ENgen (¹tæwærnere²) man ella kona³) (⁴skal længer haffua⁵) lius ella nokra handa eld ella⁶) ölsalu⁷) (⁸i sinom⁹) husum,¹⁰) (¹¹ella nokra handa drykke,¹²) æn i wardh¹³) ær ringht,¹⁴) (¹⁵vtan han (¹⁶eller hon (¹⁷brutliken

52) LM. &c. them.

53) HI. Aghan (pro Agher han).

54) LM. &c. thet folk til III mark &c.

55) S. &c. add. tha.

56) RSXa. &c. add. rörlikit gooz.

57) S. &c. add. han.

58) HI. byamæn. DELMNOX. &c. byamanom. BCKQ. &c. köpmannum. S. &c. stadhenom.

59) A. Litt. i rec. man. mutata est in y. BC DHIKNOQS. &c. wtskyldum. PX. &c. wtskuldhom. ELM. mthskuthom. R. &c. orskullom. S. &c. add. Oc.

60) NO. &c. om. annars. M. &c. nakars. D. 21. om. annars mans.

61) BCKQ. &c. om. mans.

62) BE. &c. hyon, om. legho. LM. &c. legho folk fran honom böte &c.

63) BCKQ. &c. om. vndan andrum.

64) BCDKLMNOQ. &c. add. til threskiptis.

65) BCKQ. &c. om. malsæghandenum — stadhenum.

66) S. &c. om.

67) LMNOR. &c. twæggia manna witne æro til eller &c.

68) DS. &c. add. ther.

69) DE. 29. twæggia manna witnom (pro twem mannom).

70) S. &c. add. oc.

71) BCDEIKLMQRX. &c. samu.

72) P. medh.

73) E. 88. thöm. S. thet. 21. leghokion om the sik lokka lata.

74) EMX. &c. add. som.

75) R. 95. add. vm han wardher til wnnin medh twem mannom. 27. add. som om then annan lokkar.

1) CKL. tæfuernare. NQX. &c. taffwernare. M. tawerner. B. tawernarare. DOR. &c. tæfuernerare. 30. &c. tæffuerne. S. &c. man æller kona som tæffuerne vppe halter magh haffua eeld æller lius æller ölsælu æller nokra handa drykkio længer æn &c.

2) 60. add. eller herbergare.

3) Q. quinna.

4) BCKQ. &c. ma. LM. &c. oc engin annar skal ööl sælia j sinom gardhe eller husum æpter thet j wardh er rinkt, oc ey lyws hafwa eller nokon eldh widher hans III öra &c.

5) R. 95. add. nakra handa.

6) Q. oc.

7) C. ölsalur.

8) BCKQ. &c. eller öldrykio i sinum husum. æn til i wardh &c.

9) 29. Xa. &c. add. gardhe eller.

10) NO. &c. garðe.

11) D. &c. om. ella — drykke.

12) ER. &c. drykkio. HIP. &c. dryckia. NO. &c. dryk.

13) P. add. ringher eller.

14) S. &c. add. i stadhenom.

15) D. widher sinæ thre öra. stadhenom &c.

16) BCKNOQ. &c. böte thre marker (NO. &c. öra) kunungenum &c.

wardher¹⁸⁾ til¹⁹⁾ threm²⁰⁾ örom konunenum ok stadhenum enskylt.²¹⁾ Tymar²²⁾ ther²³⁾ nokor wadhe²⁴⁾ sidhan²⁵⁾ i wardh ær ringht (²⁶aff²⁷⁾ slagh,²⁸⁾ böte²⁹⁾ fæwærneren³⁰⁾ thre marker (³¹til (³²thræskiptis (³³malsæghandanum, konunenum ok stadhenum, ok then³⁴⁾ skadhan giordhe³⁵⁾ (³⁶sware³⁷⁾ brutom sinom. §. 1. Koma ther wardhmæn til³⁸⁾ eller stadhsins swena,³⁹⁾ som ellder eller lius ær,⁴⁰⁾ (⁴¹ok bedhas (⁴²widhermælis pant at the længer⁴³⁾ sitia (⁴⁴ella (⁴⁵nokra handa eld haffua,⁴⁶⁾ (⁴⁷æn (⁴⁸för ær sakt, ok nekas them,⁴⁹⁾ böte siax öra konunenum ok stadhenum enskylt,⁵⁰⁾ æn til æru (⁵¹twæggia manna witne, eller⁵²⁾ wæri sik (⁵³medh (⁵⁴thriggia manna edhe at han eig eld haffdhe (⁵⁵eller pant them⁵⁶⁾ nekadhe. Koma the⁵⁷⁾ ther⁵⁸⁾ nokor skadhi timar eller för⁵⁹⁾ (⁶⁰timadhe, ok the⁶¹⁾ skadhan giordho æru

- 17) S. &c. *vidher bot III öra konunenum &c.*
 18) EP. &c. *wardha.*
 19) R. &c. om. *til. E. &c. ath.*
 20) X. *twem.*
 21) NO. &c. om. *enskylt. LM. &c. til twæskiptis.*
 22) BC. &c. *timar.*
 23) BCKNOQ. &c. *add. aff.*
 24) KSXa. &c. *skadhe.*
 25) LM. &c. *æptir thet.*
 26) BKQ. &c. om. *aff slagh. S. &c. antighie slag æller annat (pro aff slagh).*
 27) 52. Xa. &c. *add. hugg eller.*
 28) LM. &c. *add. eller küiff.*
 29) S. &c. *add. tha.*
 30) K. *tæuernære. BNQX. &c. tawernære. DR. &c. tæfuernerarin. O. &c. tawerneraren. LM. &c. bondin. S. &c. then som tæffuerne vppe halder.*
 31) R. &c. om. *til thræskiptis.*
 32) 29. *twa skiptis konunenum &c.*
 33) BCKQ. &c. om. *malsæghandanum — stadhenum.*
 34) DELM. &c. *add. som.*
 35) S. &c. *gör.*
 36) LM. &c. *böte siin bruth æptir thet the finnas, Koma &c.*
 37) ES. &c. *add. sielfuer.*
 38) LM. &c. om. *til.*
 39) 35. *tænare. ELM. 52. add. ther.*
 40) S. &c. *æra i tæffuernom.*
 41) E. om. *ok — pant.*
 42) LM. &c. *ther pant til widhermælis at &c.*
 43) CQ. *længre. D. swa lenge.*
 44) S. oc. E. *sidhan j wardh ær rinkt som för &c. ML. &c. æn thet (L. &c. om. thet) stadgat oc (L. eller) sagt ær. oc &c.*
 45) DNO. 43. *nokon eeld. S. &c. lius haffua &c.*
 46) NO. &c. *add. længer.*
 47) D. &c. om. *æn — sakt. 21. sidhan j vardh ær ringt oc &c.*
 48) S. &c. *thöm væl bör nekas &c. NO. &c. sagth ær. böte &c.*
 49) LMS. &c. *add. pantin.*
 50) BCDKLMNOQ. &c. om. *enskylt. LM. &c. add. then som pantin nekadhe.*
 51) BC. &c. sic. A. *twaggia. S. tw vitne.*
 52) RS. &c. *Æru ey vitnin til (S. &c. add. tha).*
 53) LM. &c. *sielfwer thridhy at &c.*
 54) 23. &c. *tweggia. S. &c. tre mæn ath &c.*
 55) BCKQ. &c. *oc them ey pant nekadhe.*
 56) LM. 75. *add. ey.*
 57) 43. *bysuenna. 30. byoswena. LM. 105. add. thith.*
 58) L. om. *ther.*
 59) EHILMPS. &c. om. *för.*
 60) LM. &c. *hafwer tymat, oc &c. ES. &c. thimadher ær. oc then skadan giordhe ær vndhan (S. om. vndhan) rymdher. (S. &c. flydder) taken &c.*
 61) DLMNOQR. &c. *add. som.*

vndan⁶²) flydde,⁶³) taki fulla borghan aff tæwærnerenum⁶⁴) fore (⁶⁵the sama⁶⁶) thre marker. Orkar han eig⁶⁷) borghan sætia, (⁶⁸ledhis⁶⁹) i stadsins iærn ok⁷⁰) gömo. (⁷¹Finna⁷²) the⁷³) skadhan giordho (⁷⁴i tæwærnerins⁷⁵) huse,⁷⁶) (⁷⁷göris swa⁷⁸) medh them⁷⁹) som (⁸⁰vrskils vm tæwærnerin,⁸¹) (⁸²ok (⁸³tho taki swa⁸⁴) fulla borghan aff (⁸⁵tæwærnerenum fore the samu⁸⁶) thre marker, (⁸⁷som aff them skadhan giordho. (⁸⁸Timar ther wardhmannum⁸⁹) eller stadsins swenum nokor skadhi, wari⁹⁰) twæböte.⁹¹) §. 2. Hwar som eld tænder⁹²) för æn⁹³) v wardh ær rinkt,⁹⁴) böte thre öra⁹⁵) pæninga⁹⁶) konungenum ok stadhenum enskytt.⁹⁷) (⁹⁸Komber ther⁹⁹) nokor¹⁰⁰) skadhi aff, böte (¹bondin medh gæstenum halft²) hwar³) thera (⁴ep-

XXII: 2, 3, *cf.* BjR. 41: 1.

- 62) LM. &c. om. *vndan*.
 63) LNO. &c. *rymde*. M. *rymade*.
 64) BHIP. *tæwærneranum*. QX. &c. *tawærneranum*. E. 27. *tæwærnarom*. N. &c. *tawærnerom*. D. &c. *tæfuærnerarenum*. R. 95. *tawærnerarenom*. 30. *thæffuerne mannen*. LM. &c. *bondanum*. S. &c. *thom thæffuerne vppe hallir*.
 65) S. &c. om. *the*. LM. &c. om. *the sama*.
 66) BDHIKR. &c. *samu*. E. &c. om. h. v.
 67) E. add. *botum eller*.
 68) S. &c. *tha læggis i stadz gömo*.
 69) BCKQ. &c. add. *tha*.
 70) DELMNOR. &c. *eller*.
 71) LM. &c. *Samuledhis the som skadha giordho fore thera bruth om (M. som) the finnas, Tymar &c. S. &c. findtz then som skadhan giordhe i tæffuernis hwsom*.
 72) NO. &c. add. *oc*.
 73) D. add. *sidhan som*. R. &c. add. *som*.
 74) NO. &c. om. *i — huse*.
 75) BCEK. *tæwærnarans*. QX. &c. *tawærnarans*. DR. *tæfuærnerarins*.
 76) S. &c. add. *tha*.
 77) DENOR. &c. *göri*. S. *Foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba them vitnom som ther &c.*, KpB. 2: 2.
 78) BCKQ. &c. om. *swa*.
 79) E. *honum*.
 80) B. 50. *vtskils*. NO. &c. *medh honom om the sama &c*.
 81) BEK. *tæwærnara*. QX. &c. *tawærnaren*. DR. &c. *tæfuærnerarin*. B. add. *fore the*
samu thre marker, at hæc linea sunt inducta.
 82) E. &c. om. *ok*. D. &c. om. *ok — tawærnerenum*.
 83) K. &c. *the takin &c*.
 84) BCKQ. &c. om. *swa*.
 85) BCK. 20. *tæwærnara*. Q. &c. *tawærnare*. 19. X. &c. *tawærnerenum*. R. &c. *tawærnerarenom*. E. *them som skadhan giordhe som af tæwærneranum. Timar wardmannomen &c*.
 86) COP. &c. *sama*.
 87) BKQ. &c. om. *som*. DNO. &c. om. *som — giordho*.
 88) 46. &c. om. *Timar — twæböte*.
 89) BCDEKLMOPQR. &c. sic. EHIL. &c. *wardmannomen*. N. 43. *worðæmannom*. AX. &c. *wardhmannenum*.
 90) LM. &c. *ligge*. DEQ. &c. add. *j*. LMR. &c. add. *olt j*. NO. &c. add. *thet j*.
 91) M. &c. *twæböter*. Q. &c. *twæbotom*.
 92) B. 33. *tende*.
 93) BCDKLNOQRX. &c. sic. AEHIMP. &c. om. *æn*. MQ. &c. add. *som*.
 94) DH. &c. *ringt*.
 95) C. &c. *marker*.
 96) BCDEKLMNOQR. &c. om. *pæninga*.
 97) DLMNO. &c. om. *enskytt*.
 98) 46. &c. om. *Komber — vrskils*.
 99) E. om. *ther*.
 100) NO. &c. om. *nokor*.
 1) LM. *badhe bondin oc gestin &c*.
 2) I. &c. *halff*.

ter thy framledhis⁵) vrskils.⁶) Qwinnur, (⁷som waka iwir (⁸brygninghum sinom ella rosta, mogho saklöst⁹) waka,¹⁰) tho swa, at¹¹) timar ther nokor¹²) skadhi¹³) aff,¹⁴) wari¹⁵) lagh samu¹⁶) som (¹⁷för war¹⁸) sakt ok framledhis vrskils.¹⁹) §. 3. Wardher elder lös i hwat stadh thet hælzt ær, ok gither²⁰) bondin eller gæsten²¹) siælfwir²²) slækt,²³) böte thre marker konungenum ok stadhenum enskylt.²⁴) (²⁵Komber thet aff gæstenum,²⁶) böte bonden²⁷) (²⁸halfua sak medh gæstenum²⁹) (³⁰som för ær sakt. Komber ther til³¹) yxe eller³²) æmber³³) eller (³⁴klæppir³⁵) klokko ella³⁶) aarop,³⁷) böte siæx marker konungenum ok stadhenum (³⁸enskylt, æn tho at³⁹) engen⁴⁰) skadhi 55 timadhe⁴¹) ther aff vtan honom siælfwm. (⁴²Komber thet aff gæstenum, wari⁴³) lagh samu⁴⁴) (⁴⁵som för⁴⁶) war⁴⁷) sakt; (⁴⁸thet (⁴⁹ær swa forstan-

3) KO. &c. *huart.*4) NO. &c. *swa som* (pro epter thy).5) EMNOPOQ. &c. *framedlis.*6) HI. om. *vrskils.* LM. &c. *sigx.* N. 21. *vt-skils.* 46. 47. 49. 69. 89. 101. 103. hoc loco inserunt *Komber elder j stadin, och vil någor sin gård* &c. quae ad §§. 6, 7 pertinent.7) B. &c. *magho saklöst waka ywir bryggium eller rosta sinum. tho* &c.8) NOR. &c. *bryggiom.* D. &c. *brygdhom.* E. 21. *bryggio sinne eller* &c. LM. *thera bryggiom eller rostom magho thet* (M. om. *thet*) *ath saklöso waka* &c.9) P. om. *saklöst.* D. &c. *saklösæ.* NO. &c. *at saklöso.*10) 27. 36. *eldh haffua.* 30. &c. *lins haffua.* 46. &c. *med eldh oppe wara.*11) BMR. &c. om. *at.*12) BCKNOQ. &c. om. *nokor.*13) E. *wadhe.*14) B. &c. om. *aff.* 46. &c. add. *ath eldher warder löss.*15) D. add. *ther vm.*16) BCDEKLMNOQR. &c. om. *samu.*17) NO. &c. *mw.* E. *Foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba stadhenom oc malseghandenom oc stadhenom* (sic) *taki* &c., KpB. 15: pr.18) BDKLMNOR. &c. *ær.*19) LM. &c. *sigx.*20) 46. Xa. &c. add. *ey.*21) 46. &c. add. *eller bondans hion.*22) B. &c. om. *siælfwir.*23) Xa. add. *eller hans Hion.*24) DLMNO. &c. om. *enskylt.*25) 46. &c. om. *Komber — sakt.*26) HI. add. *til.*27) BCKQ. &c. om. *bonden.*28) B. 21. *halft medh* &c.29) DNO. &c. *honum.*30) DLMNO. &c. om. *som — sakt.*31) LM. &c. om. *til.*32) DLMRXa. &c. om. *eller.* CKNOQ. &c. *ok.*33) BCKLNOPQR. &c. *æmbar.* 87. Xa. add. *eller Kexe.*34) DO. &c. *klemptir.* N. *klömpt.* L. 96. *klæmtas.* M. &c. *klæmtis.* 21. &c. *klæmp-tar.* 23. &c. *klukka klæppis eller* &c.35) NOP. &c. add. *j.*36) NO. &c. add. *komber.* DLM. &c. add. *komber ther.*37) NO. *aa roop.* DLM. 28. *roop a.* 23. &c. *roop.* NO. &c. add. *oc akallan.*38) DLO. &c. om. *enskylt.* M. *Hanc v. omis-sam supra lineam add. man. forte rec. N.* 43. om. *enskylt æn.*39) I. 49. om. *at.*40) DLOR. &c. *engom.*41) ML. &c. *timar.*42) 36. *oc böte sua bonden sum gæsten æn tho at scathin komber aff gæstenum thet* ær &c.43) DLMNO. &c. add. *ther vm.*44) DLMNO. &c. om. *samu.*45) B. &c. om. *som — sakt.*

dandbe,⁵⁰) at⁵¹) hwar (⁵²byaman skudhi görlíka⁵³) hwat gæst⁵⁴) han takir in til sik. §. 4. Nw kan aff them (⁵⁵fornæmpda eldenum gardher⁵⁶) en ella⁵⁷) (⁵⁸twe, ella (⁵⁹huru mange the æra, eller alder stadhin vpbrinna; (⁶⁰görs thet medk wilia, (⁶¹ok (⁶²bar wardher⁶³) a takin, göris (⁶⁴ther vm⁶⁵) som⁶⁶) (⁶⁷skils i⁶⁸) höghmala⁶⁹) balkenum. Komber thet til⁷⁰) aff forsumilsom, gange⁷¹) (⁷²liiff hans fore som (⁷³wadhin ok⁷⁴) skadhin aff kom, eller wæri sik medk tolff (⁷⁵manna edhe at thet⁷⁶) war wadhe ok eig forsumilse eller wili hans.⁷⁷) §. 5. (⁷⁸Hwar stadher (⁷⁹skal skiptas⁸⁰) i fira⁸¹) fiærdhunga, ok⁸²) i hwariom fiærdhunge⁸³) (⁸⁴skal stadhgas⁸⁵) hwart aar, tha radhmæn skulu⁸⁶) wælias, twe howzmæn,⁸⁷) (⁸⁸annar swænsker ok annar thyzsker, swa

46) NO. &c. *nv.*47) CDKLMNOQR. &c. *ær.*48) LM. &c. *thy skudhi hwar bymån görla* (M. &c. *görlíca*) hwat &c.49) NO. 43. *skall man swa vnderstandæ at* &c.50) CDR. &c. *vnderstandande.* B. &c. *vn-dirstanda.*51) Q. om. *at.*52) BCKQ. &c. *scudhi hwat &c.*53) 23. &c. *görla.* 41. *granneligha.* R. 95. *add. sik vm.*54) BDKLMNOR. &c. *geste.*55) LM. &c. om. *fornæmpda.* DNO. &c. *sama.* C. *fornæmpdo elde.*56) B. *gardha.*57) CDKQ. &c. om. *ella.*58) NO. &c. *flere eller aller &c.*59) LM. *oc aller &c.* D. *flere, eller aller &c.*60) Q. *Sequentia, usque ad verba han æy thet haldher, §. 8, errato inseruntur cap. 21: 4; vide not. 34 pag. 156.*61) BCKQ. &c. *wardher bar oc ataghin &c.*62) A. *wardher bar legendum esse adpositis notis 1, 2 indicavit rec. man.* NO. *wardher han bar a taken &c.* D. *wardher then man bar oc atakin.* LM. &c. *wardher takin widher göris ther medh som sigx j &c.*63) R. &c. *add. ok.*64) D. &c. *medh honum som &c.*65) KX. &c. *medh.*66) C. 26. om. *som.*67) DQR. &c. *wrskils.* NO. *framðetis sigs.* Komber &c.68) P. *vlj.*69) BCDKLMR. &c. *höghmælis.*70) BCKLMQX. &c. om. *til.*71) LM. *add. ther.*72) BCKQ. &c. *a lijff hans som &c.*73) B. &c. om. *wadhin ok.*74) DLM. &c. *eller.*75) LM. &c. *mannom at &c.*76) R. 29. *ther.*77) LM. &c. om. *hans.*78) 29. 31. *Nw tha tolkin vadhe kan tima ta skal almoghin samankoma een man aff hwariom garde at minzto medh yze &c.*79) LM. 35. *skiptis j &c.*80) R. &c. *skipas.*81) BD. &c. *fyra.* NO. &c. *add. lvthi (N. frvthi primum scriptum est) eller j IIII.*82) BLM. &c. om. *ok.*83) NO. *stadh.*84) LM. *skulu hwart aar til skiptas twe &c.*85) NO. 80. *stæðias.*86) BCDKNOQR. &c. om. *skulu.*87) BCLMOPQR. &c. *höwetzmen.* 36. *fiertnings mæn.* 46. &c. *rådmæn.*88) BCDKLMNOQRXa. 19. 20. 21. 23. 26. 28. 30. 33. 34. 35. 37. 39. 40. 42. 43. 44. 45. 46. 47. 49. 51. 52. 53. 55. 56. 57. 58. 59. 60. 61. 64. 65. 66. 67. 68. 69. 70. 71. 72. 80. 81. 83. 84. 87. 88. 89. 92. 93. 95. 96. 100. 101. 103. 104. *sic, at in 20. verba annar et ok an-*

at (⁸⁰then (⁹⁰tima⁹¹) elder wardher lös, tha⁹²) skulu (⁹³siæx aff them⁹⁴)
 atta, ok⁹⁵) en man aff hvariom gardhe at minsto (⁹⁶i (⁹⁷them threm fiærdhungom (⁹⁸the siæx æra,⁹⁹) koma medh yxe,¹⁰⁰) æmber,¹) stigha²) ok³)
 kæxe,⁴) (⁵then sama⁶) eld vt⁷) at⁸) slækkia vm⁹) the orka,¹⁰) ok thet folkit
 i them¹¹) (¹²fiærdha delenum¹³) bygger¹⁴) (¹⁵aff stadhenum,¹⁶) medh sinum
 twem howzmannum,¹⁷) sino godze almennelika hielpa vndan (¹⁸them fornæmpda¹⁹)
 elde, ok thy²⁰) först som²¹) næmæst²²) eldenum ær.²³) § 6.
 (²⁴Framledhis merkiande, at the siæx fornæmpde²⁵) howzmæn²⁶) ok thera
 almoghe som²⁷) sakt ær, skulu the gardha²⁸) næst æru eldenum, ella hwar²⁹)

nar tyskir sunt deleta. A. Loco verborum annar — thyzsker, quae hoc loco sine dubio scripta fuerunt at deleta sunt, rec. man. scriptum est *svenske ok eig vt-lenske Ok. HI. 48. 50. en svensker ok en thyzsker. 27. 36. 74. 75. 76. 77. 78. 98. om. annar — thyzsker. PX. 41. 73. 79. 82. 85. 86. 94. 99. svenske ock ey (85. en) vt-lenske, Ock (99. X. om. Ock).*

90) N. æn eelder kan vara löds &c.

91) LM. &c. tidh. O. eelder kan worda löds &c.

92) B. add. som. M. add. at.

93) BCKQ. &c. om. tha.

94) LMR. &c. tve radhmen medh them &c.

95) BCKQ. &c. thessum.

96) P. &c. om. ok.

97) LM. &c. aff threm &c.

98) BCKQ. &c. hvarium fiærdhunge aff thessum (CKQ. &c. them) threm. the siæx &c.

99) LM. &c. om. the siæx æra.

100) DRX. &c. sic. NO. &c. boo innan. AB CHIKPQ. &c. ægha, at in A. hac v. lineola inducta æra supra lineam scripsit rec. man.

1) BCKQ. &c. add. oc.

2) BCHKLNOQR. &c. æmbar vel æmbær.

3) N. saga. 64. add. pick.

4) BCDKLMNOQX. &c. sic. AHIPR. &c. om. ok.

5) N. kope.

6) R. 95. om. then — orka.

7) LM. &c. om. sama.

8) 36. X. &c. om. vt.

9) BCKQ. &c. om. at.

10) BCDKLMNOQXa. &c. æn.

11) NOXa. &c. githe.

12) B. the.

13) PQ. &c. fiærdingenom (pro fiærdha delenum).

14) NO. &c. lutenom.

15) BCNOQ. &c. byggia. D. om. h. v. P. add. som ær fiærdha delen.

16) BCKLMQ. &c. om. aff stadhenum.

17) LM. &c. add. skal koma.

18) BCLOPQ. &c. hövezmannum. LMNO. &c. add. at. 36. fiærdhungenom.

19) LM. 43. eldenom, oc &c.

20) C. &c. fornempdom. D. &c. sama.

21) DNO. &c. them. LM. the skulu the (M. thy) godzeno hielpa.

22) NO. add. tha.

23) BCDLMNOQR. &c. næst. 41. X. &c. nærmest.

24) D. &c. æra.

25) Q. Item ær mærkiande &c. LM. (28. 37. 105.) Oc siæx höfvidzmen aff them atta medh thera almogha skulu om kul kasta the gardha ther næst æro eldenom, oc hwar the best til koma oc best widher thorff Ok hwar man skal man (M. &c. om. man) til hielp koma oc hielpa æpter sinne magho at then eldin kome ey wi-dhare, Oc the gardha skal &c.

26) BCKQ. &c. om. fornæmpde.

27) BCOPQ. &c. hövezmen. R. 95. formænene. 36. fiærdhungenom.

28) DR. &c. add. för. NO. &c. add. nw.

29) DNOQR. &c. add. som.

30) N. hvru.

the (³⁰bæst at koma, swa mykyt³¹) (³²widher thorff vm kul kasta, ok hwar epter mogho³³) sinne vt slækkia ok til hizelpa³⁴) koma, at then elder eig længer³⁵) komber;³⁶) ok the gardha skal³⁷) almoghin aterbyggia³⁸) som eig bran fore, swa godha³⁹) the⁴⁰) (⁴¹waro tha the nidher kastadhus; jo⁴²) (⁴³swa, at swa giælde then⁴⁴) aff sino,⁴⁵) som nidher kastadhis fore,⁴⁶) swa⁴⁷) som then⁴⁸) (⁴⁹qwært stodh føre, ok giffui⁵⁰) han⁵¹) mera vt som mera haffuer,⁵²) epter marka tali,⁵³) ok (⁵⁴swa giælde then⁵⁵) engin gardh haffuer⁵⁶) i stadhenum,⁵⁷) som then⁵⁸) gardh haffuir,⁵⁹) alle the⁶⁰) (⁶¹byamæn æru i stadhenum.⁶²) (⁶³Wil nokor sin gardh eig lata vm kul kasta, bôte XL. marker (⁶⁴konungenum ok stadhenum,⁶⁵) ok (⁶⁶kastes tho vm kul, ok (⁶⁷giældes enkte fore. §. 7. (⁶⁸Hwilken aff thenna⁶⁹) siæx⁷⁰) eig gör thet⁷¹)

30) NO. &c. *kunno bæst tilkoma.*31) 30. *dygerth.* BNO. &c. add. *som.*32) CQ. om. *widher thorff.*33) NOPR. &c. *mago.* X. *mågho.*34) DNOR. &c. *hialp.*35) CKQ. &c. *længre.* DNO. &c. *widhare.*36) BCDKNOQ. &c. *kome.*37) NO. add. *then.*38) DMNORXa. &c. *ater gielda.* L. &c. *ater betala.*39) BCDKLMNOQ. &c. add. *som.*40) LM. 105. add. *gardhane.*41) R. 95. *för varo æn the* &c.42) BCDKLMNOQR. &c. *tho.*43) R. &c. om. *swa.* LM. &c. *gælde swa then som skadha fik som then engin skadha fik, hwar æpter sinne makt oc marka tale, Thor skal engin vndan takas hwat han ær hælder gardhæghande, eller (28. &c. add. ey æn) han ær (M. om. han ær) byaman j stadhenom, Wil &c.*44) BCKQ. &c. *han.*45) R. &c. add. *goze.*46) CQ. om. *fore.* P. add. *som.*47) I. &c. om. *swa.*48) BCKNOQ. &c. add. *som.* D. 53. add. *ther.*49) BCHIKNOPOX. &c. *qwart.* R. 95. *ey nidher kastadhis fore* &c.50) R. &c. add. *tho.*51) DNOQ. &c. *then.*52) P. &c. add. *i stadenom.*53) 52. &c. add. *och som the liggia j Sckat-ten till.*54) DNO. &c. *then gielde medh som engin* &c.55) BCKQ. &c. add. *mark som.* R. &c. add. *medh som.* P. &c. add. *som.*56) DNO. &c. *agher.* 49. Xa. &c. add. *eller äger.*57) DNO. &c. add. *swa.*58) BCKQ. &c. add. *som.*59) DNOR. &c. *agher.* 36. &c. add. *oc then fyrst sum næmest var eldenum.*60) D. 30. add. *ther.* NO. &c. add. *som.*61) 30. *burscaph haffua j* &c.62) NO. 43. add. *Nw.*63) 46. 47. 49. 69. 89. 101. 103. *hoc loco om. Wil — stadhenum enskyllt, ea vero supra inserunt; vide not. 6 pag. 160.*64) BCKQ. &c. *til threskiptis.* (C. *tweskiptis*) och *kastes* &c.65) R. &c. add. *enskyllt.*66) P. *kasta.* 21. *kaste gardhen æi thy sidher oc* &c.67) RX. &c. *gælde.* NO. &c. *thar gieldes ængte aatter fore.*68) 29. 31. add. *Atta skulu the wara sum howdzmæn heer skulu føre wara fyure swænske ok fyure tydhiske ath swa görs sum nw ær sakt o (31. ok) the atta skulu wælias hwarth aar æpther thy borghamestare ok radhmen walde wardha; cfr. not. 78 pag. 161.*69) BCKQ. &c. *thessum.* HI. &c. *thæsse.* LM. &c. *them.* Xa. *the.*70) RXa. &c. *atta.* 21. 27. Xa. add. *höfuizmannom.* DNO. &c. add. *som.*

honum⁷²) tilbör, (⁷³eller (⁷⁴eig ær (⁷⁵nærwarande tha (⁷⁶tholiken wadhe timar,⁷⁷) böte XL marker konungenum ok stadhenum enskytt.⁷⁸) (⁷⁹Komber ey en man aff hwarium gardh⁸⁰) at minsto⁸¹) (⁸²til hiælp, (⁸³som för⁸⁴) war⁸⁵) sakt, ella nokor therra⁸⁶) gör eig thet the⁸⁷) atta⁸⁸) wisa honum,⁸⁹) (⁹⁰æn nokor man aff them gardhenum i stadhenum ær, tha⁹¹) bötis⁹²) aff hwarium gardh⁹³) (⁹⁴i stadhenum tolf marker (⁹⁵konungenum ok stadhenum til twæskiptis,⁹⁶) ok swa myket böte gæsten som bondin.⁹⁷) §. 8. Hwar man (⁹⁸som gardh haffuer,⁹⁹) han skal thenna redzskap¹⁰⁰) haffua¹) (²som nw³) vpnæmpnis:⁴) (⁵en siw⁶) alna langan stigha,⁷) tolf alna langht kæxe,⁸) ena eld yxe,⁹) eet æmbar,¹⁰) ena tunno¹¹) watn¹²) fore sinom (¹³gardhe

71) M. hwat.

72) R. &c. som.

73) 27. om. eller — timar.

74) BCKQ. &c. annar tha &c.

75) LM. ther nær, tholkin &c.

76) R. &c. tholkitt hændir böte &c.

77) D. &c. hendir.

78) LM. &c. om. enskytt. DNOR. &c. till twæskiptis.

79) LM. æn nokor siter j them gardhenom oc böte swa mykyt gestin &c.

80) BC. &c. gardhe.

81) C. &c. minzsta.

82) R. &c. om. til hiælp.

83) NO. &c. om. som — sakt.

84) Q. 80. nw.

85) BCDKQR. &c. ær.

86) B. man.

87) B. om. the.

88) DNOXa. &c. sæx.

89) NO. &c. add. oc sigiæ.

90) D. &c. om. æn — stadhenum ær. NO. &c. om. æn — tha. 27. böthe huar gardher enghen aff kom ok then budhet ey star tolf &c. 21. tha böte af hwarium gardhe som æy komber til hiælp æn nokor man i gardhenom ær Æller æy gör som the sæx visa konom böte XII &c. 29. 31. tha bõthis aff hwarium gardhe som egh nokor aff komber til hyælp æn nokor man aff thõm gardhenum j stadhenum ær æller ey thet gör the atta fornæmpde hanum wisa böte XII &c.

91) P. om. tha.

92) C. &c. böte.

93) BC. &c. gardhe.

94) BCKNOQR. &c. om. i stadhenum. D. ther ey nokor komber aff. till hialp. tolf &c.

95) BCKQ. &c. om. konungenum ok stadhenum.

96) NO. 43. add. for huart (N. huart iterum scriptum est) theræ æn nokor sitter (43. add. quar) j them gardhenom.

97) 35. &c. hosbondhen.

98) D. ther. LM. &c. j stadhenom skal haffua thenna redzskapin til sin gardh een &c.

99) DNORXa. &c. agher. D. &c. add. j. stadhenom.

100) 27. add. i sinum gardh.

1) P. 77. om. haffua.

2) D. 27. om. som nw vpnæmpnis.

3) NO. &c. hær. P. add. hær.

4) P. 23. vpnæmpnas. BCKQ. &c. nempnis. NO. 43. sigs. BCDKQ. &c. add. til sin gardh.

5) R. 95. eet XII alna langt kæxe. oc XII alna langan stigha. ena eld yxe &c.

6) DLMNOXa. &c. tolf vel XII. B. VII rec. man. mutatum in XII.

7) Xa. add. ock en Eldtiugho. DLMNO. &c. add. eet.

8) 64. add. Pick.

9) 46. &c. eldh tiuffwo. C. &c. add. ok.

10) N. 43. ankar. 41. 94. ladh er embar, och (94. om. och) ena watuspruto. 85. 86. add. ena watuspruta, et lederämber. DLMNOX. &c. add. oc.

11) Xa. add. som altijdh skal wara full medh. R. &c. add. medh.

standhande.¹⁴⁾ (¹⁵Framledhis (¹⁶mærkiande at foghaten, borghamæstara,¹⁷⁾ radhmæn ok the atta fornæmpde¹⁸⁾ skulu (¹⁹fyurom sinnum hwart aar vm stadhen ganga,²⁰⁾ (²¹ok sea (²²at hwar²³⁾ thenna redzskap eig haffuer, (²⁴nw næmpder ær,²⁵⁾ böte²⁶⁾ thre marker konungenum ok stadhenum (²⁷til twæskiptis fore hwart²⁸⁾ therra, (²⁹ok³⁰⁾ (³¹sidhan swa opta honum dagher³²⁾ lægx ok (³³han eig han³⁴⁾ halder.³⁵⁾ §. 9. (³⁶Hwar³⁷⁾ the tunno (³⁸fulla 56 medh watn fore manz³⁹⁾ gardhe⁴⁰⁾ nidher⁴¹⁾ slaar⁴²⁾ medh⁴³⁾ wilia vm⁴⁴⁾ nat ella dagh, ok wardher⁴⁵⁾ til wnnen medh twem mannum, böte tolf mærker⁴⁶⁾ (⁴⁷til (⁴⁸thræskiptis (⁴⁹malsæghandanum, konungenum ok stadhenum;⁵⁰⁾

- 12) BCKQ. &c. om. *watn.* 46. 47. *som alltid schal medh watn ful wara.*
- 13) 27. *porthe Sidhæn skal ffogthen radmen ok fyærdungx men fyrum &c.*
- 14) BCKQ. &c. add. medh *watn.* 79. 73. add. *Eena watn spruta.*
- 15) Q. *Jtem fogoten &c.* NO. 43. *Jtem skal fogaten medh borgamestarom (43. add. oc) raadmannom oc them fornempdom. VIII hofudsmannom from sinnom &c. D. Hwart aar scal foghaten. borgharæmestara oc radhmen fyrom sinnom vm stadhin gangæ. medh them aattæ. at see &c. LM. &c. Fyrom sinnom om (M. om. om) hwart aar skulu foghotin borghomestara oc radhmenne vm stadhin gaa medh them atta hofwitzmannomen oc see &c.*
- 16) BK. &c. om. *mærkiande at:* C. om. *mærkiande at foghaten.*
- 17) CKR. &c. add. *ok.*
- 18) CBKR. &c. *fornempdo.*
- 19) 46. &c. om. *fyurom sinnum.*
- 20) HI. om. *ganga.*
- 21) CKQR. &c. *at sea hwar &c.*
- 22) B. om. *at hwar.*
- 23) LMNO. &c. add. *som.*
- 24) LMNO. &c. om. *nw næmpder ær.* D. 21. *som nu ær sakt. böte &c.*
- 25) P. om. *ær.* NO. &c. add. *han.*
- 26) R. &c. *bötis tha.*
- 27) DLMR. &c. om. *til twæskiptis.* BCKQ. &c. *enskyll fore &c.*
- 28) P. &c. *hwar.*
- 29) NO. 43. om. *ok sidhan.*
- 30) P. add. *swa.*
- 31) 46. &c. *så opta the förnämpda koma, ath ther ey står watu tunna före gårde ful, böte som för är sagth, Och hwar &c.*
- 32) DLMNOQR. &c. add. *fore.*
- 33) I. om. *han.* LM. &c. *halder thet ey, Hwar som slaar vm kul the twmmor som staa fore manz (M. add. dörr eller) gardhe fulla medh watn medh wilia böte &c.*
- 34) P. &c. om. *han.* D. &c. *daghin.* NOQ. &c. *thet.*
- 35) Q. *hoc loco inserit ea, quae in cap. 21: 4, 5. et 22: pr. 1-4. praetermissa erant; cfr. not. 34 pag. 156; not. 60 p. 161. 23. &c. add. eller redscap ey haffuer.*
- 36) NO. 43. *Nu slaar nokor om kul the watn tunno som staa fore manz gårde. böte &c.*
- 37) D. &c. add. *som.*
- 38) R. 95. om. *fulla.* D. *som full staa medh &c.* BCKQ. &c. om. *fulla medh watn.* P. *watn ful fore &c.*
- 39) P. add. *dörr eller.*
- 40) BCKQ. &c. add. *staa.*
- 41) 46. &c. om. *kwil.*
- 42) 23. &c. add. *eller vmkulkastar.*
- 43) BQ. &c. add. *sielfs.* CK. &c. add. *sielf.*
- 44) HI. &c. om. *vm.*
- 45) D. &c. add. *ther.*
- 46) BD. &c. sic. A. *mrker.*
- 47) R. &c. om. *til thræskiptis.*
- 48) N. 43. *twæskiptis. konungenom &c.*
- 49) BCKQ. &c. om. *malsæghandanum — stadhenum.*
- 50) NO. 43. add. *hwat han gör thet om dagh eller nætt (O. 43. natt).*

(⁵¹æru eig witne⁵²) til, ok withes tho⁵³) honum, wæri sik medh siæx manna edhe (⁵⁴at (⁵⁵thet war⁵⁶) eig hans gærdh.⁵⁷) §. 10. Hwar stadher skal haffwa enskylt stoor fyghur⁵⁸) kæxe, epter (⁵⁹thy (⁶⁰gamal stadhge ær ok fordhum war. §. 11. Ok⁶¹) hwilken (⁶²man, (⁶³bonden ella gæsten,⁶⁴) eld haffuer i thy huse⁶⁵) eig ær lofflikt han⁶⁶) haffwa,⁶⁷) (⁶⁸ella (⁶⁹swa (⁷⁰lagh æru ella eig ær⁷¹) swa⁷²) rwm⁷³) i,⁷⁴) æntiggia⁷⁵) a widz⁷⁶) wæghna eller andra thinga, bôte thre marker (⁷⁷til twæskiptis⁷⁸) (⁷⁹konungenum ok stadhenum.⁸⁰)

XXIII.¹)

Siw æru the köpstadha²) som³) (⁴norra bro skulu byggia⁵) the næst sta-

- 51) BKQ. &c. ær. LMNO. &c. æn til æro tveggia manna witne, eller wæri &c.
 52) D. nitnen.
 53) IQ. &c. thet.
 54) DLMNO. &c. om. at — gærdh.
 55) 23. &c. han thet ey giordhe Huar &c.
 56) R. &c. ær.
 57) P. &c. gernyngk.
 58) BCDK. &c. sic. N. IIII. AHILMOPQRX. &c. fyra vel fra.
 59) LM. &c. gamblom stadhgka hwar som hafver eeld j &c.
 60) NO. &c. forðom hauer varith aff gambloom sidh. Oc &c.
 61) BCDKQ. &c. om. Ok.
 62) D. byaman eller giester &c.
 63) 60. borgare. NOR. &c. bonde eller gester.
 64) BCKQ. gestren. NO. &c. add. som.
 65) DLMNOR. &c. add. som. Q. add. thet.
 66) LMP. &c. add. at.
 67) N. hauer. NO. &c. add. innan. Q. add. j.
 68) D. antyge at thet ær laagt. eller thrangt. fore witz sculd. eller adhræ &c. LM. &c. antiggia fore widh skuld eller andra thinga, eller oc at husit ær laght aff sik eller thrankt bôte &c. NO. &c. Antygia theth hwset ær swa laaght eller thet ær ey swa rwmt. eller ær trengt medh wið eller nokro andro. bôte &c. 87. Xa. antingia thet æhr lægt eller trængt eller fullt mædh weedh eller (Xa. add. noyhot) annat thet wæda kann af komma bôte &c. 46. Xa. &c. och ey ær wel rum til, eller wel fore byytt som elder må bliffwa bewarath j bôte &c.
 69) 74. &c. der för lægt ær, eller i trængloom, Bôte &c.
 70) BCKQ. &c. langt ær. R. &c. laght ær. 23. &c. skipat ær.
 71) 51. X. om. ær.
 72) R. &c. om. swa.
 73) BCKQ. &c. rump.
 74) P. &c. om. i. B. add. eller.
 75) HC. &c. antiggia vel antygie. P. Antinge. 29. 72. antwiggia. Et sic fore in sequentibus.
 76) R. &c. vidhlex.
 77) R. &c. enskylt (pro til twæskiptis).
 78) BCKQ. &c. ihreskiptis, at in B. mutatum in tweskiptis.
 79) BCKQ. &c. om. konungenum ok stadhenum.
 80) I. man. paullo rec. add. oc huar som ward fæller bôte III marc. 48. &c. add. och huar wårder feller bôte tre öre (49. mark).
 1) DNO. 28. 33. 37. 43. 60. 71. om. hoc caput. 21. habet hoc caput post cap. 9; ofr. not. i pag. 137. 105. habet hoc caput in principio libri KpB.
 2) B. &c. köpsiadhe. LMQ. &c. köpstædher. CKR. &c. köpstædhi.
 3) BKQ. &c. om. som.
 4) 100. fordom Norra Broo bygde.
 5) 46. Xa. &c. add. j stochohm, och opppe holda apter gambloom rättk.

dhenum⁶) ær, swa opta thet thorff. §. 1. Stokholms mæn skulu bygning sina byria⁷) i iordhenne (⁸næst stadhenum, ok bygge⁹) ower strömen litla, (¹⁰ok halft broa karet¹¹) thet sunnarsta næst¹²) stadhenum, som vndi the¹³) samu¹⁴) bronne ligger; wæsteraros¹⁵) ok¹⁶) arbogha thet¹⁷) sama brokaret¹⁸) halft, (¹⁹swasum norradelin ok allan (²⁰halfua delin a²¹) (²²the samu bronne moot²³) vpsalum, eneköpunge, siktwna ok²⁴) strængianæs, (²⁵ther til bönderne widh taka; vpsala ok eneköpfung sin thridhiung,²⁶) siktwna ok strængianæs sin (²⁷thridhia deel aff samu bronne. §. 2. (²⁸Hwilken stadher eig bygger²⁹) the³⁰) samu brona tha foghaten (³¹aff stokholme them til sigher ella³²) dagh fore lægger, böte XL. marker til twæskiptis³³) (³⁴konungenum ok stadhenum.³⁵) Vm the³⁶) andra twa³⁷) broar i stokholme (³⁸æru, (³⁹som (⁴⁰annur norra bro ok (⁴¹sudhra bro, wari lagh samu.⁴²)

6) R. &c. köpstadhenom.

7) LM. &c. byggia.

8) LMR. &c. widh stadhin.

9) BCKLPX. &c. byggia.

10) Cum sequentia intellectu sint difficiliora, et possint videri mendis laborare, liceat haec paucis verbis explicare. Verba *ok halft* &c. agunt de parte pontis boreali, inter insulam Helgeandsholmen dictam et suburbium Norrmalm; cuius partis dimidium urbi proximum pertinuit ad duas urbes primo loco nominatas; alterum vero dimidium in tres partes divisum fuit, quarum una adsignata fuit urbibus Upsaliae et Enecopiae, una ceteris duabus urbibus, una denique (quam respiciunt verba *ther til bönderne widh taka*) ruri adiacenti.

11) LMR. &c. brokarit.

12) R. &c. nær.

13) R. &c. om. the.

14) C. om. samu.

15) BCKLR. &c. vœstraaros. M. wœstraars. Hl. westeraris. P. &c. Vesthorars.

16) C. om. ok.

17) I. om. thet.

18) BCKQ. &c. broa karit.

19) BCKQ. &c. om. smasum norradelin.

20) L. &c. halfwan. BCKQ. &c. halfdelin.

21) BCK. &c. sic. AHILMPRXa. &c. om. a. QX. &c. aff.

22) 80. Xa. och sedan all samman Brone. Bygge the af Vpsalom &c. 23. &c. sidhan at samu broonne byggen the aff vpsalom &c.

23) BCKQXa. &c. medh.

24) CKQ. &c. om. ok.

25) BCKQ. &c. om. ther --- strængianæs.

26) LM. 78. add. oc.

27) LMR. &c. thridhung aff &c.

28) BC. &c. sic. A. Hwiken. Q. &c. om. Hwilken — brona. 40. &c. om. Hwilken — lagh samu.

29) B. bygge. 20. bygge.

30) BCK. &c. om. the.

31) B. 30. oc stokholm.

32) CKLQR. &c. add. them. B. add. then.

33) BKQ. &c. threskiptis.

34) BCKQ. &c. om. konungenum ok stadhenum.

35) 35. add. stokholm. Q. &c. add. æn the thet forswa.

36) B. &c. om. the.

37) BCKLMQ. &c. om. twa.

38) LM. ær. BCKQ. &c. om. æru — sudhra bro.

39) 27. Foliis deperditis sequentia desunt us-

(¹Köpmala balcker (²haffver (³flocka XXXIIII.

Hwru lösöra köp, fæ köp,⁴) (⁵klædhes köp skal stadgas.

II. Um gul ella siluer köpes.

III. Um man köper wax, salt ella⁶) rökilse, ella hwat thet ær hælzt.⁷)

IIII. Um man gör köp a torghe.

V. Um inlagx fæ.

VI. Um wædh sætning.

VII. Hwru man ægher wædh fæ vpbiudha.

VIII. Um man borghar pæninga fore annan⁸) ella sak hans, ella at han til widhermælis komi.

IX. Um nokor taker lan aff andrum, huru han skal witne ther til haffua.

X. Um pantsætning, hwaria handa thet hælzt⁷) ær, huru medh them pante-num skal göras.

XI. Um nokor sæter then pant vt honum sætter⁹) war.

57 **XII.** Huru man skal sin pant aterlösa.

XIII. Medh hwat skælum man skal sin pant sælia ok¹⁰) aterlösa.

XIIII. Huru byamæn ok therra swena skulu köpslagha, ok vm forköp, ok hwilken twem sæl eet.

XV. Um nokor gör köp i skipum ella batum.

XVI. Hwat man¹¹) ma i skipum köpa ella sælia.

que ad verba: *edhe som godzeth &c.*, KpB. 5: pr.

40) R. &c. om. *annur*. LM. om. *annur* — ok.

41) R. 95. *annor sudhra. vari &c.*

42) 29. Xa. novo capite add. *Inghen man ma köpa &c.*; vide Addit. D. 2. 100. add. *När the aff förnempda Städher så bestält hafua, skola then fordeel hafua igen, en månadh dagh att handla medh Jnländska och Vthländska östan till widh broon fiorton dagha för Michaëlis och fiorton dagha efter Michaëlis vikan allan yeensegn frijtt vmbevaradt.* 105. fere eadem hoc loco habet rec. man. addita.

1) BDKOR. &c. *Her byrias köpmala*

balcker. Tabula (DKOR. &c. om. *Tabulu*). N. *Hær bõrias tabula aff köpmalæ balcker*. LM. *Hær byrias köpmala balcker oc tælias j honom flocka XXXII* (M. XXXIII). Cl. &c. carent rubrica.

2) HQ. &c. om. *haffver flocka XXXIIII.*

3) X. XXXIIII. *Capitel.*

4) 99. X. add. *eller.*

5) H. *köp a klædhe.*

6) P. om. *ella.*

7) HI. &c. sic. A. *halzt.*

8) P. *Androm.*

9) 99. X. *satter.*

10) 99. X. *eller.*

11) HI. om. *man.*

XVII. I¹²⁾ hwat stadhe man skal göra sin köp (1³⁾ i stadhenum.

XVIII. Huru kötmangara skulu köp sin göra.

XIX.¹⁴⁾ Um alla handa gerningis mæn,¹⁵⁾ kötmangara, skinnara, skomakara,¹⁶⁾ skrædara ok hwilke thet hælzt æru i stadhenum, huru therra gerning skal læggias, ok vm brut therra som eig halda thet foghaten ok radhmæn biudha them.

XX. Huru marknadha skulu haldas i wæsteraros, vpsalum ella annarstadz¹⁷⁾ som marknadha haldas, ok huru the aff stokholm eptør marknadha skulu medh them¹⁸⁾ köpslagha ok landzmannum ther til stadhen koma, ok huru the aff them fornæmpdo köpstadhum skulu i stokholme köpslagha.

XXI. Um iærnu wikt, ok vm annan köpenskap i stokholme (1⁹⁾ ok wæsterarose ok andrum köpstadhum huru hon skal wara.

XXII. Um marknadha i hælsinga lande, ok hwar marknadha skulu haldas i landeno.

XXIII. Um the mæn a lande köpslagha, som hofmanna swena, (2⁰præsta swena ok bönder ok andre tholike mæn, ok vm²¹⁾ landzmæn, the som nokra handa köp köpa i stadhenum ok sælia thet ther²²⁾ ater.

XXIII. Um then skadha man gör andrum i sino köpe ella godze.²³⁾

XXV. Um nokor later wiin löpa²⁴⁾ falt medh stopum vtan foghatens ok borghamæstara orloff, ella later thet dyrare sælia æn thet sat war, hwat boot ther tilbör.

XXVI. Huru wiin skal sætias,²⁵⁾ myödher ella²⁶⁾ annar drykker.

XXVII. Huru mata til wiin, myödth ok andra drykkia, som trampno ööl ok andre drykkia tholiken, skal wara, ok hwar²⁷⁾ the skulu wara.

12) HI. om. I.

13) HI. om. i stadhenum.

14) A. Litterae numerales hoc loco desiderantur.

15) P. gerningzmen.

16) 41. om. skomakara.

17) 99. X. annorstadz.

18) I. om. them.

19) I. om. ok wæsterarose.

20) P. om. præsta swena.

21) I. om. vm.

22) I. om. ther.

23) P. ock gotze sino.

24) IP. köpa.

25) P. add. ok jemmvel.

26) P. ock.

27) P. hwat.

XXVIII. Um sak therra wanmato giffua a wiin, myödh ok²⁸⁾ trampno ööl ok andrum drykkiom.

XXIX. Huru wiin, myödh ok trampno ööl skulu medh tunnom mætas²⁹⁾ ok sælias.

XXX. Um hwat tima gæste skulu koma in til stadhen ok huru the skulu therra ræt sökia.

XXXI. Um alt thet godz til stadhen komber, huru thet ma bort föras.³⁰⁾

XXXII. Huru gæste ok byamæn skulu warna (³¹hwarn man medh klædhe ok allo thy the til landet föra, ok therra plagho³²⁾ eig swa göra.

XXXIII. Hwar gæste skulu sin köpenskap haffua ok sælia, ok huru the skulu han sælia, ok vm plagho therra³²⁾ eig swa göra.

XXXIII. Huru³³⁾ gæste skulu köpa i³⁴⁾ stadhenum.

(I.)³⁵⁾

58 **A**lt thet³⁶⁾ man köper,³⁷⁾ fæ hoffwat ella klöffwat, (³⁸hæst, hors, gul ella³⁹⁾ silfwer,⁴⁰⁾ ella⁴¹⁾ skurin⁴²⁾ klædhe, (⁴³ella hwat thet ær tholikt,⁴⁴⁾ thet skal alt⁴⁵⁾ medh twæggia manna witnum göras, ok samuledhis⁴⁶⁾ sælias,⁴⁷⁾ ok⁴⁸⁾ medh vpslaghi⁴⁹⁾ ella⁵⁰⁾ fæstepæninge⁵¹⁾ stadhgas,⁵²⁾ ok⁵³⁾

l, cfr. MELL. KpB. 1.

28) P. om. ok.

29) RX. &c. sic. AHIP. mætiás.

30) P. add. aff stadhen.

31) 41. hwar annan medh &c.

32) P. add. som.

33) P. Nw hurv.

34) I. add. Stocholm eller i andra.

35) DX. hic habent titulum köpmalæ bal-ker. 34. om. hoc caput.

36) LM. &c. add. godz.

37) 46. Xa. &c. add. i stadin.

38) LM. &c. om. hæst hors.

39) BCKLQ. &c. om. ella.

40) NP. söluer. M. 21. silff. L. sölff. 30. add. skæfft wahn.

41) BCKQ. &c. om. ella.

42) 29. Xa. &c. om. skurin.

43) 30. læst hws ok doret thet &c.

44) BCDELMNOQ. &c. helst.

45) M. &c. om. alt.

46) QX. &c. samaledes. BCKNO. &c. samu-
leth. DLM. &c. om. h. v.

47) 46. &c. add. igen, om ther kan någith
hynder eller qwal j koma.

48) BCKQ. &c. om. ok.

49) 80. vpslagin hand.

50) D. &c. add. medh.

51) CKP. festa penning. I. &c. fæste pe-
ninga.

52) NO. &c. staðfestas.

53) LM. 59. om. ok. 46. &c. add. tha så är
giorth, tha.

haffui⁵⁴) engin⁵⁵) makt (⁵⁶thy köpe widhersighia (⁵⁷ella⁵⁸) aterbryta.⁵⁹)
Hwilken⁶⁰) annerledhis⁶¹) köper⁶²) (⁶³æn (⁶⁴ther kombær fæstepæninger a
(⁶⁵ella vpslagh,⁶⁶) (⁶⁷wari atergörande,⁶⁸) (⁶⁹æn tho at⁷⁰) witne⁷¹) ware
widher thet köp.

II.

Köper¹) man gul eller sylfuer²) aff andrum æn aff³) gulsmidhi⁴) siælfwm,⁵)
(⁶finder (⁷han som köpte at ther ær flærdh innan,⁸) tha⁹) taki then¹⁰) a-
ter¹¹) som salde, ok wæri sik medh siæx manna edhe at han eig wiste
ther¹²) medh swik¹³) wara;¹⁴) fældz han at¹⁵) edhenum,¹⁶) böte XL. mar-
ker (¹⁷til thræskiptis (¹⁸malsæghandanum, konungenum ok stadhenum. Dyl
han¹⁹) (²⁰at han thet eig salde, dyli medh tolf manna edhe æn eig æru witne

II = MELL. BB. 2.

54) DLMNORXa. &c. add. sidhan.

55) LM. add. nokra.

56) Q. thet köp.

57) NO. &c. om. ella aterbryta.

58) DM. &c. add. thet.

59) 46. Xa. &c. add. ey heller then som köp-
te (Xa. köpir) än then som sålde.

60) BCKQ. &c. hwar. LM. hva.

61) DBC. &c. annarledhis vel annor lethis.

62) BCKLMNOQXa. &c. add. eller sæl.

63) BCKNOQ. &c. om. æn — vpslagh. 23.
72. utan fæsthe pæningh ok vpslagh &c.
46. &c. utan handslag eller fæste penning,
warj &c.64) P. thet. LM. &c. nu ær sakt, thy kö-
pe må han widher sighia æn han wil æn
tho ath (M. 37. add. ther) witne æro til
(pro ther — köp).

65) 21. &c. om. ella vpslagh.

66) Xa. handslagh. R. vpsvolgh.

67) D. thet ma atergöras. æn &c. NO. &c.
thet maa man atergöra æn han will en
tho at thar wari witne till. 80. Xa. thå
må Mann thet åther göra du hann will,
ännu &c.68) CQ. &c. ater gangande. BC. &c. add.
thet köp.

69) KQ. &c. om. æn — widher.

70) D. 80. add. ther.

71) CR. &c. witnen.

1) R. Köpe. ON. &c. Nu köper.

2) BC. &c. silwer. LNOP. sølfwer. M. &c.
silff.

3) CK. &c. om. aff.

4) L. 80. gulsmidhum.

5) LMNO. &c. add. oc.

6) NO. then som köpte finner thar flærdh &c.

7) D. &c. then. LM. &c. man (M. &c. om.
man) ther flærdh &c.

8) BCKQR. &c. ij.

9) DLMP. &c. om. tha.

10) Q. 51. han. R. &c. thet. D. add. sit.

11) CLMXa. &c. add. flærdh.

12) BCDKLMNOQRX. &c. sic. AHIP. &c. thet.

13) LM. &c. flærdh.

14) BCKQ. &c. om. wara.

15) N. 43. om. at.

16) C. edhum.

17) LM. &c. om. til thræskiptis.

18) BCKQ. &c. om. malsæghandanum — sta-
dhenum.19) D. &c. add. oc sigher. LM. add. thet oc
sigher.20) NO. &c. sik thet saalt hauer (O. hafua)
dyli &c.

til; (²¹faldz han at edhenum, giffui ater wærdh²²) ok boot²³) som (²⁴för war²⁵) sakt. (²⁶Orkar han eig botum,²⁷) gange til ærffwdhis (²⁸först fore malsægandanum, ok²⁹) sidhan³⁰) fore konungenum ok stadhenum. §. 1. Sæl gulsmidher (³¹falz, (³²annat hwart i gulle eller silfre,³³) (³⁴at thet ær eig skært, taki (³⁵ater flærdh sina ok böte XL. marker (³⁶som för ær³⁷) sakt. (³⁸Orkar han eig botum, gange til ærffwdhis som för ær³⁹) sakt, ok taki hin⁴⁰) ater⁴¹) pæninga sina som⁴²) vt gaff.⁴³) (⁴⁴Kan smidher⁴⁵) dylia, (⁴⁶ok wil eig ater taka flærd⁴⁷) (⁴⁸the han (⁴⁹salt haffwer, haffui (⁵⁰hiz witzordh medh (⁵¹twem mannum han widh salu sina binda, ok boot⁵²) som för war⁵³) sakt.⁵⁴) §. 2. Nw kan gulsmidhi gull eller silfwer (⁵⁵i hændher antwardhas (⁵⁶thet (⁵⁷at göra, thet skal (⁵⁸skært in antwardas⁵⁹) medh

21) 46. &c. om. *faldz* — *stadhenum*.22) D. 37. *wærdhit*.23) BCKLMQ. &c. *böte*. DNO. &c. add. *medh*.24) NOQ. &c. *sakt ær*.25) BCDKLMR. &c. *ær*.26) Q. &c. om. *Orkar* — *stadhenum*.27) C. &c. add. *tha*.28) ML. &c. *for malsæghandenom, konungenom &c.* CBK. &c. *som för ær sakt* (B. *sak*) *sæl &c.*29) DPR. &c. om. *ok*.30) P. &c. *siva*.31) P. &c. *faldz*. 21. 30. *flærdh*. LM. &c. *gul eller silfwer* (M. *silff*) *oc finz ther fals medh, taki &c.*32) BCDKNOQR. &c. om. *annat hwart*.33) BCDHIKQR. &c. *sic*. AX. *silfre*. N. *sölwære*. P. *sölffre*. 23. &c. *silffuer*. O. &c. *syllfure*.34) NO. &c. om. *at* — *skært*.35) 46. &c. *then áther peninga sina som kööpte, och gulsmeder böta &c.*36) NO. 43. om. *som* — *ærffwdhis som för ær sakt*.37) C. *war*.38) DLMQ. &c. om. *Orkar* — *sakt*; cfr. not. 54 *infra*.39) B. 20. *war*.40) DLMNO. &c. *then*. R. &c. *han*.41) B. &c. om. *ater*.42) DLNO. &c. add. *them*.43) D. &c. add. *Nu*.44) LM. *Dyl han thet oc sigher sik* (M. add. *thet*) *ey saalt hafwa, oc &c.*45) 21. &c. *gulsmidh*.46) 30. *sik ey salt haffua tha haffui &c.*47) LMNOR. &c. add. *sina*.48) BCKLMNOQ. &c. om. *the* — *haffwer*.49) R. &c. *salde hafwi thæn vitz ordh som kööpte medh vitnom sinom. twem mannom han til salu sinna &c.*50) B. 83. *sin*. 23. Xa. &c. *then witzordh som kööpte medh &c.* D. &c. *tha witzordh then som kööpte. han medh twem mannom till salu sinna &c.* NO. *then witzordh som kööpte oc binde han við salu sinna medh twem mannom oc boot medh som sagt ær. Orkar han ey botom. gange till ærffuodes som sagth ær, Nw kan &c.* LM. &c. *then witzordh som kööpte. at binda han widher medh twem mannom, oc böte gulsmidher som sakt ær, Nw faar man gulsmidhy gul eller silff at han* (L. *han iterum scriptum est*) *skal thet göra &c.*51) 46. &c. *kööp withnom sinom* (pro *twem mannum*).52) Q. &c. *böte*.53) BDQR. &c. *ær*.54) BCDHIKQORX. &c. *sic*, *vel sagt*. A. *sagh*. DR. &c. add. *Orkar han ey botom. gange till ærffuodhis som för ær sakt*; cfr. not. 38 *supra*.55) D. 94. om. *i hændker*.56) 46. &c. *tha schal thet medh withnom göras ath mynsto tveggia manna*.

sæx⁶⁰) mannum.⁶¹) Kan sidban then sighia som (⁶²gul eller silfwer atte,⁶³) at thet ær eig swa skært ater fangit⁶⁴) som han thet⁶⁵) vtfik, (⁶⁶wari⁶⁷) tha⁶⁸) a⁶⁹) (⁷⁰thera siæx manna witnum som⁷¹) nær waro tha thet vtfiks; wæria⁷²) the smidhin,⁷³) wari wardher (⁷⁴ok taki löön sin;⁷⁵) fælla the han,⁷⁶) (⁷⁷gange swa⁷⁸) ther vm som⁷⁹) vm⁸⁰) annan⁸¹) thiwfnadh.

III.

Köper¹) man wax, salt,²) rökilse, smör, flut,³) thalgh⁴) eller⁵) humbla,⁶) æ hwar⁷) man seer⁸) flærdh⁹) köpta eller salda, tha¹⁰) (¹¹kunnoghe thet¹²) foghatenum ok¹³) radhmannum,¹⁴) ok the (¹⁵næmpnen tolf (¹⁶manna næmd (¹⁷ther a¹⁸) (¹⁹wita hwat flærdh war²⁰) sald eller eig; wæria the han (²¹som

III: pr, 1. = MELL. KpB. 3.

57) I. han at göra seal &c.	79) C. om. som.
58) R. &c. han skært in anduardha &c.	80) BKP. &c. om. vm. S. add. allan.
59) P. add. thet at ghöra.	81) IBNS. &c. annat.
60) Xa. twem.	1) NO. &c. Nv köpir.
61) NOXa. &c. manna witnom. N. 43. add. som thar nær woro.	2) DNO. &c. add. eller.
62) LM. gullit eller sölfrit (M. silfuit).	3) NO. 43. add. oc.
63) 46. &c. smedenom anthwardade.	4) BC. &c. talgh.
64) LM. &c. antwardhat.	5) LM. oc.
65) P. om. thet.	6) S. &c. add. oc.
66) DNO. &c. stande. 46. &c. och kan thet pröffwas med dandemannom, ath thet är falskath, och them withnom &c. ut S. (vide not. 70 infra).	7) CQ. &c. huat.
67) Q. &c. add. thet.	8) D. &c. ser. NO. &c. finner.
68) DLMNO. &c. thet.	9) LM. add. wara.
69) BCK. &c. om. a. R. &c. i.	10) LMNO. &c. om. tha.
70) NO. &c. om. thera. S. post lacunam (vide not. 77 pag. 159) hic iterum incipit verbis: them vitnom som ther nær waro tha smidhen togh silueret til sik, miste tha smidher lön sin, Oc gange &c.	11) S. &c. skal thet fore ffoghaten borghamästare oc radmän kungöras, (S. litt. un, in extremo margine scriptae, resecto folio abscissae sunt; 46. &c. kvnnogas) oc the &c.
71) NO. &c. add. thar.	12) B. 83. om. thet.
72) B. &c. merna.	13) C. &c. eller.
73) R. &c. han.	14) 29. 30. burghamestaromen.
74) C. &c. om. ok — sin.	15) LM. nempua ther a XII men, hwat &c.
75) LNO. &c. sina.	16) NO. &c. men thar æ. huat thet (O. 59. ther) ær flærð sauð &c. S. &c. män ther til som sculu skudha (S. litt. u absoissa est) oc se, om flærdh &c.
76) 49. &c. add. mista först gärningzlön sin, och.	17) BCKQ. &c. om. ther a. DR. &c. .a. huat &c.
77) LM. &c. wari ther vm lagh som &c.	18) Q. add. at.
78) BDNOS. &c. om. swa.	19) 49. Xa. som see och skåda skole, hwad ther (Xa. thet) ähr flærd såld &c.

salde, wari saklös;²²) fælla the han,²³) böte²⁴) XL marker (²⁵til thræskiptis (²⁶malsaghandanum, konungenum ok stadhenum; orkar han eig botum,²⁷) gange til ærfwdhes (²⁸som (²⁹för ær sakt. Swa (³⁰skal alla stadz³¹) bötas (³²ther flærdh hittes i köpum, ok (³³the samo³⁴) flærdh,³⁵) hwat thet³⁶) ær (³⁷salt, humble ella annat,³⁸) skal brænnas, ok then som köpte (³⁹skal pæninga sina (⁴⁰ater taka. §. 1. Engin⁴¹) ma (⁴²medh bondans barnum ella⁴³) hionum köpslagha⁴⁴) vtan⁴⁵) (⁴⁶bondans witu, vtan the æru til salu sæt.⁴⁷) Hwar som köper⁴⁸) medh⁴⁹) them,⁵⁰) böte thre marker (⁵¹til thræskiptis (⁵²malsægghandanum, konungenum ok stadhenum. §. 2. (⁵³Hwar som falskar⁵⁴) nokot godz ok⁵⁵) wardher bar⁵⁶) a taken,⁵⁷) gange⁵⁸) (⁵⁹som annar tiwfnadh. (⁶⁰Alt godz skal sælias epter thy thet ær, ok hwart vm sik, eller böte then⁶¹) siæx marker (⁶²malsægghandanum, konungenum ok

20) DLMRS. &c. ær.

21) P. vari warder som soldhe ok sacklös.

22) S. &c. vardher.

23) BD. &c. add. tha.

24) D. 28. add. han.

25) LMS. &c. om. til thræskiptis.

26) BCKQ. &c. om. malsaghandanum — stadhenum.

27) CKQ. &c. add. tha.

28) S. &c. om. som — sakt.

29) NO. &c. sagth ær. Swa &c.

30) S. &c. sculu all stykke bötas ther man findher flærdh i köpom &c.

31) BCKMR. &c. alla statha. DLNO. &c. al-læ stadhi.

32) BCKQ. &c. som ferd köpis. oc &c.

33) NO. &c. om. the samo.

34) CKLMQ. &c. sama. D. 28. sami. S. &c. om. h. v.

35) LMO. &c. add. æ.

36) BCKLMQ. &c. add. hælzst.

37) BCKLMNOQ. &c. om. salt — annat. S. &c. humble smör, æller talgh, thet scal alt brænnas &c.

38) D. huat thet helzt ær.

39) LMNO. &c. take sina pæninga ater., Een-gin &c.

40) S. &c. j gen. haffua. Engen &c.

41) BKNOQ. &c. add. man.

42) DLMNO. &c. widher bondans barn eller (LMNO. 21. add. hans) hion köpa. vtan &c.

43) R. &c. add. hans.

44) R. &c. nakat köpa. S. &c. köp göra.

45) NO. 43. add. thet wari medh.

46) LMNO. &c. hans. S. &c. om. bondans witu vtan.

47) CBKLMORS. &c. sat. N. fatt.

48) 29. Xa. kop (Xa. Köp) gör.

49) LM. &c. widher.

50) NO. &c. add. annarledis.

51) LM. 89. om. til thræskiptis.

52) BCKQ. &c. om. malsægghandanum — stadhenum.

53) NO. 43. Hwlken man nokot gotz falskar oc worðer taken við ferskæ gierningh gange &c.

54) R. falsar.

55) BCKQR. &c. om. ok.

56) BCKLMQS. &c. add. oc.

57) 38. Xa. add. böte æncte vtan.

58) 49. 88. Xa. add. straff öffwer.

59) S. &c. ther om som om annan tiwfnadh.

60) 29. 31. om. Alt — annarledhis.

61) DLMR. &c. add. thet gör. NO. add. gör.

62) BCKQ. &c. til thræskiptis æn ther æru witne till (pro malsægghandanum — annarledhis).

stadhenum (⁶³then thet gör, v^{m64}) ther æru⁶⁵) witne til, v^{tan66}) (⁶⁷thet hitted annarledhis.⁶⁸)

III.

Nw gör man köp a thorge,¹) hwat (²hælder man³) köper⁴) döt ella qwikt; klandas thet köp,⁵) (⁶weet⁷) engin fangoman⁸) sin (⁹then swa¹⁰) klandat ær fore, tha swæri then til sin¹¹) som¹²) klandadhe,¹³) medh twægga¹⁴) manna¹⁵) witnum, (¹⁶ok hin¹⁷) bindhæ torgha köp¹⁸) sit medh¹⁹) (²⁰twem²¹) byamannum, (²²ok gyri²³) sik²⁴) vrthiufwa; ok²⁵) sidhan taki hin²⁶) sit ater som klandadhe,²⁷) (²⁸v^{tan} lösn. §. 1. Köper man hors ella ko ella (²⁹hwat thet ær som³⁰) födhes aff, ok klandas sidhan³¹) thet fæ³²) (³³han köpt haffwer, tha skal then³⁴) aff födho haffua, som v^{pföt}³⁵) haffwer, (³⁶thyt at en-

III = MELL. KpB. 4.

63) DLMNOR. &c. om. *then — til.*

64) S. *æn.*

65) BC. &c. sic. A. *aru.*

66) R. &c. *vm.*

67) DLMNOXa. &c. *ther findz (LM. &c. hitis) fals medh.*

68) R. &c. add. *medh falsheet.*

1) Bb. &c. *torghe.*

2) BCKQ. &c. *thet ær döt &c.*

3) D. *han.*

4) R. &c. *köpe.*

5) DS. &c. add. *oc.*

6) LM. &c. *fore honom oc han weth ey fangoman sin, tha &c.*

7) S. &c. add. *man.*

8) BCDIKOPS. &c. *fangaman.*

9) NO. 43. om. *then — fore.*

10) DRS. &c. *som.*

11) D. *sik. C. add. then.*

12) L. *ther.*

13) LM. &c. *klandat haffwer. NO. 43. klandar thet thingh.*

14) BCKQ. &c. *thriyia, at in B. mutatum in tveyia.*

15) LM. *byamanna.*

16) M. 86. om. *ok — byamannum.*

17) L. *then köpt hafdhe. NOXa. then som klandas fore.*

18) BCKLNOQXa. &c. *torghköp. DRS. &c. torghs köp.*

19) Xa. add. *Köpwitnum. 21. &c. add. köpwitnom sinom.*

20) L. 60. *twægga manna witnom oc &c.*

21) S. &c. add. *mannom aff.*

22) NO. 43. om. *ok — vrthiufwa.*

23) BC. &c. *göre.*

24) LM. &c. add. *ther medh.*

25) BCDKLMQ. &c. om. *ok.*

26) DLMNOS. &c. *then. QR. &c. han.*

27) DLMRSXa. &c. *klandat haffwer.*

28) 29. 31. Xa. *oc have halfwan skadka hwar thera (pro v^{tan} lösn). LM. Nu köper nokor man &c.*

29) NO. &c. *nokot thet som &c.*

30) LMS. &c. add. *nokot.*

31) NO. &c. om. *sidhan.*

32) LM. &c. om. *fæ.*

33) S. &c. *for thöm (46. 103. honom) som köpt &c. NO. &c. om. han köpt haffwer.*

34) DLMQR. &c. *han.*

35) S. &c. *handa mællom.*

36) D. &c. *thyt engin &c.*

gin ma annars alfoster³⁷) wardha; ok³⁸) taki³⁹) then sit ater⁴⁰) ræt kært haffwer.⁴¹)

V.

Lægger man pæninga (⁴²in til (⁴³annars manz,⁴⁴) ella (⁴⁵andra koste,⁴⁶) tha⁴⁷) lægge⁴⁸) in⁴⁹) medh twæggi manna witnum, (⁵⁰ok taki⁵¹) vt ater⁵²) medh sama⁵³) witnum. (⁵⁴Æru eig swa⁵⁵) witne til, ok sigher then som inlaghde at (⁵⁶ther war mera inlaght æn han vtgaff,⁵⁷) haffui then⁵⁸) witzordh⁵⁹) (⁶⁰wita⁶¹) vtgiffuit wara medh swa mangha⁶²) manna⁶³) (⁶⁴edhe som (⁶⁶godzet (⁶⁶sigx wara. §. 1. Stiæls (⁶⁷thet, brinder ella waldtaks,⁶⁸) (⁶⁹fölghis bæggia therra saman⁷⁰) (⁷¹wari ogilt; fölghis⁷²) eig bæggias⁷³) therra,⁷⁴) tha⁷⁵) giælde⁷⁶) alt⁷⁷) ater.⁷⁸)

V = MELL. KpB. 6.

- 37) NO. &c. *aalfostre*. BCKLMPQ. &c. *affoster*. S. &c. *affödho*. Q. add. *haua eller*. Cfr. MELL. KpB. 4:1. not. 86.
- 38) NO. &c. add. *siðan*.
- 39) 29. 31. Xa. *lðsæ*.
- 40) BCDKLMNOQRSXa. &c. add. *som*.
- 41) 29. 31. add. *for half* (31. *halfft*) *værdhe*.
- 42) Xa. om. *in* — *manz*.
- 43) R. &c. *annan man*.
- 44) BCDKLMNOQS. &c. om. *manz*.
- 45) DNO. &c. *annor thing* (pro *andra koste*). LM. *nokot annat æ hwat thet helzt ær*. SXa. &c. *hvario handa thet helzt vara kan, tha* &c.
- 46) R. &c. add. *hwat thet helzt ær*.
- 47) LMNO. &c. om. *tha*.
- 48) C. 51. *leggis*. DLMNOS. &c. add. *thet*.
- 49) S. &c. om. *in*.
- 50) B. om. *ok* — *witnum*.
- 51) DNOS. &c. add. *thet*. LM. add. *thet sama*.
- 52) R. &c. om. *ater*. S. &c. *j gen*.
- 53) DR. &c. *samu*.
- 54) S. &c. *ær*. LM. &c. *Nu æro ther ey witne* &c.
- 55) NOR. &c. om. *swa*.
- 56) S. 100. *mere var jn lakth* &c.
- 57) S. &c. *ater vth togh i gen*.
- 58) NO. &c. *han*. 49. Xa. &c. *tå hin*.
- 59) 87. Xa. add. *som thet handamellom haffuer kafft*.
- 60) BCKQ. &c. *vtgiffuit wil wita vara* &c. DLM. &c. *som vtgaff. oc witi thet vtgiffuit vara* &c. NO. 43. *som handæ mellan haffde wæ swa myket war vtgiffuet medh twæggi manna witnom oc erde som thet inlagðis Stiæls bort inlagz fæa brinder* &c. S. &c. *som jn var lakth til, ath vara vtgiffvith medh sex godha manna edhe, swa mykit kan kænns haffua til sik taghit, Stiæls thet gotz, brinder thet, valtagz thet, oc fylghis* &c.
- 61) Xa. add. *thet*.
- 62) CK. &c. om. *mangha*. LM. &c. *margha*.
- 63) Q. add. *witne oc*.
- 64) 27. post lacunam (vide not. 39 pag. 167) hic iterum incipit.
- 65) LM. &c. *tha* (M. *han tha*) *widker thorff æpter thy hin tha mera kræfwer æn thenne kænns, Styæls* &c.
- 66) P. *siger wara eller sigx At wara*.
- 67) Xa. *Inlagz fæa vel Inlagz gotz bort, ock föllies bæggias thera: Wari ogilt. Fölghis eig* &c.
- 68) 30. *röffuas, bort*.
- 69) DLMNORSX. &c. sic (cfr. nott. 70, 71 sequentes. ABCHIKPQ. &c. om. *fölghis* — *ogilt*. Cfr. MELL. KpB. 6.

VI.

Sæter¹⁾ man wædh²⁾ manne,³⁾ hwat⁴⁾ thet ær⁵⁾ minne lösöre⁶⁾ eller mere, tha⁷⁾ (⁸⁾sæti thet⁹⁾ medh twæggia¹⁰⁾ manna witnum.¹¹⁾ Kunno the wædh brinna för æn¹²⁾ stæmpnodagher¹³⁾ ær vte, brinder bæggia therra,¹⁴⁾ gifwi¹⁵⁾ enkte vt¹⁶⁾ fore. §. 1. Nw (¹⁷⁾kan thet stælas ella waldtakas,¹⁸⁾ tha skal thet fore¹⁹⁾ foghatanum²⁰⁾ (²¹⁾ok radhmannum²²⁾ (²³⁾witherlikif göras, ok²⁴⁾ sidhan (²⁵⁾kirchio hærra therra (²⁶⁾lata ther epter lysa, (²⁷⁾badhe epter sino ok²⁸⁾ epter²⁹⁾ thy³⁰⁾ wædhsat³¹⁾ war;³²⁾ (³³⁾ær eig bæggias³⁴⁾ therra

VI = MELL. KpB. 7.

70) LMS. &c. ath.

71) LM. &c. gelde enkte ater, fölgias &c.

72) S. &c. add. oc.

73) DNOQR. &c. beggia.

74) D. om. therra. BCKLMQ. &c. add. aat. DNORS. &c. add. saman.

75) DLMNO. &c. om. tha.

76) NO. &c. add. konom.

77) LM. add. saman.

78) DLMNORSX. &c. sic. ABCHIKPQ. &c. add. æn swa brat wædh æru forstanden tha ligge thes wardnadher a them som handa mællen (BCKQ. &c. a som i handum) haffwer; at in A. v. æn et ultimas litteras huius capitis fwer lineolis induxit rec. man. sæculi XVII, quae in fine capitis adnotavit: referatur ad cap. seq. Cfr. cap. 6 in fine.

1) LM. &c. Nw sæter.

2) 52. &c. pant, et sic recc. passim. S. &c. add. androm.

3) LM. &c. androm.

4) BC. &c. sic. AP. hwa.

5) BC. &c. sic. A. ar. NO. &c. æro. S. add. æller.

6) C. wadh.

7) DLMNO. &c. om. tha.

8) LM. &c. göri. Q. scal thet — witnom göras, kunno &c.

9) S. vt. NO. &c. add. in.

10) 80. add. Bolfasta.

11) RS. &c. add. Nw.

12) LM. &c. add. thera.

13) BC. &c. sic. A. stæmpnodagher.

14) L. &c. add. saman.

15) NO. &c. add. thar.

16) LM. &c. om. vt.

17) S. &c. kunna the stælas.

18) 30. röffuas.

19) BCKLMQ. &c. om. fore.

20) S. &c. om. foghatanum. DLRS. &c. add. borghamestarum.

21) 21. radmannom oc, kirchioherra thera witherlikit göras oc latha &c.

22) L. 36. radheno. NMO. &c. borgamestarom.

23) LM. &c. kunnokt. D. kummoghas. oc &c. NOS. &c. kungöras och &c.

24) BCKLMQ. &c. om. ok.

25) 59. 80. Xa. Kyrckioprest. LM. &c. late (M. lata) kyrchio herra ther &c. NO. &c. late kirchio prest thera thar &c.

26) C. 42. lati. K. læte. S. &c. om. lata ther.

27) S. &c. æn (46. &c. om) stulit ær, Ær ey &c.

28) BCKQ. &c. add. swa.

29) BCDKLMNOQR. &c. om. epter.

30) KNOQ. &c. thet. DLMNO. &c. add. som.

31) 52. &c. pantsatt.

32) 56. add. Fölgies bæggies thära gifue inthett wtth.

33) LMNOXa. &c. fölgis ey beggias thera saman gifwi &c.

34) BCDKQR. &c. beggia.

stulet,³⁵) giffwi æghandanum wædh³⁶) sit ater;³⁷) (³⁸æn (³⁹swa brat wædh æru forstanden,⁴⁰) ligge⁴¹) thæs wardhnader a, (⁴²then sidhan handa mælen haffwer.

VII.

Nw ær stæmpnodagher thera⁴³) vte (⁴⁴fore wædhium;⁴⁵) (⁴⁶lösir⁴⁷) eig⁴⁸) wædh⁴⁹) ater, (⁵⁰tha skal⁵¹) (⁵²han wædh⁵³) (⁵⁴ater biudha⁵⁵) a (⁵⁶radhstuw dagh en,⁵⁷) annan ok⁵⁸) thridhia; wil han⁵⁹) tha ater lösa wædh⁶⁰) sit, tha⁶¹) haffwi⁶²) (⁶³thæs wald; wil han eig, tha (⁶⁴skulu⁶⁵) wædh mætas; ær⁶⁶) wædh⁶⁷) bætra (⁶⁸æn (⁶⁹giældit,⁷⁰) tha giffwi æghandennum til⁷¹)
60 swa mykyt⁷²) (⁷³wædh ær⁷⁴) bætra (⁷⁵eller mera wært; ær wædh minna

VII = MELL. KpB. 8; cfr. BjR. 37: pr.

35) SXa. &c. add. æller medh valdztuærkom borth (Xa. om. borth) taghit.

36) LM. &c. om. wædh.

37) DLM. &c. add. then som thet (LM. &c. add. wedh) vnde handom hafðe. NOXa. &c. add. then som them (43. &c. thet; 56. Xa. &c. thæn thätt) handæ mellan haffde.

38) S. æ. DLMNOXa. &c. om. æn — haffwer. Cfr. not. 91 pag. 179.

39) K. &c. sidhan vædh &c.

40) 21. X. &c. add. tha.

41) BS. &c. add. tha.

42) R. 95. thöm som handa &c. S. &c. som handha &c.

43) DLMNOS. &c. om. thera.

44) S. &c. om. vædh.

45) DLMNOX. &c. add. oc.

46) DLMNO. &c. lösas ey ater.

47) BCKS. &c. add. han.

48) Q. add. han.

49) RS. &c. om. vædh. 99. X. add. sit.

50) K. &c. byudhe a &c.

51) LM. agher.

52) S. vædh vtbiudhas.

53) D. them.

54) LM. &c. vpyudha.

55) 74. 78. add. ægandenom.

56) DLMNO. &c. radhstofv. een radhstofv dagh. annan &c. S. &c. radhstugku en

dagh, annan &c. R. &c. radzstofvo en tima ok annan tima ok thridhia, ok sidhan hem medh tvem mannom. ok stande sidhan osaldir æpter thy framledhis vrskils, vil tha atirlösa &c.

57) BCKQ. &c. sic. AHIPX. &c. add. dagh. Cfr. not. 56 praecedentem.

58) C. om. ok.

59) D. æghanden. S. &c. add. æn.

60) Q. om. vædh.

61) MNOS. &c. om. tha.

62) R. 95. haver han.

63) DLNOR. &c. wald thet aterlösa. Will &c.

64) 52. &c. skal pant skattas, Ær pant bättre &c.

65) LM. &c. add. the.

66) DLMR. &c. æra.

67) D. 64. the.

68) S. &c. om. æn giældit tha.

69) LM. geld æro, gifwi &c.

70) R. &c. add. ær.

71) BCKQX. &c. om. til.

72) DLMNOS. &c. add. som.

73) D. the bætre æra. oc mera werdk. Æra wedh minna werdk. æn &c.

74) HIR. &c. æru.

75) NO. &c. oc. BCKQS. &c. om. eller mera wært. LM. &c. æn geldit Ær &c.

wært (⁷⁶søn giældit ær,⁷⁷) tha fylle⁷⁸) then til⁷⁹) som (⁸⁰giældea skulde,⁸¹) ok⁸²) tho (⁸³biudhins the⁸⁴) förra⁸⁵) skyldmannum⁸⁶) hans⁸⁷) (⁸⁸søn the hafwa (⁸⁹ther⁹⁰) ræt til.⁹¹)

VIII.

Borghar¹) mau pæninga fore annan,²) giælde³) (⁴thet sama⁵) vth⁶) han⁷) borgadhe fore,⁸) eller wæri,⁹) epter thy som¹⁰) (¹¹pæninga (¹²giæld æra til (¹³medh¹⁴) (¹⁵manna edhe, at han aldrigh borghadhe (¹⁶fore¹⁷) (¹⁸the pæninga, (¹⁹søn eig æra²⁰) witne²¹) til; faldz han at edhenum, tha²²) giælde²³) thet²⁴) han borghadhe²⁵) fore, hwat thet ær hæller²⁶) mera eller minna, ok

VIII, cfr. MELL. KpB. 9.

76) S. &c. om. æn giældit ær.

77) DLM. &c. om. ær.

78) C. fulle. LMS. &c. gifwi.

79) 23. 99. X. om. til.

80) S. &c. gællit agher vpbæra Oc &c.

81) LMNO. &c. atte.

82) LM. &c. om. ok.

83) DIQS. &c. byudhis. R. &c. biudhis thet.

LM. &c. byudhe thet. NO. &c. skall thet först biudhas skyldmenne &c.

84) D. &c. om. the. QS. &c. add. wæd.

85) DLMXa. &c. först.

86) CBKLS. &c. sic. MQ. 50. skyldamannom.

APX. &c. skyldomanne. HIXa. &c. skyldmanne. DNOR. &c. skyldmenne.

87) 65. Xa. om. hans.

88) R. &c. vm. SXa. &c. om the vilia them hæller lösa oc sculu wæd hem biudhas som för ær sakth.

89) 56. Xa. &c. rådh thätt till sijhn (104. om. sijhn; Xa. thet at) lösa.

90) LM. &c. add. nokon.

91) D. add. Oc æ swa braat wedh forstandin æra. ligge thes hans wardhnadher a them. som them vnde handom hafde. Cfr. not. 38 pag. 178.

1) S. &c. Nv borghar.

2) 30. add. ok wardher han kraffder tha. SXa. &c. add. oc then vil ey giæld sin giældea som borghat war fore.

3) LMNO. &c. gifwi. SXa. &c. add. tha.

4) S. &c. then vth som borghade fore an-

nan, æller wæri sik medh edh som for ær sakth ath han aldre &c.

5) BCKLMQ. &c. om. sama.

6) NOR. &c. add. som.

7) M. add. som.

8) R. &c. add. han.

9) BCKQ. &c. add. sik. DLMNO. &c. add. thet.

10) DKNOQR. &c. om. som. LM. at.

11) DLMNOR. &c. pæningæ summan ær till (R. &c. om. till). 30. peningha ærw til som han wardher skyldadher fore, fælz &c.

12) BCKQ. &c. giældit ær &c.

13) DLMNO. &c. om. medh manna edhe.

14) Q. add. XII. 33. &c. add. swa manga.

Quod numerus virorum in textu non definitus est, id mendo non est tribuendum; dependet enim ille numerus a quantitate debiti, ut in mox antecedentibus dicitur: *ep-tir thy &c.*, et in sequentibus: *ok wæri thre marker &c.*

15) RXa. &c. edhom (pro manna edhe). 23. &c. edhe sinum. 82. &c. sielf sins Ede.

16) M. ther fore æn &c.

17) S. add. hanom æller.

18) L. thet, æn &c.

19) DNOR. &c. vm. S. &c. oc æru ey vitne til, ok fældz &c.

20) Q. &c. ær.

21) CR. &c. mitnen.

22) LM. &c. om. tha.

23) LMNO. &c. gifwi vth.

24) S. &c. add. ather som.

böte thre marker (²⁷til thræskiptis (²⁸malsaghandanum, konungenum ok stadhenum. Nw (²⁹kan them atskilia, sigher annar³⁰) mera borghat³¹) wara ok annar minna, ligge thet til³²) (³³thera manna³⁴) ther³⁵) nær waro tha (³⁶han (³⁷tok sik³⁸) til borghamans;³⁹) æru eig the⁴⁰) til,⁴¹) lægge⁴²) fram⁴³) fore foghotin⁴⁴) ok radhmæn⁴⁵) swa mykyt⁴⁶) han kænneis, pæninga eller pant,⁴⁷) ok wæri (⁴⁸thre marker medh thriggia manna edhe; (⁴⁹hwat thet ær minna æn thre marker,⁵⁰) wæri⁵¹) medh⁵²) siælfsins edhe;⁵³) ær⁵⁴) thet siæx marker (⁵⁵ella (⁵⁶hwat thet ær mera, wæri⁵⁷) medh⁵⁸) siæx (⁵⁹man-na edhe;⁶⁰) æn⁶¹) eig æru⁶²) witne til (⁶³vm the pæninga, (⁶⁴tha fore thöm borghadhis. §. 1. Borghar⁶⁵) nokor⁶⁶) fore sak annars,⁶⁷) ok rymer⁶⁸) then⁶⁹)

25) BC. &c. sic. A. bordhadhe.

26) BCDKLMNOQRS. &c. om. häller.

27) LMS. &c. om. til thræskiptis.

28) BCKQ. &c. om. malsaghandanum — stadhenum.

29) LM. &c. skil them ath oc sigher &c.

30) DLM. 105. add. thera.

31) S. &c. add. fore.

32) R. &c. add. twægga.

33) NOS. 43. the. LM. tweggia manna witne som tha nær &c.

34) D. 36. om. manna.

35) C. &c. om. ther. DNO. &c. som.

36) NO. &c. the (O. &c. thet) borgaðes. Æru &c.

37) S. &c. lot. 49. Xa. &c. lätt. D. 30. borghadhe. Æra &c. LM. ther fore lofvadhe Æro &c.

38) R. &c. add. han.

39) R. &c. borghaman. PS. &c. borghans man. 19. Xa. &c. borghænæmanz.

40) LMNO. &c. witne.

41) M. om. til. BCKQS. &c. add. tha.

42) LM. &c. add. tha.

43) 36. 29. add. a disken.

44) S. &c. add. Borghamæstare.

45) LMR. &c. radhmennena. D. 36. radhit. NO. &c. borgamestaræ.

46) LM. &c. add. som.

47) R. &c. add. vara.

48) LM. sik medh &c.

49) S. &c. ær thet oc minne &c. D. oc alt thet minnæ ær. wæri &c. LM. &c. Ær thet minna wæri thet medh &c. NO. &c.

oc VI mark medh VI manna eðe, oc hwat thet ær minnæ æn III mark. wæri thet medh sielff sins eðe. Ær thet minnæ æn VI marker oc mera æn III marker. wæri thet medh triggia manna eðe. Ær thet oc meer æn sex marker wæri thet oc medh VI manna eðe æn ey ero witne till. Borgar &c.

50) S. &c. add. tha.

51) QS. &c. add. sik.

52) P. om. medh.

53) 59. Xa. &c. add. Åhr thet mindre än .6: marck och mera än .3: marck, (80. 87. Xa. om. marck) wæria thet med .3: (80. 87. Xa. triggia) manna eda.

54) D. Æra.

55) BCK. &c. om. ella — ær.

56) DLMQS. &c. om. hwat thet ær.

57) D. add. them. LM. &c. add. thet. S. &c. add. sik.

58) C. om. medh.

59) S. &c. mannom æn &c.

60) DLM. &c. add. Ær thet oc nokot (LM. om. oc nokot) minnæ æn sex marker (LM. add. oc mera æn thre) wæri thet medh (L. om. medh) thriggia manna edhe.

61) D. &c. vm.

62) R. &c. ær.

63) LM. &c. om. vm — borghadhis. D. som widher wæro. tha ther fore borghadhis.

64) S. &c. om. tha — borghadhis.

65) R. &c. add. ok.

66) S. &c. man.

67) LMS. &c. add. manz.

vndan som borghadhis fore; swari then⁷⁰⁾ som borghadhe, æe hwat han⁷¹⁾ ær til⁷²⁾ ella borto.⁷³⁾ (⁷⁴⁾Borghar⁷⁵⁾ han⁷⁶⁾ swa, at mannin⁷⁷⁾ skal fore (⁷⁸⁾rættin koma, (⁷⁹⁾lati⁸⁰⁾ han fore⁸¹⁾ koma, ok wari saklös; komber han eig,⁸²⁾ swari⁸³⁾ fore⁸⁴⁾ sak hans.

IX.

Hwilken man¹⁾ nokot taker lane²⁾ aff andrum, (³⁾han skal haffwa twiggia manne⁴⁾ witne ther til,⁵⁾ ok⁶⁾ samuledhis⁷⁾ tha (⁸⁾han thet⁹⁾ (¹⁰⁾vth giælder; görs thetta¹¹⁾ vtan witne, ok kræffs¹²⁾ (¹³⁾thet giæld (¹⁴⁾han eig kænnis, wæri sik (¹⁵⁾medh (¹⁶⁾witnum,¹⁷⁾ (¹⁸⁾then (¹⁹⁾som giæld kræffs til,²⁰⁾ swa som²¹⁾ vrskildis.²²⁾

IX, cfr. BjR. 5.

68) BR. &c. ryme.

69) LMQ. &c. han.

70) M. &c. han.

71) LMO. &c. hin.

72) 60. &c. tilstædes.

73) S. &c. add. som fore borghadhis.

74) P. Borghan (pro Borghar han).

75) R. &c. add. ok.

76) L. hin. S. &c. add. oc.

77) BCKQ. &c. han. LM. hin.

78) R. &c. om. rættin. D. koma. till rættin. late &c.

79) S. &c. komber han fore, vari tha saklös then som borghadhe komber han oc ey swari tha borghans man til sakena.

80) CNO. &c. add. tha.

81) NO. 43. om. fore. I. &c. fram. R. &c. add. rættin.

82) P. om. eig. NOP. &c. add. fore. LM. &c. add. fram tha.

83) B. &c. add. tha. M. &c. add. han. L. add. borghanz man.

84) P. &c. om. fore.

1) S. 59. om. man. DNO. &c. add. som.

2) DNOQS. &c. till lans.

3) LM. &c. thet skal medh twæggia manna witnom göras, oc samuledhis (M. &c. samuledh) atergeldas, Görs &c.

4) BC. &c. manna.

5) NO. 43. ouer. S. &c. vidkor.

6) BCKQ. &c. om. ok.

7) DNO. &c. samuledh.

8) BCKNOQ. &c. thet ater giælz. (NO. 43. giffs) görs &c.

9) S. &c. hanom.

10) DRS. &c. atergiælder.

11) LMNO. &c. thet.

12) LMNO. &c. add. sidhan.

13) DLMNO. &c. meer. æn han kiennis. wæri &c. 87. honom sedann meehr æn han kænnes hafuer tagit, tå wæriæ &c. Xa. honom sidhan meer æn han kænnis (vel taghit hafwer).

14) S. &c. giffni eyhandenom sith i gen æl-ler wæri sik medh vitnom som lanith ær goth til som for vtskils (46. &c. ær til, och som för ær vrskilth).

15) DNO. &c. epter thy. som för ær sakt. LM. som för ær sakt.

16) Løge edhe; cfr. cap. 8: pr. 100. eedhe efter ty som låånet sägz wara, antingen een sammen eller sielf tridkie.

17) 29. Xa. add. oc edhe.

18) A. v. then lineolis inducta est. RXa. &c. om. h. v. 27. som geldheth ær til &c.

19) BCKQ. &c. giældith krefs. oc swa som för vrskils.

20) R. &c. add. oc.

21) 29. X. &c. add. for.

22) R. &c. vrskils för.

X.

Hwilken²³) man²⁴) pant taker aff andrum, han²⁵) skal han²⁶) laghlika²⁷) vpbiudha thre radhstuwu dagha,²⁸) (²⁹vtan thet (³⁰see gull eller tomt;³¹) ær thet löös panter, stande³²) sidban atta dagha; (³³hws, tomt ok³⁴) gull (³⁵skal (³⁶man vpbiudha (³⁷thre manodagha,³⁸) ok³⁹) (⁴⁰stande sidban o-sælt⁴¹) furthan⁴²) dagha.⁴³) Wardher eig tha⁴⁴) then⁴⁵) panter aterlöster,⁴⁶) haffwi⁴⁷) tha⁴⁸) then,⁴⁹) (⁵⁰som pantin haffwer, wald han ægha ella sælia epter⁵¹) godhra (⁵²manna mætzordhum,⁵³) tve aff⁵⁴) hwars thera wægna.⁵⁵)

XI.

Uill¹) nokor then pant vtsætia²) honum sætter³) war,⁴) sæti⁵) vt fore (⁶swa mangha⁷) pæninga som pantin⁸) honum⁹) sættis,¹⁰) ok (¹¹göri thöm¹²) wi-

X, cfr. BjR. 37: pr.

XI: pr., cfr. BjR. 37: 3.

23) NO. 43. *Nv tager man pant aff &c.*

24) S. &c. om. *man.* LM. &c. add. *som.*

25) I. *tha.*

26) LMNO. &c. *then pantin.*

27) S. &c. om. *laghlika.*

28) NOXa. &c. add. *j ene viku.*

29) LM. &c. *oc halde sidhan then pantin j atta dagha, Tho skal hws tomt eller gul vpbyudhas &c.*

30) S. &c. *ær gul. gardha* (46. &c. *gård*) *æller &c.*

31) Xa. add. *Hws, Gård, Jord.*

32) 89. 99. X. add. *thett.*

33) S. &c. *som vpbudhit ær, hws. gardhir. tomt &c.*

34) NS. &c. om. *ok.* BCDKQ. &c. *eller.*

35) S. &c. *biudhis vp tre &c.*

36) DNO. &c. *vpbyudhas thre &c.*

37) 36. *thrysuar oc &c.*

38) BC. &c. *manadagha.* 30. *radzstwo dagha.* R. 95. add. *ælla razstofwo dagha.*

39) SXa. &c. add. *ther næst hembiudhis.*

40) NO. 43. *skal sidan osalt stande XIII &c.*

41) BC. &c. *osalt.* MQ. *osaldh.*

42) IL. &c. *fiortan.* H. &c. *fiorton.* B. *fioghortan.* D. &c. *fyughertan.*

43) S. &c. add. *oe.*

44) S. &c. *sidhan.*

45) R. &c. om. *then.*

46) BCKQ. &c. *løster.*

47) S. &c. *aghe.*

48) K. 42. *sua.*

49) L. *the.* R. &c. *han.*

50) S. &c. *panthen som handa mællom haffuer. Oc haffuj vaald* (46. &c. add. *han*) *egha æller sælia hvem han vil æpter &c.*

51) NO. &c. add. *IIII.*

52) LM. *metzmanna ordhum tve &c.*

53) P. *myetzordhan.*

54) BCDKLMNOQRS. &c. *a.*

55) S. &c. add. *som för ær sakh.*

1) NO. &c. *Nu wil.*

2) DLMNOS. &c. add. *som.*

3) BCKLMOPR. &c. *satter.*

4) CDNOQS. &c. *ær.* BK. &c. *warther.*

5) BCDEKLMNOQ. &c. add. *han vel konom.*

6) R. &c. *samo pæninga &c.*

7) LM. &c. *margha.*

8) DNO. &c. *han.*

9) BCKQS. &c. om. *konum.*

10) BCKPR. &c. *sattis.* LMNOS. &c. *staar.* BCKQ. &c. add. *fore.* LM. &c. add. *oc ey*

therlikit som pantin agher, (¹³ok swa then¹⁴) han sætter¹⁵) war, (¹⁶medh (¹⁷twem mannum, ok löse¹⁸) ater æn¹⁹) han wil, (²⁰ok²¹) (²²lete ræt sin medh them (²³pantin ægher; wyrdhis²⁴) pantin minna tha (²⁵rættin (²⁶ær medh honum gör,²⁷) gange til thes²⁸) han vtsætte,²⁹) ok³⁰) lete³¹) ræt sin (³²aff (³³them honum (³⁴then pant satte. Sæter (³⁵han then (³⁶pant vt fore mera,³⁷) böte thre³⁸) marker (³⁹til thræskiptis (⁴⁰malsæghandanum, konun-genum ok stadhenum; (⁴¹orkar han eig botum, gange til ærfwdhis (⁴²som 61 (⁴³för ær sakt, (⁴⁴först fore⁴⁵) (⁴⁶malsæghandanum,⁴⁷) (⁴⁸swa fore konun-genum ok stadhenum. §. 1. (⁴⁹Engen ma⁵⁰) annars manz⁵¹) pant (⁵²nöta (⁵³ella vtlana,⁵⁴) widher thriggia marka sak⁵⁵) ok⁵⁶) skadhan ater.

- meer. NO. &c. add. fore oc ey meer. Xa. 27) R. &c. giordher.
 add. eller står fore, ock eigh meera. 28) DLM. &c. add. som.
 11) LM. &c. sighi honom til som &c. 29) LMR. &c. vthsatte. BCKQ. &c. satte.
 12) DNO. &c. honum. Q. &c. add. thet. 30) R. &c. add. han.
 13) DNO. 43. medh twem mannom. huem han 31) NO. &c. söke.
 then pantin sæter. oc han (NO. 43. ægen- 32) LMNO. &c. medh honum Sæter &c.
 den) löse han ater. vm (NO. æn) han will. 33) Q. 42. om. them. D. 33. honum. Sæter
 LM. &c. medh twem mannom hwar han &c.
 sæter pantin vth, oc ther löse æghandin 34) R. 95. om. then. P. pantsatte, Setter
 sin pant ater, Wördhis tha pantin min- &c.
 dra &c. 36. &c. om. ok — war. 35) D. nokor pant &c.
 14) R. &c. thöm. Xa. hwem. 36) BCKQ. 20. sama pant fore &c.
 15) BCKRXa. &c. satter. 37) DLMNO. &c. add. æn han honum staar.
 16) BKQ. &c. om. medh twem mannum. 38) 56. &c. XL.
 17) S. &c. twægga manna vitne oc &c. 39) LMPRS. &c. om. til thræskiptis.
 18) Xa. add. Aghanden. 40) BCKQ. &c. om. malsæghandanum — sta-
 19) RS. &c. vm. dhenum.
 20) DNO. &c. om. ok — ægher. 41) S. &c. om. orkar — stadhenum.
 21) S. &c. add. then som agher. 42) INO. &c. om. som — sakt. L. 68. om.
 22) Xa. then som Panten ægher lete rätt som — skadhan ater.
 sin medh them handamellum hafver, Ock 43) P. til bör, först &c. H. 50. om. för.
 göris medh them Pant som allom an- 44) C. &c. om. först — stadhenum. BKMQ.
 drom pantum, bådhe Rådhusfrou budh &c. om. först — skadhan ater.
 ock Heembudh (pro lete — ægher). 45) I. om. fore.
 23) 87. Xa. som Panten hafuer. S. &c. han- 46) P. om. malsæghandanum swa fore.
 damellom hafuer, oc göris medh thöm 47) NO. &c. add. oc.
 panthe som medh (46. &c. om) allom an- 48) DNOR. &c. sidhan. I. &c. om. swa fore.
 drom panthom badhe radzstugku budh 49) DNO. &c. om. Engen — skadhan ater.
 oc kembudh Engen ma oc pant vt sæthia 50) S. &c. add. oc.
 dyrare æn han hanom sætter ær, (46. &c. 51) CRS. &c. om. manz.
 war) eller böte &c. 52) R. &c. verra. Xa. värra, eller slijta
 24) CDK. &c. nirðhes. HILMP. &c. wördhis. ock vthlana.
 25) LMNO. &c. laghiort ær medh honom, 53) S. &c. slita eller bort lana vid III (46.
 gange &c. &c. add. march) Malsæghandenom konun-
 26) BCKQ. &c. medh honum görs. genom oc stadhenom.

XII.¹⁾

Nw wil man²⁾ sin pant³⁾ aterlösa, ok then³⁾ pantin hafwer kræffwer meer æn (⁴⁾pantin⁵⁾ staar;⁶⁾ lægge⁷⁾ swa mykyt fram som⁸⁾ han kæninnis, fore foghatin⁹⁾ ok radhmænnena,¹⁰⁾ ok (¹¹⁾göri sidhan¹²⁾ sin¹³⁾ edh¹⁴⁾ aa,¹⁵⁾ ep-ter thy honum¹⁶⁾ (¹⁷⁾skuld (¹⁸⁾fore (¹⁹⁾panzins sætninga giffs; (²⁰⁾vta ther æru²¹⁾ witne til.

XIII.²²⁾

Alla²³⁾ the panta²⁴⁾ man skal sælia eller aterlösa, (²⁵⁾thet skal²⁶⁾ göras medh twiggia manna witnum.²⁷⁾

XIII.

Nw²⁸⁾ (²⁹⁾then tidh³⁰⁾ byamæn eller³¹⁾ thera swena köpslagha, tha (³²⁾ma

XII, cfr. BjR. 37: 2.

XIII, cfr. BjR. 37: 1, 2.

54) C. værra.

55) 35. 39. add. æn panthen ær værre.

56) 23. &c. add. gelde.

1) 42. om. hoc caput.

2) LM. nokor.

3) DLMNO. &c. add. som.

4) D. hin kiennis. legge &c. NO. 43. then kennis som han atter kræffuir oc han vtsætte. Legge &c.

5) S. &c. add. fore.

6) LX. &c. add. fore.

7) LM. &c. add. tha hin.

8) BCDEKNOQR. &c. om. som.

9) LS. &c. add. borghomestara.

10) HILPRX. &c. sic. BCKQS. &c. rathmen. A. radhmænnena. DNO. &c. radhit. M. &c. borgamesterne.

11) D. væri sik fore thy adhra. som för ær sakt. vm ey æra witne till.

12) LM. &c. om. sidhan.

13) R. &c. om. sin.

14) LMNO. &c. add. ther.

15) LS. &c. om. aa. M. vppa.

16) P. om. konum.

17) SXa. &c. kræfs gældhith (pro skuld — giffs). LM. mera kræfs (pro skuld — witne til).

18) NO. &c. om. fore panzins sætninga.

19) Q. &c. pantsætninga. KB. &c. pantsætning. R. &c. pantsætningena. C. pennin-gana.

20) NO. &c. om ey æro &c.

21) BKQ. &c. ær.

22) LMNO. ac multi recc. codd. connectant hoc caput cum proxime antecedente. 59. om. hoc caput.

23) K. &c. Nw alla.

24) D. add. ther.

25) SXa. &c. tha the medh ræth ærw vpbudhene a radzstughu oc heembudhene the sculu alle (Xa. om. alle) sælias (Xa. add. &c.) medh &c.

26) LNO. &c. add. alt.

27) MXa. &c. witne. S. &c. add. som ræth-then visar wth.

28) LM. &c. Bymen oc thera swena skulu höfvisklaka köpslagha oc engin skal androm &c.

29) S. &c. tha byamæn thera köp göra, gæste æller swena tha ma engen thöm andra &c.

30) BCDEK. &c. tima.

31) NO. &c. oc.

32) NOXa. &c. skal hvar thera androm kiel-

engin andrum forköp göra, (³³eller sik til annars köp lata, utan hwar³⁴) köpe ther³⁵) han a komber (³⁶æn han gither; hwar³⁷) (³⁸annarledhis (³⁹gör æn nw ær sakt, böte⁴⁰) thre marker (⁴¹til thræskiptis (⁴²malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, ok then gange til⁴³) köpit⁴⁴) som⁴⁵) fyr⁴⁶) (⁴⁷a stoodh, æn twiggia manna witne æru til; ella⁴⁸) wæri sik (⁴⁹medh (⁵⁰twiggia manna edhe⁵¹) siælfwer thridhi. (⁵²Um gæsta köp wari lagh samu. §. 1. Then⁵³) som⁵⁴) twem⁵⁵) sæl eth,⁵⁶) böte thre marker (⁵⁷til threskiptis (⁵⁸som för ær sakt, ok then⁵⁹) som⁶⁰) förra köpte (⁶¹gange til köpit. §. 2. The byamans⁶²) swena, som haffwa (⁶³sit eghit⁶⁴) ok sina⁶⁵) widherlæghningh til XL.⁶⁶) marka,⁶⁷) mogho köpa (⁶⁸ok sælia⁶⁹) som andre byamæn (⁷⁰ep- ter gamblum stadhga.⁷¹) §. 3. The (⁷²byamans swena, som⁷³) haffwa (⁷⁴sit eghit (⁷⁵ok sina widherlæghning til XX. marka,⁷⁶) mogho köpa hudhir,⁷⁷)

pæ till köps oc lata han köpa thet han tingar oc akomber &c.

33) LM. &c. om. eller — lata.

34) BK. &c. hval.

35) B. &c. om. ther. DLMRS. &c. thet.

36) D. &c. vm. BCKQ. &c. köpe ee som han &c.

37) DLM. &c. add. som.

38) NOXa. &c. thar (43. Xa. &c. som) gör aðrom forköp. böte &c.

39) LM. 106. köper, böte &c.

40) Q. add. som för ær sagt.

41) LMPS. &c. om. til thræskiptis.

42) BCKQ. &c. om. malsæghandanum — stadhenum.

43) S. &c. ater a.

44) B. 30. köps.

45) BCKQ. &c. om. som. LMNO. &c. add. ther.

46) BCDKQ. &c. förra.

47) 57. 81. tingadhe (pro a stoodh).

48) LM. &c. Witis thet nokrom oc æro ey witne til.

49) LM. &c. om. medh — edhe.

50) D. sinom edh &c. S. &c. edh som köpit ær til om &c.

51) P. om. edhe. CKNOQ. &c. add. ok.

52) K. &c. om. Um — samu.

53) S. &c. Oc hwar.

54) LM. &c. om. som.

55) P. them.

56) BK. &c. add. thing.

57) CKQ. &c. om. til threskiptis. S. &c. Malsæghandenom konungenom oc stadhenom, oc &c.

58) BLMNO. &c. om. som — sakt.

59) CKQ. &c. sami.

60) BKQ. &c. om. som.

61) 23. &c. blifue widher köpith.

62) PX. &c. byamens. LM. 106. om. h. v.

63) LM. &c. widherlegning oc sit eyghit til &c.

64) 69. 80. Xa. add. godz.

65) S. &c. annars.

66) 23. &c. XX.

67) LM. &c. add. the.

68) Q. &c. om. ok — mogho köpa.

69) B. add. magho.

70) D. om. epter gamblum stadhga.

71) DNO. &c. add. ok.

72) BX. &c. byamænz. R. &c. byamanna. DNO. &c. om. h. v. LM. &c. om. byamans swena.

73) D. om. som.

74) ML. &c. widerlægning oc sit eghit til &c.

75) S. &c. om. ok sina widherlæghning.

76) LM. &c. add. the.

77) BKQ. &c. hundrath, at in K. rec. man. mut. in hwdaar.

bukskin ok⁷⁸) geetskin,⁷⁹) raa ok thör,⁸⁰) eth,⁸¹) (⁸²tu,⁸³) thry, (⁸⁴halfwm dikrum⁸⁵) ok eig helum;⁸⁶) graskin,⁸⁷) mardhskin, (⁸⁸halfwm timbrum ok eig helum, (⁸⁹ok eth⁹⁰) skin, tu eller thry, (⁹¹ok huru the widher koma, ok eig helum timbrum.⁹²) Vm talgh, smör,⁹³) flæsk,⁹⁴) (⁹⁵wari lagh samu.⁹⁶) §. 4. (⁹⁷Ok (⁹⁸andre tholike, the⁹⁹) minna haffwa, (¹⁰⁰sit eghit¹) ok sina widherlægning, (²æn³) XX.⁴) marker,⁵) mogho (⁶eig köpa hudher, bukskin eller (⁷geetskin, dikrum⁸) helum ella halfwm, (⁹eller epti hudha tali (¹⁰eth ella tu, vtan wari ther allaledhis widher skilde. All annur skin,¹¹) (¹²som mardhskin, graskin ok¹³) lækattaskin, ok (¹⁴hwaria handa¹⁵) thet hælst¹⁶) ær,¹⁷) mogho the köpa epter¹⁸) (¹⁹skinna tali, (²⁰eth (²¹ok tu ok²²)

78) BCKNOQS. &c. om. ok. S. &c. add. far-skin lambskin.

79) S. &c. add. kalfskin.

80) CDQ. &c. thor.

81) Q. &c. om. eth. CR. &c. add. ok.

82) S. &c. stykke æller tv æller halfvrom &c.

83) LMQ. &c. add. ok. P. &c. add. eller.

84) R. &c. om. halfwm — thry.

85) 26. &c. dechrom. B. &c. timbrum. S. &c. add. æ som the a koma.

86) S. &c. add. dikrom.

87) L. &c. add. oc.

88) LM. &c. eeth tv oc thry, oc ey helom tymbrom eller halfvrom, om talgh &c. S. &c. oc annor skin samaledhis, oc ey helom tymbrom, Talgh &c.

89) NO. &c. om. ok. BCDEQ. &c. om. ok — timbrum.

90) P. om. eth.

91) R. &c. ælla. NO. &c. om. ok — timbrum.

92) R. &c. dikrom.

93) CKLQ. &c. add. ok.

94) S. &c. fluth. Xa. add. Fluth. DNO. &c. add. oc annor thylik (NO. &c. tolken).

95) R. varin. Verba vari lagh samu hoc loco nullum sensum præbent. Cfr. ea quæ de butyro &c. dicuntur in §. 4.

96) D. &c. sami.

97) Q. om. Ok. LM. &c. om. Ok andre tholike. DNO. &c. The svenæ (NO. &c. add. som) minnæ &c.

98) R. &c. annor tholkin. S. &c. huilke svena (46. &c. add. som) minne haffua vi-

dherlægningh, æller sina egna pønningha æn &c.

99) BQ. om. the. BMQ. &c. add. som.

100) ML. &c. æn til XX marker widerlægning oc sit eghit the magho &c.

1) Q. &c. om. eghit.

2) D. om. æn XX. marker.

3) BCKQR. &c. add. til.

4) 58. 40.

5) C. &c. marka. HI. om. h. v. S. &c. add. the.

6) BCKQ. &c. ænga huthir eller bukskin köpa. vtan &c.

7) S. &c. nokot annat som för ær sakt oc ey helom tymbrom æller halfvuom æller (46. &c. om. æller) dikrom, oc ey æpter hvdha tal ena æller twa vtan varj thes allaledhis fra skildher Tho magho the graaskin oc mardskin oc alla handa skin köpa vidher stykkiom eth ællir tv som the kunna tha (46. &c. om. tha) aa koma vtan ey &c.

8) 26. &c. dechrom.

9) M. &c. om. eller. LNO. &c. oc ey (NO. &c. add. hudher) æpter &c. D. 36. om. eller — ella tu.

10) NO. &c. om. eth ella tu.

11) R. &c. add. sva.

12) LM. &c. om. som. BCKQ. &c. om. som — hælst ær.

13) DLMNOR. &c. om. ok.

14) NO. &c. huat skinnom thet &c. D. all annor smaskin. mogho &c.

15) LMRXa. &c. add. skin.

16) LMNO. &c. om. hælst.

huru the widher koma,²³) (²⁴ok ey helum timbrum ella halfwm.²⁵) Harskin ok²⁶) katskin²⁷) (²⁸loffwas them²⁹) helum timbrum³⁰) at³¹) köpa,³²) (³³ok huru the widher koma; lamskin ok³⁴) kidhlinga skin³⁵) wari i samu laghum.³⁶) Smör (³⁷ok talgh³⁸) ok (³⁹annur tholikin⁴⁰) loffwas them eig köpa (⁴¹vtan (⁴²helum markum (⁴³eller halfwm, (⁴⁴ok eig lispundum⁴⁵) helum eller halfwm. Thetta⁴⁶) ær swa vndirstandande:⁴⁷) alt⁴⁸) thet som⁴⁹) (⁵⁰ær offwer⁵¹) halft⁵²) dikra⁵³) tal, eller halft⁵⁴) timbra tal,⁵⁵) eller⁵⁶) halft⁵⁷) lispund⁵⁸) smör eller⁵⁹) talgh,⁶⁰) thet⁶¹) mogho the ey⁶²) köpa. §. 5. Köpir nokor annarledhis æn nw ær sakt, ok⁶³) wardher⁶⁴) til wunnin medk (⁶⁵twiggia manna witnum, böte siax⁶⁶) marker⁶⁷) (⁶⁸til (⁶⁹threskiptis (⁷⁰mals-

17) LR. &c. æro. LM. &c. add. thet.

18) R. &c. at.

19) 30. stykke tall.

20) BCDKQ. &c. om. eth ok tu ok.

21) NO. &c. tw. thry. oc hwru &c.

22) LMR. &c. eller.

23) C. kumu.

24) DLMNOXa. &c. om. ok — widher koma.

25) S. &c. add. kidlingaskin.

26) BCKQS. &c. om. ok.

27) BCKQ. &c. add. lambskin. kithskin.

28) S. &c. oc lambskin magho the köpa tymbrom helom oc haluom Smör &c.

29) R. &c. honom.

30) R. &c. add. oc haluom.

31) BCKQR. &c. om. at.

32) Q. add. eller halfvrom.

33) BCKQ. &c. om. ok — laghum. .

34) DMNOR. &c. om. ok.

35) LDMNORXa. &c. add. oc klippinga.

36) 23. &c. add. som harskin.

37) CDKNOQRS. &c. om. ok. LM. om. ok talgh.

38) S. &c. add. fluth. Xa. add. Fläsk, Fluth.

39) LMS. &c. annat tholkit.

40) BKNO. &c. tholik vel thölik.

41) S. &c. liispundhom oc markom oc ey tunnom æller skippundhom, kköpir thet nokor vtan æpter thonna fornæmda stadga böte vidher sina sex mark, om nokor aff tæssom vardher vnnen ther (46. &c. om. ther) til medh twæggia manna vitnom, oc haffui &c.

42) 100. biszmans markom och halfuom biszmans markom, och &c.

43) CDLM. &c. ok. R. &c. om. eller halfvrom.

44) BCKQXa. &c. om. ok — halfvrom.

45) DR. &c. lifspundom. 36. 72. skippundum.

46) BCKQ. &c. thet.

47) B. 20. vndirstanda. BDLMNOR. &c. add. at.

48) B. &c. om. alt.

49) DLMNO. &c. om. som.

50) K. &c. om. ær. Q. mera ær æn halft &c.

51) C. mera æn.

52) B. half. 26. &c. om. h. v.

53) 26. &c. dehra.

54) DLMNOR. &c. om. halft.

55) R. &c. om. tal. N. &c. add. ær.

56) DLMNO. &c. add. ifuer vel ofver.

57) BKQ. &c. half.

58) BCKLMNOQ. &c. sic. AHIX. &c. lispundum. DR. &c. lifspund. P. skyppundom.

59) I. oc.

60) LM. 106. add. ær.

61) NOR. &c. om. thet.

62) K. &c. om. ey.

63) Q. 21. om. ok.

64) LM. &c. add. ther.

65) BCDKLMNOQ. &c. twem mannum. böte &c.

66) 26. 40. &c. III vel tre.

67) R. om. marker.

68) LM. &c. om. til threskiptis.

69) 19. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba sakt. sild ok &c. in fine cap. 17.

70) BCKQ. &c. om. malsæghandanum — stadhenum.

sæghandanum, konungenum ok stadhenum, ok haffwi forgiort thet han köpte, 62 ok⁷¹⁾ thet taker⁷²⁾ konungen ok stadhen enskylt.⁷³⁾ Orkar han eig botum, gange⁷⁴⁾ til ærffwudhis fore konungenum ok stadhenum, ok the lösin⁷⁵⁾ malsaghanda⁷⁶⁾ ræt⁷⁷⁾ til siin.⁷⁸⁾

XV.

Hwilken¹⁾ nokot köpir i batum,²⁾ ok wardher³⁾ til⁴⁾ wannin medk twem mannum, böte thre öra⁵⁾ (⁶⁾pæninga til thræskiptis (⁷⁾malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, ok (⁸⁾haffwi forgiort thet han köpte, (⁹⁾ok thet taki¹⁰⁾ konungen ok stadhen¹¹⁾ enskylt;¹²⁾ ella wæri sik medk thriggia¹³⁾ manna edhe,¹⁴⁾ ok¹⁵⁾ then som sæl¹⁶⁾ böte samuledhis,¹⁷⁾ ella wæri sik (¹⁸⁾medk siælffsins edhe at han eig (¹⁹⁾aff them laghum wiste. §. 1. Fiska liffwandis ok²⁰⁾ dödha skal man (²¹⁾sælia a almænings torghe ok²²⁾ köpa, ella böte som (²³⁾för ær sakt. §. 2. (²⁴⁾Fælædhe²⁵⁾ vnkt ok²⁶⁾ gamalt, (²⁷⁾hwariahanda fæ-

71) BDNO. &c. om. ok.

72) DLMNORSX. &c. taki. BKQ. &c. agher. C. 33. havi.

73) LMNO. &c. om. enskylt. S. &c. add. badhe bot oc köpslaghan.

74) CKQ. &c. add. tha.

75) B. 48. lösa.

76) D. &c. malseghandens.

77) NOX. &c. retten.

78) DNO. &c. sik.

1) LNO. &c. add. man. M. add. man ther. BCKQ. &c. add. som.

2) 35. add. eller j skyppnum.

3) DMNO. &c. add. ther.

4) L. 106. add. thes.

5) LMSXa. &c. mark.

6) BCDKNOQ. &c. om. pæninga. LM. 104. om. pæninga til thræskiptis. S. &c. om. pæninga — malsæghandanum.

7) BCKQ. &c. om. malsæghandanum — stadhenum. E. post lacunam (vide not. 17 pag. 160) hic iterum incipit verbis stadhenom oc malseghandenom oc stadhenom (lege stadhin) taki thet han köpte eller wæri &c.

8) NO. &c. staðin taki thet han köpte eller wæri &c.

9) LM. &c. om. ok. S. &c. om. ok — enskylt.

10) CQ. agher.

11) B. add. til.

12) DLM. &c. om. enskylt.

13) BCKLMNOQS. &c. twegia.

14) S. &c. add. oc siæluer tridhi, at han aff thöm laghom ey viste.

15) D. &c. om. ok.

16) BCEKLMNOQ. &c. salde.

17) BCDEKNOQ. &c. samuleth.

18) S. &c. som for ær sakth atk han &c.

19) S. &c. the laghen.

20) LM. &c. eller.

21) S. &c. köpa a almæningx thörghe æl-ler &c.

22) LMO. &c. eller.

23) LMNO. &c. sakt ær.

24) LMXa. &c. fæ. 21. &c. ffænade. S. &c. Oc fælædhe qvikt oc döth scal man köpa a almæningx thörghe, oc sælia, hvar som andraledis gör (46. &c. om. gör) köper eller sæl böte &c.

25) L. &c. add. badhe.

26) M. &c. eller.

27) ELMNO. &c. huat fæ thet &c. BKQ. &c. hvat thet &c. D. &c. om. hwariahanda — ær.

lædhe²⁸) thet hælzt ær, (²⁹ok (³⁰annan köpenskap som til stadhen föres,³¹) skal a almænningis³²) torghe (³³köpas ok³⁴) sælias. (³⁵Hwar som³⁶) annarledhis³⁷) köper,³⁸) böte thre marker (³⁹som för ær sakt til threskiptis, ok thet (⁴⁰han köpte (⁴¹taki konungen ok stadhen enskytt,⁴²) (⁴³wardher han ther⁴⁴) til wnnen medh (⁴⁵twiggia manna witnum; (⁴⁶wardher han eig,⁴⁷) wæri sik siælfwer thridhi; (⁴⁸wardher han fælder ok orkar eig botum, gange tha⁴⁹) til ærfdwes (⁵⁰fore konungenum ok stadhenum, ok the⁵¹) löse⁵²) (⁵³malsæghandens ræt til siin;⁵⁴) ok⁵⁵) then som salde böte samuledhis,⁵⁶) (⁵⁷ella wæri sik (⁵⁸medh siælffsins edhe (⁵⁹som (⁶⁰för ær⁶¹) sakt. §. 3. (⁶²Hwilken man som⁶³) köper nokot i skipum,⁶⁴) (⁶⁵böte thre marker (⁶⁶som för ær sakt, ok haffwi forgiort thet han köpte, (⁶⁷ok thet⁶⁸) taki konungen

28) C. &c. fæ.

29) BKQ. &c. om. ok annan köpenskap.

30) C. &c. annar köpescaper. R. &c. annar köpinskatter. D. annat thet till &c. ELMNOXa. &c. alt annat thet (37. Xa. &c. add. som) til &c.

31) 49. Xa. &c. add. Thett.

32) BCDEKLMOPQR. &c. almenings.

33) K. 20. köpa oc sælia.

34) LM. 106. eller.

35) D. Huilikin. BCKLMNOQ. &c. then. E. &c. ella böte &c.

36) BCDKLMNOQ. &c. om. som.

37) C. annorleth.

38) 27. add. eller sæl æn nw ær sakh.

39) BCKQ. &c. om. som — sakt. S. &c. konungenom oc stadenom, oc &c.

40) LMNO. &c. som köptes.

41) B. hawi. E. 80. konungh ok stadhenom en han wardher ther til wnnen medh twem mannom. eller wæri &c.

42) DLMNO. &c. om. enskytt. C. &c. add. ok.

43) DLMNOX. &c. vm (LMNOX. &c. æn) han wardher ther till &c. S. &c. om. wardher — til siin.

44) BR. &c. om. ther.

45) CKQ. &c. twem witnom. BDNO. &c. twem mannum (pro twiggia manna witnum).

46) DLMNO. &c. eller wæri &c.

47) HI. &c. add. til wnnen.

48) LM. 106. fjellis han oc &c.

49) BCDEILMNOR. &c. om. tha.

50) B. &c. som för ær sakt. oc then som &c.

51) MNO. &c. om. the.

52) CDEKLMOQR. &c. lösen.

53) M. &c. malseghanda rættin.

54) D. &c. sik.

55) DLM. &c. om. ok.

56) QS. &c. samaledis. BDENO. &c. samuleth.

57) S. &c. utan the formagho sik medh edhom (46. &c. edenom) oc vitnom wæria som &c.

58) BCKQ. &c. om. medh siælffsins edhe.

59) LM. &c. om. som — sakt. 74. at hann ey af denn lagem wijste, Huilkenn &c.

60) ENO. &c. sakt ær.

61) 99. X. war.

62) BCKQ. &c. Hwar som &c. LM. &c. Köper nokor j &c. S. &c. om. Hwilken — som salde. Xa. om. hanc paragraphum, quod tamen non hoc loco, sed inter varietates ad cap. 20 indicatur.

63) DNO. &c. om. som.

64) CKQ. &c. add. tha.

65) LM. &c. hafwi forgiort thet han köpte, konungenom oc stadhenom, oc ther medh III marker til threskiptis som för ær sakt, eller wæri sik siælfwer thridhi, en ey æro tveggia manna witne til, Samu lagh wæri &c.

66) E. &c. om. som — sakt. NO. 43. til treskiptis oc &c.

67) CDK. &c. om. ok. E. 80. konungenom

ok stadhen enskylt,⁶⁹⁾ æn⁷⁰⁾ til æru twægga manna witne, ella⁷¹⁾ wæri sik (^{72)medh thriggia⁷³⁾ manna edhe.⁷⁴⁾ Lagh samu⁷⁵⁾ wari vm then⁷⁶⁾ som salde; (^{77)ok tho⁷⁸⁾ ægher then⁷⁹⁾ (^{80)som salde pæninga sina qwarra halda,⁸¹⁾ (^{82)som han fik fore köpenskap sin, vtan han⁸³⁾ (^{84)haffwer⁸⁵⁾ förra waret (^{86)fangen ther medh ok wil eig budhet halda. §. 4. Ok⁸⁷⁾ thetta⁸⁸⁾ (^{89ær mærkiande vm then köpenskap⁹⁰⁾ mællen (^{91)inlænka⁹²⁾ mæn⁹³⁾ timar,⁹⁴⁾ som hælsingia (^{95)ok andre tholike,⁹⁶⁾ (^{97)som bönder (^{98)ok⁹⁹⁾ the¹⁰⁰⁾ owan aff¹⁾ köpstadh²⁾ koma:³⁾ (^{4)wilia (^{5)hælsingia ella⁶⁾ andre tholike,⁷⁾ som⁸⁾ aff köpstadh⁹⁾ koma, sælia sin köpenskap (^{10)i stadhen¹¹⁾ (^{12)i oppenbarom bodhum, thet mogho the wæll.}}}}}}}}}}}}}}}

- oc stadhenom en til &c. 36. om. quae in hoc capite sequuntur.
- 68) P. &c. om. *thet*.
- 69) DNO. &c. om. *enskytt*.
- 70) D. &c. *vm*.
- 71) R. &c. *Æru ey vitnin til*.
- 72) BDENO. &c. *sielwer thridhi* (pro medh — *edhe*).
- 73) CKQR. &c. *twegia*.
- 74) E. &c. add. *oc*.
- 75) D. *Sami*.
- 76) R. &c. *han*.
- 77) DLMNO. &c. om. *ok*. Q. 42. om. *ok* — *salde*.
- 78) S. &c. om. *tho*.
- 79) DELMNOR. &c. *han*.
- 80) DELMNO. &c. om. *som salde*.
- 81) BCDEKNOQRS. &c. *kama*.
- 82) S. &c. *the han fore köpit vpbar ællir wæri sik medh vitnom at han aff thom laghom ey viste, hælsingia oc andre norlæningia magho* (46. &c. om. *magho sin köpenskat* (46. &c. *küpinscap*) *at sælia j stadhenom i vppenbara bodhom*.
- 83) E. 95. om. *han*.
- 84) LM. &c. *ware ther för medh funnen oc* &c. NO. 43. *war för medh tolko funnen oc* &c.
- 85) BQ. *hawi*.
- 86) DR. &c. *funnen*. B. *gripin*. EXa. *medh tholko funnen oc* &c.
- 87) DELMNO. &c. om. *Ok*.
- 88) R. &c. *thet*.
- 89) ENO. &c. *merkis vm* &c.
- 90) D. &c. add. *som*. L. 106. add. *aff*.
- 91) 100. *the Finlendske manna och the Swenske och* &c.
- 92) BCKQ. &c. add. *oc wtlenzka*.
- 93) BCDEKLMNOQR. &c. *manna*.
- 94) B. &c. *tima*. DELMNO. &c. add. *swa*.
- 95) LM. &c. om. *ok* — *bönder*.
- 96) D. *thylikæ*. Xa. *Norlänningia*.
- 97) Q. 72. *oc*. ENO. &c. *oc them som ofuan af köpstadhomen eller landheno koma*. D. *ther koma ofuan aff köpstadhomen oc landeno*. *Uitia* &c.
- 98) C. om. *ok*. Q. 72. *som offwan* &c.
- 99) R. &c. add. *andra*.
- 100) K. *thön*. BLM. &c. *thöm vel them*.
- 1) LM. 106. add. *landeno eller*.
- 2) 21. &c. add. *ællir landeno*.
- 3) R. *komo*.
- 4) LM. &c. *The magho sælia sin köpinskap j oppinbara bodhum æn the wilia*.
- 5) B. *the som aff* &c.
- 6) CKQR. &c. *ok*.
- 7) D. *thylike*.
- 8) 23. &c. add. *owan*.
- 9) DCENOR. &c. *köpstadhomen*. Q. &c. *köpstadenom*. 21. *vpstadomen*.
- 10) L. &c. om. *i stadhenom*.
- 11) R. &c. *stokholme*. D. &c. add. *oc*.
- 12) ENO. &c. *thet magho the vel. oc tho j oppenbara* (NO. &c. *openbarom*) *bodhom*.

XVI.

Thæssa¹³) wærdhōra ma man badhe kōpa ok sælia i skipum (¹⁴at saklöso: korn,¹⁵) kalk,¹⁶) sill,¹⁷) siæl,¹⁸) kopar,¹⁹) ok²⁰) (²¹iærn fatath,²²) ok (²³engin annan köpenskap,²⁴) vtan ther fore bötes som för ær sakt; (²⁵tho mogho bönder sælia sin rugh²⁶) i skipum.²⁷)

XVII.²⁸)

Engin man²⁹) ma kōpa ella sælia (³⁰ella nokrahanda³¹) (³²köp göra (³³a (³⁴malmomen³⁵) norra ella³⁶) sudhra,³⁷) (³⁸vtan i stadhenom mællen (³⁹norra bro⁴⁰) ok sudhra,⁴¹) vtan (⁴²then som köpte⁴³) böte siæx⁴⁴) marker, (⁴⁵ok swa⁴⁶) then som salde, til thræskeptis som för ær sakt, ok haffwi for-

XVI, cfr. BjR. 8: 1.

- 13) C. 34. Thessen. LM. &c. Thetta godz ma &c.
 14) DQ. om. at saklöso.
 15) 23. &c. add. rogh.
 16) S. &c. add. salt.
 17) ER. &c. add. oc.
 18) BD. &c. sic. A. sæil. IHS. &c. sæl. C. &c. om. h. v.
 19) BKQ. &c. om. kopar.
 20) LMR. &c. om. ok.
 21) 20. &c. iærnfath ok &c. 29. fathiern oc &c.
 22) Xa. add. Salt.
 23) LM. &c. enkte annat widher both som &c. R. &c. magho böndir sælia rogh sin i skipum. ok ænkte annat vidher boot (92. om. vidher boot) som för ær saght.
 24) S. köpenskat.
 25) 23. &c. om. tho — skipum.
 26) Q. add. sin. LM. 106. add. ok korn.
 27) BCKQS. &c. add. sinum.
 28) 36. Xa. om. hoc caput, quod tamen in Xa. non hoc loco, sed in notis ad cap. 20 indicatur.
 29) BCDKLMQ. &c. om. man.
 30) B. aff. DLMS. &c. om. ella — göra.
 31) ENO. 43. nokor. R. &c. nakat handa.
 32) 23. &c. köpslaghan drifua a &c.
 33) LM. &c. j stadhenom vtan a almeningx
 34) BCKQS. &c. norra malm eller &c.
 35) D. add. a.
 36) E. oc.
 37) BCDNOQ. &c. sythra.
 38) NOS. &c. om. vtan — sudhra.
 39) D. sythrobros oc nörra. vtan &c.
 40) 70. 71. port.
 41) CKQ. &c. sydhra. B. sythro. R. &c. add. broo.
 42) E. han böte siæx marker then som salde til thræskeptis oc siæx then som köpte som för &c. NO. han böte VI mark till treskeptis som för ær sagt swa vel then som saalde som then som köpte. Oc haue &c.
 43) DS. &c. köpir.
 44) 29. Xa. &c. tre.
 45) BKQ. &c. om. ok — sakt. C. til treskeptis ok havi &c. S. &c. konungenom oc stadhenom oc samaledis then som salde, haffui &c.
 46) R. 23. &c. VI vel siæx. D. &c. sæx marker.

giort thet han (⁴⁷köpte, (⁴⁸ok swa thet som (⁴⁹salt war, til twæskiptis konungenum ok stadhenum enskylt,⁵⁰) æn⁵¹) til æru twægga manna witne; ælla (⁵²wæri sik som (⁵³för war⁵⁴) (⁵⁵sakt⁵⁶) (⁵⁷Sild ok kalk⁵⁸) ma man (⁵⁹at saklöso köpa⁶⁰) a badhum malmomen.

XVIII.

63 **K**ötmangara mogho mællan paska ok pingisdagha (¹a lande köpa²) (³at saklöso (⁴thet som thera köpinskapir ær, swa som fælædhe,⁵) (⁶hwaria handa fælædhe⁷) thet hælst ær. Hwar som⁸) længher (⁹eller i¹⁰) andrum tima¹¹) nokot¹²) köpir,¹³) eller (¹⁴annat (¹⁵köpir æn (¹⁶nu ær sakt, böte siæx marker til thræskiptis (¹⁷malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, ok haffwi forgiort thet han köpte, (¹⁸ok thet taki¹⁹) konungen ok stadhen enskylt,

47) S. &c. köpt haffuer, æn &c.

48) D. &c. om. ok — war. BCKQ. &c. Samu lagh ware vm then som salde. æn til æru &c.

49) E. saldhis til &c. NO. 43. saaldes oc thet taki konungen oc staðen æn till ero &c.

50) DE. &c. om. enskylt.

51) R. &c. vm.

52) C. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba wil hona bort föra &c., cap. 21: pr.

53) ENO. &c. sakt ær.

54) BDILMQRS. &c. ær.

55) 19. post lacunam (vide not. 69 pag. 187) hic iterum incipit.

56) S. &c. add. Tighil.

57) A. v. Sild lineolis inducta est et Teghel rec. man. saeculi XVI in marg. scriptum. 41. X. &c. Theghel. BDELMNO. &c. om. Sild — malmomen.

58) 26. &c. salth.

59) S. &c. saklösth (pro at saklöso).

60) R. &c. add. oc sælia.

1) BKQ. &c. om. a lande.

2) BKQ. &c. köpslagha. D. add. fæ.

3) ENO. &c. loftika (pro at saklöso). D. alle handæ fæ. at saklöso. Hwar &c.

4) LM. 106. (28. &c.) alla handa fæ som them tharfwas, oc ey længir æn sakt ær widh hans VI mark til thræskiptis, oc hafwi

forgiort &c. S. &c. fæ oc faar, oc thet thera köp ær, köpa the i androm thimom æn nu ær sakt a landena böte VI mark. (46. &c. add. koninge och stadenom) oc haffui forgiort thet the köpa om the vardha ther vidher funne, (46. &c. fangne) æller værj &c.

5) 49. Xa. Fää och Fäär. 21. &c. fænadher. ENOXa. &c. add. vukt oc gamalt.

6) K. 42. huat fælædhe &c. BQ. &c. kwat fæ thet &c. E. &c. om. hwaria handa — ær. NO. 43. alla hondæ fæ. Hwar &c.

7) I. &c. om. fælædhe. 21. &c. fænadher. 30. &c. fæ.

8) B. &c. om. som.

9) D. köpir æn nu ær sakt. eller nokot ænnat &c.

10) Q. &c. add. nokrom.

11) BKQ. &c. timum.

12) ENOQ. &c. om. nokot.

13) 52. &c. add. på landet.

14) ENO. &c. köper han nokot annat æn &c.

15) BDK. &c. om. köpir. Q. om. köpir æn.

16) ENOXa. &c. fælædhe böte &c.

17) BKQ. &c. om. malsæghandanum — stadhenum. R. &c. som för ær saght. ok hafwi &c.

18) KQ. &c. om. ok. LM. konugenom oc stadhenom, æn &c. DENO. &c. konungenom oc stadhenom till tuæskiptis. æn &c.

19) R. 83. om. taki.

æn²⁰) til æra twiggia manna witne, eller wæri sik *medh* siæx mannum.²¹)
 (22Falz han²³) at edhenum ok orkar eig botum, (24göri ther vm²⁵) som för
 ær sakt.²⁶)

XIX.

Foghotin, borghamestara ok radhmæn skulu all²⁷) aar (28en tima (29i hwar-
 ium manadhe (30i hwarium stadh (31gærning (32thera fornempdo³³) man-
 na,³⁴) som³⁵) skrædara ok³⁶) skomakara³⁷) ok (38alla handha gærningis
 manna,³⁹) wördha⁴⁰) ok læggia epter thy the pröfwa tidhena wara, swa at
 the som sælia⁴¹) (42ok⁴³) the som köpa faan⁴⁴) fult geen fullo.⁴⁵) (46Sæl
 nokor⁴⁷) annarledhis⁴⁸) æn (49the fore⁵⁰) læggia, (51swa opta han thet gör,
 böte thre marker til thræskiptis⁵²) (53malsaghandanum, konungenum ok sta-

20) R. &c. *vm.*21) BIKQS. &c. *manna ethe.*22) S. &c. *orka the ey botom gange til ær-
wodes för konungenom oc stadhenom.*23) K. &c. *om. han.*24) ER. &c. *göris. D. göris medh honum
som &c. LMNO. &c. gange til æruodhis
om &c. 49. Xa. &c. gänge till ärfwodes
för konunge och stadenom.*25) EKR. &c. *medh.*26) NO. 43. *add. för konungen oc staden.
R. &c. add. gange til æruodhis.*27) DELMNOS. &c. *huart.*28) LM. &c. *om. en tima.*29) S. &c. *hwart (46. &c. om hwartt) mana-
dhamot vyrdha oc læggia gærningis man-
na gærningh skomakara. oc skræddara æ
hwa the hælzt æra æpter thy &c.*30) ELMNO. &c. *alla gærninghis manna gær-
ning legghia j huarium stadh (LM. &c. om.
j huarium stadh) epter &c.*31) D. *wirdha oc leggia gærning allæ gær-
nings mannæ. swa som skræddaræ. sko-
makaræ. oc adhræ the j. stadhenom byg-
gia. epter thy &c.*32) A. *Loco litt. thera for, rec. ut videtur
man. scriptarum, alia quaedam antea fue-
runt scripta.*33) BKQ. &c. *fornempnda.*34) R. &c. *add. swa.*35) 35. 86. *add. skynnara.*36) BKPQR. &c. *om. ok.*37) 26. *add. barkara. 40. &c. add. bagara.
35. 86. add. bakara kötmangara. 49. 88.
Skinnare.*38) 60. Xa. *Alla giærningis manna giærningh
wyrda och leggia. Xa. Gærningis manna
gærning och arbetslödn wyrda. 87. Gær-
ninga mannas gærning eller Arbetis lödn
wyrda &c.*39) BKQR. &c. *sic. AHIPX. &c. gærningis
mæn. Cfr. nott. 29, 30, 31 supra.*40) BQR. &c. *wyrdha. DK. &c. wirdha.*41) 21. &c. *add. giffui fult.*42) ENO. &c. *eller köpa &c.*43) BKQ. &c. *add. swa.*44) D. 35. *fae. S. &c. magho fa.*45) D. *add. huar aff adhræ.*46) LM. 106. *Sælia the thet annarledhis &c.*47) S. &c. *add. gærningis man.*48) 30. *dyrane.*49) E. 87. *thet leggis böte &c. 23. &c. fo-
gothen borghamestara ok radhmæn fore
leggia &c. S. &c. nu ær sakt oc hanom
vardher fore lakth böte &c.*50) DLMNO. &c. *thet.*51) LM. *om. swa — gör. D. böte swa op-
tæ thre &c.*

dhenum,⁵⁴) ok⁵⁵) (⁵⁶haffwi forgiort thet⁵⁷) han salde, (⁵⁸ok thet⁵⁹) taki konungen ok stadhin enskylt.⁶⁰) §. 1. Sæl⁶¹) kötmangara fordarvat⁶²) köt, ella (⁶³nokro handa köt fore annat æn thet ær, (⁶⁴ok wardher ther⁶⁵) (⁶⁶til wnnin medh (⁶⁷twiggia manna⁶⁸) witnum, böte siæx marker (⁶⁹til thræskiptis (⁷⁰malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, ok⁷¹) foghotin⁷²) (⁷³ok radhmæn (⁷⁴haffwi wald at⁷⁵) göra medh thy köteno⁷⁶) hwat the wilia; æru⁷⁷) eig witne⁷⁸) til,⁷⁹) wæri sik (⁸⁰medh sæx manna edhe. §. 2. Falskar nokor sina gærning,⁸¹) (⁸²sæl eth⁸³) (⁸⁴fore annat,⁸⁵) ella gör⁸⁶) annat⁸⁷) nokot falz a sinne⁸⁸) gærningh,⁸⁹) böte siæx marker (⁹⁰som (⁹¹för ær⁹²) sakt, (⁹³ok (⁹⁴konungs foghate⁹⁵) (⁹⁶ok radhmæn görin ther medh hwat

52) E. add. *swa opta han thet gör.*53) BEKLMQ. &c. om. *malsæghandanum — stadhenum.* N. 43. om. *malsæghandanum — stadhenum ok.*54) S. &c. add. *swa opta som thet görs.*55) ENO. &c. add. *ther medh.*56) S. &c. om. *haffwi.* D. *thet han salde taki &c.*57) S. &c. add. *som.*58) LMS. &c. om. *ok.* E. &c. *konungenom oc stadhenum.*59) P. om. *thet.*60) ELMNO. &c. om. *enskylt.*61) S. &c. add. *nokor.*62) A. Rec. man. *supra prius a scripsit e ut legeretur fordärwat.* K. &c. om. *h. v.*63) BIKQR. &c. *noghra handa vel nakra handa.* DELMNOS. &c. *nokot kiöt &c.*64) LM. 106. *böte VI mark til thræskiptis æn twægga manna witne æro til, oc foghotin göri aff thet kötit hwat han wil, Ero &c.*65) BDEKNOQRS. &c. om. *ther.*66) R. &c. *bundin vidher medh &c.*67) BKQ. &c. *tvem mannum. böte &c.*68) E. om. *manna.*69) S. &c. om. *til thræskiptis.*70) BKQ. &c. om. *malsæghandanum — stadhenum.* DR. &c. *som för ær sakt. oc foghaten &c.*71) S. &c. om. *ok.*72) S. &c. add. *borghamæstare.*73) DENO. &c. *medh radhmännom &c.*74) BKQR. &c. *hawin.* S. &c. *göre medh köthit &c.*75) BDEKNOR. &c. om. *at.*76) Q. add. *æ.*77) D. add. *ther.*78) LM. 106. *the.*79) D. &c. add. *tha.*80) ENO. &c. *sielfuer sietthe Falskar &c.*81) LM. &c. add. *swa at han.*82) S. &c. *oc vardher ther til wnnen böte VI mark Malsæghandenom konungenom oc stadhenum (pro sæl — war sakt).*83) DLMNORXa. &c. add. *lædher.* E. add. *bethre.*84) 44. Xa. &c. *bättre än thet är, eller &c.*85) BK. *annan.* Xa. *thet andra.* DEMNO. &c. add. *æn thet ær.* L. add. *then thet ær.*86) BDEKLMNOQRX. &c. sic. AHIP. &c. *giordhe.* BKQ. &c. add. *oc.*87) ELM. &c. om. *annat.*88) BQ. &c. *sina.*89) N. 43. *gerninge.*90) BLM. &c. *til thræskiptis. oc &c.*91) ENO. &c. *sakt ær oc fogatten medh radhmännomen göri &c.*92) Q. *war.*93) I. &c. om. *ok konungs.*94) KLMQRX. &c. sic. AHP. *konungen.* Bxa. &c. *foghoten (pro konungs foghate).* D. *radhit medh foghatenome göri medh thy falseno huat &c.* Cfr. nott. 82, 91, 93 supra95) P. om. *foghate.*96) BKQ. *göre ther medh hwat han wil oc rathmen. hwilkin &c.* 36. Xa. *göri medh stærden huat han wil.*

the wilia. (⁹⁷Hwilkin eig orkar⁹⁸) botum,⁹⁹) gange til ærffwdhis (¹⁰⁰som (1för war²) sakt.³)

XX.

Alla⁴) (⁵dagha som marknadha⁶) skulu⁷) haldas i (⁸thæssom fornempdom⁹) köpstadh, som i¹⁰) wæstraros,¹¹) vpsalum eller¹²) hwilkum stadh¹³) thet¹⁴) ær,¹⁵) tha¹⁶) skal ængin (¹⁷man (¹⁸nokot köp göra vm sunnodagh, vtan en annan dagh (¹⁹fore han haffwa som ther²⁰) epter komber. (²¹Alla andra dagha²²) ma man badhe²³) köpa ok sælia (²⁴epter thy til bör; tua dagha fulla²⁵) ma²⁶) man²⁷) köpslagha,²⁸) thridhia vm²⁹) afftin³⁰) tha³¹) the til stadhin koma. §. 1. (³²Framledhis³³) mærkiande, at hwilkin tima ar-sins, (³⁴vtan marknadha,³⁵) stokholms mæn koma (³⁶til nokra³⁷) (³⁸thessa

97) ELMNO. &c. Orkar han ey botum &c.

98) B. orka.

99) D. 27. add. j. thesso maleno.

100) D. &c. om. som — sakt.

1) B. sakt ær.

2) EKLMNOQRX. &c. ær.

3) NO. 43. add. for (O. infra lineam add. M, i. e. malseghanden) konungen oc staden.

4) ENO. &c. add. the.

5) SXa. &c. marknadha dagha (Xa. add. som) sculu hallas j thæssom stadhom, swa som ær vpsala, (46. 47. j vpsalom) Eneköpungh væstars. (Xa. Wæstararos) arbugha. oc andre fero, tha ma enyen man köp göra vtan fridher fore lyses, Oc twa dagha magho alle mæn oc honor fri köpslagha, Oc then tridhia medh engom androm æn medh siæluom borgharom, tho sculu the ey köpslagha om (46. &c. om. om) sunnadaghen (Xa. om. tho — sunnadaghen) &c.

6) HI. add. dagha.

7) DELMNOR. &c. add. a.

8) ELMNO. &c. köpstadh eller huar thet ær &c. D. nokrum stadh skal &c.

9) R. 53. fornæmpdo. 55. &c. epternæmpdom.

10) BKPO. &c. om. i.

11) BQX. &c. vesteraros. R. &c. vestraros. P. &c. vesthraars. R. &c. add. i.

12) R. &c. add. i.

13) R. &c. stadhom.

14) B. &c. add. helzst.

15) KQ. &c. add. hælst.

16) LM. &c. om. tha.

17) LM. &c. sælia eller köpa vm &c.

18) D. nokor. ENO. &c. köpslagha vm &c.

19) ENO. &c. som ær manadaghin Alla &c. LM. ther æpter, Om alla &c. 87. Xa. som ähr Måndagen och (Xa. add. alle) andra &c.

20) R. &c. om. ther.

21) S. &c. om. Alla — mærkiande at.

22) QXa. &c. add. tha.

23) LMQ. &c. om. badhe.

24) Xa. som tilbör, ock laghlight är. ENO. &c. som lofikit ær Twa &c. LM. 106. vtan ey om sunodaghin twa &c.

25) LMR. &c. om. fulla.

26) DELMNOR. &c. scal.

27) DLM. &c. add. j. marknadhum.

28) LM. &c. add. ok. D. &c. add. oc till. ENO. &c. add. till.

29) DELMNOR. &c. om. vm.

30) BKQ. &c. apton. DEHILMNOPR. &c. aftonen vel aptanen.

31) BEKLMNOQR. &c. som. D. ther.

32) BKQ. &c. om. Framledhis mærkiande at. 29. 58. 60. 61. 66. om. hanc §.

33) M. &c. add. ær.

34) LM. &c. om. vtan marknadha.

35) BKQS. &c. add. tha.

fornæmpda stadha³⁹) sin köpskat⁴⁰) driffwande, tha skulu⁴¹) the medh (⁴²them ok therra bondom (⁴³ok gæstom köpslagha, som aff alder⁴⁴) hafwer waret ok somplika⁴⁵) therra (⁴⁶köpstadha manna breff tilsighia. Samuledhis⁴⁷) köpen⁴⁸) the (⁴⁹aff köpstadhun owan æru⁵⁰) ok vtan⁵¹) medh stokholms byamannum,⁵²) (⁵³bondom ok therra gæstom, (⁵⁴widher bot XL marka (⁵⁵a badha sidhor, hwar⁵⁶) annarledhis⁵⁷) köpslaghar⁵⁸) aff (⁵⁹köpstadhum, (⁶⁰ok 64 hwars therra XL marker (⁶¹vm sik konungenum ok stadhenum,⁶²) ok⁶³) (⁶⁴ther giffwis⁶⁵) malsæghandanum aff⁶⁶) tolf marker. (⁶⁷J engom skipum eller a⁶⁸). malmomen⁶⁹) (⁷⁰skulu (⁷¹the nokot⁷²) köp göra, vtan som i⁷³) laghbokenne⁷⁴) staar.

36) 36. vp i landet til köpstadhamæ tha &c.

37) BDKQRS. &c. om. nokra.

38) BKQS. &c. thenna. D. the köpstadhamæ. ther ofuan till liggia. sin &c. ENO. &c. köpstadhi som ofuan till liggia at drifua sin köpinschap medh them: tha magho the köpslagha medh thera bondkun. som thet hafuer af alder warit oc epter thy somlika &c. LM. &c. köpstædher som vppe j landeno liggia, Tha magho the losleka medh them köpslagha oc medh thera bondum som (M. &c. add. aff) alder hafwer warit, æpter thet (M. &c. thy) somlika thera (M. om. thera) köpstadhamæ breff wthwisar Samuledhis &c.

39) BKPQRS. &c. köpstatha.

40) HEX. &c. köpenskat. DR. &c. köpinskap. BKQS. &c. köp.

41) 27. &c. magha.

42) S. 73. om. them ok.

43) D. 93. om. ok gæstom.

44) 55. arrild.

45) S. &c. som.

46) K. &c. köpstaz manna. B. 33. stazmanna. DR. &c. köpstadhamæ breff. QSXa. &c. köpstadzs breff.

47) ENO. &c. Samuledh.

48) DELMNO. &c. add. oc.

49) DENO. &c. ofuan (ENO. &c. add. til) aff köpstadhunen oc the vtan till koma medh &c.

50) LM. &c. om. æru.

51) LM. 106. add. til.

52) R. &c. mannom.

53) LM. 106. oc thera bondum oc gestum

widher thera XL. mark til thræskiptis a badha &c.

54) Xa. Hwar som annorledhis köper eller sæl aff Köpstadzmannom, böte hwar thera thet gör om sigh 40 Mark.

55) B. om. a — marker.

56) DEKLMNOQS. &c. add. som.

57) O. ammarleed. S. 37. andraledhis.

58) DELMNOR. &c. köpir eller sæl.

59) S. &c. köpstadhamæn. DELMNO. &c. köpstazmannun. böte hwar thera XL. &c.

60) Q. wari vm kwars thera XL mark at görande konunge &c. 30. ther giffwes, aff malsæghandenom XII marker ok thet andra skipte konungken ok stadken j engin &c.

61) LMNO. &c. om. vm sik.

62) B. add. a badha sitho.

63) BKQS. &c. om. ok.

64) ML. (106.) malsæghande tagi (L. 106. add. tho) ther aff &c.

65) BKQS. &c. gifs.

66) HIQ. &c. om. aff.

67) D. Tho sculu the j. engom skipum. eler a malmomen nokor köp &c.

68) BKNOQS. &c. om. a.

69) BKLMQRSXa. &c. malmum.

70) 36. Xa. sum vtan (Xa. inge) torgh æra scal man köpslaghæ vithor boot sum för ær sact.

71) LM. &c. nokor köp göras &c.

72) BDEKNOQRS. &c. noghur, nokor, nakar vel nakor.

73) E. om. i.

XXI.¹⁾

Alt²⁾ thet³⁾ iærn (⁴ok (⁵annan köpskat,⁶) som smör, kopar, flæsk⁷⁾ ok⁸⁾ (⁹annat tholiket,¹⁰) man köper (¹¹i wæsterarose¹²) ok¹³) andrum köpstadh¹⁴⁾ owan til¹⁵) (¹⁶ella vtan, thet skal ther wæghas (¹⁷för æn thet ther¹⁸) vt föres. (¹⁹Köper nokor²⁰) (²¹iærn fatat²²) ella²³) smör ella²⁴) annat²⁵) tholikt,²⁶) ok later thet qwart ower wintren liggia,²⁷) (²⁸mærkes thet²⁹) medh stadzens märke; (³⁰tha thet wægheit ær,³¹) qwæli thet engin³²)

- 74) BKQ. &c. bokenne. DLMR. &c. add. *scrifuat.*
- 1) 19. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba *at han skal þet* &c., cap. 23:2.
- 2) S. 46. 47. (69. 89.) 103. ita habent hoc caput: *Allir then köpenskat* (46. &c. *küpinscap*) som ær, *Jærn. kopær. smör. flæsk.* oc annat tolkit. som köpes offuan *stokholm* i köpstadh¹⁴⁾umen, som ær *væstars, vpsala, eneköpungh* oc *arbugha* oc andre stædher thet *scal wæghas* för æn thet til *stokholm* kombør, hallir thet (46. 47. *thet-ta*) *tha* (46. &c. om. *tha*) *ey* sina fulla vikh som sakt ær, oc vardher thet *oogilt wægheit* i *stokholm* fore thöm (46. &c. add. *som*) *köpt hauer*, thet *taghi* konung^{en} oc *stadhen* enskyt, oc alt thet iærn. kopar oc smör som fulla vikt bör ath (46. &c. add. *haffwa* och) *halla.* oc öffuer *scal* föras til *tydztländ taghi* ther *stadz breff aa*, ath thet fulla vikt hallir aff thöm *stad* thet *vtföris*, oc *væri saklöss* i *stokholme*, vtan thet ther *vp skipas* oc *sæls*, thet *scal* annat sin wæghas, hvar som *nokot wuægheit* *vtförer* af *thæssa forskriffno*, *haffui forgiort* thet (46. &c. add. *som*) *wuægheit* ær æn til æra *tvæggia manna vitne* hvar *thumobindara* *scal* *sith eghit* märke *haffua* som *han* skal *thunor. sæl fat, jærnfat* oc *andra* *sina* *gerning* medh *mærkia*, *sua* at *findz nokoth* thet (46. &c. *som*) *ey* ær *sua* *ræth* som thet *bör* ath *vara*, *tha* *scal* ther om *göras* som *j* *konungx* *balkenom* *vrskils* om (46. &c. add. *annath*) *fals.*
- 3) LM. &c. om. *thet.*
- 4) DLM. &c. om. *ok* — *som.*
- 5) ENO. &c. om. *annan köpskat* som. 29. Xa. *kopar. sum* man &c.
- 6) 41. X. &c. *köpenskat.* R. &c. *köpinscap.*
- 7) 36. Xa. add. *talgh.* LM. 106. add. *oc talgh.*
- 8) Q. *eller.*
- 9) LM. 106. *aller* *annar köpinskaper* ther *man* aff *wæsterars köper* eller *j* *androm* &c.
- 10) BENOQ. *tholikt.* K. *thölikt.* D. *thylikt.* DE. add. *ther.* NO. &c. add. *thet.*
- 11) 36. *vppe* i. *stathumen.* *thæt* &c.
- 12) KOR. &c. *wæstraarose.* Xa. *Wæster Ar-ose.* I. *wæstrarose.* B. *wæstarose.* E. *wæstrares.* N. *wæstraars.* LP. *wæsterars.* M. *wæsteraas.*
- 13) DENO. &c. eller. ENOXa. &c. add. *j.*
- 14) 29. Xa. &c. *stadhum.*
- 15) LM. &c. om. *til.*
- 16) 29. Xa. &c. om. *ella vtan.*
- 17) 29. Xa. &c. oc medh *stadsinz merke* *merkyas*, oc *enghen* *hins* *adkra vikt* (Xa. vel *engin* *vm* *adra Wik*) *quelia* til *wægan-dhe* *j* *them* *sama* *stadhommen* (Xa. *Köpstadhum*) *tha* *han* *vil* &c.
- 18) DENOR. &c. om. *ther.* LM. &c. *thædhan.*
- 19) Xa. om. *Köper* — *fatat* &c. (9)
- 20) L. 26. *nokot.* ENO. &c. *man.*
- 21) BK. &c. *iærnfat* (pro *iærn fatat*).
- 22) E. add. *ær.*
- 23) BDKQR. &c. om. *ella.*
- 24) KLMQ. &c. add. *nakat.*
- 25) B. 34. add. *noghot.*
- 26) D. *thylikt.*
- 27) D. &c. *wæra.* ENO. &c. *blifua.* ENO. &c. add. *tha.*
- 28) 30. *thet* *scal* *stadzsens* *märke* *aa* *læg-gias* medh *hans* *egno* *tha* &c.
- 29) NO. &c. om. *thet.* D. *ther.*
- 30) D. 71. om. *tha* — *ær.*
- 31) DELNOR. &c. add. *oc.*
- 32) D. add. *meer.*

ther samastadz vm³³) andra wikt tha³⁴) (³⁵han (³⁶wil thet³⁷) bort föra.
 §. 1. (³⁸Ær thet³⁹) iærñ, (⁴⁰kopar,⁴¹) smör (⁴²ella (⁴³annat tholikt, hwat thet⁴⁴) ær (⁴⁵aff them (⁴⁶fornempdo stadhum til stokholms komber, som⁴⁷)
 ther vpskipas (⁴⁸ok ther sæls,⁴⁹) skal ther⁵⁰) wægghas. §. 2. (⁵¹Sænde nokor aff them⁵²) (⁵³fornempdo köpstadh⁵⁴) sin skip til thyskalande,⁵⁵) (⁵⁶ok sit iærñ ther⁵⁷) medh ella (⁵⁸annat tholikt som för ær sakt,⁵⁹) taki stadz⁶⁰) breff ther a (⁶¹at thet fullt wæggher, ok wari saklös⁶²) i stokholme vm (⁶³andra wikt, vtan thet⁶⁴) ther (⁶⁵vp skipas (⁶⁶ok (⁶⁷ther sæls som för ær sakt.⁶⁸))
 §. 3. Alt thet godz⁶⁹) vtlændes skal föras,⁷⁰) (⁷¹som iærñ, kopar, (⁷²flæsk ok⁷³))

33) M. add. *alla*.34) P. &c. *nar*.35) LM. &c. *thet vthföris*.

36) C. post lacunam (vide not. 52 pag. 192) hic iterum incipit.

37) DENOQRXa. &c. sic. ABCHIKPX. &c. *hona*. Cfr. not. 35 supra. Q. add. *sama*.38) DELMNOR. &c. *Alt*. BCKQ. &c. om. *Ær tholikt*.39) DLM. &c. om. *thet*.40) R. &c. *ok annat tholkit som smör. kopar ok flæsk. ok hwat &c.*41) ENO. &c. add. *flesk oc*.42) D. *flesk. huat &c.* LM. (106.) *talgh oc flesk oc alt annat tholkit som aff stadhomen ofwan eller vtan tilkomer som &c.*43) ENO. &c. om. *annat tholikt*.44) BCKQ. &c. add. *helzt*.45) D. *ther till stokholm föris aff fornempdo köpstadh⁵⁴men. ther sæls. oc vpskipas. thet scal &c.* ENO. *som af köpstadom til stokholm föris, oc ther upskipas eller seels, thet scal &c.*46) I. &c. *fornempdom. R. 95. fornempda stadh⁵⁴enom*.47) BCKQ. &c. *oc*.48) LM. &c. *eller sæls &c.* 80. *eller slås i faath och tynnor, thet schall &c.*49) CQ. *selia*. MX. &c. add. *thet*.50) C. *alt*.51) DLM. &c. *Sendir*. BCKQR. &c. *Sænda noghre*. ENO. 80. *Sendha the köpstedine sin &c.*52) KM. &c. *thessom*. L. &c. *thenna*.53) CKQ. &c. *fornempda*. LM. &c. om. h. v. 36. *köpstathum ouan æræ sin &c.*54) BKQ. &c. *stathum*. C. *stadh⁵⁴men*.55) CEK. &c. *thyskalandz*. BR. *thyscolanz*. LP. &c. *thydzland*. 23. &c. *tydzkland*.56) D. *medh iærñ. oc adbro thyliko. som &c.* LM. &c. *medh tholko godze som nu ær sakt*.57) B. &c. om. *ther*.58) B. *annor tholik &c.* ENO. &c. *nokot annat. taki &c.*59) 29. Xa. &c. add. *merke thet medh stad⁵⁴sins merke oc*.60) DELMNO. &c. *stazens*.61) E. om. *at — wæggher*.62) E. *saklöse*.63) R. &c. *viktena. vtan &c.*64) ENO. &c. add. *kunne*.65) D. *vpskipis. oc sælis. eller nokor misthanke kume ther innan vara. Alt &c.*66) ENO. &c. *eller sælias, eller ther fins nokor mistanke innan Alt &c.*67) R. &c. om. *ther*. LM. 106. (28. &c.) *sæls, eller (M. add. ther) findz nokor misthanke j, Alt &c.*68) 29. &c. add. *æller misthanke ær j. Xa. add. vtan ther fins misstanka innan*.69) BCEKNOQ. &c. add. *som*. DLM. &c. add. *ther*.70) BC. &c. sic. ANP. *foras*. HI. *föra*.71) EDLMNO. &c. *huat (M. &c. æ hwat) thet (D. add. helzt) ær iærñ &c.*72) E. 27. *eller smör &c.* LMNO. &c. *smör talgh (NO. &c. om. talgh) eller annat tholkit, thet skal &c.* Xa. *ock annur tholkit som man säl andrum, skal alt för wægghas än thet vtföres, Ock medh Stad⁵⁴sens Märkie märkias, än thet märkias mä.*73) BC DKQR. &c. om. *ok*.

smör ok (⁷⁴annur tholiken,⁷⁵) skal alt⁷⁶) förra wæghas æn thet vtföres.⁷⁷) (⁷⁸Hwar⁷⁹) annarledhis⁸⁰) gör, haffwi forgiort alt⁸¹) thet⁸²) owæghit war,⁸³) æn⁸⁴) til æru twæggi manna witne.⁸⁵) Ok⁸⁶) alt⁸⁷) thet iærn til (⁸⁸stokholms komber,⁸⁹) (⁹⁰ok eig fult wægher, thet taki⁹¹) konungen ok stadhen enskylt.⁹²) §. 4. (⁹³Hwar tunnobindare skal haffwa⁹⁴) eet märke, hwar⁹⁵) vm sik, som han skal⁹⁶) sina tunnor, seelfat⁹⁷) ok⁹⁸) iærnfat medh mærkia, ok (⁹⁹annur tholiken, tha the æru göra,¹⁰⁰) swa at findz nokat therra¹) eig swa ræt som²) (³thet (⁴skal, ær thet tunnor eller annat⁵) tholikt,⁶) (⁷tha skal ther⁸) vm ganga som⁹) vm¹⁰) annat¹¹) falz (¹²i konungx balkenum.¹³)

XXII.¹⁴)

Engen man¹⁵) ma¹⁶) (¹⁷i hæslingalande, dalum, iæmtalande ella (¹⁸hwar thet

- 74) BCEQR. &c. annat tholikt. D. annat thylikit.
 75) K. thölik. DE. &c. add. thet.
 76) ENO. &c. om. alt.
 77) 29. add. oc medh stadsins merke merkias en thet merkias maa.
 78) DLM. &c. eller hafui &c.
 79) ENO. &c. add. som.
 80) C. annorleth, et sic ille aliique in sequentibus passim.
 81) DENOR. &c. om. alt.
 82) LM. &c. add. godz.
 83) BCDEKLMNOQ. &c. ær.
 84) LM. &c. add. ther.
 85) 29. add. æller merkit ær ey til.
 86) LM. &c. om. Ok.
 87) HI. 50. om. alt. N. 43. ær.
 88) C. stathen komber til stokholms ok &c.
 89) 42. add. ok owegit är.
 90) N. ær ey weget fult. thet &c.
 91) BCKQ. &c. agher.
 92) DELMNO. &c. om. enskylt.
 93) 29. Xa. om. hanc §.
 94) BCKQ. &c. add. sik.
 95) LM. &c. om. hwar.
 96) Q. add. sielffuer.
 97) BCDELMNOPRX. &c. sielfat. Q. 27. om. h. v. 59. Xa. &c. Tránfatt.
 98) BCDEKNORXa. &c. om. ok.
 99) R. &c. annat tholikt. Xa. andra sina gærning. ENO. &c. andhra sina gerningh Oc fins ther nokot falz medh at thet ær ey swa ræth &c. D. annat thölikit. Findz ther j. tha the æra gör. at the æra ey rætferdhugh som the ægha wara. gange som annat fals. LM. &c. annat tholikt, fore then skuld at findz ther nokot fals medh, tha gange thet som annat ffals.
 100) Q. &c. giord. I. giort. R. &c. giordha.
 1) R. &c. om. therra.
 2) N. om. som.
 3) R. &c. the skulu vara., ær &c.
 4) ENO. &c. sculdhe wara ganghe som annat falz.
 5) BCKQ. &c. annor.
 6) C. thölike. Q. tolika. R. &c. om. h. v. B. &c. tholich thing.
 7) R. &c. gange som &c.
 8) P. thet.
 9) BCKQR. &c. add. vrskils.
 10) K. 104. medh.
 11) KP. &c. annor.
 12) DELMNO. &c. om. i konungx balkenum.
 13) 64. Rådmanna Balchen.
 14) 36. Xa. om. hoc caput.
 15) BCDEKLMOQS. &c. om. man.
 16) N. &c. om. ma.
 17) LM. &c. köpslagha j hæslingalande j dalum eller j iempta lande fför æn &c.
 18) ENO. 43. annarstadz a landheno &c.

ær a landeno, nokon marknadh (¹⁹haffwa, ella (²⁰ther nokot²¹) köp driffwa, för æn konungx skatter ær vt komen ok²²) vptaken.²³) Sidhan (²⁴loffwas²⁵) (²⁶allom ther²⁷) i²⁸) landeno fara ok köpslagha i rættom marknadhum (²⁹tha som the ægha³⁰) haldas. Hwar³¹) annarledhis³²) gör,³³) gange³⁴) (³⁵epter thy³⁶) hæ³⁷) næst vrskils.³⁸)

XXIII.

Hwilken³⁹) (⁴⁰then man⁴¹) konungx foghate ella⁴²) konungx æmbetzman (⁴³finder⁴⁴) a lande⁴⁵) (⁴⁶köpslaghan⁴⁷) driffwa, (⁴⁸swasom (⁴⁹hoffmanna swena,⁵⁰) presta⁵¹) swena,⁵²) bönder ella andra mæn, taki aff honum thet han (⁵³köpte (⁵⁴ella salde, ok⁵⁵) til⁵⁶) XL marker⁵⁷) (⁵⁸æn han wardher

19) S. driffua æller köp göra för &c.

20) E. köpslaghan för &c. NO. köpslage för &c. C. nakan marknat drifua thær elles köp. för &c.

21) D. 40. nokor.

22) LM. &c. eller.

23) ENO. 43. add. widh boot som framdelis (NO. framledis) sigx.

24) S. &c. ma hwar man köp göra, tho i rættom &c.

25) BM. &c. add. them.

26) ENO. ther köpslagha &c.

27) B. &c. om. ther.

28) DM. &c. a.

29) ELM. &c. som ther ægha &c. DR. &c. som ægha &c. S. &c. om. tha — haldas. M. 21. som ther æghas oc haldas. NO. 43. om. tha — vrskils.

30) DLMR. &c. add. at.

31) BCDKLMQS. &c. add. som.

32) Q. andraledhins.

33) S. om. gör. LM. &c. köper.

34) DLM. &c. böte.

35) B. om. epter thy.

36) BQ. add. som. E. add. ther.

37) R. &c. ther.

38) BCKQ. &c. skils. LM. 106. æpter sigx.

39) D. Finder konunx foghate. eller nokor annar konunx embezman nokon man köpschap driffua a lande. swa som &c.

40) CKQ. 42. ther. EXa. &c. om. then man. BLMNOX. &c. man ther (NOX. &c. som) konunx &c. S. &c. konunx faghuthe

æller (46. &c. add. theras) æmbitzmæn som finder nokon lektan eller lærdhan eller thera swena eller nokon kwa (46. &c. hwadh) han hælzt ær som köpslaghar a landena taghi aff thöm thet the haffua köpt æller saald oc ther mædker XL mark om ther vardher nokor wnnen til medh &c.

41) R. &c. add. som.

42) ENOR. &c. add. nokor. M. &c. add. nakar annor.

43) Xa. som finner nokon, lektan eller lærdan, Eller thera Swena, eller nokon kwat han hælst ær, som köpslaghar a Landeno, Taki &c.

44) E. add. nokon man.

45) ENO. &c. landheno. LMNO. &c. add. nokon.

46) LM. &c. then köpschap driffwer.

47) B. köpschap. ENOR. &c. köpschap. C KQ. &c. köpskat.

48) E. om. swasom. NO. om. swasom hoffmanna swena. LM. &c. antiggia bönder bymanz swena, eller oc andra &c.

49) DXa. 84. om. hoffmanna swena.

50) ENOXa. &c. add. byamanna suena. BK. &c. add. eller.

51) C. preste.

52) BCKQ. &c. om. swena.

53) LM. (37. 106.) köpt eller saald hafwer, oc ther medh XL. mark konunx ensak æn han wardher ther til wnnin æpter landz

laghlika til wnnen medh landzlaghum, ok (⁵⁹the⁶⁰) XL. marker wari konungx ensak,⁶¹) (⁶²ok⁶³) thet han salde ella⁶⁴) köpte. §. 1. Wardher⁶⁵) nokor fangen i stadhenum⁶⁶) (⁶⁷aff (⁶⁸thæssom fornempdom⁶⁹) mannom, ok wardher⁷⁰) til wnnen⁷¹) medh twægga manna witnum,⁷²) (⁷³wari (⁷⁴lagh samu, ok taki halfft konungen ok halfft stadhen (⁷⁵ok thet⁷⁶) medh ther⁷⁷) köpt war eller⁷⁸) salt, fore thy at (⁷⁹all köp skulu i stadhenum⁸⁰) göras,⁸¹) 65 badhe landzmanna ok köpstadzmannanna⁸²) mællen,⁸³) (⁸⁴ok eig⁸⁵) a (⁸⁶lande ella annarstads.⁸⁷) §. 2. Engin landzman⁸⁸) ma köpa (⁸⁹nokra handa köp⁹⁰)

laghum Samuledhis take konugin thet han saalde eller köpte., wardher nokor &c.

54) D. om. ella salde.

55) E. om. ok.

56) BCDEKNOQ. &c. medh.

57) R. &c. add. pæninga.

58) R. &c. vm. BCKQ. &c. oc (CKQ. &c. om.

oc) thet wari konungx ensak æn — lanz laghum. konunger taghi oc thet &c. E. konungx ensak. oc samuledh han som köpte eller saldhe en han wardher ther til wnnen medh landzlaghom Vardher &c. D. till konunx ensak. oc samuledh thet han köpte eller sælde. vm han wardher laghlika ther till wnnen medh landzlaghum. Kan oc nokor wardha fangin &c. NO. 43. till — saalde (ut D.) æn — landzlagom. Vorðer (ut E.).

59) 30. thet wari &c.

60) S. &c. add. sama.

61) B. add. konunger taghi.

62) P. 30. om. ok — köpte.

63) 27. X. &c. add. sua.

64) B. &c. oc.

65) ENOS. &c. add. oc.

66) M. köpstadin.

67) S. &c. oc til wnnen medh twem mannom, vari &c.

68) DELMNO. &c. thennæ (ELMNO. &c. tholum) forköparom. (LM. &c. landzköparum) oc &c.

69) BR. 36. fornempdo.

70) BCDEKLMNOQR. &c. om. wardher.

71) DR. &c. bunden.

72) K. &c. vitne.

73) ENO. &c. böte XL marker (NO. &c. böte samuleð) halft konungenom oc halft stadhenom &c. LM. (28. &c.) böte XL. mark konugenom oc stadhenom Oc samuledhis thet han köpte eller salde, fföre then skuldh at alle skulu göra thera köp j köpstadenom Eengin &c.

74) D. sami lagh. tho taki &c.

75) D. badhe saköre. ok swa thet som köptis eller sældis. fore &c.

76) C. om. thet. CENOQS. &c. add. ther.

77) S. &c. om. ther. BCEKNOQR. &c. som.

78) S. &c. oc.

79) S. &c. köp scal i köpstadenom vara, badhe &c.

80) NO. &c. köpstadenom. E. 49. köpstadhun.

81) DR. &c. vara.

82) BCDEKNOQ. &c. sic. S. &c. köpstadzmannom. R. &c. stads manna. AEHIPX. &c. köpmanna.

83) DENO. &c. sic. ABCHIKPORSX. &c. add. ok ther siin (K. 20. som) köp göra (BK. 20. göras, at in K. scalpro mutatum in göra). Cfr. not. 73 supra.

84) D. om. ok — annarstads.

85) Q. add. annars stads, oc ey.

86) ENO. &c. landheno Enghin &c.

87) KP. &c. annorstads. R. &c. androm stadhom. S. &c. nokrom stadhom androm.

88) 49. &c. bonde som å landeno boor.

89) ELMNO. &c. om. nokra handa köp. S. thet fælådhe ær æller annat i stadhenom ath han &c.

90) BCDEKQR. &c. köpinscap.

i stadhenum,⁹¹⁾ fælsædhe⁹²⁾ ella⁹³⁾ (^{94)hwat thet⁹⁵⁾ ær,⁹⁶⁾ (^{97)at han (^{98)skal thet ther⁹⁹⁾ ater (^{100)vtsælia i stadhenum ok¹⁾ manga,²⁾ widher bot som för³⁾ war⁴⁾ sakt. Hwilken⁵⁾ i (^{6)thæsso maleno eig orkar botum, gange til ærw-dhes (^{7)ep̄ter thy tilbör.}}}}}}

XXIII.

Hwilken man⁸⁾ andrum gör skadha a sino⁹⁾ godze medh¹⁰⁾ wilia, swasom¹¹⁾ (^{12)annar bygger¹³⁾ vndir ok annar offwan a,¹⁴⁾ (^{15)ok thæs¹⁶⁾ godz¹⁷⁾ vndir ær,¹⁸⁾ (^{19)hwat thet hælzt²⁰⁾ ær²¹⁾ (^{22)salt ella klædhe, fordærffwas²³⁾ (^{24)aff (^{25)them²⁶⁾ offwan a bygger, ok æru²⁷⁾ twæggia manna witne til, at han honum then skadhan giorde (^{28)eller swa storan, (^{29)böte honum (^{30)allan}}}}}}}}}

- 91) D. add. *swa som*. R. &c. add. *som*.
 92) 21. &c. *fænadhe*. E. &c. add. *kledhe*.
 93) DELMNO. &c. add. *nokot annat*.
 94) ELMNO. &c. om. *hwat thet ær*.
 95) D. 104. add. *helzt*.
 96) BC. &c. sic. A. ar. D. add. *j. swa mato*.
 97) 19. post lacunam (vide not. 1 pag. 197) hic iterum incipit.
 98) LM. 106. *wil thet j stadhenom* (M. *stadium*) *sælia eller vthmanga widir* &c.
 99) BCKQRS. &c. om. *ther*.
 100) S. &c. *sælia*. DENO. &c. *sælia oc wtmanga. widher* &c.
 1) BS. &c. *eller*.
 2) BCKQRS. &c. *wtmanga*. 64. *mångla*.
 3) CEQ. &c. om. *för*.
 4) BDELMNORS. &c. *ær*.
 5) ELMNO. &c. *Then*. K. &c. add. *som*.
 6) S. &c. *tæssom maalom*.
 7) ENO. &c. om. *ep̄ter thy tilbör*. BCS. &c. *som til bör*. K. 20. *som til bör*. DLMQR. &c. *som för ær* (Q. &c. *war*) *sakt*.
 8) DLMS. &c. om. *man*. C. &c. add. *som*.
 9) D. 98. *hans*.
 10) D. 21. add. *sinom*.
 11) LMS. &c. om. *swasom*. DLNO. &c. add. *ther*.
 12) L. &c. *een*. M. *then ene*. BCKQ. &c. *annor bygning ær vnder oc annor* &c.
 13) Xa. *bygning ær*.
 14) ELMNO. &c. *ofuantil*. R. &c. om. *a*.
 15) LM. 106. (28. &c.) *swa at then* (106. *han*)

- faar skadha a salt eller klædhe, eller a nokro andro sino godze, som vnder bygger aff them ther ofwan til bygger böte* (M. &c. *böte*) *honum ater allan skadhan som han honom giordhe, æn tweggia manna witne æro til, Dyl han ther fore, oc æro ey witne til, dylly æpter thy honom skadhin witis, Falz* &c.
 16) S. &c. *thera*.
 17) 27. &c. add. *som*.
 18) 21. *byggher*.
 19) 23. &c. *fordarffwas salt eller klædhe eller huat thet helzt ær fordarffwas* &c.
 20) S. &c. om. *hælzt*.
 21) BC. &c. sic. A. ar.
 22) D. om. *salt ella klædhe*. ENO. *kledhe eller annat. forderffwas fore hans scul ofuan til bygger böte* &c.
 23) S. &c. add. *thet*.
 24) 44. Xa. &c. *för hans skuld* (Xa. add. *som*) *owan* &c.
 25) D. *thes wegnæ. som ofuan till byggir. böte honum ater allan skadhan. vm tueggia mannæ witne æra till. Sigher han sik. honum then skadhan ey hafua giort. oc ey æra witne till. wæri thet. ep̄ter* &c.
 26) B. &c. add. *som*.
 27) BQS. &c. *ær*. RS. &c. add. *ther*.
 28) S. &c. om. *eller swa storan*.
 29) Q. om. *böte — giordhe*.
 30) S. &c. *ater allan then skadhan han fik, ællir wæri sik medh edhe æpter* &c.

skadhan ater.³¹⁾ (³²Dyl (³³han³⁴⁾ at han honum eig then skadhan giordhe, ok æru eig witne til, ella³⁵⁾ bar³⁶⁾ a taken, væri sik epter thy³⁷⁾ honum saken³⁸⁾ witis.³⁹⁾ (⁴⁰Fælz han at edhenum, fælles⁴¹⁾ til⁴²⁾ sakenne.⁴³⁾ Orkar han⁴⁴⁾ eig (⁴⁵then skadhan ater giælda,⁴⁶⁾ lösi han⁴⁷⁾ medh ærwdhe sino widher malsæghandan (⁴⁸som honum skuld gaff. §. 1. (⁴⁹Nw kan thet aff⁵⁰⁾ wadha tilkoma⁵¹⁾ ok eig medh⁵²⁾ wilia, böte tha honum⁵³⁾ hwarn⁵⁴⁾ fiærdha pæning⁵⁵⁾ (⁵⁶aff (⁵⁷skadha hans, ok æ⁵⁸⁾ fullan edh⁵⁹⁾ epter thy honum skuld giffs.⁶⁰⁾ (⁶¹Fælz han at edhenum, (⁶²fælles til sakenne;⁶³⁾ orkar han⁶⁴⁾ eig botum,⁶⁵⁾ gange til ærwdhes (⁶⁶som för ær sakt.⁶⁷⁾ (⁶⁸Vm then (⁶⁹skadha man gör andrum⁷⁰⁾ (⁷¹i skipum eller annarstads,⁷²⁾ wari lagh samu.⁷³⁾

31) 29. Xa. add. then (Xa. add. som) han hanum gyordhe. E. add. æn tueggia manna withne æru til. Oc. NO. add. æn — till (ut E.) at han giordhe honom then skadan.

32) NO. 43. Æru witne ey till oc hin dyll sik haua giort honom then skadan. dyli effter &c.

33) E. hin sik hafua giort honum then skadhan. dyli epter &c.

34) R. &c. add. thet.

35) K. 34. add. oe.

36) BK. &c. add. oc.

37) P. om. thy.

38) DENO. Xa. &c. skadhin. P. 87. add. giffs ella. S. &c. add. giffs oc.

39) BCKQ. &c. gifs til.

40) R. &c. om. Fælz — sakenne.

41) Q. &c. add. och.

42) S. &c. ath.

43) L. &c. sakinna. BIM. &c. sakena. D. nidhergielidit. S. &c. add. oc ath bot som för ær sakth.

44) S. om. han.

45) D. &c. om. then. LM. &c. botum gange til ærfwodhis fore malsæghandanom &c.

46) BCKQS. &c. gifua.

47) ENOR. &c. thet.

48) DENO. 43. om. som — gaff.

49) ENO. &c. Thimar thet (E. rec. man. supra lineam add. af; NO. &c. add. medh) wadha oc &c.

50) S. &c. medh.

51) BKQ. &c. koma. LM. &c. wara til komit (M. komen).

52) BCKQR. &c. aff. D. add. hans.

53) BCKQS. &c. om. honum. ELMNS. &c. add. ather.

54) S. &c. skadhan medh hwar.

55) CDNO. &c. add. ater.

56) ENO. &c. om. aff skadha hans.

57) S. Tribus foliis abscissis sequentia desunt usque ad verba kost oc ey annars vidher both &c., cap. 34: 2.

58) LM. &c. add. medh.

59) DENO. 43. edhin. 30. wadhe edh.

60) P. &c. giffs.

61) LM. &c. om. Fælz — sakenne.

62) D. göris ther vm. som för &c.

63) BI. &c. sakena. R. &c. sakinna.

64) O. 27. om. han.

65) BCKQ. &c. add. tha.

66) BCEKNOQ. &c. om. som — sakt.

67) C. add. nv.

68) ENO. 43. Gör man adhrum skadha a skipum &c.

69) BR. &c. man scatha gör &c. CKLMQ. &c. man athrom gör skatha j &c.

70) R. &c. om. andrum.

71) B. &c. om. i — annarstads.

72) R. &c. annarstadh.

73) C. add. ther vm som för er sakt. KQ. &c. add. som för ær sakt.

XXV.

Hwilken¹⁾ win (²⁾later falt miæta³⁾ medh stopum (⁴⁾ella vpstinger⁴⁾ vtan foghatans ok⁶⁾ radhmanna⁷⁾ (⁸⁾witu (⁹⁾ella orloff, böte thre marker til (¹⁰⁾threskiptis (¹¹⁾malsæghandanum, konungenum ok stadhenum,¹²⁾ ok haffwi forgiort fatet,¹³⁾ (¹⁴⁾ok thet taki¹⁵⁾ konungen ok stadhen enskylt.¹⁶⁾ §. 1. Sæl¹⁷⁾ han¹⁸⁾ thet¹⁹⁾ dyrane²⁰⁾ æn thet sat²¹⁾ war,²²⁾ (²³⁾wari (²⁴⁾samu (²⁵⁾brut ok bætring.

XXVI.

Hwilken²⁶⁾ man win, hwaria handa win thet hælzt ær, myodh²⁷⁾ ella (²⁸⁾andra²⁹⁾ drykkia,³⁰⁾ wil medh (³¹⁾mato ella stopom falt³²⁾ haffwa,³³⁾ sighi til foghatanum ok³⁴⁾ borghamæstaromen,³⁵⁾ (³⁶⁾widher³⁷⁾ bot som (³⁸⁾för ær

XXV = BjR. 38: pr, 1.

- 1) DENO. &c. add. man. LM. &c. *Nw kan nokor man wiin vpstinga oc meth stopum vthmæta vtan &c.*
- 2) E. hafuer falt medh &c.
- 3) HI. &c. mæta. NO. &c. om. h. v. BCKQ. &c. löpa. D. &c. vtmæta.
- 4) ENO. &c. om. ella vpstinger.
- 5) DR. &c. vpstinga.
- 6) BCK. &c. eller.
- 7) D. &c. borghamæstaræ.
- 8) R. &c. vitzskap. LM. &c. om. witu ella. 30. minne böte &c.
- 9) ENOQ. &c. oc. P. &c. om. ella orloff.
- 10) 30. Xa. &c. tveskiptis konungenom &c.
- 11) BCKQ. &c. om. malsæghandanum — stadhenum.
- 12) LM. &c. add. at han salde thet olof-wandis.
- 13) 23. &c. viinfathet. 36. Xa. add. æller tunnonæ.
- 14) BCKLMQ. &c. om. ok. D. &c. konungenum oc stadhenum &c.
- 15) BCKQ. &c. harvi.
- 16) ELMNOR. &c. om. enskylt.
- 17) DR. &c. add. oc.
- 18) LM. 106. man.
- 19) 30. stopet.
- 20) ELMNR. &c. dyrare.
- 21) I. fath.
- 22) ENO. &c. wardher.
- 23) D. böte samuledh badhe fat oc pæringa.
- 24) BCEKNOQ. &c. lagh samu (pro samu — bætring).
- 25) 56. Xa. lagh, sãm före ähr sachtth. LM. &c. lagh, Oc æ kwa som wiin myödh &c. (cap. 26).
- 26) ENO. Thæn man som (E. add. medh, at h. v. lineola inducta est) wiin miød &c. D. Uill oc nokor wijn. myödh. eller adhra drykke medh stopum &c.
- 27) R. &c. miödh. 46. &c. add. tysth öl.
- 28) Xa. Tydskt ööl (pro andra drykkia).
- 29) 30. add. dyra.
- 30) C. drykkier. Q. &c. drykker. DEKMO. &c. drykke. N. &c. drykkio.
- 31) NO. &c. maatom. LM. &c. om. mato ella.
- 32) M. fal. K. fullt.
- 33) ENO. &c. add. huat drykke (NO. 59. dryk) thet helst ær.
- 34) E. &c. om. ok.
- 35) LM. &c. radhmannomen. 46. &c. add. och rådmän.
- 36) LM. &c. om. widher — sakt. BCKQ. &c. som för ær sakt. vm boot (C. om. boot) thera at &c. D. at the thet sætin. eller böte han som för ær sakt. Oc alle drykke sculu sætias foghatenum &c.
- 37) 52. &c. add. 3 mrch (74. &c. mark).

sakt,³⁹) at the thet (⁴⁰falt gören,⁴¹) ok⁴²) (⁴³sæti thet⁴⁴) æ foghatanum nærwarande ella hans vmbudzmanne.⁴⁵)

XXVII.

All⁴⁶) mat,⁴⁷) som⁴⁸) til win, (⁴⁹myödh (⁵⁰ella trampno öl⁵¹) ok⁵²) andra⁵³) drykkia⁵⁴) höra,⁵⁵) skulu⁵⁶) mærkias för æn⁵⁷) aff⁵⁸) them mætz ella⁵⁹) sæls,⁶⁰) ok (⁶¹takes aff them⁶²) ther til satter wardher⁶³) eet⁶⁴) ella tw,⁶⁵) swa mang⁶⁶) han widher thorff.⁶⁷) Ok engin⁶⁸) (⁶⁹sin dryk, win ella myödh eller (⁷⁰hwat thet ær, medh krusom ella (⁷¹andre mato mæti,⁷²)

XXVII, cfr. BjR. 38: 2.

- 38) ENO. &c. sakt ær at &c.
 39) 26. &c. add. III mark.
 40) LM. &c. sætin, oc æ skal foghotin nær wara eller hans æmbitzman. ENO. &c. sæthin — wara (ut L.) tha thet setz eller nokor a hans wegna.
 41) C. &c. göra.
 42) Q. &c. om. ok.
 43) BCKQ. &c. sætin. R. &c. sætis. 49. Xa. &c. æ skall fogten närwara, thå thet sættz eller någor å hans wägne.
 44) BCKQ. &c. om. thet.
 45) DR. &c. embezmanne. 23. &c. budhi. 29. add. widher both sun for ær sakt.
 46) B. &c. Alla. R. &c. Alt. 46. Xa. &c. Alla the mætho som viin, miöd, trampn öl, och andrad rickia schula medh mäta, thet schal wara räth stadz mæth, och engin krwss eller annath mæth, utan the äre iæmkath vedher statz stop, och gör (Xa. Stadhsens Stoop. Görs) ther medh ena march schada &c.
 47) Q. &c. mata. BCK. &c. mato.
 48) DLM. &c. om. som.
 49) E. 71. om. myödh ella.
 50) BCDEKLMNOQ. &c. om. ella. R. &c. om. ella trampno öl.
 51) CKLMQ. &c. trampnöl. DEO. &c. trafna öl. B. 30. tramöl. 26. &c. traffven öl.
 52) BCEKNOQ. &c. eller.
 53) D. add. thylica.
 54) DEMO. &c. drykke. CNQ. 92. drykio.
 55) DLM. &c. om. höra. BCKQ. &c. bör.
 56) CQ. &c. scal.
 57) LM. &c. add. nokot.
 58) BCKLMQ. &c. medh.
 59) D. add. medh them nokot.
 60) 49. &c. add. med stadzens merke och mæth.
 61) DR. &c. takas. LM. &c. take then ther (21. til) satter &c.
 62) ENO. &c. add. som.
 63) D. war. R. &c. vardh.
 64) 27. add. stadzens math.
 65) E. Rec. ut videtur man. in marg. add. stop. BCDEKNOQR. &c. add. eller. LM. 106. add. maat aff them eller (M. add. oc).
 66) M. &c. margh. R. &c. add. maat.
 67) 40. &c. add. aff them sama matom.
 68) D. &c. add. scal.
 69) LM. &c. skal sælia nokon dryk medh &c. ENO. &c. nokot aff thenna drykkiom medh &c. BCKQ. &c. dryke (C. &c. drike) sithan viin medh krusum. eller hwat thet ær eller medh athre mato &c.
 70) D. adhra drykke. medh &c.
 71) ER. &c. andro mathe. LM. 106. androm matom, utan medh them ther ræt æro likat widh (M. til) the rætto mattona som stadhenom til hörir., Hwa annarledhis gör, oc wardher han ther medh fangin (106. funnen) a farske &c.
 72) K. 42. miætin. DR. &c. mata. ENO. &c. sæli.

vtan the (⁷³ræt æru⁷⁴) ok likadh widher⁷⁵) (⁷⁶samu matona;⁷⁷) görs annarledhis, ok wardher⁷⁸) funnen (⁷⁹a færseke gærning, (⁸⁰ok (⁸¹gör⁸²) ther medh enna marka skadha, göris (⁸³ther medh som⁸⁴) (⁸⁵andrum falsarom;⁸⁶) (⁸⁷wardher thet⁸⁸) wiit honum, (⁸⁹göris (⁹⁰ther medh⁹¹) som vrskilz i konungx balkenum (⁹²vm annat falz. (⁹³Gör han ther minne skadha medh, gange ther vm⁹⁴) som annar thiuffnadher.

XXVIII.¹⁾

Hwilken²⁾ (³som gifwer wanmato⁴) a⁵⁾ wine, böte thre marker pæninga⁶⁾ til threskiptis (⁷malsæghandanum, konungenum ok stadhenum. Fore wanmato a⁸⁾ myödh böte⁹⁾ ena mark¹⁰⁾ (¹¹til thræskiptis (¹²malsæghandanum, ko-

XXVIII, cfr. BjR. 38: 2.

73) ENO. &c. *wari forlikat widh stadzens matho. Huar thet gör oc wardher &c.*

74) D. *warin.*

75) R. &c. *add. the.*

76) 30. &c. *stadzsæns matha.* 49. Xa. &c. *stadzens mätth. D. the rättæ stazins matto. Gör nokor annarledhis æn nu ær sakt. oc wardher ther medh funnin &c.*

77) BKQR. &c. *sic. AHIP. matono. C. mator. 21. 99. X. mateno. Cfr. nott. 71, 73, 76 supra. R. &c. add. som stadhenom tilhöra.*

78) 99. X. *add. han. R. &c. add. medh.*

79) 59. X. &c. *med färska &c. BCKQ. &c. wither falska gerning. gör &c.*

80) D. *om. ok — skadha.*

81) R. 95. *görs ther medh enna marka skadhi.*

82) LM. &c. *add. han.*

83) DELMNOR. &c. *medh honum. som &c.*

84) BCDKNOQR. &c. *add. medh.*

85) LM. &c. *för ær sakt, Witis thet honom, wari ther om lagh som för ær sakt j &c. 30. then nikt eller bysman falska som standher j &c.*

86) EXa. &c. *falskarom. D. add. vm han gör ther medh eennæ marka skadha. ENO. &c. add. Eller.*

87) D. *Uitis thet honum. wæri sik. som &c. 46. Xa. &c. om han och humpar (Xa. plumpar) några drickio, och warder ther medh*

lagliga funnen, å färska gærning, (Xa. om. å färska gærning) göris tha medh honom som i konungx balckenom vrskilz j allo mättho som om annath falz.

88) P. 59. *om. thet.*

89) ENOXa. &c. *wæri sik som för (NO. om. för) ær sakt (pro göris — konungx balkenum).*

90) R. &c. *medh honom som &c.*

91) B. *om. medh.*

92) DELMNOR. &c. *om. vm — thiuffnadher.*

93) BCKQ. &c. *om. Gör — thiuffnadher.*

94) 48. 99. X. *mäd.*

1) 48. *invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.*

2) ENO. &c. *add. man.*

3) LM. 106. *wannatto gifwer aff wiin &c.*

4) 60. *oräth mätto.*

5) DENOR. &c. *aff.*

6) BCDEIKLMNOQR. &c. *om. pæninga.*

7) BCKLMQ. &c. *om. malsæghandanum — stadhenum.*

8) DELMNOR. &c. *aff.*

9) DLM. &c. *om. böte.*

10) P. *add. ok.*

11) B. *om. til. R. &c. om. til — stadhenum. D. &c. om. til — sakt.*

12) I. &c. *om. malsæghandanum — stadhenum. BCEKLMNOQ. &c. om. malsæghandanum — sakt.*

nungenum ok stadhenum som för war¹³⁾ sakt. Fore (¹⁴wanmato¹⁵⁾ a¹⁶⁾ trampno öl¹⁷⁾ böte¹⁸⁾ siex öra (¹⁹til thræskiptis. Fore (²⁰wanmato a²¹⁾ (²²swænst öl (²³böte (²⁴til thræskiptis (²⁵som för²⁶⁾ war sakt thre öra.²⁷⁾

XXIX.

Hwilken (²⁸man som²⁹⁾ nokot³⁰⁾ wil aff thæssom³¹⁾ fornæmpdo³²⁾ dryk-
kiom sælia medh tunnóm,³³⁾ han skal alstingz³⁴⁾ them vp i³⁵⁾ sprund³⁶⁾
fylla, ok i swænskom tunnóm mæta. Hwar³⁷⁾ som³⁸⁾ annarledhis sæl,³⁹⁾
(⁴⁰wardher til wnnen⁴¹⁾ medh twem⁴²⁾ mannum, böte siæx marker til thre-
skiptis (⁴³malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, ok haffwi forgiort thet

13) R. &c. ær.

14) R. &c. om. wanmato a.

15) E. 49. wanmath.

16) BDELMNO. &c. aff.

17) BCKLQ. &c. trampnöle vel trampnöl.
DEMNR. &c. trafñ öl. 40. &c. traffvin-
öle. 34. &c. trauenöl. 19. &c. tramöl.
29. 44. trampöl. 30. tystööl.

18) DLMNOR. &c. om. böte.

19) DLMR. &c. om. til thræskiptis.

20) BCKQ. &c. om. wanmato a.

21) DELMNOR. &c. aff.

22) DX. &c. svenskt. ELMNOR. &c. suen-
sko öle.23) CK. &c. om. böte. LM. &c. om. böte —
sakt. D. thre öræ thettæ bötis alt till
thræskiptis. som för ær sakt.24) B. om. til — sakt. R. &c. III öre oc
som för ær saght.

25) CEKNOQ. &c. om. som — sakt.

26) P. til foren.

27) BC. &c. sic. A. ora.

28) CE. &c. om. man. D. 88. om. man som.

29) BKLMQR. &c. om. som.

30) E. &c. om. nokot.

31) DENO. &c. thennæ.

32) BCKLMQX. &c. fornæmpdom. ENO. &c.
fornemda. LM. 106. add. stykkiom eller.

33) M. 92. tunno.

34) BDIKNOQ. &c. alzstingis.

35) P. &c. vndi.

36) DELMNOR. &c. sprundit.

37) ENO. &c. Then.

38) DLM. &c. om. som.

39) LM. &c. gör. BCEKNOQRX. &c. add. oc.

40) LM. 106. böte VI mark til thræskip-
tis om (M. æn) han wardher ther til
wnnin medh twem mannom oc thet som
saalt war, thet (M. om. thet) taki ko-
nugen oc stadhin, Wiin, myödh pos-
walk, trafñööl oc aldra (M. andra) han-
da drykkia, skulu sælias æpter thy the
æro, oc satte wardha oc ey dyrare, Een-
gin &c. D. böte sæx marker till thræ-
skiptis. oc hafui forgiort thet han sælde.
thet taki konungen oc stadhin eenskylt.
vm han wardher ther till wnnin medh
tueggia mannæ witnom. Alle drykke. huat
thet ær wijn. myödh. trafñ öl. pusaualk.
eller annat. sculu sælias. epter thy the
godhe æra. oc the sætte wardha. oc ey
dyrare. Engin ma oc trafñöl. pusaualk.
eller adhræ thylica drykke. medh stopum
wt mæta. eller skenkia till salu. vtan bya-
men sialfue. Huilikin man ey later löpa
sin dryk. som han sætter wardher. huat
thet ær wijn. myödh. eller adkre drykke.
hafui forgiort fatith. eller huat thet ær.
oc medh sæx marker fore olydhnæ. Oc
ther ma han engom tunnóm aff sælia. v-
tan han thet kunnoghadhe. a. radhstof-
wne tha thet sættis. at swa mykit för
forthingath war. oc thet seal han halda
medh sinom edh. tha thet sættis. Huar
æmmarledhis &c.

41) R. &c. bundin.

42) R. &c. VI.

43) BCEKNOQR. &c. om. malsæghandanum
— stadhenum.

han salde, (⁴⁴ok thet⁴⁵) taki⁴⁶) konungen ok stadhen enskylt.⁴⁷) §. 1. (⁴⁸Stopet aff (⁴⁹gutnisko öle ok thæs like skal sælias⁵⁰) fore twa pæninga; trampno öl⁵¹) (⁵²ok thæs like fore thre pæninga; posawalk⁵³) (⁵⁴ok thæs like fore fyra;⁵⁴) (⁵⁵win ok⁵⁶) myödh⁵⁷) epter thy⁵⁸) (⁵⁹thet got ær⁶⁰) ok eig dyrane.⁶¹) (⁶²Engin⁶³) ma trampno öl⁶⁴) (⁶⁵ok (⁶⁶tholika drykkia⁶⁷) medk stopom mæta⁶⁸) vtan (⁶⁹siælfwe byamæn. §. 2. (⁷⁰Hwilken⁷¹) (⁷²win (⁷³ok aldra handa⁷⁴) drykkia later eig⁷⁵) löpa (⁷⁶a sama dagh⁷⁷) (⁷⁸the satte wardha,⁷⁹) haffwi forgiort faten⁸⁰) (⁸¹ok (⁸²drykken som satter wardh,⁸³)

44) BCKQ. &c. om. ok. ENOR. &c. konun-
genom och stadhenom.

45) P. om. thet.

46) Q. taker.

47) ENO. &c. om. enskylt.

48) ENOXa. &c. om. Stopet — fore fyra. Xa.
om. hanc §. 28. &c. wiin myod pusawalk
thrafnöl oc alla handa drykke sculu sæl-
ias epte thy the æru oc wardha sætte oc
ey dyrare ængin &c.

49) 85. godt swensko. 60. &c. suensktöl.

50) C. sætias.

51) BC. &c. trampnöl. Q. tramnöd. R. &c.
trafn öl. 26. &c. traffvinöl. K. &c. tramp-
öl. 30. tysöl.

52) I. 69. om. ok thæs like.

53) C. pasawalk. Q. Pasawalks öd.

54) BCIKPQR. &c. add. pæninga.

55) 30. myödhastopet for VIII pæningha,
engin &c.

56) CENOXa. &c. om. ok.

57) ENOXa. &c. add. oc alle adhre drykke
selis.

58) P. 98. om. thy.

59) 44. Xa. &c. the godhæ ære.

60) ENO. 43. add. oc epter thy thet sath
wardher. 56. Xa. &c. add. och epter ty
the sættias.

61) ENR. &c. dyrare.

62) Xa. om. Engin — byamæn. 29. om. quae
in hoc capite sequuntur.

63) R. &c. add. man.

64) BCKLQ. &c. trampnöl. EMNOR. &c. trafrn
öll. 26. &c. traffvinöl. ELMNO. &c. add.
pusawalk.

65) LM. &c. eller andra tholka (37. tydзка)
&c. K. &c. om. ok tholika drykkia. ENO.
&c. eller nokot annat öll wthskenkia medh

stopom vthan sielfue byamen. Hulkin man
som ey lather löpa (N. &c. köpæ) sina
drykke wiin miodh oc annat tholikt som
han warder setther kafui forgiort fatidh
eller huat thet ær oc medh siex &c.

66) Q. thes like medh stopom sælia oc to-
liga drykke vtan &c.

67) C. drykker. M. &c. drykke. P. 48. dryc-
kio.

68) BCKLM. &c. sælia.

69) HILMR. &c. sic. BCKQ. &c. om. siælf-
we. APX. &c. siælfwer byaman. Cfr. notk.
40, 65 supra.

70) LM. &c. Ær nokor then som wiin eller
annan dryk later &c.

71) R. &c. add. man sin dryk som.

72) 44. Xa. &c. man som ey lather köpa (Xa.
löpa) sina dryckia, wiin, miod oc annat
tolkit som han wardher satther om sam-
ma dagh. (Xa. om. om samma dagh) haff-
ui forgiort fatet eller huad thet ær, oc
VI &c.

73) BCKQ. &c. eller athra drykkia (CKQ.
drykke) &c.

74) HI. andra handa. 30. andra wthlænds-
ska.

75) BCKQRXa. &c. add. falt.

76) BLM. &c. om. a sama dagh. K. &c. sa-
ma the &c. Q. swa som the &c.

77) BCLM. &c. add. som.

78) I. tha. LMR. &c. han ær (R. &c. var-
dher) satter, kafwi &c.

79) C. murdho.

80) BCKLMQR. &c. fatith.

81) R. &c. ælla hwat thet ær. oc til VI &c.

82) LM. 106. ther medh VI mark til thre-
skiptis fore olydhnona.

83) B. &c. war.

ok medk siæx⁸⁴) marker fore olydhnona.⁸⁵) Ok (⁸⁶aff thy ma (⁸⁷han engom⁸⁸) tunnom⁸⁹) sælia,⁹⁰) vtan tha thet sættis⁹¹) han thet⁹²) saghde a radhstuw at swa (⁹³mykit forthingat⁹⁴) ær,⁹⁵) ok thet skal han halda⁹⁶) medk sinum edhe. (⁹⁷Hwar annarledhis gör, böte som för war⁹⁸) sakt.

XXX.¹)

Mædh första²) skipum mogho (³alle gæste in til stadhin⁴) ok landet⁵) koma,⁶) (⁷liggia ther ok köpslagha,⁸) epter thy i laghbokinne nu⁹) sigx.¹⁰)
 § 1. Engin gæstir ma vp a land¹¹) fara (¹²eller ridha (¹³köp at drifwa el-

84) 36. Xa. thre.

85) C. olydhkone. Q. olydona. R. &c. thryz-scona.

86) BKQ. &c. om. aff. R. &c. ther ma &c. C. tha ma &c. Xa. ther må han ingom aff sælia, vtan han thet &c. ENO. (56. &c.) ther ma han engom tunnom af sælia. vtan han sagdhe för a radkstufuonne tha thet sattis Ath swa mykit war fore thingath oc thet scal &c. LM. 106. (37. &c.) ther (106. thet) ma han enga tunno aff sælia vtan han sighi thet a radstowo tha thet war sath at swa mykylt war thingat, (M. &c. forthingat) oc göri ther sin edh epter.

87) B. ængen kan i tunnum &c.

88) C. &c. engen. CKQ. &c. add. j.

89) R. &c. add. af.

90) C. add. ther aff.

91) BCKR. &c. sattes.

92) BCKQ. &c. om. thet.

93) C. thingat war sua mykit ok &c.

94) BKQ. &c. thingat.

95) BKQR. &c. war.

96) R. &c. add. tha the thet sætia.

97) ELMNO. &c. om. Hwar — sakt.

98) BCDKQR. &c. ær.

1) 57. 81. habent hoc caput una cum quatuor sequentibus in principio libri SkB.

2) BDENOR. &c. första. M. 21. förstom.

3) LM. 106. geste til stadhin koma oc ther köpslagha &c.

4) E. om. stadhin.

5) BX. &c. lanz. Q. add. leggja, oc.

6) ENO. &c. add. oc.

7) QBCK. &c. j læghe (B. laghe) oc ther köpslaga &c.

8) Xa. add. och vth fara åth senasto Wära Frw Dagh then ytersta närmer Michiels mässone, och köpslaga.

9) ELMNOR. &c. om. nu.

10) E. staar. LM. &c. scrifvat staar. 29. Xa. add. Hwilkin egh vil tha borth fara (Xa. eigh thå bort far) böthe furathighi mark til tveskiptis (Xa. threskiptis) konungenom oc stadhenom, vtan han komber ther epter swa senth ath han egh borth maa fara eller han aff vedhhers nödh kan ey borth koma oc thet vithi fathoghen (Xa. Foghaten) ok radkmennene görlika hvru ther vm ær. 60. (100.) add. Och wtfara åth senaste wår frw dagh närmera Michelsmesso, huilcken will ei tå borth fara, böte 40: mark: til tueskiptes konunge och staden wthan han kommer ther efter så seenth att han ei borth fara kann, Eller han för waders nöde kan ei borth komma, Och thett skal fougten och rådmenn ransaka görliga och weetha hvro ther om är. 58. fere eadem habet man. paullo rec. in inferiori margine addita. Cfr. not. 35 pag. 212.

11) DELMNO. &c. landet. 46. 47. landzbygdena.

12) D. oc ther köpslagha eller ther giold in mana &c.

13) B. 33. ther sin köp driva &c. ENO. &c. at göra nokot (NO. 43. nokor) köpp eller &c. LM. 106. ther köpslagha, eller nokor geld in kræfia, widher hans XL.

ler skuld¹⁴) mana, widher (¹⁵boot XL. marka (¹⁶konungenum ok stadhenum (¹⁷til tweskiptis, (¹⁸ok (¹⁹ther giffwis malsæghandanum aff sæx marker, ok²⁰) forgiort thet han (²¹köpir eller²²) sæl eller (²³in manar, (²⁴konungenum ok stadhenum enskylt,²⁵) æn han²⁶) wardher (²⁷medh twem manum²⁸) ther²⁹) til wnnin. §. 2. En aff konungx radhe skal in³⁰) til³¹) stadhin³²) koma (³³i twem timum (³⁴vm arith, först³⁵) vm pingisdagha,³⁶) annan³⁷) vm sancta iacobs dagh,³⁸) allum³⁹) gæstum ok byamannum ræt skipa innan⁴⁰) fiurtan⁴¹) dagha (⁴²epter thet⁴³) han haffwer⁴⁴) rættin⁴⁵) sitit.⁴⁶) En aff ærchebiscops⁴⁷) (⁴⁸capitulo skal tha (⁴⁹in til stadhin koma medh them sama⁵⁰) aff konungx radhe⁵¹) (⁵²allum ræt skipa (⁵³gæstum ok byamannum, aff⁵⁴)

mark til thræskiptis, oc ther aff taki malsæghandin VI mark, Oc ther medh hafwi gestin forgiort &c.

14) ENO. &c. add. jn.

15) E. 71. XL marker &c. DNO. &c. sinæ fyriritighi marker.

16) 27. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba ær læriþh kladhe &c., cap. 33: pr.

17) E. &c. om. til tweskiptis. BCKQ. &c. enskytt. ther &c.

18) DENO. &c. om. ok. Xa. om. ok — til wnnin.

19) DENOR. &c. tho gifuis malseghandenom ther aff &c.

20) EINOX. &c. add. hafui. D. add. ther hafui giestin.

21) CDENO. &c. köpte eller salde.

22) LMR. &c. om. eller.

23) DENO. &c. in manadhe. LM. &c. inkrafwer.

24) DLM. &c. thet taki konungen oc stadhin.

25) ELMNO. &c. om. enskytt.

26) DLM. &c. giestin.

27) LM. &c. ther til wnnen medh twægga manna witnom Een &c.

28) BD. &c. mannum. C. witnom.

29) BCKPQR. &c. om. ther.

30) BCKQ. &c. om. in.

31) N. om. til. LM. 106. j.

32) BCKQ. &c. stokholms.

33) 36. tysuar vm aret. 46. Xa. &c. om. arith en tid eller tyswar.

34) LM. &c. hwart aar.

35) DLM. &c. om. först. ENO. swa som a (NO. om. a) första dagh. R. &c. Första dagh.

36) R. &c. add. dagh.

37) DLM. &c. oc.

38) D. add. at. ELMO. &c. add. at han skal. N. &c. add. oc han skall.

39) LM. &c. om. allum.

40) BCKQ. &c. i.

41) BD. &c. fioghortan vel fyughortan. 46. &c. 12.

42) LM. &c. ther æpter at han &c.

43) Q. &c. thy. R. 95. at. CEQ. 36. add. at.

44) DLM. &c. add. fore. ENOXa. &c. add. fore them.

45) DELNOXa. &c. rættenum.

46) ELMNO. &c. add. Oc.

47) BCDKQPQ. &c. ærkebiscopsens. LM. &c. biscops.

48) 48. chapelaner. BKQ. &c. wegna medh them kunungx rættin haver. allum &c.

49) D. medh honum till stadhen. koma. at allom &c. LM. &c. medh honom koma, oc the badhe skulu byamannom oc gestom, ræt skipa aff kofmannom &c.

50) ENO. &c. om. sama.

51) ENO. &c. add. at.

52) 46. &c. både lektom och lärdom rätt skippa, the sich ey lata annars atth rätte nöya, såä schal göras j hwartt biscopdöme.

53) Xa. både Lektom och Lärdom, the sich eigh låta annars åth rätte nöghia (pro gæstum — aff faa).

54) BCKQ. &c. om. aff.

hoffmannum⁵⁵) (⁵⁶ok klærkum ok aff⁵⁷) andrum⁵⁸) landz mannum⁵⁹) (⁶⁰the kunno eig⁶¹) ræt aff faa, (⁶²epther thy⁶³) för war⁶⁴) sakt; (⁶⁵ok swa⁶⁶) göri hwar biscoper i sino biscops döme.⁶⁷)

XXXI.¹)

Alt²) thet godz, (³som klædhe⁴) ok annat tholikt,⁵) gæste ok byamæn⁶) in⁷) til stadhin föra, thet mogho the ater⁸) bort föra at saklöso, (⁹æn (¹⁰the thet eig¹¹) sælia fa.¹²) §. 1. (¹³Wil nokor thet bort föra som (¹⁴ætande eller drikkande ær, thet ma han eig¹⁵) vtan foghotans¹⁶) ok radhmanna or- 67

55) B. 33. *hofmanna svennum.*

56) HI. &c. om. *ok.* 35. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba *gotzenth (sic) han fördhe* &c., cap. 33: 5.

57) BLM. &c. om. *aff.* DE. add. *allum.*

58) C. om. *andrum.*

59) BCKQXa. &c. add. *som.* DELMOR. &c. add. *ther.* N. add. *thet.*

60) 23. &c. *Jnnan XIII dagha the hava ræthhin sithit efte ty for lagt* (72. *sagdt*) *ær ok swa* &c.

61) BDEKNOXa. &c. add. *ellas vel ellers.* C. add. *ællighens.* LMQXa. &c. add. *annars.*

62) BKQ. &c. *som för* &c. DELMNO. &c. om. *epther — sakt.*

63) CR. &c. add. *som.*

64) RC. &c. *ær.*

65) D. *Samuledk göri* &c. ML. &c. *Samuledis göris j hvario biscops döme.*

66) BK. &c. om. *swa.*

67) B. *döme*, om. *biscops.* 29. Xa. add. *novum caput: Nu koma skip* &c.; vide *Addit. D. 3. 58. 60. 61. 66. idem huio capiti adnectunt.*

1) DELMNO. ac multi recc. codd. connectunt hoc caput cum proxime antecedente. 48. omiſſis verbis *Alt — drikkande ær* connectit postea sequentia cum capite proxime antecedente; at hæc lineis inducta sunt.

2) 29. Xa. ita habent hoc caput: *Alth thet gooz til stadhen komber thet skal ther vp skipas ok sælias ok engin havi thæs wald nakrom orloff giua thet gotz ater borth föra* (Xa. vel *thet året bortföra*) *Dirmis nokor thæs* (Xa. om. *thæs*) *thet borth föra æller noghot ther aff havi*

thet sama forgiorth ok böte fivratihi mark ok taki halfth aff hvario konungin ok stadhin (Xa. om. *taki — stadhin*) *foghotin ok radhmænne* (Xa. *Rådhmænne*) *læti thet* (Xa. add. *Skip*) *äter föra til stadhi* (Xa. *Stadhen*) *ok skipherran thæs sama skipsins böte fyratihi mark til tvæskiptis* (Xa. *threskiptis*) *som för ær sacth ok taghi malsæghandin aff hvario thæsse both til tio marka* (Xa. *Boot tije Marker*).

3) LM. &c. om. *som — tholikt.* D. *ther gieste oc byamen in till stadhen föra. klædhe oc annat thölikit. thet mogho* &c.

4) 46. &c. add. *och spetzerj.*

5) BCEKNOQRX. &c. add. *som.*

6) I. *byaman.*

7) ENO. &c. om. *in.*

8) LM. &c. om. *ater.* I. add. *faa ather.*

9) BDQ. &c. *vm.* K. 42. *oc.* LM. (106.) *thet godz som æta maa, eller driikka, maa engin vthföra vtan foghotans ok* (M. *eller*) *bymanna wilia eller orloff widher XL. marka sak, oc thet medh som han bort förir, Oc ther aff gifwi malsæghandanum* &c.

10) BKQ. &c. *thet ey sælia faar.*

11) P. om. *eig.*

12) R. &c. add. *ij stadhenom.* DENO. &c. add. *Æn.*

13) BKQ. &c. *före* (KQ. &c. *förer*) *han noghot bort thet atande* &c. D. *ætande goz oc drikkande ma* &c.

14) ENO. *ætka ma ella driikka thet ma* &c.

15) D. &c. add. *bort föra.*

16) E. &c. add. *oc borghamestara.*

loff, widher boot¹⁷⁾ XL. marker, (¹⁸the thet föra, konungenom ok stadhenom (¹⁹til twæskiptis,²⁰⁾ ok ther giffwis²¹⁾ aff malsæghandanum tio marker; fore thy at²²⁾ (²³the skulu pröwa²⁴⁾ hwat²⁵⁾ thet ma²⁶⁾ wara vtan almoghans skadha eller eig.²⁷⁾

XXXII.

Nv föra gæste ok²⁸⁾ byamæn klædhe in til stadhin (²⁹ok landit, (³⁰tha skal thet³¹⁾ rætfærdhugt wara ok langleek³²⁾ sin halda epter thy³³⁾ tilbör³⁴⁾ ok fordhum plæghadis;³⁵⁾ ok then thet³⁶⁾ förir,³⁷⁾ han skal (³⁸then man wara³⁹⁾ ther medh som thet aff honum köpir. (⁴⁰Findz nokor then annat klædhe förir,⁴¹⁾ (⁴²hwat handa klædhe thet hælst ær, fælle⁴³⁾ aff i pæningo-

17) ENO. &c. om. boot. D. &c. sina.

18) BCKQ. &c. om. the thet föra. R. &c. oc thet the bortföra &c. 23. &c. ok thet medh, han bort fördhe &c.; ita potissimum legendum esse videtur. D. oc hafui forgiort thet han bort före &c. ENO. &c. oc thet medh som the bort föra. Thy ath &c.

19) R. &c. om. til twæskiptis. BKQ. &c. enskylt. ther &c. C. enskylt ok thet the bort föra kununge ok stathenom. ok ther &c. D. enskylt. ffor thy at foghatin oc borgharæmestara sculu &c.

20) Xa. add. och hafwi forgiort thet medh som the bort föra.

21) BCKQ. &c. gifs.

22) HIXa. &c. om. at.

23) 23. &c. fogothen ok radmæn skulu &c. BKQ. &c. thet ma pröuas &c. C. thet scal pröfuas för. huat &c.

24) ENOXa. 43. add. vndhir sik.

25) R. &c. huru.

26) LM. &c. kan.

27) 29. Xa. add. novum caput: Nw komber viin ok miödher &c.; vide Addit. D. 4.

28) LM. &c. eller.

29) LM. &c. eller. 19. Xa. &c. om. ok landit.

30) D. 104. thet scal rætfærdhugt &c.

31) E. 89. om. thet.

32) BC. &c. sic. A. lanleek.

33) ELMNO. &c. add. som.

34) K. &c. til bær.

35) 61. add. och wltfara ätth senaste wår frw dagh närmera michels messo kuilken ey wil tä borth fara bötte 40 mrk til treskiffes konungen och staden wtan han kommer ther effler så seenth att han ey bortt må fara eller han aff weders nödk kan ey borth koma, och thet weta fougten och rådmæn görliga huro ther om är. Ista errato hoc loco esse inserta manifestum est; cfr. not. 10 pag. 209.

36) P. om. thet.

37) R. &c. före.

38) 46. Xa. &c. konom varda clädith veder (Xa. vnder) sama namn som &c.

39) D. &c. waræ. LM. &c. wardha.

40) ENO. &c. Ær kledith ikke swa j langleek sinom tha scal aff slas j pæningomen swa mykit som ther (NO. &c. thet) ær minna oc styntra. ella taki &c. Xa. År klädhet — styntra (ut N.) eller stäkre. LM. &c. Ær klædhit ey swa rætfærdhukt, tha fellis aff j pæningomen swa mykyt som brister j klædheno at thet werra ær, eller taki thet konungen oc stadhin oc ther til bötd (M. &c. böte) XL. marker konungenom oc stadhenom, ther man &c.

41) K. &c. före. R. 95. köpir. 72. add. för annadh. och.

42) C. &c. huario handa. R. &c. kwaria handa. D. &c. huat, om. handa.

43) D. &c. fellis.

men⁴⁴) epti thy klædhit⁴⁵) mindra⁴⁶) ok styntra⁴⁷) ær til⁴⁸) æn thet halda⁴⁹) skal,⁵⁰) ella taki thet konungen ok stadhin enskytt,⁵¹) ok böte⁵²) (⁵³malsæghandanum, konungenum ok stadhenum XL marker. Ok (⁵⁴ther man klædhe köpir,⁵⁵) ther⁵⁶) skal han⁵⁷) (⁵⁸lata stryka,⁵⁹) ella⁶⁰) haffwi (⁶¹som han köpt haffwir. §. 1. Samu⁶²) lagh wari vm alt annat som⁶³) (⁶⁴man (⁶⁵förrir til stadhin,⁶⁶) (⁶⁷salt ok⁶⁸) krydhe⁶⁹) ok hwat (⁷⁰man förrir⁷¹) til stadhin ok landit ella hwat thet ær, vtan ther hittis⁷²) inbundit⁷³) fals medh,⁷⁴) (⁷⁵tha skal thet⁷⁶) bötas⁷⁷) som (⁷⁸för ær sakt, ok gotzit siælfst brænnis.⁷⁹) Hwar⁸⁰) thetta⁸¹) köpir, antingia⁸²) klædhe eller annat nokot⁸³) vtan som⁸⁴) nw ær sakt, böte XL marker⁸⁵) konungenum ok stadhenum enskytt,⁸⁶) (⁸⁷war-

XXXII: 1, cfr. BjR. 38: 5.

- 44) BCK. &c. *pæningum*. D. add. *oc wardeno*. 46. &c. add. *aff hvarie alin*.
 45) D. *thet*.
 46) D. &c. *minnæ*.
 47) 23. &c. *stakkottare*.
 48) BCDR. &c. om. *til*.
 49) 23. &c. *wara*.
 50) D. *sculde*.
 51) ENO. &c. om. *enskytt*.
 52) DENO. 80. add. *ther till*.
 53) BKQ. &c. *.XL. marker til threskiptis. Ther &c. Xa. til threskiptis (pro malsæghandanum — stadhenum). 29. Xa. konungenom ok stadhenom fyratyghy mark ther til ok giwi malsæghandenom tio mark ther aff*.
 54) ENO. &c. *then som kledit köpir han skal thet latha &c. 30. Alt thet clædhe som föræs til stadenom thet seal stryka lates ther som man thet köper eller haffue then scadhen som fangith haffuer*.
 55) BR. 95. *köpe*.
 56) HILMX. &c. *thet*.
 57) DLMP. &c. *man*. BCDEKQR. &c. add. *thet*.
 58) LM. &c. *ther lata stryka som han thet köper eller &c.*
 59) 44. &c. *inserunt glossam: Thet är. Han skall målat wth ått rygghen medh en tråd; quibus 40. &c. qui haec calci capitis subiiciunt, add. och pröffwa huru många alnar thett holler*.
 60) R. &c. *ok*.
 61) M. &c. *han som köpt &c.*
 62) D. &c. *Sami*.
 63) D. &c. *ther*. ELMNOR. &c. *thet*.
 64) BKQ. &c. *til stathen föræs. salt &c.*
 65) DR. &c. *före*. LM. &c. *in j landit förir. vtan ther findz inbundit &c.*
 66) DENOR. &c. *landet*.
 67) C. &c. om. *salt — stadhin*.
 68) Q. &c. om. *ok*.
 69) 50. X. &c. *krydder*.
 70) DENOR. &c. om. *man — hwat*.
 71) BK. &c. *före*.
 72) NO. &c. *finnes*. 80. Xa. *synes*.
 73) 56. &c. *inblandatt*.
 74) C. add. *huat thet er salt elles krydde*.
 75) ENO. &c. *wari j samu laghom vm bothena som sakt ær, Fins ther fals medh tha scal gotzeth (NO. &c. add. sielfft) brennas*.
 76) DLMR. &c. *ther fore*. Xa. add. *pröffwas och*.
 77) BKQ. &c. *pröuas*.
 78) 46. Xa. &c. *sagt är*.
 79) CBDHIMPRX. &c. *brennas*.
 80) CLM. &c. add. *som*. R. &c. add. *som ok*.
 81) LM. &c. om. *thetta*. CDEKNOQR. &c. *thet*. B. &c. *ther*.
 82) LM. &c. om. *antingia*.
 83) BCDEIKNOQR. &c. om. *nokot*.
 84) I. om. *som*.
 85) E. add. *Malsæghandanum*.
 86) ELMNO. &c. om. *enskytt*. Q. &c. add. *oc*.
 87) CDLMX. &c. *æn han warther*. R. &c. *vm han vardker tilbundin medh &c.* ENO.

dher han⁸⁸) til wnnin (⁸⁹medh (⁹⁰twiggia manna witnum. (⁹¹Hwem thetta witis, antingia at⁹²) han haffwer thetta⁹³) köpt ella salt, ok⁹⁴) ær⁹⁵) eig witne⁹⁶) til, wæri sik medh⁹⁷) siæx (⁹⁸manna edhe; fældz han⁹⁹) at edhenum, (¹⁰⁰wari (¹ther vm lagh²) som förra war³) sakt. (⁴Sama lagh (⁵haffwi alle⁶) andre köpstædhi,⁷) æ hwar tholiket⁸) sæls eller köpes.

XXXIII.

Nv tha foghotin ella⁹) hans vmbuzman¹⁰) haffwir i skipum köpt (¹¹ok takit thet (¹²honum hugnas, (¹³epter thy¹⁴) (¹⁵vrskils i skipmala balkenum, tha skulu gæste,¹⁶) hwadhan the hælst¹⁷) komne¹⁸) æru, sit godz (¹⁹a klædhe husit²⁰) skipa ok föra alt i²¹) sænder,²²) ok i engin annan stadh, swa som²³) klædhe,²⁴) læræpt, krydhe²⁵) (²⁶ok²⁷) aldra handa spisseri,²⁸) thwal, koparrök ok (²⁹annur tholiken³⁰) thing, ok³¹) alt thet sou ma bæras³²) til

&c. æn til æru tuegghia manna withne.
Withis thet homum ath &c.

- 88) DLM. &c. add. ther. B. add. thet.
89) 21. om. quæ in hoc capite sequuntur.
90) BD. &c. inem mannum. Hvem &c.
91) LM. &c. Witis thet nokrom at &c.
92) BK. &c. thet.
93) BCKQ. &c. om. thetta. ELMNO. &c. thet.
D. swa. R. &c. klædhit.
94) D. add. ther.
95) BCDEKLMNOQR. &c. æru.
96) CR. &c. witnen.
97) E. om. medh.
98) L. mannom, falz &c.
99) K. 93. om. han.
100) ELMNO. &c. böte som sakt ær.
1) BKQ. &c. om. ther vm.
2) Q. add. samu.
3) BCDKQR. &c. ær.
4) CLPR. &c. samu. DM. Sami. BEKNOQXa.
&c. om. Sama — köpes.
5) CR. &c. havin. LM. &c. wari j allom androm köpstadhun &c.
6) D. om. alle.
7) DIX. &c. köpstadhi.
8) D. thylikit.
9) KQ. &c. oc.
10) K. vmbuzmæn. DELMNOR. &c. æmbuzman. 29. Xa. &c. æmbuzmæn.

- 11) LM. 106. eller. CDR. &c. om. ok takit.
12) ENO. &c. han wil epter thy som sigz j &c.
13) D. oc thekkis. som wrskils &c.
14) BCKLMQ. &c. add. som.
15) BKQ. &c. skils. LM. &c. framledhis (M. &c. framdeles) sigz Tha &c.
16) CENO. &c. add. æ.
17) ENO. &c. om. hælst.
18) BCKQR. &c. om. komne.
19) ENO. 43. vppa. R. &c. i. 46. Xa. &c. j huss föra.
20) BKMPR. &c. klætha huset. CDELNOQ. &c. klethes huset. M. add. op.
21) DENO. &c. om. i.
22) L. 106. add. vpskipa oc föra.
23) LM. &c. add. ær. 27. post lacunam (vide not. 16 pag. 210) ab h. v. iterum incipit.
24) E. 40. om. klædhe.
25) 41. X. &c. krydder.
26) ENO. &c. kopar. rökilse. oc alla handha spidzari. alt thet &c.
27) P. add. andra.
28) K. add. oc.
29) LM. 106. annat tholikt, oc &c. CR. &c. annan thölikan thunga alt &c. D. &c. annat thölikit alt &c.
30) B. &c. tholik.
31) BKQ. &c. om. ok.

ok (³³aff, ok *thet*³⁴) (³⁶lata scriwa för æn *ther* nokot *aff*³⁶) sæls. (³⁷Skipar han³⁸) *thet* eig *vp*³⁹) som nw ær sakt, ella later *thet*⁴⁰) eig scriwa, böte XL marker konungenum ok stadhenum. Lönir⁴¹) han⁴²) nokot vndan, ok⁴³) wardher *ther* fangen⁴⁴) *medh*, *haffwi*⁴⁵) forgiort *thet* han vndan lön-
te,⁴⁶) (⁴⁷ok böte⁴⁸) XL marker (⁴⁹konungenum ok stadhenum som för ær⁵⁰)
sakt. §. 1. Alt win *thet*⁵¹) (⁵²the⁵³) föra,⁵⁴) skal (⁵⁵i stadzens⁵⁶) kællara⁵⁷) sælias ok *ther*⁵⁸) inskipas (⁵⁹ok scriwas, ok i engom andrum stadh.⁶⁰)
Aff *thessom*⁶¹) fornæmpdo,⁶²) som (⁶³klædhe, win ella⁶⁴) hwat *thet* ær,⁶⁵)
skal⁶⁶) (⁶⁷husa legha⁶⁸) gifwas⁶⁹) epter gamblum stadhga.⁷⁰) (⁷¹Hwar⁷²)
bort far för æn (⁷³han *haffwer* husalegho⁷⁴) vtgiffwit, böte XL marker ko-
nungenum ok stadhenum. §. 2. (⁷⁵Salt ok⁷⁶) (⁷⁷annar thunge⁷⁸) (⁷⁹som gæ-
ste föra, skal *vp*⁸⁰) skipas i openbara⁸¹) gatubodher⁸²) (⁸³ok *ther* sælias,

- 32) BKQ. &c. *bæra*. M. *bætras*. D. *föras*. 56) LM. 106. om. *stadzens*.
33) LM. 106. *fraan*, *thet* &c. 57) DLMR. &c. *kiellarom*.
34) BKQ. &c. om. *thet*. 58) BKQ. &c. om. *ther*.
35) ELMNO. &c. *scal alt scrifuas* &c. 59) 49. 88. *doch för vpskriffwas*. Aff &c.
36) Q. add. *bærs* eller. 60) R. &c. add. *Ok*.
37) LM. &c. *Then ey skipar sit godz vp*
&c. 46. &c. *tagx* eller *säls* *ther* *aff* *nä-*
gith *förra*, och *skippas* *thet* *op* *för* *æn*
thet *schriffwath* *är*, eller *lather* &c. 61) LM. &c. *thesso*.
38) ENO. &c. *man*. 62) BCEKNOQ. &c. *fornæmpdom*.
39) CR. &c. *aff*. 63) LM. &c. *ær* *klædhe* oc *wiin* &c.
40) B. &c. om. *thet*. 64) ELMNO. &c. *oc*.
41) B. 33. *löne*. D. add. *oc*. 65) LM. &c. add. *ther*.
42) R. &c. add. *ok*. 66) L. add. *han*.
43) BKQ. &c. om. *ok*. 67) BK. 34. *husa legho giva*.
44) D. &c. *funnen*. 68) CELMNOPR. &c. add. *aff*.
45) L. *Hafver*. 69) 46. &c. add. *ther* *thet* *wardher* *inlagth*.
46) ENOR. &c. *lönir*. 70) CLM. &c. add. *ok*.
47) LM. &c. *konungenom*, oc *ther* *til* *medh*
XL *marker*, *Alth* &c. 71) D. *ffar* *nokor* *bort*. *för* &c. LM. &c.
48) DENO. &c. *medh*. *then* *som* *medh* *henne* *far* *borth* *för* &c.
49) BCDEKNOQR. &c. om. *konungenum* ok
stadhenum. 72) CENORX. &c. add. *som*.
50) Q. &c. *war*. 73) CBKLMQ. &c. *husa legghan* (LM. 106. *hon*)
51) D. *ther*. LM. &c. *som*. R. &c. add. *som*. *ær* *wt* *gifuin*. böte &c.
52) P. om. *the*. ELMNORXa. &c. *gesthe*. 23.
&c. *j* *stadhen* *föres*. 74) DENOR. &c. *husæleghonæ*.
53) DELMNO. &c. add. *till* *stadhen*. R. &c.
add. *i* *stadhin*. 75) LM. &c. *Alt* *godz* *som* *geste* *til* *stadhin*
54) ELMNO. &c. add. *thet*. *föra*, oc *hwat* *thet* *helst* *ær*, *thet* *skal* &c.
55) ENO. &c. *inskipas* *j* *stadzens* *kellara* oc
ther *sælias* *Aff* *thessom* &c. 76) DNO. 43. add. *alder*.
77) 46. Xa. &c. *annor* *tolckin* *ting* *schulo*
(Xa. om. *schulo*) *sælias* *i* &c. 74. &c. *an-*
nat *tungt* *godz* *som* &c.
78) IX. &c. *tinghe*.
79) D. &c. om. *som* *gæste* *föra*.
80) CELMNOR. &c. om. *vp*.
81) NO. &c. *openbarom*.
82) ENO. &c. *gathubodhom*.

ok i engom kællarum ella bakbodhum. §. 3. (⁸⁴Thæsse fornæmpdo, som⁸⁵)
 68 klædhe,⁸⁶) lærept ok (⁸⁷annor tholiken,⁸⁸) skal (⁸⁹helum (⁹⁰stykkium ok⁹¹)
 helum⁹²) hundradhum sælias, ok⁹³) engum⁹⁴) stuwum ella alnum;⁹⁵) (⁹⁶spis-
 seri helum dusinum; salt (⁹⁷helum læstum; vtan han ær⁹⁸) fateker⁹⁹) ok
 haffwer minna, tha¹⁰⁰) skal thet alt i¹) sænder sælias; (²vtan the³) aff gut-
 lande æru,⁴) them⁵) loffwas skippundum⁶) salt sælia⁷) (⁸ok minna eig. En-
 gin ma⁹) annarledhis¹⁰) köpa.¹¹) Hwilken¹²) annarledis¹³) sæl,¹⁴) ok war-
 dher (¹⁵til¹⁶) wnnen medh (¹⁷twæggia manna witnum, böte XL marker ko-
 nungenum ok stadhenum (¹⁸til twæskiptis, ok (¹⁹haffwi forgiort thet²⁰) han
 salde;²¹) (²²aff (²³thæsse boot giffwes malsæghandanum tyio marker. (²⁴Sa-
 ma lagh wari vm then som²⁵) köper, æn²⁶) han köpstadz man ær. Bonde²⁷)

83) 46. 103. om. ok ther sælias.

84) CKQR. &c. thessen. B. thessen. D. Thet-
tæ fornemda goz. som &c. LM. 106. Then-
na fornemda godz swa som &c.

85) ELM. &c. add. ær.

86) M. 36. add. oc.

87) LM. &c. annat tholikt.

88) BKQ. &c. tholik vel thölik. D. thylikin.

89) Xa. om. helum stykkium ok.

90) Xa. hundradum och halfvum, helum
Styckiom, och eigh Stufvum &c.91) BCDELMNOQR. &c. sic. AHKPX. &c. om.
ok.

92) D. om. helum.

93) C. &c. add. j.

94) D. &c. ey.

95) R. &c. haluom. 74. 75. halfuom duszi-
nom. ENO. &c. add. oc.

96) LMP. &c. om. spisseri helum dusinum.

97) 46. Xa. &c. halfvom lestom och (Xa. el-
ler) helom, vtan &c.

98) DENO. &c. see. LM. &c. wari.

99) DB. 36. fatöker vel fatögher. CEHIKL
MNOPQR. &c. fatiker vel fatiger.

100) BCDEKLMNOQR. &c. tho.

1) BDEKNO. &c. om. i.

2) ENO. &c. Tho lofwas them af gotlandhe
æru sælia skippundom salt oc ey minna
Engin &c. 40. om. vtan — boot aff gæ-
stenum (§. 6.).

3) DLM. &c. them.

4) LM. &c. om. æru.

5) B. the. D. om. h. v.

6) LMR. &c. skippund.

7) CKMQ. &c. sælias.

8) R. &c. om. ok — köpa.

9) BCDEKLMNOQ. &c. add. och.

10) 23. &c. add. aff thöm.

11) M. om. köpa. L. 106. add. eller sælia
Spedzeri skal helum dosinom sælias. M.
&c. add. Spitzeri &c. ut L.

12) LM. Hwa. CQ. add. ok.

13) K. annarledh. B. 20. annorleth.

14) M. om. sæl. LM. &c. add. æn nu ær sakt.

15) R. &c. tilbundin.

16) LM. 106. add. thes.

17) BCKLMQ. &c. twem mamum böte &c.

18) BCDEKLMNOQ. &c. om. til twæskiptis.

19) ER. &c. om. haffwi — salde.

20) K. om. thet.

21) LMNOXa. &c. add. konungenom oc stadhe-
nom. CD. &c. add. kununge ok stathenom
til twesciptis.22) 46. &c. om. aff — marker. E. malse-
ghanden taki ther aff X marker. NO. &c.
tho taki malsæghenden thar aff X mar-
ker.23) DR. &c. thessom botum. LM. &c. then-
na XL. mark take malsæghanden &c.24) BCEILMNQR. &c. Samu. DK. Sami. 29.
Xa. om. Sama — wiste.

25) LM. &c. ther.

26) BCKQR. &c. vm.

27) ELM. &c. Bëndher.

ok²⁸) (²⁹annar tholiken³⁰) (³¹i thæsso maleno, böte thre marker, ok taki ater pæninga sina³²) (³³han medh köpte,³⁴) ella³⁵) wæri³⁶) (³⁷thre marker medh siælfsins edhe at han eig aff them³⁸) laghum wiste. §. 4. Nw kan gæsten nokrom byamanne³⁹) fa sit godz (⁴⁰at han skal thet at⁴¹) honum sælia, (⁴²sæntiggia lönlika ella⁴³) openbarlika⁴⁴) i⁴⁵) sinne gatubodh, (⁴⁶helum stykkiom ella⁴⁷) halffwm⁴⁸) (⁴⁹lærept,⁵⁰) spisseri helum dusinum eller halffwm eller huru han (⁵¹widher komber, (⁵²salt⁵³) pundum⁵⁴) (⁵⁵ella huru han (⁵⁶widher komber, medh them köpenskatteum⁵⁷) ella andrum,⁵⁸) winter ella somar,⁵⁹) hwat⁶⁰) han⁶¹) instædhis⁶²) ær⁶³) ella eig;⁶⁴) (⁶⁵wardher han⁶⁶) til wnen medh (⁶⁷twæggia manna witnum,⁶⁸) böte gæsten⁶⁹) XL marker

28) HI. om. ok. B. &c. eller.

29) ELMNO. &c. andhre tholke.

30) D. thylikin.

31) B. 33. om. i thæsso maleno. R. &c. böte III mark samuledhis i thæsso maleno. ok &c.

32) BKQ. &c. add. aff them. D. add. the. ENO. &c. add. som.

33) CLMR. &c. om. han medh köpte.

34) K. &c. köper. NO. &c. köpslagade.

35) LM. &c. oc.

36) KQ. &c. add. the.

37) DLMNO. &c. sik medh &c. B. sik i thesso maleno medh &c.

38) B. thessum.

39) ENO. &c. manne.

40) Q. om. at han skal.

41) BCDEKLMNOQR. &c. sic. AHIPX. &c. om. at.

42) LM. &c. om. æntiggia. R. &c. om. æntiggia — halffwm.

43) M. add. oc.

44) M. &c. opinbara. CDXa. &c. add. klædhe. ELMNOXa. &c. add. swa som kledhe.

45) Xa. innan.

46) Xa. Styckium eller alnum.

47) LM. 106. oc.

48) P. add. eller huru han vydherkomber Wm, at verba eller — vydherkomber rubra linea sunt inducta.

49) Q. &c. om. lærept — halffwm. NO. &c. om. lærept — andrum.

50) DLM. &c. add. helom hundradhom. eller (L. 106. oc) halffuom.

51) LM. &c. kan widher koma.

52) BKQ. &c. om. salt — widher komber.

53) CLM. &c. add. helom.

54) LM. &c. add. eller halffvom. DEXa. add. helom. eller halffuom.

55) DELMXa. &c. om. ella — andrum.

56) CR. &c. kan wither koma.

57) BCKR. &c. köpinscap.

58) DLM. 106. add. vm.

59) ENOXa. &c. add. j stadhenom eller vtan. eller. D. add. æ.

60) 54. Xa. &c. hwar. N. 43. add. stadin.

61) DELMNOXa. &c. giestin. BKQ. &c. thet.

62) CKNQR. &c. Instathes. B. instath. 30. &c. j stadenom.

63) HI. &c. om. ær.

64) Xa. icke. C. add. ok. 46. &c. add. ð huru thet gotzith vendis, och.

65) LM. &c. böte — stadhenom æn han wardher ther til wnin medh twem mannom, oc hafvi &c.

66) BCKQR. &c. om. han. CDENOR. &c. add. ther.

67) BEKNOQ. &c. twem mannum. böte &c.

68) 56. &c. add. e huaria kanda thätt helstt ðr sãm han till sãlu læeth.

69) DN. &c. om. gæsten.

konungenum ok stadhenum,⁷⁰⁾ ok haffwi forgiort thet han til salu leet,⁷¹⁾ ok (⁷²then som (⁷³sælia skulde böte LXXX.⁷⁴⁾ marker (⁷⁵pæninga (⁷⁶som för war⁷⁷⁾ sakt, (⁷⁸ok⁷⁹⁾ taki⁸⁰⁾ malsæghanden ther aff XX⁸¹⁾ marker. §. 5. Eig magho⁸²⁾ gæste (⁸³sin köpenskap⁸⁴⁾ (⁸⁵ella sit godz i andra stadh⁸⁶⁾ (⁸⁷ella a⁸⁸⁾ land, ella (⁸⁹i nokra⁹⁰⁾ marknadha⁹¹⁾ föra lata⁹²⁾ (⁹³ella⁹⁴⁾ thet ther sælia, vtan han⁹⁵⁾ (⁹⁶haffwi forgiort (⁹⁷godzet thet⁹⁸⁾ han⁹⁹⁾ fördhe,¹⁰⁰⁾ ok¹⁾ medh²⁾ XL marker konungenum ok stadhenum enskylt,³⁾ æn⁴⁾ til æru twæggi manna witne, ok malsæghanden taki ther aff tyio marker. §. 6. Nw kan nokor (⁵finnas then thet⁶⁾ a therra wæghna gör,⁷⁾ (⁸i marknadhum (⁹ella (¹⁰vtan marknadha, æntiggia¹¹⁾ medh¹²⁾ wærdhørum ella redhum¹³⁾ pæningum, hwat han skal¹⁴⁾ haffwa ther¹⁵⁾ batan aff ella eig, böte LXXX marker ok alt thet han medh foor,¹⁶⁾ badhe sit ok gæstens,¹⁷⁾

70) CR. &c. add. *enskytt.*71) LM. &c. add. *konugenom oc stadhenom.*72) D. *byamannen som thet sælia &c.*73) ML. &c. *salde böte &c.*

74) 36. XL. 72. Xa. 40.

75) BCDIKLMR. &c. om. *pæninga.* ENOQ. &c. om. *pæninga — sakt.*76) LM. &c. *konugenom oc stadhenom, oc &c.*77) CBDKR. &c. *ær.*78) NO. &c. *tho.* 29. &c. om. *ok — marker.*79) E. add. *tho.*80) A. Loco litt. *i forte rec. man. scriptae antea e, ut videtur, scriptum fuit.* D. om. *taki.*

81) Xa. 10.

82) CR. &c. add. *ok.*83) ENO. &c. *sith gots eller köpinschap j &c.*84) 20. &c. *köpinskat.*85) D. &c. om. *ella sit godz.*86) DE. &c. *stædhi.* LMO. &c. *stædker.* N. *stæder.*87) 27. &c. om. *ella a land.*88) DELMNO. &c. om. *a.*89) BCKQ. &c. om. *i.* 23. &c. *til.* E. &c. om. *i nokra.*90) NO. &c. om. *nokra.*91) LM. &c. add. *föra eller.*92) CDR. &c. om. *lata.*93) EKNO. &c. *oc.* D. *ther at sælia &c.* LM. &c. *at thet skal ther sælias.*94) ENO. 80. add. *latha.*95) ENO. &c. om. *han.*96) Q. *wili forqöra &c.*

97) 35. post lacunam (vide not. 56 pag. 211) hic iterum incipit.

98) BKQR. &c. om. *thet.*99) LM. &c. add. *thiit.*100) 30. *sændhe eller medh for.*1) LM. 106. add. *ther.*2) Q. 34. *a.*3) ELMNO. &c. om. *enskytt.*4) R. &c. *vm.* LM. 106. add. *ther.*5) K. &c. *than finnas than a &c.*6) BQR. &c. om. *thet.*7) ELMNO. &c. add. *antygghia.*8) C. *Jnnan marknathe eller wtan marknathe.*9) 46. &c. *haffui förgiorth gotzith och å 80 march, och gæstin 40 march som för &c.*10) ENO. &c. *annarstadz medh &c.*11) DLM. &c. om. *æntiggia.*12) C. *a.*13) BDQ. &c. *retho.* CK. &c. *redha.* ELNO. &c. om. *h. v.*14) D. om. *skal.*15) ENO. &c. add. *nokra.*16) LM. 106. *fördhe.*17) 74. &c. add. *tagi Konungenn och Staddenn Enskytt.*

ok (¹⁸boot aff gæstonum som för ær¹⁹) saght, æn²⁰) til æru (²¹twæggia manna witne, ok malsæghanden taki (²²ther aff tyio²³) marker (²⁴som för war²⁵) sakt. §. 7. (²⁶Findz²⁷) nokor²⁸) then²⁹) gæsta pæninga³⁰) til sin³¹) taker, at han skal (³²medh them i stadhenum³³) köpa gæstomen³⁴) godz³⁵) til handa, ok skal ther fore löön haffwa aff honum ella³⁶) eig, ok gör eig³⁷) (³⁸rættliket köp medh honum ok openbart, ella gör köp medh honum (³⁹for thy at⁴⁰) han skal⁴¹) saklös wara fore⁴²) brutum (⁴³i thæssu maleno, wari ther vm⁴⁴) som för war⁴⁵) sakt, badhe vm byaman⁴⁶) ok⁴⁷) gæsten, (⁴⁸æn (⁴⁹til æru (⁵⁰twæggia manna witne;⁵¹) (⁵²aff (⁵³thæsse boot (⁵⁴giffwis malsæghandanum XX⁵⁵) marker. §. 8. (⁵⁶Ok them manne⁵⁷) skuld giffs aff nokrom⁵⁸) thæssom fornempdom, (⁵⁹ok wardher eig tilbunden⁶⁰) som (⁶¹för war⁶²) sakt,

18) DELMNO. &c. *tho böte giestin som &c.*

19) BQR. &c. *war.*

20) R. &c. *vm.*

21) BKQR. &c. *tu witne &c.*

22) BCDEHIKLMNOQR. &c. *sic.* APX. &c. *hær tyio &c.*

23) DELMNOR. &c. *tyughu vel XX.*

24) BDEKLMNOQR. &c. *om. som — sakt.*

25) HCL. &c. *ær.*

26) DELMNO. &c. *Kan nokor fynnas. then &c. 46. Xa. &c. Gör och någor gårdh köp medh gæstom, antinge lönliga eller yppenbara, warj ther om &c.*

27) C. &c. *add. ok.*

28) BKQR. &c. *om. nokor.*

29) LM. &c. *add. ther.*

30) LM. 106. *godz.*

31) DLMNO. &c. *sik.*

32) LM. &c. *om. medh them. C. &c. ther medh j &c.*

33) M. *stadkum.*

34) BCDEKLMNOPQR. &c. *gestenum. HI. gæstom.*

35) L. 106. *medh.*

36) NO. &c. *add. oc.*

37) N. 43. *om. eig.*

38) E. &c. *rædhelikit. DOR. &c. rækelikit. LM. 106. oppinbara köp medh honom eller &c.*

39) CDELMNO. &c. *om. for thy.*

40) P. &c. *om. at.*

41) NO. 42. *om. skal.*

42) DELMNOXa. &c. *add. allum.*

43) ENO. &c. *om. i thæssu maleno.*

44) CKQR. &c. *add. sak. LM. &c. add. lagh. ENO. &c. add. lagh oc sak. Xa. add. Lagh och Boot.*

45) DCELMNOQXa. &c. *ær.*

46) CELNO. &c. *byiamannen vel bymammen. MR. &c. byamen.*

47) C. *add. sua vm.*

48) R. &c. *vm. LM. &c. om. æn — witne. ENO. &c. om. æn — marker.*

49) D. *witnen æra till. Nu gifs nokrum sculd. for thetta fornemda &c.*

50) B. 50. *tu witne &c.*

51) CLM. &c. *add. ok.*

52) LM. &c. *take ther aff malsæghanden &c. 46. &c. om. aff — marker.*

53) BKQ. &c. *the sak gifs &c. R. &c. the samu sak.*

54) C. *taki malsæghandin &c.*

55) MRXa. &c. *X.*

56) ENO. &c. *Gifs nokrom tholkin sculdh oc æru ey wikhne til som sakt ær. Weri sik medh &c. LM. &c. Nu gifs nokrom manne skuld at han hafwer nokot giort aff thy som nu ær sakt, wæri sik medh VI manna edhe, æn ey æro twæggia manna witne til, Falz &c.*

57) C. &c. *mannom.*

58) C. &c. *om. nokrom.*

59) KQR. &c. *om. ok — tilbunden. B. sakum. tha wære sik medh &c.*

60) CD. &c. *til munnen.*

61) D. 51. *sakt ær. wæri sik medh &c.*

(⁶³han skal sik wæria medh sisex manna edhe;⁶⁴) fælz han⁶⁵) at edhenum,⁶⁶) fællis til sakenne;⁶⁷) (⁶⁸orkar han eig botum,⁶⁹) gangi til ærwdhes (⁷⁰som för ær sakt fore konungenum ok stadhenum. §. 9. (⁷¹Engin⁷²) göri⁷³) höghra köp⁷⁴) medh (⁷⁵nokrom manne, (⁷⁶ella borghe⁷⁷) mera, æn⁷⁸) hans⁷⁹) 69 godz⁸⁰) rækker, widher⁸¹) boot som för ær⁸²) sakt; ok hwar⁸³) göri⁸⁴) skut epter thy⁸⁵) han⁸⁶) (⁸⁷köpenskap driffwer, widher boot (⁸⁸som⁸⁹) (⁹⁰ther vm skills.⁹¹)

XXXIII.

Allan¹) then köpenskap²) gæste, (³hwilke the hælzt æra, aff flandren,⁴) thyskalande,⁵) gutlande⁶) (⁷ella hwadhan the æru, (⁸skulu⁹) driffwa¹⁰) i landeno ok¹¹) stadhenum¹²) tha the ther koma,¹³) (¹⁴han skulu the¹⁵) driffwa¹⁶)

62) CX. &c. er.

63) CKQR. &c. tha veri sik medh &c.

64) R. &c. add. vm ey æru tvægga manna vitne til.

65) M. &c. om. han.

66) C. 33. add. tha.

67) LOR. &c. sakinna. BMN. &c. sakena.

68) 46. &c. om. orkar — stadhenum.

69) C. add. tha.

70) BLM. &c. om. som — sakt.

71) 29. 31. Xa. om. hanc §.

72) CDELMNO. &c. add. man.

73) BCKQR. &c. ma göra. D. scal göra.

74) C. add. eller qwinna.

75) D. adhrom. eller scal mera borghe. æn &c.

76) 46. &c. om. ella borghe mera.

77) BCMPR. &c. borghe. Q. borgar.

78) N. om. æn.

79) Xa. add. eghit.

80) BR. &c. add. til.

81) D. add. the.

82) R. &c. var.

83) 93. X. om. hvar. LM. &c. add. man.

84) ELMNO. &c. add. sith.

85) 30. add. som pænninghana rækkia ok.

86) DLM. &c. add. sin.

87) ENO. &c. köpslaghar widher &c.

88) B. XL. marker.

89) DLM. &c. add. för.

90) LM. &c. ær sakt.

91) CP. &c. vrskil. ENO. 59. sigz. D. sakt ær. 33. add. j konungz balkenom.

1) LM. 28. 37. (106.) Alla the köpslaghar som geste skulu hær i landeno driffwa tha the til stadhin koma, hona skulu the driffwa medh köpmannom (28. 37. thom bymannom) som the æro kompne til j stadhenom, oc medh engom bondum eller (28. 37. add. nakrom) androm mannom widher hvars thera XL. mark, oc thet (28. 37. add. forgiort) medh som han köpte eller salde, Thet skal man swa (28. 37. om. swa) vndersta j them köpinskap som the samu geste antiggia aff flander, thydzland, gotland, eller hwadhan the æro skulu hær &c.

2) ENO. &c. add. som.

3) D. huadhan. ENO. 43. sculu göra oc driffwa j landhenoc stadhenum. kuat the æru &c.

4) BCDEKNOQR. &c. flander. R. &c. add. af.

5) E. &c. tysklandhe. R. 20. thydhisland. P. &c. thyslande. NO. &c. add. eller.

6) E. &c. om. gutlande.

7) D. om. ella — æru. NO. &c. om. ella — koma.

8) E. om. skulu — koma.

9) C. add. the.

10) D. add. oc göra.

11) B. &c. eller. C. 33. j.

12) KQR. &c. köpstadhenom. BC. 33. köpstathumín.

13) BCKQ. &c. add. til. R. &c. add. til kafn.

14) R. &c. om. han. 46. Xa. &c. honom schula

medk (¹⁷köpstadz mannum¹⁸) ok engom androm, (¹⁹som bondom²⁰) ella²¹) androm,²²) widher (²³boot XL marka²⁴) ok²⁵) forgiort²⁶) thet (²⁷köpt ok²⁸) salt war.²⁹) §. 1. (³⁰Understandande i them köpenskap³¹) the skulu hær köpa,³²) som³³) smör, kopar, iærn, humbla,³⁴) talgh, siel,³⁵) skin warning³⁶) ok (³⁷andra handa godz,³⁸) thet³⁹) (⁴⁰skulu the köpa (⁴¹halfwm skipfundum⁴²) ok⁴³) helum⁴⁴) dikrom,⁴⁵) ok annarledhis eig,⁴⁶) (⁴⁷som⁴⁸) stykkiom kopar,⁴⁹) vtan then⁵⁰) som thet⁵¹) sæl⁵²) haffwer⁵³) (⁵⁴eig (⁵⁵mera, at⁵⁶) han⁵⁷) ma⁵⁸) honum⁵⁹) skipfund⁶⁰) vpfylla;⁶¹) ok (⁶²alt (⁶³a (⁶⁴wæghne

the göra medh borgarom och engom androm bondom, hoffmannom, munckom, eller prästom, eller någrom androm wedher &c.

15) D. add. göra oc.

16) ENO. &c. göra.

17) 26. skipmannom.

18) 34. add. tha the ther koma.

19) ENO. 43. om. som. R. &c. æntigia. BD. &c. om. som — androm.

20) 30. 43. add. æller hoffmannom. 46. &c. add. hoffmannom munckom, eller prästom.

21) C. &c. ok.

22) ENO. 43. add. mannom.

23) P. om. boot. ENO. &c. XL marka sak konungenom oc stadhenom oc hafui forgiort &c. D. .XL. mark. oc hafui forgiort thet som köpt eller sælt &c.

24) 43. Xa. add. konungenom oc staden.

25) 23. &c. add. haffui.

26) C. 34. add. alt.

27) ENO. &c. han köpte eller saldhe.

28) CKQ. &c. eller.

29) 45. &c. add. konunge och Staden. C. 64. add. sua. E. 52. add. Thet ær swa.

30) CDEHINORX. &c. sic. AP. &c. Understande. BKQ. &c. om. h. v. Cfr. not. 1 pag. 220. 46. &c. Och alth thet tesse fornemda gæste schula medh byamannom köpplaga, thet schal vara fullom skipfundom, fullom dekrom, fullom tymbrom, och ey stykkiom, hvarthe koppar eller anath, vtan &c.

31) BKQ. &c. köpstath. D. add. ther.

32) DLM. &c. add. swa.

33) LMNO. &c. add. ær.

34) LM. &c. om. humbla.

35) BE. &c. om. siel.

36) BCDEKLMNOQXa. &c. skinwærning. R. skipuærning. 41. &c. skinwarur.

37) CDELMNOR. &c. aldra handa vel allæhandæ.

38) NO. &c. add. Oc.

39) R. &c. om. thet. I. &c. tha.

40) Xa. skal vara fullom Skippundom, fullom Dekrum: Ock eigh Stykkiom, hvarthe Koppar eller annat. Cfr. not. 30 supra.

41) DELMNORXa. &c. helum. 80. Xa. heelom och haluom Skippundom och ey annorledes (Xa. add. såsom) stykkiom &c.

42) C. add. ok haluom dikrom. helom skipfundom.

43) 29. Xa. &c. om. ok.

44) Q. &c. halfuom.

45) 43. 64. add. oc halfuom. 49. 88. add. helom Timbrom.

46) CQ. 57. add. j thessom stykiom. DENO. &c. add. swa.

47) LM. &c. Ey skulu the köpa stykkiom &c. Q. 57. om. som stykkiom kopar.

48) 29. 31. Xa. add. tunnum hælum æller halfwm, æller.

49) BK. &c. om. kopar. C. &c. köper.

50) L. &c. han.

51) BCLMNORXa. &c. om. thet.

52) M. salde.

53) BCKLMQR. &c. havi.

54) BCDEKLMNOQRXa. &c. sic. AHIPX. &c. om. eig. 29. 31. Xa. mera. en ena thunno æller halfwa swa sum tva æller tree at (Xa. add. han) ma &c.

55) 49. 88. så mychit, att &c.

56) DLMXa. &c. sic. ENOXa. swa at. 28. Xa. &c. thet. ABCHIKQRX. &c. æn.

57) P. &c. om. han.

58) E. 64. kan. LMNOXa. &c. giter. NO. 28. add. ey.

59) C. om. honum. LM. add. ey.

60) 33. Xa. &c. add. medh.

waghenne ella pundara lata koma, ok ther wægha⁶⁶) som tilbör.⁶⁶) Hwar som⁶⁷) annarledhis köper ella sæl,⁶⁸) (⁶⁹böte XL marker konungenum ok stadhenum, ok haffwi forgiort⁷⁰) thet han köpte eller⁷¹) salde.⁷²) (⁷³Seel skulu gæste köpa brændan ok eig obrændan, widher boot a badha sidhor som for⁷⁴) ær sakt. §. 2. Thorffwa gæste smör⁷⁵) til sin⁷⁶) kost, et pund ella tw, thet skulu the köpa⁷⁷) aff them byamannum, som byggia i them (⁷⁸stadh the til koma ok⁷⁹) (⁸⁰driffwa sin köpenskat,⁸¹) ok⁸²) engom androm (⁸³byamannum⁸⁴) ther⁸⁵) til stadhen koma,⁸⁶) (⁸⁷widher (⁸⁸boot som för ær sakt (⁸⁹Findz nokor then⁹⁰) (⁹¹smör köper (⁹²til sin kost langlika,⁹³) ok (⁹⁴later

61) M. vpfylt. L. &c. vpfullat. NO. fullat.

Xa. ey vpfyllat. BR. &c. add. medh.

62) LM. &c. skal thet alt a waghinne eller a pundarenom wæghas, Hwa &c.

63) DENO. &c. scal thet (ENO. &c. tholikt) a waghene &c. BKQRXa. &c. at (R. &c. om. at) wegga a waghene eller a pundara &c. Xa. skal tolkit ä Wæghenne gå, ock Pundara &c.

64) 19. Xa. &c. om. wæghne. Haec v. errato pro sequente v. waghene scripta ideoque delenda esse videtur. C. &c. waghena el-ler &c.

65) CDENO. &c. wegghas. BKQR. &c. add. lata.

66) K. &c. til bær. 29. 31. Xa. add. Hwar sum ena halfwa thunno eller hela sælia wil æller haffwer eigh mera, entwiggia then j stadhenom boor æller til komber aff stadhzmannum ganghe byamanna mellan tho therra j stadhenom byggia oc (Xa. add. eigh) thera til koma sum aff vpsalum ær (Xa. eller) væsteraarose badhe sæliandhe oc köpandhe æn nokor therra nokot (31. om. nokot) tilykt gooz köper (Xa. förir).

67) BDEKNOQR. &c. om. som.

68) C. add. æn som nv ær sakt.

69) 23. &c. haffwi forgiort thet han köpthe eller salde ok medh XL mark konungen ock stadhen Siæl &c.

70) E. fortappadh.

71) BCDEKLMNOQR. &c. sic. AHIPX. &c. ok.

72) ELMNO. &c. add. som för (NO. om. för) ær sakt.

73) BCDEKLMNOPQRX. &c. Siæl. 37. Folio

deperdito ea desunt quae in hoc capite sequuntur.

74) BD. &c. för.

75) DELMNO. &c. add. widher.

76) Q. add. köpa til.

77) L. 106. om. köpa.

78) DLM. &c. stadhenom. som the æra komberne till. (LM. 106. add. at driffwa sina köpslaghan) oc aff engom &c.

79) C. &c. add. the.

80) 46. &c. ey aff androm, tha til sin kosth, ock ey &c. ut S. (vide not. 87 infra).

81) BCEHIKNO. &c. köpinscap. E. add. medh them. BCKQR. &c. add. i.

82) NO. &c. add. aff. C. add. ey medh.

83) R. &c. byamanne. 35. mannom. DE. them till &c. 21. landzmannom til &c.

84) LM. 106. add. eller aff nokrom androm.

85) LM. &c. som.

86) BCEKLMNOQ. &c. sic. ADHIPRX. &c. komber.

87) S. post lacunam (vide not. 57 pag. 203) hic iterum incipit verbis kost oc ey annars vidher both som sakt ær Ok finz &c.

88) B. sina .XL. marker. finz &c.

89) DLM. &c. om. Findz — sakt.

90) ENOP. &c. add. som.

91) BCKQR. &c. kost köpir til sin langlika &c.

92) S. &c. om. til sin kost.

93) E. lenklika. O. lenkteliga. NS. &c. len- teligæ. 35. &c. lönliska. 21. 95. laglica. C. add. som smör.

94) ES. &c. stötir j tunnor wari ther vm (S. &c. om. ther vm) lagh &c.

i⁹⁵) tunnor stöta, (⁹⁶wari⁹⁷) lagh som för war⁹⁸) sakt. §. 3. (⁹⁹Alle¹⁰⁰) aff finlande, vtan abo byamæn,¹) aff²) nylande,³) rodhenum,⁴) helsingalande eller⁵) gæstrikalande,⁶) skulu (⁷hwarghen (⁸sin marknadh⁹) (¹⁰medh¹¹) skipum at¹²) driffwa¹³) vtan i stocholme, widher (¹⁴boot XL marka konungenum (¹⁵ok stadhenum enskylt.¹⁶) §. 4. (¹⁷Koorn skulu¹⁸) gæste köpa helum læstum ok eig¹⁹) minna,²⁰) (²¹badhe aff byamannum ok²²) bondom; tho loffwas them aff gotlande köpa²³) (²⁴threm pundom (²⁵korn i²⁶) sænder, (²⁷ok eig minna. Hwar som²⁸) annarledhis (²⁹köper, (³⁰wari boot³¹) som för³²) war³³) sakt; ok then bonde³⁴) annarledhis³⁵) sæl, böte³⁶) thre marker, ella

95) BCKQ. &c. om. i. P. vtj.

96) B. böte .XL. mark (pro wari — sakt).

97) NO. &c. add. thar om.

98) CENORS. &c. ær.

99) BCKQRS. ac multi recc. codd. hic incipiunt novum caput. 36. om. hanc §. 21. habet ea, quae haec §. continet, post §. 5. 29. 31. Xa. ita habent hanc §: *Enghen köpstadzman ofwan aff landhomen eller hwardhan kan ær, ma drifwa j stocholme nokor (Xa. nokot) köp medh bondhom ælänkingum sinum (Xa. Alänningium, Finnum) helsingum ther til stadhen koma vidher booth sum for ær sakt Engen aff gestrekalandhe helsinghalandhe. rodhum eller siglandhe (Xa. Rodkenum eller Finlande) magho j adkrum köpstadhum sina wærdöra eller köpenskat (31. Xa. köpenskap) selia en j stocholme æller til andra köpstadha föra vidher booth furatigi mark peninga.*

100) E. &c. add. the. LM. &c. add. men.

1) E. add. som. S. &c. add. som ær.

2) DLMNO. &c. om. aff.

3) S. &c. add. oc allom androm stadhum i finlande.

4) LM. &c. om. rodkenum. 51. Råmo.

5) ENO. &c. om. eller. DLM. &c. oc.

6) BE. &c. gestringalande.

7) S. &c. medh sinom skipom hwarghin annarstadhis marknath göra vtan &c.

8) ENO. &c. medh sinom skipum marknadh drifua &c.

9) C. &c. köpenscap.

10) LM. &c. om. medh skipum.

11) C. add. thera.

12) CDLM. &c. om. at.

13) DLM. &c. göra.

14) DNO. &c. .XL. marker &c.

15) 77. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba (*thre*)skiptis, målsægende &c., SkB. 7: pr.

16) DENO. &c. om. enskylt. LM. 106. til tvæskiptis.

17) BDEKLMNORS. ac multi recc. codd. hic incipiunt novum caput.

18) S. &c. mogha.

19) P. om. eig.

20) Xa. add. thet måghu the ther köpa. 21. &c. add. magho the thet köpa.

21) CDELMNOQ. &c. om. badhe. 57. 81. aff byiemannom och ey aff bondom.

22) 35. Xa. &c. add. aff.

23) M. köpas.

24) Q. helom. ELMNOS. &c. thry pundh.

25) DEKNOQRS. &c. om. korn. B. 34. om. korn i.

26) LM. om. i.

27) ENO. &c. om. ok eig minna.

28) DS. &c. om. som.

29) B. Duobus foliis abscissis sequentia desunt usque ad verba *syo* eller *ofse* &c., SkB. 11: 1.

30) D. böte som &c. S. &c. æn nu ær sakt, vari both som för vrskils, oc hwilkin bonde &c.

31) LM. &c. ther om lagh.

32) P. om. för.

33) CDELMNOR. &c. ær.

34) LMNR. &c. add. som.

35) Q. 57. add. gör eller.

36) CD. &c. sic. A. bote.

wæri sik (³⁷siælfwer thridhi at han (³⁸eig aff them laghum wiste, eller³⁹) hwat manne thet war.⁴⁰) (⁴¹Byamæn,⁴²) hwadhan the⁴³) æru, waren i⁴⁴) laghum (⁴⁵medh gæstenum⁴⁶) (⁴⁷hær vm, for⁴⁸) thy at⁴⁹) the laghen wita (⁵⁰ok æru⁵¹) i stadhenum.⁵²) §. 5. (⁵³Framdelis mærkiande at enge gæste som vtantil⁵⁴) koma, aff flanderen⁵⁵) ella hwadhan the æru,⁵⁶) mogho nokot⁵⁷) köp (⁵⁸siin i mællen göra,⁵⁹) (⁶⁰sæliande ella köpande, mæn⁶¹) the i (⁶²landeno æru, widher boot som för ær sakt. §. 6. Ok⁶³) aff hwarie⁶⁴) thæsse⁶⁵) XL marka sak⁶⁶) haffwi⁶⁷) malsæghanden tyio marker, ok⁶⁸) aff⁶⁹) hwarrie thrigia⁷⁰) marka sak⁷¹) ena mark, ok engte aff thy⁷²) köpt ella salt war.⁷³) (⁷⁴Thetta skal⁷⁵) witnas (⁷⁶ok fulkompnas⁷⁷) mædh twem mannum, ok wærias medh siæx mannum⁷⁸) æn eig æru witne⁷⁹) til (⁸⁰tha tholikt timar.

37) 36. Xa. *mæth sielfsins edhe at &c.*38) S. *the laghin ey viste &c.*39) CDELMNO. &c. sic. AHIKQORX. &c. om. *eller. S. &c. oc.*40) CKQR. &c. ær. LM. &c. add. *Alle.*41) 30. *Siomæn. S. &c. Hwat manne thet ær byamen æller hwadhan &c.*42) ENO. &c. add. *æ.*43) DLM. &c. add. *helzt.*44) DENO. &c. add. *samu,*45) DE. *som gieste.*46) CKLMNOQRSX. &c. *giestom.*47) DLMNO. &c. *.j. thesso maleno (pro hær vm). E. om. hær vm for.*48) LM. &c. om. *for.*49) S. &c. om. *at.*50) LM. 106. om. *ok — sakt Ok.*51) ENO. &c. *bygghia. 23. &c. add. byggiande.*52) 23. &c. add. *wider sama lagh.*53) CEKNOQRS. &c. om. *Framdelis mærkiande at.*54) 26. &c. *vthan aff.*55) CDEKNOQRS. &c. *flander.*56) CQ. &c. *komma.*57) C. &c. *nakor.*58) ENO. &c. *sina mellan. D. &c. sinæ mellom. S. mellom sin göra.*59) ENO. &c. add. *antygghia.*60) ENO. &c. *köpa eller selia. æ (NO. &c. om. æ) medhan (N. mellan) the &c.*61) DSX. &c. *mædhan. CKQR. &c. witan widh.*62) C. *stathenom eru ok j landeno wither &c.*63) DENOS. &c. om. *Ok.*64) LM. &c. *alle.*65) DELMNO. &c. om. *thæsse.*66) D. add. *.j. thesso malom.*67) DELMNO. &c. *taki.*68) LMR. &c. om. *ok.*69) CDEHIKLMNOQRS. &c. sic. APX. &c. *om. aff.*

70) 23. &c. XXX.

71) NO. 43. add. *taki malsæghenden.*72) CDEKLMNOQRS. &c. add. *som.*73) E. om. *war. MR. &c. ær. R. &c. add. thy at thet skal konungin oc stadkin ha-ua til twæskiptis.*74) LM. 106. om. *Thetta — stadhemum.*75) D. add. *alt.*76) ENO. &c. om. *ok fulkompnas.*77) D. &c. *fulkomas.*78) S. &c. *manna edhe.*79) CD. &c. *witnen.*80) ENO. &c. om. *tha tholikt timar. D. oc bötas som för ær sakt eller gange till ærfuodhis. som för ær sakt (pro tha — stadhenum).*

Hvar som wardher fælder ok orkar eig botum,⁸¹⁾ gange til ærwdhes fore konnungenum ok stadhenum.⁸²⁾

(¹*Skipmala balker* (²*kaffver*³) (⁴*flokka XIX.*³)

70

- I. Hwru man skal sit godz vtskipa⁶⁾ ok ther medh fara tha thet komber til stadhen.
- II. Um skipa fridh.
- III. Um nokor wardher vtbyrdhes kastadher medh wilia ella wadha aff skipi.
- IIII. Um ankaris strænger wardher sunder huggen medh wilia, ella the fæsta a land war boren, huru thet skal rættas.
- V. (⁷Nw kan skip til haffs ella sio driffwa ok komber skip brut i, ella nokor liiff miste⁸⁾ for the samu⁹⁾ skuld at han sin stræng miste, huru thet skal rættas.
- VI. Um thugh wardha sunder huggen medh wilia ok ther komber skadhi aff, hwat boot ther til hörer.
- VII. (¹⁰Um skipbater wardher aff huggen.
- VIII. Um alt thet skipi tilhörer æn thet wardher skadhat, huru thet skal bötas, ok vm then skadhan ther ma aff koma.

81) E. add. *j thesso*. NO. &c. add. *j thesso maleno*.

82) 46. 47. 49. 69. 88. 101. 103. duobus capitibus at Xa. uno capite add. statutum R. Magni Eriki filii, idem quod S. alii que inserunt post cap. 34 RB.; vide Addit. C.

1) DR. &c. habent rubr. *Hær byrias skipmalæ balker*. LM. 106. *Hær byrias skipmala balker oc tælias j honom flokka XVIII* (M. XIX). N. 43. *Hær börias Tabula aff skipmala balk*. EHIKOS. &c. carent rubrica. 37. post lacunam (vide not. 73 pag. 222) hic iterum incipit.

2) CQ. &c. om. *kaffver flokka XIX*.

3) P. add. *i sick*.

4) X. XX. *Capitel*.

5) P. XX.

6) 41. *vpskipa*.

7) HI. om. hunc titulum.

8) 41. *mister*.

9) 41. 99. X. *samma*.

10) P. habet hunc titulum ab ipso scriba in margine additum. AHI. 41. &c. om. hunc titulum, quo errato factum est ut titulus proxime sequens habeat litteras numerales VII pro VIII, et sic porro; in A. rec. man. sæculi XVII add. *Vm Skipbåter warder afhuggin, Eller ankara dobber*, quem titulum receperunt 99. X.

- IX.** Um the boot tilhörer them skadha skipi görs medh wadha,¹¹⁾ eller ther aff tymar.¹²⁾
- X.** Um the skip widher brona liggia ok the tilkoma, huru hwar skal fore andrum wæghia.
- XI.** Um skip komber a grund ok¹³⁾ læstes eig, ok wardher ther kast aff, huru thet skal ater gieldas, ella som ware i haffwi ella sio.
- XII.** Um nokor skipar godz i annars skip honum owitandes, hwat han haffwer ther godz inne eller eig.
- XIII.** Um nokor skipar meer i nokot skip æn han¹⁴⁾ fore legher,¹⁵⁾ ok dyl thet eig,¹⁶⁾ hwat botum ther til hörer.
- XIII.** Um nokor legher ledsaghara, ok then stadgha therra mællen görs.
- XV.** Um nokor legher skip ok wil eig halda, ella then som legho sæl.
- XVI.** Um mæn samleghia skip.
- XVII.** Um nokor slæpper tugh aff handom, eller ankare ella tugh brista.
- XVIII.** Um nokor inbyrdes hugger tugh, ella styreman siælfwer.
- XIX.** Huru længe nokor thunge ella godz skal a bronne liggia.
- XX.** Um then skadha som kan koma aff the¹⁷⁾ skip widher bro manz ligger.

(I.)¹⁸⁾

71 **H**wilken man¹⁹⁾ til (²⁰stadhsins hampn komber medh skip, han skal eig thet²¹⁾ godz för vpskipa²²⁾ æn han haffwer thet konungx fogatha budhit,²³⁾ eller²⁴⁾ them i hans²⁵⁾ stadh ær, (²⁶ok²⁷⁾ han²⁸⁾ thet (²⁹seet haffwer mædh

l, cfr. BjR. 8: pr.

11) 19. X. &c. sic. AHIP. 41. add. *ella milia.*

12) I. *thimar.* 41. 99. X. *timar.*

13) I. *eller.*

14) CX. &c. sic. AHIP. 41. *then.*

15) O. sic. AHIPX. &c. *lægger.*

16) C. &c. sic. AHIPX. 41. 99. om. *eig.* Cfr. capp. 12 et 13.

17) *Lege thy.*

18) D. habet rubr. *Hær byrias skip røtter.* NX. *Skipmaalabalker.* 57. 81. in principio huius libri habent capp. 30-34 KpB.

94. invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis.

19) E. &c. add. *som.*

20) S. &c. *stadhin komber.*

21) KQ. &c. om. *thet.* DELMNORS. &c. *sit.*

22) M. 80. add. *för.*

23) Q. *vppbudit.* S. &c. *giorth kunnuh.*

24) LM. &c. add. *oc.*

25) R. &c. *thera.*

26) C. 21. om. *ok* — *haffwer.*

27) D. add. *ey för æn.* LMNO. &c. add. *tha.*

twem³⁰) mannum som³¹) vrskils³²) framledhis;³³) wil han eig³⁴) eller (³⁵gi-
ter han³⁶) eig thet³⁷) godz (³⁸i skipino³⁹) ær, köpt,⁴⁰) tha⁴¹) ma han thet⁴²)
lofflika⁴³) vpskipa⁴⁴) ok i hws⁴⁵) lata koma⁴⁶) (⁴⁷som för ær sakt, ok⁴⁸)
tho (⁴⁹thet (⁵⁰han wil aff thy godzeno haffwa, (⁵¹thre dagha (⁵²ep-
ter foghatenum qwart halda eller⁵³) hans vmbudhi.⁵⁴) Sæl han⁵⁵) (⁵⁶nokot⁵⁷)
(⁵⁸aff thy⁵⁹) han⁶⁰) haffwa wil (⁶¹innan⁶²) thre dagha,⁶³) (⁶⁴ok halder thet
eig⁶⁵) ep-ter honum som⁶⁶) sakt ær,⁶⁷) haffwi forgiort alt⁶⁸) thet han (⁶⁹mædh
(⁷⁰foor ok förde in⁷¹) til stadhin, ok⁷²) thet⁷³) (⁷⁴taki foghotin⁷⁵) enskylt.

- 28) S. &c. om. *han*.
 29) S. *skodhat medh &c.*
 30) CLM. &c. *them*.
 31) CLM. &c. om. *som*.
 32) C. *vrskilias*. ELMNO. &c. *sigx*.
 33) LM. &c. add. *tha halde thet æpter ho-
nom j thre dagha*.
 34) D. add. *köpa*.
 35) S. &c. *forma thet godz ath* (46. &c. *ey*)
köpa som i skip ær tha &c.
 36) CDEKLMNOQR. &c. om. *han*.
 37) R. &c. *tha*.
 38) ENO. &c. om. *i skipino ær*.
 39) CDKLMQR. &c. sic. AHIPX. &c. *skipina*.
 40) R. om. *köpt*. CKQ. &c. *seet*.
 41) CD. &c. sic. A. *ta*.
 42) CDEKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c.
gm. thet.
 43) 29. Xa. &c. *laylika*. S. &c. *saklöst*.
 44) CKQ. &c. add. *lata*. R. &c. *vp læta ski-
pa*.
 45) LM. &c. add. *koma*.
 46) CDEKNOPQRS. &c. sic. AHIX. &c. om.
koma. Cfr. not. 45 *præcedentem*.
 47) ENOR. &c. om. *som — sakt*. LM. &c.
om. som — vmbudhi.
 48) CKQ. &c. om. *ok*.
 49) C. *agher han aff thy godzseno som han
aff wil hawa &c.* KQR. &c. *agher han aff
thy gozseno quart j skipino halda tva* (R.
&c. *III*.) *dagha ep-ter foghotanom eller
hans embizmanne. sæl &c.* Verba hoc po-
tius ordine ponenda sunt: *thre dagha ep-
ter foghatenum eller hans vmbudhi qwart
halda thet han wil aff thy godzeno haff-
wa*.
 50) DENOS. &c. *foghaten*. 29. Xa. &c. om.
han — haffwa.
 51) ENO. 43. *thet scal haldhas* (NO. *holðæ*)
*thre dagha ep-ter honum eller hans bu-
dhi*. D. *scal han ep-ter honum. eller hans
vmbudhi thre dagha quert haldæ. Sæl &c.*
S. &c. *thet skal han æpter honom halla
æller foghotens vmbudhe III dagha Sæl
&c.*
 52) C. *quart j skipino halda ep-ter fogho-
tanom eller hans æmbidz manne*.
 53) CDEKNOQRSXa. &c. sic. AHIPX. &c. *ep-
ter*. Cfr. not. 47 *supra*.
 54) 26. &c. *embetzmanne*.
 55) N. 19. om. *han*. CXa. &c. add. *athrom*.
Xa. add. *annars*.
 56) S. &c. *aff thy godze nakat som fogha-
tin vil haffwa innun &c.*
 57) ENOXa. &c. add. *andrum*.
 58) 29. Xa. &c. om. *aff — wil*.
 59) L. &c. add. *godzeno*. MXa. &c. add. *got-
zeno som*. ENO. &c. add. *som*.
 60) DELMNOXa. &c. *foghaten*.
 61) LM. &c. om. *innan thre dagha*.
 62) DENOSXa. &c. add. *the*.
 63) DXa. &c. *daghanæ*.
 64) S. &c. *ther æpter haffwe &c.*
 65) HI. 93. om. *eig*.
 66) D. &c. add. *för*. LM. &c. add. *nu*.
 67) K. &c. add. *tha*.
 68) KQR. &c. om. *alt*.
 69) S. &c. *haffwer mædher fara oc &c.*
 70) LM. &c. *sik til stadhin fördhe thet &c.*
 71) DENO. &c. om. *in*.
 72) D. &c. om. *ok*.
 73) P. &c. om. *thet*.
 74) SXa. &c. *vari konungx ensak*.
 75) DELMNOX. &c. *konunx foghate*. CXa.
36. *kununger ok stathen*.

II.

Swa mykin¹⁾ fridh haffwer man i sino skipi som i sinum²⁾ gardhe; ok³⁾ (⁴hwaria handa skilnadher (⁵ther (⁶tima, skal dömas ok rættas epter thy⁷⁾) saken ær (⁸ok hon (⁹kan hænda, (¹⁰vm drap, saramal¹¹⁾) eller¹²⁾ hwat thet ær.

III.

Ligger¹³⁾ skip i¹⁴⁾ bryggiolæghe,¹⁵⁾ wardher¹⁶⁾ man¹⁷⁾ ther (¹⁸vtbyrdhis kastadher (¹⁹vt a²⁰⁾ sion,²¹⁾ (²²ok æra²³⁾ twæggia manna witne til,²⁴⁾ böte XX marker til thræskiptis²⁵⁾ (²⁶malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, eller wæri sik²⁷⁾ mædh siax manna edhe. §. 1. Ligger skip (²⁸i akkaris²⁹⁾ læghe, ok³⁰⁾ wardher ther³¹⁾ man (³²vtkastadher,³³⁾ böte³⁴⁾ XL mar-

II = BjR. 13: pr.

III: pr, 1, cfr. BjR. 13: pr.

1) N. &c. mykit. 30. &c. storan.	17) D. nokor.
2) SXa. &c. add. eghnom.	18) DRS. &c. vtkastadher. 49. &c. kaster vtt för bord, och &c.
3) DLMS. &c. om. ok. ELMNO. &c. add. æ.	19) ELMS. &c. om. vt. D. &c. om. vt a sion.
4) DENOS. &c. huat skadha manne ther tyma kan hwat thet ær ssaar draap eller annat thet skal alt rættas (37. 28. ræknas) æpter thy (M. add. som) framledhis sigx (pro hvaria handa — thet ær).	20) ELM. &c. j.
5) S. &c. them kan i mællom koma, thet skal &c.	21) CKQR. &c. sionom.
6) CKQRX. &c. timar. D. kan tyma. han scal &c. ENO. 43. helst thimar thet scal alt retthas oc dömas epter &c.	22) LM. &c. böte XX mark til thræskiptis then thet gör, (M. om. then thet gör) æn til æro twæggia manna witne, eller wæri &c.
7) Q. &c. add. som.	23) S. &c. add. ther nær.
8) S. &c. hwat thet ær drapp rooff aller sarmal.	24) S. om. til.
9) D. tymar. vm &c.	25) Xa. add. then som thet giorde.
10) ENO. &c. huat thet ær saar drap eller nokot (NO. &c. om. nokot) annat. Xa. huat thet är, Dråp, Roof, eller Saramål.	26) CKQR. &c. om. malsæghandanum — stadhenum.
11) CKQR. &c. sar.	27) D. om. sik.
12) QR. &c. oc.	28) 30. 62. widh ankar ok &c.
13) ENO. &c. Nu ligger.	29) DNO. &c. akkaræ. IX. &c. ankaris. R. &c. ankars. ELMS. &c. ankara.
14) R. &c. a.	30) CKQR. &c. om. ok.
15) LMS. &c. add. oc.	31) M. 27. om. ther. ENOXa. &c. add. nokor.
16) ENO. 43. add. nokor.	32) CENOXa. &c. vtbyrdhes kastather. 62. kastid vtbygges. S. &c. aff kastadher oc vt byrdhis ther bötis aff (46. &c. föro) XL &c.
	33) ENO. &c. add. medh wilia.
	34) L. 106. add. then thet gör.

ker (³⁵som för ær sakt (³⁶til thræskeptis.³⁷) §. 2. Nw kan (³⁸thet (³⁹wara mædh wadha giort,⁴⁰) ok⁴¹) komber (⁴²eig blanadher i,⁴³) (⁴⁴saramal eller⁴⁵) blotwite,⁴⁶) ella nokot thet hans liiffwe⁴⁷) ma⁴⁸) skadha, wæri sik siælfwer siætte,⁴⁹) ok⁵⁰) bôte thre marker malsæghandanum enskylt (⁵¹fore wadhan;⁵²) (⁵³kan honum (⁵⁴nokor skadhi göras, (⁵⁵bötis epter thy (⁵⁶som vrskils i⁵⁷) saramalum.⁵⁸) Orkar han eig botum (⁵⁹fore nokot thera,⁶⁰) gange⁶¹) swa⁶²) som⁶³) vrskils,⁶⁴) hwat thet ær⁶⁵) hælder⁶⁶) (⁶⁷i wilia wærkum eller wadha.

III.¹)

Hogger²) man³) akkaris stræng⁴) sunder mædh wilia, eller⁵) the fæst⁶) a

III = BjR. 19: 3.

- 35) CEKLMNOQRS. &c. om. som — sakt.
 36) P. 76. om. til thræskeptis.
 37) S. &c. add. Malsæghandenom konunge-
 nom oc stadhenom.
 38) E. thima thet af wadha oc &c.
 39) DNO. &c. tymæ medh (NO. &c. aff) wa-
 dha. oc &c. LM. &c. göras medh wadha,
 oc &c.
 40) S. &c. add. oc ey medh wilia.
 41) DLM. &c. add. ther.
 42) S. &c. i hwazskith (46. &c. kwaske; 69.
 94. huarken) blanath eller bloduiti thet &c.
 43) LM. &c. innan. ENO. &c. ther af.
 44) Q. om. saramal eller blotwite.
 45) LM. &c. om. eller.
 46) CD. &c. blodkuite, et sic in sequentibus.
 47) DNOQ. &c. liiff. SXa. &c. add. æller li-
 mom.
 48) ES. &c. kan.
 49) LM. &c. add. then som skuldin giffs.
 50) 25. &c. eller; male; iuramentum enim,
 de quo in mox antecedentibus dicitur, tan-
 tum agit de casu fortuito, quo damnus
 factum esse dicit reus.
 51) DNO. &c. om. fore wadhan.
 52) LM. &c. skadhan.
 53) D. Tymar honum nokor skadhi. bötis
 &c. LM. &c. Tymar honom nokot aff thes-
 som fornæmdom., bôte &c. ENO. &c. Thi-
 mar honum ther af nokor skadhi göris
 ther medh som sigx j drapamala balke-
 num vm thet ær drap eller j saramala
 balkenum vm thet ær saar Orkar &c.
 54) SXa. &c. noqhot til liiff skadha bôte som
 vrskils j drapmalom antingia til vadha
 eller wilia eller i saramalom sammale-
 dhis.
 55) CPQ. &c. bôte. 59. Xa. gidras ther med
 som skilz (Xa. sigz) i dråpmåla balcken
 om thet är dråp, Eller i (Xa. om. i) så-
 ramåla Balcken om thet är såår (cfr. not.
 53 supra).
 56) D. 28. j. drapamalum eller saramalum
 skils. Orkar &c. LM. 21. 106. j sarama-
 lum oc (106. add. j) drapamalum nrskils
 (21. 106. vtskils) Orkar &c.
 57) 27. Xa. add. drapum ok.
 58) 26. &c. drap malom.
 59) CKQR. &c. om. fore nokot thera.
 60) LM. &c. thetta.
 61) DNO. &c. add. oc. M. &c. add. til ærf-
 uodis. L. add. tha til ærwodhis.
 62) CKQRXa. &c. om. swa.
 63) DNOXa. &c. add. ther. LM. &c. add. för.
 64) ELMNO. &c. sigx. 36. add. ther vm i
 saramala balkenum. LM. &c. add. æ.
 65) ENO. &c. thimar.
 66) CLM. &c. om. hælder.
 67) LM. &c. wili eller wadhe. ENO. &c.
 medh wilia eller medh wadha. D. medh
 wilia giort eller wadhæ. R. &c. medh
 wadha wærkom ælla wilia.

land⁷⁾ ær burin,⁸⁾ böte thre marker til thræskiptis (⁹⁾malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, ok böte¹⁰⁾ ater (¹¹strængen swa godhan¹²⁾ han¹³⁾ war, eller¹⁴⁾ fæstona,¹⁵⁾ epter godhra manna¹⁶⁾ mætzordhum.¹⁷⁾ (¹⁸Orkar han eig botum, gange til¹⁹⁾ ærwdhis.²⁰⁾

V.

Nw (²¹tha nokor (²²mædh wilia hogger sunder akkaris stræng²³⁾ (²⁴ella (²⁵the fæst²⁶⁾ a land ær²⁷⁾ burin, ok the til sio²⁸⁾ driffwa, ok komber i
72 skipbrut (²⁹ok offstoor³⁰⁾ skadhi, eller nokor³¹⁾ sit liiff mister³²⁾ fore (³³thy at (³⁴honum war sin³⁵⁾ akkara strænger³⁶⁾ sunder hoggin, böte ater skadhan³⁷⁾ (³⁸the fingo, eller miste liiff sith; (³⁹komber ther i⁴⁰⁾ (⁴¹manna wækt,

1) S. Foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba *skipleggho vth* &c., cap. 15. 82. 85. 86. invertunt ordinem huius capituli ac proxime sequentis.

2) ELMO. &c. *Nr hugger.*

3) ENO. add. *annars mans.*

4) CKNOQ. &c. *akkare stræng.* HX. &c. *ankkaris streng.* EILMR. &c. *ankara streng.*

5) C. *ok.*

6) R. &c. *fæsto.* P. &c. *fasta.*

7) CDEKLMNOPQR. &c. sic. AHIX. &c. *lande.*

8) L. 106. add. *oc bundin.*

9) CEKLMNOQR. &c. om. *malsæghandanum — stadhenum.*

10) ENO. &c. om. *böte.*

11) CKQR. &c. *skathan sua mykin han* &c.

12) ELMNO. &c. add. *som.*

13) M. &c. add. *förre.*

14) CKLMQR. &c. *ok.*

15) DEKMNOQ. &c. *festenæ.* LM. 106. add. *samuledhis.*

16) ENOXa. &c. add. *segn oc.*

17) 46. Xa. &c. add. *eller wärie sich med sex manne ede.*

18) LM. &c. om. *Orkar — ærwdhis.*

19) O. 19. om. *til.*

20) 43. Xa. &c. add. *som för är (Xa. war) sagdt.*

21) P. kan. I. 27. *hugger naghör medh wilia sundher* &c. D. *hugger man sunder akkaris streng medh wilia.* eller &c.

22) ENO. 59. *hugger sundher annars streng*

eller the festho (NO. fest) a land ær burin oc gör thet medh wilia oc skipit driffuer til sios (NO. 59. sio) oc komber skipbrut ther innan eller ofstor &c.

23) LQ. &c. *acchara stræng.* 37. X. &c. *ankaris streng.* MIR. &c. *ankara strengh*

24) LM. 106. (28. 37.) *kan ther offstoor skadhy (M. &c. add. aff) tyma, at the til sjös driffwa, oc koma j skipbruth, eller nokor kan mista sith liiff ther fore at honom ær thetta giorth, böte* &c.

25) 44. &c. *landfeste, och* &c.

26) QR. &c. *fæsto.*

27) 39. 99. X. *war.*

28) R. &c. *sios.*

29) Q. om. *ok.* 29. Xa. om. *ok offstoor skadhi.* 23. &c. *eller stoor skadhi.*

30) IQXa. &c. *aff stoor.* Xa. *öfver stoor.*

31) CQ. om. *nokor.*

32) R. &c. *miste.*

33) DENO. &c. *then sculd. böte* &c.

34) CKQR. &c. *hans akkares stræng (Q. akkare streng; R. &c. anchara strænger) war synder* &c.

35) 19. &c. *hans.*

36) IX. &c. *ankare streng.*

37) ENO. &c. add. *som.*

38) DLM. &c. om. *the fingo.*

39) 46. Xa. &c. *misther och ther någor liiff (pro komber — manna wækt).*

40) LM. &c. *aff.*

41) DELM. &c. *man wekt.* NO. &c. *man*

gíffvi líff fore líff ok kome engom botum widher, æn siæx manna witne æra⁴²⁾ til, eller wæri sik mædh tolf manna edhe; falz han⁴³⁾ at edhenum,⁴⁴⁾ (⁴⁵⁾wari fallin⁴⁶⁾ (⁴⁷⁾til sakinna,⁴⁸⁾ ok (⁴⁹⁾haffwi⁵⁰⁾ malsæghanden wald böter taka,⁵¹⁾ eller⁵²⁾ göri⁵³⁾ mædh honum hwat (⁵⁴⁾han wil, tho swa at konungen ok stadhin fa⁵⁵⁾ sin ræth.⁵⁶⁾

VI.

Hwilken¹⁾ man som²⁾ tugh hogger sunder fore andrum,³⁾ böte thre marker (⁴⁾til thræskiptis (⁵⁾malsæghandanum, konungenum ok stadhenum,⁶⁾ ok (⁷⁾böte (⁸⁾swa got tugh æghanden⁹⁾ ater epter (¹⁰⁾godhra manna mætzordhum;¹¹⁾ komber ther¹²⁾ skadhi aff, wari ther vm lagh som förra war¹³⁾ sakt.¹⁴⁾ Vm draghrep ok¹⁵⁾ rakka wari lagh samu.¹⁶⁾

VII.¹⁷⁾

Nw wardher¹⁸⁾ skipbater¹⁹⁾ aff²⁰⁾ hoggen mædh wilia, ok tappas bort,

wikt. 34. &c. manna wikt. R. 95. man-næght.

42) K. &c. ær.

43) CK. &c. om. han.

44) Q. edhom.

45) E. &c. fellis til &c.

46) LM. &c. felder.

47) LM. &c. om. til sakinna. D. &c. fore sakinne.

48) CEKNOPO. &c. sakenne.

49) 46. &c. mälzegade görj medh honom som han wil, tha såå — ræth, om mälzeyanden vil honom liiff vnna.

50) DENO. &c. add. tha.

51) ENO. &c. add. en han will.

52) LM. 106. oc.

53) CDLQ. &c. göra.

54) I. &c. the wilia.

55) DN. &c. fae. L. 23. &c. faan vel faen. Q. 25. faar.

56) ENOXa. &c. add. æn böter takas. 60. add. om han benådes. 49. &c. add. hvar mälsäganden will honom liiff vnne. LMR. &c. add. Samu lagh wari (R. varin) vm the fest (R. &c. festo; M. &c. add. som) a land ær borin.

1) LM. &c. Nw hugger nokor togh sunder &c. ENO. Nw hugger man annars twgh sundher medh wilia. böte &c.

2) DR. &c. om. som.

3) 23. &c. add. medh wilia. 46. &c. add. och äre ther til tveggia manna withne.

4) DE. &c. om. til thræskiptis.

5) CKLMQR. &c. om. malsæghandanum — stadhenum.

6) 46. &c. add. eller wærie sich med sex mannom.

7) LM. &c. om. böte. ENO. &c. geldhe eghendanum ater tughit swa got epter &c.

8) D. æghandenum ater hans tugh. epter &c.

9) M. ægandom.

10) LM. &c. metz manna ordhum, Kombir &c.

11) DC. &c. sic, vel miezordhom. A. matzordhum.

12) E. add. nokor.

13) CDEKLMNOQR. &c. ær.

14) L. 106. sagdh.

15) LM. &c. add. vm.

16) CO. &c. sama. D. sami.

17) 23. multique alii recc. codd. connectunt hoc caput cum proxime antecedente. 49.

88. 101. habent hoc caput post cap. in textu

(²¹bötis ater²²) batrin²³) epter godhra manna mætzordhum, ok²⁴) til²⁵) sæx²⁶) marker (²⁷til thræskiptis²⁸) (²⁹malsæghandenum, konungenum ok stadhenum; komber ther³⁰) skadhi aff, bötis³¹) som för³²) ær sakt. (³³Tappas³⁴) eig han³⁵) bort,³⁶) bötes³⁷) tho³⁸) siæx³⁹) marker⁴⁰) (⁴¹fore affhogget. §. 1. (⁴²Hogger⁴³) nokor⁴⁴) (⁴⁵annars manz⁴⁶) dobber⁴⁷) aff, wari lagh samu; (⁴⁸böte ater,⁴⁹) ok⁵⁰) siæx⁵¹) marker til thræskiptis. (⁵²Tappas ankare,⁵³) bötis⁵⁴) ater⁵⁵) epter godhra manna mætzordhum; orkar han eig botum,⁵⁶) gange til ærwdhes (⁵⁷som⁵⁸) sakt ær.

VIII.¹)

Hwat thet hælzt ær²) man skadhar³) (⁴fore andrum⁵) (⁶thet skipi⁷) tilhö-

- 11; at 88. quoque hoc loco habet hoc caput ab ipso scriba, at minoribus litteris, in margine additum.
- 18) LM. &c. add. *manne*.
 19) ENO. 43. add. *manne*.
 20) CKQR. &c. om. *aff*. 46. &c. *fra skippij*.
 21) DLM. &c. *böte ater batin*. ENO. 43. *geldhe malseghandenom ather bathin*.
 22) 26. &c. add. *agandenom*.
 23) Xa. add. *aghandenom*. 21. Xa. &c. add. *malsigiandenom*.
 24) DLM. &c. add. *ther*.
 25) CIKQR. &c. om. *til*. LM. &c. *medh*. ENO. &c. *böte*.
 26) C. &c. *thre*.
 27) D. &c. om. *til thræskiptis*.
 28) 77. post lacunam (vide not. 15 pag. 223) *hio iterum incipit litteris skiptis*.
 29) CKLMQR. &c. om. *malsæghandenum — stadhenom*.
 30) E. add. *norkor* (sic). D. add. *mere*.
 31) CKMQR. &c. *böte*.
 32) CDEKLMNOQRX. &c. sic. AHIP. om. *för*.
 33) 30. 62. *finzs ather bathen böte &c*.
 34) D. add. *oc*.
 35) DELMNO. &c. *batin*.
 36) L. 106. om. *bort*.
 37) CDEKLMNOQR. &c. *böte*.
 38) E. &c. om. *tho*. IPQX. &c. *tha*.
 39) CEXa. &c. *thre*.
 40) CKNOQRXa. &c. add. *til threskiptis*. E. add. *til threskiptis malseghandanom konungenom ok stadhenom*.
 41) CKQ. &c. om. *fore affhogget*.
 42) LM. &c. om. *Hogger — marker*.
 43) H. add. *tho*. I. add. *tha*.
 44) E. &c. *man*.
 45) 23. 24. *akkares dobber* (pro *annars manz dobber*).
 46) CDKNOQR. &c. om. *manz*. 49. &c. add. *boij eller*.
 47) CKNOQR. &c. *dubbare*. 56. Xa. &c. add. *eller boija*.
 48) CDEKNOQR. &c. om. *böte — thræskiptis*.
 49) 21. &c. add. *scadhan*.
 50) P. &c. add. *a*.
 51) 21. 29. Xa. *thre*.
 52) M. om. *Tappas — mætzordhum*.
 53) CDKLNQ. &c. *akkare*. DER. &c. add. *bort*. 46. &c. add. *bort före bätthlöso*. Xa. add. *bort för Boijlöso*.
 54) QPR. &c. *böte*. NO. &c. *gielðis*. DL. &c. *gielde*. D. add. *thet*.
 55) 46. &c. add. *med sex march*.
 56) K. &c. add. *tha*.
 57) DLM. &c. om. *som sakt ær*.
 58) CEKNOQR. &c. add. *för*.
 1) CEKNOQR. ac multi rec. codd. connectunt hoc caput cum proxime antecedente.
 2) DELM. &c. add. *ther*. NO. add. *thet*.
 3) LM. &c. *skadha fjaar*.
 4) 30. 62. *annars manzs skip eller thet &c*.
 5) R. &c. *manne*.
 6) ENO. &c. *oc*. HI. *til*. D. *medh wilia*.

rer,⁸) ok gör⁹) *thet* (¹⁰*mædh* wilia, böte ater skadhan ok¹¹) *mædh*¹²) *thre*¹³) marker til thræskiptis (¹⁴som sakt ær för, æn til æru twæggi manna witne; komber *ther*¹⁵) skadhi aff, bötes¹⁶) (¹⁷epter *thy*¹⁸) skadhin¹⁹) ær (²⁰til (²¹som för ær sakt, æn²²) fornempdo²³) witne æru til, ella wæri sik (²⁴epter *thy*²⁵) skadhin (²⁶ær til.²⁷) Orkar han eig botum,²⁸) gange til ærwdhes (²⁹som för war³⁰) sakt, vtan *thet* gar³¹) a liiff (³²hans, ella (³³hug eller³⁴) stunger³⁵) (³⁶ella affhogh kan (³⁷therra³⁸) mællen hænda.³⁹)

IX.

Nw (⁴⁰kan (⁴¹*thet* swa wara, at nokor gör andrum⁴²) skadha⁴³) (⁴⁴*mædh* wadha⁴⁵) ok eig *mædh* wilia, (⁴⁶hwat hælder han sigler⁴⁷) honum akkaris

thet skipum till höre. vtan the för sagd æra. böte &c.

- 7) ELMNO. &c. *skipum*.
 8) ELMR. &c. *till höre*.
 9) L. 33. *görs*.
 10) CE. &c. sic. AP. *wilia* mædh, at recc. mann. notis 1, 2 indicarunt legendum esse mædh *wilia*.
 11) LM. 106. add. *ther*.
 12) C. &c. *a*.
 13) CDEKLMNOQRXa. &c. sic. AHIPX. &c. *siæx*. Cfr. capp. 4 et 6.
 14) CDEKLMNOQR. &c. om. *som* — för.
 15) D. add. *nokor mere*.
 16) CDKLMQR. &c. böte. C. &c. add. *ater*.
 17) D. *han ater. epter godhæ mannæ metzordhum. eller wæri &c.*
 18) N. &c. add. *som*.
 19) Xa. *saken*.
 20) LM. &c. om. *til*. E. &c. om. *til* — sakt.
 21) CKNOQR. &c. om. *som* — sakt.
 22) R. &c. *vm*.
 23) KQ. &c. *fornempda*. ELMNOR. &c. om. *h. v.*
 24) 46. &c. *med sex mannom* (pro epter — *til*).
 25) L. *som*.
 26) D. *wardher mætin*. Orkar &c.
 27) E. &c. om. *til*.
 28) CKQR. &c. add. *tha*.

- 29) DELMNO. &c. om. *som* — sakt.
 30) CIKQRX. &c. *ær*.
 31) DELMNO. &c. *gange*.
 32) D. *eller limi* (pro hans — *hænda*).
 33) LM. &c. *saramaal kunno ther j koma*.
 34) CKQRXa. &c. om. *eller*.
 35) QRCK. &c. sic, vel *stiongir*. HINOP. &c. *stunger*. A. *stunger*. E. &c. *stivng*. X. *Stung*. 39. &c. *stingger*. 59. Xa. &c. *sting*. 56. &c. *Styng*.
 36) C. om. *ella*. E. om. *ella affhogh*. Q. *kan thera mellan koma eller affhug hende*.
 37) ENOXa. &c. *koma ther innan eller annat tholikt*.
 38) R. &c. add. *i*.
 39) 30. add. *tha böte som för*.
 40) D. *vm nokor gör &c.* CEKNOQR. &c. *gör man athrom &c.*
 41) LM. 106. *nokor man göra &c.*
 42) L. 106. add. *manne*.
 43) M. add. *a sinom skipom*.
 44) DNO. &c. *aff*. 46. Xa. &c. *med ty* (Xa. om. *med ty*) *ath han seglar honom aff ankar stränggh eller styre, eller hvad thet är med wada, och ey med wilia, j off storum blåsth, ath* (47. 69. Xa. och) *skip-pit wräker til schada, böta &c.*
 45) R. &c. add. *a skipum*.
 46) LM. &c. *antiggia han &c.*
 47) 23. &c. *hugger; male*.

stræng⁴⁸) aff ella akkare,⁴⁹) ella⁵⁰) komber driffwande (⁵¹ther a,⁵²) böte honum⁵³) thridhiung⁵⁴) aff⁵⁵) (⁵⁶skadhanum⁵⁷) (⁵⁸han fik (⁵⁹a (⁶⁰sino (⁶¹akkara ella hwario⁶²) thet ær, epter godhra manna mætzordhum,⁶³) ok sæx manna edh at thet⁶⁴) war wadhe ok eig wili, ok wari saklöös (⁶⁵fore (⁶⁶botenne han skulde vtgiffwa malsæghandanum,⁶⁷) konungenum ok stadhenum. Nw kan nokor man⁶⁸) (⁶⁹aff skipbruti fordærffwas ther the koma⁷⁰) i,⁷¹) böte malsæghandanum XL marker⁷²) enskylt,⁷³) ok (⁷⁴ther skal a koma tolf manna næmpd (⁷⁵at wita ther vm hwat sant ær; fælla the han, wari fælder; wæria the han, wari wardher,⁷⁶) hwat (⁷⁷thet ær⁷⁸) hælder⁷⁹) (⁸⁰fore wadha eller⁸¹) wilia.⁸²)

48) CKLNOQ. &c. *akkare stræng*. EHIX. &c. *ankaris strengh*. MR. &c. *ankara strengh*.

49) EHIX. &c. *ankare*. KLM. *akkar*. QR. &c. *ankar*. EDLMNOXa. &c. add. *eller huat thet helst* (D. &c. om. *helst*) ær.

50) Q. &c. *oc*.

51) D. *a han*. böte &c.

52) L. *paa*. M. 106. *vppa*.

53) 30. Xa. add. *en*.

54) DELMNO. &c. add. *ater*. C. add. *ther*.

55) 46. Xa. &c. add. *then*.

56) LM. &c. *hans skadha hwat thet ær helst æpter* &c.

57) ENOXa. &c. add. *som*.

58) D. om. *han* — *thet ær*.

59) R. &c. om. *a* — *thet ær*.

60) 46. Xa. &c. *skipredom sinom, æpther* &c.

61) HI. *ankkara*. 26. X. &c. *ankare*. 49. 88. *skips redskap*. ENOXa. 80. *gotze*. *huat thet* &c. KQ. &c. om. *akkara* — ær.

62) C. &c. *huario handa*.

63) L. *ordhum*.

64) R. &c. *ther*.

65) ENO. &c. *vm allan saköre som han* &c.

66) C. *botena*. DLM. &c. *allom saköre*. Nu kan &c.

67) 46. &c. om. *malsæghandanum*.

68) CKQR. &c. om. *man*.

69) LM. 106. (28. 37.) *fordarffwas j thy antiggia j skipbrut eller huru thet kan ty-ma, bötö* (M. &c. böte) &c. D. *forderf-*

uæs j thylicom wadhæ. böte fore han fyr-itigh marker. malseghandanum enskyllt. oc thet skulu tolf men wita. huat ther ær sant vm. Fella &c. ENO. 43. *forderffwas ther aff j skipbruth böte tha XL marker malseghandanom enskyldh. oc* (NO. 43. add. *thet*) *sculu tolf men witha. huat ther ær sant vm. Fella* &c.

70) C. &c. *kumo*.

71) P. &c. *vtj*. Q. *in*.

72) C. *marka*. H. om. h. v. RX. &c. add. *til*.

73) DELMNOQ. &c. sic. ACHIKPRX. &c. *en-sak*.

74) CKQR. &c. om. *ther*. LM. &c. *thet skulu XII men* (M. om. *men*) *wita hwat ther ær sant vm fælla* &c.

75) R. &c. om. *at*. CQ. &c. *ok*. 46. &c. *the honom skulla wæria ath thet var wade och ey vilie*.

76) LM. &c. add. *æ*.

77) R. &c. *hællir vadhe ulla vili ær*.

78) DLM. &c. *war*.

79) LP. &c. om. *hælder*.

80) ENO. &c. *aff*. CDKLMQ. &c. *wili eller* (M. add. *oc*) *wathe*.

81) E. add. *medh*.

82) Xa. add. *Nu orkar han eigh botum*. 21. 29. add. *Nw orkar han ey botum gange til ærffuodes*. 27. add. *orkar han ey botum göres som fför ær sakth*.

X.

Nw (¹kan skip til²) stadhen sighthande ella roande koma (³mædh godz, ok ⁷3 wil⁴) til⁵) bronna⁶) læggia ok⁷) aff⁸) skipa, tha skulu the skip⁹) barlastadh¹⁰) æru, som¹¹) fore liggia, (¹²vndan læggias¹³) (¹⁴ok (¹⁵lata hiin¹⁶) til bronna¹⁷) koma. (¹⁸Hwilken thet (¹⁹eig gör, böte (²⁰fore hwarn²¹) dagh (²²han qwar ligger,²³) (²⁴epter thet honum war²⁵) til sakt mædh stadzens swene ok²⁶) (²⁷foghotans ok radhmanna²⁸) budhi (²⁹twem mannum nærwarandum til witna, thre marker til thræskiptis (³⁰malsæghandenum, konungenum ok stadhenum. Orkar han eig botum.³¹)

1) LM. 106. *komber skip til stadhin sighthande eller roande oc wil &c.*

2) E. 59. *j.*

3) D. &c. om. *mædh godz.*

4) Q. *in.*

5) CKQRXa. &c. add. *stathen eller.*

6) ELMP. &c. *brona.* CQ. &c. *bronne.* DK. *broenne.*

7) CKMQR. &c. add. *wil.*

8) M. &c. *op.*

9) CEKLMNOQR. &c. add. *som.* D. add. *ther.*

10) DKNOR. &c. *barlestæth.* E. &c. *barlasth.* CQ. &c. *barleste.* LM. &c. *barlest.* 25. &c. *barlaste.*

11) ENO. &c. *oc.* M. &c. *oc ther.* L. &c. *ther.*

12) C. om. *vndan læggias.*

13) DELMNO. &c. *leggia.* LM. 106. add. *oc ryma.*

14) D. *eller böte &c.*

15) 46. &c. *them ladne äre rum til bryggio giffwa.*

16) Q. *hint.* ENO. &c. *them.* 23. &c. *the annur.* LM. &c. *the skipin.*

17) ELM. &c. *brona.* Q. &c. *bronne.* CK. *broenne.*

18) LM. &c. *som vp wilia skipa, eller bötö (M. &c. böte) III mark til thræskiptis fore &c.*

19) CKQR. &c. *wil ey göra böte thre marker til thræskiptis sidhan huarn dagh epter thet foghotens ok stazsens swena ha-ua honom til sakt medh tweggia manna*

witnom. sua længe han ther ligger böte thre marker &c.

20) NO. &c. *huar dagh &c.*

21) P. add. *then.*

22) D. *som han quer widher bronæ ligger &c.* ENO. &c. *som han (NO. 43. om. han) widh brona ligger thre marker til thræskiptis Malseghandanom konungenom oc stadhenom. Vm konum warder budit (NO. &c. till sagth) medh stadzens suene oc radhmanna budhi j twegghia manna nærwaru. Orkar &c.*

23) LM. 106. add. *widh brona.*

24) Xa. *om han warder tilsagt medh Stadhsens Swene ock Rådhmanna budhi, i tweggia manna närwaro.*

25) DLM. &c. *wardher.*

26) DX. &c. *epter.*

27) CH. &c. *sic.* A. *foghans.* D. om. *foghotans ok.* LM. &c. *twem mannom epter radhmanna budhy (pro foghotans — botum).*

28) 26. &c. *borgamestare.*

29) D. om. *twem — witna.*

30) HI. &c. *sic.* A. *malsæghadenum.* KQR. &c. om. *malsæghadenum — stadhenum.*

31) D. &c. add. *gange till ærfuodhis.* C. add. *tha gange til ærwuthes som sakt ær.* K. &c. add. *gange &c.* ut C. ENOQRX. &c. add. *ganghe till ærfuodhis som för ær (99. X. war) sakt.* 55. &c. add. *ganye — sagth, (ut E.) utan thet går å tiiff hans, eller huger eller stinger, eller affhugh kan the- ra mällan hända; ofr. cap. 8.*

XI.

Nw komber skip a grund ok (³²læstas eig, ok (³³thorff³⁴) at³⁵) kasta;³⁶) (³⁷alt thet³⁸) kastat wardher, giælde³⁹) ater badhe⁴⁰) skip ok godz epter marka tali, ok (⁴¹hwar⁴²) skal sin edh⁴³) göra at han haffwer (⁴⁴ræt giort aff allo⁴⁵) thy⁴⁶) godze⁴⁷) han (⁴⁸haffwer (⁴⁹ther i. Nw kan them skilia aat⁵⁰) vm kastet, tha skulu the radha (⁵¹som flere (⁵²æru farfaste.⁵³) §. 1. (⁵⁴Koma⁵⁵) mæn i haffs nödh (⁵⁶ella⁵⁷) sio, (⁵⁸ok (⁵⁹komber (⁶⁰a (⁶¹sio (⁶²ok opse,⁶³) ok thorffwa (⁶⁴at kasta ther⁶⁵) godz; (⁶⁶thet godz⁶⁷) vt-

XI = BjR. 20: 3, 1.

- 32) 46. &c. *torff wedher ath lättas och gotz aff kastas, tha schal gotz vthkastast äpter &c.*
- 33) CKQ. *tharff.* LM. 106. *thorffwa.* 62. *Folliis deperditis sequentia desunt.*
- 34) Xa. add. *widher.*
- 35) DELMNO. &c. om. *at.*
- 36) CQ. *læsta.* Xa. *lättas, och Gotz aff kastas.* A. add. *at,* at h. v. *rubra lineola est inducta.* LM. 106. add. *j skipino æro.* 52. Xa. &c. add. *vth godzet.*
- 37) Xa. *tho skal Gotz vthkastast epter &c.*
- 38) ENO. &c. add. *gots som.*
- 39) DENO. &c. *gieldis.*
- 40) CKQR. &c. om. *badhe.*
- 41) HI. 50. om. *hwar.* LM. &c. *ther göri hwar sin edh epter at &c.*
- 42) ENO. &c. add. *man.*
- 43) CDEKNOQR. &c. add. *ther til.*
- 44) 46. &c. *lika vthkastast äpter ty honom bör, och han haffwer til infrachtast j skip-pith, Nu &c.*
- 45) DELMNO. &c. om. *allo.*
- 46) D. 87. *sino.*
- 47) DELMNO. &c. add. *som.*
- 48) DLM. &c. *j skipino hafuer* (LM. &c. *hafdhe)* Nu &c.
- 49) 23. &c. *j ty skipi Nu &c.*
- 50) ENO. &c. om. *aat.*
- 51) Xa. *for kaste som flere ära.*
- 52) CD. &c. sic, vel *æra.* A. *aru.* Xa. *saman hålda til Lijsins bergning* (pro æru farfaste). 46. &c. *saman holda, om the räth vilia göra, Komma &c.*
- 53) DEHIX. &c. sic. LMNOXa. &c. *farfaste.* AP. 41. *færfaste.* K. 20. *farkaste.* R. &c. *fore kaste.* CQ. &c. *starkaste.* 42. Xa. *farleste.* DLM. &c. add. *Nu.* Xa. add. *ock.*
- 54) LM. &c. *kan koma a them sio eller* (28. 37. *oc) ofsyne* (M. *offsynne;* 28. 37. *of sinne) oc thorffwa swa kasta., alt thet &c.*
- 55) ENO. &c. add. *oc.*
- 56) D. *oc.* 46. Xa. &c. *och* (Xa. *off) off storum storm, och torffwa &c.*
- 57) K. &c. add. *j.*
- 58) 30. *högra æn the tola kunne, ok torffua &c.*
- 59) D. *thorffuo kastæ fore syo oc ofsinne. alt thet godz kastast wardher. gieldis ater som för ær sakt. Skil them at. vm kastit. radhin the. som flere æra farfaste.*
- 60) Q. 80. *aff.* C. *ofsio ok &c.* X. *åsio ock &c.*
- 61) B. *post lacunam* (vide not. 29 pag. 223) *hic iterum incipit.*
- 62) B. &c. *eller.* Xa. *i ofswifwe.*
- 63) BCKQRXa. &c. *ofse.* P. *vpse.* ENOXa. &c. *ofsinne.* 27. 36. Xa. *osinne.* Xa. *afsume.* 29. Xa. *ofsvme.* 25. 50. *affsyo.* 26. &c. *aff sinne.* 55. &c. *vpsyö.*
- 64) ENO. &c. *kastha thet gots som* (NO. &c. *thar) vthkastast &c.*
- 65) 73. 99. X. om. *ther.* R. &c. *thet.* PQ. &c. *thera.*
- 66) BCKQR. &c. *vt. gieldis &c.*
- 67) LMX. &c. add. *ther.*

kastas giældes ater som för ær⁶⁸) sakt.⁶⁹) (7⁰Kan them (7¹a skilia (7²vm kastet,⁷³) tha skulu the radha⁷⁴) flere (7⁵æru⁷⁶) farfaste.⁷⁷)

XII.¹)

Nw skipar man godz in²) i³) annars⁴) skip, meer æn (5han (6skiphærranum⁷) sigher ella fore stadhgar,⁸) ok lægger ther⁹) lön a, haffwi forgiort¹⁰) godzet,¹¹) ok¹²) thet¹³) taki¹⁴) skiphærran¹⁵) enskylt, ok böte¹⁶) XL marker (17til (18thræskiptis (19malsæghandanum, konungenum ok stadhenum fore thiufnat,²⁰) ok hete thiuffwer, æn²¹) til æru siæx²²) manna witne, eller²³) han siælfwer²⁴) thet²⁵) kænnes.²⁶) Nw²⁷) orkar han eig botum, wardhe slaghen widher²⁸) stupona²⁹) (30ok ryme³¹) stadhen.³²)

68) B. &c. war.

69) 87. add. af thet godze som behållit blifuer. 29. add. oc tho geldhe enthe skiphit medh.

70) LM. 106. om. Kan — farfaste.

71) EHL. &c. athskilia. 26. &c. osæmya vm &c.

72) BCKQR. &c. om. vm kastet.

73) 46. &c. add. och vilie somme ey gotz sith latha kasta före nöddh schuldh.

74) CEKNOQR. &c. add. som.

75) 46. &c. saman holdha til lifzens bärning.

76) 35. add. vm kastedh eller.

77) N. &c. farfæste. B. forkaste. R. &c. fore kaste. CKQ. 42. farleste. H. &c. faste. I. kaste. 34. &c. starkaste. 36. add. alt histo fæ scal ater geldæs æ tua marker for ena; cfr. cap. 13: 1. 49. 88. 101. hic inserunt caput in textu 7.

1) 56. 58. 60. 66. invertunt ordinem huius capituli ac proxime sequentis. 105. om. hoc caput.

2) BCDEKLMNOQR. &c. om. in.

3) P. vij.

4) LMNO. &c. add. manz.

5) Xa. fore år lagt, eller kan Skiphærranum sigher (pro han — stadhgar). 46. Xa. &c. skipparen (Xa. Skiphærran) före städher, eller före segar.

6) EP. &c. skiparanom; male. I. 50. skiprannum, et sic in sequentibus. Xa. Skipparen, eller Skipmannenum tilsægher.

7) DELMNO. &c. add. till.

8) BR. &c. statgha. E. stadghas. D. leghir.

9) DELMNOR. &c. om. ther.

10) D. add. thet sama.

11) 30. add. thet han ther in skippade.

12) C. om. ok.

13) P. &c. om. thet.

14) Q. tager.

15) EP. &c. skiparin. 29. Xa. konungen oc staden.

16) ENO. &c. om. böte.

17) C. &c. om. til thræskiptis malsæghandanum. 49. &c. Konunge och stadenom eenskyllt, och hette &c.

18) B. thræskiptis rec. man. mut. in tweskiptis. 23. Xa. &c. tweskiftes konunge &c.

19) BDKLMQR. &c. om. malsæghandanum — stadhenum.

20) BCDEKLMNOQR. &c. thyufnathen.

21) R. &c. vm.

22) 27. 68. tuæggia.

23) DM. &c. add. oc. NO. &c. add. oc om. E. add. vm. L. add. ath.

24) DL. &c. om. siælfwer.

25) 46. &c. wedher sith egith gotz.

26) 29. Xa. add. æller veræ sik medh tolf manna edhe.

27) BDLM. &c. om. Nw.

28) B. 20. til.

29) 58. &c. stockkin.

30) 36. om. ok ryme stadhen.

31) ELMNO. &c. flye.

32) P. add. ther medher. 46. Xa. &c. add.

XIII.

Nw (³³skipar (³⁴man godz i annars manz³⁵) skip meer æn han (³⁶fore legher,³⁷) ok sigher sidhan skiphærranum³⁸) til,³⁹) haffwi⁴⁰) skiphærran⁴¹) wald⁴²) thet aff⁴³) skipa æn⁴⁴) han wil, ok taki (⁴⁶fult aff godze hans⁴⁶) (⁴⁷fore thet⁴⁸) han later thet⁴⁹) aff föra,⁵⁰) epter thy⁵¹) han⁵²) giffwer ærffwdhis mannum⁵³) löön,⁵⁴) ok⁵⁵) skipleggho⁵⁶) ther til. §. 1. (⁵⁷Komber kast i sionum ok⁵⁸) ær⁵⁹) eig förra⁶⁰) aff fört,⁶¹) (⁶²kastæs (⁶³förstum hans⁶⁴) vt (⁶⁵som⁶⁶) oloffwandis inskipadhe,⁶⁷) ok giffwis⁶⁸) ænkte⁶⁹) fore vtan⁷⁰) them för⁷¹) (⁷²vm sæmber vm skiplegghona æn kast⁷³) kom⁷⁴) i hwat⁷⁵) han wilde⁷⁶) thet (⁷⁷föra som annat godz (⁷⁸eller eig; ok (⁷⁹tho,

som annor tiuff. 80. Xa. add. som för annet (Xa. annan) Tiuffnad.

- 33) LM. &c. kan han mera godz inskipa æn &c.
 34) D. han meræ godz in. æn &c.
 35) BCEHIKQR. &c. om. manz.
 36) 30. ower ena wardher medh honom ok &c.
 37) 23. Xa. &c. legger.
 38) EP. &c. skipparanom.
 39) 32. add. för en han aff hampne faar.
 40) BCDEKLMNOQR. &c. add. tha.
 41) EPXa. &c. skipparin.
 42) DELMNO. &c. add. latæ.
 43) M. &c. vt.
 44) R. &c. vm.
 45) LM. 106. (28. &c.) fulla skipleggho fore thet godz han later aff föra, oc ther til taky aff thy sama godzeno swa mykyt som han ther fore wthgiffwer at thet vthföris, (M. vthföris) Komber &c.
 46) D. add. thy.
 47) DENO. &c. som han &c. 46. &c. aff thet han lather aff skippa så myckith ath han giffwer ärrfwdhis mannom til lön, och ey mera, och skipleggo ther til, bliffwer thet sama godz liggjande så lenge thet the å syö komma oförtingath medh skipparenom, och komber ther haffs nödh och them tränger kasta, kasthe tha försth hans som &c.
 48) BKQR. &c. add. at.
 49) 23. &c. om. thet. DEO. &c. ther.
 50) CB. &c. sic. AI. fore, at in A. rec. man. supra lineam adposuit e, ut legeretur före.
 51) ENO. &c. add. som.
 52) N. add. wil oc.
 53) E. 30. ærfuodhis manna.
 54) 29. add. ther for.
 55) D. add. sinæ.
 56) 23. &c. skipplön.
 57) 23. &c. Hender thöm at the skulu kasta och &c.
 58) BCEKQ. &c. om. ok.
 59) DELMNO. &c. add. thet godzet.
 60) M. om. förra.
 61) 65. 87. add. aff skipi.
 62) BC. &c. kastes vel kastis. LM. (28. &c.) kaste thet först vth thet han olofwandis infördhe, oc geldis enkte ater fore vtan them samde för om skiplegghona &c.
 63) BCKQR. &c. först. DENO. &c. thet först wt &c.
 64) 25. add. godz.
 65) D. om. som — inskipadhe.
 66) ENO. &c. add. han.
 67) R. 95. inskipadhis.
 68) DENOXa. &c. gieldis.
 69) ENO. &c. ther enkte ather.
 70) NO. &c. add. at.
 71) E. om. för.
 72) DENO. &c. samde vm skiplegghonæ.
 73) BCDEKLMNOQR. &c. kastit.
 74) 29. Xa. &c. komber.
 75) BCKQR. &c. æn. LM. 106. om. D. 39. add. helder.
 76) C. in margine add. ey.

(⁸⁰æn thet⁸¹) kastat⁸²) wardher, taki ther aff⁸³) (⁸⁴fulla skiplegho. (⁸⁵Kastastas meer,⁸⁶) giælde⁸⁷) ater epti (⁸⁸marka tali, (⁸⁹epter thy⁹⁰) hwar haffwer i skipino. Ok alt kisto fæ⁹¹) gieldes ater som⁹²) redho⁹³) pæninga ware,⁹⁴) æ⁹⁵) twa marker fore ena (⁹⁶aff thy⁹⁷) kastat wardh,⁹⁸) (⁹⁹swa opta mannum¹⁰⁰) hænder¹) kasta sit²) godz i sio.³)

XIII.

Nw legher man ledhsaghara⁴) som them⁵) skal (⁶ledh (⁷sighia,⁸) sigher sik thöm wilia (⁹sighla lata¹⁰) vtan (¹¹allan skadha (¹²offwer sio¹³) thit the fore læggia;¹⁴) sighlir¹⁵) sidhan aa grund,¹⁶) ok the¹⁷) skadha¹⁸) aff fa, halfwi¹⁹) wald vm²⁰) liff hans,²¹) tho fore enum ræth, æn siæx²²) manna

77) 23. &c. godz föra eller &c.

78) C. om. eller eig ok.

79) LM. &c. takis tho frol skiplön aff thy som kastadh wardher., Kastast oc meer &c.

80) ENO. &c. taki full (NO. fullæ) skipplön af thy som kastat warder Kasthas &c. D. gifuis ther aff. full skiplön. Kastæs &c.

81) BCKQR. &c. om. thet.

82) 43. sidkastatt.

83) BCKQR. &c. om. aff.

84) 23. &c. full skiplön, kasthas &c.

85) 46. 47. om. Kastast — skipino.

86) LMNO. &c. add. nth.

87) DELMNO. &c. giieldis.

88) P. thy marcha thali hwar &c.

89) 27. Foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba her aff och borgamestarna &c., RB. 2: 1.

90) LMNO. &c. add. som.

91) 25. Xa. &c. kisto godz. LM. 75. kasto godz. 106. kastat godz. 23. &c. kasto fæ. 30. kastast fæ.

92) DELMNO. &c. add. thet.

93) CKP. &c. redha.

94) BKQR. &c. warin. M. &c. woro. BCEK LMNOQR. &c. add. oc.

95) DELMNO. &c. om. æ.

96) 46. &c. och göris såå om annath godz ther mädher wthkastast som för är sagtt.

97) BCDEKLMNOQR. &c. add. som.

98) DELMNO. &c. wardher. E. &c. add. oc. NO. &c. add. æ.

99) BCKQR. &c. om. swa — sio.

100) ENO. &c. manne. DLM. &c. man.

1) LM. &c. add. at.

2) ENO. &c. om. sit.

3) LM. &c. sionum. Xa. add. och göris om &c., ut 46. (vide not. 96 supra).

4) BCDEKLMNOQRX. &c. sic. AHIPXa. &c. ledhsagha. Cfr. Ind. capp.

5) D. om. them.

6) Xa. Land wijsa (pro ledh sighia).

7) K. 34. sighla. DELMNO. &c. wisæ. oc sighlæ &c.

8) Xa. add. ofwer Sio och sand; cfr. not. 13 infra.

9) 21. föra (pro sighla lata). 29. fordha. 52. ledhsaga.

10) BCKQR. &c. sic. ADEHILMNOPX. &c. om. lata.

11) LM. &c. om. allan. 37. Folio deperdito sequentia desunt usque ad finem huius libri.

12) DR. &c. om. offwer sio.

13) 46. &c. add. och sandh.

14) LM. &c. add. Oc.

15) CKP. &c. sighlar. ELMNOQ. &c. Sighla.

16) 46. Xa. &c. add. eller klippo.

17) Q. tha. D. add. ther.

18) ELMNO. &c. add. ther.

19) BCKQR. &c. add. skipherra.

20) BCKQR. &c. irvir.

21) BCEKQR. &c. add. oc.

22) Xa. tolff.

74 witne æru²³) til at han²⁴) (²⁵tholiken stadga²⁶) giordhe mædh²⁷) skiphæranum²⁸) (²⁹ok skiparum.³⁰) (³¹Komber³²) a them (³³sio ok³⁴) opse,³⁵) wari saklôs³⁶) (³⁷fore allum³⁸) skadha.³⁹)

XV.

Legher man skip aff andrum, (⁴⁰hwat thet ær (⁴¹mera skip⁴²) eller minna, ok vil (⁴³then ey halda som⁴⁴) (⁴⁵leght haffwer⁴⁶) ok⁴⁷) fæstepæning⁴⁸) a giffwit,⁴⁹) giffwi vt halfwa skiplegho,⁵⁰) (⁵¹ok haffwi forgiort fæstepæning,⁵²) (⁵³æru twægga manna witne⁵⁴) til. (⁵⁵Kan ok⁵⁶) swa wara at han haffwer⁵⁷) in skipat, ok⁵⁸) (⁵⁹sighlir (⁶⁰vt aff hampn⁶¹) eller⁶²) roor, ok aas

XV, cfr. BjR. 20: pr.

23) BC. &c. sic. A. aru.

24) C. om. han.

25) D. thylikin stadhgæ medh them. giordhe. Komber &c. ENO. giordhe medh them tholkin skadha (NO. stadga) Komber &c.

26) DNOX. &c. sic (cfr. not. 25 præcedentem. ABCHIKLMPQRXa. &c. skadha.

27) BR. &c. om. mædh.

28) Q. &c. skiparenom.

29) C. om. ok. 26. &c. om. ok skiparum.

30) B. shipherum. LM. &c. skipmannomen.

31) 46. Xa. &c. kan them schada ske aff storm (pro Komber — opse).

32) C. 29. add. ok.

33) BCKQR. &c. sios ofse &c.

34) LM. &c. eller.

35) BCKQXa. &c. ofse. DELMNOXa. &c. offsinne. 29. Xa. offsvme. 43. 82. vpsid. 32. offvør voldh. Xa. off swive vel offmakt, vel affsume.

36) 23. &c. add. ledzagharen.

37) D. &c. om. fore allum skadha. CQ. vm allan skadha.

38) M. &c. allan.

39) ELMNOXa. &c. vadha. 46. Xa. &c. add. ty han kan ey aff storom (Xa. offstorom) syð wardha.

40) ENO. &c. stoorth eller lithit oc &c.

41) 64. Xa. &c. mindre eller større. Xa. ljet eller stort.

42) D. &c. om. skip.

43) LM. &c. thet. DENO. &c. sidhan ey halda thet han leeght &c.

44) LM. 106. thet han.

45) BC. leghde. oc &c.

46) KQR. &c. hafde.

47) D. &c. add. hafuer. LMNO. &c. add. haffwer tho.

48) E. add. sin. LMNO. &c. add. ther.

49) BCKQR. &c. add. hawer. 46. Xa. &c. add. skippar han genistan aff veder bryggiona.

50) BCEKLMNOQR. &c. skiplegghona. 46. Xa. &c. add. som stath (Xa. satt) war.

51) E. om. ok — fæstepæning.

52) LMQX. &c. festepæningen. DNO. &c. add. sin.

53) DELMNOX. &c. æn tueggæ manna ritne æra till.

54) B. add. æru.

55) ELMNO. &c. Hafuer oc (LM. &c. om. oc) han nokot inskipat oc &c.

56) D. &c. thet.

57) D. add. nokot.

58) BCDKQRXa. &c. add. skip.

59) NQ. &c. siglar. 46. &c. legx skippith fra landena och åass komber å bordh, hvad the heller segla eller roo, och wil sedan affskippa, giffwi tha allo skipleggho vtt, som hon med allo wore förtiänth, Samma &c. Xa. lägz — Gifwi (ut 46.) vth, §c. (9)

60) D. &c. om. vt. LM. &c. j hampn eller &c. ENO. v hafn oc (NO. eller) j hafn oc aas &c. Xa. vr Hampn, ock i Holm, ock åas (vel åår) må see å borde.

ma synas⁶³) a⁶⁴) bordhe, (⁶⁵ok (⁶⁶wil sidhan fran skipi skilias ok opskipar,⁶⁷) (⁶⁸tha ær al⁶⁹) (⁷⁰skipleggha forthient. Sama⁷¹) lagh wari vm then⁷²) (⁷³leggho sæl, (⁷⁴som eig wil halda thet han leggho sæl.⁷⁵)

XVI.

Nw¹) (²then tima (³mæn (⁴legghia skip samleggho,⁵) tha ma ængin⁶) aff ga⁷) vtan skiphærrans⁸) orloff; (⁹ganger¹⁰) nokor¹¹) aff, ok haffwer¹²) nokot (¹³i skipino skipat,¹⁴) (¹⁵giælde (¹⁶ful skiplön; haffwer¹⁷) (¹⁸ænkte (¹⁹i skipat,²⁰) ok (²¹ganger tho aff, (²²giælde²³) halfwa skipleggho.²⁴)

XVI, cfr. BjR. 20: pr.

- 61) BCDKQR. &c. sic. AHIPX. &c. add. ok i. Cfr. BjR. 20: pr.
 62) P. om. eller.
 63) L. &c. sees. DEMNO. &c. see.
 64) ENO. &c. af.
 65) LM. 106. wil han sidhan &c. D. tha ær all skipleggha forthient. vm han will sidhan fra skipi skilias. eller sit goz vpskipa. Sami &c.
 66) BCKQR. &c. sithan wil han aff skipa oc nitskilias. tha &c.
 67) LM. 106. skipa vp.
 68) 46. &c. giffuj tha allo skipleggo &c. fere ut S. (vide not. 70 infra).
 69) NO. &c. om. al.
 70) 24. &c. skiplön. S. post lacunam (vide not. 1 pag. 230) iterum incipit verbis skipleggho vth, som kon medh allo thienth vare Sama &c.; cfr. not. 68 supra.
 71) BCEKLMR. &c. Samu.
 72) CENOXa. &c. add. som.
 73) B. om. leggho sæl. 57. Xa. leggo lätter. ENO. &c. skiph lather a legh (NO. &c. leggho) oc ey wil &c. S. &c. skip a leggho lather om han ey vil sinom froktmanne göra swa mykit han hanom loffuat haffuer.
 74) DLMXa. &c. oc. Q. om. som — sæl.
 75) A. Rec. man. add. de ut legeretur sælde. DELMNOX. &c. sælde vel saldhe. R. &c. add. ælla later.
- 1) CKQ. &c. Um.
 2) S. &c. kan thima (46. &c. hända) ath man skip samleggher tha &c.
 3) BQ. 48. man leghir &c. LM. 28. nokre men skip samleyia, tha &c.
 4) DENO. &c. samlegghia skip. tha &c.
 5) C. samleggher.
 6) LM. &c. add. thera.
 7) ELMNOS. &c. gangha.
 8) EPS. &c. skiparans.
 9) LM. 106. (28. &c.) Hwa thet gör gelde ater full skiplön (M. &c. sic; L. skiplön) æn han haffwer nokot inskipat, Haffwer han enkte inskipat, (M. &c. add. oc) gaar han tha aff gifwi halfwa skipleggho vth.
 10) S. &c. add. oc.
 11) DENO. &c. han.
 12) S. &c. add. han.
 13) EDNO. &c. inskipat.
 14) SXa. &c. gwarth.
 15) ENO. &c. gifue. K. &c. om. giælde — skipat.
 16) NOX. &c. fullæ. S. &c. fulla skipleggo.
 17) BDENORSX. &c. add. han.
 18) SXa. oc nokot fortærth oc encte qwart i skipino gælle &c.
 19) EDNO. &c. inskipat.
 20) QP. 73. skipit.
 21) BCEKNOQR. &c. gaar. D. will tho aff gangæ. giælde &c.
 22) ENO. &c. gifui halft (NO. &c. haluæ) skiplön.
 23) Q. &c. add. tha.
 24) 19. &c. skiplön. B. add. skipherranum.

XVII.

Later²⁵) skipare²⁶) slippa²⁷) sik²⁸) tugh aff handum, (²⁹ella huru mange the æru,³⁰) giælde³¹) skipherranum³²) (³³ater allan³⁴) skadhan (³⁵fore tughin³⁶) epter godhra manna mætzordhum. §. 1. Brista³⁷) tugh eller akkare,³⁸) wari thet skiphærrans³⁹) skadhi; (⁴⁰slæpper han⁴¹) siælfwer⁴²) aff handum,⁴³) (⁴⁴wari siælfss hans skadhi.

XVIII.⁴⁵)

Hogga⁴⁶) skipara⁴⁷) tugh⁴⁸) vtan skiphærrans (⁴⁹orloff eller wilia, giælde ater skiphærranum⁵⁰) allan skadhan⁵¹) epter godhra manna mætzordhum,⁵²) hogger han⁵³) siælfwer,⁵⁴) haffwi⁵⁵) siælfwer skadhan.⁵⁶)

XVII = BjR. 20: 2.

XVIII = BjR. 20: 2.

25) LMNO. &c. *Læta vel Lata.*

26) CEQX. &c. sic. AHINOP. &c. *skipara.*
LM. 106. *skipmen.* SXa. &c. *skipswen.* BD
KR. &c. *skipherra.*

27) C. *sleppa.* LM. &c. *slæppa.*

28) CDELMNOXa. &c. sic. SXa. &c. om. *sik.*
ABHIKQRX. &c. *sin.*

29) *Vox ella delenda est.* LM. &c. *eet eller flere, gelde* &c. D. *hafui sialfuer skadhan.*
Slæppæ skiparæ sik tugh aff handom. huru mange &c.

30) BC. &c. sic. A. *aru.*

31) C. &c. *gielden.*

32) CDLMNOQX. &c. sic. ES. &c. *skiparanom.* ABHIKPR. &c. *skiphærran.*

33) LM. &c. *tugh ater æpter* &c.

34) D. om. *allan.*

35) D. 38. om. *fore tughin.*

36) BCENOR. &c. *tughit.* Q. om. h. v. K.
&c. *XX marc; male.* S. &c. *thogh sin.*

37) MQRS. &c. *Brister.*

38) BEIRX. &c. *ankare.* SXa. &c. *ankara strænger.*

39) ES. &c. *skiparans; male.*

40) D. om. *slæpper — skadhi.* Cfr. not. 29
supra. S. &c. *Slipper oc tog skiparenom*

siæluom varj thet skipparens (46. &c. add. *egin*) *skadj.*

41) 23. &c. *skipherran.*

42) LMNOXa. &c. add. *tugh.*

43) LM. 106. add. *sik.*

44) ELMNO. &c. *hafui sielfuer schadhan.*

45) 28. om. *hoc caput.*

46) E. *Hugger nokor tugh sunder vthan skiparans wilia* &c. 80. *Hogger styreman tugh* &c. 67. *Hugger skippare styreman aller Huem thet æhr tug* &c. 30. *Hogger skip swen tugh sundher.* S. &c. *Hogger man togh aff bôte ater skiparenom allan skadhan hvat ther aff kan ske, æpter* &c.

47) LM. &c. *skipmen.*

48) 43. add. *eller skipsuen.* 52. 100. add. *eller styreman.*

49) DLMNO. &c. om. *orloff eller.*

50) E. &c. *skiparanom.* DLM. &c. *konum.*

51) E. add. *fore tughit.*

52) P. *myetzordhan.*

53) S. &c. add. *oc.*

54) D. add. *eller bidher huggæ.*

55) 46. Xa. &c. add. *tha.*

56) Xa. *allan Skadhan som för är sagt.* SXa. &c. add. *sig gör.*

XIX.¹⁾

Alt thet godz til²⁾ stadhin komber mædh skipum, (³tha skulu the⁴⁾ (⁵ther mædh⁶⁾ koma ængin handa thunga, som kopar,⁷⁾ (⁸salt,⁹⁾ iærñ eller hwat thet ær, vp a mans broom¹⁰⁾ lata¹¹⁾ liggia eller thet ther sælia, vtan skipa¹²⁾ i bodher¹³⁾ ella a¹⁴⁾ almæningx torgh; (¹⁵vtan han, före hwan¹⁶⁾ dagh thet ther¹⁷⁾ ligger, böte thre marker malsæghandenum, konungenum ok stadhenum. Vm widh wari samu lagh, (¹⁸ok annat tholikt.

XX.

Lægger¹⁹⁾ nokor²⁰⁾ fæst²¹⁾ a annars mans²²⁾ bro eller²³⁾ pala (²⁴eller²⁵⁾ fæsteband,²⁶⁾ kombir ther²⁷⁾ nokor²⁸⁾ skadhi aff²⁹⁾ (³⁰husalösning, eller no-

1) 19. Capp. 19 et 20 omissa in schedula membranacea hic adfixa ab ipso scriba addita sunt.	6) HI. 50. om. mædh.
2) R. &c. i.	7) 23. &c. add. sild.
3) D. thet scal vpskipas j. bodhir. eller a almennings torgh. oc ther sælias. widher hans thre marker till thræskiptis for hvar daghin. som thet .a. annars broom ligger. huat thet ær kopar. sild. salt. iærñ. eller annar thunge. Um widh wari sami lagh. LM. 106. (23. &c.) skal (M. 106. thet scal; 106. add. alt) vpskipas. j bodher eller a almennigx torgh oc ther sælias oc skal ey a nokors manz bro liggia eller ther sælias, (M. om. ok skal — sælias) vtan han böte (M. &c. böte) III marker til thræskiptis fore hvar dagh thet a brone ligger hwat thet ær kopar siild, salt, iærñ eller (M. sild eller salt iærñ oc æ) hwat thet helst ær, om widh &c.	8) Xa. Jern, Sill eller Salt.
4) R. &c. add. som.	9) B. add. eller. 26. Xa. &c. add. fathath.
5) ENO. &c. som (NO. &c. add. thet) gotzet ægha. (NO. &c. föræ) enghan tungha legghia uppa mans broa swa ath thet blifue ther liggihande Sma som (NO. &c. add. ær) kopar salt sild iærñ eller huat thet ær Oc ey scal thet gotzet ther sælias Vthan thet scal skipas j bodhar &c. S. &c. engen thunga, kopar iærñ eller annat thet thvñkt ær lata aa bryggjom ælter broom liggia eller ther sælia, vtan lata thet koma a almæningx torgh ælter bodher, vtan for hvar &c.	10) 21. &c. bro.
	11) C. later.
	12) 23. &c. add. thet.
	13) C. bodhom.
	14) NO. &c. om. a.
	15) ENO. &c. Eller böte then thet gotzit agher oc (NO. &c. om. agher oc) ther legger thre marc (NO. &c. add. til treskiptis) fore hvar daghin som thet gotzit ther ligger Vm widh &c.
	16) CKR. 33. huarn. BCKQR. &c. add. then.
	17) S. &c. a bryggio. 23. &c. quart a broom.
	18) DLM. &c. om. ok annat tholikt.
	19) K. Ligger.
	20) ELMNOS. &c. man.
	21) S. &c. fæsto.
	22) S. &c. om. mans.
	23) BCKQR. &c. om. eller. DLM. 106. add. a.
	24) S. oc fæsta a bandh, komber &c.
	25) LM. add. oc a.
	26) E. huat festebandh ther ær. EO. &c. add. Oc.
	27) BCKQR. &c. om. ther.
	28) DLM. &c. om. nokor.
	29) ELMNO. &c. add. antyggia.
	30) S. &c. oc vardher nokors mans bygningh skaadh böthe &c.

kot³¹) fordarffwas aff³²) (³³husum hans eller bygningh, böte ater allan skadhan (³⁴then han ther aff fik, epter fyra³⁵) manna mætzordum, tve aff³⁶) hwars thera wæghna.³⁷)

75

(¹Radzstuffw balker (²haffwer (³flokka XXXV.

I. Hwru⁴) mang maal man ma kæra vm en dagh.

II. Huru mange radhstuw dagha skulu wara i hwarie wiku, huru borghamæstarene ok radhmæn skulu radhstuw sökia, ok vm brut thera eig komma til radhstuw tha konungx budh komber til⁵) radhstuw, ella them waardhar enkanlika vm stadhsins ærænde tala.

III. Um nokor wædhiar a⁶) mote foghatins dome ok borghamestara, hwat han skal mote sætia, ok huru the brut skulu skiptas.

IIII. Um eig wardher⁷) wædhiat mote foghatins ok borghamestara dome vm then tima til bör.

V. Huru radhstuw dagha a rættenum vte a torgheno skulu wara, ok huru⁸) mange domara, ella huru mote thera dome skal wædhias, ok hwat hwar skal mote sætia.

31) ENO. &c. add. *annat.*

32) LM. &c. *a.*

33) DELMNO. &c. *bygning hans.* (ENO. &c. *mans*) böte honum ater &c.

34) ENO. &c. *som.* DLMS. &c. *om. then* — *fik.*

35) ENO. &c. *om. fyra.* DENOSKa. &c. *add. godhæ.*

36) BCEKLMNOQS. &c. *a.*

37) S. &c. *add. som for ær sakth.*

1) BDKR. &c. *habent rubr. Her byrias radzstuw balker. Tabula* (DKR. &c. *om. Tabula*). L. *Hær byrias radzstowo balker oc talias j honom flokka XXXIII.* M. *Hær borias Radstufw balker medh flokka XXXV.* N. *Hær*

börias Tabula aff Raðzstuffuo balk. EHIOS. &c. *carent rubrica.* 29. *habet hunc librum post librum KgB.; cfr. not. 58 pag. 48.* 31, *de quo codice fragmenta tantum exstant, eodem loco habuit hunc librum; vide Praef. 37. post lacunam (vide not. 11 pag. 239) hio iterum incipit.*

2) CQ. &c. *om. haffwer flokka XXXV.*

3) X. XXXV. *Capitel.*

4) AIP. 41. Litt. *H* *huic titulo ac proxime sequenti est communis.*

5) HI. *add. stadhen.*

6) P. *om. a.*

7) HI. &c. *sic. A. wadher, at r omissum supra lineam adposuit rec. man.*

8) R. &c. *sic. AHIPX. &c. om. huru.*

- VI. Um nokor wil eig vndi konungx doom wædhia, vtan bidher læsa stad-
sins book fore sik, hwat ther tilbör.
- VII. Um man skal annan til radhstuw stæmpna, eller böter hans som eig
wil fore koma.⁹⁾
- VIII. Um then brutliken wardher ok eig orkar botum.
- IX. Nw komber kærande ok giffwer nokrom sak, ok wil ater wænda eller
haffwer twætalu.
- X. Nw giffwer foghatin, borghamæstara eller radhmæn¹⁰⁾ skuld vm saar,
draap, blotwite eller annur tholiken, ok ey then¹¹⁾ malsæghande ær.
- XI. Nw stæmpna flere enum til radhstuw vm en radhstuwu dagh, huru thet
skal ændas thera mællen vm the wardha kiffwande hwem han skal först
swara.
- XII. Um the maal, som saar, draap eller hwat (¹²thet (¹³ær, som vtlæn-
dis görs eller inlændis vtan stadhin ok ær eig ændat, huru thet skal
ændas.
- XIII. Nw komber man til radhstuw, ok bedhis lagha doma aff foghote-
num, borghamestarum ok radhmannum, ok kan them eig faa, hwat boot
ther til hörir.
- XIII. Um thæs mans sak brutliken wardher ok eig wil i¹⁴⁾ wald fæsta,
eller halder eig daghen honum fore lægs.
- XV. Huru hans rætter skal wara, som gærna wil giælda ok haffwer eig til.
- XVI. Huru vt skal dömas laan aff andrum, ok daghen the vm dela.
- XVII. (¹⁵Um laan man taker mædkh samnæde hand, huru the skulu vt dömas.
- XVIII. Um bysætning.
- XIX. Nw thorff then man borghan som bysætter¹⁶⁾ wardher.
- XX. Nw vm han borghan faar, ok far sidhan burt v borghaninne för æn
han til swara komber, hwat brutum ther til hörir, eller hwar thet skal 76
giælda.

9) P. add. *tha han stempder vorder.*

10) 41.99. X. add. *nokrom.*

11) P. add. *som.*

12) HL. *ther vtlændis &c.*

13) CKQS. &c. sic. APX. 41.99. om. *ær som.*

14) P. 41. om. *i.*

15) P. om. *hunc titulum.*

16) HIX. &c. *bysatter.*

- XXI.** Um then bysætter¹⁷⁾ wardher ok¹⁸⁾ til radhstuw komber, ok ey then bysætia leet, hwat skuld han haffwer.
- XXII.** Nw æn thöm manne bysætter¹⁹⁾ wardher kan optæræn skuld giffwas aff sama manne, huru thet skal thera mællen sændas.
- XXIII.** Huru landzmæn egha borghas, ok therra plagho som skuld giffs ok (²⁰eig botum eller giældom orkar.²¹⁾)
- XXIII.** Huru akæranden agher swaranden *mædk* witnum binda, ok swaranden wil eig eedh fæsta ella eedh ganga.
- XXV.** Nw komber then til radhstuw edh wil ganga.
- XXVI.** Hwat witnum magho ganga aff landeno ok i stadhen, ok aff stadhenum a landet, ella hwat mannum witna skulu i stadhenum.
- XXVII.** Huru wæghfarande man ok ridhande ma edh ganga i stadhenum.
- XXVIII.** Um then man edh fæster ok ær eig boolfaster, huru *mædk* honum skal göras.
- XXIX.** Nw komber man til radhstuw then edh skal ganga, huru han ma vpgiffwas.²²⁾)
- XXX.** Um thæs manz brut, som dyrffwes²³⁾ liugha æro manz aff manne.
- XXXI.** Um boot the man skal böta fore oqwædens ordh.
- XXXII.** I²⁴⁾ hwat botum the mæn liggia som stadhzens ærende fara ok sökia, hwat them görs i ordhum ella gærningom.
- XXXIII.** Huru²⁵⁾ stadzens swena ok foghatans skulu sik haffwa (²⁶i stadzens ærendom, ok vm brut therra.
- XXXIII.** Hwilke mæn i stadhenum skulu²⁷⁾ stekamæs bæra ella annur wapn.

---

17) 99. X. *bysatter*.

18) 99. X. om. *ok*.

19) 41. 99. X. *bysatter*. P. *besetter*.

20) CKQRX. &c. sic. AHIP. *botum eig*, at in A. rec. man. adpositis litt. *a*, *b* indicavit legendum esse *eig botum*.

21) 99. X. *orka*.

22) DL. &c. sic. AHIPX. &c. *vtgiffwas*.

23) P. *tildyrffues*.

24) I. om. *I*.

25) HI. &c. sic. A. *Uuru*, *miniatoris errore*.

26) 19. *Foliis abscissis sequentia desunt usque ad verba ok thætta skal gangga &c.*, in fine cap. 13.

27) 99. X. *mågha*.

XXXV. Fore hwat brutum man ma borghan sætia i stadhenum ella eig, eller²⁸⁾ i hwat hæptilse²⁹⁾ brutlike (³⁰mæn skulu koma.

(I.)³¹⁾

Eig³²⁾ ma³³⁾ man³⁴⁾ flere (³⁵mall (³⁶a annan kæra (³⁷vm en dagh æn thry, at eig (³⁸andre hindras³⁹⁾ som sik⁴⁰⁾ kæra wilia.⁴¹⁾

II.

77

Thri æru⁴²⁾ radzstuffw dagha i hwarie⁴³⁾ wiku;⁴⁴⁾ manadagher, odhensdagher ok⁴⁵⁾ lōghordagher;⁴⁶⁾ tha skal⁴⁷⁾ foghaten⁴⁸⁾ ok radhmæn⁴⁹⁾ til radzstuffw koma,⁵⁰⁾ (⁵¹dōma ok kærømall hōra, (⁵²epter thy⁵³⁾ til hōrer,⁵⁴⁾ ok⁵⁵⁾ særlika⁵⁶⁾ the⁵⁷⁾ borghamestara ok radhmæn⁵⁸⁾ (⁵⁹thet aret skulu

28) I. om. eller.

29) 41. hechtilse.

30) D. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba forsitiæ. taki foghaten &c., cap. 2: 1.

31) NX. hoc loco habent rubr. Raadzstoffuo Balke. I. 21. errato referunt hoc caput ad indicem capitum. M. 96. om. hoc caput.

32) A. Totum hoc caput includitur littera initiali E.

33) BCKQXa. &c. add. en. NO. &c. add. nokor.

34) L. om. man.

35) SXa. &c. kærø om en dagh hæfua æn tre til nokon man, for thy ath (Xa. om. for thy ath) &c.

36) C. 34. om. a annan.

37) C. vppa. L. &c. om. vm en dagh.

38) ENO. &c. flere. S. &c. sculu andre ther aff hindker hæfua som oc vilia sin kærøamal gerna fram hæfua, Oc ær thet (46. &c. add. rådena) lankth øffuer sithia ændhalöös maal æ mædhan enom lyster kæra, vtan thet ma ændas a (46. &c. om. a) androm flerom dayhom.

39) R. &c. kindrins.

40) ENO. &c. om. sik. L. &c. a.

41) 49. &c. add. Vtan thän ther flere kærømall hæfuer, må endes på andre dagar.

42) ELNO. &c. sculu wara.

43) CKR. &c. huarre. B. &c. enne.

44) S. &c. add. som ær.

45) B. &c. om. ok.

46) Xa. add. i them Stadhum små widker torfw. ENO. 43. add. Ok.

47) LRS. &c. skulu.

48) ENOSXa. &c. add. borghamestara.

49) L. &c. borghørestara. NO. 43. add. timeligø. E. add. som a thy areno sithia thimelika.

50) LM. &c. add. oc.

51) ENO. &c. om. dōma. LS. &c. kærømaal hōra, oc dōma æptir &c.

52) ENO. &c. om. epter — hōrer.

53) CKQR. &c. add. som. 80. Xa. add. till böör och. S. &c. add. thöm.

54) C. hōre. LMRSXa. &c. böör.

55) 28. X. &c. om. ok.

56) MQ. &c. særdeles. EL. &c. enkannelika. S. &c. jw. LS. &c. add. skulu.

57) Q. 24. om. the.

58) S. &c. add. koma som.

59) ENO. 43. som a thy areno soulu fore (43. åå) retthenum sithia oc dōma meðh &c. L. &c. til radzstowo koma som om thet arit sithia oc rætta skulu meðh &c.

sitia (⁶⁰ok rætta mædk foghatanum,⁶¹) epter thy (⁶²the⁶³) stadgadhe⁶⁴) waro vm walburghamæssona.⁶⁵) §. 1. (⁶⁶Hwilke (⁶⁷andre (⁶⁸ella the⁶⁹) eig koma til radzstwu tha (⁷⁰foghaten ella⁷¹) borghamæstara them budh sænda, bôte (⁷²tolff öra (⁷³pæninga hward⁷⁴) sin⁷⁵) the (⁷⁶budh (⁷⁷forsitia, ok⁷⁸) take foghaten twa öra (⁷⁹ther aff,⁸⁰) (⁸¹ok (⁸²ena halfwa⁸³) mark⁸⁴) borghamæstarane⁸⁵) (⁸⁶thet aret sitia,⁸⁷) ok⁸⁸) thet andra⁸⁹) (⁹⁰konungen ok stadhnen, vtan (⁹¹han (⁹²kan wisa⁹³) san⁹⁴) forfal.⁹⁵) §. 2. (⁹⁶Ok hwan⁹⁷) tiidh⁹⁸) borghamæstarane, som⁹⁹) (¹⁰⁰thet aret¹) skulu²) sitia ok döma³) (⁴a radzstwu, koma⁵) eig⁶) til⁷) radzstwu⁸) tha⁹) (¹⁰thridhia sinne¹¹) radzstuwu

- 60) S. (46. &c.) rætta oc döma æpter som stadgadh is om valborgis mæssa, huilken ey komber som nu ær sakth tha ffogaten hanom bud sændher æller the thet arith sithia skula bôte XII öra ther aff taghi ffogaten II öre f mark borgamæstarana the som thet arit &c.
- 61) HI. add. ella borghamæstara, at in H. hæc linea inducta sunt.
- 62) B. om. the. 49. Xa. &c. som theres stadga war &c.
- 63) ENOXa. 43. add. skipadhe oc.
- 64) L. &c. skipadhe.
- 65) Xa. Walborg.
- 66) ENOXa. 43. Oc æ hulkin af them eller aff (Xa. om. aff) andhrum radmannum. ey koma &c.
- 67) C. the eller athre ey &c.
- 68) KQ. om. ella. R. &c. om. ella the.
- 69) B. om. the.
- 70) ENO. 43. them budh sendhis aff fogatanum oc borghamæstarom bôte &c.
- 71) BMR. &c. oc.
- 72) M. fogatenom II öre ther aff &c.
- 73) L. &c. om. pæninga. ENO. 43. om. pæninga — ok.
- 74) BCHIKLQRX. &c. sic. A. hwardet. P. hwar thet.
- 75) L. &c. sinne.
- 76) L. 106. budhit sithia.
- 77) D. post lacunam (vide not. 30 pag. 247) hic iterum incipit.
- 78) BCDEKLQR. &c. om. ok.
- 79) BCKQR. &c. om. ther aff. 27. post lacunam (vide not. 89 pag. 239) hic incipit verbis her aff &c.
- 80) ENOXa. add. a sina sielfs wegna.
- 81) L. &c. borghomestara f mark som fore domen sithia &c.
- 82) 57. 81. III öra (pro ena halfwa mark).
- 83) BDEKNO. &c. half.
- 84) ENO. &c. add. taki.
- 85) EDNO. &c. the borghamæstara. R. &c. add. the. ENO. &c. add. som.
- 86) ENO. 43. a thy areno &c.
- 87) 58. &c. add. och döma å rådstuw.
- 88) BCEKQRS. &c. om. ok.
- 89) DELNOS. &c. add. taki.
- 90) C. kununge ok stathenom.
- 91) S. &c. then som borto ær kan &c. L. 106. the kunno bewisa san &c.
- 92) ENO. &c. kunne. R. &c. vise san &c.
- 93) 20. &c. beuisa. S. &c. add. sin.
- 94) CKQ. &c. ful.
- 95) E. 33. add. siin.
- 96) L. 106. Hwar then tidh (L. rec. man. supra lineam add. aff; 106. add. af) the borghomestara for rättenom skulu sithia om thet arit koma &c.
- 97) CKRX. huarn. BDMNOS. &c. hwar.
- 98) DS. &c. add. the.
- 99) CE. &c. om. som.
- 100) DNO. 43. a thy areno.
- 1) 28. Xa. add. fore Rettenum.
- 2) M. &c. om. skulu. ENO. &c. add. fore retthenum.
- 3) D. rettæ.
- 4) HI. j. DENORSXa. &c. om. a radzstwu.
- 5) CQ. &c. add. the.
- 6) M. &c. add. the.
- 7) 48. Xa. åå.
- 8) 49. Xa. &c. add. förfallalöss.
- 9) S. om. tha.
- 10) E. tridhi sin til radzstufuo ringher &c.

klokkan¹²) ringer,¹³) böte twa öra hwar¹⁴) therra (¹⁵ som ey tha¹⁶) komber, ok hwar radhman (¹⁷ mædh them (¹⁸ skulu döma en öre. §. 3. Hwilken byaman ella (¹⁹ annar man budh faar²⁰) aff foghatanum ok²¹) borghamæstaromen²²) ella aff²³) (²⁴ thöm i therra stadh æru,²⁵) antiggia (²⁶ at han²⁷) skal nokrum manne²⁸) vm giæld swara, ella vm²⁹) (³⁰ hwat thet ær, (³¹ ok komber eig, böte thre marker, (³² halft konungenum ok halfft³³) stadhenum. §. 4. Ok³⁴) (³⁵ hwar som (³⁶ budh faar, (³⁷ radhman ella byaman, aff³⁸) borghamæstaromen,³⁹) tha⁴⁰) (⁴¹ konungx budh til stadhen komber,⁴²) ella (⁴³ ok⁴⁴) them waardhar vm annur⁴⁵) stadzens ærende tala, (⁴⁶ ok komber eig⁴⁷) til

11) DQ. &c. sin. NO. 43. timæ.

12) DLNOR. &c. radhstoffw klokkone (vel klokko). BM. &c. klokkan, om. radzstuffw. 27. stadzens klokko.

13) NO. &c. ringis. R. &c. ringe.

14) N. kuart.

15) DELNOS. &c. om. som — komber.

16) M. &c. om. tha.

17) D. ther sitia scal medh them. een öre. L. &c. een öre som medh them (28. &c. om. them) for rättenom sithia, Hwilkin &c. S. &c. en öre Mædh thom (46. 47. add. som) ey komber som sakt ær, huilken &c. R. &c. en öre som ey tha komber kulkin radhman ælla &c. ENO. 43. en öre som medh seulu sithia. Hulkin man budh &c.

18) BCKQ. &c. om. skulu döma. M. 21. scal böte 1 öre.

19) C. athre budh &c.

20) BCKR. &c. faa.

21) RS. &c. om. ok. BCKQ. &c. eller.

22) M. bormesteren.

23) BCKQRS. &c. om. aff.

24) S. &c. radmannom oc vil ey koma oc swara for sik om hwat ærande thet kan vara böte &c.

25) MR. &c. sithia.

26) B. &c. om. at han.

27) CKQ. &c. om. han.

28) BCKQR. &c. om. manne.

29) BCDEKLMNOQR. &c. om. vm.

30) L. &c. nokot annat, oc &c.

31) BCKMQR. &c. om. ok komber eig.

32) ELS. &c. om. halft. Q. konungenom. oc stadenom halfft hwar thera.

33) ELS. &c. om. halft.

34) BCKLQR. &c. om. Ok.

35) L. &c. Hwilkin radhman eller nokor annar byman budh faar aff &c.

36) SXa. &c. ey komber til radzstuffw tha byamoth haldz oc konungx bud komber &c.

37) CQ. byiaman eller annar man eller radhman aff &c. Xa. Borgamästare, Rådman eller nokor annar Byaman aff them som för Rättenom sitia, antingen thå Konungx budh komber &c. E. aff borghamæstara oc radhmannom (verba aff — radhmannom fere deleta sunt) eller nokor annar byman. af them som fore rettenom sithia antygga ath konungx budh æru til stadhin komin. eller them kan wardha vm nokor stadzens &c. NO. Borgamæstaræ eller radmen (O. radman) eller nokor annar byaman. at them &c. ut E.

38) BR. &c. add. foghatanum eller.

39) B. &c. borghamæstarorum.

40) M. add. som. 49. &c. add. byamoth haldz, och.

41) L. &c. them wardhar nokot om stadzens ærande tala, eller tha konungx budh kan koma, oc komber ey, böte &c.

42) D. &c. koma.

43) DMP. &c. om. ok. S. &c. om. ok them.

44) BCKQR. &c. add. tha.

45) S. &c. om. annur.

radhstuw, böte thre marker stadhenum enskylt, (⁴⁸ok thet⁴⁹) wari aldra⁵⁰) borghamæstara ok radhmanna ensak. §. 5. Gör nokor (⁶¹oliwdh inne a⁵²) radhstwu (⁵³ella vte fore rættenum, tha⁵⁴) borghamæstara ella⁵⁵) radhmæn⁵⁶) kæromal höra (⁵⁷ella döma, böte⁵⁸) hwario⁵⁹) (⁶⁰sin (⁶¹han thet gör ena halfwa⁶²) mark⁶³) konungenum ok stadhenum. §. 6. (⁶⁴Enga doma magho borghamæstara (⁶⁵ella radhmæn döma vtan (⁶⁶foghaten (⁶⁷ella (⁶⁸hans budh ær⁶⁹) ther⁷⁰) næser. (⁷¹Ok foghaten skal skipa⁷²) en⁷³) (⁷⁴fore sik som⁷⁵) rætten⁷⁶) skal sitia,⁷⁷) (⁷⁸ok alla radhstwu dagha⁷⁹) tymelika⁸⁰) til radzstufwu koma.

III.

Nw kan (¹swa tyma,²) at antiggia³) swaranden (⁴ella akæranden⁵) later sik eig⁶) nöghia⁷) at (⁸foghatans⁹) (¹⁰ok radhmanna¹¹) dome (¹²ok¹³) ræt

- 46) M. &c. om. *ok*. S. &c. om. *ok* — *radhstuw*.
 47) BCKQR. &c. add. *tha*.
 48) S. &c. om. *ok* — *ensak*.
 49) BKQR. &c. om. *thet*.
 50) L. &c. om. *aldra*.
 51) BCDEKLMNORXa. &c. sic. AHIPX. 41. 85. *oliwdhan* (pro *oliwdh inne*). QSXa. &c. *olydno* (pro *oliwdh inne*).
 52) MQ. &c. *j*.
 53) ENO. &c. om. *ella vte*.
 54) ENOXa. add. *fogattan*.
 55) CDELMNORSXa. &c. *ok*.
 56) ENOXa. 43. add. *sculu*.
 57) DELNO. &c. *oc*. S. &c. om. *ella döma*.
 58) S. &c. add. *for*.
 59) DEKLNOQS. &c. *huart*.
 60) BCMR. &c. *sinne*. NO. 43. om. *sin* — *gör*.
 61) DEL. &c. om. *han thet gör*. S. &c. *thet görs*.
 62) BDEIKM. &c. *half*. C. &c. om. *h. v*.
 63) CKMQ. &c. add. *penninga*.
 64) E. *Eng hæ borghamæstara eller radhmen magho nokra doma döma* &c.
 65) S. &c. *oc*. L. &c. *vtgifwa vtan* &c.
 66) ENO. 43. *j fogattans nærwaru Oc* &c.
 67) S. &c. *ær nær stadder æller nokor aa* (46. &c. *aff*) *hans vægna. ffogaten* &c.
 68) 36. Xa. *thæn han skipar for sik* (pro *hans budh*).
 69) DL. &c. *wari*.
 70) BDKMR. &c. om. *ther*.
 71) 29. &c. om. *Ok* — *koma*.
 72) 52. *förordinera*.
 73) DL. &c. add. *man*.
 74) 52. 100. *j sijn Stadh som* &c.
 75) S. &c. add. *a radzstughu*. R. &c. add. *for*.
 76) DELS. &c. *for rettenom*. NO. &c. *aa rettenom*.
 77) NOXa. 43. add. *for han*.
 78) LNO. &c. om. *ok*. S. &c. *huar radz stughu dagh medh borghamæstare oc radmannom a faghutans vægna*.
 79) NO. &c. add. *oc*. L. 106. add. *oc han skal*.
 80) BC. &c. *tymeligha*. M. *betidæ*. 21. *bitidha*.
 1) S. 46. *thet*. BCKQR. &c. *entigia swarande ellr akerande lata* &c.
 2) HE. &c. *tima*.
 3) LM. &c. om. *antiggia*.
 4) M. *oc*. L. 106. om. *ella akæranden*.
 5) DEMNOS. &c. *kiærenden*.
 6) QS. &c. add. *ath*.
 7) BK. 42. *anöghia*.
 8) S. &c. *borghamæstara*. L. &c. *them ræth*

som the¹⁴) döma,¹⁵) tha ma han (¹⁶wædhia sik vndi konungen mædh tiughu mark¹⁷) pæninga,¹⁸) innan the¹⁹) atta dagha epter thet²⁰) honum²¹) domber²²) dömpder war,²³) ok ther²⁴) sæti fulla²⁵) borghan²⁶) fore,²⁷) ok²⁸) foghaten,²⁹) borghamæstara (³⁰ok radhmæn sætin³¹) a³²) moot XL marker.³³) Dömes honum (³⁴sami domber som (³⁵the (³⁶fornempdo foghaten³⁷) ok radhmæn³⁸) honum³⁹) dömpdo, haffwi forgiort (⁴⁰the samu⁴¹) tiughu marker,⁴²) (⁴³taki en thridhiung⁴⁴) foghaten (⁴⁵a sina⁴⁶) siælfis wæghna, ok en thridhiung⁴⁷) borghamæstarane som domen dömpdo,⁴⁸) ok⁴⁹) thridhia⁵⁰) (⁵¹the radhmæn som⁵²) nær waro (⁵³tha domen dömpdes, ok andre,⁵⁴) the⁵⁵) ther⁵⁶) eig⁵⁷) nær waro,⁵⁸) haffwi⁵⁹) ther enkte mædh⁶⁰) göra⁶¹) æntig-

som foghotin oc borghomestara honom dömpd hafva tha &c.

9) EXa. &c. add. *borghamæstara.*

10) M. &c. *ellir.* BR. &c. *dome oc rathman-na* (R. 95. *borghamæstaranna*) ræt &c.

11) D. *borghamæstaræ.* 26. &c. *borgamæstara.*

12) ENO. &c. om. *ok ræt.* S. &c. om. *ok — döma.*

13) D. add. *them.*

14) DENO. 43. add. *honum.*

15) ENO. 43. *dömt hafva.*

16) S. &c. *junan the atta dagha ther næsth koma* (46. &c. add. *sedan*) *domin ær dömdhir ath wædhia vndhi konungh medh sinom XX markom oc ther sætia &c.*

17) BCEKNOQR. &c. *markum.*

18) BCEKLMNOQR. &c. om. *pæninga.*

19) ELNO. &c. om. *the.*

20) LM. &c. *thy.* NO. &c. om. h. v. ENO. 43. add. *ath.*

21) ENO. 43. om. *honum.*

22) BKQ. &c. *dombren.* CDELNOR. &c. *domen.*

23) D. &c. *ær.*

24) M. 21. om. *ther.* BCKQR. &c. *then.*

25) BCDEHIKLMOPQRSX. &c. sic. AN. &c. *fullan.* S. &c. add. *visso oc.*

26) D. add. *oc visso.*

27) BC. &c. sic. A. *fora.* BCEKQR. &c. add. *sik.*

28) L. &c. om. *ok.*

29) S. &c. om. *foghaten.* DM. &c. add. *oc.*

30) D. om. *ok radhmæn.*

31) BCDEKLNOQRS. &c. sic, vel *sæti.* AHI MPX. *sætia.* DELNO. &c. add. *ther.*

32) ENOS. &c. om. *a.*

33) S. &c. add. *medh fulle visso.*

34) 37. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba *svenenom fyra peninga fore* &c., cap. 7: 1.

35) S. &c. *borghamæstare oc &c.*

36) HI. 50. om. *fornempdo — honum.*

37) DM. &c. add. *borghamæstara.* Q. 48. add. *oc borgamæstara.*

38) R. &c. *borghomæstara.*

39) S. &c. add. *för.*

40) DLS. &c. *sina tyughu &c.*

41) CMQ. &c. om. *samu.*

42) LS. &c. add. *oc.*

43) C. om. *taki.* S. &c. *thet skipte ffogate borghamæstare oc radmæn hvar sin tridhiung, Vardher &c.*

44) BKQR. &c. *lut.*

45) L. &c. om. *a — wæghna.*

46) MQ. &c. *sins.*

47) R. &c. *lut.* L. add. *the.*

48) B. om. *dömpdo.*

49) DL. &c. add. *then.*

50) ENO. &c. *en tridhiung.* R. 95. add. *lutin.* DL. &c. add. *takin.*

51) L. 106. *radhmennene som tha nær waro, wardher &c.*

52) NOR. &c. om. *som.* ENO. &c. add. *ther.*

53) NO. &c. om. *tha — waro.*

54) D. &c. om. *andre.*

55) P. om. *the.*

56) BCKQR. &c. om. *ther.* EM. &c. *som.*

57) CKQ. &c. add. *tha.* E. add. *ther.*

gia⁶²) giældande ella vpbærande. §. 1. (⁶³Wardher annar domber honum⁶⁴)
 78 dömpder,⁶⁵) haffwi⁶⁶) (⁶⁷tha (⁶⁸same foghaten ok borghamæstara forgiort⁶⁹)
 (⁷⁰the samu⁷¹) XL marker malsæghandanum enskylt, ok taki⁷²) ater⁷³) si-
 na tiughu marker.⁷⁴) (⁷⁵Ok swasom the⁷⁶) foghaten,⁷⁷) borghamæstara ok⁷⁸)
 radhmæn (⁷⁹the tiughu marker skulu til threskiptis vpbæra, swa skulu⁸⁰)
 the⁸¹) the⁸²) XL marker⁸³) vtgiffwa.⁸⁴)

III.

Hwilken¹) (²a mote foghatans ok³) borghamæstaranna⁴) dome eig wædh-
 iar⁵) innan atta dagha (⁶epther thet⁷) domber⁸) dömpder ær,⁹) stande¹⁰)
 fuller¹¹) ok faster, ok haffwi aldrigh¹²) (¹³optare¹⁴) wald¹⁵) wædhia (¹⁶a
 han.¹⁷)

- 58) R. &c. add. *tha*.
 59) CDKQR. &c. *hafuin*. B. 31. *hawa*.
 60) P. &c. add. *ath*.
 61) ENO. 34. *görandhe*.
 62) B. *hwazke*.
 63) D. *Dömis honum annar domber. æn ho-
 num dömdur var. hafui &c.*
 64) 30. add. *aff konunghe*.
 65) CB. &c. sic. AH. *dömpdör*.
 66) Q. &c. *haffuin*.
 67) NO. 29. *the*. E. *borghamæstara fogatte
 oc radh forgiort &c.*
 68) BCDKMQR. &c. om. *same*. L. *the samo
 foghatin borghamæstara oc radhmen for-
 giort &c.* S. &c. *ffogaten &c.* ut L.
 69) 23. &c. *fortappat*.
 70) S. &c. *sina XL mark, oc thom taghi
 Malsæghande enskylt oc behalle sina &c.*
 71) BCKLMNOQ. &c. *sama*.
 72) ENO. 43. add. *malseghanden*.
 73) E. 36. om. *ater*.
 74) CBKQR. &c. add. *ok XX marker* (B. om.
marker) skulu til threskiptis ganga (BKR.
 &c. om. *ganga*). S. &c. add. *som han
 sculle haffua gifvith vth om konom haff-
 de borth bötha, Oc the borghamæstara
 oc radhmæn som ey varo nær tha domen
 dömbdis haffui engen vald* (46. &c. add.
*antinge) vpbæra æller vt giffua aff then-
 na fornæmda vædh som nu ær sakh.*
 75) L. &c. om. *Ok*. S. &c. om. *Ok — vt-
 giffwa*.
 76) E. &c. om. *the*. Q. *tha*. D. 89. add. *sa-
 mu*. L. &c. add. *sami*.
 77) Q. &c. add. *oc*.
 78) B. 29. om. *ok*.
 79) BCKQR. &c. *sculdo vpbæra &c.* L. 106.
til threskiptis vpbæro swa &c.
 80) DE. &c. add. *oc*.
 81) MNOX. &c. add. *oc*.
 82) LP. &c. om. *the*. BCDKLMQR. &c. add.
sama vel samu.
 83) EL. &c. add. *til threskiptis, at in E. hæc
 deleta sunt*.
 84) 72. add. *ock the Radmen som ey nær
 wæro. thå domen dömdes. haffve ingen
 luth til adt vpbære eller vthgiffwa*.
 1) Q. *Hwilke*. ENO. &c. add. *man*. L. &c.
*Nv wædhia man ey a moth — dom in-
 nan &c.*
 2) CS. &c. om. *a*. ENOR. &c. *som* (NO. om.
som) ey wædhia moth — dome innan &c.
 3) KMQS. &c. om. *ok*. BL. &c. *eller*.
 4) C. *rathmanna*. MQS. &c. add. *oc rad-
 manne*.
 5) BKQ. &c. *wæthia*.
 6) B. om. *epther*. CK. &c. *Jnan at* (K. &c.
thet) dombren &c.
 7) S. &c. *thy hanom*. EM. add. *at*.
 8) BEKQ. *dombren*. DLMNORS. &c. *domin*.
 9) BE. &c. *war*.
 10) L. &c. add. *tha domen*.
 11) ELNOXa. &c. *gildher*.
 12) R. &c. *ængin*.

V.¹⁸⁾

Sama¹⁹⁾ radzstuffwu dagha (²⁰skulu wara a²¹⁾ torgheno vte som inne a²²⁾ radzstuffwonne. (²³Thri skulu (²⁴foghatane wara, en a²⁵⁾ konungxens wæghna²⁶⁾ (²⁷ok tve radhmæn²⁸⁾ a²⁵⁾ stadzens wæghna, (²⁹annar swænsker ok annar thysker. §. 1. Wil nokor wædhia³⁰⁾ mote therra dom³¹⁾ (³²vndi (³³foghatans ok radhmanna dom, (³⁴hette widher twa öra pæningha,³⁵⁾ (³⁶som tha genstan skulu framlæggias,³⁷⁾ ok them taki (³⁸foghaten³⁹⁾ ther⁴⁰⁾ vte sitter, ok the⁴¹⁾ tve radhmæn⁴²⁾ (⁴³mædh honum⁴⁴⁾ döma,⁴⁵⁾ (⁴⁶til thræskiptis, æn honum (⁴⁷dömes sami domber. Wardher ok⁴⁸⁾ honum annar domber dömpder,⁴⁹⁾ (⁵⁰haffwi⁵¹⁾ the thri forgiort ena halfwa⁵²⁾ mark mals-

- 13) LP. &c. optaren. ENO. 43. makt ath wedhia moth honum optare.
 14) B. 74. add. meer. 23. &c. add. eller annat sin. HIS. &c. add. makt ella.
 15) DLM. &c. makt.
 16) L. 106. a moth honom. S. 57. mothe thöm.
 17) 23. &c. then domen.
 18) 36. om. hoc caput.
 19) E. &c. Samu. DNO. 28. Sami.
 20) M. 21. wari vte a torgheno som &c.
 21) HI. om. a.
 22) M. &c. j.
 23) D. ther sculu thri foghatæ &c. 23. &c. ok thry the som sithiæ skulu, en fogothe a &c.
 24) Sine dubio legendum est domara vara, en foghate a konungxens &c.; cfr. ind. capp. 88. 101. Xa. sithia vthe före Rättenom, een &c. S. &c. sithia vthe for rättenom aff radhena annar swænskir oc annar tydzskyr, oc then tridhi a konungx vægna, vil &c.
 25) D. &c. aff.
 26) 23. &c. add. ther vthe.
 27) I. 89. om. ok — wæghna.
 28) D. om. radhmæn.
 29) AR. Verba annar — thysker lineis sunt inducta. 49. 64. 73. 74. 75. 76. 77. 78. 79. 82. 83. 85. 86. 94. 98. 99. X. om. haec. P. Alle swenskæ Wyll &c. 34. Verba annar swensker mutata sunt in alle swenske, sequentibus ok annar thysker simul linea inductis.
 30) QS. &c. add. a.
 31) CKMQ. 22. doma.
 32) S. &c. wædhi vnder ffogaten borghamestare oc Radmæn som jnne for rättin sithia oc sæthi vidher &c. 23. (24. &c.) vthe for rätthenom ok Jn for fogothen ok radhmæn j radzstuffwonne sithia, hæte &c.
 33) ENO. 43. fogattan (43. add. oc; NO. add. oc the) borghamestara som inne sithia a radzstufuonne. Vedhi uppa twa &c.
 34) M. &c. sæti. DL. &c. wædhi twa &c. Xa. wædhi vp å två &c.
 35) ELNO. &c. om. pæningha.
 36) L. &c. oc ey meer, the skulu oc genast fram leggias, them &c. S. &c. oc the sculu genstan framlæggias &c.
 37) DM. &c. wt leggias.
 38) K. 42. om. foghaten — sitter.
 39) DELNO. &c. add. som.
 40) S. &c. som.
 41) S. &c. om. the.
 42) EL. &c. add. som.
 43) L. 106. ther vte sithia medh honom til twæskiptis æn &c.
 44) D. 28. add. sithiæ oc.
 45) ENOS. &c. sithia.
 46) S. &c. om. til — domber.
 47) D. wardher sami domber dömder. Dömis honum annar domber. hafui &c.
 48) ENOS. &c. om. ok.
 49) B. om. dömpder.
 50) S. &c. for radhena jnne the for radhit sithia, tha giffui the vth ena halfwa mark for radhit sithia vte Oc thet wari hans

sæghandanum enskylt, ok then som wædhiat haffwer taki ater sina twa öra.⁵³⁾
(⁵⁴Engin ma (⁵⁵a torgheno⁵⁶) (⁵⁷höghra wædhia æn⁵⁸) (⁵⁹twa öra.

VI.

Nw æn¹⁾ nokor wil sik eig lata nöghia at foghatans ok²⁾ borghamæstara³⁾ dome, (⁴ok wil⁵) eig wædhia⁶⁾ sik⁷⁾ vnde konungen,⁸⁾ vtan⁹⁾ bidher¹⁰⁾ stadzens book¹¹⁾ læsa fore sik, læggi¹²⁾ fram (¹³a disken fæm öra pæninga (¹⁴fore (¹⁵foghatan (¹⁶ok borghamæstarana; ok¹⁷⁾ ther¹⁸⁾ taki foghaten aff twa öra (¹⁹pæninga, hwar borghamæstare²⁰⁾ (²¹thet aret dömer²²⁾ en öre,²³⁾ (²⁴ok (²⁵stadzens scrifware en öre.²⁶⁾

VII.

Nw wil man til annan kæra, (²⁷tha skal (²⁸han (²⁹stadzens swen til hans

VI, cfr. BjR. 7.

enskyllth som moth thöm wædhiadhe oc taghi &c.

51) BCKMQRX. &c. hawin. C. &c. add. tha.

52) BDEIKO. &c. half.

53) S. &c. add. som han först vth vaddhe.

54) S. &c. om. Engin — öra.

55) ENO. 43. wedhia a thorgheno moth them ther sithia fore rettenum meer en twa öra.

56) 23. &c. add. vthe.

57) M. &c. mer. R. om. höghra — öra.

58) BCK. &c. add. a. P. &c. add. til.

59) D. nu ær sakt.

1) LM. &c. om.

2) Q. eller.

3) BCKMQXa. &c. rathmanna. S. &c. add. oc radmanna.

4) S. &c. om. ok — konungen.

5) D. 83. add. han.

6) BCKQ. &c. setia. R. 95. lata.

7) DEHINO. &c. om. sik.

8) P. 43. konungx dom.

9) BCDEKLMNOPQRS. &c. sic. AHIX. &c. om. vtan.

10) BEKLMR. &c. add. lata.

11) 24. &c. lagh book. DQS. &c. add. latæ.

12) DLS. &c. add. tha.

13) C. &c. om. a disken.

14) S. &c. om. fore — borghamæstarana ok.
15) 27. herrana (pro foghatan ok borghamæstarana).

16) BCKQR. &c. borghamæstara oc rathmen.

17) ELNO. &c. om. ok.

18) BR. &c. om. ther.

19) BCDEKLMNOQRS. &c. oc hwar &c.

20) BCEKNOQRSXa. &c. add. som. DL. &c. add. som vm.

21) ENO. 43. a thy areno. 23. &c. om. thet aret dömer.

22) BR. &c. döme. CKQ. &c. döma. DMNO. &c. siter. ELSXa. &c. sithia. P. &c. sithia ock döma. LNOXa. &c. add. for rettenom.

23) CKQ. &c. add. penninga.

24) S. om. ok — öre.

25) L. &c. een öre taki stadzsins scrifware.

26) M. &c. om. öre. 23. &c. add. ok læsi stadzens book.

27) ENO. 43. han scal stadzens &c.

28) S. &c. stadzsins swen til then gange som fore skal biudhas. oc biudha honom fore til vidhermelis een dagh för radstufvo dagh kombir, Oc ther fore skal stadzsins swena gifvvas thwa penninga fore süth ærfwade, kombir han fore til swars sama dagh. han wardher &c.

sænda (³⁰ok (³¹han lata fore biudha, at han skal til (³²widhermæles koma³³) (³⁴then dagh som³⁵) radzstuwu dagher ther næst ær³⁶) swara fore³⁷) sik; ok then (³⁸man (³⁹han lather fore biudha, (⁴⁰giffwi (⁴¹stadzens swen⁴²) twa⁴³) pæninga⁴⁴) (⁴⁵til ærwdhes lön. Komber han til radzstuwo⁴⁶) then dagh (⁴⁷han wardher fore budhen,⁴⁸) (⁴⁹mædh laghum,⁵⁰) botum⁵¹) ella pæningom, (⁵²thet ær wæl; komber han eig, ella⁵³) san⁵⁴) forfalz witne hans,⁵⁵) (⁵⁶a radzstuwo,⁵⁷) at han ær eig⁵⁸) i bynom ella⁵⁹) siuker ligger,⁶⁰) en tyma,⁶¹) annan (⁶²tyma ok thridhia tyma,⁶³) böte⁶⁴) hwart sin thre öra pæninga⁶⁵) (⁶⁶til thræskiptis (⁶⁷malsæghandanum, konungenum ok stadhenum.⁶⁸)

§ 1. Komber han⁶⁹) eig (⁷⁰fiærdha sinne⁷¹) forfals löss⁷²) til swars,⁷³) tha⁷⁴) wari fallen⁷⁵) til⁷⁶) (⁷⁷threm markom⁷⁸) (⁷⁹som för war⁸⁰) sakt, ok til⁸¹)

- 29) 32. *byswen*. M. 21. *stæmpno til hans sænda medh stadzsins suen oc lata* &c.
- 30) ENO. 43. om. *ok — biudha*.
- 31) L. 106. *lata honom tilsighia at* &c.
- 32) BCEHIKLMNOPQRX. &c. sic. A. *widhermales*. 77. *Swaars*. D. 83. *swara koma oc widhermælis then radhstofro* (83. add. *dag*) *ther næst komber at swara* &c.
- 33) ELNO. &c. add. *a*.
- 34) ENO. 43. *neestha radhstufuo dagh ther epter oc swara* &c.
- 35) BCKLQR. &c. om. *som*.
- 36) LR. &c. add. *at*.
- 37) L. 106. add. *sina sak oc*.
- 38) L. 106. *som han tha forbyudher gifwi svenenom twa* &c. 32. *lather annan stæmpna, giffwi byswen* &c.
- 39) BCKQR. &c. *honum*. NO. &c. om. h. v. E. 43. *som*. D. *swa later annan fore* &c.
- 40) DENO. &c. *han scal gifua svenenom twa* &c. BCKMQR. &c. *han scal svenenom erwthis löön giva twa peninga. komber* &c.
- 41) 36. *bysuenenum*.
- 42) 99. X. *Svene*.
- 43) 52. add. *öre*.
- 44) 50. 71. *öra*.
- 45) ENO. &c. *fore sith ærfuodhe. Komber* &c. L. 106. *fore hans mödho, Komber* &c.
- 46) D. &c. *swars*.
- 47) 43. *honum stemdis medh* &c.
- 48) LR. *forbudhin*. Xa. add. *at swara*. ENO. add. *oc swarar* (NO. *swara*) *fore sik*.
- 49) S. &c. om. *mædh — pæningom*.
- 50) QXa. &c. *lagha*.
- 51) ENOXa. 43. om. *botum*.
- 52) S. &c. *tha ær thet wæl*.
- 53) E. add. *hafuer*.
- 54) S. *sama*.
- 55) E. &c. om. *hans*.
- 56) D. &c. *till*. ENO. &c. om. *a radzstuwo*.
- 57) ELNO. &c. add. *anthygghia*.
- 58) S. &c. add. *hema*.
- 59) ENO. 43. add. *oc ath han*.
- 60) S. &c. add. *först*.
- 61) BC. &c. *tima*, et sic infra. CKQ. &c. add. *ok*.
- 62) DELNO. &c. om. *tyma*. M. &c. om. *tyma ok*.
- 63) BCDELNORS. &c. om. *tyma*.
- 64) ELNO. &c. add. *fore*.
- 65) BDLMR. &c. om. *pæninga*.
- 66) S. &c. om. *til thræskiptis*.
- 67) L. &c. om. *malsæghandanum — stadhenum*.
- 68) S. &c. add. *oc*.
- 69) BGKR. &c. om. *han*.
- 70) L. 106. *til swars fiærdha sinne, oc ær forfalla lös böte* (106. *böte*) *III mark til thræskiptis oc wari fallin til hofwdk sakinna* &c.
- 71) DR. &c. *sin*. S. &c. add. *fore rætthin*.
- 72) BCDEKMNOPQRS. &c. *forfallalös*.
- 73) KQ. &c. *swara*.
- 74) S. &c. om. *tha*.
- 75) M. &c. *fältir*. E. *saker*.
- 76) BCDEKMNOQ. &c. *at*.

huwtz sakena⁸²) som⁸³) honum skuld fore⁸⁴) giffs, (⁸⁵ænen⁸⁶) ful witne æru til (⁸⁷som saken ær til;⁸⁸) ok⁸⁹) næmpne sidhan foghaten, (⁹⁰borghamæstara ok radhmæn twa byamæn⁹¹) mædk (⁹²stadzens swenum,⁹³) næsta granna 79 thæs mansens som a kæres, at⁹⁴) the (⁹⁵skulu ouer wara (⁹⁶ok wita at (⁹⁷the⁹⁸) fullan⁹⁹) pant¹⁰⁰) (¹malsæghandenum fa,²) ok malsæghanden gifwi (³fyra pænningha⁴) swenenum⁵) fore ærwdhe sit, ok the⁶) fyra pænninga ok⁷) forbudz⁸) pænninga takes⁹) vp¹⁰) aff swarandes¹¹) pante mædk giældeno, ella¹²) tha han (¹³han widher sik skill.¹⁴) Sidhan taken stadzens swena (¹⁵ok fogatans fullan pant fore thryskona, epter thy (¹⁶saken ær til ok them wiist¹⁷)

77) S. &c. *hoffuodsakena oc bõthe tre mark een full &c.*

78) BD. add. *til threskiptis.*

79) BENOQ. &c. om. *som — sakt.* Haec verba respiciunt verba *til thræskiptis* mox supra.

80) CDKMR. &c. *ær.*

81) D. *medh.*

82) BNOR. &c. *huwth sakenna.* CDEKPO. &c. *huwth sakene.* M. 21. *sakinne, om. huwtz.*

83) C. *ther.*

84) P. add. *gaffs eller.*

85) BEKNOQR. &c. om. *æn — ær til.*

86) L. &c. add. *ther.*

87) D. *epter.* CLM. &c. *epter thy.* 51. Xa. &c. om. *som — til.* S. &c. *at han fallalõs vil ey fore koma oc* (46. &c. *ath*) *swara fore sak the honom giffs, Sidhan sculu ffogaten Borghamæstare oc Radhmæn næmpna twa byamæn the borghara æru. oc hans næste granna medh stadz swenom. the sculu &c.*

88) CDLM. &c. om. *til.*

89) L. 106. om. *ok.*

90) D. 83. om. *borghamæstara.* L. 106. om. *borghamæstara ok radhmæn.* ENO. 43. om. *borgamæstara medh stadzens swenum. twa byamen thes mansins nestha granna som a keris &c.*

91) C. *mæn.*

92) 32. *bysvenom.*

93) 64. *tiånara.* 36. X. &c. add. *oc.*

94) L. &c. om. *at.* R. &c. *oc.*

95) D. *ifuer warin oc witin &c.*

96) L. 106. *at malsæghanden faar* (106. *ma ffaa*) *fullan pant, oc &c.*

97) S. &c. *swenana stadzens fa antikie panth*

eller pænninga fore giældh eller brutin kan vardher skulladher fore, thöm som kærer, sidhan taghi fornæmde swena oc byamæn fullan pant eller pænninga fore trydzsko hans, at han ey ville fore koma til swars, oc swenomen beredkis gestan llll pænninga for ærffuodhe sith af Malsæghanda rættenom æn thet var ey för bereth, Søn æn han tha thöm pant eller pænninga vari tha sak hans hafuo (46. &c. *halffwo*) *mere, Engen &c.*

98) BCKQR. &c. add. *sculu.*

99) A. *fullant scriptum est, at litt. t deleta.*

100) 27. add. *eller pænningha.*

1) C. *æghandanom wt fa.*

2) D. *fae.*

3) I. *sina.* 37. *post lacunam* (vide not. 34 pag. 251) *hic iterum incipit.*

4) 58. 66. add. *och förbwdz pänningh* (66. *pennga*).

5) HI. &c. *swenom.* D. &c. *stadzens swene.* 23. &c. *bysens swene.* 24. *byswensenom.*

6) DL. &c. add. *samu.*

7) ELNOR. &c. add. *andhre.*

8) L. &c. *budz.* R. &c. *fyra budz.*

9) CBKQR. &c. *takin ok.*

10) DM. &c. om. *vp.* BCEKLNOR. &c. *wt.*

11) BCDEHIKNOQRX. &c. *swarandens.* L. 106. *malsæghandens.*

12) BCDEKLNOR. &c. add. *oc.*

13) PX. &c. *hanom.* I. &c. om. *h. v.* BCDE KLMNOQR. &c. *sik wither han skil.*

14) M. &c. add. *oc.*

15) L. &c. om. *ok fogatans.*

16) BCDEKLMNOQR. &c. *hans brut æru oc &c.*

17) 23. &c. *sakth.*

wardher, ok¹⁸) samo twem¹⁹) byamannum²⁰) nærwarandum.²¹) §. 2. (²²Nw kan them pantren synias, wari tha²³) (²⁴thæs brutlika bot²⁵) halffwo mere. Engin skal²⁶) dyrffwas²⁷) til²⁸) göra nokot²⁹) waldz wærk³⁰) a then³¹) brutliken³²) ær, vtan lati tha³³) han fore foghatan³⁴) ok radhmæn³⁵) koma. Wil han eig³⁶) tha³⁷) siin brut bætra, lati³⁸) tha³⁹) foghaten⁴⁰) (⁴¹ok radhmæn (⁴²fult⁴³) fore brut hans aff⁴⁴) godze hans vtmæta,⁴⁵) hwat han wil ella eig. (⁴⁶Er eig (⁴⁷redho⁴⁸) godz⁴⁹) til, mæti⁵⁰) (⁵¹aff⁵²) inwidhum⁵³) hans; (⁵⁴æru eig inwidhu⁵⁵) til, (⁵⁶mæti (⁵⁷aff husum hans ok⁵⁸) tomt,⁵⁹) tho⁶⁰) swa at (⁶¹han ella ærwingia⁶²) hans thet lösa⁶³) magho⁶⁴) innan nat ok aar æn⁶⁵) thet hws ella iordh ær. §. 3. Samu⁶⁶) lagh wari vm⁶⁷) then⁶⁸)

- 18) ENO. &c. om. ok. D. æ. E. &c. add. them. L. 106. add. tho æ them.
 19) D. 27. om. twem.
 20) LNO. &c. mannom.
 21) D. &c. nærwarande.
 22) 104. om. Nw — iordh ær.
 23) CR. &c. om. tha.
 24) DELNO. &c. hans sak som brutlikin ær. halfuo mere.
 25) BCKMQRXa. &c. sak.
 26) BCDEKMNOQR. &c. add. oc.
 27) 44. X. &c. dieruas.
 28) CDLM. &c. om. til. BELNOQRX. &c. add. at.
 29) BCDEKMNOQR. &c. om. nokot. S. &c. nokor.
 30) C. waldzgerning.
 31) S. &c. thöm. L. &c. add. som.
 32) S. &c. saker.
 33) BELRS. &c. om. tha.
 34) S. &c. add. borghamæstare.
 35) ENO. &c. borghamæstara.
 36) E. om. eig. KLRS. &c. add. æn.
 37) P. &c. om. tha.
 38) CBKQR. &c. latin vel letin.
 39) M. &c. om. tha.
 40) EQS. &c. add. borghamæstara.
 41) E. &c. om. ok radhmæn.
 42) S. &c. hans brot ful vt mætha &c.
 43) L. &c. add. vth.
 44) I. Oc.
 45) DL. &c. mæta.
 46) BC. &c. ær. L. 106. om. Er — iordh ær.
 47) C. &c. redha. 23. &c. rörlikit. 67. lösz-öra till, Miätas thä Huus äller Tompt.
 48) 35. &c. add. penyngha eller.
 49) E. 36. penyngha. S. &c. add. hans.
 50) BCKQR. &c. mietin vel mætin. DEMO. &c. mæti. S. &c. add. tha.
 51) DS. &c. inwidhior hans &c.
 52) E. add. gotze eller.
 53) BCEHKMNOQR. &c. inuithium. I. 29. jn-wedhiom. 30. inægandhom. 89. ineddöme.
 54) E. hws eller tomt &c.
 55) BCKNOQR. &c. inuithiur. M. &c. invidhio. 30. inægghanda. 89. ineddöme. DS. &c. the.
 56) BCKQR. &c. mietin hus &c. DMNO. &c. mæti hws.
 57) S. &c. tha hws hans, Æra ey hws til tha ær tomt til, tha swa (46. &c. add. ath) han æller hans næste frændher magho thet i gen lösa, æn the vilia jnnan &c.
 58) BCDEKMNOQR. &c. eller.
 59) Q. pant.
 60) C. om. tho.
 61) Q. &c. om. han ella.
 62) CKMP. &c. ærfvinga. E. &c. ærfvinghi.
 63) ENO. &c. atherlösa.
 64) BCDKQR. &c. maghen vel moghen.
 65) R. &c. vm.
 66) CLNOS. &c. sama. D. 37. Sami.
 67) KS. &c. om. vm.
 68) S. &c. thöm. CDR. &c. add. som. ELNO. &c. add. som annan.

(⁶fore biudha later, æn⁷⁰) swaranden komber til radzstuffwu ok akæranden eig; (⁷¹tho (⁷²swa at han wari fallen til saköran⁷³) ok eig til huwtz sakenna.⁷⁴)

VIII.

Nw (¹orkar han eig botum ella giæld siin giælde, som (²honum skuld fore giffs, gange tha til ærwdhes (³först fore malsægandanum,⁴) swa⁵) fore konungenum ok (⁶stadheum, vtan⁷) (⁸malsæganden, konungen ok stadhen wilia⁹) (¹⁰han (¹¹saklösan giffwa. Haffwi tho malsæganden (¹²mæst wald han lösan¹³) giffwa.

IX.

Nw komber nokor¹⁴) (¹⁵kærande til radzstuwo (¹⁶ok giffwer andrum sak, wænder¹⁷) ater ok wil (¹⁸eig laghlika¹⁹) (²⁰sina kæro halda fram (²¹ella ænda,²²) böte thre marker (²³til thræskiptis (²⁴malsægandanum, konunge-

IX: pr., cfr. MELL. pgB. 29.

69) 77. stempna läther.

70) D. &c. vm. E. &c. oc.

71) 29. Xa. om. tho — huwtz sakenna.

72) S. &c. vari han fallen for sakören &c.

73) BCDEKLNOQR. &c. sakören. M. &c. sakenna.

74) CEKPO. &c. huwuth sakenne.

1) D. 83. vm nokor orkar ey &c. S. &c. forma then ey bothom som saker wardher eller fullom gællom giælla. gange &c.

2) L. &c. skulden gifs. C. han honom skuld fore gifuer.

3) S. fore konungen Malsæganden oc stadhen oc konunger löse til sin Malsæganda ræth oc stadz ræth, thy ath ther ær onth mykit vth tagha som lithit ær jnne.

4) LMNO. &c. add. oc.

5) BCDEKLNOR. &c. sithan.

6) 46. &c. konunger lösa til sich statz ræth, ty &c. ut S. (vide not. 3 supra).

7) MNO. &c. add. at.

8) ELNO. &c. the wilia &c. D. &c. the wilin &c.

9) Q. add. them. eller.

10) 40. Xa. &c. the han lösan (Xa. vel saklösan) giffwa haffwi tha malsigianden &c.

11) BDKLMNOQR. &c. lösan. CE. &c. om saklösan — wald han.

12) R. &c. mæsta. NO. &c. mestæ makth oc wald &c. D. 83. ther mestæ wald till (pro mæst — giffwa).

13) I. &c. saklösan.

14) S. 64. om. nokor. E. then.

15) ENO. 43. til radhstufuo som kerir a annan oc han wendkir &c.

16) S. &c. om. ok — sak.

17) M. 64. add. han.

18) ENO. kæromaal siin ey fram kaldka eller laghlika endha. böte &c.

19) MS. &c. om. laghlika.

20) C. sinne. D. &c. sijn kæromaal.

21) P. 52. til. LS. &c. om. ella ænda.

22) S. &c. add. som han hauer böriath til annan kæra.

23) S. &c. om. til thræskiptis.

num ok stadhenum, ok haffwi forgiort (²⁵rætte sinum. (²⁶Kan²⁷) koma twæ-
talan²⁸) i,²⁹) æntiggia a akærandes³⁰) wægna³¹) ella³²) swarandes³³) wæg-
na,³⁴) böte³⁵) thre marker³⁶) (³⁷til thræskiptis (³⁸som för ær³⁹) sakt.⁴⁰)
§. 1. (⁴¹Hwar andrum möter⁴²) hwarte (⁴³lagh ella pæninga, böte thre mark
til thræskiptis (⁴⁴som för ær⁴⁵) sakt. Engin haffwi wald, (⁴⁶widher sina⁴⁷)
XL marker (⁴⁸malsæghandanum, konungenom ok stadhenom (⁴⁹til thræskip-
tis, ok⁵⁰) forgiort sinum⁵¹) ræt (⁵²widher then⁵³) han skal⁵⁴) a⁵⁵) kæra,
sün kærømall nidher læggia, för æn the⁵⁶) fore (⁵⁷stadzens ræt haffwa⁵⁸)
waret; (⁵⁹ok (⁶⁰hwar⁶¹) a⁶²) tholikom stæmpnomalom⁶³) ær, æntiggia a⁶⁴)

- 24) L. &c. om. malsæghandanum — stadhe-
num.
25) ENOS. &c. sin eghin ræth (pro rætte si-
num).
26) DELNO. &c. Komber ther twætala (N.
&c. twétalan; L. 106. ther oc twétalan)
innan. antyge &c.
27) PX. add. ther. BCKMQR. &c. add. oc.
28) Q. &c. twétala. K. &c. twétalu.
29) P. 48. vtj.
30) HPRX. &c. akærandens. BCDEIKNOQ.
&c. kærændens. M. &c. kærändis.
31) CM. &c. om. wægna.
32) R. &c. add. ok.
33) BCDEHIKLOPQRX. &c. swarandans vel
swarandens. N. fravarandens.
34) BCDEIKLNOQRS. &c. om. wægna.
35) ENO. &c. add. oc. D. 83. add. for honæ.
36) B. om. marker.
37) S. &c. Malsæghandenom konungenom oc
stadenom Engen &c.
38) ELNO. &c. om. som — sakt.
39) B. war.
40) DENO. &c. add. Æ.
41) Q. &c. om. Hwar — sakt. 29. Xa. om.
hanc §.
42) BKMR. &c. möte. NO. möta.
43) BCKLR. &c. með laghum (L. 106. add.
botum) eller (C. 34. add. með) pæningom
&c.
44) L. &c. om. som — sakt. ENO. malse-
ghandanom konungenom oc stadhenom Haf-
ui eghin waldh &c.
- 45) B. &c. war.
46) SXa. &c. konungx ræth nidher læggia
&c.
47) ENO. &c. om. sina.
48) BCEKNOQR. &c. om. malsæghandanum
— thræskiptis. D. till. thræskiptis som
för ær sakt. oc hafui forgiort &c.
49) LM. &c. om. til thræskiptis.
50) ELNO. &c. add. hafui.
51) ENO. &c. sin æghin. L. 106. add. eygh-
nom.
52) BCKLQR. &c. om. widher — kæra.
53) E. han som.
54) DENO. &c. sculde.
55) ENO. 43. till.
56) BCDEKMNOQRSXa. &c. thet.
57) Xa. enom. CS. &c. enom ræt j köpsta-
dhenom (S. &c. stadhenom).
58) BCDEKMNOQRSXa. &c. hawer.
59) L. &c. om. ok. S. (46. &c.) vidher both
XL marka konungenom oc stadenom, oc
samaledis then öffuir tolka dægtingan
(46. &c. dagtingan) star swa wæl a swa-
randhens wægna som a akærandhens (pro
ok — ær sakt).
60) D. swa mange a thylicom stæmpnoma-
lum æra. antyge &c.
61) BCEKMNOQR. &c. add. som.
62) Q. 65. om. a.
63) L. &c. stæmpnom. 27. kærømalum. Q.
add. j.
64) K. &c. om. a. I. j.

swarandes⁶⁵) væghna ella⁶⁶) akærandes,⁶⁷) böte⁶⁸) XL marker⁶⁹) (⁷⁰ som för ær sakt.

X.

Nw giffwer¹) foghaten,²) borghamæstara (³ ella radhmen nokrom⁴) (⁵ skuld,⁶) sigher⁷) at han⁸) haffwer giort⁹) saar eller¹⁰) blodhwite,¹¹) ella hwat thet¹²) hælzt¹³) ær,¹⁴) ok sigher¹⁵) (¹⁶ han hemelika widher malsæghandan böt haffwa, ok hin¹⁷) sigher ney; haffwa tha¹⁸) fornæmpdo¹⁹) borghamæstara²⁰) ok 80 radhmæn²¹) ther (²² san witne til twægga byamanna,²³) (²⁴ the thet swæria wilia, at thet war²⁵) synt ok skærskutet²⁶) a sama²⁷) dyghne, (²⁸ ella ær²⁹) openbart, haffwi³⁰) sama³¹) wald han³²) widherbindha³³) som (³⁴ malsæ-

X = MELL. Pg B. 28.

- 65) BCDEHIKNOQRX. &c. swarandans vel swarandens. oc borghamæstare oc radmæn haffua ther &c.
- 66) EH. &c. add. a. 17) DELNOQ. &c. han.
- 67) BCHIKRX. &c. akærandans. EDLNOQ. &c. kærandhans. P. add. veggna. 18) DEKLMNO. &c. the.
- 68) BEKNOQ. &c. add. oc. D. add. huar thera. 19) BDMOR. &c. fornempnde. CNPQ. &c. fornempda. L. &c. sama. BDKLMNORX. &c. add. foghote. CE. &c. add. foghoten ok.
- 69) DL. &c. add. till thræskiptis. BCEKQR. &c. add. til tveskiptis. kununge oc stathenum. 20) Q. add. fogote.
- 70) BCEKLNORX. &c. om. som — sakt. 21) E. raadh.
- 1) L. 27. gifwa. 22) M. 21. han. L. &c. til tveggia manna witne som thet &c.
- 2) EL. add. oc. M. &c. add. eller. 23) NOS. &c. mannæ. C. manna som byiamæn eru.
- 3) BCDENOS. &c. oc. LM. &c. om. ella radhmen. 24) ENO. &c. som. S. &c. om. the — wilia.
- 4) ELNO. &c. add. manne. 25) B. om. war.
- 5) S. sak for saar &c. 26) BCDEKLPRX. &c. skærskutat. S. skærskodhath.
- 6) ELNO. &c. add. oc. 27) D. &c. add. dagh oc.
- 7) E. sighi. LNO. &c. sighia. 28) S. &c. om. ella ær openbart.
- 8) HI. &c. om. han. 29) D. add. thet sama malit.
- 9) C. add. drap. 30) BCDEKLMNOQRSX. &c. sic. AHIP. 50. haffwa. L. &c. add. tha. 23. &c. add. foghoten borghamæstare ok radmæn.
- 10) BDLQS. &c. om. eller. 31) S. &c. om. sama. M. 21. swa.
- 11) M. &c. add. eller blanat. 32) M. &c. om. han. ENO. &c. add. ther.
- 12) E. ther. 33) L. &c. tilbinda.
- 13) S. &c. om. hælzt. 34) S. &c. ther siæluer malsman a hanom kerdhe Oc malsman haffuj &c.
- 14) BC. &c. sic. A. ar.
- 15) DELNO. &c. sighiæ.
- 16) S. &c. ath han haffuer keemelica böth vidher Malsæghande oc sættath oc forlikat oc han sigher til ney, oc ffogaten

ghanden ware³⁵) sialffwer,³⁶) ok malsæghanden haffwi³⁷) forgiort sinum ræt
(³⁸ok³⁹) XL marker,⁴⁰) (⁴¹ok (⁴²alle the⁴³) mædh⁴⁴) waro⁴⁵) (⁴⁶som för
ær sakt, ok (⁴⁷then⁴⁸) brutet haffwer böte (⁴⁹konungenom ok stadhenom
epter thy⁵⁰) bruten⁵¹) æra.⁵²) Orkar⁵³) eig foghaten, borghamæstara⁵⁴)
(⁵⁵ok radhmen⁵⁶) witnum⁵⁷) (⁵⁸som nw ær sakt, eller ær eig openbart,⁵⁹)
(⁶⁰wæri sik⁶¹) epter thy⁶²) honum⁶³) saken⁶⁴) giffs.

XI.¹)

Nw stæmpna flere²) enum³) til radhstuw⁴) (⁵æn en man⁶) vppa⁷) en dagh,
tha radstuwa⁸) skal haldas, tha skal (⁹them (¹⁰manne först stæmpna leet

XI = MELL. pg B. 15.

- 35) DENO. &c. om. *ware.*
36) L. &c. add. *fore.* 52. add. *til stædes.*
37) D. add. *forthighat oc.*
38) Xa. om. *ok XL marker.* M. &c. om. *ok — sakt.*
39) BCKQRS. &c. add. *a.* DENO. &c. add. *medh.* L. &c. add. *böte.*
40) DL. &c. add. *till thræskiptis.* ENO. &c. add. *til thueskiptis.*
41) L. &c. *Samuledhis böte hvar then man medh konom, oc then &c.*
42) D. *kuar then medh honum wa samuledh. Oc then &c.* ENO. 43. *swa kuar then som (NO. 43. om. then som) medh them war vppa tholke daghtinghan Oc then &c.*
43) B. *ther.*
44) S. &c. *ther offuer.*
45) SXa. &c. add. *ath the forlikthe vordho.* BCKQR. &c. add. *til threskiptis.*
46) Q. &c. om. *som — sakt.*
47) S. &c. *böte konungenom oc stadhenom then som saker ær epter sinom bruthom, Æru ey vitne til. væri &c.*
48) DELNO. &c. add. *som.*
49) D. *sijn brut. widher konungen oc stadhen &c.*
50) E. 64. add. *ath.* Q. &c. add. *som.*
51) L. &c. *hans brut.*
52) NOX. &c. add. *till.*
53) CL. &c. *Orka.* I. *Oc.*
54) C. 27. om. *borghamæstara.*
55) P. &c. om. *ok radhmen.*
56) DENO. 43. add. *sinom.*
57) L. 106. *han til binda.* BCKMQR. &c. add. *sinom.*
58) D. &c. om. *som — sakt.*
59) D. &c. add. *tha.*
60) 29. Xa. *væri saclös fore the sac som (Xa. om. som) honom gifs som kærandin (Xa. Åkäranden) skulde vara oc swa then som a kærndhis (X. åkæris) en han ey brutlikin var.*
61) NO. 39. om. *sik.* M. add. *tha.* D. add. *then som sculd gifs.* S. &c. add. *som för ær sakth.*
62) E. &c. add. *som.*
63) NO. &c. om. *honum.*
64) D. &c. *sculd.*
1) 35. *invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.*
2) M. 21. *tve.* CDEKLNOQRSXa. &c. add. *mæn.* B. add. *man.*
3) L. &c. add. *man.* 26. Xa. &c. add. *manne.*
4) M. 21. add. *dagh.*
5) DLS. &c. om. *æn en man.* M. 21. om. *æn — haldas.*
6) BCKQR. &c. om. *man.*
7) DL. &c. *vm.*
8) I. *radzstufv dagha.* 34. *razstuwvo dagher.*
9) L. 106. *han först swara them han först stemde, oc sidhan &c.* S. &c. *then som först stæmpdhe mannen til radzstughu först svar faa, Oc sidhan &c.*
10) ENO. 43. *som först stemdhe först swa-*

först swaras,¹¹⁾ ok¹²⁾ sidhan hwarium¹³⁾ epter thy han (¹⁴stæmpder war, för thy at eig ma en¹⁶⁾ (¹⁶man i sænder swara¹⁷⁾ (¹⁸fierum tiltalum¹⁹⁾ æn enne. (²⁰Nw sigher hwar sik förra stæmpt haffwa, tha²¹⁾ witi (²²thet han som²³⁾ stæmpde mædh edhe sinum,²⁴⁾ æn²⁵⁾ swa widhertorff.²⁶⁾

XII.

Uardha²⁷⁾ mæn saki i andrum landum ella²⁸⁾ andrum²⁹⁾ stadhum³⁰⁾ (³¹v-tan rikes, ok wardher eig förra ændat³²⁾ æn the til aspasunda³³⁾ koma, (³⁴tha bötes³⁶⁾ thet alt epter stadzens³⁷⁾ ræt. §. 1. All the brut³⁸⁾ som brytas³⁹⁾ mællen (⁴⁰aspasund ok stocholm⁴¹⁾ (⁴²a vtlænka manna wæghna ella inlænka, vtan the⁴³⁾ i skærium⁴⁴⁾ byggia,⁴⁵⁾ (⁴⁶ligge i sama⁴⁷⁾ laghum. (⁴⁸Kan (⁴⁹nokor man⁵⁰⁾ bonde (⁵¹ella (⁵²annar⁵³⁾ nokot⁵⁴⁾ bryta (⁵⁵mæl-

XII: pr, 1, cfr. BjR. 13: 2.

- ras. D. först swaras. som först stempnæ læt. sidhan &c.
- 11) M. &c. swara.
 12) CDE. 36. om. ok.
 13) Q. add. thöm.
 14) D. stemde. for &c. E. stemt hafuer. for &c.
 15) NO. &c. om. en.
 16) S. &c. ferom swara i sændkir æn enom.
 17) M. hafua.
 18) EM. &c. flere til talan. 106. flere til talo. Cfr. MELL. praef. pag. XCVIII not. 3.
 19) N. till tals.
 20) M. 21. om. Nw — widhertorff.
 21) DNO. &c. om. tha.
 22) E. then som &c.
 23) CKQ. &c. om. som. B. kan.
 24) S. &c. add. huru ther om ær santh.
 25) NO. &c. add. han.
 26) S. &c. kan vidher torffua.
 27) ENO. &c. Nw wardha. S. &c. Uardher man saker &c.
 28) EHILMNO. &c. add. j.
 29) S. &c. om. andrum.
 30) L. &c. köpstadhum.
 31) ELNOS. &c. wthrikis.
 32) S. &c. forlikath.
 33) BCDEKLMNPQR. &c. aspasund. ES. &c. asposundh. O. aspösundh.
- 35) D. bötis alt &c. ELNO. &c. thet scal alt epter stadzens ræth böthas All &c.
 36) S. &c. böthe.
 37) M. 21. stocholms.
 38) L. &c. maal.
 39) Xa. bötas. 67. 96. Bötes.
 40) S. aspo svndh. O. aspösund. 96. wppsalun R. &c. om. aspasund ok.
 41) BXa. &c. stocholms.
 42) Q. aff. SXa. &c. aff vtlændzskom mannom eller jnlændzskom. 29. Xa. eller. J asønne liggi alth i sama laghum.
 43) M. 21. om. the.
 44) P. 21. skærum. CDKLNORS. &c. skæriomen.
 45) HI. 50. om. byggia.
 46) S. &c. thet scal alt epter stadz ræth bötas (pro ligge — laghum).
 47) BDEHIKLR. &c. samu.
 48) 29. om. Kan — laghum.
 49) L. &c. nokot brytas &c.
 50) E. &c. om. man. QS. &c. add. eller.
 51) S. &c. om. ella annar.
 52) E. nokor annar brytha &c.
 53) CD. &c. add. man.
 54) K. &c. om. nokot. H. nokor.
 55) Xa. om. mællen — korshampn ella.

len stadhen⁵⁶) ok konungx hampn, ella⁵⁷) mællen stochohm⁵⁸) ok kors-hampn,⁵⁹) ella i⁶⁰) aasöne⁶¹) som⁶²) stokholms⁶³) mark⁶⁴) ær,⁶⁵) ligge alt i sama⁶⁶) laghum. §. 2. Sama⁶⁷) lagh haffwi⁶⁸) alle andre stædhi⁶⁹) inrikes⁷⁰) (⁷¹innan sin⁷²) stadz mark.⁷³) (⁷⁴Ok⁷⁵) hwar (⁷⁶mæn saman koma⁷⁷) inrikes⁷⁸) ella vtan,⁷⁹) ok wardher eig ændat (⁸⁰i (⁸¹them stadhenum⁸²) the först tilkoma, tha haffwa⁸³) the eig⁸⁴) makt thet nidher læggia, widher sina⁸⁵) XL marker (⁸⁶hwar vm sik, för æn (⁸⁷the haffwa waret fore (⁸⁸enum ræt⁸⁹) i⁹⁰) them stadhenum⁹¹) (⁹²som the⁹³) byggia.⁹⁴) §. 3. Wardher ok⁹⁵) nokor fangen i stadhenum fore san⁹⁶) brut, ok gar thet⁹⁷) a liiff hans, (⁹⁸æ hwar⁹⁹) gerningen war¹⁰⁰) gör,¹) inlændis ella vtlændis, gange

- 56) BCDEKLMNOQRSXa. &c. *stockholms vel stokholm.*
 57) L. add. *ok.*
 58) BCKM. &c. *stockholms.*
 59) QXa. *korrahampn. K. 42. kora holm. 34. körahampn. 69. kors holm.*
 60) M. &c. om. *i.*
 61) BDENORS. &c. sic. AHKPX. &c. *aasöna. L. aasöndö. QXa. asyona. CM. &c. aspöne. 55. &c. aspenom.*
 62) D. *ther.*
 63) BCDEKLMNOQRS. &c. *stazcins.*
 64) 20. &c. *märke.*
 65) Q. 106. om. *ær.*
 66) BDEKMR. &c. *samu.*
 67) BCKLMR. &c. *Samu. DE. Sami.*
 68) BCKQR. &c. *hawin.*
 69) HIMO. &c. *köpstædhi. DEN. &c. köpstædhi. L. &c. köpstædher. S. &c. stædher.*
 70) BCEKLNQRS. &c. om. *inrikes.*
 71) S. *i sinom markom.*
 72) DEMNO. &c. *sinæ.*
 73) M. 21. *marka. L. &c. merke.*
 74) ENOXa. &c. om. *Ok — the byggia. 43. habet haec in fine huius capitis.*
 75) DL. &c. add. *æ.*
 76) L. &c. *nokre mæn wardha brutlike inlændis eller vthlændis, oc wardher thet ey &c.*
 77) Xa. add. *medh Kijf.*
 78) CQ. &c. *Innan rikes.*
 79) D. &c. *wtrikis. 24. &c. add. medh kiiff.*
 80) 23. &c. *för æn the til stadhen koma tha &c.*
 81) L. 106. *köpstadhum them (106. om. them) ther the &c.*
 82) CK. &c. *stathom. Q. stædom. BRS. &c. stath.*
 83) BKQR. &c. *hawin.*
 84) BCDKLMRS. &c. *enga. Q. &c. engen.*
 85) S. &c. *thera. L. &c. hvars thera. C. &c. bot.*
 86) L. &c. om. *hwar vm sik.*
 87) BCKQRS. &c. om. *the haffwa waret.*
 88) DL. &c. *rettenom (pro enum ræt).*
 89) S. &c. add. *koma.*
 90) K. *wt j.*
 91) C. &c. *stath. BQ. 34. stethum. RS. &c. stathom.*
 92) CMS. &c. om. *som. D. ther the byggia innan. Æ hwar nokor the gerning wardher giordh. som a mandz liiff gaar. inlændis eller vtlændis. oc wardher mannen fangin j. stadhenom. gange &c.*
 93) S. &c. add. *i.*
 94) M. add. *vti.*
 95) ELNOS. &c. om. *ok.*
 96) QR. &c. *siin.*
 97) C. &c. om. *thet.*
 98) S. &c. om. *æ. ENO. (43.) ganghe liiff hans fore æ huat gerningen war giord julendis eller vthlændis Æru &c.*
 99) BCKLRS. &c. *hwat.*
 100) M. 21. *warder.*
 1) BCKQ. &c. *giord. P. giördh. IM. &c. giort.*

liiff fore²⁾ liiff³⁾ æn han eig botum forma.⁴⁾ Æru⁵⁾ thet ok annur brut, bötes⁶⁾ æpter (⁷thy the⁸⁾ æra. (⁹Orkar han eig botum, wardhi¹⁰⁾ rætter hans æpter thy bruten æra,¹¹⁾ hwat¹²⁾ nokor akæranden¹³⁾ ær¹⁴⁾ eller¹⁵⁾ eig, ok ær gærningen openbar. Ok¹⁶⁾ tho (¹⁷ær thet malit för¹⁸⁾ vt rönande¹⁹⁾ mædh²⁰⁾ skælum, för²¹⁾ æn brut²²⁾ ella liiff hans²³⁾ takis,²⁴⁾ (²⁵æ hurw thet til komit ær.²⁶⁾ §. 4. (²⁷Ther skal gerningen ranzakas hon gör²⁸⁾ ær, ok bötes²⁹⁾ ther man bygger.

XIII.

Nw (³⁰komber man³¹⁾ til radzstuwu ok bedhis lagha³²⁾ doma (³³af foghatanum, borghamæstarum³⁴⁾ ok³⁵⁾ radhmannum,³⁶⁾ ower³⁷⁾ thet han kær-
rer,³⁸⁾ tha skal³⁹⁾ (⁴⁰foghaten, borghamæstara ok radmen honum ræt wi-
81 sa⁴¹⁾ (⁴²vm thet malit⁴³⁾ han kærer,⁴⁴⁾ ok⁴⁵⁾ thet eig længer dragha æn til

2) S. &c. mote.

3) 72. Xa. om. liiff.

4) BCDKQR. &c. maa. LMS. &c. orkar.

5) LQ. &c. Ær.

6) ENO. &c. böte.

7) E. bruthän æru till Orkar &c.

8) BKQ. thön. C. &c. then. N. boten. O. &c. brutin.

9) BCKNOQS. &c. om. Orkar — bruten æra. L. 106. om. Orkar — openbar Ok.

10) P. &c. wardher. ER. &c. göris.

11) DR. &c. add. till. ENO. &c. add. æ.

12) M. om. S. &c. Hvar.

13) BKNOQR. &c. akærande. M. 43. kærande.

14) DEMNO. &c. add. till.

15) ENO. add. oc.

16) DENOS. &c. om. Ok.

17) D. scal thet maleth för. vtrönas oc gidrlicæ vtletæs medh &c. LM. &c. skal thet malit vtrönas medh skelum huru thet ær til komit för æn brut hans eller &c. ENO. 43. scal thet malith för ransakas medh skelum huru thet ær til komit för æn hans liif takis af honum (43. om. honum).

18) QRS. &c. om. för.

19) C. add. æn Jo.

20) S. add. godhom.

21) BCDKQ. &c. om. för.

22) R. &c. boot.

23) C. &c. add. af honom.

24) BDKLMQRS. &c. add. aff honum.

25) BCDKQR. &c. om. æ. S. &c. oc. LM. &c. om. æ — bygger.

26) S. add. oc.

27) BCDEKNOQRXa. &c. om. Ther — bygger.

28) I. &c. giort.

29) PS. &c. böthas.

30) B. koma men.

31) S. &c. add. æller kona.

32) M. &c. lagh oc.

33) S. &c. om. aff — radhmannum.

34) E. om. borghamæstarum.

35) BQ. &c. eller.

36) E. 52. radheno.

37) S. &c. om.

38) BCKQR. &c. haver kæra. S. &c. add. æ annan.

39) DELMNOS. &c. sculu.

40) DELMNO. &c. the honum &c.

41) S. &c. skipa.

42) DENO. &c. om. vm — kærer:

43) LM. &c. om. malit.

44) BCKR. &c. kære.

45) LM. &c. add. skulu.

annan radzstuwu dagh⁴⁶) ella thridhia. (⁴⁷Ær (⁴⁸thet mall⁴⁹) (⁵⁰wande ella iæff ær⁵¹) i,⁵²) tha skulu alle radhmen⁵³) thridhia radzstuwu dagh saman koma (⁵⁴för æn the döma skulu, (⁵⁵ok⁵⁶) wita thet malit⁵⁷) ænda; eller (⁵⁸æru⁵⁹) ok swa stor fall vti, wardher eig tha thet malit ændat, (⁶⁰ella then (⁶¹næsta radzstuwu dagh ther æpter komber,⁶²) böte⁶³) foghaten thre mark pænninga,⁶⁴) hwar borghamæstare⁶⁵) thre,⁶⁶) ok⁶⁷) hwar radhman⁶⁸) ena mark;⁶⁹) (⁷⁰ok thetta⁷¹) skal ganga til thræskiptis (⁷²malsæghandenum, konungenum ok stadhenum, ella⁷³) swæri⁷⁴) thet,⁷⁵) at the (⁷⁶the lagh eig wita,⁷⁷) ella at⁷⁸) the⁷⁹) i therra laghum⁸⁰) eig standa⁸¹) scriffwat.⁸²)

46) CQ. add. *ther næst epter.*

47) ENO. (43.) *Nu kan thet wara swa maal ath thet (NO. 43. thar) ær iæff j tha &c. LM. (28. &c.) Nu kan thet wara thet maal som wande, iæff eller oc swa stoor forfal æro vth j at the som fore rættenom sithia om thet arit kunno thet malit ey ænda, Tha skulu alle radhmen then thridhia radzstowo dagh saman koma oc thet malit ænda, Wardher &c.*

48) S. &c. *ther jnnan nokor vandhe eller jæff, tha &c.*

49) D. oc. *thet maal. ther.*

50) BCKQ. &c. *wendande. 29. wandelikith eller iæffikith tha &c.*

51) BCKQR. &c. *om. ær.*

52) 30. add. *at the som fore rættenom sætia vm thet arith, kvonna thet malith ey ændha.*

53) BCDEKNOQRS. &c. *add. then.*

54) BCKQ. &c. *om. för. D. æn the som döma sculu wita thet ey eller kunno ey endæ. eller oc at ther kunno swa stoor fall innan wara. Wardher &c. ENOXa. (43.) æn the som ther ofuer döma sculu. kunno ey thet malith ændha eller oc ath ther kunno (Xa. om. kunno) finnas swa stor (43. add. iæff eller) faal innan ath the kunno (Xa. wita) thet ey ændha Æn wardher &c. 36. Xa. æn the ey ælleghis kunno thet maal endæ.*

55) BCK. &c. *ey. R. &c. kunno the ey thet &c. S. &c. Ær ther jnnan swa stor vandhe ath the ey thet mal ændha kunno then fjærdhe radzstugku dagh ther næsth bö-*

the konungenom oc stadhenom hwar borghamæstare III mark pænninga, oc hwar radman ena mark the som om thet arith sithia, oc ther taghi Malsæghande sin ræth aff Ællir swæri &c.

56) Q. *add. ei.*

57) P. *om. malit. BCKQ. &c. add. at.*

58) BCKQ. &c. *er oc swa stort &c.*

59) R. &c. *add. ther.*

60) LM. 106. *a them radzstowo dagh som ther &c.*

61) BCDEKNOQR. &c. *razstun dagh (D. om. dagh) ther nest eptir (ENOR. &c. om. eptir) komber &c.*

62) P. &c. *add. Tha.*

63) BCKQR. &c. *add. tha.*

64) BDLMR. &c. *om. pænninga.*

65) Xa. *add. som om thet året döma.*

66) CDELMNOPQRXa. &c. *add. marker.*

67) L. &c. *om. ok.*

68) L. 106. *add. j radheno. M. add. j radeno sitter.*

69) 74. &c. *add. the Som thet åkret sittia.*

70) LM. &c. *om. ok. DENO. &c. om. ok — ganga. 19. post lacunam (vide not. 26 pag. 246) hic iterum incipit.*

71) CILMQ. &c. *thet.*

72) L. &c. *om. malsæghandenum — stadhenum.*

73) P. 26. *ok.*

74) BCKQR. &c. *sverin.*

75) BCDEKNOQRS. &c. *om. thet.*

76) I. &c. *om. the. BKQ. them. R. thön. C. &c. then. ELMNO. &c. witha ey lagh vm thet malith eller (M. add. oc at) thet*

XIII.

Nw (¹tha mæn til radzstuwu koma ok brutlike wardha, ok²) (³ganger han⁴) bort at ofæsto (⁵ok halder⁶) eig lydhnona,⁷) (⁸øke siin brut mædh threm markum,⁹) ok (¹⁰sidhan mædh¹¹) halfwo mera¹²) swa opta honum budh sændes, hwat han komber ella eig¹³) mæn¹⁴) ofæst staar,¹⁵) vtan (¹⁶lagha forfall (¹⁷til æru.¹⁸) (¹⁹Thæsse budh²⁰) magho eig flere wara æn thry;²¹) sidhan mætis²²) howutsakin²³) ok²⁴) (²⁵brut hans (²⁶swa vt²⁷) aff godze hans som annur brut, vtan²⁸) han (²⁹mædh foghatans, borghamæstara ok radhmanna minne ok³⁰) orloff³¹) aff gaar.³²) (³³Thetta wari lagh³⁴) hwat

XIII: pr., cfr. BjR. 22.

- ey j thera laghom* (LM. &c. laghbook) *scrifuat stander* (LM. 106. staar).
- 77) S. 52. *visto*.
 78) BCDKQRS. &c. om. at.
 79) CS. &c. *thet*.
 80) 37. Xa. &c. *laghbok*. 30. *stadz laghbook*.
 81) CS. &c. *star*.
 82) HI. &c. *scriffuadh*.
 1) BCKQRXa. &c. *kunno*. DELMNOS. &c. *kan man till radhstofw koma. oc brutlikin &c*.
 2) DELMNO. &c. om. *ok*. 27. &c. add. *wil ey i waldh festa*.
 3) LM. 106. *gaar*. BCKQ. &c. om. *ganger — ok; cfr. not. 10 infra*. R. &c. *saki oc kalda &c*. SXa. &c. *vil ey* (46. 47. Xa. add. j) *wald fæsta, oc gar medh olydheno borth, øke &c*. 19. 29. Xa. *vilia ey j wald fæsta, bôte tha* (29. om. *tha*) *pre mark malsæghandanven konongenven ok staþenven Ganger han bort at wæsto vari brot hans halfwo &c*.
 4) DELMNO. &c. om. *han*.
 5) LM. 106. j *wald, økø* (M. 106. *øke*) *sina sak medh &c*.
 6) Q. &c. *halda*.
 7) N. *lyðnom*.
 8) ENO. &c. *ther økas hans bruth &c*.
 9) LM. &c. add. *fore olydknona*.
 10) BCKQR. &c. *ganger han bort at ofesto swa opta &c*.
 11) IS. &c. om. *mædh*.
 12) LM. 106. add. *sak*. S. &c. add. *wari broth hans*.
 13) DELMNOS. &c. add. *æ*.
 14) DELMNOQRX. &c. *mædhan*. 19. &c. *mep*. S. &c. *swa længe*.
 15) ELMNO. &c. *stander*. S. &c. *ær i wald*.
 16) ENOXa. 43. *han kunne sik vrsaka medh lagha forfallom oc thesse &c*.
 17) LM. &c. *kunno finnas, Oc thessin &c*.
 18) BC. &c. *sic*. A. *aru*. D. &c. add. *oc*. BCKQR. &c. add. *wari brut hans habwo mere. oc*.
 19) CKQ. &c. *thessen*. Xa. om. *Thæsse — thry*.
 20) BCKQR. &c. *brut*.
 21) BCKQR. &c. add. *oc*.
 22) ENO. &c. add. *wth*. D. add. *wt aff*. LM. 106. add. *aff honom*.
 23) BCK. &c. *huwt sekten*.
 24) C. 34. add. *sua*. LM. &c. add. *all*.
 25) ENO. &c. *bruthin medh af hans gotze swa som &c*. S. &c. *annor brot aff gotze hans vtan han medh ffogaten borgammestare oc radmæn aff gar oc i minne bliuer Thetta &c*.
 26) D. 106. om. *swa vt*.
 27) LM. &c. om. *vt*.
 28) L. 106. add. *at*.
 29) ENO. *ganghe af medh fogatans oc berghærmestars minne Orkar &c*.
 30) BR. &c. *eller*.
 31) BKR. &c. *loff*.
 32) BCKLMQR. &c. *affgange vel gange af*. BCKQR. &c. add. *oc*.

thet ær (³⁵vm giæld ella³⁶) annat. (³⁷Sama lagh haffwi³⁸) alle andre köpstædhi. Orkar han eig botum, gange til ærwdhes som för ær sakt, (³⁹æn swa æru⁴⁰) bruten til.⁴¹) §. 1. (⁴²Hwar som⁴³) foghaten, borghamæstara ella⁴⁴) (⁴⁵radhmæn (⁴⁶forbiudha nokrom, (⁴⁷the sin i mællen kiiffwa a radzstuwu⁴⁸) ella annarstadz,⁴⁹) at engen therra skal (⁵⁰annan qwælia i ordhum ella gærningum, widher (⁵¹brut alz (⁵²haus godz (⁵³ella (⁵⁴XL marka sak

39) Xa. om. *Thetta — giæld &c.* (7)

34) S. &c. add. *sama.*

35) S. &c. *eth æller annat oc thet ær rætter j* (46. &c. add. *allom*) *androm köpstædhum hwar ffogaten &c.*

36) L. 106. add. *oc.*

37) BCKR. &c. *Samu.* P. 19. *Sami.* DLM. &c. om. *Sama — köpstædhi.*

38) BCKQR. &c. *hawin.*

39) R. &c. *vm.* ELMNO. &c. om. *æn — til.*

40) I. om. *æru.*

41) BCDKQR. &c. om. *til.* CKQ. &c. add. *Ok.* D. add. *Æ.*

42) ENO. 43. *Nu kan thet* (NO. 43. add. *swa*) *thima. ath nokre men wardha kifwandhe sina mellan* (NO. 43. *siin jmellan*) *a radzstufuo eller annarstads* (NO. 43. add. *vm*) *huat thet helzt ær* *oc fogaten oc* (NO. 43. *eller*) *en borghærmestare eller en radhman eller oc alle the biudha them widh* (NO. 43. add. *alt*) *therra gots eller widh huars therra XL marker eller widh therra liif oc gotz at the sculu atheruendha oc ey thær vm lenger kifua. oc kifua sidhan lenger sina mellan* (NO. 43. *siin imellan*) *innan thet ath thet budhit star. swa at annar therra misfyrmir adrum medh ordhom eller medh* (NO. 43. om. *medh*) *gærninghum ganghe &c.*

43) 22. 94. Xa. om. *som.*

44) CILMP SX. &c. *ok.*

45) D. *een radhman. byudhæ nokrum. a radzstofw eller annar stadz tha the sine mellan kifua. at engin &c.* 23. &c. *nokor en aff radhmannom* (24. 39. *een radman*) *biudher nokrom them sina millan &c.*

46) BCKQ. &c. *eller som een rathman ware. byutha noghrum tho* (Q. om. *tho*) *sina* (CQ. *sin j*) *mellum* (B. *loco vocis cuiusdam, forte kynna, hoc loco additæ at deletæ, rec. man. scriptum est ey kiwa;*

KQ. &c. add. *blifua*) *a razstuw &c.* R. &c. *ælla — nakrom* (ut B.) *thøm sina mællan &c.* S. *nokot kiiff sina mællom böria a radzstughu eller annarstadz oc vilia sik ey sæmia jnyrdhis haffui liiff oc gotz forbruthith, oc komber ther aff skadh Engen thera &c.* Xa. *nokot — forbrutit.* (ut S.) *Ock hwar Fogaten, B. ock R. forbiudha nokrom siin emillan kifwa &c.* 47) LM. &c. *mannom a radzstowo eller annarstadz* (M. *annor stad*) *tha the sina mellan kifwa at &c.*

48) C. add. *blifua.*

49) KQ. 21. *annar stadh.* Xa. add. *om kwat saak thet hælst är.*

50) DLM. &c. *adhrom misfyrma. medh ordhum &c.*

51) CS. &c. *bot.* R. &c. *sak.* D. *alt hans &c.* LM. 106. (28. &c.) *hwars thera XL mark, eller widh alt thera godz,* (M. &c. add. *eller*) *oc widh thera liiff och godz, oc tymar nokot thera mellan mædhan theta budhit* (M. &c. *forbudet*) *stander, Gange tha först vth* (M. &c. add. *the botin*) *æpter thy forbudhino,* (106. *forbudit ær;* M. add. *til træskiptis*) *Sidhan böte* (M. &c. *böte*) *then annor* (M. om. *annor*) *siin bruth æpter thy the æro, Orkar &c.*

52) Xa. *thera Gotz, eller widh hwars thera 40 marka saak, eller widh thera Liiff ock Gotz, at the skulu åter wända, ock eigh länger ther om kifwa, Ock kifwa sedhan siin emillan innan thet at thet budhel står, så at annar thera missfyrmer androm medh ordom eller gærningom: Gänge &c.*

53) S. &c. om. *ella — hans.*

54) D. *widher hans fyretighi marker. eller widher hans liiff oc godz oc tymar nokot theræ &c.*

ella⁵⁵) liiff ok godz hans,⁵⁶) ok tymar⁵⁷) therra mællen⁵⁸) (⁵⁹innan at⁶⁰) thet budhet staar; gange the boten⁶¹) först vt til threskiptis,⁶²) sidhan takes⁶³) bruten⁶⁴) epter thy⁶⁵) saken ær.⁶⁶) Orkar han eig botum, gange (⁶⁷til ærwudhes epter (⁶⁸thy⁶⁹) saken ok⁷⁰) gerningen ær, ok ware thæs hardhare⁷¹) rætter hans, at (⁷²bruten æru mere ok⁷³) hiolt eig lydhnona.⁷⁴)

XV.¹)

N^{w2}) (³wil han⁴) gærna giælda,⁵) ok orkar ey botum (⁶ella giældum,⁷) ok

55) R. &c. add. vidher.

56) R. &c. thera.

57) BC. &c. timar. BCKQRS. &c. add. thet. P. add. skadhi.

58) 58. &c. add. nokor skadij.

59) 34. 36. medhan budhet &c.

60) BCDKQRS. &c. om. at.

61) P. &c. Bruten.

62) ENO. 43. add. epter thy budhit ær.

63) BCKQRS. &c. om. takes.

64) D. &c. hans brut. Q. &c. add. wt.

65) E. 52. add. som. P. add. ath.

66) R. &c. add. til.

67) BCDEKNOQRS. &c. om. til ærwudhes. LM. 106. tha rætter ofver han æpter &c.

68) BDKQRS. &c. sakenne oc gerningene. oc wari (Q. warde) &c.

69) E. &c. add. som.

70) 99. X. eller.

71) BCKQ. &c. hardane.

72) BCKQR. &c. brutit er mera. DENOXa. &c. budhit ær höghræ. oc &c. LM. 106. forbudhit ær höghra, om. ok — lydhnona.

73) BDKRSX. &c. add. han. ENO. &c. add. at han.

74) P. add. som hanom bordhe ok hanom budhet wart. Xa. add. Framdelis, om nogor gör samning å Fougten, Borgamästara eller Rådhmän, så at kan wil them skadha göra medh ordom eller gerningom, at Rådheno skeer siwördring: Alle the ther medh äro, medh sex godha manna Witne, thå hafwa the förbrutit Lijff ock Lösöra. Kan ock så wara, at ther kan skadha aff komma, thå hafwa the förbrutit Lijff ock Gotz: Ock thera Barn wari skild ifrån thera Arff. Ock kan thet så wara, at the kunna til nådher kom-

ma, Thå ligge thet til Fougten, Borgamästare ock Rådhet hwad the ther om wilia göra. Framdelis, thå Fougden, ock Borgamästare noghrom wil sighia om slagh eller annat tolkit skeer i Stadenom: Then som thå ey fölier, han böte sex Marek til threskiptis, Målsägandenom, Konungenom ock Stadenom (cfr. KgB. 26). 67. calci huius capitis add. fere eadem, quæ B. &c. habent in principio capitis proxime sequentis.

1) 51. invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis. 80. 97. habent hoc caput calci capitis 16 additum.

2) BCKQRSXa. &c. ita incipiunt hoc caput: Nu gifs noghrum scul (19. Xa. Nu kan nokrom manne skuld gifvas) vm giæld eller annor maal oc kænns han (S. &c. om. han) wither eller warther til nnnen (19. Xa. bunden) medh witnum. oc (K. &c. eller) halder ey then dagh honum fore lex. (C. om. fore lex) böte thre marker til threskiptis. malseghanda. kununge oc stathenum. oc (C. om. oc) swa opta thre marker som honum sithan (CQ. &c. om. sithan) thet buthit warther. ey ma oc thet lenger (CXa. &c. lengre) dreghas (CKQRS. &c. draghas; 69. Xa. &c. dröias) en vm thry buth. givir han ey (S. &c. add. æn) tha wt (S. add. thet) giældet mietis tha wt aff goze hans som för er sakt. Nu wil han gerna &c.

3) ENOXa. 43. keris uppa amnan. vm geldh oc han wil (NOXa. 43. add. thet) gerna bethalla. (Xa. giælda) oc forma ey oc biudker &c.

4) DLM. &c. man. LM. &c. add. siin geld.

5) DS. &c. add. giæld stijn. 21. &c. add. som giælskyllogher ær.

biudher sik⁶⁾ til allan ræt ok bætring,⁹⁾ skudhis¹⁰⁾ tha fatekdomber hans,¹¹⁾ ok hurw giæld hans æru tilkomen; sstande tha¹²⁾ til malsæghanden,¹³⁾ konungen¹⁴⁾ ok stadhen¹⁵⁾ vm hans ræt (¹⁶⁾som för ær sakt, tho swa, at ær¹⁷⁾ thet¹⁸⁾ til komet aff¹⁹⁾ oker, haffwi tha malsæghanden minsta ræt.²⁰⁾

XVI.

Alt thet godz²¹⁾ man²²⁾ loffwar gænstan²³⁾ giælde (²⁴⁾som han²⁵⁾ thet taker, ok (²⁶⁾ther komber eig laan²⁷⁾ i,²⁸⁾ æntiggia²⁹⁾ helan dagh eller halfwan, thet (³⁰⁾skal alt³¹⁾ sama dagh vt dömas, æntiggia i pant ella peningom, som³²⁾ thet fore domen³³⁾ komber, innan solsæter.³⁴⁾ Komber ther (³⁵⁾no- kor dagher i,³⁶⁾ æntiggia³⁷⁾ (³⁸⁾heel³⁹⁾ ella halfwer, dömes tha (⁴⁰⁾honum⁴¹⁾ giældet vtgiffwa⁴²⁾ innan (⁴³⁾solsæter⁴⁴⁾ (⁴⁵⁾fiortan dagha ther⁴⁶⁾ epter. Haldz eig⁴⁷⁾ budhet ok kræffs⁴⁸⁾ optermeer,⁴⁹⁾ (⁵⁰⁾göres ther vm som för ær 82

6) DL. &c. om. *ella giældum.*7) M. &c. *giæld.*8) ENO. 43. add. *tho.*9) S. &c. add. *æpter sinne makth.*10) P. 72. *skudhi.*11) B. om. *hans.*12) D. &c. om. *tha.* BEKLOR. &c. *tho.*13) BCK. 27. *malseghandans.*14) C. *kunnungs.* BKM. *kunung.*15) B. 27. *stathens.* CKQ. &c. *stathenom.*16) LM. &c. *oc tho &c.*17) I. om. *ær.*18) B. om. *thet.*19) 52. add. *dobbel eller.*20) BCEKLNQORSXa. &c. *rödöst.* 60. *hoc loco add. fere eadem, quae B. &c. habent in principio huius capitis.*21) 27. 36. Xa. om. *godz.*22) S. &c. add. *tagher oc.*23) BC. &c. *genstan.* LM. &c. *genast.*24) L. &c. om. *som.* CENO. 43. *tha.* S. &c. om. *som — taker.*25) P. 30. om. *han.*26) S. &c. *ey komber i laan æller legha (pro ther — laan i).*27) Xa. add. *eller legho.*28) BCDEKLMNOQRX. &c. sic. AHIP. 41. om. *i.*29) S. &c. om. *æntiggia.*30) S. &c. *sama scal ater vtdömas &c.*31) BCDEKLMNOQR. &c. om. *alt.* BCKQR. &c. add. *a.*

32) S. &c. om.

33) DELMNOS. &c. *rettin.*34) BCDEKLMNOR. &c. *solasæter.*35) SXa. &c. *i lan antighie helan dagh æl- ler haluan &c.*36) Q. *wthi.*37) CKLMQ. &c. om. *æntiggia.*38) LM. &c. *halfwer eller heel eller meer, dömis &c.*39) E. add. *dagher.*40) D. *thet.* LM. 106. *geld vth innan &c.*41) BCKQR. &c. add. *thet.* NO. 43. add. *till.*42) KP. 42. om. *vtgiffwa.* E. *thet betala.*43) BCDEKLMQR. &c. *solasæter.* NO. 43. XIII. *nættæ solæ sæter thar effter. halz &c.*44) M. add. *jman.*45) ILOPR. &c. sic. AB. *fiorghetan,* at in A. loco litt. *g* primum scriptum est *t.* D. &c. *fyughertan.* HX. &c. *fiorton.* CKMQS. &c. XIII. E. om. *fiorton — epter.*46) S. &c. add. *næst.*47) E. add. *ther epter.*48) DLM. &c. *kiæris thet.*49) LM. &c. *optare.*50) D. &c. *göri.* ENO. 43. *bötis* (NO. 43. *böte*) som sakt ær *Kan &c.* LM. &c. *böte III mark til thræskiptis, Nu kan &c.*

sakt.⁵¹) §. 1. (⁵²Kan thet tima⁵³) at nokor gaar⁵⁴) a⁵⁵) kost mædh andrum, ok⁵⁶) wardher⁵⁷) kært⁵⁸) a han, dömes (⁵⁹ther vm⁶⁰) sama dagh⁶¹) æntiggia⁶²) pant⁶³) ella⁶⁴) pæninga.⁶⁵) (⁶⁶Redha pæninga,⁶⁷) (⁶⁸husalegho, skipleghe,⁶⁹) fortænt löön wari⁷⁰) (⁷¹i samu⁷²) laghum. Nw kan them (⁷³osæmia vm giældet,⁷⁴) annar sigher lant⁷⁵) wara ok annar eig, ligge thet⁷⁶) til (⁷⁷twæggia manna witna⁷⁸) (⁷⁹som ther⁸⁰) (⁸¹næær waro, tha (⁸²stadghen therra mællen (⁸³war ther vm gör.⁸⁴)

XVII.¹)

Nw taka tve²) mædh samfnadhe³) hand nokot⁴) godz⁵) til lanz,⁶) (⁷ok rymer annar⁸) vndan, taki⁹) fult¹⁰) aff them¹¹) qwar¹²) siter,¹³) ok hin¹⁴)

51) R. &c. add. *böte III mark til thræskiptis.*52) D. 76. *Nu gaar nokor a kost &c.*53) R. &c. *hænda.*54) QS. *ganger.*55) NQ. &c. *J.*56) C. 21. om. *ok.*57) ENO. 43. add. *sidhan.*58) K. 42. *kærdher.*59) LM. 106. *vth a sama &c.* 99. X. *thå vth samma &c.* ENO. 43. *vth sama dagh aff homum pant &c.*60) D. *vt.* S. &c. add. *som för ær sæcth.*61) CQ. &c. *lagh.* LM. &c. add. *innan sola sætir.*62) DS. &c. om. *æntiggia.*63) LMS. &c. *panter.*64) M. &c. add. *redo.*65) I. *leghe.* ENO. 43. add. *innan solasæther.* Vm. R. &c. add. *redho innan solasæter.*66) BDELMNOQRX. &c. *retho.* S. &c. om. *Redha pæninga.* Xa. om. *Redha pæninga husalegho &c.* (9) 19. &c. om. *Redha — laghum.*67) B. om. *pæninga.*68) BDKLRS. &c. *husalegha. skipleghe.*69) ENO. 43. *skiplön.* BEKLNOQR. &c. add. *oc.*70) LM. &c. add. *alkh.*71) ENO. &c. *samu lagh &c.*72) CHILMNOS. &c. *sama.*73) S. &c. *ey om sæmia annar &c.*74) B. 22. *giæld.*75) CMQ. 29. *lent.* ENO. &c. *laan.*76) Q. *tha.*77) S. &c. *tvem mannom ther &c.*78) BCDEKLMNOPQRX. &c. *witne.*79) LM. 106. om. *som — gör.*80) CQ. &c. *tha.*81) D. *aff wita* (pro næær — gör).82) ENO. *then stadghen ther* (NO. add. om *thera*) *mellan giordhis.*83) S. &c. *giordis* (pro nær — gör).84) BCKQR. &c. *giorthor.* I. &c. *giort.* 89. 97. hoc loco add. *ea, quae textus in cap. 15 continet.*

1) 23. 24. 39. 44. 84. 93. 98. om. hoc caput.

2) BCDEKLMNOQR. &c. add. *men.*3) BDEMNO. &c. *samande.* C. 34. *sampnenda.* K. *sampninda.* S. &c. *samde.*4) S. &c. om. *nokot.*5) E. 27. om. *godz.*6) Xa. add. *eller leghe.* S. &c. add. *eller borghan.*7) S. &c. *rimer* (46. &c. *rymer*) *en thera borth tagki alt giæld* (46. &c. *geldith*) *af &c.*8) DLM. &c. add. *theræ.*9) LM. &c. add. *tha.*10) 74. &c. *alt giældet.*11) CLMP. &c. *honom.* DLMNORS. &c. add. *som.*12) S. 105. *ater.*13) LM. &c. *ær.*14) B. &c. om. *hin.* DLM. &c. *han.* R. &c. *than.*

taki sin ræt¹⁵) hwar han¹⁶) maa.¹⁷) (18Kan¹⁹) thet²⁰) wara²¹) at the badhe²²) qwarre æro, ok²³) kræffs ymsa,²⁴) haffwi thæs hælder ey forgiort sinum ræt, vtan hwilken therra han²⁵) faar²⁶) eller fore taker, ther taki sin ræt (27vt aff²⁸) som the badhe²⁹) waro.³⁰)

XVIII.

Alle³¹) mæn, (32hwilke the³³) hælzt æru, ella³⁴) therra godz, vtan the i konungx raadhs³⁵) æru,³⁶) (37ella riddara ella preste³⁸) ella the³⁹) konungx ærende sökia ok⁴⁰) fara, (41skulu (42ok magho bysætias⁴³) mædh twem byamannum,⁴⁴) (45ok eig mædh andrum,⁴⁶) (47swasum⁴⁸) stadzens swenum⁴⁹) (50eller husens.⁵¹) §. 1. Bondans konu⁵²) ma (53man eig bysætia,

XVIII, cfr. BjR. 40.

- 15) CLMQ. 106. add. *æ*.
 16) S. &c. add. *kan oc*. Xa. add. *giter, kan ock*.
 17) DELMNO. &c. *giter*. D. &c. add. *Nu*.
 18) S. &c. *Ær thet swa ath &c*. ENO. *Æru the badhe qwarre. oc &c*. LM. 106. *Kunno the badhe qwarre wara oc &c*.
 19) R. &c. add. *ok*.
 20) 52. X. &c. add. *så*.
 21) C. *tima*.
 22) C. 51. *bathen*.
 23) DXa. add. *gielidit*.
 24) 64. *Jmsom*.
 25) S. &c. add. *fore*.
 26) ENO. 43. *krefuer*.
 27) DELMNO. 106. *aff. swa som &c*.
 28) S. &c. add. *hanom*.
 29) C. 64. *bathen*. DELMNOXa. &c. add. *saman*. S. &c. add. *qwarre*.
 30) DS. &c. *warin*.
 31) LMS. &c. add. *the*.
 32) LM. *kwa*. NO. 43. om. *hwilke — æru*.
 33) BIK. &c. *thet*.
 34) DNO. &c. *oc*.
 35) BCDEKLNOQRX. &c. *rathe*.
 36) BCDEKLMNOQRSXa. &c. sic. AHIPX. &c. om. *æru*.
 37) BCKLMQR. &c. om. *ella*. E. om. *ella riddara*. D. *preste. riddara. oc the ther konungs &c*. SXa. &c. *som æra Riddara oc swena biscopa oc klærka oc særdehis the i (Xa. om. i) konungx &c*.
 38) LM. &c. *swena*, at in L. h. v. *lineola est inducta, et preste roc. man., ut videtur, supra lineam scriptum*.
 39) CKQ. &c. om. *the*. NO. &c. add. *som*.
 40) R. &c. *ælla*.
 41) S. &c. *alla andra ma man besætia oc thera gotz medh &c*.
 42) BCDEKLMQR. &c. om. *ok magho*.
 43) BEKLMNOQRXa. &c. *besætias*. C. *bisætias*. Et sic fere in sequentibus.
 44) 106. *mannom som byggia oc boo i stadenom*.
 45) ENO. 43. om. *ok — husens*.
 46) LM. 106. add. *mannom*.
 47) S. &c. *som ærw stadzens swena eller faghutans, bondans &c*.
 48) D. &c. add. *medh*. LM. &c. add. *antiggia medh*.
 49) L. om. *svenum*.
 50) 68. &c. om. *eller husens*.
 51) 26. Xa. &c. *fogotens*. BCKQR. &c. add. *svenum*.
 52) ENOXa. &c. *kustru vel hustro*. QXa. *kustru*.
 53) ENO. *ey besethias &c*.

vtan bæggias⁵⁴) therra godz, (⁵⁵hæst⁵⁶) eller hwat⁵⁷) hon haffwir meðk at⁵⁸) fara.⁵⁹) (⁶⁰Ænkio ma man⁶¹) bysætia.

XIX.

Nw thorff then man¹) borghan²) bysatter³) wardher,⁴) ledhe tha (⁵foghatens swen⁶) (⁷ella stadhzens (⁸swen, æn⁹) eig foghatens swen¹⁰) til ær, han¹¹) vm thre¹²) gatur, ella¹³) thiit han borghan¹⁴) bedhis,¹⁵) ok taki¹⁶) borghan aff honum, ok taki (¹⁷fore ærwdhe sit fyra pæninga aff kærandanum,¹⁸) ok¹⁹) (²⁰tho (²¹swa at swaranden skal them ater giffwa ok giælda. Faar han eig borghan (²²fore sik,²³) ledhis²⁴) i stadzens iærñ ok²⁵) gömo.²⁶)

XX.

Nw kan then²⁷) som bysatter wardher²⁸) borgan faa,²⁹) komber han³⁰)

XIX, cfr. BjR. 11: 7.

54) BDEKNO. &c. *beggia.*

55) ENO. 43. *ma besethias som hon meðk faar. S. &c. hors æller hæsth hwat &c.*

56) Xa. add. *Hors. LM. &c. eller hors.*

57) P. add. *thet annat. R. &c. add. som.*

58) BCDKLQRS. &c. om. *at.*

59) S. &c. add. *antikie i eno æller andro. 24. 39. add. ma man bysætia.*

60) C. om. *Ænkio — bysætia. ELMNO. &c. Enkia ma besethias.*

61) 44. &c. add. *ey.*

1) S. &c. om. *man.*

2) DELMNOS. &c. add. *widher. som. BKRX. &c. add. som.*

3) M. add. *ær eller.*

4) C. *wardh.*

5) Xa. *Stadhsins Swene han &c. 19. 29. stapsens swen han &c.*

6) S. &c. *swena.*

7) LM. &c. om. *ella — til ær.*

8) BCKR. &c. om. *swen. DS. &c. om. swen — til ær.*

9) R. &c. *vm.*

10) ENO. &c. om. *swen.*

11) K. 42. om. *han.*

12) M. *therra.*

13) S. &c. om. *ella. LM. 106. add. oc.*

14) E. add. *faar eller.*

15) LM. 106. (28. 37.) add. *eller oc stadhsins swen ledhe han, æn ey ær foghotans swen til.*

16) S. &c. *hænde.*

17) E. om. *fore ærwdhe sit.*

18) BCDKQS. &c. *akerandanum. R. &c. thom som akæra.*

19) LM. &c. om. *ok.*

20) BCKQR. &c. *them scal swaranden ater giælda. faar &c.*

21) DENOS. &c. *scal swaranden konum. (E NOS. &c. om. honum) them. atergiælda. LM. &c. skal swarandin honom thet ater gifwa Faar &c.*

22) BCDEKQR. &c. om. *fore sik.*

23) NO. 43. add. *som ledis.*

24) S. &c. *tha scal han sætias. BDENO. &c. add. tha.*

25) BDKLNOQRS. &c. *eller. S. &c. add. ær dra.*

26) NOXa. 43. *hekto. Xa. add. ock then som noghon man wil hindra til rättia, ok ær Fougten ey nær, han kindre honom til thes Fougten komber.*

27) E. &c. add. *man.*

28) BCKQ. &c. *warth.*

29) ENO. 43. add. *fore sik.*

30) E. *man. LM. &c. add. sielfwer.*

til swars, wari borghans man³¹) saklöös, ok rætter³²) sökis vt aff honum som³³) gjældskyldogher³⁴) ær; far han vndan,³⁵) böte borghansman³⁶) hans³⁷) thre markir fore bysætningena³⁸) til thræskeptis,³⁹) ok wari fallen til⁴⁰) howtsakenna,⁴¹) (⁴²hwat thet ær⁴³) mera ella minna.⁴⁴) §. 1. (⁴⁵Æ hwar som⁴⁶) borghar fore annan, ok rymer then⁴⁷) vndan som⁴⁸) borghadis,⁴⁹) swari then⁵⁰) som borghadhe, hwat thet⁵¹) ær⁵²) pæninga eller annur sak.

XXI.

Nw (¹kan then til radzstuwu koma²) bysatter wardh,³) ok biudher sik til allan ræt; komber eig tha akæranden för sön⁴) radzstuffwa ær halden,⁵) giffwis⁶) honum heemloff⁷) bysatter wardh,⁸) ok akæranden böte thre markir til thræskeptis (⁹malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, för¹⁰) thy¹¹)

31) D. &c. *borghanæ man.* ON. 43. *borgatz man.* S. &c. *borghandæ man.* 19. &c. *borghaman.* BDLMR. &c. add. *hans.*

32) DELMNO. &c. *rettin.*

33) S. &c. add. *han.*

34) PS. &c. *skylloger.* LM. &c. *brutlikin.*

35) DXa. add. *oc komber ey till swars.* R. &c. add. *tha.*

36) D. &c. *borghanæ man.* NO. *borgaðz man.* S. &c. *borghandis man.* 19. &c. *borgheman.*

37) BCEKNOQRS. &c. om. *hans.*

38) C. *bisetningena.* EKLMNOQRS. &c. *besethninghena.*

39) S. &c. add. *Malsæghandenom konungenom oc stadenom.*

40) BCKQRS. &c. *at.*

41) IM. &c. *hoffvdzsakena.* EQRS. &c. *huvdh sakinne.* CK. &c. *huvudh sæktenne.* Xa. add. *ock ther til Giældet.*

42) BCEKNOQ. &c. om. *hwat — minna.*

43) D. om. *ær.*

44) BRS. &c. add. *oc.* 19. Xa. &c. add. *æn thæn borghæper var, man eller kona eller thæn borghæp, (Xa. borghade) vepir kæn nis eller warper (ab h. v. hoc loco incipit fragmentum 31.) viper bunden meþ vitnum, kæn nis han ey viper gyældet eller warper ey viper bunden meþ vitnum,*

tha væri þre mark meþ thrigia manna epe, ær thet minna eller mera værit (29. værth; Xa. Wæri) æptir thy thet ær for vrskill lete sypan sin ræt hvar han ma, aff them han fore borghæpe.

45) S. &c. om. *Æ. 27. Foliis deperditis sequentia desunt usque ad finem cap. 30.*

46) BE. om. *som.*

47) LR. &c. *han.*

48) BCK. &c. om. *som.* BCDEKLMNOR. &c. add. *fore.*

49) S. &c. *borghat var.* PSX. &c. add. *fore.*

50) S. &c. add. *ther fore.*

51) N. *the.*

52) ENO. *æru.*

1) S. &c. *vil.* BCKLMQR. &c. *komber then til razstuw (LMR. &c. add. som) bysatter &c.*

2) DENOPS. &c. add. *som.*

3) LM. &c. *wardher.* BSX. &c. *var.*

4) B. om. *æn.*

5) BCDEKLMNOR. &c. *haft.*

6) DELMNO. &c. add. *tha.*

7) BCDEKLMNOQRS. &c. add. *som.*

8) DENOSX. &c. *var.*

9) LM. &c. om. *malsæghandanum — stadhenum.*

10) S. &c. om. *för.*

11) BCDEKNOR. &c. *thet.*

at han eig¹²) fölghde¹³) (¹⁴kæro sinne. §. 1. Nw kan then¹⁵) akæris annan
83 tima¹⁶) ater koma, ok¹⁷) thridhia sin,¹⁸) ok bysatter wardha;¹⁹) (²⁰letar
(²¹eig²²) then som akære²³) ræt sin i them timanom, böte fore²⁴) hwarior²⁴)
sin thre märk til thræskiptis (²⁶som för war²⁷) sakt, ok haffwi²⁸) aldre op-
tare²⁹) makt honum (³⁰skuld at³¹) giffwa fore (³²the samu³³) sak ella³⁴)
bysættia lata. (³⁶Orkar han eig botum, gange till ærwudhes.

XXII.

Nw kan (³⁷then sami akæranden optare³⁸) them fornæmpda³⁹) manne⁴⁰)
skuld⁴¹) giffwa ok⁴²) bysættia lata, tha wardha the kiffwande (⁴³mællen
sün, annar sigher sik bysættan⁴⁴) haffwa waret (⁴⁵fore⁴⁶) samu⁴⁷) skuld,⁴⁸)
ok annar (⁴⁹sigher ney, ligge thet til (⁵⁰therra manna⁵¹) (⁵²han war⁵³) by-
satter mædh, hwat honum (⁵⁴war skuld giffwet⁵⁵) fore (⁵⁶thet sama ella⁵⁷)

12) DENOXa. add. *laghlicæ.*13) E. *fölghe.* Q. &c. *fulföljde.*14) DLM. &c. *sinom kjeromalum.*15) DELMNOQ. &c. add. *som.*16) S. &c. *tiidh.*17) DELMNO. &c. *eller.*18) LM. &c. *sinne.* S. &c. om. h. v.19) Q. &c. *warder.* S. &c. add. *fore sama sak.*20) BCKRSXa. &c. *læter ey tha* (Xa. om. *tha*) *then som akarer* (C. &c. *a kærer*) *reet sin göra i thom tymanum* &c. Q. *latir ey tha han som kærer ræth sin j thöm timanom göra böte* &c.21) LM. 106. (28. &c.) *han ey sin ræth tha medh honom som a kærdhe j* &c.22) DNO. &c. add. *tha.*23) DNOX. &c. *akærir.* 30. 37. Xa. *akærandin ær.*24) D. &c. om. *fore.*25) BCDEKLMNOQRS. &c. *hwart.*26) ELMNO. &c. om. *som* — *sakt.*27) CBDKQRS. &c. *ær.*28) S. &c. add. *akæranden.*29) BCKQRS. &c. *sithan.* N. add. *aldre.*30) S. &c. *fore sama sak optare besætia aller qvelia, orkar* &c.31) BCDEKLMNOQR. &c. om. *at.*32) D. *thet sama malit. eller* &c.33) CKMNO. &c. *sama.*35) ELMNO. &c. add. *han.*36) 36. om. *Orkar* — *ærwudhes.*37) S. &c. om. *then sami.*38) Q. &c. *optaren.* LM. &c. om. h. v. S. &c. *optermere.*39) DENO. &c. *sama.*40) BCKQRS. &c. om. *manne.*41) S. &c. *sak.*42) ELMNO. &c. add. *han.*43) ELMQS. &c. *sina* (QS. *siin j*) *mellan.* (vel *mellom*) *annar* &c.44) BCE. &c. *bysattan, bisattan vel besattan.*45) E. om. *fore samu skuld.*46) DLM. &c. add. *the.*47) CKMNOS. &c. *sama.*48) BCKQRS. &c. *sak.*49) BCDEKQRS. &c. *ey. ligge* &c. LM. (106.) *ey, Thet skulu the wita som han* &c.50) ENO. 43. *the.* D. *tveggia.* S. &c. *thöm twem mannom* &c.51) DENOXa. &c. add. *som.*52) D. *medh waro. tha han bysætter wardh. huat* &c. ENOXa. 43. *ther* (Xa. om. *ther*) *neer waro tha han war besætter huat* &c.53) BCKLMR. &c. *warth.*54) 35. Folio *deperdito sequentia desunt usque ad verba malsegandhenom. konungenom* &c., cap. 30.

annat; sighia the (⁵⁸fore thet⁵⁹) sama,⁶⁰) wari⁶¹) saklöös, ok akæranden⁶²) böte thre mark (⁶³til thræskiptis;⁶⁴) (⁶⁵ella ok sighia the fore annat, leti⁶⁶) sin ræt⁶⁷) mædh honum som⁶⁸) tilbör.⁶⁹) Ok æ hwar⁷⁰) annan⁷¹) bysættia laater,⁷²) tha skulu the twe (⁷³han bysættia, therra vrskilnadh⁷⁴) wita.

XXIII.

Nw (¹kan (²thet hænda at³) landz man⁴) bysatter wardher fore (⁵giæld siin, ok faar eig borghan fore sik aff byamannum i stadhenum, borghe⁶) tha fohaten fore han, (⁷ok thet⁸) giældes⁹) (¹⁰aff godze hans æn¹¹) thet¹²) rækker;¹³) (¹⁴hwat thet eig rækker, gange swa in¹⁵) til ærwudes¹⁶) fore thet,¹⁷) som fore (¹⁸annat giæld. §. 1. Ær (¹⁹thet²⁰) swa at han ær vtlænskær, ok haffwir eig²¹) thet han ma giælda mædh, tha wari²²) i stadzens gömo²³)

55) BDEKLNQORS. &c. giwin.

56) S. &c. the sama sak eller andra.

57) BCEKMNOQR. &c. add. fore.

58) E. om. fore. M. han for thet sama wara besattan tha ær han saklös.

59) S. &c. om. thet.

60) BCKQR. &c. add. wara. DL. &c. add. wara han bysættan.

61) DL. &c. add. tha han.

62) BR. &c. malseghanden.

63) S. &c. om. til thræskiptis.

64) BC. &c. sic. A. thæskiptis. S. &c. add. Malsæghandenom konungenom oc stadenom.

65) S. &c. om. ella ok. CBEKNOQR. &c. ær ok thet fore &c. DLM. &c. Ær oc han bysætter for &c.

66) R. &c. böte. LM. &c. add. tha. 28. &c. add. tha akæranden.

67) LM. 106. add. vth.

68) BCDEKLMNOQR. &c. eptir thy. S. thy honom. 46. &c. äpter ty honom.

69) K. &c. til bær.

70) BCEKNOQR. &c. add. som.

71) Q. 94. annat.

72) M. 73. lata.

73) K. 42. om. han bysættia. D. som han bysætter war medh theræ &c. ELMNO. &c. thera ath skilnat (LM. 106. skilnat, om. ath) witha som han wardher (LM. 106. war) besatther medh.

74) BCDKQR. &c. atskilnath. S. &c. skilnat.

1) D. wardher landzman bysætter fore &c.

2) BCKLMQRS. &c. lanzman wartha bysætter fore &c.

3) ENO. 43. add. nokor.

4) E. 66. leensman.

5) S. &c. skuld sina eller giæld, oc &c.

6) Xa. böte.

7) L. 106. om. ok thet.

8) BCKMPQR. &c. om. thet.

9) BP. gielde.

10) LM. &c. tho aff hans eyghno godze æn &c.

11) S. &c. om.

12) B. then. S. &c. add. swa. BDELMNOR. &c. add. til.

13) NO. 43. add. Ok. E. add. Oc æ.

14) LM. (37. &c.) Rekker thet ey gange tha til &c. S. &c. eller gange til æruodkis for hanom, som &c.

15) E. &c. om. in.

16) BCDEKLMNOPQRX. &c. sic. AHI. &c. ærwudet.

17) LM. &c. add. swa.

18) BCDK. &c. annor. LM. &c. all annor bruth eller (M. oc) geld, Nu kan han wara vthlændzker &c.

19) ENO. &c. oc han wthlendsker &c.

20) BCDKQR. &c. add. oc.

21) BCEKNOQR. &c. add. til.

(²⁴ther til²⁶) (²⁶thet godzet komber (²⁷æpter honum²⁸) han²⁹) ma siin³⁰) giæld³¹) mædh giælde;³²) ok³³) tho³⁴) giffwi³⁵) fult fore kosten som³⁶) han i hæptilsom³⁷) forgiordhe; tho skal³⁸) malsæghanden honum twa³⁹) pæninga til⁴⁰) födho faa⁴¹) hwarn dagh⁴²) mæn⁴³) han i fængilsom⁴⁴) sitir.⁴⁵) For- ma han eig giæld siin lösa,⁴⁶) gange (⁴⁷swa (⁴⁸han in⁴⁹) til ærffwdis (⁵⁰fo- re⁵¹) giæld⁵²) (⁵³som (⁵⁴fore annat.⁵⁵) Sama⁵⁶) lagh wari vm byamæn, (⁵⁷æn tholikt⁵⁸) maal kan⁵⁹) (⁶⁰hænda therra mællen.

XXIII.

Nw kan (¹then som kærir²) orka then³) binda⁴) (⁵til sakinna⁶) som⁷) han (⁸kærir (⁹til, a then radhzstuwu dagh (¹⁰han faar swarin,¹¹) ok thæn¹²) a¹³)

XXIII, cfr. MELL. pgB. 13.

22) ELMNO. &c. sæthis.	45) LM. &c. ligger.
23) ENO. 43. hekto. Xa. add. och hächtelse.	46) LM. at gelda.
24) S. &c. swa længe (pro ther til).	47) LMS. &c. tha til &c. D. till ærfuodkis.
25) LMNO. &c. add. at.	Sami &c.
26) ELMSXa. &c. hans gots. D. hans epter honum komber.	48) NO. &c. om. han. E. &c. om. han in.
27) Xa. om. æpter honum.	49) KXa. &c. om. in.
28) BCDEKLMNOQRSXa. &c. add. som. 48. X. &c. add. ther.	50) LM. &c. som för ær sakt Samulagh &c.
29) CK. 42. om. han.	51) ENO. 43. add. siin.
30) CKQR. &c. sina.	52) BCKQRSXa. &c. add. sin.
31) BCKQR. &c. lösn.	53) S. om. som fore annat.
32) DENO. &c. lösa.	54) R. &c. om. fore. BCKQ. &c. annar (pro fore annat). ENOXa. 43. annar man.
33) LM. &c. om. ok.	55) Q. add. oc.
34) BCDEKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c. tha.	56) BCEKQR. &c. Samu.
35) IP. 69. haffui. R. &c. add. han.	57) CENORS. &c. vm. D. om. æn — mel- len.
36) BCDEKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c. sin.	58) LS. &c. tholik. M. tolk.
37) P. hechtilesem (sic). 31. &c. hæktilsom. ELMNO. &c. hektonne. D. stadzens gömo.	59) S. kundhe.
38) P. om. skal.	60) B. them henda.
39) 43. IIII.	1) ENO. 43. akerandhen orka &c.
40) LM. 106. add. hans.	2) BCKR. &c. kere. D. &c. akiærir. 30. Xa. &c. add. ey; male. A. Rec. man. supra lineam add. ey. Cfr. MELL. pgB. 13: pr.
41) BCEKNOPQR. &c. giva.	3) C. &c. han. LMNO. &c. add. ey; cfr. not 2 præcedentem.
42) BCKQRS. &c. add. ee.	4) ENO. 43. vinna.
43) BCKPORSX. &c. methan. 19. 24. meþ. DLM. &c. swa længe. ENO. 43. swa længe som.	5) C. &c. midh sakena.
44) BCKQRS. &c. heptilsom. ENO. 43. hektonne.	6) EKQS. &c. sakinne. MN. &c. sakena.
	7) N. om. som.
	8) BCLR. &c. kere. D. a kiære. a &c.

kæris biudher ney fore sik, tha skal (¹⁴han¹⁵) (¹⁶a kærir¹⁷) (¹⁸i sama stadh¹⁹) næmpna siin witne, ok (²⁰then sama dagh²¹) (²²edh ganga,²³) eller²⁴) næsta radhzstuwu dagh ther epter. §. 1. Nw kan thet wara dyls maal²⁵) (²⁶ok eig witnes maal, ok then som²⁷) kærís til biudher ney fore sik, tha skal han²⁸) a (²⁹radzstuwu i³⁰) sama dagh³¹) lagh³²) fæsta epter thy honum sakin giffs, ok (³³then dagh³⁴) laghin³⁵) ganga som foghaten³⁶) ok radhmæn³⁷) honum fore læggia, swa som³⁸) annan³⁹) radzstuwu dagh eller thridhia.⁴⁰) (⁴¹Nw kan han⁴²) edh fæsta innan⁴³) then⁴⁴) dagh⁴⁵) han maa eig edh ganga eller swæria, læti⁴⁶) tha sik vm sæmia⁴⁷) mædh malsæghandennum vm then dagh han maa⁴⁸) (⁴⁹edh fylla;⁵⁰) sæmber them eig vm da-

§. 1, cfr. BjR. 9: 2.

- 9) S. &c. aa i thæssom sama radzstughu dagh han &c.
 10) E. om. han — ok. NO. 43. vm then &c.
 11) D. swar.
 12) LM. &c. kan. DELMNOR. &c. add. som.
 13) LM. &c. til.
 14) DELMS. &c. then. R. 21. om. han a kærir.
 15) DELMNOSX. &c. add. som.
 16) LM. &c. om. a. BCKQ. &c. om. a kærir. ENO. 43. a keranden ær j &c.
 17) L. &c. kære.
 18) 19. sama dagh næmpna &c.
 19) ENO. 43. stund.
 20) ENO. 43. a. BCKQR. &c. thöm a sama dagh ganga.
 21) LM. radzstowo dagh.
 22) DENO. &c. om. edh. LM. 106. them. S. om. edh ganga.
 23) ELM. ganghe.
 24) Q. om. eller. D. &c. add. then.
 25) BCDEKLNOPQR. &c. duls maal. M. dols mall.
 26) Q. 61. om. ok eig witnes maal.
 27) EP. om. som.
 28) Q. 82. om. han. D. then som swarar.
 29) S. &c. om. radzstuwu i. BCEKNOQRXa. &c. sama razstuw dagh (ENOXa. 43. add. som han swarar; R. &c. add. oc sama stadh) lagh &c.
 30) P. &c. om. i. LM. &c. a.
 31) DXa. &c. stadh. LM. &c. add. oc j sama stadh.
 32) BCDEKLMNOQRSXa. &c. add. sin.
 33) LM. 106. a them. ENOXa. (43.) a (Xa. om. a) annan radhstufuo dagh (NOXa. add. thar) eptir eller tridhia the laghin ganghe epter thy som fogatten oc borghamestara konum wisa Nu kan &c.
 34) D. tymæ.
 35) I. laghum. S. &c. sin lag.
 36) S. &c. add. borghamæstare.
 37) BCKLMQRSX. &c. sic. D. &c. borgharmestara. AP. byaman. HI. &c. byamæn. Cfr. not. 33 supra.
 38) S. &c. add. ær.
 39) D. a adhrom.
 40) R. &c. add. Ok vari swa laghlica gangin som malsighiandin siælfwer nær väre. oc hafvi ænga makt til thæn edhin qualia. Cfr. cap. 25: pr.
 41) 33. hoc loco om. verba Nw — ær sakt, una cum prima linea cap. 25, at post dictum caput duobus novis capitibus add. ea quae in hoc capite omissa sunt ac cap. 25: pr.; cfr. not. 2 pag. 278.
 42) S. then.
 43) DLMRS. &c. j.
 44) LM. &c. them.
 45) BCDEKLMNOQRS. &c. tima. L. 106. add. at. M. add. oc.
 46) DLNOQS. &c. late. BEMP. latæ vel latha.
 47) B. om. sæmia.
 48) LMR. &c. add. sin.
 49) ENO. edhin fulla oc gangha Sember &c.

ghin, tha (⁵¹lægge foghaten⁵²) ok radhmæn⁵³) han⁵⁴) thera⁵⁵) mællen (⁵⁶som för ær sakt.

XXV.¹⁾

84 Nw²⁾ komber then til radzstuwu³⁾ edh wil ganga, ok malsæghanden komber (⁴eig (⁵eller⁶) ær eig i stadhenum,⁷⁾ latin tha foghatin⁸⁾ ok radhmæn⁹⁾ then (¹⁰sama edh ganga, ok wari¹¹⁾ swa¹²⁾ laghlika gangin som¹³⁾ malsæghanden¹⁴⁾ nær ware, ok haffwi¹⁵⁾ ænga¹⁶⁾ makt¹⁷⁾ then edhin¹⁸⁾ qwælia. §. 1. Nw¹⁹⁾ kan han at edhenum fællas, wari tha fallin til²⁰⁾ (²¹sakinna som (²²til hans²³⁾ kærðhis,²⁴⁾ ok böte thre marker²⁵⁾ (²⁶malsæghandanum, konungenum ok stadhenum,²⁷⁾ hwat thet ær vm²⁸⁾ pæninga eller²⁹⁾ andra skuld.³⁰⁾ (³¹Kan han ok then dagh forsitia som han³²⁾) (³³skal (³⁴edh a

XXV: pr. = MELL. ÞgB. 14: pr.

§. 1, cfr. BjR. 9: 4.

50) CLM. &c. fulla.

51) C. 34. læggen. ENO. 43. sculu fogatten oc borghamæstara then daghin thera mellan legghia.

52) LMS. &c. add. borghomæstara.

53) DRXa. &c. borgharmæstara.

54) R. &c. om. han. S. &c. thet.

55) MR. &c. add. j.

56) BEMNO. &c. om. som — sakt.

1) 57. 81. om. hoc caput.

2) 33. hoc loco om. verba Nw — ok, at infra proprio capite iterum habet ea, quae in principio huius capitis leguntur: Nw — edhin qwælia; cfr. not. 41 pag. 277.

3) DEMNOQR. &c. add. som.

4) S. &c. ther ey, lathe &c.

5) R. &c. ok ær tho i &c.

6) ENO. 43. add. oc ath han.

7) P. add. hema til swars.

8) S. &c. add. Borghamæstare.

9) R. &c. borghamæstara.

10) RS. &c. om. sama. LM. &c. edhin ganga.

11) L. 106. om. wari.

12) ENOXa. 43. add. gildher oc.

13) C. add. sieluer.

14) BR. &c. add. sielwer.

15) ENO. 43. add. han. LMR. &c. add. malsæghanden.

16) QOS. &c. engen. D. aldre.

17) ENO. 43. add. ther epter.

18) Xa. add. ther effter.

19) 64. 99. X. om. Nw.

20) S. &c. ath.

21) CEKPOS. &c. sakenne. N. 23. &c. sakene vel sakena. LM. &c. the sak som the til &c.

22) Q. honom warder till kart, oc &c. D. honum sculd fore gifs. oc medh thre &c.

23) S. &c. hanom.

24) BEKLMNORS. &c. kærts. C. kærter.

25) BCDEKLMNOQR. &c. add. til threskip-tis.

26) ENO. &c. om. malsæghandanum — stadhenum. LM. 106. om. malsæghandanum — skuld.

27) D. add. æ.

28) B. &c. om. vm.

29) EKNO. &c. add. vm.

30) SXa. &c. sak.

31) LM. &c. Forsiter oc han then daghin han skal edhin &c.

32) KQ. &c. om. han.

33) ENO. sculdhe a gangha &c.

34) X. Edha ganga.

ganga, (³⁶wari (³⁶fallen til (³⁷sama sak som för war³⁸) sakt. Thryskas han,³⁹) wari samu⁴⁰) lagh. (⁴¹Dyll han sik daghen haffwa takit, ok wardher til wnnen, wari samu lagh. Orkar han⁴²) eig botum,⁴³) gange til ærwdhes.⁴⁴)

XXVI.

Engin⁴⁵) witne (⁴⁶magho ganga aff landeno ok⁴⁷) i stadhin, ok eig⁴⁸) aff stadhenum ok⁴⁹) a⁵⁰) landit, vtan man⁵¹) gripir til ledznær.⁵²) §. 1. (⁵³Alle

XXVI: pr., cfr. BjR. 32: 1.

- 35) D. eller thryskas then edhin gangæ. wari samu lagh.
 36) LM. &c. samu lagh hwat thet ær medh thrydzko eller medh androm forsylimlsom (pro fallen — lagh).
 37) BQR. 95. samu. S. &c. sakene som &c. ENO. humdh sakinne Thryskas &c.
 38) CBKQRS. &c. ær.
 39) ENO. 43. add. widher.
 40) CNOS. &c. sama.
 41) LM. 106. om. Dyll — ærwdhes.
 42) B. om. han.
 43) R. &c. add. tha.
 44) D. add. som för ær sakt.
 45) E. Enghon. DM. &c. om. Engin — ledznær.
 46) NO. &c. om. magho. BCKQR. &c. gangen aff &c.
 47) 26. X. &c. om. ok.
 48) B. &c. om. eig. C. engen.
 49) E. &c. om. ok. S. &c. ater.
 50) ENO. &c. vppa.
 51) S. &c. han.
 52) ENO. &c. leezn. L. 106. add. witne. R. &c. leez swar. 64. löst Snack.
 53) B. 60. eller. 19. 29. Xa. vtan landzmannen eller köpstapa manna Inlændis bygiande tho ey J sama stapenøm kan gifwas skuld vm giæld eller (29. add. nm) annvr mal ok han hawer ey breff eller witne till J stapenøm at han thæt guld det hawer vtan takir sik till witna thær han bygger, æntingia a landeno eller J kopstapenøm at han thæt (Xa. rät) galt eller sæte sik wæper han vm thæ (29. thæt) han hanvm skuld gaf, (Xa. vm thet honum skuld gifwes) hafwer tha han sokna prestens bref

ok tolf goþa (Xa. om. goþa) manne witna (29. Xa. om. witna) thær J soknene eller hæræzhöfþingians ok tolf manne thær J hvderno (29. hærædheno) eller ok (29. om. ok) stapens (Xa. om. ok tolf — stapens) breff ok insighli æn han stapzman ær at han hawer the pœninga guldit svm hanvm skuld fore gifs, (29. gafs) æller vmsamt (Xa. samt) sik medh hanvm vm thæt mal han hanvm skuld fore gifwer, tha (Xa. om. tha) wari saklös, hawer han thet breff ey tha giælde giældet (Xa. add. vt; 29. add. wth aff) svm hanvm skuld fore gifs, gifs (Xa. add. ock) hanvm skuld fore annat, wari fældær fore the samv sak ok böte thre mark till thræskiptis malsæghandanvm konongenvm ok stapenøm at han grep sik till witna ok fylot at them Nv kan han sik syghia hafwa breff ther a thær svm han bygger, tho (29. Xa. add. ath) han hafwer them ey thær a (Xa. nær) sik, sæti (29. add. tha) borghan (Xa. Borghandaman) fore, sik ok (29. om. ok) lægge (Xa. add. thå honum) foghotan ok borghamæstarene dagh fore æpter þy han lanct fran by (Xa. Stadenum) bygger at han sin breff (29. Xa. byggær sin breff ath) hænta, komber han J sama dagh the fore læggia medh brefvm sinvm eller byþ hans wist, wari saklös, komber han ey wari fældir till hwupsakkenna (29. howdsæctena) ok þre marker svm for ær sakt (Xa. add. Ock) sama lagh wari vm byamennena ok (29. ath) foghotan ok borghamæstarene gifvi them a kærpe stapz (Xa. om. stapz) breff ok Insigli vm thet sama malet till hæræpzhöfþingen hørv (29.

bolfaste mæn, som⁶⁴) böndir ok andre (⁶⁵tholike, (⁶⁶æn the skælike⁶⁷) æra, mogho witne ganga⁶⁸) i stadhenum fore⁶⁹) draap ok⁷⁰) saar ok annur tholikin,⁶¹) æn⁶²) the nær æra tha tholikt⁶³) hænder.⁶⁴) Um giæld (⁶⁵ok (⁶⁶thet tholiko til hörir,⁶⁷) mogho the⁶⁸) eller⁶⁹) andre landzmæn engin⁷⁰) witne⁷¹) ganga.⁷²) (⁷³Gæste (⁷⁴warin (⁷⁵hær vm i⁷⁶) samu laghum⁷⁷) (⁷⁸som sakt ær.

som) thet ganget ær Ok hæræpzhöfþing-
gan (Xa. om. hvør — hæræpzhöfþing-
gan) Innan thripia dagh kan till hans kom-
ber; in 19. folio abscisso sequentia per-
ierunt usque ad verba thæn eþen vp, cap.
29; at 29. Xa. hoc loco pergunt: oc visar
konom breff oc skæl om thet malith læti
mæta (Xa. mäla) vt aff goze eller jordh
hans (Xa. add. svä) mykit som (Xa. om.
som) gældit Ær ælla hvvudsattena (Xa.
Hufvutzsakena) epter stazs. ræth oc III
mark meðh som för ær sacth oc the sku-
tu in til stadhin koma epter stazs ræth
ther skiptas oc sama lagh havi stazs mæn
a landith til stazs manna (Xa. Lansman-
na) oc köpstader til annan the inrikis
æra oc hvar tholikh mal kan hænda thet
skal fæstas meðh fullom brövm oc ska-
lum (Xa. meðh Breffnum ock fullom skä-
lum) som nv ær sacth eller vari ther lagh
om som stazsins laghbok sigher oc æ
mædhan lanz mæn ærv (Xa. Landzman
är) i stadenom tha magho the (Xa. må
han) vitne bæra som byaman om thet
kan seer tha eller hörir æn nakar takær
sik (Xa. add. han) til vitne, en swa brath
han w (Xa. bort aff) bynom faar tha
magh han ey vitna over (Xa. meer) thet
sama maal vtan han havi (Xa. hafner)
för en han borth for thet a radzstum vi-
terlikth giorth hvat han sa. (Xa. sågh)
eller hördhe ther om Sama lagh havi köp-
staz mæn (Xa. Köpstadz man) a landeno
medh landz mannom oc ee hvar som köp
vitne skulu takas j stadhenom hvath köp
görs. eller (Xa. görs hvat kelder) köp-
manna mællom eller landzmannen oc köp-
stadha manna (Xa. Landzmannen ock Köp-
stadz manna) thet skal alth meðh tvem
byamannom göras oc adhrom egh swa sum
lanzmannum eller adrum köpstadhaman-
num. (Xa. Köpstadz mannum) Sama lagh

vari vppa landeno Gæste vtan til to-
ma vari vm withnistörðh J sama laghum
the for vare Framlædkis mærkiande at
hulkin (Xa. add. man) egh warker (Xa.
orkar) sæthia borgkan fore sik J theso
maleno kan skal J stadzens gömo sæth-
ias (Xa. sitia) ther til (Xa. add. at) fogh-
ten ok borghameterana fvl skæl aff thöm
fornæmpda mannenom (Xa. mannumen)
faa sum hæræzhöfðingum (Xa. Hæredzhöf-
ðingianum) ok adhrom ælla sokna præ-
stenum ok adhrom thöm breff skulu haf-
ua vth giffuit ok sydhan göris meðh ka-
nom æpiher thy the sannindena (Xa. san-
ninda) fa vita.

- 54) DLM. &c. om. som. ENO. &c. add. ær.
55) ENO. 43. men. KLMQR. &c. om. tholi-
ke æn. D. 20. the ther (20. som) skælike
&c. C. som skælike &c.
56) B. om. æn — æra.
57) R. &c. add. mæn.
58) DLM. &c. bæra.
59) ELMNOS. &c. vm. BCDKQR. &c. over.
60) CKLMQR. &c. om. ok. S. &c. æller.
61) LS. 106. tholik. D. thylikin. LMS. &c.
add. ærande.
62) R. &c. vm.
63) D. thylikt.
64) LM. &c. tymar.
65) M. &c. eller. S. &c. magho the ey (46.
&c. add. j) stadhenom vitna æller om a-
nat tolkih, oc ey andre landzmen, ge-
ste &c.
66) LM. &c. annat tholkit magha &c.
67) DER. &c. höre.
68) LM. 106. add. ey.
69) BCKQR. &c. oc.
70) E. enghon. LM. &c. ey.
71) ENO. 43. add. bæra eller.
72) B. gaa. DLMQ. &c. bæra. LM. &c. add.
j stadhenom.

XXVII.

Uæghfarande (¹man maa then²) sama³) dagh edh⁴) ganga som (⁵han edh fæster, æn⁶) edhzfört⁷) ær. (⁸Ær han⁹) ridhande,¹⁰) (¹¹han maa sin edh a sinum hæste göra ok lagh ganga, ok skipmæn¹²) i sinum skipum (¹³ok batum, eller i¹⁴) (¹⁵hampn som¹⁶) the liggia i,¹⁷) æn¹⁸) swa widherthorff ok eig annarledhis.¹⁹)

XXVIII.

Fæstir then man edh²⁰) eig boolfastir ær, (tha²¹) sæli²²) borghan fore sik ok edh sin; ær eig malsæghanden næær tha edher skal gangas, (²³tha læti²⁴) foghaten²⁵) ok radhmæn (²⁶then edh ganga som för ær sakt. Rymer han²⁷) vndan som edhin fæste,²⁸) ok falz²⁹) at edhenum, tha³⁰) böte (³¹then³²)

XXVII, cfr. BjR. 9: 1.

73) LM. &c. om. <i>Gæste</i> — ær. D. &c. <i>Um gieste wari samt lagh.</i>	12) K. &c. <i>skipman.</i> Q. add. <i>medh.</i>
74) BC1KQRSX. &c. sic. AHP. &c. <i>hær vm warin</i> , at in A. rec. man. adpositis notis numeralibus indicavit legendum esse <i>warin hær vm.</i> Cfr. nott. 73, 75.	13) BCDEKNOQRXa. &c. om. <i>ok batum.</i>
75) ENO. &c. om. <i>hær vm.</i>	14) DENO. 43. add. <i>the.</i>
76) CQS. &c. om. <i>i.</i>	15) S. &c. <i>hampnom ther the &c.</i>
77) CQ. &c. <i>lagh.</i>	16) D. om. <i>som.</i>
78) BCDEKNOQRS. &c. om. <i>som sakt ær.</i>	17) ENOS. &c. om. <i>i.</i> D. 33. <i>innan.</i>
1) HI. 50. om. <i>man.</i> RS. &c. <i>mæn magho thæn &c.</i>	18) RS. &c. <i>vm.</i>
2) CQ. &c. om. <i>then.</i>	19) LM. &c. <i>annars.</i> D. &c. <i>ellers.</i> 23. &c. <i>ællighis.</i>
3) DLM. &c. om. <i>sama.</i>	20) CDENOPS. &c. add. <i>som.</i>
4) BCKNOQRS. &c. add. <i>sin.</i>	21) LM. &c. om. <i>tha.</i>
5) RS. &c. <i>the edh fæsta.</i>	22) CQ. &c. add. <i>han.</i>
6) R. &c. <i>vm.</i>	23) LM. &c. <i>wari ther om lagh som för &c.</i>
7) BCKLRX. &c. <i>eethfört.</i> DO. &c. <i>ezört.</i> EM. &c. <i>ezöret.</i> N. <i>edzorit.</i> Cfr. BjR. 9: 1.	24) CK. <i>lætin.</i> DENOPS. <i>late.</i>
8) LM. &c. <i>Ridhande man maa</i> (M. &c. om. <i>maa</i>) <i>a sinom hest och skipmæn</i> (M. &c. <i>skipman</i>) <i>j sino skipi eller hampn som the liggia innan edh ganga</i> (M. &c. om. <i>edh ganga</i>) <i>æn swa &c.</i>	25) S. &c. add. <i>borghamæstare.</i>
9) S. &c. add. <i>oc.</i>	26) S. om. <i>then.</i> BKQR. &c. <i>ethen ganga.</i>
10) ENO. 43. add. <i>man.</i>	27) LM. &c. <i>then.</i>
11) S. &c. <i>tha ma han</i> (pro <i>han maa</i>).	28) BCKQRS. &c. <i>festir.</i> LM. 106. <i>hafwer fest.</i>
	29) LM. &c. add. <i>han.</i>
	30) LM. &c. om. <i>tha.</i>
	31) Q. <i>han.</i> E. om. <i>then borghansman war.</i> DLMNO. &c. <i>hans borghanæman</i> (LM. 106. <i>borgha man</i> ; NO. <i>borgaðzman</i>) <i>thre &c.</i> S. &c. <i>borghandz man III &c.</i>
	32) Xa. add. <i>hans.</i>

(³³borghansman war³⁴) (³⁵thre marker (³⁶som för ær sakt,³⁷) ok swari fore sakinne.³⁸) Kan han eig borghan faa, (³⁹göris mædh honum som för⁴⁰) sakt ær.

XXIX.

Nw (⁴¹komber then⁴²) man⁴³) til radzstuw⁴⁴) edh (⁴⁵skal ganga eller witne fylla,⁴⁶) giffwer⁴⁷) malsæghanden,⁴⁸) foghatin ok⁴⁹) borghamæstara⁵⁰) honum⁵¹) (⁵²then edhin vp,⁵³) wari swa godher⁵⁴) edher⁵⁵) giffwin som gangin. Nw skil them⁵⁶) vm⁵⁷) framledhis,⁵⁸) sigher annar⁵⁹) edh⁶⁰) giffwin wara ok annar eig, witi⁶¹) foghotin,⁶²) borghamæstara⁶³) ok radhmæn (⁶⁴the⁶⁵) widher waro hwat (⁶⁶then edher war giffwin eller eig, (⁶⁷eller haffwi⁶⁸) thet mædh stadz⁶⁹) breffwm⁷⁰) fæst.⁷¹)

XXIX = MELL. pgB. 18: pr.

33) KQ. 42. borghande man. 56. Xa. &c. sãm borgade för honom try &c.	54) Q. om. godher. ENO. &c. gildher.
34) CBKQR. &c. ær.	55) EP. &c. om. edher.
35) C. om. thre marker.	56) ENO. 43. add. ther.
36) E. Verba som — sakt sunt deleta. S. &c. om. haec. LM. &c. til thræskiptis oc &c.	57) DLM. &c. at.
37) BC. &c. sic. A. sækt.	58) LM. 106. add. oc.
38) LMNORS. &c. sakena. D. 21. hans sak. BCDEKLMNQRS. &c. add. nu.	59) DELMNO. &c. add. then.
39) LM. &c. wari ther om lagh som &c.	60) BCKR. &c. om. edh.
40) 43. 99. X. om. för.	61) C. 42. witin. BCKLMQR. &c. add. tha. DENOS. &c. add. thet.
41) LM. &c. kan then man til radzstowo koma som edh &c.	62) R. &c. add. ok.
42) BKQ. &c. om. then.	63) LM. &c. om. borghamæstara. Q. add. thet.
43) CENOS. &c. om. man.	64) Q. 24. ther. C. ther sant vm ther wither &c. S. &c. om. the widher waro. E. som ther waro &c. LMNO. &c. som tha (NO. 43. thar) nær waro &c.
44) BCDEKNOQR. &c. add. som.	65) BPR. &c. add. ther. D. 50. add. som.
45) S. &c. vil ganga oc fylla &c.	66) S. &c. edhen var &c. BCDEKNOQR. &c. han war &c. LM. &c. ther ær sant vm, eller thet kan wara stadhfest medh stadzsins brefwe.
46) ELMNO. &c. fulla.	67) ENO. 87. om. eller — fest.
47) L. &c. gifwa.	68) BCKQR. &c. add. oc.
48) C. &c. om. malsæghanden; cfr. not. 53 infra.	69) BDR. &c. stazcins.
49) BCQ. &c. om. ok. LP. 59. eller.	70) DP. &c. brefue.
50) CS. &c. add. ok rathmæn.	71) R. &c. add. hwat ther sant vm ær.
51) BCKQR. &c. om. honum.	
52) 19. post lacunam (vide not. 53 pag. 280) hic iterum incipit.	
53) C. add. ok malseghanden tha widher waro. S. &c. add. tha.	

XXX.

Hwar¹⁾ som liugher (²æro mandz aff manne eller quinno, böte siæxtighi³⁾ marker⁴⁾ til thræskiptis (⁵malsæghandanum, konungenum (⁶ok stadhenum,⁷⁾ æn⁸⁾ siæx⁹⁾ godhra¹⁰⁾ manna witne æru¹¹⁾ till; orkar han eig botum, war- 85 dhe slaghin (¹²til stupunna¹³⁾ ok forswæri stadhin, (¹⁴ok kome aldrigh optaren¹⁵⁾ i han vtan han wardhe¹⁶⁾ halshuggin. Nw (¹⁷kan ther eig wara witne til, (¹⁸wæri sik mædh¹⁹⁾ tolf mannun;²⁰⁾ falz han at²¹⁾ edhenum, (²²wari fallin til sakinna.²³⁾)

XXXI.²⁴⁾

Hwilkin²⁵⁾ man²⁶⁾ annan kallar oqvwædhins²⁷⁾ ordh,²⁸⁾ ok wardher²⁹⁾ (³⁰til wnnin mædh twem³¹⁾ (³²mannun (³³ghodhum ok skiælikum, böte tolf³⁴⁾)

XXX, *cf.* BjR. 16.

XXXI, *cf.* BjR. 21: *pr.*

1) ENO. 43. <i>Nv dirfuis nokor til</i> (NO. 43. add. <i>at</i>) <i>liugha</i> &c. 2) LM. &c. <i>aff manne eller quinno thera æro, böte</i> &c. 3) KM. &c. <i>XL</i>. 4) CKQ. &c. add. <i>penninga</i>. P. add. <i>kuilk sextij marker gange</i>. 5) LM. &c. om. <i>malsæghandanum — stadhenum</i>. 35. post lacunam (vide not. 54 pag. 274) <i>hic iterum incipit</i>. 6) E. om. <i>ok stadhenum</i>. 7) BCKQR. &c. add. <i>ath</i> (Q. 22. om) <i>aroop</i> (19. &c. <i>rop</i>) <i>komber a han</i>. 8) R. &c. <i>vm</i>. Xa. add. <i>Aroop komber a han ock</i>. 9) ENOXa. &c. <i>tuoghghia</i>. 10) LMS. &c. om. <i>godhra</i>. 11) O. <i>ær</i>. 12) BCDEKLMNOQR. &c. <i>with stupona</i>. 13) P. <i>stuponne</i>. S. &c. add. <i>oc ryme stadhen</i>. 14) S. &c. <i>at han vil aldre ater i hanom koma vtan</i> &c. 15) BCDKLMQ. &c. <i>optare</i>. R. &c. <i>optar-meer</i>. ENO. &c. <i>ather</i>. 16) L. &c. <i>wardher</i>. 17) LM. &c. <i>æro ther ey witne</i> &c. 18) S. &c. <i>tha væri sik siæluor tolfthe, fældz</i> &c.	19) R. &c. add. <i>enom</i>. 20) BQR. &c. <i>manna eth</i>. 21) CD. om. <i>at</i>. 22) BCDEKLMNOQR. &c. <i>fellis</i> (23. &c. add. <i>ok</i>) <i>til</i> &c. S. <i>fællis oc at sakena</i>. 23) CEKPQ. &c. <i>sakenne</i>. M. &c. <i>sakena</i>. ER. &c. add. <i>Orkar han ey botum</i>. Xa. add. <i>Nu orkar han eigh Botum</i>. B. add. <i>orkar han ey botum. warthe slaghin som för er sakt</i>. NO. add. <i>Orkar han ey botum. gonge som för ær sagth</i>. 52. add. <i>För en hoffiud liugare</i>. 24) 27. post lacunam (vide not. 45 pag. 273) <i>hic iterum incipit</i>. 25) BCKLMQR. &c. <i>Hwar som kallar annan</i> (pro <i>Hwilkin — kallar</i>). 26) SXa. &c. add. <i>æller kona</i>. ENO. &c. add. <i>som</i>. 27) BKLN. &c. <i>oqvethis</i>. 28) BCKLQR. &c. <i>orthum</i>. 29) DLMS. &c. add. <i>ther</i>. 30) 36. Xa. <i>til tyghder</i>. S. &c. <i>medh vitnom til wnnen som ærw tve godhe mæn</i> (46. &c. add. <i>ock</i>) <i>skælighe oc kan sik ther fore ey væria böte</i> &c. 31) 27. Xa. &c. <i>sex</i>. 32) D. <i>godhum mannun. böte</i> &c. 33) ELMNO. &c. om. <i>ghodhum ok skiælikum</i>. 34) ENOXa. 43. <i>siez</i>.

marker til thræskiptis (³⁵som för ær³⁶) sakt, eller wæri sik *mædh* siæx manna edhe; orkar han eig botum, sla³⁷) sik fore munnin ok sæghi³⁸) *thet*³⁹) han löögh, ok⁴⁰) (⁴¹wardhe slaghin widher⁴²) stokkin⁴³) ok ryme stadhin, ok kome aldrih⁴⁴) i han (⁴⁵vtan malsæghanden bidher⁴⁶) fore honum. Komber ok⁴⁷) han⁴⁸) i⁴⁹) stadhin oloffwandis,⁵⁰) wardhe⁵¹) hans rættir tholikin⁵²) som för,⁵³) ok⁵⁴) æ⁵⁵) swa opta⁵⁶) (⁵⁷han⁵⁸) (⁵⁹i stadhin komber.⁶⁰) (⁶¹Loffwas⁶²) honum i stadhenum wara, ok gör tholika⁶³) *gerning*⁶⁴) optaren,⁶⁵) wardhe⁶⁶) tha⁶⁷) slaghin (⁶⁸til stupunna ok ryme stadhin, ok kome aldrih optare⁶⁹) i stadhin⁷⁰) *mædh* böön eller annarledhis,⁷¹) (⁷²vtan han miste (⁷³tungo sina. §. 1. *Thetta* æra the⁷⁴) ordh som⁷⁵) swa skal⁷⁶) fyri bötas:⁷⁷) forwunnin⁷⁸) *thiuffwer*, forwunnin⁷⁸) moordhare,⁷⁹) forwunnin⁷⁸) liughare,⁸⁰) forwunnin⁷⁸) hærianson,⁸¹) (⁸²forwunnin mordhbrænnare,

35) ELMNOQS. &c. om. *som* — sakt.

36) B. *war*.

37) BDKOR. &c. *slæ*.

38) PX. 99. add. *sielffuer*. B. add. *sick*.

39) BCDEKLMNOQRS. &c. *at*.

40) BR. &c. *eller*.

41) S. &c. *sidhan skal han vidher stupona slas, oc ryme &c.*

42) BE. *til*.

43) L. &c. *stupona*. 44) &c. *stupo stocken*.

44) BDENO. &c. add. *ater*. S. &c. add. *optare*. LM. add. *optare ater*.

45) NOS. &c. *för æn*. E. om. *vtan* — *honum*.

46) DR. &c. *bidhi*.

47) ELMNOS. &c. om. *ok*.

48) DELMNO. &c. add. *ater*. S. &c. add. *optare*.

49) P. *vtj*.

50) DLM. &c. add. *tha*. 99. X. add. *Och*.

51) S. &c. add. *tha*.

52) P. &c. om. *tholikin*. D. *thylikin*.

53) EQS. &c. add. *ær sakt*.

54) EPSX. &c. om. *ok*. LM. &c. add. *sidhan*.

55) L. &c. om. *æ*.

56) ER. &c. add. *som*.

57) X. om. *han i*.

58) LMS. &c. add. *atir*.

59) S. &c. om. *i stadhin*.

60) 44. &c. add. *oloffuandis*.

61) S. &c. *vardher hanom loffuat ater i sta-*

dhen koma, oc gör han tolka gerning mere, oc vardher medh ræth til wnen, miste thungo sina, oc ryme stadhen, oc kome aldre ater optare ey medh böön eller andraledis, Thetta &c.

62) BCDEKLMNOQR. &c. add. *oc*.

63) D. *thylica*.

64) BCDEHIKLNOPRX. &c. sic. AQ. *gerninga*. M. *gerninger*.

65) BCDEKLMNOQR. &c. *optare*.

66) LM. 106. add. *oc*.

67) CE. &c. om. *tha*.

68) BCDEKLMNOPQRXa. &c. *wilher stupona* (P. *stuponne*).

69) X. *optaren*. P. *aptaren*. E. &c. om. h. v. R. 95. *optarmer*. EM. &c. add. *ather*.

70) BCDEKLMNOQR. &c. *han*. LM. add. *vtan antiggia*, at in L. v. *vtan lineola est inducta*.

71) CQ. 29. *adhraledhis*. ELMNOXa. &c. *penninghom*.

72) 34. *orkar han ey botom miste &c.*

73) LM. 106. *twngona Thetta &c.*

74) C. *then*.

75) LM. &c. om. *som*.

76) MS. &c. *sculu*.

77) S. &c. add. *som ær*.

78) ENOXa. om. *forwunnin*.

79) BK. &c. *myrthare*.

80) Xa. add. *Bedragare*.

(⁸³forwinnin hunsuioson,⁸⁴) forwinnin⁷⁸) thræsæl (⁸⁵vm han fræls ær;⁸⁶) eller kalla⁸⁷).godha kuno⁸⁸) (⁸⁹forwonna hoorkono, (⁹⁰eller forwonna skökio, (⁹¹ella forwonna trulkonu, (⁹²ella forwonna⁹³) fordædho.⁹⁴) §. 2. Kallar ok⁹⁵) (⁹⁶annan man eller quinno⁹⁷) eth⁹⁸) aff thæssom fornæmpdhum⁹⁹) nampnum,¹⁰⁰) (¹swa (²som (³hærianson, skökioson, thiufson,⁴) ok ær⁵) eig (⁶mædh (⁷thetta ordhit⁸) forwinnin, ok æra (⁹twe mæn til witna¹⁰) (¹¹som för ær sakt, wari¹²) boot¹³) halffwo minne. Orkar han eig botum, (¹⁴tha skal han widher stokkin slaghin wardha, ok ey thæs hældher stadhin fly, vtan han wardher optare¹⁵) ther mædh funnin. (¹⁶Nw kan honum thet withas, (¹⁷wæri tha¹⁸) sik mædh siæx manna edhe, (¹⁹æn eig æru witne til.

81) BEKLMQXa. &c. herinson. 48. Xa. &c. korinson.

82) ENOXa. om. forwinnin. D. om. forwinnin mordhbrænnare.

83) ENOXa. om. forwinnin. SXa. &c. om. forwinnin hunsuioson.

84) C. &c. kundzseme son. BM. &c. hunzamason. ENO. kundhsamo son. DLR. &c. kundsomuson. KQXa. kundsomeson. 19. Xa. &c. kunsymason. 65. 104. kwnsfotson.

85) CBKLMNOQS. &c. æn. D. &c. om. vm — ær.

86) S. &c. add. æller forrædhara.

87) BCDEKLMNOQRSX. &c. kallar.

88) C. &c. qwinna.

89) EINOSXa. &c. om. forwonna. D. &c. om. forwonna hoorkono eller.

90) BCKLMQR. &c. om. eller. ENOSXa. &c. om. eller forwonna.

91) BCKLMQR. &c. om. ella. ENOXa. 43. om. ella forwonna.

92) BCKQR. &c. om. ella. S. &c. om. ella forwonna fordædho.

93) ENOXa. &c. om. forwonna.

94) B. fordötha. ENO. 43. add. eller nokot annat tholikit.

95) BCKLMQRS. &c. om. ok. BCDKNOQRSX. &c. add. noghor.

96) LM. &c. han nokon man &c. E. annar man annan eller quinna quinno &c.

97) BNOR. &c. sic. DLMS. &c. konu. ACH IKPOX. &c. quinna.

98) EMNO. &c. om. eth.

99) BDEL. fornempdo. KNOS. &c. fornempda.

100) CI. 67. mannom. B. 27. orthum.

1) S. &c. om. swa som.

2) LM. 106. at ey fölgher thetta &c.

3) E. forwunnen hærinson forwunnen skökioson. forwunnen thiuf eller nokot annat tholikt oc ær thet ordhit medh forwunnen. böte tha XII mark til threskiptis, æn twegghia manna withne æru til Orkar &c. NO. forwunnen skökio son &c. ut E. Xa. förwunnin Horason, förwunnin Skökeson — threskiptis. (ut E.) Item. Ock Stadhen ryra.

4) Q. 51. Tiuffuason. 26. &c. tivff. D. eller thyuff.

5) R. &c. add. tho.

6) D. thettæ ordh medh. forwunnen &c.

7) BRS. &c. thet. KQ. &c. ordh forwunnen &c.

8) BCDM. &c. orth.

9) ILM. &c. twegghia manna witne til.

10) BCDPQSX. &c. witne.

11) LMS. &c. om. som — sakt.

12) D. add. hans.

13) LM. &c. tha hans sak.

14) LM. &c. wardhe slaghin widh stupona, ok ey &c. ENO. 43. wardhe slaghin widher stokkin oc ryra stadhen. Vithis thet konum oc æru ey withne till. wæri sik medh sæx manna edhe (43. add. oc wæri sacklöös).

15) CS. &c. optaren. 19. &c. optarmer.

16) LM. &c. Æro ther ey witne til, witis thet honum wæri — edhe.

17) BR. &c. oc eru ey witne til. wæri — ethe.

XXXII.

Nw (²⁰kan thet²¹) swa wara,²²) at foghotin (²³ok radhmæn næmpna byamæn vm stadhin²⁴) ganga (²⁵epti stadzsins ærindum,²⁶) (²⁷hwat thet ær hælst; (²⁸wardher (²⁹them nokot giort antiggia i³⁰) ordhum ella gerningum, ligge alt i³¹) twæbôte.³²) §. 1. Stadhsins swena (³³ok foghatins æra eig höhgre i ordhum³⁴) æn the mæn³⁵) engin stadhsins ærinde sökia (³⁶ella ganga.³⁷)

XXXIII.

Stadhsins³⁸) swena ok³⁹) foghatins, (⁴⁰hwilke thet⁴¹) hælst æra,⁴²) skulu wara höwiske⁴³) ok rætte⁴⁴) i allom stadhsins⁴⁵) ærindom (⁴⁶ok foghatins,⁴⁷) widher (⁴⁸byamæn fatika ok rika, landzmæn ok gæste, nat ok dagh⁴⁹)

XXXII = BjR. 21: 1.

18) CDLMQS. &c. om. *tha*.

19) CKQS. &c. om. *æn — til*.

20) D. *nempnir foghaten. borgharmestara oc radhmen nokra byamen &c. LM. &c. nempne foghotin oc radhmen nokra bymen &c. BCKQR. &c. nempne (CQ. &c. nempner) foghoten oc rathmen byamen til at vm &c. ENO. 43. næmpna fogatten oc borghamestara nokra men vm &c.*

21) S. &c. om. *thet*.

22) S. &c. *vardha*.

23) S. &c. *borghamæstare næmpna nokra byamæn &c.*

24) LMS. &c. add. *skulu*.

25) LMR. &c. om. *stadzsins ærande*.

26) B. &c. add. *eller*.

27) 37. Folio deperdito sequentia desunt usque ad finem huius libri.

28) LM. &c. *Alth thet them (M. honom) mote görs j &c. Xa. görs them nokot olijkt i &c. ENO. oc mysfyrnis a (NO. om. a) them. j &c.*

29) K. Folio abscisso sequentia desunt usque ad verba fore thy magho &c., cap. 34: 3.

30) D. &c. *medh*.

31) I. 19. om. *i*.

32) Q. &c. *twebotom*.

33) BDLMR. &c. *eller*. 36. Xa. om. *ok foghatins. SXa. &c. sculu vara höffuidzske, oc*

faghuthens, hwilke the æra hælst, oc vardher thöm nokoth giorth antikie i ordhom æller (46. &c. add. j) gerningom. ligge alt i tweböte (pro ok — ganga); quibus Xa. add. Gc. Såsom i nästföliande Capitel, quo indicari videtur sequens caput istis esse connexum.

34) CL. &c. add. *eller gerningom*.

35) CMNO. &c. add. *som. BDR. &c. add. thet. Q. &c. add. the*.

36) R. &c. om. *ella ganga*.

37) 26. &c. add. *vthan radmen varin i tve bothum (40. &c. twæbôte)*.

38) LM. &c. *Alle stadzsins. S. &c. The fornæmde swena skulu oc engom byamanom misförma æller gæstom nat æller dagh i ordom æller (46. &c. add. j.) gerningom, Engom oc sith medh wald af tagha, findz &c.*

39) R. &c. *ælla*.

40) ENO. &c. om. *hwilke — æra*.

41) BCHILMQR. &c. *the*.

42) LM. &c. add. *the*.

43) C. om. *höwiske*.

44) ELMNOXa. &c. *rethferdoghe*.

45) EINO. 43. om. *stadhsins*.

46) ENO. &c. om. *ok foghatins*.

47) Q. om. *foghatins*.

48) 29. X. *ryka ok fathygha badhe with (X. om. badhe with) byamen lantsmen &c.*

(⁵⁰i allom sinum gerningum,⁵¹) engum sit aff taka mædk (⁵²wald,⁵³) (⁵⁴eller (⁵⁵nokrom misfyrma⁵⁶) antiggia⁵⁷) i ordhum ella gerningum. (⁵⁸Findz⁵⁹) annarledhis, ok wardha the⁶⁰) (⁶¹brutlike, ok æra ful⁶²) witne til, tha skulu the siin brut⁶³) bætra som andre mæn,⁶⁴) (⁶⁵badhe i⁶⁶) ordhum ok⁶⁷) gerningum, ok (⁶⁸enga nadhe⁶⁹) mædk them göras; ok⁷⁰) rætte⁷¹) foghatin mædk (⁷²radhmannum iwir foghatans⁷³) swena, ok radhmænnene mædk foghatenum 86 iwir stadhsins⁷⁴) swena, (⁷⁵iwir all⁷⁶) the brut som kunno hænda i⁷⁷) stadhenum a thera wæghna, (⁷⁸ella ther til⁷⁹) kæro koma.

XXXIII.

I¹) hwilken²) stadh³) vtlænske gæste⁴) koma,⁵) (⁶tha skulu the ther⁷) siin

- 49) LM. &c. add. oc.
 50) ENO. 43. badhe j fogattens ærindhum oc stadzens oc sculu enghom meðh wældhe eller oræth sit af taka (43. sitt fræddaga) eller &c.
 51) D. &c. add. oc. LM. &c. add. oc skulu.
 52) BCQ. &c. om. wald eller.
 53) Xa. add. eller orætt.
 54) R. &c. om. eller. LM. &c. om. eller — gerningum.
 55) D. nokraledhis. R. &c. nakre misfrmo. B. noghre misföriuo entigia &c.
 56) C. &c. misforma.
 57) D. &c. om. antiggia.
 58) ENO. 43. Göra the annarledhis oc æru ther til skæl oc withne tha &c.
 59) DLMS. &c. add. thet.
 60) S. &c. om. the.
 61) S. &c. ther til wenne, tha &c.
 62) DLM. &c. ther.
 63) S. &c. add. at.
 64) ENOXa. 43. add. j stadhenum.
 65) ENO. &c. om. badhe — gerningum. LM. &c. hwat thet ær j ordhum eller gerningom.
 66) D. 27. meðh.
 67) CQ. &c. add. j.
 68) S. &c. engen nadh meðh thöm göris.
 69) DLM. &c. nadhir. ELNO. &c. add. sculu. M. add. scal.
 70) BCDELMNOQRSXa. &c. sic. AHIPX. &c. vtan.
 71) ENOXa. &c. radhe.
 72) ENO. 43. borghamestarum ofuer stadzens suena oc borghamestara oc radhmen meðh fogattanum ofuer fogattans swena vm all thera bruth (pro radhmannum — stadhsins swena). 19. stapenom ofwer stapsens swena ok rapmænnene með foghatanvm vm hans swena.
 73) BCDLMQRSXa. &c. stazcins.
 74) BCLMQRSXa. &c. foghatenū, at litt. ū deleta.
 75) ENOXa. &c. om. iwir — koma. LM. 106. om all (M. add. the) brut som the bryta j stadhenom (M. stadhum), om. a — koma.
 76) I. alt. BCQRS. &c. om. h. v.
 77) Q. &c. om. i.
 78) D. the till &c. BCQRS. &c. om. ella — koma.
 79) P. i.
 1) BCEHINORSX. &c. om. I.
 2) LM. &c. hwilkom.
 3) LMNO. &c. add. j sverike.
 4) BCQRS. &c. men. BCLMQ. &c. add. til.
 5) R. &c. kunno tilkoma. ENOS. &c. add. til. 99. X. add. i.
 6) LM. &c. ther skulu the siin &c.
 7) ES. &c. om. ther.

wapn⁸⁾) nidher læggia, ok⁹⁾) eig¹⁰⁾) them¹¹⁾) nær sik haffwa¹²⁾) (1³mæn the i stadhenum æra antiggia (1⁴dagh eller nat, lönlika ella opinbarlika, (1⁵swa som¹⁶⁾) swærdh, stekamæz,¹⁷⁾) rytingæ,¹⁸⁾) baslara,¹⁹⁾) eller (2⁰hwat wapnum²¹⁾) thet hælst æra,²²⁾) (2³vtan rætta matkniwa; (2⁴vtan²⁵⁾) (2⁶the haffwin²⁷⁾) fegd a sik, tha²⁸⁾) (2⁹skulu the (3⁰foghotins ok radhmanna³¹⁾) orloff ther til haffwa, ok³²⁾) (3³the skulu (3⁴wita huru thet maa³⁵⁾) wara. Hwar³⁶⁾) annarledhis³⁷⁾) gör, (3⁸swa opta han wardher fangin ther mædh, haffwi forgiort wapnum³⁹⁾) som⁴⁰⁾) han ther⁴¹⁾) nær sik haffwer, ok⁴²⁾) siæx markir⁴³⁾) til (4⁴twæskiptis konungenum ok stadhenum;⁴⁵⁾) orkar han eig botum, gange til ærwdhis. §. 1. (4⁶Ok i (4⁷hwarium stadh inrikis mogho eig⁴⁸⁾) byamæn

- 8) B. wkn. PX. 99. add. ok wæria.
 9) LM. &c. add. skulu.
 10) ENOXa. 43. enghaledhis.
 11) ENOS. &c. om. them.
 12) S. &c. bæra.
 13) BCDLMQRSX. &c. methan. 24. 29. medh. ENO. 43. j stadhenum dagh &c.
 14) S. &c. om. dagh eller nat.
 15) BR. &c. om. swa. LM. &c. hwat thet ær helst swærdh &c.
 16) BPRSX. &c. add. ær.
 17) BCR. &c. stikametz.
 18) BCELMNOQR. &c. ryting. S. &c. om. h. v.
 19) BCEIOPX. &c. sic. AHNQRS. &c. bæslara. DLM. &c. om. h. v. 55. &c. bærthzana.
 20) LM. (106.) oc amnor wapn enkte vtan &c.
 21) CQS. &c. wapn. BR. 95. waknum.
 22) EQ. &c. ær.
 23) D. om. vtan rætta matkniwa.
 24) S. &c. haffua the feygd &c.
 25) M. add. at.
 26) E. han hafui. BCNOQR. &c. han hawer.
 27) HILM. &c. haffua.
 28) Q. 65. thog.
 29) BCQR. &c. scal han foghotans &c.
 30) S. &c. orloff aff ffogatenom borghamæstare oc radmannom bedhas om the sculu thöm bæra, kvar &c.
 31) ENO. &c. borgkamestara.
 32) BD. 22. om. ok. L. &c. at.
 33) BCQR. &c. tho sculu the wita &c.
 34) LM. 106. pröfwa om thet &c.
 35) 20. &c. skal.
 36) LM. &c. add. som.

- 37) D. annarledh.
 38) DS. &c. om. swa — mædh. ENO. 43. hafui forgiort wapnith oc (E. v. oc deleta est) swa opta han thet gör oc (N. 43. om. oc) medh siæx &c. LM. 106. (28.) hafui forgiort wapnit thet han nær sik hafwer, oc ther til VI mark til twæskiptis Swa opta han thet gör, Thenna wapen oc pæniga taki konugin oc stadhin Orkar &c.
 39) CQ. &c. wapnen. DS. &c. wapnit. BR. maknen.
 40) S. &c. om. som.
 41) BCDQRS. &c. om. ther.
 42) D. &c. add. medh.
 43) CQ. &c. add. penninga.
 44) Q. &c. treskiptis. D. thræskiptis æ swa optæ han thet gör. Orkar &c.
 45) S. add. vider bot som nu ær sakt.
 46) D. Engin byaman scal oc wapn bæra j. stadhenum. widher samu boot. som sakt ær. vtan &c. S. &c. J engom stad i rikena magho nokre byamæn thæssen wapn bæra vidh bot som för ær sakt vtan the sith eghit haffua erfue i stadhen &c. LM. 106. (28. &c.) Enge bymen magho bæra wapn j stadhenom inrikis, hwat the æro idkkelika j stadhenom eller ey, vtan han hafwer til XL. mark rörlikit godhz eller eyghit arff j stadhenom vtan han böte (M. &c. böte) som (M. add. för) sakt ær, ffær nokor byman sin ærande aff enom stadh oc til (M. add. en) annan, wari samu lagh &c.
 47) Xa. ingom. ENO. enghum stadh inrikis

wapn⁴⁹) bæra⁵⁰) som nw ær (⁶¹saght, ok widher samu⁵²) boot, vtan han haffwir⁵³) eghit arff i stadhenum, ella⁵⁴) orkar⁵⁵) til XL marka rörelikt godz, hwat (⁵⁶the æra idhkelika⁵⁷) i stadhenum ella⁵⁸) eig. §. 2. (⁵⁹Far ok⁶⁰) byaman aff enum stadh ok⁶¹) til annan, (⁶²ærande ellir köpinskat⁶³) sin driffwande, tha han ther komber⁶⁴) wari samu lagh vm han⁶⁵) som vm⁶⁶) (⁶⁷annan byaman⁶⁸) thær bygger.⁶⁹) §. 3. Hoffmæn⁷⁰) skulu (⁷¹idhkelika⁷²) ærande fara, badhe⁷³) (⁷⁴konungx ok siin, til (⁷⁵köpstadz, (⁷⁶til en ok annan (⁷⁷aff ok til, (⁷⁸ok hwart thera ærande⁷⁹) liggia;⁸⁰) (⁸¹fore thy magho the eig wapn⁸²) siin⁸³) mista⁸⁴) (⁸⁵i stadhenum (⁸⁶eller hwar (⁸⁷thet ær.⁸⁸) §. 4. (⁸⁹Böndher ok (⁹⁰the mæn⁹¹) (⁹²odædhis drængia æro, eller legho

nokre byamen magho bera wapn widher both som sakt ær. vtan &c.

48) BCQR. &c. enge.

49) B. 39. wahn.

50) R. &c. add. vtan.

51) B. stat. wüther &c.

52) CQ. &c. sama.

53) DENOQ. &c. hafui. R. &c. ægher.

54) PX. &c. ok.

55) S. &c. agher.

56) D. han idhelica j. stadhenom ær. eller ey.

57) NOQS. &c. ideliga.

58) NOR. &c. add. oc.

59) A. v. Far rec. man. perperam mutata est in Fär. BCENOQRS. &c. Fara oc (E NO. nokre) byamen aff &c.

60) D. nokor.

61) S. &c. om. ok.

62) S. &c. sin ærande, tha &c. ENO. 43. siin ærindhe medh köpinscap eller huat ærindhe the hafua wari samu lagh tha han til (NO. 43. add. then) stadhin komber Hofmen &c.

63) BDQR. &c. köpinscap. C. &c. köpskap.

64) C. add. tha.

65) LM. 106. add. tha han til stadhin komber.

66) B. &c. om. vm.

67) LM. &c. the bymen ther j stadhenom byggia.

68) DQ. &c. add. som.

69) BCQR. &c. ligger.

70) 19. Xa. &c. add. ok bönder. BCQRS. &c. add. som.

71) DNOQ. &c. idhelica. LM. &c. altidh. 42. faskelika.

72) BCDENOQRS. &c. sic. A. add. siim, at litt. m scalpro mutata est in n. HILMPX. &c. add. siin.

73) ELM. &c. om. badhe.

74) LM. 106. til konungin oc fra, oc hwart &c.

75) BCDNOR. &c. köpstath. E. köpstedha en til oc annar fran oc huart &c.

76) BCDNOQRXa. &c. om. til. S. &c. om. til — annan.

77) NO. &c. fra. D. thijt theræ &c.

78) S. &c. om. ok — liggia.

79) R. add. fara eller.

80) DLM. &c. add. oc.

81) LM. &c. thy kunno the &c. K. post lacunam (vide not. 29 pag. 286) hic iterum incipit.

82) BR. 39. wahn.

83) BCKQRS. &c. thera. 28. &c. add. nider læggia eller.

84) LM. &c. vmbæra.

85) D. om. i stadhenum eller. E. om. i — ær.

86) LMNO. &c. om. eller — ær.

87) B. thær. D. &c. the æra.

88) CXa. &c. add. samu lagh havin byiamen a landeno medh landz mannom.

89) 29. 31. 69. Xa. om. hanc §.

90) DLM. &c. adhre (LM. &c. om. adhre) othedhis drengie magho &c.

91) C. &c. om. mæn. ENO. &c. add. som.

drængia, the magho engin wapn⁹³) bæra i stadhenum, (⁹⁴widhir boot som för ær sakt.⁹⁵)

XXXV.¹)

Fore all²) brut magho byamæn ok gæste i stadhenum borghan sætia, vtan thet gaar³) a liiff,⁴) ok wardher⁵) (⁶widher færskja gærningh takin,⁷) ok fore all⁸) brut i stadhsins gömo sætias, vtan han brutliken wardher⁹) widh konungh ella¹⁰) konungx raadh, eller¹¹) forsmaar¹²) konungx æmbuzmans¹³) budh¹⁴) thet¹⁵) han honum¹⁶) a konungx wæghna (¹⁷göra biudher ok (¹⁸skææl til¹⁹) æra; tha²⁰) ma konungx foghote radha,²¹) mædh (²²radhmanna radhe, hwat²³) (²⁴han wil han²⁵) i²⁶) torn læggia²⁷) ellis²⁸) i²⁹) stadhsins gömo.³⁰)

92) Xa. othetis, otedhis vel ödädhis Drängiar. 56. Xa. &c. otijdes drengia. BCEK NOQRS. &c. man veet othetis drengia wara. magho &c.

93) B. 39. wahn.

94) D. om. widhir boot.

95) S. 74. 75. 76. 77. 78. novo capite add. statutum R. Magni Erici filii de anno MCCCLX, quod in Addit. C. legitur.

1) Q. 20. om. hoc caput, quod tamen in Q. rec. man. add. in schedula membranacea heic adfixa.

2) N. 29. alt.

3) DELMNO. &c. gange.

4) ENO. 43. add. thera. R. &c. add. Ælla.

5) N. 43. vordæ.

6) LM. &c. a ferske &c. S. a færsko taghin.

7) ELMNOXa. &c. fanghin.

8) B. add. staz.

9) DNO. 43. wardhe.

10) P. &c. ok. E. add. bruthlikin widh.

11) LM. 106. oc.

12) BR. &c. forsumar. LM. 26. forsymar.

13) CDEHILMNOPSX. &c. æmbuzmans. K. 34. æmbuzmanna. BR. &c. vmbuzmanna.

14) C. add. ok.

15) I. ther.

16) BCKR. &c. om. honum.

17) S. &c. om. göra. C. byuther at göra ok &c.

18) DENO. 43. ther fynnas (E. add. san) skiel till. tha &c. LM. 106. ær ther skiel til, tha &c.

19) BCKR. &c. om. til.

20) K. tho.

21) BCKR. &c. rath hawa.

22) ENO. 43. borghamestarom oc radhmannum huat &c. S. &c. Radmannom (pro radhmanna radhe).

23) NO. 43. add. heldr.

24) S. &c. the vilia. 27. the han heldher i torn wilia læggia &c.

25) E. 29. add. helder.

26) P. om. i. LM. 106. add. stadzsins.

27) BCKRS. &c. sætia.

28) P. ellers. BCDEIKLMNOSX. &c. eller. R. 95. ælla.

29) BDKS. &c. om. i.

30) 48. add. Åra wittne miste hoffuodit sitt oc gänge ingen löffte före ij tesso måle Nu kan ey vara wittne till lige thot till 12 manna weria te honom warij warder fella te honom warij thå kalzkuggenn. 59. add. duo capita: Byamænn och wårdmannom &c. et Gör någor märckeligitt

(¹Edzöris balke (²haffwer³) (⁴flokka XXVII.

I. Nw ridher man heem⁵) at andrum thæs wiliande, at han wil honum skadha göra. 87

II. Nw rymer man at annars mans gardhe fore owinum sinum.

III. Um⁶) æn han skadha faar för æn han til bondans gardh komber.

III. Um man gaar i annars mans gardh,⁷) gör eig blaandh eller blodhwite.

V. Nw æn draap eller blotwite wardher giort⁸) i heem fridhi.

VI. Um man faar skadha annars stadz⁹) æn i sinum gardhe.

VII. (¹⁰Nw hittas mæn i gardhe sate ok skilias osate.

VIII. Um mau hæmpnis a sææt maal ok bööt.

IX. Um man hæmpnis æptir bötir fæsta.

X. Um man¹¹) hæmpnis a annan ok annar giordhe gærningena.

XI. Um man takir mö eller konu mædh wald.

XII. Um nokor gör forsæt fore andrum a kirkiuwægh eller radhstuw wægh, hwat han hælder far til eller fraa.

XIII. Nw kombir skilnadher manna mællen a kirkiuwægh eller radhstuw wægh.

XIII. Um kirchio fridh eller radhstuw fridh.

XV. Um man æltir annan aff lagha til mælum.

XVI. Nw ledher man annan til stok eller annarstadh,¹²) hogger aff honum

oliudh &c., quae in Addit. F. leguntur. 46. 47. 55. 68. 88. 101. 103. hoc loco inserunt EdsB. 27. 56. add. caput: *Nw treschas bya man &c.*, quod in Addit. E. 1. legitur. 72. hoc loco add. idem caput quod S. &c. post cap. 34 huius libri inserunt.

1) BDKLM. &c. habent rubr. *Her byrias edzöris balke. TABVLA.* (DKLM. &c. om. *TABVLA*; L. 106. add. *oc tælias i honom flokka XXV*; M. add. *mædh flokka XXV*). N. *Her börias Tabula aff Edzöris Balk.* CEHIORS. &c. carent rubrica. 48. habet hunc librum post librum HögB. 37. post lacunam (vide not. 27 pag. 286) hic iterum incipit.

2) Q. &c. om. *haffwer flokka XXVII.*

3) P. add. *i sick.*

4) X. *XXVII. Capitel.*

5) 41. om. *heem.*

6) PX. 99. *Nw om kan &c. I. Nw æn scadha &c.*

7) 99. X. add. *och.*

8) PX. &c. sic. *AHL. giordher.*

9) PX. 99. *annar stadz.*

10) 106. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba *komber Alle the &c.*, cap. 1: pr.

11) BCX. 99. &c. sic. *AHIP. 41. annar.* Cfr. textum capitulis.

12) HL. *annarstadz.* PX. 99. *annorstadh. 41. annorstädz.*

mædh wald ena hand eller en foot, eller stinger vt annat¹³⁾ öghat,¹⁴⁾
(¹⁵⁾eth öra (¹⁶⁾affskær, eller næsa eller tungo.

XVII. Nw hæmpnis man a konungx doom.

XVIII. Nw ganger man heem at andrum ok före¹⁷⁾ han *mædh* waldz wærkom v heme sino.¹⁸⁾

XIX. Um bonde radher husfru sinne swa at hon faar dödh, eller husfru dræpir bonda sin *mædh* wadha.

XX. Um barne wardher offhardhlika radhit swa at *thet* döör¹⁹⁾ aff.

XXI. Nw witis manne tiuffsak eller annur brut.

XXII. Um man bidher²⁰⁾ annan man dræpa eller andra *gærning*²¹⁾ fore sik göra.

XXIII. Um raan ok thæs mans brut som *thet* gör.

XXIII. Nw ligger man i skoghe, skipi eller annarstadh,²²⁾ ok later sik til at ræna.²³⁾

XXV. Um man ganger i annars mans trægardh som lukter ær, ok tager *thet* frukt *mædh* wald, eller²⁴⁾ hwat *thet* ær annat.

XXVI. Hwru edzöre skal bötas, ok the brut som hænda, antiggia i sarum eller drapum eller blotwite, tha edzörit timar.

XXVII. Um then man som gör flok ok²⁵⁾ sampninga a foghota,²⁶⁾ borghamæstara ok²⁷⁾ radhmæn.

(I.)²⁸⁾

88 **N**_w²⁹⁾ (³⁰⁾ridher³¹⁾ man heem (³²⁾at andrum eller ganger, thæs wiliande,

I: pr. = MELL. Eps B. 1.

13) P. om. *annat*.

14) 99. X. *ögha*.

15) 41. eller *affskäär itt öra, näsa &c.*

16) PX. 99. sic. AHI. eller *affskær näsa &c.*

17) PX. &c. *förer*.

18) P. *hans borth*.

19) P. *faar död*.

20) 99. X. *biudher*.

21) I. *gerninga*.

22) P. *annur stadh*.

23) P. *röffwa*.

24) P. *ock*.

25) PX. 99. eller. I. i.

26) PX. 99. *foghatin*.

27) 99. X. eller.

28) D. hoc loco habet rubr. *radhstofw balker*, miniatoris errore. R. *Har byrgkias edzörit*. 29. X. *Edzöris bolker*.

29) BCDEKLMNOQRS. &c. om. *Nw*.

at han wil honum³³) skadha göra, ella (³⁴nokro hans hione, ella³⁵) nokrum them³⁶) (³⁷i hans gardhe ær ella³⁸) gæst haffwir, ella them³⁹) hans gardh söker i thrangum; tha han i gardhin⁴⁰) (⁴¹komber, (⁴²slaar, dræper,⁴³) hoggir fullum sarum, ella⁴⁴) slaar⁴⁵) skeno, blanath⁴⁶) ella blotwite, alle the ther⁴⁷) mædh æra⁴⁸) (⁴⁹i flok ok⁵⁰) faranöte,⁵¹) the haffwa alle⁵²) brutit edzörit. §. 1. Sama⁵³) lagh wari vm skipfridh,⁵⁴) bastuw fridh,⁵⁵) heme-likhws⁵⁶) fridh,⁵⁷) ok i⁵⁸) andrum⁵⁹) (⁶⁰som framledhis vptælias.⁶¹)

II.

Rymer man heem¹) at²) annars (³mans (⁴huse eller gardhe fri owinum sinum, ok⁵) hin⁶) som æpti far, kastar eller skiutir æpti honum swa⁷) at han faar⁸) dödh aff,⁹) (¹⁰fulsære¹¹) ella blanat;¹²) takir thet¹³) sidhan¹⁴) han¹⁵)

II = MELL. Eps B. 2.

- 30) B. *Uvil man hem at athrum ritha eller ganga thes &c.*
 31) NO. 43. add. *Nakor.*
 32) A. Pro at primum scriptum est til. EN OXa. til annars.
 33) 59. Xa. &c. *bondanom.*
 34) R. &c. *andro. D. hans hionum &c.*
 35) LM. 37. add. *oc.*
 36) NO. &c. add. *som.*
 37) DLM. &c. om. *i — ella them.*
 38) R. &c. add. *ther.*
 39) BCEKNOQR. &c. om. *them.* IN. add. *i.*
 40) NP. *garðom.*
 41) 106. post lacunam (vide not. 10 pag. 291) hic iterum incipit verbis *komber Alle the &c.*
 42) LM. *hugger eller stingir fullum &c.*
 43) ES. &c. add. *eller.*
 44) ELMNO. &c. om. *ella.*
 45) IS. &c. om. *slaar.*
 46) S. &c. om. *blanath.*
 47) LM. &c. om. *ther.*
 48) B. &c. *waro.*
 49) S. om. *i — the.*
 50) BCKLMQR. &c. *eller.*
 51) B. &c. *farnöte. E. farnötha. 23. Xa. &c. fölghe.*
 52) BCDEKNOQR. &c. om. *alle.*
 53) BKLMRX. &c. *samu. DE. Sami.*
 54) C. 27. *skipa fridh. 100. Xa. add. Råd-stufwo fridh.*
 55) L. &c. add. *oc.*
 56) C. &c. *hemelikes hws. R. 95. hemelix hws. P. &c. hemelhus.*
 57) 64. add. *rådztuffwo fridh.*
 58) BCDEKLMNOQR. &c. om. *i. Q. add. al-lom.*
 59) DENO. 43. *annor. S. allom. Q. &c. add. husom.*
 60) BLM. &c. *them. CDEKNOQ. &c. the. SXa. &c. thöm stadhon framledis næpnas vp (55. 70. Xa. om. vp).*
 61) LM. &c. *sighias.*
 1) BCDEKLMNOQR. &c. om. *heem.*
 2) DELM. &c. *till. NOS. &c. j.*
 3) BCDEKNOQRS. &c. om. *mans huse eller.*
 4) LM. &c. om. *huse eller.*
 5) BCDEKLMQRS. &c. om. *ok.*
 6) BDELMNORS. &c. *then.*
 7) D. 51. om. *swa.*
 8) ENOXa. 43. *kan fa. S. &c. livter.*
 9) CNQ. &c. om. *aff. BEKNOQR. &c. add. eller.*
 10) CBEHKLMNOPQXSX. &c. *fulsære. R. 95. fult sære. D. blanath. fullsære eller blodh-uite. taker &c.*
 11) C. &c. add. *ellr blothwite.*
 12) BC. &c. *blanath. S. &c. add. oc.*

komber¹⁶) i (¹⁷hans gardh som han till (¹⁸hielpa sökir; tha haffwir¹⁹) han, ok alle (²⁰the mædh (²¹honum waro, brutit edzörit.

III.²²)

Nw kan (²³thet taka hin²⁴) som fore löpir, för æn han i hans gardh komber som han flydhe til, tha (²⁵haffwa the eig brutit edzörit.

III.²⁶)

Nw (²⁷ridha mæn ella ganga heem (²⁸aat andrum manne,²⁹) (³⁰æn (³¹tho at the wilia skadha göra ok³²) gita³³) eig, ok³⁴) (³⁵slaa³⁶) engin (³⁷til blodh,³⁸) eig (³⁹hogga, eig⁴⁰) dræpa, tha⁴¹) haffwa the⁴²) brutit⁴³) XL marker til thræskiptis (⁴⁴malsæghandanum, konungenum ok stadhenum. §. 1. Bryta the hws, (⁴⁵ella skeno slaa, ella⁴⁶) skiuffwa⁴⁷) manne⁴⁸) eller⁴⁹) (⁵⁰skiu-

III = MELL. Eps B. 4.

III, cfr. BjR. 14: 14; MELL. Eps B. 5.

13) N. &c. om. thet.

14) LM. &c. add. at.

15) L. &c. thet.

16) M. &c. kom.

17) E. om. hans. BR. &c. thes. S. &c. gardhen æller hns thæns mans han rymer (46. &c. rympde) til hiælp, tha &c.

18) DELMNO. &c. hielp. 36. Xa. rymer tha &c.

19) P. &c. haffnj.

20) 36. Xa. hans fölghiara (pro the — waro).

21) 21. æru j flok oc j farunöthe (pro honum waro).

22) M. om. hoc caput.

23) S. &c. talas ath skadhen hændhe för æn han (46. om. han) kom til gardhen han rymde til oc meenthe hiælp i haffua, vardher han för slaghin, huggen ællir skothen, ther ær ey brutit edzöreth.

24) BDENOR. &c. then. L. &c. honom.

25) 23. Xa. &c. ær ey &c.

26) 82. invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.

27) C. &c. rither man ellr ganger &c.

28) ENO. 43. til annars æn &c.

29) BCDKLMQRS. &c. om. manne.

30) A. Verba æn tho rec. man. lineis sunt

inducta. SXa. &c. thæs viliande at &c. R. &c. Sva at &c.

31) D. thot (rec. man. mut. in thæt) the &c.

32) 59. Xa. &c. änn tå att the.

33) BCKQ. &c. göra.

34) DEILM. &c. om. ok.

35) E. 40. Slaar. S. &c. engen akoma görs, tha &c.

36) LM. 106. add. the.

37) 56. Xa. &c. blonad eller bloduite.

38) DBEKLMO. &c. blodz.

39) P. hugger ey dræpir.

40) LM. &c. eller.

41) DENO. &c. tho.

42) L. &c. om. the.

43) BCKLNOQRX. &c. forbrutit.

44) LM. 106. fore weldit, Bryta &c. S. &c. ther ær ey edzörit brutit bryta &c.

45) BCKQR. &c. oc. S. &c. om. ella skeno. M. om. ella skeno slaa. L. 106. om. ella — ella. D. skenæ. eller skyufua &c.

46) BCEKNOQR. &c. om. ella.

47) S. &c. skuffua.

48) Q. om. manne. SXa. &c. add. ællir qwinno.

49) B. &c. oc.

50) S. &c. om. skiuta ok.

ta, ok⁵¹) komber⁵²) (⁵³blotwite innan ella⁵⁴) (⁵⁵blanadher ella nokot⁵⁶) thet liiffwe⁵⁷) hans (⁵⁸ma skadha, (⁵⁹ok æra siæx manna witne till, ther⁶⁰) ær edzörit brutit,⁶¹) (⁶²eller wæri sik mædh tolf (⁶³manna edhe.⁶⁴)

V.

Nw¹) kan then man²) heemsokn³) gör⁴) (⁵warda⁶) dræpin (⁷ella (⁸saar, ella faar blotwite (⁹ella blandh i thy¹⁰) han heemsokn gör, (¹¹tha ær thet alt ogilt (¹²thet han faar. (¹³Nw (¹⁴kunno the¹⁵) (¹⁶firi fara ok wilia¹⁷) vndan flya, alt thet the faa i gardhenum ella a tompinne, thet ær alt¹⁸) o-gilt. §. 1. Nw (¹⁹æn the æghas widher i lukunne eller²⁰) gardhzlidhi,²¹) ok²²) (²³falla fötir innan gardhzluku²⁴) ella liidh²⁵) ok howt vth²⁶) (²⁷a

V = MELL. EpsB. 6.

51) LM. 106. om. ok.	9) BCDKLMQR. &c. om. ella blandh.
52) D. add. ther.	10) BCKLQR. &c. add. at.
53) S. &c. i nokot &c.	11) LM. &c. æ hwat kan kan faa j thy, thet ær ogilt (pro tha — faar).
54) BCKQR. &c. om. ella.	12) BRS. &c. om. thet. ENO. 43. om. thet — ogilt.
55) ENO. &c. om. blandher ella.	13) M. om. Nw — ogilt.
56) R. &c. om. nokot.	14) 59. kann thenn som hemsöckning gör, förelöpa, och will vndann fly, allt thet hann får &c.
57) BCDKNOQR. &c. liiff.	15) R. 95. add. som.
58) B. &c. kan. R. &c. skadhar. ok &c.	16) CDLSX. &c. sic. BKQ. &c. om. fri. Cfr. nott. 12, 13, 15 supra. AHIPXa. &c. som fri fara wilia &c. X. in textu quidem habet ut A., hoc vero refert ad errata typographica. Cfr. MELL. EpsB. 6: 1. 56. 87. Xa. &c. sam heemsöckn (87. Xa. heemsöckning) gödra, Vilia &c.
59) D. tha hafua the brutit ezöret æn sæx mannæ witne æra till. eller &c. LM. &c. tha ær edzörit brutit, æn &c. ut D.	17) CQ. om. wilia.
60) C. &c. tha.	18) L. &c. om. alt.
61) P. forbrutit.	19) ELMNO. &c. æghas the widher &c.
62) I. om. eller — edhe. S. &c. vitis thet hanom oc ey ær bar oc (46. &c. om. oc) ataghin væri &c.	20) BCDEKLMNOQRS. &c. sic. AHIPX. &c. ok. LM. &c. add. j.
63) D. &c. mannom (pro manna edhe).	21) CBDEHIKLMNOPQRX. &c. sic. A. &c. gardhlidhi. S. 94. gardz liidhine.
64) Xa. add. om ey ära Witne til. 23. hic inserit caput in textu 11.	22) LMS. &c. om. ok. R. 95. add. thet. SXa. &c. add. vardher then dræpin som (Xa. om. som) hemsokin gör.
1) NPX. &c. om. Nw.	23) E. huwdh faldher vth &c.
2) D. 36. om. man. DENOR. &c. add. som.	24) CBDKLNQR. &c. sic. AHI. &c. gardh-lukuna. P. &c. gardzhlukunne. X. Gardz
3) 20. &c. hemsöckning, et sic in sequentibus.	
4) P. &c. gödra.	
5) ENO. fa blodhwite eller drepin wardha j thy &c.	
6) BCDKLMQRXa. &c. sic. AHIPSX. &c. add. i heemfridh. Cfr. MELL. EpsB. 6: pr.	
7) S. &c. sar, ællir slaghin, vari thet alt &c.	
8) BCKQR. &c. faa (CKQR. &c. far) saar eller blotwite &c.	

them²⁸) heemsokn gör, wari²⁹) ogilder. Falla fōtir vtan ok howt innan,³⁰) wari gilder,³¹) (³²thy at thædhan (³³fioll³⁴) som³⁵) fōtir stodho.

VI.

89 Nw kan then löpa v gardhe³⁶) som the (³⁷til ridhu ella gingo (³⁸heem aat, ok dræpir, slaar³⁹) ella hogger (⁴⁰sidhan the (⁴¹komo⁴²) v hans gardh,⁴³) böte epter thy⁴⁴) (⁴⁵gærningin (⁴⁶ær, (⁴⁷i sarum ella hwat thet ær, (⁴⁸ok eig epter edzōreno.⁴⁹) (⁵⁰Hwat han faar saar ella (⁵¹wardher dræpin sidhan han komber v (⁵²sinum gardhe, (⁵³tha (⁵⁴böte (⁵⁵ok thet,⁵⁶) epter thy malit⁵⁷) war⁵⁸) (⁵⁹giort i sarum ella drapum,⁶⁰) (⁶¹som han ælto,⁶²) i stadz ræt, ok wari⁶³) i (⁶⁴ængo thæssō edzōrit brutit.⁶⁵)

VI, cfr. MELL. EpsB. 7: pr.

- lukunna. SXa. &c. gardz lidhino. M. 47) D. huat thet ær saar eller draap. oc gardhz lidi oc &c. ey &c.
- 25) S. &c. lukw. 48) Verba ok — edzōreno delenda sunt. Auctores huius codicis male intellexerunt MELL. EpsB. 7: pr., ubi verbis: böte afte landz laghum indicatur eum qui occidat vel vulneret adgressores, in hoc casu non a poena liberum esse, pariter ac si hoc factum esset i garpenum ællæ a tompinne, ut in capite proxime praecedente dictum erat; de poena vero violati iuramenti regii nullo modo quaestio esse potuit; quamobrem id, quod in fine huius capituli dicitur: ok wari i ængo thæssō &c., non pertinet ad hunc casum, sed tantum ad eum, de quo in posteriore parte huius capituli dicitur: Hwat han faar saar &c.
- 26) LMS. &c. vtan. 49) CBDEKLNOQR. &c. sic. M. &c. edzōre. HIPSX. &c. edzōrit. A. edhōrit.
- 27) S. &c. gardhen, vari &c. 50) D. Faar oc han a sik saar &c. LM. 106. wardher ok han saar eller dræpin aff them sidhan &c.
- 28) CDELMNOQR. &c. add. som. 51) DENO. 43. draap. sidhan &c.
- 29) LM. 106. ligge. 52) P. om. sinum. ENO. 43. gardhenum. tha &c.
- 30) S. &c. jn. L. 106. add. fore. 53) DLM. 106. wari lagh samu. oc wari &c.
- 31) PX. &c. add. ffor. 54) BCKQR. &c. böten oc the eptir &c.
- 32) D. thyt thædhan &c. 55) ENOS. &c. om. ok thet.
- 33) 36. Xa. fullu fōter sum stotho. 56) P. &c. ther.
- 34) BCKLMQRSXa. &c. add. huwth. EXa. 57) S. add. thet.
- add. han. P. 51. add. kropp.
- 35) KQS. &c. om. som.
- 36) DLMR. &c. add. sinom.
- 37) LM. 106. gingo hem ath eller ridha, (M. ridhu) dræper sidhan, slaar &c. S. &c. ridho heem til. dræpper &c.
- 38) ENO. 43. om. heem aat. D. om. heem aat ok.
- 39) ENO. 43. om. slaar.
- 40) LM. 106. tha the æro kompne &c.
- 41) DNOQ. &c. kuma. E. w gardhenum komo. böte &c.
- 42) B. &c. add. wt.
- 43) BCDKLMNOQRX. &c. gardhe.
- 44) N. &c. add. som.
- 45) LM. 106. akoman ær til oc &c.
- 46) S. &c. görs, hwath thet ær j sarom, drap, æller bloduite, oc ey &c.

VII.

Nw hittas mæn i gardhe (¹sate ok skilias osate, ther ær eig edzörit brutit, vtan han gange²) v gardhe³) wredher,⁴) ok hænter⁵) sik⁶) wapn⁷) ok⁸) hiælp, ok ganger swa⁹) ater i gardhin, (¹⁰hoggir,¹¹) dræpir¹²) ella (¹³gör (¹⁴no-kot thet¹⁵) för ær¹⁶) sakt; tha hawer¹⁷) han, ok alle the¹⁸) mædh honum¹⁹) waro,²⁰) brutit edzörit. §. 1. Kan²¹) then man döö²²) (²³heemsokn giordhe, för æn han²⁴) haffwer siin brut bætrat, tha²⁵) giælden²⁶) arffwa hans, (²⁷som (²⁸han ærffidho,²⁹) æpter thy (³⁰the arff taka³¹) (³²ok för ær vrskilt.³³)

VIII.

Nw hæmpnis man a sææt maal³⁴) ok bööt, (³⁵tha haffwer han brutit edzö-

VII, cfr. MELL. EpsB. 8.

VIII = MELL. EpsB. 11.

58) BCEKNOQRSXa. &c. ær.	12) Xa. add. slår. 36. add. æller slaar.
59) 56. 59. Xa. thill, och giärningen giord äkr (Xa. war) i &c.	13) LM. 106. stinger, slaar blath eller blodhukt tha &c.
60) ENO. 43. add. the.	14) S. &c. nokon saran. tha &c.
61) S. &c. om. som han ælto.	15) B. ther. C. add. som nw.
62) BCKQRS. &c. eptir. ENOXa. 43. epter thy stadzens retter wisar (43. wtuisar) oc siger oc &c.	16) R. &c. var.
63) ENO. 43. ær.	17) N. 48. haue.
64) S. &c. engom thæssom.	18) C. 52. add. som.
65) P. forbrutit.	19) P. add. ære ok.
1) C. sato ok skilias osato.	20) LMS. &c. æro.
2) S. &c. gar. ELMPX. &c. ganger. DELM NOXa. &c. add. sidhan.	21) S. &c. add. nokor.
3) DENORSX. &c. sic. LM. &c. gardhenom. BCKQ. &c. add. sithan. AHIP. &c. add. sinum.	22) BCDEKMNOQRS. &c. add. som.
4) S. &c. om. wredher. R. &c. sidhan han wredher vardh.	23) S. &c. edzörið haffuer bruthit for &c.
5) BDEPSX. &c. hemptir. NOQ. &c. hemp-tar.	24) E. &c. om. han.
6) P. &c. add. wæria.	25) BCKQR. &c. om. tha.
7) BR. 95. wakk.	26) LMS. &c. böte. D. gielde them. E. gelde han eller.
8) D. &c. eller.	27) D. 36. the. ELMNO. &c. hans bruth. epter thy the arfuet thoko.
9) BLMS. &c. sithan. 99. X. add. sedhan.	28) S. arffuit haffua taghit vp, æpther &c.
10) ENO. 43. oc gör draap eller saar eller nokot &c.	29) R. &c. add. hans brut.
11) C. &c. add. ellr.	30) 52. 59. som the aff arffuet &c.
	31) CBDKRS. &c. toko.
	32) LM. &c. som. DENO. &c. om. ok — vrskilt.
	33) CLM. &c. sakt.
	34) NO. 43. om. maal.
	35) D. om. tha — edzörit.

rit;³⁶) (³⁷tha skal thet tolf manna (³⁸næmpd wita mædk sinum³⁹) edhe, hwat (⁴⁰hælder annar skilnadher kom thera⁴¹) mællen⁴²) eller eig.

IX.⁴³)

Nw (⁴⁴ma man eig hæmpnas epter (⁴⁵bötir⁴⁶) fæsta,⁴⁷) vtan han bryte⁴⁸) edzörit, vtan böter seen⁴⁹) eig⁵⁰) borghadha ok swa see⁵¹) fore skilt, at⁵²) bötas the eig⁵³) then sama⁵⁴) dagh the (⁵⁵fore læggia, tha mogho the hæmpnas; æn⁵⁶) (⁵⁷hæmpnis han sidhan⁵⁸) böter æra borghadha,⁵⁹) tha (⁶⁰hafwer han brutit edzörit. Nw æn nokot ær bööt aff botinne,⁶¹) tha (⁶²mogho the eig hæmpnas, vtan kræffwia⁶³) thet⁶⁴) (⁶⁵atir staaar mædk laghum.⁶⁶)

X.

Nw ma man¹) ey hæmpnas a annan ok annar giordhe²) gærningina; hæmp-

IX = MELL. EpsB. 12.

X = MELL. EpsB. 13.

36) ELMNO. &c. add. oc.

37) ELMNOS. &c. thet skulu tolf men (pro tha — næmpd).

38) 67. Duobus foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba *äller skap, nu kan* &c., cap. 16: 1, 2.

39) E. thera.

40) ENOS. &c. om. hælder. LM. (106.) thet ær sant om (pro hælder — eig).

41) BCDEKNOQRX. &c. sic. AHL. om. thera. S. &c. thöm. P. thet i. Cfr. not. 40 praeedentem.

42) S. &c. i mællom.

43) 52. invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis.

44) LM. &c. hæmpnis man a (93. epte) böter (M. add. vt) festa, tha hafwer han brutit edzörit &c.

45) P. om. bötir. E. ath wth festha æru böter vthan &c.

46) PX. &c. add. æru.

47) NO. &c. vtfestæ.

48) BCDEKQRS. &c. bryter.

49) ES. &c. æru.

50) DLM. &c. om. eig.

51) LMS. &c. ær.

52) BCDEKLMNOQRSX. &c. sic. AHIP. &c. ok. Cfr. MELL. EpsB. 12.

53) ENOXa. &c. add. a. D: add. vp a. LM. add. innan.

54) DELMNOS. &c. om. sama.

55) S. ærn vt festa oc loffuadha, tha &c.

56) ENOS. &c. om. æn.

57) ELM. &c. Hefnas the sidhan &c. S. &c. Ær thet (46. &c. add. och) swa ath hæmpnas the sidhan &c.

58) LM. &c. add. at.

59) D. add. oc vtfestæ.

60) S. &c. ær edzörith bruthit Nw kan af bothom nokot böth vara. tha &c.

61) CDEKMNOQ. &c. botomen.

62) DLM. &c. ma han ey &c.

63) CDLMNOS. &c. krefui.

64) PSX. &c. add. som.

65) DELMNO. &c. medh laghum. som ater stander (LMN. &c. staaar).

66) ENOXa. 43. add. oc ligge thet til tolf manna. huat annar skilnader (N. 43. annat, om. skilnader) kom therra mellan eller ey.

1) S. &c. om. man.

2) BCK. &c. gör.

nis han³) a annan, (⁴ok annar giordhe gærningina, tha (⁵haffwer han brutit edzörit; (⁶tha skulu thet tolf mæn wita⁷) hwat hældher⁸) (⁹han hæmpdis a (¹⁰annan eller eig, eller then sami giordhe gærningina¹¹) eller¹²) annar; giordhe then sami eig gærningina, (¹³thet skulu tolf mæn wita hwat hælder¹⁴) annar skilnadher kom thera mællen ella¹⁵) hin¹⁶) hæmpdis¹⁷) a annan; (¹⁸hæmpdis han a annan, tha haffwir han brutit edzörit.

XI.¹⁹)

Uardher kona ella mö²⁰) wald takin, ok (²¹wardher (²²then man²³) takin²⁴) a færske gærningh,²⁵) miste²⁶) (²⁷howut sit,²⁸) sæn²⁹) til æru siæx manna witne. Wardher han eig fangin³⁰) a færske gærningh, vtan³¹) synis³²) tho hans klædhe³³) eller hæenna³⁴) rifwin, ella³⁵) höris roop³⁶) ok a

XI, cfr. MELL. Eps B. 14.

3) ENO. &c. man.

4) DENO. &c. om. ok — gærningina.

5) S. &c. ær edzörith bruthit, oc XII mæn sculu thet vitha ath thet ey aff androm skilwadhe tilkom Oc om han hæmpdis a then gærningena giorde eller a annan, hæmpdis han a annan tha ær edzörit bruthith.

6) D. &c. thet sculu tolf &c. ELMNO. &c. oc thet sculu tolf &c.

7) I. 49. witna.

8) CB. &c. sic. A. haldher, sed rec. man. supra litt. a adposuit e ut legeretur hældher. DLM. &c. om. h. v.

9) DENO. &c. then sami han kemdis (ENO. 43. hefnadhis) a. giordhe &c. BCKQR. &c. then sami the hempnathos (C. &c. hempdes; R. &c. hæmpdos) aa giordhe &c.

10) LM. 106. giordha gærninga (106. gærninga; M. gærning) eller ey (pro annan — annar).

11) E. add. a han.

12) Q. add. oc.

13) ENO. tha sculu the (NO. om. the) samu tolf men thet (NO. om. thet) vitha &c. BCKLMQR. &c. tha sculu thet tolf men &c. D. tha sculu the tolf thet wita &c.

14) DLMP. &c. om. hælder.

15) P. add. ey Ella. D. add. vm.

16) NO. om. hin. DLMR. &c. han.

17) BCEKNOQ. &c. hemnathis.

18) B. &c. hempnathis. M. &c. om. hæmpdis — annan.

19) 23. hæbet hoc caput post cap. in textu 4; cfr. not. 64 pag. 295.

20) C. 36. add. meðh.

21) LM. &c. mannen wardher takin &c.

22) S. &c. mannin taghin &c. 36. Xa. han fangen a. &c.

23) D. 27. om. man.

24) BCDKQR. &c. fangen. N. wald taken.

25) D. add. som thet giordhe.

26) ENO. 43. tha scal han mistha.

27) D. &c. hofvrdhit. æn &c.

28) KMQS. &c. om. sit.

29) R. &c. vm.

30) S. &c. taghin.

31) ELM. &c. oc.

32) ENOR. &c. synas.

33) PX. 99. add. rijff.

34) BD. &c. sic. A. hæna. CIKQ. henne. M. &c. hennis.

35) LMS. &c. oc.

36) 28. 36. Xa. op.

kallan, (³⁷ok witis honum ok witne³⁸) æru eig³⁹) til, ligge thet⁴⁰) til tolf
 90 manna næmpd,⁴¹) (⁴²radhe halffwa⁴³) næmpd kæranden⁴⁴) ok halffwa⁴⁵)
 swarandin; wæria the han, wari wardher; fælla the han,⁴⁶) (⁴⁷ligge thet⁴⁸)
 til malsæghanden⁴⁹) hwat han wil hældher⁵⁰) bötir taka⁵¹) aff honum epter
 thy han widher kombir,⁵²) eller liuff hans;⁵³) tho (⁵⁴swa, æn⁵⁵) bötir takas,
 at konungin ok⁵⁶) stadhin faa⁵⁷) sin ræt.⁵⁸) Wil eig⁵⁹) han⁶⁰) fore koma
 (⁶¹som brutit haffwer, radhe tha⁶²) halffwe⁶³) næmpd (⁶⁴malsæghanden ok
 halffwe⁶⁵) foghotin⁶⁶) ok stadhin;⁶⁷) wardher han tha (⁶⁸wardher ella fæl-
 der, wari⁶⁹) (⁷⁰ther vm lagh som för ær sakt. §. 1. (⁷¹Takir man konu⁷²)
 mædh wald, ok (⁷³dræpir kona⁷⁴) han i thy, ok⁷⁵) witna swa⁷⁶) siæx mæn,
 wari⁷⁷) ogilder. §. 2. Takir man konu mædh wald ok rymer aff landh⁷⁸)
 mædh hæne, ok wardher han⁷⁹) laghlika⁸⁰) (⁸¹winnin (⁸²til the gærning, tha
 agher han aldrigh fridh faa för æn konunna⁸³) giffoman⁸⁴) bidher fore honum.

37) LM. &c. *witis thet honom* &c.38) BCDEKNOQR. &c. *witnen*.39) E. &c. om. *eig*.40) C. *tha*.41) D. 23. om. *næmpd*.42) S. &c. om. *radhe*. 36. Xa. *huat the han wæria eller fællæ Fællæ* (Xa. *Wæria*) &c.43) BDELOR. &c. *halwe*.44) E. 37. *a keraren*.45) BDEKLNORS. &c. *halwe*.46) SXa. &c. add. *wari fæltæ, oc*.47) 36. Xa. *rathe tha* (Xa. om. *tha*) *malsæghanden* &c.48) ENO. &c. *tha*.49) BCQ. &c. *malseghandans*.50) BCDKLMQR. &c. om. *hældher*.51) S. &c. *haffua*.52) Xa. add. *eller som Edzörir är*.53) LM. 106. add. *Oc*.54) S. &c. *oc swa ath* &c.55) C. &c. *vm*.56) B. *eller*.57) E. 23. *fae*. CLR. &c. *fan*.58) S. &c. *del*.59) E. 27. om. *eig*.60) D. &c. *then*.61) S. &c. om. *som brutit haffwer*.62) S. &c. om. *tha*.63) P. *haffua*.64) D. *medh malsæghandenum. fogkaten* &c.65) M. om. *halffwe*.66) ELMXa. &c. *konung*.67) NOXa. 43. *borgæmestara*.68) BR. &c. *feldir eller ey. wari* (B. *wæther scriptum est at litt. her lineola inductis t in i mutatum est*) &c.69) C. &c. add. *tha*.70) S. &c. om. *ther vm*.71) CQ. 49. 50. 92. 93. om. *hanc* §.72) LM. &c. add. *eller möð*.73) S. &c. *wardher dræpin i thy oc æru sex manna witne til. ligge ogillir*.74) LM. &c. *hon*.75) BKLMR. &c. om. *ok*.76) BDEKLMNOR. &c. *thet*.77) DELMNO. &c. *ligge*.78) BCDEKLMNOQRS. &c. *lande*.79) BDLMS. &c. om. *han*. LMR. &c. add. *ther*.80) S. &c. *medh laghom*. BLMR. &c. add. *til*.81) DENO. &c. *ther till wnen. tha* &c.82) BLMR. &c. om. *til the gærning*. CKQ. &c. *ther til. tha* &c.83) BCEKNOQRS. &c. *quinnona*. DLM. &c. *herma*.84) K. 42. *giptaman*. DE. *giptær man*.

XII.

Nw¹⁾ sitir²⁾ man a radhstuw wægh,³⁾ (⁴⁾kirkju wægh (⁵eller annar stadh⁶⁾) fore andrum,⁷⁾ hwat han far hældir⁸⁾ til ella fraa,⁹⁾ wil han dræpa, sargha eller bæria¹⁰⁾ för æn¹¹⁾ han¹²⁾ (¹³kombir til radhstuw eller¹⁴⁾ (¹⁵kirkju¹⁶⁾) eller fraa, (¹⁷ok gör nokot ther,¹⁸⁾ tha haffwer han brutit edzörit, vtan thet se aff bradhsum skilnadh (¹⁹til komith.

XIII.²⁰⁾

Nw (²¹komber skilnadhær manna mællen a radhstuwu wægh (²²ella kirkjuwægh,²³⁾ ok²⁴⁾ eig tho²⁵⁾ aff lange²⁶⁾ awndh; faar annar²⁷⁾ drapp aff andrum,²⁸⁾ ther ær eig brutit edzörit.²⁹⁾ §. 1. Nw sittir annar³⁰⁾ (³¹fore andrum a radhstuw wægh,³²⁾ kirkio wægh (³³eller³⁴⁾ annar stadh,³⁵⁾ ok³⁶⁾)

XII = MELL. Eps B. 15.

XIII: pr, 1. = MELL. Eps B. 16.

1) N. &c. om. *Nw.*

2) 29. 31. Xa. *star.*

3) BCDEKQRS. &c. add. *eller.*

4) NO. om. *kirkju wægh eller annar stadh;* cfr. not. 15 infra.

5) BCEKQRSXa. &c. om. *eller annar stadh.* Cfr. librum meum *Juridiska afhandlingar*, I. pag. 105.

6) LM. &c. *annarstadz.*

7) D. *nokrum.* L. 106. *manne.* M. *honom.*

8) BCDEKLMNQRS. &c. om. *hældir.*

9) BR. &c. add. *oc.*

10) Q. &c. *hæria.* S. &c. *sla.*

11) C. om. *æn.*

12) M. &c. om. *han.*

13) LM. 106. *thith komber eller fra.*

14) BRS. &c. om. *eller.* S. &c. add. *til.*

15) NO. *fra. eller sitter aa kirkio wegh til eller fra &c.*

16) C. 72. add. *til.*

17) DS. &c. *gör han nokot &c.* Xa. *dræper, sargher eller slår* (pro *ok — ther*).

18) NOXa. &c. add. *som för* (30. Xa. &c. *nv*) *ær sagth.*

19) Q. 101. om. *til.* BDKR. &c. om. *til komith.*

20) 43. *invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.*

21) 32. *wardher mæn kiffvande* (pro *komber — mællen*).

22) DLM. &c. om. *ella.* NO. 43. om. *ella kirkjuwægh.*

23) C. 36. *kirkio.* D. &c. add. *eller annar stadh.* ELMNORSXa. &c. add. *eller annarstadz.* C. &c. add. *ellr annarstadz som för er sakt.*

24) LM. &c. om. *ok.*

25) S. &c. om. *tho.*

26) Q. &c. *langtige.*

27) LM. 106. add. *thera.*

28) LMR. &c. add. *blanadh eller blodhwite.*

29) CB. &c. sic. AN. *edzorit.* K. add. *vtan thet se aff bradhsum skælnat*, sc. *salu retrorsum facto ad caput proxime praece-* dens; *postea iterum incipit hoc caput.*

30) CELMNO. &c. *man.* D. *nokor.* Q. *han.*

31) S. *a wægh kyrkio væg &c.*

32) CEKNOQR. &c. add. *ellr.* B. 39. add. *eller a.*

33) BKQ. &c. om. *eller annar stadh.* Cfr. not. 5 supra.

34) C. add. *ok.*

35) DCEHILMNORS. &c. *annar stadz.*

36) LM. om. *ok.*

gitir eig skadha giort, æn³⁷) (3⁸tho (3⁹at han⁴⁰) wilde, tha⁴¹) ær (4²höt-tir mædh engo böttir. Hogger ok⁴³) (4⁴han ther klædhe (4⁵haus eller⁴⁶) wappn,⁴⁷) ella⁴⁸) skiuter eller⁴⁹) skiuffwer, (5⁰ok æra siæx manna witne til, böte XL mærkir (5¹til thræskiptis, ella wæri sik mædh tolf manna edhe. §. 2. Ok⁵²) hwar tholikt timar i husum ella⁵³) væghum, som edzörit matte⁵⁴) brytas, æn (5⁵tho at han (5⁶sarghar han⁵⁷) eig, eller⁵⁸) (5⁹gör nokot thera, ok komber (6⁰thet i⁶¹) som för ær⁶²) sakt, böte XL mærkir (6³til thræskiptis (6⁴som för ær sakt. Sama⁶⁵) lagh wari⁶⁶) vm⁶⁷) dör brytas⁶⁸) eptir nokrum, ok komber eig⁶⁹) blanadhær (7⁰eller⁷¹) tholikt i.⁷²)

XIII.

Nw dræpir man annan, hogger (1ella stingir ella slaar blotwite ella blanadh (2i kirkiu ella radhstuw siælfre,³) tha⁴) ær edzörit brutit, vtan thet (5ær

XIII, cfr. MELL. EpsB. 17.

- 37) S. 94. om. æn.
 38) D. thot han &c.
 39) LM. 106. han gerna wile.
 40) P. om. han.
 41) MS. &c. ther.
 42) CLMS. &c. hôt medh engo bôt.
 43) DELMNO. &c. om. ok.
 44) C. &c. om. han. BEKLMNOQRXa. &c. man. S. &c. thæn man klædhe &c.
 45) CDEKNOQRSXa. &c. mandz. B. om. hans eller.
 46) CKQR. &c. om. eller.
 47) BR. 95. waken.
 48) BCDEKLMNOQRS. &c. om. ella.
 49) CQ. 32. om. eller.
 50) LM. 106. ær (M. æru) ther VI &c.
 51) S. &c. Malsæghaudenom konungenom oc stadenom ællir &c.
 52) LMS. &c. om. Ok. DELMNQ. &c. add. æ.
 53) DR. &c. add. a.
 54) DLMN. &c. ma.
 55) D. thot han &c.
 56) LM. 106. ey gör saramaal eller nokot thet hans lifve ma skadha, böte &c.
 57) BCDKQRS. &c. om. han. A. Rec. man. punctis circumclusit h. v.
 58) C. &c. ok.
 59) D. dræper. oc gör tho nokot aff thy som nu ær sakt &c.
 60) B. om. thet. P. ther thet som &c. ENO. tho nokot (NO. add. thar) innan som &c.
 61) CQ. wti.
 62) C. &c. war.
 63) S. &c. om. til — sakt.
 64) ELMNOPX. &c. om. som — sakt.
 65) BCEKLMQR. &c. Samu. D. Sami.
 66) 56. 99. X. add. och.
 67) BCDEKLMNOQRS. &c. ther.
 68) CNX. &c. brytes.
 69) BKQ. &c. om. eig.
 70) ENO. 43. j eller blodhwithe eller annat tholikt. LM. 106. blodhwite eller saramaal innan.
 71) BCDEKQRS. &c. add. noghot.
 72) D. &c. innan. R. &c. add. swa som æru saramaal. 59. add. och kommer thet i som för är sagtt.
 1) S. &c. om. ella. BCKLMQR. &c. stinger. slar &c.
 2) LM. 106. a kyrkio wægh eller radzstowo wægh, tha &c.
 3) S. &c. om. siælfre.
 4) DENO. &c. ther.
 5) P. om. ær. 27. 99. X. war. DNO. &c. kumi aff &c. ELM. 106. kowi til aff &c.

komit⁶) aff bradhüm skilnadh; ok⁷) thet skulu tolf mæn wita⁸) (⁹mædh sinum¹⁰) edhum¹¹) hwat thet kom¹²) aff lange awndh eller¹³) bradhüm skilnadh.

XV.

Ü^{m14}) man ælter man¹⁵) aff lagha til mælum, ok¹⁶) komber¹⁷) eig¹⁸) hog,¹⁹) (²⁰blanadher ella blotwite i,²¹) böte XL markir til thræskiptis, ok haffwi eig brutit edzörit; ok²²) thet skulu tolf mæn wita hwat²³) han (²⁴gior-dhe thet thrængdher eller siælfwiliandes,²⁵) ella (²⁶hin ælte han aff²⁷) radz-stuwu stæmpno.²⁸) §. 1. Dræpir man²⁹) annan,³⁰) sarghar³¹) eller slaar blotwite (³²a wæghenum til stæmpnonna³³) ella aff³⁴) stæmpnunne,³⁵) thet fore at han stæmpdhe honum,³⁶) tha haffwer han³⁷) brutit edzörit. (³⁸Nw sitia 91 the a³⁹) wægh⁴⁰) fore honum, ok gita⁴¹) hwarte⁴²) (⁴³dræpit ella⁴⁴) sarghat eller⁴⁵) slagit blotwite,⁴⁶) tha ær (⁴⁷hötter mædh engo bötter.

XV = MELL. EpsB. 20.

6) S. &c. add. <i>til</i> .	26) BEKNOQR. &c. sic. LM. <i>han elter</i> &c. ACDHIPSX. &c. <i>hwi han ælte</i> &c. Cfr. MELL. I. cit.
7) BCKQR. &c. om. <i>ok</i> .	27) I. &c. <i>a</i> .
8) E. <i>withna</i> . SXa. &c. add. <i>oc skodha</i> .	28) DENO. 43. add. <i>eller ey</i> .
9) D. om. <i>mædh sinum edhum</i> .	29) LM. 106. om. <i>man</i> .
10) E. <i>thera</i> .	30) CDEKLMNOQ. &c. <i>han</i> .
11) BELMNOR. &c. <i>eeth</i> .	31) S. &c. om. <i>sarghar</i> .
12) N. <i>kome</i> . LM. &c. <i>tilkom</i> . S. &c. add. <i>til</i> .	32) N. &c. J. S. &c. om. <i>a — aff stæmpnunne</i> .
13) PX. &c. add. <i>aff</i> . Q. add. <i>androm</i> .	33) 54. &c. <i>rådstwe</i> .
14) S. &c. <i>Nv æn</i> . DELMNO. &c. <i>Nu eltir man annan aff</i> &c.	34) CDLM. &c. <i>fra</i> . HI. &c. <i>a</i> .
15) BCKQRSX. &c. <i>annan</i> .	35) LM. &c. om. <i>stæmpnunne</i> .
16) ELMNO. &c. om. <i>ok</i> .	36) SXa. &c. add. <i>til radz stugu</i> .
17) ENO. 43. add. <i>ther</i> .	37) M. om. <i>han</i> . P. <i>then</i> .
18) ENO. &c. om. <i>eig</i> .	38) LM. &c. om. <i>Nw — bötter</i> .
19) BR. &c. om. <i>hog</i> .	39) R. &c. <i>i</i> .
20) 36. Xa. <i>slagh eller tholiet innan</i> .	40) E. 89. <i>weghum</i> .
21) BCDKLQR. &c. <i>innan</i> . S. <i>vtj</i> .	41) ES. &c. add. <i>han</i> .
22) B. &c. om. <i>ok</i> .	42) BQR. &c. <i>hwazke</i> . E. <i>huartke</i> . KN. &c. <i>huarke</i> . C. &c. <i>huarken</i> .
23) SXa. &c. add. <i>thet ær komit til aff wre-dhe oc</i> (46. &c. <i>aff lange wrede, eller; Xa. aff længo modhe, eller) bradhöm skilnath, ællir</i> .	43) S. &c. <i>slaghit æller dræpith æller nokon scadha giort</i> , (46. &c. add. <i>ther ær hüt medh encte böh</i> .
24) S. &c. <i>var trængdher</i> &c. <i>Lege flyde thrængdher</i> &c.; cfr. MELL. EpsB. 20: pr.	44) BDENOR. &c. om. <i>ella</i> .
25) LM. 106. <i>wiliandis</i> .	45) CKQ. &c. om. <i>eller</i> .

XVI.

Nw leðher man annan⁴⁶) til stok⁴⁹) ella annarstadz,⁵⁰) huggir aff honum⁵¹) (⁵²ena hand (⁵³mædh wald,⁵⁴) en foot, eller⁵⁵) stingir vt⁵⁶) ögha,⁵⁷) skær aff (⁵⁸annat öra, skap⁵⁹) ella næsa,⁶⁰) ok⁶¹) (⁶²wardher⁶³) fangen widher⁶⁴) færska⁶⁵) gærning, giffwi (⁶⁶lim fore⁶⁷) lim, æn til æru⁶⁸) siæx⁶⁹) manna witne, ella wæri sik mædh tolff manna edhe. Nw kan han vntkoma,⁷⁰) tha laghwines⁷¹) (⁷²ther til (⁷³æpter thy⁷⁴) nu sakt ær. §. 1. Nw⁷⁵) vm⁷⁶) malsæghandin wil (⁷⁷widh botum taka,⁷⁸) böte (⁷⁹fore hwart eet⁸⁰) (⁸¹XL markir, malsæghandanum⁸²) (⁸³tiughu marker, (⁸⁴konungenum ok stadhenum tiughu⁸⁵) marker, ok⁸⁶) ær eig brutit edzörit. Miste⁸⁷) man tw aff thæs-som,⁸⁸) (⁸⁹böte fult edzörit,⁹⁰) ok andra boot eig, ella miste liiff sit. Sa-

46) BCDEKNOQR. &c. add. *eller blanath.*
Xa. add. *eller Blännat, eller nokon skadha giort.*

47) C. &c. *höt medh engo böt.*

48) H. 56. om. *annan.*

49) LM. 106. add. *medh welde (M. walde).*

50) BCDELMNOQXa. &c. sic. RSXa. &c. *annan stadh. K. 20. annars stadh. AHIPX. &c. stadh. Cfr. MELL. EpsB. 21. EHIL MNO. &c. add. oc. S. &c. add. medh vald oc.*

51) BCKQR. &c. om. *honum.*

52) SXa. &c. *hand æller foth æller &c.*

53) LM. &c. om. *mædh wald.*

54) ENO. &c. *weldhe eller.*

55) C. &c. om. *eller.*

56) D. &c. add. *eet.*

57) ELMNO. &c. add. *eller.*

58) SXa. &c. om. *annat. LM. &c. eth. B. örat. skap &c.*

59) DENOXa. om. *skap.*

60) CK. &c. *næso. 23. &c. næsar.*

61) CDELMNO. &c. om. *ok.*

62) 29. Folio divulgso sequentia desunt usque ad verba *aath arffveno kumith &c., cap. 20: 2.*

63) DELMNO. &c. add. *han.*

64) D. &c. om. *widher.*

65) DS. &c. *a ferske.*

66) SXa. &c. *liidh for liidh æn &c.*

67) BCDEKLMNOQR. &c. sic. AHIPX. &c. *vm.*

68) R. &c. *ær.*

69) BK. &c. om. *siæx. Q. 35. tueggia.*

70) BCKQX. &c. *vnkoma. R. &c. vndkoma. DELMNOS. &c. vndan koma.*

71) LM. &c. *skal han laghwinnas.*

72) S. &c. om. *ther. BCKQRXa. &c. om. ther til.*

73) LM. 106. *som nu &c. DS. &c. som för ær sakt. Xa. medh sex mannum, Eller wæri sik medh tolff manna Edhe (pro æpter — ær).*

74) NO. &c. add. *som.*

75) LM. &c. om. *Nw.*

76) CBDEKLMNOQRS. &c. *æn.*

77) NO. &c. *böter takæ.*

78) B. om. *taka. S. &c. add. tha.*

79) B. 36. om. *fore hwart eet.*

80) DELMNOXa. &c. *theræ.*

81) KQR. &c. om. *XL markir. B. Loco verborum malseghandanum fritighi marker alia quaedam antea scripta fuerunt.*

82) C. &c. add. *ok.*

83) LM. &c. *XL. S. &c. om. tiughu marker.*

84) Q. om. *konungenum — marker.*

85) LM. &c. *XL.*

86) BCDEKLMNOQRS. &c. add. *ther.*

87) CDEKLMNOQRSX. &c. *mister.*

88) BCKQR. &c. add. *limum.*

89) ENO. 43. *som nu ær sakt (NO. 43. ero sagð) tha ær ezöret brutit eller misthe liif sith. oc engha andra boot Samu &c.*

90) SXa. &c. *edzöris broth.*

ma⁹¹) lagh wari vm tungo⁹²) (⁹³ok skap. §. 2. Nw kan thetta⁹⁴) i⁹⁵) kiiff-
we til koma, ok⁹⁶) (⁹⁷æra⁹⁸) til twægga manna witne,⁹⁹) bōte (¹⁰⁰tha fore
hwart eet¹) tiughu marker malsæghandanum, ok²) konungenum ok stadhenum
tiughu marker, ella wæri sik mædh siæx manna edhe. Orkar han eig botum,
giffwi lim fore lim; (³ok swa wari⁴) i⁵) allum⁶) affhoggom. Skær ok⁷) han⁸)
skap eller tungo aff manne, bōte (⁹LXXX. marker, malsæghandanum (¹⁰XL
marker, ok¹¹) konungenum ok stadhenum (¹²XL. marker,¹³) æn¹⁴) malsæ-
ghanden wil widh botum taka, ella giffwi¹⁵) lim fore lim. Faar han ther¹⁶)
aff dōdh sin,¹⁷) bōte¹⁸) epter thy¹⁹) i saramalum²⁰) skils.²¹)

XVII.

Nw hæmpnis man a konungx doom,²²) dræpir ella²³) hugger fulsare,²⁴) el-
la²⁵) hæmpnis a (²⁶han (²⁷ther fore at han witnadhe a²⁸) mote honum fore

XVII = MELL. Eps B. 22.

91) BCEKMRX. &c. Samu. D. Sami.

92) ENO. 43. add. mans.

93) 67. post lacunam (vide not. 38 pag. 298)
iterum incipit verbis aller skap &c.

94) ELMNO. &c. thet.

95) 36. Xa. add. bratho.

96) LM. 106. om. ok.

97) P. 57. om. æra. D. witnæ thet twe men.
bōte &c.

98) E. add. ey. LM. 106. add. ther.

99) E. om. witne.

100) BCDKQR. &c. om. tha. LM. &c. om.
tha — eet.

1) DENO. &c. theræ.

2) BCIKMORS. &c. om. ok.

3) S. (46. &c.) ffar ther man dōd aff bōte
som vrskils i drapmalomen, oc sama lagh
vari i allom affhuggom (pro ok — sara-
malum skils).

4) ENOXa. &c. add. lagh.

5) L. aff.

6) BDEKNOQRXa. &c. add. athrum.

7) DELMNO. &c. om. ok.

8) ELMNO. &c. man.

9) B. LXXX mutatum in XL. E. malseghan-
denum LXXX marker konungenom oc sta-

dhenum XL marker til thueskiptis. en mals-
eghandin wil &c.

10) BDLMR. &c. om. XL marker. NO. oc
XX marker konungenom oc XX marker
staðenom. æn &c.

11) KQ. &c. om. ok.

12) LM. &c. LXXX. KQ. &c. om. XL. mar-
ker.

13) BCKQR. &c. add. til tweskiptis.

14) DR. &c. vm.

15) E. &c. om. giffwi.

16) BQ. &c. om. ther.

17) BCDEKLMNOQR. &c. om. sin.

18) D. bōtis.

19) E. &c. add. som.

20) BCDEKLNQXa. &c. draap malum vel
drapamalom. M. drapara malum. R. dra-
pamalanom. 27. &c. drapaamala balke-
num. Male; respicitur enim cap. 3 SarVI
in fine.

21) E. sigx.

22) E. add. eller.

23) P. 83. om. ella.

24) CBDEHKLMNOPQRSX. &c. fulsære.

25) D. add. oc.

26) S. thæn fore thet han &c.

konungx dome, ella²⁹) hæmpnis³⁰) a han (³¹sidhan han haffwer³²) bööt (³³widher han eller sæt widher han sina sak, ella³⁴) (³⁵sit fædherne wart laghlika (³⁶fore honum; (³⁷hæmpnis han (³⁸ther fore, tha haffwer han, ok alle the mædh honum³⁹) waro,⁴⁰) brutit edzörit;⁴¹) (⁴²tha (⁴³skal thet tolf manna næmpd⁴⁴) wita (⁴⁵hwat hælder⁴⁶) han hæmpdis⁴⁷) (⁴⁸ther fore, eller annar skilnadher kom therra mællen.

XVIII.

Nw gangir man heem⁴⁹) at andrum, ok förer⁵⁰) han (⁵¹mædh waldz wærkum⁵²) v gardhe hans,⁵³) æn (⁵⁴tho at⁵⁵) han bryte⁵⁶) eig hws hans eller göri⁵⁷) blotwite⁵⁸) i gardhenum;⁵⁹) (⁶⁰tha han komber v gardhenum,⁶¹) bin-dher han⁶²) mædh fullum bandom, dræpir, hugger (⁶³fulsare ella⁶⁴) stinger,

XVIII = MELL. Eps B. 23.

- 27) CKR. &c. om. *ther. B. &c. fore thet han*
&c. E. &c. om. *ther — hæmpnis a han.*
- 28) CDLMNOS. &c. om. *a.*
- 29) D. add. *oc han.*
- 30) LMNOSX. &c. sic, vel *hæmpnas. ABCD*
HIKPO. &c. *hæmpnadh. R. hæmdis. Cfr.*
not. 27 supra.
- 31) Xa. *epter Böter takna (pro sidhan —*
widher han).
- 32) D. &c. *hafðhe.*
- 33) S. *mote hanom, æller sæthet om sina*
&c. E. *oc sæt sina sak widh han eller*
ther fore at han hafuer waart sith fæ-
dherne laghlika &c. NO. oc sættir sin
(O. sætt sina) sak vider han. eller fore
thet at han hauer varit sit fædherne fore
hanom lagligæ. Hæmpnis &c.
- 34) L. 106. add. *hafwer.*
- 35) SXa. &c. *warth sik (pro sit fædherne*
wart).
- 36) C. *wither han.*
- 37) LM. &c. om. *hæmpnis — fore.*
- 38) D. *j. nokro thy nu ær sakt. tha &c.*
- 39) BR. &c. om. *honum.*
- 40) S. &c. *æro.*
- 41) DPX. 99. add. *Oc.*
- 42) BEKLMNOQR. &c. *tho. D. &c. thet scal*
tolf &c. 36. Xa. æn tolf manna næmpd
sigher sua (pro tha — mællen).
- 43) LMS. &c. *skulu thet (S. &c. add. oc) XII*
mæn wita &c.
- 44) P. om. *næmpd.*
- 45) S. (46. &c.) *om thet kom ther aff eller*
af androm skilnadh.
- 46) BCDEKNOQR. &c. om. *hælder.*
- 47) BDEKNOQ. &c. *hæmpnathis.*
- 48) D. *j. nokro thy. som nu ær sakt. eller*
&c. R. &c. *fore thet. ælla &c. LM. 106.*
(57. 81.) fore nokot thetta (M. thera) nu
ær sakt, eller kom nokor annar skilna-
dher thera (M. add. j) mellan.
- 49) P. &c. om. *heem.*
- 50) BCDKLMR. &c. *före.*
- 51) S. *aff gardhe &c.*
- 52) E. *walswerkiom.*
- 53) BCDEKLMNOQRSXa. &c. *sinom.*
- 54) D. *thot han &c.*
- 55) PQ. &c. om. *at.*
- 56) MQSX. &c. *bryter.*
- 57) BCDKLMNQRSX. &c. *görr. D. add. ey.*
S. 69. add. *blanat æller.*
- 58) S. &c. add. *a hanom.*
- 59) LM. &c. add. *Oc.*
- 60) 33. Folio deperdito sequentia desunt us-
que ad verba *ælla blodhuite göra &c.,*
cap. 22.
- 61) 36. Xa. add. *bastær æller.*
- 62) B. &c. om. *han.*

ella⁶⁵) hwat⁶⁶) (⁶⁷hæfftilsum han⁶⁸) (⁶⁹hælt i⁷⁰) sæter, tha haffwir han⁷¹) brutit edzörít; vtan thet see (⁷²konungx domber⁷³) ella (⁷⁴annars thæs budh⁷⁵) som konungx doom haffwir, ella ledhis⁷⁶) a han⁷⁷) sander thiuffnadh⁷⁸) eller tagx mædk ransakan v huse⁷⁹) hans sander⁸⁰) thiuffnadh⁸¹)

XIX.¹)

Nw kan bonde radha²) husfrw sinne offhardhelika,³) (⁴swa at hon faar⁵) dödh aff (⁶mote hans wilia, (⁷tha skal (⁸hon bötas som vrskil⁹) framledhis fore draap, ok eig (¹⁰liiff hans fore gaa; tho¹¹) haffwer han forwærkat alt 92

XIX = MELL. EpsB. 33.

- 63) BCDEHKLMNOQRX. &c. *fulsære. S. &c. stinger fullom sarom, æller hwat &c.*
 64) BCKQR. &c. om. *ella.*
 65) LM. &c. add. *j.*
 66) Xa. *hwart.*
 67) LMPXa. &c. *hektilsom. NO. &c. hektilsse. 36. Xa. hindrilsom han gör tha &c.*
 68) B. 35. &c. add. *han vel honom.*
 69) ELMNOXa. &c. *sæter han helst innan (M. &c. om. innan; L. j) tha &c. S. &c. i komber, tha ær ther edzörith bruthit vtan &c.*
 70) C. *roti.*
 71) D. add. *oc alle the medh honum waro.*
 72) SXa. &c. *konunger æller (Xa. add. annar) thæn konungx vald haffuer.*
 73) BCDEKLMNOQRXa. &c. sic. AHIPX. om. *domber. Cfr. MELL. EpsB. 23.*
 74) D. 88. *nokors. 36. Xa. hans æmbætzmanx æller &c.*
 75) ELMNOXa. &c. om. *budh.*
 76) BCKQS. &c. om. *ledhis.*
 77) BCKQRS. &c. *hender honum.*
 78) S. &c. add. *ællir raan i handom gripin.*
 79) CDEKLMNOQRS. &c. *husom.*
 80) BCKQRS. &c. *retter.*
 81) Xa. add. *eller Raan i handum gripin.*
 1) Q. om. hoc caput.
 2) 74. &c. *råka slå.*
 3) IXa. &c. *affhardeligha.*
 4) D. *swat hon &c.*
 5) D. add. *ther.*
 6) C. *amote. M. add. ellir oc at hustru dræpir bonda sin, at hæc linea inducta sunt; quae in hoc capite sequuntur omisit scriba, maiorem tamen partem paginae scripturae vacuum reliquens, ubi quae omissa erant add. rec. man.*
 7) B. om. quae in hoc capite sequuntur, at trientem paginae scripturae vacuum reliquit scriba; quae omissa erant in folio hic inserto addidit man. paullo rec. D. 40. 54. 66. 72. 84. om. eadem, at in D. 72. integram, in 40. 54. 66. 84. fere integram paginam scripturae vacuum reliquerunt scribae; in 72. fere dimidiam partem eorum, quae omissa erant, add. rec. man. R. 20. 21. 23. 36. om. eadem, at spatium quinque (20. undecim; 21. novem; 23. 36. quattuor) linearum scripturae vacuum est relictum. 19. 35. 39. 44. 45. 48. 58. 61. 64. 67. 93. 96. 105. om. eadem, nullo spatio scripturae vacuo relicto; 48. tamen habet hæc in minori folio ab ipso scriba posterius addita. 60. om. eadem, add. vero: *Söök i högmålom, 2 Cap', Dråap medh nilia 13 Cap' Dråap medh wåda 14. Cap'. 27. 95.* omissis iis, quae in hoc capite sequuntur, de istis quantum capere potuit spatium scripturae vacuum relictum, posterius add. scribae.
 8) B. *thær vm sökias som &c. KELNOSXa. &c. han sökias (E. sökia) som &c. Xa. han böta, Ock ey &c.*
 9) E. &c. *skils.*
 10) BEKLN. &c. *stæghlas (pro liiff — gaa). SXa. &c. stægla.*
 11) BCIKLNOP. &c. *tha.*

thet han atte (¹²aff henna godze vptagha (¹³thy¹⁴) som lösöra æra, ok allan (¹⁵then halfdeel¹⁶) honum mædh henne (¹⁷bordhe, som hon giftis til honum mædher.¹⁸) Taki¹⁹) henna²⁰) arffwa (²¹bötir (²²före henne²³) aff hans godze, ok gange aldre ater²⁴) honum til arffs (²⁵eller nokrom hans æthlinge,²⁶) vtan the haffwa barn saman; tha skulu²⁷) barnin²⁸) ærffwa hona, ok næste²⁹) mödhernis³⁰) frænder (³¹taki barn til sik³²) ther³³) til³⁴) the wardha til skæls³⁵) komin, ok³⁶) göme³⁷) (³⁸thet barnomin höre³⁹) til vnder sinne wærio. (⁴⁰Ær eig barn⁴¹) therra bæggias,⁴²) tha skal (⁴³vnder mödherne ganga thet hon atte, (⁴⁴thy at engin agher⁴⁵) then ærffwa (⁴⁶som han drapp.⁴⁷) (⁴⁸Kunna ok⁴⁹) barn the⁵⁰) döö, ok haffwa eig barn epter sik, tha ærffwe⁵¹) then ættalægger⁵²) som (⁵³æftir lifwer ok skadhan fik.

- 12) 98. *Vptagga af henna trediums som hoon giftis* &c.; cfr. Chr. LL. ÆB. 11: pr.
 13) BKLNO. &c. *thet*. Verba *thy* — honum mædher delenda sunt; verba *thy* som lösöra æra insipienter transcripta esse ex MELL. EpsB. 33: pr. manifestum est; cetera ex eodem fonte, sensu non intellecto, manarunt; cfr. l. c. not. 17.
 14) C. add. *sua*.
 15) E. (28.) *henna halfdeel som han giptis til tha takin* &c.
 16) BK. &c. *fordel*. LNO. &c. add. *som*.
 17) B. 83. om. *bordhe*. K. 42. om. *bordhe som hon*.
 18) CNOX. &c. *medh*.
 19) BCK. &c. *takin*.
 20) C. om. *henna*.
 21) E. &c. *af hans gotz oc bötherna fore hona. oc ganghe* &c.
 22) S. *æpter*.
 23) BCKS. &c. *hona*.
 24) EL. &c. om. *ater*.
 25) E. &c. *oc enghum hans* &c.
 26) P. &c. *ætlinghom*. 30. &c. *ætlegge*. 59. 79. Xa. *ättlegger*. S. &c. *ætthingia*. BKL NO. &c. *arfrvinga*.
 27) BCEHIKLNOPSX. &c. sic. A. *skula*.
 28) BK. &c. *henne* (vel *hænnes*) barn. C. *arfua*.
 29) E. &c. om. *næste*.
 30) K. &c. *fæthernes*.
 31) BCKX. &c. *taken*. E. &c. *sculu barnen j sinne werio hafua. en ey æru barn til skels* &c.
 32) BK. &c. *sin*.
 33) K. 42. om. *ther*.
 34) NO. &c. add. *at*.
 35) BK. &c. *lagha ara*.
 36) C. om. *ok*.
 37) BK. &c. *gömen*.
 38) E. *arfvit barnomen vnder sinne werio ther til the til lagha aar koma Æru ey begghia thera barn til. tha scal thet vndki mödherne* &c.
 39) LSX. &c. *hörir*.
 40) BCKLNOS. &c. *eru*. 26. &c. om. *Ær — drapp*.
 41) CLNO. &c. add. *til*.
 42) BKSX. &c. add. *til*.
 43) LNO. &c. *thet vnder mödhernis frænder ganga thet* &c.
 44) 27. om. *quae in hoc capite sequuntur*.
 45) E. &c. *ma*.
 46) S. *then dræpir*.
 47) BEKLN. &c. *dreper*.
 48) BCKLOS. &c. *kunno*. E. &c. *Kan oc thet barn dö oc hafuer* &c.
 49) L. &c. om. *ok*.
 50) BK. &c. *thera*.
 51) E. &c. add. *aldre then ethlegger som drepir. vthan*.
 52) LENO. &c. *æthlegger*.
 53) E. &c. *tha neester ær oc schadan fik. han erfue barnit Sva* &c.

§. 1. Swa ær⁵⁴) ok æn⁵⁵) husfrw dræpir sin bonda, tha ærffwer⁵⁶) hon enkte (57) epter honum, ok⁵⁸) eig hinderdax gaffwo⁵⁹) sina, ok engin then ræth⁶⁰) hon war gift ok⁶¹) giffwin til; vtan the haffwa barn saman, tha skal barnit⁶²) (63) honum ærffwa, ok næste fædhernis frænder (64) skulu barnit⁶⁵) i sinne wærio haffwa, ther til at⁶⁶) (67) barnit⁶⁸) komber til lagha aara, (69) ok alt thet barneno⁷⁰) hörer⁷¹) til. (72) Æra eig⁷³) barn til, tha ærffwe⁷⁴) næste⁷⁵) fædhernis frænder; takin⁷⁶) allan sin ræth ok bötir (77) for (78) then dö-dha. §. 2. Nw dræpir eth⁷⁹) thet⁸⁰) annat⁸¹) mædh wadha, tha skal thet⁸²) bötas som skils⁸³) i wadha botum,84) ok haffwi allo thy forwærkat som hwart⁸⁵) thera (86) bordhe epter annat hafwa (87) ok ærffwa.88)

XX.

Um¹) barne wardher offhardhelika²) radhet (3) swa at thet döör aff, tha skal⁴)

XX: pr, 1, 2 = MELL. Eps B. 34.

- 54) N. 43. om. ær.
 55) BKLNOS. &c. vm.
 56) E. &c. erfue. BKL. &c. hafuer. NO. 43. haffue.
 57) E. &c. af hans gotze oc &c.
 58) BK. &c. om. ok.
 59) NO. hindra dags gaffuo. BEK. &c. morghon gawo.
 60) NO. &c. add. som.
 61) S. &c. ællir.
 62) BKLNO. &c. barn.
 63) E. han erfua. oc thes neestho &c.
 64) LNO. &c. taki barnit (NO. 43. barn) j sina wærio ther &c.
 65) BCK. &c. barn.
 66) BCEKS. &c. om. at.
 67) E. &c. thet. BK. &c. barn koma &c.
 68) C. add. thet.
 69) E. &c. om. ok — til.
 70) BK. &c. barnomen.
 71) BCKNOP. 34. høre.
 72) LNO. &c. Ær. BK. &c. om. Æra — til. 59. Och göras alldelis här om som för är sagt om bondenn Nw &c.
 73) EXa. &c. add. begghia thera.
 74) BCEK. &c. ærfuen.
 75) E. &c. om. næste.
 76) E. 57. sic. LNO. &c. om. takin. ABCH IKPSX. &c. til. Cfr. MELL. Eps B. 33: 1.
 77) 30. &c. epter bondanom som för ærsakt j thesso sama articulo nm kustrane arffua Nw &c.
 78) E. &c. bondhan Nu &c.
 79) E. &c. annat. NO. &c. add. theræ.
 80) BEK. &c. thera.
 81) LNO. &c. andra.
 82) BKLNOS. &c. om. thet.
 83) BK. &c. vrskils.
 84) E. add. oc thet ligge til XII manna nemd.
 85) E. &c. huar.
 86) E. &c. atte meðh adhro taka.
 87) LNO. &c. eller. EI. &c. om. ok ærffwa.
 88) 56. Xa. &c. vpbära. 28. 37. add. oc ligge til XII manna nempd.
 1) C. &c. Nw vm. NEO. 43. Nr æn. DLMX. &c. Nu (LM. &c. om. Nu) wardher barne offhardhlicæ &c. S. &c. Nv kan barn vardha &c.
 2) I. &c. affhardhelica. Q. &c. hardeliga.
 3) LM. &c. om. swa. D. swat thet &c.
 4) I. add. thet.

ther fore bötas (⁵halffwa manz bötir (⁶til thræskiptis, malsæghandanum XXX. marker, ok⁷) konungenum ok stadhenum XXX markir, ok eig⁸) liiff⁹) fore ganga;¹⁰) ok tho¹¹) agher¹²) han¹³) aldrigh særfwa som (¹⁴dræper, hwat han hælder¹⁵) dræper *mædh* wadha ella¹⁶) wilia; vtan¹⁷) modher ligger¹⁸) i¹⁹) hæl barn sit,²⁰) tha²¹) (²²ær eig hon wærdh mista liiff²³) ella arff, (²⁴vtan²⁵) (²⁶scriptomall ok²⁷) bætring taka æpter kirkio²⁸) ræt, ok eig²⁹) andra böter³⁰) vtgiffwa.³¹) Kunno³²) fædhernis frænder (³³kæra til hæna (³⁴hwi hon la barn sit i³⁵) hæl *mædh* wilia sinum,³⁶) tha wæri³⁷) sik *mædh* siæx³⁸) manna edhe at (³⁹hon (⁴⁰la thet aldrig⁴¹) *mædh* sinum⁴²) wilia i hæl. Orkar⁴³) hon eig then⁴⁴) edhen (⁴⁵ganga, tha ligge thet⁴⁶) til tolf manna, hwat the wilia hona hælder⁴⁷) fælla ella wæria. §. 1. (⁴⁸Wardher

- 5) LM. 106. *först malsæghandanum &c. R. &c. om. halffwa manz bötir.*
6) ENOQ. &c. om. *til thræskiptis.*
7) BEPS. &c. om. *ok.*
8) LM. 106. add. *skal ther.* NO. add. *skall hans.*
9) NO. 30. add. *thar.*
10) K. &c. *gange.* E. *gifua.*
11) BCEKLMNOQR. &c. sic. ADEHIPSX. &c. *thy.*
12) LM. 106. *skal.* S. &c. *ma.*
13) DES. &c. *then.*
14) SXa. &c. *hwar annan dræper Inbyrdhis j ættaleggenom (88. Stächtenne) antighie medh &c. (Xa. om. antighie medh &c.).*
15) BCKQ. &c. om. *hælder.*
16) ENOR. &c. add. *medh.*
17) D. add. *ther.*
18) BCEKLMQRXa. &c. *kan liggia.* NOXa. *kunne liggia.*
19) BCK. &c. om. *i.*
20) D. add. *oc.*
21) N. *tho.*
22) NOXa. &c. *skal hon ey mistæ &c.*
23) BCEKLMNOQRS. &c. add. *sit.*
24) R. &c. om. *vtan scriptomall.* LM. 106. *tho skal hon taka ther fore script oc bætring æpter &c.*
25) ENO. &c. add. *hon scal.*
26) BCEIKNOPQ. &c. *skriptamaal.* D. *taki scriptamaal oc bætring æpter &c.* S. &c. *taghi vider fasto oc skriptamal æpter &c.*
27) R. 95. add. *skal.*
28) DELMNOPS. &c. *kirkionæ.*
29) LM. 106. *enga.*
30) DENO. *boot.*
31) D. om. *vtgiffwa.* DLM. &c. add. *Nu.*
32) E. add. *barnsins.*
33) DENO. &c. *bæra;* cfr. MELL. EpsB. 34: *prî not. 27.* LM. 106. *gifwa henne skuld at hon &c.*
34) B. om. *hwi — tha.*
35) C. om. *i.*
36) LMS. &c. om. *sinum.*
37) DM. &c. add. *kon.*
38) E. 89. *XII.*
39) DLM. &c. *thet war wadke oc ey wili. Orkar &c.*
40) 27. *Foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba wardhe ffældher i tessum &c., in fine cap. 26.*
41) E. om. *aldrig.*
42) S. &c. om. *sinum.*
43) B. 42. *orka.*
44) S. *thöm.*
45) LM. 106. *gaa, ligge &c.*
46) D. &c. om. *thet.*
47) BCDKLMQRS. &c. om. *hælder.* ENO. 43. *ther fore.*
48) K. *vardhe.* ENO. 43. *Nu kan thet thima at hon annan thima giptis &c.* LM. &c. *Nu kan the kona giptas som litit barn hafwer, Tha &c.* D. *Nu gaar kona a adhræ gipto. oc hafuer barn. tha wak-te. at hon legge thet ey j. sæng &c.*

thet⁴⁹) swa at hon⁵⁰) (⁵¹giffis, tha (⁵²göme sik⁵³) at hon lægge eig barn sit⁵⁴) (⁵⁵i siseng mædh stiugfaderenum;⁵⁶) döör thet⁵⁷) i siseng mædh⁵⁸) honum, tha aa⁵⁹) hon⁶⁰) mista arffwit.⁶¹) (⁶²Nw (⁶³kunno (⁶⁴the thrætta, fædhernis frænder barnsins, at thet (⁶⁵war döth i bæggias⁶⁶) therra sæng,⁶⁷) ok (⁶⁸sighia the⁶⁹) (⁷⁰ney (⁷¹i gen, tha (⁷²ligge thet til tolf manna næmpd;⁷³) wæria the thöm, (⁷⁴waren wardh;⁷⁵) fælla the them, böte⁷⁶) som (⁷⁷för ær⁷⁸) sakt, ok mædh⁷⁹) arffwit. §. 2. (⁸⁰Dræpa the thet⁸¹) barn mædh wadha, (⁸²ella ok⁸³) siælfwer fader,⁸⁴) (⁸⁵wari boot⁸⁶) som skils⁸⁷) i (⁸⁸wadha botum,⁸⁹) haffwi tho forwærkat arffweno⁹⁰) som han eller hon ærffwa matte,⁹¹) (⁹²ok thet⁹³) (⁹⁴arff som⁹⁵) barneno til bör,⁹⁶) æn⁹⁷) thet (⁹⁸at arff-

- 49) BCKQR. &c. om. thet. R. &c. add. ok. 74) E. wari wardher.
 50) S. &c. kona. 75) S. &c. add. oc.
 51) Xa. annan tijdh giffis, Thå vakte sigh &c. 76) BCEKQR. &c. böten.
 52) S. &c. vakte sik fore ath &c. 77) ELNO. &c. sakt ær oc &c.
 53) LM. &c. add. ther fore. 78) C. &c. war.
 54) BCKQ. &c. om. sit. 79) 36. Xa. &c. miste.
 55) P. om. i siæng. 80) LM. 106. Nu kan thet barn medh wadha dræpit wardha, hwat thet ær faderin eller nokor annar, böte som sikæ om draap medh wadha, oc hafwi forgiort arffwit &c.
 56) CBEKLMNOPQS. &c. stüuff faderenum. Xa. stiffadhrenum. R. &c. styppfadhrenom. D. stygfadhrenum. S. &c. add. barnsens. 81) S. &c. om. thet.
 57) C. &c. add. barn. 82) Q. om. ella. S. &c. om. ella — fader.
 58) RS. &c. nær. 83) BCKQR. &c. add. at.
 59) BCDEKLMNOQRSX. &c. egher vel agher. 84) D. 59. add. tha.
 60) 21. &c. han. S. &c. modher. 85) DENO. &c. böte som &c.
 61) S. &c. add. æpter barn sith. 86) BCKQR. &c. böte.
 62) 23. &c. om. Nw — arffwit. 87) B. wtskils. S. &c. vrskils.
 63) D. sighia fædhernis frender barnsens thet wæra döt &c. LM. 106. (28. &c.) sighia barnsins fædhernis frændir at barn bleff döt &c. 88) D. drapum vm wadha. oc wari tho æ skild widher arfuet. som han &c.
 64) ENO. &c. barnsens fædhernis frender sighia at &c. S. &c. tilbæra (46. &c. tilbæra) fædhernis frænder &c. 89) 58. &c. wådhe balkenom. ENOQ. &c. add. oc.
 65) S. &c. doo i &c. 90) ENO. &c. arffwith. S. &c. add. som vrskils för.
 66) BCDEKNO. &c. beggia. 91) BCR. matto. Q. &c. matten. M. om. h. v.
 67) Q. add. medh them. 92) ENO. 43. vm thet til arfs komit ær oc thet arfuit ærfuen adhre (43. om. adhre) nesthe frender barnsins eller thes sykon &c. 30. &c. om. ok — fader ella modher.
 68) D. the neka. ligge &c.
 69) E. thön.
 70) S. &c. ther ney til, tha &c.
 71) BCKQR. &c. om. i. ELMNO. &c. om. i gen tha.
 72) 36. Xa. scuthi thet tolf mæn (pro ligge — næmpd).
 73) BCDEKLMNOQR. &c. om. næmpd.

we (⁹⁰komet war,¹⁰⁰) ærffwen næsto¹) frænder²) ella syskene æn³) the til æru;⁴) (⁵æra ok the⁶) owærmagha, radhe⁷) tha⁸) næsta⁹) barnanna¹⁰) frænder fore arffwe¹¹) therra ther til (¹²the¹³) (¹⁴moghande wardha, (¹⁵ok eig fadher ella modher. §. 3. (¹⁶Nw kan (¹⁷annat therra, (¹⁸som stiugfadher,¹⁹) wara wallande²⁰) dödh²¹) barnsins, (²²swa at thet eig²³) do²⁴) i siæng mædk (²⁵honum ella²⁶) them badhum, (²⁷ok vrskils swa i laghum²⁸) (²⁹ther fore ganga, ærffwe tha (³⁰modherin (³¹æn hon eig³²) wallande ær.³³) Hafwer ok thet³⁴) syskene,³⁵) bæri³⁶) tha³⁷) vp³⁸) halft arffwit mædk (³⁹modher sinne. (⁴⁰Nw æn⁴¹) hwarte⁴²) modhur ella fadhur orkar⁴³) botum.⁴⁴)

- Er oc then ofvermaghy som ærfwa skal tha radhe nesta barnsins frænder fore arffveno ther (106. tha; M. add. til) han wardher moghanda man som ærfwer oc ey &c.*
- 21) R. 95. dööz.
 22) ENO. &c. en tho. D. swat thet &c.
 23) 22. &c. om. eig; male.
 24) N. 37. dö. D. &c. döör.
 25) D. &c. om. honum ella.
 26) BENOR. &c. add. meth.
 27) R. &c. Thet thera som næmdin vær. vari vart. ok thet thera som næmpdin felle for drapit vari felt. Ærfwe &c.
 28) D. &c. laghum. DENO. 21. add. som.
 29) S. &c. om. ther fore ganga.
 30) 28. 37. thet thera som ey waldhande war hafuer &c. D. thet theræ. som ey er waldande barnsens dödh. Hafuer thet barnet samsyzkene ærfue tha thet halft ærfuet. Nu orkar huarte fadher eller modher botum.
 31) ENO. som ey war waldhande barnsins dödh. Hafuer thet barnit samsyzkan the ærfue samsyzkanith halft medh modherinne Nu orka (NO. orkar) huarte thera (NO. om. thera) fadher eller modher (NO. add. botom).
 32) S. om. eig. BR. 95. add. barnsens dötha.
 33) R. &c. var oc vardher. vardk.
 34) LM. 106. barnit. BRX. &c. add. barnet.
 35) BCKLMQRSXa. &c. samsözskene.
 36) Q. &c. add. thet.
 37) S. &c. om. tha. BCKLMR. &c. add. thet. 99. X. add. the.
 38) S. &c. add. alt.
 39) 30. (37.) mödherinne æller medh fadher-nom j arffveno (pro modher sinne). LM. 106. modherine æn hon wardher wardk, Nu æn fadher eller modher wardha feld
- 95) S. &c. om. som.
 96) BCR. 35. til bare. K. 42. til höre. S. &c. tilhörir.
 97) RS. &c. vm.
 98) D. 60. till arfs. 29. post lacunam (vide not. 62 pag. 304) hic iterum incipit.
 99) S. &c. komber ærfue &c.
 100) BCKQR. &c. ware.
 1) CKPQX. &c. nesta. DRS. &c. neste.
 2) 99. X. add. barnsins.
 3) DENORS. &c. vm.
 4) S. &c. add. oc ey fadher æller modher.
 5) D. Nu æra syzken ofvermagha &c.
 6) S. &c. barn.
 7) BER. 83. rathen.
 8) S. &c. om. tha.
 9) BR. &c. neezsto. DEOS. &c. neste.
 10) D. &c. om. barnanna.
 11) ENO. add. och gotze.
 12) ENO. ath the koma. til witz (NO. add. alder) oc &c.
 13) P. add. æra moghande eller.
 14) Xa. til witz komma (pro moghande wardha).
 15) S. &c. om. ok — modher.
 16) LM. 106. om. Nw — wallande ær.
 17) ENO. &c. stiuffadherin wara &c.
 18) D. om. som stiugfadher.
 19) B. &c. styupfather. CKPQS. &c. styuff-fadher. R. 95. styupfather. 28. &c. add. æller stygmoder.
 20) D. 84. add. till. 99. X. add. äth.

XXI.

Nw witis manne thiuffsak,⁴⁵) ella (⁴⁶hwaria handa⁴⁷) brut thet hælzt æra,⁴⁸) takz man,⁴⁹) bastas ok⁵⁰) bindz ok pinas offorwnnen,⁵¹) ok ey openbarlika⁵²) i handum takit,⁵³) vtan⁵⁴) konungx doom ella⁵⁵) thæs⁵⁶) hans⁵⁷) doom⁵⁸) haffwer; then man⁵⁹) thet⁶⁰) gör,⁶¹) (⁶²ok alle the mædh honum waro, haffwa brutit edzöret,⁶³) (⁶⁴thy at hwar man⁶⁵) aa⁶⁶) fridh a sino godbze haffwa,⁶⁷) ok særlika⁶⁸) a sino⁶⁹) lifwe.⁷⁰)

XXII.¹)

Nw legher man annan, ella²) husbonde biuder swene sinum, nokon man³) dræpa,⁴) sargha,⁵) (⁶blanadh (⁷eller blodhwite göra; hwat then sami (⁸i thæs-

XXI = MELL. EpsB. 37.

XXII, cfr. MELL. EpsB. 38.

- oc orka ey botum, gange (M. add. tha) til ærwodhis.
- 40) QX. &c. om. Nw — botum.
- 41) Xa. om. æn.
- 42) BR. &c. hwazke. S. &c. kwarcken. C. huargit thera.
- 43) BR. &c. orka.
- 44) BK. &c. om. botum. R. &c. add. oc vardha fæld. gange tha som för ær saght. 88. 101. add. tå gange medh them som vrskils i thett sidzsta Cap: i thenna Balck (sc. cap. 26, quod in istis codd. est ultimam cap. huius libri).
- 45) LM. 106. thyufnadher.
- 46) DLM. 106. huat thet helzt ær. taks &c. ENO. &c. huat sak thet helst ær oc han takz basthas (N. 43. kastas) &c.
- 47) P. add. zaack ella.
- 48) IPQS. &c. ær.
- 49) DM. 57. han.
- 50) BCDEKNOQRS. &c. sic. AHILMPX. &c. ella.
- 51) 29. ownnen. SXa. &c. add. oc æra sex manna vitne til som thet seghia, (46. &c. sågo) oc swæria vilia ath han hafðhe thet giorth som hanom tha vites.
- 52) C. &c. oppenbara.
- 53) D. add. medh honum. DNO. 43. add. oc görs.
- 54) LM. 106. add. thet see.
- 55) CQ. add. ok. DLM. 106. add. amars.
- 56) DS. &c. then. ENO. 43. add. som.
- 57) ENOS. &c. konunx.
- 58) S. &c. valdk.
- 59) DELMNO. &c. om. man. E. 37. add. som.
- 60) S. &c. tolkit.
- 61) BDEKQR. &c. add. han.
- 62) ENO. 43. hafuer brutit ezöret oc alle the medh honum waro Thy (NO. 43. add. at) huar &c.
- 63) LM. 106. add. fore.
- 64) D. thyt huar &c.
- 65) LM. &c. om. man.
- 66) BCDEKLMNOQRSX. &c. agher vel ægher.
- 67) BCKQ. &c. om. haffwa.
- 68) LMQS. &c. særdelis.
- 69) CBDEKLMNOQRS. &c. sielfsins.
- 70) Q. &c. add. oc likama.
- 1) 64. invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis.
- 2) C. om. ella. D. add. oc.
- 3) D. &c. om. man.
- 4) S. &c. add. sla.
- 5) LM. &c. slaa. Xa. add. slå. BR. &c. add. eller.
- 6) D. till blodhwite. eller till fullsære. huat &c. S. &c. blan eller blodhoghan i for-

sum malum gör æntinggia⁹⁾ i forsatum,¹⁰⁾ heemsokn, ella (¹¹⁾huru thet hælzt¹²⁾ hænder, wari¹³⁾ swa (¹⁴⁾then som¹⁵⁾ (¹⁶⁾leghde ella bödh i fulle sak,¹⁷⁾ som then¹⁸⁾ thet¹⁹⁾ giordhe, æn²⁰⁾ til æru siæx²¹⁾ manna witne, ella wæri sik mædh tolf mannum.²²⁾

XXIII.

Hwilkin²³⁾ som²⁴⁾ röfwar²⁵⁾ (²⁶⁾aff andrum i stadhenum til²⁷⁾ (²⁸⁾ens öris wærdhe, (²⁹⁾eller a sudhramalme eller nodhramalme,³⁰⁾ (³¹⁾ella (³²⁾innan stadz³³⁾ mark, æpter thet³⁴⁾ i wardh ær ringht, (³⁵⁾ok wardher bar³⁶⁾ a taken³⁷⁾ mædh siæx manna (³⁸⁾witnum, miste huwt sit, (³⁹⁾ok gange engen⁴⁰⁾ lössa

XXIII, cfr. BjR. 39.

- sath. hemsökn æller huru thet hænder hwat the göra i thæssom malom, (46. &c. tesso måle) vari &c.*
- 7) 33. post lacunam (vide not. 60 pag. 306) hic iterum incipit.
- 8) LM. &c. om. *i thæssum malum. D. gör j. nokro thesso eller j. forsaaet &c.*
- 9) BCKQR. &c. om. *æntinggia.*
- 10) C. *forsalan.*
- 11) ENO. 43. *huat thet ær. Wari &c. DLM. 106. nokro adhro. vari &c.*
- 12) BCKQR. &c. om. *hælzt.*
- 13) Q. add. *tha.*
- 14) LM. 106. *saker then som leyghdhe eller bödh som then som gernigena giordhe &c.*
- 15) BR. &c. om. *som.*
- 16) CDEHIKMNORX. &c. sic. B. *leghe. AP. ledhde. S. om. leghde ella.*
- 17) SXa. &c. add. *oc bothom. DENO. &c. add. swa.*
- 18) S. &c. add. *som.*
- 19) DS. &c. *giernigena.*
- 20) R. &c. *vm.*
- 21) 26. &c. *tveggia.*
- 22) BCDEIKLMNORXa. &c. *manna ethe.*
- 23) BCKQR. &c. *Hvar. LMS. &c. add. man.*
- 24) S. &c. om. *som.*
- 25) BCDEKLMNOPQRSX. &c. sic. AHI. &c. add. *aman, at in A. h. v. lineolis inducta est.*
- 26) LM. &c. om. *aff andrum.*
- 27) Xa. om. *til.*
- 28) LM. &c. *een öre eller öris wærdh.*
- 29) 46. Xa. &c. om. *eller — nodhramalme. DELMNO. &c. om. eller — mark.*
- 30) HI. *nordhramalme. PS. &c. Norra malme. BCKQR. &c. norra vel nörra, om. malme.*
- 31) BCKQR. &c. om. *ella — mark.*
- 32) Xa. om. *innan stadz mark.*
- 33) P. 50. *stadzsins.*
- 34) M. 80. *thy.*
- 35) D. &c. *wardher han bar &c. LM. &c. miste hofvdhit æn til æro siæx manna witne æn han takin wardher a færske gerning, oc takis engin annor lösn fore han, Ero ey witne &c.*
- 36) BDERS. &c. add. *oc.*
- 37) 36. Xa. add. *æller til tygdher.*
- 38) S. &c. *vitne. 48. om. witnum — hal hoggas, quorum loco inepte inserit maximam partem cap. 11 DrVI. suo loco omisam.*
- 39) D. *vta all lösn. Nu kunno ther ey &c. 29. Xa. &c. æller löse sik medh LX markum malseghandenum konongenum ok stadhenum, ær (61. Xa. add. och) thet marks wærdhe ok æra witkne til sum för ær sakti kuni ængom bothum widher Nw &c. 58. &c. eller lösa sigh medh 60 mark (66. add. målzägande) konungen och staden Nn &c. 40) BCKQR. &c. ey. E. enghon adrum (sic) O. add. annor. N. add. annar.*

fore (⁴¹i thæsson male. Nw (⁴²kan eig wara witne til,⁴³) ligge thet⁴⁴) til tolf manna;⁴⁵) (⁴⁶wæria the han, wari wardher; fælla the han, (⁴⁷tha skal han hals hoggas.⁴⁸) §. 1. Röfwar nokor⁴⁹) til en⁵⁰) öre⁵¹) a⁵²) almanna⁵³) gatu vm siølfwan⁵⁴) daghin, (⁵⁵ok (⁵⁶æra til twægga manna witne, böte tughu marker (⁵⁷til thræskeptis malsæghandanum, konungenum ok stadhenum, ella wæri sik mædk siæx manna edhe. Orkar han eig botum miste hand sina. §. 2. Röfwar⁵⁸) (⁵⁹man til halff⁶⁰) (⁶¹marka wærdhe (⁶²vm daghin,⁶³) ok ærn⁶⁴) witne⁶⁵) til (⁶⁶som for⁶⁷) ær sakt, (⁶⁸gange liiff hans⁶⁹) fore, ok kome engum⁷⁰) botum widher.⁷¹) §. 3. Röfwar (⁷²man⁷³) a almæningx⁷⁴) torgh⁷⁵) örtugha wærdhe,⁷⁶) böte IX. marker til thræskeptis,⁷⁷) æn⁷⁸) til

41) S. &c. om. *i thæsson male*. BCKQR. &c. *oc komi engum botum wíther. Nu &c. E NO. &c. han Æru ey wíthne til j thesson maleno ligge tha* (N. 43. *thet*) til &c.

42) S. &c. *ærw ey wíthne &c.*

43) B. om. *til*. CBKQR. &c. *add. j thesson maleno*.

44) BCDKMQRS. &c. *tha*. L. *add. tha*.

45) 30. &c. *add. næmpd*. ELMNO. &c. *add. huat the wília han wæria eller fella*.

46) ENO. 43. om. *wæria — wardher*.

47) LM. &c. *wardhe halskuggin*. 29. Xa. &c. *taki tha* (Xa. om. *tha*) *malsæghanden konongen ok stadhen bötter aff hanom. ok ey liiff hans æn han both* (58. 61. Xa. *botom*) *orkar. Orkær han ey bothum. wardhe halskuggin*.

48) BR. &c. *mista huwth sit*.

49) EHINO. &c. *man*. S. 101. *han*.

50) BCKQRS. &c. *ens*.

51) C. &c. *öres wærdhe*.

52) Q. 92. *j*.

53) BCDEKLMNOPQRS. &c. *almæningx*.

54) DLM. &c. om. *siølfwan*. S. &c. *linsan*.

55) LM. &c. *böte XX mark til thræskeptis æn til æro twægga manna wíthne, eller wæri &c.*

56) S. &c. *warder bar oc* (48. &c. om. *oc*) *a taghin medh twægga &c.*

57) BCKQR. &c. om. *til thræskeptis*.

58) 21. 29. Xa. *add. oc*.

59) E. om. *man*. LM. 106. *nokor om daghin til ena halfwa mark, oc &c.*

60) CP. &c. *halua*. 29. Xa. om. *h. v.*

61) ENOS. &c. *mærc vm &c.*

62) I. om. *vm daghin*.

63) BKQRS. &c. *dagh*. S. &c. *add. linsan*. C. *add. sieluan vm linsan dagh*.

64) D. *add. ther*. ENOS. &c. *add. siæx manna*. LM. 106. *add. ther VI manna*.

65) C. 34. *witnen*.

66) ELMNOS. &c. om. *som — sakt*.

67) BC. &c. *för*.

68) 29. Xa. *göres ther medh sum för wtskildis* (Xa. *vrskildes*) *ath han liiff miste Alth thet innan marka wærdhe ær skal* (Xa. *må*) *bötter for takas* (Xa. *taka*) *Röfwar &c.*

69) BCKQRS. &c. om. *hans*. D. *add. ther*.

70) S. &c. *ey*. ENOXa. 43. *add. andrum*.

71) 54. 61. *add. Altt thett innan marka wærdhe æhr må bötter före tagas*.

72) LM. &c. *nokor om daghin til eeth ortogha wærdhe a almæningx gatu eller torgh⁷⁵ böte &c.*

73) BCQ. *add. vm dagh*. ENO. &c. *add. vm daghin*. K. &c. *add. om dagh*. Jn. R. 95. *add. vm dagh inne*.

74) BC. &c. *sic*. A. *almæningx*. K. *almæninga*.

75) ENOS. &c. *gathu*. Xa. *add. vm Daghen*. D. &c. *add. till*.

76) D. *add. vm daghen*. S. &c. *add. om daghen, oc wardher medh wítnom til wnnen som för ær sakth*. 52. &c. *add. heller* (vel eller) *mindre, tå*.

77) S. &c. *add. Malsæghandenom konungenom oc stadenom*.

78) R. &c. *vm*.

æru (⁷twæggia manna witne, ella wæri sik mædh siæx⁸⁰) manna edhe. Orkar han eig botum, wardhe slaghin widhir stokkin,⁸¹) vtan⁸²) malsæghanden bidher⁸³) fore honum.

XXIII.

Nw ligger man i¹) skoghe,²) skipi ella annarstadz,³) ok later sik til (⁴at röffwa; wardher han (⁵gripin a⁶) (⁷them sama⁸) gærningum,⁹) tha skal han til¹⁰) radzstuw föras,¹¹) ther skulu tolf mæn (¹²næmpnas, the¹³) han skulu 94 wæria ella fælla, æn eig æra¹⁴) siæx manna vitne til. Fællis han (¹⁵som (¹⁶roffwit witis, tha skal han halsboggas, ok eig¹⁷) andrum¹⁸) botum widher koma; (¹⁹wæria the han,²⁰) böte²¹) han²²) XL mærkir²³) som saklösan bant,²⁴) bastadhe²⁵) ella²⁶) waldfördhe; ok (²⁷æ huru mange²⁸) the²⁹) æru,³⁰) böte hwar thera XL marker³¹) (³²som saklösan bant,³³) ok haffwi³⁴) eig brutit edzörit. (³⁵Nw orkar engin therra botum.³⁶)

XXIII = MELL. Eps B. 45.

79) S. &c. *thw vitne.*80) LM. 106. *twæggia.*81) S. &c. *stupona.* BCDEKLMNOQRS. &c. add. *oc ryme stathen.*82) MP. 37. add. *at.*83) BDENOR. &c. *bitki.*1) R. 95. *a.*2) E. &c. add. *eller.*3) MS. &c. *annorstadz.* D. &c. *annarstadh.*4) BCDEKLMNOQ. &c. *raan. warther &c. R. &c. rooff. vardher &c. SXa. raan oc rooff, Vardhir &c.*5) D. *ther widh gripin. tha &c.*6) R. &c. *i.*7) BCKR. &c. om. *them.* LMQS. &c. *ferske gerning. Xa. färska gerningum.*8) ENO. &c. om. *sama.*9) C. 34. *gierningenne.*10) E. *a.*11) ELMNO. &c. add. *oc.*12) D. *han wæria &c.*13) BCEKLMNOQRS. &c. *som.*14) LP. 106. *ær.*15) D. 36. om. *som roffwit witis.* ENO. 43. *fore ranith. tha &c.*16) CBKQR. &c. *ranet.* LM. &c. *sakin gift, tha &c.*17) M. *engom.*18) 23. &c. om. *andrum.*19) ELMNO. &c. *Vers han &c.*20) D. &c. add. *tha.* SXa. &c. add. *wari saklös, oc.*21) BCKPQR. &c. add. *tha.*22) E. &c. om. *han.* BCDEKLMNOQRSXa. &c. *thæn.*23) LM. add. *til thræskiptis.*24) ENOX. &c. add. *oc.*25) S. &c. om. *bastadhe.*26) DELMNOQS. &c. *oc.* ENO. &c. add. *han.*27) R. *æru (pro æ huru).*28) ELMR. &c. *marginhe.*29) DEMNOS. &c. add. *saman.*30) M. *woro.* L. &c. add. *saman.* SXa. &c. add. *i flok oc farnötha (Xa. Farnöte).*31) ENOXa. &c. add. *til thræskiptis.*32) BCDEKNOQRS. &c. om. *som saklösan bant.* LM. 106. om. *som — botum.*33) 87. Xa. add. *eller müdh war.*34) B. om. *kaffwi.*35) BCDEKNQX. &c. om. *Nw — botum.*36) S. add. *gange til æruadis.* 30. &c. add.

XXV.

Nw³⁷⁾ gangir man³⁸⁾ i annars mans³⁹⁾ trægardh som⁴⁰⁾ lukter⁴¹⁾ ær, ok⁴²⁾ taker⁴³⁾ æple ella⁴⁴⁾ andra frukt mædk walde,⁴⁵⁾ byaman⁴⁶⁾ eller⁴⁷⁾ husfru ær⁴⁸⁾ fore⁴⁹⁾ ok wilia wæria, komber⁵⁰⁾ slagh thera mællen;⁵¹⁾ faar bondin (⁵²⁾ella (⁵³⁾hans⁵⁴⁾ hion⁵⁵⁾ draap, saar ella blodhwite, (⁵⁶⁾ther ær brutit edzōrit; faar then (⁵⁷⁾som til kombir⁵⁸⁾ draap, saar ella blodhwite, wari⁵⁹⁾ ogilt.

XXVI.

Hwilken man som¹⁾ gör nokot thet²⁾ nw ær sakt³⁾ antiggia i heemfridh, kirkiufridhi,⁴⁾ (⁵⁾hemelikhws fridhi,⁶⁾ bastuffw fridhi⁷⁾ ella (⁸⁾nokot (⁹⁾aff thöm¹⁰⁾ (¹¹⁾förra sagdh æru (¹²⁾eller vrskild,¹³⁾ dræper, hogger eller¹⁴⁾ stingher,¹⁵⁾

XXV = MELL. Eps B. 46.

- miste hwar thera sina högro hand. 52. add. ta gonge til Erffuodes först för Mälsd-genden Sedkan för konunge och Staden.*
- 37) LM. &c. om. *Nw.*
 38) S. &c. add. *hem.*
 39) BCDEKNOQR. &c. om. *mans.*
 40) SXa. &c. add. *bærande frukt (Xa. Thrä) ær i, oc.*
 41) EM. &c. *lykter.*
 42) DLM. &c. om. *ok.*
 43) ENO. &c. add. *ther.*
 44) S. &c. *oc.*
 45) A. Loco litt. *a primum scriptum est l. DELMNOQR. &c. wælde. S. &c. add. Oc.*
 46) ENO. &c. *bonden.*
 47) S. *oc. BCDEKLMNOQRS. &c. add. hans.*
 48) HI. &c. sic. *A. ær. BCDEKLNOQR. &c. æru. ENO. &c. add. ther.*
 49) ENO. &c. add. *eller thera hion.*
 50) S. &c. add. *ther.*
 51) R. om. *mællen.*
 52) D. 93. *hans husfru eller hion &c.*
 53) LM. &c. *hustrun eller nokot (M. nakan) thera folk, draap &c.*
 54) ENO. &c. add. *hustru eller hans.*
 55) 36. *Xa. husfru.*
 56) SXa. &c. *vari thet alt i tweböte oc edzōrit bruthit, ffar &c.*
 57) ENO. 43. *saar drap eller blodhwite som*
- fructhena wil bort taka medh wælde wari alt ogilt (NO. 43. add. thet han faar).*
- 58) M. &c. *kom. Xa. add. ock wil Fruchten borttagha medh wælde.*
 59) MLS. &c. add. *alt.*
 1) LM. &c. om. *som.*
 2) DENO. 43. *aff thy. BCDEKLMNORS. &c. add. som.*
 3) D. add. *vm ezöre. R. &c. add. i ezörino. LM. &c. add. j edzoris malum.*
 4) LM. &c. add. *radzstowo fridh. Xa. add. Skipsfridh.*
 5) K. &c. *hemelikes kus fridh. P. hymellekus frydi. E. eller nokot af thy hemelikusfridh radzstufuofridh bastufuofrid eller &c.*
 6) DNO. 43. add. *radkstow fridh.*
 7) BCKQRS. &c. *razstuw frithi. 19. Xa. &c. add. rapstuw frypy.*
 8) LM. 106. *j nokro thera som nu (M. för) ær sakt, dræper &c.*
 9) D. *theræ. som för ær sakt.*
 10) BCEKNOQRS. &c. *thy som.*
 11) BCEIKNOQRS. &c. *för (C. 101. nv) ær sakt.*
 12) DENOS. &c. om. *eller vrskild.*
 13) B. *vrskilt. CKQ. &c. vrskils. R. &c. vrskilt.*
 14) BCDEKLMNOQRS. &c. om. *eller.*

(¹⁶gör blodhwhite,¹⁷) slaar skeno, ella hwat thet¹⁸) ær,¹⁹) thet²⁰) skal alt (²¹bötas som²²) vrskils i drapmala²³) balkenum (²⁴ella saramala balkenum, ok sidhan böte²⁵) edzörit, malsæghandenum LX²⁶) marker,²⁷) konungenum (²⁸LX. marker²⁹) ok³⁰) stadhenum XL³¹) marker, ok han³²) skal eig rikit ryma, ok eig³³) hans godz skyfflas. Orkar han eig botum, (³⁴wardhe hals-hoggin. (³⁵Orkar³⁶) han³⁷) eig (³⁸botum (³⁹som til XL. (⁴⁰marka (⁴¹sak (⁴²fælder ær⁴³) i thæssum balkenum, (⁴⁴tha skal han⁴⁵) mista (⁴⁶höghra hand sina.

XXVII.⁴⁷)

J⁴⁸) areno⁴⁹) epter gudz byrdh (⁵⁰thrættan hundhrada siw ok fæmtighi, vm

- 15) S. &c. add. æller.
 16) LM. &c. om. gör — skeno. ENO. 43. slaar skeno blanadh eller blodhwhite eller &c.
 17) S. &c. add. æller blanat æller.
 18) DELMNO. &c. add. helzt.
 19) S. &c. add. hælzt.
 20) P. 89. om. thet.
 21) D. först bötas. epter thy thet ær giort j. drapum. eller sarom. Oc sidhan bötis fore ezdret &c.
 22) BCKQRSXa. &c. sic. AHP. &c. add. för-ra. I. &c. add. för. X. add. fore. ELM NOXa. &c. add. först.
 23) CKLNOQR. &c. drapamala.
 24) Q. &c. om. ella saramala balkenum. ELMNOXa. &c. vm thet ær draap eller (LM. 106. om. eller; Xa. Ock) j saramala balkenum vm thet ær saar Oc sidan &c.
 25) ENO. 43. add. fore.
 26) DXa. &c. fyretighi.
 27) Xa. om. marker. K. add. oc.
 28) DSXa. &c. XL. 21. oc stadhenom LX mark oc han &c.
 29) 23. 36. Xa. om. marker.
 30) E. &c. om. ok.
 31) LMQXa. &c. LX.
 32) BCKQR. &c. om. han.
 33) ENO. 43. add. scal.
 34) Q. vari. ENO. 43. tha scal han (NO. om. han) halsuggas.
 35) Q. om. Orkar — sina, at haec add. rec. man.
 36) BKNOQRS. &c. add. oc.
 37) BDKNOQRS. &c. then.
 38) C. them botum til &c.
 39) I. til XL marker som sakfælder &c. LM. 106. til LX (M. XL) mark oc wardher han (M. om. han) fallin j &c.
 40) CQRS. &c. marker ær felder j &c.
 41) BDK. om. sak. E. saker wardher j &c.
 42) 27. post lacunam (vide not. 40 pag. 310) hic iterum incipit verbis wardhe fælder i &c.
 43) DNO. &c. wardher.
 44) 36. 72. Xa. miste hand sina.
 45) Q. 23. om. han.
 46) BDELOR. &c. höghro. P. hand sina then höghra.
 47) BDEKNOQRXa. 19. 20. 21. 22. 23. 27. 28. 29. 30. 33. 34. 35. 36. 39. 42. 43. 57. 58. 60. 61. 64. 66. 70. 71. 72. 74. 75. 76. 77. 81. 82. 83. 93. 95. 98. 105. om. hoc caput, quod tamen in 74. 76. man. paullo recc. additum est. CS. 46. 47. 55. 68. 69. 83. 101. 103. hoc loco om. at CS. in fine libri HgB., ceteri vero in fine libri RB. add. hoc caput. 104. om. hoc caput, delegat vero ad alium locum eodiciis, ubi idem inter alias annotationes legitur. 44. 45. habent hoc caput (44. minoribus litteris scriptum) cum rubrica En ny statuter. 84. hic habet rubr. Konungh Erick mägnsons Statuter om Edzöre. 96. om. dimidiam fere partem huius capituli, usque ad verba Om till

sancte katerine dagh,⁵¹) stadde ok stadgadhe⁵²) then ærlike konung Erik (⁵³magnusson ok alt⁵⁴) rikessens radh (⁵⁵i stokholme, at then man som gör (⁵⁶flok ok⁵⁷) sampnadh⁵⁸) a foghaten, borghamæstara ok radhmæn,⁵⁹) (⁶⁰ella ok⁶¹) a en therra,⁶²) innan stadh ella⁶³) vtan,⁶⁴) miste liffwet,⁶⁵) æn tho at eig komber gerning i, drap, saar, (⁶⁶blodwite,⁶⁷) blanadher, klædhariff⁶⁸) ella husbrut, æn til æra siæx manna witne, ella wæri sik *mædh* tolf manna edhe. §. 1. Gör han drap,⁶⁹) saar, blodwite,⁷⁰) blanadh, klædheriff⁶⁸) ella husbrut, miste lifff ok godz; konungen taki godzet ok malsæghanden liffwit, æn til æru siæx manna witne, ella wæri sik *mædh* tolf manna edhe; ok alle the⁷¹) *mædh* æru⁷²) i (⁷³flokkenum ella sampnadenum *mædh* samu⁷⁴) wilia, stande sama ræt; ok iwi alla the them hysa, (⁷⁵hæghna (⁷⁶ella wæria, skal ganga konung hæmpdh ok wredhe.⁷⁷)

- åhra sex manna wittne &c., spatio tamen scripturae vacuo relicto.
- 48) SX. &c. om. J. I. &c. A. CXa. om. J — stokholme at.
- 49) S. 48. Arom.
- 50) LM. MCCCLVII om &c. S. M^oCCCLX^o om &c. 37. MCCC^oXLVIII^o om &c. 44. &c. 1407.
- 51) S. 37. add. i stokholm.
- 52) S. 37. skipadhe.
- 53) 106. Folio deperdito sequentia desunt usque ad ultimum titulum in ind. capp. libri HgB.
- 54) M. add. sit.
- 55) S. 37. om. i stokholme.
- 56) Xa. om. flok ok.
- 57) P. eller.
- 58) CLM. 89. samning.
- 59) P. add. som i radzstugune inne fore rettin sitthia ok döma ok medh them besuoren ar. 52. 100. add. eller åå (100. om. åå) Stadzens Scriffware.
- 60) S. jnan stadz eller vtan, a en thera allir flere miste &c.
- 61) CHIX. &c. om. ok.
- 62) CH. &c. sic. A. theetra, sc. nota litt. et abbreviatarum pro r scripta. P. aff them.
- 63) P. ok.
- 64) 49. 76. 85. (86.) add. eller vppå landsfouggtann, häredzhöfdingom eller å (86. om. å; 76. add. the) 12 män som samma åkrett i nemdenn sittia, eller å enn (86. om. enn) thera innan tingz stadz eller vthann.
- 65) S. &c. lifff sith. C. kuvuth sit.
- 66) S. eller blodwithe, eller nokor a koma klædheriff &c.
- 67) C. 92. add. eller.
- 68) C. klæthes riff.
- 69) C. om. drap.
- 70) C. &c. add. eller.
- 71) S. add. ther.
- 72) M. &c. waro.
- 73) C. flok ok j samning medh &c. S. flokkom eller sampnan medh &c.
- 74) CLMPS. &c. sama.
- 75) 44. 45. härbärga. C. ok hema scal &c.
- 76) L. oc. S. om. ella wæria.
- 77) S. add. öffuer. 59. add. due capita ex Chr. LL. KgB. 16 et 28.

(¹Höghmæles balker (²kaffver (³flokka XI.⁴))

- 95 I. Um madher myrdher man ella konu.
 II. Um fadher ella modher dræpir barn sit (⁵eller myrder mædh wadha eller wilia.
 III. Um man taker twa lagbgipta konur, ella kona mæn.⁶)
 IIII. Um man ella kona wardher fangin mædh truldom.
 V. Um man ella kona forgör stiugbarne sino.
 VI. Hwar som reser hær mote konunge ella rikessens herra.
 VII. Um man ledher a fosterland sit vtlænskan hær, ok bær awghan skiold mote sinum rætta herra.
 VIII. Um nokor troskylder⁷) swen dræpir sin rætta herra ella husfrw sin bonda.
 IX. Um man sæter eld i hws annars mædh wilia ok wil brænna badhe by ok bonda.
 X. (⁸Hurw man skal⁹) fællas ella wærias fore tholikom skadha.
 XI. Um kona ella man bær forgærninga andrum ok wardher bar a taken.

(I.)¹⁰)

Myrdher¹¹) man¹²) ella kona,¹³) (¹⁴ella hwar som¹⁵) annan¹⁶) myrdher

1, cfr. MELL. HgB. 1.

- 1) B. &c. habent rubr. *Her byrias höghmælis balker. Tabula* (20. &c. om. *Tabula*). D. &c. *Hær byrias höghmalæ balker. K. har byrias höghmæle. L. 27. Hær byrias höghmælis balkin oc tælias j honum flokka XI. M. Her börias höghmælis balker meðh XI flokka. N. 22. er (22. Her) börias Tabula aff högmælis balk. O. Hær börias högmælis balker fförst om Mordh. 48. habet hunc librum ante librum EdsB.; cfr. not. 1 pag. 291. CHIQRS. &c. carent rubrica.*
- 2) E. &c. om. *kaffver flokka XI.*
 3) X. XI. *Capitel.*
 4) P. add. *i sich.*
 5) 41. om. *eller myrder. Lego: mædh wadha eller wilia eller myrder.*
 6) DEX. 41. 99. &c. sic. AHIP. *man.*
 7) HIPX. &c. sic. A. *troskilder.*
 8) 106. post lacunam (vide not. 53 pag. 319) ab hoc titulo, qui in illo codice ultimum locum habet, iterum incipit.
 9) H. &c. sic. A. *slal.*
 10) DX. hic habent rubr. *Höghmælis balker. N. Her börias Högmælis balker fförst om Mordh.*
 11) ENO. &c. *Nr myrdhär. LMNO. &c. add. nokor.*
 12) 49. X. &c. *mader. DLMX. &c. add. man. BCEKNOQRS. &c. add. annan.*

ok (¹⁷lægger a¹⁸) lön¹⁹) (²⁰ok bær i²¹) fælster, (²²tha skal man (²³stæg-
las ok kona brænnas,²⁴) (²⁵ok æru til siæx manna witne, ella wæri sik mædh
tolff manna edbe, (²⁶ok foghaten²⁷) ok radhmen²⁸) skulu the²⁹) tolff³⁰)
næmpna. Wæria the han, wari wardher; fælla the han, (³¹wari fældher.³²)

II.

Dræper³³) man ella kona barn sit (³⁴mædh wilia, ella myrdher,³⁵) hedhet
ella kristet, ella barn fadher sin ella modher sina;³⁶) (³⁷hwilken thetta³⁸)
gör, (³⁹man ella kona, tha skal man (⁴⁰stægla ok kona⁴¹) brænnas⁴²) æn⁴³)
(⁴⁴thet ær⁴⁵) openbart (⁴⁶ella (⁴⁷seet (⁴⁸mædh siæx mannum.⁴⁹) (⁵⁰Hwem

II = MELL. HgB. 2, 3.

- 13) ELX. &c. konu. BCKQRS. &c. add. man. D. add. konu. 26. Xa. &c. add. naghan.
14) ENO. &c. om. ella — myrdher.
15) BLMR. &c. om. som.
16) B. annar.
17) LM. 106. bær a fælster oc lægger lön a, tha &c.
18) BCDEKNOQRSXa. &c. sic. AHIPX. &c. i. Cfr. MELL. HgB. 1.
19) 21. löndh.
20) D. eller. 23. &c. om. ok — fælster.
21) EP. &c. a.
22) ENO. 43. then man skal stægla &c.
23) BCKR. &c. steghla. oc kunu &c.
24) ISX. &c. sic. ACHP. &c. brænna. Cfr. not. 23 precedentem. DELMNOQXa. &c. stenas. BK. &c. stena. R. &c. stenka.
25) R. &c. om. ok. DELMNO. &c. æn sæx mannæ witne æra till. eller &c.
26) DLM. &c. om. ok. 23. &c. om. ok — næmpna.
27) S. &c. add. borghamæstare.
28) D. borgharmæstare.
29) LMR. &c. them.
30) LM. &c. om. tolff. BCENOR. &c. add. men.
31) LM. 106. tha skal man stægla och kona stenas.
32) 56. Xa. &c. add. thill Sashena.
33) LM. 106. Myrdher man eller kona barn sit, hedhit &c.
34) BCDEKNOQRXa. &c. sic. AHIPX. &c. om. mædh wilia. S. &c. om. mædh — myrdher.
35) E. &c. add. thet.
36) DLM. &c. om. sina.
37) BCKQR. &c. kwar. ELMNO. &c. om. hwilken — kona.
38) I. &c. thet.
39) S. &c. om. man ella kona.
40) BCR. &c. steghla oc kono &c.
41) K. kunu. Xa. add. stenas ock.
42) C. 22. brænna. DEMNOQXa. &c. stenas. BK. &c. stena. L. stenkas. R. &c. stenska. 46. &c. add. eller stenas.
43) RS. &c. vm.
44) 27. Xa. sæx manna witne æra til huem &c.
45) BKPR. 19. om. ær; cfr. not. 49 infra.
46) BCKQR. &c. oc. S. &c. om. ella seet.
47) ENO. 43. siæx manna withne æru thill Huem &c.
48) L. om. mædh siæx.
49) BCDEKLMQRXa. &c. manna witnum. BR. 95. add. warther.
50) LM. 106. witis thet honom oc &c. Q. om. Hwem — witnum. D. Uitis thet nokrum. oc æra ey sæx mannæ witne till. wæri &c.

nw⁵¹) (⁵²tholiken sak witis, ok ær eig openbart (⁵³mædh witnum, (⁵⁴tha (⁵⁵wæri sik mædh tolf (⁵⁶manna edhe, ok swæri hwar vm⁵⁷) sik,⁵⁸) ok⁵⁹) foghaten⁶⁰) ok radhmæn⁶¹) höfðhen⁶²) edhen.⁶³) Wæria the han, wari war-
 96 dher; (⁶⁴fælla the han, wari fælder. §. 1. Nw (⁶⁵thet therra som (⁶⁶myrdhe
 ella mædh wilia drap, (⁶⁷skal mista arffwet⁶⁸) thæs dödha, (⁶⁹ok swa⁷⁰) æt-
 lingger⁷¹) hans, (⁷²thy at engin ma annan⁷³) sik til arffs dræpa. §. 2. Nw
 (⁷⁴æn thet ær aff⁷⁵) wadha tilkomet, tha böte som (⁷⁶i drapamalum⁷⁷) skils
 mædh⁷⁸) wadha.⁷⁹) (⁸⁰Ther (⁸¹skal tolf manna næmpd (⁸²akoma, (⁸³hwat
 thet war⁸⁴) (⁸⁵mædh wadha eller⁸⁶) wilia.⁸⁷)

III.¹)

Ganger²) man fra laghgifte konu sinne, ok fæste³) sik⁴) andra (⁵laghgifta

III = MELL. Hg B. 4.

- 51) BCEKNORS. &c. om. *no*.
 52) BR. &c. tholik. C. 34. thölik. S. &c. tolkit vitis oc &c.
 53) LM. &c. om. mædh witnum tha. ENO. 43. eller æru ey wikhæ till. weri &c.
 54) S. &c. som för ær sakt wærij &c.
 55) 36. Xa. sculu tolf mæn han varia æller fællæ (pro wæri — edhe).
 56) D. mannum. oc &c.
 57) B. 60. för.
 58) SXa. &c. add. i allom edhom.
 59) DLM. &c. om. ok.
 60) S. &c. add. borghamsstare.
 61) E. radith.
 62) CKQR. &c. höfden. DELMNO. &c. höf-
 dhe. 23. &c. stafwin. SXa. &c. randzsaki.
 LM. 106. add. them.
 63) S. &c. add. oc.
 64) S. &c. om. fælla — fælder.
 65) E. &c. then. LM. 106. skal then som
 drap medh wilia mista &c.
 66) B. &c. myrker. S. &c. dræper medh
 wilia scal &c.
 67) C. &c. miste arffwet &c.
 68) DLM. &c. arff.
 69) 23. &c. om. ok — hans.
 70) S. &c. om. swa.
 71) CDEKLNOPQRS. &c. ætlegger. B. &c. at
 lægger. Xa. ättaläger vel ättaläger.
 72) D. thyt engin &c.
 73) A. Loco posterioris a primum scriptum
 est n. BKPRS. &c. om. annan.
 74) Q. &c. *vm*. D. 65. ær thet aff &c.
 75) C. 71. medh.
 76) LM. 106. skils j drapamala (M. drap-
 mala) balkenom medh wadha. S. (46. &c.)
 vrskils i drapara balkenom, hwath thet
 ær hælter medh wadha æller wilia thet
 scal &c.
 77) EIQR. &c. drapmalum. BPRXa. &c.
 draapmala (vel drapamala) balkenum.
 D. drapæ balkenum.
 78) DENOXa. 43. *vm*.
 79) BCDEKLMNOPQR. &c. add. *oc*.
 80) DENO. 43. thet sculu tolf mæn wita.
 huat &c.
 81) LM. &c. skulu XII mæn akoma oc wita
 om thet &c.
 82) I. til koma sighia hwat &c.
 83) S. &c. om. hwat — wilia.
 84) ELMNO. &c. add. giort.
 85) D. &c. wadhe eller wili.
 86) CNOPR. &c. add. medh.
 87) Q. &c. add. giorth.
 1) 52. Folio deperdito sequentia desunt us-
 que ad verba Staden lagha böter &c.,
 cap. 8: 1.
 2) LM. 106. Gar. DENO. &c. Nu ganger.

(⁶konu, ok hæffdar⁷) mæn⁸) hon⁹) liffwir som han för¹⁰) mædh laghum hæff-
dhe fangit;¹¹) wardher thet (¹²skælika leet¹³) mædh (¹⁴openbarum witaum
siæx mannum in til hans,¹⁵) (¹⁶mædh kirkio¹⁷) ræt, tha skal han halshuggas
ok¹⁸) (¹⁹kona (²⁰brænnas som²¹) samuledhis²²) gör. (²³Findz ther ok²⁴)
eig ful²⁵) skæl til (²⁶ella openbaar witne,²⁷) wari saklös.

III.

Forgör madher²⁸) (²⁹manne (³⁰eller konu, (³¹eller kona³²) konu,³³) mædh³⁴)
truldor eller³⁵) andrum forgærninggum, swa at han ella hon (³⁶faar³⁷) dödh
aff, (³⁸tha skal han³⁹) stæglas⁴⁰) ok (⁴¹kona brænnas,⁴²) æn⁴³) til æru siæx

III = MELL. HgB. 5.

3) BDEKLMNOPQRSX. &c. festir. C. far.	kas. LM. 106. thet gör skal stenas finnas &c.
4) PR. &c. om. sik.	21) S. &c. om hon.
5) SXa. &c. om. laghgifta. CQ. &c. laghli- ga. LM. &c. om. laghgifta konu.	22) KQS. &c. samatedhes. CDENOPR. &c. samuleth.
6) BCEKNOPQR. &c. om. konu. D. 76. om. konu ok hæffdar.	23) D. &c. Finnas. 36. Xa. æra ey vitne til væri sik sum för var (Xa. är) sact.
7) LMPR. &c. hafver. 106. æcter. ELMNO. &c. add. hona.	24) CDELMNOQS. &c. om. ok.
8) A. Rec. man. litteris mæ add. d, forte ut legeretur mædan. E. &c. meðh. DLM NOPQRSX. &c. mædhan.	25) S. &c. om. ful.
9) ENOSXa. &c. hiin. LM. &c. hiin andra.	26) D. tha wari saklös.
10) Q. &c. om. för.	27) EL. &c. add. till.
11) SXa. &c. fæsth.	28) BCDEKLMNOPQRS. &c. man.
12) SXa. &c. laglica vtletth. BCKPQR. &c. medh skelicum (PR. &c. skyælom) oc open- barum siæx manna witnum leet in &c. LM. 106. leth (106. add. in) til hans meðh siæx manna witnom oc kyrkionna &c.	29) 36. &c. æller kona andrum mæth &c.
13) 36. Xa. prduat.	30) DMQS. &c. om. eller konu.
14) DENO. 43. sæx manna witnom (pro o- penbarum — mannum). 36. Xa. sæx vit- num (pro openbarum — mannum). Xa. om. openbarum witnum. S. &c. vitnom. oc vppenbara (46. &c. yppenbarath) meðh VI &c.	31) BKPR. &c. om. eller kona konu. C. man medh &c.
15) BCEKNOPQR. &c. add. oc.	32) 99. Xa. add. manne, eller.
16) D. om. mædh kirkio ræt.	33) QS. &c. om. konu. ELMNO. &c. add. el- ler manne. D. add. eller huar adkrum forgör.
17) ENOS. &c. kirkionna.	34) S. add. nokrom.
18) BCDEKLMNOPQRXa. &c. add. the.	35) LM. &c. add. meðh.
19) C. kumu stena som &c.	36) CPR. 37. faa. B. 36. dödr aff.
20) BDEKNOQXa. &c. stenas. PR. &c. steno-	37) ENO. 43. add. ther.
	38) LM. 106. Oc æro ther VI manna witne til, tha skal man stæglas oc kona ste- nas, eller &c.
	39) D. &c. man.
	40) C. staghla.
	41) BCKNOPQRS. &c. hon. E. stenas scall hon en til &c.
	42) NO. 43. stenas.
	43) R. &c. vm.

manna witne,⁴⁴) ella wæri sik mædh tolf manna edhe; fælz han⁴⁵) at edhe-
nam,⁴⁶) fælles⁴⁷) til⁴⁸) sakenna.⁴⁹)

V.

Forgör man ella kona stingbarne⁵⁰) sino, ok wil (⁵¹barne sino eghna⁵²)
arff, wari lagh samu vm liiff therra⁵³) (⁵⁴som för⁵⁵) (⁵⁶vrskildis, ok (⁵⁷stan-
de vm arffuet som för ær sakt.

VI.

Hwilken¹) som reser hær²) mote³) konunge⁴) ella rikesens (⁵hærra,⁶) el-
la⁷) forsato⁸) gör,⁹) at han wil (¹⁰han fanga ella dræpa ella nokra¹¹) waldz-
gærninga¹²) göra¹³) a han¹⁴) (¹⁵ella (¹⁶oræt, mædh breffwm,¹⁷) radhum el-
la¹⁸) (¹⁹gærningum ella hielp; tha aa²⁰) han (²¹mista alt thet han (²²aa,

V = MELL. HgB. 6.

VI = MELL. HgB. 7.

44) D. add. æra till.

45) S. &c. om. han. EMNOXa. &c. add. el-
ler hon.

46) R. &c. add. tha.

47) RS. &c. add. oc.

48) S. &c. ath.

49) IMP. &c. sakena. CDEKQS. &c. sakenne.

50) EKLMPNOQ. &c. styufbarne. BC. &c.
styupbarne. R. &c. styupbarne. D. 28. styg-
barne. S. stiubarne.

51) S. &c. sino eгна barne arff thet medh
afta, vari &c. Xa. sik eller sino eghna
Barne Arff eghna vel Arff thet medh afta.

52) BCK. &c. heghna.

53) CDERS. &c. sic. ABHIKLMNOPOX. &c.
add. mædh laghum. Cfr. MELL. HgB. 6.

54) D. oc barnsens gods. som sakt ær.

55) BCEKLMNOPQRSX. &c. sic. AHI. 41. om.
för.

56) BCKPQRS. &c. nrskils. 29. X. vtskil-
des. ELMNO. &c. ær sakt oc standhe sa-
muled (LM. &c. oc samuledhis) vm arf-
with.

57) 30. &c. mysta arfuith &c.

1) DENOPRSXa. &c. add. man. LM. &c. Nw
resir man hær &c.

2) MPR. &c. add. a.

3) Xa. add. sinum.

4) P. konnwgz. ENOS. &c. add. sinom.

5) BC. &c. sic, vel kerre. A. harra. E. 39.
herrom. SXa. &c. radh, oc (Xa. eller) ker-
rom, oc (Xa. Eller) varder funnen i for-
sat ath han vil nokon aff thæssom for-
næmdom, fanga &c.

6) L. &c. add. sinom.

7) ELM. &c. oc.

8) BHIKRX. &c. sic. A. forsato. CDLMN
OQ. &c. forsaat. P. forsatte.

9) D. add. for nokrum thera.

10) D. fangæ. dræpa eller nokra &c.

11) S. &c. nokra handa.

12) E. &c. waldzgærningh. M. &c. waldger-
ninga.

13) P. om. göra.

14) S. thöm.

15) D. oc. LMXa. &c. medh oræthom (M.
57. o ræt) breffwom &c.

16) S. &c. medh orættom breffwom, eller
nokrom radhom miste &c.

17) Xa. add. eller nokrom.

18) DEKLMNOQ. &c. om. ella.

19) CDKQ. &c. gierdkom. BPR. &c. om. gær-
ningum ella.

20) DENOQX. &c. ægher. BLMPR. &c. scal.

21) HI. 50. om. mista — han.

22) BCDEKLMNOPQRX. &c. ægher. SXa. &c.

iordh, lösöra,²³) gardh²⁴) ok liiff sit, æn²⁵) (²⁶han fangin wardher.²⁷) §. 1. Nw kan honum thet²⁸) witas, ok eig mædh (²⁹opinbarum gærningum fangin wardher,³⁰) stande³¹) til konungx næmpd; fælla the han, haffwi forgiort alt thet³²) förra war³³) sakt; wæria the han, wari saklös.³⁴)

VII.³⁵)

Nw (³⁶vm³⁷) man ledher vtlænskan hær a³⁸) fadhurlandh³⁹) sit, ok (⁴⁰bær awghan skiold a⁴¹) mot sinum rætta⁴²) hærra, ok hæriar⁴³) a⁴⁴) sit eghit fædhernis land,⁴⁵) vtan han fylghe⁴⁶) (⁴⁷thöm konunge som⁴⁸) (⁴⁹ræt komin ær til rikit, tha haffwer han, ok alle (⁵⁰the mædh honum waro,⁵¹) forwærkat badhe liiff ok godze vndir kronona⁵²) æwærdelika æghande.⁵³) §. 1. Nw⁵⁴) (⁵⁵vm nokrom (⁵⁶witis tholiken⁵⁷) sak, (⁵⁸ok (⁵⁹ær eig opinbart,⁶⁰) tha skal konungx næmpd han⁶¹) wæria eller fælla; wærs⁶²) han, wari wardher; fællis⁶³) han, miste⁶⁴) liiff ok godz.⁶⁵)

VII = MELL. HgB. 8.

- a iordhene agher til lösöra, gard oc liiff ther mædher æn (46. 47. om) &c.
- 23) BCKPR. &c. add. eller.
- 24) DLMNO. &c. gardha.
- 25) R. &c. vm.
- 26) Xa. til äro openbara Witne.
- 27) S. add. medh farske. 46. Xa. &c. add. med färska gærning.
- 28) CENO. 43. thetta.
- 29) Xa. färskom. S. &c. färske gærning.
- 30) BCDEKLMNOQ. &c. wartha.
- 31) NO. &c. add. tha. LM. 106. add. thet tha.
- 32) BEMNOS. &c. add. som.
- 33) DELMNO. &c. ær.
- 34) D. &c. wardher.
- 35) E. invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.
- 36) LM. &c. æn. DS. &c. ledkir man (pro vm man ledher).
- 37) B. add. noghor.
- 38) B. i.
- 39) I. 19. fadkors land. BCDEKLMNOPQR SXa. &c. fosterland. 23. Xa. &c. fædhernis landh.
- 40) E. om. bær — hærra ok.
- 41) MPS. &c. om. a.
- 42) BKPR. &c. rättum.
- 43) BCKPQR. &c. heria.
- 44) BCDEKLMNOPQRS. &c. om. a.
- 45) 19. faders land. 21. &c. fosther landh.
- 46) BCDEKNOPR. &c. sic. LMQSX. &c. fölgher. AH. &c. fylghde. I. flygde. E. &c. földhe. Cfr. MELL. HgB. 8.
- 47) SXa. &c. sinom rætta heria som &c.
- 48) BCKPR. &c. om. som. D. ther.
- 49) L. &c. rætter konunger ær &c. M. rætter heria ær &c.
- 50) I. thet (pro the mædh).
- 51) LMS. &c. æro. C. add. brutidh ok.
- 52) NO. &c. add. till.
- 53) DELMNOS. &c. ægho.
- 54) LM. &c. om. Nw.
- 55) ENO. &c. æn. DLM. &c. witis nokrum thölik sak.
- 56) S. &c. tolkit witis, oc &c.
- 57) ELM. tholik. D. thölik.
- 58) D. om. ok — opinbart.
- 59) Xa. äre eig openbar witne til.
- 60) S. &c. vppenbarlica (46. &c. öppenbar) ther medh funnen.
- 61) S. &c. add. antikie.
- 62) LMS. &c. wæria the.

VIII.

Nw¹⁾ (2^{vm} nokor troskyldher³⁾ swen eller husfru dræpir sin⁴⁾ bonda⁵⁾ ok wardher fangin a færseke gærning, tha skal han⁶⁾ stægla ok hon⁷⁾ brænnas,⁸⁾ 97 ok (9^{alt} (1⁰thet (1¹the ægha til thræskiptis¹²⁾ ganga;¹³⁾ gardha¹⁴⁾ ok¹⁵⁾ iordh (1⁶eller hwat¹⁷⁾ (1⁸the agha, taki en luth malsæghanden, annan¹⁹⁾ konungen ok thridhia²⁰⁾ stadhen. (2¹Nw (2²hwem tholikin²³⁾ sak witis, manne ella konu,²⁴⁾ ok ær²⁶⁾ eig (2⁶opinbarlika (2⁷takin (2⁸widher, eller²⁹⁾ æra eig siæx manna witne til, tha³⁰⁾ wæri sik mædh tolf (3¹manna edhe; wærs³²⁾ han, wari wardher; fællis³³⁾ han,³⁴⁾ haffwi forgiort³⁶⁾ liiff ok godz (3⁶som (3⁷för ær sakt. §. 1. Nw sigher then³⁸⁾ som drap³⁹⁾ (+⁰wara til ko-

VIII = MELL. Hg B. 9.

63) LMS. &c. *fella the.*64) S. &c. *hoffui forgiorth.* BCKLMPQR. &c. add. *bathe.*65) NOXA. &c. add. *som för ær sagth.*1) BKPQR. &c. om. *Nw.*2) S. &c. *kan nokor — dræpa &c.* LM. 106. *dræper hustrun sin bonda, oc troskyldir smen* (M. add. *dræper) sin husbonda, wardher han fangin &c.*3) PR. &c. *troskylligir.*4) SXa. &c. add. *rætta.*5) BCKPQRSXa. &c. *huusbonda.*6) D. &c. *man.*7) DS. &c. *kona.*8) LM. &c. *stenas.* S. &c. add. *the thet gör* (46. &c. *göra*).9) PR. &c. om. *alt — ægha.*10) BCKQ. &c. om. *thet the ægha.*11) LM. 106. *han ægher* (M. om. *ægher) eller hon ægher skal alt til &c.* S. &c. *han eller hon ægher swa gör, gange til treskiptis Tagi en lot konungen annan Malsæghanden tridhi stadhen.*12) E. add. *scal thet &c.*13) P. om. *ganga.*14) BEHILMNOPR. &c. *gardh.* K. &c. *gardher.*15) BCDEKNOPQR. &c. om. *ok.*16) LM. 106. *oc alth annat thet the ægha, Nu witis thet manne &c.*17) DENOP. &c. add. *thet ær.* R. &c. add. *thet ær som.*18) ENO. 43. om. *the agha.* D. om. *the — stadhen.*19) BEKNOPR. &c. en. Q. 94. *oc en.*20) BEKNOPQR. &c. *een.*21) ENO. 43. *Vithis tholkit manne eller konu oc &c.*22) D. *witis manne eller konu thölik sak.* oc &c. S. &c. *om nokrom manne tolkit witis, oc &c.*23) BCKPR. &c. *tholik vel thölik.*24) BCKLPQR. &c. sic. AHIMX. &c. *kona.* Cfr. nott. 21, 22 supra.25) LM. &c. *æro.*26) ENOS. &c. *oppenbart oc* (S. &c. add. *æra) ey sæx &c.*27) D. *eller medh sæx mannæ witnom widher takin. tha wæri &c.*28) A. *Loco verborum widher eller æra alia quaedam, ut videtur, antea fuerunt scripta.*29) PR. &c. *oc.*30) LMS. &c. om. *tha.*31) D. *mannom. Uers &c.*32) LMPS. &c. *wæria the.*33) LMS. &c. *Fella the.*34) S. &c. add. *tha.*35) LM. &c. *forverkat.* BCKPQRS. &c. add. *bathe.*36) LMS. &c. om. *som — sakt.*37) E. &c. *sakt ær Nu &c.*38) CK. &c. *thet.*39) D. *dræper.* ENO. 43. *gerninghena giordhe.* DENO. &c. add. *thet.*

mit aff⁴¹) wadha (⁴²ok eig mædh⁴³) wilia,⁴⁴) tha skal han rættum⁴⁵) arff-
wm⁴⁶) twægilda⁴⁷) bötir giffwa, ok eig liiff⁴⁸) mista, (⁴⁹ok giffwi konunge-
num ok (⁵⁰stadhenum lagha⁵¹) bötir, som i drapamalum⁵²) skils;⁵³) ok⁵⁴)
thet (⁵⁵skal tolf manna næmpd wita mædh sinum⁵⁶) edhum,⁵⁷) hwat thet
wadhe ella wili⁵⁸) war. (⁵⁹Nw orkar han eig botum.⁶⁰)

IX.

Sætir¹) man eld i hws annars manz²) mædh wilia, ok wil³) brænna badhe
by ok bonda; (⁴brænner⁵) vp eth hws ella flere ella gardh,⁶) wardher⁷) ta-
ken⁸) widher⁹) færskæ¹⁰) gærning,¹¹) tha skal han i¹²) bale brænnas,¹³) ok
godz hans alt saman¹⁴) (¹⁵til thræskiptis¹⁶) ganga, (¹⁷en thridhiung malsæ-
ghandenum, (¹⁸en konungenum ok¹⁹) en²⁰) stadhenum, ok²¹) (²²tho swa at

IX, cfr. MELL. HgB. 10.

- 40) I. war. LMS. &c. at thet kom til aff (S. &c. medh) &c. 60) 49. 94. add. gonge till erffuodes. S. 46. 47. 69. 88. 89. 101. 103. hoc loco inserunt caput in textu 11.
- 41) BCKPQR. &c. medh. 1) Xa. Tänder. 36. Tænter.
- 42) D. &c. om. ok — wilia. 2) BCDKPQR. &c. om. manz.
- 43) LM. &c. add. hans. 3) S. &c. add. vp.
- 44) ENO. 43. add. Fins thet swa. 4) BC. &c. sic. A. 35. brænnar. S. &c. brin- der eth &c.
- 45) ENOXa. 43. thes dödka. 5) L. &c. add. han.
- 46) 39. Xa. arffua. 23. &c. malsægiande. 6) BCKPQRXa. &c. add. allan. D. &c. add. allan. oc. EOS. &c. add. oc.
- 47) P. twægils. R. &c. twægildis. 7) LM. &c. add. han.
- 48) LM. 106. add. hans. 8) D. fangin.
- 49) LM. 106. æn han kan thet fulkompna medh XII mannom, at thet war wadhe, oc gifri konungenom oc stadhenom lagha böter (M. add. swa) som framledhis sigx. 9) S. om. widher.
- 50) 52. post lacunam (vide not. 1 pag. 322) hic iterum incipit. 10) ES. a ferske.
- 51) P. alla. 11) I. &c. gerninga.
- 52) I. &c. drapmalum. P. drapmalit. N. add. balkenom. BEKOQS. &c. drapmala (vel drapamala) balkenum. C. drapare balkenom. 12) L. &c. a.
- 53) BC. &c. sic. AH. skilds. S. &c. vrskils. 13) BCKLPQR. &c. brinna.
- 54) BCKPQR. &c. om. ok. 14) DELMNOP. &c. om. saman.
- 55) DENO. 43. scutu tolf mæn wita &c. 15) LMNS. &c. gange til thræskiptis.
- 56) E. 82. thera. 16) BCEIKOPQR. &c. sic. AHX. 41. thræskipte.
- 57) BDES. &c. ethe vel edh. 17) DELMNOS. &c. malsæghandenom konungenom oc stadhenom.
- 58) C. ey. 18) CQ. &c. annan. BKPR. &c. annan taghi (K. om. taghi) kununger. oc thrithi stathren.
- 59) BCEKLPQRX. &c. om. Nw — botum. 19) I. &c. om. ok.
- 20) CQ. &c. tridhia.

æ skal skadhin ater giældas först²³) aff oskipto them som (²⁴skadhan (²⁵fik, ok sidhan²⁶) skiptis²⁷) (²⁸thet som²⁹) ater ær. Rækker³⁰) (³¹eig mera godzet æn skadhin ær, tha skal æ³²) (³³han (³⁴fult fore skadhan³⁵) haffwa, ok³⁶) konunghin ok stadhin³⁷) miste.³⁸)

X.³⁹)

N^{w40}) hwem tholiken⁴¹) sak⁴²) witis, (⁴³ok (⁴⁴wardher eig bar⁴⁵) a taken ella tilbunden mædh siæx manna witnum, (⁴⁶wæri sik mædh tolf manna edhe, ok⁴⁷) radhe halfue næmpd (⁴⁸hwar therra (⁴⁹swaranden ok akæranden. Wæria the han, wari wardher; fælla the han, (⁵⁰göris mædh honum som för ær sakt.⁵¹)

XI.¹)

Bær²) kona ella man³) forgærninga,⁴) (⁵ok wærdher (⁶bar⁷) a taken, tha

X, cfr. MELL. HgB. 11.

XI, cfr. MELL. HgB. 12: pr.

21) BCDEKLMNOPQRS. &c. om. ok.

22) LM. 106. Först swa at skadhin skal ater gelas aff &c.

23) S. förra.

24) S. luthit haffuer (pro skadhan fik).

25) LM. 106. fingo, Sidhan &c.

26) BCKPQ. &c. om. sidhan.

27) DQS. &c. skipte. BCKPR. &c. skipta.

28) 19. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba thet vara at &c., DrVI. 1:2.

29) CKPQRS. &c. om. som.

30) NO. &c. add. oc.

31) CBKQR. &c. thet ey mer æn &c.

32) E. &c. om. æ.

33) S. 46. fult göras för skadhan oc &c.

34) D. först atergiældas. oc &c.

35) ENO. 43. sin schadha.

36) LM. &c. om. ok.

37) BP. om. stadhin. CBDKQRS. &c. add. saköre.

38) BCDHIKQR. &c. mista. ENO. 43. sculu mista. LM. &c. skulu sakörin mista.

39) 89. om hoc caput. ELMNO. &c. invertunt ordinem huius capituli ac proxime sequentis.

40) LM. 106. Hvem tholkit witis aff thol-

kom malum som nu æro sagdh (M. ær sagdh) oc ær ey takin widh eller VI manna witne æro ey til, wæri &c.

41) EDENO. 42. tholik vel thölik. PR. tolker.

42) CKPQRXa. &c. skadhi. B. add. eller sca- thi.

43) ENO. vm tholik maal. som nu æru sagd oc æru ey siæx manna withne til wæri &c.

44) 43. Xa. æro ey sex manna witne till, wæri &c.

45) BKQRS. &c. add. oc.

46) 74. &c. då skall der 19 manna nempdt åkomma, ock &c.

47) D. &c. om. ok.

48) BCDEKLMNOPQRS. &c. swaranden oc halwe (L. 106. add. nemd) akeranden (DLNO. &c. kiærenden).

49) M. &c. om. swaranden ok akæranden.

50) S. 46. gange. LM. &c. wari ther om lagh som &c.

51) ENOXa. &c. add. huat thet ær man eller kona. S. hoc loco inserit cap. 27 EdsB. suo loco omissum.

1) A. Litteras numerales hoc loco non ad-

skal (⁹man (⁹hona (¹⁰ella han *mædh*¹¹)) forgærningum taka ok¹²) a¹³) radzstuw ledha,¹⁴) ok¹⁵) (¹⁶skal tolf manna næmpd wita *mædh* sinum¹⁷) edhum¹⁸) hwat (¹⁹hon (²⁰ella han the²¹)) forgærninga²²) giordhe ella eig; wæria the (²³hona (²⁴eller han, wari wardh;²⁵) fælla the them,²⁶) böte²⁷) siextighi²⁸) marker (²⁹til thræskeptis (³⁰malsæghandenum, konungenum ok stadhenum. (³¹Orka the eig botum, tha skal. (³²hon (³³ella han brænnas, ok arffua (³⁴therra taki godz therra. §. 1. Kan thet³⁵) pröffuas at³⁶) (³⁷the haffua³⁸) nokrom ther³⁹) *mædh* skadha giort til liffsins,⁴⁰) *mædh* radhum ella gærninghum, tha skal ther tolf manna næmpd a koma; (⁴¹hwem the wæria, wari

- posuit miniator. S. 46. 47. 69. 88. 89. 101. 103. habent hoc caput post cap. in textu S.
- 2) D. &c. *Nu bær.*
- 3) ENOS. &c. add. *nokrum.*
- 4) BCDEKQORXa. &c. add. *manne.* Xa. add. *nokrom manne.* LM. &c. add. *nokrom manne, eller kono.* S. add. *til fordærffuilse.* 46. Xa. &c. add. *någrom til fördærffuilse.*
- 5) BCDKLMQOR. &c. om. *ok.* S. &c. *tha scal han æller hon medh forgærningom jn a radzstughu ledhas, oc ther (46. &c. thet) sculu XII mæn medh sinom edh vitha om hon æller han ærw ther fore san, wæria &c.*
- 6) LM. &c. *ther takin widher, tha &c.*
- 7) BCEKPQR. &c. add. *och.*
- 8) BCKPQR. &c. om. *man.* LM. &c. *han eller hon, takas medh forgærningom, oc &c.*
- 9) ENO. 43. *taka then tholkit gör medh them sami forgærninghom oc &c.*
- 10) BCDEKQOR. &c. om. *ella han.*
- 11) D. add. *them.*
- 12) CKPQR. &c. add. *Jn.*
- 13) D. &c. *till.*
- 14) CKLMQ. &c. *ledhas.*
- 15) D. om. *ok.*
- 16) DELMNO. &c. *ther sculu tolf men (pro skal — næmpd).*
- 17) LM. 106. *thera.*
- 18) DENOPR. &c. *edh.*
- 19) Q. &c. om. *hon ella.*
- 20) BCDEKPR. &c. om. *ella han.*
- 21) ENO. 43. add. *samu.*
- 22) KPQR. &c. *forgærning.* L. &c. *forgærningena.*
- 23) LM. 106. *then thet witis, wari wardher.*
- 24) BCDEKQORS. &c. om. *eller han.*
- 25) I. &c. *wardher.*
- 26) BCDEKQORS. &c. *hona.* LM. 67. *han.* NO. &c. *han eller honæ.* DLM. add. *tha.*
- 27) D. add. *hon.*
- 28) B. LX, at XL antea scriptum fuisse videtur. CDKQ. &c. XL vel fyretighi. I. *siax.*
- 29) S. &c. om. *til thræskeptis.*
- 30) LM. &c. om. *malsæghandenum — stadhenum.*
- 31) BCDEKLMNOPQRS. &c. *orkar (ENO. 43. add. han eller) hon (LM. &c. han) ey &c.*
- 32) LM. &c. om. *hon ella.* NO. 43. *thet therra som skadan giorde brennæs.*
- 33) BCDEKQORS. &c. om. *ella han.*
- 34) BCDEKLMNOPQRS. &c. *taghin gooz henna.* (LM. &c. *hans;* NO. &c. *theræ)* Kan &c.
- 35) ENOQ. &c. add. *oc.*
- 36) E. *oc.*
- 37) LMNO. &c. *han eller hon.* BCDEKQOR. &c. *hon hawer.* S. &c. *hon ther mæd nokrom haffuer skadha &c.*
- 38) O. *hafuer.*
- 39) B. *thet.*
- 40) LMPR. &c. *lifwit.* D. &c. *lijff.* NO. &c. *lijff sith.*
- 41) BCDEKQORS. &c. *wæria the hona wari wardh. fella the hona (D. &c. add. tha) hawi &c.* LMNO. &c. *Wæria the han eller hona, wari wardher, (NO. 43. ward) Fælla the them (NO. 43. then som skulðin giffs) hafvi &c.*

wardher; hwem the⁴²⁾ tolf fælla, hafui forgiort (⁴³liiff (⁴⁴sit (⁴⁵som för⁴⁶⁾ war⁴⁷⁾ sakt, ok (⁴⁸godz⁴⁹⁾ (⁵⁰gange samuledhis⁵¹⁾ til thræskiptis (⁵²malsæghandanum, (⁵³konungenum ok stadhenum.⁵⁴⁾ §. 2. Witis thetta manne (⁵⁵ella konu, ok wardher eig⁵⁶⁾ (⁵⁷bar⁵⁸⁾ a taken,⁵⁹⁾ ligge⁶⁰⁾ thet⁶¹⁾ til tolf manna næmpd,⁶²⁾ radhe halfue næmpd (⁶³hwar therra;⁶⁴⁾ (⁶⁵wardher han⁶⁶⁾ wardher, böte (⁶⁷han XL marker honum sak gaff, malsæghandennum, konun-

42) HI. 50. om. the.

43) LM. 106. badhe liiff oc godz, oc godzsit &c.

44) E. oc gots. som för är sakt oc samuledk gots sith thet ganghe til &c.

45) R. &c. oc gooz sit som för är saght. Samuledh gange ok thet til &c.

46) A. Loco litt. fō aliae quaedam litterae antea fuerunt scriptae.

47) CDKNOPQS. &c. ar.

48) CBDQ. &c. gozset. S. thet. 99. X. thett Gotsit. NO. 43. samuledis gotz sit oc thet gonge till &c.

49) KP. &c. add. sit.

50) D. medh. till &c.

51) LM. &c. om. samuledhis. BCKPQ. &c. add. oc thet.

52) LM. &c. om. malsæghandanum — stadhenum. D. som sakt är. Uitis &c.

53) BKPR. &c. een thrithiung. annan kununge. (KPR. &c. add. oc) thrithi stathe-mm.

54) CQ. add. huar sin tridhiung. S. add. en tridhiung hwar thera.

55) AHI. 41. Verba ella konu post verba bar a taken scripta sunt, at in A. iustum verborum ordinem adpositis signis indicavit scriba.

56) B. add. tha.

57) BCKPQRS. &c. taghin medh. ligge &c. D. takin midh. eller medh vitnum till wnen. ligge &c.

58) LMO. &c. add. oc.

59) 56. Xa. &c. add. eller med vitnom till bundin.

60) BCKS. &c. add. och.

61) BCDEKQRS. &c. om. thet. LM. &c. add. tha.

62) DLM. &c. om. næmpd. LM. 106. add. kwat the wilia han eller hona weria eller fella. PR. &c. add. oc.

63) NOS. &c. kuart. E. suarandhen oc half-

ue akerandhen. Veria the han eller kona wari wardh Fella the han eller hona wari feld oc böte som för är sakt Orkar han eller hon ey botum tha brennis oc ærfvingia takin arff thera Wardher han eller hon wardh böte then XL marker til thræskiptis, som honum sculd gaff Oc wari sami sak oc lagh &c.

64) LMXa. 106. add. wæria the han som skuldin gifs, (Xa. om. som skuldin gifs) wari wardher., ffella the han wari felder, oc böte som för är sakt, Orkar han ey botum, tha brænnis, oc ærwa takin godz (Xa. Arfwingia takin Arff) hans.

65) D. Ueria the konæ. wari wardh. Fel-læ the han eller konæ. wari felder. oc böte. som för är sakt. Orkar han ey botum. tha brennis. oc ærfvingia takin arff hans. Uardher han wardher. böte then som honum sak gifuer .XL. marker till thræskiptis. malsæghandennum &c. BCKPQRS. &c. weria the han wari werther. (CKPQRS. &c. wardher) fella the han. wari saker (CKQS. &c. felder) oc böte som för er sakt. orkar han ey botum tha brennis. oc ærwinga (S. &c. arffua) taghin arff hans. (P. add. Nota) warther han warther. böte then som honum sak gaff .XL. marker til thræskiptis. (CKQ. &c. om. til thræskiptis; CKQS. &c. add. malsæghanda kununge ok stathenom) oc wari &c. NO. 43. Ueria the han. wari worder ffella the han. wari felder oc böte som för är sagt. Orkar han ey botom. tha brennis. oc ærfwingia takin gotzet eller arff hans. Varðer han oc warðer. böte then XL marker till treskiptis som hanom skuld gaff Oc wari sama sak oc (43. om. sak oc) lagh &c.

66) M. add. oc.

67) HI. 50. om. han. LM. 106. then honom skuld gaff XL. mark, malsæghandennum &c.

genum ok stadhenum; ok⁶⁸) wari (⁶⁹samu (⁷⁰lagh i allom höghmælum an- 98
 drum, ther som⁷¹) annar⁷²) orkar eig annan⁷³) tilbinda.⁷⁴) Nw⁷⁵) or-
 kar⁷⁶) han eig botum, wardhe slaghin widh⁷⁷) stuþona⁷⁸) ok ryme stadhen;
 (⁷⁹komber han ater,⁸⁰) miste huwut sit.⁸¹)

(¹Drapamall mædh wilia (²haffwer (³flokka XIII.

- I. Um drapmaal mædh wilia ok the maal man gör thrængder, hurw the bötas.
- II. Hurw man skal annan widher drap binda, ella sik ther fore wæria.
- III. Um drapare döör för æn han laghwnnen ær.
- IIII. (*Um drapare döör sidhan han laghwnnen ær.
- V. Hurw böter ægha bötas æpter döðhan.
- VI. Um kona dræper man.
- VII. Um præster ella klærker dræper leekman.
- VIII. Um leekman dræper prest ella klærk.
- IX. Um nokor⁵) wil draparan wæria.
- X. Um nokor ræner draparan aff them han fanget hafuer.

68) D. om. ok.

69) D. 33. Sami. KPQS. &c. sama. M. om. samu lagh. L. 106. swa j &c.

70) CBKPQRS. &c. sak vm (Q. 39. j) al annor (B. om. annor) höghmæle. som &c.

71) DELMNO. &c. om. som.

72) ELMNO. &c. man.

73) BE. &c. om. annan.

74) ENO. 43. til winna.

75) DELMNO. &c. om. Nw.

76) NO. add. oc.

77) B. 20. til.

78) P. 106. stockin.

79) LM. 106. om. komber — sit.

80) DENO. &c. add. j. stadhen.

81) C. hoc loco add. cap. 27 EdsB. suo loco omissum. 52. novo capite add. Chr. LL. HgB. 14. 56. 59. tribus capitibus add. Chr. LL. HgB. 13, 14 et 16.

1) B. habet rubr. Her byrias drapmal medh wilia. Tabula. EO. &c. Her byrias drapmala balker medh wilia (O. add. oc kuro man skal thet medh lagom atskilia). D. Hær sigs vm drapamaal medh wilia. K. hær byrias drap meth wilia. M. ker borias drapara balker medh wilia XVI flokka. L. &c. Hær byrias drapomala balker medh wilia oc tælias j honum flokka XV (36. om. XV.). N. Hær börias Tabulæ aff drapmal medh wilia. CHIPRS. &c. carent rubrica.

2) Q. 92. om. haffwer flokka XIII.

3) X. XIII. Capitel.

4) B. &c. sic. AHIX. 41. 99. invertunt ordinem huius tituli ac proxime sequentis. Cfr. textum capitulum.

5) DC. &c. sic. EB. &c. nokor man. AHIX. 41. 99. leekman. Cfr. textum capitulum.

XI. Um man wil wita drap sæt ok⁶) bööt.

XII. Um kona wardher dræpen the mædh barne ær.

XIII. Um arffue thæs dödha dræper draparan.

XIII. Nw biudher konunger ledhung vt.

(I.)⁷)

Nw⁸) dræper man⁹) annan (¹⁰vtan thrang, ok wardher fangen a færseke gærning,¹¹) giiffui liiff fore liiff, ok komi engum¹²) botum widher; ok¹³) æ¹⁴) hurw mange¹⁵) the¹⁶) saman æru (¹⁷i fluk ok¹⁸) farnöte¹⁹) tha drap²⁰) görs,²¹) standen²²) alle en²³) ræt.²⁴) §. 1. (²⁵Ær han thrængder a liiffs nödh, tha (²⁶miste eig liiff,²⁷) vtan böte LXXX marker²⁸) (²⁹epter foghatans ok radhmanna nadhum;³⁰) (³¹the (³²LXXX marker³³) gange³⁴) til thræskiptis (³⁵malsægghandenum, konungenum ok stadhenum.³⁶) §. 2. (³⁷Kan (³⁸thet swa

I: 2, cfr. BjR. 14: 8.

6) BX. &c. sic. AHL. 41. *ella*. Cfr. textum capitis.

7) DPX. habent rubr. *drapamaal* (P. *Drapmal*) medh *wilia*. E. *Draap* medh *wilia*. N. *Hær börias drapmala balkir* medh *wilia*.

8) S. &c. om. *Nw*. NO. 43. *Holkin man som dræpir annan man vtan &c.* E. *Hulkin man amnan drepir oc wardher &c.*

9) PR. &c. *nakor*.

10) DXa. om. *vtan thrang*.

11) 74. &c. add. *eller innan* (76. 77. och *Jnann samma*) *dagh och dygne*.

12) CKLMPQRSXa. &c. add. *athrom*.

13) DENO. &c. om. *ok*.

14) LM. &c. om. *æ*.

15) ELMPR. &c. *marghe*.

16) CDKMPQR. &c. om. *the*.

17) ENO. 43. om. *i* — *farnöte*.

18) BCDKPR. &c. *eller*.

19) CDKM. &c. *faranöte*. LQ. 21. *faronöte*. P. *faronötho*.

20) ELM. &c. *drapit*.

21) S. om. *görs*.

22) BCEKNOQ. &c. sic. DLMPRSX. &c. *stande*. AHIXa. &c. *gange*.

23) S. &c. *eens*.

24) ENO. (43.) add. *vm the æru j flok oc farnöte* (NO. *faranöte saman*). DS. &c. add. *Nu*.

25) S. &c. *æn han vardher trængder &c.*

26) S. &c. *aghir han ey liiff sith mista vtan &c.*

27) ELM. 106. *lifuet*. DNO. &c. add. *sit*.

28) BCKQRS. &c. add. *peninga*. LM. 106. add. *til thræskiptis*.

29) Xa. om. *epter* — *nadhum*. P. *ther gange &c.* 28. &c. om. *epter* — *gange*. D. *till thræskiptis malsægghandenum. konungenom oc stadhenom. epter thera nadhum. Orkar han ey botum, ac post spatium unius lineae cum dimidia scripturae vacuum: Nu tha draap ær giort. kan draparen vndan fly &c.*

30) BCEKNOQRS. &c. add. *ok*.

31) LM. 106. om. *the* — *stadhenum*.

32) S. *bot taghi Malsægghanden konungen oc stadhen til treskiptis*.

33) R. 95. add. *the*.

34) CEQ. &c. *gangen*.

35) BCKPQR. &c. *een thrithiung malsægghande. annan kununge. oc thrilhi stathenum*.

36) NOPRXa. &c. add. *Nu orkar han ei botom*.

wara,³⁹⁾ at man dræper annan ok⁴⁰⁾ kan⁴¹⁾ vndan fly, ok wardher eig (⁴²bar a taken; böte⁴³⁾ malsægghandenum LX⁴⁴⁾ marker, ok⁴⁵⁾ konungenum XXX marker,⁴⁶⁾ ok stadhenum (⁴⁷XXX marker,⁴⁸⁾ ok ryme⁴⁹⁾ siæx wikur i⁵⁰⁾ (⁵¹kloster ella⁵²⁾ kirkiur⁵³⁾ ok eig annarstadz,⁵⁴⁾ ok sidhan komi⁵⁵⁾ in⁵⁶⁾ i stadhen ok biudhe böter,⁵⁷⁾ ok⁵⁸⁾ haffui⁵⁹⁾ malsægghanden⁶⁰⁾ (⁶¹enkte wald **99** (⁶²a han at hæmpnas. Wil han⁶³⁾ eig widher⁶⁴⁾ botum taka,⁶⁵⁾ (⁶⁶læggis⁶⁷⁾ hans deel i taka⁶⁸⁾ hænder, ok konungx (⁶⁹fridher lysés a⁷⁰⁾ han;⁷¹⁾ ok⁷²⁾ (⁷³stander thet⁷⁴⁾ dagh ok aar,⁷⁵⁾ taki⁷⁶⁾ thet⁷⁷⁾ (⁷⁸konungx foghati (⁷⁹fore fluta fæ.⁸⁰⁾)

- 37) BCKPQR. &c. *Vm man* &c. LM. 106. *Nv dræper man annan* &c. ENO. 43. *Nu kan dråparen vndhan fly* &c. BCKLMPQR. multique recc. codd. hic incipiunt novum caput. S. 46. 47. 69. 94. 103. hoc loco om. quæ in hoc capite sequuntur, post cap. 8 vero ea add. novo capite, quod S. incipit: *Nv kan thet* &c.; varietates ibi currentes infra adnotantur.
- 38) 19. post lacunam (vide not. 28 pag. 328) hic iterum incipit.
- 39) S. &c. *vardha*.
- 40) BCKLMPQRS. &c. add. *dråparen*.
- 41) Xa. add. *Dråparen*.
- 42) BCKQ. &c. *fangen. böte* &c. ELMNOS. &c. *fangin* (S. &c. *gripin*) a *ferske gerningh böthe* &c. DPR. &c. *takin* (PR. &c. *fongin*) *widher ferske gerning. böte* &c. 23. &c. a *taghin tha komber han til botha och böthe* &c. 36. Xa. *genstan takin* &c.
- 43) ENO. &c. add. *tha*.
- 44) 28. &c. XL.
- 45) BCDEKLNOPQRS. &c. om. *ok*.
- 46) BR. &c. om. *marker*.
- 47) S. &c. *samaledis oc* &c.
- 48) BKR. &c. om. *marker*.
- 49) LM. &c. add. *j*.
- 50) S. &c. *til*.
- 51) 60. *kyrckio eller annarstadz*.
- 52) EX. &c. add. *j*.
- 53) BCDEKLMNOPQRS. &c. *kirckio*.
- 54) BDKLPR. &c. *annar stath*. M. 35. *annor stad*.
- 55) DS. &c. add. *ater*.
- 56) DELMNOS. &c. om. *in*.
- 57) DLM. &c. add. *fore sik*. S. add. *for sik*

- Malsægghandenom konungenom oc stadhenom*.
- 58) S. &c. om. *ok*.
- 59) NO. 43. add. *tha*.
- 60) D. &c. add. *sidhan*.
- 61) S. *engen ræth ath hæmpnas a hanom*.
- 62) BCDEKLNOPQR. &c. om. *a han*.
- 63) DS. &c. *malsægghanden*.
- 64) M. om. *widher*.
- 65) DNO. &c. add. *tha*.
- 66) CLM. &c. *læggi*. Q. 43. *ligge*. F. *sethis tha bötherna j* &c. S. &c. *tha skal Malsægghandens del sætias taghom i hænder, oc konung lyse sin fridh öffuer hanom oc ær thet swa at Malsægghandens bötkir sta taghwm i hændkir nath oc ar* &c.
- 67) LM. &c. add. *tha*.
- 68) 29. *iæmpnadha*.
- 69) 35. *fogate lyse fridher aa* &c.
- 70) LMPR. &c. *ofver*.
- 71) DELMNOXa. &c. *dråparen*.
- 72) CDELMNO. &c. om. *ok*.
- 73) Q. &c. *stande*. LM. 106. *Staar thet sidhan nat oc* &c.
- 74) 28. &c. *then deel j taka handum*.
- 75) D. &c. add. *sidhan*. Q. add. *ok*.
- 76) BCKPR. &c. add. *tha*.
- 77) Q. add. *tha*.
- 78) S. &c. *konungen* (pro *konungx foghati*).
- 79) NO. om. *fore*. 30. om. *fore fluta fæ*.
- 80) CK. 42. *scilotafæ*, scilicet s male lecto pro f, et c inter litt. sl posito, ut saepe alias in his codicibus. 56. novo capite inserit Chr. LL. DrVI. 1, v. *hæradhe* in fine mutata in *Stadhenom*.

II.

Uardher man dræpen, ok kæniss enghin widher drapet,¹⁾ (²giffwer ærwin-
gin³⁾ tho⁴⁾ nokrom⁵⁾ skuld, binde han widher mædh siæx mannum,⁶⁾ ella⁷⁾
then som drapet witis wæri sik mædh tolf mannum.⁸⁾ § 1. Nw fangar man
annan (⁹fore drap sidhan drap¹⁰⁾ war¹¹⁾ giort, ok wil¹²⁾ til draps¹³⁾ bin-
da, ok han¹⁴⁾ (¹⁵sigher ney fore¹⁶⁾ at han thet¹⁷⁾ drapet¹⁸⁾ aldre giordhe;
orkar (¹⁹then (²⁰sami man²¹⁾ han mædh witnum²²⁾ widher²³⁾ binda,²⁴⁾ mi-
ste²⁵⁾ (²⁶huwt sit;²⁷⁾ orkar han eig,²⁸⁾ böte²⁹⁾ XL marker (³⁰til thræskip-
tis³¹⁾ (³²at han saklösan³³⁾ waldfördhe.³⁴⁾ (³⁵Orkar³⁶⁾ han eig botum.³⁷⁾
Ær³⁸⁾ ok³⁹⁾ han⁴⁰⁾ sarghadher⁴¹⁾ ella slaghin,⁴²⁾ böte⁴³⁾ som i sarama-

II: pr. = BjR. 14: 7.

§. 1, cfr. MELL. Dr VI. 20.

1) ML. 106. <i>gerningena</i> . PR. &c. add. <i>ok</i> .	23) BCKPQRS. &c. <i>til</i> .
2) S. &c. <i>giffs tha nokrom &c</i> .	24) LM. &c. add. <i>tha</i> .
3) CK. &c. <i>arfvingen</i> . 27. Xa. &c. <i>malsæ- gandhen</i> .	25) LM. &c. add. <i>draparin</i> .
4) 23. Xa. &c. om. <i>tho</i> . IKMNPQX. &c. <i>tha</i> .	26) CKLMNOQ. &c. <i>kurvuthet (pro kurvt sit)</i> .
5) ELMNO. &c. add. <i>manne</i> .	27) ENOXa. &c. add. <i>then som sculd gifs</i> .
6) S. &c. <i>manna edhe</i> . 23. &c. <i>manna vith- nom</i> .	28) MS. &c. <i>honom ey wider (S. til) binda</i> . L. add. <i>han widher binda</i> . NO. 43. add. <i>hanom meðh witnom tilbindæ</i> . E. add. <i>then man ther wider bindha</i> . tha. D. &c. add. <i>tha</i> .
7) LM. &c. add. <i>oc</i> .	29) LM. &c. add. <i>tha</i> . EN. &c. add. <i>then</i> . O. &c. add. <i>tha then</i> . D. add. <i>sialfuor</i> .
8) SXa. &c. <i>manna edhe oc (Xa. om. oc) om han ær ey bar oc (Xa. om. oc) a ta- kin</i> .	30) DE. &c. om. <i>til thræskiptis</i> .
9) S. &c. om. <i>fore — giort</i> .	31) BCKPQR. &c. add. <i>thy</i> .
10) CBDKLMNOPQR. &c. <i>drapet</i> . E. 29. <i>thet</i> .	32) ENO. &c. <i>som saklösan &c</i> .
11) DNO. &c. <i>ær</i> .	33) S. &c. add. <i>bastadke oc bantk oc</i> .
12) DENOSX. &c. add. <i>han</i> .	34) Xa. add. <i>bant ock bastade</i> .
13) DL. &c. <i>draap</i> . NEO. &c. <i>drapit</i> .	35) BCEKLMQRSX. &c. om. <i>Orkar — bo- tum</i> .
14) DLM. &c. <i>kin</i> .	36) D. add. <i>oc</i> .
15) LM. 106. <i>nekar oc sigher at &c</i> .	37) AH. 19. <i>Spatium unius lineæ cum dimidia scripturæ vacuum reliquerunt scribæ</i> .
16) DENOS. &c. add. <i>sik</i> .	38) E. <i>Bær</i> .
17) I. om. <i>thet</i> .	39) IS. &c. om. <i>ok</i> .
18) LM. &c. om. <i>drapet</i> .	40) D. <i>then</i> .
19) S. &c. <i>han then sama man meðh &c</i> . LM. 106. <i>han draparin ther widher &c</i> . E. <i>han then sama man widh drapith bin- dha meðh witnum miste &c</i> . D. <i>han tha</i> . <i>then sama meðh witnom till bindæ</i> . <i>tha</i> <i>miste draparen hofvdhet</i> . Orkar &c.	41) BC. &c. sic. AH. <i>sarghardher</i> .
20) 28. &c. <i>som fangat hæver han &c</i> .	42) SXa. &c. add. <i>bla æller blodhogh</i> . D. add. <i>som swa ær waldfördher</i> . tha. BCE KMNOPQR. &c. add. <i>tha</i> .
21) CNO. &c. om. <i>man</i> .	43) S. &c. add. <i>tha</i> .
22) NO. 43. add. <i>thar</i> .	

lum skils,⁴⁴) ok⁴⁵) the⁴⁶) samu⁴⁷) XL marker mædh.⁴⁸) (⁴⁹Haffwa ok the⁵⁰)
taket⁵¹) han i (⁵²husum hans (⁵³ok heme ella⁵⁴) annarstadh,⁵⁵) tha (⁵⁶haff-
wa the brutet edzöret.⁵⁷)

III.

Döör then man som¹) drap²) giordhe för æn han laghwnnen ær, ok kænna
(³arffwane thet,⁴) tha böte⁵) fore drap⁶) som för ær sakt (⁷til thræskiptis.
Dölia the thet,⁸) tha⁹) ligge thet¹⁰) til tolf manna;¹¹) (¹²wæria the han,
wari wardher; fælla the han,¹³) böte¹⁴) arffwane¹⁵) (¹⁶som (¹⁷för ær¹⁸)
sakt.¹⁹)

III.²⁰)

Nw (²¹vm draparen döör sidhan han laghwnnen ær,²²) (²³för æn hans da-

III = MELL. Dr VI. 23.

III = MELL. Dr VI. 24.

44) LM. &c. sigz. S. &c. vrskils.

45) M. supra lineam add. æ.

46) S. &c. om. the.

47) BCKLMPQRS. &c. sama. ENO. &c. om.
h. v.

48) L. 106. om. mædh.

49) S. &c. Togho the hanom i husom &c.

50) I. om. the.

51) D. takin.

52) ENO. &c. huse. D. heme hans. eller &c.

53) ELMNO. &c. eller. S. &c. om. ok heme.

54) LM. add. oc.

55) CBEKLNOPQRS. &c. annarsstadv. M.
&c. annor stadv. Løge annars manz; cfr.
MELL. Dr VI. 20, et librum meum pag. 301
citatum p. 95. DENOXa. &c. add. ther han
atte fridh hafua. S. &c. add. oc wald-
fordhe.

56) N. 43. haffue brutit. S. ær ther bruthit
edzörith.

57) BCKNOPQRXa. &c. kumungs edzöre.

1) E. ther.

2) 82. add. eller hemsökning.

3) S. &c. thet arffua thæs som drapit gior-
dhe oc dödher ær böte aff pænningom
hans som &c.

4) Xa. thes som — är ut S. (vide not. 3 prae-
cedentem).

5) DELM. &c. bötin. DLM. &c. add. the.

6) BCDEKLMNOPQRXa. &c. drapit. Xa. add.
aff Penningum hans.

7) DELMNO. &c. om. til thræskiptis.

8) DLM. &c. drapet.

9) CLM. &c. om. tha.

10) DENO. &c. om. thet.

11) S. &c. add. edh. ENOXa. &c. add. huat
the vilia han wæria eller fella (NOXa. &c.
ey).

12) E. 36. om. wæria — wardher.

13) NO. &c. add. tha.

14) BCDEKOPQR. &c. böten.

15) 59. (56.) arffua hams aff godze hams.

16) 35. Folio deperdito sequentia desunt us-
que ad finem huius libri.

17) DL. &c. sakt ær.

18) B. war.

19) P. iterum habet verba til thræskiptis Dyl-
ia — bötin, et porro: arffwa hans böther
&c., sc. saltu facto ad cap. 4 sequens.

20) P. de hoc capite tantum habet verba arff-
wa hans böther &c., errato adnexa capiti
3. Cfr. not. 19 praecedentem.

21) IENOS. &c. æn. DLM. &c. döör drapa-
ren sidhan &c.

22) DELMNOS. &c. add. oc.

23) S. &c. om. för æn.

gher vte ær,²⁴⁾ (²⁵æn malsæghanden kan honum dagh²⁶⁾ haffwa giffwit, tha böten (²⁷hans arffwa böter²⁸⁾ fore drapet²⁹⁾ som³⁰⁾ (³¹vrskilt ær (³²til thræskiptis.

V.

Alt thet³³⁾ bötas skal fore fadhurs³⁴⁾ gærninga³⁵⁾ som (³⁶han haffwer brutet, ella modher eller³⁷⁾ andre frænder, (³⁸tha giældes æ³⁹⁾ (⁴⁰brut⁴¹⁾ aff lut⁴²⁾ hans⁴³⁾ (⁴⁴som brööt,⁴⁵⁾ hwat thet ær (⁴⁶hælder iordh,⁴⁷⁾ gardha⁴⁸⁾ ella lösöra. (⁴⁹Rækkia eig (⁵⁰gardha⁵¹⁾ ella lösöra, tha waren arffwane saklöse (⁵²badhe fore (⁵³malsæghandenum, konungenum ok stadhenum, (⁵⁴thy at (⁵⁵eig agher annar⁵⁶⁾ annars manz⁵⁷⁾ brut giælda⁵⁸⁾ tha⁵⁹⁾ han enkte vpbær.⁶⁰⁾

V = MELL. Dr VI. 26.

- 24) ELMNO. &c. sic. ABCDHIKQRX. &c. add. ok.
 25) R. &c. vm. D. för æn malsæghanden hafuer honum dagh gifuit &c. ELMNO. &c. vm malsæghanden hafuer (LM. &c. hafdhe) honum dagh gifuit &c. S. &c. som Malsæghanden hanom gifuit haffuer tha &c.
 26) BK. Voc. dagh ommissam in marg. add. man. ut videtur recc.
 27) LM. 69. arfwane fore &c.
 28) DS. &c. om. böter.
 29) 56. &c. add. aff godze hans.
 30) P. om. som. CDELMPS. &c. add. för.
 31) DLM. &c. ær sakt. E. vm sigz. NO. &c. thar om sigs. S. &c. vrskils (pro vrskilt ær).
 32) DLM. &c. om. til thræskiptis.
 33) S. &c. add. som.
 34) M. fædernis. oc mödernis. L. 71. add. eller modhers.
 35) Q. add. och moders.
 36) LM. &c. the brutit hafwa, eller oc andre &c.
 37) NO. &c. add. oc.
 38) D. &c. om. tha. S. &c. thet scal alt bötas aff gotze hans som &c.
 39) DX. &c. om. æ. P. 66. ey.
 40) CEQ. bruten. LM. 106. wth brut hans som brutit hafwer aff &c.
 41) BCEKNOQ. &c. add. wt.
 42) BCKLPQR. &c. om. lut. 68. Xa. &c. godz.
 43) ENO. 43. thes.
 44) LM. 106. om. som brööt.
 45) SXa. &c. bruthit haffuer, oc ey aff thes som saklöse ær.
 46) BCKLMQ. &c. om. hælder. DPR. 95. om. hælder iordh.
 47) BS. &c. add. eller.
 48) Q. &c. gard.
 49) CQ. 42. Rækker ey gardh &c. PR. &c. om. Rækkia — lösöra; cfr. not. 60 infra. DENO. &c. oc vari arfwane &c. S. &c. Rækker ey gotz hans aath, vari tha arffua saklöse for &c.
 50) K. &c. gardh. LM. 106. the til, tha &c.
 51) B. add. til.
 52) ENO. 43. om. badhe — stadkenum.
 53) 27. karl och konunge thy &c.
 54) D. thyt ey &c.
 55) ELMNO. &c. engin (LM. &c. add. man) agher annars &c.
 56) D. &c. nokor.
 57) BCDKLMQRS. &c. om. manz.
 58) LM. 106. bættra eller böta. Xa. böta och bættra.
 59) CD. &c. ther. M. add. som.
 60) LNPRS. &c. vpbær. PR. &c. add. Recchia ey gardha æller lösöra at, et postea

VI.

Nw (¹æn kona dræper man, ok wardher fangen a²) færsk³) gærning ella innan⁴) dagh ok⁵) dyghne,⁶) tha skal man⁷) hona til radzstufw lata koma, (⁸ok⁹) (¹⁰döma lata som annan drapara; haffwi sidhan malsæghanden wald (¹¹hwat han wil hælder¹²) böter taka ella hona¹³) hals hugga lata. Taker (¹⁴malsæghanden böter, taki (¹⁵æpter thy¹⁶) (¹⁷vrskilt ær, ok (¹⁸konungen ok stadhin¹⁹) sin deel. (²⁰Nw æn hon²¹) wardher eig (²²widh fær- 100 ska gærning fangen,²³) tha (²⁴laghwinnes²⁵) (²⁶som för ær sakt (²⁷vm drapara.²⁸)

VII.

Dræper præster ella²⁹) klærker leekman,³⁰) tha³¹) taker³²) biscooper ko-

VI = MELL. Dr VI. 31.

VII = MELL. Dr VI. 34.

- iterum habet verba *tha warin — stadenom.*
- 1) BCKPQRS. &c. *vm. D. &c. dræper kona man &c.*
  - 2) BPR. 33. *wither.*
  - 3) BC. &c. *sic. A. færke.*
  - 4) LM. 106. *a. DLM. 106. add. sama.*
  - 5) LM. *eller.*
  - 6) DELMNO. &c. *dygn.*
  - 7) BCKPQR. &c. *om. man.*
  - 8) LS. 106. *om. ok döma lata.*
  - 9) DENO. &c. *add. ther.*
  - 10) ENO. 43. *latha kona döma som &c.*
  - 11) LM. 106. *om. S. &c. om. hwat — hælder.*
  - 12) BCDKLPQR. &c. *om. hælder.*
  - 13) BDEKLMNOPQRX. &c. *sic. ACHI. &c. om. hona. S. &c. quinnona.*
  - 14) LM. &c. *han böter aff henne, tha böte (M. &c. böte) hon konugenom oc stadhenom sin ræt æpter thy för ær sagt, Nu &c.*
  - 15) S. &c. *som för ær sakth (pro æpter — ær).*

- 16) Q. &c. *om. thy. ENO. &c. add. som.*
- 17) ENO. 43. *sakt. P. &c. vtskilth. D. &c. för ær sakt.*
- 18) Q. 23. *konunge och stadenom &c.*
- 19) ENO. &c. *add. takin.*
- 20) S. &c. *Vardher hon ey &c.*
- 21) M. *om. hon.*
- 22) DLM. &c. *a ferske &c.*
- 23) CBDKNOPQR. &c. *takin. Xa. takin, gripin (?). LM. &c. add. som nu ær sakt. S. &c. gripin.*
- 24) S. &c. *vari ther om lag som &c. LM. 106. laghwinne kona som annan drapara.*
- 25) KQ. &c. *add. epter thy.*
- 26) ENOXa. &c. *til drapit som annar drapare.*
- 27) D. &c. *om. vm drapara.*
- 28) BCKQ. &c. *draparan. 28. &c. add. meðh siez mannom.*
- 29) 26. &c. *add. annar.*
- 30) S. &c. *add. meðh vilia.*
- 31) D. *ther.*
- 32) MLS. &c. *tagi.*

nungx ræt³³) (³⁴ok (³⁵arffwa thæs dödha³⁶) malsæghanda³⁷) ræt (³⁸aff botum, ok stadhen sin thridhiung.³⁹)

VIII.⁴⁰)

Nw⁴¹) dræper leekman⁴²) klærk,⁴³) (⁴⁴taki⁴⁵) konungen sin⁴⁶) ræt,⁴⁷) malsæghanden (⁴⁸sin ræt, (⁴⁹ok stadhen (⁵⁰sin ræt.⁵¹)

IX.

Nw⁵²) kunno nokre⁵³) draparan wilia wæria fore them som⁵⁴) han wilia fanga, æntiggia i sino heme⁵⁵) ella annar stadh,⁵⁶) tha wari thet⁵⁷) twægilt thet⁵⁸) (⁵⁹the göra som⁶⁰) han wæria wilia,⁶¹) ok alt thet⁶²) ogilt thet⁶³) the faa,⁶⁴) hwat thet ær hælder⁶⁵) drap eller⁶⁶) (⁶⁷saar (⁶⁸eller (⁶⁹hwat (⁷⁰thet⁷¹) ær.⁷²)

VIII = MELL. Dr VI. 35.

IX = MELL. Dr VI. 9.

33) L. &c. rættin.

34) M. om. ok. E. om. ok —. botum.

35) B. arve thes dötha taghi malsæghanda &c.

36) S. &c. add. sin.

37) D. sin.

38) DLM. &c. om. aff botum.

39) CBDEKLMNOPQRXa. &c. ræt. S. &c. del som för ær sakh.

40) K. 42. om. hoc caput.

41) BPRS. &c. om. Nw.

42) ELMNOSXa. &c. add. prest eller.

43) B. &c. add. eller prest.

44) S. &c. tha skal Malsæghanden sin ræth tagha, oc konungen sin ræth, oc &c.

45) D. add. ther.

46) P. om. sin.

47) 56. 59. add. aff bothum och.

48) D. &c. om. sin ræt.

49) P. 104. om. ok — ræt.

50) D. samuledh.

51) SXa. &c. add. æpter thy som (94. Xa. om. som) for ær wrskilth oc stadzens ræth ther visar vth (Xa. om. vth). S. 46. 47. 69. 94. 103. porro novo capite add. Nv kan thet swa vardha &c., quae ad cap. 1 pertinent; vide not. 37 pag. 333.

52) BCKPQR. &c. Vm noghor wil draparan weria &c.

53) ENOXa. 43. flere. DELMNOSXa. &c. add. men.

54) DPR. &c. om. som.

55) S. &c. hwse.

56) CEKLNORS. &c. annarstaz. BQ. 39. annars stadz. MP. 106. annor stadz.

57) I. om. thet.

58) BKQS. &c. om. thet. CLMPR. &c. som.

59) LM. &c. them görs som (27. om. som; M. ther) han wilia fanga, oc &c.

60) CPR. &c. om. som.

61) 36. add. i. sarum eller drapum.

62) DM. &c. om. thet.

63) BCEKLPRS. &c. om. thet. Q. &c. som.

64) S. &c. add. i gen. E. add. som han fanga wilia.

65) BCDEKLMQPQRXa. &c. om. hælder.

66) CDLS. &c. om. eller.

67) SXa. sara gærdh eller bloduith.

68) ENO. &c. om. eller — ær.

69) D. 82. annat (pro hwat thet ær).

70) 59. Xa. &c. skada the få (65. Xa. tet nara kan) medh hug eller slagh.

71) I. &c. add. hælzth.

X.

Nw (1^{vm} (2^{nokor ræner}³) draparan aff them⁴) han fangat⁵) haffwer,⁶) (7^{then tholikt}⁸) gör, han haffwer brutet edzöret. (9^{Samu lagh wari} (10^{vm} (11^{alt annat} (12^{ther} (13^{annar ræner nokon fanga aff andrum.}

XI.

Nw wil man wita drap¹⁴) sæt ok bööt,¹⁵) kærir¹⁶) malsæghanden epter botum,¹⁷) (18^{konungen eller}¹⁹) stadhin,²⁰) hwilkin thera thet hælst ær,²¹) (22^{hin sigher}²³) the boot (24^{guldna wara, ther}²⁵) agher han²⁶) stadzens breff (27^{ok insigle}²⁸) a²⁹) haffwa (30^{hwat thet guldet ær eller eig.} §. 1. Komber man til radzstuffw ok ganger³¹) widher (32^{sak sinne the han aa}³³) döddh³⁴) fore linta,³⁵) (36^{tha} (37^{thorffwa ther}³⁸) eig³⁹) witne⁴⁰) til⁴¹) takas,⁴²) fo-

X = MELL. Dr Vl. 10.

XI = MELL. Dr Vl. 37.

72) L. 106. add. som han wilia wæria. M. add. the fa som han wilia wæria.

1) LEMNO. &c. æn. D. &c. rænir nokor draparen &c.

2) SXa. &c. draparen varder fangen oc nokor röffuar (46. &c. add. han) aff thöm han fangith haffuer antighie eth æller annat, thæn tolkit &c.

3) BCK. &c. ræne. PR. &c. röffuar.

4) EMNO. &c. add. som.

5) Xa. i handum fängit.

6) CMQ. &c. hafua.

7) DLM. &c. tha hafuer han brutit &c.

8) BCPR. &c. thet.

9) D. Sami. 21. Xa. &c. om. Samu — andrum.

10) LM. &c. æ hwar man rænir &c. ENO. 43. allastads ther nokor rænir fangha &c.

11) D. adhræ fangæ ther man them aff adhrum rænir.

12) PR. &c. som röwar nakot ther fangas aff androm.

13) 44. X. &c. man. BCKQS. &c. noghor ræne (SQ. &c. rænir) fanga &c.

14) ENO. 43. add. wara.

15) S. &c. add. oc.

16) BCDKLPR. &c. hære.

17) M. &c. add. eller.

18) 48. hoc loco om. quae in hoc capite se-

quantur, ea vero perperam inserit cap. 23 EdsB.; vide not. 38 pag. 314.

19) DP. &c. oc.

20) S. &c. add. oc.

21) DENOS. &c. add. oc.

22) DS. &c. han. LM. 106. Nu sigher han sik the (M. togh) both böth hafwa, ther &c.

23) C. &c. add. sik.

24) DBCEKNOPQRS. &c. guldet hafua.

25) ENOS. &c. Tha.

26) NO. add. thær.

27) M. 82. om. ok insigle.

28) A. incigle primum scriptum est. E. &c. add. ther.

29) S. &c. om. a. PR. &c. vppa.

30) S. &c. om. LM. &c. at thet gulith ær Nu komber nokor til &c.

31) S. &c. kænnsis.

32) LM. 106. the sak, ther han &c.

33) BCDEKLMNOPQRSX. &c. agher.

34) E. 83. om. döddh.

35) P. vitha.

36) Q. the torffua ther ei withne offwer taka &c.

37) BCDEKOR. thorwo. S. &c. torff. N. thor.

29. 89. Xa. skulu thet siæx mæn vitha kwat han gik widher the sama sak æller ey the

re⁴³) thy at⁴⁴) swa mykin⁴⁵) ær kænd sak som skærskutin⁴⁶) ella mædh witnum tilbundin.⁴⁷)

XII.

Uardher¹) kona²) (³dræpen (⁴the⁵) mædh barne ær⁶) i hænnu liiffue, tha (⁷bötes hon ater mædh twæböte.⁸) (⁹Aff them botum, (¹⁰ther fore konu drap bötas som ær twægilt, ther taki¹¹) quinnonna¹²) arffua¹³) alt¹⁴) halft ok¹⁵) konungen ok stadhin halft,¹⁶) ok¹⁷) XX marker fore barnit (¹⁸ok thet taki¹⁹) quinnonna arffwa²⁰) enskylt, (²¹æn til æru siæx manna witne, ok twæg-gia²²) godhra quinno²³) som (²⁴witne skulu bæra at thet²⁵) barn war qwikt

XII, cfr. BjR. 14: 17.

siæx egher (89. Xa. äga) borghamæstarane næmpna ok hwat sak thet hælzth ær sum (Xa. om. sum) han haffuer widher gangith ok ganger a liiff manz fore thy wil nokor ther a thala tha ær wikhne til atk han tolika gerningær (Xa. gärning) kændis (89. om. ath — kændis).

38) N. 43. om. ther.

39) ELMNO. &c. enghin. L. 106. add. flere. M. add. meer.

40) ENO. 43. add. mera.

41) B. til lineola inductum et ower additum. CKPR. &c. ofuer.

42) S. &c. kallas.

43) LM. &c. om. fore.

44) S. &c. om. at.

45) BCKPQRS. &c. mykit.

46) BKPR. &c. skærskutath. Q. &c. skærskutit. S. &c. randzsakath.

47) P. &c. tilbündith. S. &c. add. som för ær sakh. D. 29. 89. add. caput: Nu gör man forsaat &c.; vide Addit. B. 60. add. Chr. LL. DrVI. 38, vv. hærådhe et hæråd nempd mutatis in stadenom et 12 manna nämpd.

1) LM. 106. Nu kan kona dræpin wardka som medh &c.

2) Q. &c. quinna.

3) S. &c. medh barne dræpin oc ær barn i hænnu liiffue quikth, tha scal kona aterbötas i twæböte aff the bothene (46. &c. them bothum) taghi quinnona &c.

4) BCKPQR. &c. medh barne. (PR. &c. add. ær) som quikt (P. mykit) ær &c.

5) DENO. &c. add. som.

6) EDLMNO. &c. add. oc (D. &c. thet) quikt ær.

7) LM. 106. ær hon j twæbötö, (M. 106. twæböte) taki helftena henna arfwa, oc helftena konungin oc stadhin, oc ther til XX &c.

8) B. tveboten. 28. &c. twægildom botom. D. &c. add. oc.

9) 27. &c. om. Aff — twægilt.

10) BCKQ. &c. om. ther. R. &c. som. P. som drap fore konu drap &c. DENO. &c. om. ther — twægilt ther.

11) CBKQ. &c. takin.

12) ENO. &c. henna.

13) P. om. arffua.

14) D. &c. om. alt.

15) N. &c. om. ok.

16) N. om. halft. 23. &c. annan halffdelin.

17) D. sidhan bötis.

18) BCDKQR. &c. om. ok. LM. &c. quinnonna arfvom &c.

19) CBKQR. &c. takin.

20) S. &c. add. alt.

21) R. &c. vm. LM. &c. Oc thet skulu siæx godhe mæn oc thre godka gwinnor witna (M. thre quinnor wita) at &c.

22) BCDEKNOPQRSXa. &c. thriggia.

23) KNO. &c. quinna. 52. dawnequinnor. Xa. add. the som når waro.

24) D. &c. witna sculu. at &c.

i hæenna²⁶) liífue; æra eig the²⁷) til, tha²⁸) wæri²⁹) sik mædh siæx manna edhe aff³⁰) barnsins wæghna.

XIII.

Komber³¹) thæs manz arffue som dræpin wardh,³²) ok dræpir (³³then som drapit giordhe innan³⁴) sama dagh³⁵) eller annan tîma, aff³⁶) brædhe³⁷) vtan lagha doom,³⁸) bôte han³⁹) (⁴⁰ok faste⁴¹) som annar drapare, (⁴²ok (⁴³takis tho thæs⁴⁴) böter som förra drap. Orkar han eig botum, (⁴⁵gange liiff hans fore.

XIII.

Nw biudher konunger ledhungh vt, ok skip ligger⁴⁶) i lagha⁴⁷) hampn⁴⁸) ok skioldher staa⁴⁹) i stampne; wardher nokor⁵⁰) ther dræpin, ligge⁵¹) (⁵²i 101 twæbôte.⁵³)

XIII = MELL. Dr VI. 3.

XIII = MELL. Dr VI. 42: pr.

- 25) D. add. *sama*.
 26) 36. Xa. &c. *mother*.
 27) D. &c. *mitne*. E. &c. add. *quinnor*.
 28) BCDKLM PQRS. &c. om. *tha*.
 29) LMNO. &c. add. *draparin*.
 30) BCDEKLMNOQRS. &c. a. P. i.
 31) LM. &c. *Nw komber*. S. &c. *Nv koma quinnona arffua æller barnsens som dræpit varth, oc dræpi then man* (46. &c. add. *som*) *dræpith* &c.
 32) E. &c. *wardhir*. L. &c. *ær*.
 33) LM. *draparin* medh *sinne brædhe, innan sama dagh oc dygn som dræpit var giort, eller oc annan tîma oc gör thet vtan lagha doma, tha bôte* &c.
 34) E. *then*.
 35) 28. &c. *dygne*. 21. add. *ællir dyghne*. 74. Xa. add. *och dygne*.
 36) I. a. S. &c. *medh*. D. add. *sinne*.
 37) A. Litt. *æ* rec. man. *mutata est in å*. N. *bræðo*. PRSXa. &c. *vrede*. 23. &c. *brædhe*. 51. X. &c. *brådhe*. 44. &c. *bråd-*

- sko*. 56. Xa. &c. *bræde moode*. 52. *hastigt modh*. 77. *hastigheet*. ENO. &c. add. *oc*.
 38) S. &c. *doma*. BCDEKNO PQRS. &c. add. *tha*.
 39) BCKPQRS. &c. *then*. S. &c. add. *tolkit gör*.
 40) SXa. &c. om. *ok faste*.
 41) A. *fæste* scriptum est at scalpro emendatum. HI. *fæste*. M. add. *han*.
 42) LM. *tho takis thes* &c.
 43) CBKPQRS. &c. *taki*. D. *tho bôte then som* &c.
 44) ENO. &c. *hans*.
 45) LM. 106. *gifvi liiff fore liiff*.
 46) LM. *læggia*.
 47) S. &c. om. *lagha*. Cfr. MELL. Dr VI. 42: pr. not. 53.
 48) 58. &c. *læghe*.
 49) CDEKNOQ. &c. *stander*.
 50) BCDEK PQRS. &c. *man*. NO. *mader*. Xa. add. *Man*.

(¹ *Drápamall með wadha haffwer* (² *flokka XVI.*

- I. Huru³) mangh hog til wadha skulu tælias i eno hogge.
- II. Nw kunno aff eno hogge tu saar wardha.
- III. Nw staar man i satu ok wil diwr skiuta ok wardher man fore, eller man kastar spint eller steen ella andra koste iffwir hws eller huru thet kan wara, ok man kan fa dödth aff.
- IIII. Nw hogga twe⁴) træ eth eller sten wæltæ.
- V. Nw ær brunder i by, han skal bylias⁵) ok vm hölias.
- VI. Nw (⁶kliffwer man i træ siælfwiliandis ok faar bana aff.
- VII. Nw falder man aff træ nidher ella aff andro, ok then faar skadha aff som vndir standher.
- VIII. Nw falder hws a⁷) man eller annur handwærke.⁸)
- IX. Nw falder lass a man.
- X. (⁹Um offwermaghi dræpir man meðh wilia.
- XI. Um offwermaghi dræpir man meðh wadha.
- XII. Nw dyl offwærmaghi¹⁰) draap.
- XIII. Nw kan kona wardha i wadha dræpin.
- XIIII. Nw kan man ella kona awita wardha.
- XV. Nw dræpir fadher ella modher barn sit meðh wadha.
- XVI. Nw dræpir fæ man.

51) C. wari. LM. &c. add. thet. S. &c. the ligger han.

52) ENO. &c. tmegildher.

53) BKPQRS. &c. twebotum. LMNOPRXa. 33. 43. 57. 81. 83. 95. 106. hic addunt idem caput quod D. inserit post cap. 11; vide not. 47 pag. 340. 56. 59. nove capite add. Chr. LL. DrVI. 15.

1) B. habet rubr. *Her byrias drapmaal meðh matka. Tabula. D. Hær sigs vm draap meðh wadhæ. KQ. drap meth wadha. l. 106. Hær byrias drapamala balker meðh wadha oð tælias j honom flokka XVI. N. Hær börias Tabula aff drap maal meðh wadhæ. M.*

hær börias drapa mala meðh wadha XVI flokær. CEHIOPRS. &c. carent rubrica. 35. post lænnam (vide not. 16 pag. 335) hic iterum incipit.

2) X. XVI. Capitel.

3) BC. &c. sic. AHIX. &c. om. Huru.

4) I. the.

5) 41. om. bylias.

6) BCX. 41. 99. &c. sic. AHL. klyffwer man træ &c.

7) BCX. 99. &c. sic. AHL. &c. add. annan.

8) 41. 99. X. handawerke.

9) I. om. hunc titulum.

10) 41. add. meðh.

(I.)¹¹⁾

Nw¹²⁾ hogger man¹³⁾ at manne¹⁴⁾ ok¹⁵⁾ wardher annar firi¹⁶⁾ ok faar¹⁷⁾ bana aff, tha ma¹⁸⁾ ey flere¹⁹⁾ hogh til wadha²⁰⁾ tælias²¹⁾ æn eth.

II.

Nw kunno aff eno hogge tu saar wardha,²²⁾ taker²³⁾ hand²⁴⁾ ok²⁵⁾ howth, thet ær hõghste wadhe;²⁶⁾ (²⁷⁾thet ær XL mårka²⁸⁾ wadha boot,²⁹⁾ ok tolf manna edher swa³⁰⁾ at thet war (³¹wædk wadha³²⁾ ok eig mædk wilia, ok then edh skulu the ganga³³⁾ manadh æpter³⁴⁾ drapit war³⁵⁾ giort, ok³⁶⁾ hwar³⁷⁾ vm sik;³⁸⁾ tha³⁹⁾ tax⁴⁰⁾ eig til wadhe vtan badhe han⁴¹⁾ som drap ok swa⁴²⁾ hans⁴³⁾ arffwa⁴⁴⁾ som dræpin wardh⁴⁵⁾ sighia badhe⁴⁶⁾ wadha wara,⁴⁷⁾ ok the skulu (⁴⁸ok badhe⁴⁹⁾ edh⁵⁰⁾ fore⁵¹⁾ göra,⁵²⁾ biddhia sik

I = MELL. DrVp. 1.

II, cfr. MELL. DrVp. 2.

11) DX. habent rubr. <i>Drapamaal með wadha. K. Drapare balker með wadha. F. Hæc fragmenta heic incipiunt.</i>	28) ENO. &c. marker. KR. &c. marc. S. &c. add. sak.
12) AH. Totum hoc caput includitur litt. init. N, quæ etiam pertinet ad caput proxime sequens.	29) I. 29. wada böter. DQ. boot, om. wadha.
13) BCKPQR. &c. mather.	30) LM. &c. om. swa.
14) LM. &c. androm.	31) DLMS. &c. wadhe. oc ey wili.
15) 99. X. om. ok. ENO. &c. add. ther.	32) ENO. &c. add. giorth.
16) ELM. &c. add. stadder. F. 89. add. mot hans wilia.	33) EMQ. &c. add. en.
17) B. faa.	34) CDQ. &c. add. thet. LM. &c. add. thet at. BEFKNOPRS. &c. add. at.
18) DEFLMNOS. &c. mogho vel magho.	35) L. &c. ær.
19) E. fleren.	36) LM. &c. add. swæri.
20) Xa. add. räknas eller.	37) F. add. skal.
21) N. melias. 46. &c. räknas.	38) BCFKPQRXa. &c. add. sveria. ENOS. &c. add. smeria oc.
22) BCDEFKLMNOPQRS. &c. sic. AHIX. &c. koma. Cfr. ind. capp. et MELL. DrVp. 2: pr. S. &c. add. oc.	39) S. 69. om. tha. CDELMNO. &c. tho.
23) HI. Rakar. DELMNOS. &c. add. j.	40) ELMNO. &c. add. thet. S. &c. add. edh.
24) S. 94. add. eller foth. 46. &c. add. eller j foth.	41) BCDEKLMNOPQR. &c. then. S. thöm.
25) PR. &c. sic. ABCDEFHIKLMNOQXS. &c. eller. Cfr. MELL. DrVp. 2: pr.	42) DLMS. &c. om. swa.
26) S. &c. add. oc.	43) DS. &c. thes.
27) BKQR. &c. ther. C. 56. tha. LM. &c. böte XL. mark at wadha both &c.	44) ES. arffue.
	45) ENO. &c. war. LM. &c. ær.
	46) BCDEFKLMNOPQRS. &c. om. badhe. EL MNO. &c. add. thet.
	47) P. warda.
	48) BCDEFKLMNOPQR. &c. om. ok. S. &c. om. ok badhe.
	49) ELMNOPR. &c. add. sin.

swa gudh hiælpa⁵³) at thet war wadhe ok eig wili. §. 1. Swa som (⁵⁴nu skils⁵⁵) vm⁵⁶) wadha edh⁵⁷) (⁵⁸i drapum,⁵⁹) swa skal (⁶⁰fore allom (⁶¹wadha edhum göras⁶²) i sarum, blanadh eller⁶³) blotwite,⁶⁴) ok hwar⁶⁵) sin edh ganga⁶⁶) æpter thy edhin⁶⁷) ær;⁶⁸) ok⁶⁹) (⁷⁰alla wadha böter⁷¹) (⁷²i sarum ok⁷³) drapum⁷⁴) eller i hwario thet ær, taki malsæghanden enskylt (⁷⁵sak sina. (⁷⁶Faldz han⁷⁷) at edhenum⁷⁸) (⁷⁹ok orkar eig (⁸⁰botum, (⁸¹eller (⁸²fyller⁸³) (⁸⁴edh sin (⁸⁵ok orkar eig botum.⁸⁶)

III.

Staar¹) man i satu²) ok³) wil diur skiuta, ok⁴) wardhr⁵) man fore⁶) ok

III = MELL. Dr Vp. 3, 4.

- 50) ELMNO. 43. add. *ther*.
 51) P. &c. om. *fore*. S. &c. *swa*. LM. 106. add. *lata*.
 52) DELMNO. &c. *gangæ*. Q. *giffua*. ELM NOS. &c. add. *oc*.
 53) Q. *huldan*.
 54) PR. &c. *nrskils vm* &c.
 55) ELMNO. &c. *ær sakt*.
 56) S. &c. *for*.
 57) F. 89. *uapa*, om. *edh*.
 58) BCDEFKLMNOPQR. &c. *fore*. S. &c. om *tholik drap*.
 59) P. *draparin*.
 60) ENOS. 43. j. C. *vm alla watha ethe ganga j sarom* &c.
 61) ENO. 43. *wadha* (NO. 43. *wadom*) *edha ganghas huat thet helst ær j sarom* &c.
 62) LM. &c. add. *badhe*.
 63) DLS. &c. *oc*.
 64) LMS. &c. *blodhuitom*. 92. 93. *blodmerc-ke*.
 65) DELMNO. &c. add. *scal*. S. &c. add. *gange*.
 66) BCDEFKLMNOPQRXa. &c. sic. AHIX. &c. om. *ganga*. Cfr. not. 65 *praecedentem*.
 67) LMNOPR. &c. *akoman*.
 68) NO. &c. add. *till*.
 69) DLM. &c. om. *ok*.
 70) S. &c. *i allom wadha edhom ok bothom, j drapon. sarom. æller huat thet ær halzsth som swa ær til komith, thaghi* &c.
 71) BCDFKPQR. &c. add. *bathe*.
 72) ENO. 43. *huat thet ær helder j dra-*
pom eller sarom taki &c. LM. &c. *taki malsæghandin eenskylth fore draap, saar eller huat thet helst ær, Falz* &c.
 73) 26. X. &c. *eller*.
 74) C. *drap*.
 75) CDEFNOPR. &c. om. *sak sina*. BKQ. &c. om. *sak — sin ok orkar eig botum*.
 76) X. om. *Faldz — sin ok orkar eig botum*.
 77) NO. add. *oc*.
 78) C. *ethom*.
 79) S. *vari tha wadhe i fullom vilia* (pro *ok — sin ok orkar eig botum*).
 80) 46. Xa. &c. *eed sin ganga, wari tha wada j fullom vilia*.
 81) DLMPRXa. &c. om. *eller — botum*.
 82) E. &c. *fullar*. NO. 43. *fyllæ*. C. *feller edhen ok* &c.
 83) EFNOXa. &c. sic. AHL. 41. add. *eig*, at in A. h. v. *lineolis inducta est*. Cfr. nott. 75, 76, 79, 81, 82 *supra*, et cap. 4.
 84) EFNOXa. &c. *edhin* (pro *edh sin*).
 85) ENO. &c. om. *ok — botum*.
 86) LMNO. &c. add. *wari fallin til hofvrdk sakinna*. PR. &c. add. *wari som för ær sagth*. S. add. *wari tha wadhe i fullom vilia*. 29. 86. Xa. add. *felles til sakena*.
 1) F. &c. *Nv staar*.
 2) S. &c. *sathom*.
 3) D. &c. om. *ok*.
 4) DMNO. &c. om. *ok*.
 5) B. &c. *warther*. ENO. add. *ther*.
 6) 30. Xa. &c. add. *staddher*.

faar dödh aff, böte XL marker (¹mædk wadha edhe⁸) (⁹som (¹⁰för war¹¹) 102 sakt. Taker thet nokor stadh¹²) för a stök ella steen,¹³) ok sidhan taker¹⁴) man ok¹⁵) faar¹⁶) bana¹⁷) aff,¹⁸) böte thiughu marker.¹⁹) (²⁰Nw orkar han eig botum.²¹) §. 1. (²²Skiuter man spiute,²³) ella kastar man²⁴) ste- ne²⁵) ella (²⁶nokro the²⁷) tinghe²⁸) han²⁹) ma skadha mædk göra,³⁰) (³¹i- wir hws,³²) faar ther nokor dödh aff, wari³³) (³⁴wadha boot XL marker³⁵) ok wadha edher³⁶) som (³⁷för ær³⁸) sakt. Nw kan (³⁹skutit ella stenka- stit⁴⁰) annarstadh⁴¹) förra taka⁴²) æn a⁴³) han⁴⁴) som⁴⁵) skadhan faar,⁴⁶)

- 7) DLM. &c. oc wadha edh. 30. 37. mals-æghandenum ok XII manna wada edh &c. C. som för ær sakt ok wadha edh medh. taker &c.
- 8) HI. 89. wadhe, om. edhe. S. &c. add. om drap komber til.
- 9) LM. &c. om. som — sakt.
- 10) ENO. 43. sakt ær Taker &c.
- 11) BDFPRSX. &c. ær.
- 12) D. sic. ELMNOSXa. &c. nokor stads. B CKQ. &c. noghot. AFHIPRX. &c. nokor, om. stadh. Cfr. MELL. DrVp. 3: pr.
- 13) S. add. eller stank annars stadz.
- 14) EFLMNOS. &c. add. thet. 28. &c. stin-ker a.
- 15) D. then ther. BPR. &c. swa ath han.
- 16) B. faa. E. add. ther. NO. 43. add. han-ther.
- 17) LMS. &c. dödk.
- 18) DLM. &c. add. tha.
- 19) SXa. &c. add. om wadha edhir fullas som för ær sakt.
- 20) DFLM. &c. om. Nw. BCEKQSX. &c. om. Nw — botum.
- 21) ADHNO. 19. habent spatium unius (F. 19. dimidia) lineae scripturae vacuum. A. hoc loco in margine iterum habet litteras numerales III.
- 22) BCIKLMPQRS. multique reca. codd. hic incipiunt novum caput. Sl. quoque hic incipit novum caput, quod tamen, hoc loco omissum, post cap. in textu 6 inseritur.
- 23) MLS. &c. spiut.
- 24) BCDEKLMNOPQRSX. &c. om. man. A. h. v. lineola est inducta.
- 25) CLMS. &c. steen.
- 26) FS. &c. nokor þe þing. LM. 106. no-kot annat thet (106. ther) man ma &c.
- 27) CDEKNOPQR. &c. thy.
- 28) ENO. &c. add. som. D. &c. add. ther.
- 29) BCKPQRS. &c. man.
- 30) BCKLMQ. &c. add. oc. S. add. eller ka-sta. 23. Xa. &c. add. eller kastar. D. add. antyge.
- 31) B. at hws over ware. faar &c. GFK QXa. &c. at (FXa. 29. add. ok) ofuer hws ware far &c. PR. &c. som ok öffwir hws ware. ffar &c. 56. Xa. &c. att thätt öff-uer hus får (59. Xa. &c. faar).
- 32) ENO. 43. add. eller annarstads. D. add. eller annarledhis. ML. 21. add. warder kastat.
- 33) MLR. &c. böte.
- 34) R. 95. om. wadha boot. F. 33. boot, om. wadha. P. bötk. D. lagk samu. Nu &c.
- 35) S. 46. add. i drapom.
- 36) CELMOSX. &c. wadha edh. 30. 37. add. XII manna.
- 37) E. sakt ær Nu &c.
- 38) BKPQR. &c. war.
- 39) PR. &c. spivtit. D. thet sama skut. el-ler steen kast &c. S. &c. skwth, eller sten eller stank (46. &c. stong) annars stadz &c. LM. &c. thet för nokorstadz taka &c. Q. wara skutet eller stanket annarstadz för nider tagha &c.
- 40) BPR. &c. kastith. CK. &c. stankketh.
- 41) CENO. &c. annarstadz. X. annorstadh.
- 42) 44. &c. råka.
- 43) BCEKQRS. &c. om. a.
- 44) DLMS. &c. then.
- 45) S. &c. om. som.

böte tha⁴⁷) thiughu⁴⁸) marker, ok gange⁴⁹) edh⁵⁰) som (⁵¹för ær⁵²) sakt; faldz⁵³) han at⁵⁴) edhenum ok orkar eig botum, wari⁵⁵) lagh som för ær⁵⁶) saght.

III.

Nw¹) hogga twe²) træ³) ella wælta stene,⁴) (⁵faa badhe bana⁶) aff, liggin badhe⁷) egilde. Faar⁸) annar,⁹) giælde¹⁰) then som lifuer (¹¹han ater mædhk tolf markum, ok (¹²wadhka edh som för ær¹³) sakt. (¹⁴Faldz han at edhenum (¹⁵ok orkar eig botum,¹⁶) (¹⁷eller fyller¹⁸) edhin (¹⁹ok orkar eig botum.²⁰)

V.²¹)

Nw²²) ær brunder i by, (²³tha skal han (²⁴bylias ok vm²⁵) hylas. Fal-

III = MELL. DrVp. 7.

V = MELL. DrVp. 8.

46) BCDEFKLMNOPQR. &c. *fk.*

47) D. add. *wadhka boot.*

48) BP. XX, sed XL primum scriptum.

49) DES. &c. om. *gange.* F. add. *pa.*

50) D. &c. *wadhka edh.*

51) BCE. &c. *sakt war.* (E. 64. *ær*) *fals* &c.

52) KQR. &c. *var.*

53) A. *faldz* rec. man. mutatum est in *faldz.*

54) K. om. *at.*

55) DELMNO. &c. add. *ther vm.*

56) BKPQR. &c. *war.*

1) F. &c. om. *Nw.*

2) E. 30. add. *men.*

3) BCDEFKLMNOPQRSXa. &c. sic. AHIX. &c. add. *eth.* Cfr. MELL. DrVp. 7.

4) BKPQR. &c. *stena.* M. &c. *steen.* ES. &c. add. *oc.*

5) BCDEFKLMNOPQRSX. &c. sic. AHL. &c. *badhe faa,* at in A. rec. man. notis 1, 2 indicavit legendum esse *faa badhe.*

6) LMNO. &c. *dædh.*

7) D. 28. om. *badhe.*

8) B. *faa.*

9) DELMNOXa. &c. add. *thera ther* (E. 81. om. *ther*) *dædh aff.* BPR. &c. add. *bana.* S. &c. add. *aff skada.*

10) LMNOS. &c. *böte.*

11) NO. &c. *then dæða ætter* &c. S. &c. *annan i gen* (pro *han ater*). LM. &c. XII *marker fore then dædka oc* &c.

12) S. &c. *vari edhen som* &c.

13) KQ. &c. *var.*

14) DS. &c. om. *Faldz — edkin ok orkar eig botum.* 99. X. *Orkar han ey Botum, wari ther om Lagh som för war sagt.*

15) H. &c. om. *ok.* 46. Xa. &c. *warj j vikia gärningom* (Xa. *gärning*).

16) F. 89. add. *uæri lagh* (89. add. *samma*) *sum för ær sakt.*

17) LMNO. &c. om. *eller — botum.*

18) CBKQ. 34. *fylle.* E. *fullar.* P. *fyrr.*

19) B. om. *ok.* PR. &c. om. *ok — botum.*

20) LMNOXa. &c. add. *ware ther om* (Xa. om. *ther om*) *lagh som för ær sakt.*

21) F. 89. *invertunt ordinem huius capituli ac proxime sequentis.*

22) BCDEKLMPQRS. &c. om. *Nw.*

23) BCDEFKLMNOPQR. &c. *han skal byllias* &c. S. &c. *oc skal byggias oc* &c. ¶E. *han skal hylas oc rnyllias faldker* &c.

24) 60. *höllias och medh stokkar om böllias.* 77. *omleggias medh Bollwerck, och* &c. j

25) LM. &c. om. *vm.* 19. 77. *iwir.*

der²⁶) madher²⁷) i²⁸) ok²⁹) faar³⁰) bana aff, böte tolf marker then som³¹) brunnen agher, ok wadha edh sin³²) som (³³för ær³⁴) sakt³⁵) Nw orkar han eig botum,³⁶) wari³⁷) lagh³⁸) som vm andra tolf marker³⁹) til wadha.⁴⁰) (⁴¹Nytia (⁴²eller ægha brun flere,⁴³) gjælde⁴⁴) then som fæller ok eig then som bygger. §. 1. Falder man i bro ok faar⁴⁵) bana aff, böte⁴⁶) thiughu marker,⁴⁷) ok edh⁴⁸) som (⁴⁹för war⁵⁰) sakt. Ægha flere bro saman, böte then som fæller ok eig then som bygger. Faldz han at⁵¹) edhe- num, wari⁵²) lagh⁵³) som (⁵⁴för ær⁵⁵) sakt⁵⁶) vm andra thiughu (⁵⁷mar- ker (⁵⁸til⁵⁹) wadha.⁶⁰)

VI.

Kliffwer man i træ (¹siælfwiliandis,²) hwat træ thet hælst ær,³) falder⁴) ni- dher ok faar⁵) bana⁶) aff, ligge⁷) ogilder.⁸) §. 1. Kliffwer man bidhin⁹) i træ,¹⁰)

VI = MELL. Dr V p. 9.

26) D. add. <i>ther nokor.</i>	48) ELMNOPRXa. &c. <i>wadha edh.</i>
27) BCDEFKLMNOPQRS. &c. <i>man.</i>	49) E. <i>sakt ær Ægha fleren &c.</i>
28) 29. &c. add. <i>brun.</i>	50) DFLMNOQS. &c. <i>ær.</i>
29) S. om. <i>ok.</i>	51) O. om. <i>at.</i>
30) B. <i>faa.</i>	52) DELMNO. &c. add. <i>ther vm.</i>
31) BCFKPQR. &c. om. <i>som.</i>	53) CKPQRS. &c. add. <i>samu.</i>
32) BCDEFKLMNOPQRS. &c. om. <i>sin.</i>	54) D. &c. om. <i>för ær sakt.</i>
33) E. <i>sakt ær Nu &c.</i>	55) B. 80. <i>war.</i>
34) Q. &c. <i>war.</i>	56) E. add. <i>swa som.</i>
35) C. om. <i>sakt.</i>	57) M. <i>marka wadha boot.</i>
36) C. &c. add. <i>tha.</i>	58) S. om. <i>til wadha.</i>
37) BKPQRS. &c. add. <i>tha.</i> DELMNO. &c. add. <i>ther vm.</i>	59) Q. add. <i>treskriptis.</i>
38) B. &c. add. <i>samu.</i>	60) LNO. &c. <i>wadha booth.</i>
39) CB. &c. sic, vel mark. AHI. <i>marke.</i>	1) SXa. &c. <i>æller vppa hws siælfwiliandis fallir &c.</i>
40) LMNO. &c. <i>wadha booth.</i>	2) LM. 106. add. <i>j.</i>
41) S. &c. om. <i>Nytia eller.</i>	3) N. &c. add. <i>oc.</i>
42) D. <i>flere then sama brun. eltr ægha. tha böte then &c.</i>	4) ENO. &c. add. <i>han.</i>
43) E. <i>fleren.</i> SXa. &c. add. <i>oc vilia ey om byggia.</i>	5) B. <i>faa.</i>
44) MLNOS. &c. <i>böte.</i>	6) M. add. <i>ther.</i>
45) B. <i>faa.</i>	7) BCDEFKLMQRS. &c. <i>wari.</i>
46) BCDEFKLMQRS. &c. <i>bötes.</i> FM. &c. add. <i>fore.</i> BCDEKLNOPQR. &c. add. <i>fore han.</i> SX. &c. add. <i>then som bro agher.</i>	8) S. &c. <i>oogilt vthan han vardher (46. &c. add. nödder) æller bwðkin vpklifua tha böthe then LX mark honom (46. &c. march som böð eller) nödde vpklifua.</i>
47) S. &c. add. <i>til vadha.</i>	9) P. &c. <i>bwðin.</i>
	10) BEKQRS. &c. add. <i>oc.</i>

(¹¹falder nidher ok faar¹²) (¹³bana aff, böte then¹⁴) (¹⁵thiughu marker (¹⁶som¹⁷) (¹⁸badh, ok edh sin¹⁹) som (²⁰för war²¹) sakt. §. 2. (²²Klifwer man²³) i træ epter²⁴) budhi,²⁵) (²⁶falder nidher²⁷) ok faar bana aff,²⁸) (²⁹böte then siæxtighi³⁰) marker som böödh, ok wadha edh sin.³¹) Nw (³²si-gher arffwe thæs dödhä hin³³) epter budhi (³⁴ella böön³⁵) vpkliffnan,³⁶) ok hin nekar, (³⁷dyli mædh tolf manna edhe. Faldz han at edhenum, (³⁸fællis til sakinna³⁹) (⁴⁰som (⁴¹han honum skuld fore gifwer.⁴²)

VII.

Nw⁴³) falder man aff⁴⁴) træ,⁴⁵) ok (⁴⁶then faar⁴⁷) dödh aff⁴⁸) som⁴⁹) vndi stander,⁵⁰) (⁵¹wari⁵²) ogilder.⁵³)

VII = MELL. Dr Vp. 10.

11) D. om. falder — aff.	32) PMRS. &c. sighia arffwa.
12) B. faa.	33) BCKPQR. &c. om. kin. DEFLMNOS. &c. han. F. 89. add. uæra.
13) 27. Foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba sex nikur æra lidna &c., SVL 1: 2.	34) S. &c. om. ella böön.
14) E. &c. om. then.	35) BCEKLMNOPQRS. &c. add. vara.
15) D. som badh XX ⁴ . (i. e. viginti) marker. fore han. oc wadhæ edh. som &c.	36) DEFLMNOX. &c. vpklifuin. I. &c. opkliffvan. BKPR. &c. vpklivith. CQ. &c. vp kumith. DX. &c. add. vara. S. &c. add. oc ey siølfuiliandis.
16) F. &c. om. som. E. om. som badh.	37) S. &c. vithæ thet XII mæn medh sinom edhe huru ther om (46. &c. add. ær) fælds &c.
17) P. add. klyffwa. BCKQR. &c. add. han kliva.	38) F. 29. falli. S. &c. göris (46. &c. görf) ther om som för ær sakt.
18) S. &c. vp badh klifwa medh wadha edh som för &c.	39) CEKQ. &c. sakenne. BFM. &c. sakena.
19) BCEFKLMNOPQR. &c. om. sin.	40) LM. &c. om. som — gifwer.
20) ENO. &c. sakt ær Klifwer &c.	41) BDEFNO. &c. honum sculd fore gifs.
21) DBFKLMPQRS. &c. ær.	42) 81. novo capite add. ea, quæ textus habet in cap. 3: 1; ofr. not. 22 pag. 346.
22) S. &c. om. Klifwer — wadha edh sin.	43) A. Litt. init. N huc capiti ac proximo sequenti est communis.
23) LM. 106. nokor.	44) P. a. S. &c. w.
24) L. 106. add. annars manz. MNO. 43. add. nakars manz.	45) NO. &c. add. eller hvse. LM. 106. add. eller aff hvse. PR. &c. add. alla hvse nidher. BCFKQ. &c. add. nither.
25) PR. &c. add. nakors manz. K. &c. add. oc.	46) S. &c. annar star nidre vndkir oc far aff dödh, than vnder &c.
26) D. om. falder — aff.	47) B. faa. E. add. ther.
27) BKPQR. &c. om. nidher.	48) HI. &c. om. aff.
28) KQ. &c. om. aff.	
29) 76. wari booth 12 mark och Eeder som för ær sagt, Orkar hann ey Bothum, wari lagh som för ær sagt. Nu &c.	
30) CDEFKLMNOPQRXa. &c. XL vel fyretighi. B. XL mutatum in LX.	
31) BCDEFKLMNOPQR. &c. om. sin. D. add.	

VIII.

Nw falla¹) hws a (²man ella annur handa wærke³) manna,⁴) ok faar⁵) ba-na⁶) aff, (⁷wari boot⁸) tolf mærkur ok edher⁹) som (¹⁰för (¹¹ær sakt; (¹²or-
kar han eig botum, wari¹³) lagh¹⁴) som för ær sakt. (¹⁵Wardhr¹⁶) honum
thet¹⁷) budhit¹⁸) som thet aa¹⁹) (²⁰at bætra, ok dagher²¹) fore laghdir, ok
timadhe²²) epter²³) daghen, wari tha²⁴) drap i wilia wærkum (²⁵ok botum;
ok swa wari²⁶) i (²⁷allo andro thet²⁸) manne²⁹) wardher³⁰) budhit³¹) bæ-
ra,³²) ok gör³³) thet eig. §. 1. Nw byggia³⁴) mæn hws ella³⁵) (³⁶annat
tholikt,³⁷) (³⁸ok the som³⁹) byggia (⁴⁰eller (⁴¹annat ærffwdhi ther (⁴²till

49) S. &c. om. som.

50) LMNOS. &c. staar.

51) P. om. wari ogilder.

52) 46. &c. add. thet. S. add. thet alt.

53) ELMNO. &c. ogilt. SXa. &c. ogilt som han far, for thy ath honom bordke sik sielfuom fore skadka wara (100. wachta). Xa. add. ty then som falder han in-tet vndswijka, vitan then som nidre stær.

1) BCKLMNOPQRS. &c. falder.

2) S. annan eller andra handa virke. oc &c.

3) B. &c. handawerk. DKMNO. &c. handa virke.

4) LM. &c. om. manna.

5) B. 35. faa.

6) SXa. &c. dödk.

7) LMNO. &c. bötis fore kan XII &c.

8) PR. &c. om. boot.

9) DELMNO. &c. wadka edk.

10) E. &c. sakt ær Orkar &c.

11) S. om. ær sakt.

12) C. &c. om. orkar — sakt. FXa. 29. Fals han at epenum uære lagh (Xa. both) sum &c.

13) DELMNO. &c. add. ther vm.

14) HI. 50. om. lagh.

15) B. &c. warther. ENO. &c. Nu wardher manne budhit ath betra thet (NO. &c. add. hwsit eller; in E. haec verba, folio mutilato, perierunt) huat thet (43. add. helst) ær oc ther legx dagher fore oc thimadhe sidhan (NO. 43. timar swa epter then) daghin &c.

16) BCDFKPQRSX. &c. add. oc.

17) BCKLMPRSX. &c. om. thet.

18) LM. &c. add. at bætra.

19) BCDEKLMPQRSX. &c. agker vel ægher. BPRX. &c. add. thet.

20) BCFKPQRSX. &c. sic. AHL &c. om. at bætra. D. at han scal thet bætræ. oc ther legs dagher fore. oc tymadhe &c. LM. 106. oc legx honom dagher fore, oc tymar swa skadhy epter &c. Cfr. nott. 15, 18 supra.

21) S. &c. add. ær.

22) BDX. &c. add. thet.

23) LMX. &c. add. then.

24) B. &c. thet.

25) L. 106. om. ok botum.

26) P. var. D. &c. add. lagh.

27) L. &c. allom androm.

28) BPR. &c. thy. DELMNO. &c. ther. S. ther medh.

29) L. 106. mannom. EXa. eghandanum.

30) DM. 106. add. nokot.

31) CBFMXa. &c. add. at. ELNO. 43. add. nokot at.

32) PR. 42. om. bætra.

33) M. görs.

34) BCKPQR. &c. göra.

35) BCDEKLMPQRSX. &c. sic. AFHI. ok.

36) DELMNO. &c. nokot annat. oc (LM. 106. om. oc) the &c.

37) S. &c. add. ærffuadhe.

38) BCQR. &c. byggia. eller annat erwothe (C. add. at) göra. (Q. &c. om. göra) oc the som byggia eller the ther &c. P. byggia — byghia ella (ut B.) thet till göra &c. K. bygia eller annat erwodhe oc the som bygia eller lætir sik skipa aff &c.

103 göra, lata sik⁴³) slippa⁴⁴) (⁴⁵aff handum⁴⁶) timber,⁴⁷) steen,⁴⁸) fiolar⁴⁹) eller hwat thet ær, ok man⁵⁰) faar ther⁵¹) bana aff, böte⁵²) tolf marker,⁵³) (⁵⁴ok (⁵⁵edh sin⁵⁶) som för ær sakt. (⁵⁷Orkar han eig botum, (⁵⁸wari⁵⁹) lagh som för ær sakt. Nw (⁶⁰kunno (⁶¹nokre ankoste brista, the bondin them fik til bygning sinne,⁶²) (⁶³i thy man⁶⁴) bana fik, böte tha bondin⁶⁵) som (⁶⁶byggia leet,⁶⁷) ok eig then som⁶⁸) (⁶⁹a hiolt.⁷⁰)

IX.

Nw¹) falder²) las a man,³) wari⁴) ogilt,⁵) æ⁶) (⁷hwaria handa las⁸) thet hælst⁹) ær.¹⁰)

IX = MELL. Dr Vp. 12.

28. 37. timbermen eller annat ærwodhes folk latha &c.
 39) ENO. 43. add. thet.
 40) S. &c. om. eller — göra.
 41) ENO. 43. ther til ærfuodha latha &c. LM. 106. oc andre ærwodhis men som ther til hielpa lata &c.
 42) C. göra meðh annat ærwuthe. lata sik skipa aff &c.
 43) B. sit.
 44) Q. om. slippa.
 45) F. 89. om. aff handum.
 46) C. add. som.
 47) FP. 89. add. eller.
 48) CS. &c. om. steen.
 49) CDHIKLMPRS. &c. fjölar vel fyðlæ. Q. &c. fjælar. 60. breder. 26. syllar. 30. 37. add. ðæse.
 50) DE. nokor.
 51) IS. &c. om. ther.
 52) ELMNO. 106. böthis. LMNO. &c. add. fore thet draap.
 53) DE. add. fore han.
 54) P. om. ok edh sin.
 55) DELMNO. &c. wadhæ edh. R. &c. om. edh sin.
 56) BCDEFKLMNOQS. &c. om. sin.
 57) B. orka. F. &c. Fals han at epenum uæri &c. ILSM. &c. om. Orkar — sakt.
 58) 43. gonge till ærfuodis som &c.
 59) DENO. 82. add. ther em.
 60) BCFKPQR. &c. kan noghre (C. nakar) koste (F. add. þem) brista som bonden &c. D. kan nokot thet bristæ. reep eller huat thet ær. som bonden &c. LM. 106. kan nokot thet brista som bondin hafver them fangit til sinna bygning togh reep eller nokot annat (M. add. huat thet ær) j thy &c. NO. 43. kan nakot thet bristæ sender som bonden hauer them till bygning sinna fongit som ær togh reep eller nakot annat oc ther &c. (vide not. 63 infra). S. &c. kan nokra koste brista sundhir som bondhe (46. &c. add. them) til bygning fangit haffuer oc man fær aff bana böthe &c.
 61) E. nokor thing sundher bristha som bondin hafver them fangit til &c. Xa. nokor — brista (ut E.).
 62) BR. &c. sinna. P. 29. sina.
 63) ENO. &c. oc ther faar nokor bana af j thy tha böthe bondhin &c.
 64) D. nokor ther.
 65) S. &c. add. thæn.
 66) H. om. byggia leet. I. om. byggia leet ok.
 67) DLM. &c. loot. S. &c. later som för ær sakt.
 68) BCDEFKLMNOPQRSX. &c. sic. AHI. om. som.
 69) F. helt vp a.
 70) 30. add. æpter thy som för ær sakt j wadha botom oc edhin meðh.
 1) A. Litt. init. N huc capiti ac proxime sequenti est communis.
 2) F. &c. fællis.

X.¹¹⁾

Nw kan offwermaghi minna¹²⁾ æn XV¹³⁾ ara¹⁴⁾ dræpa¹⁵⁾ mædh wilia, böte XL marker, malsæghandenum halfft ok¹⁶⁾ halfft konungenum ok stadhenum.¹⁷⁾ (¹⁸⁾Orkar han eig botum.¹⁹⁾

XI.

Dræpir²⁰⁾ offwermaghi man mædh wadha, böte XII. marker.²¹⁾ (²²⁾Kan ok offwermaghi minna æn siu²³⁾ ara (²⁴⁾dræpa man, hwat thet ær²⁵⁾ (²⁶⁾wadhe ella wili, böte atta marker.

XII.

Nw²⁷⁾ dyl offwirmaghi draap,²⁸⁾ binde²⁹⁾ swa han³⁰⁾ (³¹til³²⁾ draap ok saar som³³⁾ annan³⁴⁾ man. Nw sigher annar³⁵⁾ wara offwirmagha ok annar eig, witin thet tolf mæn, ok³⁶⁾ radhe (³⁷halffue næmpd³⁸⁾ hwar therra.

X, *cfr. BjR. 14: 30.*

XII = MELL. *DrVp. 15: pr.*

3) DLMNO. &c. add. <i>oc faar bana aff.</i> 4) S. &c. add. <i>thet.</i> 5) BDPR. &c. <i>ogilder.</i> 6) Q. &c. om. <i>æ.</i> 7) DLM. &c. <i>huat lasse &c.</i> 8) E. 30. <i>lasse.</i> 9) KPRS. &c. om. <i>hælst.</i> 10) PR. &c. add. <i>oc faar han bana aff. Xa. add. som man får bana eller skadha aff. S. &c. add. som manne hænder bani ællir skadhi aff. 28. (30. 37.) add. æ hwar man biuder sik fore wadha edh at ganga fore wadha boot faldz han at edhenom ware ta wadha ij wilia werkom; cfr. MELL. DrVp. 18: 1.</i> 11) 88. <i>habet hoc caput post cap. in textu 13, at quoque hoc loco idem caput ab ipso scriba, errato sine dubio, in inferiori margine minoribus litteris additum est.</i> 12) E. &c. <i>som minna ær.</i> 13) 26. &c. <i>XX.</i> 14) LM. add. <i>gamal. Q. add. man.</i> 15) BCDEFKLMNOPRXa. &c. add. <i>man. S. &c. drap göra.</i> 16) FS. &c. om. <i>ok.</i>	17) SXa. &c. add. <i>æller væri sik medh laghom oc vitnom. C. 33. add. no.</i> 18) ESX. &c. om. <i>Orkar — botum.</i> 19) 50. add. <i>whari så her om som skils om 40: march saak.</i> 20) LM. &c. <i>Nw dræper. S. &c. Nu kan ðuermaghi dræpa man &c.</i> 21) F. &c. add. <i>pænninga. SXa. &c. add. til treskiptis.</i> 22) LMNO. &c. <i>Nu kan ofwermaghy &c. S. &c. dræper ðffuermaghi man minne æn siv ara hwat &c.</i> 23) E. &c. <i>sez. P. 104. XII.</i> 24) L. 106. <i>wara, dræpa the man &c.</i> 25) D. 35. add. <i>helder.</i> 26) DLM. &c. <i>medh wadha eller wiliæ.</i> 27) C. &c. om. <i>Nw.</i> 28) DELMNO. &c. <i>drapit. S. &c. add. tha.</i> 29) BCDEFKNOPQRXa. &c. <i>bindes.</i> 30) ENOXa. 43. add. <i>oc winnis.</i> 31) DS. &c. <i>widher draap eller saar &c.</i> 32) BCFKPR. &c. add. <i>fore.</i> 33) LM. 106. add. <i>een.</i> 34) BDEFKOPQR. &c. <i>annar. 74. &c. mo-gande.</i>

XIII.

Nw kan kona (³9i wadhha wardha dræpin, (⁴0ok sigx hon⁴1) mædk barne wara, (⁴2tha haffwin barnsins næste⁴3) frænder⁴4) witzordh⁴5) wita⁴6) mædk twæggia quinno⁴7) witnum⁴8) ok siæx manna edhe at hon mædk barne war; tha⁴9) ökes (⁵0boot henna mædk tolf markum. §. 1. Ok warí kona i⁵1) sama⁵2) (⁵3laghum i⁵4) wadhha botum⁵5) som man,⁵6) hwat⁵7) hon dræpir ella dræpen wardher.⁵8)

XIII.1)

Nw kan man ella kona awita²) wardha, tha skulu (³næste frænder hans ella henna thet fore⁴) grannum (⁵ok⁶) soknamannum⁷) kunnoght göra, ok han ella hona i hæftilsom⁶) haffwa. Kan tha⁹) (¹0man ella kona v¹1) hæftilsom⁶) slippa,¹2) dræpir man¹3) ella¹4) brænnar by, liggi¹5) ther¹6) by i wadhha¹7) giæl-

XIII = MELL. Dr Vp. 16, 15: 1.

XIII = MELL. Dr Vp. 17.

- 35) Q. &c. add. man.
 36) DENO. &c. om. ok.
 37) B. &c. halft kvar thera.
 38) P. om. næmpd.
 39) LM. &c. meðh. S. &c. meðh barne wara, oc varder meðh vadhka dræpin, haffui &c.
 40) LM. 106. the (M. add. som) meðh barne sigx wara &c.
 41) NO. &c. om. hon. E. hin.
 42) F. &c. om. tha. CEO. havi tha næsta barnsens arfue witzordh &c.
 43) B. nezsto. SXa. &c. om. h. v.
 44) BDFKLMNQRSXa. &c. arwa.
 45) I. witzordha. ELMNOS. &c. add. ath.
 46) BDKPQR. &c. om. wita. LM. add. thet.
 47) FKMNOQ. &c. quinna. R. &c. konu. C. 73. manna.
 48) E. 43. wíthne.
 49) D. ther.
 50) LM. 106. botin meðh &c.
 51) E. meðh.
 52) DEHIMR. &c. samu.
 53) S. &c. hothom oc laghom, thet til wadhka komber, oc hwat hon kaller dræper &c.
 54) LMNO. &c. oc.

- 55) D. &c. wadhka, om. botum.
 56) BCEKPR. &c. add. ee.
 57) B. 80. kvar.
 58) F. Hoc fragmentum hic desinit.
 1) LMNO. 43. 57. 81. habent hoc caput post cap. in textu 16.
 2) BD. &c. afwita. K. ofwiti.
 3) B. 33. nezsto. LM. &c. thera neste frænder thet &c.
 4) S. &c. add. næsta.
 5) 43. om. ok soknamannum.
 6) S. &c. add. ther næst fore.
 7) SXa. &c. bya mannom. 52. 76. någranom.
 8) NO. &c. hektilsom.
 9) LM. &c. om. tha. S. &c. then.
 10) DELMNO. &c. han eller hon (pro man ella kona).
 11) P. aff. 99. X. vthu.
 12) C. 34. sleppa. Q. &c. slæppa. DE. &c. add. oc.
 13) 26. &c. folk. C. han man ellr hon.
 14) I. om. ella.
 15) I. ligger.
 16) S. &c. then.
 17) LM. 106. add. botum oc.

dum¹⁸) tiughu mærkum;¹⁹) (2⁰böte eig (2¹thy mera at han²²) brænne²³) vp²⁴) badhe by ok bonda. Kan then man ella kona dræpa nokon,²⁵) wari (2⁶i wadha botum tiughu mærkum.²⁷) §. 1. Swa skulu²⁸) therra ærffwingia²⁹) badhe taka ok gifwa³⁰) (3¹fore them.³²) (3³Æru eig lysninga³⁴) witne (3⁵til, tha wari gærning hans ella henna i³⁶) wilia wærkum,³⁷) badhe thet the³⁸) göra ok (3⁹swa thet them görs. (4⁰Nw orkar⁴¹) hwarghet⁴²) therra (4³tiughu mærkum⁴⁴) botum.⁴⁵)

XV.

N^w⁴⁶) (4⁷dræper fadher ella modher barn sit mædh wadha, (4⁸lifwa the⁴⁹) hion badhen,⁵⁰) kærer⁵¹) annat⁵²) therra⁵³) (5⁴til (5⁵thæs⁵⁶) dræpet⁵⁷) haff-

XV = MELL. DrVp. 18: pr.

18) S. &c. <i>vadabothom.</i> E. add. <i>j.</i> LM. &c. add. <i>fore.</i> NO. 43. add. <i>oc botom fore.</i>	39) BCDEKRS. &c. om. <i>swa.</i> MP. &c. om. <i>swa thet.</i>
19) D. 39. <i>markæ.</i> LMNO. &c. add. <i>oc.</i>	40) SX. &c. om. <i>Nw — botum.</i>
20) Q. om. <i>böte — markum.</i>	41) B. 33. <i>orka.</i>
21) S. &c. <i>tha.</i> BCKPR. &c. <i>mera tho at han &c.</i> D. <i>meræ. thot han &c.</i>	42) DENOXa. &c. <i>huarghin.</i>
22) ENO. &c. add. <i>eller hon.</i>	43) NO. 80. om. <i>tiughu marka.</i> E. <i>botum til X marka.</i>
23) BKLMNOPRX. &c. <i>brennir.</i> E. &c. <i>bren-dhe.</i>	44) PR. &c. <i>marker at.</i>
24) BCDKLMPRS. &c. om. <i>vp.</i>	45) 50. add. <i>gånge så om the samma boot som annorstadz skils.</i>
25) LNO. &c. add. <i>man.</i>	46) BCDEKQRS. &c. om. <i>Nw.</i>
26) P. 71. om. <i>i.</i> E. <i>oc wadha boot j XX &c.</i> L. 106. <i>thet draap j XX mark och wadha both Swa &c.</i> NO. 43. <i>thet drap. XX marker at wadæ botom. Swa &c.</i>	47) LMNO. &c. <i>kan fadher eller modher dræpa barn &c.</i>
27) D. <i>markæ.</i>	48) E. <i>ok lifua badhin &c.</i>
28) BCDKLMQRS. &c. <i>scal.</i>	49) PR. &c. <i>then.</i> D. add. <i>samu.</i>
29) M. &c. <i>arfvinga.</i> X. <i>Arfvingia.</i> D. <i>ærfvinge.</i> QS. &c. <i>arffua.</i> BCKPR. &c. <i>arwe.</i>	50) DM. &c. add. <i>oc.</i>
30) LM. 106. <i>böta.</i>	51) BCDKLMPR. &c. <i>kere.</i>
31) NO. &c. om. <i>fore them.</i>	52) N. 43. <i>annar.</i>
32) ENO. &c. add. <i>Nu.</i>	53) C. 49. om. <i>therra.</i>
33) M. &c. <i>Ær.</i> L. 106. om. <i>Æru — botum.</i>	54) D. <i>a annat. vm thet sama draap. tha fyller &c.</i>
34) R. &c. <i>lifvandis.</i>	55) S. &c. <i>annat som gærningena giordhe, oc thet thera som skylloth (46. 47. skyllogtt) bliffuer, fyller &c.</i> ENO. 43. <i>annars vm thet drapit tha fulle (NO. 43. fyller) thet thera wadha edh som til keris oc wadha booth &c.</i>
35) M. 21. <i>fore, them wari gærning thera j &c.</i>	56) LMX. &c. add. <i>som.</i>
36) B. om. <i>i.</i>	57) R. 19. <i>drapit.</i>
37) BCKMPQR. &c. <i>wilia werke.</i>	
38) HI. om. <i>the.</i>	

wer,⁵⁸) tha fylle wadha edh ok wadhaboot (⁵⁹mædh tiughu markum,⁶⁰) ok⁶¹) qwæli thet engin⁶²) höghra hwarte⁶³) til (⁶⁴lagha ella⁶⁵) bota. Kærer⁶⁶) hwarte⁶⁷) therra til annat,⁶⁸) wari tha⁶⁹) saklöös⁷⁰) badhe fore edh⁷¹) ok fore⁷²) boot.⁷³)

XVI.

104 Dræper⁷⁴) fæ man, vxe, galter, bukker,⁷⁵) hæster, hunder,⁷⁶) runi⁷⁷) ella hwat fæ thet hælst ær, böte æghanden⁷⁸) fiurtan⁷⁹) marker. §. 1. Födher⁸⁰) man⁸¹) dyr ella fughla hema, ok⁸²) kunno the⁸³) skadha göra, swari swa (⁸⁴för thy⁸⁵) som fore⁸⁶) andro⁸⁷) fæ (⁸⁸i allom⁸⁹) sakum.⁹⁰) §. 2. (⁹¹Nw (⁹²vm han dyl som⁹³) fæ agher, tha binde thæs dödha arffwa han ther⁹⁴) til⁹⁵) mædh siæx mannum,⁹⁶) ella⁹⁷) wæri⁹⁸) sik mædh tolff mannum.⁹⁹)

XVI: pr, 1, 2 = MELL. DrVp. 19.

58) PR. &c. add. *giort*.

59) BCDEKNOPQRS. &c. .XX. mark &c.

60) Xa. add. *thet thera som skyllogt blifwer*.

61) C. &c. om. *ok*.

62) E. add. *thera*.

63) KN. &c. *hwarke*. CQ. &c. *huarken*. EP. *kuartke*. BR. &c. *hwazke*. E. add. *thera*.

64) LM. 106. *lagh eller böter*.

65) PQR. &c. add. *til*.

66) BCDKLMNQR. &c. *kære*. MS. &c. add. *oo*.

67) N. &c. *huarke*. CKQ. &c. *huarkit*. RP. &c. *hwarghit*. B. 80. *hwazke*. S. &c. *enthe*. E. &c. *huart*; male.

68) N. *annar*.

69) DELMNOS. &c. om. *tha*. M. add. *baden*.

70) BCDKMPQR. &c. *saklöst*. L. 106. add. *badhin*.

71) Q. *edha*.

72) BCDEKLMNOPQRS. &c. om. *fore*.

73) S. &c. *botom*.

74) LMNO. &c. *Nw kan fæ dræpa man*.

75) S. &c. om. *bukker*. Xa. add. *Thiwr*.

76) E. om. *hunder*. KQ. &c. add. *eller*.

77) NO. 43. add. *stwtter*. S. &c. add. *tinwr*.

78) S. 94. *thæn fæ aghir* (94. add. *som*) *skadhan giordhe*.

79) A. Inter litt. *fiur et tan litterae quaedam scriptae fuerunt, quibus deletis rec. man. earum loco scripsit ttan*. B. *fioghortan*. D. 36. *fyughertan*. P. XIII.

80) B. *föthe*.

81) D. add. *vp*. S. &c. add. *fæ*.

82) Q. &c. om. *ok*.

83) E. &c. om. *the*. S. &c. add. *nokrom*.

84) ENO. 43. *ther fore som &c*.

85) BCKLMPQR. &c. *thet*. S. &c. *thom*.

86) D. add. *allo*.

87) BCEKPQRS. &c. *annat*. DLM. &c. add. *sino*.

88) D. &c. om. *i allom sakum*.

89) M. add. *sinom*.

90) Xa. *skadhum*.

91) S. &c. *Dyl oc han fore thæn skadha the giorth haffua, tha &c*.

92) K. &c. *æn*. ELMNO. &c. *dyll then* (LM. &c. *han*; LMNO. &c. add. *drapit*) *som &c*.

93) PR. &c. add. *thet*.

94) S. &c. om. *ther*.

95) ELMNO. &c. *widher*.

96) NO. 43. *manna witnom*.

97) D. add. *han*.

98) LM. &c. add. *hin*.

99) SXa. &c. *manna edke*.

§. 3. (¹⁰⁰Nw kan fæ sargha¹⁰¹) man, böte then¹⁰²) fæ agher ena mark, æn¹⁰³) twægga¹⁰⁴) manna witne æru til, ella wæri sik¹⁰⁵) sialffwer thridhi.¹⁰⁶)

(¹Saramall (²mædh vilia (³kaffwer (⁴flokka XXI.

I. Nw⁵) wil man annan til sara binda.

II. Nw görs badhe i sænder enum manne saar ok raan.

III. Kunno⁶) mæn saman koma i wapn skipte ella annarstadh.

III. Nw hugger man aff manne thumelfinger ella foot framan wristan.

V. Um lidher kan wardha huggen aff manne.

VI. Um manne wardher lythuggen handh ella foter.

VII. Um man wardher huggen fulsære ok komber eig affhug i.

VIII. Nw kan man wardha huggen i ryg, kinbeen ella huwdh, swa at lyte komber i.

IX. Nw wardher man kötsaar huggen, bla ella blodhugher slaghin, ella fulla skeno, som eig komber fulsære i.

X. Nw kan man wardha⁷) huggen ella hambladher, at han ær eig föör til radzstuw koma sik at kæra.

XVI: 3, cfr. BjR. 14: 23.

100) Quae hæc §. continet, ea ex BjR. 14: 23. hoc loco perperam addita, non conveniunt cum iis quae, ex MELL. transcripta, de eadem re iusto loco, SVd. 7: pr., leguntur.

101) ENO. &c. add. *nokon.*

102) ELMNO. &c. add. *som.* D. add. *thet.*

103) PR. &c. *nm.*

104) E. add. *godha.*

105) NPQ. 26. om. *sik.*

106) LMNO. 43. 57. 81. hic add. cap. 14 suo loco omissum.

1) B. habet rubr. *Her byrias saramall medh vilia. Tabula.* DELO. &c. *Hær byrias saramalæ balker medh wil-*

iæ (L. 106. add. *oc tælias j honom flokka XX; O. add. fförst kuro man skal annan til saara binda).* N. *Hær byrias tabula aff saramalom medh vilia.* CHIPR. &c. carent rubrica. S. Foliis abscissis sequentia desunt usque ad verba *ær sakh böte* &c., ThjB. 2: 1.

2) Q. om. *mædh — XXI.*

3) M. om. *kaffwer.* K. &c. om. *kaffwer flokka XXI.*

4) X. *XXI. Capitel.*

5) A. Litt. init. *N huic titulo ac proxime sequenti est communis.*

6) HL. &c. sic. A. *Kuno.*

7) HL. *wara.*

XI. Um tænder wardha bort v manne slaghna.

XII. Um pust ok hardragh, ok hwar som dragher kniff at andrum ok faar eig skadha mædh göra.

XIII. Um nokor kastar i annars manz gardh mædh wreedz hænde⁸⁾ steen, stok, stang ella annat nokot, ok kom⁹⁾ eig för therra mællen skilnadher.

XIII. Um nokor kastar annan vt aff sudhrabro ella norra i strömen mædh wilia.

XV. Nw kunno mæn saman koma mædh wredz wærkum.

XVI. Nw wardher man huggen huwdhsaar, hulsaar ella hwariahanda sare thet hælst ær, huru længe the skulu wardhas ella wærnas.

XVII. Um man slaar sit eghit hion.

XVIII. Um foghatanum, borghamæstarum ok radhmannum saarmaal¹⁰⁾ görs.

XIX. Nw gör owermaghi fulsære ella blotwite.

XX. Um the saar quinnom göras.

XXI. Um lukka wardha aff mö ella quinno skorne.

(L.)¹¹⁾

105 **U**m¹²⁾ nokor wil annan til sara binda, tha skal han thet¹³⁾ winum ok frændum¹⁴⁾ (¹⁵kunnokt göra (¹⁶ok¹⁷⁾ radhmannum, ok them¹⁸⁾ then man wisa¹⁹⁾ som²⁰⁾ (²¹honum (²²then skadhan giordhe, (²³ok eig wita thet andrum; (²⁴witis thet andrum,²⁵⁾ (²⁶ok eig them²⁷⁾ skadhan giordhe, stande²⁸⁾

8) I. 41. wredz hænder.

9) 99. X. komber.

10) 99. X. Saramål.

11) DX. habent rubr. saramaal medh wilia. E. Her byrias saramaal medh wilia.

12) BCDEKLMNOPQR. &c. Nv (DK. U, mi-niatorum errore) wil man annan &c.

13) B. &c. om. thet. L. 106. medh.

14) BC. &c. sic. A. frandum.

15) E. &c. kungöra. oc &c.

16) CD. &c. om. ok radhmannum.

17) 94. Xa. add. Fogte Borgemestare och.

18) E. om. them.

19) C. add. of sua borghamestarom ok rathmannom.

20) BCKPQR. &c. om. som.

21) NO. &c. om. honum then.

22) E. &c. om. then. LM. 106. hafwer skadha giort.

23) D. om. ok — andrum.

24) DELNO. &c. witiir han thet &c. Q. 69. om. witis thet andrum.

25) B. noghrum.

26) DELM. &c. om. ok — giordhe. NO. &c. æn them thet giort hafuir stonðæ &c.

27) PR. &c. add. som. C. add. gierningena ok.

28) DELMNOPR. &c. add. sialfuer.

i sama wadha. §. 1. (²⁹Framledhis³⁰) mæркиande, at³¹) (³²gör man (³³drap,³⁴) ella³⁵) (³⁶nokot aff them sakum³⁷) hær³⁸) (³⁹skulu vptælias, mællom pinkinx-dagha⁴⁰) ok warfrw dagh⁴¹) then⁴²) förra,⁴³) ella⁴⁴) vm iull ok⁴⁵) pascha, ella⁴⁶) swa længe then⁴⁷) fridher lyses, ella (⁴⁸swa længe konunger⁴⁹) i stadhenum ær, ligge alt i tweböte. §. 2. Gör man ok nokra gærning, hogger,⁵⁰) slaar,⁵¹) stinger, ok wardher eig⁵²) (⁵³bar⁵⁴) a taken, vtan⁵⁵) rymer (⁵⁶til klosters⁵⁷) ella⁵⁸) kirkiu, ok komber⁵⁹) in⁶⁰) i stadhen tha⁶¹) (⁶²siæx wiku⁶³) æru (⁶⁴vm lidhna, (⁶⁵æn han kan sik eig⁶⁶) för mædh malsæghandanum forlika,⁶⁷) ok biudher⁶⁸) fulla böter⁶⁹) malsæghandennum, konungenum ok stadhenum, tha skulu bötir hans⁷⁰) takas ok⁷¹) honum⁷²) fridher lyses, ok⁷³) (⁷⁴malsæghandans lutir⁷⁵) i taka⁷⁶) hænder sætias⁷⁷) æn

I: 2, cfr. BjR. 14: 8.

- 29) Q. Jtem. LM. &c. om. Framledhis mærk-
kiande at.
30) EPQR. &c. add. ær. CK. 35. add. at.
31) C. om. at.
32) ENO. &c. bryther man nokot &c.
33) LM. &c. om. drap ella.
34) Xa. add. Sår.
35) KPQR. &c. add. bryter. B. add. brytith.
36) D. saar. mellom &c.
37) ELMNOQ. &c. add. som.
38) M. om. hær.
39) NO. skal. LM. 106. æpter sighias mel-
lan &c.
40) BKLMPRX. &c. pingizdagha. CE. &c.
pingxdagha. D. pighizdagha. NO. pi-
gensdaga. Q. piitzdaga.
41) DBLMNOQ. &c. waræfru dagh. E. 39.
warafraua dagh. CK. 34. wara frw dags.
42) BCKPQR. &c. om. then. LM. 106. add.
öfra, eller.
43) CB. &c. sic. A. forra. R. &c. förmeer.
P. former. ENO. &c. add. ær. 28. &c.
add. ther a latin heter assumpcio sancte
marie.
44) BCKLMPQR. &c. om. ella.
45) BCKPQR. &c. om. ok. DELMNO. &c. el-
ler. ENO. &c. add. vm.
46) D. &c. om. ella.
47) LM. 106. thenne.
48) BDEKLMNOPQR. &c. tha kununger &c.
49) D. add. sialfuer.
50) Q. add. man. C. add. man ellr.
51) CEX. &c. add. ellr.
52) P. om. eig.
53) ENO. 43. takin widher vthan &c.
54) BCKLMPQR. &c. add. oc.
55) CQ. ok.
56) E. j klosther eller til kirkiu. LMNO.
&c. i kyrkiu, eller kloster, oc &c.
57) BDPR. &c. kloster. CKQ. klöster.
58) BCKPQR. &c. oc.
59) LM. &c. add. swa. DENO. &c. add. ater.
99. X. add. sedhan åther.
60) ELMNO. &c. om. in. Q. innan.
61) P. vm.
62) 27. post lacunam (vide not. 13 pag. 348)
hic iterum incipit.
63) BCDEKLMNOPQX. &c. wikur.
64) LMNO. &c. omkring. EP. &c. forlidhna.
65) D. &c. vm. E. &c. om. æn — forlika.
66) M. &c. om. eig.
67) BCKQ. &c. vmlika.
68) LMNO. &c. add. tha.
69) BCKPQRXa. &c. add. oc alla.
70) ELMNO. &c. aff honum.
71) 46. Xa. &c. add. öffwer.
72) E. ofuer han. ENOXa. &c. add. konunx.
73) BCEKNOPQRX. &c. sic. ADHILM. &c.
om. ok.
74) D. Uill ey malsæghanden widher botum
taka. tha skal hans luter .j. taka hender
sætias. Stander &c. LM. &c. Wil — tha

han⁷⁸) wil eig (⁷⁹widher botum taka. (⁸⁰Stander thet⁸¹) dagh⁸²) ok aar,⁸³)
tha⁸⁴) taki thet konungx foghate fore fluta fæ.⁸⁵)

II.

Nw görs¹) badhe i²) sænder enum manne saar ok raan, tha³) binde han
widher mædh siæx mannum,⁴) ok böte⁵) hwart⁶) vm sik.

III.

Kvunno⁷) mæn saman koma i wapn skipte⁸) ella annarstadz⁹) mædh wredz
wilia, ok¹⁰) hugger annar¹¹) annan¹²) fullum sarum, næsar¹³) aff manne,¹⁴)
vt ögha,¹⁵) aff¹⁶) öra,¹⁷) ena¹⁸) hand¹⁹) ella foot, böte tiughu marker
(²⁰malsæghandanum, ok tiughu marker²¹) konungenum ok stadhenum, (²²æn
til æru²³) twægga manna witne, ella²⁴) wæri sik mædh siæx mannum.²⁵)

II = MELL. SVI. 1: 1.

III, cfr. MELL. SVI. 2.

- (ut D.) sætis hans luter j taka hænder, Stander &c. 46. &c. mälzегande koninge och stadin taghi böther aff konom, vil ey mälzегande böther taga, tha schulo the sättias tagom j hænder, Stää the böther ath (103. och) mälzегande wil them ey haffwa innan nath och åår &c.
- 75) E. add. scal.
76) CBEKNOQX. &c. sic, vel tagha. AHIPR. &c. taku. Cfr. not. 74 supra.
77) C. sætia.
78) P. om. han. R. &c. malsighiande.
79) E. bother taka.
80) Q. &c. stande. 44. &c. om. Stander — fluta fæ.
81) P. 21. om. thet. DELNO. &c. add. sidhan. M. add. sidan j.
82) MLNOP. &c. nat.
83) 28. &c. add. ii tagha handum.
84) CE. &c. om. tha.
85) CK. &c. sclotafæ; cfr. not. 80 pag. 333. Q. slatta fæ.
- 1) BCKPQR. &c. gör man.
2) C. &c. om. i.
3) BCDEKNOPQR. &c. om. tha.
4) 46. &c. add. Orkar han ey bothum, giff- ui lim före lim.
- 5) DLMO. add. tho. ENPR. &c. add. tha.
6) C. &c. huar. LMNOPR. &c. add. thera.
7) BCEKLMNOPQR. &c. Nu kunno.
8) EDKLMNOP. &c. wapnaskipte. CQ. wap- no skipte. BR. &c. wakna skipte.
9) MX. &c. annor stadz. D. &c. annar stadh. ENO. annarledhis.
10) LM. &c. om. ok.
11) LMNO. &c. add. thera.
12) E. &c. add. medh.
13) BLMNOPQR. &c. nesa. D. nasæ. CK. &c. næsor. I. næsan.
14) E. &c. om. manne. LMNO. &c. honom. DEILMNO. &c. add. eller.
15) DELMNO. &c. add. eller.
16) LM. &c. om. aff.
17) E. add. eller. D. &c. add. eller hugger aff. NO. &c. add. eller huggir aff hanom.
18) ELMNO. &c. om. ena.
19) BKPQR. &c. add. aff.
20) E. om. malsæghandanum — marker. Q. om. malsæghandanum — konungenum ok.
21) PR. &c. om. marker.
22) CK. &c. æru til tvegia &c. Q. &c. oc æru til tuægga &c.
23) NB. ær.
24) BCDEKLMNOPQRXa. &c. eru ey witne

Orkar han (²⁶eig botum,²⁷) giffwi²⁸) (²⁹lim fore lim; ok³⁰) swa wari lagh³¹) (³²vm all annur affhog (³³æn han orkar eig botum. §. 1. Wardher³⁴) manne³⁵) tu³⁶) (³⁷aff thæssum affhoggin, tha³⁸) ligge i twæbôte; swa³⁹) wari ok⁴⁰) vm⁴¹) tungo ella⁴²) skap, (⁴³æn them⁴⁴) skadhi kan hænda. (⁴⁵Orkar han eig botum,⁴⁶) giffwi (⁴⁷lim fore lim. Faar⁴⁸) han⁴⁹) ther⁵⁰) dödh aff, giffwi liiff fore liiff.⁵¹)

III.

Hogger⁵²) man aff⁵³) manne⁵⁴) thumulfingir eller foot framman wriist,⁵⁵) böte nio marker fore lytit,⁵⁶) ok tolff marker⁵⁷) (⁵⁸til thræskiptis fore saramalet,⁵⁹) (⁶⁰thy at tumulfinger heter⁶¹) half⁶²) hand, ok hææl halffuer foter, (⁶³æn til æra twægghia manna witne, eller wæri sik mædh siæx mannum.

III = MELL. SVI. 3, 4.

- (KQ. 42. om. *witne*; CLM. &c. *the*) til (M. &c. add. *tha*).
- 25) E. &c. *manna edhe*.
- 26) BCDEHIKLMNOPQRX. &c. sic. A. 41. *botum eig*.
- 27) BCDEIKLMNOPQRX. &c. sic. AH. 41. add. *göra*.
- 28) CDEKQ. &c. *böte*.
- 29) R. *limi fore limi*. P. &c. *liffwi fore liwi, oc &c*.
- 30) LM. 106. om. *ok*.
- 31) BCDKPQR. &c. om. *lagh*.
- 32) BCDEKLMNOPQR. &c. *i allum* (CDKLM PQR. &c. add. *athrom*) *affhuggum*.
- 33) R. &c. *vm*. LM. &c. om. *æn — botum*. DENO. 43. *ther man ey botum orkar*.
- 34) BCDEKLMNOPQR. &c. *wartha*. NO. add. *oc*.
- 35) LM. om. *manne*.
- 36) LMNO. 106. *twa*.
- 37) BCDEKLMNOPQR. &c. sic. AHIX. &c. *thæssæn* (pro *aff thæssum*). Cfr. MELL. SVI. 2: 1.
- 38) DLM. &c. om. *tha*.
- 39) DLM. &c. *Sami lagh*.
- 40) BCDEKLMPQR. &c. om. *ok*. BCEKNO PQRX. &c. add. *lagh*.
- 41) I. om. *vm*.
- 42) CDNO. &c. *ok*.
- 43) LM. 106. om. *æn — hænda*.
- 44) BCKPQR. &c. sic. ADEHINOX. &c. *then*.
- 45) 27. 36. om. *Orkar — lim*.
- 46) PR. &c. add. *tha*.
- 47) P. *lini for liffwi*.
- 48) B. *faa*.
- 49) 28. &c. *sarathulen*.
- 50) M. &c. om. *ther*.
- 51) B. (80.) add. *kumi engum botum wither*.
- 52) ELM. &c. *Nu hugger*.
- 53) K. 34. om. *aff*.
- 54) BCDKLMNOPQR. &c. *athrum*.
- 55) BCKLPQRX. &c. *nrasta*. DEMNO. &c. *nristæn*.
- 56) 28. &c. add. *malsigiendenom*.
- 57) R. 95. om. *marker*.
- 58) B. 80. om. *til thræskiptis*.
- 59) C. &c. *saratholet*. E. &c. add. *für*.
- 60) D. *æn twegghia mannæ witne æra till*. eller — *mannum. thyt thumulfinger — foter*. Hugger &c. LMNO. &c. *æn til — medh XII manna edhe thy at thumulfinger ær* (NO. 43. *heter*) *halff — foter Hugger &c*.
- 61) RP. 95. *hete*. 46. Xa. &c. *är*.
- 62) BC. &c. sic. A. *haff*, at rec. man. supra lineam adposuit *l*.
- 63) R. &c. *vm*. E. *Æru ey tuegghia manna withne till veri &c*.

§. 1. Hogger man⁶⁴) ok⁶⁵) all⁶⁶) annur⁶⁷) finger⁶⁸) (⁶⁹i sænder⁷⁰) aff, wari
 106 (⁷¹boot sami.⁷²) Hogger man⁷³) then⁷⁴) næst ær tumulfingre, böte thre mar-
 ker fore lytit ok nio marker fore saramalit⁷⁵) til thræskiptis; (⁷⁶længste fin-
 ger wari i⁷⁷) sama⁷⁸) botum;⁷⁹) (⁸⁰then som⁸¹) næst ær litlo⁸²) fingreno⁸³)
 wari (⁸⁴thre marker (⁸⁵i lyti ok siæx marker⁸⁶) (⁸⁷til thræskiptis fore sa-
 ramalit;⁸⁸) litle finger wari i⁸⁹) sama⁹⁰) boot.⁹¹) §. 2. Sama⁹²) lagh wari
 vm thæær⁹³) i saramalum, ok halfwo minne i lyte.⁹⁴)

V.

Hwar¹) som lidh hogger aff (²fingerum (³eller tææm,⁴) böte (⁵siæx marker
 til thræskiptis,⁶) ok thre marker fore lyte enkanlika⁷) malsæghandenum,⁸)
 æn⁹) (¹⁰twæggianna manna witne æra til, eller wæri sik mædh siæx mannum.

V, cfr. BjR. 14: 1.

- 64) KQ. &c. om. man. C. &c. han.
 65) CDLMXa. &c. om. ok.
 66) P. &c. om. all.
 67) KXa. &c. om. annur.
 68) Xa. fughur. LM. 106. add. j eno hugge.
 69) CQ. &c. om. i sænder.
 70) 36. Xa. eno hugge.
 71) DELM. &c. lagh samu.
 72) C. &c. samu. NOQ. &c. samæ. 28. &c.
 add. IX marker malsigiendenom oc XII
 marker til thræskiptes malsigiende konunge
 oc stadenom. D. add. Nu.
 73) DELMNO. &c. add. aff.
 74) E. add. finghir som.
 75) BKQ. &c. saramalen. C. saratholet. NO.
 &c. saarit.
 76) BCDEKLMNOPQRX. &c. sic. I. læng-
 sto finger. AH. 45. længsto fingre.
 77) P. &c. om. i.
 78) BDEQR. &c. samu.
 79) DELMNO. &c. laghum.
 80) LMNO. &c. förs then (NO. add. som) nest
 ær litla finger böte .III. mark for lytit,
 oc VI &c.
 81) D. &c. om. som.
 82) BCDEKPR. &c. litla.
 83) BCDEKPR. &c. fingre. E. &c. fingher.
 84) D. j. threm markum fore lytit &c.

- 85) E. lyteth. oc &c.
 86) B. &c. om. marker.
 87) LM. &c. om. til thræskiptis.
 88) BPQ. &c. saramalen. N. 43. saarit. R.
 saramalan.
 89) C. &c. om. i.
 90) BDEPQR. &c. samu.
 91) N. &c. botom. ELMOP. &c. laghum.
 92) BCEKMPQR. &c. Samu. D. Sami.
 93) BCK. 34. tææ. Q. &c. thaa.
 94) L. &c. lytis booth. MNO. &c. lytis bo-
 tum.
 1) D. Æ kuar.
 2) 46. Xa. &c. handom eller fothum, böta
 &c.
 3) LM. 106. om. eller tææm.
 4) E. tææm. Q. 59. taom. I. &c. taam.
 5) P. VIII mutatum in VI, LMNO. &c. mals-
 æghandenum III mark fore lytit oc VI
 mark til thræskiptis fore saramalit (NO.
 &c. saaret) æn &c.
 6) 56. Xa. &c. add. för såremålit.
 7) BC. &c. sic. vel enkanneliga. A. &c. en-
 kallika. DE. &c. eenskyllt.
 8) P. om. malsæghandenum.
 9) PR. &c. vm. M. add. ey.
 10) LM. 106. om. twæggianna manna.

VI.

Hogger¹¹) man (¹²hand (¹³aff manne eller foot,¹⁴) (¹⁵swa at han wardher lytter aff, æn tho at han thorff eig¹⁶) stylto¹⁷) widher, bôte nio marker til thræskiptis¹⁸) (¹⁹ok thre marker fore lytit, æn²⁰) witne²¹) æra til, eller wæri sik²²) (²³som för war²⁴) sakt.²⁵) §. 1. (²⁶Wardha ok²⁷) finger²⁸) hoggin, (²⁹swa at the krumpna in³⁰) a³¹) (³²loffwa, eller³³) wardher lidhstarkt,³⁴) wari³⁵) sama³⁶) boot.³⁷) Wardher³⁸) man³⁹) hoggin i⁴⁰) hand, (⁴¹swa at han⁴²) giter eig mathburghit⁴³) sik, eller⁴⁴) i foot, (⁴⁵swa at han⁴⁶) giter eig gangit vtan stylto, bôte XVIII. marker⁴⁷) til thræskiptis⁴⁸) (⁴⁹ok siæx

VI, cfr. BjR. 14: 1, 11.

- 11) Loco verborum *Hogger* — *lytter aff*, ex BjR. 14: 11. insipienter transscriptorum, legendum est: *Wardher man hoggin i hand, swa at han wardher lytter aff, eller i foot, æn tho &c.*; cfr. §. 1; de abscissis vero manibus pedibusque dicitur in cap. 3.
- 12) D. &c. *annan .j. hand eller &c. Xa. i hand manne, eller i foot &c.*
- 13) CHIKXa. &c. a. LM. 106. *eller ffoth a (M. 106. aff) androm, oc (M. sua at han) wardher lytter, oc tho swa at han thorff &c.*
- 14) N. om. *foot.*
- 15) BCDEKNOPQR. &c. oc (C. *eller*) *wardher swa lyth (ENOPQR. 43. lytther; PR. add. aff; D. &c. wardher lyt. tho swa) at han thorff &c.*
- 16) P. &c. om. *eig.*
- 17) 56. Xa. &c. add. *eller krychio.*
- 18) LM. &c. add. *fore saramalit. NO. &c. add. for saarit.*
- 19) E. om. *ok thre marker.*
- 20) R. &c. vm. ELMNOPRXa. &c. add. *tuegia manna.*
- 21) C. 34. *witnen.*
- 22) LMNO. &c. add. *medh siæx mannom.*
- 23) LM. &c. om. *som — sakt.*
- 24) CBDEIKNOPQR. &c. *ær.*
- 25) PR. &c. add. *medh VI mannom.*
- 26) LM. *Nu kugger man j (M. tw) finger swa &c. 106. nw warder man huggin i fingre swa &c.*
- 27) BCEKPQR. &c. om. *ok.*
- 28) E. add. *krumpna.*
- 29) D. *swat. the &c.*
- 30) E. 23. *innan.*
- 31) 20. X. &c. *j.*
- 32) ELMNO. &c. *lofuan. 30. næffwan. 35. Duobus foliis deperditis sequentia desunt, usque ad finem cap. 1 SVd.*
- 33) EK. &c. *oc.*
- 34) BPR. &c. sic. D. *lidh stargt. E. &c. lidh starker. NO. 43. lidastarkt. LM. lidha starker, in L. rec. man. mut. in lidha straker. AHIX. &c. lidh strak. K. lidh starkt. Xa. Lidh strang vel star. CQ. sidhstarkt.*
- 35) E. &c. add. *j.*
- 36) DELM. &c. *samu.*
- 37) DLMNO. &c. *lagh.*
- 38) LMNO. &c. add. *oc.*
- 39) BCDEKPQR. &c. add. *oc.*
- 40) C. &c. *a.*
- 41) D. *swat han &c.*
- 42) BKPQR. &c. *man.*
- 43) BCDEHIKLMNOPQR. &c. sic, vel *maathborgith. AX. &c. mathbyrgkit.*
- 44) BCDEKLMNOPQRX. &c. sic. *AHI. &c. om. eller.*
- 45) D. *swat han &c.*
- 46) BL. 72. om. *han.*
- 47) NO. &c. add. *for saaret.*
- 48) LM. &c. add. *fore saramalit. PR. &c. add. for saaret. Xa. add. fore Såren.*

mærker fore lytit, æn⁶⁰) til æra twæggi⁵¹) manna witne, ella wæri sik⁵²)
(⁵³mædh siæx mannum.

VII.⁵⁴)

Nw⁵⁵) wardher man huggin fallom sarum, ther eig komber affhug i, ok⁵⁶)
wardher huggin eller stungen i holl,⁵⁷) bryst ella arm,⁵⁸) owan ella nidhan,
ella⁵⁹) laarbeen (⁶⁰ella lægbeen, (⁶¹swa at⁶²) sunder ganger ok spiælka⁶³)
thorff, (⁶⁴ok beenlösning komber i, böte tiughu mærker til thræskiptis (⁶⁵mals-
æghandenum, konungenum ok stadhenum, æn til æru twæggi manna witne,
ella wæri sik som för ær sakt. Sama⁶⁶) lagh wari vm kinbeen ella⁶⁷) huwdh
manz, (⁶⁸ella hwar⁶⁹) fulsære komber i.⁷⁰)

VIII.¹)

Nw (²kan man wardha huggin i been, rygh ella³) arm⁴) eller⁵) huwdh,⁶)
(⁷swa at han⁸) wardher⁹) krumpen ella¹⁰) lamber ella lytter,¹¹) wari tha

VII, cfr. MELL. SVI. 5; BjR. 14: 3. VIII = MELL. SVI. 6.

49) D. om. ok — lytit.

50) R. &c. vm.

51) E. add. godha.

52) NO. add. som för ær sagth.

53) E. saltum facit ad verba som förra ær sakt &c., in fine capitis proxime sequentis; cfr. not. 54 sequentem.

54) E. maxima parte huius capitis omissa, connectit ultimas eius lineas cum capite proxime antecedente. Cfr. not. 53 præcedentem. 60. 88. invertunt ordinem huius capitis ac proxime sequentis.

55) BCKPQR. &c. om. Nw — eig.

56) BCDKLMNOPQR. &c. om. ok.

57) BLMPRXa. &c. sic. CDKN. &c. hul. O QX. &c. hull. AHL. höll.

58) 46. Xa. &c. armben.

59) BCKPQR. &c. om. ella. LMNO. &c. add. j. D. add. j. laar.

60) Q. om. ella. BPR. &c. om. ella lægbeen.

61) D. swat sunder &c. N. 43. oc swnder &c.

62) BCKPQR. &c. add. thet.

63) 30. Xa. &c. spiælla. R. &c. spalka.

64) BCKPQR. &c. eller. LM. 106. om. ok — i.

65) BDLMPR. &c. om. malsæghandenum — stadhenum.

66) BCEKLMNOPQR. &c. Samu. D. Sami.

67) M. &c. oc.

68) LM. 106. om. ella — i.

69) Q. &c. add. som.

70) I. &c. om. i.

1) 43. invertit ordinem huius capitis ac proxime sequentis.

2) BCKLMNOPQR. &c. warther man huggen &c.

3) BCDKLMNOPQR. &c. om. ella.

4) BDKLMNOPQR. &c. add. kinben. C. &c. add. eltr kinben. E. &c. add. eller j kinben.

5) C. add. ok.

6) Xa. add. Kinbeen. 36. add. ælter kinben.

7) D. swat han &c.

8) CK. &c. om. han.

9) ENO. &c. add. ther af.

10) BCDKLMNOPQRX. &c. om. ella.

11) LM. &c. add. aff.

lytes boot siæx marker, (¹²ok thet¹³) taki saradhulin.¹⁴) Wardher han eig (¹⁵lytter, krumpen ella lamber, tha¹⁶) fylghe engin¹⁷) lytes boot.

IX.

Nw wardher man huggen kötsaar (¹⁸eller slaghin bla ella blodhugher, som eig komber fulsære i, eller¹⁹) slaghen fulla skeno, at²⁰) ey komber beenlösning i, (²¹wardher witnadher til mædh twem mannum,²²) böte tolf marker til thræskiptis, (²³ella wæri sik mædh siæx mannum. (²⁴Um wiikbeen²⁴) wari sama²⁶) lagh, vtan²⁷) aramber bæres (²⁸ther aff i fætlvm.²⁹) Thet (³⁰skulu godhe mæn sea hwat thet ær fulsære eller eig.³¹) §. 1. Wardher man ok³²) til blodz³³) slagin ella huggen i huwdh,³⁴) at³⁵) eig komber i ænlite,³⁶) (³⁷ær³⁸) lytet (³⁹swa at thet hyl (⁴⁰badhe hatter ok huwa,⁴¹) böte tolf marker til thræskiptis æn⁴²) til æru⁴³) twæggia manna witne, eller wæri sik (⁴⁴som för ær sakt.

IX: pr., cfr. BjR. 14: 3.

12) B. &c. om. ok. ELMNO. &c. om. ok — saradhulin.	26) BCEKPQR. &c. samu. D. sami.
13) D. 27. them.	27) D. &c. add. at.
14) BCDEKQX. &c. sarathulin. PR. &c. saartholin.	28) BCKPQR. &c. aff thy ii &c.
15) LM. 106. krompin fölghe &c.	29) CDEKXa. &c. fætlom. 23. 39. Xa. fætlrom. 40. Xa. &c. fætzlom. DENO. &c. add. oc.
16) CDENO. &c. om. tha.	30) D. skudhi godhe men. huat &c.
17) E. enghon. N. engom.	31) 100. add. warder man slaghin mindre sdår eller skurin än nu är sagt att thet synes blått och blodigt, thå böte tre mark til treskiptes.
18) CKLMPQR. &c. om. eller. B. 80. om. eller slaghin.	32) ELM. &c. om. ok.
19) DEMNO. &c. add. wardher. L. wardher, ut videtur, additum est, at, hac voce extrita, rec. man. eius loco scriptum est kwgen.	33) BCEKLMNOPQ. &c. sic. DR. &c. blodh. AHIX. &c. blodha.
20) HI. &c. ok. BCEKLMNOPQR. &c. som.	34) LMNO. &c. add. swa.
21) D. &c. oc æra tweggia mannæ witne till. böte &c. LM. &c. böte (M. &c. böte) XII mark til thræskiptis, æn til æro tweggia manna witne (pro wardher — thræskiptis).	35) D. &c. oc. PR. &c. add. thet.
22) CKQ. 42. witnom.	36) DIPX. &c. anlite. E. anthlete.
23) M. om. ella — eller eig.	37) BCDEKNOPQR. &c. om. ær lytet. LM. 106. oc giter thet holt hatter eller hufwa &c.
24) 46. Xa. &c. Arm och been wari j samma lagham. L. 106. om. Um — eller eig.	38) 99. X. add. thett.
25) CDEKQRXa. &c. wigben. 80. 92. Rygbeen.	39) D. swat. thet &c.
	40) D. &c. hatter eller hufwæ.
	41) C. hufuer. Q. luffwa.
	42) R. &c. vm.
	43) BC. &c. sic. A. aru.

X.

107 Nw (⁴⁵kan man wardha (⁴⁶huggen ella hambladher,⁴⁷) (⁴⁸swa at han ær eig föör til radzstuw koma⁴⁹) (⁵⁰sik at kæra, tha skal foghaten, borghamæstara⁵¹) ok radhmæn⁵²) fyura mæn næmpna (⁵³hans saar at⁵⁴) se ok pröffwa,⁵⁵) swa⁵⁶) som the⁵⁷) (⁵⁸wilia (⁵⁹thet mædh sinum⁶⁰) edhe⁶¹) halda,⁶²) ok⁶³) (⁶⁴foghaten,⁶⁵) borghamæstara (⁶⁶ok radhmæn taki⁶⁷) ther böter æpter.⁶⁸)

XI.

Hwilken¹) som²) fiura framtænder slaar³) v⁴) manne⁵) owan ella nidhan, böte fore hwaria therra⁶) thre marker fore lytet saradhulenum,⁷) ok nio marker til threskiptis (⁸fore saramalit⁹) (¹⁰malsæghandanum, konungenum ok

X, cfr. MELL. SVI. 11.

XI, cfr. BjR. 14: 2.

- 44) LMNO. &c. medh VI mannom.
 45) BCKPQR. &c. warther man huggen &c.
 46) Xa. slaghin eller hambrader.
 47) M. &c. hambrader.
 48) EM. &c. om. swa. D. swat han &c.
 49) D. add. oc.
 50) ELMNO. &c. ok sik hera.
 51) LM. &c. om. borghamæstara.
 52) E. raadh.
 53) DE. &c. som hans saar sculu (E. add. skudha oc) see &c. LM. &c. til hans som hans akomo skulu see &c. NO. 43. till hans som hans saar skulo skadæ (O. 43. skuda) see &c.
 54) Xa. add. skodha.
 55) L. &c. skodha.
 56) E. &c. om. swa.
 57) O. om. the.
 58) 37. sidhan wilia swæria, swa sculu the witna Oc æptir therra withnom ta takj malseghanden konugen oc Staden bööter.
 59) BCKPQR. &c. om. thet. 28. sidhan swæriæ ta taghe malsighiænden konungen oc stadhen böter.
 60) E. thera.
 61) BCKQR. &c. add. at.
 62) LM. 106. behalda.
 63) LM. &c. om. ok.
 64) E. &c. ther epter taki fogatten oc bor-

- ghamestæra böter. LMNO. &c. æpter thera sægn oc witnom take foghotin oc borghomestara böter.
 65) CDPR. &c. add. ok.
 66) D. &c. om. ok radhmæn.
 67) CBKQR. &c. takin.
 68) PR. &c. add. thera sæghn ok vitkne (R. &c. vitnom). 46. Xa. &c. add. ty hans brott äru til.
 1) BCKPQ. &c. Hwar. R. Hwa. E. &c. add. man. LMNO. &c. Nw slaar man bort w manne (NO. 43. adrom) fyra framtender ofwan &c.
 2) D. 51. om. som.
 3) B. 34. slaa.
 4) 46. Xa. &c. add. hööse.
 5) E. adhrum. 44. Xa. &c. mandz munne. 23. &c. munne. 33. manz höse.
 6) 21. &c. tan.
 7) BCDKQ. &c. saratholanum. PR. &c. saratholanom. 26. 39. X. saratvlenom. ELM NO. &c. om. h. v. 23. 93. ok sar ökan.
 8) CKQ. &c. om. fore saramalit. BPR. &c. om. fore — stadhenum. 28. om. fore — siæx marker til threskiptis (cap. 12).
 9) D. 36. saramalen.
 10) D. &c. om. malsæghandanum — stadhenum. LM. 106. om. malsæghandanum — stadhenum ok.

stadhenum; (¹¹ok fore hwaria (¹²andra (¹³tan böte nio marker fore saramalet¹⁴) til thræskiptis (¹⁵malsæghandenum, konungenum ok stadhenum, ok enkte fore lytet.

XII.

Hwar som annan¹⁶) slaar pust ella dragher¹⁷) i haar, böte siæx marker til thræskiptis.¹⁸) (¹⁹Dragher han²⁰) swærdh,²¹) böte²²) siæx marker (²³til thræskiptis æn (²⁴ther æru witne til.²⁵) (²⁶Orkar han eig botum, gange²⁷) ginom hand hans. Gör han ther saar²⁸) mædher,²⁹) böte³⁰) æpter³¹) (³²saramalum;³³) vtan³⁴) fore pust ok³⁵) (³⁶hardragh, wardhe slaghen widher³⁷) stokken.³⁸)

XII, cfr. BjR. 14: 13.

- 11) ENO. &c. om. ok — stadhenum.
 12) LM. 106. the andra tan som han bort w honom slar, böte &c.
 13) BCKPQR. &c. om. tan böte.
 14) D. saramalen. CBKQXa. &c. saratholet. RP. &c. saartholit.
 15) BCDKLM PQR. &c. om. malsæghandenum — stadhenum.
 16) BCKPQR. &c. om. annan.
 17) BCKPQRXa. &c. hardragher.
 18) HI. &c. add. æn ther æru witne til. 46. Xa. &c. add. æn withne ære til.
 19) M. Dragin kniff eller swærdh &c.
 20) NO. 43. man. CKQ. &c. add. kniff. BD ELNOPRX. &c. add. kniiff eller.
 21) Q. add. eller annat wapn. D. add. a han. LMNO. &c. add. at androm. 46. &c. add. eller kniff, æn tha atk han gör ther med ey schada. Xa. add. æn tho &c. ut 46. 89. add. eller stickametz.
 22) E. &c. add. oc.
 23) BCHIKPQR. &c. om. til thræskiptis.
 24) LMNO. &c. til æro tveggia manna mitne, eller væri sik medh siæx mannom, Orkar &c.
 25) I. om. til. D. add. eller væri sik. som för ær sakt. P. add. ælla væri sigh medh

- VI mannom. R. &c. add. tveggia manna. Ælla &c. ut P.
 26) Sequentia verba hoc ordine legantur: gör han — saramalum. Orkar — hand hans, vtan fore pust &c.
 27) LMNOPQRXa. &c. add. knifvær. 46. &c. add. tha kniff eller swärd. Xa. add. Kniff eller Swärd.
 28) LMNO. &c. add. eller draap.
 29) BCDEKLMNOPQRX. &c. medh. PR. &c. add. ælla drap.
 30) BCDEKPQR. &c. rettis.
 31) NO. 43. add. ty som akoman ær, oc ep-tir.
 32) D. thy. the æra till. vtan &c. LM. &c. thy akoman ær, Orkar han ey botum fore pmst &c.
 33) P. add. æpther thy akomma ær. R. &c. add. ælla æpter &c. ut P.
 34) 28. &c. forma han ey böta.
 35) BKLMPQR. &c. eller.
 36) R. &c. hardraghan vari slaghin &c.
 37) B. til. EKLMLNOPQR. &c. a.
 38) EKLNOPQR. &c. stokkanum. 58. &c. stvpona. NOX. &c. add. æn (60. X. &c. om) han orkar ey botom.

XIII.³⁹⁾

Nw kastar nokor⁴⁰⁾ i gardh annars⁴¹⁾ mædh (⁴²wredz hænde⁴³⁾ steen⁴⁴⁾ ella⁴⁵⁾ stang ella annat nokot,⁴⁶⁾ (⁴⁷ok (⁴⁸kom skilnadher eig för therra mællen, ok⁴⁹⁾ taker tho⁵⁰⁾ engin, (⁵¹böte tolf marker til thræskiptis.⁵²⁾ Koma ther (⁵³saramaal i,⁵⁴⁾ wari tha⁵⁵⁾ boot halffwo (⁵⁶större sön annur boot.

XIII.

Kastar man¹⁾ annan (²vt aff norrabro³⁾ (⁴ella sudhra⁵⁾ vt i strömen mædh (⁶wredz hænde, böte XL. marker;⁷⁾ (⁸ganger⁹⁾ (¹⁰liiffs wadhe a,¹¹⁾ ok wardher (¹²mædh witnum tilbunden¹³⁾ ok bar¹⁴⁾ a taken, gange¹⁵⁾ liiff fore liiff. (¹⁶Komber han vndan ok biudher sidhan¹⁷⁾ böter,¹⁸⁾ böte æpter drapum¹⁹⁾

XIII, cfr. BjR. 14: 14.

XIII, cfr. BjR. 13: 1.

39) 88. Hoc caput omissum in inferiori margine add. scriba.

40) BCDKQPR. &c. man. LM. 106. add. man.

41) A. Litt. r rec. man. mutata est in n. LM. &c. add. manz.

42) NO. &c. wredz hand. BCKPQR. &c. wredz merke. LM. &c. wredz vilia.

43) BCDKLMNOPQRX. &c. sic. AHI. 45. add. ella, at in A. h. v. lineola est inducta. E. add. eller ey.

44) LMNOPR. &c. add. stok.

45) BDLMR. &c. om. ella.

46) NO. &c. add. kuat thet helst er.

47) NO. 43. at (O. 43. en) tho at engen &c. (vide not. 48 sequentem). LM. &c. böte XII mark til thræskiptis oc (M. en) tho at thet take (M. tager) engin, oc tho at engin skilnadher hafwer för warit thera mellan, Koma &c.

48) DENO. &c. engin skilnadher kom för theræ mellom.

49) D. &c. om. ok.

50) C. thet.

51) D. eller scadha gör. böte tho tolf &c.

52) 46. Xa. &c. add. än withne äre til.

53) LMNO. &c. saar aff wari &c. 46. &c. j och någor schada, antinge såår eller annath, warj &c.

54) B. &c. om. i. C. 27. nti. I. oc. D. add. eller nokor skadhi. 37. add. af ty kaste.

55) 99. X. om. tha. BCDKLMQPR. &c. the. 56) D. mere. eller annor boot.

1) E. nokor.

2) LMNO. &c. medh wredzhand, vth j strömin aff norra bro eller sudher bro, (NO. sydre, om. bro) eller j kwat köpstadh thet er helst (NO. 43. köpstæði thet er eller timar) j swerike böte &c.

3) B. nörrebro.

4) C. medh vilia ok sythra &c.

5) BDK. &c. sythro. EKQ. &c. add. bro.

6) E. wredhe böte &c.

7) DLMNOPR. &c. add. till thræskiptis.

8) 36. Xa. liuter (Xa. add. han) bana af oc æra vitne til. 23. &c. mister han liiff sith ok vardher thet (92. 93. konom) medh &c. LMNO. &c. Nu kan han mista liiff sith, gifwi tha liiff fore liiff, then som han vthkastadhe, en han wardher medh witnom takin widher ferska gorning, Komber &c.

9) D. &c. add. ther.

10) EXa. &c. thet a liiff oc &c.

11) P. &c. aff.

12) D. ther till wnnen. oc &c. E. 51. han bar ok (51. om. ok) a takin medh witnum. gifui liiff &c.

13) PR. &c. til wnnen.

14) BCKPQR. &c. add. oc.

15) D. &c. gifui.

16) 36. om. Komber -- taka.

17) LM. &c. om. sidhan.

vm²⁰) malsæghanden wil (²¹widher botum taka.²²) Skiuter ok²³) annar²⁴) annan vt²⁵) aff bodha bro²⁶) ella²⁷) gardz bro²⁸) mædh wredz hænde,²⁹) böte tiughu marker;³⁰) (³¹komber³²) liiffs wadhe³³) i,³⁴) (³⁵wari³⁶) boot³⁷) som (³⁸för ær³⁹) sakt. (⁴⁰Ok thæssa XL marker ok⁴¹) tiughu marker skulu ganga til thræskiptis (⁴²malsæghandanum, konungenum ok stadhenum.⁴³) (⁴⁴Nw orkar han eig botum.⁴⁵)

XV.

Nw (⁴⁶kunno mæn saman koma mædh wredz wærkum, faar annar⁴⁷) dödh aff⁴⁸) ok annar⁴⁹) saar, ther ær (⁵⁰dödher gilder ok saar ogilt.⁵¹) Liiffwa the⁵²) badhe,⁵³) wari⁵⁴) hwar⁵⁵) gilder (⁵⁶at sarum sinum, ok böte⁵⁷) (⁵⁸som lagh⁵⁹) sighia.⁶⁰)

XV = MELL. SVI. 13.

- 18) DLMNO. &c. add. fore sik.
 19) 23. &c. drapmalum. E. &c. thy som j drapmala balkenum sigz. LMNO. &c. thy (NO. &c. add. som) j drapamalum sakt ær. Xa. thet i Dräpamålum sigz.
 20) NO. 43. ther som sigs. æn.
 21) PR. &c. bötir taka.
 22) O. rubris litteris add. capitulo VI.
 23) DELMNO. &c. om. ok.
 24) BCKLMNOPQR. &c. man. DE. &c. nokor.
 25) BDEPQR. &c. om. vt. 23. &c. add. j syon.
 26) 55. &c. batabro.
 27) LM. &c. add. vth aff.
 28) 46. Xa. add. eller andre bro. 51. add. i Strömen.
 29) LMNO. &c. wredzhand. E. wredke. 56. &c. add. i Sijon.
 30) DLMNOPR. &c. add. till thræskiptis.
 31) 27. misther man liiff böthe sum &c.
 32) DELMNO. &c. add. ther.
 33) 30. 37. liiffs nödk.
 34) ELMNO. &c. innan.
 35) CDEQ. &c. böte. LMNO. &c. gifwi liiff fore liiff (pro wari — sakt).
 36) Q. add. tha.
 37) DEQ. &c. om. boot.
 38) 28. 37. six ij drapmalum.
 39) C. war.
 40) E. om. Ok. NO. &c. om. Ok — stadhenum. D. om. Ok — Nw. LM. &c. om. Ok — botum.
 41) E. &c. add. thessa.
 42) CKQ. &c. en trithiung malseghanda annan kununge ok trithia stathenom. BPR. &c. om. malsæghandanum — botum.
 43) 46. Xa. &c. add. komma (Xa. Komber) ther saramål j, warj booth halffwa högre.
 44) Xa. om. Nw. CEX. &c. om. Nw — botum.
 45) 50. add. thå gånge som förra skils. 73. 79. add. wari lagh som sagtt ähr.
 46) BCDKLMNOPQR. &c. koma men saman medh &c.
 47) LMNO. &c. add. thera.
 48) ENO. &c. om. aff. DL. &c. add. adhrom.
 49) BCDEHIKLMNOPQR. &c. sic. AX. &c. add. faar.
 50) LMNO. &c. then dödke gilder oc then sare ogildir.
 51) CKQ. &c. ogild. DEPR. &c. ogilder.
 52) CKQ. &c. om. the.
 53) C. 34. bathen.
 54) E. &c. add. tha.
 55) DNO. &c. add. thera.
 56) M. 36. a. EXa. &c. eptir sinne a komo (Xa. sinum Akomum) j sarom oc &c.

XVI.

Nw wardher man hoggen howth saar,¹⁾ hulsaar²⁾ ella (<sup>3)hwaria handa saar thet hælst ær⁴⁾ som man maa dödh aff faa,⁵⁾ tha skal then⁶⁾ som gærningena⁷⁾ giordhe,⁸⁾ til⁹⁾ nat ok aar ær vte æpter thet¹⁰⁾ gærninggen war giordh,¹¹⁾ (^{12)saarum waardha. §. 1. Nw wardher man sarghadher¹³⁾ ella sla-}
 108 ghin, ok then (<sup>14)komber¹⁵⁾ som¹⁶⁾ thet giordhe, ok bötir¹⁷⁾ (<sup>18)widher malsæghanden,¹⁹⁾ konungen²⁰⁾ ok stadhen, (<sup>21)tha ær han²²⁾ saklöös. Döör han²³⁾ aff them²⁴⁾ sarum sidhan²⁵⁾ bötir æra²⁶⁾ vtgiffna, ok för æn vte ær nat ok aar (<sup>27)æpter²⁸⁾ at²⁹⁾ gærninggen³⁰⁾ war giordh,³¹⁾ tha agher³²⁾ (<sup>33)malsæghanden eig liiff hans³⁴⁾ taka,³⁵⁾ (<sup>36)vtan³⁷⁾ (^{38)lagha bötir taka³⁹⁾ fore man-}
 drapit,⁴⁰⁾ (^{41)ok stande thet först i botum som⁴²⁾ (^{43)vp ær burit;⁴⁴⁾ sidhan}}</sup></sup></sup></sup></sup></sup></sup>

XVI = MELL. SVI. 15.

57) BCEKNOPQR. &c. böten. NO. 43. add. baðe epter ty akoman ær oc epter thy.	19) M. add. oc.
58) LM. 106. æpter thy (M. add. som) akoman ær.	20) L. 106. om. konungen.
59) BCKPQR. &c. add. til.	21) ELMNO. &c. vari saklöös.
60) BC DKPQRXa. &c. add. hvar eptir thy (52. Xa. &c. add. som) akoman er (DXa. &c. add. till).	22) D. add. for konungenom oc stadhenom.
1) D. &c. add. eller.	23) LMNO. &c. then man.
2) CLM. &c. om. hulsaar.	24) E. the. DE. &c. add. samu.
3) DELMNO. &c. huat sarum (E. sare; LM NO. &c. saar) thet &c.	25) D. add. tha. E. &c. add. eptir at. NO. 43. add. the.
4) D. æra. LM. 106. add. swa.	26) E. add. wthfestna oc. 87. Xa. add. fäste och.
5) DELMNO. &c. lyutæ.	27) LM. &c. om. æpter — giordh.
6) BCKPQR. &c. han.	28) NO. &c. add. thet.
7) 46. Xa. &c. schadan.	29) BC DKPQR. &c. thet.
8) DELMNO. &c. add. warna (NO. 51. warna) them samu (ELMNO. &c. om. samu) sarom. (LM. 106. sara) thet.	30) I. om. gærninggen.
9) PR. &c. add. thes. BCKNOQ. &c. add. at.	31) DE. &c. gör.
10) EMNO. &c. add. at. D. add. the.	32) LM. &c. ma.
11) BC DKQ. &c. gör.	33) 46. Xa. &c. han ey liiff mista, wtan &c.
12) DELMNO. &c. om. saarum waardha; ofr. not. 8 supra.	34) LM. &c. aff honom.
13) LM. &c. huggin.	35) 100. add. eller hempnas.
14) LM. &c. som thet giort hafwer, böter thet widher &c.	36) C. om. vtan — taka.
15) B. 80. add. fram. D. add. till.	37) E. &c. add. han scal.
16) B. &c. om. som.	38) DLO. &c. taki lagha böter fore &c.
17) BKR. &c. böte.	39) BNPR. &c. om. taka. 28. &c. kræffvis. 46. &c. tagis aff honom.
18) E. malseghanda komung oc stadhenom.	40) DELMNOPR. &c. drapit.
	41) LM. 106. om. ok — kræffvias thet.
	42) BCKPQR. &c. add. för.
	43) Q. ær nppburit. BCKPR. &c. war vpburith.
	44) C. &c. add. ok.

skal mædk laghum kræffvias thet⁴⁵) ater staa⁴⁶) ok⁴⁷) foghaten⁴⁸) ok sta-
dhin⁴⁹) lite⁵⁰) aat thøem botum⁵¹) the hauffwa⁵²) vpburit⁵³) ok⁵⁴) ther ökis
eig ther⁵⁵) boot⁵⁶) ok⁵⁷) (⁵⁸ther skal a koma tolf manna næmpd⁵⁹) hwat
han do⁶⁰) aff them samu⁶¹) sarum eller⁶²) eig. (⁶³Nw orkar han eig bo-
tum.⁶⁴)

XVII.

Slaar¹) man sit egbit hion (²til (³godhra thinga ok dyghd,⁴) (⁵ok (⁶komber
eig saarnadher i, (⁷eller wardher blaa ella blodhugher, wari ogilt. Kom-
ber⁸) saramaal⁹) (¹⁰i,¹¹) blodhwite ella blanadher, böte¹²) æpter thy¹³)
(¹⁴sarin æra.

XVIII.

Alt thet¹⁵) foghatenum, borghamæstarum,¹⁶) radhmannum ok¹⁷) stadzins

XVII, *cfr. BjR. 17.*

45) BCDKLMNOPQR. &c. add. som.

46) D. &c. stander.

47) BELM. &c. om. ok.

48) 36. Xa. &c. konungen.

49) NO. 43. add. the.

50) BCKPQR. &c. liten.

51) DELMNO. &c. add. som.

52) 56. X. &c. add. för.

53) BDKPQR. &c. wptaghit. LM. &c. fangit.

54) D. &c. om. ok.

55) NO. &c. add. rettir eller.

56) EXa. 51. retther. ELMNO. &c. add. mee-
ra.

57) D. &c. om. ok. I. vtan.

58) LMNO. &c. thot skulu XII (M. X) men
mita hwat &c.

59) Xa. add. at pröfwa. 56. &c. ock pröffua.

60) ENO. &c. bleff dödhir.

61) BCKL. &c. sama. MNOQXa. &c. om. h. v.

62) NO. 48. add. oc.

63) ELMX. &c. om. Nw — botum.

64) 50. add. thå gänge som förra skyls. 73.
add. wari lagh som för ähr sagdt.

1) PR. Slaa. LMNO. &c. Nw slaar.

2) 28. &c. fore theræ broth oc koma &c.

3) 87. Xa. goda (Xa. godhom) tingom, eller
för brut sijnn skälige.

4) PR. &c. dygder. 56. &c. add. eller för
brutt sijn skiällige.

5) LMNO. &c. wari ogiilt vtan ther kome
saramal j, blanadh eller blodhwite tha
böte æpter thy akoman ær til.

6) D. koma ther ey saar innan. oc war-
dher ey blaat eller blodkugt &c. E. ko-
ma ther saramaal wthi. blath eller blo-
dukt böte epter thy akoman ær Koma
ther ey saramaal wthi blanadher eller
blodhwite wari ogilt.

7) BCKPQR. &c. oc warther ey bla &c.

8) D. Koma ther.

9) BCKPQR. &c. sarnather.

10) D. &c. innan. PR. &c. varder blaa æl-
la blodoghtr böte &c.

11) I. add. eller.

12) BC. &c. sic. A. bote. D. &c. add. tha.

13) P. 56. om. thy. Q. &c. add. som.

14) D. 36. the. Xa. åkoman ær.

15) LMNO. &c. add. som.

scriwara¹⁶) görs i drapum (¹⁷ella²⁰) saramalum,²¹) wari²²) (²³alt i twæböte.²⁴) §. 1. (²⁵The mæn som (²⁶foghatin ella²⁷) radhmæn²⁸) vm byyn²⁹) sæda (³⁰epter stadzins ærandum,³¹) thet³²) som³³) them görs, ligge³⁴) i (³⁵sama botum. (³⁶Vm (³⁷husins swena ok³⁸) stadzins³⁹) wari (⁴⁰samu lagh.⁴¹)

XIX.⁴²)

Nw gör owormaghi fulsære,⁴³) then som mera ær æn siu⁴⁴) ara⁴⁵) ok minne søn XV,⁴⁶) böte thre marker fore lyte⁴⁷) (⁴⁸ok siæx⁴⁹) marker fore saramalit⁵⁰) (⁵¹malsæghandenum⁵²) enskylt. Gör han minne aakomo, som ær blanadhør eller⁵³) blotwite, böte⁵⁴) siæx marker malsæghandenum.⁵⁵) Gör

XIX = MELL. SVL 17.

- 16) EQ. borghamestara. CELNOQ. &c. add. ok. M. &c. add. eller.
 17) BDEKLMNOPQR. &c. eller.
 18) 89. add. stadzens svenom eller nårdmannom.
 19) Xa. Sårum eller Blodhvite (pro ella saramalum).
 20) R. &c. add. i.
 21) BCKPQR. &c. sarum. 46. &c. add. eller blodwithe.
 22) LMNO. &c. thet ær.
 23) DPR. &c. om. alt. BCKQ. &c. om. alt i.
 24) NO. 43. add. epter ty (43. add. att) akoman ær.
 25) BCKPQR. &c. then man.
 26) Xa. Rådhet vm &c.
 27) DELMNOXa. &c. oc.
 28) ELMNOXa. &c. borghamestara.
 29) DELMNO. &c. stadhen.
 30) D. vm nokor stadzens ærende. wari j. samu botum.
 31) E. &c. add. alt.
 32) LMNO. &c. hvat.
 33) BEKLMNOPR. &c. om. som.
 34) LMNO. &c. add. alt.
 35) BPR. &c. samu laghum oc botum. EL MNO. &c. tweböte. Um &c.
 36) 27. ok sua stadzens suena vm them noth misfförmis tha the ath tolkum tingum wardha sende.
 37) BPR. &c. stadzens swena wari &c.
 38) LM. &c. eller.
 39) NO. &c. add. swenæ.
 40) BCDEKLMNOPQR. &c. sic. AHIX. &c. i sama laghum.
 41) D. add. tha the vm stadzens ærende wardha sende. 36. Xa. add. tha the sendes epter (Xa. i) thylikum ærandum. Xa. add. som för är sagt.
 42) 69. habet hoc caput post cap. in textu 21.
 43) E. sic. ABCDHIKLMNOPQRX. &c. add. ella (LM. 106. oc) blotwite. Cfr. MELL. SVL 17: pr.
 44) 57. sex.
 45) 23. &c. add. gamal.
 46) CELMNOQ. &c. add. ara.
 47) ENOXa. &c. add. vm thet kombir ther j. D. add. vm thet kan j. koma. 29. add. æn lythe ther j ær.
 48) 58. &c. mälzægande enskylt och sex mark för sarmällenn tiill treskiptes, (66. tueskiptes) gör &c.
 49) P. VII. 59. &c. tres.
 50) D. 51. saramalin. BEXa. &c. saratholith. PR. &c. saartholit. CQ. &c. sar. 23. 84. sar ökan. 39. 93. sarökan.
 51) 36. til thræskiptis Gör &c.
 52) LMNO. &c. oc thet take malsæghandin.
 53) CQ. 42. om. eller.
 54) LMNO. &c. add. tha.
 55) 46. &c. om. malsæghandenum. MLNO. &c. add. enskylt.

owermaghi saar⁶⁰) ella blotwite, (⁶⁷siu ara gamall eller yngre, wari⁶⁰) ogilt.⁶⁹)

XX.

All affhog ther¹) qwinno²) görs³) mædh wilia (⁴ok wredz hænde,⁵) (⁶bötis (⁷swa som manne⁸) giort ware, (⁹vta¹⁰) (¹¹spini kunne¹²) aff hoggas; hogs han aff, tha¹³) ligge i twæböte¹⁴) som¹⁵) tunga eller skap ware.¹⁶) Hoggas (¹⁷the aff badhe¹⁸) innan¹⁹) eno hogge, bötis²⁰) eig (²¹mera æn fore en.²²) (²³Hoggas the²⁴) aff at²⁵) (²⁶andro hogge, böte tha (²⁷fore badha²⁸) (²⁹som³⁰) edzörit³¹) ware. Orkar han eig botum, (³²gange liiff hans fore, swa som (³³tunga ella skap ware. §. 1. Nw³⁴) skær man³⁵) aff spina

XX, cfr. BjR. 14: 18.

56) NO. &c. add. <i>blanab. Xa. Fulldre Blånadh.</i>	15) LM. &c. add. <i>thet.</i>
57) 52. &c. 6. L. 106. <i>minna ær æn syu ara wari ogilt. M. minna æn sin ara gamol wari ogilt.</i>	16) DENO. &c. om. <i>ware.</i>
58) E. &c. add. <i>alt.</i>	17) BCKPQR. &c. om. <i>the.</i> LM. &c. <i>badhe spina aff j eno &c.</i>
59) 60. add. <i>Ty ath barn gör barna gierningh wthan fader eller moder eller then thett i wårnade hafuer næpfa thett medh rijsz för bruth sin, Och lara thett ath wackta siigh annatt sinne för tolckom saakom.</i>	18) PR. &c. add. <i>spina.</i>
1) PR. &c. om. <i>ther.</i> LMNO. &c. <i>som.</i>	19) BCDEKNOPQR. &c. <i>ii.</i>
2) BCDIKLMNOQR. &c. sic. AHPX. &c. <i>qwinnum.</i> E. &c. <i>quinna.</i>	20) ELMNO. &c. <i>böte.</i>
3) DLM. &c. <i>göras.</i>	21) E. &c. <i>thes mera. Hugs han af j adro &c.</i>
4) LM. &c. om. <i>ok wredz hænde.</i>	22) I. om. <i>en.</i> 23. &c. add. <i>spina.</i>
5) NO. 43. <i>medh wredze hand (O. 43. wredz hand).</i>	23) BCKPR. &c. <i>hugs aff &c.</i> DLMNO. &c. <i>Hugs (N. &c. kugger) han aff &c.</i> 46. Xa. &c. <i>huggis annan aff &c.</i>
6) CDQ. &c. <i>böte.</i> ENO. &c. <i>schulu bötas som thet manne &c.</i>	24) Q. &c. om. <i>the.</i>
7) LM. &c. <i>ther fore som thet manne &c.</i>	25) BCDEKOPQR. &c. <i>ii.</i>
8) D. <i>thet nokrum man.</i>	26) 27. <i>thuem kuggum.</i>
9) LM. &c. <i>Tho ligge spini j &c.</i>	27) E. <i>epter ezöreno fore them badha. Orkar &c.</i>
10) D. add. <i>ther.</i>	28) 23. &c. add. <i>spinæ.</i>
11) ENO. 43. <i>kugger man spina af henne. ligge han j &c.</i>	29) LMNO. &c. <i>them (NO. 43. add. swa) som han edzörit brrutit (M. &c. brutit) hadhe Orkar &c.</i>
12) D. &c. <i>kan.</i> Q. <i>quinno.</i>	30) DPR. &c. add. <i>thet.</i>
13) BCDEKOPQR. &c. om. <i>tha.</i> H. <i>the.</i>	31) CBKPQR. &c. <i>edzöre.</i>
14) DLM. &c. add. <i>swa.</i>	32) LMNO. &c. <i>miste liiff sith (NO. &c. add. som for ær sagt om trængo eller skaap) Skær &c.</i>
	33) DE. &c. <i>fore (E. &c. vm) tungo eller scap. Skær &c.</i>
	34) BCKPQR. &c. om. <i>Nw.</i>
	35) PR. &c. om. <i>man.</i>

mædh vilia ella³⁶) wredz wærkum³⁷) ok³⁸) staddo radhe,³⁹) gange tha⁴⁰) liiff hans⁴¹) fore ok (⁴²enga⁴³) bötir. Wardher han eig⁴⁴) fangadher⁴⁵) ella⁴⁶) witnadher til, nyte⁴⁷) lagh samu⁴⁸) som (⁴⁹för war⁵⁰) sakt⁵¹) (⁵²vm tungo ella⁵³) skap. Wardher ok⁵⁴) qwinno spini læstir⁵⁵) ok eig aff hoggin, böte tha (⁵⁶ther fore XL. marker. Ok⁵⁷) aff allum thæssum botum⁵⁸) taki halfft malsæghanden ok halft konungen ok stadhea.⁵⁹)

XXI.

Uardha¹) lukka badhe aff mö skurne, bötis²) ther fore tinghu marker;³) wardher annar,⁴) böte⁵) X⁶) marker,⁷) (⁸ok halffuo miana⁹) fore qwinno¹⁰) lukka; (¹¹ok (¹²taki (¹³malsæghanden en thridhiung, ok thet¹⁴) andra konun-

XXI, *cfr. BjR. 14: 18.*

36) DLMNO. &c. oc.

37) D. 39. *wrezhende. 23. &c. waldz werkom.*

38) E. &c. add. medh.

39) LMNO. &c. modhe.

40) DELM. &c. om. tha.

41) N. &c. om. hans.

42) NO. 43. *engen annor boott.*

43) BCDEKLMNORXa. &c. add. athra.

44) LMNO. &c. add. ther widhir.

45) BCDEKLMNOPQR. &c. fangen. BCKPQR. &c. add. wither.

46) NO. 43. *oc ey. D. &c. add. ther.*

47) BCDEKLMOPQ. &c. nyute. N. nöte. NO. &c. add. tha. LM. 106. add. tha the. E. add. the.

48) BCKNOQ. &c. sama. DLM. &c. om. h. v.

49) PR. &c. sakt ær vm &c.

50) B. om. war. CDKLMQ. &c. ær. ENO. æru.

51) ENO. &c. sagdh.

52) 30. &c. j edzöreno in XVI° capitulo aler oc j drapmala balkenom j 2° capitulo wardher &c.

53) BCDEKPOR. &c. oc. C. 42. add. vm.

54) E. &c. om. ok.

55) BCKPQR. &c. lestather.

56) ELMNO. &c. om. ther fore.

57) DELMNOPR. &c. om. Ok.

58) BCDEKLMNOPQRX. &c. sic. AHI. &c. om. botum.

59) 100. add. *Sargar quinna någhon man, td swari hen tolkom botom som man, och sökis hennes mälzman.*

1) E. &c. Nu wardha. 59. om. Uardha — eig botum.

2) LM. &c. böte.

3) ELMNO. &c. add. til threskiptis.

4) 74. &c. *Eenn thera. D. &c. add. aff skurin. ENO. &c. add. lukker aff (NO. &c. sic; E. as) skurin. LM. &c. add. thera aff skurin.*

5) BEKNOPQR. &c. bötes. LM. &c. add. tha. E. add. fore. NO. 43. add. för han.

6) 19. &c. XX.

7) DLMNO. &c. add. till thraskiptis.

8) LM. &c. *Böte halfwo &c. D. æn twөгgia manne witne æra till. eller wæri sik medh sæx mannom. Fore quinna lukke böte halfuo minne. Nu orkar &c.*

9) ENO. 43. add. scal bötas.

10) CKMQ. &c. qwinna.

11) ELM. &c. om. ok — stadhin.

12) P. om. taki. NO. &c. till treskiptis. *maalsegendenom. konungenom oc stadenom.*

13) 29. *halfft malseghanden ok halfft konongen &c.*

14) HI. om. thet. R. &c. than.

gen ok stadhin. (¹⁵Thetta skal (¹⁶bötas epter¹⁷) twæggi manna¹⁸) witnum, ella wærias¹⁹) mædh siex manna edhe.²⁰) (²¹Orkar han eig botum.²²) §. 1. 109 (²³Framledhis mærkjande,²⁴) at hwilken man²⁵) andrum²⁶) gör saar²⁷) som²⁸) eig komber affhog i,²⁹) ok orkar³⁰) eig botum, (³¹gange³²) hand hans³³) fore, vtan malsæghanden bidher³⁴) fore honum, ok³⁵) haffwer³⁶) eig tholika³⁷) gærning³⁸) förra giort; ok (³⁹gyri tho⁴⁰) fult konungenum ok stadhenum, epter thy (⁴¹the wilia (⁴²mædh honum göra ok han⁴³) kan⁴⁴) thera nadhe⁴⁵) ffaa.⁴⁶)

(¹Saramall mædh wadha (²haffwer (³flokka VIII.

I. U^m) man kan faa hogga annan a mote sinum wilia.

15) I. &c. Thet. 27. ther skal fjore thæg-gia manna edher gaa eller wærias &c.	36) E. add. tho.
16) ELMNO. &c. wihnas medh twem man-num oc wærias medh siex mannum.	37) K. thikkla.
17) B. &c. medh.	38) KQ. &c. gærninga.
18) L. om. manna.	39) BC. &c. göre. R. &c. gifwi. 36. tho le-te foghotans oc statzens nathe (pro gyri — ffaa).
19) CQ. &c. veri sik.	40) BCKPQR. &c. om. tho. EIX. &c. tha.
20) 33. Xa. &c. add. nw.	41) DE. &c. om. the — ok.
21) CEX. &c. om. Orkar — botum. LM. 106. om. quæ in hoc capite sequuntur.	42) 46. Xa. &c. nådd med honom göra, och han måg thera godh wilia til (Xa. om. til) nywtha.
22) A. Spatium duarum linearum scripturæ vacuum reliquit scriba. D. Sequitur spatium unius lineæ cum dimidia scripturæ vacuum. 50. add. Tå gånge som förra skils.	43) CKQ. &c. om. kan.
23) K. Samledhes. BCHIKNOPQR. multique recc. eodd. hic incipiunt novum caput. 64. om. quæ in hoc capite sequuntur.	44) P. add. medh.
24) E. 29. add. ær.	45) CDEKQ. &c. nather. NO. &c. nåð.
25) CDHI. &c. om. man. ERX. &c. add. som.	46) 69. hoc loco add. cap. in textu 19.
26) PR. &c. om. andrum.	1) BKO. habent rubr. Her byrias saramall medh wadha. Tabula (KO. om. Tabula). DE. Hær sigs (E. om. Hær sigs) vm saramaal medh wadhæ. L. 106. Hær byrias saramala balker medh wadha oc ialias i honom flokka IX. N. Tabula. aff Saramalom. CHIR. &c. carent rubrica.
27) 26. &c. fulsare.	2) PQ. &c. om. haffwer flokka VIII. M. medh IX flokka.
28) R. &c. ther.	3) X. VIII. Capitel.
29) ENO. 43. innan.	4) A. Litt. U huic titulo ac proxime sequenti est communis.
30) DENO. &c. add. han.	
31) D. miste hand sinæ. vtan &c.	
32) PR. &c. add. knifwer gönöm.	
33) 23. &c. add. ther.	
34) DENO. &c. bidhi.	
35) DX. &c. add. han. NO. 43. add. tho swa at thet finx at han.	

II. Um man hogger annan i⁵⁾ ryg, sunder arm, been, finger⁶⁾ ella foot.

III. Um man kastar stene ella skiuter stangh.

III. Nw kan man i bandalösum wadha wara staddir.

V. Nw hogger man annan eller slaar skeno ella skiuter.

VI. Nw ther som handalöös wadhe timar, ok taker thet annarstadz för æn thet skadha gör, ok æn owermaghi kan skadha göra mædh wadha.

VII. Nw kan hunder bita man.

VIII. Um⁷⁾ wadha edh huru han skal wara.

(I.)⁸⁾

Hogger⁹⁾ man at andrum, ok annar wardher fore stadder,¹⁰⁾ ok (¹¹⁾kan faa hogga han a¹²⁾ moot sinum wilia;¹³⁾ hogger aff honum næsa¹⁴⁾ ella¹⁵⁾ öra,¹⁶⁾ ella¹⁷⁾ vt ögha, (¹⁸⁾ella hogger han i ænlite¹⁹⁾ ella i²⁰⁾ hals,²¹⁾ at han²²⁾ haffuer²³⁾ æwærdhelikt lyte²⁴⁾ aff,²⁵⁾ hogger aff²⁶⁾ hand (²⁷⁾ella foot mædh wadha, böte²⁸⁾ (²⁹⁾at (³⁰⁾wadha botum thre marker (³¹⁾fore lyte, ok siæx marker fore (³²⁾saradhullit, (³³⁾ok malsæghanden skal³⁴⁾ enskylt³⁵⁾ alla

I = MELL. SV p. 1.

5) 99. X. om. i.

6) 41. om. *finger*.

7) H. &c. sic. A. Nm, miniatoris errore.

8) DX. habent rubr. *Saramaal medh wadhæ*.

9) DLM. &c. *Nu higger*.

10) D. om. *stadder*. L. add. *j*.

11) D. *faar man huggæ* &c. 27. Xa. &c. *hugher han a* (Xa. om. *a*) *moth* &c.

12) BDEO. &c. om. *a*. N. *j*.

13) BCDEKLMNOPQR. &c. sic. AHIX. &c. add. *han*.

14) D. *nasa*. C. 30. *næso*. 19. &c. *næsar*.

15) LM. &c. om. *ella*.

16) BCDEKLMNOPQR. &c. sic. AHIX. &c. örün.

17) BCKLMPQR. &c. om. *ella*. D. 73. add. *stinger*.

18) E. *oc*. BCKPQR. &c. om. *ella hogger han*.

19) DPX. &c. *anlite*. E. *anthlete*.

20) ELM. &c. om. *i*.

21) BCKLMPR. &c. add. *swa*.

22) B. 23. om. *han*.

23) D. &c. add. *ther*.

24) Xa. add. *ock skadha*.

25) KQ. &c. om. *aff*. DLM. &c. add. *eller*.

26) LM. &c. add. *honom*.

27) Q. &c. om. *ella foot*.

28) M. add. *tha*.

29) LM. 106. *til wadha booth*. C. &c. *watha boter thre* &c.

30) PR. &c. *vadhanom III* &c.

31) LM. 106. om. *fore lyte*.

32) BCKQX. &c. *saratholit*. PR. &c. *saaratholith*. DLMNOXa. &c. *saramalet*. 26. &c. *sareth*. E. om. *saradhullit* — *marker fore*.

33) LM. &c. om. *ok*. D. om. *ok* — *haffwa*; cfr. not. 44 pag. 375.

34) M. 26. om. *skal*.

35) L. 106. *ensamen*.

wadha böter³⁶⁾ haffwa.³⁷⁾ Hogger han³⁸⁾ annur³⁹⁾ fulsære⁴⁰⁾ som⁴¹⁾ eig komber affhog⁴²⁾ i, böte siæx marker fore sarit,⁴³⁾ ok enga lytis boot.⁴⁴⁾

II.

Hogger⁴⁵⁾ man (⁴⁶⁾annan i⁴⁷⁾ ryg, ella⁴⁸⁾ sunder arm (⁴⁹⁾eller been meðh wadha,⁵⁰⁾ (⁵¹⁾thet som⁵²⁾ fulsære ær,⁵³⁾ ok⁵⁴⁾ komber eig affhog i,⁵⁵⁾ ok⁵⁶⁾ wardher then man⁵⁷⁾ krumpen ella lamber,⁵⁸⁾ (⁵⁹⁾swa at han⁶⁰⁾ lyte⁶¹⁾ haffwir, böte thre marker (⁶²⁾som för ær sakt fore lyte, ok siæx marker fore saradhulit.⁶³⁾ §. 1. Hugger man⁶⁴⁾ tumulfinger aff andrum,⁶⁵⁾ ella foot framman wriist,⁶⁶⁾ böte tolf öra fore lyte ok (⁶⁷⁾halff fæmte mark fore saradhulit.⁶⁸⁾ Hugger man⁶⁹⁾ (⁷⁰⁾then⁷¹⁾ (⁷²⁾ther ær næst, ella (⁷³⁾længxta finger, böte ena mark fore lyte ok twa marker⁷⁴⁾ fore saradhulit.⁷⁵⁾ (⁷⁶⁾Hugger 110

II = MELL. SVþ. 2, 3.

36) L. &c. wadha booth. 28. &c. lythis böther.

37) M. om. haffwa. LM. &c. add. Nrv.

38) DLMR. &c. man. D. add. oc.

39) B. &c. annan.

40) 23. &c. saar.

41) PR. &c. ok.

42) Xa. add. eller Lyts.

43) LM. &c. saramalit.

44) D. add. Allæ wadhæ böter. scal malsæghanden eenskyllt hafua; cfr. not. 33 pag. 374.

45) BPR. &c. Nu hugger. 35. post lacunam (vide not. 32 pag. 361) hic iterum incipit.

46) LM. 106. androm sunder ryg arm &c.

47) I. om. i.

48) BCDEKNOPQR. &c. om. ella.

49) 21. &c. ben fingher ællir thær meðh wadha &c.

50) BCDEKNOPQR. &c. add. eller. LM. &c. add. eller nokoth annat saar.

51) Xa. eller annar fulsære. DENO. 43. annor fullsære. som ey komber affhug &c.

52) LM. &c. om. som.

53) PR. &c. add. ælla nakoth amath saar.

54) B. 80. eller.

55) I. &c. om. i.

56) LM. &c. om. ok.

57) D. add. thær aff.

58) ENOX. 99. add. thær aff.

59) D. swat han &c. ELMNO. &c. om. swa — haffwir.

60) B. &c. om. han.

61) BCKPQR. &c. add. aff.

62) BDELMNO. &c. om. som — sakt.

63) CBKQX. &c. saratholet. PR. 95. sartholit. DELMNO. &c. saramalet. 26. &c. sareth.

64) I. add. aff.

65) D. add. meðh wadhæ.

66) BCKLPR. &c. wriista. DEMNOQ. &c. wriista.

67) C. haluan fempta öre fore &c.

68) CBKQX. &c. saratholet. PR. 95. saartholit. DELMNO. &c. saramalet. 26. &c. sareth.

69) BCKPR. &c. om. man. DENO. &c. add. aff.

70) LM. 106. thet finger aff (M. add. som) thær ær nest, eller thet længxta, böte &c.

71) DEX. &c. add. finger.

72) E. som neist ær længxta finghre &c. NO. 43. næstæ ær længstæ finger eller længstæ &c.

73) BCKPQR. &c. then længsta. böte &c.

74) PR. &c. om. marker.

75) CBKQX. &c. saratholet. PR. &c. saartholit. DELMNO. &c. saramalet. 26. &c. sareth.

man⁷⁷) then⁷⁸) ther ær næst, ella⁷⁹) litla⁸⁰) finger,⁸¹) böte ena⁸²) halffua⁸³) mærk fore lyte ok ena mærk fore⁸⁴). saradhulit.⁸⁵) Sama⁸⁶) boot⁸⁷) wari vm tæær,⁸⁸) ok⁸⁹) halffuo minne fore⁹⁰) lyte.⁹¹)

III.¹)

Nw (²kan man kasta sten³) ella skiuta stang, ella (⁴hwaria handa man hælzt kastar, komber thet⁵) annarstadz⁶) för æn thet skadha gör, stötir⁷) a⁸) stene ella⁹) huse, ella¹⁰) kastar¹¹) ower hws ok seer¹²) eig hwar¹³) nidher komber, thet heter¹⁴) handalöös¹⁵) wadhe. Wardher ther¹⁶) nokor fore stadder, ok faar¹⁷) ther¹⁸) skadha aff, (¹⁹ella hwat akomo thet ær, böte fore saar halffwo minna æn²⁰) sakt ær.²¹) (²²Kunno lyte i wara, giselde ok halffuo minna, (²³epter thy som²⁴) the æru til.²⁵)

III = MELL. SVp. 4.

- 76) D. For litla finger oc then ther ær næst. böte halff &c. 64. 72. Samaledis (72. Sama lagh) warij Om thæn ther Näst ähr, och halffuo mindre för litla fingerett.
77) CK. &c. om. man. BPR. &c. han. EL MNO. &c. add. af.
78) LM. &c. thet. E. add. som.
79) BCKPQR. &c. add. then. L. add. oc then. M. 106. add. oc thet.
80) BCEKLMNOPQR. &c. minzsta.
81) BCKLMPQR. &c. om. finger.
82) BCKPQ. &c. om. ena.
83) BEIKOP. &c. half.
84) Q. &c. om. fore.
85) CBKQX. &c. saratholet. PR. &c. saar tholith. DELMNO. &c. saramalet. 26. &c. sareth.
86) BCDKLMPR. &c. Samu. E. Sami.
87) BCDKLMQR. &c. lagh. NO. 43. add. oc lagh.
88) BCKPR. &c. tæær. Q. &c. thaar. ENOXa. 43. add. j sarom. 28. 37. æn the afhog-gas medh wadha.
89) BCKLMPQR. &c. add. tho.
90) BCDEKLMNOPQR. &c. i.
91) BCKPQR. &c. lyteno. 98. novo capite add. Hugger man Thåå af Manne &c., ex Chr. LL. SvD. 3.
1) 98. om. hoc caput.
2) B. kasta man stene eller skyter &c. CD KLMPR. &c. kastar man stene (DLM. &c. steen) eller skyuter &c. Q. skiuter man sten eller kastar stang &c.
3) 23. X. &c. stene.
4) BCKPQR. &c. hwat thet helzst er man kastar. DENO. 43. hwat thet helzst er. komber &c. LM. &c. hwat thet helzst er, Oc taker thet &c.
5) Q. &c. om. thet.
6) D. &c. annar stadh.
7) BCK. &c. stöte. PR. &c. störtir. 30. stinnkir. 28. 37. stinker.
8) BCEKNOPQRXa. &c. aff.
9) BCKPQR. &c. add. aff.
10) DLM. 106. add. man. ENO. 43. add. ther man.
11) PR. &c. kasta.
12) B. &c. see.
13) DELMNOQ. &c. add. thet.
14) BR. 83. hete.
15) DELPR. &c. handlöös.
16) LM. 106. om. ther.
17) B. faa.
18) PR. &c. om. ther.
19) LM. &c. om. ella — ær.
20) BCDEKLMNOPQR. &c. add. för.
21) 28. &c. add. thet ær III marker til treskiptes.

IIII.

Nw kan man i handalösom²⁶) wadha wara²⁷) stadder, hurw²⁸) thet kan hælzt tilkoma, at²⁹) eig³⁰) fölghir³¹) hand hugge; wardher man³²) slaghin ella stöt-tir a hand sina,³³) ok³⁴) finger krumpna (³⁵ok vnyttias, wari (³⁶thumul finger at³⁷) lytes boot³⁸) siæx öre, then ther ær næst fæm öra, (³⁹then ther⁴⁰) (⁴¹ær næst⁴²) (⁴³halff mark, litle finger ok then⁴⁴) ther⁴⁵) ær næst thre ö-ra⁴⁶) hwar⁴⁷) therra. §. 1. (⁴⁸Ok wardher foter stötter⁴⁹) i handalösom⁵⁰) wadha, (⁵¹swa at tæ⁵²) krumpna, wari halfwo minne (⁵³at lytes boot (⁵⁴æn finger.

V.

Nw hugger man annan ella⁵⁵) slaar skeno, ella⁵⁶) kastar ella skinter, (⁵⁷swa at⁵⁸) hwarghen⁵⁹) komber nidh⁶⁰) för æn thet skadha gör,⁶¹) (⁶²thet (⁶³ær

IIII = MELL. SV p. 5.

V = MELL. SV p. 6.

22) ELMNO. &c. Æru ther lyte (M. add. vt) innan geldhin (L. &c. gelde) &c. D. oc samuledh for lyte (pro Kunno — til).	43) CNQ. 34. halua. 73. &c. 4 öre, litzla &c.
23) 28. &c. thet ær XII öre.	44) E. 56. add. som.
24) ELMNO. &c. om. som.	45) ENO. 43. honum.
25) B. &c. om. til.	46) LM. &c. add. fore.
26) BDELPR. &c. handlösum.	47) L. &c. hwart.
27) LM. &c. wardha.	48) BDEKLMNOPQR. &c. om. Ok. C. om. Ok — finger.
28) N. 43. huat.	49) BKPQR. &c. stadder.
29) CPR. &c. ok. LM. &c. ther.	50) DELOPR. &c. handlösum.
30) P. 19. om. eig.	51) D. swat tæær &c.
31) BK. &c. fylghe.	52) EKLMNO. &c. tæær. B. &c. the.
32) ELMNO. &c. om. man.	53) BDKPQR. &c. ii lytes botum &c.
33) LM. &c. om. sina.	54) LM. &c. om. æn finger.
34) E. 21. eller. LM. &c. swa at. D. swat.	55) BCDEKLMNOPQR. &c. om. ella.
35) LM. 106. om. ok vnyttias. 21. ællir wardha onyth.	56) BCDEKLMNOPQR. &c. om. ella.
36) L. 106. ther malsæghanda lytisbooth &c.	57) D. swat (pro swa at).
37) BCDEKLMNOPQR. &c. ii.	58) L. 106. om. at. DELMNO. &c. add. thet.
38) M. &c. lytis botum.	59) 77. ingenstädz. PR. &c. add. thet.
39) DLM. &c. lengste finger halff &c.	60) BCDEKLMNOPQRX. &c. wither.
40) B. om. ther.	61) 35. add. eller öffuer hus kastar.
41) CI. &c. om. ær.	62) 105. æller kastær ofwer hus ok seer &c., cap. 6.
42) K. om. næst. BCEKNOQ. &c. add. ena.	63) ENOXa. &c. takx ey til wadha &c.

eig wadhe (⁶⁴v^{tan}⁶⁵) wili, v^{tan} (⁶⁶badhe then⁶⁷) skadhan fik ok swa⁶⁸) then⁶⁹) skadhan giordhe, sighia badhe⁷⁰) wadha wara.

VI.

Hwar som handalöös¹) wadhe timar, (²som annarstadz taker för æn thet³) skadha gör,⁴) (⁵eller⁶) han⁷) öwer hws kastar⁸) ok seer⁹) eig hwar (¹⁰thet nidher komber, ther maa then som gærningena¹¹) giordhe (¹²wadha edh at¹³) ganga, æn (¹⁴tho at¹⁵) malsæghanden wil eig i wadha edhe¹⁶) standa ella boot¹⁷) vptaka.¹⁸) §. 1. Æ¹⁹) hwar lyte komber i wadha botum, (²⁰swa at eig komber affhog i, tha²¹) skal lytes boot qwar standa²²) til²³) at²⁴) vte ær nat ok aar, ok²⁵) ligge²⁶) (²⁷til siæx manna (²⁸aff stadhenum hwat²⁹) han agher lytes boot vpbæra³⁰) (³¹eller³²) eig. §. 2. Swa mykit skal owermaghi böta at³³) lytes boot³⁴) som moghande man, ok halfuo minna i³⁵) saradholi.³⁶) (³⁷Nw orkar owermaghi³⁸) eig botum.³⁹)

VI = MELL. SVp. 7.

64) DELMNOPRXa. &c. om. v^{tan} wili.

65) B. 80. add. rett.

66) BCKLMPQR. &c. om. badhe. ENO. &c. the badhe sighia thet wadha wara then som skadhan fik oc then som skadhan giordhe.

67) DLMXa. &c. add. som.

68) DLM. &c. om. swa.

69) DM. &c. add. som.

70) C. 42. bathen. DLM. &c. thet.

1) CDEKLOPR. &c. handlös.

2) DELMNO. &c. oc taker thet annar stadh. (ELMO. &c. annarstads; N. &c. annar stædz) för &c.

3) I. the.

4) LM. 106. giordhe.

5) BCDEKQRRX. &c. sic. AHIXa. &c. v^{tan}. ENOXa. 43. swa at. LM. om. eller — komber.

6) D. add. ther.

7) BCKPQR. &c. om. han. DENO. man.

8) RP. &c. kasta.

9) B. see.

10) CBKPQR. &c. nither bær ther &c.

11) LM. &c. skadhan.

12) CKQ. &c. watha edha. Xa. medh Wadha

Edd ock wadha Botum bättra (pro wadha edh at ganga).

13) BCEKLMNOPQR. &c. om. at.

14) D. 33. thot malsæghanden &c.

15) BKPR. &c. om. at.

16) HI. 50. add. at.

17) LM. &c. wadha booth.

18) EMNO. &c. npbera.

19) CBKPQR. &c. æn.

20) D. swat. ey &c. BCKPQR. &c. som ey &c.

21) LM. 106. ther.

22) DELMNO. &c. add. ther.

23) BCDEKLMNOPQR. &c. sic. AHIX. &c. om. til. RPXa. &c. add. thæs.

24) DENOPRXa. &c. om. at.

25) LM. &c. om. ok.

26) DLM. &c. add. tha. ENOXa. &c. add. si-dhan.

27) E. om. til siæx.

28) LM. &c. j. D. &c. om. aff stadhenum.

29) LM. 106. om.

30) CKLPQR. &c. vp taka. B. vp attoqha.

31) C. om. eller eig.

32) M. add. oc.

33) LM. 26. j.

VII.⁴⁰)

Nw⁴¹) (⁴²kan hunder bita man, tha⁴³) giffui æghanden⁴⁴) vt hunden, ella böte siæx öra. Kan⁴⁵) annat fæ⁴⁶) man (⁴⁷saran göra, (⁴⁸hwat fæ thet hælzt ær, böte æghanden siæx öra. §. 1. Wardher han⁴⁹) lytter⁵⁰) som⁵¹) skadhan fik, (⁵²tha skal lytes boot wara swa stoor som sara boot. Wil⁵³) æghanden dylia fore (⁵⁴sit fæ, tha haffui⁵⁵) hin⁵⁶) witzordh som⁵⁷) skadha fik; (⁵⁸witne thet⁵⁹) mædk twem mannum, (⁶⁰at hans fæ (⁶¹haffuer honum⁶²) skadhan giort.⁶³)

VIII.⁶⁴)

Hwilken man som wadha edh⁶⁵) skal ga⁶⁶) fore saar störra ella smærra,⁶⁷) 111 ella fore lyte, gange siæx manna edh ok wari laghwarder, ok böte boot⁶⁸)

VII = MELL. SVp. 8.

- 34) DELMNO. &c. *lytis botum.*
 35) NO. &c. *at.*
 36) BQX. &c. *saratholi.* CK. &c. *saratholet.*
 PR. &c. *saarholj.* DELMNO. &c. *saramalum.* 26. &c. *surom.* 23. &c. *sarökanom.*
 46. &c. *saratola bothum.*
 37) NO. om. *Nw.* ELMX. &c. om. *Nw — botum.*
 38) D. &c. *han.*
 39) 100. add. *tolket skall man vngom böta åtk lythis bothom som gamblom.*
 40) 37. Folio deperdito sequentia desunt usque ad titulum 17 in indice capitum libri ThjB.
 41) De pecore hominem vulnente cfr. DrVd. 16: 3. et not. 109 ibid.
 42) BCKPQR. &c. *biter hunder man.*
 43) LM. &c. om. *tha.*
 44) ENO. 43. *then han egher.* BCPR. &c. *malseghande; male.* QK. *malseganda.*
 45) D. add. *oc.* ENO. 43. add. *nokot.*
 46) D. &c. add. *nokon.*
 47) C. *skatha göra j sarom. kuat &c.*
 48) E. om. *hwat — öra.*
 49) ENO. &c. *then.* D. *then man.*
 50) BCKPQR. &c. add. *off.*
 51) E. 39. om. *som.*
 52) LM. &c. *wari tha lytis booth swa &c.*
 53) D. add. *oc.*
 54) 46. Xa. &c. *hvnd sin, eller fä sith, tha &c.*
 55) BENO. &c. *agher.* PRXa. &c. *æghe.* CK Q. &c. *a.*
 56) DELMNOXa. &c. *then.* Q. &c. *han.* PR. 95. *sin.*
 57) 27. Xa. &c. om. *som.*
 58) CKQX. &c. *witna.* D. &c. *at witna.* L MXa. &c. *at wita.* ENO. *at wita thet oc withna meðh &c.*
 59) HI. *the.*
 60) 46. &c. *som aff wiste och när woro, atk hvnden schada giorde, eller fäadh.* Xa. *som — Hundin (nt 46.) eller Fäät haffwer &c.*
 61) ENO. &c. *giordhe konum then skadhan.*
 62) BCKPQR. &c. om. *konum.* BCDEKQPRX. &c. add. *then.*
 63) 28. 30. add. *the förnæmpdæ sæx öra fore saar swa oc fore lyte æru (30. thet ær) malsighiendens enskylt.*
 64) 27. om. *hoc caput.*
 65) C. 44. *watha edhe.*
 66) BCDEKLMNOPQR. &c. *ganga.*
 67) 49. Xa. &c. *mindre.*
 68) DELMNOPRXa. &c. *wadhæ boot.*

som för ær⁶⁹) sakt. (7⁰Fældz han at⁷¹) edhenum ok orkar ekki⁷²) botum, (7³ella fyller⁷⁴) edhin⁷⁵) ok⁷⁶) orkar eig botum.⁷⁷)

(¹Thiuffwa balker (²haffwer (³flokka XX.

- I. Uil⁴) man sik thiuffnadh aff handum ledha.
- II. Um then man wardher widher thiuffnadh gripin, som barn ok widherlagr man haffwer.
- III. Fore huru⁵) stoor brut man skal hængia ella öron mista.
- IIII. Um kona stiæll the mædk barne ær.
- V. Um stadzins swen slæpper thiuffwe ella andrum fanga v iærnom.
- VI. Um aldrahanda thet i kalgardhum ok trægardhum wæxer.
- VII. Hugger man apall eller annur⁶) bærande træ⁷) nidher.
- VIII. Um man stiæl humbla.
- IX. Um nokor stiæl fiska.
- X. Um man skuldar annan fore boos drææt.
- XI. Hwru findh a wægh hittas⁸) skulu skiptas.
- XII. Nw kan then witne haffwa som hitte.
- XIII. Nw hitter man annars manz fæ.
- XIIII. Nw hitter man wrak a sio strand.

69) 35. Xa. &c. var.

70) 30. X. &c. om. Fældz — eig botum.

71) HI. om. at.

72) BCDEIKLMNOPQRXa. &c. ey.

73) QXa. &c. om. ella — botum.

74) EO. fullar. CK. &c. feller. BNPR. 95. faller. M. &c. add. kan.

75) BCDEIKLMNOPR. &c. sic. AHI. &c. edhum.

76) L. 106. eller.

77) 43. add. gonge till arffuodis som för är sagdt. 65. novo capite add. Chr. LL. DrVI. 15.

1) BKO. &c. habent rubr. Her byrias thyu-
ma balker. Tabula (KO. &c. om. Ta-
bula). E. Her byrias thiufua bal-

ker j stadz laghum. D. Her byrias
thyufnædka balker. L. 106. Her by-
rias thyufwa balker oc tælias j konum
flokka XX. M. Her fölgir thiuffua
balkir meðh XX flokkum. N. Ta-
bula aff timffuæ balker. CIR. &c.
carent rubrica.

2) HPQ. &c. om. haffwer flokka XX.

3) X. XX. Capitel.

4) A. Litt. U huic titulo ac proxime sequenti
est communis.

5) BKX. &c. sic. AHI. &c. om. huru.

6) I. 41. 99. sic. AHX. annar.

7) H. &c. sic. A. tra.

8) HI. om. hittas.

XV. Nw hitter man botn findh.

XVI. Hitter⁹⁾ man akkara¹⁰⁾ manz.

XVII. (¹¹Hwru man skal sik vrthiuffwa göra.

XVIII.¹²⁾ Um man taker annars hæst ella baat.

XIX. (¹³Um man taker annars tymber.¹⁴⁾

XX. Um man slæppir thiuffwe ella taker löössa fore han.

*Thiuffwa Balkes.*¹⁵⁾

(1).

Uardber¹⁶⁾ thiuffnadher nokrom¹⁷⁾ i handom taken som a liiff ganger,¹⁸⁾ ok giter¹⁹⁾ eig aff handom sik leet,²⁰⁾ stande thiuffs ræt. Ledher ok²¹⁾ han²²⁾ til annars²³⁾ ok (²⁴han widherkænnis som²⁶⁾ til ledhis, stande tha han tiuffs ræt, ella ledhe aff handum sik. §. 1. Nw (²⁶wil han eig kænnas, (²⁷vtan dyl ok²⁸⁾ sigher sik eig thet²⁹⁾ haffua saalt,³⁰⁾ (³¹vtan (³²hin binde³³⁾ in til hans mædh witnum,³⁴⁾ böte tha³⁵⁾ XL marker³⁶⁾ (³⁷til thræ-

l: pr., cfr. BjR. 11: 1; 32: pr.

9) I. 41. *Nw hitter.*

10) IX. 41. 99. *ankkara.*

11) 37. post lacunam (vide not. 40 pag. 379) hic iterum incipit.

12) A. *xviii* scriptum est.

13) A. *ceterique* codd., qui ultima duo capita eodem ordine quo A. habent, errato ponunt hunc titulum post titulum ultimi capitis.

14) HX. 41. 99. *timber.*

15) D. habet rubr. *Hær sigs vm thyuffnat. X. Thiuffwa Balkes. BCEHIKLMNPQR. &c. hoc loco non habent rubricam.*

16) BCDEKNOPQRXa. &c. add. *then.* L. 106. add. *nokor then.*

17) E. 26. om. *nokrom.* M. add. *manne.*

18) CDKQ. &c. *gar.*

19) Q. *githa.*

20) 99. X. *ledha.*

21) D. &c. om. *ok.*

22) ENOXa. 43. add. *then thiuffnadh.*

23) BCEKNOPQRXa. &c. add. *manz.*

24) DENO. &c. *then.* PR. &c. *kan han vidher kennas.*

25) LM. &c. add. *thyuffnadhin.*

26) BCKLMNPNQR. &c. *kennis han ey wither. ENOXa. &c. dyl han oc kennis ey widh (NOXa. 43. add. then) thiuffnadh. oc siger &c. D. dyl han. oc sigher ney. oc sigher &c. Xa. dyl han ock sigher &c.*

27) LM. &c. *som tilledhis, oc &c.*

28) Q. &c. om. *ok.*

29) BCKLMNPNQR. &c. om. *thet.* EO. 44. *kan. D. add. sama. BPQRXa. &c. add. agha eller. CK. 20. add. a eller.*

30) 36. Xa. *takit.*

31) D. *oc hin binder thet medh laghum in till hans böte &c. LM. 106. och bintz thet sidhan medh &c. ut D. BCKPQR. &c. tha skal han binda medh witnum in til hans. oc böte &c.*

32) ENOXa. &c. *thet winnis medh laghum (NO. &c. add. in) til hans böte &c.*

33) 23. X. &c. *binder.*

34) 56. Xa. add. *och Lagum.*

35) C. *tho.*

skiptis,³⁸⁾ ok eig liiff hans fore gange.³⁹⁾ §. 2. Thy skal then⁴⁰⁾ som köper⁴¹⁾ howat⁴²⁾ ella klöwat, gul (⁴³giort ella⁴⁴⁾ silffwer, (⁴⁵ella (⁴⁶andra⁴⁷⁾)
 112 gerning,⁴⁸⁾ wapn,⁴⁹⁾ skurin klædhe⁵⁰⁾ (⁵¹ok (⁵²annat tholiket,⁵³⁾ mædh ful-
 lum⁵⁴⁾ witnum⁵⁵⁾ köpa, (⁵⁶ok witi⁵⁷⁾ thet laghlika⁵⁸⁾ köpt⁵⁹⁾ vm⁶⁰⁾ thet
 klandas. (⁶¹Nw orkar han eig botum⁶²⁾ tiuffnadher til ledhis.⁶³⁾

II.

Kan¹⁾ (²then man mædh thiuffnade gripin wardha som³⁾ konu ok⁴⁾ barn
 (⁵ella widherlægx man⁶⁾ haffwer,⁷⁾ tha skal⁸⁾ eig therra liiff⁹⁾ fore ganga,
 vm¹⁰⁾ swa stoor thiuffnadher ær,¹¹⁾ vtan thet (¹²kan finnas i heme ther-
 ra,¹³⁾ ok¹⁴⁾ the haffwa thet¹⁵⁾ nöt mædh honum ok¹⁶⁾ (¹⁷mædh honum i

36) BCEKPQR. &c. add. *malseghanda. kununge oc stathenum.*

37) E. &c. om. *til thræskiptis.*

38) DNO. &c. add. *malsæghandenun konun- genum oc stadhenun.*

39) BDELMNOPQR. &c. sic. ACHIKX. &c. *ganga. BDEKLMNOPQR. &c. add. fore.*

40) CDLM. &c. *han.*

41) BC. &c. sic. A. *koper*, at litt. o rec. man. mutata est in ö. PR. &c. *köpe.* D. &c. add. *fæ.*

42) ELMNOXa. &c. add. *fæ.*

43) Xa. om. *giort ella.*

44) CK. &c. om. *ella.*

45) DENO. &c. oc. 46. Xa. &c. om. *ella — wapn.*

46) ENO. &c. *annor tingh.* (NO. 43. add. *som ær*) wapn &c. LM. &c. *nokot annat, wapn &c.*

47) BCEKPQR. &c. add. *giortha.* D. add. *göra.*

48) DQ. &c. *gierningæ.*

49) BPR. 95. *wakn.* BLMPR. &c. add. *eller.*

50) 51. Xa. &c. *kläder.* 46. Xa. &c. add. *eller oskurin.*

51) BCEKNOPQRXa. &c. *eller.* LM. 106. om. *ok annat tholiket.*

52) ENOXa. &c. *kuat thet helst ær mædh &c. Xa. adhra giorda gerning, vel giordt ting, hwat thet hälst är.*

53) D. *thyligt.*

54) 88. 101. *win och.*

55) DLM. 57. add. *thet.*

56) ENO. 43. *At han withi &c.* 28. &c. *ath*

tha thet klandhis ta göre sik sielwan medh godhom vitnom vrtiufua Orkar &c.

57) D. &c. *wita.*

58) ENO. add. *wara.*

59) BLMPR. &c. add. *wara.*

60) BCDEKLMNOPQR. &c. *tha.*

61) E. 20. om. *Nw.* LMX. &c. om. *Nw — ledhis.*

62) BCDEKNOPQR. &c. add. *som.*

63) 28. &c. add. *ta gange rætther ower han epter ty som thiuffnadher ær til.*

1) DELMNO. &c. *Nu kan.* BCEKPQR. &c. *Nw warther then man medh thyufnathe gripin som &c.*

2) E. *them manne thiuffnadher medh gripas som &c.*

3) 46. Xa. &c. add. *laggipta.*

4) BCDKLMNOPQR. &c. om. *ok.* ENOXa. &c. *eller.*

5) Xa. om. *ella widherlægx man.*

6) CBDELNOPQRX. &c. *witherlags man.* E. *vidherlaghaman.* 46. Xa. &c. *bolagx man.*

7) C. *husas.*

8) LM. 106. *skulu.*

9) DLMNOX. &c. add. *ther.*

10) CBDELNOPQR. &c. *æn.*

11) R. &c. add. *at liiff röre.*

12) LM. 106. *kunne.* D. &c. *finnis .j. &c.*

13) D. om. *therra.*

14) LM. &c. om. *ok.* ELMNO. &c. add. *at.*

15) D. &c. om. *thet.*

16) 36. Xa. *æller.*

17) D. &c. om. *mædh honum.*

radhe¹⁸) waret. Nw kan them thet¹⁹) witas, ok²⁰) i heme therra randzsakas,²¹) ok²²) findz eig mædh them, (²³waren lagwardh. §. 1. Engen ma ok²⁴) andrum thiuffnadh²⁵) wita ella²⁶) tilbinda, vtan han wardher²⁷) bar²⁸) a taken, eller²⁹) i heme hans taket.³⁰) (³¹Engin ma ok annars manz³²) hws randzsaka,³³) vtan han wædhiar³⁴) in til hans³⁵) (³⁶mædh XL. markum,³⁷) vtan thet se (³⁸mædh foghatans ok radhmanna³⁹) orloffwe.⁴⁰) Withes thet honum ok (⁴¹ær ey bar ataken, ella (⁴²randzsaka the⁴³) hws (⁴⁴hans vtan⁴⁵) som⁴⁶) (⁴⁷sakt ær,⁴⁸) böte XL marker malsægghandenum ok⁴⁹) thiughu marker konungenum ok stadhenum. Nw⁵⁰) orkar han eig botum, (⁵¹wari rætter hans epter thy (⁵²han (⁵³honum thiuffnadh witte.⁵⁴)

- 18) BCDEKLMNO. &c. rathum.
 19) D. &c. om. thet.
 20) LM. &c. add. ey.
 21) BC. &c. ranzsakas.
 22) DLM. 106. add. thet.
 23) PR. &c. wari lagwardher.
 24) LM. &c. om. ok.
 25) BCKQ. &c. om. thiuffnadh. 29. thiuffskap.
 26) D. add. han ther. 27. add. medh vitnum.
 27) BDENOPR. &c. wartke. LM. wari.
 28) BCEKLPQR. &c. add. oc.
 29) ENOX. &c. sic. ABCDHIKLPQR. &c. ok.
 30) BCDEKLMNOPR. &c. funnen. Q. &c. funnet.
 31) LM. 106. Ey ma man annars &c.
 32) CDEKLMNOPQR. &c. om. manz.
 33) BC. &c. ranzsaka.
 34) BPR. &c. wethia. DLM. &c. wædhi.
 35) D. om. hans.
 36) DELMNO. &c. fyritighi marker.
 37) L. &c. add. malsægghandenum oc sidhan (23. &c. om. oc sidhan) XX mark konungenom oc stadhenom.
 38) BCLMPQR. &c. foghatans oc (LM. eller) borghamestarana orloff.
 39) DEKNOXa. &c. borgharmestara.
 40) BCDEKLMNOPQR. &c. add. tha ma thet wara (28. &c. porro add. vtan wædh; LM. 106. add. Nu).
 41) BCDEKLMNOPQRXa. &c. eru ey (P. om.

- ey) siez manna (EQ. om. manna) witne til. eller &c.
 42) BEPR. &c. ranzsakas hws &c. CQ. &c. ranzsakat hus &c. L. 106. ranzsakar man hans hws, Finz ther ey thyufft (106. tyuffnader) inne, böte &c. M. ranzsakir hans hws oc findz ther ey tiuffnat june böte &c.
 43) DKNO. &c. om. the.
 44) D. om. hans vtan.
 45) BCEKNOPQR. &c. om. vtan.
 46) BCKPQR. &c. add. för.
 47) S. post lacunam (vide not. i pag. 355) hic iterum incipit.
 48) PR. &c. add. oc findz thet ther ey i.
 49) LM. &c. om. ok.
 50) BCKLPQRS. &c. om. Nw.
 51) BCDEKLMNOPQRSXa. &c. gange (DQ. add. tha) rætter over han. (D. add. sialfuan) eptir &c.
 52) BCKPQR. &c. honum (PR. 95. hinom) ær thyuffnather witter.
 53) LM. 106. hafwer honom thyuffnadh wiith, oc han wari ey man thes werre som a war lughit.
 54) DENO. &c. wistir. 52. add. J samma botum, wari och then som androm tiuffnadt wijter och ey orckar tilbinda, orckar han ey botum warde slagen widh Stupona, Eller gonge til Erffwodes till treskiftes om mälzägghenden bedher for honom eller Ryne Stadhem.

III.¹⁾

Hwilken²⁾ man fore³⁾ thiuffnadh eig haffwer för warit⁴⁾ gripin, (⁵faar han stiaela, fore minna (⁶ma han eig⁷⁾ hængia⁸⁾ æn fore⁹⁾ ena¹⁰⁾ mark¹¹⁾ (¹²ella¹³⁾ marka wærdhe, (¹⁴vtan han stiael¹⁵⁾ aff¹⁶⁾ kirkio¹⁷⁾ ella¹⁸⁾ badhstuw¹⁹⁾ ella²⁰⁾ husbonda sinum,²¹⁾ tha hænge²²⁾ fore ena²³⁾ halffwa²⁴⁾ mark; ok²⁵⁾ then som²⁶⁾ i²⁷⁾ kirkio stiael, (²⁸ella gör²⁹⁾ andra³⁰⁾ (³¹onda gerninga³²⁾ (³³i hænne, haffui (³⁴ther engin fridh,³⁵⁾ (³⁶wardher han bar³⁷⁾ a taken. §. 1. Fore halff³⁸⁾ mark³⁹⁾ skal thiufwer til stupo slaas ok badhin öron mista,⁴⁰⁾ fore thre öra⁴¹⁾ hudh⁴²⁾ mista ok eet⁴³⁾ öra,⁴⁴⁾ (⁴⁵före twa

III, cfr. BjR. 11: pr, 3.

1) 37. Foliis in fine codicis deperditis sequentia desunt.	21) BCKPQRS. &c. <i>sin.</i>
2) E. Stiel then man som ey hafuer warith för gripin medh thiuffnadh han ma ey för minna kængia &c. NO. (43.) Nu faar then man stiaela som ey hauer för warit gripin medh thiuffnade. han maa ey fore minna hængia &c. LM. &c. Nu faar then man stiaela, ther ey hafwer för warit gripin medh thiuffnade, tha ma han ey hængias fore minna æn &c. Xa. add. Stial — thiuffnade ut E.	22) DLM. &c. <i>hengis.</i>
3) D. 58. medh.	23) IPR. &c. om. <i>ena.</i>
4) CK. &c. add. <i>j.</i>	24) CDEKLOQ. &c. <i>halff.</i>
5) BPR. &c. <i>fan.</i> D. &c. om. <i>faar han stiaela.</i>	25) BCDEKLMNOPQRSX. &c. <i>sic.</i> AHL. &c. <i>æn.</i>
6) 27. Foliis deperditis sequentia desunt usque ad verba sæthor eller star &c., in fine cap. 18.	26) LMS. &c. om. <i>som.</i>
7) S. &c. add. <i>ath.</i>	27) BCDEKLMNOPQRSXa. &c. <i>sic.</i> AHIX. &c. om. <i>i.</i>
8) D. <i>hengias.</i>	28) Xa. om. <i>ella — hænne.</i>
9) BCKLPQRS. &c. om. <i>fore.</i>	29) B. add. <i>ther.</i>
10) S. 98. add. <i>halffua.</i>	30) LM. &c. <i>nokra.</i>
11) 23. 92. add. <i>swenska.</i>	31) BCDEKNOPQR. &c. om. <i>onda</i> , at B. supra lineam add. <i>o</i> ut pro sequente v. <i>gerning</i> legatur <i>ogerning</i> . LM. 106. <i>fula.</i> 23. &c. <i>ogerninga</i> (pro <i>onda gerninga</i>). S. &c. <i>o gerningh.</i>
12) SXa. &c. <i>pænninga ællir hænna wærdhe &c.</i>	32) CKPQR. &c. <i>gierning</i> . Cfr. not. 31 præcedentem.
13) MNO. 43. add. <i>for.</i>	33) D. 80. <i>ther</i> (pro <i>i hænne</i>). S. &c. om. <i>i hænne</i> . BPR. &c. <i>hawi ii henne engin &c.</i>
14) LM. &c. <i>Nu stiel man j kyrkio &c.</i>	34) SXa. &c. <i>engen kyrkio fridh.</i>
15) DENO. <i>stiaeli.</i>	35) BCKPQRS. &c. add. <i>oc.</i>
16) BCDEKLMNOPQRSXa. &c. <i>ii.</i>	36) DELMNO. &c. <i>vm</i> (LM. 106. <i>æn</i>) <i>han wardher bar &c.</i>
17) LM. &c. add. <i>eller kloster.</i>	37) BCEKLMQRS. &c. add. <i>oc.</i>
18) 23. Xa. &c. om. <i>ella.</i> BCKLMQXa. &c. add. <i>ii.</i>	38) C. &c. <i>halua.</i>
19) ENOXa. &c. <i>kloster.</i>	39) S. &c. add. <i>tha.</i>
20) DELMNO. &c. add. <i>aff.</i>	40) S. &c. add. <i>Oc.</i>
	41) 28. add. <i>widh stupona.</i>
	42) 30. add. <i>widh stwpo.</i>
	43) BCDEKLMNOPQRS. &c. <i>annat.</i>
	44) S. &c. add. <i>Oc.</i>
	45) R. &c. <i>oc stadhin fly oc stadz mark.</i>

öra (⁴⁶hudh mista, ok (⁴⁷alle⁴⁸) skulu stadhen flya;⁴⁹) (⁵⁰koma the⁵¹) ater⁵²) i stadhin (⁵³ella⁵⁴) stadz mark,⁵⁵) miste liiff sit. §. 2. Vm kono⁵⁶) wari samu⁵⁷) lagh,⁵⁸) (⁵⁹v⁶⁰) hon (⁶¹skal qwik (⁶²i iordh⁶³) græwas⁶⁴) för swa mykit⁶⁵) man (⁶⁶hængia skal.⁶⁷)

III.

Nw¹) kan²) kona mædk barne wara som stiel,³) ær thet⁴) (⁵swa stoor thiuffnadher (⁶som (⁷för ær sakt at⁸) hon liiff⁹) skal¹⁰) mista, tha¹¹) skal hon i stadzens iærn¹²) sætias,¹³) (¹⁴ok hona (¹⁵skal födha then¹⁶) henne skuld gaff¹⁷) (¹⁸till barn föt ær, ok¹⁹) sidhan göris rætter hæenna.²⁰)

III, cfr. BjR. 11: 4.

ok for tva öra hudh mista. kombir han atir &c.

46) S. &c. vardha stupo slaghin, oc &c.

47) BCDEKLMNOPQS. &c. om. alle skulu.

48) 56. X. &c. add. thessa.

49) BCDEKLNOPQ. &c. add. oc stadz mark. 58. &c. add. och brännis medh stadzens merke.

50) BCDEKLMNOPQS. &c. komber han (CD LMNOQ. &c. add. sithan) ater (M. om. ater) &c. Xa. Komber nokor aff thessum äter i Stadhen, och stiel meer, Miste &c.

51) 99. X. &c. add. sedan.

52) BCKPR. &c. add. sithan.

53) S. &c. v^{tan} orloff miste &c.

54) M. &c. add. a. 49. X. &c. add. innan.

55) L. 106. merke.

56) EO. &c. qwinno. LM. &c. quinnor. N. 93. quinnø.

57) E. Sami. NOS. &c. Sama.

58) ENO. 43. add. en (NO. 43. tha) hon stiehl. Xa. add. thå hon stiel: Miste Liiff.

59) S. 43. om. v^{tan}. D. &c. tho scal hon quik &c.

60) M. add. at.

61) S. &c. aghir i iordh sætias quik om hon varder laglica til tiufs nnnen for swa &c.

62) BCDEKLMNOPQRX. &c. sic. AHI. &c. om. i iordh.

63) Q. add. leggias, oc.

64) MPRXa. &c. sætias.

65) BCRKMNOQ. &c. add. som.

66) CDEKLNOPR. &c. hengias. MQ. &c. scal hengia (Q. &c. hængias) fore.

67) S. &c. ma.

1) BCDEKPR. &c. om. Nw.

2) BCDEKLMNOPQRX. &c. add. the.

3) DS. &c. add. oc.

4) ENO. &c. om. thet.

5) 71. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba äther n^{tan} Löszen &c., cap. 11.

6) DLM. &c. om. som — sakt.

7) S. &c. om. för — at.

8) CKQ. &c. om. at.

9) BPRS. &c. add. sit.

10) SX. &c. add. fore.

11) CKQ. &c. tho.

12) CDEKLMNOPQR. &c. Jernom.

13) BCDEKLMNOPQR. &c. sitia.

14) DELMNO. &c. ther till (LMNO. &c. add. at) barnet &c.

15) BCKPQRS. &c. föthe (pro skal födha).

16) Q. &c. add. som.

17) S. &c. hauer giffuith.

18) BCKPQR. &c. oc sithan barn er föt. göris &c. S. &c. Sidhan barn er föth tha skal hæenna rætter göras.

19) DLM. 106. om. ok.

20) 56. Xa. &c. add. sãm före ähr sacht. DELMNO. &c. add. oc then födhe hona

V.

Kan²¹) stadzens swen (²²thiuffwe ella andrum²³) fanga slæppa (²⁴v iærnum, stande²⁵) sama ræt (²⁶han skulde staa.²⁷)

VI.

Stiæl²⁸) man (²⁹æplæ ella andra frukt v trægardhum, kaal ella andra yrter ella hwat thet³⁰) ær,³¹) ok³²) wardher³³) taken³⁴) (³⁵ella klædhe hans mædk twæggia manna witnum, böte siæx marker³⁶) ok ater skadhan. Komber ther³⁷) (³⁸draap,³⁹) saar eller blotwite therra mællen, wari (⁴⁰twægilt hwat⁴¹) han faar⁴²) fore ær,⁴³) ok (⁴⁴thet (⁴⁵ær ogilt⁴⁶) hin fik⁴⁷) tilkom.⁴⁸)

V, cfr. BjR. 11: 6.

VI, cfr. MELL. ÞjB. 24; BjR. 23.

- mædhan (ELMNO. &c. om. mædhan) som henne sculd gaff (LM. 106. gifwer).
- 21) DELMNOS. &c. Nu kan. BCKPQR. &c. Nu steppir (PR. steppe) stadzins swen thyire (C. &c. thiuff) eller annan man v stadzins (CKQ. &c. om. stadzins) iernum &c. Xa. Slæpper Stadhsens Swen, eller nokor annar man, Tiufve.
- 22) ENO. &c. thiuff eller annan &c. D. nokon thyuff eller annan man. v iærnom sleppæ. stande sialfuor sama &c. SXa. &c. ællir bödhil vt (Xa. om. vt) slæppa tiviff, ællir annan man v stadzens iærnom.
- 23) LM. 106. nokon annan.
- 24) LM. &c. bort v stadzsins iærnom eller hekto, Stande sielfwer sama &c.
- 25) S. &c. tha scal han standa.
- 26) KBCPQR. &c. hin skulde standa. DELMNOS. &c. som hin (ENO. &c. fanghin; S. &c. then) sculde hafua standet.
- 27) 59. Xa. &c. add. som wr fängillsom bortt kom. SXa. &c. som i iærnen sætthir war.
- 28) BCDEKQRS. &c. Nu stiel man thet (PR. &c. add. som) ii kalgarthum eller ii (DPR. &c. om. ii) tregarthum vexe (BQS. &c. vexir) æple eller athra frukt. yrtir. (S. &c. add. æller) kaal. (Q. om. kaal) eller hwat &c. ENO. 43. Nu stiel man thet j kalgardhum eller trægardhum vexir æple kaal yrthir eller adhra fruct huat &c. LM. 106. Nw stiel man j thrægardhe, æple eller nokra andra frukt, ellir j kaalgardhe kaal eller yrter, eller nokot annat thet ther waxir æ hwat &c.
- 29) 36. Xa. thet i. kalgardhum æller trægardhum vaxer æple yrter kaal eller huat &c.
- 30) DENO. &c. add. helzt.
- 31) S. &c. add. hælzt.
- 32) LMS. &c. om. ok. D. 34. eller.
- 33) LM. &c. add. han ther. BCKPQR. &c. add. a. S. &c. var bar oc a.
- 34) D. bar atakin. ELMNO. &c. add. widh.
- 35) ENO. meðh tueggia manna witnum eller kledhe hans meðh sama witnum. böte &c. LM. &c. meðh twæggia manna witnom, eller nokot off hans klædkum, böte &c.
- 36) ELMNOXa. &c. add. til threskipthis.
- 37) L. &c. om. ther.
- 38) ENO. 43. nokor skilnader thera mellan draap saar eller blodwite. wari &c.
- 39) B. add. ii. D. add. eller.
- 40) LM. &c. thet twægilt som kaan &c.
- 41) CNO. &c. thet. E. then. N. &c. add. som.
- 42) BPR. faa. BCDEKNOPQRS. &c. add. som.
- 43) I. &c. om. ær. C. star.
- 44) B. oogilt thet som hin faa ther til kom. CQ. &c. ogilt thet hin (Q. &c. han) fik som til kom. K. 42. ogilt som hin far som til kom. D. alt ogilt thet som han fik som till kom. ENO. &c. alt ogilt thet hin faar

VII.

Hugger man apal eller annur¹⁾ bærande træ nidher²⁾ i³⁾ trægardhe,⁴⁾ bôte siæx marker.⁵⁾ Bryter man⁶⁾ green⁷⁾ a⁸⁾ bærande træ, bôte thre marker vm⁹⁾ (1⁰til æru twægga manna witne, ella¹¹⁾ wæri sik (1²mædk siæx man- 113 num.¹³⁾)

VIII.

Nw stiæl man humbla bort¹⁴⁾ v (1⁵skæriom, humblagardhum hema, ella i¹⁶⁾ öiom,¹⁷⁾ (1⁸ella hwar¹⁹⁾ han²⁰⁾ wæxer,²¹⁾ (2²bindes a han²³⁾ stylden²⁴⁾ ok föris til radhstaw, ok²⁵⁾ dömes²⁶⁾ epter thy thiuffnadhær ær²⁷⁾ til.²⁸⁾

VII = MELL. þjB. 25.

VIII, cfr. MELL. þjB. 27.

som til komber oc stiela wildhe. LM. &c. allth thet ogilt som han faar som til komber (M. kom). S. &c. ogilt thet han far tilkomber.

45) PR. &c. ogilt som then faar ther til kom.

46) HI. 50. add. thet.

47) 50. X. &c. add. som.

48) Xa. add. ock stiela wilde.

1) CDELMNOS. &c. sic. BKPQR. &c. annat. 21. X. &c. annar. AHI. &c. om. h. v. Cfr. MELL. þjB. 25.

2) BCKPQR. &c. om. nidher.

3) BCDEKLMNOPQRS. &c. sic. AHIX. &c. v vel vr. Cfr. MELL. þjB. 25.

4) EQ. &c. trægardhum. EXa. add. annars. DNO. &c. add. annars mandz.

5) LM. &c. add. til thræskiptis.

6) BCEKNOPQS. &c. han.

7) 36. Xa. quist.

8) ENOPS. &c. af.

9) LMQ. &c. æn.

10) BCDEKLMNOPQR. &c. han warther wither taghin medh (LMPR. &c. add. twem) witnum (LM. &c. mannom). S. &c. han vardhir ther medh taghin, oc bördhe a baki hans medh twægga manna vitnom &c.

11) BCEKNOPQRS. &c. wites thet honum.

12) S. &c. som för ær sakth.

13) LQ. &c. manna edke.

14) BCDEKLMNOPQRS. &c. om. bort.

15) BCDEKQR. &c. humbla garthum. skerium. dyom &c. ELMNOS. &c. humblagardhum skeriom eller öiom &c. 99. X. humbla gårdom, heema eller i Skæriom eller &c.

16) I. om. i. Xa. add. Skoghum eller.

17) A. örom primum scriptum est. H. örom.

18) ENOS. &c. om. ella. LM. 106. om. ella — wæxer.

19) BCKPQR. &c. add. helzst. D. add. thet ær. ther.

20) ENOS. &c. add. helst.

21) BCPR. 33. wæxe vel wæxse. BCDEKLMNOPQRS. &c. add. warther (LMP. &c. add. han) taghin wither. ENOXa. &c. add. oc wardher takin widk. 26. Xa. &c. add. varder tagin vider medh (Xa. add. threm) vitnom.

22) S. &c. binde (46. &c. add. å) honom tiufnat then han i handom hafuer, oc föris (46. &c. före) swa til radzstugku ther görris hans retter æpter &c.

23) 104. Xa. baak hanns. 36. bak hanum.

24) BCDEKLMNOPQRXa. &c. sander thyuffnather. Xa. tiufnat, then han i handum hafver; cfr. not. 22 supra.

25) ENO. &c. add. ther.

26) BCKPQRXa. &c. görris domber (28. 30. Xa. retter) hans. D. add. ther ifuer han.

27) I. æru.

28) BCDEKQRS. &c. om. til.

IX.²⁹⁾

Stiæl³⁰⁾ man fiska aff annars³¹⁾ nætium, mærdhum³²⁾ ella³³⁾ andrum fiske tholum,³⁴⁾ (³⁵⁾wardher han³⁶⁾ widher taken,³⁷⁾ böte siæx marker³⁸⁾ ok ater skadhan. §. 1. Stiæl han³⁹⁾ næt⁴⁰⁾ ella⁴¹⁾ (⁴²⁾annur fiske tool⁴³⁾ (⁴⁴⁾ok wardher (⁴⁵⁾widher taken, bindes⁴⁶⁾ a bak⁴⁷⁾ hans,⁴⁸⁾ ok stande tiuffs ræt⁴⁹⁾ (⁵⁰⁾epter thy thet wært ær.

X.

Gifwer¹⁾ man andrum²⁾ skuld fore boos drææt,³⁾ ok⁴⁾ findz⁵⁾ mædh honum ella i husum⁶⁾ (⁷⁾ther (⁸⁾honum skuld fore gaffs,⁹⁾ (¹⁰⁾stande tiuffs ræt; findz¹¹⁾ eig,¹²⁾ wæri sik mædh tolf mannum, ok hin stande sama ræt,¹³⁾ eller¹⁴⁾ böte¹⁵⁾ XL marker,¹⁶⁾ halft¹⁷⁾ malsæghandenum ok¹⁸⁾ halft¹⁹⁾ konungenum ok stadhenum.²⁰⁾

IX = MELL. þjB. 28.

- 29) 80. invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis.
 30) BCDEKLMNOPQRS. &c. Nu stiel.
 31) D. &c. add. manz.
 32) BCEKLMOPR. &c. mierthum. QS. mærdrom. BCDEKNOPQRS. &c. add. krokum. LMXa. &c. add. eller krokum.
 33) LM. 106. add. aff.
 34) D. 19. fiskis tolum.
 35) Xa. än witne til äro (pro wardher — taken).
 36) BCDEKNOPQR. &c. om. han.
 37) S. &c. fanghin. E. add. bindhis sander thiufnader a han. oc.
 38) 28. 30. add. til treskiptes.
 39) ELMNOPR. &c. man.
 40) DENO. 43. add. noot.
 41) E. oc.
 42) P. amath. BCDEKQ. &c. om. h. v. Xa. annan Fiskeredhe.
 43) D. &c. fiskis tool. 51. fiska redskap.
 44) BCKLMPQR. &c. om. ok. ENO. &c. om. ok — taken.
 45) S. &c. fangin, binde &c.
 46) B. &c. binde.
 47) BCDEKLMNOPQR. &c. ryg.
 48) S. &c. kanom.
 49) BC. &c. sic. A. tiuff ræt.
 50) I. om. epter. BCDEKLMNOPQR. &c. om. epter — ær.
 1) BCDEKLMNOPQRS. &c. Nu gifwer.
 2) C. om. andrum.
 3) LM. &c. boodræt. Q. &c. boosdrægt. BC KPR. &c. boodragh. 67. Boodragt.
 4) LM. &c. om. ok.
 5) S. &c. findher. BCDEKLMNOPQRS. &c. add. thet.
 6) BCDEKLMNOPQRSX. &c. add. hans.
 7) A. thet primum scriptum est. HIX. thet. BCDEKNOPQRS. &c. som. LM. &c. om. ther — gaffs.
 8) BCEKNOPQRS. &c. han honum sculd fore gifwer (P. 39. gaff).
 9) D. &c. gifs.
 10) BCKQ. &c. om. stande tiuffs ræt.
 11) DELMNOPRSX. &c. add. thet.
 12) S. &c. oc ey medh hanom.
 13) S. &c. add. hanom thet vitthe.
 14) E. om. eller.
 15) LMPR. &c. add. som för ær sakt.
 16) CKQ. &c. add. som för ær sakt.
 17) HISX. &c. sic. A. 45. halff. BCDEKLMNOPQRXa. &c. om. h. v.
 18) LM. &c. om. ok.

XI.

Hitter²¹) man find a wægh (²²ella vtan wægh,²³) hwat²⁴) thet hælzt ær, (²⁵lyse²⁶) genstan²⁷) fore them²⁸) (²⁹mædh honum³⁰) (³¹gaar, sidhan a³²) sokna kirkio ok³³) radhstuwo. Komber then³⁴) mist (³⁵haffwer (³⁶för æn (³⁷hin lyst haffwer,³⁸) sigher til (³⁹mærke ok san⁴⁰) iærtækne, tha swæri⁴¹) til sik⁴²) mædh twem mannum⁴³) siælfwer⁴⁴) thridhi, ok taki sit (⁴⁵ater (⁴⁶vtan⁴⁷) lösn. Komber ok⁴⁸) eig han⁴⁹) innan nat ok aar som⁵⁰) wi-dher kæennes, taki⁵¹) konungen⁵²) twælyti⁵³) ok then (⁵⁴find hitter⁵⁵) thri-dhiung.

XI = MELL. pjb. 31.

- 19) HISX. &c. sic. A. &c. half. BCDEKL MNOPQRXa. &c. .XX. mark.
 20) DENOXa. &c. add. som för ær sakt. 26. Xa. &c. add. vthan thet see mædh fogotens oc borgamestara orloff.
 21) BCDEKLMNOPQRS. &c. Hmar (LM. 106. Then) som fynd (S. &c. fyndher) hitter (PR. 33. hitte) a &c.
 22) ELMNO. &c. om. ella vtan wægh.
 23) S. &c. add. æller annar stadz.
 24) BCDEKLMNOQRS. &c. add. fynd. P. add. som.
 25) S. &c. tha scal han the fyndh genstan lysa, fore &c.
 26) ELMNO. &c. add. thet. D. add. konæther.
 27) D. genstæ. LMPR. &c. genast.
 28) ENO. &c. add. som.
 29) E. om. mædh. S. &c. nær. 36. Xa. hannum möter (pro mædh honun gaar).
 30) E. add. a wægh.
 31) ENO. gangher. 44. X. &c. gåå. LM. 106. ganga, oc sidhan fore sokn, oc &c.
 32) BDKPRX. &c. at. Q. 50. j. S. &c. vidher. ENO. 43. lyse thet midh.
 33) DELMNOSX. &c. add. a.
 34) ELMNOQ. &c. add. som.
 35) 52. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba och bonda, huad &c., cap. 18: 1.
 36) L. 106. om. för -- haffwer.
 37) CBDKMPQRS. &c. lyst ær (pro hin lyst haffwer). ENO. 43. thet lyst ær.
 38) S. &c. add. som tapparke. DELMNOPR. &c. add. oc.
 39) ELNO. &c. om. mærke ok. M. san mitne oc iertekne.
 40) I. swa. HI. 50. add. nitne oc.
 41) S. &c. add. han. DELMNO. &c. add. thet.
 42) BCDEKLMNOPQRS. &c. sin.
 43) HI. 50. om. mannum. ENO. &c. add. oc.
 44) S. add. han.
 45) 71. post lacunam (vide not. 5 pag. 385) hic iterum incipit.
 46) Q. om. vtan -- aar.
 47) P. add. alla.
 48) BCDEKLMNOPRS. &c. om. ok.
 49) GK. &c. om. han. BDEKLMNOPRS. &c. add. eptir. C. add. ater.
 50) LMPR. &c. add. ther.
 51) E. om. taki. ELS. &c. add. tha.
 52) ENO. 43. konunx fogatte.
 53) PSX. &c. tweluthi vel twelotj. BCKL. &c. tva lyti. DENO. &c. tva luti.
 54) EDLMNOS. &c. taki (DLS. &c. om. taki) tridhiung som hitte. BCKQ. &c. thrithiung som fynd hitte.
 55) PR. &c. hitte.

XII.

Nw kan then som¹) hitte witne haffwa at han (²laghlika lyst haffwer, tha swæri³) til siin⁴) som (⁵tapat haffwer⁶) siælfwer⁷) thridhi, ok taki sit ater,⁸) (⁹ok (¹⁰haffwi han¹¹) thridhiungh som hitte, epter thy¹²) fyre godhe¹³) mæn thet¹⁴) mæta.¹⁵) Griper han¹⁶) (¹⁷til lysninga witna¹⁸) ok fældz¹⁹) at them,²⁰) böte²¹) (²²XL marker²³) ok²⁴) (²⁵hete thiuffwer ok²⁶) stande tiuffs ræt.²⁷)

XIII.

Hitter²⁸) man (²⁹fæ annars,³⁰) (³¹hæst taman³²) (³³eller skiut,³⁴) oxa, ko,³⁵) (³⁶faar (³⁷ella geet,³⁸) ella³⁹) thet⁴⁰) nytta fæ⁴¹) ær, tha (⁴²a (⁴³han⁴⁴)

XII = MELL. pjb. 32.

XIII = MELL. pjb. 34.

- 1) Q. &c. add. *fynd.*
- 2) D. om. *laghlika.* LM. &c. *haffwer thet laghlyst, Tha &c.*
- 3) DELMNOP. &c. add. *then.* BKR. &c. add. *then in.* CQ. add. *thet in.* S. &c. add. *han.*
- 4) 99. X. add. *then.*
- 5) ENO. &c. *mist.* DLMS. &c. *tappadhe* (pro *tapat haffwer*).
- 6) BDKLMPQRS. &c. add. *medh tvem mannum.* CENO. &c. add. *medh tvem mannom ok.*
- 7) NOS. &c. add. *han.*
- 8) 94. add. *vtann lösen.*
- 9) BCKPQR. &c. *vian then havi thrithiung &c.*
- 10) ELMNO. &c. *tho taki* (LM. &c. *haffwi*) *then tridiung &c.* D. *then taki thridhiung &c.*
- 11) S. &c. *then.*
- 12) LM. &c. add. *som.*
- 13) DLM. &c. om. *godhe.*
- 14) BCDKQRS. &c. add. *gozet.*
- 15) LM. &c. add. *som tapat war.*
- 16) BCEKLMNOPQR. &c. *man.*
- 17) BCKPQR. &c. *at lysninga withnum.*
- 18) ELMNOSX. &c. *lysningha withne.*
- 19) LM. &c. add. *han.*
- 20) CEKOQS. &c. add. *tha.*
- 21) BLMPR. &c. add. *tha.*
- 22) 51. *hvar boot för sigh efter sijn brutt, och hete Tiuff.*

- 23) 28. 30. add. *konungenom oc stadenom.*
- 24) BCDEKLMNOPQR. &c. sic. AHISX. &c. *eller.* Cfr. MELL. pjb. 32.
- 25) S. &c. *stande tiuffs ræth æpter thy saken ær til.*
- 26) BCDEKLMNOPQRXa. &c. *eller.*
- 27) Xa. add. *æpter thy saken ær til.*
- 28) CDEKLMNOQS. &c. *Nw hitte.* BPR. &c. *Nu hitte.*
- 29) LM. 106. *hest annars manz, eller skyuth,* (M. add. *eller*) *oxa eller koo &c.*
- 30) S. &c. add. *mans.*
- 31) 28. 30. *kuat fæ thet helzt ær tampt eller otampt* (pro *hæst — nytta fæ ær*).
- 32) N. &c. om. *taman.* S. &c. *tambdhan.*
- 33) BCKPQR. &c. om. *eller.* S. &c. om. *eller skiut.*
- 34) DENO. &c. *hors.*
- 35) Xa. add. *Swijn.*
- 36) S. &c. *ghether, swiin æller far oc kwat fæ thet helzt ær, tha aghir then som tappadhe thet in til sin &c.*
- 37) BCDEKLMNOPQR. &c. om. *ella.* Xa. om. *ella geet.*
- 38) E. 60. *gether.*
- 39) ENO. &c. om. *ella.* D. add. *nokot.* LM. &c. add. *nokot annat.*
- 40) Xa. add. *som.*
- 41) BCDEKLMNOPQRX. &c. *nytia fee.*
- 42) BENOPRX. &c. *agher vel æger.* LM. 106. *swæri then som æghir* (M. &c. add.

til siin swæria⁴⁵) sielffwir⁴⁶) thridhi, at thet ær⁴⁷) hans,⁴⁸) (49)ok taki (50)si-
dhan sit ater vtan lösn, (51)ok hin⁵²) göri sik vrthiuffwa mædk lysninga wit-
num sinum.⁵³) §. 1. Mædk hæst, hors,⁵⁴) oxa ma man yrkia ok⁵⁵) sina
tharffwer⁵⁶) göra, ok siin ærende⁵⁷) fara (58)innan stadhen ok hæradhet⁵⁹)
(60)ther⁶¹) thet (62)hit ær,⁶³) sidhan (64)thet laghlyst ær (65)ok⁶⁶) (67)lagha
witne til⁶⁸) taken⁶⁹) æru badhe i stadhenum ok⁷⁰) hundareno;⁷¹) (72)ok hwar
(73)som (74)yrkir ther⁷⁵) mædk (76)för (77)æn thet⁷⁸) laghlyst ær, böte thre
marker (79)til thræskiptis.

XIII.1)

Hitter²) man wrak³) a⁴) salto watne, eller (5)siostrand friske, ther rætter

XIII = MELL. PjB. 35.

- in) til sik sielfwer &c. D. swæri then thet in till sijn. som widher kiennis. medh tuem mannum. sielfwer thridhi. oc taki &c.
- 64) PR. &c. om. thet. BCKQ. 42. laghlyst oc &c.
- 43) ENO. 43. then som widherkennis. thet in til sik swæria. medh twem mannum sielfwer &c.
- 65) D. medh witnum. som för ær sakt. badhe fore hundare oc stadh Huar &c. LM. &c. medh lagha witnom badhe &c.
- 44) Xa. then som widher kännis. BCKPQR. &c. add. in.
- 66) ENO. 43. add. ther.
- 45) BCKPQR. &c. add. meth twem mannum. oc. S. &c. add. medh twem mannom.
- 67) 46. Xa. &c. lysninga withne.
- 46) S. add. han.
- 68) K. 42. om. til.
- 47) HLM. &c. war.
- 69) E. om. taken.
- 48) 23. &c. add. fæw.
- 70) HINOS. &c. add. j. BCEKLPQR. &c. add. swa ii.
- 49) B. sithan taghi thet ater &c.
- 71) BCKLMNOPQR. &c. keratheno.
- 50) DLM. &c. om. sidhan. S. om. sidhan sit.
- 72) BCKLMPQR. &c. om. ok. ENO. 43. Yr- kir han ther medh &c.
- 51) P. om. ok — sinum.
- 73) LM. &c. ther medh yrkir nokot för &c.
- 52) CKQ. &c. om. hin.
- 74) S. &c. medh tolko fæ nokot yrkir for æn swa ær lyst medh laghom som för (46. &c. om. för) ær sakt, böte &c.
- 53) BCDEKLMNOQRS. &c. om. sinum. NO. 43. add. som hitte.
- 75) HI. 80. thet.
- 54) 36. skiule. CEKLNOPR. &c. add. ok.
- 76) C. sithan laghlyst &c. 101. Duobus fo- liis deperditis sequentia desunt.
- 55) D. add. adhræ.
- 77) D. om. æn — ær.
- 56) S. &c. torfth. ENO. &c. add. medh.
- 78) BKPQR. &c. om. thet. L. 106. add. swa.
- 57) BCDEKNOQR. &c. add. medh.
- 79) S. &c. Malsæghandenom konungenom oc stadhenom.
- 58) S. om hundarith, thet hit ær oc laglica lysth, oc lysninga vitne til taghin &c.
- 1) K. Folio deperdito sequentia desunt us- que ad verba ær. medh vitnom &c., cap. 19: pr.
- 59) DE. &c. hundare.
- 2) B. 20. Hitte. ELMNO. &c. Nv hitter.
- 60) BCKQ. &c. om. ther — ær.
- 3) DEO. 28. wræk.
- 61) DENO. &c. add. som.
- 4) BCLMPQRS. &c. ii. C. add. sio ok.
- 62) ELMNOPR. &c. hittis, Sidhan &c.
- 63) D. &c. war.

æghande ær eig nær⁶⁾ ella hans budh, ok weet eig hwar⁷⁾ hans ær komet; lyser⁸⁾ han thet⁹⁾ laghlika,¹⁰⁾ tha a¹¹⁾ han¹²⁾ thridhiung (¹³⁾som hitte, ok 114 æghande twælyti;¹⁴⁾ gange (¹⁵til han¹⁶⁾ som¹⁷⁾ mist¹⁸⁾ haffwer mædk san- nom¹⁹⁾ iærteteknum ok²⁰⁾ twæggia manna witnum, (²¹ok taki²²⁾ twælyti²³⁾ a- ter.²⁴⁾ Komber han²⁵⁾ eig innan nat ok aar (²⁶som (²⁷mist haffwer, tha taki konungen twælyti.²⁸⁾)

XV.²⁹⁾

Nw hitter³⁰⁾ man botn find³¹⁾ ok lyser³²⁾ laghlika, (³³tha a³⁴⁾ (³⁵han (³⁶halfwa find.³⁷⁾ Komber (³⁸han eig som laghlika widher kænnes (³⁹innan nat ok aar,⁴⁰⁾ tha ægher (⁴¹konungen (⁴²alt halfst.⁴³⁾)

XV = MELL. pJB. 36.

- 5) 29. Xa. &c. *frysko mathne ther* &c. BCD NOPQR. &c. *frisko. ther* &c. ELMS. &c. *fersko. ther* &c.
6) ENO. 43. *widher*.
7) CDELMNOPQRSX. &c. *huart*.
8) PR. &c. *lyse*.
9) BCDENOQS. &c. om. *thet*.
10) D. add. *som hitte*.
11) BCDELMNOPQRSX. &c. *agher vel ægher*.
12) P. om. *han*. R. &c. *thæn*.
13) D. 28. om. *som hitte*.
14) 41. X. &c. *twelutj*, et sic infra. BCLPR. &c. *trwa lyte*. DENOQ. &c. *trwa luti*. LM. &c. add. *oc*.
15) BDPR. &c. *han til som* &c. LM. 106. *then til sith som miste medh* &c.
16) C. &c. sic. ENO. 43. *then*. X. *hans then*. AHIQS. &c. *hans*. Cfr. not. 15 præcedentem, et MELL. pJB. 35.
17) CQ. &c. om. *som*.
18) S. &c. *hiith*.
19) S. &c. *vissom*. D. add. *oc wissom*.
20) LM. 106. *eller*. D. add. *medh*.
21) D. om. *ok*. BLMPQR. &c. om. *ok — a- ter*.
22) ENO. add. *sma sina*. S. &c. add. *sama*.
23) DENOS. &c. *tualuti*. C. &c. *trwa lyti*.
24) D. &c. om. *ater*. 43. add. *oc then som hitte behollj tridung*.
25) LM. &c. *then*. ENO. 43. *æghandhen*. S. 33. add. *oc*.
26) BCDEPQRS. &c. om. *som mist haffwer*. NO. &c. om. *som — tha*.
27) LM. &c. *widher kennis* (pro *mist haffwer*).
28) DNO. &c. *tualuti*. BL. &c. *trwa lyti*. EQ. &c. *trwa luthi*. Xa. add. *medh then som hitte*. 57. 81. add. *then tredingh som hitthe*. 59. add. *Och thenn haffua tridung som hitte*.
29) 19. *invertit ordinem huius capituli ac proxime sequentis*.
30) Q. *haffuir*.
31) DL. &c. *botn fynd*. BCEMOPQRS. &c. *butn fynd*.
32) BPR. 33. *lyse*. LM. &c. add. *thet*.
33) LM. 106. (57. &c.) *komber then som widher kænnes, tha ægher han halfst oc halfst then som hitte, komber ey then æpter* (M. &c. om. *æpter*) *som widher kænnes, tha taki konugin halfst*.
34) BDENOPRSX. &c. *agher vel ægher*.
35) E. *man hona haffua. komber æghandhen som &c*.
36) PRX. &c. sic. S. 94. *haluo*. ACHIQ. &c. *haffwa*, at in A. rec. man. supra lineam add. *l ut legeretur halfwa*. B. *hawa*, rec. ut videtur man. mutatum in *halwa*. NO. *hona halfwæ. Komber &c*. D. *the fynd. halfwæ. Komber engin. som midher &c*. Cfr. not. 33 supra, et MELL. pJB. 36.
37) BCPQRS. &c. *fynd*. 43. add. *som hitte*,

XVI.

Hitter⁴⁴) man akkare⁴⁵) manz,⁴⁶) haffwi⁴⁷) (⁴⁸ærwdhes löön epter godhra manna⁴⁹) skudhan.⁵⁰)

XVII.¹)

Alla stadhi²) ther man findh³) hither,⁴) (⁵tha skal han sik vrthiuffwa göra⁶) först⁷) mædk lysninga witnum, sidhan (⁸swæri then⁹) mist haffwer in¹⁰) til siin¹¹) mædk (¹²twem mannum siælfwer thridhi, (¹³ok taki swa¹⁴) sit ater.¹⁵) §. 1. Alle the¹⁶) godze hiælpa¹⁷) vndan elde, v¹⁸) syo ella fore¹⁹)

XVI = BjR. 19: 3.

XVII = MELL. BjB. 37.

- komber æganden som ther lagliga viderkenz, tagi helftane aff findena.*
- 38) BPRS. &c. *engin thon som* (S. &c. om. som) &c. CNOQ. &c. *engen som* &c.
- 39) DENOS. &c. om. *innan* — aar. BCPQR. &c. *som för er sakt. tha* &c.
- 40) Xa. add. *som för är sagt.*
- 41) Q. &c. *han. B. han mutatum in kunung. CPR. &c. han alt halpt ok halpt kunungen. 43. halfft konungen, oc halfft then som hitte.*
- 42) D. &c. om. *alt. Q. alzs. NO. hona halfua. E. hona hafua. S. &c. hafua fyndk. 44. &c. halfft oc halff (72. &c. halfft) then som hitte. 88. halff findt, och halff then som hitte.*
- 43) 51. om. *halfft. 59. Xa. add. medh thenn som hitte.*
- 44) PR. &c. *Hjtte. B. Hittis. CEMNO. &c. Nw hitter.*
- 45) BEHIPRSX. &c. *ankara. M. &c. ankar. BELMNOPRS. &c. add. annars.*
- 46) BPR. &c. om. *manz.*
- 47) LM. &c. *taki.*
- 48) DELMNO. &c. *ther ærfuodhis löön fore. epter &c.*
- 49) C. 19. add. *miedzordhom ok. D. add. segn. oc.*
- 50) 26. &c. *mætzordom. ELMNOXa. &c. add. oc segn. SXa. &c. mætzordhom om han laglica lysth haffuer som hitte.*
- 1) 48. Folio deperdito sequentia desunt usque ad verba *Och wärij sig* &c., cap. 19: 1. 66. Foliis deperditis sequentia desunt.
- 2) BCPQR. &c. *Alla statha. LM. Alla stader. N. &c. Alla stædz. S. &c. Alla stads.*
- 3) DLMPQR. &c. *fynd. BCEOS. &c. fynder. N. &c. findër.*
- 4) PR. 33. *hitte.*
- 5) LMS. &c. *ther skal* (S. om. *skal*) *man sik* &c.
- 6) ENO. 43. add. *som hitte.*
- 7) DELM. &c. om. *först. HI. 50. för.*
- 8) ENO. 43. *scal then som mist hafuer sweria thet in* &c.
- 9) BCPQR. &c. *han. BCDLMPQRS. &c. add. som.*
- 10) DLMS. &c. om. *in.*
- 11) ENO. &c. *sik.*
- 12) BCENOPQR. &c. *twegia manna* (P. om. *manna*) *witnum* (ENO. &c. add. *oc*) *sielwer* &c.
- 13) LM. &c. om. *ok — ater.*
- 14) S. &c. om. *swa.*
- 15) SXa. &c. *medh laghom atkir oc ey annars. D. add. som för är sakt.*
- 16) MNO. &c. add. *som.*
- 17) M. *hiolpo.*
- 18) S. &c. om. *v.*
- 19) DS. &c. om. *fore. LMNO. &c. vndan.*

hær, han²⁰) wari man²¹) swa myklo bætri, ok taki (²²swa myket (²³aff thy²⁴) godze som²⁵) æghanden wil honum vnna, (²⁶ok godhe mæn sighia at han²⁷) haffwer thiænt.²⁸)

XVIII.

Taker²⁹) man vtan laan ella³⁰) legho hæst ella skiut³¹) annars,³²) aker ella³³) ridher, ella gör nokro handa³⁴) awærkan³⁵) mædh,³⁶) komber æghanden epter ok fangar³⁷) alt saman, tha³⁸) (³⁹skal hin⁴⁰) til thingx ella radstuw föras,⁴¹) ok⁴²) haffwi⁴³) wald hwat⁴⁴) han wil han⁴⁵) til⁴⁶) thiuffs⁴⁷) ella ranssman winna epter thy som⁴⁸) laghin⁴⁹) sighia. §. 1. Vm baat⁵⁰) wari samu lagh.⁵¹) (⁵²Waldföres badhe (⁵³bonde ok bater, hwat han hældher⁵⁴) han⁵⁵) i⁵⁶) hæptilse⁵⁷) (⁵⁸sæter (⁵⁹ella eig, ella slaar,⁶⁰) ther⁶¹) (⁶²ær brutet edzörit.⁶³)

XVIII: pr. = MELL. þjB. 38.

§. 1, cfr. BjR. 10: pr.

20) BCDELMNOPQRS. &c. om. han.

21) LM. &c. om. man.

22) Xa. eigh meere aff thy Gotse än som sielfwer æghanden wil.

23) ENO. 43. ther aff som &c.

24) S. &c. om. thy.

25) S. &c. add. siæltuer.

26) 88. om. ok — thiænt.

27) O. om. han.

28) DELMNOS. &c. forthiænt.

29) CBDELMNOPQRS. &c. Nw taker.

30) E. &c. oc.

31) DELMNO. &c. hors.

32) PR. &c. om. annars. DLMS. &c. add. manz. ENO. &c. add. mans. oc. BCPQR. &c. add. oc.

33) LM. &c. om. ella.

34) DBCEILNOPQRS. &c. nokræ handæ. M. nakar handa.

35) DELMNOS. &c. sic. BCPQR. &c. werkan. 36. X. &c. værknæth. 88. Xa. åvärckan eller årfuode. AHIXa. &c. wardhnadh. Cfr. MELL. þjB. 38.

36) BCDELMNOPQRXa. &c. add. thy han (88. Xa. add. så) taghit haver. S. &c. add. æl-lir æruodke thy han swa taghit haffuer.

37) L. fanga.

38) N. 43. thet.

39) BCENOPQRS. &c. agher kan til (E. om. til) &c. LM. &c. æghir kan til radzstomo &c.

40) D. &c. han.

41) BC. &c. sic. A. foras.

42) B. &c. om. ok. D. add. ther.

43) D. &c. add. æghanden. ELMNO. &c. add. sidhan ægandhen.

44) NO. &c. add. hældher.

45) E. 68. add. kelder.

46) S. 20. om. til.

47) DNO. &c. thyuff.

48) BDLMPR. &c. om. som.

49) BCDELMNOPQRS. &c. lagh. BPR. &c. add. til.

50) 56. Xa. &c. och schip.

51) 26. &c. add. oc vm skip.

52) HIX. &c. sic. A. Walsföres. BCDELMNOPQRS. &c. waldförer (DPRS. 33. Vald-före) oc (DELM. &c. om. oc) noghor (NO. 43. add. man) bathe baat oc bonda. hwat &c. 29. Xa. &c. om. Waldföres — edzörit.

53) 52. post lacunam (vide not. 35 pag. 389) iterum incipit verbis och bonda, huad &c.

54) BCQS. &c. om. hældher.

55) P. &c. om. han. ELNO. &c. bondhan.

56) LM. 106. add. nokra.

XIX.¹⁾

Hwilken²⁾ annars³⁾ timber bort taker,⁴⁾ (⁵swasom fiölar,⁶⁾ (⁷thilde, widh,⁸⁾ ella hwat thet (⁹ær,¹⁰⁾ mædh witnum¹¹⁾ ella vtan witne,¹²⁾ (¹³vtan æghan- dens loff,¹⁴⁾ böte fore eet¹⁵⁾ stykke ena¹⁶⁾ mærk¹⁷⁾ (¹⁸til thræskiptis,¹⁹⁾ ok²⁰⁾ swa²¹⁾ fore annat ok²²⁾ thridhia, æn til æra twægga manna witne, ella wæri sik²³⁾ mædh siælffsins edhe; taker han²⁴⁾ mera, böte (²⁵tolff mar- ker²⁶⁾ (²⁷til thræskiptis²⁸⁾ (²⁹ok (³⁰wari vrthiuffwa, ella³¹⁾ wæri sik mædh

XIX: pr., cfr. BjR. 32: 2, 3.

- 57) DELMNO. 43. heкто. 41. &c. hechtilse.
 58) 27. post lacunam (vide not. 6 pag. 384) hic iterum incipit verbis sæther eller slar &c.
 59) S. slar æller ey, ther &c.
 60) DENO. &c. add. han. LM. &c. add. han bondan. 87. Xa. add. blānat eller blod-wite.
 61) DELMNO. &c. tha.
 62) ELMNO. &c. hafuer han brutit ezöret.
 63) CD. &c. sic. B. ethzorith. A. edhörit. 70. hoc loco iuserit cap. 20, quod tamen denuo iusto loco legitur. 100. in nova linea incipiens add. Om the mād̄l &c.; vide Ad-dit. E. 2.
 1) BCDELMNOPQRSX. multique recc. codd. invertunt ordinem huius capituli ac proxime sequentis. K. sine dubio quoque ita habuit; cfr. not. 72 pag. 397.
 2) BCPQR. &c. Hwar som. ENO. 43. add. man som. LM. &c. Nu taker man annars mans (96. om. manz) tymber, fiöla &c.
 3) NOS. &c. add. manz.
 4) SXa. &c. stiel.
 5) D. &c. om. swasom. S. som ær fiöla &c. NO. 43. eller hmat thet ær. fiöla &c. E. hmat thet ær fiela tiggil widh hmat helst ær eller hmat han taker han medh with-nom &c.
 6) 21. &c. fiölar. 60. 77. breder.
 7) BCDLMNOPQRXa. &c. tighil. 100. titie. SXa. &c. tilsther, thimberstokkær æller hwat thimber thet hælst (46. Xa. om. hælst) ær hwat &c.
 8) Q. om. midh.
 9) LMNO. &c. helst ær, (43. add. Oc) Hwat han taker thet medh &c. K. post lacunam (vide not. 1 pag. 391) hic iterum incipit.
 10) D. add. hmat thet ær.
 11) Q. add. eller widh.
 12) LM. 106. add. tho. D. add. oc gör tho thet.
 13) HI. vte. ENOSXa. &c. om. vtan æghan-dens loff.
 14) D. &c. orloff. LM. 106. add. oc minne.
 15) CDQ. kuart.
 16) S. add. halffua.
 17) NO. 43. add. penningæ. BPRS. &c. add. malseghanda. kununge. oc stathenum. C KQ. &c. add. penninga malseghanda ku-nunge ok stathenom.
 18) S. &c. om. til thræskiptis.
 19) DNOXa. &c. add. malsæghandenom ko-nungenom oc stadhenom.
 20) DENOS. &c. om. ok.
 21) M. 89. om. swa.
 22) S. add. for.
 23) S. om. sik.
 24) LM. &c. man.
 25) 35. Folio deperdito sequentia, excepto cap. 20 supra inserto (cfr. not. 1) perie-runt.
 26) CQ. 39. add. som för ær sakt.
 27) S. &c. om. til thræskiptis.
 28) BDKPR. &c. add. som för ær sakt.
 29) LM. &c. om. ok wari vrthiuffwa.
 30) SXa. &c. göri sik ortiuffua om ey æra vitne til.
 31) BCKPQRS. &c. warther thet honum wit (P. vitnath). ELMNO. &c. withis thet ho-num. D. Uitis thet honum. oc æra ey wit-ne till.

siæx (³²manna edhe. Fælz han at edhenum³³) ok orkar eig botum, wardhi slaghin widher³⁴) stokken.³⁵) Sama³⁶) lagh wari vm then³⁷) thet³⁸) andrum witer.³⁹) §. 1. (⁴⁰Framledhis⁴¹) mærkiande,⁴²) at (⁴³aff allom siæx (⁴⁴marka botum⁴⁵) ok⁴⁶) trægga marka,⁴⁷) taki en thridiung⁴⁸) malsægghanden, (⁴⁹ok en⁵⁰) konungen (⁵¹ok en⁵²) stadhen;⁵³) (⁵⁴ok wæri (⁵⁵sik fore siæx marka sak, (⁵⁶æn eig æra witne⁵⁷) til, mædh siæx (⁵⁸manna edhe, ok fore⁵⁹) thriggia marka sak mædh (⁶⁰triggia manna edhe;⁶¹) fælz (⁶²han at edhenum ok orkar eig botum, wardhi slaghin widh⁶³) stokken.⁶⁴) (⁶⁵Sama lagh wari⁶⁶) vm (⁶⁷malsægghandan, æn⁶⁸) han orkar⁶⁹) eig⁷⁰) (⁷¹widher binda ok orkar eig botum.

- 32) BCDEKLMNOPQR. &c. mannum. falz &c.
 33) Q. 30. edhom.
 34) B. 80. til.
 35) LMS. &c. stupona.
 36) BCDLMPQR. &c. Samu. E. Sami.
 37) ELMNO. &c. add. som.
 38) ENO. tholkit vel toligt.
 39) ENOXXa. &c. add. oc orkar han ey ther (Xa. then) til winna (99. X. binda).
 40) Q. Item. LM. &c. om. Framledhis mærkiande at. D. Allæ sæx markæ bötær oc thriggia markæ bötær j. thessom balkenum. gange till thræskiptis. malsægghanden. konungenum oc stadhenum. Oc wæri &c.
 41) PRS. &c. add. ær.
 42) B. &c. add. er.
 43) ENO. 43. all trigghia marka (NO. 43. add. sak) oc (NO. 43. add. al) sæx marka sak j thessom balkenum. scal ganga til thræskiptis (NO. 43. add. Malsegghendenom konungenom ok stadhenom) Oc wæria (NO. 43. wæri) trigghia marca sak medh trim mannum. (NO. 43. add. Ok. sex marka sak. með sex mannom) en ey ær (NO. 43. ero) withne till. Falz &c.
 44) Q. markom witne, eller trigghia &c.
 45) K. 20. vitnom. 26. &c. bruthom.
 46) BCKPRS. &c. eller.
 47) LM. 106. add. botum. BCKPQRSXa. &c. add. ii thessum balkenum.
 48) B. &c. lut.
 49) S. &c. om. ok. CLM. &c. annan konungen ok trithia statken.
 50) BKPQRS. &c. add. thrithiung.
 51) P. om. ok en.
 52) QR. &c. add. tridhiung.
 53) LM. &c. add. j thessom balkenom.
 54) 48. post lacunam (vide not. 1 pag. 393) hic iterum incipit.
 55) LM. &c. om. sik fore.
 56) DLMPR. &c. om. æn — til. Q. &c. om. æn — sak.
 57) C. &c. witnen.
 58) LM. &c. mannom, oc &c.
 59) LMP. &c. om. fore.
 60) LM. &c. threin (96. tuem) mannom æn ey æro witne til, Falz &c.
 61) PR. &c. add. æn æy æro vitne till.
 62) HI. 36. om. han. B. ether oc &c.
 63) B. 80. til.
 64) S. &c. stupona.
 65) BCKLPQR. &c. Samu. D. Sami. ENO. 43. Samuledh oc then som (43. om. som) tholkit andrum withir oc orkar han ey ther til winna.
 66) C. &c. add. Ok.
 67) Xa. then som tholkit andrum wijter. LM. 106. then thet androm witer, oc orkar han (106. om. han) ey tilbinda.
 68) CPR. &c. vm.
 69) KPQR. &c. add. han.
 70) BC. &c. add. han.
 71) BKPQRS. &c. til. D. botum. eller orkar han ey midher bindæ.

XX.⁷²⁾

Hwar⁷³⁾ som fangar rættan⁷⁴⁾ thiuff, ok slæpper honum (⁷⁵för æn han laghwnnen ær (⁷⁶ella sidhan, böte XL marker konungenum ok stadhenum.⁷⁷⁾

§. 1. Wardher ok⁷⁸⁾ thiuffwer laghwnnen,⁷⁹⁾ (⁸⁰takes eig⁸¹⁾ böter⁸²⁾ fore 115 han vtan⁸³⁾ vphænges.⁸⁴⁾ (⁸⁵Thaker nokor löösn fore han, (⁸⁶böte konungenum löösn ok (⁸⁷ther til XL marker, (⁸⁸ok thet wari konungx ensak. (⁸⁹Nw orkar hwarghen⁹⁰⁾ therra botum.⁹¹⁾

Dobblara balker.¹⁾

Hwar som dobblar ower ena mark,²⁾ böte (³thre marker (⁴til (⁵thræskip-

XX = MELL. þjB. 39.

72) K. Hoc caput, quod sine dubio locum habuit ante caput in textu præcedens, folio deperdito periit; cfr. not. 1 pag. 391; not. 1 p. 395. 70. bis habet hoc caput; vide not. 63 pag. 395.

73) S. &c. Nv hmar.

74) 36. Xa. om. rættan.

75) DEXa. &c. om. för. 36. Xa. tha han ær laghwnnen. böte &c.

76) BDELMNOPQRXa. &c. om. ella sidhan.

77) SXa. &c. add. oc haffui forgiort sinom egnom ræth.

78) IP. &c. om. ok.¹⁾

79) BCDELMNOPQRS. &c. add. tha.

80) D. hengis. oc takis engin lösn. for han. LM. (57. &c.) wardhe han hengder vtan lösn, Dirfweis nokor til at taka lösn &c.

81) 60. 58. Xa. add. löszon eller.

82) BCENOPQRS. &c. lösn.

83) Q. add. han.

84) S. &c. hængis.

85) BDENOPR. &c. dirwes oc (DENOPR. &c. om. oc) noghor tagha (P. om. tagha) lösn &c. CQS. &c. dirfues (S. &c. add. oc) nakar lösn fore han taka gielde kununge &c.

86) BDR. &c. gielde. ELMNO. &c. gifui. P. tha taki gæle konunge &c. Xa. eller slæp-

per han Tiufwe onäpstan: Böte ock 40. Marker. Ingen må ock Boot taka for nogors mans Bruth, vtan kan thet å Rådhsstughu taker medh Laghom: Görs thet annorledhis än nu är sagt, thå är thet Mutor, ock thet ständer honom for intet som vtgaf, til thes at thet är laghsökt. Nu orkar &c.

87) BCPQRS. &c. a XL. &c. DELMNO. &c. medh .XL. &c.

88) LM. 106. til konungx eensak.

89) ELMQX. &c. om. Nv — botum.

90) S. engen.

91) 85. add. wari lagh som för war sagdt. 100. add. Tagz altsamman tiufuer och tiufnaden, tā ägher then som tiufuen togh all thet som tiufuen åtte särlika ther medh sigh. Then man eller quinna som miste, taghe sitt åther vthan lösn; cfr. Chr. LL. ThjB. 23. 56. Posterius at forte ab ipso scriba additum est caput: Om the Mål &c., quod, ex illo codice transscriptum, legitur in Addit. E. 2. 59. duobus capitibus add. Chr. Ll. ThjB. 23, 24.

1) BIKMPR. &c. multique recc. codd. omissa rubrica adnectunt hoc caput præcedenti libro. C. habet rubr. Hwar som dublar. NO. Hær sigs om doblaræ ok thera

tis,⁶⁾ (⁷swa⁸⁾ then som tappadhe som⁹⁾ then som wan, æn til æru twæggi man-
na witne, ella wæri sik¹⁰⁾ sialfwir thridhi. Orkar hwarghen¹¹⁾ therra botum,
wardhi slaghen¹²⁾ widher¹³⁾ stokken,¹⁴⁾ (¹⁵ok (¹⁶aat thriddhia sinne¹⁷⁾ flye
stadhen.¹⁸⁾ §. 1. Engen¹⁹⁾ ma ok²⁰⁾ dobbla widher then²¹⁾ eig (²²ær (²³sin
eghin malsman²⁴⁾ (²⁵ok haffwer sit eghit godz, ella haffwer²⁶⁾ thet han ma
dobbla mædher,²⁷⁾ vtan²⁸⁾ han böte XL marker (²⁹til thræskiptis,³⁰⁾ ok
thet³¹⁾ ater mædh³²⁾ som han wan (³³aff honum.³⁴⁾ Orkar han eig bo-
tum,³⁵⁾ wardhi slaghen widher stokken³⁶⁾ ok flye³⁷⁾ stadhen.³⁸⁾ Komber

- sak. L. &c. Hær byrias dubblara balker. QS. &c. Wm dobel. 99. X. add. Om Dobbel, hwat Saak ther hörer till. 63. habet hoc caput calci codicis Christophoriani additum. E. 59. 68. 104. om. hoc caput. 71. Ultimo folio deperdito hoc caput periit.
- 2) SXa. &c. add. pænninga.
  - 3) S. &c. konungenom oc stadenom III mark hwat han vinder ællir tappar æn &c.
  - 4) Xa. Konungenom ock Stadhenom, hwat han heller winner eller tappar (pro til thræskiptis).
  - 5) 26. &c. tweskriptes konunge oc stadenom.
  - 6) BCDKLMQR. &c. add. malseghanda. kununge oc stathenum (63. 90. 91. härådhe (eller staden)).
  - 7) D. &c. badhe. NO. 43. æn til ero tweggi manna witne. Ok böte swa then som wan. swa som then som (43. ther) tappadhe. Vitis honom thet oc æro ey witne till wæri &c.
  - 8) B. 80. add. oc.
  - 9) D. &c. oc swa.
  - 10) D. &c. add. kuar theræ.
  - 11) BCKLMPQRS. &c. engin.
  - 12) LNOS. &c. slaghe.
  - 13) B. 80. til.
  - 14) LMSXa. &c. stupona. BDKNOPR. &c. add. en tima oc annan. CLMQX. &c. add. en tima ok annan tima.
  - 15) BCKLMPQR. &c. om. ok aat. SXa. &c. en thima annan, (Xa. add. tijma) oc thridhia, sidhan skal han fly stadhen.
  - 16) DNO. &c. thridhiæ sin flye &c.
  - 17) BCKPQR. &c. om. sinne. LM. 106. tidh.
  - 18) BCKLMPQRS. &c. add. en han warther ther medh faugen.
  - 19) DNOS. &c. add. man.
  - 20) BCDKLMNOPQR. &c. om. ok.
  - 21) B. om. then. CDLMNOQSXa. &c. add. som.
  - 22) LMNOQ. &c. sielfsins forman ær, eller (NOQ. &c. ok) sins godz, eller haffwir ey (Q. 55. oc haffwer) thet &c.
  - 23) BCKPR. &c. sielwer sin forman oc sins gooz. (K. 42. sino gozse) eller (C. &c. ok) &c. D. sielfs sins forman. eller sijns godz. eller &c.
  - 24) 58. Xa. &c. förman.
  - 25) S. &c. om. ok — godz.
  - 26) S. &c. aghir.
  - 27) BCDKLMNOPQRSX. &c. medh.
  - 28) Q. 28. add. at.
  - 29) BCKLMPQR. &c. malseghanda tiu mark. oc (CK. &c. om. oc) thet athra kununge oc stathenum. oc thet &c. DNO. &c. taki malsæghanden ther aff tyo marker. oc thet adhræ. (NO. 43. add. taki) konungen oc stadhen oc (NO. 43. add. giffue) thet &c. S. &c. oc thær taghi aff konungen oc staden XXX mark, oc Malsæghanden X mark oc thet athir sielffuom Malsæghandenom thet (46. &c. som) kan wan, orkar &c.
  - 30) Xa. add. Konungenom ock Stadhenom 30. Mark, ock Malsæghandenom 10. Marker.
  - 31) NO. &c. add. malsegendenom.
  - 32) CDNOQX. &c. om. mædh.
  - 33) BCDKLMNOPQR. &c. om. aff honum.
  - 34) BCDKLMNOPQRXa. &c. add. sielwom malseghanda.
  - 35) BCDKLMNOPQRSXa. &c. add. oc warther (NOXa. &c. ær) laghlica (S. &c. medh laghom) til wnen.
  - 36) S. &c. stupona som för ær sakth.

han sidhan³⁹) ater i stadhen,³⁸) (⁴⁰vtan foghatans ok⁴¹) (⁴²radhmannanna orloff, miste hand sina; (⁴³ok (⁴⁴mædh (⁴⁵them⁴⁶) sik later til dobbel⁴⁷) ok ær eig (⁴⁸siælfwir sin⁴⁹) forman,⁵⁰) göri⁵¹) (⁵²radhet mædh honum hwat (⁵³them (⁵⁴thykker (⁵⁵likt vara. §. 2. Dobblar⁵⁶) nokor⁵⁷) (⁵⁸sina widherlæghning bort,⁵⁹) (⁶⁰taki⁶¹) then⁶²) ater⁶³) hona⁶⁴) a⁶⁵) aff them⁶⁶) hona (⁶⁷wan, ok han⁶⁸) som⁶⁹) fordobbladhe⁷⁰) gange til ærwdhes fore konungenum ok stadhenum,⁷¹) vtan han⁷²) (⁷³nadher ffa;⁷⁴) ok then thet wan⁷⁵) andrum tilhördhe,⁷⁶) böte tolf marker⁷⁷) konungenum ok stadhenum.⁷⁸)

37) DLMNO. &c. ryme. Q. ey fye, at v. fye est deleta.

38) 63. 90. 91. häredett (eller staden).

39) BCDKLMNOPQRS. &c. om. sidhan.

40) BCDKLMNOPQRSX. &c. sic (cfr. nott. 41, 42 sequentes). AHI. &c. miste hand sina. vtan — orloff.

41) LM. 89. eller.

42) NO. 43. borgamestaræ orloff ok minne miste &c.

43) S. &c. Göri ffogaten oc Radmen hwat thom tycker likt vara medh thom som lather sik til ath dobla oc ey ær siælfvins forman Doblar &c.

44) NO. 43. göri ffogaten ok borgamestaræ medh (43. aff) honom hwat the vilia som sik later till dobbel ok ey ær sins siælfvins forman. Doblar &c.

45) CKQ. &c. then. 68. Folio deperdito sequentia desunt.

46) BCDKLMNOR. &c. add. ther.

47) LM. &c. doblan. BCKPQR. &c. at dobla.

48) BCDKLMNOR. &c. siælfvins forman.

49) H. add. malsman. I. &c. add. malsman eller.

50) B. add. oc, at h. v. deleta est.

51) CPR. &c. görin.

52) BCDKLMNORXa. &c. foghoten oc rathmen medh malseghandans rathe. (Q. add. ther nm) hwat &c.

53) Xa. the vilia (pro them — vara).

54) B. thykkelicht vara.

55) D. &c. om. likt vara.

56) LMS. &c. add. oc.

57) M. &c. add. man. BCKPQR. &c. man oc.

58) BCDKLMNORRS. &c. bort the witherlegning (LNO. &c. add. som) han haver

til sin (DLMNORS. &c. sik) taghit. taghi &c. P. bort the viderlegning som hona &c.

59) 30. 74. Xa. &c. add. som (Xa. the) han haffuer til sin (74. &c. sigh) taket.

60) 67. Folio deperdito sequentia desunt.

61) NO. 43. add. tha.

62) 56. Xa. &c. add. vederlægning.

63) SX. &c. add. som. LM. &c. add. witherlegning som. BCKQR. &c. add. the samu witherlegning som.

64) S. &c. viderlægning. DNO. &c. add. som hona.

65) BCDKLMNOPQRX. &c. egher vel agher. SXa. &c. vt fik oc atte.

66) S. &c. hanom. BCKLMNOQ. &c. add. som.

67) D. &c. vnnet hafuer oc then hona bort dobladhe &c.

68) NOS. &c. then.

69) BCKLMNOPQR. &c. add. hona. S. &c. add. vidhirlægning.

70) BCKLMNOPQRS. &c. bort doblathe.

71) 63. 90. härade (eller staden). BCDKLMNOPQRS. &c. add. swa (D. add. langt oc) lenge (DNO. 64. add. som) the (CKLMNO QS. &c. om. the) witherlegning rekker. Xa. add. än han warder tillwunnin medh twem mannum.

72) D. &c. add. kunne theræ.

73) S. &c. nad. NO. &c. kan faæ meraæ naðer. ok &c.

74) LMOSX. &c. faar.

75) MNOPR. &c. add. som.

76) LMS. &c. til hörir. CKQ. &c. til hörande. B. til hörande war.

77) D. &c. add. till tuæskiptis.

78) BCKLMNOPQRS. &c. add. til tuæskiptis.

Orkar han eig botum, wardhi⁷⁹) (⁸⁰rætter hans som (⁸¹för ær sakt.⁸²) §. 3. (⁸³Hwar som dobblar epter thet⁸⁴) i wardh ær ringht, böte thre (⁸⁵marker⁸⁶) konungenum ok stathenum til twæskiptis.⁸⁷)

(MQS. 69. *træskiptis*) en han warrther (N O. 43. add. *ther*) til wnnen medh twem witrnum (LMNO. &c. *mannom*). D. &c. add. *æn han* &c. ut L. 63. 90. *hæredett*, (*eller staden*). 96. Folio deperdito sequentia desunt.

79) NOS. &c. *wari*.

80) PR. &c. *slaghin vidker stockin oc ryme stadin*.

81) NO. 43. *sagt ær*.

82) BCDKLMNOQ. &c. add. *vm fyratighi marcha böter* (NO. &c. *boot*); quibus C. 88. porro add. *dublar ok nakar bort thet athrom hörer til böte tolf marker kununge ok stathenom ok then taki sit ater som atte ok sin del aff sakören Orkar*

han ey botum göris medh konom som för ær sakt. SXa. &c. add. *Doblar oc* &c. ut C. 28. (30.) add. *vm XL marka sak at han slaes vidh stokken oc ryme staden Oc komber sidhan ater olofuandis miste sina handh*.

83) LM. &c. *Doblar nokor æpter* &c. BDK NOPQRXa. &c. om. *Hwar — twæskiptis*, at in B. hæc add. rec. man.

84) L. &c. om. *thet*.

85) 47. Folio divulso sequentia perierunt.

86) LM. &c. add. *malsæghandenom*.

87) C. add. *AmeN*. P. novo capite add. admonitionem de iureiurando ad codicem iuris non pertinentem.

Additamenta.

A.¹⁾

Wij Jacob medh gudz Nad Erchebiscop j vpsala Henric j lyncöpung Hanes j Strengenes Lydecha j westerares Gudmund j wexio medh sama nad Biscopa Steen sture Sweriges Rikis forstendare²⁾ Eric axelsson Eric ericsson Niclis sture Götstaff karlsson ffadher olffsson Johan cristiernsson Götstaff oleffsson. gregers benctsson gregers mattesson karl knutsson Eringisl gedda Eric magensson Niclis fadherson laurens haraldsson Ridder Aruid trulle karl benctsson lindorm biorsson hanes diekn³⁾ oc Jesse oleffsson wepnare Sweriges Rad oc men, Göre witerlicht at aar effter gudz byrd (*Twsandefyrhundradesiwigtigförste Synnedaghen nest effter sancte Birgitte dag. vpa then tiidh gud hadhe giffuit oss sin nad at wij aff hans oc ware helige patronar besynnerlige forsyn medh flere gode manna oc almoge hielp owirwnno wara oc Rikesens owener konung Cristierns macht vpa Brunkaberg. thorsdaghen til forena Tha kom⁴⁾ menigheten. hær j Stocholm oc aff flere andra stædher oc almoge aff alla landskap hær aff Riket for oss oc bekerde sigh om then stora forfang oc forsmidilse som menige Sweriges Rike hauer longlige haft aff thet at alle köpstædherne j Swerige schulle wara forplictoge til. at hafua. halffdelen j stadz Rad tydzska borghamestere oc Radmen, aff huilkit stor twe-drecht owilie oc forderff ære langlige oc ofta vpreest, oc æn hær effter ytermere vpresa kunne om thet swa framdeles schulle blifua standande, Oc sadhe forrörda⁵⁾ menigheet oc almoge, at for swadana mærkelige saker schuld Oc

1) Hæc litteræ transcriptæ sunt ex autographo membranaceo in archivo curiæ Stockholmiensis adseruato (cfr. Præfationem, ubi hoc diploma commemoratur sub N:o 110 in catalogo codicum manuscriptorum). Apographa mendis deformata leguntur in codd. B, 20, 47 et 100; tale, folio chartaceo, quod olim forte ad codicem quendam pertinuit, sæculo XVI scriptum, adseruatur in Archivo Regni Stockholmiensi. Xa. quoque

has litteras, ex apographo corrupto transcriptas, exhibet.

2) Apographa habent *föreståndare*.

3) Quaedam apographa perperam habent *Drake*.

4) Apographa BXa. 20. 47. 100. perperam habent *1470. första &c.*, quo v. *första* refertur ad sequentem v. *Synnedaghen*.

5) Litteræ quaedam hic additæ sunt, at deletæ, ac in apographis omissæ.

serdeles effter thet at thet engen stadz kan spöras at nagan stad schulle wara forplictog til at hafua⁷⁾ tw twngamaal, j sit sitiande Rad likemange aff hwan delen. Tha wille the⁸⁾ engeledes tilstædha, at ther schulle nagan vtlendzsk wara j stadz rad owir alt Swerige Elles sadhe the sigh aldric wilia komma Sweriges herra oc rad til hielp oc vntsetting om them nagan tiidh til trengde Oc sadhe the framdellis at wille wij icke strax sætia the tydzska Rad aff, tha wille the wagha ther owir liiff oc gotz. at the wille thet sielfue wi-dhergöra, for swadana mærkelige Rikesens erende schuld Oc vpa thet at ther schal eig ytermere osæmia twedrecht forfang. schadhe oc forderff hær effter afkomma, tha hafua wij thet alle affsagdt oc endrechtelige affsighia strenge-lige oc hardelige forbiwdendis at nagra vtlendzska schola nagan tiidh hær effter sitia antigie for borghamestere eller Radmen, eller nager mærkelig em-bete hafua j stadhen som ære tollscriffuare stadzscriffuare oc wardscriffuare döme Men hwar stadh schal hær effter styras oc regeras medh swenska ju-lendzska men som hafua j stadhenom liggiande grund til ewich tiidh Oc schal then articulus vti stadz laghen som ludher⁹⁾ at halffdelen j Radhit scholo wara swenske oc halffdelen tydzske aldric nagan tiidh hær effter bliffua widh macht,¹⁰⁾ Oc thes ytermere til wisso oc höghre forwaring latom wij alle fornempde endrechtelige hengia ware Secret oc jncighle medh Sweriges Clem-ma nidhen widh thetta breff, Giffuit j Stocholm vpa sancti Calixti dag aar som forscriffuat staar, Amen¹¹⁾

B.¹²⁾

143 Nu¹³⁾ gör man forsaat for adhrom j husæ skyulum, skogha skyulum,¹⁴⁾ grin-

6) B. 20. 47. 100. förnämnda. Xa. förbemälte.

7) 47. add. halffdelenn i Stadzens rådk Ty-ske Borgmestere och Rådmänn eller.

8) Voc. the omissam supra lineam add. scriba.

9) Apographa habent lyder.

10) B. 100. add. Till (100. add. itt) be-tenkiende huadh sket ähr vthi Stocholm. Anno 1389. them 12 Junij. wart vtfört the myndigaste Suenska Borgare 170. och opbrändes på Käplingen aff thet Ty-

ska Rådit i Stocholm ena Natt, ther the hade tilförende practiceret på vthi 5 ähr folio Crönicorum 72. Haec sine dubio in margine antiquioris cuiusdam apographi harum litterarum fuerunt adnotata. 20. 47. fere eadem supra tituli loco habent.

11) Adpensa sunt XXI sigilla.

12) D. 29. 89. inserunt hoc caput post cap. 11 DrVI. LMNOPRXa. 33. 43. 57. 81. 83. 95. 106. idem add. calci dicti libri. Cfr.

dæ skyulum,¹⁵) öyæ skyulum,¹⁶) wtnæsias skyulum;¹⁷) komber a¹⁸) han¹⁹)
(²⁰ridhande, roande,²¹) gangande (²²eller akande, falder then²³) fore (²⁴ær,
ligge ogilder; ffalder then²⁵) som²⁶) till komber, (²⁷ligge .j. twæböte.²⁸) Nu
sigher annar (²⁹forsaat wara giort³⁰) oc annar ey,³¹) witi³²) thet tollf
men,³³) (³⁴æn ey æra³⁵) witne till, huat forsaaat war giort eller ey. (³⁶Ko-
ma ther .j. saramaal, warin³⁷) .j. twæböte³⁸) æn³⁹) thet ær forsaaat.

C. 1)

Arit²) æpter (³vars herra byrdh M^oCCCLX^o om (⁴fastagangx synnadagh gaff 40
ærlik⁵) herra konungh magnus (⁶stadz mannom i væstrars thænna ræth om
besætningh,⁷) næruarandhe ærlikom⁸) mannom herra niclis turason,⁹) herra

- not. 47 pag. 340; not. 53 p. 342, et Upll. ManhB. 11: pr.
- 13) LMNOPRXa. &c. om. Nu.
14) 43. om. skogha skyulum.
15) 57. 81. gârdha skylom. LM. 106. add. eller.
16) PR. &c. add. æller. NO. add. ellir waterna. sioa skiwlum.
17) LMNO. &c. om. wtnæsias skyulum.
18) 29. 89. Xa. om. a.
19) LMNOPRXa. &c. man. 57. 81. annan.
20) LMNOPR. &c. gangande, (57. 81. add. eller) ridhande eller roande, Faller &c.
21) 29. &c. add. æller.
22) 33. &c. om. eller akande.
23) 29. 89. Xa. han. LMNO. &c. add. som. PR. &c. add. man som.
24) 89. ligger mari ogild, Ligger han som &c.
25) 29. Xa. han. PR. &c. add. man.
26) 29. Xa. om. som.
27) 89. wari twæböta.
28) 29. Xa. twæbothum.
29) P. om. forsaaat wara.
30) Xa. om. giort. 29. giordha.
31) 29. 89. Xa. add. tha.
32) 83. witna. 89. witna.
33) 29. 89. Xa. manna næmpd.
34) LMNOPR. &c. huat ther ær sant vm æn ey æro witne til., Koma (PR. &c. komber) ther &c.
35) Xa. ær.
- 36) 29. 89. Xa. komber saramal J wari &c.
37) R. &c. ligge. P. &c. ligge oc. LMNO. &c. ligge (NO. 43. add. oc) thet. 89. wari all. 29. Xa. add. ok.
38) N. 43. twæböter. 29. Xa. twæbothum. 89. add. som för ær sagt.
39) N. &c. om.
- 1) S. 74. 75. 76. 77. 78. inserunt hoc caput post cap. 34 RB.; cfr. not. 95 pag. 290. 46. 47. 49. 69. 88. 101. 103. Xa. idem add. calci libri KpB., 72. vero calci libri RB.; cfr. not. 82 pag. 225; not. 30 p. 291.
- 2) 46. Xa. &c. I (Xa. om. I) Åreno äpther gudz bördh &c. 49. &c. På tet åår effter wår Frelsares Jesu Christi börd &c.
3) 74. Christi byrdh &c. 75. &c. Gudz byrdh &c.
4) 72. fasto gangh gaff &c. 46. Xa. &c. fastegängen j westerårs tha gaff then årlige konungh magnus ericksson stadenom (69. 88. om. stadenom) ther samastadz j vestrors, (49. Xa. &c. om. j vestrors) j närwaru och (Xa. add. medh) samtyckio årliga riddara, herre niels stureson, (Xa. Thuresson) herre magnus &c.
5) 78. thenn Ehrlige.
6) 74. &c. Stadenom i Westerårs thenn rät &c.
7) 74. &c. Bysetningh.
8) 72. hedherlighom.
9) 74. &c. Sturesonn.

magnus gislason, herra götzstaff aruidzson (¹⁰oc herra Narwa Ingeualdzson ath alt¹¹) thet gotz¹²) i stadhenom besat¹³) vardher, thet¹⁴) skal sta i besætningh¹⁵) XIII daga æpter thæn dagh thet besæth¹⁶) vardher,¹⁷) sidhan (¹⁸scal thet biudhas vp tre (¹⁹radzstugu daga oc²⁰) ther medh²¹) göras som (²²om annan pant æpter thy²³) som²⁴) (²⁵för ær sakth.²⁶)

D.²⁷)1.²⁸)

29 Framlædhis mærkiande ær²⁹) ath al the bygning sum ær widher murin sum ær wthan til, hwat han³⁰) ær aff træ æller³¹) steen, han³²) skal standa qwar, æn all the bygning vthe³³) a syonum ær³⁴) kringum stadhin aldra wægna, sum skal byggias, ma then byggia sum watn rum³⁵) eghir, thry hws hwarth thera eens hws (³⁶ok mera høgth egh, ok medh torff taak³⁷) tw ther aff, sum een mælhestugha ok annar³⁸) mælthebodh, trydha eeth stækara hws swa bygth sum thy til bör, tha³⁹) swa ath planka ma vm⁴⁰) stadhin. Sydhan vm the bygning sum ær innan mwr aff steen, hon skal wp rymas a siæx alna,

10) 74. &c. om. oc. 77. Xa. om. oc — Ingeualdzson.

11) 46. Xa. &c. om. alt.

12) 46. Xa. &c. add. som.

13) 74. &c. bysat.

14) 46. Xa. &c. om. thet.

15) 77. 74. &c. Bysetningh. 49. &c. add. i.

16) 74. &c. bysatt.

17) 46. Xa. &c. warth, och.

18) 69. om. scal thet.

19) 46. Xa. &c. tingzdaga (Xa. Tingzdaga, eller, Rådhestugudagha).

20) 74. 75. add. Sedenn.

21) 46. Xa. &c. add. sedan.

22) 46. Xa. &c. med androm. 74. &c. androm &c.

23) 77. om. thy.

24) 46. Xa. &c. om. som.

25) 46. Xa. &c. statz rätther til seger.

26) 46. 47. 49. 69. 88. 101. 103. Xa. add. Hwar som någott (69. om. någott) tager vr besätningana vtan laga doma, latha thet åther in koma j besätningana, och böta tre march målsegande koninge och sta-

denom, och såå (69. tå) schal och (69. om. och) then böta som thet vtan (49. om. vtan; 69. bota then ther wthan Laga) doma wthffåår, vtan thet tagx aff konom vtan hans vilia (69. honom Emott sin vilia).

27) Haec quattuor capita e cod. 29 transscripta sunt, collatis ceteris codicibus ubi eadem leguntur; vide nott. 28, 1, 9, 27 infra.

28) 29. Xa. post cap. 6 BB. add. hoc caput. Cfr. not. 28 pag. 130.

29) Xa. om. ær.

30) Xa. hun.

31) Xa. add. aff.

32) Xa. hun.

33) Xa. vtan.

34) Xa. om. ær.

35) Xa. add. ther.

36) Xa. hökt, ey mera, Ock medh &c.

37) Xa. täkt.

38) Xa. een annur.

39) Xa. tho.

40) Xa. om. vm.

sydhan vm alla the bygning⁴¹⁾ nær ligger hwsene ok thet ma skadha ok stadhin, sum konongx almænnia æra, ligge thet til konongen ok hans ömbizmen⁴²⁾ huru ther vm skal wara.

2.¹⁾

Jnghen²⁾ man ma köpa ingeldh j annars manz gardhe, gooz æller ærfvæ, 35 ewærdolika egha sculandhæ, vthan³⁾ aratal medh fullom (⁴stadsins brefwm liuslika stadghandhe aa radstuwo,⁵⁾ swa ath then thima eghandhin vil sik vidh han skyliä, ath han ma thet væl göra, æller tha thet gooz (⁶a arfwædh faller æller j⁷⁾ komber, hwat hæller a æghandhis vægna æller annars (⁸vægna etcetera.

3.⁹⁾

Nv koma skip siglandhe j skeren, medh hwario handha gooze thet helst ær, 43 tha skulu the in til stadhen fara¹⁰⁾ oc thet vp skipa, oc ther medh göra sum framledhis vrskils. Siglær thet skip borth, hawe¹¹⁾ (¹²allo thy fore györth (¹³sum the medh fara, ok böthe hwar therra fiuratigi mark, (¹⁴oc (¹⁵tessen badhen goozit oc peninga taki konungen oc stadhen halft hwar¹⁶⁾ thera. Nw kunno the egh vardha fanghne, lethe¹⁷⁾ tha foghothen oc radhmennena¹⁸⁾ vm lethä oc vm spöria¹⁹⁾ hwat mannum thet varo, eller²⁰⁾ hwat the heldher ather²¹⁾ koma j stadhen eller (²²nokorth annars stadh inrikis, (²³ath tha²⁴⁾

41) Xa. add. *sum.*42) Xa. *Embetzman.*1) 29. Xa. *calci libri BB.* add. *hoc caput*; cfr. not. 42 pag. 168.2) Xa. sic. 29. Litt. *init. J non adposuit* miniator.3) Xa. add. *ä.*4) Xa. *Stadzbriefwum.*5) Xa. add. *A.*6) Xa. om. *a arfwædh.*7) Xa. add. *Kööp.*8) Xa. om. *vægna etcetera.*9) 29. Xa. 58. 60. 61. 66. add. *hoc caput post* KpB. 30; cfr. not. 67 pag. 211.10) 60. *komma.*11) 60. add. *tä.*12) Xa. *alle the ther medh fara forgiort* thet the ä *Skipino hafwa, Ock &c.*13) 66. *ther med &c.*14) 60. om. *oc tessén badhen.*15) 58. om. *tessen badhen.*16) Xa. *hwart.*17) 58. 61. Xa. *Latthe.*18) Xa. *Wårdmännena.*19) Xa. *spöres.*20) 58. &c. om. *eller. Xa. at.*21) 58. *ätth.*22) 60. Xa. *någor annarstadtz. 58. &c. nogen annar stad.*23) 61. *och the som bruth böta &c.*

sin bruth (²⁵böthe oc betra magho.²⁶) Vardha the fongne ok orka ey bothum, gyris medh thöm sum for ær sakt.

4.²⁷)

Nw komber viin ok miödhær ok annar drykkær til stadhin, tha skal han ther sælias oc ey ater borth föras. Dirwis nokor han borth föra, böte fyrathighi mark, ok hawe forgiorth alth thet wiin han hawer ok alth annath som för war sacth, ok thæssin tw taki konungin ok stadhin enskylth, ok skiparan²⁸) som thet borth (²⁹læth föra, böte fyratighy mark til twæskiptis som för ær sacth, ok aff thæssom botum giwis³⁰) malsæghandanom tio mark. Wardhær ok viin sath, ok then thet³¹) ægher vil ey æpter foghotans ok radhmanna budhi ok apter thy thet³²) war, falth hawa ok sælia, böte III mark pæninga til thæskiptis³³) som forræ vrskildis, ok hawi forgiorth fatith, ok thet taki konungin 44 ok stadhin enskylth. Vm alla andra drykkia til stadhin koma væri sama lagh.

E.³⁴)1.³⁵)

69 Nw treschas bya man eller giesthe eller någor annar vidh sina retta vttgiärder sãm honom ähr vppå lagt och bör vtth giöra, sãm ähr schott, giästthning, sach öre, toll peninge eller huad sãm på lagt vahrder konungens och stadsens vtthschyller, huad thät halsth ähr, thå mäthes uth tuå peninga för een, och böthe try march för treschona, och mäthes uth thet ena med thet andra sãm nw ähr sacht.

2.³⁶)

98 Om the mål³⁷) man må taga häst heller bäätt saklös³⁸) eller andra farko-

24) 58. Xa. &c. the.

25) 60. 66. om. böthe oc.

26) Xa. om. magho.

27) 29. Xa. add. hoc caput post KpB. 31; cfr. not. 27 pag. 212.

28) Xa. Skiphärran.

29) Xa. förde, böte &c.

30) Xa. gifwi.

31) Xa. om. thet.

32) Xa. add. satt.

33) Xa. threskiptis.

34) Haec duo capita transcripta sunt ex cod. 56.

35) 56. calci libri RB. add. hoc caput.

sta: far man effter prest och will skrifftemål haffwa j nödh sinne; bär mann herrebwdh eller flyr wndan owennom sinom och the fara effter honom; är kåna barn siwk och bonden far effter prestenn eller effter qwinnor som hånna hielpa skole; böthe inthe.

F.³⁹⁾

1.

Byamænn och wårdmannom, sedann the i wård äro satte, eller stadzens 329 suennom, när the på stadzens ärande gå, någor skade timar, wäri thet i tuebotom. Fåå the och skada som tillkomma, antingen i sårom eller dråpom, wari ogilltt.

2.

Gör någor märckeligitt oliudh å rådstuffuonne för rättenom, böta :12: öra rättarens egenn saack. Bannar och någor annann wppennbarliga för rättenom, trugar, wnndsäger eller kallar liugarre, böta :3: marck till treskiftis mälzägandenn, konungen och stadenom.⁴⁰⁾

---

36) 56. calci libri ThjB. add. hoc caput. 100.
idem add. post cap. 18 ThjB.

37) 100. add. som.

38) 100. saaklöst.

39) 59. calci libri RB. add. haec duo capita.

40) Cfr. Chr. LL. ThgB. 43.

GLOSSARIUM

et

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

GLOSSARIUM.

A.

A, præp. 1) på, i: in. *kastadher ut a sion*, Sk. 3: pr. *lysa a sokna kirkio*, Thj. 11. *a klædhe husit*, Kp. 33: pr. *hafva sit mærke a hvario*, i. e. cuique vasi &c. impressum. Kg. 16: 1. *hovut a them* &c., i. e. caput eius qui &c., non "versus eos", ut perperam vertit Locc. Eds. 5: 1. *vara a stæmpnomalom*, R. 9: 1. *fa skudha a bygning sinne*, B. 9: pr. *gifva vanmato a vine*, Kp. 28. *æmpne a mannum, minna mantal a thyzskum, æn a them* (sc. svenskum) *brister*, Kg. 2a: 1; b: 1. 2) mot: contra. *göra gærning a man*, Kg. 9. *göra samning a foghaten* &c. Kg. 26: pr. *hafva fegd a sik*, R. 34: pr. *akæra v. kæra a annan*, Kg. 10: 1; R. 1. &c. *tala (oloflika) a konungen* &c. Kg. 8, 12: pr. *vædhia a dom*, R. 4. 3) angående, om: de. *göra stadga ther a*, Kg. 7. *hafver ther dombref a*, Kg. 10: pr. *hafva bref a annan*, Kg. 11: pr. *göri edh* (sc. ther) *a*, Kp. 12. *10

A, præp. ab *ægha*, q. vide.

Aboe, m. i. q. *vidherboande man*. B. 9: 2. not. 67. *10

Adh, vide *At*, conj.

Adhralehdhis, vide *Annarledhis*.

Adhulkona, f. äkta hustru: legitima uxor. G. 2: 4. *9 (*apulkonæ*)

Adhulkonu barn, n. (vide ÖGL.) G. 2: 3, 4. *10 (*apalkunu barn*)

Af, præp. 1) af: ab, de. *giftes et thera* (sc. *syskena*) *af them*, i. e. a ceteris donis instruitur. G. 18: 1. *skipa*

manne ræt af andrum, Kp. 30: 2. *skiu-ta v. ræt göra af godse*, Kg. 20: 8. *gifva husalegho af klædhe* &c. Kp. 33: 1. 2) af, bland: ex, inter. *en af sik*, Kg. 11: 1. 3) från: de, ex. *gange af radheno*, Kg. 5. *af stæmpnunne*, Eds. 15: 1. *fara af enum stadh*, R. 34: 2. *man af andrum köpstadhum*, Kg. 15: 4. *alle af finlande, them af gotlande*, Kp. 34: 3, 4. *bæras v. fara til ok af*, Kp. 33: pr; R. 34: 3. *lata slippa sik tugh af handum*, Sk. 17: pr. *innan nat v. dagh ok ar af thöm daghenom v. af thy* &c. Kg. 15: 7, 8; B. 9: 2. *fore siez vikum af then dagh* &c., d. ä. tillbaka räknadt: ante sex septimanas (retrorsum numeratas) ab illo die. J. 2: 2. *af alder, af arrild*, vide *Alder*, *Arrild*. Cfr. *Væghna*. 4) om, angående: de. *han viste eig af them laghum, ther af vita*, vide *Vita*. 5) (vide UplL. sub 4.) *göra rækinskap af godse v. af hvat gods skyldar*, Kg. 20: 2; G. 15: pr. *10

Af föra, v. a. bortföra: avehere. Sk. 13: pr. *6

Af ga, v. n. 1) gå bort: abire. R. 14: pr. 2) (vide BjR.) Sk. 16. *6

Afgæld, n. (vide MELL. sub 2.) J. 13: 1. not. 62. *10

Afhog, n. 1) afhuggning: amputatio. *bötes fore -gget*, i. e. pro amputatione funis. Sk. 7: pr. 2) (vide ÖGL.) Sk. 8; Eds. 16: 2; SVL. 3: pr; 20: pr; 21: 1. *10

Afhogga, v. a. 1) afhugga: amputare. SVL. 3: 1; 20: pr. 2) borthugga:

praecidere. Sk. 7: 1. *skipbater vardher -gen*, cymba amputatione funis, quo navi adligata est, ab illa separatur. Sk. 7: pr. *9

Afkomma, v. n. upkomma (af något): provenire, exoriri. *ther a.*, attamen rectius *ther af komma*, ut v. *af ad v. ther* referatur. Add. A.

Afinga tompt, f. aflagetomt: area adquisita. J. 4.

Afrads dagher, m. (vide MELL.) J. 14, ubi sine dubio respicitur tempus pendendi vectigalis quod statuit MELL. Egn. 27: pr. *10

Afredha, v. a. i. q. *redha*. B. 15: 2. not. 26. *5

Afsighia, v. a. afsäga, förkunna: edicere, pronuntiare. Add. A. *9

Afskipa, v. a. lossa (last ur fartyg): exportare (onus e navi), navem exonerare. Sk. 10, 13: pr.

Afsla, v. a. slå af, afkorta: deducere, remittere. Kp. 32: pr. not. 40. *utan konunger vil thöm a.*, i. e. remittere quod ab iis pendendum est. Kg. 19: pr.

Af taka, v. a. frántaga: auferre, eripere. Kg. 13: 3; R. 33. *9

Aftin, m. afton: vespera. Kp. 20: pr. *9

Akkare, n. (skepps-)ankar: ancora. Sk. 9, 17: 1; Thj. 16. Scribitur *ankare*, Sk. 7: 1. *6

Akkaris læghe, n. (vide BJR.) *skip ligger i a.*, Sk. 3: 1. *6

Akkaris strænger, *akkara* v. *ankaris strænger*, m. ankartåg: funis ancorarius. Sk. ind. 4; cap. 4, 5, 9. *6

A koma, v. n. tillkomma: accedere. Kp. 14: pr. *ther skal tolf manna næmpd a. (hvat &c., i. e. ut inquirat utrum &c.),* H. 2: 2; 11: 1; SVL. 16: 1. *10

Akæra, v. a. (vide UplL.) R. 21: 1. *a a annan*, Kg. 10: 1. *then (som) -ris*, Kg. 11: 1; R. 7: 1; 21: 1; 24: pr. *gåld som -ris*, Kg. 11: pr. *10

Akærande (gen. -des, R. 9.), m. kärande: actor. Kg. 11: 1; R. ind. 24; cap. 3: pr; 7: 3. &c. *10

A kerare, m. i. q. *akærande*. Eds. 11: pr. not. 44.

Alder (aller), m. 1) ålderdom: senectus. J. ind. not. 20. 2) fornålder, forntid: antiquum tempus. *af a.*, antiquus. Kp. 20: 1. *10

Aldra handa, *alla handa*, adj. indecl. allahanda: omnis generis. Kp. ind. 19; cap. 29: 2; 33: pr. *9 (*alle hande*)

Aldra manna, adj. indecl. (gen. ab *allir mæn*) allmän: communis. *a. gata*, B. 2. Cfr. *Almanna*.

Aldre, adv. aldrig: numquam. Kg. 1: 1; 2a, b: 2. &c. *10

Alfoster, n. vocabulum corruptum, Kp. 4: 1, cuius loco alii codd. habent *affoster* vel *affödho*, not. 37 ibid. Cfr. MELL. Kp. 4: 1. not. 86.

Alla handa, vide *Aldra handa*.

Allaledhis, adv. till alla delar, alledes: ex omni parte, omnino. Kg. 9. not. 62; 10: pr. n. 2; 20: 4; Kp. 14: 4.

Alla stadha, adv. allestädes: ubique. J. 6: pr; Kp. 3: pr. not. 31. Scribitur *al-læ stadhi*, *allæ stædhi* &c., ibid. in notis. *10

Alla stads, adv. i. q. *alla stadha*. Kp. 3: pr. *10

Almanna, adj. indecl. i. q. *aldra manna. a. gata*, B. 2. not. 7; Eds. 23: 1. *10

Almoghe, m. folket (i staden): plebs (in urbe habitans), oppidani. Kg. 19: 1; B. 8: pr; Kp. 31: 1. *hovuzmæn ok the-ra a.*, B. 22: 6; cfr. §. 5. *10

Almænelika, *almænlika*, adv. 1) allmänt, samfäldt: communiter, coniunctim. B. 22: 5. 2) offentlig: propalam, in publico. B. 8: pr. *7

Almænninger, m. öppen plats, torg: forum, campus apertus.)(*almænnings gata*, B. 7: 1. *konungs a.*, en öppen plats i staden, troligen belägen vid

Kungliga slottet: locus apertus arcis regiae, ut videtur, adiacens. Add. D. 1. *10

Almænnings gata, almænnings gata, f. allmän gata: publica platea. B. 2. not. 7; 6, 7: 1. *9

Almænnings torgh, n. allmänt torg: publicum forum. Kp. 15: 1, 2; Sk. 19; Eds. 23: 3. *6

Alstings, alstingis, adv. aldeles: omnino, prorsus. Kg. 20: 4. not. 50; G. 9: 5. n. 41; Kp. 29: pr. *10

Als, adv. sammanräknadt, (in alles): omnibus consummatis. a. *siøx*, Kg. 2a: pr. a. *thre marker*, G. 10: pr. not. 28. a. *saman fyra*, Kg. 4: pr. *10

Aløgning, f. i. q. *alaghu* (vide SML.). Kg. 19: pr. 1, ubi verba a. et *skut* fere synonyma esse videntur.

Amer, m. ? åm: seria, dolium. Vide *Siel amer*.

Andra handa, adj. indecl. annat slags: alius generis. Kp. 34: 1. *10 (*annur handa*)

Ankare, vide *Akkare*.

Ankoster, m. redskap (vid husbyggnad): instrumentum (aedes extruendum necessarium). DrVd. 8: 1. *10

Annar, pron. 1) annan: alius. *hvilken a. man* &c., sc. alius quam ille, qui in praecedente capite, §. 5, commemoratur. Kg. 17: pr. *annat klädhe*, i. e. quod non est *rætfærdhugt* &c., ut supra dicitur. Kp. 32: pr. 2) endera: alteruter. Æ. 2: 1; R. 17. a. *thera*, G. 10: 2; B. 9: 1. *annat öghat v. öra*, Eds. ind. 16; cap. 16: pr. *vardher a.* (sc. *lukker af mö skuren*), SVI. 21: pr. 3) *annar* — *annar*, en — en annan: alter — alter. Kg. 15: 6; J. 3: pr; 6: 1. &c. a. *thera* — a. (*thera*), Æ. 21: 1; B. 9: pr. *10

Annarledhis, adv. annorlunda: alio modo. G. 7: 6; 18: pr; J. 16: 1; B. 1. &c. *ok eig a.*, nec in alio casu. R. 27. Scribitur *annorledhis*, Kg. 8; B. 6; *adhra-*

ledhis, Kg. 2a: pr; *annorlethis*, *andraledhes*, *androledhis*, G. 7: 6. not. 48. &c.; *annarsledhis*, G. 18: pr. not. 35; *annorleth*, Kp. 21: 3. not. 80. &c.; *annarledh*, B. 6. not. 22; R. 34: pr. n. 37; *andralehdhins*, Kp. 22. not. 32. Cfr. *Hitta*. *10 (*adralethes*)

Annars, adv. 1) på annat sätt: aliter, alio modo. J. 6: 1; B. 15: 2. 2) i annat fall: in alio casu. J. 10. *4

Annarstads, adv. annorstädes: alibi. J. 9: 1; Kp. ind. 20; R. 14: 1. &c. Scribitur *annars stads*, Eds. ind. 6; *annar stadh*, Eds. 12, 13: 1. &c. *10

Annat hwart, conj. antingen: sive. Kp. 2: 1.

Antiggia, conj. antingen: sive. Kg. 12: 4; B. 9: pr. &c. Scribitur *antiggie*, Kg. 20: 11; *antingia*, B. 9: pr; Kp. 32: 1. *antviggia*, *antinge*, B. 22: 11. not. 75; *æntiggia*, B. 22: 11; Kp. 33: 4, 6. &c. *æntinggia*, Eds. 22. *10

Antvardha, v. a. öfverlemna: tradere. Æ. 17: 1; Kp. 2: 2. Cfr. *Ater antvarda*. *10 (*undvarþa*)

Apal, f. (vide ÖGL.) Thj. 7. *10

Aratal, n. antal af år: numerus annorum. *ingen ma köpa ingeld . . . e-værdolika egga skulande utan a.*, d. ä. på vissa år: sed in certos annos. Add. D. 2.

Arf (*ærfvæ*, Add. D. 2.), n. 1) fast egendom: bona immobilia (cfr. BjR. sub 1). J. 1: pr. nott. 40, 45; §. 1. et not. 84; 15: 1. nott. 100, 14.) (*lösöra*, J. 15: pr. *arfvit var salt*, J. 2: pr. *hafva ærft eller köpt a.*, Kg. 15: 7, 9. *hafva v. ægha* (*æghit*) a. i *stadhenum*, Kg. 2a: 2; 15: 8; R. 34: 1. 2) arf: hereditas. Vide *Bak-*, *Bryst-*, *Dana arf*. *10

Arfda luter, m. arfslott: portio hereditatis. G. 3: pr. Scribitur *erfda-*, *arfva-*, *erfva-*, *arfputer*, ibid. not. 18. *10 (*arfputer*)

Arfve (pl. *arfva*), m. arfvinge: he-

res. Kg. 9, 26: pr; G. 15: pr; Æ. 6: pr, 4. &c. *10

Arop, n. 1) rop om hjälp: clamor auxilium invocantis. B. 22: 3. 2) ondt rykte: mala fama. Kg. 12: 4. nott. 94, 97.

Arrild, ? (vide SkL.) af a., Kp. 20: 1. not. 44. *9 (*æreld*)

Arsfödha, f. ett års föda: annuus victus. J. 15: pr.

Ars mot, n. (egentligen den tid då ett år förlidit: proprie dies quo exit annuum spatium) i. q. *arasmots öl*. G. 7: 5. Cfr. *Ærfvis öl*.

Arasmots öl, n. ett gille som af arvingarne hölls då ett år förlidit efter dens död som de hade ärfvt, och då arfskiftet synes hafva blifvit firadt: convivium in memoriam defuncti, ac forte ad celebrandam divisionem hereditatis, ab heredibus paratum exeunte anno post mortem defuncti. Æ. 19: 2; cfr. G. 7: 5, ubi dicitur convivium *ærfvis öl* quoque adpellatum esse *ars mot*. Locc. vertit "convivium in divisione hereditatis."

Articulus, m. artikel: articulus. *i thes-som -lom* (termin. Suec. pro *-lis*), i. e. partibus v. paragraphis huius capituli. Kg. 15: 13. *9 (*artikel*)

As, m. ås, bergsrygg: iugum montis. *as ma synas a bordhe* (cfr. BjR.), Sk. 15. Dubium tamen videtur an h. v. loco cit. denotet malum navis, ut adeo sensus citatorum verborum hic sit: si malum in navi erectum adhuc videre possunt in littore stantes; ita similis locutio explicatur in antiquis codicibus iuris Flensburgensis et Apenradensis, ubi verba: *at aaz ma ei sees a boorth* Germanice ac Latine redduntur: "dat men de ra nicht sehen mach up der bort," "ut lignum (vel "tignum"), quod dicitur mast, videri non poterit" (KOLDERUP-ROSENINGE, *Samling af gamle danske Love*, V. pag. 380, 465;

THORSEN, *de med Jydske Lov bestægtede Stadsretter*, pag. 92, 93, 136, 200, 226). *6

A skilia, v. impers. (vide SML.) *kan them a.*, Sk. 11: 1. *4

At (*aat*, *aath*), præp. 1) åt, till: ad. *nykil at huse* &c. Kg. 3a, b. *at rækkia*, Kg. 10: pr. 2) på: in. *aka at gatum*, B. 6. 3) genom, med: per. *at andro hogge*, SVI. 20: pr. 4) åt, för: ad, pro. *sælia gods at manne*, d. ä. för hans räkning: pro alio, alius loco. Kp. 33: 4. 5) till, såsom: ad, ut. *at minsto*, åtminstone: minimum, saltem. Kg. 13: pr; 15: pr; J. 5: 1. &c. *10

At, conj. att: quod. *at then tidh ... tha skal* &c., *at han lot han bort fara*, *at han skref*, *at han saklösan valdfördhe*, derfor att &c.: ideo quod &c. Kg. 20: 2; J. 6: 1; DrVI. 2: 1. Scribitur *adh*, Kg. 2a: 1. Cfr. *Svat*, *Thot*, *Thyt*. *10

Ater, adv. kvar: residuus. *a vara*, H. 9. *lata a... ena alin* &c., d. ä. lemna fritt, obebygd: vacuum ab aedificiis relinquere. B. 1, 2. *10

Ater antvarda, v. a. återlemna: reddere. G. 15: pr.

Ater biudha, v. a. hembjuda pant till lösen åt egaren eller bördeman: pignus domino vel cognatis eius redimendum offerre. J. 3: 2. *7

Aterbryta, v. a. bryta, uphäfva: rescindere. Kp. 1. *10

Aterbyggia, v. a. återupbygga: denuo extruere. B. 22: 6.

Ater ganga, v. n. (vide MELL. sub 2.) Kp. 1. not. 68. *10

Ater giælda, v. a. ersätta: rependere. Kg. 20: 1; Sk. 17: pr; 18. *10

Atergöra, v. a. göra om, uphäfva: irritum facere, rescindere. *vari -ande*, pro infecto habetor. Kp. 1.

Ater kalla, v. a. (vide SML. sub 2.) B. 9: 2. *10

Atervænda, v. n. 1) (vide MELL.) R. 9: pr. 2) uphöra: desinere, cessare. R. 14: 1. nott. 42, 52. *10

Atskilia, v. impers. i. q. *a skilia. kan them a.*, Kp. 8: pr. *10

Atskilnadher, m. i. q. *urskilnadher*. R. 22. not. 74.

At vara, v. a. tillsäga: denuntiare. B. 13. *9

Avugher, adj. (vide UplL.) *bæra-ghan skiold* &c. (cfr. UplL.) H. 7: pr. *10

Avund, f. ovänskap: inimicitia. Kg. 1: 1. *lang a.*, Eds. 14. *10

Aværkan, f. (vide MELL. sub 1.) Thj. 18: pr. *10

B.

Badhe, pron. båda: ambo. *bæggias*, gen. Kp. 5: 1; 6: 1; R. 18: 1; Eds. 19: pr; 20: 1. *10

Badhstuva, f. badstuga: balneum. Thj. 3: pr. *10

Bastuvu fridher, m. badstugufred: pax v. securitas, qua quisque in balneo fruitur. Eds. 1: 1; 26.

Bakarf, n. (vide VGL.) Æ. 3. *10

Bakbodh, f. bod eller magasin som ligger in åt gården: taberna postica, non plateae adiacens.)(*gatubodh*, Kp. 33: 2.

Bal, n. bål: pyra, bustum. *i bale brænnas*, H. 9. *6

Balker, m. (vide UplL. sub 1.) Eds. 26. *10

Band, n. band: vinculum. Vide *Fæsteband*. *10

Banna, v. a. skymfligen tilltala, småda: conviciari, maledicere. Add. F. 2. *3

Bar, adj. (vide UplL.) *b. a takin*, Kg. 16: 5; 17: 1; B. 15: 1, 2. &c. *10

Barkare, m. garfvare: coriarius. Kp. 19: pr. not. 37.

Barlastadher, adj. barlastad: saburra tantum gravatus, saburratus. Sk. 10.

Barn, n. (vide UplL. sub 2.) Vide *Adhulkonu-*, *Dotter-*, *Gudh-*, *Hor-*, *Presta-*, *Sona-*, *Stiug-*, *Systerbarn*. *10

Barna bunden, adj. som har barn (om äkta makar): qui liberos habet (de coniugibus). Æ. ind. 20; J. 16: 1. Cfr. SkL. v. *barnmyndær*.

Barnalös, adj. barnlös: orbus, liberis carens. Æ. 20. *9 (*barnlös*)

Barnfödder, adj. barnfödd: natus. *b. i stadhenom*, Kg. 15: 3, 4.

Barn siuk, adj. f. sjuk i barnsbörd: puerperio laborans. Add. E. 2.

Barns öl, n. barnsöl: convivium ad baptismum infantis paratum, natalicium. G. 7: pr, 4.

Baslare (*bæslare*), m. ett slags vapen, som troligen plägade bäras vid sidan likasom ett svärd: armorum genus, quod, ut videtur, lateri adnexum portare solebant.)(*sværdh* &c. R. 34: pr, quo loco collato MELL. SVp. 9, credere licet *b.* idem esse quod *vepæmæz* ibi commemoratum. Locc. vertit: "sica", Germ. 1709. "sica, (*ein Dolch*) a *basla*, insidiari, *hinterlistig nachstellen*"; etiamsi vero existit v. *basla* mihi incognita, huic derivationi vix est adsentiendum. IHRE adfert veterem auctorem Germanicum, secundum quem hac voce denotatur "armorum genus, quo punctim feritur, ex ferro aut acie factum, longum et acutum, aut brevis ancepsque gladius, aut culter, qui lateri accingitur;" quod si ita sit, hoc nomen plura armorum genera comprehendit. DU FRESNE adfert varias formas h. v. *basalardus*, *baselardus*, *bassillardus*, *basellarius* &c., quam vertit: "ensis brevis species, genus pugionis v. sicæ;" SCHERZ, *Gloss. German.*, habet "*baslermesser*, pugio." Recc. quidam codd. loco supra cit. not. 19 habent

bārthzana, bardisan: hastae antiquae genus, quod a v. *b.* sine dubio prorsus diversum est.

Bater, m. båt: cymba. Kp. 15: pr; Sk. 7: pr; R. 27. Cfr. *Skipbater*. *9

Bati, m. (Isl. item) båtnad, vinst: emolumentum, lucrum. Kp. 33: 6.

(*Båthlösa*, f. förlust eller saknad af båt: privatio v. defectus cymbae. Sk. 7: 1. not. 53.)

Bedhas, v. dep. begära: petere. B. 22: 1; R. 13, 19. *tva radhmen medh sik b.*, i. e. petere ut eum prosequantur. G. 4: 1. *10

Bekæra sik, v. refl. beklaga sig, klaga: queri, querimoniam proferre. Add. A.

Ben, n. ben: os. Vide *Kin-*, *Lar-*, *Læg-*, *Vikben*. *9

Benlösning, f. (vide UplL.) SVL 7, 9: pr. *6

(*Beredha*, v. a. betala: solvere, pendere. R. 7: 1. not. 97. Cfr. SkL. v. *reþæ 3.*)

(*Beredhening*, f. betalning: numeratio pecuniae. J. 8. not. 33.)

(*Berghning*, f. bärning, det som behöfves (till föda): ea quae (ad victum) sunt necessaria. Kg. 13: pr. not. 16.)

Besætia, *Besætning*, vide *Bysætia*, *Bysætning*.

Betida, adv. bittida, tidigt: mature. R. 2: 6. not. 80. Cfr. VStL. v. *bi thiden*.

Bidhia, v. a. bedja: rogare, precari. *b. læsa stadsens bok*, i. e. ut legant &c. R. 6. *bidher gæsten göra thet*, si hoc hospitis rogatu factum est. Kg. 20: 1. *10 (*bipia*)

Bierkö lagh, n. pl. i. q. *bierkö rætter*. Æ. 11. not. 13.

Bierkö rætter, m. stadsrätt: ius urbicum. Æ. 11. nott. 10-12, ubi tamen ita, vel *biærkö lagh*, perperam scriptum est pro *kierkö* (ut quoque habet not. 12) vel *kirkio rætter*. *9

Binda, v. a. 1) binda: ligare. Vide *Tunnobindare*. 2) förbinda: connectere. Vide *Inbinda*, *Barna bunden*. 3) öfverbevisa: convincere. *b. (man) vidher (drap &c.)*, DrVI. 2: pr; Thj. 19: 1. *b. man til draps*, DrVI. 2: 1. Cfr. *Til-*, *Vidherbinda*. 4) bevisa: probare. *b. in til mans*, Thj. 1: 1. *10

Birgitte dagher, m. S. Brigittas dag, den 7:de October: dies VII Octobris, quo celebratum est festum S. Birgittae viduae. Add. A.

Biskoper, m. biskop: episcopus. Vide *Ærchebiskoper*. *10

Biskops döme, n. biskopsstift: dioecesis. Kp. 30: 2. *10

Bisman, n. besman: statera uncinata. Kg. 16: 1, 5; 17: pr; 25. Scribitur *bismar*, ll. citt. in notis. Cfr. VGL. v. *bismari*.

Bismans mark, f. mark (i vigt, egentligen i besmansvigt): marca (statera) librata. Kp. 14: 4. not. 42.

Biudha, v. a. 1) erbjuda: offerre. J. 1; Kp. 7; Sk. 1; DrVI. 1: 2. *b. til likning*, B. 9: 1. *b. sik til allan røet*, R. 15, 21: pr. *b. nei fore sik*, d. ä. neka: negare. R. 24: pr. *b. manne sivyrkning*, d. ä. visa: offerre alicui irreverentiam (cfr. Germ. *einem trotz bieten*), Kg. 26: pr. Cfr. *Ater-*, *Til-*, *Up biudha*; *Hem-*, *Obudhen*. 2) befalla: iubere. Kg. 20: 10; G. 15: 1; R. 35; DrVd. 6: 2; 8: pr. Cfr. *For-*, *Fore biudha*. *10

Biærggha, v. a. hjelpa: iuvare. Vide *Matbiærggha sik*. *10

Bla, adj. blå: lividus. *b. ella blodhugher*, SVL. 9: pr; 17. *10 (*blar*)

Blanadher, m. blånad: livor.)(*blotvite*, Sk. 3: 2; Eds. 1: pr. &c. *10

Blifva, v. n. blifva, förblifva: manere. *b. qvar*, B. 13. Cfr. *Minne*. *10

Blod, n. blod: sanguis. *til -ds slagin*, SVL. 9: 1. *10

Blotvite (pro *blodvite*), n. blodvite:

levius vulnus. Sk. 3: 2; R. ind. 10; Eds. 1: pr. &c. *10

Boa, v. n. 1) bo: habitare. Vide *A-boe*, *Vidkerboande*. 2) (vide UplL. sub 2.) Vide *Umboa*. *10

Bodh, f. (salu-)bod: taberna (institoria). Kp. 15: 4; Sk. 19. Cfr. *Bak-*, *Gatu-*, *Mæltebodh*. *9 (both)

Bodha bro, f. bro utanför en sjöbod: pons tabernae maritimae adiacens. SVI. 14.

Boia, f. ankarboj: tigillum aquae in-natans, situm ancorae demersae mon-strans. Sk. 7: 1. not. 47. Recentior forma *boj* occurrit ibid. not. 46.

(*Boilösa*, f. förlust eller saknad af ankarboj: privatio v. defectus indicis ancoralis. Sk. 7: 1. not. 53.)

Bok, f. bok: liber. *stadens b.*, a) stadens lagbok: codex iuris urbici. Kg. 3a, b; 23. not. 2; R. 6. *boken*, i. e. codex iuris. Kg. 15: 8. Cfr. *Lagbok*. b) stadens så kallade tänkebok, der köp och skiften angående fast egendom antecknades: liber memorialis, ubi adnotatae sunt factae emtiones et permutationes fundorum. J. 6; cfr. *Tenkebok*. c) matrikel öfver stadens borgare: liber catalogum civium urbis continens. Kg. 15: 3. *9

Bolfaster, adj. (vide MELL.) R. 26: 1; 28. *10

Bonadher, m. (vide BjR.) G. 9: 3. not. 85. Cfr. *Kirkiu-*, *Klædha bonadher*. *10

Bonde, m. 1) husbonde, husegare: dominus aedium.)(*gæster*, vide *Gæster*. Cfr. *Husbonde*. 2) (vide BjR. sub 2.) R. 12: 1; 26: 1.)(*byaman*, Kp. 34: 4.)(*köpstads man*, Kp. 33: 3; 34: pr. 3) i. q. *byaman*.)(*gæster*, Kp. 20: 1. 4) herre: dominus, herus.)(*tro-*

skyldher sven, H. 8: pr. 5) (gift) man: maritus. G. 8, 9: 4-6; 10: pr. 1. &c. *10

Bordh, n. skeppsbord: latus navis. *a -dhe*, om bord: in navi. Sk. 15. Cfr. *In-*, *Utbyrdhis*. *9

Borgha, v. a. 1) (vide MELL.) *b. fore man* v. *pæninga* v. *sak*, Kp. 8; R. 20: 1; 23: pr. *man -ghas*, R. ind. 23; cap. 20: 1. *b. pæninga*, Kp. 8: pr. 2) (vide SML. sub 2.) Kp. 33: 9. *10

Borghamestare, m. (vide BjR.) Kg. 1: pr. 1; 2a: pr; b: pr; 3a, b. &c. Stundom nämnes *b.*, såsom rådets ordförande, i stället för hela rådet, och således med inbegrepp af rådmännen: interdum *b.*, ut praeses senatus urbici, dicitur loco totius senatus, comprehensis igitur senatoribus. *foghatin ok -ra*, Æ. 11 (ubi loco v. *b.* in mox sequentibus eodem sensu occurrit v. *radhmæn*); B. 20: pr; Kp. 26; R. ind. 3 (coll. textu cap. 3: pr., ubi eodem omnino tenore dicitur de senatoribus); cap. 3: 1 (ubi in mox sequentibus post *-ra* additur *ok radhmæn*), 4, 6, 29. Scribitur *borgharæmestare*, *borghomestare*, Kg. 1: pr. not. 45. *10

Borghan, f. 1) borgen: fideiussio. R. 19, 20: pr. *sætia (fulla) b. fore (brut &c.)*, G. 15: pr; Æ. 11; R. 3: pr; 35. *sætia b. fore sik*, Kg. 8; R. 28. *fa b. fore sik*, R. 23: pr. *kafva b. fore sik*, Kg. 15: pr. *taka fulla b. af manne*, B. 22: 1. *fara burt u -ninne*, d. ä. sedan man ställt borgen för sig: aufugere data fideiussione. R. ind. 20. 2) köp på kredit: emtio pecunia credita v. non numerata facta. *taka gods til lans eller b.*, R. 17. not. 6. *9

Borghana man, *borghansman*, m. (vide BjR.) Kg. 15: pr. nott. 39, 43; 20: 5; Kp. 8: pr. not. 39; R. 20: pr; 28. Scribitur *borghaman*, *borghaz man*,

Kg. 15: pr. not. 43; 20: 5. n. 82; **Kp. 8:** pr. *6.

Borgare bref, n. i. q. *burā bref*. **Kg. 15:** 11. not. 63.

Bort dobbla, v. a. spela bort: lusu aleae perdere. **Db. §. 2.** et nott. 67, 70.

Borto varande, adj. frånvarande: absens. **Kg. 1:** pr.

Bort sælia, v. a. sälja bort: vendendo alienare. **J. 1:** 1; 2: pr. *9

Bort tappa, v. a. förlora: perdere. **Sk. 7:** pr. *10

Bos dræt, f.? i. q. *bospænd* (vide ÖGL.) **Thj. 10.** Scribitur *boðræt*, *boðdrægt*, *boðragh*, *ibid.* not. 3. *10 (*boðræt*)

Boskaper, m. (vide ÖGL.) *lösöra the som i -penom æru*, **G. 5:** pr. Cfr. **Arn. pag. 279.**

Bot, f. 1) (vide UplL. sub 1.) *radha böter a bygning*, **B. 9:** pr. not. 32. 2) böter: mulcta. *ok b. af gæstenum*, **Kp. 33:** 6, i. e. *ok tho böte gæstin*, ut habet not. 18 *ibid. vari tha drap i vilia værkum ok botum*, d. ä. dråpet anses som viljagerning, och så bötes därför: caedes consulto facta esse censetur, talisque homicidii mulcta penditur. **DrVd. 8:** pr. Cfr. *Vadha bot*, *Mans bötir*, *Tvæböte*. *10

Botn find, f. (vide ÖGL.) **Thj. 15.** *10 (*butn fynd*)

Bradher, adj. (vide VGL. sub 1.) Vide *Modh*, *Skilnadher*. *10

Brander, m. brand, brinnande: incendium. **B. 11.** *10

Brat, adv. snart: cito. *sva b.*, **B. 8:** pr; **Kp. 6:** 1; **R. 26:** 1. not. 53. *10

Bref, n. (vide ÖGL.) Vide *Stadher*; *Qvitto-*, *Stadsbref*. *10

Brista, v. n. brista, gå sönder: frangi. **Sk. 17:** 1; **DrVd. 8:** 1. *10

Bro (gen. defin. *bronna*), f. bro: pons. **B. 8:** pr; 23: 1, 2; **Sk. 10, 19, 20.** Cfr. *Bodka-*, *Gards bro*, et *Norra-*, *Sudhra bro* in **Ind. n.** pr. *10

Broa, v. a. (vide MELL.) *b. gatv*, **B. 8:** 1. *10

Broa bygning, f. brobyggning: exstructio pontium. **B. ind. 8.**

Broa kar, *brokar*, n. brokar: fundamentum v. substructio pontis. **B. 23:** 1.

Brodher, m. broder: frater. Vide *Skiptis brödher*. *10

(*Broning*, f. gators underhållande och lagning: platearum refectio. **Kg. 16:** 3. not. 78.)

Brut, n. 1) brytande: fractio. Vide *Hus-*, *Skipbrut*. 2) öfverträdande: violatio. Vide *Edsöris brot*. 3) brott: delictum. *utan b.*, nullo delicto commisso. **Kg. 15:** 1. 4) böter: mulcta. **Kp. 33:** 7; **R. ind. 3;** cap. 12: 3; 14. *b. ok bætning*, allitt. **Kp. 25:** 1. 5) straff i allmänhet: poena generatim. **Kg. 13:** 2; **B. ind. 1, 22;** **R. ind. 2, 20;** **Eds. ind. 23.**

vidher b. als hans gods, sub poena amissionis omnium bonorum. **R. 14:** 1. *10

Brutliken (pl. *-ke*), adj. 1) (vide UplL.) **Kg. 10:** pr; **B. ind. 1;** **R. 7:** 2; 33, 35. 2) dömd till böter: ad mulctam damnatus. **R. ind. 8;** cap. 14: pr. *b. til threm örom*, **B. 22:** pr. *10

Bryggiolæghe, n. (vide BjR.) **Sk. 3:** pr. *6

Brygning, f. brygd: cerevisiae coctio. **B. 22:** 2. Scribitur *brygd*, *bryggia*, *ibid.* not. 8.

Bryllöps dagher, m. bröllopsdag: dies nuptialis. *förste b.*, **G. 9:** 2. coll. 7: 2.

Bryllöps klædhe, n. pl. (vide MELL.) **G. ind. 18;** cap. 7: 3. *10 (*bröplöps klæpe*)

Bryllöps koster, m. (vide MELL.) **G. ind. 18.** *10 (*bröplöps koster*)

Bryllöps öl, n. bröllopp: convivium nuptiale. **G. 7:** pr, 2.

Bryst, n. bröst: pectus. **SVI. 7.** *7 (*briaust*)

Brystarf, n. (vide ÖGL.) **Æ. 3.** *utan*

b. ær til, i. e. nepotes vel neptes ex filio vel filia antea mortuo vel mortua. Æ. 7: 2. *10

Bryta, v. a. 1) bryta: frangere. -te up, sc. aedificia. B. 1-3, 5, 6, 7: pr. 2) upbryta: effringere. *b. dör*, G. 4: 2; Eds. 13: 2. 3) (vide MELL. sub 5.) Kg. 13: 3. 4) förbryta, förverka: delictum committendo perdere. *b. XL marker*, Eds. 4: pr. Cfr. *Forbryta*. 5) uphäfva: rescindere. Vide *Aterbryta*. *10

Brædhe, f. (vide VML.) *dræpa man af b.*, DrVl. 13. *10

(*Brædska*, f. i. q. *brædhe*. DrVl. 13. not. 37.)

Brænna, v. a. 1) bränna, upbränna: cremare. *konu v. man (i bale) b.*, H. 1, 2: pr; 3, 4, 8: pr; 9, 11: pr. Cfr. *Mordhbrännare*. 2) smälta, koka: coquendo liquefacere. -nder *siæler*, vide *Siæler*. Cfr. *Obrænder*. *9

Brödh vikt, f. vägande af bröd (som hålles till salu): panis (venalis) ponderatio. Kg. 16: 3.

Bröllunge, m. brölling: patruelis. Æ. 2: pr. *10

Budh, n. 1) bud: nuntius. *konungs b.*, R. 2: 4. Cfr. *Buds dagher*. 2) ombud: mandatarius. R. 2: 6. Cfr. *Umbudh*. 3) bud, påbud, befallning: mandatum, iussum. Sk. 10; R. 14: 1; 16: pr; 35. *forsitia b.*, R. 2: 1. *vil eig kalda budhet*, d. ä. lagen: legi non vult obtemperare. Kp. 15: 3. *utan högre b. fölgher*, vide *Fölghia*. Cfr. *For-*, *Herrebudh*. 4) tillbud, erbjudande: oblatio. Vide *Hem-*, *Radsstufvu budh*. *10 (*buþ*)

Buds dagher, m. dag då man får bud om något: dies quo nuntius de aliqua re venit. *tridhi b.*, dies quo tertius nuntius venit. Kg. 20: 9.

(*Budhöl*, n. gästabud: convivium. G. 7: pr. not. 61; §. 6. n. 26.) *10

Bukskin, n. bockskinn: pellis hircina. Kp. 14: 3, 4.

Burabref, n. burbref: litterae de concessio alicui iure civitatis. Kg. 15: 11. (*Buraman*, m. i. q. *byaman*. Kg. 15: 12. not. 75.)

Bure, m. i. q. *byaman*. Kg. ind. not. 28. H. v., quae hodieque existit in compositionibus *burbref*, *burskap*, occurrit in fragmentis veteris codicis Sundercopensis a I. BURE citatis, de quibus vide Praefationem. Cfr. *Burabref*, *Buraman*, *Burgæld*, *Burskap*.

(*Burgeskap*, vide *Burskap*.)

(*Burgæld*, *buragæld*, n. i. q. *burskap* 2. Kg. 15: 4. nott. 39, 47; §. 5. n. 58, 59, 66, 68.)

Burskap, n. 1) burskap, borgarrätt: ius civitatis. *vinna b.*, Kg. 15: 2, 3, 10. *up sæghia b.*, ibid. §. 7. 2) afgift för erhållande af burskap: pecunia pro obtinendo iure civitatis pendenda. *gifva v. utgifva b.*, Kg. 15: 4, 5, 12. — Scribitur *burge-*, *borge-*, *burger-*, *borgarskap*, Kg. 15: 2. nott. 100, 11; §. 3. n. 15, 26.

By, m. stad: urbs. R. 7: pr; SVl. 18: 1. Sed ex MELL. v. *by* negligenter translata est in hunc codicem H. 9; DrVd. 5: pr; 14: pr. *10

Byaman, m. borgare: civis urbis. Kg. 15: pr, 1, 5, 12. &c. Scribitur *byman*, ll. citt. in nott. *vidher sin b.*, *min b. fordha*, pro *sina v. mina -men*, suos v. meos concives. Kg. 15: pr, 1. Cfr. *Sven*. *10

Byamot, n. (vide BjR.) Kg. 20: 9. *6

Byggia, v. a. 1) bygga: exstruere (aedificia). B. 1, 2. &c. Cfr. *Ater-*, *Upbyggia*. 2) bebygga: aedificiis instruere. *b. tomt*, B. 3. -ge *hvar sit*, i. e. *sina tomt*, sc. usque ad confinium. B. 4: 1. 3) v. n. bo: habitare. Kg. 15: 7-9; 19: pr; Æ. 19: 1; J. 6: 1; B. 9: pr, 1; 22: 5; Kp. 24: pr; 34: 2; R. 12: 1, 2,

4; 34: 2. *käfver i gardhe byggt eller leggho salt*, in fundo illo ipse habitavit, vel eum alii locavit. J. 13: 1. Cfr. *Vidkerbyggjande*. *10

Bygning, f. 1) (vide UplL. sub 1.) Kg. 16: 3; B. 1, 23: 1; DrVd. 8: 1. Cfr. *Broa bygning*. 2) (vide UplL. sub 3.) B. 9: pr. *af husum eller* (sc. andre) *b.*, Sk. 20. Cfr. *Undibygning*. *10

Bylia, v. a. (vide UplL.) *b. ok um kyliá*, DrVd. 5: pr. Cfr. *Umbylia*. *10

Byrdh, f. 1) födelse: *nativitas*. Eds. 27: pr; Add. C. 2) (vide UplL. sub 5.) J. 2: 1; B. 9: 2. *10

Byrdhaman, m. släkting: *cognatus*. J. 2: pr; 3: 1, 2. *10

Bysven, m. stadstjenare: *adparitor urbicus*. R. 7: pr. nott. 29, 38, 41; §. 1. n. 92.

Bysætia, *besætia*, v. a. (vide BjR.) Kg. 24; R. 18, 19, 20: pr; 21, 22, 23: pr; Add. C. Cfr. VStL. v. *besetten*. *6

Bysætning, *besætning*, f. *bysättning* och *qvarstad*: *missio in carcerem* vel *sequestratio* (*hominis vel bonorum ob aes alienum*). R. ind. 18; Add. C. et nott. 7, 15, 26. *böte fore -gena*, d. ä. *derför att*, genom hans borgen, gäldenären blifvit fri från *bysättningen*: *pro fideiussione, qua debitorem e carcere liberaverat*. R. 20: pr.

Bälte, n. *bälte*: *cingulum*. G. 9: 3. *7

Bæra, v. a. 1) *bära*: *portare*. Kp. 33: pr. *the fæst a land ær burin* (cfr. BjR.), Sk. 4, 5. Cfr. *Upbæra*. 2) *föda*, *framföda*: *gignere, partum edere*. Vide *Dödhburin*. 3) v. n. *föras*, *komma*: *ferri, venire*. *hvar nither bæ*, *ubi decidit*. SvD. 6: pr. not. 10. *10

Bæter, adv. *bättre*: *melius*. B. 9: 1. *vardha b. skipt*, i. e. *ut maioris pretii fundus adquiratur*. J. 10. *bæst*, superl. *hvar han b. ma*, *hvar the b. magko*, J. 4, 15: 1. *9

Bætra (-*adhen* pro -*adhe* *han*), G. 2:

4. not. 70.), v. a. 1) *bättra*: *melio*rem reddere. G. 18: pr; J. 2: 1, 3. 2) *reparera*: *reficere*. DrVd. 8: pr. 3) *försona* sitt brott genom böter: *delictum multa expiare*. *b. sin brut*, R. 7: 2; 33; Eds. 7: 1. *sin brut böta ok b.*, allitt. Add. D. 3. *10

Bætre, adj. compar. *bättre*: *melior*. *vari v. hete eig man thes b.*, Kg. 20: 1, 11. not. 59; Æ. 17: 2; B. 15: 1. *utan han* (sc. *panter*) *b. ær*, i. e. *maioris pretii*. Æ. 17: 1. *9

Bætring, f. 1) böter: *multa*. *brut ok b.*, allitt. Kp. 25: 1. *biudha sik til allan ræt ok b.*, R. 15. 2) kyrkstraff: *poena ecclesiastica*. *skriptomal ok b.*, Eds. 20: pr. *6

Bödhil, m. bödel: *carnifex*. Thj. 5. not. 22.

Bön, f. (vide VGL. sub 2.) *fore b. skuld*, Kg. 16: 3. *medh b.*, R. 31: pr. *10

Böra, v. a. 1) (vide MELL.) Eds. 19: pr. 2) *böra*: *debere*. Eds. 19: 2. — Cfr. *Tilböra*. *10

Böta, v. a. 1) *ersätta*: *rependere*. *b. ater skadhan*, B. 9: pr; Kp. 24: pr; Sk. 5, 20. *b. skadha i gen*, Kg. 10: 1. *b. manne thridhiung v. hvarn fiærdha pøning af skadhanum*, Kp. 24: 1; Sk. 9. *b. sva got ater*, B. 17: 1; 18: 1. *b. ater hæstin &c.* B. 20: pr; Sk. 4, 7. 2) (vide UplL. sub 2.) *kona v. thet* (sc. *dræpna*) *skal bötas*, Eds. 19: pr, 2. *bötes kon* (sc. *kona*) *ater*, DrVl. 12. 3) (vide MELL. sub 3.) *b. lim fore lim*, SVL. 3: pr. not. 28. *10

C.

Calixti dagher, m. den 14:de October: *dies XIV Octobris*. Add. A.

D.

Dagher, m. 1) dag: *dies*. *innan dagh*

ok ar, B. 9: 2. Cfr. *Löghor-, Mana-, Marknads-, Odhens-, Pingis-, Radsstufvu-, Rætta-, Sunno-, Torghs dagher.* 2) (vide UplL. sub 3.) *siæx vikna d.*, J. 2: 1. *komber ther nokor d. i*, d. ä. anstånd med betalningen: si dies ad solvendum prorogatur. R. 16: pr. Cfr. *Afrads-, Far-, Stæmpnodagher.* 3) *dagher*, pl. lifsdagar, lifstid: tempus vivendi. *af daghum taka*, G. 10: pr. *10

Dagtingan, f. dagtingan, underhandling: pactio, transactio. R. 9: 1. not. 59. Cfr. VStL. v. *deghedinghen*.

Dagvårdher, m. (frukost eller mid-dags-)måltid: (ientaculum vel) prandium. G. 7: 2, 4. *2

Dana arf, n. (vide MELL.) Æ. 18: pr. *10

Dandeman, m. (vide SkL.) Kp. 2: 2. not. 66. *9

Del, m. del: pars. G. 9: 6; DrVl. 1: 2; 6. *fiærdhe, thridhi, halfve delin*, B. 22: 5; 23: 1. *norradelin*, B. 23: 1. Cfr. *Egha-, For-, Halfdel.* *10

Dela, v. n. tvista: litigare. Æ. 10: 1; J. 3: pr. 1; R. ind. 16. *-as vidher*, dep. (cfr. MELL.) Æ. 2: 1; 3. *10

Dela, f. tvist: lis. J. 6: 1. *10

Diker, m. deker, tio (skinn): decas; h. v. tantum de pellibus vendendis occurrit. Kp. 14: 3, 4; 34: 1. *halft dikra tal*, i. e. numerus dimidiae decadis, vel quinque pellium. Kp. 14: 4. In cod. Frid. H. 4: 1. quoque occurrit v. *däcker*.

Diska mat, disk mat, m. egentligen tallrikskamrat; par af gäster, hvilka voro två tillsammans om ett fat: proprie socius patellae; par convivarum, quorum duo utebantur quavis patella. G. 9: pr. *trætighi* &c. *d.*, sextio &c. gäster: sexaginta &c. convivae. G. 7: 2, 4, 5. Cfr. VStL. v. *scotele*.

Disker, m. bord: mensa. B. 20: pr. 2; R. 6. *10

Diærft, adj. n. mycket: multum. *sva*

d., Kg. 20: 6. not. 5. H. v. forte ita scribitur pro *dighert* (cfr. *Dygert*), ad quod propius accedit Dan. *deert*, quod etiam-nunc quibusdam locis in usu est, olim vero *deyrt* scriptum invenitur; vide *Herr Michaels Riimværker udg. af C. MOLBECH*, pag. 168, 189.

Dobber, m. i. q. *boia*. Sk. 7: 1. Dani ita appellant lignum aquae innatans, cui adfixa est pertica vexillo ornata, vadium indicans; vide MOLBECH, *Dial. Lex.*

Dobbla, v. a. *dobbla*: alea ludere. Db. pr. 1, 3. *d. vider annan*, ibid. §. 1. Cfr. *Bort-, Fordobbla.* *7 (*dufta*)

Dobblare, m. *dobblare*, spelare: a-leator. Db. rubr. not. 1. *-ra balker*, Db. rubr. *6

Dobel, n. *dobbel*, spel: ludus aleae. J. 16: 1. *7 (*duft*)

Domber, m. 1) *dom*: iudicium, sententia. Kg. 5, 10. &c. *sitia fore domen*, R. 2: 1. not. 81. 2) *domstol*: iudicium, tribunal. *thet komber fore domen*, R. 16: pr. *10

Dome, m. i. q. *domber 1. lagha d.*, R. 13. *6

Dotter barn, n. (vide VGL.) Æ. 1. *7

Dragha, v. a. 1) *draga*: trahere. Vide *Hardragh*. 2) (vide VML. sub 2.) R. 13. *10

Draghrep, n. *rep* hvarmed segel hissas: funis quo adtollitur velum. Sk. 6.

Drap, n. *dráp*: homicidium. *böte æpter -pum*, i. e. ut in libro DrVl. stautitur. SVl. 14. Cfr. *Mandrap.* *10

Drapamal, drapmal, n. (vide ÖGL.) *d. medh vilia v. vadha*, DrVl. rubr., ind. 1; DrVd. rubr. *som i -lum skils*, i. e. in libro DrVd. H. 2: 2. *-la balker*, Eds. 26. *10

Drifva, 1) v. a. *drifva*, *idka*: facere, exercere. *d. köpenskap, köpskat, köp, köpslaghan, köpenskat, marknadh*, Æ. 21: 1; Kp. 20: 1; 22, 23: pr.; 30: 1; 33: 9;

34: pr. 2, 3; R. 34: 2. 2) v. n. (vide BjR.)
d. til sio, koma -ande, Sk. 5, 9. *10

Drikka, v. a. dricka: bibere. *thet som ætande eller -ande ær*, d. ä. matvaror: ea quae eduntur vel bibuntur, ad cibum vel potum pertinent. Kp. 31: 1. *9

Druprum, n. (vide ÖGL.) B. 1, 2. Scribitur *druppa rum*, B. 1. not. 81. *6

Drykker (pl. *-ker*, acc. *-ke* v. *-kia*, dat. *-kiom*), m. dryck: potus. B. 22: pr; Kp. ind. 26; cap. 26, 27, 29. *7

Drypa, v. n. drypa: stillare. B. 4: pr. *6

Drænger, m. 1) ung man: vir adolescens. Vide *Odædhis drænger*. 2) (vide ÖGL.) Vide *Legho drænger*. *6

Dræt, f.? (vide UplL.) Vide *Bos dræt*. *10

Dusin, n. dusin: numerus duodenarius. *sælia spisseri helum -num*, Kp. 33: 3, 4, ubi, ut videtur, respicitur sive numerus cistularum, quibus forte condita esse soluerunt aromata venalia, sive pondo quoddam; cfr. VStL. II. 36.

Dyghd, f. dygd: virtus, boni mores. *sla sit hion til godhra thingu ok d.*, d. ä. till dess förbättring: correctionis causa. SVI. 17.

(*Dygart*, adj. n. mycket: multum. *sva d.*, B. 22: 6. not. 31. Cfr. *Diærft*.) *10 (*digher*)

Dylia (*dölia*, DrVI. 3.), v. a. 1) dölja: occultare. B. 21: 4. not. 19; Sk. ind. 13. 2) neka, förneka: negare, infitiari. J. 6: 1. *10

Dyls mal, n. (vide MELL.) (*vitnes mal*, R. 24: 1. Scribitur *duls mal*, ibid. not. 25. *10 (*duls mal*))

Dyrivas, v. dep. djerivas, fördrifsta sig: audere. R. ind. 30; cap. 7: 2. *4

Dyrt, adv. dyrt: care, magno pretio. *dyrane*, compar. Kp. 19: pr. not. 48; 25: 1; 29: 1. *10

Dödher, adj. död: mortuus. *morgkon-gafva vari dödh*, G. 9: 5. *10

Dödkburin, adj. dödfödd: inanimis natus. *-rit barn*, Æ. ind. 4. *10

Dödhe, m. död: mors. Æ. 17: 1. not. 63. *9 (*döpi*)

Dödhra dagher, m. dödsdag: dies mortis. i *-ghum sinum*, G. 1. Scribitur *döhdadagher*, ibid. not. 57. *10

Döma, v. a. tilldöma: adiudicare. *tha dömes honum i gardhenom vara*, B. 11, 13. Cfr. *Ut döma*. *10

Döme, n. i sammansättningar: in compositionibus; 1) sysla, ämbete: munus, officium. Kg. 2b: pr; Add. A, ubi h. v. connectenda est antecedentibus vocibus *tolskrifvare* &c. 2) (vide MELL.) Kp. 30: 2. not. 67. Cfr. *Biskops döme*. *10

E.

Edher, m. ed: iuramentum. *medh sva manga manna edhe som godset sigs vara*, d. ä. som godsets upgifna värde fordrar: cum numero iuratorum secundum pretium rerum depositarum definiendo. Kp. 5: pr. coll. 8: pr. *medh manna edhe*, sc. *epter thy som peninga gæld æra til*, ut in mox antecedentibus dicitur. Kp. 8: pr.; cfr. not. 14 ibid. *fulder e. epter thy honum skuld gifs*, i. e. secundum quantitatem damni, de quo rependendo agitur. Kp. 24: 1. Cfr. *Vadha edher*. *10

Edhsfört (*edkfört*), adj. n. (vide VGL.; cfr. *ep föra*, ÖGL. v. *föra*.) R. 27. *1 (*epfört*)

Edhsöre, n. 1) (vide VGL. sub 2.) SVI. 20: pr. *eig epter -eno*, non ut de istis delictis statuitur. Eds. 6. 2) (vide BjR. sub 2.) *böte (fult) -rit*, Eds. 16: 1; 26. *10

Edsöris brot, n. i. q. *edhsöre 2*. Eds. 16: 1. not. 90. *10

Edhsört, adj. n. i. q. *edhsfört*. R. 27. not. 7. *6

Eghadel, m. andel (i fast egendom) som tillhör någon: pars (fundus) ad aliquem pertinens. Kg. 15: 9. not. 38.

Eig, adv. ej: non. *æn them . . . eller e., ok fordurðvas . . . eller e., ok skal . . . eller e.,* ehvad . . . eller ej: sive . . . sive non. B. 8: pr; 20: 1; Kp. 33: 7. *10 (ei)

Eldk tiufva, f. brandtjuga, brandgaffel (liknande en höjtjuga): furca in incendiis usitata. B. 22: 8. nott. 7, 9.

Eld yxe, f. brandyxa: securis qua in incendiis utuntur. B. 22: 8.

Ellas, adv. eljest: alioquin. G. 11. *5 (ellis)

Embete, **Embetsman**, vide *Æmbete*, *Æmbetsman*.

Empne, n. ämne, tillgång: copia. Kg. 2a: 1; b: 1. *9 (æfne)

En, 1) num. en: unus. *sva fore et &c.*, d. ä. för det ena fallet, då får eller get blifvit mjölkad: haud minus in priori casu, sc. ove vel capra mulcta, quam in posteriori. B. 15: pr. 2) adj. samme: idem. *standen alle en ræt*, DrVI. 1: pr. *10

Enghaledhis, adv. (vide SkL.) R. 34: pr. not. 10; Add. A. *9 (ængælep)

Enkannelika, **enkanlika**, adv. 1) enskildt, för sig: privatim, seorsum. Kg. 15: 3; R. ind. 2; SVI. 5. 2) särskildt, särdeles: speciatim. R. 2: pr. not. 56. *10

Ens, adj. indeel. lika, samme: par, idem. DrVI. 1: pr. not. 23.

Enskyllt, adv. enskildt: privatim. *bondanum e.*, i. e. soli privato actori. B. 18, 19: 1. *konungenum ok stadhenum e.*, d. ä. utan att någon målsegande tager del i böterna: nullo privato actore capiente partem mulctae. B. 22: pr, 1-3, 7; Kp. 14: 5. &c. *hvar stadher skal hafva e. stor fiughur kæxe*, d. ä. särskildt för sin räkning: seorsum, praeter in-

strumenta quae habere debent singularum aedium domini. B. 22: 10. *6

Epter, *æpter*, *epti*, præp. 1) efter: post. *ær gipt eller ogipt e. annat*, har efter andra makans död ingått nytt gifte eller ej: post mortem alterius coniugis ad novas nuptias transiit sive non. *Æ. 7: 2. 2)* (vide VGL. sub 2.) *ther til godset komber e. honum*, eum adsequitur, ad eum venit. R. 23: 1. *dör brytas e. nokrum*, Eds. 13: 2. *ganga v. sænda e. stadsins ærindum*, R. 32: pr; SVI. 18: 1. *hafva tiltalan e. gods*, J. 15: 1. *halda gods &c. e. frændum &c.*, i. e. ut ii emere possint fundum &c. si velint. J. 1: 1; 4; Sk. 1. 3) enligt: secundum. *böte e. saramalum v. drapum*, vide *Saramal*, *Drap. taki ther böter e.*, d. ä. efter som de fyra männen säga såret vara: secundum quod quattuor viri de qualitate vulneris pronuntiant. SVI. 10. *e. siex godhra manna vitnum*, secundum quod illi testantur. Kg. 26: pr. *10 (æpter)

Eptirferd, f. i. q. *epter gærdh*. *Æ. 19: 2. not. 63.*

Eptergærdh, f. i. q. *ærvis öl*. *Æ. 19: 2. Cfr. BjR. h. v. *6 (æptir gærþ)*

Eværdolika, adv. evärdligen, för alltid: in perpetuum. Add. D. 2. *10 (æværpelika)

F.

Fa, v. a. 1) träffa, råka på: deprehendere. R. 17. 2) gifva, lemna: dare, tradere. Kg. 20: 4; R. 7: 1; 23: 1. *bort fa*, förytra: alienare. J. 8. Cfr. *Utfa*. 3) fasttaga, gripa: capere, deprehendere. *vardha fangen (ther) medh*, Kg. 20: 1; Kp. 33: pr; R. 34: pr; H. ind. 4. *vardha fangen a færske v. vidher færska gærning*, Eds. 11: pr; 16: pr. *vardher nokor fangen*, Kp. 23: 1; R. 12: 3. *æn thet vardher medh konum fanget*,

- Kg. 16: 2. 4)** (vide VGL. sub 6.) *fa sœlia, skadha* &c. Kp. 31: pr; Sk. 8. not. 3; SVI. ind. 12; Thj. 3: pr. *10
- Fadher**, m. fader: pater. Vide *Gudh-, Stingsfadher*. *10 (*faþer*)
- Fadhurland**, n. i. q. *fædhernis land*. H. 7: pr.
- Faler**, adj. fal: venalis. *vin falt miæta* v. *hafva* v. *göra*, Kp. 25: pr; 26; Add. D. 4. *10
- Fall**, n. (vide SML. sub 2.) *æru ok sva stor f. uti*, ehuru vigtigt eller vidlöftigt målet är: quantumvis sit caussa gravis vel impedita. R. 13. Cfr. *For-, Misfall*. *10
- Falla** (impf. *fiol*), v. n. 1) *infalla*, inträffa: accidere. Kg. 13: 2. 2) (vide UplL. sub 4.) *vari -len til hovutsakenna*, R. 20: pr. 3) (vide VGL. sub 4.) *arf fiol* v. *ær (i arf) -let*, Æ. 12, 18: 2. *10
- Fallen**, adj. (vide VGL.) G. ind. 16; cap. 11. *10
- Fals**, n. (vide UplL.) Kp. 19: 2; 21: 4; 27, 32: 1. *10
- Falsare**, m. (vide VGL.) Kp. 27. Scribitur *falskare*, ibid. not. 86. *1
- Falska**, v. a. förfalska: falsare, adulterare. *f. bisman* &c. Kg. 16: 5; 17: pr. *f. gods*, Kp. 3: 2. *f. sina gærning*, Kp. 19: 2.
- Falsker**, adj. falsk: falsus, fallax. *falsk gærning*, i. q. *fals*, nisi, ut verisimile est, *falska* errato scriptum est pro *færsk*. Kp. 27. not. 79. *9
- Fangoman**, m. (vide UplL.) J. 7. Scribitur *rectius fangaman*, ibid. not. 8. *10
- Fara**, v. n. 1) *fara*, gå: proficisci, ire. *f. ella sigla*, Kg. 15: 11; 20: pr, 2, 3. *f. eller ridka*, Kp. 30: 1. *f. ærende*, Kg. 15: 11; R. 18: pr; 34: 3. *undan f.*, rymma: fugere. R. 20: pr. *villeradha f.*, errabundum divagari. J. 15: pr. Cfr. *Væghfarande*. 2) *flytta*: migrare. Kg. 15: 8; Æ. 19: 1; B. ind. 13; cap. 10, 12. 3) *göra*, handla: agere. *huru man skal* *ther medh f.*, Sk. ind. 1. *kvat hon hafvir medh at f.*, quaecumque possidet. R. 18: 1. 4) v. a. (vide UplL. sub 3.) *iordh ær farin*, i. e. seminata. J. 13: 1. not. 67, ubi tamen legendum videtur *sain*, ut habet textus et MELL. EgnB. 25: 1. *10
- Faranöte, farnöte**, n. (vide VGL.) Vide *Flokker*. *10
- Fardagher**, m. fardag: dies demigrationis. J. 14; B. 13, ubi respicitur terminus contractui locationis conductionis definitus; duo vero esse annua demigrationis tempora, patet ex B. 10. *10
- Farfaster**, adj. (vide BjR.) *the som flere æru -te*, Sk. 11. Germ. 1709. habet: *die in der Schiffarth Theil habenden*, *die Güther-Ladung inne haben*. *6 (*farfæster*)
- Farkoster**, m. farkost, fartyg: navigium. Add. E. 2. *6
- (*Faskelika*, adv. i. q. *idhkelika*, nisi h. v. scripturae mendo debetur. R. 34: 3. not. 71.)
- Fast**, adv. fast, säkert: firme. *sva f.*, äfvenså väl: aequae. Æ. 17: 1; J. 15: 1. not. 91. *1
- Faster**, adj. 1) fast: firmus, fixus. Vide *Bolfaster*. 2) fast, gällande: firmus, ratus. J. 6: pr. *stande fuller ok f.*, allitt. R. 4. *10
- Fasto ganger**, m. (vide UplL.) Add. C. not. 4. *10
- Fastagangs synnadagher**, m. fastlagssöndagen: dominica Esto mihi. Add. C.
- Fat**, n. fat, fastasch: dolium, cadus. Kp. 25: pr; 29: 2; Add. D. 4. Cfr. *lærn-, Sielfat*.
- Fatadher**, adj. inpackad i fat: dolio conditus. *fatat iærn*, Kp. 16, 21: pr. Cfr. *lærnfat*.
- Fateker, fatigher**, adj. fattig: pauper. B. 9: 1; Kp. 33: 3. *10

Fatikdomber, fatekdomber, m. fat-tigdom: paupertas. J. 16: 1; R. 15.

Fegdt (pro fegdh), f. (vide VML.) **hafva f. a sik**, R. 34: pr. *10

Find, f. fynd: inventio, res inventa. **hitta f.**, Thj. 17: pr. Cfr. **Botn find**. *10 (fynd)

Finna, v. a. befinna: comperire. Kg. 8; R. 31: 2. *10

Finne, m. Finne: Fenno. Kp. 34: 3. not. 99.

Fiol, fiöl, f. bräde: assis, tabula (cfr. ÖGL.). DrVd. 8: 1; Thj. 19: pr. *9 (fial)

Fiol, vide **Falla**.

Firi, vide **Fore**.

Fiske tol, n. fiskeredskap: instrumentum piscatorium. Thj. 9. *10

Fiughurskipte (fyra skipte, færskipte), n. delning i fyra lika delar: divisio in quattuor aequales partes. G. 10: pr. nott. 25, 27, 28, 29.

Fiughurtan, num. fjorton: quattuordecim. J. 1: 1. Scribitur **fiurtan**, B. 9: pr; Kp. 10. &c. **fiortan**, J. 1: pr; 2: pr; R. 16: pr. *10

Fiure, num. fyra: quattuor. SVL. 10. **-rom sinnum**, B. 22: 8. Scribitur **fyre**, **fyra**, gen. et acc. **fyra**, **fira**, Kg. 2b: pr; 4: pr; J. 1: 1; 2: 1; B. 9: 1; R. 7: 1. &c. *10

Fiælster, n. (vide ÖGL.) Vide **Myrdha**. *10

Fierdhunger, m. fjerdedel, fjerding: quadrans (urbis). B. 22: 5. *10

Flokker, m. 1) (vide UpIL. sub 1.) **vara i flok ok faranöte**, Eds. 1: pr; DrVI. 1: pr. **f. ok samnadh**, Eds. 27. 2) capitel: caput, titulus. Kg. &c. rubr. *10

Fluta fæ, n. (a **flytia**, ut **flut fiælder**, vide SML.), flyttegods; så kallas vissa böter som tillfalla Konungen, då målseganden ej vill emottaga dem: bona migrantia; ita appellatur mulcta quae, a

privato actore non accepta, Regi cedit. DrVI. 1: 2; SVL. 1: 2.

Flya, fly, v. a. fly: fugere. **f. stadh**, Kg. 12: 3; 16: 5; 17: 1; G. 3: 1; 5: 1; R. 31: 2; Thj. 3: 1; Db. pr, 1. Cfr. **Undan flya**. *10

Flya, v. a. (vide SML.) G. 4: pr. not. 55. *4

Fodher, n. föder: pabulum. Vide **Hæsta fodher**. *10 (föper)

Foghate (foghote, Kg. 1: 2. not. 14.), m. (vide BjR.) Kg. 1: pr, 2; 7, 8, 10: 1; 11, 12: pr. &c., sed **-tane** perperam pro **domara**, R. 5: pr.; cfr. not. 24 ibid. **-ten af stokholme**, B. 23: 2. En annan **f.** var ordförande i den underdomstol, som satt ute på torget: eundem titulum habuit praeses inferioris iudicii in foro residentis. **-ten ther ute sitter**, R. 5: 1. Cfr. **Sven**. *10

Folk, n. folk, (enskilda) menniskor: homines. G. 7: pr, 2, 5; B. 22: 5. *10

Forbiudha, v. a. förbjuda: vetare, interdicerere. R. 14: 1. *9 (fore biupæ)

Forbryta, v. a. i. q. bryta 4. Kg. 26; G. 5: 1; Eds. 4: pr. not. 43. *10

Forbud (a fore biudha), n. kallelse, stämning: vocatio (in ius), citatio. Inde

Forbuds pæninga, m. pl. kallelsepenningar: merces citationis adparitori danda. R. 7: 1. et not. 4. coll. pr.

Fordha, v. a. hjälpa, befrämja: iuvare, promovere. **f. min byaman**, Kg. 15: 1. **f. mans kæromal**, Kg. 11: 1. Sed **f.** errato sine dubio scriptum pro **födh**, J. 15: pr. not. 26. *6 (forþa)

Fordarfva, vide **Fordærfva**.

Fordel, m. 1) fördel (i makars bo): pars praecipua communium bonorum superstiti coniugi cedens. G. 9: 6; 10: 2; Eds. 19: pr. not. 16; cfr. G. 9: 3-6. 2) pl. privilegier: privilegia. Kg. 3a. not. 8; b. not. d.

Fordobbla, v. a. i. q. *bort dobbla*. Db. §. 2.

Fordhum, adv. *fordom*: olim. Æ. 18: pr; B. 22: 10; Kp. 32: pr. *10 (*forþum*)

Fordædha, f. *trollpacka*: *venefica*. R. 31: 1. *6

Fordærfva, *fordarfva*, v. a. *förderfva*: *perdere*, *corrumpere*. Kg. 15: 1; B. 14, 20; Kp. 19: 1; 24: pr; Sk. 9, 20. *10

Fore, *for* (*firi*, Kg. 2a: 1; *fyri*, R. 31: 1.), *præp.* 1) *inför*: *coram*. *koma*, *ganga*, *læggia fram* &c. f. *foghaten* &c. Kg. 11: pr; 15: pr, 2. &c. f. *rættenum*, R. 2: 5. f. *enum v. stadhsens ræt*, Sk. 14; R. 9: 1; 12: 2. *rækna f. husfru sinne*, Kg. 20: 3. 2) *före* (*tid*): *ante* (*tempus*). f. *valborghe dagh*, Kg. 1: pr. *fadher f. henne*, Kg. 15: 4. 3) *i stället för*: *pro*, *loco* (*alterius*). f. *thyzskan v. svenskan*, Kg. 2a: 1. *göra skut f. annan*, Kg. 20: 2, 5. *annan dagh f. han* (*sc. sunnodagh*), Kp. 20: pr. *skipa en f. sik*, R. 2: 6. *bidhia annan gerning f. sik göra*, Eds. ind. 22. 4) *såsom*: *pro*, *ut*. f. *fluta fæ*, DrVl. 1: 2; SVl. 1: 2. 5) *för*, *för .. skull*: *ob*, *propter*. *then som ther f. vinder burskap*, i. e. *ut opifex sit*. Kg. 15: 2. *sitia f. rætto*, i. e. *ut ius dicat*. Kg. 2b: 1; 3b. *sitia f. rættenom*, R. 2: 2. nott. 96, 1, 2, 17; §. 4. n. 37; 13. n. 47, 52; Eds. 27: pr. n. 59. *sitia f. domen*, R. 2: 1. not. 81. 6) *om*, *angående*: *de*. *vitne ganga f. drap*, R. 26: 1. *bref f. gæld*, Kg. 11: pr. 7) *för*, *till förmån för*: *pro*, *in commodum alicuius*. *borghan f. sik*, Kg. 15: pr. *ganga til ærfvodhis f. konungenom* &c. Kg. 10: 1; 14, 16: 4. &c. *10

Fore biudha, v. a. *kalla* (*för rätta*), *stämma*: *vocare in ius*, *citare*. R. 7: pr, 3.

Fore koma, v. n. *inställa sig* (*för rätten*): *comparere* (*in iudicio*). J. 2: 2; Kp. 8: 1; R. ind. 7; Eds. 11: pr. *10

Fore læggia, v. a. 1) *föreskrifva*, *förordna*: *praescribere*, *ordinare*. Kp. 19:

pr. 2) *förelägga* (*viss tid*): *praefinire* (*certum tempus*). f. (*manne*) *dagh*, J. 1: 1; B. 8, 23: 2; R. ind. 14. &c. f. *kunu fyra manadha*, G. 17: pr. *9

Fore sea, v. a. c. *dat. vårda*: *curare*. *barnom* (*ok barna godse*) f., G. 15: 1; 16.

Fore standa (*præs. -star*), v. a. c. *dat. förestå*: *praesesse*. Kg. 20: 4; G. 7: 2. *10

Forfal, n. *förfall*, *hinder*: *impedimentum*. *san f.*, R. 2: 1. *10

Forfals lös (*forfalla lös*), *adj.* (*vide VGL.*) R. 7: 1. *10

Forfals vitne, n. (*vide UplL.*) R. 7: pr. *10

Forfang, n. *kränkning* (*af någons rättigheter*), *skada*: *violatio* (*iurium alicuius*), *damnum*. *Add. A. Cfr. ÖGL. v. forfængta*.

Forgerning, f. (*vide ÖGL.*) Æ. 8. *10

Forgöra, v. a. 1) (*vide UplL. sub 1.*) *hafvi -giort godset* &c. Kg. 20: 1, 11; G. 3: pr; 10: pr, 2; Kp. 14: 5; 15: pr, 3. &c. 2) *förtära*: *consumere*. R. 23: 1. 3) *för-ytra*: *alienare*. J. 16. 4) (*vide UplL. sub 3.*) Æ. 8. *10

Forgörilse, f.? *mishushållning*, *slöseri*: *honorum dissipatio*, *dilapidatio*. J. 16: 1. et not. 75.

Forköp, n. (*vide SML.*) *andrum f. göra*, Kp. 14: pr. *9

Forköpare, m. (*vide SkL.*) Kp. 23: 1. not. 68, *ubi respicitur is, qui rure illicitum mercatum facit, et in quibusdam codicibus appellatur landsköpare*. *9

Forliden, *adj.* *förliden*: *praeteritus*. SVl. 1: 2. not. 64.

Forlika, v. a. 1) *göra lika*: *aequare*. Kg. 25. 2) *förlika*: *reconciliare*. f. *sik medh manne*, SVl. 1: 2.

Formagha (*præs. -ma*; *-magh*, Kg. 2b: 1.), v. a. *förmå*: *posse*. Kg. 2a: 1; b: 1; G. 9: pr. not. 23; R. 23: 1. f. *botum*, *posse pendere mulctam*. R. 12: 3. *4

Forman, m. förmyndare: tutor. G. 1, 15: pr. nott. 51, 52, 58. *ær ey siælfver sin f.*, i. e. sui iuris. Db. §. 1. *6

Fornempder, adj. förenämnd: antea commemoratus. Kg. 12: 4; G. 7: pr; 9: 5; 15: pr. &c. H. v. otiosa occurrit Kp. 19: pr; 20: pr., nisi illis locis verti possit: hic commemoratus. *10

Forpliktoger, adj. förpligtad, pligtig: obligatus, obstrictus. Add. A.

Forrörder, adj. förberörd, förenämnd: antea commemoratus. Add. A.

Forsat, n. försåt: insidiae. Eds. ind. 12; cap. 22; H. 6: pr. not. 8; Add. B. *10

Forsata, f. i. q. *forsat*. H. 6: pr. *10

Forsatan, f. i. q. *forsat*. Eds. 22. not. 10.

Forsitia, v. a. (vide UplL.) Kg. 11: 1; R. 2: 1; 25: 1. *3

Forskrifven, adj. förut skrifven: antea scriptus. Kg. 15: 13; 16: 4.

Forskut, n. förskott (på skatt): pars tributi repraesentata v. in antecessum soluta. Kg. 19: 1, 2; 20: 13. *halft f.*, Kg. 20: 13.

Forskyllilse, f. förskyllan, vållande: culpa. B. 9: pr. not. 25.

Forskæl, n. (vide MELL.) J. ind. 17. *10

Forsma, v. a. försmå, ej akta: contemtim negligere, non curare. R. 35. *10

Forstanda, v. a. förstå: intelligere. B. 22: 3. *10

Forstanden, adj. (vide MELL.) *panter ær f.*, *vædh æru f.*, Æ. 17: 1; Kp. 6: 1. *10

Forsuma, v. a. försumma: negligere. Kg. 11: 1. *6

Forsumilse, *forsymilse*, f. försummelse, vårdslöshet: negligentia, incuria. B. 9: pr; 20: pr; 22: 4.

Forsværia, v. a. afsvärja, edligen afsäga sig: eiurare, dato iureiurando se abdicare. Kg. 15: 2. not. 9. *f. stadhen*, svärja att aldrig dit återkomma: iurare

se numquam in urbem esse rediturum. Kg. 12: 3. nott. 87, 89; G. 10: 2; R. 30.

Fortappa, v. a. i. q. *forgöra 1*. Kp. 34: 1. not. 70; R. 3: 1. n. 69. *9 (*fortabe*)

Forthigha, v. a. (vide MELL.) R. 10. not. 37. *10

Forthinga, v. a. i förväg tinga eller göra aftal om (köp): in antecessum pacisci (de re emenda). *sva mykit ær-gat*, Kp. 29: 2. Cfr. *Oförtingadher*.

Forthiæna, *fortiæna*, v. a. förtjena: mereri. Sk. 15; R. 16: 1.

Forvaring, f. (vide SkL.) Add. A. *9

Forvunnin, adj. (part. pass. a *forvinna*) förvunnen: convictus. *f. thiufver* &c. R. 31: 1. *10 (*forvinna*)

Foster, n. afföda: proles. Vide *Alfoster*. *10

Fosterland, n. fosterland: patria. H. ind. 7; cap. 7: pr. nott. 39, 45. *10

Foter, m. fot (mått): pes (mensura). B. 2. *10

Framledhis (*framedelis*), adv. 1) vidare, ytterligare: ulterius, porro. G. 9: 6. *f. mærkiande at* &c. Kg. 20: 13; B. 22: 6, 8. &c. 2) framdeles, sedermera: posthac, postea. Kg. 11: pr; G. 18: pr; J. 1: 1; B. 22: 2; Sk. 1; R. 29. — Scribitur *frammalepis*, *framled*, Kg. 11: pr. not. 67. *10

Framläggia, v. a. framlägga: promere, proferre. Kg. 15: pr; R. 5: 1. *9

Fridher, m. (vide MELL. sub 2.) SVI. 1: 1. *hafva fridh i sino skipi*, Sk. 2. *konungs f. lyses manne v. a man*, DrVI. 1: 2; SVI. 1: 2. et not. 72; cfr. Kg. 9. *hafvi ther engin fridh*, sc. ut non possit capi. Thj. 3: pr. Cfr. *Bastuvu-*, *Hem-*, *Hemelikhus-*, *Kirkiu-*, *Radhstuvu-*, *Skipfridher*. *10

Fridhskillinger, m. fridskillning: pecunia in emtione venditione vel permutatione fundorum senatui urbis debita. J. 6: pr.

Fru, f. fru: domina. Vide *Husfru*. *10

Frysa, v. n. frysa: congelari. Vide *Utefrusen*. *5

Fræls, adj. fri: liber.)(*thræl*, R. 31: 1. *10

Fræmmer, adv. (compar. a *fram*) mera, derutöfver: plus, ultra. G. 7: 6. *7 (*frammar*)

Frændkona, f. fränka: cognata. G. 3: 1. *9

Frændsæmi, f. i. q. *frændsæmia*. Kg. 1: 1. not. 9; Æ. 15: pr. n. 3. *10

Frændsæmia, f. frändskap, skyldskap: cognatio. Kg. 1: 1. *10

Frændsimio spiæl, n. (vide UplL.) Æ. 15: pr. Scribitur *frændsemio-*, *frændsæmis spiæld*, ibid. not. 3. *10

Fulkompna, v. a. fullt bevisa: plene probare. Kg. ind. 17. *vitnas ok -as*, Kp. 34: 6. *10

Fuller, adj. 1) (vide UplL. sub 1.) *tva dagha fulla*, Kp. 20: pr. *Fult*, n. absolute (vide UplL.). *göra f. (fore sik)*, Kg. 20: 2, 11; SVI. 21: 1. *giva f.*, R. 23: 1. *taka f.*, Sk. 13: pr; R. 17. *utmæta f.*, R. 7: 2. *f. (ok likt) gen fullo*, B. 9: 1; Kp. 19: pr. 2) fullkomligt gällande: ratus. *full stadsens bref*, Æ. 10: pr. *stande* (sc. *domber*) *f. ok faster*, allitt. R. 4. *fult ok stadhukt*, J. 17. *10

Fylla, v. a. 1) *fylla*: explere. *f. tunno*, Kp. 29: pr. *f. mantalit*, Kg. 2a: 1. Cfr. *Up fylla*, *Ok fylla*, *Sila fylning*. 2) fullgöra: perficere, peragere. B. 14. *f. edk, vitne*, R. 24: 1; 29; SVd. 8. 3) (vide UplL. sub 3.) *-le honum ater kosten*, G. 4: pr. *10

Fyri, vide *Fore*.

Fæ, n. 1) *fä*, fäkreatur: pecus. Vide *Nytta*, *Værknadha*, *Yrknadha fæ*. 2) (vide UplL. sub 2.) Vide *Fluta*, *Kisto*, *Vædhfæ*. *10

Fædherne, n. fæderne (slägt): pater-num genus. *-nis eller mödhernis bref*

v. *ensak*, d. ä. faders eller moders: patris vel matris (cfr. UplL.). Æ. 21: 1; J. 15: pr. *10

Fædhernis gardher, m. fädernegård: fundus paternus. J. 1. *4

Fædhernis land, n. fädernesland: patria. H. 7: pr. et not. 39.

Fæ köp, n. köp af fäkreatur: emtio pecorum. Kp. ind. 1.

Fælla, v. a. 1) (vide ÖGL. sub 4.) *fælds han at edhenum*, Kg. 14, 17: 1. &c. Ubi pro *fællis* v. *fælz* scribitur *falz*, ex. c. *falz han at edhenum*, Kp. 2: pr. ut alias dicitur *fælla the han*)(*væria the han*, ibid. §. 2; 3: pr. &c., v. *falz* non esse pass. a *fælla*, sed reflex. a *falla*, statuit RYDQVIST, *Svenska språkets lagar*, I. pag. 464 et seq., cui tamen equidem adsentire non possum; cumque inter alia dicta probantia adferantur (cetera ut taceam) verba *kan at edhenom han fallas*, citato StL. R. 25, observare sufficiat verba istius loci esse: *kan han at edhenum fællas*, ut quoque vetus editio (X.) recte habet. 2) afdraga, minska: subtrahere, deminuerere. B. 14. *-les sva* (v. *slikt*) *af mark som af andre* (v. *mark*), Æ. 17: pr. 1. *enkte skal utgifvoas eller -as af honom*, sc. *pantenum*, d. ä. afdragas för panthafvaren af pantens värde: nihil subtrahitor ei, qui pignus in manibus habet, de pretio pignoris. Æ. 17: 1. *-le af i pæningum*, Kp. 32: pr. *10

Fælädhe, n. fäkreatur, boskap: pecus, pecora. Kp. 15: 2; 18, 23: 2. *7 (*filepi*)

Fæmtighi, num. femtio: quinquaginta. Eds. 27: pr. *4 (*femtij*)

Fænadher, m. i. q. *fælädhe*. Kp. 15: 2. not. 24; 18. n. 5; 23: 2. n. 92. *10

Fængilse, n. fängelse: carcer. R. 23: 1. *10 (*fangilse*)

Færd, f. färd, resa: iter. Vide *Ut færd*. *10

Færre, pron. pl. færre: pauciores. Kg. 15: 12. *9

Færsker, adj. færsk: recens. *taken vidher -ka gerning*, Kg. 17: pr; R. 35. *10

Fæst, f. i. q. *fæsta*. Sk. 4, 5, 20.

Fæsta, v. a. 1) (vide ÖGL. sub 1.) Æ. 20; J. 3: 2; 6: pr; R. 29. 2) (vide UplL. sub 4.) *f. lagh v. edh*, R. 24: 1; 27, 28. *i vald f.*, vide *Vald*. Cfr. *O-fæster*, *Valdfæstning*. *10

Fæsta, f. (vide BjR.) Sk. 4. et not. 6; 5. n. 26; 20. n. 21. Cfr. *Landfæste*. *6

Fæsteband, n. (Isl. *festiband*, *reb eller toug til at fæste*, *binde noget fast med*, *befæstelsesbaand*, JONSSON, *Oldnord. Ordb.*) rep att binda något fast med: funis, quo aliquid adligatur. Sk. 20, ubi respici videntur funiculi aedibus vel pontibus adfixi, quibus adligari possunt funes navium. Germ. 1709, Locc:m secutus, habet: *die eyserne Bände und Ancker*, *damit ein Hauss befestiget*. Cfr. VGL. et VML., ubi h. v. longe alium sensum habet. *5

Fæstepæninger, m. 1) städja vid hyra af fastighet: arrha pro fundo conducto. B. 10, 11. not. 23. 2) (vide UplL.) B. 21: pr, 4. not. 20. 3) (vide BjR. sub 1.) Sk. 15. 4) (vide BjR. sub 2.) Kp. 1. *10

Fæstninga öl, n. gästabud vid trolofning: convivium quo celebrantur sponsalia. G. 7: pr, 1.

Fætil, m. band: ligamentum. *armber bæres i fætlum*, SVL. 9: pr. *6

Födha, v. a. 1) (vide UplL. sub 1.) Vide *Burnfödder*. 2) (vide UplL. sub 2.) Vide *Upfödha*. *10 (*föpa*)

Födha, f. föda: alimentum, victus. Vide *Arsfödha*. *7 (*fyþa*)

Fölghia, v. a. 1) följa, medfölja: sequi, comitari. *utan högre budh -ghe*, "nisi maiori mandato impeditus fuerit", ut sensum recte, ni fallor, exprimit Locc., quem sequitur Germ. 1709. IHRE vero,

vix felicior, vertit: "nisi maius infortunium inde oriatur" (*Gloss. II. pag. 896*). Kg. 15: 13. not. 90; cfr. Kg. 13: 2. n. 62-64, ubi eadem verba, at perperam sine dubio, leguntur. 2) (vide MELL. sub 2.) *allom ræt f.*, Kg. 16: 3. 3) fullfölja: prosequi, persequi. *f. kæro sine*, R. 21: pr. *10

För, adj. (vide ÖGL.) Vide *Van-*, *Værknadha-*, *Yrknadha-*, *Ærfvadhes för*. *10

Föra, v. a. 1) föra: vehere. Vide *Af-*, *Vald-*, *Utföra*. 2) framföra, utföra: proferre. Vide *Edhsfört*. *10

Förstum, adv. först: primum. Sk. 13: 1. *10

G.

Gafna, f. gáfva: donum. G. 9: 1, 2. Cfr. *Hinderdags-*, *Morghongafva*. *10

Gafvel (pl. *gaffla*), m. gafvel: extremitas domus. B. 4: 1. not. 44. *7

Gaghn, n. vinst: lucrum. Æ. 21: pr. *7

Gamal, adj. gammal: aetate provectus. Vide *Ofgamal*. *10

Ganga (*ga*; præes. *ganger* v. *gar*), v. n. gå: ire. *g. til ærfvodhis*, vide *Ærfvodhe*. *g. stadsins ærinde*, R. 32:

1. *-ge af radheno*, i. e. excluditor. Kg. 5. *g. a kost medh andrum*, vide *Koster*. *-ge til köpit*, capiat id quod em-

tum est. Kp. 14: 1. *en pundare skal g. um alt riket*, Kg. 25. *gardha* (rectius *gafla*) *ganga saman*, B. 4: 1. *-ge* (sc. *knifver*) *ginom hand hans*, SVL. 12. *-ge hand hans fore*, i. e. absciditor. SVL.

21: 1. *-ge (eig) lif (hans) fore*, Kg. 16: 5; B. 22: 4; Eds. 19: pr; 20: pr; 23: 2;

Thj. 1: 1. *-ge engen løsn fore*, Eds. 23: pr. *boten -ge först ut*, R. 14: 1. *-ge aldre iæmkan therra mællan*, Æ. 10: 1.

lagh (som) ther fore ganga, Eds. 20: 3. *thet -ger a (thera) hedher v. lif*,

Kg. 8, 12: pr; R. 12: 3; 35. *lifs vadhe-ger a*, SVL. 14. *-ge sva thet arf som all annur arf*, Æ. 14: pr; 15: 1. *g. sunder*, SVL. 7. Cfr. *Af ga*; *Ater-*, *Legho-*, *Vidher-*, *Umganga*. *10

Ganger, m. 1) gång: itus. Vide *Moteganger*. 2) gångbart pris: vulgare pretium. J. 5: pr. *10

(*Ganliker*, *gangliker*, adj. gagnlig: utilis. Kg. 2a: pr. not. 27.) *10

Gardha legha, f. gårdlega, hushyra: locatio conductio fundi. B. 21: 3.

Gardher, m. 1) (vide UplL. sub 2.) Vide *Kalgardher*. 2) (vide VGL. sub 3.) Kg. 15: 4, 7. &c.)(*tompt*, J. 1: pr; 2: pr; 1; 3. &c.)(*iordh*, Kg. 9; G. 9: 2; Æ. 18: 1; 19: 1. &c. Sed *-dha* pro *gaf-la*, B. 4: 1. Cfr. *Fædhernis-*, *Mödher-nis gardher*. *10

(*Gårdh köp*, n. köp angående gård: emtio venditio fundi. Kp. 33: 7. not. 26.)

Gards bro, f. (vide BjR.) SVL. 14. *6

Gardsluka, f. gårdslucka, gårdsdörr: ostium areae. Eds. 5: 1.

Gata, f. gata: platea. B. 8: 1; R. 19. *aldra manna g.*, B. 2. *ofver tværra gatur*, vide *Tvær*. Cfr. *Almænnings-*, *Tværgata*. *10

Gatubodh, f. bod belägen vid gatan: taberna plateae adiacens. Kp. 33: 2, 4.

Gengher, adj. (Isl. *gengr*) som kan gå: qui ire potest. Vide *Ogengher*.

Genstan, adv. genast: illico. Kg. 11: pr; J. 2: pr; R. 5: 1; 16: pr; Thj. 11. *10

Gerning, f. 1) (vide ÖGL. sub 2.) Eds. 27: pr. Cfr. *For-*, *Valdsgerning*. 2) arbete: labor. B. 21: 2. 3) handverk: ars, fabrica. Vide *Handa gerning*. 4) handtverksarbete: opus fabrilis, opificium. Kp. 19: pr; 2; 21: pr. not. 2; Thj. 1: 2. *10

(*Gerningslön*, n. pl. arbetslön: merces opificii. Kp. 2: 2. not. 76.)

Gerningis man, m. handtverkare: o-

pihex. Kg. 15: 2; 21. et not. 33; Kp. 19: pr. *5 (*gærninga man*)

Getskin, n. getskinn: pellis caprae. Kp. 14: 3, 4.

Gief, f. gáfva: donum. G. ind. 9. *10 (*gæf*)

Gift, f. gáfva: donum. Vide *Medhgift*. *10

Gifta, v. a. förse med hemgift: nubentem vel uxorem ducentem donis instruere. *g. annan af oskipto bo* v. *af godse sino*, G. ind. 18; Æ. 20. *10

Gifta, f. (vide MELL.) Vide *Laghgifta*. *10

Gifva, v. a. 1) gifva: dare. *g. bur-skap*, d. ä. erlägga, betala: pendere. Kg. 15: 4, 5. *-vi til epter mætsordhum*, d. ä. betale skilnaden: reddito quod superest v. suppleto quod deficit secundum factam aestimationem. J. 1: 1. Cfr. *Til-*, *Utgifva*. 2) eftergifva: concedere, remittere. *-vin edher*, R. 29. Cfr. *Uppgifva*. *10

Gildher, adj. 1) gällande: ratus. Vide *Ogildher*. 2) (Vide MELL. sub 4.) Vide *Tvægilder*. *10

Giptakuna, f. perperam scriptum pro *fæstekuna*, G. 5: pr. not. 32.

Giæld, n. 1) betalning: solutio debiti. *eig orka botum eller -dum*, R. ind. 23. Cfr. *Af-*, *In-*, *Vidhergæld*. 2) gäld, skuld: debitum. Kg. 11: pr; 24; J. 17. &c. *takes up medh -deno*, i. e. una cum pecunia debita. R. 7: 1. Cfr. *Pæninga giæld*. *10 (*gæld*)

Giælda (sup. *guld*), v. a. 1) (vide UplL. sub 1.) Kg. 11: pr; Æ. 17: pr. &c. Cfr. *Ater-*, *Ut giælda*; *Giældguldin*, *Halfgiælde*. 2) (vide UplL. sub 4.) Kg. 13: pr. *

Giældguldin, adj. (vide VGL.) J. 6: 1. *3

Giældskyldogher, adj. gäldskyldig: obaeratus. Æ. 17: 1. et not. 79; R. 20: pr. *6

Godher, adj. god: bonus. *godhe mæn*, Kg. 5, 8. &c. *godh kona*)(*horkona* &c. R. 31: 1. *huru gut* (pro got) *thet* (sc. *godset*) *ær*, huru mycket det är värdt: quanti pretii est. Kg. 20: 6. *10

Godhvili, m. samtycke: consensus. G. 11. not. 13. *10

Gods, n. gods: bona (cfr. ÖGL.). *lana pæninga a thet -sit*, *hafvi enga tilitalan til thet -sit* &c., i. e. fundum. J. 1: 1; 2. *redho g.*, vide *Redho*. Cfr. *Ærfäka*-, *Öfverlöps gods*. *10

Grafva öl, n. graföl: silicernium. Æ. 19: 2.

Granne, m. granne: vicinus. Vide *Nagranne*. *10

Graskin, n. gråverk, ekorreskinn: pellis sciuri. Kp. 14: 3, 4. *6

Grinda skiul, n. (vide UplL.) Add. B. *10

Gripa, v. a. 1) gripa, fånga: comprehendere, capere. Thj. 2: pr. 2) *g. til* (vide UplL. sub 2.). *g. til ledsnar*, R. 26: pr. *10

Grund, f. 1) grund, mark: fundus, solum. *liggiande g.*, fastighet: res immobilis. Kg. 2b: 2; Add. A. 2) (vide SML.) *skip komber a g.*, *sighla a g.*, Sk. 11: pr; 14. *6

Græva, v. a. nedgräva: defodere. *kona skal qvik i iordh -vas*, Thj. 3: 2. *9 (*gravæ*)

Gudhbarn, n. gudbarn: filius v. filia spiritualis (cfr. VGL. v. *guddottir*). Æ. 21: pr.

Gudhfadher, m. (vide VGL.) Æ. 21: pr. *9

Gudhmodher, f. (vide VGL.) Æ. 21: pr. *9

Gudslikame, m. (vide UplL.) *taka g.*, Æ. 6: 4. *6

Guds pæninger, m. i. q. *fæstepæninger* 1. B. 11. Cfr. BjR. v. *gods pæningar*.

Gudssivolagh, n. (vide VGL.) Æ. 15: pr. *10

Gulf, n. golf: pavementum. Vide *Mæltogulf*. *7

Gut, vide *Godher*.

Gutnisker, adj. Gotländsk: Gotlandicus. *-skt öl*, Kp. 29: 1. *7

Gyri (gyri), f. begär: cupiditas. Vide *Pæninga gyri*. *10 (*gyri*)

Gæfver, adj. (a Germ. *gebe*) af god beskaffenhet (egentligen som kan utgifvas): probae qualitatis (proprie dari potest). Vide *Ogæfver*.

Gærdh, f. 1) görande: factio. Vide *Epter*-, *Sara*-, *Unde*-, *Ölgærdh*. 2) gerning: actio. *thet var eig hans g.*, id non fecerat. B. 22: 9. 3) (vide UplL. sub 3.) Vide *Utgærd*. *10

Gærna, adv. gärna: libenter. R. 15. *3

Gæster, m. 1) (vide BjR. sub 1.) Kg. 19: pr; 20: 1, 2; Kp. 14: pr; 30: pr, 1. &c.)(*byaman*, Kg. 15: pr; 16: 2; 20: pr; Kp. 30: 2; 31: pr; 32: pr. &c.)(*bonde*, Kp. 20: 1. *utlænske -te*, R. 34: pr. 2) hyresgäst: conductor aedium.)(*bonde*, B. 11-14, 22: 2, 3, 7, 11. *9 (*gest*)

(*Gæstgifvare*, m. i. q. *tæfværnare*. Kg. 13: pr. not. 9.)

Gæstman, m. i. q. *gæster* 2. Kg. 15: 12. not. 78.

Gæstning, f. (vide UplL.) H. v. occurrit, qua ratione nescio, ubi tributa ab urbis incolis pendenda enumerantur. Add. E. 1. *10

Göma, v. a. förvara: adservare, custodire. Kg. 3a, b. *g. eld*, B. ind. 22. *g. sik*, taga sig till vara: cavere. Eds. 20: 1. *10

Göma, f. 1) förvar: custodia. G. 15: pr. et not. 58. 2) fängelse: carcer. *studsens (iærn ok) göma*, Kg. 8. et not. 46; B. 22: 1; R. 19, 23: 1; 26: 1. not. 53; 35. Cfr. *Torn*. *10

Göra (gyri pro göri), B. 18: 2; 20: 2. &c. *gör*, part. pass. Kp. 11: pr; R. 12: 3; 16: 1. *göra*, part. pass. pl. f. Kp. 21: 4.), v. a. 1) göra: facere. *sidhan*

göris rætter hænnæ, d. ä. verkställes: *perficitor*. Thj. 4. Cfr. *Ater-, For-, Vidhergöra; Ogior*. 2) gifva, erlægga: dare, pendere. Kg. 19: 2; 20: 7. *g. pæninga*, Kg. 20: 5. *g. fridhskilling*, J. 6: pr. *g. manne fult ater*, ersätta: re- pendere. B. 18: 2. Cfr. *Utgöra*. 3) (vide UplL. sub 3.) *gul giort ella silfver*, Thj. 1: 2. *10

Görla, adv. i. q. *görlika*. Kg. 7. not. 14; J. 10. n. 53, 55; B. 22: 3. n. 48, 53. *10

Görlika, adv. (vide UplL.) J. 10; B. 22: 3; Kp. 30: pr. not. 10; 32: pr. n. 35; R. 12: 3. n. 17. *10

H.

Hafs nödh, f. (vide BjR.) Sk. 11: 1. *6

Hafva, v. a. hafva: habere. *h. sik*, förhålla sig: agere, se gerere. R. ind. 33. *10

Halda (impf. *hiolt*), v. a. 1) hålla: tenere. *then som a hiolt*, DrVd. 8: 1. *h. saman*, consentire. Kg. 7. *h. medh (manne)*, facere v. stare cum alio. Ibid. *h. fram kæro sina*, d. ä. fullfölja: persequi. R. 9: pr. 2) behålla: tenere, habere. J. 1: 1; 4. *qvarran h.*, Kp. 15: 3. 3) innehålla: continere. *klædhe skal langlek sin h., mindre æn thet h. skal*, Kp. 32: pr. 4) hålla, hafva: habere, facere. *h. bryllöps öl &c.* G. 7: 2, 4. *h. marknadh*, Kp. 20: pr; 22. *h. radhstuvu*, R. 11, 21: pr. Cfr. *Uppe halda*. 5) hålla, iakttaga: servare, observare. Kg. 13: 1; G. 7: pr. 6; Kp. 15: 3; R. ind. 14; cap. 16: pr. *h. lydhno*, R. 14. *h. leggho*, B. 11. *vil kan eig h. (sc. leggho)*, B. 10. *kan eig han (sc. daghen)-der*, B. 22: 8. 6) bekräfta, bestyrka: firmare. *h. medh sinum edhe*, Kp. 29: 2; SVL. 10. *10

Haldna, v. a. handtera: tractare. B. 18: 1. Scribitur *hanna, handla*, ibid. not. 6. *10

Halfdel, m. hälft: dimidium. Eds. 19: pr. *10

Halfgiælde, n. (vide VGL.) *giælde ater h.*, B. 19: pr. *10 (*halfgilde*)

Halfver, adj. half: dimidius. *Halft*, n. absolute, hälften: dimidium. Kg. 2a: pr; 12: pr; 15: 7; 18. &c. *alt h.*, G. 9: 4; Æ. 19: 1; DrVI. 12; Thj. 15. *skifta til -fs vidh barn sin*, G. 9: 5. *-fvo mere, mera v. större*, d. ä. dubbelt: duplo maior v. plus. R. 7: 2; 14: pr; SVL. 13. *-vo minne v. minna*, hälften: dimidio minor v. minus. R. 31: 2; SVL. 21: pr. *10

Halshugga, v. a. halshugga: decollare. Kg. 8; R. 30; Eds. 23: pr; 24, 26; H. 3. *6

Hambla, v. a. (vide MELL.) SVL. 10. *10

Hampn, f. hamn: portus. Sk. 1; R. 27. *lagha h.*, DrVI. 14, ubi v. *lagha* ex MELL. DrVI. 42: pr. imprudenter transscripta est. *9 (*haffn*)

Han, pron. pers. han: ille. *til hans*, ad eum. Kg. 24; B. 21: 1. *then sum han* (acc., sc. *malsøghande ræt*) *til sin taker*, Kg. ind. 14. *han eig han* (sc. *daghen*) *halder*, B. 22: 8. *lösi han* (sc. *skadhan*), Kp. 24: pr. *han* (sc. *then köpenskap*) *skulu the drifva*, Kp. 34: pr. *10

Hand, f. hand: manus. *hafva under -dom (sinom)*, Kg. 19: pr; 20: 1, 8. *köpa gæstomen gods til -da*, d. ä. för att lemnas till dem, för deras räkning: emere merces hospitibus tradendas. Kp. 33: 7. *ledha (thiufnadh) sik af -dom*, Thj. 1: pr. *medh sampnadhe h.*, coniuncta manu, coniunctim. R. 17. Cfr. *Ganga, Vreds kand, læmpnadka hender*. *10

Hand,? slag: genus. Vide *Aldra-, Andra-, Hvaria-, Hvat-, Nokra-, Ængin handa*. *10

Handa gerning, f. i. q. *gerning* 3. Kg. 21. et nott. 15, 22. *9

Handalös (handlös), adj. (vide ÖGL.) *h. vadhe* (cfr. ÖGL.), SVd. 3, 4, 6: pr. *10

Handa værke, n. (vide UplL. sub 2.) *hus ella annur h. manna*, DrVd. 8: pr. Scribitur *handaverk, handa virke*, ibid. nott. 2, 3. *10

Handslag, n. handslag (till betecknande af samtycke): manuum connexio, dextra invicem data (ad significandum consensum). Kp. 1. nott. 63, 66.

Hardeliga, adv. hårdligen: dure, aspere. Eds. 20: pr. not. 2. *10

Hardher, adj. (vide VGL.) R. 14: 1. *hardane*, compar. ibid. not. 71. *1

Hardragh, n. hårdrag: vellicatio capilli. SVI. 12. *7

Hardraghan, f. i. q. *hardragh*. SVI. 12. not. 36.

Harskin, n. harskinn: pellis leporis. Kp. 14: 4.

Hatter, m. (mans)hatt: pileum (virile). *thet hyl badhe h. ok huva*, allitt. SVI. 9: 1. *9

Hedher, m. heder: honor. Kg. 8, 12: pr. *9

Hekta, f. häkte, fängelse: carcer. Thj. 5. not. 24; 18: 1. n. 57. *10 (*hækta*)

Hektilse, n. i. q. *hekta*. Thj. 18: 1. not. 57. *10 (*hæktilse*)

Hel, adj. frisk: sanus, vegetus.)(*siuiker*, Æ. 19: pr. *10

Helagher, adj. helig: sanctus. *helghir mæn*, i. q. *helghon*, G. 7: 6. *7 (*hailigr*)

Helghodomar (helghadomar), m. pl. (vide VGL.) Kg. 1: 1. *10 (*hælghodomar*)

Helghon, n. (vide SML.) Kg. 15: 1; 16: 3; G. 7: 6. nott. 37, 38. *7

Hem, n. hem, boning: domus, domicilium. Eds. ind. 18; Thj. 2: pr. *hus ok h.*, allitt. DrVI. 2: 1. *7 (*haim*)

Hembudh, n. hembud, erbjudande åt någon hemma i hans gård: oblatio alicui in domicilio eius facta.)(*radhstufvön budh*, Kp. 11: pr. nott. 22, 23. Cfr. *Hembudhen*. *6

Hembudhen, adj. hembuden, erbuden (till lösen) åt någon hemma i hans gård: oblatum alicui (ad redimendum) in domicilio eius. J. 3: 1.)(*upbudhen*, B. 9: 2. *frændum eig h.*)(*obudhen up a radsstuvu*, J. 2: pr. Cfr. *Hembudh*.

Hemelika hus, n. i. q. *hemelikkhus*. B. ind. 2.

Hemeliker, adj. hemlig: secretus. -*kt hus*, i. q. *hemelikkhus*. B. 2. *10

Hemelikkhus, n. hemlighus, afträde: latrina. *10 Inde

Hemelikkhus fridher, m. hemlighusfred: pax v. securitas qua quisque in latrina fruitur. Eds. 1: 1; 26.

Hemfridher, m. (vide VGL.) Eds. 26. *7 (*haim friþr*)

Hemlof, n. hemlof, tillåtelse att gå hem: venia domum redeundi. R. 21: pr.

Hemol, adj. (vide ÖGL.) -*lt göra köp ella skipte*, J. ind. 8. *10

Hemola, v. a. (vide UplL. sub 2.) *h. værd, tomtt ella gardh*, J. 7, 9: pr. *10

Hemsokn, f. (vide UplL.) Eds. 5, 7: 1; 22. *10

Hemsökning, f. i. q. *hemsokn*. Eds. 5: pr. nott. 3, 14. *3

Hemuld, f. (vide UplL.) Vide *Ohemuld*. *10

Herra, m. herre: dominus. Vide *Kirkio-, Skiphærra*. *10

Herrebudh, n. herres bud eller befallning: nuntius v. mandatum viri in publico quodam munere constituti. *bæra h.*, Add. E. 2.

Hesta fodher, n. hästfoder: pabulum equarium. Kg. 13: pr. *10 (*hæstaføþer*)

Hesta korn, n. hafre: avena. Kg. 13: pr. not. 17. *10 (*hæstakorn*)

Heta, v. n. heta, kallas: appellari. *hete man eig thæs bætre*, B. 15: 1. *hete thiufver*, Sk. 12. *10 (*hæta*)

Hetta, v. a. (vide UplL.) *h. vidher tva öra*, R. 5: 1. *10 (*hæta*)

Hielp, f. hjælp: auxilium. *bidhia &c. til -pa* (gen.), Kg. 1: 1; B. 22: 6; Eds. 2. *9 (*hiølp*)

Hielpa, v. a. c. dat. hjelpa: opem ferre. *h. godse undan elde*, B. 22: 5. *9 (*hialpæ*)

Hin, pron. den andre: ille, alter. *lata h.* (sc. advenientes naves) *til bronna koma*, Sk. 10. *ok h.* (i. e. is qui domi adest) *taki &c.* R. 17. *ok h.* (sc. qui alium accusaverat) *stande &c.* Thj. 10. *10

Hinderdags gafva, f. i. q. *morghon-gafva*. Eds. 19: 1. Cfr. MELL. &c. v. *hindradags gæf*.

Hindra, v. a. hindra: impedire. R. 1. *h. man til rætta*, i. e. impedire ne auferat sed iudicio sistatur. R. 19. not. 26. *10

Hiordha hog, n. (vide MELL.) B. 16: pr. *10

Hitta, v. a. finna, befinna: reperire. *utan thet -tes annarledhis*, nisi reperitur aliter factum esse. Kp. 3: 2. *10

Hofdha, v. a. (vide VGL.) *h. edh*, H. 2: pr. *10

Hofman, m. hofman: aulicus. Kp. 23: pr; 30: 2; 34: pr. nott. 14, 20; R. 34: 3. *10

Hofmæstare, m. hofmästare: praeffectus aulae. G. 7: 2. not. 90, ubi respicitur is, qui cura epularum in convivio nuptiali fungitur.

Hofvud, vide *Huvut*.

Hog, Hogga, vide *Hug, Hugga*.

Hol, n. (vide SML. sub 2.) SVI. 7. *10 (*hul*)

Horbarn, n. (vide MELL.) Æ. ind. 15. *10

Horkarl, m. horkarl: adulter. G. 10: pr. *9

Horkona, f. horkona: adultera. G. 10: pr; R. 31: 1. *6

Hors, n. sto: equa.)(*hæster*, Kp. 1; Thj. 18: pr. not. 31. *10

Hovadher, adj. (vide SML.) *-at (fæ) ella klöfvat*, Kp. 1; Thj. 1: 2. *10

(Hovosilfver (pro *hovodsilfver*), n. hufvudprydnader af silfver: ornamenta capitis argentea. G. 9: 3. not. 85.)

Hovuzman, m. (vide MELL.) B. 22: 5, 6. *10 (*huvuþsman*)

Hvadhan, adv. hvordan, hvarifrån (som hälst): unde(cumque). *h. the (komne) æru*, Kp. 33: pr; 34: pr, 4, 5. *9 (*hvæden*)

Hvar, pron. hvar: quisque. *halft af -rio*, sc. ex Suecis et Germanis. Kg. 2a: pr. *sit mærke a -rio*, i. e. cuique rei impositum. Kg. 16: 1. A *hvario* corruptum est *hvaest*, quod occurrit in locutione *tho at hvaest*, vide *Tho*. *10

Hvar (*hva*, B. 1.), pron. hvilken: quis. *h. um han* (de eo) *skal döma*, Kg. ind. 8. *h. thet skal giælda*, R. ind. 20. *hvat (lændska) manne*, Kg. ind. 6; Kp. 34: 4. *hvat tima, botum, brutum, vitnum, mannum, vapnum*, J. 6: pr; Sk. ind. 13; R. ind. 20, 26; cap. 34: pr; Add. D. 3. *hvat gæst, i hvat stadh*, B. 22: 3. *til v. i v. a -rio* (dat. n.), ad quaecumque rem, in quacumque re. Kg. 16: 1; G. 9: 2; Sk. 9; DrVd. 2: 1. *for hvi* (dat. n.; cfr. RASK, *Anvisn. till Isländskan*, pag. 124), *hvarför*: qua de caussa, quare. J. 5: 1. Cfr. *Annat hvart*. *10

Hvar en, pron. hvar och en: quisque. *-rt et*, n. Eds. 16: 1, 2. Cfr. VGL. v. *hvarin*.

Hvaest, vide *Hvar*.

Hvarghen (n. *-ghet* v. *-rte*), pron. ingendera: neuter, nullus. *h. therra*, Kg. 16: 5; J. 16: 1; DrVd. 14: 1; Thj. 20: 1. *10

Hvarghen, adv. ingenstädes: nusquam. Kg. 15: 1; Kp. 34: 3. *10

Hvariahanda, adj. indecl. ehvad slags: cuiuscumque generis. Kg. 16: 3; Kp. ind. 10; cap. 14: 4. &c. *h. thinge*, B. 15: 1. *10

Hvars stads, hvar stads, adv. i q. *hvat stadh*, Æ. 2: 1. not. 8.

Hvart, adv. hvart, hvarthän: quorsum. B. 10, 12. *7 (*hvert*)

Hvat, conj. 1) antingen: utrum. *h. ... eller*, Kp. 31: 1. 2) ehvad: sive. *h. han vil ella eig*, Kg. 20: 9; R. 7: 2. *e h.*, Kg. 2a: pr. *10

Hvat handa, adj. indecl. hvad slags: cuius generis. Kp. 32: pr.

Hvat stadh, adv. hvar som hälst: ubicumque. *æ h.*, Æ. 2: 1.

Hvazke, conj. hvarken: neque. Æ. 19: 1. *10 (*hvarte*)

Hudh, f. hud: pellis, cutis. Kp. 14: 3, 4. *mista h.* (cfr. MELL.), Thj. 3: 1. Sed *hvd sina* perperam pro *huvud sit*, Kg. 12: 4. not. 2. *10 (*huþ*)

Hudha tal, n. antal af hudar: numerus pellium. Kp. 14: 4.

Hug, hog, n. 1) (vide UplL.) Vide *Af-, Hiordha hog*. 2) sår: vulnus. Sk. 8.) (*blanadher et blotvite*. Eds. 15: pr. *10

Hugga, hogga (impf. *hiog*), v. a. 1) hugga: (securi, gladio &c.) caedere. Vide *Af-, Halshugga*. 2) afhugga: abscondere. *h. tugh*, Sk. 18. 3) såra: vulnerare. B. 18: pr, 1. Cfr. *Stinga, Lythuggin*. *10

Hugnas, v. dep. (Isl. *hugnask*) behaga, vara i någons smak: placere. *h. manne*, Kp. 33: pr.

Hvi, vide *Hvar*.

Hvilkaledhis, adv. (vide MELL.) Æ. ind. 1. *10

Hvilken stadh, adv. hvar som hälst: ubicumque. Æ. 10: pr.

Huldher, adj. huld, nådig: propitius. *sva se mik gudh h. &c.* Kg. 1: 1. *10

Hulsar, n. i q. *hulsæri* (vide UplL.). SVL. 16: pr. *10

Humble, m. humle: lupulus. Kp. 34: 1. *10

Humpa, v. a. vocabulum mihi incognitum, cuius loco an forte legendum sit *plumpa*, ut habet Xa, nescio. Kp. 27. not. 87.

Hundare, n. härad: territorium (hundredum). Thj. 13: 1. et nott. 59, 65. *7

Hundradh, n. hundrade: numerus centenarius, centuria. *sælia helum-dhum*, Kp. 33: 3. *9

Hunsivioson, m. i q. *hunzæma son* (vide BjR.). R. 31: 1.

Hus, n. 1) hus: aedes, domus. Vide *Hemelik-, Klædis-, Stekara-, Stenus*. 2) slott: arx. *huset*, kongliga slottet i Stockholm: arx regia Stockholmiensis. Add. D. 1. *husens svenar*, vide *Sven*. 3) våning: contignatio. *ens h. högt*, Add. D. 1. 4) rum, kammare: cella, conclave (Isl. item). *h. eller kista*, Kg. 3a, b. *10

Husalegha, f. (vide BjR.) J. 13: 1; B. 14; Kp. 33: 1; R. 16: 1. *half, full, all h.*, B. 10-12, 14. *6

Husalösning, f. lösryckning af någon del af ett hus: divulsio partis cuiusdam aedificii. Sk. 20.

Husa skiul, n. (vide UplL.) Add. B. *10

Husbonde, m. 1) husbonde: dominus, herus. Kg. 13: 3. not. 79; 19: 2; Thj. 3: pr.) (*sven*, vide *Sven*.) (*gæster*, Kg. 20: 2. 2) (gift) man: maritus. G. 9: 7; H. 8: pr. not. 5. *10

Husbrut, n. (vide MELL.) Eds. 27. *10

Husfru, f. (vide UplL.) In rec. codd. scribitur *hustru*, Kg. 20: 3. not. 9. *10

Huva, f. (vide ÖGL.) Vide *Hatter*. *7 (*hufa*)

Huvut, hovut, hofvud, n. hufvud: caput. *miste h. sit*, Kg. 12: 4; Eds. 11:

pr; 23: pr; H. 11: 2; DrVl. 2: 1. *9 (*hovop*)

Huvuts sak, hovutsak, f. hufvudsak: caussa principalis. R. 7: 1, 3; 14: pr; 20: pr. *10

Huvudh sækt, f. i. q. *huvuts sak*. R. 14: pr. not. 23; 20: pr. n. 41. *10 (*hovothsækt*)

Hylia (hølia, DrVd. ind. 5.), v. a. hölja, betäcka: tegere. SVI. 9: 1. *h. ok umbylia*, DrVd. 5: pr. not. 23. Cfr. *Um hylia*. *10

Hysa, v. a. hysa, härbärgera: domo recipere. Eds. 27: 1. *9

Hyt (pro hit), adv. hit: huc. Kg. 15: 8. *6 (*hit*)

Hæfd, f. 1) besittning: possessio. *ens ars h.*, Æ. 11, 12. 2) bruk, sed: usus, mos. *gamul h.*, B. 1. *vita af gamblom-dom*, ibid. nott. 57, 63. *10

Hæftilse, vide *Hæptilse*.

Hæghna, v. a. hägna, beskydda: protegere, defendere. Eds. 27: 1. *2

Hæl, n. död: mors. *sla i h.*, B. 16: 2. *6 (*hel*)

Hældher, adv. häldre: potius. *ey thæs h.*, likväl ej: non ideo tamen. R. 17, 31: 2. *9

Hælsingar, m. pl. Helsingar: Helsingiae incolae. Kp. 15: 4; 34: 3. not. 99. *6

Hæmpdh, f. straff: poena. Eds. 27: 1. *9 (*hefnd*)

Hända, v. a. 1) taga: capere (cfr. VGL.). *h. borghan af manne*, R. 19. not. 16. 2) c. dat. hända: accidere. Kg. 15: pr; B. 20: 2; R. 23: pr. &c. *mannum-der kasta* &c. Sk. 13: 1. *9

Hænta, v. a. hämta: abducere. *h. sik vapn ok hiælp*, Eds. 7: pr. *10

Hæptilse, hæftilse, n. fängelse: carcer. R. ind. 35; cap. 23: 1; DrVd. 14: pr; Thj. 18: 1. *10

Hær, adv. här: heic. *h. um*, in hac re. Kp. 34: 4. *9

Hærbærga, herbergia, v. a. härbärgera: in domum recipere. Kg. 13: 2; B. 21: 4. *9

Hærbærgare, m. (vide MELL.) Kg. 13: pr. not. 14. *10

Hærbærghe (dat. pl. defn. -*ghiomen*), n. härbärke: hospitium. Kg. 13: 3. *10

Hærbærgherare, m. i. q. *hærbærghare*. Kg. 13: pr. not. 9.

Hærianson, m. (vide SML.) R. 31: 1, 2. *6 (*herians son*)

Höggher, adj. stor: magnus. *höghra köp*, Kp. 33: 9. Cfr. *Fölghia 1*. *10

Högghmal, n. i. q. *höghmæle*. -*la balker*, B. 22: 4; H. rubr. not. 1. *10

Högghmæle, n. (vide ÖGL.) H. 11: 2. -*les balker*, B. 22: 4. not. 69; H. rubr. *10

Höggh, adv. (vide VML.) *höghra vædhia*, R. 5: 1. *7 (*haut*)

Höra, v. a. (vide UplL. sub 2.) *all mat som til vin* &c. *höra*, Kp. 27. Cfr. *Tilhöra*. *9

Hös, m. käke: mandibulum. SVI. 11. nott. 4, 5. *10

Hövvisker, adj. höfvisk, anständig: modestus. R. 33.

Hövvisklika, adv. anständigt: modeste. Kp. 14: pr. not. 28.

I.

I, præp. 1) i, till: in, ad. *i landit fara*, Æ. 19: 1. *tompt skiptes i iordh*, J. ind. 11; cfr. *textum cap., qui pro i habet til*. 2) enligt: secundum. *böte . . . i stadhs røst, fælder i thæssum balkenum*, Eds. 6, 26. *10

la, n. ja, bifall: adsensus. *vili ok ia*, G. 11; J. 16: 1. *9

Iacobs dagher, m. (vide SkL.) Kp. 30: 2. *9

Iamliga, adv. i. q. *iæmpt*. Æ. 10: 1. not. 59. *7 (*iemlika*)

Idhelika, adv. i. q. *idhkelika*. R. 34: 1. nott. 56, 57; §. 3. n. 71.

Idhkelika, adv. flitigt, ofta: adsidue, frequenter. R. 34: 1, 3.

Idhkna, v. a. idka: operam dare rei, exercere. i. *ømbete*, Kg. 21. Scribitur *idhka*, *idhna* (Isl. *iðna*), ibid. not. 17.

Igen, adv. igen, tillbaka: retro. *böta manne skadha i.*, Kg. 10: 1. *9 (*gen*)

Ilder, adj. 1) ond: malus. Kg. 1: 1. not. 8. 2) svår: difficilis. Æ. 17: pr. not. 37. *10

Ilvili, m. (vide MELL.) Kg. 1: 1. *10

In, adv. in: intro. *vædhia in til mans*, i. e. pro introitu v. iure intrandi. Thj. 2: 1. *7

Inbinda, v. a. inblanda: immiscere. *inbundit fals*, Kp. 32: 1; ubi Locc. vertit "occultatum"; Germ. 1709. praeterit h. v., cuius loco BjR. 38: 5. habet *in fulghit*. *4

Inbyrdes, adv. (a *bordh*; Isl. *innbyrðis*) inombords, ombord: in navi. *nokor i.*, aliquis ex iis qui in navi sunt. Sk. ind. 18. *10

Incigle, n. insegel: sigillum. *stadsens (bref ok) i.*, Kg. 3a, b; Æ. 10: pr; 18: 1; 20; J. 6: pr; R. 26: 1. not. 53; DrVI. 11: pr. *10

Ingæld, n. (vide SML.) (*bygning*, B. 9: pr. *gardha eller annor i.*, d. ä. inkomst af annan egendom: reditus aliorum bonorum. Kg. 15: 7. *köpa i. i annars mans gardhe*, d. ä. rätt att upbära ränta eller afgift deraf: emere ius capiendi reditum v. pensionem aliquam ex alieno fundo. Add. D. 2. *stads i.*, Kg. 18, 22: pr. *10

Inlændis, adv. (vide MELL.) Kg. 12: 4; 15: 1; Æ. 19: pr. &c. *10

Inlændsker, adj. (vide SML.) Kg. 15: 3; Æ. 19: 1; Kp. 15: 4; R. 12: 1. *10

In mana, v. a. i. q. *mana. i. skuld*, Kp. 30: 1. et not. 14.

Iman, præp. i, på: in. i. *eno huse*,

Æ. 6: 4. i. *stads mark*, R. 12: 2; Eds. 23: pr. i. *then dagh*, R. 24: 1. i. *sama arit*, J. 2: pr, 2. i. *at thet budhet star*, d. ä. under den tiden: eo tempore quo &c. R. 14: 1. i. *eno hogge*, SVI. 20: pr. i. *fædhernet v. mödhernet*, Æ. 11. *10

Inrikis, adv. i. q. *inlændis*. Kg. 19: pr; J. 1: 1. &c. *6

Inskipa, v. a. införa (saker i fartyg eller hus): inferre (res in navem v. aedes). Kp. 33: 1; Sk. 12, 13: 1. *han hafver -at*, d. ä. lastat fartyget: navem oneravit. Sk. 15.

Instædhis, adv. i staden: in (eadem) urbe. Kp. 33: 4.

Insætia, v. a. insätta, inlägga: depocere. *insat gods*, Kg. 20: 8. *4

Intaka, v. a. emottaga: recipere. B. 21: 1. *10

Invidhu (pro *-dhur*; *invithiur*), f. pl. husgeråd: supellex. R. 7: 2. *5

Io (iu), adv. 1) alltid: semper. Kg. 16: 1. not. 42. 2) i synnerhet: praesertim. R. 2: pr. not. 56. 3) likväl: tamen. B. 22: 6, nisi ibi *tho* legendum sit.

Iohannesa baptista dagher, m. Johannes döparens dag, d. 24: de Junii: dies XXIV Iunii, quo celebratum est festum S. Iohannis baptistae. Kg. 23.

Iomfru, f. jungfru: virgo. J. 2: 1. *10 (*iumfru*)

Iæf, n. tvifvel: dubitatio. R. 13. *10

Iæfiker, adj. tvifvelaktig: dubius. R. 13. not. 50. *1 (*iafiker*)

Iæmka, v. a. göra lika: aequare. Kg. 25. not. 40; G. 18: pr; Æ. 10: 1; Kp. 27. not. 46. *2 (*iamka*)

Iæmkan, f. jämkning: aequatio. Æ. 10: 1. *2 (*iamkan*)

Iæmpn, adj. jämn, lika: par, aequus. G. 18: pr. *utan -pt vari*, sed numerus Suecorum et Germanorum sit par, quamvis minor quam ordinarius. Kg. 2a: 1. *10

lænna, v. a. i. q. *iænka*. G. 18: pr. not. 63. *10

læmpnadha hænder, f. pl. (vide UpL.) *sætia* i. i., G. 17: pr. *10

læmpt, adv. jämnt, lika: aequaliter. Kg. 15: pr; Æ. 10: 1. *ligger i vidher annars*, d. ä. på samma botten, i samma våning: iuxta, eodem tabulato,)(*vndir et ofvan andrum*, B. 9: 2. *iæmpnare*, compar. Æ. 10: 1. *10

læmskylder, adj. (vide MELL.) Æ. 2: 1; 3. *10

lærn, n. järn: ferrum. -*fatat* i., osmundsjärn, som såldes inpackadt i fat: ferri genus, quod dolio conditum vendi soluit (cfr. *lærnfat*, et RINMAN, *Bergverks-Lexicon*, II. pag. 236). Kp. 16, 21. *stadsens* i., d. ä. fängelse: vincula, i. e. carcer urbis. Kg. 8; B. 22: 1; R. 19; Thj. 4, 5. nott. 21, 22, 24. *slæppa fanga u -num*, Thj. 5. *9 (*iærn*)

lærnfat, n. fat, hvori osmundsjärn inpackades: dolium quo conditum vendebatur ferrum. Kp. 16. not. 21; 21: pr. n. 21; §. 4.

lærn vikt, f. vägning af järn: ferri ponderatio. Kp. ind. 21.

lærtekne, n. kännetecken: indicium, character. Thj. 11, 14. *10

lætta, v. a. lofva: promittere. B. 14: not. 32; 21: 1. n. 68. *10

K.

Kal,? kål: brassica. Thj. 6. *10

Kalgardher, m. (vide MELL.) Thj. ind. 6; cap. 6. nott. 28, 29. *10

Kalla, v. a. kalla: vocare. Vide *Ater-*, *Til kalla*. *10

Kar, n. stenkar, stenkista (under en bro): cista lapidea (ponti substructa). Vide *Broa kar*. *7

Karl, m. enskild man: privatus vir. k. (i. e. urbs) *ok konunger*, allitt. DrVI. 5. not. 53. Cfr. *Horkarl*. *10

Kast, n. (vide BjR.) Sk. ind. 11; cap. 11, 13: 1. Cfr. *Stenkast*. *6

Kasta, v. a. 1) kasta: iacere, conii-cere. k. (sc. aedes) *um kul*, rifva ned: demoliri. B. 22: 6. Cfr. *Nidher-*, *Ut-kasta*. 2) särskildt göra sjökast: speciatim in periculo naufragii res e navi conii-cere. Sk. 11, 13: 1. *10

Katerine dagher, m. (vide VML. v. *katrina mæssa*.) Eds. 27: pr.

Katskin, n. kattsinn: pellis felina. Kp. 14: 4.

Kidhlinga skin, n. kidlingsinn: pel-lis haedina. Kp. 14: 4.

Kif, n. kif, strid: rixa. Eds. 16: 2. *9

Kifva, v. n. kifva, tvista: litigare. R. 14: 1. *vardha -ande*, råka i tvist: incidere in litigium. Kg. 7; R. ind. 11; cap. 22. *9 (*kyvø*)

Kinben, n. kindben: os maxillae. SVI. 7, 8. nott. 4, 6. *6

Kirkia, f. kyrka: aedes sacra. Vide *Sokna kirkia*. *10

Kirkio bonadher, m. (vide BjR.) G. 9: 3. et nott. 78, 96; §. 5. *10

Kirkiofridher, m. (vide VGL.) Eds. ind. 14; cap. 26. coll. 12, 14. *6

Kirkiogangs öl, n. (vide MELL.) G. 7; pr. 4. *10

Kirkio hærra, m. (vide MELL.) Kp. 6: 1. *10

Kirkio klødhe, n. pl. (vide UpL.) G. 9: 3, 5. not. 47; 13. *10

Kista (kysta), f. kista: arca. Kg. 3a, b; G. 9: 4.

Kisto fæ, n. (dyrbarare) gods som under sjöresa förvaras i kistor: res (pretiosiores) in maritimo itinere arcis conditæ. Sk. 13: 1; cfr. VSJR. I. 41, ubi statuitur pecuniam tantum, arca conditam, rebus in mare eiectis, duplo esse rependendam. Pro k. perperam scribitur *kastofæ* vel *kasto gods*, res eiectæ, Sk. 13: 1. not. 91.

Kithskin, n. i. q. *kidhlinga skin*. Kp. 14: 4. not. 27.

Kiurtil, m. kjortel: toga, palla. G. 9: 3. *10

Klippinger, m. (Isl. item; proprie pellis tonsa) klipping, ett slags handsk-skin: pellis genus quoddam ad chirothecas conficiendas praeparatum. Kp. 14: 4. not. 35.

Klokka, f. klocka: campana. Vide *Radsstufvu klokka*. *6

Klufvæghin, adj. tveklufven, med två skålar: bifidus, bilaux. *k. vagh*) (*pundare*, Kg. 25.

Klyfva, v. a. klyfva: findere. -*ver man træ*, perperam pro *klifver man i træ*, DrVd. ind. not. 6. Cfr. *Klufvæghin*, *Tveklufen*. *7 (*kliaufa*)

Klædha bonadher, m. klädebonad, klädning: vestimentum. G. 9: 4, 6.

Klædharif, n. sönderrifning af kläder: laceratio vestium. Eds. 27.

Klædhe, n. 1) kläde, tyg: pannus. Kp. 24: pr; 31: pr; 32: pr; 33: 1.) (*lærept*, Kp. 33: pr, 3. 2) pl. kläder: vestimenta. G. 18: pr. *skurin k.*, vide *Skæra radhmanna k.*, Kg. 22: 1. Cfr. *Bryllöps-*, *Kirkio klædhe*. *10

Klædhis hus, *klædhe hus*, n. (Germ. *gewandhaus*) ett staden tillhörigt hus, dit allt kläde och åtskilliga andra varor, som kommo till staden för att säljas, skulle först införas: domus pannorum; ita appellabatur domus publica, in quam inferendi erant panni pluraque mercium genera urbi advecta antequam venderentur. Kg. 18: pr; 22: pr; Kp. 33: pr.

Klædhes köp, n. köp af kläde: emptio pannorum. Kp. ind. 1.

Klemma, f. klämman, stort sigill: magnum sigillum. *sveriges k.*, Add. A.

Klæpper, m. kläpp: pistillum campanae. *komber ther til* ... *k. klokko* (cfr. BjR.), B. 22: 3. *6

Klærker, m. klerk: clericus. G. 7: 5; Kp. 30: 2. *10

Klövådher, adj. (vide SML.) Vide *Hovådher*. *10

Knifver, m. knif: culter. Vide *Matknifver*. *9

Knutarum, n. (vide BjR.) B. 1. not. 81; 2. n. 17. *6

Knuter, m. (vide HelsL.) B. 4: 1. *6

Kokker, m. kock: coquus. Kg. 19: pr. not. 32.

Koma, 1) v. n. komma: venire. *hvar the bæst at k.*, i. e. accedere possunt. B. 22: 6. *testament ok morgongafvo kome ther til*, d. ä. gånge ock till gäldens betalande: accedunto ad aes alienum solvendum. Æ. 17: pr. *mæn k. saman* (i *vapn skipte* &c.), R. 12: 2; SVI. 3: pr; 15. *skipbrut komber i*, Sk. 5. *over eno k.*, öfverenskomma, blifva ense: convenire. J. 15: 1. Cfr. *A-*, *Af-*, *Fore-*, *Til-*, *Unt-*, *Ut koma*. 2) v. a. (vide UplL. sub 3.) *kome engum botum vidher*, Sk. 5; Eds. 23: 2; DrVI. 1: pr. Cfr. *Vidher koma*. *10

Kona, f. 1) qvinna: femina. Vide *Frænd-*, *Gipta-*, *Hor-*, *Trulkona*. 2) hustru: uxor. Kg. 21, ubi respiciuntur viduae. Cfr. *Adhulkona*. *9 (*kunæ*)

Konungs næmpd, f. (vide MELL.) H. 6: 1; 7: 1. *10 (*kunungs næmd*)

Kopar, m. koppar: cuprum. J. 5: pr. not. 53; Kp. 16, 21: pr, 1; 34: 1; Sk. 19. *10

Koparröcker, m. kopparrök; troligen betyder detta ännu brukliga ord egentligen kopparvitriol (jfr. RINMANS *Bergverks-Lexicon*), men nu menas dermed sådan af åtskilliga främmande ämnen orenad zinkvitriol, som vanligen förekommer i handel: h. v. proprie, ut videtur, denotat vitriolum cuprinum v. caeruleum; nostro vero tempore ita appellatur vitriolum zinci impurum, quale in mercatura occurrere solet. Kp. 33: pr.

Korn, n. säd: seges, frumentum. Kg. 13: pr. (ubi respicitur avena; cfr. MELL.); Kp. 16, 34: 4. Cfr. *Hæsta korn*. *10

Kosta, v. n. påkostas: impendi, insumi (cfr. VGL.). *annur thing som -dhe a han*, G. 18: pr. *10

Koster, m. 1) kostnad, omkostnad: impensa, sumtus. G. 7: 1. Cfr. *Bryllöps koster*. 2) kost, spis, föda: cibus. G. 7: 2. not. 90; Kp. 34: 2; R. 23: 1. *nokor gar a kost medh andrum ok vardher kært &c.*, "einer bey dem andern zu Tische gegangen, und über ihn, wegen nicht erlegten Kostgeldes geklaget wird", ut haec exprimit Germ. 1709. R. 16: 1. 3) pl. saker i allmänhet: res, utensilia. DrVd. ind. 3; cap. 8: 1. not. 60. Cfr. *An-, Farkoster*. — Sed verba som k., Æ. ind. 19, delenda esse videntur. *10

Kropp, m. kropp: corpus. Eds. 5: 1. not. 34. *10 (*kropp*)

Krumpna, v. n. (vide ÖGL.) SVL 6: 1. *10

Krus, n. krus: urceolus fictilis. Kp. 27.

Krydhe, n. (Isl. *krydd*) kryddor: aromata. Kp. 32: 1; 33: pr.

Kräfvia, v. a. kräfva: exigere. *k. giæld &c.* Æ. 17: 2; Kp. 9, 12; R. 16: pr; 17. *9

Kulder, m. (vide ÖGL.) Vide *Sam-, Sunderkulle*. *10 (*kolder*)

Kunnogha, v. a. (vide UplL.) B. 8: pr; Kp. 3: pr. *k. byamol*, i. e. indicere, convocare. Kg. 20: 9. *10

Kunnogher, *konnogher*, adj. kunnig, bekant: notus. (*manne v. fore manne*) -*ght göra*, kungöra, tillkännagifva: notum facere, indicare. Kg. 20: 8; Æ. 10: pr; DrVd. 14: pr; SVL 1: pr.

Källare, m. källare: cella penaria, hypogeum. B. 9: pr; Kp. 33: 2. *stad-sens k.*, cella vinaria urbis. Kp. 33: 1.

Källare sven, m. källarsven: sup-promus, cellarius. *konungs k.*, Kg. 19: pr. nott. 31, 35.

Kæmenær, m. kammererare (käm-när): camerarius, quaestor urbanus. Kg. 18: pr. Cfr. C. T. ODHNER, *Bidrag till Svenska stadsförfattningens historia*, in *Årsskrift utg. af K. Vetenskaps-Societeten i Upsala*, II. pag. 180.

Kænna, 1) v. a. säga: dicere. *qvin-nan kænde sik hafvande vara*, G. ind. 17. 2) *kænder*, part. pass. erkänd: confessus. *sva mykin ær kænd sak som skærskutin*, DrVl. 11: 1. 3) *kænnas*, v. dep. erkänna: fateri. J. 17; Kp. 9, 12; Sk. 12; Thj. 1: 1. Cfr. *Vidher kænnas*. *10

Kænneliker, adj. i. q. *vidherkænne-ligher*. Kg. 8. not. 42.

Kæra (part. pass. n. *kært*), v. a. (vide VGL.) *k. a man*, Kg. 10: 1; R. 1. &c. *k. til mans v. man*, Kg. 24; R. 7: pr. *sik k.* (cfr. MELL.), Kg. 9; R. 1; SVL 10. Cfr. *Akæra*, *Bekæra sik*. *10

Kæra, f. käromål: actio. B. 8: pr; R. 9: pr; 21: pr. *brut koma til k.*, R. 33. *10

Kærande, m. kärande: actor. Vide *Akærande*. *6

Kæromal, n. käromål: actio. Kg. 11: 1; R. 2: pr, 5; 9: 1. *4

Kæxe, n. (brand-)hake: harpago (quo in incendiis diruuntur aedificia). B. 22: 5, 8, 10. H. v. forte etiam in Gotl. I. 49. denotat maiorem harpaginem, quali in incendiis usi sunt. *7 (*kexi*)

Kökostare, m. kökemästare: coqus. G. 7: 2.

Kölna, f. kölna: aedícula, ubi torretur hordeum maceratum, cerevisiae coquendae destinatum. Ita quoque in iure VG. h. v. est explicanda. B. 14. et nott. 59, 61, 62. *1

Köp, n. köp: emtio. Vide *For-, Fæ-, Gårdk-, Klædhes-, Lösöra-, Torgha köp; Landköpare*. *10

Köpenskaper, m. 1) köpenskap, handel: mercatura. Kp. 15: 4. *drifva k.*, Æ. 21: 1; Kp. 20: 1. nott. 38, 40; 23: pr. n. 39; 33: 9; 34: pr. 2. n. 81; §. 3. n. 9. 2) handelsvaror: mercimonia. Kp. ind. 33; cap. 15: 2-4; 16, 18, 23: 2. not. 90; 33: 5; 34: 1. *3

Köpenskatte, m. 1) handelsvaror: mercimonia. Kg. 20: 8; Kp. 15: 3. not. 82; 16. n. 24; 21: pr. n. 2, 6; 33: 4. 2) köpenskap, handel: mercatura. *drifva k.*, Kp. 20: 1. not. 40; 34: 2; R. 34: 2.

Köpman, m. köpman: mercator. Kg. 15: 2, 9. *9

Köpskaper, m. i. q. köpenskaper 1. Kp. 23: pr. not. 47.

Köpskatte, m. 1) i. q. köpenskatte 1. Kp. 21: pr. 2) i. q. köpenskatte 2. *drifva k.*, Kp. 20: 1; 23: pr. not. 47. *10

Köpslagha, v. n. göra köp, handla: emtionem venditionem vel mercaturam facere. Kp. ind. 23; cap. 3: 1; 14: pr; 20, 22, 30: pr. &c. *9 (*köpsla*)

Köpslaghan, f. i. q. köpenskaper 1. Kg. 21; Kp. 22. not. 20. *drifva k.*, Æ. 21: 1. not. 82; Kp. 17. n. 32; 23: pr; 34: pr. n. 1; §. 2. n. 78.

Köpstadher, m. stad: urbs. Kg. 10: 1; 13: pr; 15: 4; 25. &c. *10

Köpstads lagh, n. pl. stadslag: ius urbicum. Kg. rubr. not. 1. *9

Köpstadsman (pl. *köpstads- v. köpstadha män*), m. stadsbo: urbis incolae. Kp. 20: 1; 23: 1; 33: 3; 34: pr, 3. not. 99; R. 26: 1. not. 53. *9

Köpsvitne, n. (vide UplL.) B. 15: 2. *10

Kötmangare, m. köttmånglare: carni-um propola. Kp. 18, 19: pr. not. 37; §. 1. *9

Kötsar, n. (mindre) sår i köttet: (levius) vulnus quo caro tantum laeditur.)(*fulsære*, SVl. 9: pr. *10

L.

Lagh, n. pl. 1) lag: lex. *han viste eigh laghen v. af them laghum*, Kg. 14; Kp. 34: 4. *varen i (samu) laghum medh gæstenum*, Kp. 34: 4. *stadsens l.*, J. 13: pr. Cfr. *Bierkö-, Köpstads-, Landslagh*. 2) ed: iuramentum. *l. eller pøninga*, R. 7: pr; 9: 1. *urskils sva i laghumin*, i. e. iuramento nemdae. Eds. 20: 3. coll. §. 1. *fæsta v. ganya l.*, R. 24: 1; 27. *10

Laghbok, f. lagbok: codex iuris. *-ken*, i. e. hic codex. Kg. 15: 1, 8. nott. 24, 31; Kp. 20: 1; 30: pr. *stadsens l.*, Kg. 23; R. 26: 1. not. 53. *thera l., thera stads l.*, R. 13. nott. 76, 80. *6

Lagher, adj. låg: humilis. *ella* (sc. *husin*) *sva lagh æru*, B. 22: 11. *10

Laghgift, f. lagligt giftermål: legitimum coniugium. *taka man til l.*)(*lönskalæghe*, G. 3: pr.

Laghvarder, adj. lagligen försvarad, fri från anklagelsen: legitime defensus, liberatus. Thj. 2: pr. *vari l. ok böte bot &c.*, vare fri i afseende på viljagering, och böte endast vådabot: liber a poena actionis consulto patratæ, multam tantum vulneris casu inflicti pendito. SVd. 8.

Laghvinna, v. a. (vide UplL.) Eds. 16: pr; DrVl. 6. *vardha -vunnen*, Kg. 17: 1. not. 32. *10

Lamskin, n. lammskinn: pellis agnina. Kp. 14: 4.

Lan, n. 1) lån: commodatum. B. 20: 2.)(*legha*, Thj. 18: pr. 2) äfven försträckning: quoque mutuum. *taka nokot lune v. til lans (af andrum)*, Kp. 9; R. 17. 3) kredit, anstånd med betalningen vid köp: mora solutionis emptori concessa. *komber eig l. i*, R. 16: pr. *10

Lana, læna, v. a. 1) låna (ut): commodare. B. 20: 2. Cfr. *Utlana*. 2) gifva försträckning: mutuuum dare. *l manne pæninga*, J. 1: 1. 3) lemna på kredit vid köp: concessa mora solutionis vendere. R. 16: 1. *10 (*læna*)

Land, n. 1) land, jord: terra, solum. *bæra fæst a l.*, Sk. 4, 5. 2) landet, landsbygden: rus. Kg. 15: 4; Kp. 18, 22, 23: pr; 33: 5; R. 26: pr. 3) rike: regnum. Kg. 10: 1; 15: 8, 9; 19: pr; Æ. 19: 1; J. 2: 1; Kp. 30: pr, 1; 32, 34: pr, 5; R. 12: pr. Cfr. *Fadhur-*, *Foster-*, *Fædhernis land*; *In-*, *Utlændis*. *10

(*Landfæste*, n. i. q. *fæsta*. Sk. 5. not. 25.)

(*Landsköpare*, m. den som gör landsköp: is qui rure illicitum mercatum facit. Kp. 23: 1. not. 68.)

Landslagh, n. pl. den på landet gällande allmänna lag, landsrätt: ius commune quod rure valet. G. 5: pr; J. 16: 1; Kp. 23: pr.)(*stadsens lagh*, J. 13: pr. *10

Landsman, m. landtman, landtbo: ruricola. J. 13: 1; Kp. ind. 20; cap. 23: 2; R. 26: 1; 33.)(*köpstadsman*, Kp. 23: 1.)(*byaman*, Kp. 30: 2; R. 23: pr. *10

Langleker, m. längd: longitudo. Kp. 32: pr. *7

Langliger, adj. långlig, lång: longus, diuturnus. Eds. 13: pr. not. 26.

Langlika, adv. för lång tid: longo tempore. *til sin kost l.*, Kp. 34: 2. *Perperam scribitur lenklika, lentelighæ &c.* ibid. not. 93.

Larben, n. lårben: os femoris.)(*lægben*, SVI. 7. *6

Lasta, v. a. lasta: onerare. Vide *Barlastadher*.

Lastelika (*lastlika*), adv. lastligen: contumeliose, probrose. *tala l. a annan v. til annars*, Kg. 12: pr. nott. 27-29; §. 3.

Laster, m. last, fel: vitium. *göra last manne*, d. ä. lasta: culpate, criminari. Kg. 12: 1. *7

Lata, læta (impf. *let v. lot*), v. a. 1) (vide UplL. sub 1.) *l. til salu*, Kp. 33: 4. *l. a legho*, Sk. 15. not. 73. *l. ater druprum*, B. 1, 2. *l. sik til dobbel* (cfr. UplL.), Db. §. 1. *l. sik til annars köp*, d. ä. intränga sig: se intrudere. Kp. 14: pr. 2) släppa: dimittere. *hæste blodh l.*, B. 17: 1. 3) låta (ske), tillåta: sinere (ut fiat). *han lot han bort fara*, Kg. 20: 2. *l. sik nøghia at*, vide *Nøghia*. 4) låta (göra), föranstalta: curare (faciendum). *l. bysætia, stæmpna, byggia*, R. ind. 21; cap. 11; DrVd. 8: 1. *lati han fore koma*, Kp. 8: 1. *l. thöm sighla*, Sk. 14. *10

Lave, laghe, m. lafve: tabulatum. Vide *Mæltelave*.

Ledh, f. 1) väg: via. Sk. 14. 2) sätt: modus. Vide *Alla-*, *Annar-*, *Engha-*, *Fram-*, *Hvilka-*, *Samuledhis*. *10 (*lep*)

Ledha (sup. *let*), v. a. leda, föra: ducere, ferre. G. 10: 2; B. 22: 1; R. 19; H. 11: pr. *l. af handum sik*, sc. *thiufnadh*, *l. til annars* (cfr. *l. fran sik*, MELL.), *han som til ledhis*, Thj. 1: pr. *10 (*lepa*)

Ledhsaghare, m. vägvisare, lots: viae monstrator. Sk. 14.

Ledsn, f. (vide ÖGL.) *gripa til -nar*, R. 26: pr. *10 (*lepsn*)

Ledhunger, m. leding, sjötåg: expeditio navalis. DrVI. 14. *10 (*lefunger*)

Legha, f. 1) (vide ÖGL. sub 1.) B. 11. *sælia gardh a l.*, B. ind. 11. Cfr. *Lan 1*, *Gardha-*, *Husa-*, *Sam-*, *Skiplegha*. 2) (vide ÖGL. sub 2.) B. 20: pr. 1. *10

Leghia, v. a. (vide ÖGL.) *l. gardh, hus &c. (af andrum)*, B. 10-12, 20: pr; Sk. 15, 16. *l. ledhsaghara*, Sk. 14. *mer æn han fore legher*, d. ä. betaler frakt för: plures (merces) quam eas,

pro quibus nulum pendit. Sk. 13: pr. Cfr. *Samleghia*. *10

Legho drænger (pl. -gia), m. lego-dräng: mercenarius. R. 34: 4. *6

Legho ganga, v. n. (vide SML.) B. 21: 4. *10

Leghopæninger, m. städsel till tjenstfolk: arrha servo conductio data. B. 21: 4.

Legho sælia, v. a. lega ut: locare. Kg. 20: 7; J. 13: 1; Sk. 15. *10

(*Lekter*, m. i q. *leker* (vide VGL.). *l. eller lærder*, Kp. 23: pr. nott. 40, 43; 30: 2. n. 52, 53.)

Leta, v. a. 1) söka: quaerere. *l. mans nadhe*, SVI. 21: 1. not. 39. 2) utsöka: exigere. *l. ræt sin (medh manne)*, Kp. 11: pr; R. 21: 1; 22. 3) undersöka: inquirere. J. 10. Cfr. *Utleta*. *10

Leyda, v. a. (vide SkL.) *man vardher -adher*, Kg. 24. *9

Leydha bref, n. lejdebref: litterae salvi conductus. Kg. 24.

Lidh, n. (vide MELL. sub 2.) Eds. 5: 1. *10 (*liþ*)

Lidhu, v. n. (vide UplL.) Vide *Um lidha*, *Forlidhen*. *10 (*lipa*)

Lidher, m. led: articulus. SVI. 5. *6

Lidhstarker, adj. (vide BjR.) SVI. 6: 1. *7

Lif, n. kropp: corpus. G. 7: 3; DrVI. 12. *9

Lifs nödh, f. (vide MELL.) DrVI. 1: 1. *10

Lifs vadhe, m. lifsfara, lifsnöd: periculum vitae. *ganger l. a, komber l. i*, sc. ut iactura vitae accidat. SVI. 14.

Liggia, v. n. 1) ligga, vara: iacere, esse. -ge i *sama laghum*, R. 12: 1. i *hvat botum the mæn l.*, R. ind. 32. -ande *grund*, vide *Grund 1*. 2) ligga, vistas, upphålla sig: commorari. *l. i stadhenom*, Kg. 19: pr. 3) vara belägen: situm esse. *thet som undir andrum -ger*, de parte inferiore aedificii, B. 9:

2. *hvert thera ærande l.*, ad quem locum ferunt negotia eorum. R. 34: 3. 4)

l. til, tillhöra (att afgöra), ankomma på: pertinere (ad aliquem qui rem decidad). Kg. 26: 1; Æ. 21: 1; J. 3: 1; Kp. 8: pr; R. 16: 1; 22. &c. *10

Lika, v. a. göra lika: aequare. Æ. 10: 1; Kp. 27. *l. forskut epter thy &c.*, d. ä. bestämma det i förhållande till &c.: definire aequa observata proportionione &c. Kg. 19: 1. Cfr. *For-*, *Umlika*. *1

Likame, m. lekamen, kropp: corpus. Vide *Gudslikame*. *10

Like, m. like: par, aequalis. *thæs l.* (cerevisia) quae illam aequiparat. Kp. 29: 1.

Liker, adj. 1) lika: par, aequalis. *fult ok likt gen fullo*, B. 9: 1. 2) (vide ÖGL.) Db. §. 1. *10

Likningh, f. värdering till bestämmande af en viss summa penningar, hvarmed en delegare i ett hus må lösa till sig den andres del: aestimatio, quae fit ut definiatur certa pecunia, qua, ex duobus dominis aedificii, alter possit pleno pretio redimere partem alterius, ut sit *fult ok likt gen fullo*. B. 9: 1. *bindha sik til l.*, d. ä. att med erläggande af den bestämda summan utlösa den andre: offerre pecuniam ita definitam, qua redimatur pars alterius. Ibid.

Lispund, n. (vide VGL.) Kp. 14: 4. *3 (*lifspund*)

Lita, v. a. nöja sig (med): contentum esse. *l. at*, J. 5: pr; SVI. 16: 1. *10

Litil, adj. liten: parvus. Vide *Strömber*. *10

Liudh, n. ljud: sonus. Vide *Oliudh*. *6

Liugha (impf. *lögh*, part. pass. n. *lu-ghit*), v. a. ljuga: mentiri. Kg. 12: 4. not. 8; J. 2: 3; R. 31: pr. *l. æro af manne*, Kg. 12: 4; R. 30. *6

Liughare, m. ljugare: homo mendax. R. 31: 1; Add. F. 2. *6 (*liuari*)

Lius, n. ljus (att bränna): candela. B. 22: pr. 1. *9

Liuslika, adv. (vide VGL.) Add. D. 2. *10

Liuta (impf. *löth*, sup. *lutit*), v. a. ljuta, få: accipere. *l. skadha, dödh*, B. 19: 1. not. 60; Eds. 2. n. 8; H. 9. n. 24; SVI. 16: pr. n. 5. *10

Lof, n. (vide MELL.) Cfr. *Hem-, Orlof*. *10

Loflika, adv. lofligen: licite. Sk. 1. Cfr. *Oloflika*. *10

Lofliker, adj. loflig, tillåten: licitus. B. 22: 11.

Lofva, v. a. 1) lofva: promittere. B. 14; R. 16: pr. 2) -as, pass. tillåtas: permitti. B. 9: 2; Kp. 14: 4; 22, 33: 3; 34: 4; R. 31: pr. Cfr. *Olofvandis*. *10

Lofve, m. (vide BjR.) SVI. 6: 1. *7

Lokka, v. a. locka: pellicere. B. 21: 5. *l. mans dotter*, d. ä. förföra till lägersmål: illicere in stuprum. G. 3: 1. *7 (*lukka*)

Lufva, f. lufva, mössa: calantica. SVI. 9: 1. not. 41.

Luka, f. (vide UplL.) Eds. 5: 1. Cfr. *Gardsluka*. *3 (*loka*)

Luka, v. a. erlägga, betala: pendere, solvere. Kg. 19: 1. not. 59. *9

Lukker, m. lock, hårlock: cincinnus. *badhe -ka* (cfr. BjR.), SVI. 21: pr. *6 (*lokker*)

Lund, f. sätt: modus. *hvilkom -dum*, G. ind. 1, 2. *engom -dum*, G. 15: 1. not. 18. *10

Luter, *loter*, m. 1) (vide UplL. sub 1.) Æ. 15: pr. 2) (vide UplL. sub 2.) Æ. 10: 1. Cfr. *Arfda luter*. *10

Lydhna, f. lydnad: obedientia. *eig halda -nona*, R. 14. Cfr. *Olydhna*. *10

Lysa, v. a. (vide UplL.) Kg. 1: pr; 16: pr. *l. epter thy vædhsat var &c.* (cfr. UplL.), Kp. 6: 1. *sva længe then*

fridher lysen, quamdiu pacem illam duraturam esse indicitur. SVI. 1: 1. *konungs fridher lysen manne v. a man*, vide *Fridher. af thöm dagh at boken var lyst*, d. ä. kungjord såsom gällande: "a die publicationis codicis legum", ut recte vertit Loec., cui adsentit Germ. 1709; non vero postquam hic locus codicis iuris homini, de quo sermo est, praelectus est, ut habent recc. nonnulli codices manuscripti, ac quoque credit Arn. pag. 183; respicitur enim res tempore receptae et promulgatae novae legis facta. Kg. 15: 8; cfr. nott. 24, 31. *10

Lysninga vitne (-na, gen. pl.), n. (vide UplL.) Thj. 12. *10

Lythuggen, adj. sårad så att deraf kommit lyte: accepto vulnere deformatus. *hand ella foter vardher manne l*, SVI. ind. 6.

Lytter, adj. (vide ÖGL.) SVI. 6: pr. *10

Lægben, n. skenben: crus. Vide *Larben*. *7 (*legbain*)

Læggi, v. a. 1) lägga: ponere, collocare. *l. (skip) til bronna, l. skip undan*, Sk. 10. *l. skut v. alægninga (a stadhin)*, Kg. 19: pr. 1; 20: pr. 2, 7. *l. lön a*, vide *Lön. æn thet rumet sva ær laght*, d. ä. beläget: si locus ita est situs. B. 9: 2. Cfr. *Fram-, Nidher-, Vidher læggi*; *Alægning*. 2) (vide UplL. sub 2.) *vördha ok l*, Kp. 19: pr. *l. manne dagh*, B. 22: 8. *l. dagh manna mællen, dagh fore l*, R. 24: 1. *thit the fore l*, Sk. 14. *stadhga a l*, J. 10. *godhe mæn læggi mællan manna*, B. 20: pr. 2. *l. pæninga mællan manna*, i. e. definire pecuniam qua alter alterius partem aedificii redimere possit. B. 9: 1. Cfr. *Fore læggi*. *10

Læghe, n. läge: situs. Vide *Akkaris-, Bryggiolæghe*. *10

Lækattaskin, n. lekattskinn: pellis mustelae ermineae. Kp. 14: 4.

Lækiare, m. läkare: medicus. *konungs l.*, Kg. 19: pr. *6 (*lækir*)

Læna, vide *Lana*.

Lændsker, adj. från (hvilket) land: e (qua) terra v. regno. *kvat -ka* (v. *-kum*) *manne*, Kg. ind. 6. Cfr. *In-, Ut-lændsker*.

Længer, adv. (compar. a *langt*) längre: longius. B. 7: 1. *9 (*langt*)

Længer, adv. (compar. a *længe*) längre (tid): diutius. Kg. 20: 5; Kp. 18. *10 (*længe*)

Lærdher, adj. (vide VGL.) Vide *Lek-ter*. *9

Lærept, n. lärft: pannus linteus. Kp. 33: pr. 3, 4. *10

Læsa, v. a. läsa: legere. *l. stadsens laghbok v. bok*, Kg. 23; R. 6. *10

Læst, ? (vide SkL.) Kp. 33: 3; 34: 4. *9

Læsta, v. a. förderfva: laedere, perdere. *spini vardher -ter*, SVL. 20: 1. *skip -tas eig*, non frangitur; ita quoque IHRE (*Gloss.* II. p. 18) explicat hunc locum; Locc. vero perperam "non levatur", vel (in *Lex. iur.*) "non exoneratur"; et Germ. 1709. "wird nicht gelöschet"; SjöL. 1667. Sjösk. 15. habet *lastas ey*, quae verba quid sibi velint, difficile est statuere; dicere tamen navem non onerari, nimis esset absurdum; si contra auctores istius codicis dicere voluissent navem non frangi, hoc sine dubio expressissent verbo *förgås*; vero simillimum itaque est eos v. *læstas*, verum eius sensum parum curantes, incaute mutasse in *lastas*. Sk. 11: pr. *10

Löghordagher, m. lördag: dies Saturni. R. 2: pr. *10

Lön, n. pl. lön, betalning: merces. Kg. 16: 1; Kp. 33: 7; Sk. 13: pr; R. 16: 1. Cfr. *Gernings-, Skip-, Ærfvodhes lön*. *10

Lön, f. döljande: occultatio. *læggia l. a*, dölja: occultare. Sk. 12; H. 1. *10

Löna, v. a. dölja: occultare. Æ. 17: 2. *l. undan*, Kg. 20: 1, 11, 12; Kp. 33: pr. *10

Lönd, f. i. q. *lön*. H. 1. not. 19. *9

Lönlika, adv. lönligen: clam. Kp. 33: 4; R. 34: pr. *10

Lönskalæghe, n. lönskaläge: stuprum. G. 2: 4; 3: pr. Scribitur *löskalæghe*, ibid. in notis. *10 (*löskalæghe*)

Löpa, v. n. rinna: fluere. *lata vin &c. (falt) l.* (cfr. BjR.), Kp. ind. 25; cap. 25: pr. not. 3; 29: 2. *10

Lös, adj. 1) lös, fri: solutus, liber. *man lösan gifva*, i. e. mulctam vel debitum remittere. R. 8. 2) lös (egen- dom): mobilis. Vide *Panter*. *10

Lösa, v. a. 1) (vide BjR. sub 1.) Vide *Ben-, Husalösning*. 2) lösa med penningar: pecunia redimere. *l. (til sin) hus &c.* B. 9: 2; R. 7: 2. *l. næsa sina*, sc. a poena amputationis (cfr. GotLL.). G. 3: 1. *konunger ok stadhen lösen malsæghandu rättin* (v. *malsæghandens ræt*) *til sin*, d. ä. betale mälseganden hans del i böterna, och den dömde arbete i stället åt dem: solvunto actori mulctam ei debitam, quam operis iis iubentibus factis rependet reus. Kg. 14, 16: 4; Kp. 14: 5; 15: 2. 3) ersätta, betala: solvere, rependere. *l. giæld sin*, R. 23: 1. *l. skadhan medh ærvudhe sino*, Kp. 24: pr. *10

Lösn, f. (vide MELL.) *taki sit ater utan l.*, Kp. 4: pr. *gange engen l. fore*, brottslingen får ej genom böters erläggande lösa sig från dödsstraffet: reo non licet mulctam solvendo se a supplicio liberare. Eds. 23: pr. *10

Lösning, f. lösen: redemptio. *vardhe hængder v. han skal hængia utan alla l.*, Kg. 16: 5; 17: pr. *4

Lösöra köp, n. (vide UplL.) Kp. ind. 1. *3

M.

Magha (præs. *ma*, 2 pers. *mat*, Æ. 8. not. 17; pl. *magho*; impf. *matte*), v. a. kunna: posse. Kg. 11: pr; 20: 5; G. ind. 10; cap. 10: 2; J. 1, 4, 15: 1; B. 6, 8: pr; 9: 1; Kp. 21: 3. not. 72; 31: 1; 33: pr; 34: 1; Sk. ind. 8; cap. 3: 2; 15; R. 17, 23: 1; Eds. 4: 1; 13: 2; Db. §. 1. Cfr. *Moghande*, *Formagha*. *10

Maghsæmia, f. svågerskap: adfinitas.)(*skylskaper*, Kg. 4: pr. Scribitur *maghsæmi*, ibid. not. 29. *10

Makt, f. 1) magt, rättighet (att göra något): potestas, ius (aliquid faciendi). Kp. 1; R. 12: 2; 25: pr. *hafva fulla m. af manne*, J. 9: pr. 2) magt, vikt: maius momentum, pondus. *embete ther m. uppa ligger*, Kg. 2b: pr. *10

Mal, n. 1) fall, händelse: casus. *pröfva ok radha all m.*, d. ä. alla förekommande omständigheter: omnia rei momenta, omnes res circumstantes. Kg. 7. 2) (vide VGL. sub 2.) Vide *Drapa*, *Dyls*-, *Högh*-, *Kæro*-, *Sara*-, *Skip*-, *Skripto*-, *Vitnes mal*. 3) brott: delictum (cfr. VML. sub 3). *the m.* (sc. homicidia) *man gör*, DrVI. ind. 1. *malit var giort*, Eds. 6. *10

Mal, n. måltid: tempus cibi capiendi. G. 7: 4. *10

Male, m. lega, lön: merces. *ganga a m. ok mat medh byamanne* (cfr. ÖGL. sub 2), B. 21: pr. not. 40. *10

Malmer, vide Ind. nom. propr.

Malsman, m. 1) den som för någons talan: qui nomine alicuius agit. *then som han m. fore ær*, Kg. 11: 1. *sin eghin m.*, i. e. sui iuris. Db. §. 1. 2) (vide VGL. sub 1.) *barna m.*, G. ind. 15, 16. 3) (vide VGL. sub 2.) R. 10. not. 34. *10

Malsæghanda rætter, vide *Rætter*.

Malsæghande, m. målsegande: priuatus actor. *til thræskiptis -danum*

&c., i. e. ei qui citatus erat, iam vero actorem reconueniebat. R. 9: pr. *7

Maltidh, f. måltid: tempus cibi capiendi. G. 7: 2. not. 70.

Man (*madher*, DrVd. 1. not. 13; 5: pr.), m. 1) människa: homo. Vide *Aldra*-, *Almanna*. 2) man: vir. Vide *Gerningis*-, *Skut*-, *Skytt*-, *Vardh*-, *Vidherlægs*-, *Umbuds*-, *Æmbets*-, *Ærfvudhis man*; *Skip*-, *Stadsæn*. 3) (gift) man: maritus. G. 18: pr; 4) (vide MELL. sub 4.) *skal m. vælia*, m. *thet vita far*, m. *kan prøfva* &c. Kg. 1: pr; 15: 7; 20: 9. &c. *10

Mana, v. a. fordra, kräfvä: exigere, expetere. m. *skuld*, Kp. 30: 1. Cfr. *ln mana*. *5

Manadagher (*manodagher*), m. måndag: dies lunae. J. 1; Kp. 10; R. 2: pr. *10

Manadhamot, n. den tid då en månad förlidit: dies quo exit menstruum spatium. *hvert m.*, Kp. 19: pr. not. 29. Sed m. errato scriptum pro *ars mot*, G. 7: 5. not. 22.

Manadha mots öl, n. ett gille som af arfvingarne hölls då en månad förlidit efter dens död som de hade ärfvt: convivium in memoriam defuncti ab heredibus paratum exeunte mense post mortem eius. Æ. 19: 2.

Manadha öl, n. i. q. *manadha mots öl*. Æ. 19: 2. not. 72.

Mandrap, n. dråp: homicidium. SVL. 16: 1. *9

Manga, v. a. (Isl. item) utmångla: minutatim divendere. Kp. 23: 2. Cfr. *Ut-manga*, *Kötmangare*.

Manna vækt, f. (a *vægha*, occidere, vide UplL.) i. q. *mandrap*. Sk. 5. *9 (*manvæt*)

Mans bötir, f. pl. mansböter, dråpsböter: mulcta homicidii. *halva m.*, Eds. 20: pr. *9 (*manbötær*)

Mantal, n. antal af män: numerus virorum. Kg. 2a: 1. *10

Mantol, m. mantel: pallium. G. 9: 3. *10

Mardhskin, n. mårdskin: pellis mustelae martis. Kp. 14: 3, 4.

Marghe, pron. pl. många: multi. G. 15: 1. not. 88; J. 6: pr. n. 32; Kp. 5: pr. n. 62. *10

Mark, f. mark, jord: solum, terra. *stokholms v. stads m.*, solum extra urbem situm, ad urbem vero pertinens. R. 12: 1, 2; Eds. 23: pr; Thj. 3: 1. Manifestum est h. v. loco primum cit. habere dictam significationem (pariter ac in SkL. IV. 9; V. 6: 46.); nec necesse est dicere *m.* ceteris locis esse aliam vocem, ut verba *innan stads m.*, R. 12: 2; Eds. 23: pr. vertenda essent: intra urbis terminum, sicut BjR. 19: 1. Cfr. VStL. vv. *marke, stades marke*. *10

Mark, f. 1) mark (vigt): marca librata. Kp. 14: 4. Cfr. *Bismans mark*. 2) mark penningar: marca monetalis. Kg. 1: pr; 5. &c. *m. pæninga*, Kg. 12: pr; 16: 5; 17: pr; 19: 1; 20: 13; 22: 1. &c. *m. svenska pæninga*, G. 9: pr. *fälla sva* (v. *slikt*) af *m. som af andre v. mark*, vide *Fälla gifva slikt af m. &c.*, d. ä. i förhållande till deras egendom: proportionem bonorum eorum observata. Kg. 19: pr. *10

Marka tal, n. (vide UplL.) *epter -li*, J. 11: pr; B. 22: 6; Sk. 11: pr; 13: 1. *10

Marknadher, m. 1) handel: mercatura. (*sin*) *m. kafva v. drifva*, Kp. 22, 34: 3. 2) marknad: mercatus. Kp. 20, 33: 5, 6. *røtter m.*, Kp. 22. *9 (*market*)

Marknads dagher (pl. *-dka dagha*), m. marknadsdag: dies mercatus. Kp. 20: pr. not. 5.

Mat, n. i. q. *matta*. Kp. 27.

Mat, m. (Isl. *māti*, BH., Angl. *mate*, Holl. *maat*) kamrat: socius. Vide *Diska mat*.

Matbiærga sik, v. refl. (vide BjR.) *giter eig -burghit sik*, SVI. 6: 1. *6

Matkniver, m. (vide BjR.) R. 34: pr. *6

Matta, mata, f. 1) mått, mälkärl: mensura. Kp. 26, 27. *m. eller vikt*, Kg. 16: 1, 2, 5; 17: pr. 2) mätning: dimensio. Vide *Vanmata*. *9 (*mathe*)

Medh, mædh (*mædher*, Sk. 12. not. 32; Eds. 19: pr; SVI. 12; Db. §. 1.), præp. 1) med: cum. *m. tvem mannum v. byamanum*, i. e. iis praesentibus. B. 9: 2; R. 18: pr. *the mæn han var bysatter m.*, R. 22. coll. 18: pr. *leta ræt sin m. manne*, Kp. 11: pr. 2) jämte, tillika med: una cum. *m. them tio*, Kg. 2a: pr. *m. them v. honum sitia v. döma*, Kg. 13: 1; R. 2: 2; 5: 1. *m. stadsens mærke*, Kg. 16: 1. *m. thöm han ræknade fore*, Kg. 20: 3. *m. morghongafvo*, G. ind. 9. *m. thöm siæx*, Æ. 10: 1. *m. hæstenum, gæstenum, foghatanum, stadsens svenum, giældeno, radhmannum*, B. 20: 1; 22: 2, 3; R. 2: pr; 7: 1; 33. *m. upsalum*, B. 23: 1. not. 23. *miætis tha ut . . . m. saköranum*, i. e. una cum quadraginta marcarum multa supra dicta. Kg. 20: 9. *ther m.*, derjämte, dessutom: insuper, praeterea. G. 3: 1; 9: 3; Sk. 12. not. 32. 3) enligt: convenienter, secundum. *m. landslaghum*, Kp. 23: pr. *m. kirkio ræt*, H. 3. 4) hos: apud. *ganga a kost m. andrum*, R. 16: 1. *finds eig m. them*, Thj. 2: pr. *m. konom fanget*, Kg. 16: 2. 5) adverbialiter, a) (vide UplL. sub 6.) *ok m. siæx &c. marker*, Kp. 29: 2; 33: 5; Sk. 8. *ok XL marker m.*, DrVI. 2: 1. *ok m. arfoit*, Eds. 20: 1. *ok thet (ater) m.*, Kp. 23: 1; Db. §. 1. b) *vara m.*, vara med, medfölja: simul adesse. *thetta ordhit ær eig m.*, i. e. abest, non ex-primitur. R. 31: 2. *10

Medher, adj. (vide VGL.) *um medhian somar*, Kg. 23. *10 (*mijer*)

Medhgift, f. i. q. *hemfylgd* (vide VGL. sub 1 et 2). G. 18: pr.

Mere, adj. större: maior. Sk. 15; R. 14: 1. *mer*, n. absol. *mera*: plus. *kastast m.*, sc. quam merces in antecedentibus commemoratae. Sk. 13: 1. *10

Michielsmæssa, f. (vide VGL.) Kg. 18: 1; B. 21: 3; Kp. 30: pr. nott. 8, 10; 32: pr. n. 35. *10

Minne, n. 1) samtycke: consensus. Kp. 25: pr. not. 8; R. 14: pr; Thj. 19: pr. not. 14. 2) (vide BJR.) *eller blifve i æghandins m.* (cfr. BJR.), B. 5. *eller blifve i hans m.*, d. ä. han beror af gästgifvarens välbehag, om denne vill lemna honom anstånd med betalningen: obnoxius esto indulgentiae couponis moram solutionis concedentis; sic fere Germ. 1709: "es wäre denn, dass der Wirth ihm Credit gebe"; Locc. autem vertit: "vel eum conveniendi vel detinendi potestatem habebit, donec satisfaciat". Kg. 13: 3. *10

Minne (*mindre*, Kp. 32: pr.), adj. mindre: minor. Kg. 2a: 1; b: 1. *minne*, -na, n. absolute, mindre: minus. G. 9: pr; SVI. 21: pr. *minster*, superl. R. 15. *at minsto*, vide *At 5*. *10

Minningis mæn, *minnigis mæn*, m. pl. (vide HelsL.) *godhe m.*, B. 1. nott. 57, 63. *6 (*minnunga mæn*)

Misfall, n. (vide SML. sub 1.) Æ. ind. 6. *10

Misfyrma, v. a. c. dat. förolämpa: laedere, iniuriam facere. *m. manne i ordhum ella gerningum*, R. 33. *7

Mistanke, m. *mistanke*: suspicio. Kp. 21: 2. nott. 65-68.

Misvyrdning, f. i. q. *sivvyrdning*. Kg. 26: pr. not. 51.

Miæta, vide *Mæta*.

Mjödher, *mjödher*, m. mjöd: mulsum, hydromeli. Kp. 26-28, 29: 1; Add. D. 4. *9 (*miödh*)

Modh, n. *mod*, sinne: mens, animus.

af brade (rectius *-do*) *mode*, DrVI. 13. not. 37.

Modher, f. moder: mater. Vide *Gudhmodher*. *10 (*moþer*)

Mogha, f. förmåga: facultas, vis. *ep-ter sinne* &c. *m.*, Kg. 15: pr. 1; 19: 1; B. 22: 6. Scribitur *magha*, ibid. in notis.

Moghande, adj. (part. a *magha*) 1) förmögen, som förmår: potis. *ær han eig m.*)(*æn han ma*, Kg. 20: 5. *um barn m. æra*, *æra the m.*, J. 15: pr. coll. nott. 56, 57; dici tamen posset v. *m.* hoc loco denotare adultum, "zu ihren mündigen Jahren gekommen", ut vertit Germ. 1709. 2) (vide VGL.))(*ovormaghe*, J. 10; Eds. 20: 2. *10

Mordhare, m. (vide VGL.) R. 31: 1. *9

Mordhbrännare, m. mordbrännare: incendiarius. R. 31: 1. *6

Morghongafva (pl. *-vor* v. *-vo*), f. (vide MELL.) G. 6: 3; 9: pr. 2-5, 7; 10: pr; Æ. 17: pr. *the i -vunne stodho*, i. e. in capite (9) ubi de istis donis agitur. G. 13. *10

Mot, 1) n. möte, sammankomst: oecursus, conventus. Vide *Ars-*, *Bya-*, *Manadhamot*. 2) præp. mot: adversus. *byggia halfva delin m. upsalum* &c., d. ä. mot den andra hälften som tillhörde Upsala &c.: exstruere dimidium istius pontis, altero dimidio Upsaliae &c. adsignato. B. 23: 1. *10

Moteganger, m. motgång: res adversae. J. ind. not. 20.

Munder, m. mun: os. R. 31: pr. *9 (*mun*)

Munker, m. munk: monachus. Kp. 34: pr. nott. 14, 20. *7

Muta, f. (vide VGL. sub 2.) Kg. 5, 16: 3. *10

Mykil, adj. stor, mycken: magnus, multus. *ep-ter thy godset -it ær*, secundum pretium mercium. Kg. 20: 6. *sva -kin ær kænd sak* &c., d. ä. lika

mycket gäller: tantumdem valet. DrVI. 11: 1. Cfr. *Ofmykil*. *10

Myntare, m. myntmästare: monetarius. *konungs m.*, Kg. 19: pr.

Myrdha, v. a. mörda: occulte interficere. *m. annan ok læggia a lön ok bæra i fiælster*, H. 1. *10

Mædh, conj. medan: dum. R. 14: pr. not. 14; 23: 1. n. 43; 34: pr. n. 13; H. 3. n. 8. *10 (*mæþan*)

Mædhan, adv. (vide GotIL. sub 2.) Thj. 4. not. 20. Cfr. *Mædh*, *Mæn*. *10

Mædher, vide *Medh*.

Mæla, v. a. lofva: promittere. B. 21: 1. *10

Mæle, n. tal: sermo. Vide *Vidhermæle*. *10

Mæltebodh, f. vide *Mæltestugha*.

Mæltogulf, n. mältgolf: pavementum, quo maceratur hordeum cerevisiae coquendae destinatum. B. 14.

Mæltelave, *mæltolaghe*, m. mältlafve, en lafve på hvilken korn mältes: tabulatum mobile, quo maceratur hordeum. B. 14. nott. 59, 60.

Mæltestugha, f. mälthus, mälta: cella, ubi maceratur hordeum cerevisiae coquendae destinatum. Add. D. 1, ubi quoque commemoratur *mæltebodh*, quae tamen vox significationem ab hac diversam vix potest habere, quamobrem suspicari licet alterutrum horum vocabulorum errato scriptum esse pro *kölna*.

Mæn, conj. medan: dum. J. 15: pr; Kp. 34: 5; R. 14: pr; 23: 1; 34: pr; H. 3. Cfr. *Mædh*, *Æ*. *10

Mærke, n. (vide UplL.) Kg. 16: 1; B. 15: 2; Kp. 21: 4. *stadsens m.*, Kg. 16: 1; Kp. 21: pr.; quibus accedit Kg. 17: 1. not. 47, ubi tamen pro *m.* sine dubio legendum est *mark*. *10

Mærkia, v. a. 1) märka: signare. Kg.

16: 1, 5; Kp. 21: pr, 4; 27. 2) märka, iakttaga: observare. *thetta ær -ande*, hoc observandum est. Kp. 15: 4. *framledhis -ande*, Kg. 20: 13; B. 22: 8; Kp. 20: 1. &c. *9

Mæssa, f. högtid: messa. Vide *Michiels-*, *Valborghamæssa*. *10

Mæstare, m. styresman: rector. Vide *Borgha-*, *Hof-*, *Kökomæstare*. *10

Mæta, *miæta*, v. a. 1) mäta: metiri. *m. medh stopum, af matum, i tunnom*, Kp. 25: pr; 27, 29: pr, 1. 2) värdera: taxare, aestimare. J. 5: pr; B. 14; Thj. 12. 3) (vide ÖGL. sub 2.) Kg. 10: pr; R. 7: 2. Cfr. *Utmæta*. *10 (*miæta*)

Mætsordh, n. värdering: aestimatio, taxatio. *epter (fyra) godhra v. tvæg-gia manna -dhum*, Æ. 17: 1; J. 1: 1; 2: 1; B. 9: pr; 14, 16: pr; 17: pr; 18: pr, 2; 19: pr; 20: pr. &c. *10 (*miætsorþ*)

Mætsordhan, f. i. q. *mætsordh*. B. 14. not. 69; 20: pr. n. 22; Kp. 10. n. 53.

Mödherne, n. möderne (slägt): maternum genus. Vide *Födherne*. *10

Mödhernes gardher, m. mödernegård: fundus maternus. J. 1.

Möta, v. a. c. dat. möta: obviam venire. *andrum möter hvarte lagh ella pæninga*, svaranden inställer sig hvarken för att fria sig från käromålet med ed eller för att betala: reus neque iuramentum nec pecuniam offert actori. R. 9: 1. *10

N.

Nadher (*nadhe*), f. pl. nåd: gratia, misericordia. R. 33; DrVI. 1: 1. *koma til nadha*, *fa n.*, Kg. 26: 1; SVI. 21: 1; Db. §. 2. *10 (*naþ*)

Nagranne, m. granne: vicinus. B. 1, 2. not. 5. Scribitur *nergranne*, B. 1. not. 64. *10

Nampn, n. namn, titel: nomen, titulus. R. 31: 2, ubi de conviciis sermo est. *9 (*nafn*)

Nat, f. dygn: dies civilis. *furtan næter*, B. 9: pr. *innan n. ok ar*, Kg. 10: pr; 15: 7, 8; Æ. ind. 12; cap. 19: 1; J. 2: 1; R. 7: 2. *10

Neka, v. a. 1) neka: negare. J. 3: 1. 2) vägra: denegare. B. 22: 1. *7 (*naik-ka*)

Niclaus dagher, m. (vide SkL.) Kg. 1: pr. nott. 50, 72. *9

Nidher kasta, v. a. (vide BjR.) B. 22: 6. *6

Nidherlæggia, v. a. 1) nedlägga: deponere. *n. vapn*)(*nær sik hafva*, R. 34: pr. 2) lägga ned, afstå från: deserere, desistere. R. 9: 1; 12: 2. *9 (*niþær læggia*)

Nidher sla, v. a. slå ned, kasta omkull: deicere. B. 22: 9.

Nidher taka, v. a. (vide BjR.) B. 1. *6

Nidher trykkia, v. a. förtrycka: opprimere. Kg. 15: 1. *4

Nidkra, v. a. minska: minuere. Æ. 21: pr.

Nodhramalmer, vide Ind. nom. propr.

Nokon vart, adv. någonvart, någonstädes hän: aliquorsum. Kg. 20: pr.

Nokorstadh, *nokorstads*, adv. i. q. *nokon vart*. Kg. 20: pr. not. 16; §. 2. n. 67; §. 3. n. 7. *10 (*nakur staþ*)

Nokort (*noghort*, *nakart*), adv. i. q. *nokon vart*. Kg. 20: pr. not. 16; §. 2, 3; Add. D. 3.

Nokot, adv. (vide SML.) J. 2: 1. *4

Nokra handa (*nokro handa*), adj. indecl. något slags: cuiusdam generis. Kg. 16: 2; G. 9: 1; J. 5: 1; B. 22: pr. 1; Kp. 19: 1; 23: 2. *10 (*nakra handa*)

Norlæningia (pro -ar), m. pl. Norrländingar: Norlandiae incolae. Kp. 15: 3. not. 82; §. 4. n. 96.

Norrabro, vide Ind. nom. propr.

Nya, v. a. förnya: renovare. Vide *Up nya*. *1

Nykel (pl. *nykla* pro -ar), m. nyckel: clavis. Kg. 3a, b. *10

Nytia, v. a. nytja, njuta: uti, frui. B. ind. 15. *nyte lagh samu som* &c., eodem iure fruitor, sc. ut ei liceat scelus mulcta luere. SVI. 20: 1. coll. 3: 1. *9

Nytta fæ, n. (vide UplL.) Thj. 13: pr. Scribitur *nytia fæ*, ibid. not. 41. *10 (*nytia fæ*)

Næmpd, f. (vide VGL.) *tolf manna n.*, Kp. 3: pr; Sk. 9; Eds. 8, 11: pr; 17, 19: 2. not. 88; 20: 1; H. 2: 2; 8: 1; 11; SVI. 16: 1; sed perperam -den pro *radheno*, Kg. 5. not. 54. *radha n.*, Eds. 11: pr; H. 11: 2. Interdum verbis *tolf mæn* notatur nemda. *ligge thet til tolf manna*, R. 35. not. 90; Eds. 20: pr; 23: pr; DrVI. 3. *ther skulu tolf mæn næmpnas*, Eds. 24. *thet skulu tolf mæn vita*, Eds. 10, 14, 15: pr. *viti thet tolf mæn*, Add. B. *vitin thet tolf mæn ok radhe halfvø n.* &c. DrVd. 12. Huc quoque pertinent nonnulli loci ex iis, ubi dicitur

væri sik medh tolf manna edhe, addito sc. *radhe halfvø n.* &c. H. 10, vel *ok foghaten ok radhmæn skulu the tolf næmpna*, H. 1, vel *væria the han* &c. H. 2: pr.; quibus addendum videtur H. 8: pr. Nemda sex virorum, etsi nomine *n.* non expresso, occurrit Eds. 11: 1; SVd. 6: 1. Cfr. *Konungs næmpd*. *10

Næmpna, v. a. 1) nämna, omtala: nominare. B. 22: 8. Cfr. *Up næmna*, *For næmpder*. 2) utnämna, förordna: designare, eligere. R. 7: 1; 32: pr. *til næmpder*, Kg. 13: 2; G. 4: 1; Æ. 10: 1. Cfr. *Næmpd*. *10

Nær, adj. när: propinquus. Compar. *næmer*, Æ. 2: 1; scribitur *nærmer*, ibid. not. 28. *10

Nær, adv. et præp. nära: prope. *n. vara*, vara tillstädes: adesse. Kg. 1: 2; Æ. 6: 4; 10: pr; 21: 1. &c. *then n. bygg*

Nær, adv. et præp. nära: prope. *n. vara*, vara tillstädes: adesse. Kg. 1: 2; Æ. 6: 4; 10: pr; 21: 1. &c. *then n. bygg*

Nær, adv. et præp. nära: prope. *n. vara*, vara tillstädes: adesse. Kg. 1: 2; Æ. 6: 4; 10: pr; 21: 1. &c. *then n. bygg*

Nær, adv. et præp. nära: prope. *n. vara*, vara tillstädes: adesse. Kg. 1: 2; Æ. 6: 4; 10: pr; 21: 1. &c. *then n. bygg*

Nær, adv. et præp. nära: prope. *n. vara*, vara tillstädes: adesse. Kg. 1: 2; Æ. 6: 4; 10: pr; 21: 1. &c. *then n. bygg*

Nær, adv. et præp. nära: prope. *n. vara*, vara tillstädes: adesse. Kg. 1: 2; Æ. 6: 4; 10: pr; 21: 1. &c. *then n. bygg*

ger, i. e. vicinus. J. 6: 1. *hafva vapn n. sik*, i. e. ea portare. R. 34: pr. Superl. *næmæst*, B. 22: 5; *næst*, ibid. not. 22; §. 6; 23: pr. 1. *10

Nærvarande, adj. närvarande: praesens. *vara n.*, J. 9: pr; B. 22: 7. *foghatanum n.*, Kp. 26. *thöm &c. -dum*, J. 3: 1; Sk. 10; R. 7: 1. *3

Næsar, f. pl. (vide VGL.) Eds. 16: pr. not. 60; SVI. 3: pr.; quibus addendum est G. 3: 1; Eds. 16: pr., ubi scribitur *næsa*, nisi hoc scriptum sit pro *næsu* v. *næso*, ut legitur ibid. in notis. Scribitur *næsor*, SVI. 3: pr. not. 13. *10

Næsta, præp. vid, bredvid: iuxta. B. 2. *10

Nödh, f. (vide HelsL.) Vide *Hafs-, Lif's nödh*. *10

Nöghia, v. impers. c. dat. (vide MELL.) *nögher eig thöm manne*, Kg. 10: 1. *nögher eig them at*, B. 20: pr. *lata sik n. at*, Kg. 21; G. 18: pr; Æ. 10; R. 3: pr; 6. *10

Nöta, v. a. 1) förtära: consumere. Thj. 2: pr. 2) nöta genom nytjande, nytja: usu terere, uti. *n. pant*, Kp. 11: 1. *10

O.

Obrænder, adj. osmålt, okokt: non coquendo liquefactus. o. *siæler*, vide *Siæler*.

Obudhen, adj. ej erbuden: non oblatum. o. *up* (i. q. *eig upbudhen*) a *radhstuvu*) (*frændum eig hambudhen*, vide *Hambudhen*. *10

Odhensdagher, m. onsdag: dies Mercurii. R. 2: pr. *9 (*öpændag*)

Odædhis drænger (pl. *-gia*), m. vanartig, på onda gerningar begifven karl: vir maleficiis deditus (cfr. SkL. v. *u-dætkes man*). Locc. vertit "otiosus servus", in *Lex. Jur.* addens: "qui nihil vel male agit"; Germ. 1709. *losstreiber*;

Arn. vero "sådane som ej äro lagstade eller i tjenst". R. 34: 4.

Ofgamal, adj. (vide MELL.) G. 16. *10

Ofmykil, adj. alltför mycken: nimius. J. 16: 1. not. 77. *10

Ofsinne, n. (vide UplL.) *sio ok o.* (cfr. BjR.) Sk. 11: 1. nott. 54, 59, 63; 14. n. 35. *6

Ofstor, adj. alltför stor: nimis magnus. Sk. 5. *10

Oftvan, adv. ofvanför: supra, superne. *byggia o. a*, B. 9: pr; Kp. 24: pr. o. *af köpstadhum koma*, i. e. ex urbibus in superioribus regni partibus. Kp. 15: 4. *köpstædhir o. (til) ok utan*, Kp. 20: 1; 21: pr. *9

Ofver, præp. 1) öfver: super. o. *eno koma*, öfverenskomma: convenire. J. 15: 1. 2) utöfver: ultra. o. *ena mark*, Db. pr. 3) om, angående: de. *bedhis doma o. thet &c.* R. 13. 4) adverbialiter a) derutöfver: insuper. Æ. 20. b) tillstädes: praesto. o. *vara*, R. 7: 1. *konunger komber ther o.*, Kg. 8. *10 (*ivir*)

Ofvermaghi, m. (vide ÖGL.) J. 2: 1. o. *minna æn XV* v. *siu ara*, DrVd. 10, 11; SVI. 19. *æta ok the* (sc. fratres et sorores mortui infantis) *-gha*, Eds. 20: 2. *10

Ofæster, adj. (vide VGL.) *mæn -t star*, R. 14: pr. *ganga bort at -to*, d. ä. utan att hafva lofvat att godvilligt erlægga böterna: antequam spondit se multam esse soluturum. Ibid. *2

(*Oförtingadher*, adj. om hvilken ej förut är tingadt eller öfverenskommet: de quo non in antecessum pactio est facta. Sk. 13: pr. not. 47.)

(*Ogengher*, adj. egentligen den som ej kan gå: proprie qui non potest ire; i. q. *ogæfver*, q. cfr.)

Ogildher, adj. ej gällande: irritus. *vardher thet -lt væghit*, finnes det vid

vägningen att den upgifna vigten är oriktig: si facta ponderatione adparet pondus rei antea indicatum falsum esse. Kp. 21: pr. not. 2. *10

Ogior, adj. i. q. *ogörper* (vide UplL.). o. *kopar*, J. 5: pr. not. 53. *10 (*ogyr*)

Ogæfver, adj. ej fullgod, eller af anmars gångbart värde: iusto deterior, qui pretio alias solito caret. B. 18: 2, ubi not. 21. habet *ogengher*. Cfr. Germ. *gänge und gebe*, quod in antiquis scriptis Latine redditur "cursibilis et dativus" (vide HALTAUS, *Gloss. Germ. v. gang und gebe*), Suethice vero *gäfve och gängse* in sacro codice, Gen. 23: 16.

Ohemuld, f. underlätet försvar för gjord föryrtring: neglecta defensio factae alienationis (cfr. UplL. v. *hemult*). J. 8. not. 50.

Oker, n. ocker: usura. R. 15. *3

Ok fylla, f. okfyllnad, d. ä. oxe, som lemnas till egaren af en skadad dragare, att brukas i dess ställe: complementum iugi, i. e. bos, qui utendus traditur domino laesi pecoris (cfr. *Sila fylning*). B. 19: 1. not. 60.

Oliudh, n. oljud: strepitus. R. 2: 5, ubi nonnulli codd. pro *o. inne* habent *oliudhan*, quod tamen errato scripturae tribuendum esse videtur.

Oloftika (oloffligha), adv. oloffligen, otillbörligt: illicite, iniuriose. *tala o. a man*, Kg. ind. 8; cap. 8. nott. 21, 22, 25; 12: pr. 1.

Olofvandis, adv. olofvandes: non data venia. Sk. 13: 1; R. 31: pr. *10

Olydhna, f. olydnad: inobedientia. Kp. 29: 2. *10

Olymne, n. ? i. q. *avund*, nisi h. v. mihi incognita corrupta sit. Kg. 1: 1. not. 6.

Ondher, adj. svår: difficilis. Æ. 17: pr. not. 37. *10

Opbudhen, vide *Up biudha*.

Openbar (compar. *-rane*, Æ. 11.) adj.

1) uppenbar: manifestus. Æ. 11; Kp. 33: 7; R. 10, 12: 3; H. 3. 2) öppen: apertus. *-ra bodher* v. *gatubodher*, Kp. 15: 4; 33: 2. *5

Openbara, adv. i. q. *openbarlika*. Eds. 21. not. 52. *9

Openbarlika, adv. 1) uppenbarligen: palam. Kg. 23. not. 3; Kp. 33: 4; R. 34: pr; Eds. 21. 2) offentligen: in publico. J. 6: pr. *9

Opse, m. våldsamt: violentia. *sio ok o.*, d. ä. sjögång och våldsamt väder: aestus maris ac violentia venti. Sk. 11: 1; 14. Scribitur *ofse*, ibid. in notis. *5 (*ofse*)

Opskipa, Optaka, vide *Upskipa, Up taka*.

Opta, adv. ofta: saepe. *sva o.*, quoties. Kg. 11: 1; 13: 2; 21; G. 15: 1. & Compar. *optare*, flera gånger, omigen: iterum, denuo. Æ. 10: pr; R. 4, 21: 1; 22, 31: pr, 2; scribitur *optaren*, *optaren*, Æ. 10: pr. not. 43; R. ind. 22; cap. 30, 31: pr. &c.; *opterner*, Æ. 10: pr. not. 43; R. 16: pr. *10 (*oftare mer*)

Oqvædhins ordh, n. oqvädinsord: convicium. R. 31: pr. Scribitur *oqvæthis ordh*, ibid. not. 27. *9 (*uqvædens ord*)

Ordh, n. ord: verbum. Vide *Mæts-, Oqvædhins ordh*. *10

Orka, v. a. orka, förmå: posse. *o. til XL marka*, d. ä. kunna åstadkomma eller visa sig ega: posse praestare usque ad &c. R. 34: 1. *10

Orlof, n. tillåtelse: venia. B. 5; Kp. 25: pr; 31: 1. &c. *10

Ort, ? fjerdedel: quadrans. *en orts daler*, J. 6: 1. not. 90. Dani adpellant quadrantem daleri, vel XXIV skillingos, *rigsort*, idemque apud Norvegos denotat v. *ort*; vide AASEN, *Ordb. h. v.*; Germ. *ort* quoque est *das quart, der vierte teil von maszen, gewichten und münzen, besonders der vierte teil*

eines guldens, d. i. 15 kreuzer (ZIEMANN, *Mittelhochdeutsches Wörterbuch*).

Orthiufva, vide *Urthiufva*.

Orætter, m. (vide VGL.) Kg. 1: 1. *9 (*uræt*)

Orörliker, adj. orörlig, fast: immobilis. -*kt gods*, Æ. 19: pr.

Osaker, adj. (vide ÖGL. sub 2.) B. 15: 1. not. 78. *10

Osalder (*osælder*), adj. osåld: non venditus. *stande -lt*, Kp. 10. *vara o. oskyldom mannom*, non vendi extraneis; non enim, ut perperam vertit Locc., verba *oskyldom mannom* connectenda sunt proxime praecedenti v. *opbudhne*. J. 1: pr.

Oskadadher, *oskadder*, adj. oskadd: illaesus. Kg. 20: 6; B. 9: 1. *10 (*oskadder*)

Oskadhlika, adv. utan skada eller fara: sine damno vel periculo. B. 8: pr.

Oskipter, adj. oskift: non divisus. *af -to (godse)*, G. 9: 3-5, 7; 12; Æ. 17: pr. &c. *9 (*uskiftær*)

Oskyllder, adj. oskyld: non cognatus. J. 1: pr. *gipter man -lt*, i. e. non cognatum vel cognatam. Æ. 20. *9 (*uskylldær*)

Osæmia, v. impers. (vide VGL.) -*mber them, kan them o.*, B. 20: 2. not. 99; R. 16: 1. *1 (*usæmia*)

Ovitandes, adj. indecl. ovetande: insciens. *hanum o.*, eo insciente. Sk. ind. 12. *4

Ovunnen, adj. ännu icke förvärfvad: nondum adquisitus. G. 5: pr.

Ovæghen, *uvæghen*, adj. ovägd: non ponderatus. Kp. 21: pr. not. 2; §. 3.

P.

Pali, m. påle: palus, publica. Sk. 20.

Panna, f. (brygg)panna: ahenum (quo coquitur cerevisia). B. 14.

Panter, m. pant: pignus. Æ. 17: 1;

J. 1: 1; 3: 2; B. 20: pr; 22: 1; Kp. 8: pr; 10-13; R. 7: 1, 2; 16; Add. C. *lös p.*, Kp. 10. Cfr. *Vidhermælis panter*. *9

Pantsætia, v. a. pantsätta: oppignere. J. ind. 1; cap. 9. *6

Pantsætning, f. pantsättning: pignatio. Kp. ind. 10. *3

Pingisdaghar (*pinkinxdaghar*), m. pl. pingst: pentecoste. Kp. 18, 30: 2; SVL. 1: 1. *10

Plagha, f. straff (plåga): poena. Kg. ind. 10, 14; Kp. ind. 32, 33; R. ind. 23. *10

Planka, v. a. stänga med plank: tabulis saepire. Add. D. 1.

Plikt, f. pligt, skyldighet: officium, quod fieri oportet. Vide *Forpliktoger*. *1

Plumpa, vide *Humpa*.

Plæghas, v. dep. pläga: solere. Kg. 20: 8; Kp. 32: pr.

Posavalk, n.? öl från staden Pasewalk i Pomern: cerevisia ex urbe Pomeraniae Pasewalk. Kp. 29: 1. Scribitur *Pasavalk*, -*ks öl*, ibid. not. 53.

Presta barn, n. pl. prestbarn: liberi sacerdotum. Æ. 15: pr. *7 (*prest barn*)

Prester, m. kyrkoherde: curatus. Vide *Sakna prester*. *10

Pröfva, v. a. 1) pröfva, undersöka: inquirere. Kg. 7; Æ. 21: 1; SVL. 10. *fore thy at the* (sc. *foghaten ok radhmæn*) *skulu p. &c.*, quae verba respiciunt ea, quae supra leguntur: *thet ma — orlof*. Kp. 31: 1. Cfr. *Um pröfva sik*. 2) (vide SkL.) Kg. 19: 1; Kp. 19: pr; H. 11: 1. *epter thy man kan gods hans p.*, d. ä. finna det vara värdt: prout pretium bonorum eius aestimatur. Kg. 20: 9. *10

Pund, n. 1) pund: pondo. Kp. 33: 4; 34: 2. Cfr. *Lis*-, *Skippond*. 2) ett mått af fyra tunnor (säd): mensura quatuor tonnarum (frumenti; cfr. UplL.). Kp. 34: 4. *7

Pundare, pyndare, m. (vide BjR.) Kg. 16: 1, 2, 5. not. 25; 17: pr; 25; Kp. 34: 1. *9

Puster, m. (vide UplL.) SVI. 12. *10

Pøninga giæld, n. penninggæld: pecunia debita, aes alienum. Kp. 8: pr.

Pøninga gyri (-ga giri), f. (vide MELL.) Kg. 1: 1. et not. 4. *10

Pøninger, m. 1) pl. lös egendom: bona mobilia. -ga væxa manne, Kg. 15: 2. 2) pl. penningar: pecunia. medh botum ella -gom, d. ä. andra penningar som fordras af honom: mulcta vel alia pecunia de qua solvenda agitur. R. 7: pr. mark -ga, öre -ga, vide *Mark 2, Öre*. Cfr. *Forbuds-, Fæste-, Guds-, Leghøpøninger; Tolpeningar*. 3) (vide UplL. sub 3.) Kp. 29: 1; R. 7: pr, 1; 19, 23: 1. svænske -ga, G. 9: pr. kvar tridhi v. tiunde v. færdhe p., G. 9: 7; Æ. 19: pr; Kp. 24: 1. *10

Q.

Qvar, qvær, adj. qvar: reses, quietus. q. standa v. vara, B. 22: 6; R. 17. -rra halda, Kp. 15: 3. *9 (qvær)

Qvind, n. pl. (? vel qvindir) i. q. qvinska. G. 3: 1. nott. 29, 32.

Qvinna (gen. s. et pl. -no), f. 1) qvinna: femina. G. 9: 6; B. 22: 2; DrVI. 12; DrVd. 13: pr; SVI. 20. 2) hustru, gift qvinna: uxor.)(mö, SVI. 21: pr. *10

Qvinska, f. (vide BjR.) skæmd -sko sinne, G. 3: 1, i. q. ghescendet in erer wifliken ore, VStL. I. 48. *6

Qvitter, adj. (Isl. kvittr) slutad: finitus. mörghongafva vari qvit, i. e. exstinguitur, desinit; nisi sensus sit illud donum quasi liberum esse, cum viduae in hoc casu non debeatur; quod tamen eodem redit. G. 9: 5. not. 40, ubi textus habet dödh. *10

Qvitto bref, n. qvittens: apocha. Kg. 11: pr. *10

Qvælia, v. a. 1) (vide UplL. sub 1.) q. annan i ordkum ella gærningum, R. 14: 1. q. annan um skipte, sc. mota lite. Æ. 10: pr. 2) (vide ÖGL. sub 2.) q. edh, R. 25: pr. -li thet engin, Kp. 21: pr. *10

Qvæmeliker (compar. -kære v. -kæne), adj. beqväm, passande: commodus. Kg. 2a: 1. not. 75, ubi h. v. respicit verba in textu proxime antecedentia eller flere, de quibus vide not. 74 ibid.

Qvær, vide *Qvar*.

R.

Radh, n. 1) råd, tillstyrkande: consilium, suasio. r. ella gærning, H. 11: 1. medh radhmanna radhe, R. 35. 2) öfverläggning: deliberatio. hafva r., R. 35. not. 21. medh staddo radhe, SVI. 20: 1. vara i r. medh manne, Thj. 2: pr. Cfr. *Villeradha*. 3) råd, rådsförsamling: senatus. a) konungs r., Kg. 8; Kp. 30: 2; R. 18: pr; 35. alt rikesens r., Eds. 27: pr. b) stadens råd: senatus urbis. radhet, Kg. ind. 12; cap. 2b: 2; 4: pr; 5. &c. foghaten ok radhet, Kg. 15: 2. not. 5; 26: 1. borghamæstare ok radhet, Kg. 8. not. 39. a sitiande radhe, Kg. 12: 3. *10

Radha, v. a. 1) (vide UplL. sub 3.) Kg. 7; Sk. 11; R. 35. radhe halfve næmpd kæranden &c. Eds. 11: pr. 2) öfverlägga: deliberare. pröfva ok r. al mal, Kg. 7. 3) (vide UplL. sub 2.) r. barna godse, G. ind. 11. r. fore arfve, Eds. 20: 2. r. fore gardhe sinom, B. 13. 4) föranstalta: parare, procurare. r. bötter a bygning, B. 9: pr. not. 32. 5) aga: castigare. Eds. 19: pr; 20: pr. — Sed r. perperam pro redha, B. 15: 2. not. 26. *10

Radhman, m. 1) rådman: senator urbicus. Kg. 1, 2a: pr, 2; b: pr, 1. &c. 2) då -mæn i allmänhet nämnas, menas

dermed här, likasom i BjR., det samma som då det heter *radhet*, och således är äfven borgmästaren i denna benämning innefattad: ubi universaliter dicitur *-mæn*, heic, pariter ac in BjR., haud secus ac cum dicitur *radhet*, totus senatus, praeside senatus vel consule comprehenso, denotatur. SVL 1: pr. *foghaten ok alle -mæn*, Kg. 12: pr., ubi ex sequentibus evidens est consules his verbis esse comprehensos. *foghaten ok v. ella -mæn*, Kg. 8, 15: 2; G. 10: 2; B. 8: 1; Kp. 19: 1, 2; 25: pr; R. 2: pr; 3: pr; 7: 2; 24: 1; 25: pr; 28, 32: pr; 34: pr; H. 1; DrVI. 1: 1; SVL 18: 1; Db. §. 1; Add. D. 3, 4. *konungs foghate medh -manna radhe*, R. 35. *epter -manna dome*, Æ. 11. *af -manna væghna*, in antecedentibus expresse nominatis *borghamæstara ok -mæn*, G. 15: 1. *til -manna klædhe*, quae verba sine dubio quoque respiciunt consules in antecedentibus nominatos. Kg. 22: 1. Liber KgB. in recentiore codice adpellatur *rådmanna balken*, Kp. 21: 4. not. 13. Cfr. *Borghamæstare*. *10 (*rapman*)

Radhsstufva, f. 1) rådstufva: curia (urbis). Kg. 1: pr; 20: 10; J. 1: pr; 2: pr; 3: pr; R. 2: pr, 1, 2, 4-6. &c. *-vu balken*, liber de processu iudiciali. Kg. 11: pr; G. 10: 1. not. 37; R. rubr.; adpellatur *-vu mala balken*, G. 10: 1. 2) rådets sammanträde på rådstufvan: concessus senatus in curia. *r. skal haldas v. ær halden*, R. 11, 21: pr. *6

Radsstufvu budh, n. en (såld eller) förpantad fastighets uppbjudande på rådstufvan: fundi (venditi vel) oppignerati publica oblatio ius redimendi habentibus in curia facienda.)(*hembudh*, Kp. 11: pr. nott. 22, 23.

Radsstufvu dagher, m. rådstufvodag: dies quo in curia considet senatus urbicus. Kg. 11: pr; J. 1: 1. not. 9;

Kp. 7, 10; R. ind. 14; cap. 2: pr, 6; 5: pr; 7: pr; 13, 24: pr; Add. C.

Radhstufvu fridher, m. rådstufvofred: pax v. securitas publica eorum, qui curiam urbicam adeunt, ibi sunt vel inde domum revertuntur. Eds. ind. 14; cap. 1: 1. nott. 54, 57; 26. n. 4-7. coll. capp. 12-14.

Radsstufvu klokka, f. rådstufvoklocka: campana curiae urticae. R. 2: 2.

Radsstufvu stæmpna, f. stämning till rådstufvan: citatio, vocatio in ius. *æltaman af -nu* (cfr. ÖGL. v. *pingstæmna*), Eds. 15: pr.

Radhstufvu vægher, m. rådstufvoväg: via ad curiam urbis ducens. Eds. 12, 13: pr, 1.

Raka, v. a. råka, träffa: tangere, ferrere. DrVd. 2: pr. not. 23.

Rakki, m. (Dan. *rakke*, *rak*; Isl. *rakki*, annulus cannabinus) rack, egentligen ett slags släde; en ring, som omgifver en mast, och hvarvid segelrån är fästad, för att sålunda hållas intill masten då seglet hissas eller släppes ned: annulus qui ambit malum, et adfixa est antennae, quae ita malo adnexa manet dum velum adtollitur vel demittitur. Sk. 6. Hic annulus, qualis olim confici soluit, ita describitur: "*rack består af runda klot och slädar, genom hvilka är trädtt ett tåg, hvars ändar äro faste om rån, men sjelfva racken går omkring masten eller stängen, så att han håller rån intill masten när hon hissas eller strykes*"; *Ut-kast till ett sjölexicon*, Örebro 1765. *3

Ransaka, *randzsaka*, v. a. 1) (vide VGL.) Thj. 2. 2) undersöka: inquirere. R. 12: 4. *10

Ransakan, f. (vide VGL.) Eds. 18. *10

Rar, adj. (vide UplL.))(*thör*, Kp. 14: 3, ubi de pellibus sermo est. *10

Redha, v. a. utreda: explicare. *r. fran*

sik af hvem &c., i. e. rem explicando suspicionem a se avertere. B. 15: 2. Cfr. *Afredha*. *10 (*repa*)

Redha, f. betalning i reda penningar: numerata pecunia. *r. ella ræt vidhergøld*, Kg. 13: 3. *4

Redha, *redho*, adj. reda, beredd: paratus. *r. pæninga*, Kg. 13: 3. not. 74; 20: 7; G. 9: 2; B. 20: pr; Kp. 33: 6; Sk. 13: 1; R. 16: 1. *r. gods* ( ) (*invidhu*), i. q. *r. pæninga*, Kg. 20: 7; R. 7: 2. *10 (*repopæningar*)

Rede, n. (vide SML.) Vide *Skiprede*. *7 (*raipi*)

Redskaper, m. redskap: instrumenta. B. 22: 8. Cfr. *Ships redskaper*. *7 (*raipskepr*)

Renlika, adv. renligen: munde. B. 8: pr.

Rensa, v. a. rena: mundare. *r. gatu*, B. 8: 1. *6

Rep, n. rep: funis. Vide *Draghrep*. *9

Resa, v. n. (vide SkL.) Vide *Upresa*. *9 (*risæ*)

Riddare, m. riddare: eques. R. 18: pr. Add. A. *10

Rifva, v. a. 1) sönderrifva: scindere. *-vin klædhe*, Eds. 11: pr. Cfr. *Klædharif*. 2) nedrifva: diruere. *r. hus*, B. 1. *10

Rike, n. rike: regnum. Vide *In-, Utan rikis*. *9

Ringia (part. pass. n. *ringht* v. *rinkt*), 1) v. a. ringa: movere campanam. Vide *Vardher*. 2) v. n. ringa (om klocka): sonare (de mota campana). *radsstufvu klockan -ger*, R. 2: 2. *6

Roa, v. a. 1) ro: remigare. Sk. 15: 2) (vide BjR.) *skip kan koma sighlande ella roande*, Sk. 10. *7

Rof, n. rån, rövveri: rapina, praedatio. Kg. 13: 3; Eds. 24. *9

Rop, n. 1) rop: clamor. *r. ok akalan*, Eds. 11: pr. 2) ondt rykte: malus rumor. Kg. 12: 4. — Cfr. *Arop*. *9

Roste, m. roste, det kar med der-till hörande inrättning, der af mäsken, genom pågjutning af kokande vatten och silning genom ett underlag af halm, öl eller dricka beredes; egentligen den af korsvis lagda träpinnar bildade rost (eller halster) hvarpå halmen lägges, på det att vörten må kunna obehindradt rinna ut: vas, in quo e polenta macerata paratur cerevisia; proprie "perticae decussatim positae in formam craticulae, quae stramentum sustinent, per quod succus polentae percolatur", ut h. v. explicat IHRE. B. 22: 2. Norvegi, teste AASEN, *Ordb.* h. v., ita adpellant ipsam polentam maceratam, "den deig eller röre hvoraf ølet udvirkes"; qui usus h. v. remotius abit a vera eius significatione.

Rugher, m. råg: secale. Kp. 16. *9

Rum, n. 1) ställe: locus. B. 9: 2. 2) rum, utrymme: sufficiens spatium. B. 9: 1; 22: 11. Cfr. *Drup-, Knutarum*. *10

Rumer, adj. rymlig: spatiosus. B. 7: 1; 22: 11. nott. 68, 73. *9

Runi, m. fargalt: verres. DrVd. 16: pr. *10

Rygger, m. rygg: dorsum. Thj. 9: 1. not. 47.

Rykta, v. a. (vide GotL.) Kg. 11: 1. not. 2. Cfr. *Vanrökt*. *9 (*röktæ*)

Ryma, v. a. 1) fly från: fugere. *r. stadhen*, ex urbe exulare. B. 15: 1; 21: 4; Sk. 12; R. 31: pr; H. 11: 2. *r. rikit*, Eds. 26. 2) flytta bort: removere. Vide *Up ryma*. 3) v. n. fly, rymma: fugere. *r. undan*, Kp. 8: 1; R. 17, 20: 1; 28. *r. i kloster* v. *til klosters*, DrVl. 1: 2; SVl. 1: 2. *10

Rytinger, m. dolk: pugio. R. 34: pr. *10

Rædde, f. räddhåga: timor. Kg. 1: 1. *10

Rækinskaper, m. (vide MELL.) Kg. 18: pr; 19: pr; 20: 2, 4, 5; G. 15, 18. *10

Rækkia, v. a. räcka till: sufficere, suppeditare. Æ. 17: pr; J. 15: pr; R. 23: pr. *mera æn hans gods -ker*, sc. ad solvendum. Kp. 33: 9. *længer æn arf hans -ker*, sc. ad alendum patrem vel matrem. J. 15: 1. *æ mæn bæggia the-ra -ker*, i. e. bona mortui hominis et heredis eius, hereditas a mortuo relicta ac cetera heredis bona. Æ. 17: 2. *10

Rækna, v. a. (vide MELL. sub 2.) Kg. 20: 3. *10

Ræna (part. pass. *rænter*), v. a. (vide UplL. sub 1.) G. 4: 2. *r. sik til vitsordh* (cfr. ÖGL. sub 1), J. 13: 1. *10

Ræt, adv. rätt: recte. Kg. 20: 9. *9

Rætfærdhoger, adj. 1) rätt beskaffad, riktig: recte comparatus, iustae qualitatis. Kp. 21: 4. not. 99; 32: pr. 2) redlig, ärlig: probus, honestus. Kg. 16: 4.

Rætliker, adj. rätt, laglig: iustus, legitimus. Kp. 33: 7.

Rætta, v. a. döma: iudicare. Kg. 8. not. 40; Sk. ind. 4, 5; R. 2: pr, 2. not. 3; 33; SvL. 12. n. 30. *döma ok r.*, per pleonasmum, Sk. 2. Sed *r.* perperam pro *redha*, B. 15: 2. not. 26. *10

Rætta dagher, m. i. q. *radsstufvu dagher*. Kg. 11: pr. not. 70.

Rættare, m. domare: iudex. Add. F. 2. *10

Rætter, m. 1) rätt, lag: ius. *stads v. stadsens r.*, Kg. 13: 3; 15: 1. not. 89; Æ. 16; J. 16: 1. n. 87; R. 12: pr; 26: 1. n. 53; Eds. 6. *kirkio v. kirkionna r.*, Æ. 11; Eds. 20: pr; H. 3; cfr. *Bierkø rætter. fölghia r.*, Kg. 16: 3. *r. som the döma*, ius quod dicunt, i. e. sententia. R. 3: pr. *sitia fore -tenom*, i. e. ut ius dicat, vide *Fore 5*. Cfr. *Skip rætter*. 2) (vide ÖGL. sub 2.) *hvat ræt han skal göra*, Kg. ind. 15. *biudha sik til*

allan ræt, R. 15, 21: pr. *tha -tin ær medh honum gör*, Kp. 11: pr. coll. capp. 7, 10. *stande til malsæghanden &c. um hans ræt*, R. 15. *huru hans r. skal vara*, R. ind. 15. *göra manne ræt*, Kg. 24. *r. göra (af sino godse)*, sc. tributa urbi debita, Kg. 20: pr, 8, 9, 11. Cfr. *Orætter*. 3) (vide ÖGL. sub 3.) *then r. konunger agher hafva*, Kg. ind. 18. *æn the hafva ther ræt til*, Kp. 7. *æn han hafde ther ræt til*, i. e. ius legandi trientem bonorum vel plus (secundum Æ. 19.). G. 9: 7. *allan stads ræt uppe halda*, Kg. 15: pr, 1. *malsæghanda r. (af botum)*, G. 10: 2; DrVI. 7; cfr. *Lösa 2. konungen ok stadhen fa sin ræt*, i. e. suas partes mulctae iure definitae. Sk. 5. *hafvi tha malsæghanden minsta ræt*, R. 15. *sökia v. leta sin ræt*, Kp. ind. 30; cap. 11: pr. *r. sökis ut*, R. 20: pr. *manne ræt skipa v. visa*, Kg. 11: pr; Kp. 30: 2; R. 13. *hafva v. fa ræt af manne*, Kg. 24; Kp. 30: 2. *hafvi forgiort -te sinum*, R. 9: pr. 4) straff: poena. Kg. ind. 8; R. 12: 3; 14: 1; 31: pr; Thj. 2: 1; Db. §. 2. *standa sama v. en ræt*, Eds. 27: 1; DrVI. 1: pr; Thj. 5, 10. *standa thiufs ræt*, Thj. 1: pr; 10. *sidhan göris r. hænnu*, Thj. 4. 5) rätt, domstol: ius, iudicium, tribunal. *stadsens r.*, R. 9: 1. *-ten ute a torgheno*, iudicium inferius in foro residens. R. ind. 5. coll. textu capitis. *ute fore -num*) (*inne a radhstufvu*, R. 2: 5. *fore enum ræt (i stadhenum)*, Sk. 14; R. 12: 2. *fore -ten koma*, Kp. 8: 1. *sitia -ten*, i. e. in iudicio considerare. R. 2: 6. *innan fiurtan dagha epter thet han hafver -ten sitit*, intra quattuordecim dies postquam in iudicio consedit, i. e. post latam ab eo in quavis causa sententiam; non "a tempore primae sessionis", ut vertit Locc., quem sequi-

tur Germ. 1709. (cfr. *Skipa*). Kp. 30: 2. *10

Rätter (compar. *-tane*), adj. 1) rätt, rättvis: iustus. *r. i æmbæte*, Kg. 16: 3. *manne timar ræt*, i. e. quod iustum est. Ibid. *-to fölghia*, Kg. 1: 1. *sitia fore rætto*, i. e. ut ius dicat. Kg. 2b: 1; 3b. *medh -to*, iure. Æ. 11. 2) i. q. *rætsfærdhoger* 2. R. 33. 3) rätt, verklig: iustus, verus. *-tane arfve*, Æ. 11. *r. matknifver*, R. 34: pr. *10

Röfva, v. a. röfva: rapere, latrocinari. Eds. 23, 24. *6

Röna, v. a. (vide SkL.) J. 5: 1. Cfr. *Ut röna*. *9

Röra, v. a. (vide UplL.) Kg. 8. not. 26; Thj. 2: pr. n. 11. *10

Rörliker (*röreliker*), adj. rörlig: mobilis. *-kit gods*, Kg. 19: 2; 20: 13; Æ. 19: pr; B. 21: 4; R. 34: 1. Cfr. *Örörliker*.

Röta, v. a. röta: putrefacere. B. 4: pr. Sed *röthis* inepte additur B. 14. not. 62. *7 (*royta*)

S.

Sa, v. a. så, beså: seminare. part. pass. *saen*, J. 13: 1; *sader*, ibid. not. 67. *10

Sak, f. 1) (vide ÖGL. sub 1.) *borgha fore s. annars*, Kp. 8: 1. Cfr. *Huvuts sak*. 2) böter: mulcta. *XL v. thriggia marka s.*, Kg. 20: 12; G. 9: pr; Kp. 11: 1. *half s.*, B. 22: 3. 3) straff i allmänhet: poena generatim. G. ind. 3; Kp. ind. 28; R. ind. 14. *vari i fulle s.*, Eds. 22. *10

Saker, adj. 1) saker, brottslig: noxius. *vardha s.*, delictum committere. R. 12: pr. Cfr. *Ursaka*. 2) skyldig till straff: poenæ obnoxius. Vide *Osaker*. *10

Saklös, adj. (vide VGL. sub 2.) *s. fore skadha*, Sk. 14. *s. fore brutum*,

Kp. 33: 7. *s. fore allom saköra*, B. 17: pr. *vari s. fore botenne han skulde utgifva*, sc. si damnum consulto factum esset. Sk. 9. *gifva man-san*, i. e. liberum a mulcta vel debito de quo agitur. R. 8. *varen arfvane -se*, i. e. liber a mulcta de suis bonis pendenda. DrVl. 5. *vari borghansman s.*, i. e. liber a debito solvendo. R. 20: pr. *vari s. fore kosten*, libera a rependendo victu. G. 17: 1. *vari s.*, a tota caussa absolviator. R. 22. coll. 21: 1. *vari -st*, poena ignominiosa antea commemorata non infligitur. G. 10: 2. *gjelde ... ok vari s.*, i. e. liber ab alia mulcta. B. 16: 1. *vari s. um andra vikt*, liber esto a nova ponderatione, non opus est ferum denuo ponderari. Kp. 21: 2. *tha ær han s.*, i. e. liber a poena capitis, si vulneratus postea moritur, ut res in sequentibus explicatur. SVl. 16: 1. *10

Saköre, m. (vide VGL.) Kg. 18: pr; 20: 9; 22: pr; R. 7: 3; Add. E. 1. *10

Sala, f. försäljning: venditio. Kp. 3: 1; 33: 4. Cfr. *Ötsala*. *10

Saman, adv. samman: una, coniunctim. *alt s.*, *all s.*, Æ. 2: 1; 6: 1. *9

Samastads, adv. sammastädes: ibidem. *ther s.*, Kp. 21: pr. *4

Samkulle, m. (vide UplL.) (*sunderkulle*, Æ. 7: pr. *10

Samleggha, f. gemensam lega: conductio communis. *legghia skip -gho*, coniunctim conducere navem. Sk. 16.

Samlegghia, v. a. (vide BjR.) *s. skip*, Sk. ind. 16; cap. 16. nott. 2-4. *6

Sampna, v. a. c. dat. samla: colligere. G. 4: 1. *medh -adhe hand*, coniuncta manu, coniunctim. R. 17. *10

Sampnadher, m. (Isl. *safnaðr*) samling, folksamling: turba hominum concitata. Kg. ind. 26. *flokker ok s.*, Eds. 27.

Sampning, f. i. q. *sampnadher*. Kg. 26: pr; R. 14: 1. not. 74; Eds. ind. 27; cap. 27: pr. n. 58.

Samsyskine, n. (vide ÖGL.) Æ. 7: 2. *9

Samvit, n. (vide SML.) Kg. 1: 1. *10
Samuledkis, adv. (vide MELL.) Kg. 2a: pr; 5, 12: pr; 20: 4, 12. &c. Scribitur *samuleth*, *samuledk*, ibid. in notis. *10

Sannindh, f. (vide VGL.) *taka thet a s. sina*, B. 9: 1. *10

Sar, adj. såråd: vulneratus. *göra man saran*, Eds. 7: pr. not. 14. Cfr. *Hul-*, *Kötsar*. *10

Saradhul, *saradhul* (in notis rectius *sarathol* v. *sarthol*), n. (vide BJR.))(*lyte*, SVI. 4: pr. not. 59; §. 1. n. 75; 11. n. 14; 19. n. 50; SVd. 1, 2. *halfvo minna i -li*, i. e. mulcta vulnerationis,)(*at lytes bot*, SVd. 6: 2, ubi not. 36 habet *-la botum*. *6

Saradhule, m. (vide ÖGL.) SVI. 8, 11. Scribitur rectius *sarathule*, *sarathole* v. *sarthole*, SVI. 3: 1. not. 49; 8. n. 14; 11. n. 7. *10 (*sarpuli*)

Sara gærdh, f. sårande: vulneratio. DrVI. 9. not. 67.

Saramal, *sarmal*, n. 1) (vide VGL.) *-la balker*, Eds. 26. *s. medh vilia* v. *vadha*, SVI. et SVd. rubr. *som urskils* v. *skils i -lum*, i. e. in libris de vulneratione. Sk. 3: 2; DrVI. 2: 1. *epter thy i -lum skils*, Eds. 16: 2; cfr. not. 20 ibid. *epter -lum*, SVI. 12. 2) sår: vulnus. SVI. 13; Add. B.)(*blanadher et blotvite*, Sk. 3: 2; SVI. 17.)(*lyte*, SVI. 11.)(*drap*, Sk. 2. *göra (manne) s.*, Eds. 13: 2. not. 56; SVI. ind. 18. *10

Sarnadher, m. sårnad, sår: vulnus. SVI. 17. *4

Saröke, *saröke*, m. sår: vulnus.)(*lyte*, SVI. 11. not. 7; 19. n. 50.)(*lytes bot*, SVd. 6: 2. not. 36. *4

Sat, f. försåt, bakhåll: insidiae. Vide *Forsat*, *-sata*, *-satan*. *10
 (Schott, vide Skut.)

Se, præ. conj. a *vara*, q. vide.

Sea, *se* (sup. *seet*, Sk. 1.), v. a. 1) *se*: videre. *se ok vita*, G. 4: 1. *se sik fore*, prospicere sibi. J. 15: 1. 2) *syna*, besigtiga: inspectare. SVI. 9: pr. *se ok pröfva*, SVI. 10. *se skudha ok urskilia*, B. 1. 3) *tillse*: providere, curare. Kg. 16: 3; B. 22: 8. Cfr. *Fore sea*. *10
Seler, *Selamer*, *Selfat*, vide *Siæler* &c.

Senarmer, adv. senare: posterius. G. 17: pr. not. 79. *10 (*sent*)

Sidha, f. sida: latus. *bot a badha sidhor*, utrinque, i. e. et a venditore et emtore pendenda. Kp. 20: 1; 34: 1. *9

Sidhan, adv. 1) (vide VML. sub 2.) B. 16: pr. 2) dessutom: praeterea. Eds. 26. *9 (*sipæn*)

Sidharst, vide *Sidhermer*.

Sidher, adv. mindre: minus. *æi thy s.*, nihil minus. B. 22: 6. not. 66. *10

Sidhermer, adv. senare: posterius. G. 17: pr. superl. *sidharst*, Æ. 6: pr. not. 22; sed perperam Æ. 4. not. 51. *10

Sighia, *sæghia*, v. a. säga: dicere. R. 31: pr. *manne ledh s.*, Sk. 14. Cfr. *Af-*, *Til-*, *Vidher-*, *Und-*, *Up sæghia*; *Ledhsaghare*. *10

Sigla, v. n. segla: velificare. Sk. 9, 10, 14, 15. Cfr. *Fara 1*. *10

Sila fylla, f. i. q. *silafylli* (vide UplL.). B. 19: 1. not. 60.

Sila fylning, f. i. q. *silafylli* (vide UplL.). *fa manne s.*, B. 19: 1. *10

Sile, m. (vide UplL.) B. 18: pr. not. 48. *10

Silfver, n. silfver: argentum. Vide *Hovosilfver*. *9 (*sylf*)

Sin, n. gång: vicis. *annat s.*, Kp. 21: pr. not. 2. *thridhia* v. *fiærdha sin* v. *sinne*, Kg. 20: 9; R. 2: 2; 7: 1; 21: 1. *at thridhia sinne*, Db. pr. *hvert s.*, *hvario sinne*, Kg. 20: 8; G. 15: 1. nott. 13, 15; R. 2: 1, 5; 7: pr; 21: 1. *fiurom sinnum*, B. 22: 8. *10

Sin, pron. pers. refl. gen. sig: sui.

til s., ad se. Æ. 21: 1; J. 1: 1; 2: pr; 13: 1; B. 18: 1, 2. &c.; cfr. *Lösa 2. s. i mællen*, Kg. 7; Æ. 10: 1; Kp. 34: 5. *mællen s.*, R. 22. *mællom s. ok* &c. B. 1. *10

Sio (dat. def. *sionum*, Sk. 13: 1.), m. sjö: lacus, mare. *sænda pæninga til sios*, d. ä. använda dem till sjöfart och handel: "pecuniam trans mare commercandi caussa mittere", ut recte vertit Locc. Æ. 21: pr. *s. ok opse*, vide *Opse*. *10

Sionka, v. a. sjunka (i vatten): submergi (in aqua). *thet (gods) ma eig s. ella brinna fore barnomen* (cfr. VML. et HelsL.), G. 15: pr. *7 (*siaunka*)

Siostrand, f. sjöstrand: littus lacus. v. maris. *frisk s.*) (*salt vatn*, Thj. 14.

Sitia, 1) v. n. sitta: sedere. *s. i fængilsom*, R. 23: 1. *s. ok döma v. rætta*, Kg. 13: 1; R. 2: pr, 2. *a -ande radhe*, Kg. 12: 3. *s. fore rætto*, vide adj. *Rætter*. *sum sitia um sama arit*, sc. in senatu urbis. Kg. 3ä. Cfr. *Forsitia*. 2) v. a. (vide GotL. sub 3.) *s. rætten*, vide m. *Rætter 5*. *10

Siuker, adj. sjuk: aegrotus. Vide *Barn siuk*. *9

Sivyrðning, f. (vide VGL.) *biudha radheno s.*, Kg. 26: pr; R. 14: 1. not. 74. Scribitur *sævördning*, Kg. 26: pr. not. 51. *1 (*sævirdning*)

Siel amer (selamer), m.? tranâm, trantunna: seriae genus, in quod infundi soluit adeps phocae. Kg. 16: 1, 5; 17: pr.

Siæler (sæler, seeler), m. (vide BjR.) J. 5: pr; Kp. 16, 34: 1. *obrænder s.*, själspäck: adeps phocae crudus,) (*brænder s.*, själtran: adeps phocae liquefactus. Kp. 34: 1. Cfr. VStL. v. *sel*. *6

Sielfat, selfat, n. i. q. *siel amer*. Kp. 21: 4.

Siælfver, pron. sjelf: ipse. *sværia, væria (sik)* &c. *s. thridhi v. siætte*, i.

e. ipse una cum duobus v. quinque aliis iurantibus. J. 2: pr; B. 15: pr; 18: pr; 20: pr, 2; 21: 5. &c. *-fs hans*, hans egen: eius ipsius. Sk. 17: 1. *sin -fs*, Kg. 15: 6; R. 3: pr.; cfr. *Siælfins. -fra sinne* (pro *sinna*), B. 15: pr. *10 (*sialver*)

Siælfins, pron. indecl. sin egen: suus ipsius. *s. edher*, B. 19: 1; Kp. 8: pr. &c. *6

Siæx, num. sex: sex. *ligge til s. manna*, d. ä. en nämnd af sex män: ad nemdam sex virorum. SVd. 6: 1. *9 (*siæx*)

Siæxtighi, num. sextio: sexaginta. R. 30; H. 11: pr; DrVd. 6: 2. *7 (*siæxtighi*)

Skadha, v. a. skada: damno adficere. Sk. 8. Cfr. *Oskadadher*. *10 (*skapa*)

Skadhliker, adj. skadlig: nocivus, damnosus. *nokot som -kit ær*, B. 8: pr., ubi sine dubio respicitur incendium, ad quod exstinguendum facilis accessus ad aquam necessarius est. *4 (*skapaliker*)

Skap, n. (vide BjR.) G. 10: 2; Eds. 16; SVI. 3: 1; 20. *6

Skap, n. skåp: armarium. Kg. 3a. not. 3; b. not. a.

(*Skatta*, v. a. värdera: aestimare. Kg. 10: pr. not. 19.)

Skatter, m. 1) (vide ÖGL.) Vide *Köpen-, Köpskatte*. 2) (vide VGL.) *konungs s.*, Kp. 22. *10

Skemmelika, adv. skamligen: turpiter. B. 18: 1.

Skena, f. (vide VGL.) *sla (fulla) -no*, Eds. 1: pr; 4: 1; 26; SVI. 9: pr. *10

Skilia, v. a. 1) skilja: separare. *tha han han vidher sik skil*, i. e. quando reus actorem debitum solvendo a se separat. R. 7: 1. *mæn -as*, Æ. 6: 3. 2) v. impers. c. acc. (vide UplL. sub 2.) *kan them s. at*, Sk. 11: pr. *skil them um*, R. 29. Cfr. *A-, Atskilia*. 3) (vide MELL. sub 3.) *s. manna mællom*, B. ind. 1. *ep-*

ter thy framledkis -ls, Kg. 11: pr. *som -ls i höghmala balkenum*, B. 22: 4. *som ther um -ls*, ut de tali casu statutum est. Kp. 33: 9. Cfr. *Ur-, Utskilia*. *10

Skilling, m. (vide UplL.) Vide *Fridhskilling*. *9 (*skeling*)

Skilnadher, m. oenighet, strid: rixa. Sk. 2. *bradher s.*, Eds. 12, 14. Cfr. *At-, Urskilnadher*. *10

Skin, n. skinn: pellis. Kp. 14: 3, 4. Cfr. *Buk-, Get-, Gra-, Har-, Kat-, Kidhlinga-, Kith-, Lam-, Løkatta-, Mardh-, Smaskin*. *6

Skinnare, m. (vide SkL.) Kp. ind. 19; cap. 19: pr. nott. 35, 37. *9 (*skindere*)

Skinna tal, n. antal af skinn: numerus pellium. Kp. 14: 4.

Skin varninger, m. skinnvaror: merces pelliceae. Kp. 34: 1.

Skip, n. skepp, fartyg: navis.)(*bater*, Kp. 15: 3. coll. pr.; R. 27. *9

Skipa, v. a. 1) förordna, stadga: statuere. *se ok s.*, Kg. 16: 3. *manne ræt s.*, Kg. 11: pr. *s. mannum ræt innan fiurtan dagha &c.*, i. e. providere ut ius suum adsequantur intra quattuordecim dies (cfr. *Rætter* 5). Kp. 30: 2. 2) förordna, tillsätta: constituere. Kg. 11: 1; 13: 2. not. 55; 16: 3; Æ. 10: pr; B. 1. n. 40; R. 2: pr. n. 63, 64; §. 6. *til s.*, G. 1. not. 51; 15: 1. 3) föra, införa (gods, tilläfventyrs egentligen i skepp): inferre, ingerere (merces, proprie forte in navem). *s. gods i skip*, Sk. 13: pr. *s. nokot i skipi*, Sk. 16. *s. gods a klædhe husit v. i bodher*, Kp. 33: pr; Sk. 19. Cfr. *Af-, In-, Up-, Utskipa*. *10

Skipare, m. båtsman, sjöman: nauta.)(*skiphærra*, Sk. 14, 17: pr; 18. *9

Skipbater, m. skeppsbåt: cymba ad navem pertinens. Sk. 7: pr.

Skipbrut, n. skeppsbrott: naufragium. Kg. 20: 6; Sk. 5, 9.

Skipfridher (*skipa-, skipsfridher*), m. skeppsfred: pax v. securitas, qua quis-

que in navi sua fruitur. Sk. ind. 2; Eds. 1: 1; 26. not. 4.

Skiphærra, m. skeppare: nauclerus. Sk. 12, 13: pr; 16. Cfr. *Skipare*.

Skipleggha, f. (vide BjR.) Sk. 13, 15, 16. et not. 16; R. 16: 1. *6

Skiplön, n. pl. i. q. *skipleggha*. Sk. 16; R. 16: 1. not. 69.

Skipmal, n. skeppsmål, sjörättsmål: caussa nautica v. maritima. *-la balcker*, Kp. 33: pr; Sk. rubr.

Skipmæn, m. pl. sjöfolk: nautae. R. 27.

Skippond, n. skeppund: pondo nauticum. Kp. 14: 4. nott. 41, 45, 58; 33: 3; 34: 1.

Skiprede, n. skeppsredskap: instrumentum navale. Sk. 9. not. 60.

Skip rætter, m. sjörätt, sjölag: ius navale v. maritimum. Sk. 1. not. 18.

Skip redskaper, m. i. q. *skiprede*. Sk. 9. not. 61.

Skipsven, m. i. q. *skipare*. Sk. 17: pr. not. 26; 18. n. 48.

Skipta, v. a. 1) skifta, dela: dividere. *s. i fira fiærdhunga*, B. 22: 5. Cfr. *O-skipter*. 2) (vide SkL. sub 3.) Kg. 2a: pr. *s. mannu mællen*, B. 9: 1. 3) (vide UplL. sub 2.) *s. til æghn a landit*, i. e. *taka iordh a lande fore tomt i köpstadhe*, ut in mox sequentibus explicatur. J. 11: pr. *s. tomtter eller gardha a landet*, idem. J. 13: pr. *s. iordh i stadhen* (terram rure sitam cum fundo urbano commutare) *eller sælia* (sc. *iordh*), ibid. *10

Skipte, n. 1) skifte, byte: permutatio. Vide *Vapn skipte*. 2) skifte, delning: divisio. Vide *Fiughur-, Tveskipte*. *10

Skiptis brödher, m. pl. i. q. *skiptis laghar*. Æ. 10: pr. not. 38. *2

Skiptis laghar, m. pl. skifteskamrater, de som dela egendom sig emel-

lan: socii divisionis, ii qui bona inter se dividunt. G. 9: 3.

Skiul, n. skjul, gömställe: latebra. Vide *Grinda-*, *Husa-*, *Skogha-*, *Ut-næsia-*, *Öia skiul*. *10

Skiuta, v. a. 1) (vide MELL. sub 1.) SVL. 14. *skiufva eller s.*, Eds. 4: 1. 2) skjuta tillsammans (skatt), betala skatt: contribuere, tributum pendere. Kg. 20: 1, 6-8, 11. *10

Skogha skiul, n. (vide UplL.) Add. B. *10

Skomakare, m. skomakare: sutor. Kp. 19: pr. *9

Skrifva, v. a. 1) skrifva: scribere. *standa -vat*, vide *Standa*. Cfr. *Forskrioven*. 2) upskrifva, uppteckna: adnotare. Kg. 18: pr; 20: pr, 1; Kp. 33: pr, 1. *-as i stadsens bok*, Kg. 15: 3; J. 6. *lata sik s.*, Kg. 20: 11. *9

Skrifvare, m. skrifvare: scriba. *stadsens s.*, Kg. 3a. not. 18; b. nott. n, o; 6, 12: 2, 3; 15: pr. n. 39; 18: pr; J. 6: 1; R. 6; Eds. 27: pr. n. 59; SVL. 18: pr. *-ren*, i. e. *stadsens s.*, Kg. 15: 11. Cfr. *Stads-, Tol-, Vordskrifvare*.

Skript, f. i. q. *skriptomal*. Eds. 20: pr. not. 24. *9

Skriptomal, n. kyrkstraff: poena ecclesiastica. *taka s. ok bætring* (cfr. ÖGL. v. *skript* 2), Eds. 20: pr. Scribitur rectius *skriptamal*, ibid. not. 26. *6

Skrædare, m. skræddare: sartor. Kp. 19: pr. *9

Skudha, skodha, v. a. (vide UplL. sub 2.) Æ. 10: 1; B. 1, 7: 1; 22: 3; R. 15. *godhe mæn kunno thet s.*, i. e. re examinata vident ita esse. B. 9: 2. *10

Skudhan, f. granskning, undersökning: examen, inquisitio. *epter godhra manna s.*, i. e. sicut ii, re examinata, mercedem constituunt. Thj. 16.

Skuld, f. 1) skuld: debitum. *mana s.*, Kp. 30: 1. *um pæninga eller andra s.*, R. 25: 1. *hvat s. han hafver*, i. e.

quam mulctam pendere debeat. R. ind. 21. Cfr. *Utskyld*. 2) tiltal inför rätta, äfven i civilt mål: actio, quoque de caussa civili. *gifva manne s.*, Kp. 12, 24, 33: 8; R. 7: 1; 8, 21: 1. &c. 3) (vide UplL. sub 3.) *fore vina &c. s.*, Kg. 16: 3; B. 9: pr. *for (the) samu s.*, Sk. ind. 5; R. 22. *10

Skulda, skylda, v. a. 1) afkasta, rännta: fructum v. proventum reddere. Kg. 20: 7; G. 15: pr. 2) beskylla, anklaga: accusare. Thj. ind. 10. — Cfr. *Forskyllise*. *10

Skut (schott, Add. E. 1.), n. 1) skott: ictus telii. *s. eller stenkast*, DrVd. 3: 1. 2) (vide VGL. sub 2.) Kg. 19: pr, 1; 20: pr, 2, 4-7, 9, 10; Kp. 33: 9; Add. E. 1. Cfr. *Forskut*. *9

Skutman, m. uphördsmän: exactor tributorum, quaestor. Kg. 20: 8, 12.

Skyfla, v. a. (vide VGL.) Eds. 26. *10 (*sköfla*)

Skyld, f. (vide MELL. sub 1.) Vide *Utskyld*.

Skylda, vide *Skulda*.

Skylder, adj. skyld, beslågadt: cognatus. Vide *læm-*, *Oskylder*. *10

Skyldman, skyldoman, m. skyldeman, slägting: cognatus. Kg. 10: pr. not. 25; Kp. 7. *10

Skyldogher, adj. (vide ÖGL.) Æ. 17: 1. Cfr. *Giæld-*, *Værdskylogher*. *10

Skylmænne, n. slägting (man eller qvinna): cognatus vel cognata. Æ. 20; Kp. 7. nott. 83, 86.

Skylskaper, m. skyldskap: cognatio. Kg. 4: pr. *10

Skæl, n. 1) urskilning, förstånd: ratio. *til -ls komin*, Eds. 19: pr. 2) (vide UplL. sub 3.) *medh hvat -lum*, qua ratione. Kp. ind. 13. Cfr. *Forskæl* 3) skäl, orsak: ratio, caussa. *bætre s. hafva*, Kg. 7. 4) skäl, bevis: ratio, documentum. *ful s.*, J. 10; H. 3. *ut røna medh -lum*, R. 12: 3. *thet . . . s. til æra*,

probatum est eum ita deliquisse. R. 35. *10

Skælika, adv. (vide VML.) Kg. 15: 7. *10

Skæliker, adj. (vide VGL.) *-ke mæn*, R. 26: 1; 31: pr. *5

Skæma, v. a. skämma, skada: corumpere, vitiare. G. 3: 1. *7 (*skiemma*)

Skændha, v. a. skända, vanära: ignominia adficere. G. 3: 1. not. 29.

Skænkiä, v. a. (vide GotL.) *s. til salu*, Kp. 29: pr. not. 40. Cfr. *Utskænkiä*. *7 (*skenkia*)

Skær, n. (vide ÖGL.) R. 12: 1; Add. D. 3. *10

Skæra, v. a. skära: secare. *-ri af*, sc. quod exstructum est. B. 4: pr; 7: 1. *s. bryllöps klædhe*, G. 7: 3. *skurin klædhe*, Kp. 1; Thj. 1: 2. *10

Skærskuta, v. a. (vide VGL.) *-tin sak*, DrVl. 11: 1. *synt ok -tet*, R. 10. *10

Skökia, f. sköka: meretrix. R. 31: 1. *6 (*skykia*)

Skökioson, m. skökoson: filius meretricis. R. 31: 2.

Slu, v. a. slå: ferire, percutere. *vardhe slaghin vidher stupona v. stokkin*, i. e. flagellator, vide *Stupa*, *Stokker*. *s. sik fore munnin*, R. 31: pr. Cfr. *Af-*, *Nidher sla*; *Stupo slaghin*. *10

Slagh, n. slag, slagsmål: ictus, dimicatio. B. 22: pr; Eds. 25. Cfr. *Hand-*, *Upslagh*. *9

Slækt, f. slægt: familia, gens. Kg. 4: pr. *10 (*slækt*)

Sliker, adj. likadan: similis. *-kt*, n. absol. lika mycket: tantumdem. Kg. 19: pr; Æ. 1, 2: pr; 9. *10

Slippa, v. n. (vide ÖGL.) *s. u hæftilsom*, DrVd. 14: pr. *lata s. sik af handum tugh &c.* Sk. 17: pr; DrVd. 8: 1.

Slædhe, m. slåde: traha. Æ. 6: 1. *5 (*slipi*)

Slækkia, v. a. släcka: extinguere

(ignem). B. 22: 3. *ut s.*, ibid. §. 5. Cfr. *Ut slækkia*. *6 (*slikkia*)

Slæppa, v. a. släppa: dimittere, de manibus amittere. *s. (sc. tugh) af handum*, Sk. 17: 1. *10

Smaskin, n. pl. skinn af smärre djur: pelles minorum ferarum. Kp. 14: 4. not. 14.

Smidhe, n. (smidda) prydnader af guld eller silfver: ornamenta ex auro vel argento fabrefacta. G. 9: 3, 5; 18: pr.

Smærre, adj. compar. (forte pl.) mindre, smärre: minor. Kg. 20: 7; SVd. 8. *7 (*smar*)

Snæra, f. snara: laqueus. G. 10: 2. Scribitur *snara*, ibid. not. 62. *10

Sokna kirkiä, f. (vide UplL.) Thj. 11. *10

Sokna prester, m. (vide UplL.) G. 2: 2; R. 26: 1. not. 53. Quod Arn. ad G. 2. dicit h. v. haud recte esse transcriptam e Chr. LL. (dicere debuisset MELL., qui codex ei incognitus fuit), quoniam "*icke kan någon stadsprest egentligen kallas sokneprest*", id neminem moveat; satis enim cognitum est urbem unam vel plures continere paroecias. *10

Solsæter, n. (vide ÖGL.) *innan s.*, R. 16: pr. *6 (*sola sæter*)

Som, conj. som, såsom: ut. *s. puzdara, til bygning, klædhe, radhmæn, byrdh vari &c.* Kg. 16: 2, 3; G. 18: pr; B. 9: 1, 2. &c. *gardh ater lösa (sva) s. han salder var*, i. e. eodem pretio, vel *epther thy thet salt var*, ut idem exprimitur. J. 2: pr, 1. *9 (*sum*)

Somer, pron. (vide VGL.) Kp. 20: 1. not. 45. *9 (*summer*)

Somplike, pron. pl. somlige: aliqui, quidam. Kp. 20: 1.

Son, m. son: filius. Vide *Hunsivio-*, *Hærian-*, *Skökio-*, *Thiufson*. *10

Sona barn, n. (vide UplL.) Æ. 1. *5 (*sunabarn*)

Span, m. (vide ÖGL.) Kg. 16: 1, 5; 17: pr; 25. *10 (*spander*)

Spang, f. (Germ. *spange*) spänne: fibula. G. 9: 3.

Spini, m. spene: mamma. SVI. 20. *6

Spisseri, n.? (Francog. *épicerie*, olim *espicerie*, a Lat. *species*) spiceri: aromata. Kp. 31: pr. not. 4; 33: pr, 3, 4.

Spjæl, n. kränkning: violatio. Vide *Frændsimio-*, *Sypskaps-*, *Syskinspjæl*. *10 (*spjal*)

Spjælka, v. a. spjälka: ferulis adstringere. SVI. 7. *6

Sprund, n. sprund: os dolii, foramen dolii quo infunditur vinum aliusve liquor. Kp. 29: pr.

Stadde, *stadder*, vide *Stædha*.

Stadher (pl. *stædhi*, R. 12: 2.), m. 1) ställe: locus. Kp. ind. 17; cap. 33: pr, 1; 34: 3. not. 3; R. 24: pr, 1. not. 31. *then i foghatans &c. stadh ær*, Sk. 1; R. 2: 3. Cfr. *Köpstadher*, *Alla stadha*; *Hvat-*, *Hvilken-*, *Nokon stadh*; *Alla-*, *Annar-*, *Hvars-*, *Samastads*. 2) stad: urbs. Kg. 1: pr; 2a: 1, 2; 2b, 3a, b. &c. *stads v. stadsens rætter*, vide *Rætter 1*. (*full*) *stadsens bref*, Kg. 15: 8. nott. 24, 31; Æ. 10: pr; 18: 1; 20; J. 6: 1; R. 26: 1. not. 53; DrVI. 11: pr; Add. D. 2. cfr. *Stadsbref*. *stadsens bok*, *göma*, *incigle*, *iærn*, *kællare*, *lagh*, *mærke*, *skrifvare*, *stenar*, *sven*, *tenkebok*, vide *Bok &c*. Cfr. *Upstadher*, *Instædhis*. *10 (*staper*)

Stadhga, v. a. 1) stadfästa, göra beståndande: firmum reddere, confirmare. J. ind. 17; cap. 6; Kp. 1. 2) (vide VGL.) Kg. 16: 1; Eds. 27: pr. 3) förordna, tillsätta: designare, creare. B. 22: 5; R. 2: pr. 4) (vide UplL. sub 2.) B. 13; Sk. 12. *7 (*stapga*)

Stadhge, m. 1) stadfästelse: confirmatio. *-ga a göra v. læggia*, Kg. 7; J. 10. 2) stadga, lag: constitutio, ius (scriptum vel non scriptum). G. 7: pr, 6. *epter gamblum -ga*, Kg. 1: pr; 15: pr;

J. 6: pr; Kp. 14: 2; 33: 1. *epter thy gamal s. ær*, B. 22: 10. 3) öfverenskomelse, aftal: pactum. Sk. 14; R. 16: 1. *7 (*stapgi*)

Stadsbref, n. bref eller betyg, utfärdadt i stadens namn: litterae testimoniales urbis nomine datae. Æ. 10: 1; B. 9: 1; Kp. 21: 2; R. 29. *full s.*, J. 6: pr.

Stadsmæn, m. pl. stadboar: urbis incolae. Kp. 20: 1. not. 46; 34: 1. n. 66; R. 26: 1. n. 53; Add. C.

Stadsskrifvare, m. stadsskrifvare, stadsnotarie: secretarius urbis. Kg. 2b: pr; Add. A.

Stadhuger (n.-ukt), adj. (vide HelsL.) J. 17. *10 (*stapugher*)

Stakker, adj. stackig, kort: brevis. *stækre*, compar. Kp. 32: pr. not. 40.

Standa (*sta*, Kg. 24; Thj. 5.), v. n. 1) stå: stare. *then som fyr a* (sc. *köpe*) *stodh*, qui antea aderat ut emeret, v. de emtione paciscebatur. Kp. 14: pr. *-de i sama vadha*, vide *Vadhe. s. skrivat*, Kg. 15: 1; 24; R. 13. *the i morghongafvone stodo*, vide *Morghongafva*. Cfr. *Fore-*, *For-*, *Ute standa*; *Forstanden*. 2) (vide UplL. sub 2.) *s. atta v. fiurtan dagha*, Kp. 10. *s. dagh ok ar*, DrVI. 1: 2; SVI. 1: 2. 3) (vide UplL. sub 3.) *s. fuller ok faster*, vide *Fuller 2*. 4) bero, ankomma på: pendere (ab aliquo). *-de til malsæghanden &c*. R. 15. 5) (vide UplL. sub 6.) *-de i hans husalegho*, B. 14. 6) (vide BjR. sub 3.) *kræfvia mer æn pantin star*, Kp. 12. 7) v. a. (vide UplL. sub 7.) *-de sama v. en ræt v. thiufs ræt*, vide *Rætter 4*. *10

(*Stunk*, n. (a *stinka*) studsning: repercussus. DrVd. 3: pr. not. 13; §. 1. n. 39, 40.)

Starker, adj. styf: rigidus. Vide *Lidhstarker*. *7

Stekamæz (*stikametz*)? (vide VGL.)

R. 34: pr; SVI. 12. not. 21. *10 (*stikamæz*)

Stekara hus, n. kök: culina. Add. D. 1. *10

Stekare, m. kock: coquus. G. 7: 2. not. 90. *konungs s.*, Kg. 19: pr. *5

Sten, m. sten: lapis. *stadsens -na*, lapides ab adultera per plateas urbis portandi (cfr. SkL. h. v. et BjR. v. *mantol*), G. 10: 2. *9

Stenhus, n. stenhús; förmodligen menas här ett af sten bygdt magasin eller förvaringshus för handelsvaror: aedificium lapideum v. latericium; heic, ut videtur, h. v. denotat aediculam, ubi conduntur mercimonia. *källare eller s.*, B. 9: pr, 1.

Stenka, v. a. stena: lapidare. *s. komu*, H. 1. not. 24; 2: pr. n. 42; 3. n. 20. *10

Stenkast, n. stenkast: iactus lapidis. DrVd. 3: 1.

Stighe, m. steg: scalae. B. 22: 5, 8. Scripturae solum mendo, ni fallor, tribuenda est v. *sage*, cit. §. 5. not. 2.

Stinga, v. a. stinga, sticka: pungere. *s. ut ögha*, Eds. 16: pr. *s.*, absolute, pungendo vulnerare,)(*hogga*, Eds. 14, 18, 26; SVI. 1: 2. Cfr. *Upstinga*. *10

Stinka, v. n. studsa: resilire. DrVd. 3: pr. not. 14. *10

Stingbarn, n. stjufbarn: privignus v. privigna. H. 5. Scribitur *styupbarn*, *stygbarn*, ibid. not. 50. *10 (*stjufbarn*)

Stiugfader, m. stjuffader: vitricus. Eds. 20: 1, 3. Scribitur *stiuf father*, *styupfather*, *stypfader*, *stygfader*, ibid. in notis. *5

Stiunger, m. styng, sticksår: vulnus pungendo factum.)(*hug*, Sk. 8.

Stokker, *stukker*, m. i. q. *stupa*. *vardhe slaghin vidher -kin*, B. 15: pr; 21: 4; R. 31: pr, 2; Eds. 23: 3; SVI. 12; Thj. 19; Db. pr, 1. Cfr. *Stupo stokker*. *10

Stop, n. stop: sextarius. Kp. 25: pr; 26, 29: 1. *9

Stor, adj. stor: magnus. Vide *Ofstor*. *10

Strand, f. strand: littus. Vide *Siostrand*. *9

Strik, n. hufvudkläde: calantica. G. 9: 3, cui loco si conferuntur MELL. G. 16; UplL. Æ. 10: pr; SML. G. 6. et VML. II. Æ. 10: pr., adparet loco v. s. ibi commemorari *huvuþduker* et *stæniza*, quorum nominum priori respondere v. s., pro certo statui potest. Testamentum a. 1329 factum (*Dipl. Suec. N:o 2744*) inter res legatas commemorat "unam vittam dictam *strik gulrent* quae pertinet ad patenam calicis", quod Suetice vertitur: *it strik med gulbrændir til patenan*, i. e. linteum limbis aureis ornatum, quali tegebatur patella panem sacro usui destinatum continens (cfr. VGL. v. *korporale*); *fiughur strik til at hava ivir pathenas* occurrit in testamento R. MAGNI et Reginae BLANCAE de a. 1346 (*Dipl. N:o 4069*); in testamento de a. 1334 (l. c. N:o 3056) non solum occurrit "*stryk* ad patenam calicis", sed etiam, inter ornamenta feminis legata, *flemst* (i. e. Flandricum) *stryc*; ad talia ornamenta, etsi forte alius generis, quoque pertinet "unum teristrum ("genus pallii muliebris", ut FRESNE) dictum *silkystrich*", in testamento de a. 1346 (l. c. N:o 4055). In regulis coenobii Vadstenensis legitur: *lægge hon strikit eller hvifvin oppa howdhet ok strike sik eller hvifvø sik* (*Saml. utg. af Svenska Fornskrift-sällskapet*, II. 1 h. pag. 23). His locis collatis non potest esse dubium quin h. v. in nostro codice denotet pretiosius tegumentum capitis muliebris; cum vero in regio testamento supra citato quoque

commemorentur *stukur* (i. e. manicae v. tegumenta brachiorum) *af gulrænt strik, palla* ("lineus pannus qui super altare ponitur", DU FRESNE) *altarens af gulrænt strik*, manifestum est v. s. proprie denotare pretiosius quoddam panni genus, deinde vero tegumentum e tali panno factum. De significatione h. v. dubitasse non videntur interpretes. Iam antiqua versio Germanica manu scripta (de qua vide Praef.) habet *haubt tuch*; Locc., quem sequitur IHRE, "peplum"; Ver. "velum lineum quo mulieres caput tegunt", ac Germ. 1709. "haupttuch"; qui consensus interpretum testari videtur h. v. usque ad recentiora tempora in ore hominum fuisse, quamvis nostris diebus, quantum equidem comperui, non amplius in usu est. Cum tamen proprie panni genus quoddam denotet h. v., conferri merentur Isl. *strigi*, pannus cannabinus, Norveg. *strigje, strigjevæv*, textum stupeum, apud Norlandos nostros *strigå*.

Stryka, v. a. (vide SkL.) *s. klædhe*, Kp. 32: pr.; cfr. not. 59 *ibid.*, ubi legitur vetus glossa: *målat* (i. e. metiri pannum) *ut åt ryggen medh en tråd och prøfva huru många alnar thet holler*. Locc. vertit: "probare (num iustam longitudinem habeat, nec contrahatur quando aqua tingitur)"; Ver. vero pro certo habet h. v. vitiose esse impressam pro "stika, cubito metiri vel ulna", quod tamen refellunt omnes manu scripti codices, ac statutum Danicum, SkL. V. 5: A. 56. Germ. 1709. vertit *mesen*. *9 (*stryghe*)

Strænger, m. tåg: funis. Sk. ind. 5; cap. 4, ubi sermo est de fune ancorario. Cfr. *Akkaris strænger*. *10

Strömber, m. ström: flumen. *ut i -men*, sc. flumen quo aqua lacus Mälaren in mare effunditur. SVI. 14. *-men litle*, den mindre grenen af Norrström

vid Stockholm, söder om Helgeandsholmen: minus brachium fluminis a boreali parte urbis Stockholmiae, veteri urbi proximum. B. 23: 1. *9

Stufva, stugha, f. (vide UplL.) Vide *Badh-, Mælle-, Radhsstufva*. *10

Stufver, m. stuf (af klæde eller annan väf): pars subseciva panni. (*helt stykke*, Kp. 33: 3. *1

Stunter (compar. *styntre*), adj. (Isl. *stuttr*) kort: brevis. Kp. 32: pr. Cfr. VGL. v. *stunta*.

Stupa, f. (vide BjR.) *vårdhe slagkin vidher v. til -pona*, Kg. 12: 3; 16: 5; 17: 1; B. 15: pr. not. 28; §. 1; 21: 4. not. 40; Sk. 12; R. 30, 31: pr. 2. not. 14; H. 11: 2. &c. *slas til -po*, Thj. 3: 1. *6

Stupo slagkin, adj. hudstruken vid kåken: ad palum flagellatus. Kg. 17: 1. not. 32; Thj. 3: 1. n. 46.

Stupo stokker, m. i. q. *stupa*. R. 31: pr. not. 43.

Stykke (pl. dat. -kium), n. (vide MELL.) *helt v. halft s.* (sc. *klædhe* &c.), integer pannus (ex quo nihil desectum est), v. dimidium totius panni (cfr. SkL.). Kp. 33: 3, 4. *et s.*, sc. *fiðl* &c. Thj. 19: pr. *s. kopar*, d. ä. en ovägen klump: massa cupri non ponderata, (*halft skippund*, Kp. 34: 1. At *-kiom* errato scriptum pro *drykkiom*, Kp. 29: pr. not. 32. *10

Styld, f. tjuvgods: res furtiva. *-den bindes a han*, sc. furem. Thj. 8. *6 (*stild*)

Stylta, f. i. q. *krykkia* (vide ÖGL). SVI. 6.

Styntre, vide *Stunter*.

Styrkia, v. a. styrka: firmare, corroborare. *s. oræt*, Kg. 1: 1. *10

Stædha (impf. *stadde*, part. pass. *stadder*, n. *stat*), v. a. 1) bestämma: definire, determinare. *som stath var*, quae paciscendo definita erat. Sk. 15. not. 50. *medh staddo radhe*, SVI. 20: 1. 2) stadga, förordna: sancire, statuere.

R. 34: 1. not. 51. *s. ok stadga*, allitt. Eds. 27: pr. *10

Stakre, vide *Stakker*.

Stæmpna, v. a. (vide MELL. sub 2.) *s. man til radstuvu*, R. ind. 7. *10

Stæmpna, f. stämning: citatio, vocatio in ius. R. 7: pr. not. 29. Cfr. *Radsstufou stæmpna*. *10

Stæmpnodagher, m. (vide SkL.) *til annars -dags*, till den derefter följande nästa flyttningstiden: ad diem migrationis postea proxime sequentem (cfr. *Fardagher*). B. 13. *10

Stæmpnomal, n. instämmt mål, rättgångsmål: caussa ad iudicium delata. *hvar a tholikom -lom ær*, hvilken som är (part) i sådana mål, der nemligen en instämmd sak enskildt bilägges, innan den förevarit vid rätten: quicumque (sive actor sive reus) est in talibus caussis, sc. quae privatim componuntur antequam partes in iudicio comparuerunt. R. 9: 1, ubi sermo non potest esse nisi de gravioribus criminibus. Locc. vertit: "quisquis in tali citatione deseruerit caussam"; Germ. 1709. vero: *wer sich einem sothanen Vergleich und angestellten Zusammenkunft beyzuwohnen untersteht*.

Stöta, v. a. 1) stöta: tundere. *s. smör i tunnor*, d. ä. packa: compingere. Kp. 34: 2. 2) studsa: resilire. *s. a (v. af) stene*, SVd. 3. *10

Sva, adv. 1) så: sic. *s. som*, vide *Svasom*. Cfr. *Fall*. 2) likaså: pariter. Kg. 2a: pr; B. 13; R. 3: 1. *s. mykit*, tantumdem. Kg. 5. Cfr. *Fast*. 3) sedan: postea. *först ... s.*, B. 15: pr, 1; Kp. 11: pr; R. 8. *10

Svale, m. (vide BjR.) B. 7. *6

Svar, n. (vide VGL.) *komæ til -ra* (gen. pl.) v. *svars*, R. ind. 20; cap. 20: pr. *10

Svara, v. a. (vide VGL.) *s. fore sak (mans)*, Kp. 8: 1; R. 28. *s. brutom si-*

nom, B. 22: pr. *s. manne um giæld*, R. 2: 3. *s.*, absolute, Kp. 8: 1; R. 20: 1. *10

Svasom, conj. 1) likasom: pariter ac. R. 3: 1. 2) såsom, till exempel: ut, exempli caussa. Æ. 19: 2; Kp. 24: pr; R. 18: pr. &c. 3) nemligen: nempe. Kg. 16: 1; 19: pr; G. 7: 2; B. 23: 1; Kp. 23: pr; R. 24: 1. *4

Svat, conj. (a *sva at*) så att: adeo ut. Eds. 19: pr. not. 4; 20: pr. n. 3; §. 3. n. 22; SVI. 6: 1. n. 29, 41, 45. &c., quibus locis h. v. non nisi in uno eodemque codice legitur. *10

Sudhre, adj. södre: meridialis. *-ra bro*, vide Ind. nom. pr. Cfr. *Sunnarster*. *10 (*sypre*)

Sven, m. tjenare: minister. Kg. 15: 5; 20: 1, 13.)(*husbonde*, Kg. 15: 12; 20: 2, 4; Eds. 22.)(*riddare*, R. 18: pr. nott. 37, 38. *troskylder s.*, H. 8: pr. *hofman-na v. presta -na*, Kp. 23: pr. *byamans s.*, Kg. 15: pr, 5, 7; 20: pr, 2, 4-6; Kp. 14: pr, 2, 3. *stadsens s.*, Kg. 20: 10; G. 10: 2; B. 22: 1; Sk. 10; R. 7: pr, 1; 18: pr; 19, 32: 1; 33; SVI. 18: pr. n. 18; Thj. 5; Add. F. 1. *foghatens s.*, R. 7: 1; 18: pr. nott. 47, 51; 19, 32: 1; 33. *husins* (i. e. arcis regiae) *-na*,)(*stadsens*, i. q. *foghatens -na*, R. 18: pr; SVI. 18: 1. Cfr. *By-, Køllare-, Skipsnen*. *10

Sunder, adv. (vide SkL.) *hogga s.*, Sk. 4-6. *ganga s.*, SVI. 7. *10

Sunderkulle, m. (vide UplL.) Æ. 7: pr, 2. *10 (*synderkulle*)

Sunnarster, adj. (vide HelsL.) B. 23: 1. *7

Sunnodagher, m. söndag: dies solis. Kp. 20: pr. Cfr. *Fastagangs synnada-gher*. *10 (*synnodagher*)

Svænsker, adj. Svensk: Suecanus. Kg. 2a: pr, 1; b: pr; 3a, 6; B. 22: 5; Kp. 28, 29: pr; R. 5: pr. *skrifva a -ko*, J. 6: pr. Cfr. *Pæminger 2*. *10

Sværia, v. a. svärja: iurare. Vide *Forsværia*. *10

Syna, v. a. bese, åskåda: contueri. *s. ok skærskuta*, R. 10. -*as*, synas: adparere. Sk. 15. *10

Synia, v. a. vägra, neka: denegare. G. 4: pr; R. 7: 2. *10

Sypskaps spield, n. (vide UplL.) Æ. 15: pr. not. 6. *10 (*sifskapspiæl*)

Syskine, n. syskon: frater vel soror. Vide *Samsyskine*. *9

Syskinspiæl, vocabulum corruptum, pro quo legendum est *sifskaps spæl*; vide MELL. Æ. 18; cfr. not. 9 ibid., ubi eadem depravata lectio occurrit, quae huc transiit. Æ. 15: pr.

Systerbarn, n. sisters barn: sororis liberi. Æ. 2: pr. *7

Systlunge, m. sysling: matruelis. Æ. 2: pr. *10

Sækt, f. (vide MELL.) Vide *Huvudh sækt*. *10

Sælia, v. a. 1) öfverlemna: tradere. *s. a leggho*, lega ut: locare. B. ind. 11. Cfr. *Leggho sælia*. 2) sälja: vendere. Vide *Bort-*, *Utsælia*; *Osalder*. *10

Sæmia, v. impers. åsämja: convenire (inter homines). *sæmber them eig*, R. 24: 1. *badhum a sæmber*, B. 20: 2. Cfr. *O-*, *Um sæmia*. *10

Sænder, adv. på en gång: simul. i *s.*, Kg. 4: 1; Æ. 6: 4; Kp. 34: 4; R. 11; SVI. 4: 1. *alt i s.*, Kp. 33: pr. 3. *10

Særlika, adv. (vide SML. sub 1.) R. 2: pr. *10

Sætia (sup. *sat*, part. pass. *satter* v. *sætter*), v. a. 1) sätta: ponere. *s. sik nidher i stadhen*, Kg. 15: 5. *mote s.*) (*vædhia*, R. ind. 5; cap. 3: pr. *s. borghan* (*fore sik*), Kg. 8; G. 15: pr; B. 22: 1; R. 3: pr; 28, 35. Cfr. *By-*, *Insætia*. 2) förordna, stadga: constituere, sancire. *s. man til embete*, Kg. 16: 3. *then ther til satter vardher*, Kp. 27. *sælia vin dyrane æn thet sat var* (cfr. BjR.), Kp. 25: 1. *sæti thet* (sc. *vinet*), *tha thet sættis &c.*, i. e. pretium vini &c. Kp.

26, 29: 2; Add. D. 4. 3) pantsätta: oppignerare. *s. pant manne*, Æ. 17: 1; Kp. 11: pr. Cfr. *Pant-*, *Ut-*, *Vædh-sætia*. *10

Sætning, f. sättning: positio. *fore pantsins -ga* (potius forte legendum *pantsætningena*), de pignoratione, nempe de quantitate debiti, pro quo pignus positum est. Kp. 12. Cfr. *By-*, *Pant-*, *Vardh sætning*.

Sökia, v. a. 1) gå till: adire. *s. radhstuvu*, R. ind. 2. Cfr. *Hemsokn*, -*sökning*. 2) gå eller fara för att uträtta något: ire vel proficisci negotii cuiusdam administrandi caussa. *konungs v. stadhsens ærende s. ok fara v. ganga*, R. 18: pr; 32: 1. 3) (vide UplL. sub 4.) *s. sin ræt*, Kp. ind. 30. Cfr. *Ut sökia*. *10

T. Th.

Ta (pl. *tæær*, *thæær*, *tæ*; dat. *tææm*, *tæom*), f. tå: digitus pedis. SVI. 4: 2; 5; SVd. 2: pr. not. 49; §. 1; 4: 1. *10

Thak, n. tak: tectum. B. 4: pr; 9: pr. Cfr. *Torf tak*. *6 (*þak*)

Taka, v. a. 1) taga: capere. *mæn taka thet a sannind sina*, B. 9: 1. Cfr. *Af-*, *In-*, *Nidher-*, *Vald-*, *Vidher-*, *Vidh-*, *Undan-*, *Up-*, *Ut taka*. 2) emottaga: accipere. *then hans bref takir*, Kg. 11: 1. *thet gods som sva taket vardher*, bona quae administranda accipiuntur. G. 15: pr. *t. vidherlægning*, Kg. 15: 5, 6, 8. *t. skriptomal ok bætring*, vide *Skriptomal*. 3) antaga: accipere, constituere. *mæn takas til at &c.* Kg. 19: 1. *t. sik til borghamans*, Kp. 8: pr. *dyl han sik daghen hafva takit*, R. 25: 1. 4) (vide UplL. sub 5.) *vardha vidher takin*, B. 15: pr. *vardha takin medk sæx manna vitnom*, ibid. §. 2. *hvilikin ther ra han far eller fore taker*, R. 17. 5) (vide VGL. sub 6.) SVI. 13. *10

Take, m. (vide UplL.) *læggia v. sætia i taka hænder*, DrVl. 1: 2; SVL. 1: 2. *sætia v. sta takom i hænder*, DrVl. 1: 2. not. 66. *10

Tal, n. tal, antal: numerus. Kg. 2a: 1; b: 1. Cfr. *Ara-, Hudha-, Man-, Mar-ka-, Skinna tal*. *10

Tala, v. a. 1) tala: loqui. *t. (oloflika) a man, t. lastelika til mans*, Kg. 8, 12: pr. 3. *t. oloflika ella göra last manne*, Kg. 12: 1. *kan thet talas at &c.*, d. ä. omtalas, blifva bekant: si innotescit. Kg. 20: 2. 2) (vide UplL. sub 2.) *t. til mans*, Kg. 11: 1. *10

Tala, f. (vide VGL.) Vide *Til-, Tvætala*. *10

Talan, f. talan: actio, ius agendi in iudicio. Kg. 14. Cfr. *Til-, Tvétalan*. *6

Talgh, f. talg: sebum. Kp. 34: 1. *4

Tamer, adj. tam: mansuetus. Thj. 13: pr. *10

Tanke, m. tanke: cogitatio, opinio. Vide *Mistanke*.

Tappa, v. a. förlora: perdere. Sk. 7: 1.)(*vinna*, Db. pr. Cfr. *Bort-, Fortappa*. *10

Tarf, f. (vide MELL.) Kg. 13: pr. *10 (*þarf*)

Then, pron. dem. den: is. *thet the-ra*, is ex iis (sc. fratribus et sororibus). G. 18: pr. *thes værra*, eo peior. Kg. 20: 11. *eig thes batre*, non eo melior, vide *Batre*. *eig thes mera*, B. 20: pr. *eig thes hældher*, vide *Hældher*. *hafvi thes vald* (cfr. UplL.), Kp. 7. *thes moghande v. viljande*, J. 15: pr. not. 57; Eds. 1: pr. *10 (*þen*)

Tenkebok, f. minnesbok: liber memorialis. *stadsens t.* (cfr. *Bok*), J. 6: pr. nott. 21, 29; §. 1. n. 90.

Thenne, pron. dem. denne: hic. pl. f. *thenna*, G. 9: 2; Æ. 20. dat. *thenna*, Kg. 12: 4. not. 94; B. 22: 7; Kp. 29: pr. n. 31. *9 (*þænni*)

Testament, n. (vide UplL.) Æ. 17:

pr; 19: pr. 2. *som urskils i -to*, i. e. in capite de testamentis (sc. Æ. 19.), G. 9: 7. *6

Thet, conj. att: quod. R. 31: pr. *9 (*thæt*)

Tidher, m. 1) tid: tempus. *then tidh arsens*, Kg. 16: pr. *then tidh*, då, när: quando. Kg. 20: pr. 2, 6, 10; Kp. 14: pr. *noghen tidh*, någonsin: umquam. Kg. 2b: pr. *hvan tidh*, när som helst: quancumque. R. 2: 2. *epter thy the prøfva tidhena* (acc. pl.) *vara*, ut tempora iis videntur ferre. Kp. 19: pr. 2) gång: vicis. *en tidh*, semel. Kg. 20: 5. not. 68. *annan tidh*, alia vice, iterum. G. ind. 12. *10 (*tiper*)

Thiggia, v. a. emottaga: accipere. Kg. 14; G. 2: 1. *10 (*þiggia*)

Thighia, v. n. tiga: tacere. Vide *Forthigha*. *10 (*þighia*)

Tighil, *theghel*, n. tegel: later. Kp. 17. nott. 56, 57; Thj. 19: pr. n. 7.

Thikla, adv. ofta: saepe. SVL. 21: 1. not. 37, at perperam pro *tholika*. *10

Til, præp. 1) till: ad. *tolf v. tiughu marker t. vadha*, d. ä. som höra till eller bötas för våda: quae ad tales mulctas pertinent. DrVd. 5. *til hvario the törftoghe æru hælst*, i. e. quaecumque iis opus sunt. Kg. 16: 1. *ther t.*, a) adv. dittills: usque ad id tempus. Kg. 20: 1. b) conj. till dess att: donec. Kg. 8; R. 23: 1. 2) tillika med, jämte: una cum. *böte tolf öra t. leghunna*, B. 20: pr. *ther t.*, derjämte, dessutom: praeterea, insuper. Kg. 20: 11; G. 7: 2. 3) ända till: usque ad. *t. triggia &c. marka*, Kg. 15: 5, 10; 19: 2; 20: 13. &c. 4) emot: contra. Kg. 12: 2, 3. 5) vid: ad, iuxta. *slas v. vardha slaghin t. stupunna v. stokken*, Kg. 12: 3. not. 83; 16: 5. n. 67; B. 15: 1. n. 68; 21: 4. n. 39; R. 30, 31: pr; Thj. 3: 1. 6) adverbialiter a) dertill, derjämte: praeterea, simul. Kg. 20: 11. b) (vide UplL. sub 5 a.) *t. vara*,

vara tillstådes: adesse. Kg. 11: pr; R. 19. *hvat han ær t. ella borto*, sive adest sive abest. Kp. 8: 1. *som gærna vil giælda ok hafver eig til*, d. ä. att betala med: caret pecunia qua solvere possit. R. ind. 15. *10

Tilbinda, v. a. 1) öfvertyga, öfverbevisa: convincere. Kg. 16: 4, 5. not. 55; 17: 1; Kp. 33: 8; H. 10, 11: 2; DrVl. 11: 1; SVl. 14. 2) bevisa: probare. *andrum thiufnadh t.*, Thj. 2: 1.

Til biudha, v. a. tillbjuda: offerre. J. 2: pr. *10

Tilböra, 1) v. a. c. dat. tillhöra, tillkomma: alicuius esse, ad aliquem pertinere. *arf som barneno -bör*, Eds. 20: 2. *thet honum -bör*, d. ä. åligger att göra: quod eum facere oportet. B. 22: 7. 2) v. impers. vara tillbörligt, böra vara eller ske: decere, fieri v. esse oportere. *epter thy (som) -bör*, Kg. 15: 3; 20: 6; Æ. 17: pr; J. 17. &c. *um then tima -bör*, R. ind. 4. *hvat (bot) ther -bör*, Kp. ind. 25; R. ind. 6.

Thilde, n.? tiljor, golfbräder, prov. tilde: tabulae pavementis aptae. Ita explicandam esse h. v. non est dubium, etsi quid inter h. v. et *fiölar* intersit, non satis patet. Isl. *þili* est paries ex assibus compactus; apud Norvegos *tile*, *tele* v. *tyle* est pavementum. Thj. 19: pr., ubi not. 7 habet *tilster*, quod etiam inter vocabula rusticis nostris familiaria adferunt IHRE (*Dial. lex.*) et Hoof (*Dial. Vestrog.*).

Tilgifva, v. a. gifva till, tillägga: addere, supplere. *huru manga pæninga hoar andrum tilgaf*, quantam pecuniam alter alteri, facta fundorum permutatione, supplementi nomine addidit. J. 6: pr.

Tilhöra, v. a. (vide SkL.) G. 9: 3; J. 10; B. 9: pr; Sk. 8; R. ind. 13; cap. 26: 1; Db. §. 2. *epter thy -rer*, ut ad eos v. eorum officium pertinet; nisi pro *-rer*

ibi legendum sit til bör, ut habent quidam codd. R. 2: pr. *9

Til kalla, v. a. tillkalla: advocare. B. 1. *6

Til koma, v. n. hända, ske: accidere, fieri. R. 12: 3. *huru thet ær -mit*, i. e. quocumque modo fundus adquisitus est. Kg. 15: 7. *10

Tilsighia, *tilseghia* (sup. *-sakt*), v. a. 1) tillsäga (om något som skall göras): admonere (de re aliqua facienda). Kg. 20: 10; B. 9: pr. 2) medgifva, tillåta: concedere, permittere. Kg. 14; Kp. 20: 1. *10

Tiltala, f. 1) i. q. *tiltalan 1*. R. 11. 2) i. q. *tiltalan 2*. J. 1: 1. not. 25; 2: pr. n. 97; 15: 1. n. 100, 11. *10

Tiltalan, f. 1) käromål: actio, accusatio. R. 11. not. 18. 2) talan: ius agendi in iudicio. *havi enga t.*, J. 1: 1; 2: pr; 15: 1. *10

Til trængia, v. impers. omtränga, vara nödigt: opus esse. Add. A. *7

Tiltyghia (part. pass. *-ghder*), v. a. öfvertyga, öfverbevisa med vitnen: testibus convincere. R. 31: pr. not. 30.

Til vunnen, adj. öfvertygad, öfverbevisad: convictus. G. 9: 1; Æ. 17: 2; R. 25: 1. *vardha t. medh tvem v. siez (godhom) mannom v. medh tviggia manna vitnum*, Kg. 5, 12: 2; 16: 4; 20: 1; G. 7: 6; B. 21: 5; 22: 9; Kp. 14: 5. &c. *10

Tima (*tyma*), v. n. timma, hända: accidere. Kg. 2a: 1; 16: 3; 20: 6; J. 2: 1; 10; B. 20: 2. &c. *ok timadhe* (sc. id quod antea dictum est) *epter daghin*, DrVd. 8: pr. *timar therra mællen* &c., si quid fit contra interdictum supra commemoratum. R. 14: 1. *10

Timber, n. (vide VGL.) DrVd. 8: 1; Thj. 19: pr. *10

Timber, n. (Isl. *timbr*; Germ. *zimmer*) timmer, fyratio stycken (hudar): quadraginta (pelles). *kelt, halfi t.*, Kp.

14: 3, 4. *halft timbra tal*, i. e. numerus dimidii timber, vel viginti pellium. Cit. §. 4. Vox timber occurrit in cod. Frid. H. 4: 1.

Time, m. tid: tempus. i *tvem timum um arit*, Kp. 30: 2. *hvilkin tima arins*, Kp. 20: 1. i *ytarsta tima*, på sitt yttersta: ultimo vitae suae tempore. J. 17. *kvat v. i kvat tima (arsens)*, quo tempore (anni). Kg. ind. 1, 16, 23; J. 6: pr; Kp. ind. 30. i *andrum tima*, Kp. 18. *um then tima til bör*, eo tempore quo fieri oportet. R. ind. 4. i *them timanom*, R. 21: 1. *then tima*, när: quando. Æ. 10: pr; J. 10; B. 22: 5; Sk. 16. *en tima*, semel. Kg. 20: 9; 23; Kp. 19: pr; R. 7: pr. *annan tima*, a) en annan tid: alio tempore. DrVl. 13. b) andra gången, å nyo: iterum. Kg. 20: 9; R. 7: pr; 21: 1. *thridhia tima*, R. 7: pr. *10

Timelika (tymelika), adv. tidigt: mature. Kg. 1: pr. nott. 51, 52; R. 2: 6. *10

Thing, n. ting, sak: res. G. 9: 4, 6; 18: pr; B. 22: 11; Kp. 33: pr. *sla sit hion til godhra -ga ok dyghd*, vide *Dyghd*. *10

Thinga, v. a. tinga, göra aftal om (köp): pacisci (de re emenda). Kp. 14: pr. nott. 32, 47; 29: 2. n. 86, 93, 94. Cfr. *Forthinga*, *Oförtingadher*. *9

Thit, adv. dit: illuc. Sk. 14; R. 19. *9

Thiufskaper, m. stöld: furtum. Thj. 2: 1. not. 25.

Thiufson, m. tjufson: filius furis. R. 31: 2.

Thiufs rætter, vide *Rætter 4*.

Tiufva, f. tjuga: furca. Vide *Eldh tiufva*.

Thiufver, m. tjuf: fur. Vide *Urthiufva*. *10 (*piuver*)

Thiæna, v. a. c. dat. 1) tjena: servire. *t. manne*, Kg. 19: 2; B. 21: 3. *t.*, absolute, Kg. 15: 10. 2) förtjena: mereri. Thj. 17: 1. Cfr. *Forthiæna*. *10 (*piæna*)

Tho (tha, thog, tock, Kg. 7. not. 13.),

adv. dock, likväl: tamen. Kg. 7, 19: 1. &c. *tho at hvarest*, om ock: etiamsi (cfr. MELL.). G. 9: 7. *10 (*þo*)

Tol, n. redskap: instrumentum. Vide *Fiske tol*. *10

Tolf, num. tolf: duodecim. Verbis *t. mæn* interdum notatur nemda; vide *Næmpd*. *9

Tholiker, tholiken, adj. dylik, sådan: talis. G. 9: 3; Æ. ind. 15, 19; cap. 19: 2; J. 10, 16: 1; B. 22: 7. &c. *10

Toll peningar, m. pl. tullavgifter: portorium. Add. E. 1.

Tolskrifvare, m. tullskrifvare: scriba portorii. Kg. 2b: pr; Add. A.

Tompt, f. tomt: area.)(*iordh*, Kg. 10: pr.)(*gardher*, vide *Gardher*. Cfr. *Afinga tompt*. *9 (*toft*)

Thorft, f. (vide SkL.) Kg. 13: pr. not. 20. *10 (*þorft*)

Torf tak, n. torftak: tectum caespiticium. Add. D. 1.

Thorfva, v. a. 1) (vide VGL. sub 1.) Kp. 34: 2; Sk. 11: pr; R. 19; SVL. 7. Cfr. *Vidherthorfva*. 2) *eig th*. (vide VGL. sub 2.), J. 4. *10 (*þorva*)

Torgh, n. torg: forum. R. 5. Cfr. *Almænnings torgh*. *9

Torgha köp (torghköp, torghs köp), n. (vide VGL.) Kp. 4: pr. *9 (*torgh köp*)

Torghs dagher (torgh dagher), m. (vide VML.) *rætter t.*, Kg. 13: pr. *10

Torn, n. torn: turris. *læggi man i torn*, d. ä. i fångtornet i Konungens slott: in carcere arcis regiae,)(*i stadhsins gömo*, R. 35.

Thot, conj. om ock: etiamsi. Kg. 19: pr. not. 22; G. 9: 6. n. 68; Eds. 13: 1. n. 38; §. 2. n. 55. &c. *10 (*þot*)

Trampno öl, n. (vide BJR.) Kp. 27, 28, 29: 1. Scribitur *trampnöl, tramnöl, trampöl, tramöl, trafñ öl, travenöl*, in uno autem codice *tystöl v. tysöl*, i. e. *tyskt öl*, ibid. in notis.

Thrang, n. pl. (vide VGL.) DrVI. 1: pr. *10 (*prang*)

Thranger, adj. trång: angustus. B. 22: 11. not. 68. *5 (*pranger*)

Thretighi, *trætighi*, num. tretio: tringinta. Kg. 2a: pr; G. 7: 2. *10 (*prætighi*)

Troen, adj. trogen: fidelis. *minom konunge t.*, Kg. 1: 1; 15: 1. Scribitur *tro*, ibid. in notis. *10

Truga, v. a. hōta (truga), prov. trua: gestibus minari.)(*undsøgia*, Add. F. 2.

Trulkona, f. trollkona: maga, venefica. R. 31: 1. *6

Trykkia, v. a. trycka: premere. Vide *Nidher trykkia*. *4 (*prykkia*)

Thryska, f. tredska: contumacia. R. 7: 1. *10 (*pryska*)

Thryskas, *trydskas*, v. dep. (vide UplL.) R. 25: 1. *t. vidher*, Kg. 20: 9; B. 9: 1. *10 (*pryskas*)

Trysvær, *thrysvær*, adv. tre gånger: ter. Kg. 20: 8; Kp. 10. not. 37. *9 (*thrösvær*)

Thræl, m. träl: servus. R. 31: 1. *9 (*præl*)

Thrængia, v. a. (vide VGL.) J. 5: 1; 16; Sk. 13: pr. not. 47. *ær han -gder a lifs nöd*, i. e. coactus ad sui defensionem. DrVI. 1: 1. Cfr. *Til trængia*. *10 (*prængia*)

Thrætta, f. tvist: lis. Æ. 21: 1. *9 (*threttæ*)

Thrættan, num. treton: tredecim. *t. hundkrada*, Eds. 27: pr. *7 (*pretan*)

Thval,? (Isl. *þvalr*, pinguedineus) tvål, såpa: smegma, sapo. Kp. 33: pr.

Tve, num. två: duo. Kg. 2a: pr; b: 1; 3a, b. &c. gen. *tvæggia* v. *tveggia*, Kg. 12: pr, 1, 3. &c. *tviggia*, B. 15: pr, 1; Kp. 9. &c. *9

Tvenne, num. två: duo. Kg. 16: 5. *9 (*tvænnæ*)

Tveskipte, n. (vide VML.) Kg. 1: pr; 15: 6; 16: 2. &c. *5 (*tvæskipti*)

Tugh, n. tåg: funis. Sk. 6, 17: pr; 18. *7

Tvisvær, adv. två gånger: bis. Kg. 18: 1. Scribitur *tysvær*, *thösvær*, Kg. 18: 1. not. 79; 20: 5. n. 68; Kp. 30: 2. n. 33. *10 (*tösvar*)

Thula, v. a. tåla: pati. Vide *Saradhul*, *Saradhule*. *10 (*pula*)

Thunge, m. tungt gods: res gravis ponderis. Kp. 33: pr. not. 29; §. 2; Sk. 19. *10 (*þunge*)

Tunna, f. tunna: orca, dolium. B. 22: 8, 9; Kp. 21: 4; 29: pr, 2; 34: 2. Cfr. ÖGL., SML. et VML. v. *þyn*.

Tunnobindare, m. tunnbindare: doliarius, viator. Kp. 21: 4.

Tvæböte, n. tveböte: duplex mulcta. B. 22: 1; DrVI. 12. *7 (*tvi byt*)

Tvægilder, adj. 1) (vide VGL.) *drap som ær -lt*, DrVI. 12. 2) dubbel (om böter eller ersättning): duplex (de mulcta vel damni compensatione). *-da bötir*, H. 8: 1. *giælde -lt*, B. 16: 1. *10

Thvæk, n. tvekan, tvifvelsmål: dubitatio. Æ. 11. not. 42.

Tvækluftvin, adj. i. q. *klufvæghin*. Kg. 25. nott. 37, 38.

Tvær, adj. tvär: transversus. *ofverrra gatur* (cfr. BjR.), B. 7: pr. *7 (*þver*)

Tvärgata, f. tvärgata: platea transversa. B. 7: pr. not. 31, ubi tamen *-tur* perperam scriptum est pro *tværra gatur* (cfr. *Tvær*).

Tvætala, f. (vide SML.) R. ind. 9. *10

Tvætalan, f. i. q. *tvætala*. R. 9: pr.

Thy, adv. (vide VGL.) Thj. 1: 2. *10

Thydzsker, *thyzsker*, *thysker*, adj. Tysk: Germanicus. Kg. 2a: pr, 1; 3a; B. 22: 5; R. 5: pr. *9 (*tisker*)

Tyghe, n. vitnesbörd: testimonium. Æ. 4. not. 58. *6

Tyghia, v. a. bevisa med vitnen: testibus probare (cfr. VStL. v. *tyghen*). B. 19: 1. not. 60. Cfr. *Tiltyghia*.

Tykkia, v. impers. tyckas: videri. *kvat them -ker likt vara*, Db. §. 1. *9 (*þykkia*)

Tyma, *Tymelika*, vide *Tima*, *Timelika*.

Thyt, conj. (vide MELL.) G. 2: 4. not. 67; Kp. 4: 1. n. 36; Eds. 5: 1. n. 32; 21. n. 64. &c., quibus locis h. v. non nisi in uno eodemque codice occurrit. *10

Tæfvarnare, m. (vide MELL.) Kg. 13: pr. 3. not. 79; B. 22: pr. 1. *10 (*tavernere*)

Tæfverne, n. (vide MELL.) Kg. 13: pr. not. 9; §. 3. *10 (*tavernæ*)

Tækkia, v. a. täcka: contegere, tectio munire. *t. hus*, B. 14. *9 (*tekkæ*)

Tækkia, f. tak: tectum. B. 4: pr. not. 36. *5 (*þækia*)

Tælia, v. a. tälja, räkna: numerare. DrVd. 1. *10

Tænda, v. a. tända, upptända: accendere. B. 22: 2. *6

Thör, adj. torr: siccus. *t. bukskin* &c., d. ä. beredda: pelles coriarii arte præparatae. Kp. 14: 3. *9

Thörfugher, adj. som behöfver något (torftig): opus habens aliqua re. Kg. 16: 3. *til hvario the -ghe æru*, i. q. *kvat the thorfva*. Ibid. §. 1. Cfr. *Vidher thörfugher*.

U. V.

Vadha bot, f. (vide VGL.) DrVd. 2: pr; 3: 1. *10 (*vapa bot*)

Vadha edher, m. (vide VGL.) DrVd. 2: 1; 3, 4, 5: pr; 6: 2. *10

Vadha værk, n. (vide VGL.) *i vilia værkum eller vadha* (sc. *værkum*), Sk. 3: 2; cfr. not. 67 ibid. *3 (*vapa værk*)

Vadhe, m. 1) våda, fara: periculum. *stande i sama v.*, i. e. eidem poenae obnoxius esto. SVL 1: pr. Cfr. *Lifs vadhe*. 2) (vide SkL.) B. 22: pr. 7.)(*for-*

symilse ella vili, B. 20: pr; 22: 4. *v. ok skadhe*, B. 22: 4. Cfr. *Handalös*. *10 (*vape*)

Vadhmal, n. (vide ÖGL.) J. 5: pr. Scribitur *vanmal, valmal, valmar, valman*, ibid. not. 51. *10 (*vapmal*)

Vagh, f. våg: libra, iugum. Kg. 18: pr; 22: pr; 25; Kp. 34: 1; quibus locis omnibus sermo est de publica urbis libra.

Vaka, v. n. vaka: vigilare. B. 22: 2.

Vaka, f. (vide UplL.) Vide *Vardher*. *6

Val, n. val: electio. Kg. 7. *utan eig ær annat v. til*, nisi desunt alii viri qui eligi possent. Kg. 4: 1. *6

Valborgha dagher, m. Valborgs dag, den 1 Maj: dies I Maii, quo celebratum est festum S. Valpurgis. Kg. 1: pr; 18: pr.

Valburghamæssa, f. (vide SML.) Kg. 18: pr. not. 59; R. 2: pr. *-so dagher*, Kg. 1: pr. nott. 50, 72. *10

Vald, n. 1) magt: potestas. *hafva v. um lif mans*, G. 10: pr; Sk. 14. *i therra v. ok gömo*, G. 15: pr. *i v. fæsta*, utfästa sig till erläggande af böter: spondere se mulctam pensurum esse; hæc ita esse explicanda, satis patet, at ratio locutionis mihi non liquet. R. ind. 14; cap. 14: pr. nott. 2, 3. 2) (vide SkL. sub 2.) *hafva v.*, Kg. 10: pr; 11: 1; 13: 3; G. 12; Æ. 17: 1. &c. 3) våld: vis, violentia. *göra fult v. a man*, Kg. 13: 3. *medh v.*, R. 33. *10

Valdfæstning, f. löfte eller utfästelse att erlægga ådömda böter: sponsio de pendenda mulcta sibi irrogata (cfr. *Vald 1*). J. 14. not. 7, at perperam pro *vædhsætning*. Cfr. MELL. v. *valds gæstning*. *10

Valdföra, v. a. (vide VGL. sub 1.) DrVl. 2: 1; Thj. 18: 1. *10

Valdsgerning, f. (vide MELL.) R. 7: 2. not. 30. *10

Valds værk, n. i. q. *valdsgerning*. Eds. 18. *engin skal dyrfvas til göra nokot v. &c.*, sc. vi capere pignus, de quo mox antea dictum est. R. 7: 2. *10

Valdtaka, v. a. 1) (vide UplL. sub 1.) -ken)(*laghtaken*, G. 4: 2. 2) våldtaga: vi stuprare. Eds. 11: pr. *10

Valla, v. a. (vide ÖGL.) *vara -unde barns dödh*, Eds. 20: 3. *10 (*valda*)

Vande, m. (Norveg. item; Isl. *vandi*) svårighet, svåra eller invecklade omständigheter: difficultas, perplexitas. R. 13.

Vandeliker, adj. svår, invecklad: difficilis, perplexus. R. 13. not. 50.

Vander, adj. svår: difficilis. Æ. 17: pr. *10

Vanför, adj. (vide VGL.) G. 16; J. 15: pr. *10

Vanmata, f. oriktig mätning: fraus in mensurando. *v. a miödh, gifva v. a vine*, Kp. 28. *6

Vanrökt, f. vårdslöshet: negligentia, incuria. B. 20: pr. *9

Vanvitlinger, m. vanvetting: homomente captus. J. 10. not. 27.

Vapn skipte (vapnaskipte), n. (vide VGL.) SVI. 3: pr. *10

Vara, v. n. vara: esse. præ. pl. *æru v. æra*, Æ. 2: 1. et not. 19 &c. præ. conj. *se*, Kg. 1: 1; J. 16: 1; Kp. 10. &c. pl. *seen*, G. 1; B. 9: 2; *æren*, Æ. 17: pr. Cfr. *Nærvarande*. *10

Vara, v. a. 1) akta, förvara: cavere. *v. sik siælfvom fore skadha*, DrVd. 7. not. 53. 2) (vide ÖGL.) Vide *At vara*. *9

Vara, f. förvar: custodia. *i hans v.*, B. 20: pr. not. 4. Hodieque utimur h. v. cum dicimus: *taga vara på, taga till vara*.

Vardha, v. a. 1) (vide UplL. sub 3.) *v. tomt, siö*, J. 7; Sk. 14. not. 39. 2)

(vide UplL. sub 4.) Vide *Antvardha*. 3) vara angelägen eller af vigt: alicuius interesse, opus esse. *them -dhar um stadsens ærende tala*, R. 2: 4. Islandi eodem sensu utuntur h. v. *10

Vardha, v. n. ske, hända: accidere. DrVI. 1: 2. not. 39. *10

Vardher, m. vård, vakthållning: custodia. *göra vardh ok vaku*, allitt. Kg. 15: 12. *i vardh satter*, Add. F. 1. *fælla vardh*, Kg. 15: 13. not. 90. *i v. u vardh ær ringht* (cfr. BjR.), B. 22: pr, 2; Eds. 23: pr; Db. §. 3. *10

Vardher, m. mat: cibus. Vide *Daghvardher*. *2

Vardher, adj. (vide SML.) Vide *Nokon vart*. *5

Vardhman, m. väktare: vigil, excubitor. B. 22: 1; SVI. 18: pr. not. 18; Add. F. 1. *4 (*varp maþer*)

Vardhadher, m. (vide UplL. sub 1.) *ligge thes v. a &c*. Kp. 6: 1. *10

Vardh sætning, f. väktares utsättande: excubiarum dispositio. Kg. 16: 3. Cfr. *Vordskrifvare*.

Varfru dagher, m. (vide VGL.) *v. then förre*, dies XV Augusti. SVI. 1: 1. *senaste v.*, dies VIII Septembris. Kp. 32: pr. not. 35. Cfr. SkL. h. v. *9 (*vorfrue dagh*)

Varna, v. a. 1) varna, underrätta: praemonere, indicare. *v. ther medh*, d. ä. underrätta köparen, med det samma som klädet säljes, om stycket ej har den vanliga längden: emtori indicare, cum pannus venditur, si quid deest in consueta talis panni longitudine. Kp. 32: pr. *4

Varninger, m. (Isl. item) handelsvaror: mercimonia. In BjR. 8: 1. occurrit *værning*, f., nisi *værning* ibi scriptum sit pro -ga, acc. pl. Vide *Skinvarninger*.

Vidher, m. ved: ligna. Sk. 19; Thj. 19: pr. *a vids væghna*, lignorum caussa

ibi conditorum; ita quoque Locc. et Germ. 1709. h. v. intellexisse videntur; dici vero posset v. *vids* referendam esse ad nomin. *vidd* vel *vidder* (ut quidam codd. pro *vids* habent *vidleks*), latitudo, ut verba a *vids væghna eller andra thinga* vertenda essent: respectu habito angustiae ipsius loci vel rerum ibi congestarum. B. 22: 11. *10 (*viper*)

Vidher, vidh, præp. 1) vid: iuxta, ad. *sætia knut v. knut*, B. 4: 1. *vardha slaghin v. stupona*, Kg. 12: 3; 16: 5. &c. *iæmpt v. annars* (v. *annan*, ut in not.), ad alienam partem aedificii, vide *iæmpt. v. vara*, adesse. Kg. 20: 10; J. 17; R. 29. *vara v. köp*, Kp. 1. *vardha v. takin*, i. e. in ipso facinore. B. 15: pr. 2) med: cum. *dobbla v. annan*, Db. §. 1. *taki halft v. han*, G. 9: 4. *af oskipto v. skiptis lagha sina*, ibid. §. 3. *iæmpnt v. sin byaman*, Kg. 15: pr. 3) mot: erga, adversus. v. *fatigha ok rika*, Kg. 1: 1; R. 33. v. *svennen*, Kg. 20: 4. 4) (vide ÖGL. sub 4.) *vardha brutliken v. konung*, R. 35. *lösi skadhan v. malsæghandan*, Kp. 24: pr. *forgiort sinum ræt v. then* &c. R. 9: 1. 5) (vide SkL. sub 5.) v. *bot XL marka* &c. Kg. 16: 2; 20: 4, 5. &c. v. *thriggia marka sak*, Kp. 11: 1. v. *hans v. sina thre v. XL marker*, Kg. 1: pr; 15: 1; 16: 2. not. 62; B. 9: 2; R. 12: 2. *10 (*viper*)

Vidherbinda, v. a. öfverbevisa: convincere. Kg. 16: 5; R. 10; DrVl. 2: 1. *6 (*viper binda*)

Vidherboande, adj. et m. viderboende: qui una cum alio in domo habitat, adeo ut quisque suam partem aedificii habeat. B. 9: 2. Cfr. UpIL. v. *viperbo*.

Vidherbyggjande, m. i. q. *vidherboande*. B. 9: 2. nott. 56, 67, 74, 94.

Vidherganga, v. a. (vide VGL.) *medh siez manna edhe v.*, d. ä. sjelf säga huru mycket han emottagit, men med

sex mäns ed bekräfta sin upgift: quod ipse fatetur se accepisse, id firmare sex virorum iuramento. G. 18: pr. *7

Vidhergæld, n. (vide SML.) G. 15: 1. not. 18; Kp. 24: pr. n. 43. *redha eller ræt v.*, Kg. 13: 3. *vissa medh fullo v.*, d. ä. med ställd säkerhet för full betalning: interposita fide de bonis pupillorum plene restituendis. G. 15: pr. *9 (*viper giald*)

Vidhergöra, v. a. göra vid, hjälpa, rätta: remedium adferre, corrigere. Add. A.

Vidher koma, v. n. 1) (vide SkL. sub 2.) *eig botum v.* (cfr. SkL.), Eds. 24. 2) kunna, förmå (göra): posse (facere). *huru the v. vel han -mber*, Kp. 14: 3, 4; 33: 4. *böter taka epter thy han -mber*, d. ä. kan få: capere mulctam quantam a reo sibi comparare poterit. Eds. 11: pr. *10

Vidherkännas, v. dep. 1) (vide UpIL. sub 1.) Thj. 11. 2) erkänna: fateri. Kg. 11: pr; Thj. 1: pr. *6

Vidherkænneligher, adj. som kan erkännas eller försvaras: qui agnosci vel defendi potest. Kg. 8.

Vidher læggia, v. a. sammanlägga (gods) till bolag: conferre (bona) in societatem. Kg. 15: 6.

Vidherlægning, f. bolagsgods; i synnerhet främmande egendom som man i sådan egenskap innehar: bona in societatem collata; praesertim aliena bona, quae societatis nomine aliquis possidet. *taka v.*, aliena bona societatis nomine accipere ac cum suis conferre. Kg. 15: 5. *böte . . . the v. han hafver utan til takit ok sina siølfv* (sc. v.) *ther til vidher laghda*, ibid. §. 6. *hafva (nokors mans) v.*, ibid. §. 6, 8. *hafva sit (eghit) ok sina v. til tiughu v. XL marka*, Kg. 15: 10; 20: 13; Kp. 14: 2-4. *dobblar nokor sina v. bort taki then ater kona a* &c. Db. §. 2. Ad hanc rem

illustrandam in notis ad Kg. 15. adfert Germ. 1709: "vorzeiten der Gebrauch gewesen, dass der Kauffleuthe Diener, wenn sie bey ihren Herrn ausgedienet, als junge Anfänger, umb den Kauff-Handel desto leichter und gründlicher zu erlernen, mit andern zu erst in Compagnie-Handel treten, und ihr Vermögen dazu einbringen musten".

Vidherlægs man (vitherlags man), m. bolagsman: socius, qui in societate bonorum est cum alio. Thj. 2: pr.

Vidhermæle, n. 1) svar, svaromål (in-för rätta): responsio (rei in iudicio). *koma til -lis*, Kp. ind. 8; R. 7: pr. 2) (vide SML.) Vide *Vidhermælis panter*. *10

Vidhermælis panter, m. pant, som tages af någon till bevis: pignus indicii vel probationis nomine ab aliquo captum. *v. at the lenger sitia &c.*, pignus quod indicio erit eos diutius &c. B. 22: 1.

Vidhersighia, vidhersæghia, v. a. c. dat. afsäga sig: abdicare, renuntiare. Kg. 15: 2; 21; B. ind. 13; Kp. 1. *6

Vidher taka, vidh taka, v. a. 1) emottaga: accipere. *taki ther vidher*, accipiat illud, sc. ius mercaturæ faciendæ. Kp. 15: 2. 2) taga vid: excipere, subsequi. B. 23: 1. *9

Vidherthorfva, 1) v. a. (vide UplL.) Kg. 15: 11; Kp. 27. 2) v. impers. behöfvas: opus esse. *sva manga v. mykit -rf*, G. 15: 1; B. 22: 6. *æn thet v. sva -rf*, J. 17; R. 11, 27. *10

Vidher thörfstugher, adj. i. q. thörfstugher. *hvat the -ghe æru*, i. q. *hvat the vidherthorfva*. Kg. 16: 3.

Vidhleker, m. (Isl. *vidleikr*) vidd: latitudo. B. 22: 11. not. 76.

Vika (pl. *vikur*, gen. *vikna*), f. vec-ka: septimana. J. 2: 1; SVL 1: 2. &c. *10

Vikben, n. vocabulum mihi incognitum, ac sine dubio errato scriptum pro

vidben (vide BjR.). SVL 9: pr. Locc. vertit: "commissuræ ossium", eumque secutus Germ. 1709: *die Knochen in irgend wo einem Gelencke*.

Vikt, f. 1) vägning: ponderatio. Kp. 21: pr. Cfr. *Brödh-, lærn vikt*. 2) vigt: pondus. Vide *Matta*. *10

Vild, f. (vide MELL.) Kg. 1: 1; 16: 3. not. 99. *10

Vili, m. vilja: voluntas. Vide *Godh-, Ilvili*. *10

Vilia værk, n. (vide VGL.) Sk. 3: 2. Cfr. *Bot 2*. *10

Villa, v. a. villa: turbare. Vide *Villing-, Vitvillinger*. *10

Villeradha, adj. indecl. villrådlig, vilse, som ej vet hvart han skall taga vägen: errabundus, qui nescit ubi vitam degere possit. *fara v.*, J. 15: pr. Eodem sensu in sacro codice dicitur *gå villeråda*, Os. 9: 17; Syr. 36: 27.

Villinger, m. i. q. *vitvillinger*. J. 10. not. 27. Norvegi nostro tempore, teste AASEN, nomine *villing* denotant "en overgiven, lystig Karl; en Vildmand". *5

Vin, m. 1) vän: amicus. Kg. 16: 3; G. 4: 1; SVL 1: pr. 2) mäklare: proxeneta (vide VGL. sub 2). *köpa medh v. ok vitnum*, Thj. 1: 2. not. 54. *10

Vin, n. vin: vinum. Kp. 25: pr; 26-28, 29: 1, 2; 33: 1. *9

Vinna, v. a. 1) vinna, förvärfva: adquirere. *v. burskap*, Kg. 15: 2, 3, 10. *vunnet ok ovunnet*, "bona adquisita et nondum adquisita. G. 5: pr. *then som van* ( ) (*tappadhe*), *thet som han van &c.*, sc. ludo aleæ. Db. pr, 1, 2. Cfr. *Ovunnen*. 2) öfverbevisa: convincere. *v. man til thiufs &c.* Thj. 18: pr. *ther til vunnin*, J. 2: 3; B. 20: pr; Kp. 15: 2; 19: 1; 30: 1. Cfr. *Laghvinna; For-, Tilvunnen*. *10

Vinskaper, m. vänskap: amicitia. Kg. 1: 1; 16: 3. not. 99. *10

Vinsæmia, f. i. q. *vinshaper*. Kg. 1: 1. not. 10. *10

Virdha, vide *Vyrdha*.

Visa, v. a. 1) visa: monstrare, indicare. SVI. 1: pr. *manne ræt v.* (Germ. *recht weisen*, unde *weistum*, quaestio iuris decisa, sententia), d. ä. döma: ius dicere, iudicare. R. 13. 2) bevisa: demonstrare, probare. J. 2: 3; R. 2: 1. 3) anvisa, befalla: indicere, iubere. B. 22: 7; R. 7: 1. *9

Vissa, v. a. förvissa, göra säker: certum v. tutum reddere. G. 15: pr.

Vissa, f. visshet, säkerhet: securitas. G. 15: 1. not. 98. *10

Vit, n. vett, förstånd: ratio, mens. Vide *Samvit*, *Vanvitlinger*. *10

Vita (impf. *viste*), v. a. veta: scire. *fa v.*, comperire. Kg. 15: 7; J. 2: pr, 2. *ther af v.*, cognitionem eius rei habere. Kg. 20: 2; Æ. 11; B. 1, 20: pr. *v. mans gods*, Kg. 20: 4. *v. lagh*, Kg. 14; Kp. 34: 4; R. 13, 34: 4. *han viste eig af them laghum*, Kp. 15: pr; 33: 3; 34: 4. *se ok v. hvat ther görs*, G. 4: 1. *over vara ok v. at &c.* R. 7: 1. *v. thet malit ænda*, veta att göra slut på målet: caussam ita cognoscere, ut ei finem imponere possint. R. 13. *thera urskilnadh v.*, vide *Urskilnadh*. Cfr. *Ovitandes*. *10

Vita (part. pass. n. *vit*), v. a. 1) bevisa: probare. *v. medh siex manna vitnum*, G. 3: pr. *v. medh triggia manna edhe*, J. 2: 2. *sva myket han vil hæsten godhan v. ok göra*, i. e. concedere pretium equi fuisse, insuper iurando pretium non maius fuisse. B. 20: 2. 2) (vide UplL. sub 2.) *tolf manna næmpd ther a v.* &c. Kp. 3: pr. *tha skal foghaten &c. v.*, J. 3: pr. *foghaten &c. skulu v. kuru thet ma vara*, R. 34: pr. 3) tillvita, beskylla: accusare. *nokot v. thet vardher manne vit*, Kg. 15: 13; 16: 5; 17: 1; B. 15: pr, 1; Kp. 27. *then v. kvar*

som androm thet viter, Kg. 16: 4; 17: 1. *10

Vita, f. vetskap: scientia, notitia. *utan mans v. ella orlof*, Kp. 25: pr. *10

Viterliker, adj. veterlig: notus. Æ. 18: 1. *göra -kit (fore) manne*, Kg. 20: 8. nott. 79, 80; Kp. 6: 1; 11: pr. *4

Vitna, v. a. 1) (vide UplL. sub 1.) *thetta skal -as medh tvem mannum*, Kp. 34: 6. 2) (vide MELL. sub 2.) *vardha -adher til (medh tvem mannum)*, SVI. 9: pr; 20: 1. 3) (vide UplL. sub 3.) *vitna sva siæx mæn*, sc. nemda sex virorum. Eds. 11: 1. *10

Vitne (gen. pl. *-na*, R. 16: 1. &c.), n. 1) (vide UplL. sub 2.) *ganga v. fylla v.*, R. 26: 1; 29. 2) vitne: testis. *ful v.*, R. 7: 1; 33. *tve mæn til -na*, Sk. 10; R. 31: 2. Cfr. *Forfals-*, *Köp-*, *Lysninga vitne*. *10

Vitnes mal, n. (vide UplL.) (*dyls mal*, R. 24: 1. *10

Vitvillinger (gen. pl. *-gia*), m. (vide UplL.) J. 10. *10

Um, præp. 1) omkring, öfver: per. *gangu um stadhen*, B. 22: 8. *ledha man um stadhen v. thre gatur*, G. 10: 2; R. 19. 2) om, angående: de. *ganga medh svenenom um vitne*, d. ä. då fråga är om att vara vitne: dum quaeritur de teste, i. e. ut sit testis. Kg. 20: 10. *dela the (sc. ther) um*, J. 3: 1. 3) om, på, i (tid): in (tempore). *um thet v. sama arit*, eo v. eodem anno. Kg. 1: pr; 3a, b; 13: 1. *um et ar*, Kg. 2a: pr. *um sama dagh*, Kg. 16: pr. *um then tima*, R. ind. 4. *um medhian somar*, Kg. 23. 4) *um sik*, för sig: separatim. *hvar (therra) um sik*, Kg. 13: 1; 20: 2; 22: 1; B. 9: 1. &c. *10

(*Umbevaradt*, adv. opåtaladt: sine reprehensione. Ita, ut videtur, explicanda est h. v. B. 23: 2. not. 42, quamvis adj. *unbevarad* longe aliam significationem habet in sacro codice, Prov.

20: 19, ubi ita redditur Germ. *unvermorren*.)

Umboa, v. a. reparera: reparare. B. 9: 1; 14. *5

Umbudh, n. ombud: mandatarius. Sk. 1. *7

Umbudsman, m. i. q. *umbudh*. Kp. 26, 33: pr. *10

Umbylia, v. a. i. q. *bylia*. Vide *Hylia*.

Umganga, v. n. gå omkring: circumire. *skut ganger um*, tributum per meat urbem, imponitur urbis incolis. Kg. 20: 4-6. *arit ær -git*, annus in se volutus est, annum tempus exivit. J. 2: 1. *6

Um hylia, v. a. (vide MELL.) DrVd. 5: pr. *10

Um kul, adv. omkull: deorsum. *gardh u. kasta*, vide *Kasta 1*. *5 (om koll)

Um lidha, v. n. förlida: praeterire. *siaæ viku æru -dhna*, SVL 1: 2.

Umlika, v. a. i. q. *forlika 2*. SVL 1: 2. not. 67.

Um pröfva sik, v. refl. betänka sig: secum reputare. J. 1: pr.

Um sæmia, 1) v. impers. (vide UplL.) *utan them -mber*, Sk. 13: 1. *lata sik u. medh manne*, R. 24: 1. 2) *u. sik*, v. refl. förlika sig: convenire, litem componere. R. 26: 1. not. 53. *6

Undan flya, v. n. fly bort, rymma: effugere. B. 22: 1; DrVL 1: 2.

Undan taka, v. a. undantaga: excipere. Kg. 1: pr; 19: pr; G. 7: 2; 9: 3. *9

Undibygning, f. underbyggnad: substructio. B. 9: pr. not. 8.

Undegerdk, f. i. q. *undi gærsl*. B. 9: pr. not. 10. *-dha* v. *-dhis balkar*, ibid.

Undi gærsl, f. grundval och det nedersta bjelklaget i ett hus: fundamentum aedificii una cum infima constructione trabium. B. 9: pr.

Under (undi, unde), præp. 1) under: sub. *vædhia sik u. konungen, vædhia u. foghatans &c. dom*, R. 3: pr; 5: 1; 6.

hafva gods u. handom, Kg. 19: pr. *hafva matto &c. u. sik*, i. e. in sua possessione. Kg. 16: 2. *lösa hus &c. u. sik*, i. e. in suam possessionem, ad se. Æ. 19: 1. 2) bland, emellan: inter (Germ. *unter*). *u. sik*, Kp. 31: 1. not. 24. 3) adv. nedantill: infra. *byggia u.*, B. 9: pr. *10

Understanda, v. a. förstå: intelligere. *thet v. thetta ær sva -dande* (cfr. ÖGL.), G. 18: pr; Kp. 14: 4. *-dande*, i. q. *thet ær sva -dande*, Kp. 34: 1. *10

Undsægia, v. a. undsäga: verbis minari. Vide *Truga*.

Unna, v. a. älska: amare. Vide *Avund*. *10

Untkoma, v. n. (vide SkL.) Eds. 16: pr. *9

Vordskrifvare (pro *vardskrifvare*), m. vaktskrifvare, som för bok öfver vakthållningen i staden: scribe cui dispositio excubiarum demandata fuit. Inde

Vordskrifvare döme, n. vaktskrifvaresysla: munus scribae dispositionem excubiarum curantis. Kg. 2b: pr; Add. A. Cfr. *Vardh sætning*.

Upbiudhu (part. pass. *opbudhen*), v. a. (offentligen) upbjuda (fastighet åt slägingarne eller pant åt egaren till lösen): (in publico) offerre (fundum cognatis vel pignus domino redimendum). J. 1, 3: pr; 4; Kp. ind. 7; cap. 10. Cfr. *Hembudhen*. *10

Upbyggia, v. a. upbygga: extruere. B. 1, 8: pr. *6

Upbæra, v. a. (vide BJR.) Kg. 22: pr; B. 14; R. 3; Eds. 20: 3. *10

Upfylla, v. a. fylla: explere. *u. skip-pund*, Kp. 34: 1. *10

Upföda, v. a. upföda: alere, educere. Æ. ind. 13. *10

Uppgifva, v. a. (vide MELL.) *u. edh*, R. 29. *10

Up nya, v. a. förnya: renovare. Kg. 15: 11.

Upnæmpna, v. a. upräkna: enumerare. B. 22: 8.

Uppa, præp. på: super, in. *byggia* u. *annan*, B. 4: pr. u. *en dagh*, R. 11. *ther makt u. ligger*, Kg. 2b: pr. *10

Uppe halda (impf. *-hiolt*), v. a. 1) fullgöra: perficere. u. *æmbete*, Kg. 21. u. *allan stads ræt*, i. e. pendere omnia quae urbi debentur. Kg. 15: pr. 1. 2) i. q. *halda 4. u. ölgærdher*, G. 7: 6. *10

Upresa, v. n. upstå, upkomma: exoriri, exsistere. Add. A.

Up ryma, v. a. borttaga, flytta bort: removere. u. *bygning*, Add. D. 1.

Upskipa, *opskipa*, v. a. upföra (gods ur fartyg): efferre (merces e navi). Kp. 21: 1, 2; 31: pr. not. 2; 33: pr; Sk. 1; Add. D. 3. u. *i gatubodher* v. *bodher*, Kp. 33: 2; Sk. 19. not. 3. *vil sidhan fran skipi skilias ok -par*, sc. merces suas e navi. Sk. 15. *9

Upslagh, n. i. q. *handslag*. Kp. 1, ubi not. 66 habet *upsvolgh*.

Upstadher, m. upstad, en uppe i landet belägen stad: urbs in interiori parte regni sita. Kp. 15: 3. not. 9.

Upstinga, v. a. sticka up vinfat: domium transpungendo aperire (cfr. BjR. v. *stinga*). Kp. 25: pr.

Up sæghia, v. a. (vide SML.) u. *burskap*, Kg. 15: 7. *10 (*up sighia*)

Up taka, *optaka*, v. a. taga, emottaga: capere, accipere. Kg. 18: pr; Æ. 19: 2; J. 17; Kp. 22; R. 7: 1; Eds. 19: pr. *eno (æmbete) vidher sæghia ok annat u.*, Kg. 21. *10

Vrak, n. (vide SkL.) Thj. 14. *9

Vranger, adj. orätt, orättvis: iniustus. Kg. 16: 3.)(*rætter*, Kg. 1: 1. *10

Vredhe, f. vrede: ira. Eds. 27: 1. *9

Vreds hand, f. (vide ÖGL.) *medh (vilia ok) -hænde*, SVL. 13, 14, 20: pr. *6 (*vræps hand*)

Vreds værk, n. (vide ÖGL.) *medh -kum*, SVL. 20: 1. *10

Vrist, f. (vide MELL.) *-tan, -tæn*, sine dubio scriptum pro *vríst* v. *tar*, SVL. ind. 4; cap. 4: pr. not. 55. *10

Ursaka, v. a. ursäktä: excusare. u. *sik*, R. 14: pr. not. 16. *10

Urskilia, v. a. 1) urskilja, inse: diiudicare, comperire. B. 18: 1. 2) afgöra: decidere. u. *manna mællan*, J. 3: pr. *se skudha ok u.*, B. 1. 3) bestämma: definire. J. 6: pr. 4) i. q. *skilia 3. epter thy v. som -ls i radhstufvu balkenum &c.* Kg. 11: pr; G. 1, 9: 7; 10: 1; B. 22: 1, 2. &c. *sva som -ldis*, sc. in capite proxime praecedente. Kp. 9. *taki epter thy -lt ær*, i. e. ut de mulcta homicidii statutum est. DrVL. 6. coll. 1: 2. *gange svä som -ls*, i. e. ut de talibus casibus statutur. Sk. 3: 2.

Urskilnadher, m. tvist: lis. *thera -nadh vita*, cognoscere causam de qua litigant (actor et reus). Locc. vertit: "eorum dissensionis causas scire"; Germ. 1709: *wegen der Ursache dessen (sc. des Arrests) die Entscheidung geben*. R. 22.

Urt (pl. *yrter*), f. (Isl. item) ört: herba. Thj. 6. *10 (*ört*)

Urthiufva, adj. indecl. (vide VGL.) *böte ... ok vare u.*, mulctam pendito, non tamen furti reus esto; sic Germ. 1709. hoc recte intelligit; Locc. vero perperam vertit: "a suspicione furti" vel "a furto se purgabit". Kg. 20: 11; Thj. 19: pr. *10

Vræka, v. a. bortdrifva: pellere, propellere. B. ind. 12. *v. the fadher eller modher*, i. e. si eos nolunt recipere. J. 15: pr. *10 (*vraka*)

Vrængia, v. a. (vide MELL.) *v. lagh*, Kg. 1: 1. *10

Utan, 1) præp. utanför, utom: extra. u. *stadhen*, Kg. 15: 6; J. 2: 2. Cfr. *Utan rikis*. 2) adverbialiter, a) utantill: extrinsecus. u. *til*, vide *Utantil*. b) ne-

danför: infra.)(*ovan*, Kp. 20: 1; 21: pr. *10

Utan, conj. 1) utan, om ej: nisi. Kg. 4: 1; 13: 3; 15: 6, 8; 21; J. 2: 3; 5: 1. &c. 2) undantagande: excepto. *u. rætter malsman, spænger, smidhe, marknadha, abo byamæn*, G. 2: pr; 9: 3, 5; Kp. 20: 1; 34: 3. *u. the af gutlande æru*, Kp. 33: 3. *u. som sakt ær*, Thj. 2: 1. *u. hon skal &c.*, eo excepto quod illa &c. Thj. 3: 2. *10

Utan, conj. utan, men: sed. *u. iæmpt vari*, Kg. 2a: 1. *u. dödh vari*, G. 9: 5. *u. vardher vit honum*, B. 15: 1. *9

Utan rikes, adv. utrikes: extra regnum (Sueciae). Kg. 15: 7; R. 12: pr. *inrikes ella utan* (sc. rikes), R. 12: 2. *1

Utantil, adv. 1) utantill, utanför: extra. *han hafver u. takit*, i. e. extra urbem. Kg. 15: 6. 2) utifrån: extrinsecus, ab exteris locis. Kp. 34: 5.

Utbyrdhis, adv. (vide UplL.) *vardha u. kastadher*, Sk. 3: pr. *6

Ut döma, v. a. (vide VGL.) R. ind. 17; cap. 16: pr. *10

Ute, adv. ute: foris. *u. sitia*, de iudicio inferiori (cfr. *Rætter* 5), R. 5: 1. *u. fore rættenum, a torgheno u.*, R. 2: 5; 5: pr. *10

Utefrusen, adj. af is hindrad att komma hem (sjövägen): mari conglaciato impeditus ne domum revertatur. Kg. 1: pr. not. 56.

Ute standa, v. n. utestå, vara utlånt: mutuum aliis datum v. collocatum esse. *thet gods honom -der*, Kg. 20: 8.

Utfa, v. a. (vide MELL.) Add. C. not. 26. *10

Utfærdh, f. (vide VGL.) *alt thet liksins u. ær*, d. ä. alla kostnader dervid: omnes impensae exsequiales. Æ. 19: 2. *10

Utfærdhis öl (*utfærdha öl*), n. graföl: compositio funebris. G. 7: pr, 5. *10

Ut föra, v. a. utföra: evehere. *för æn thet ther -res*, i. e. ex illa urbe. Kp. 21: pr. *5

Utgifva, v. a. (vide ÖGL.) *u. gardha, gods, giæld*, Æ. 18: 1; 20; R. 16: pr. *u. burskap*, Kg. 15: 4, 5, 12. *u. konu*, feminam nuptui dare. G. ind. 5. *hvat thet ut af gifs, hvat the u.*, G. 15. *7

Ut giällda, v. a. utbetala: solvere (debitum). Kp. 9.

Utgjærd, f. utskyld: tributum. Add. E. 1. *6

Utgöra, v. a. (vide VGL.) Kg. ind. 19. *6

Uti (*uthy*), præp. i: in. Kg. 3b; J. 5: 1; R. 12: 2. nott. 90, 94. *10

Utkasta, v. a. utkasta: eicere. Sk. 11: 1; 13: 1; cfr. *Kasta* 2. *vardher thet man -adher*, sc. in mare. Sk. 3: 1. *7

Ut koma, v. n. (vide VGL.) Kp. 22. *1

Utlana, v. a. utlåna: commodare. Kp. 11: 1. *6 (*ut læna*)

Utleta, v. a. utforska: exquirere. Æ. 11. *10

Utlændis, adv. (vide MELL.) Kg. 12: 4; 15: 1, 5, 7-9; 20: pr, 4-6. &c. *10

Utlændsker, adj. (vide SML.) Kg. 15: 3; R. 12: 1; 23: 1; 34: pr.)(*svænsker*, Kg. 2b: pr; 6. *10

Utmanga, v. a. i. q. *manga*. Kp. 23: 2. nott. 98, 100, 2.

Utmæta, *utmiæta*, v. a. 1) mäta: metiri. *u. medh stopum*, Kp. 25: pr. nott. 1, 3; 29: pr. n. 40. 2) i. q. *mæta* 3. Kg. 10: pr; 20: 9; R. 7: 2; 14: pr. *10

Utnæsia skiul, n. gömställe bakom en udde: latebra pone promontorium. Add. B. Cfr. MELL. v. *ut næs*.

Ut röna, v. a. (vide UplL.) R. 12: 3. *6 (*Utskilia*, v. a. i. q. *urskilia* 4. Kg. 11: pr. not. 88; G. 1. n. 44; 9: 7. n. 91. &c.)

Utskipa, v. a. (vide SkL.) Sk. ind. 1. *9 (*ud skibe*)

Utskyld (*utskild*), f. utskyld: tributum. B. 21: 4; Add. E. 1. *10

Utskænkiã, v. a. utskænka, sälja drycker: potiones minute dividere. Kp. 29: 1. not. 65.

Ut slækkiã, v. a. utslæcka: extinguere (ignem). B. 22: 6.

Utsæliã, v. a. utsälja: dividere. Kp. 23: 2.

Utsætiã, v. a. pantsätta: pignori ponere. J. 1: 1; 2: 2; Kp. 11: pr. *10

Ut sökiã, v. a. (vide SML. sub 1.) R. 20: pr. *10

Ut taka, v. a. uttaga, utkräfva: exigere. u. sin ræt, R. 17. *10

Ut vædhiã (impf. -vædde), v. a. ned-sätta (penningar) såsom vad mot dom: deponere (pecuniam) nomine appellationis contra latam sententiam. u. tva öra, R. 5: 1. not. 53.

Vyrðha, *vörðha* (*virdha*), v. a. 1) värdera: aestimare. B. 9: 1; 19: pr; Kp. 11: pr; 19: pr. Cfr. *Mis-*, *Sivyrðning*. 2) i. q. *mæta* 3. Kg. 10: pr. et not. 13. *10 (*virþa*)

Vædhi (dat. pl. *vædhium*), n. pant: pignus. Kp. 7. *10 (*væþ*)

Vædhi fæ, n. (vide MELL.) Kp. ind. 7. *10 (*væþ fæ*)

Vædhiã, v. a. 1) (vide UplL. sub 1.) v. in til mans, vide *ln*. 2) vädja mot dom: contra latam sententiam posito pignore appellare (cfr. UplL. sub 2). v. *mote dome*, R. 4, 5: 1. v. *a dome*, R. 4. v. *sik undi konungen*, R. 3: pr; 6. Cfr. *Ut vædhiã*. *10 (*væþiã*)

Vædhsætiã, v. a. pantsätta: oppignerrare. Kp. 6: 1. *10

Vædhi sætning, f. pantsättning: pignatio. Kp. ind. 6. *10

Vægg, f. vägg: paries. B. 5. *10

Vægha, v. a. 1) väga: ponderare. Kg. 16: 2; Kp. 21: pr, 1, 3; 34: 1; cum vero dicitur *a væghne vaghanne*, Kp. 34: 1, *væghne* errato ut videtur scriptum est

pro v. *vaghanne* mox addita. Cfr. *O-væghen*. 2) väga, hafva viss vikt: pendere, certum pondus habere. v. *fullt*, Kp. 21: 2, 3. 3) dräpa: occidere (cfr. UplL.). Vide *Munna vækt*. *10

Vægher, m. väg: via. Vide *Radhstufvu vægher*. *10

Væghfarande, adj. resande: iter faciens. Kg. 11: pr; 13: pr; R. 27. *6

Væghia, v. a. vika undan, väja: recedere. v. *fore andrum*, Sk. ind. 10. *3

Væghna, pl. def. et indecl. 1) håll, sidor: partes. *aldra v.*, på alla sidor: undique. Add. D. 1. 2) (vide VGL. sub 2.) *a konungsens*, *hvars thera*, *hans &c. v.*, Kg. 22: 1; J. 1: 1; 5: pr; 17. &c. *af hvars thera v.*, B. 14; 18: 2. &c. *a sina siælfs v.*, proprio suo (non regis) nomine. R. 3: pr. *a vids v.*, vide *Vidher. af radkmanna v.*, i. e. *af radkmannum*. G. 15: 1. *a utlændska manna v.*, *a thera v.*, i. e. ab iis. R. 12: 1; 33. *a akærandes &c. v.*, R. 9: pr. *ofvan ... af vatns v.*, i. e. respectu habito aquae. B. 8: pr. *af barnsins v.*, respectu habito infantis, i. e. de quaestione in mox antecedentibus commemorata. DrVI. 12. *10

Vænda, v. n. vända: reverti. Vide *Ater vændã*. *10

Væpnare, m. (vide MELL.) Add. A. *10

Vær, adv. sämre: deterius. *vardha v. skipt*)(*bæter* (cfr. *Bæter*), J. 10. *10

Værdh, *værdhe*, n. värde: pretium. *hæstens v.*, B. 20: pr, 2. *marka*, *half marka*, *örtugha v.*, B. 15: 1, 2; Eds. 23: 2, 3. *10

Værdher, adj. (vide ÖGL. sub 1.) J. 1: 1. *10

Værdskyllogher, adj. värdig, förtjent:

meritus, dignus. G. 15: pr. not. 35. *4
(*værþskylldogher*)

Værdhøra, m. pl. varor: merces. J. 5: pr; Kp. 16, 34: 3. not. 99.)(*redho pœninga*, Kp. 33: 6. *10

Væria, v. a. värja, försvara: defendere. *hysa hæghna ella v.*, Eds. 27: 1. *v. sik medh qvitto brefve sino*, Kg. 11: pr. Cfr. *Næmpd*, *Laghvarder*. *10

Væria, f. vapen: arma. Eds. 7: pr. not. 6. *10

Værk, n. verk, gerning: actio. Vide *Vadha-*, *Valds-*, *Vilia-*, *Vredsværk*. *10

Værke, n. (vide MELL. sub 2.) Vide *Handa værke*. *10

Værknadha fœ, n. i. q. *yrknadha fœ*. B. 19: 1. *10

Værknadha för, adj. (vide ÖGL.) B. 18: pr. Cfr. *Yrknadha för*. *10

Værna, v. a. försvara: defendere. Kp. 2: 2. not. 72. *huru længe the* (sc. vulnera) *skulu vardhas ella -nas*, SVI. ind. 16, ubi h. v. respicit ea, quae in fine cap. 16 dicuntur de quaestione an ista vulnera fuerint caussa mortis. *4

Værra, adj. 1) värre: peior. *vari (ey) man thes v.*, Kg. 20: 11; Thj. 2: 1. not. 53. 2) (vide UplL.) J. 1: 1; B. 16: 1. *10

Værra, v. a. förvärra, försämra: deteriorerem reddere. Kp. 11: 1. nott. 52, 54. *1 (*værras*)

Væxa, v. n. förökas: auferi. *manne kunno pœninga v.*, Kg. 15: 2; Æ. 14: pr; 15: pr; B. 21: 4. *9 (*vaxæ*)

Vördha, vide *Vyrdha*.

Y.

Ympna, vocabulum mihi incognitum, errato, ni fallor, scriptum B. 19: pr. not. 34.

Ympnas, v. dep. blifva ymnig, ökas: auferi. Æ. 21: pr. not. 31.

Ymsa, adv. (Norveg. *ymse*) ömsom: alterne. *kræfs y.*, d. ä. den ene eller andre och ej båda: si (debitum) alterne exigitur, i. e. ab uno alterove, non vero ab ambobus simul. R. 17.

Yrknadha fœ, n. (vide UplL.) B. 19: 1. not. 50. *5 (*örknæfa fœ*)

Yrknadha för, adj. i. q. *værknadha för*. B. 18: pr. not. 46.

Yrter, vide *Urt*.

Ytarster, adj. sist: ultimus. Vide *Time*. *10

Yxe, f. yxa: securis. Vide *Eld yxe*. *9 (*öxe*)

Æ.

Æ, adv. alltid: semper. Kg. 1: 2; 10: pr; 16: 1. &c. *æ mæn* (cfr. ÖGL.), Æ. 17: 2. *10

Ægha (præs. *egher*, *agher* v. a, pl. *agha* v. *æggha*, Kg. 1: 1; 3a, b; 10: pr; 15: 8; DrVl. 11: 1. &c. impf. *atte*), v. a. 1) ega: in dominio habere. *then hona a*, Db. §. 2. *konum som thet* (sc. *husit*) *a*, DrVd. 8: pr. *havi vald* (*han*, sc. *panten*) *æ*. (i. e. sibi habere) *ella sælia*, Æ. 17: 1; Kp. 10. *then som* (sc. *tomt*) *utgaf ok atte*, J. 8. *eværdelika æ. skulande*, Add. D. 2. Cfr. *Malsæghande*. 2) skola (göra): debere (facere). *han egher sværia*, Kg. 1: 1. *han a skiinta*, Kg. 20: 11. 3) (vide UplL. sub 5.) *æ. (ok skola) vara, utmætas* &c. Kg. 3a, b; 4: pr; 10: pr; 13: pr. &c. *10

Æghande, n. eganderätt: dominium. H. 7: pr. *10

Æghn, f. fast egendom: fundus, bona immobilia. *æ. a landit*, J. 11: pr. *10 (*eghn*)

Æghor, f. pl. egodelar: bona. G. 12; Æ. 18: 1. *10 (*æggha*)

Ællighens, *ælleggings*, *ellegghes*, adv. eljest: alioquin. Kg. 20: 4. not. 50. *10

Ælta, v. a. (vide VGL.) Eds. 15: pr. *tha böte . . . som han ælto*, d. ä. de som förföljde honom: ii qui eum persequerentur. Eds. 6. *10

Ælæningar, m. pl. Äländingar: A-landiae incolae. Kp. 34: 3. not. 99.

Æmber, *æmbar*, n. ämbar: situla. B. 22: 3, 5, 8. *6

Æmbete, *embete*, n. 1) ämbete: officium. Kg. 2b: pr; 16: 3, 4. 2) handtverk: ars, fabrica. Kg. 21. *4 (*embe-te*)

Æmbetsman, *æmbuzman*, *embetzman*, m. 1) ämbetsman, som har någon (offentlig eller enskild) sysla: administer, officio cuidam (publico vel privato) praefectus. *alle -mæn*, d. ä. stadens tjänstemän: ministri urbis. Kg. 16: pr. *konungs æ.*, Kg. 10: pr; Kp. 23: pr; R. 35; Add. D. 1. *undantaknum -mannum* (i. e. qui officio cuidam in convivio nuptiali praesunt) *sva som kökomæstarom &c.* G. 7: 2. 2) handtverkare: opifex. Kg. 21. *10

Æn, conj. än: quam. *annorledhis æn*, Kp. 1. Scribitur *en*, Kg. 2a: 1. *9

Æn, conj. men: sed. *Æ.* 19: 2. *10

Æn, conj. om: si. Kg. ind. 13; cap. 2a: 1; 5, 8, 11: pr. &c. *æn brudhgome vil*, G. 9: pr. *10

Æn, adv. ännu: adhuc. G. 4: 1. *hafver ærft eller kan æn ærfva*, Kg. 15: 9. *10

Ænda, v. a. ända, sluta: finire. R. 12: pr, 2; 13. *æ. kæro sina*, d. ä. fullfölja, utföra till slut: ad finem perducere. R. 9: pr. *huru thet skal (thera mællen) -das*, Kg. ind. 7; R. ind. 11, 22. *10

Ængin handa, adj. indecl. intet slags: nullius generis. Sk. 19.

Ænlite, n. anlete: facies. SVI. 9: 1; SVd. 1. Scribitur *anlite*, ibid. in notis.

*10

Æntiggia, vide *Antiggia*.

Æra, f. (vide BjR.) Vide *Liugha*. *6

Ærchebiskoper, m. ärkebiskop: archiepiscopus. Kp. 30: 2. *10

Ærende, *ærinde*, *ærande*, n. ärende: negotium. R. 2: 4; 32, 33, 34: 2. Cfr.

Fara 1. *10

Ærfdha gods, n. ärfd egendom: bona hereditaria. J. 1: 1, ubi de bonis immobilibus sermo est.

Ærfdha öl, n. i. q. *ærfvis öl*. G. 7: pr; *Æ.* ind. 19.

Ærfvades för, adj. i. q. *værknadha för*. B. 18: pr. not. 46.

Ærfvinge, m. arfvinge: heres. J. 2: 1. *9 (*arving*)

Ærfvis öl, n. (vide VGL.) G. ind. 7. *æ. som kallas ars mot*, G. 7: 5. *10 (*ærves öl*)

Ærfvodha (ærvadha), v. a. arbeta: laborare. G. 7: 2. nott. 92, 94. *10

Ærfvodhe, *ærvudhe* (in recc. codd. *arbete*, Kg. 14. not. 27.), n. arbete: labor. G. 7: 2; 10: 2; R. 7: 1; 19; DrVd. 8: 1. *ganga til -dhis (fore konungenom &c.)*, d. ä. aftjena böter med arbete: loco mulctae solvendae operas facere. Kg. 10: 1; 14, 16: 4; 21; G. 2: 6. &c. *ganga in til -des fore giæld*, R. 23. *löse skadhan medk æ. sino vidher malsæghandan*, Kp. 24: pr. *10 (*ærvope*)

Ærfvodhes lön, n. pl. arbetslön: praemium laboris. R. 7: pr; Thj. 16. *6

Ærfvudhis man, m. arbetskarl: operarius. Sk. 13: pr; DrVd. 8: 1. not. 41.

Ærliker, adj. hederlig: honestus. Eds. 27: pr; Add. C. *4

Æta, v. a. äta: edere. *thet* (acc.) *æ. ma, thet ætande ær*, quod edi potest. B. 19: pr. et not. 22. Cfr. *Drikka*. *9

Ættinger, m. i. q. *ætta lægger* (vide ÖGL.). H. 2: 1. *10

Ö.

Öfra (yfra), v. a. öka: augere. *Æ.* 21: pr.

Öfverlöps gods, n. öfverstigande e-
gendom: bona redundantia vel superan-
tia. *Æ.* 20. not. 14, ubi ita appellatur
bona, quae mortuus homo relinquit su-
per ea quae dono acceperat.

Öia skiul, n. (vide UplL.) Add. B. *10

Öl, n. 1) öl: cerevisia. Kg. 13: pr.
svænskt vel *gutniskt öl*, Kp. 28, 29: 1.
Cfr. *Trampno öl*. 2) i sammansättnin-
gar, dryckeslag, gästabad: symposium,
convivium. Vide *Arsmots-*, *Barns-*,
Bryllöps-, *Budh-*, *Fæstninga-*, *Graf-*
va-, *Kirkiogangs-*, *Manadha-*, *Man-*
dha mots-, *Utfærdhis-*, *Ærfdha-*, *Ærf-*
vis öl. *10

Ölgærdh, f. gästabad: convivium. G.
7: pr. 6. *10

Ölsala, f. ölförsäljning: divenditio ce-
revisiae. B. 22: pr.

Öre (gen. *öris*, Eds. 23: pr.), m. 1)
(vide ÖGL. sub 1.) Kg. 15: 13. not. 90;
B. 15: 1; 20: pr. &c. *ö. pæninga*, Kg. 15:
pr; G. 9: pr; J. 6: 1; B. 8: 1; 22: 2; Kp.
15: pr; R. 2: 1; 5: 1; 6, 7: pr. *en halfver*
ö. pæninga, Kg. 15: 11. 2) (vide UplL.
sub 3.) Vide *Saköre*, *Værdhöra*, *Lös-*
öra köp. *10

Örtugh, *örtogh* (gen. *-gha*), f. (vide
ÖGL.) Eds. 23: 3. *XIII marker ok atta*
-gher (cfr. ÖGL.), Kg. 5; G. 10: pr. *10

INDEX NOMINUM PROPRIORUM.

- Abo*, (vide UplL.) Kp. 34: 3. *10
Arbogha (*arbugha*), staden Arboga: urbs Vestmanniae. B. 23: 1; Kp. 20: pr. not. 5; 21: pr. n. 2. *4
Arvid trulle, rådsherre, lagman i Tiohärad: senator regni et legifer. Add. A.
Aspasund, (vide HelsL.) R. 12: pr. 1. *6
Asön, (vide BjR.) R. 12: 1. *6 (*ase*)
Brunkaberg, en sandås på Norrmalm i Stockholm, hvaraf ett torg ännu bibehåller namnet: mons arenaceus in suburbio Stockholmiae septemtrionali. Add. A.
Christiern, Konung Christian I: Rex Christianus I. Add. A.
Dala, pl. Dalarne: Dalecarlia. Kp. 22. *10
Eneköpinger, (vide UplL.) B. 23: 1; Kp. 20: pr. not. 5; 21: pr. n. 2. *3
Erik, 1) *e. magnusson*, Konung Erik, Magnus Erikssons son: Rex Ericus, Magni Regis filius. Eds. 27: pr. 2) *e. axelsson* (Tott), rådsherre m. m.: senator regni. Add. A. 3) *e. ericsson*, rådsherre, lagman i Tiohärad: senator regni et legifer. Ibid. 4) *e. magensson*, rådsherre: senator regni. Ibid.
Eringisl gedda, rådsherre: senator regni. Add. A.
Fadher Olfsson, rådsherre: senator regni. Add. A.
Finland, Finnland: Finlandia. Kp. 34: 3. et not. 99.
Flanderer, *flandren*, Flandren: Flandria. Kp. 34: pr. 5. *8 (*vlanderer*)
Gregers, 1) *g. benctsson* (Läma), rådsherre: senator regni. Add. A. 2) *g. mattesson* (Lilie), rådsherre, lagman i Vestmanland och Dalarne, sedan i Upland: senator regni et legifer. Ibid.
Gudmund, biskop i Vexjö: episcopus Vexionensis. Add. A.
Gutland, *gotland*, (vide SkL.) Kp. 33: 3; 34: pr. 4. *9
Gæstrikaland (*gestringaland*), Gestrikland: Gestricia. Kp. 34: 3. *10
Götstaff, 1) *g. arvidsson* (Sparre), rådsherre, lagman i Södermanland: senator regni et legifer. Add. C. 2) *g. karlsson*, rådsherre, lagman i Upland: senator regni et legifer. Add. A. 3) *g. olefsson*, rådsherre: senator regni. Ibid.
Hanes, 1) Johannes Magni, biskop i Strängnäs: episcopus Strengnesiensis. Add. A. 2) *h. diekn*, rådsherre: senator regni. Ibid.
Henric, Henricus Tidemanni, biskop i Linköping: episcopus Lincopensis. Add. A.
Hælsingaland, (vide HelsL.) Kp. 22, 34: 3. *10
Iacob (Ulfsson), ärkebiskop i Upsala: archiepiscopus Upsaliensis. Add. A.
Iesse olefsson, rådsherre: senator regni. Add. A.
Iohan christiernsson (Vase), rådsherre, häradshöfding i Upland: senator regni et iudex heradae. Add. A.
lämtaland, Jämtland: Iamtia. Kp. 22.
Karl, 1) *k. benctsson*, rådsherre, höfvidsman på Örebro slott: senator regni. Add. A. 2) *k. knutsson* (Gera), rådsherre: senator regni. Ibid.

- Konungs hamn*, (vide BjR.) R. 12: 1. *6
- Korshamn*, troligen en hamn vid Korsholmen nära Dalarön, vid stora segelleden till Stockholm: portus, ut videtur, in maritimo aditu urbis Stockholmiae situs. R. 12: 1.
- Køplingen*, Käplingeholmen, nu Blasieholmen på Norrmalm i Stockholm: pars suburbii borealis Stockholmiae. Add. A. not. 10.
- Laurens Haraldsson*, rådsherre: senator regni. Add. A.
- Lindorm biornsson*, rådsherre, lagman i Vestergötland: senator regni et legifer. Add. A.
- Lydecha*, Lydichinus Abelis, biskop i Vesterås: episcopus Arosiensis. Add. A.
- Lynköpunger*, (vide ÖGL.) Add. A. *10
- Magnus*, 1) Konung Magnus Eriksson: Rex Magnus Erici filius. Add. C. 2) *m. gislason* (Sparre), rådsherre: senator regni. Ibid.
- Malmer*, (vide BjR.) *a malmomen* (norra eller sudkra), Kp. 17, 20: 1. *nodhramalmer*, *sudhramalmer*, Eds. 23: pr. *6
- Narva Ingevaldsson*, rådsherre: senator regni. Add. C.
- Niclis*, 1) *n. fadersson*, rådsherre: senator regni. Add. A. 2) *n. sture*, rådsherre, lagman i Vestmanland: senator regni et legifer. Add. A. 3) *n. turason* v. *stureson*, Nils Thureson (Bjelke), lagman i Småland, sedan Rikets drotset: legifer Smalandiae, postea drotsetus regni. Add. C. et nott. 4, 9.
- Nodhramalmer*, vide *Malmer*.
- Norra bro*, gamla Norrbro i Stockholm från det nuvarande Mynttorget, der fordom Norreport stod, öfver vestra delen af Helgeandsholmen till Norrmalm: priscus pons Stockholmiensis, a porta boreali ad suburbium septemtrionale ducens. B. 23: pr; Kp. 17; SVI. 14. *annur norra bro*, en bro som gick från nordöstra sidan af slottet till östra ändan af Helgeandsholmen: den äldsta underrättelse man har om denna bros läge vinnes genom en plancharta öfver Stockholm, som skall vara ritad före år 1547 (JOH. ELMERS, *Stockholm*, I sidd. 18, 19) och finnes i kopparstick bifogad E. M. FANTS diss. resp. J. A. A. LÜDEKE, *de ecclesia Teutonica*, Ups. 1791: alius pons versus orientem a prius dicto situs. B. 23: 2.
- Nyland*, Nyland i Finland: regio Finlandiae. Kp. 34: 3.
- Råmo*, staden Raumo i Finland: urbs Finlandiae. Kp. 34: 3. not. 4; sed perperam pro *rodhenum*.
- Rodhen*, (vide ÖGL. gloss. v. *roper*.) Kp. 34: 3. *3
- Siktuna*, staden Sigtuna: urbs Upplandiae. B. 23: 1. *3
- Sten sture*, riksföreståndare: procurator regni. Add. A.
- Stokholm*, (vide UpL.) Kg. 2a: pr. not. 17; B. 23: 1, 2; Kp. 20: 1; 21: pr. not. 2, §§. 1-3; 30: 2. uot. 32; 34: 3. et not. 99; R. 12: 1; Eds. 27: pr; Add. A. *6
- Strängianos, strengenes*, (vide VGL.) B. 23: 1; Add. A. *10
- Sudkra bro*, en bro i Stockholm från staden till Åsön eller nuvarande Södermalm: pons Stockholmiensis ad insulam *Åsön* vel hodiernum suburbium meridianum ducens. B. 23: 2; Kp. 17; SVI. 14.
- Sudhramalmer*, vide *Malmer*.
- Sutherköpunger*, (vide ÖGL.) *-gs laghbok*, Kg. rubr. not. 1. *4
- Sverige*, Sverige: Suecia. Kg. 15: 7; 25. not. 46. *Sverighe*, Kg. 15: 9. not. 38; Add. A. *10

Thyskaland (tydztlant), Tyskland: 20: pr; 21: pr. not. 2; 34: 1. n. 66; Add. Germania. Kp. 21: pr. not. 2; §. 2; 34: A. *10

pr.

Væsteraros (væstraros, væstrars),

Væxio, (vide VGL.) Add. A. *10 (vide SML.) B. 23: 1; Kp. 20:pr; 21: pr; (væxio) 34: 1. not. 66; Add. A, C. *10

Upsala, pl. (vide VGL.) B. 23: 1; Kp.

ADDENDA ET EMENDANDA.

In hoc volumine.

- Pag. 6 not. 48 *post* S. *adde* 105. 109.
 p. 7 lin. 7 in marg. *pro* 3 *lege* 2
 - not. 16 lin. 6 *post* 103. *adde* 105. 106.
 - - - 11 *post* legitur. *adde*: 109.
 om. hoc caput; de cap. 3 vero tantum primas lineas habet.
 p. 8 not. a lin. 4 *post* 104. *adde* 107. 108.
 p. 12 not. 67 *post* 43. *adde* 109.
 - - *post* *slækth.* *adde*: 107.
add. Stadzens ärende indlendes och utlendes görande skriffua, och alla Rådmanna Doma, och ärende i stadzbook sammann skriffua till Till rätningh och åminnelse.
 p. 13 lin. 4 *ad verba* tha skulu &c. *adnota*: 105. saltum facit *ad verba tage jnghen annars* &c., cap. 14; *post* cap. 16 vero inseruntur capp. 8-13 *praetermissa*, una cum integro cap. 14.
 p. 24 not. 100 in fine *adde*: 107. *borgeskap*, et sic in sequentibus.
 p. 26 not. 91 lin. 3 *post* 64. *adde* 109.
 p. 28 not. 90 lin. 1 *post* &c. *adde* *add.*
 p. 47 not. 17 lin. 1 *post* 66. *adde* 109.
 p. 48 not. 47 lin. 3 *post* 93. *adde* 95. *et post* 103. *adde* 105. 107.
 p. 54 not. 39 lin. 1 *post* 74. *adde* 75.
 p. 57 not. 22 lin. 1 *post* 66. *adde* 109.
 p. 59 not. 91 in fine *adde* 105. *skenk-mestarom.*
 p. 62 not. 39 lin. 5 *post* 66. *adde* 109.
 p. 68 not. 40. Quae de cod. 37. hic adferuntur, pertinent ad cap. 13, ubi adnotentur ad verba *aldre kona* &c.
 p. 70 lin. 5 *pro* saght, *vm* giffomaal *lege*: saght *vm* giffomaal,
 p. 78 not. 43 lin. 2 *post* 98. *adde* 106. *et* lin. 3 *post* M. *adde* 106.
 p. 78 not. 48 lin. 3 *post* 104. *adde* 106.
 - not. 64 lin. 4 *post* 104. *adde* 106. 108. *et post* M. *adde* 106.
 p. 79 not. 95 lin. 2 *post* 104. *adde* 106.
 p. 94 not. 59 lin. 1 *post* 66. *adde* 109.
 p. 95 not. 19 in fine *adde*: 107. hoc loco iterum habet cap. 16.
 p. 103 lin. 7, 8 *post verba* dagha *et* opbudhne *adpone* *commata.*
 p. 152 not. 59. Haec nota deleatur, quae enim hic adferuntur, ea comprehensa sunt iis, quae not. 51 continet.
 p. 161 not. 88 lin. 6 *post* 104. *adde* 105. 106. 107. 109.
 p. 162 not. 88 lin. 8 *post* 99. *adde* 108.
 p. 165 not. 14 lin. 1 *post* 73. *adde* 108.
 p. 195 not. 32 lin. 2 *post* 66. *adde* 109.
 p. 205 not. 46 lin. 3 *pro* *andrad rickia* *lege* *andra drickia*
 p. 237 not. 1 *post* 66. *adde* 109.
 p. 242 not. 29 lin. 1 *post* est. *adde*: 36. 61. &c. om. h. v.
 p. 253 not. 29 lin. 3 *post* 99. *adde* 108.
 p. 270 not. 1 *post* 98. *adde* 107. 109.
 p. 291 not. 30 lin. 2 *post* 68. *adde* 69.
 p. 295 not. 16 lin. 5 *post* typographica *adde*: quaedam tamen exemplaria habent: *the ock fore fara, wilia* &c.; cfr. præf. pag. LXXXIII not. 11.
 p. 307 not. 7 lin. 14 *post* 105. *adde* 109.
 p. 308 not. 19 in fine *adde*: 107. om. quae in hoc capite sequuntur.
 p. 318 not. 47 lin. 4 *post* 105. *adde* 107. 109.
 p. 352 not. 1 lin. 1 *post* 81. *adde* 106.
 p. 379 not. 64 *post* 27. *adde* 109.
 p. 399 not. 45 *pro* 88. *lege* 91.
 p. 406 lin. 23 *pro* mål *lege* Mål
 Præf. p. LI lin. 2 *pro* 51 *lege* 53

In vol. I.

- Pag. 81 not. 86 in fine *adde*: pariter ac aliis locis in hoc codice litt. *a* rec. man. mutata est in *â*; vide Tab. VIII.
- p. 446. v. *Kölna*, cfr. StL. gloss. h. v.
- Præf. p. XV et LII. De codicibus iuris VG. manuscriptis tempore R. Gustavi II Adolphi conquirendis in usum editionis a I. Bureo iussu Regis parandae, vide StL. præf. p. LXXV not. 26.
- p. XXI. Iis quae de fragmento veteris codicis iuris VG. scripti in Norvegia invento dicta sunt in Addendis ad GotL. pag. 379, cfr. ea quae de alio folio eiusdem codicis adferuntur StL. præf. p. XCII, XCIII.

In vol. II.

- Præf. pag. XI. De fragmentis codicis membranacei iuris OG. scripti nuper inventis, vide StL. præf. p. XCIII, XCIV.

In vol. III.

- Præf. pag. LIV. De tribus codicibus iuris urbici scriptis, antehac mihi incognitis, librum de iure ecclesiastico ex UpL. continentibus, vide StL. præf. p. XLII, LIII, LIV.

In vol. IV.

- Præf. pag. XXXII. De codice iuris urbici scripto, antehac mihi incognito, librum de iure ecclesiastico ex SML. continente, vide StL. præf. p. XLII.

In vol. VI.

- Pag. 222 v. *As*, cfr. StL. gloss. h. v.

In vol. VII.

- Pag. 270 v. *kexi*, cfr. StL. gloss. v. *kæxe*.

In vol. VIII.

- Præf. pag. LXXIX. De duabus editionibus Lubecensibus textus iuris maritimi Visbyensis ex versione Hollandica iterum Germanice translata, antehac mihi incognitis, vide StL. præf. p. XCIV-XCVI.
- p. LXXXV. De libro, quem amiserat iam vero recuperavit Bibliotheca Odenseensis, vide StL. præf. p. XCIV.
- p. XCIV. De codice manuscripto ius maritimum Visbyense a M. Agricola Suethice versum continente, vide StL. præf. p. XXXIX.

In vol. IX.

- Pag. 399 et præf. p. CXVIII et seq. De apographo iuris urbici Scanici in *Registro ville malmöyghe*, vide StL. præf. p. XCVI.
- Præf. p. IV-XII. De codice iuris Scanici runis scripto, cfr. StL. præf. p. XCVI-XCIX.

In vol. X.

- Pag. 364. De vocibus *örtagarþ* et *örtir*, þJB. 26, cfr. StL. præf. p. C, CI.
- Præf. p. XLII lin. 22, 23. *Pro*: Kabinetts-Kammarherren och Riddaren Friherre *lege* Kammarherren Grefve
- p. LXXII et seq. De usu codicis iuris communis Magnaeani post editum codicem Christophorianum, cfr. StL. præf. p. XCIX, C.

Cod. A. (Archivi Curie Stockholm.) fol. 27 verso.

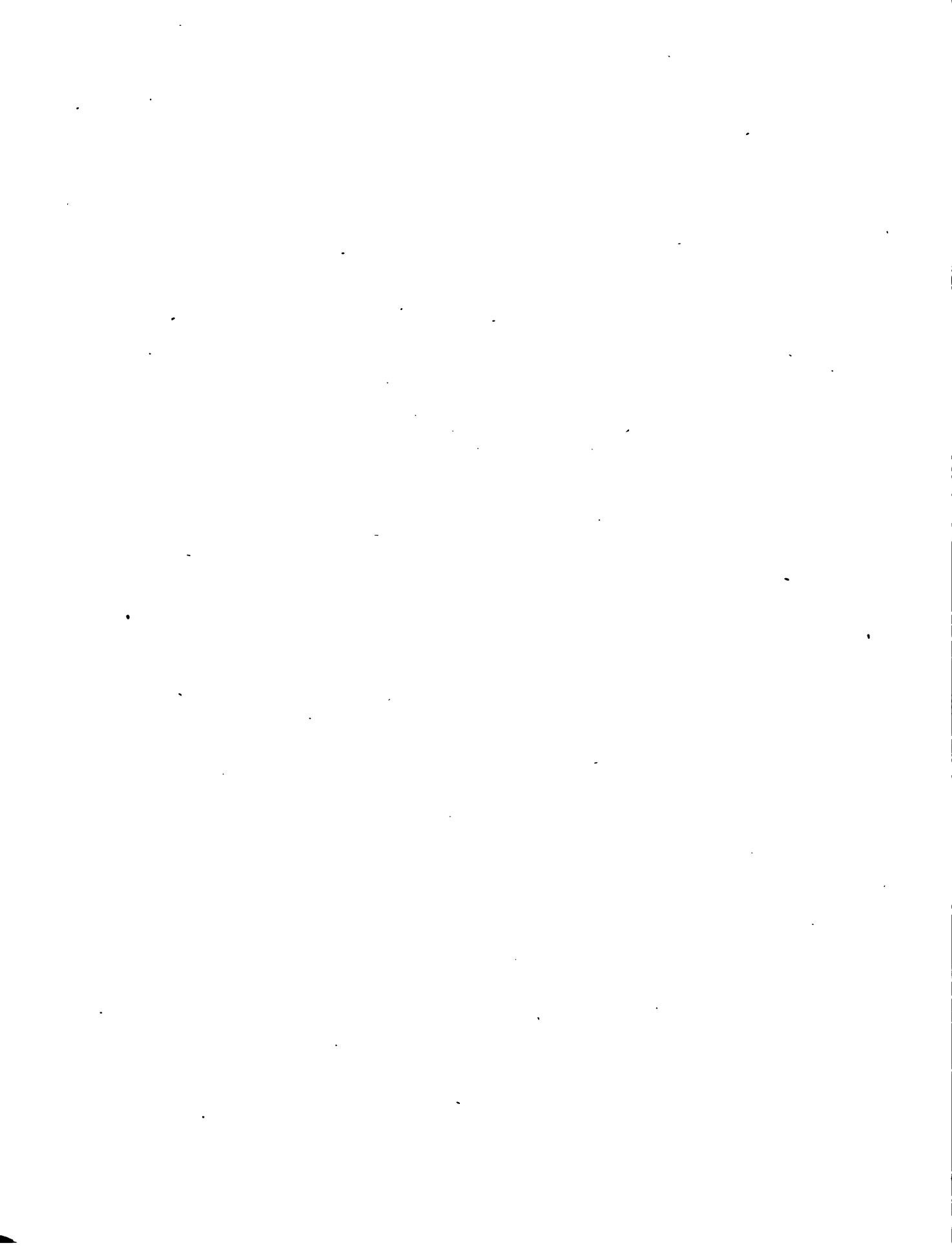
emletzanna konur. Þav orkar þan eig lutum gæge
þja til áruodhs fore konungenom ok stadhenom.

Aff waghene sakora ok kláðhs huse ok an-
drom stadz ingeldom som konungenom ok
stadhenom til hõra áglhr halffr hwar thea
þu þara. Ok skal i hwarom stadh hwar borghamestare
þu sik haffua hwarþi aar sic nirk. peninga ok hwar
radhman fyra nirk til radhmannna kláðhe ok th. Skal
wt giffuas halffr a konungrens waghna ok halffr a stadh

þrens.

Cod. B. (Archivi Curie Suder cop.) fol. 12.

aru oc flere gipto nime m; hustrine. ware lagh samu. .FD.
Du at fadhre oc modhr ródh radhe þja thn som skyllastet ar som
fó. at sakt um giptamal firi barne oc barna goze. oc ee hwar bar-
na goz; harvõr hanta mellum fadhre ellr modhr. þan skal th;
villa m; fullu wõðhergelte oc borgþan firi látia at th; goz; swa
got skal at barnum anduarchas ellr barnsins arwom som th;
war þja þan th; til sik took. oc th; goz; barnanna swa taghit
vadrhr th; ma eþ syonka ellr brinna fore barnu utan ee fult
athr anduarchas. Hwilkin eþ wil barna goz; til sin swa tagha

Cod. L. (Archivi Curie Arbog.) fol. 19.

Daghi þorðomeftare ellr vadhna minto forðom
 sin þessu þomige minto) oc bote xl mark til tve
 spjotio, þomige) xiiij mkr oc atta ortoghr, stadheno
 oc swa myfyr: malf gþiandano samuleðhis, oc ga
 ge aff vadheno an þau wadhfr til wane m. d. 90
 þinn manon

Cod. S. (Bibl. Acad. Upsul. N: 27.) fol. 8 verso.

Occurrere for þora
 In adq. þora a stadhen lax, tga skal gðam ma s. h. **XX**
 or s. ma gæste or swena þeriffua langa gðam tse ara
 stadhen ellr cy, allr vlyndis fayne, or gaffua
 tse cy vartq aff s. mo goze gortq for an tse aff stadh
 for gulten cy swa gðr bote xl mkr or wari cy
 ma tgas batre þomr oc wæla þu lveu dnda ellr
 gæstq tga tse stulu þas bote xl mkr or war cy ma
 tgas batre þomr oc wæla gæstq gortq or gaffua

Cod 19. (Bibl. Reg. Hafn. coll. reg. nova N: 2238 in 4:?) fol. 9 verso

Do gæfom man þom þest of wæd gyanaliga
 þessa wæd þom an þau wæd þyrlloþ gora þu þom
 þom þorþalla lwo þa bote þu xl mkr. all þu þestio
 malfast. of þom þest of þayem þu þu gora of þest
 þom wæd þom wæd þu þu goze ma þom mæta tse
 aff quæd tse wæd þu þu lagga þorþall. an þom
 þu þu ar allr mæta þu qual n þom at þu ma

T

